859.0.09 1050

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ "G. CĂLINESCU"

CROMOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIONDA POSTCOMUNISTĀ

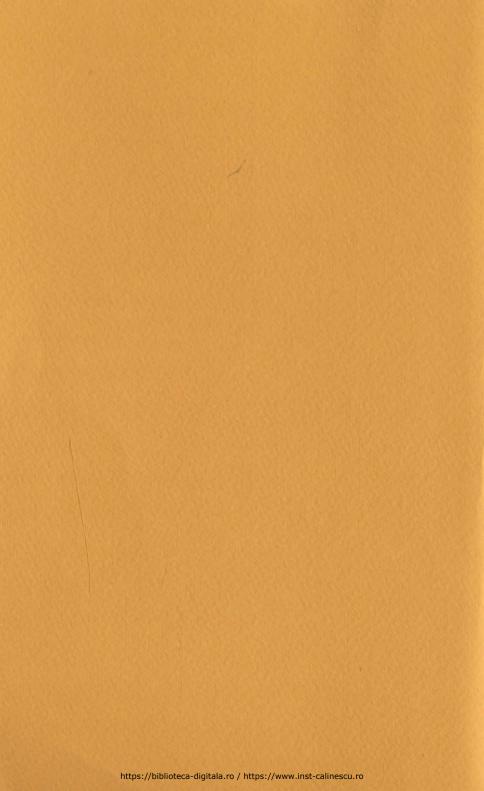
1 1990

COORDONATOR
Acad. Eugen Simion

Editura Muzeul Național al Literaturii Române

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.inst-calinescu.ro

Academia Română • Fundația Națională pentru Știință și Artă Institutul de Istorie și Teorie Literară "G. Călinescu"

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNESTI

rerionda postcomunistā I 1990

PJ9.01.09 /000

Eugen SIMION (coordonator)

Bianca BURȚA-CERNAT (coordonare redacțională), Paul CERNAT, Lucian CHIŞU, Carmina COJOCARU, Teodora DUMITRU, Stancu ILIN, Andrei MILCA, I. OPRIŞAN

CRONOLOGIA VICȚII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTCOMUNISTĀ

1 1990

Cuvânt înainte de Acad. *Eugen SIMION*Notă asupra ediției de *Bianca BURȚA-CERNAT*

Academia Română • Fundația Națională pentru Știință și Artă Institutul de Istorie și Teorie Literară "G. Călinescu"

Editura Muzeul Național al Literaturii Române București, 2014

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României ACADEMIA ROMÂNĂ. Institutul de Istorie și Teorie Literară "G. Călinescu"

Cronologia vieții literare românești: perioada postcomunistă / Academia Română. Fundația Națională pentru Știință și Artă. Institutul de Istorie și Teorie Literară "G. Călinescu"; coord. generală și pref. de acad. Eugen Simion; coord. red. de Andrei Grigor. - București: Editura Muzeului Literaturii Române, 2014-

vol

ISBN 978-973-167-040-9

Vol. 1 / coord. general și pref. de acad. Eugen Simion, coord. redacțională de Bianca Burța Cernat. - 2015. - ISBN 978-973-167-250-2

I. Simion, Eugen (coord., pref.)
II. Burta-Cernat, Bianca (coord.)

821.135.1.09"1944/1948"

CUVÂNT ÎNAINTE

În continuarea celor zece volume apărute în anii din urmă, publicăm acum încă trei tomuri (circa 2000 de pagini) din Cronologia vieții românești, proiectată să cuprindă evenimentele literare, bune și rele, din epoca 1944-2000. Primele zece acoperă anii 1944-1964 (anii dramatici ai stalinismului, proletcultismului virulent și, în plan literar, anii în care funcționează o unică metodă de creație: realismul socialist). Cele de fată se referă la primii ani (1990-1992) din perioada postcomunistă. Vor urma, desigur, și altele. Din motive de strategie a cercetării, dar mai ales din lipsă de combatanți (personal restrâns, după buget mic, posturi blocate, salarii derizorii, profesie dificilă, nespectaculoasă și, deci, neatractivă pentru cei care vor să facă o carieră fulgerătoare în societatea noastră capitalistă tânără), am fost nevoiți să schimbăm ceva în scenariul nostru: am lăsat deoparte, de pildă, pentru moment, epoca 1964-1989, pentru a putea să ne concentrăm eforturile asupra anilor tulburi de după revoluție, atunci când regimul libertății a declanșat ceea ce se cheamă "procesul revizuirilor morale" în societatea românească și, cu precădere, în viața literară. Cum se va vedea în paginile ce urmează, revizuirile morale au fost confundate, în multe cazuri, cu revizuirile estetice, necesare și unele și altele, dar care nu trebuie niciodată confundate, substituite...

După ce am bâjbâit o vreme, căutând o formulă eficientă, gata să învingă binecunoscuta inerție și delăsare românească, iată că un grup format în esență de tineri cercetători deciși să ducă lucrurile la capăt a reușit să citească publicațiile importante și să selecteze pentru tipar paginile ce urmează. Ele formează o mică istorie, deocamdată parțială și fragmentată, a vieții literare românești, într-o epocă extrem de agitată, bogată în idei, confruntată cu atitudini publice de toate felurile, cu revizuiri radicale, cu multe confuzii, dar – trebuie să recunoaștem – și cu soluții raționale. Unii dintre noi am cunoscut direct aceste evenimente, le-am trăit "sur le vif" și ne-am exprimat părerea despre ele, alții (mă refer la cei mai tineri, inclusiv la tinerii cercetători din Institutul "G. Călinescu" care participă la acest proiect!) le cunosc, acum, din și prin ceea ce am scris noi, comilitonii sau adversarii noștri în publicațiile de atunci (multe inegale ca valoare intelectuală), mai toate, dacă nu chiar toate, acut politizate. Politica este, de altfel, tema prioritară, se înțelege ușor de ce. Toată lumea vrea să facă politică și cine nu face este eliminat din ecuație.

Când am încercat să spun că politica trebuie să-şi vadă de treburile ei (multe şi importante într-o societate care trece de la un regim totalitar la un sistem democratic pe care românii nu l-au exersat de o jumătate de secol!) şi să nu se amestece în literatură, căci încurcă rău lucrurile, am fost numaidecât reprimat, insultat, marginalizat, scos din tabăra cea bună... "Apolitismul" a devenit, la începutul anilor '90, o culpă majoră, un păcat de moarte. Prietenii şi adversarii literari s-au năpustit pe "apolitici" (din rândurile lor făceau parte, în afară de subsemnatul, Sorescu, Fănuş Neagu, Valeriu Cristea, dar şi câțiva tineri scriitori şi critici grupați în jurul "Caietelor critice"), acuzându-i – între altele – că din pricina lor nu se instalează mai repede democrația în spațiul carpatodanubian şi, consecința firească, românii nu sunt primiți în Europa.

Cei care gândeau astfel nu observau însă că, în ceea ce mă privește, nu respingeam ideea ca scriitorul român să intre în politică și să facă politică după pofta inimii usoare, cum ar fi spus Mateiu Caragiale, mă opuneam doar ideii foarte răspândite în acei ani tulburi și incendiari - ca politica să intre în literatură și să se substituie, astfel, criteriilor estetice. Am susținut, dar, vechiul principiu maiorescian al autonomiei esteticului (preluat de E. Lovinescu și, pe drept cuvânt, de toată critica românească autentică), considerând că fără el lucrurile se încurcă rău în sfera creației. Trebuie să spun, azi, că n-am reușit sămi conving preopinenții. Nici ei pe mine. Nu ne-am potrivit în opinii, cum se zice cu o formulă împăciuitoristă, nici în privința politicii, nici în ceea ce privește necesitatea ca autonomia esteticului să nu fie suspendată nici măcar în vremuri de schimbare. Îmi stăruia în gând, atunci când apăram – fără şanse de câştig – acest punct de vedere, îndemnul lui E. Lovinescu formulat la începutul anilor '40 în studiile sale despre Maiorescu: degetul de lumină al lui Maiorescu - scria criticul într-un stil aproape profetic - ne indică și trebuie să ne indice chiar și în aceste timpuri grele (anii războiului, anii marilor conflicte internaționale) calea de urmat. Oricine înțelege că "degetul de lumină" este principiul autonomiei esteticului. Îndemnul lovinescian mi se părea valabil și în primii ani de după revoluție, atunci când noi, românii, voiam să revizuim totul. Şi trebuia să revizuim, dar, mă gândeam (și nu eram, cred, singurul), nu începând prin a distruge totul și, de abia după aceia, să ne apucăm să punem ordine în literatură... Dar, repet, n-a fost să fie cum gândeam eu (și, împreună cu mine, multi altii). Împotriva ideii de autonomie și a neamestecului politicii în literatură s-au ridicat voci foarte iritate și, în locul autonomiei esteticului, au propus conceptul est-etic... care, în fapt, justifică suspendarea esteticului și înlocuirea lui cu judecata etică (politică). O substituire care s-a înfăptuit și a funcționat din plin două decenii în cultura română, de nu cumva mai funcționează și azi.

Situație curioasă: partizanii *est-eticului* (printre ei, dacă nu chiar cea care a fundamentat acest concept, se află Monica Lovinescu, fiica marelui critic E. Lovinescu, incoruptibilul teoretician al autonomiei esteticului) resping

cu intransigență ideea autonomiei și retrag cu indignare titlul de noblețe (nobletea de a fi lovinescian!) ce le fusese acordat mai înainte unor critici literari, precum cel ce relatează această încurcată și, până la un punct, pitorească istorie... Chiar așa s-a întâmplat: lăudat, acceptat, încurajat, ca spirit lovinescian în actiunea mea critică înainte de 1990, m-am trezit deodată, după 1990, deposedat, degradat de virtutea lovinesciană și trecut printre dușmanii criticii virtuoase, sincronice, europene. Situație, repet, ce ar fi comică, dacă, totuși, n-ar fi fără noimă. Publicasem în 1969 un studiu amplu despre E. Lovinescu (E. Lovinescu, scepticul mântuit), care pornea de la teza mea de doctorat condusă de un lovinescian enragé - Şerban Cioculescu -; îngrijisem, apoi, în vremuri grele (atunci când confuzia dintre politic și estetic era oficializată, ca să zic așa), ediția în nouă volume a scrierilor lui Lovinescu, gândeam și scriam articolele și cărțile mele în spiritul eticii și esteticii lui E. Lovinescu și, iată, într-o dimineață a libertății de expresie, mă trezesc scos din rândul bunilor lovinescieni si minimalizat, degradat, satanizat, ca un nenorocit dezertor...

Păstrez și azi pe undeva, într-un sertar, scrisoarea pe care mi-a trimis-o Monica Lovinescu (o intelectuală de clasă pe care o cunoscusem bine, în anii când am fost lector la Sorbona, IV și care, mai trebuie să spun, arătase înțelegere și simpatie pentru opera mea critică, dovadă că a elogiat-o de multe ori la "Europa liberă" – și ea și Virgil Ierunca – înainte de 1990), scrisoare, spun, prin care îmi comunica decizia sa și a soțului ei de a suspenda relațiile amicale cu mine pe motiv că am refuzat să-i prezint cartea care tocmai apăruse la București. Am rămas surprins, primind acest neașteptat mesaj. Monica Lovinescu și Virgil Ierunca tocmai fuseseră în România, îi primisem în casa mea, stătusem aproape o noapte de vorbă cu ei și realizasem cu Monica Lovinescu o lungă convorbire ce trebuia să apară într-un volum la Cartea Românească. Şi, acum, tam-nisam, supărare mare, retragerea ambasadorilor, reprosuri de infidelitate intelectuală, suspiciuni, cauzalități, justificări obscure. Cineva, nu știu cine, persoană însemnată, spirit oborean, verde de invidie, "băgase intrigă", cum se zice în stilul eroilor lui I.L. Caragiale... Lunga și, cred și azi, interesanta noastră convorbire a fost retrasă de la editură, ca o măsură represivă. Admirabila, corecta Magdalena Bedrosian, fosta mea studentă (eminentă studentă), directoarea de atunci a editurii, mi-a comunicat decizia fermă a Monicăi Lovinescu de a elimina, neabătut, din cartea ce trebuia să apară, convorbirea cu mine. Din păcate, acest dialog s-a pierdut. Am căutat cu câteva luni de zile în urmă să-i dau de urmă și n-am reușit. N-am pierdut însă scrisoarea prin care eram sancționat pentru o culpă pe care n-o săvârșisem. Mă gândesc s-o public într-o zi. Am păstrat, cred, și copia scrisorii de răspuns prin care îmi justificam poziția. N-am primit niciodată răspunsul la justificările mele. Am primit însă alte semne prin interviurile, articolele, fragmentele de jurnal publicate de cei doi critici parizieni în presă și la editurile din țară. Nu-mi mai arătau deloc simpatia lor spirituală, ca individ public, nici pentru scrierile mele. Îmi pierdusem, brusc, calitățile...

A mai intervenit ceva care mi-a agravat, îmi dau seama, situația în ochii exilului parizian: am publicat o cronică, după impresia mea dreaptă, despre volumul lui Virgil Ierunca, Românește. Fostul prieten al lui Marin Preda este un bun critic de poezie și un pamfletar de talent. Articolele despre Arghezi, Sadoveanu, G. Călinescu, Tudor Vianu – scrisese în epoca războiului rece – au însă un caracter strict politic și, când le citim azi, observăm că ele confundă deliberat esteticul cu eticul. Confuzia împotriva căreia a luptat toată viața E. Lovinescu și, păstrând proporțiile, asupra căreia căutam eu, în anii '90, să atrag atenția cititorului român... Am judecat, așadar, din acest unghi însemnările polemice din volumul Românește. Ce-a urmat nu mai spun. Supărare mare. Declasare totală. În aceste împrejurări a apărut în publicistica ardentă și justițiară a timpului ideea că nu contează ce-ai fost, ce-ai făcut și ce-ai scris înainte de 1989, contează cu cine votezi azi. Ideea a fost numaidecât salutată de cei interesați și folosită cu succes în polemica literară. N-am ieșit bine, se înțelege, nici din această răsturnare de scenarii. Fusesem, cât de cât, de partea bună, onorabilă a lucrurilor înainte de revoluție (adică timp de aproape 40 de ani de când făceam critică literară sub regimul comunist), nu mai eram bun, îmi pierdusem completamente însușirile, în regimul libertății de opinie, pentru că nu votasem cu cine trebuie! Raționament bizar, democrație sucită, tânără și excesiv de intolerantă.

Dar să părăsesc această istorie subiectivă (mi-am amintit de ea citind aceste pagini scrise acum 25 de ani) și să revin la temele Cronologiei de față. Multe teme, opinii variate, mici istorii colorate, personaje pitorești, maniheistice, într-un roman politic stufos în care toleranța creștină este interzisă. Când cineva - cum face subsemnatul - încearcă de câteva ori s-o recomande, este trimis numaidecât la vorba lui Paul Claudel (rămâne între noi: o vorbă o cu totul nereușită pentru un spirit mistic!), cum că pentru toleranță există case speciale... Urmăresc azi, repet, cu mai mare înțelegere aceste confruntări fatale dintr-o epocă de schimbare a structurilor sociale și a mentalităților (proces lent, foarte lent) și încerc să pricep mai bine, de pildă, rațiunea și graba intelectualilor români din țară și din străinătate de a se despărți de valorile spirituale ale trecutului, în speță de Eminescu. Am scris, la momentul cuvenit, despre cei care anunțau în "Dilema" că se despart de "Titi cel păros" (argumentele lor sunt în cea mai mare parte frivole și, intelectualicește vorbind, grețos obediente față de "corectitudinea politică" a momentului), mă interesează, acum, să văd opiniile scriitorilor români din exil despre Eminescu și despre posteritatea lui intelectual-politică. Redescopăr un articol publicat de Virgil Nemoianu în "Astra" (iulie 1990), intitulat Despărțirea de eminescianism. Autorul, reputat profesor de literatură, stabilit în Statele Unite, este de părere că despărțirea de Eminescu corespunde nevoilor actuale ale societății și ale culturii române, care după o lungă izolare de Occident (în timpul regimului totalitar) îsi regăseste jumătatea europeană. Adevărat, Cortina de Fier ne-a separat o jumătate de secol de legăturile noastre europene firești prin limbă și cultură, dar de ce această regăsire (după căderea comunismului) trebuie să înceapă cu divorțul de Eminescu și condamnarea ideilor sale, pe motiv că ele ar fi fundamentul politic al curentelor extremiste din secolul al XX-lea? Asemenea comentarii au fost făcute, mai înainte, de ideologii din perioada proletcultistă și, odată cu ele, a fost condamnată poezia metafizică, pesimistă, cu prea multe simboluri "reacționare" a lui Eminescu. Socoteală, repet, greșită. Filosofia politică a lui Eminescu este infinit mai complexă și mai bogată în idei și, apoi, să nu pierdem din vedere faptul esențial că teoria privitoare la "pătura superpusă" și exagerările sale polemice la adresa grecilor fanarioți, a maghiarilor și a evreilor, apar într-o epocă în care tânărul stat român luptă pentru independență. Să-l condamnă pe Eminescu pentru ce au făcut alții cu ideile sale, o jumătate de secol mai târziu, este o metodă necritică. Este ca și cum i-ai condamna pe Goethe și pe Nietzsche și ai cere despărțirea de ei, pentru că nazismul s-a revendicat din opera lor... Operație primeidioasă...

Nu-i, evident, unicul subiect care inflamează publicistica românească la începutul tranziției de la comunism la postcomunism. Se discută despre România de mâine și unii cer să ne despărțim grabnic de trecut (de tot trecutul), nu râzând – cum a zis un filosof, știm noi cine –, ci afurisându-l... Şi de literatura trecutului? La această întrebare vocile se despart. Unele consideră că trebuie să pornim de la zero, altele că, totuși, ceva, ceva trebuie, totuși, păstrat și continuat. Acestea din urmă (vocile șovăielnicilor) sunt însă aspru reprimate. Apare numaidecât ideea că, sub comunism, cultura română este "o Siberie a spiritului". O formulează un elev al lui Eliade. Culianu, aflat în exil și, apoi, dispărut în condiții misterioase. Ideea – complet falsă – este acceptată de spiritele radicale (cele care, după o vorbă biblică, cer "o ardere de tot", o actiune purificatoare) și respinsă de cei care (mă prenumăr, imprudent, printre ei, cum – foarte imprudent – cerusem mai înainte ca politica să nu acapareze și să strivească literatura!) sunt de părere că spațiul cultural românesc, în ultimii 50 de ani, nu-i doar un pustiu înghețat. Au urmat, cum era de așteptat, confruntări aprige, deplasate, din nefericire, de pe palierul ideilor pe acela al polemicilor personale... Le regăsesc, parțial, în paginile ce urmează.

Dar ce se va întâmpla cu literatura, cum va evolua ea sub regimul economiei de piață? O întrebare ce se repetă. Se fac previziuni, se construiesc scenarii. O tânără, pe atunci, poetă, denunță "bătrâniciozitatea" literaturii române și cere promovarea unui spirit creator tânăr și, în subsidiar, îndepărtarea bătrânilor acaparatori, conservatori ("reacționari" prin firea lucrurilor) din cultură. Au venit după ea alții care au făcut liste cu scriitorii și, în genere, cu intelectualii români "expirați". Printre expirați se aflau, bineînțeles, și adversarii lor sau, în primul rând, adversarii lor. Îmi amintesc că în lista întocmită de

Dl. Gabriel Liiceanu, în capitolul "Oameni de știință expirați", mă aflam în capul ei. Nu m-am socotit și nu mă socotesc nici azi "om de știință", ci critic literar ("nici mai mult, nici mai puțin decât atât"), așa că n-am luat în seamă recomandarea D-lui Liiceanu... și mi-am văzut, mai departe, de ceea ce știam să fac... Ideea bătrânilor care încurcă locul în cultură și a "expiraților" care trebuie să fie grabnic eliminați este – rămâne vorba între noi – de sorginte deloc democratică și, în nici un fel, de natură intelectuală. Trecem!

Trecem și ajungem la tema prioritară a momentului, când vine vorba de literatură: revizuirea. Marea revizuire, esențiala, fatala revizuire morală... Cine are răbdare să citească aceste prime fragmente din Cronologia vieții literare vede ușor că în jurul acestui subiect se concentrează toate eforturile și înfloresc toate resentimentele, negativitățile, neîmplinirile scriitorului român... Revizuirea estetică, pe care o cerea Lovinescu, s-a transformat repede, după 1990, într-o revizuire morală (și ea necesară, inevitabilă, în principiu, după un regim politic de tip dictorial). Numai că revizuirea noastră, se poate vedea în paginile de față, scoate la lumină otrăvurile interioare, urile, resentimentele, micile și marile egolatrii ale procurorilor din viața literară. Victimele lor sunt, cu precădere, marii scriitori (de la Arghezi la Sorescu). Cum am discutat toate aceste derapaje în altă parte și la momentul când ele s-au petrecut, părăsesc tema, invitând cititorul să nu ignore discursurile obsesive, paranoice, răzbunătoare selectate în această cronologie și, totodată, replicile ce li s-au dat. Îl asigur că are ce vedea.

Partea bună a lucrurilor este că mentalitatea resentimentară nu s-a impus si neobositii nostri revizionisti n-au triumfat până la capăt. Până la urmă, spuma mâniei lor s-a risipit. Din nefericire pentru literatură, revizuirea estetică și morală, necesară - repet - în critica literară după o jumătate de secol de dominație a ideologiei bolsevice (cu variantele și ritmurile ei) n-a reușit. N-a dat decât o slabă, nesărată, minoră proză de pamflete. Le citim, azi, ca pe niște bizarerii ale istoriei şi, mai ales, ale comportamentului uman..., iar din zecile, sutele de articole ale asprului, neîndurătorului domn Grigurcu, care ne anunța că Arghezi, G. Călinescu, Preda, Nichita Stănescu și Marin Sorescu sunt marii colaboraționiști și profitori ai comunismului, nu reținem, la drept vorbind, nimic. De la un oarecare Al. Brăzdăverde și alti redactori din Craiova aflu că Sorescu trebuie dat afară de la "Ramuri" pentru că a lipsit de la redacție și a călătorit prea des în străinătate. Uniunea Scriitorilor a luat în seamă reclamația conspiratorilor craioveni si l-a silit pe marele scriitor să demisioneze. Este o plăcere să-i citești aceste turnătorii de provincie. Scriitorul român are imaginație și spirit critic când este vorba de confrați. Aflu, de pildă dintr-un articol al D-lui Agopian, că Marin Preda este un prozator fără talent, iar din intervențiile repetate, neabătute ale regretatului Alexandru George, că același Marin Preda nu poate fi comparat, esteticește vorbind, cu Cela Delavrancea (au debutat cam în același timp) deoarece Preda s-a născut într-o casă țărănească în timp ce fiica lui Delavrancea, într-o casă cu bibliotecă, la oraș... O fatalitate pe care talentul n-o poate învinge, crede criticul citat.

Cronologia oferă informații bogate celui dornic să știe ce gândesc și ce scriu intelectualii români la începutul unui deceniu în care toate valorile sunt puse în discutie și toate structurile existente se clatină. Cum să-l numim? "Deceniul despărțirilor", "deceniul revizuirilor", "deceniul confruntării dintre spiritual și politic" (vechea dilemă a generației existențialiste a lui Eliade și Cioran) și, în cele din urmă, deceniul triumfător al politicului? Sau, cum sugerează un autor cuprins în antologia prezentă: deceniul restaurației omului și a democrației?... Propun să mai așteptăm înainte de a găsi un nume potrivit pentru acest deceniu tulbure și violent în care, sunt nevoit să repet, idiosincroziile au explodat și clasa intelectuală s-a învrăjbit, iar Eminescu a devenit "un execrabil om politic", un protolegionar și un ideolog al curentelor politice extremiste (este opinia eminescologului Ion Negoițescu), pe lângă faptul că poezia lui nu mai spune nimic tinerilor de la mai sus citata "Dilemă", iar de proza și de articolele lui politice este bine să nu mai zicem nimic. Să mai așteptăm, zic, să apară și celelalte tomuri din această cronologie pe care cei care au alcătuit-o (în frunte cu Bianca Burța-Cernat) s-au silit, îmi dau seama, să fie obiectivi. De abia atunci vom judeca, așa cum se cuvine, ultimul deceniu al veacului al XX-lea românesc și, totodată, primul deceniu al libertății spirituale.

Decembrie 2014

Eugen SIMION

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Proiectul Cronologiei vieții literare românești, inițiat de Institutul de Istorie și Teorie Literară "G. Călinescu" în urmă cu câțiva ani, s-a concretizat, până în momentul de față, în apariția a zece volume – coordonate de academicianul Eugen Simion și îngrijite de Andrei Grigor, la acest proiect participând o serie de cercetători (tineri, în cea mai mare parte) între care Cristina Balinte, Lucian Chișu, Mihai Iovănel, Oana Soare, Andrei Terian. Volumele acoperă primele două decenii de comunism (1944-1964) și cartografiază, prin intermediul informațiilor oferite de presa vremii, o realitate culturală definită de ideologizare și represiune, ca și de o brutală repunere în discuție a valorilor antebelice. Cu o importantă precizare: selecția și organizarea materialului au ocolit, programatic, impunerea unei interpretări subiective, laolaltă cu orice formă de discurs generator de verdicte, după principiul (indispensabil unui demers istoric/științific de acest fel) că obligația cercetătorului este aceea de a aduce la lumină fapte, de a reconstitui (netendențios) contexte, nu aceea de a asuma un discurs justițiar.

Făcând un salt peste timp, dar păstrând, în linii generale, principiile și metoda de lucru din această primă etapă a proiectului, publicăm acum cele dintâi volume dintr-o Cronologie a vieții literare în postcomunism (1990-2000); consemnăm, pentru început, pe întinderea a cca. 1700 de pagini, evenimente, dezbateri, luări de poziție, anchete, polemici caracteristice pentru climatul intelectual din intervalul 1990-1992. Primii trei ani ai tranzitiei românești postcomuniste - corespunzători, nu întâmplător, primului ciclu electoral de după căderea regimului Ceaușescu - sunt marcați de o reconfigurare radicală a relațiilor dintre actorii câmpului literar/cultural, precum și a raporturilor dintre acesta și contextul mai larg, socio-economic și politicoideologic, intern și internațional. Este momentul în care, după seismul din Decembrie 1989, Intelectualul, cu precădere intelectualul din zona umanistă, și în particular Scriitorul, aflat în fața unor bruște schimbări de relief produse în câmpul cultural, este constrâns să-și redefinească poziția în ansamblul unei societăți bulversate și să-și reevalueze obiectivele în orizontul, cu contururi nu tocmai clare, al unui nou proiect social, cerut de iesirea din totalitarism. Iar una dintre primele constatări ce i se impun, cu forța evidenței, Intelectualului/Scriitorului român aproape imediat după prăbușirea comunismului este aceea că libertatea de miscare și de expresie de curând obtinută nu-i garantează

și păstrarea "privilegiului", fie și relativ înainte de 1989, al centralității. Apoi: că în procesul trecerii de la o economie centralizată la economia de piată și de la "supraveghere" și "pedeapsă" la decompresie socială, sacrificată este, înainte de toate, Cultura – împinsă spre un statut marginal din două direcții: pe de o parte, o insuficientă susținere la nivelul politicii de stat (suma alocată Culturii este de 0,33% din PIB, iar precaritatea subvențiilor de la stat nu e compensată, în acești ani, de existența unei legi a sponsorizării); pe de altă parte, o reorientare a "receptorului", a publicului potențial către formele culturii consumeriste. Reconfigurarea pieței de carte (efect firesc al liberalizării), criza hârtiei, ajustarea tirajelor (de la ordinul zecilor de mii la acela, foarte modest, al sutelor de exemplare), tensiunile intervenite în relația contractuală dintre editori si tipografii sau problemele cu difuzarea, falimentul iminent al unor edituri prestigioase (precum Cartea Românească) ori subzistența la limită a revistelor Uniunii Scriitorilor, o mult invocată substituire a cenzurii politice printr-o "cenzură a pieței" (unii au mers chiar până la a acuza un "totalitarism al pietei") sunt subiecte frecvent abordate în presa noastră postdecembristă, care trăiește cu sentimentul urgenței și prevestește, pe un ton patetic uneori, o apropiată Apocalipsă.

Moartea culturii române - iată un titlu recurent în revistele literare ale acestor ani, în al căror sumar anchetele, dezbaterile, interviurile, articolele pe tema "crizei culturii", a rolului pe care ar trebui să-l joace intelectualul în noul context social sau a necesității "revizuirilor" (estetice și etice - ori, cu un termen care a făcut carieră, "est-etice") vor ocupa un loc cu totul special. Cronologia de față le consemnează, antologând puncte de vedere divergente, piese din "dosarul" unor polemici ale căror ecouri reverberează - nu întotdeauna cu efect benign – până azi, la distanță de un sfert de secol. Temele cele mai preocupante și care suscită cele mai multe controverse sunt legate, în această perioadă, de trecutul nostru recent și de așa-numita "moștenire comunistă" - cu excesele acuzațiilor de "colaboraționism" și cu căutarea obsesivă a unor vinovății (individuale și colective deopotrivă) -, de recuperarea unor componente ale tradiției noastre culturale de dinainte de Al Doilea Război Mondial obnubilate de discursul oficial al epocii comuniste (de exemplu, redescoperirea generației lui Eliade, Cioran și Noica), de deschiderea către exilul literar românesc sau de încercările de redefinire a identității naționale, la intersecția dintre "naționalism" și "europenism" - nu o dată antinomizate forțat, prezentate ca ireconciliabile. Se adaugă, de asemenea, dezbaterile privitoare la evoluția postdecembristă a instituțiilor culturale (Uniunea Scriitorilor, edituri, publicații, fundații nou înființate - precum Fundația Culturală Română - ori diferitele structuri ale societății civile) și la politicile culturale/educaționale de avut în vedere. Discuțiile aprinse, adesea vitriolante, purtate în jurul revizuirii canonului literar postbelic sunt dublate, astfel, de semnalarea necesității revizuirii canonului didactic - a programelor și a manualelor școlare. Nu în ultimul rând, se discută despre generații și conflicte intergenaraționiste: polemicile "optzeciștilor" cu reprezentanții generației '60 capătă acidități și contondențe; și o nouă promoție de scriitori, cea "nouăzecistă", își revendică afirmarea.

Însă dincolo de toate aceste teme, există una care monopolizează spatiul publicisticii noastre culturale în intervalul 1990-1992, adâncind clivaje mai vechi și creând tensiuni suplimentare, dacă nu chiar adevărate linii de front, în viața literară românească: chestiunea implicării intelectualului în politică. Dintr-o temă printre altele, relația scriitorului cu politicul (și, la un alt nivel, cu politica) devine o supra-temă. Şi, din păcate, în multe împrejurări, un test al excluderii sau al integrării - în funcție de răspunsul dat la două întrebări: 1) dacă intelectualul/scriitorul are ori nu obligația de a se "angaja" politic; dacă, reformulând, are ori nu dreptul de a opta pentru rămânerea la propriile unelte; 2) dacă o anumită optiune politică, îmbrățisată de majoritatea comunității scriitoricești, se impune ori nu drept singura legitimă. Numeroși scriitori (din toate generațiile) răspund afirmativ la ambele întrebări; descoperind, după decenii de interdicții, euforia politicului, se exersează asiduu în publicistica de atitudine, militează, combat, fac opoziție (câțiva intră chiar în politica de partid) – și, fapt evident la o examinare oricât de sumară a producției literare și a presei culturale din primii trei ani postrevolutionari, pun între paranteze literatura. Volumele (de poezie, proză, eseu) pe care le publică acum sunt, în mare parte, cărți scrise înainte de 1989, iar receptarea lor are, la rându-i, de suferit, întrucât însăși instituția cronicii literare trece printr-o criză structurală (în ciuda faptului că, totuși, câțiva critici cu autoritate rămân încă pe redute). Concomitent cu radicalizarea atitudinilor politice, se observă astfel o cvasigenerală cădere în dizgrație a literaturii chiar în rândul actorilor câmpului literar. Totodată, surprinzătoare, în acest climat de libertate a expresiei și de efervescență polemică, este și (iarăși: cu excepțiile de rigoare) penuria confruntărilor de idei și a discuțiilor focalizate asupra unor chestiuni vizând, de pildă, critica și teoria literară sau noile achiziții conceptuale din sfera științelor umaniste. O altă observație: chiar pagina (paginile) destinată (destinate) comentariului de carte, în varii publicații culturale, trădează adesea o regie care a suportat intruziunea politicului și a ideologicului. Intruziune a cărei pondere în dezbaterile legate de revizuiri, ierarhii, canon, crize culturale și identitare este, vrem-nu vrem, un fapt. O istorie a vieții literare românești în postcomunism nu va putea face abstracție de aceste determinări.

În paginile care urmează, frapantă este tocmai prevalența politicului în raport cu literarul. Am arătat deja (sau am încercat să arătăm) cum anume o cronologie a vieții literare ajunge, în circumstanțele date, o cronologie a vieții literare invadate de politic. Numeroasele eșantioane de text selectate în volumele de față (fragmente din articole, răspunsuri la anchete, extrase din interviuri sau din transcrieri ale unor dezbateri, comunicate de presă, texte-

program, scrisori deschise, pamflete ș.a. — uneori atacuri și calomnii) sunt, credem, ilustrative în acest sens. Ele alcătuiesc o colecție de instantanee, prin a căror însumare am încercat să reconstituim o atmosferă și un inventar de teme, probleme și evenimente, evitând comentariul personal, în așa fel încât singurele accente subiective să răzbată doar din textele citate — alese în funcție de relevanța lor documentară.

Pentru alcătuirea *Cronologiei* am consultat aproximativ 80 de publicații periodice (cotidiane, săptămânale, reviste cu apariție bilunară și lunară), repartizate cercetătorilor implicați în proiect după cum urmează:

Bianca Burța-Cernat: România literară, 22, Contemporanul. Ideea europeană, Luceafărul, Cuvântul, Literatorul, Adevărul, Timpul, Ateneu, Flacăra, Amfiteatru, ASTRA, Opinia studențească, Democrația, Fapta, NU, Criterion, Meridianul Timișoara, Avant Post, Zig-Zag-Magazin, Expres Magazin, Memoria, Revista V, Baricada, Phoenix ș.a. (de asemenea, completări, verificări, ajustări etc. în cazul altor publicații);

Paul Cemat: Contrapunct, Orizont, Caiete critice, Literatorul, Luceafărul, Acum, Interval;

Lucian Chişu: Echinox, Suplimentul literar şi artistic al Tineretului liber;

Carmina Cojocaru: Convorbiri literare, Tomis, Familia, Jurnalul literar, Poesis, Dacia literară, Cronica, Dimineața, Vatra (1990), Argeș + Calende, Țara, Cuvântul (parțial);

Teodora Dumitru: Vatra, Apostrof, Caiete critice (1990), Euphorion;

Stancu Ilin: Dreptatea, Ramuri;

Andrei Milca: Steaua, Tribuna, Litere. Arte. Idei, Azi, Liberalul, Apostrof (1992), România Mare, Totuși iubirea;

I. Oprișan: România liberă, Viața Românească.

Au mai contribuit la proiect Raluca Dună (Adevărul de duminică/Adevărul literar și artistic – parțial, precum și câteva numere din Adevărul) și George Neagoe (câteva numere din Cuvântul – 1990).

Indexul de nume a fost realizat de Carmina Cojocaru.

Sinteza materialelor, revizuirea și coordonarea redacțională sunt asumate de autoarea acestei Note.

Bianca BURȚA-CERNAT

DECEMBRIE 1989

22 decembrie

- La propunerea lui Octavian Paler, Mircea Dinescu devine președinte interimar al Uniunii Scriitorilor. ("Cine a trecut pe la Uniunea Scriitorilor în primele zile după revoluție, sau chiar își în primele două-trei săptămâni, își amintește, desigur, ce atmosferă însuflețită domnea atunci în instituția noastră. Era pe holuri un necurmat du-te vino de delegații străine, de gazetari adulmecători, de ofertanți sau de solicitanți de ajutoare, de scriitori foști exilați reveniți în patria izbăvită de dictatură, iar în sala mare de ședințe reactivatul Consiliu, acel Consiliu căruia Ceaușescu îi interzisese de câțiva ani să se întrunească, lucra cu toate motoarele în regim de urgență. Se auto-convocase într-un fel de sesiune permanentă și își fixase drept scop să reorganizeze viața Uniunii post-revolutionare. Stabilea comisii, numea functionari, schimba conducerile de la reviste și editură, primea cu sutele membri noi în Uniune, operatie ce fusese și ea blocată de mai multi ani, înfiinta cu mare entuziasm noi publicații. Mai făcea și câte un gest simbolic de orgoliu acest Consiliu, respingând propunerea unei întâlniri cu Ion Iliescu. Întâmpina în schimb cu vii aplauze pe colegul recuperat Virgil Tănase, ivit abrupt, pentru o clipă, în chenarul ușii de la intrare./ O preocupare a tuturor în climatul acela de febrile activități era de a găsi oamenii cei mai potriviți să slujească interesele scriitorimii în conditiile noului curs. Ei trebuiau să fie neapărat energici și doritori de schimbare, deținători de prestigiu literar și necompromiși politic, nepătați de colaboraționism cu abia doborâtul regim. Prea simplu nu erau de găsit astfel de oameni pentru că, din păcate, nu puțini fuseseră aceia care.../ Astfel stând lucrurile, Mircea Dinescu s-a impus, în acel moment, ca o soluție de la sine înțeleasă: și bun poet, și om energic, și nepătat. Ba mai mult decât atât: opozant pe față al lui Ceaușescu în ultimul an al cumplitei dictaturi. Gestul său de insubordonare, condiția de arestat la domiciliu îi creaseră și o faimă internațională" - Gabriel Dimisianu, în "România literară", nr. 32, din 25 august 1993.)
- Apare, într-o ediție specială de opt pagini, primul număr postcomunist (serie nouă) al revistei timișorene "Orizont", săptămânal al Societății Scriitorilor din România. Pe prima și a doua pagină este publicat un text redacțional intitulat *Timișoara primul oraș liber al României*, în care se face o cronică a evenimentelor revoluționare din orașul-martir petrecute în ultima săptămână. Primul număr nu conține nici o informație despre membrii echipei redacțio-

nale. Abia în nr. 2 va fi menționat Comitetul de coordonare - alcătuit din Adriana Babeti, Antoaneta C. Iordache, Mircea Mihăies și Cornel Ungureanu. Din nr. 3, redactor-sef devine Mircea Mihăies; redactor-sef adjunct, Cornel Ungureanu; secretar general de redactie, Adriana Babeti; iar sefi de sectie, Lucian Alexiu și Paul Eugen Banciu, Antoaneta C. Iordache figurand ca publicist comentator.

Tot pe prima pagină, o scurtă *Declarație*: "În numele scriitorilor români care au aderat la principiile exprimate prin declarația Consiliului de Salvare Națională, aducem la cunoștință formarea Societății Scriitorilor Români din Banat", care "se afiliază la Comitetul Judetean al Frontului Salvării Naționale". "Câmpul de exprimare al Societății Scriitorilor Români din Banat este revista «Orizont», săptămânal al Societății Scriitorilor din România. Societatea Scriitorilor Români din Banat cheamă toti scriitorii români, maghiari, germani, sârbi și de alte naționalităti să adere la structurile ei", se arată în comunicat.

Câteva casete consemnează "lozincile" Revoluției de pe străzile Timișoarei și "cărțile" din librăriile distruse (inclusiv volumele omagiale despre N. Ceaușescu).

Cornel Ungureanu prezintă, sub titlul Un document, textul unui discurs anticeausist rostit de Claudiu Iordache pe 18 decembrie la IPROTIM.

Antoaneta C. Iordache semnează un text de atitudine despre evenimentele în desfăsurare semnat: Exercitii de libertate.

□ Sub titlul Cazul Silviu Brucan, este reprodus un articol în sprijinul lui Silviu Brucan (pe atunci arestat la domiciliu, după difuzarea "Scrisorii celor şase"), apărut pe 21 decembrie în "The New York Review", semnat de Imanuel Wallerstein (Centrul Fernand Braudel, Binghamton, New York) şi Radu J. Bogdan (Departamentul de filosofie de la Universitatea Tulane, New Orleans, Louisiana). Semnatarii îndeamnau la redactarea unor scrisori adresate președinților Nicolae Ceaușescu și George Bush pentru normalizarea condițiilor de viață ale familiei Brucan. □ Sumarul mai conține: ■ un epistolar filosofic al lui Andrei Pleșu adresat lui Sorin Vieru (Arta spirituală), propus inițial pentru sumarul volumului Epistolar și încredințat, după cenzurarea sa, unui volum proiectat în 1987 de cenaclul Casei Universitarilor din Timișoara, dar care nu a mai putut să apară; un articol de Alexandru Paleologu (Umanism și monumente), în care se trage un semnal de alarmă în legătură cu "sufocarea" ansamblului sculpural brâncușian de la Târgu-Jiu; eseuri literare și despre artă semnate de Alexandru Călinescu (Biblioteci deschise) și Dan Hăulică (Vacantă a cugetului. Studiul); poeme subversive de Mircea Dinescu (Scurt reportaj, Indulgență de iarnă), Ana Blandiana (Exil) și Ștefan Aug. Doinas (Cheia); un fragment din volumul Viata ca o coridă de Octavian Paler; • fragmente din eseul filosofic Dialogul generalizat de Mihai Şora; articole de Dan Petrescu (Confortul intelectual) și Luca Pițu (Patafizica omenească); ■ un medalion al lui Iosif Costinas despre opozantii Doina Cornea și Lázsló Tökes; ■ prima parte dintr-o traducere a lui Simeon Lăzăreanu din Arhipeleagul Gulag de Al. Soljenițîn.

23 decembrie

• Pe prima pagină a unei ediții speciale din "Contemporanul" ("săptămânal socio-politic și cultural"), Adrian Păunescu semnează editorialul Cu țara, cu suferinta și speranța ei: "Soarta face să mă găsesc, în această redacție, azi, după ce, acum mai mult de 4 ani, în 1985, am fost zvârlit de la «Flacăra» și după ce niște analfabeți au oprit și distrus Cenaclul «Flacăra». Am fost acuzat că «Flacăra» e tribuna nemulțumiților și a celor ce nu respectă legile și indicațiile. Am fost acuzat că iau partea tinerilor, pe care - după puterile mele și mai mult decât puterile mele - i-am chemat la cultură, creație, poezie, muzică și libertate, apărându-i de miliție și securitate, pe care le-am demascat și le-am scos din lăcașurile de cultură și de pe arenele sportive. (...)/ Umilit, am ajuns aici, la «Contemporanul», între niște oameni buni, care din durerea lor mi-au împrumutat puterea de a rezista frângerii și slabei sanse de a mă exprima, cu care am mai fost lăsat./ Nici mie, nici altor slujitori ai scrisului nu ne-au lipsit, în anii mai vechi, greșelile. Este adevărat că am putut greși, dar acest compromis a fost singura posibilitate de a rămâne aici, acasă, pentru a sluji în esență poporul nostru. Fericit am fost să văd că atâția compatrioți, cu care m-am întâlnit în aceste zile, m-au îmbrățișat și mi-au cerut să-mi reiau activitatea de poet și de gazetar, să facem din nou Cenaclul «Flacăra», să scriem din nou revista «Flacăra»./ (...) Împreună cu toți colegii de la «Contemporanul» tipărim întâiul număr cu adevărat liber al revistei. Împrejurarea mă găsește pustiit și îmbătrînit de necazuri și interdicții, de cenzuri și minciuni, în anii aceștia grei, în care am publicat, sub regimul celei mai odioase cenzuri, sub tensiunea permanentă a suspiciunilor de toate felurile, anchetat și urmărit de securitate, obligat să tac și să scriu, să public în regim de cenzură atroce, cele mai multe texte fiindu-mi oprite. (...) Acesta sunt eu, Adrian Păunescu, cel care de drag de a ține aprinsă o lumină, aici, acasă, chiar și prin compromisuri, momentane sau mai de durată, cu puterea, am acceptat și propria mea cenzurare. Ceea ce am greșit, am greșit refuzând alternativa de a mă realiza și de-a realiza publicistica și literatura mea, dincolo de granițele tării. Ce s-ar fi întâmplat dacă toti am fi părăsit tara? Mai bine cu haina de coșar în cultura de-acasă, decât cu halat alb, nepătat în capitale proteguitoare. (...)/ Cerneala cu care scriem și tipărim această revistă – nu numai azi, ci și mâine! - nu poate să nu fie rudă directă, de sânge, cu sângele celor căzuți pentru libertatea României eterne./ Sub zodia libertății și adevărului, «Contemporanul»!/ Trăiască libertatea!/ Trăiască România!/ Comunicatul, citit țării de Ion Iliescu, în numele Frontului Salvării Naționale, dă glas multora dintre străvechile nădejdi ale acestui popor./ Doamne-ajută!".

Sunt publicate poeme din volumul lui Adrian Păunescu Sunt un om liber, care - precizează o notă redacțională -, tipărit în 1989, "a fost interzis de organele cenzurii" (Analfabetilor, 1981; Buletin de stiri, 1983; Nevoia de purificare, 1987; Nici măcar bună ziua, 1988).

Scriu despre Revoluție: Al. Mironov (Cuvinte fierbinți din cele mai fierbinți locuri ale revoluției populare), Florin Constantinescu (Drum liber adevărului), Mircea Herivan (Dimineață luminoasă, vouă!), Paul Silvestru (După noaptea cea mai lungă) și Gabriela Dolgu (Suntem europeni, să fim europeni!).

26 decembrie

• În "România liberă", sub titlul *Cultura românească vă așteaptă*, Tia Şerbănescu lansează un patetic apel către toți intelectualii români care fuseseră nevoiți să părăsească țara, în deceniile de comunism, spre a se putea exprima sau realiza, să se reîntoarcă – "pentru ca alături de valorile rămase ca prin minune, încă, aici, rezistând cu greu, dar rezistând, alături de toți românii, să alcătuiască spiritualitatea țării. Cultura românească are nevoie de toate valorile ei. E primăvara ei".

28 decembrie

• Apare, la Cluj, primul număr dintr-o nouă serie a săptămânalului "Tribuna" (cu un colectiv redactional compus din: Ion Arcas, Augustin Buzura, Domitian Cesereanu, Ion Cocora, Ion Cristofor, Vasile Grunea, Negoită Irimie, Vasile Lucaciu, Radu Mares, Ion Muresan, Vasile Sav, Tudor Dumitru Savu, Vasile Sălăjan, Mircea Vaida, Tudor Vlad, Constantin Zărnescu). Pe prima pagină, alături de Comunicatul către țară al Frontului Salvării Naționale ("o primă formă de platformă-program al noului organism al puterii de stat din România"), de un mesaj al episcopului-vicar Justinian Maramuresanul (În Cartea Vieții) și de un fragment dintr-un text al Doinei Cornea (Scrisoare deschisă către o prietenă maghiară), Augustin Buzura publică un articol intitulat E ora noastră: să nu o pierdem: "Spun și eu ca toată lumea: suntem liberi, cu adevărat liberi! Ceea ce se întâmplă în aceste zile este de necrezut: am scăpat de dogme, de «indicații prețioase», de «epoca de aur», de «cea mai fericită epocă din istoria României», de «bărbatul lumii», de «marea personalitate a vieții internaționale», de «genialul conducător» și de nevastă-sa, multipla academiciană semialfabetizată. (...)/ Ceaușescu a însemnat teroare, crimă, distrugerea a tot ceea ce i se părea a fi spirit, personalitate, profesionalism, valoare. (...)/ Călăii au fost împușcați, iar Tribunalul militar n-a făcut decât să consfințească o sentință pe care poporul o dăduse demult. Acum hoiturile lor spurcă pământul în care zac și trupurile celor ce ne-au readus libertatea. Și e nedrept. (...)/ Să nu uităm: rușinea ceaușistă a fost spălată cu sângele celor tineri și ar fi păcat ca în viitor niște oportuniști să fie înlocuiți cu alți oportuniști, niște incompetenți să fie înlocuiți cu alți incompetenți. (...) Se spunea despre foștii ilegaliști: puțini au fost, mulți am rămas. Se pare că și astăzi încep să apară mai multi disidenți decât am avut. (...) Să nu-i lăsăm să ne fericească iarăși. Este momentul ca intelectualii să coboare în stradă, să meargă printre muncitori, printre acești minunați oameni în numele cărora se jefuia, să meargă printre țărani, printre cei ce au ajuns să-și cumpere pâinea de la oras, si să le explice pasii următori, fiindcă nu-i de ajuns să redobândesti cu adevărat puterea: trebuie să știi ce să faci cu ea. (...) Oportuniștii, carieriștii și ignoranții nu trebuie lăsati să se cocoate prea sus și prea repede. Trebuie ca valorile din orice domeniu, de orice profesie să-și spună cuvântul, iar intelectualii să le ofere celor ce trebuie să păstreze puterea, muncitorilor și țăranilor, modele de dezbateri, soluții, o perspectivă. (...) Nu sunt prea patetic: am umblat pe străzi, am vorbit cu sute de oameni, am auzit ce s-a făcut, cine sunt prin diverse comitete și știu ce vorbesc. Să nu stăm în casă până ce ultimul terorist își va depune arma! După el pot veni alți teroristi, fără arme, de care s-a săturat toată lumea!".

"Revoluția se cere înfăptuită în primul rând în noi înșine, în mentalitatea noastră. O purificare etică, un nou și veritabil se cere redescoperit, reîntemeiat. Avem exemplul moral intelectualilor ardeleni care au făcut Unirea cea mare din 1918. (...) Pe ce se întemeiază această uriașă revărsare de energii umane, în fruntea cărora stau negreșit tinerii? Pe fundamente morale creștine, pe redobândirea persoanei umane, chip al Creatorului" - scrie, la rândul său, poetul Adrian Popescu, întrun text intitulat Revoluția morală.

Sub genericul Memoria vie a Revoluției, sunt publicate mai multe mărturii directe ale unor scriitori în legătură cu manifestațiile revoluționare din Cluj (începute în ziua de 19 decembrie); semnează, între alții: Ion Cocora (Desteptarea României), Tudor Dumitru Savu (Nimeni nu dormea), Dan Rebreanu (Armata e cu noi), Mihai Dragolea (Fragment din cea mai lungă noapte), Constantin Zărnescu (Reportajul cel mai fierbine), Virgil Bulat (Pe străzi, alături de muncitori).

O rubrică denumită "Tribuna liberă" adună impresii/opinii despre ultimele evenimente; scriu aici: Radu Mares (Un gând), Vasile Igna (Nunta de argint nu va avea loc), Grigore Zanc (Căderea... n-a fost liberă), Mircea Muthu (Ceea ce gândul...), Ovidiu Şincai (Despre autoritate), Ovidiu Pecican (Iepoca), Mircea Popa (O zi istorică), Vasile Grunea (Început), Monica Ghet (Libertatea camerei de luat vederi), Ion Cristofor (Facle de veghe), Ion Arcas (Chemare de sânge) s.a. $\Box$ În cadrul rubricii "Cultura la ora adevărului" publică mici texte de opinie: Marian Papahagi (Elogiu muncii și gândirii libere), Adrian Marinio (Sperantele culturii libere), Ion Pop (Reîntregirea cuvântului), Andrei Marga (Să luăm aminte), Ion Mureșan (În numele limbii române) și Aurel Codoban (Cu filosofia românească ne întoarcem în Europa).

29 decembrie

• Consiliul Uniunii Scriitorilor decide acceptarea unor noi membri, printre care: Adriana Bittel, Mircea Cărtărescu, Denisa Comănescu, Carmen Firan, Magdalena Ghica, Ilie Guțan, Bedros Horasangian, Mihai Ispirescu, Adina Kenereş, Thomas Kleininger, Mircea Mihăieş, Aurel Pantea, Ion Stratan,

- Stelian Tănase, Lucia Verona (cf. "România literară", nr. 4, 25 ianuarie, *Validări*).
- "România liberă" publică pe prima pagină Verdictul celebrului nostru compatriot Eugen Ionescu: [Ceaușescu este] Întruchiparea răului, preluând din "Le Figaro" fragmente din interviurile dramaturgului român: "Într-o formulare de maximă expresivitate, care numai lui putea să-i aparțină, celebrul nostru compatriot, scriitorul Eugen Ionescu declara în urmă cu câteva zile ziarului francez «Le Figaro»: «Ceaușescu este Diavolul»". Condamnând atrocitățile comise de bandele teroriste ale fostului tiran, Eugen Ionescu relatează: "Diavolul antrena uneltele sale în tabere secrete și aceștia se deplasau pe dedesubtul Bucureștiului fără ca măcar să se bănuiască prezența lor. Este extraordinar și terorizant să afli că există 50 de kilometri de subterane care întretaie Bucureștiul și care permit forțelor răului să se înfiltreze pretutindeni. El întreținea o adevărată armată polițienească secretă înzestrată cu cele mai bune arme".
- "Contemporanul" (nr. 51+1) se deschide cu o sinteză a ultimelor evenimente (Viața politică internă. Cronica perioadei 23-28 decembrie 1989), sub semnătura lui Mircea Herivan, urmată de articolele de opinie ale lui Laurentiu Ulici, Libertatea între a fi și a avea, și Marin Sorescu, V (Victorie). Laurențiu Ulici adoptă un ton pesimist: "A fost să fie o revoluție însângerată. (...) Odată cu prima picătură de sânge tânăr cursă pe asfaltul străzilor timisorene s-a volatilizat ultima speranță în rezonabilitatea de ceas al doisprezecelea al regimului dicatorial. Întinsele pete de sânge, tot tânăr, de pe străzile Bucureștilor au dat la iveală (...) adevăratul nume al «ctitoriei» «epocii de aur»: atrocitatea. (...) Tinerii revoluționari români au vrut înainte de toate să fie liberi. (...) În spatele lor însă, în al doilea rând, i-am văzut și auzit și pe cei care vor doar să aibă libertate. În limbajul cel vechi ei ovaționează libertatea cea nouă și pe cei care au cucerit-o, dar cu aerul că au fost ei înșiși pe baricadele ei. (...) În orice revoluție există și oportuniști, oameni gata să-și ofere serviciile noii cauze ca și cum ar fi chiar cauza lor cea mai sfântă. Dar memoria noastră - sărăcită, din păcate, de o veritabilă agresiune a uitării promovată cu asiduitate de regimul dictatorial - mai recunoaște totuși printre revolutionarii patetici de azi figurile unor revolutionari de ieri, ba si de alaltăieri, un fel de intelectuali de profesie (termen foarte agreat de clanul «ctitorului»)".

  Marin Sorescu: "Pentru noi, cel de-al doilea război mondial nu s-a terminat cu adevărat decât acum trei zile: 22 decembrie 1989. (...)/ Să le mulțumim ziariștilor străini, care în ultimii ani, cei mai negri, riscând să fie bătuți și schingiuiti, au venit totuși la noi, ducând lumii întregi mărturia suferintelor noastre îngrozitoare. Le sunt recunoscător posturilor de radio în limba română din străinătate, care tot timpul au informat opinia publică, iar în zilele decisive ale revoltei de la Timișoara – au fost singurele care au reușit să facă legătura cu toți românii. (...)/ Sunt cu toată ființa alături de Frontul

Salvării Naționale, al cărui consiliu a elaborat un program politic matur, de profundă înțelegere a drumului pe care trebuie să-l urmeze România./ Dragii mei, iată că bicentenarul Revoluției Franceze este omagiat de noi, în felul nostru latin: printr-o revoluție adevărată".

Numărul conține, în cea mai mare parte, impresii suscitate de evenimentele ultimelor zile; semnează, între alții: Elena Ștefoi (*Puțină psihologie*), Cornel Radu Constantinescu (*Feciorii și fetele țării față cu "odraslele lor"*), Al. Mironov (*Revoluția copiilor*), Henri Zalis (*Ucigașii cărții*), Al. Săndulescu (*Salvarea culturii naționale*), N. Prelipceanu (*"Teatru de hoțomani"*), Radu Cârneci (*Retrăindu-ne tradiția*), Florin Mugur (*Acum două sute de ani, Revoluția Franceză!*), Călin Căliman (*Noiembrie, ultimul bal*), Radu Cosașu (*Ole, ole, ole*).

Revista începe să publice versiunea integrală, "necroșetată" a piesei lui Marin Sorescu *Vărul Shakespeare*.

• În "Cronica" (nr. 1, serie nouă, cu un comitet provizoriu de coordonare compus din: Vasile Constantinescu, Val Gheorghiu, Ioan Holban, Nicolae Ionel, Ștefan Oprea, Nicolae Turtureanu, Alexandru Zub) sunt publicate gânduri, impresii, mărturii despre Revoluție, formulate de mai mulți scriitori/intelectuali, între care: Liviu Leonte (În tensiunea clipei), Florin Faifer (Îngândurări), Al. Andriescu (Avem o țară de oameni tineri), Codrin Liviu Cuțitaru (Prima pagină de jurnal), Lucian Vasiliu (Nasc și în România oameni!), Adrian Nicolau (Scoala de mâine), Ștefan Avădanei (Adjectivul). O pagină întreagă este rezervată publicării unor texte interzise înainte de 22 Decembrie: poeme de Adrian Alui Gheorghe și Liviu Antonesei, precum și o cronică a lui Ioan Holban la volumul de Poezii (Editura Minerva, 1989) al Ion Creangă și semnate de Mihai Drăgan, Aurel Leon, Paul Leu (cărora li se adaugă un poem al lui Gellu Dorian, Creangă de aur); un interviu realizat de Nicolae Busuioc cu istoricul Alexandru Zub ("Orice lucru vine dintr-un trecut și cuprinde germenele unui viitor ce stă să irumpă"); un poem al lui Nichita Danilov (The King).

30 decembrie

• Primul nr. al "Tineretul liber – Suplimentul literar și artistic" //SLAT// conține pe prima pagină un *Argument*, semnat redacțional: "Acum, când am învins, acum, când trebuie să consolidăm noile structuri ale României, acum, când trebuie să reconstruim țara însângerată, acum trebuie să ne întoarcem grija spre cultură. «Suplimentul literar și artistic al Tineretului liber» își propune să susțină creația literară și artistică de autentică valoare, ferită de faldurile plicticoase și grețoase cu care era obligată să se împopoțoneze în defuncta epocă de idiotizare ce tindea spre «absolut». Cu o expresie intrată în uz de curând - cu îndreptățire dar și cu o oarecare grabă –, putem spune că și fostul SLAT a fost «sub vremuri». Cenzura era diabolică și la apariția aproape

respingerea unor materiale. O parte din aceste materiale le puteți citi în această ediție a revistei ele fiind marcate cu însemnul «text cenzurat». Textele cu valoare reper (cenzurate) din acest număr aparțin lui Mircea Nedelciu (Participând, Dan Stanca (Ipsos pe creier), versurile semnate de Daniela Crăsnaru, Adrian Popescu, Tatiana Miron, Vladi Popescu și Lucian Cernat, precum și interviul luat de Lucian Avramescu lui Evgheni Evtușenco.

Pe aceeași pagină este inserat textul Înnoire și continuitate, cu valoarea unui articol program, semnat de Eugen Simion: "Autoritatea incompetentei si a vorbelor goale a fost abolită. Începe, sper din toată inima, o epocă în care să se întreacă în chip loial valorile libere. Literatura se va înnoi, în mod sigur, vor apărea talente noi și forme noi de expresie. Dar, spre cinstea scriitorilor autentici, literatura română nu pomește de la zero. Vreau să subliniez acest fapt: în această lungă noapte a spiritului, multi scriitori si-au apărat, cât au putut si asa cum au putut, demnitatea condeiului. Asa se explică de ce, în circumstante asa de dure, literatura a funcționat (folosesc în chip deliberat un termen din administrație) ca instituție a spiritului. Ea s-a opus - iarăși, spre cinstea ei – literaturii oficiale: literatură de firitisiri, de ode și omagii, literatură patriotică așa de lamentabilă".

Sub titlul (citat) Ziaristica nu are nevoie de cârjele falsei retorici, Nicolae Tone îl intervievează pe N. Carandino Cronicarii literari ai numărului sunt Al. Piru, cu textul Autenticul existentialist (cronică la romanul Gabrielei Adameșteanu Drumul egal al fiecărei zile) și Gabriel Rusu, care scrie despre evoluția triadei poetice Ioan Moldovan-Dana Opriță-Nicolae Băciuț.

Miruna Ionescu semnează articolul Dreptul la adevăr, Victor Atanasiu observă că Tirania s-a prăbusit în anul centenarelor Eminescu și Creangă.

Mai figurează în sumar Dan Silviu Boerescu (Autenticul și valoarea să triumfe) și Nicole Iliescu (Întoarcerea primei pagini). • Într-un interviu acordat ziarului "Adevărul" (Ei vor ști să facă o nouă societate românească), Nicolae Manolescu declară (răspunzând la întrebarea vag formulată - "Ce ne spuneți?"): "Pur și simplu nu știu ce să spun. Oameni care au tăcut vreme de patruzeci de ani și-au regăsit acuma limba și vorbesc

a fiecărui număr se iscau înfruntări de opinii finalizate cu (nu se putea altfel!)

• Într-un interviu acordat ziarului "Adevărul" (Ei vor ști să facă o nouă societate românească), Nicolae Manolescu declară (răspunzând la întrebarea – vag formulată – "Ce ne spuneți?"): "Pur și simplu nu știu ce să spun. Oameni care au tăcut vreme de patruzeci de ani și-au regăsit acuma limba și vorbesc prea mult. Mă tem că oportuniștii de mâine vor fi tot cei de ieri. Trebuie ca revoluția să revină tinerilor care au făcut-o și pe care învățământul, cultura au încercat – din fericire, zadarnic – să-i îndobitocească atâta amar de vreme. Eu am fost optimist și am crezut că se va întâmpla ce s-a întâmplat. Acuma încep să devin mai sceptic". La întrebarea "Nu credeți că, scăpând de repudiata gerontocrație, suntem în pericolul unei alte extreme – a juventocrației?" criticul răspunde: "Există un anumit pericol. Dar el e neglijabil, pentru că este în firea lucrurilor ca tinerii să se maturizeze, să devină din ce în ce mai lucizi și să organizeze mai cumpănit lucrurile; în vreme ce gerontocrația (...) se prostește și se degradează tot prin firea lucrurilor. Dacă tinerii au putut să facă

o revoluție, una dintre puținele revoluții adevărate din această lume, vor ști cu siguranță să facă și o nouă societate românească".

31 decembrie

• Ia ființă Grupul pentru Dialog Social, a cărui *Declarație de constituire* va fi publicată (în română, engleză, franceză și germană) în primul număr al revistei "22" (din 20 ianuarie 1990):

"Grupul pentru dialog social se constituie ca un grup de sine stătător, care acționează legal, începând de astăzi 31 decembrie 1989. El aspiră să reprezinte constiința lucidă a acestei societăți care a fost umilită și destructurată. Vrem să contribuim la ieșirea din dezastru și la regenerare./Grupul pentru dialog social este un grup independent, strict informal, care nu se subordonează nici unei grupări politice și care refuză orice colaborare cu cei care au susținut vechiul regim. Pe cont propriu fiecare membru al Grupului are dreptul la propriile sale opțiuni și orientări politice, care nu afectează însă în nici un fel statutul și orientarea Grupului./ Grupul pentru dialog social este o instanță de reflexie critică asupra problemelor fundamentale care frământă societatea civilă română, asupra inserării ei în contextul european: civilizație - cultură - politică - societate civilă - ecologie. El este un club de dezbateri între intelectuali de diferite profesii, care își propune să prospecteze căile de evolutie și organizare ale acestei societăți, o evoluție bazată pe valorile umane și pe drepturile omului. Grupul pentru dialog social își propune să fie un laborator în care economiști, sociologi, politologi, istorici, filosofi, urbaniști, scriitori, teologi etc. să găsească (să caute) împreună strategiile și soluțiile de care societatea română va avea nevoie in viitorul imediat./ Grupul pentru dialog social va organiza dezbateri deschise în rândul diferitelor categorii sociale: studenți, muncitori, militari, intelectuali asupra cărora vechiul regim a lăsat să cadă cortina ideologică. Temele de dezbatere: pluralism, sindicate libere, parlament, partide politice, libertăți civile, drepturile omului, separarea, puterilor de stat, cultura și valorile ei, ecologie, urbanism etc. Aceste întâlniri vor fi organizate începând cu 15 ianuarie 1900./ Grupul pentru dialog social strânge mărturii asupra revolutiei din decembrie si a momentelor care au precedat-o (fotografii, depoziții, benzi video etc.)./ Grupul pentru dialog social își propune pentru început editarea unei publicații săptămânale care să fie oglinda noii societăți civile românești în toate articulațiile ei".

Printre membrii fondatori ai GDS se numără: Andrei Pleșu, Gabriel Liiceanu, Andrei Cornea, Mihai Șora, Mircea Dinescu, Stelian Tănase, Sorin Antohi, Mariana Celac, Doina Cornea, Alin Teodorescu, Al. Călinescu, Magda Cârneci, Petru Creția, Ștefan Aug. Doinas, Al. Paleologu, Thomas Kleininger, Radu Filipescu, Pavel Câmpeanu s.a.

1990

IANUARIE

6 ianuarie

• Primul număr postrevoluțiar al "României literare", apărut sub coordonarea unui "comitet provizoriu format din Octavian Paler, Alexandru Paleologu, Nicolae Manolescu, Andrei Pleşu, Gabriel Dimisianu, Valeriu Cristea, Roger Câmpeanu", este dedicat, în cea mai mare parte, evenimentelor din 1989 și evaluării unui început de etapă în istoria și implicit în cultura românească.

În chip de editorial, Ștefan Aug. Doinaș semnează un text-mărturie, Fazele revoluției noastre.

Scriu despre abuzurile regimului Ceaușescu: Sorin Dumitrescu (O pereche de toape), Alexandru Paleologu (Slujitorii lui Antichrist), Ion Băiesu (Amintiri din nopțile în care nu dorm. Dulea), Valeriu Cristea (Iarăsi despre aplauze), Octavian Paler (Dificultatea de a fi liber), Gabriel Liiceanu (Puterea si libertatea), Adrian Marino (Rănile "revolutiei culturale").

Gheorghe Grigurcu publică un articol în care abordează, la modul general, tema colaborării scriitorului cu un regim politic opresiv: Moralitate și oportunism.

Octavian Paler realizează un interviu cu Andrei Pleșu, devenit de curând ministru al Culturii ("În sfârșit, toate iluziile sunt permise"). Filosoful eliberat din "exilul de la Tescani" îi mărturiseste intervievatorului că a acceptat funcția de ministru ca pe o "dramă" interioară, întrucât ar fi preferat ca, în condiții de libertate, să se ocupe de scris, nu de administrație. Chestionat în legătură cu prioritățile ministerului pe care îl conduce, A.P. vorbește despre urgența reînființării Comisiei monumentelor istorice și despre restabilirea legăturilor culturale cu Europa: "Trebuie urgent să începem să reparăm, să salvăm ce e de salvat, să repunem în drepturi valorile tradiționale românești. (...)/ Suntem într-un moment în care lumea întreagă este sedusă de România și dispusă să ne ajute fără nici un fel de limită. Să rămânem totuși lucizi. După un timp vom fi uitați. Trebuie de aceea să stabilim acum cât mai multe contacte, să începem să circulăm în Europa și să facem ca Europa să circule la noi. Contracte editoriale, traduceri, burse, schimburi de oameni, dialog european și internațional"; printre prioritățile noului ministru al Culturii figurînd și traducerea în limba română a unor mari scriitori români din exil (Eliade, Cioran, Ionesco). Întrebat dacă are "un model cultural provizoriu", A.P. recunoaște că nu s-a gândit "în mod riguros la mari soluții organizatorice", precizând însă: "...modelul meu mental pentru o Românie a culturii e, inevitabil, România interbelică. E un model retrospectiv, nu un proiect, o nostalgie mai mult decât o utopie. Dacă România interbelică este România care a produs pe Cioran, pe Eliade, pe Noica, pe Eugen Ionescu și pe Nae Ionescu (...) însemnă că lucrurile mergeau - în plan intelectual binișor. E de sperat că vom regăsi vigoarea și verva acelei lumi". □ Sub titlul Cea dintâi bucurie a unui filosof pesimist, este transcris, în traducerea Mihaelei Constantinescu, un fragment dintr-un interviu acordat de Cioran săptămânalului parizian "Le Nouvel Observateur", interviu din care reținem câteva consideratii despre Revolutia din Decembrie 1989: "Asistăm la resurecția tragică a unui popor pe care eu îl credeam de multă vreme lichidat (...); trebuie să fac o mărturisire: în momentul în care insurectia a început, mă pregăteam să scriu un articol împotriva românilor, intitulat Neantul valah (...). Evenimentele m-au făcut să-mi schimb părerea și să renunt la acest proiect. Sunt fericit. Ar fi un straniu paradox, mi-am zis, ca România pe care am părăsit-o acum 50 de ani și mai bine să-mi conteste filosofia mea sceptică, radicală și fără concesii (...). Am încredere în Ion Iliescu, președintele Frontului Salvării Naționale; știam de mult timp că el era o speranță pentru România".

În paginile de critică literară, Nicolae Manolescu (O reconsiderare necesară) comentează o antologie din proza scurtă a lui V. Em. Galan (A cincea roată la căruță, prefață de Alex. Ștefănescu, Editura Cartea Românească, 1989), Eugen Simion (Poezia "ca o vertebră de aur") semnalează recenta apariție a două volume de poezie - Memoria zăpezii de Nicolae Băciuț și Insomnii lângă munți de Ioan Moldovan (ambele publicate în 1989, la Editura Cartea Românească) -, iar Laurențiu Ulici (Moduri ale prezenței) scrie un medalion dedicat criticului Mircea Iorgulescu.

• "Tineretul liber – Suplimentul literar și artistic" (nr. 1/1990) anuntă pe prima pagină convorbirea lui Gabriel Năstase cu Eugen Simion, "directorul onorific al revistei noastre". Interviul apare sub titlul Scriitorul ca exponent al adevărului: "- La cealaltă întrebare pe care mi-ai pus-o, privind raportul dintre revoluția și cea ce a fost înainte de revoluție, eu vreau să apăr ideea pe care am exprimat-o în articolul apărut în revista dumneavoastră, și anume că a existat o continuitate a spiritului românesc. Şi îi rog pe cititorii noștri comuni să mă creadă în ceea ce spun, nu vreau să le vând baliverne. Cultura română există. Cum am putut și atât cât am putut. Asta a fost, de altfel, și datoria noastră: să facem în așa fel ca instituția literaturii să funcționeze. Și, într-o oarecare măsură, am reușit. A existat o cultură care s-a opus culturii oficiale, culturii aceleia penibile de ode si dedicatii, etc. Multi, poate cei mai multi scriitori (vorbesc de scriitorii talentați, în general oameni de presă) nu au marșat la această escrocherie. El și-a apărat demnitatea condeiului. Așa se face că astăzi avem o cultură, avem o poezie, după părerea mea, extraordinară, avem o critică bună, avem o proză interesantă. Ideea că nu s-a făcut nimic, că totul a fost un neant, etc. nu este o idee de care pe care să o accept. (...)/ - L-am auzit pe Virgil Tănase, într-o emisiune TV, spunând că nu există literatură română, că există numai scriitori români, indiferent unde s-au manifestat aceștia... -Eu n-am văzut această emisiune, mi s-a povestit, chiar se pare că Virgil Tănase s-a referit la o intervenție a mea, anterioară, spunând că s-a detașat de mine, ceea ce este dreptul lui. Mă rog, am impresia că trebuie să ne lămurim bine pozițiile. Eu cred că, într-adevăr, și în străinătate, în exil, s-au manifestat scriitori români și există scriitori români valoroși. Pe acești scriitori români de valoare noi îi asteptăm. Îi considerăm, ca și până acum, ca făcând parte din cultura română. Unde mă despart de unii dintre cei care au trăit în ultimele decenii în afara granitelor actuale ale României este în privinta faptului că am observat o anumită aroganță, ei socotind că aici era neantul și totul se făcea dincolo. Dacă cineva are această idee, eu cred că greșește. (...) Deci nu este cazul să facem aici o discriminare, dar este cazul - o spun cu riscul de a supăra pe unii dintre ei – de a respinge ideea nedreaptă că noi am trăit, aici, într-un întuneric total și că noi n-am făcut nimic, n-am fost decât slugile puterii. Cei mai buni scriitori români n-au fost deloc slugile puterii, s-au opus așa cum au putut ei...(...)/ - Care credeți că vor fi direcțiile literaturii viitorului apropiat?/ - Noi nu putem fii proroci, criticii în orice caz nu sunt cei mai buni proroci, ei pot fi cel mult buni judecători. (...) Sigur că până acum forma de protest a scriitorului era aluzia. Literatura noastră cea mai curajoasă făcea cu ochiul cititorului, iar acesta înțelegea și, împreună, scriitor și cititor, aveau sentimentul că reușesc să păcălească autoritățile. (...) Asta, după părerea mea apartine deja trecutului. Revoluția recentă a purificat spiritul românesc și ne obligă pe toti să fim mai lucizi, să renuntăm la dublul limbai. Eu cred că un aspect foarte important este că de aici înainte vom putea să spunem ceea ce gândim. (...) De aici înainte literatura înseamnă a «reinventa» poezia cum spunea Rimbaud cu o sută de ani în urmă. Încă o dată: nu pornim de la zero, nu mai învătăm alfabetul! Există un fond al culturii române. Dar eu astept ca romanul românesc să privească lumea românească în față. Să reapară un alt mod de a scrie. Nu mai putem să ne dăm după deget, nu mai putem să facem cu ochiul, nu mai putem face o literatură de aluzii și parabole. Sau putem, dar este putin probabil ca o astfel de literatură să intereseze publicul. (...)/ ...fiți atenți la aspectul de convertire rapidă, la unii lingușitori de ieri care astăzi sau mâine vor deveni martiri! Fiți atenți la această schimbare caragialescă ce se produce în atitudinea unora! Nu vă lăsați păcăliți! S-au produs atâtea nelegiuiri și lucruri grave încât un condei care a fost compromis nu trebuie acceptat să se erijeze într-o tribună a adevărului!".

Constantin Sorescu recenzează romanul Refugii de Augustin Buzura, găsindu-l superior Vocilor nopții, scriere de Poemele de "sertar" din acest număr aparțin Domniței Văduva, Danielei Dorin, lui Nicolae Roșianu, Ovidiu Nimigean și Costel Zăgan. Apar însoțite de titlul Ca să ajungă la noi acestor versuri le-au trebuit 25 de ani.

7 ianuarie

• În "Adevărul", Lucia Jurca îl intervievează pe noul ministru al Culturii, Andrei Pleșu ("Nu poți să dai legi ca să repari oameni!"). A.P.: "Cunosc foarte mulți oameni care se gândesc deja la organizarea unei opoziții, ceea ce

este foarte normal și ceea ce se va petrece, dar noi nu avem încă o poziție ca să putem face deja opoziție. Deci trebuie un pic de răbdare, de calm, trebuie să dăm, totuși, noii structuri șansa ca mai întâi să funcționeze înainte de a o amenda. Deocamdată există un fel de vervă a amendării, care este apriorică (...), dar care în acest moment trebuie practicată cu mare delicatețe. Cel puțin câteva luni, pentru a nu fi împiedicată noua structură de a-și da cât de cât măsura. Dar nu consens, ci diveristate și experiența mea de participare la ședințele acestui Consiliu al Frontului Salvării Naționale este a unei reale diversități, ședințele la care am participat fiind foarte violente, implicând oameni de toate orientările posibile care se ceartă permanent. Nu este o atmosferă de solemnitate unanimă, ci o atmosferă de conflict, de competitivitate în idei (...)".

Sub titlul Cu ochii poeților, este publicat un grupaj de poeme pe tema Revoluției, cu o prezentare de I. Adam. Semnează E. Jebeleanu (Apostolul), Petru Creția (Invazia), Teohar Mihadaș (Exodul) și Ileana Mălăncioiu (Cântec).

9 ianuarie

• Apare primul număr al săptămânalului "Contrapunct", editat de Uniunea Scriitorilor din România, sub coordonarea unui comitet de conducere alcătuit din Mircea Cărtărescu, Ioan Groșan, Ion Bogdan Lefter, Cristian Moraru și Mircea Nedelciu (16 p., format A3). Editorialul (O anume "linie melodică") semnat de Ion Bogdan Lefter circumscrie proiectul tinerei generații a anilor '80 pornind de la tehnica muzicală a contrapunctului dintre fundalul istoric al ieșirii din totalitarismul comunist și cel cultural-literar al intrării în postmodernitatea "polifonică": "Radicalitatea morală a contrapunctului propus astfel s-a sprijinit – în altă ordine de idei – pe datele mai generale ale evoluției literaturii române, ajunse către 1980 în pragul postmodernității. Între aceste două categorii mari de determinări se cuvine situată «generația tânără» a anilor '80 și – de acum – '90, cu proiectul ei literar-cultural și, în ultimă instanță, existențial și etic: ca treaptă firească în metabolismul specific al artei scrisului și nu mai puțin - ca reacție analizabilă în termeni sociologici față de un deprimant context extra-estetic. O generație underground, o generație a întoarcerii la realitate, generatie a desantului în teritoriul vietii cotidiene, generatie a redescoperirii omului concret, generatie a noii sinteze culturale postmoderne si - înainte de orice, o generație a radicalității morale față de lumea care ne-a fost «dată» în deceniile din urmă".

Ioan Grosan consemnează, în casete succinte. istoricul recentelor evenimente revoluționare (Pentru cine bat clopotele). Este publicat un grupaj de texte ale scriitorilor "optzeciști" din București și din alte orașe ale României, cu mărturii "de la fața locului" despre evenimentele care au condus la prăbușirea regimului Ceaușescu. Colaborează, de la Timișoara, Mircea Mihăieș (Jocul de-a măcelul), Adriana Babeți (Enciclopedia morților), Marcel Tolcea (Duminică. Anul I), Daniel Vighi (O dimineață fără speranțe) și Gabriel Marineasa (La început a fost Timișoara), de la Cluj și Arad - Alexandru Vlad (Clipa), Ion Mureșan (Dare de seamă despre orbi) si Romulus Bucur (Literatură, viață), iar de la București - Magda Cârneci (Suntem totuși flacără), Cristian Tudor Popescu (Propoziții), Rodica Palade (Fragmente de jurnal), Bogdan Ghiu (Pași spre revoluția interioară), Ion Stratan (Demagogie și moarte), Hanibal Stănciulescu (S-a sfârșit carnavalul sinistru), ultimul text, semnat de Florin Iaru, fiind O relatare despre experiența personală a arestării la Jilava în zilele reprimării Revoluției. □ Articolele sunt însoțite de publicarea unor poeme cu titluri, universuri obsesionale şi/sau tematici compatibile cu contextul istoric imediat: un poem de Liviu Ioan Stoiciu (De la haos la cosmos), Marta Petreu (Teofania), un fragment elocvent din Cântul al XI-lea al Levantului de Mircea Cărtărescu, în care – după cum explică într-un chapeau autorul – "grupul de revoluționari condus de poetul Manoil se confruntă cu Vodă, tiranul arhetipal".

Se publică un prim si amplu fragment (două pagini de revistă) din cartea-dialog cu Stelian Tănase a lui Alexandru Paleologu Sfidarea memoriei, realizată la finele anilor '80, și în care eseistul își mărturisește "cedarea" în fața Securității. Fragmentul e însotit de o explicație redacțională și de o introducere subjectivă a lui S.T. În a doua parte a revistei putem citi grupaje de poeme semnate de Mariana Marin (Scrisorile către Emil, Atelierele morții, Judecătorul-penitent) și Elena Ștefoi (La mijlocul verii, Fascicol otrăvitor, Artă poetică din altă etapă, Materie primă). De asemenea, câte un poem de Liviu Antonesei (Dacă ei mar omorî), Eugen Suciu ("A aavea sentimente înseamnă să fii neatent") și Gheorghe Ene (***). □ Proza, cu trimiteri la fel de evidente la atmosfera sumbră a cotidianului totalitar, este ilustrată de Carmen Francesca Banciu (Strălucitorul ghetou), Stelian Tănase (Nimic despre înaltul personaj) și Nichita Danilov (Scrisoare).

Un text subversiv al lui Gheorghe Iova (Întelesuri din anii din urmă) este datat "1977", iar scriitorul româno-american Andrei Codrescu e prezent cu un poem intitulat O petite-histoire a fascismului roșu (prezentare și traducere de Denisa Comănescu).

— Eseistica acestui prim număr e reprezentată prin trei articole ilustrative pentru programul "intelectual și moral" al revistei la ieșirea din comunism: Cristian Moraru (Duplicitatea limbajului), Călin Vlasie (Autopsia limbii), Al. Cistelecan (Euforia oportunismului). Rubrica de revistă a presei intitulată "Contra-puncte" și semnată "Observator", dar cu stilistica recognoscibilă a lui Ion Bogdan Lefter, consemnează elogios sumarele noilor numere postrevoluționare ale revistelor "Orizont" și "România literară". Ultima pagină (16) conține o proză de Herta Müller (Slujba de înmormântare), un grupaj de poeme din primul volum postum al lui Rolf Bossert, membru al Aktionsgruppe Banat sinucis la Berlin cu câțiva ani în urmă (Auf der Milchstraße wieder kein Licht), și o casetă cu informatii externe din diaspora (Reîntoarceri, deschideri), în care sunt menționate succint "întoarcerile în țară" ale lui Dan Alexe, Virgil Tănase, Dumitru Țepeneag, Marie-France Ionesco, Mihnea Berindei, dar și prezențele televizate ale lui A. Glucksmann și A. Puslojic.

- "România liberă" face cunoscute protestele unor personalități împotriva dictaturii comuniste, exemplificând prin "cazul" Dorin Tudoran: pentru a fi renunțat în mod public la carnetul de partid, poetul fusese înlăturat din Uniunea Scriitorilor, amenințat prin scrisori anonime și la telefon și chiar "atacat pe stradă de necunoscuți, care l-au lovit cu violență" - motive pentru care a emigrat în Statele Unite (Terorism de stat).

  Este reprodus după "Le Monde" (nr. din 24 noiembrie 1987) articolul lui Dan Petrescu Un sistem impropriu "comunist".

  Sub titlul Răul puterii, este publicată scrisoarea trimisă în Occident, în martie 1989, de un grup de ziariști pentru susținerea confraților lor Petre Mihai Băcanu, Mihai Creangă, Anton Uncu și a tipografului Al. Chivoiu, închiși de Securitate în zilele 25-27 ianuarie 1989. după ce fuseseră implicați într-o anume "Acțiune R".

  În articolul Bibliotecile să fie libere, Mirela Roznoveanu pledează pentru publicarea integrală a clasicilor ("noi suntem generația textelor croșetate") și pentru luarea reconsiderarea unor cărți puse la index în anii comunismului (între care Cronică de familie de Petru Dumitriu sau scrierile lui Emil Cioran).
- În primul nr. al "Adevărului de Duminică" (supliment săptămânal al ziarului "Adevărul", avându-i ca redactori pe Mihai Caranfil, C. Stănescu şi Victor Vântu), sunt publicate câteva poeme ale Anei Blandiana (*Liant*, *Balada*, *Gramatica*, *Topirea la rece*) extrase din volumul *Poezii* ("Biblioteca pentru toți", 1989).

11 ianuarie

• În articolul Literatura română este una și indivizibilă, publicat în nr. 2 al "României literare", G. Dimisianu aduce în discuție "urgențele, obiectivele presante" ale criticii literare românești postdecembriste, pornind de la premisa că, în situații istorice speciale, criticul are datoria "să amâne (...) întoarcerea la unelte și rosturile specifice (...) pentru a se dedica, prioritar, acțiunilor militante". G.D. găsește îndreptățirea acestei optiuni în exemplul lui E. Lovinescu, "purtătorul, în anii de răscruce ai primului război mondial, al unei lungi campanii de jurnalism militant" - atitudine "cu atât mai de luat în seamă" cu cât e asumată de "promotorul, în alte condiții, al autonomiei esteticului, al disocierii artisticului de politic". Şi mai departe: "Una din chestiunile care trebuie să preocupe acum critica este reintegrarea fără întârziere, în spațiul literar național, a tuturor valorilor românești semnificative. (...) O acțiune dintre cele mai nelegiuite (...), din câte a avut de suportat literatura română în ultima jumătate de secol, a fost aceea a amputărilor, a eliminărilor fortate, a excomunicărilor. În valuri succesive din literatura română s-a plecat fără voie, nenumărate și grave pierderi ce trebuie acum recuperate./ (...) Consecințele reintegrării (...) sunt lesne de prevăzut: prezența valorilor revenite va modifica simtitor imaginea despre dimensiunile literaturii naționale, de astăzi și din trecutul apropiat, făcând să se vadă limpede faptul că avem o literatură mai bogată decât mulți o știau (...). Reprezentările criticii (...) se vor schimba în mare măsură, pentru că va fi adusă în situația de a judeca după repere noi, proprii unei literaturi române pe care o vom putea gândi, după atâtea decenii, în integralitate".

În cadrul unei rubrici intitulate "Puncte de vedere: Cum ar trebui să arate «România literară» acum?", sunt publicate, în oglindă, două opinii divergente: articolul lui Nicolae Manolescu, Intrarea în normalitate, și cel al lui Octavian Paler, Care normalitate?. Criticul afirmă tranșant: "Normalitate înseamnă revenirea la obiectivele literare (și în general culturale) ale revistei. (...) Ultimele numere au fost bulversate (...), ca să nu mai spun că au fost tipărite și difuzate haotic. (...)/ Suntem obosiți de anormalitate, de arbitrar și de hazard. Revoluția a sfărâmat toate structurile. Acest lucru s-a reflectat în apariția unei prese noi, libere, dar care e încă departe de a fi (...) structurată. Lumea citește ziarele pentru conținutul lor, care e aproape mereu senzațional. Dar nu s-au creat încă și forme diversificate. Nu e încă o diferență semnificativă între ziare. (...) Despre reviste nici nu putem vorbi. (...) Așadar la lunga, terifianta anormalitate a epocii dictatoriale se adaugă acum anormalitatea revoluționară. Toți depun mărturie, fac adeziuni, scot la iveală ceea ce a fost cenzurat, protestează (vai, postfactum!) (...). E normal și e bine așa. Dar până când? Mi se pare că trebuie, fără a ieși din miezul arzător al actualității, să ne disciplinăm și să ne regăsim. (...)/ Noi ne ocupăm cu literatura, cu arta și cultura. Iar acestea trăiesc doar într-un regim de stabilitate. (...) Formele de protest ale artei diferă de simplele strigăte de protest. Arta nu e reacționară (...), dar nu e nici revoluționară (...). Explozia artistică e de altă natură decât aceea socială. A crede că putem face la infinit dintr-o revistă literară o tribună a angajamentului politic cotidian înseamnă a ne condamna la un nou oportunism, mai bun decât acela dinainte doar în măsura în care reflectă o descătusare reală, dar comportând riscuri deopotrivă de mari. Noi trebuie să ne ocupăm de cărți și de idei, nu de realitatea imediată, oricât ar fi ea de vie în aceste săptămâni. Reportajul nu e literatură. Documentul nu tine loc de romane. Adeziunea sau protestul nu sunt critică. (...) Sigur, nu vom ieși din priza actualității, dar nu putem conta numai pe declarativism și pe circumstanță și nici nu putem amâna să scriem adevăratele opere sub cuvânt că nu ne-am purificat moral. (...) Iar dacă vrem să eliminăm pe cei compromisi sau pe noii oportunisti, n-o putem face doar cu vorbe, exclamații și arătări cu degetul, ci cu opere valide artistic. Starea lirică în care ne găsim trebuie depășită".

Octavian Paler (Care normalitate?): "...La ce normalitate să ne întoarcem? Când am trăit noi în normalitate? În viața literară si în viata de toate zilele, am parcurs o lungă și istovitoare anormalitate, care a fost (...) singura «normalitate» posibilă; o anormalitate care ne-a uzat, ne-a împins în dublul limbaj și ne-a silit să fim «înțelepți» sau suspecți. (...)/ și nu era, oare, tot o anormalitate, seninătatea estetică, într-o vreme în care se demolau biserici și erau arestati poeți? Să fiu brutal. N-au fost anormale oare reticentele la apelul adresat scriitorilor de Mircea Dinescu, de a declara o grevă generală a scrisului? Ca să nu mai vorbesc de anormalitatea de a vedea cum dictatura a colonizat, prin frică sau prin alte mijloace, resemnările atâtor intelectuali. Nu voi nega: a existat o formă de rezistentă prin cultură, care (...) a jucat un rol important în limitarea dezastrului dorit de putere. Dar, să fim sinceri, avem și destule păcate de recunoscut. Despre aceasta e vorba, nu de a plăti vreun tribut angajamentului politic. Nici mie nu-mi place inflația de adeziuni care a copleșit presa. Nici eu nu cred că rostul unei reviste literare e de a face reportajul vieții imediate. Dar ceea ce aș dori din toată inima e să nu evităm, sub pretext estetic, un examen de constiintă. (...)/ Desigur, Nicolae Manolescu are tot dreptul să creadă că normalitatea înseamnă întoarcerea, pur și simplu, la obiectivele literare, degajate de paginile moarte care le asfixiau. Dar să-mi fie permis și mie să spun că nu doar de normalizare e nevoie acum, ci de normal! si că, în ce mă priveste, am obosit urmărind raționamente prin care, de multi ani, e scuzată, ba chiar lăudată, ceea ce mie mi se pare, să fiu iertat, o prea mare detasare, ca să nu zic mai rău; idealismul meu sau defectele mele mă împiedică, de fapt, să înțeleg cum se poate dezinfecta cultura de istorie, cum se poate retrage într-o oază, într-o seră, într-o gaură de sarpe sau – fiindcă e la modă – într-un buncăr, fără să se frustreze singură". □ Tot în acest număr, revista inițiază o anchetă, propunând spre reflecție următoarele întrebări: "Ce credeți că am greșit noi intelectualii și care e vina noastră în scandalul vechiului regim?/ Ce socotiți că e important acum pentru purificarea vieții literare și pentru a așeza pe baze sănătoase sansele libertății creației?/ Ce sens dați salvării naționale în cultură?/ Cum vedeți rostul și destinul uniunilor de creatie în noile conditii?".

• Nr. 2 al săptămânalului clujean "Tribuna" (publicație al cărei colectiv redacțional îi cuprinde pe: Augustin Buzura, Ion Cocora, Ion Cristofor, Ion Mureșan, Dan Savu, Vasile Sălăjan, Mircea Vaida-Voievod, Tudor Vlad, C. Zărnescu) găzduiește articole și eseuri ale unor nume precum Mihai Șora (Eu și tu și el și ea sau Dialogul generalizat), Ioana Em. Petrescu (Literatura rezistenței) și Adrian Marino (Revenirea în Europa). Reproducem concluziile eseului semnat de A. Marino – pledoarie pentru "revenirea în Europa": "Cărui scriitor și om de cultură român nu i s-au confiscat cărți și reviste primite din străinătate, nu i s-au oprit – măcar o dată – manuscrise, scrisori și alte materiale? Care institut și bibliotecă a mai putut să se aboneze la publicații de specialitate? Cine nu s-a lovit de fondul special de la bibliotecile publice? Cine n-a suferit umilința perchezițiilor și confiscărilor de la frontieră?... A reveni în Europa mai înseamnă și a circula liber în Europa, având și pașaport în buzunar, eliberat fără restricții. Care scriitor, cercetător, om de cultură român n-a îndurat umilitoarele cereri și aprobări, ședințele comitetelor și consiliilor

locale și centrale, lungile așteptări, numeroasele refuzuri, infernala birocrație, dusul cu vorba, falsele promisiuni etc., etc.?... Am rămas în țară având mereu conștiința că sunt un autor român și european și că pot face *aici* mai mult decât în altă parte. Doresc să rămân același în continuare, fără nici un obstacol, lege abuzivă, control vamal odios, confiscare de cărți și manuscrise. Vreau ca valoarea românească să circule peste tot în lume, în condiții legale de competiție liberă. Să se termine odată cu poliția de frontieră a culturii! *Ne-am născut în Europa!* Să revenim, în sfârșit, în Europa și aici să rămânem!".

În articolul *O revenire necesară*, V. Felea explică "momentul 1982", când în "Tribuna" (nr. 5, din 4 februarie), au scăpat cenzurii câteva poeme subversive ale Ilenei Mălăncioiu.

12 ianuarie

- În această zi, declarată oficial Ziua Eroilor Revoluției din Decembrie 1989 și zi de doliu național, se desfășoară un miting de protest în Piața Victoriei, în fața sediului Guvernului și al Consiliului Frontului Salvării Naționale. Manifestanții cer, între altele, dezvăluirea adevărului despre evenimentele din Decembrie și judecarea celor vinovați pentru crimele comise în zilele Revoluției, organizarea unor alegeri libere, sub supravegherea ONU, interzicerea Partidului Comunist Român.

  Printr-un decret emis de Consiliul Frontului Salvării Naționale, în urma presiunilor manifestanților anticomuniști din București și din alte câteva orașe mari ale țării, Partidul Comunist Român este scos în afara legii.
- Are loc o ședință a Consiliului de conducere al Uniunii Scriitorilor. În deschidere, Mircea Dinescu, președinte al Comitetului provizoriu de conducere, prezintă câteva obiective imediate ale USR: "posibilitatea înființării unei noi edituri a Uniunii Scriitorilor, obținerea unui nou sediu pentru Uniunea Scriitorilor, redobândirea fostelor case de creație și deschiderea altora, acordarea unui spațiu de cel puțin o oră pe săptămână în programul Televiziunii pentru Uniunea Scriitorilor, obținerea din fondurile Băncii Române pentru Comerț Exterior a unor sume în valută pentru scriitorii care se deplasează în străinătate, funcționarea independentă de alte instituții a Uniunii Scriitorilor". Sunt cooptați, prin vot, noi membri în Comitetul provizoriu de conducere: Gabriela Adamesteanu, Stefan Bănulescu, Augustin Buzura, Bedros Horasangian, Zsász János, Laurențiu Ulici, Romulus Vulpescu. De asemenea, în urma unei propuneri înaintate de Ov.S. Crohmălniceanu (președinte al Comisiei de validare), se votează pentru primirea de noi membri - majoritatea din rândul generației '80; printre acestia: Lucian Alexiu, Silviu Angelescu, Liviu Antonesei, Carmen Francesca Banciu, Magdalena Popescu-Bedrosian, Romulus Bucur, Ioan Buduca, Al. Cistelecan, Radu Călin Cristea, Daniel Corbu, Gheorghe Crăciun, George Cușnarencu, Mihai Dinu, Gellu Dorian, Bogdan Ghiu, Ioan Grosan, Emil Hurezeanu, Florin Iaru, Nicolae Iliescu, Petru Iliesu, I.B. Lefter,

Mariana Marin, Cristian Moraru, Ion Mureşan, Al. Muşina, Rodica Palade, Răzvan Petrescu, Marta Petreu, Cristian Popescu, Vasile Popovici, Sorin Preda, Cornelia Maria Savu, Florin Sicoe, Roxana Sorescu, Hanibal Stănciulescu, Liviu Ioan Stoiciu, Eugen Suciu, Elena Ștefoi, Cristian Teodorescu, Marcel Tolcea, Radu G. Țeposu, Lucian Vasiliu, Daniel Vighi, Călin Vlasie ș.a. (cf. "România literară", nr. 3, 18 ianuarie, *Şedința Consiliului Uniunii Scriitorilor*, nesemnat).

• Nr. 2 din "Contrapunct" apare cu doar trei zile după primul număr.

□ Editorialul semnat de Mircea Nedelciu (Se teme scriitorul de politică?) pornește de la identificarea capcanelor și a traumelor care au marcat experiența generației '80, notând totodată că "miracolul revoluției" a fost unul "poetic", nu politic, nefiind "prevăzut de nimeni". Potrivit autorului, "o datorie de onoare pentru noi ar fi să-i păzim astăzi pe cei tineri de toate acele capcane. Un fel de detașament de geniu (în sensul militar al termenului) ar trebui să constituim în jurul revistei «Contrapunct». Colegii mei de generație ar fi avut nevoie de o revistă a lor în urmă cu 15 sau 20 de ani. Tinerețea ne-a fost furată, iar timpul nu mai poate fi dat înapoi. Lăsați-ne măcar, tineri care intrați astăzi în literatura română, să fim geniștii voștri!". Urmează o pledoarie pentru accesul liber la arhivele Securității și pentru împiedicarea controlului vieții publice de către serviciile de informații. În condițiile în care "nu putem ști" cum va arăta literatura română a postcomunismului, ideea pilot a textului o constituie rezistența la manipulare ca datorie programatică a noii generații de scriitori, a cărei "puritate" juvenilă s-a confruntat de la început cu "faza ultimă a represiunii", agravată, nu îmblânzită de corupția sistemului: "Noi am fost manipulați și am asistat la manipularea în scopuri politice a multor capodopere din literatura română și universală, așa că trebuie să ne opunem tuturor formelor de manipulare. Pârghiile manipulării economice trebuie smulse o dată pentru totdeauna din mâinile politicienilor, oricare ar fi ei și editurile trebuie să fie independente chiar dacă primesc fonduri de la stat, ca și teatrele sau casele de film. Nici măcar principiul, care ni se va prezenta drept democratic, al pietei libere si al eficientei nu trebuie să primeze față de identitatea culturală a nației. EL ar deveni repede o formă de a manipula cultura prin incultură, prin gândirea leneșă și prin consumism. Manipularea politică în vremea noastră s-a produs mai ales prin impunerea «limbii de lemn» cu ajutorul cenzurii, dar nimic nu ne asigură că ea nu va căpăta forme noi, mai subtile, în noile condiții. Premisa că scriitorul tânăr nu e oportunist este baza tuturor demontărilor mecanismelor de manipulare pe care le vom face în «Contrapunct»".

De aceeași primă pagină, Mircea Cărtărescu semnează un contra-editorial intitulat, cu trimitere la Lenin, Ce-i de făcut?, despre prioritățile tinerilor scriitori eliberați de totalitarism. Combătând ideea unor "prieteni" din redacție privitor la necesitatea deschiderii "Contrapunctului" către toate formele vieții sociale și politice, spre a evita "insularizarea"

estetică în noul tip de societate, autorul e de părere că scriitorii trebuie să facă, înainte de orice, literatură: "Scriitorii adevărați au luptat și până acum pentru sensul estetic al artei lor, si cărțile publicate în ultimii ani, așa mutilate cum sunt, nu dovedesc o derută din punctul acesta de vedere ci un consens. Există o literatură română a ultimilor ani, Eugen Simion avea dreptate, literatură curată si valoroasă. Există și un public pentru ea, și personal cred că el nu va scădea, din simplul motiv că literatura nu se află în același plan cu stiințele de care am vorbit și nici cu gazetăria documentaristă. (...) Literatura nu are de ce să fie «populistă», ea are nevoie de un public de elită, pe care scriitorii români, chiar și poeții, au știut să-l păstreze. Firește, se vor produce mari modificări în structura literaturii. Genurile paraliterare (...) vor exploda pe piață și vor aduce editurilor cea mai mare parte a resurselor financiare. În ce privește literatura mainstream, după un fantastic val de proză despre epoca ceaușistă și după revoluție, ea va reintra, firește, mult schimbată la față, în prelungirea firească a curentelor din anii '80".

Tania Radu pledează pentru "dreptul la maturitate" axiologică al propriei generații, căreia regimul comunist i-a aplicat eticheta "tinereții" ca pe o formă de menținere în minorat prelungit (Dreptul la maturitate). Pe contrapagină, un text succint al lui Hanibal Stănciulescu (Convertirea pripită și lipsa de har) sancționează cameleonismul unor figuri compromise ale clerului Bisericii Ortodoxe (cu mențiune specială pentru un anume "EMTE").

— Ioan Grosan îi ia un interviu-profil scriitorului româno-parizian Dumitru Tepeneag, sub titlul Am avut întotdeauna pentru comunism un dispret linistit.

Ion Bogdan Lefter trece în revistă piedicile puse de fostul regim afirmării generației sale, laolaltă cu tehnicile de contracarare a presiunii totalitare (În locul calmelor bilanțuri), iar Florin Berindeanu schițează o imagine a istoriei literaturii române din perspectiva "nevoii de model" spiritual (Câtă istorie, atâta literatură).

La rîndul său, Dan C. Mihăilescu identifică o serie de note particulare pe care literatura "autentică" a anilor '80 le-a adus în confruntarea ei cu presiunea Sistemului, "schimbările de accent" trebuind, în opinia sa, reconsiderate "nu doar din unghi artistic, ci și politic și moral": "resurectia obsesivă a eului auctorial" ca "exorcizare a furiei totalitare", "cultul Jocului, parodia și autopersiflarea", înțelese ca "față rabelaisiană" a medievalității, opuse feței "inchizitoriale" a acesteia și, în fine, simțul relativității, opus "absolutismului" oficial (Între două prefixe ale literaturii unui deceniu).

De la Paris, se solidarizează cu proiectul "Contrapunctului" Mihai Dinu Gheorghiu, care timite un scurt mesaj, și Matei Vișniec, care-și însoțește mica și colocviala "scrisoare către I.B. Lefter" cu două poeme. □ Tot două poeme (cu caracter vizionar-apocaliptic, datate 1989) publică în josul paginii Magda Cârneci.

Cristian Moraru scrie un eseu despre strategiile și concesiile necesare prezervării valorilor estetice în regimul comunist (De la résistence avant toute chose), iar Virgil Podoabă (Intervalul dintre catastrofe) și Gheorghe Crăciun (Zile pentru eternitate) semnează considerații retrospective despre Revoluția din Decembrie, alături de poeme sumbrucotidianiste de Traian Stef si Marius Oprea.

Continuă publicarea convorbirilor lui Stelian Tănase cu Alexandru Paleologu (Sfidarea memoriei), alături de o pagină de poezie împărțită de Călin Vlasie și Alexandru Mușina. Andrei Cornea publică prima parte din cele trei anuntate ale unui eseu moralfilosofic despre sensul defensivei și formele rezistenței în sistemele opresive (Starea de defensivă).

Alte articole și eseuri semnează Bogdan Ghiu (Scrisoare "deschisă" din proprie voință), Caius Dobrescu (Numai și numai individualitatea umană), Radu Călin Cristea (Eroismul epileptic).

Proză: Vasile Gogea (Nu vă aplecați în afară) și debutantul Cătălin Gavriliu ("Îmi amintesc așa de bine cu ce vei fi îmbrăcată", cu o recomandare de Mircea Nedelciu) Cristina Felea (Fragmente). Poezie: Dan Stanciu, Sebastian Reichmann (prezentare și traducere de Dan Stanciu).

Rubrica de Revista presei ("Contra-puncte") sancționează "restaurația" oamenilor din presa ceausistă (Dinu Marin, Constantin Sorescu ș.a.) în paginile noilor publicații ("Flacăra", "Tineretul liber", "Viața studențească"), cu o interogație în consecință: "Presa noastră liberă își va recicla oamenii sau îi va reînnoi?".

- Dialogul lui Mircea Sângeorzan cu Ion Negoitescu, din nr. săptămânalului ieșean "Cronica" (cu un colectiv redacțional din care fac parte: Ioan Holban, Stefan Oprea, Nicolae Turtureanu, Alexandru Zub, Vasile Constantinescu, Şt. Avădanei, Val. Gheorghiu), pornește de la dorința redactorului de a afla care e opinia criticului despre revista ieșeană. În acest sens, invitatul mărturisește: "Ceea ce aș reproșa azi «Cronicii» (nu e singura publicație scutită de un astfel de reproș) este tocmai caracterul ei cam amorf, cam provincial. Și e păcat că un oraș cu o veche tradiție ca Iașul să se situeze la periferia literaturii și artei. (...) Gruparea «Cronicii» mi se pare cam statică, prea timidă, lipsită de o adevărată ebulațiune spirituală. În general, ca mentalitate, ea rămâne în urmă cu un an doi față de aspirațiile tineretului intelectual promovat cu putere de noile condiții ale școlii românești". Ion Negoitescu recomandă "apelul la cele mai tinere forțe locale, proaspete prin mai noua, mai moderna lor pregătire, ca si exigenta critică tot mai accentuată în generațiile ce vin, poate fi soluția opțimă". M.S. se arată interesat de felul în care este receptată critica lui Ion Negoițescu în actualitate. I.N. consideră că, "desi extrem de marcate estetic, judecătile mele critice implică, pe aria celor două volume Scriitori moderni și Însemnări critice, un continuu joc între plăcerea estetică, ce m-a făcut să-mi aleg în general operele despre care am scris, și perspectiva istorică de care această plăcere se lasă condusă".
- Nr. 2 al revistei timişorene "Orizont" are în centru un grupaj despre evenimentele revoluționare din orașul de pe Bega: *Timişoara primul oraș liber al României*. Semnează texte de atitudine și confesiuni: Zoe Dumitrescu-Buşulenga, Ioan Flora, Cornel Ungureanu, Claudiu Iordache, Gabriel Marineasa, Dușan Baiski, Daniel Vighi, Mircea Pora, Petru Ilieșu. În interiorul aceluiași

grupaj figurează o "cronologie" a evenimentelor de Miodrag Milin (Sapte zile care au zguduit Românie) și un "dialog pe treptele Catedralei" din Timișoara realizat de Antoaneta C. lordache cu lt. col. Dumitru Damian și maior Viorel Oancea, ofițeri ai armatei române care au trecut "de partea poporului".

Este publicat, retrospectiv, textul unei conferințe neconvenționale despre Eminescu a eminescologului Petru Creția (Vorbire despre Eminescu): "Proliferarea discursului paranoid, fanatizat despre Eminescu și interdicția unui discurs rațional trebuie să aibă totuși un soroc. Cred că, dacă va apărea în întregime opera sa și atâta lume tânără, de bună credință, se va apropia de ea cu instrumente moderne, cu un gând deschis, cu bună metodă ori măcar cu acel respect al literalității, lucrurile se vor îndrepta" (Timișoara, 3 ianuarie 1987, transcriere de pe bandă a conferinței).

La rubrica sa de "cronică literară", sub titlul Daciada și victimiada, Mircea Mihăies comentează pentru prima oară după propriile-i afirmații - un volum de Adrian Păunescu, apărut în zilele imediat ulterioare Revoluției (Sunt un om liber). Tonul este rechizitorial pe toată linia, în plan moral și estetic deopotrivă: "Ceea ce i-a lipsit constant autorului e constiința de scriitor. (...) I-a lipsit acel dram de autocenzură, acea bună relație cu sinele său adânc. (...) Adrian Păunescu a reușit, prin compunerile sale din ultimii ani, să compromită ideea de talent. (...) Textele lui par a fi scrise pentru mass media. (...) La Adrian Păunescu, instinctul gazetăresc a ucis orice urmă de sensibilitate. Talentul nativ (și naiv) e total insuficient pentru a-l propulsa acolo unde el deja își închipuie că a ajuns: printre marii poeți".

Din sumar: un amplu epistolar eseistic al lui Andrei Plesu, în dialog cu Sorin Vieru: Despre maestrul spiritual și un fragment dintr-un eseu filosofic al lui Gabriel Liiceanu, cu trimitere la obsesiile actualității (Maladiile de destin. Devenirea în spațiul libertății. Puterea).

Într-un Comunicat semnat de Comitetul Provizoriu de Conducere al Asociației Scriitorilor din Banat, se arată printre altele că: "1. Asociația Scriitorilor din Banat, constituită la Timișoara pe 26 decembrie 1989, aduce la cunostintă vechii conduceri a Asociației Scriitorilor că și din punct de vedere moral ea nu ne mai reprezintă./ 2. Considerăm compromisi scriitorii care, prin scrisul și fapta lor publicistică, au acționat în următoarele sensuri: a) au contribuit direct la proliferarea cultului personalității fostului dictator și a acoliților săi; b) nici după izbucnirea revoltelor populare de la Timișoara nu au înțeles să acționeze în așa fel încât să reiese (sic!) ferm că sunt alături de popor; dimpotrivă, au defăimat prin scris sau prin cuvânt, miscarea de la Timisoara; c) folosind un limbaj bombastic de deșănțată propagandă ceaușistă au întinat noțiuni și cuvinte sfinte; d) prin atitudinea lor oportunistă, au îngreunat sau chiar împiedicat afirmarea valorilor autentice./ Comitetul de Inițiativă al Asociației Scriitorilor din Banat subliniază cu toată fermitatea că el este un organ de tranziție către noua structură organizatorică. El nu va recurge la vechile practici coercitive și va respecta pe deplin dreptul la afirmare publicistică al oricărui scriitor, dar consideră că, nici pe moment nici pentru viitor, cei care s-au compromis nu pot ocupa funcții de reprezentare". Se precizează componența Comitetului Provizoriu, alcătuit din Petru Ilieşu, Claudiu Iordache, Ion Monoran, Vasile Popovici și Cornel Ungureanu. Totodată, se arată că, întrunită în ședință publică pe 5 ianuarie 1990, Asociația a luat hotărârea ca revista "Orizont", organul de presă al ASB, este condusă de un Comitet Provizoiu alcătuit din Adraia Babeți, Antoaneta C. Iordache, Mircea Mihăieș și Cornel Ungureanu, fiind luate măsuri ce privesc inclusiv "noua orientare a revistei". Se precizează, totodată, că la nivelul Asociației Scriitorilor din Banat, dosarele și reprimirile vor fi validate de o comisie alcătuită din următorii membri ai Uniunii Scriitorilor: Livius Ciocârlie, Vasile Dan, Alexandra Indrieș, Slavomir Gvozdenovići, Mandics György, Şerban Foarță, Erica Scharf, Cornel Ungureanu și Mircea Mihăieș.

13 ianuarie

- În primul nr. al săptămânalului ieșean "Timpul" (cu subtitlul "Tribună a democrației și libertății" și având inițial următoarea componență redacțională: redactor-șef Cassian Maria Spiridon; redactor-șef adjunct Dorin Popa; secretar de redacție Nicolae Panaite; redactori Aurel Ștefanachi, Petru Bejan, Vasile Braic, Silviu Lupașcu, Ștefan Pruteanu, Radu Părpăuță, Ionel Săcăleanu, Dorin Spineanu, Radu I. Petrescu, cărora li se vor adăuga ulterior Leonida Lari, Grigore Vieru ș.a.), Dan Petrescu semnează eseul *Poezia ca reacție sau șoarecele cu clopoței*, consacrat celor patru volume de poeme ale prietenului său ieșean Dorin Spineanu. Pe aceeași pagină, acesta din urmă publică, la rândul său, proza poematică *Un cangur în mare*.

  Începe publicarea în serial a "celor mai importante capitole" (cum se afirmă într-o notiță redacțională) din *Schimbarea la față a României de Emil Cioran*.
- "Tineretul liber Suplimentul literar și artistic" (nr. 2) conține o luare de atitudine a lui Eugen Simion față de un articol semnat de Victor Atanasiu. În textul *Libertatea opiniei și epoca minciunii* Atanasiu incrimina pasajul în care apărea Ceaușescu, în noua ediție, a doua, a romanului *Delirul*. Iată ce afirmă Eugen Simion: "Nu este prima oară când se discută despre aceste pagini și nici despre activitatea morală a lui Marin Preda în deceniile postbelice. (...) Ceea ce știm bine este faptul că *Delirul* e o operă de ficțiune și câtă vreme prozatorul nu face o trimitere directă (vezi cazul Antonescu) orice altă identificare este o pură speculație".

  Este reprodus un articol al lui Mircea Dinescu, *Mamutul și literatura*, apărut cu o lună înainte (14 decembrie 1989) în cotidianul german "Allgemeine Zeitung".

  În același număr mai semnează: Gabriela Hurezean, Nicolae Scarlat, Victor Atanasiu, Grid Modorcea, Anca Mizumschi, Cătălina Buzoianu, Dan Stanca.
- În primul articol, *Cenzura psihologică*, cu care își începe, după Revoluție, colaborarea la "România liberă", Octavian Paler relevă dificultățile anihilării "tentației" de a cenzura. "Aceasta nu poate fi desființată prin decret. Ea stăruie

încă în noi, în reflexele noastre, ca un blestem al destinului care a vrut să fim cobai în cea mai sinistră, poate, experiență totalitară". Totodată, O.P. combate "acceptarea imoralității unei false inocențe, care vrea să-și spele urmele de sânge de pe mâini" (cu referință la cazul celor doi activiști de partid de la Timișoara lăsați să afirme la Televiziunea Română că "familia Ceaușescu a fost singura vinovată de tragedia națională" și "că activiștii partidului comunist erau ei înșiși victime ale dictaturii").

14 ianuarie

- Sub cupola Ateneului Român are loc spectacolul omagial dedicat sărbătoririi a 140 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu. Iau cuvântul: Andrei Pleşu, ministrul Culturii, Ana Blandiana, Ștefan Aug. Doinaș, Dan Hăulică, Petru Creția și Nicolae Dabija. Actorii Victor Rebengiuc, Mariana Buruiană, Leopoldina Bălănuță, Valeria Seciu, Ion Caramitru susțin un recital din poezia eminesciană (cf. "România liberă").
- Ștefan Aug. Doinaș publică în "România liberă" articolul *Modelul eminescian*.

  Despre Eminescu scriu, de asemenea, în paginile aceluiași ziar, Dan C. Mihăilescu (care relevă cultivarea, în anii dictaturii comuniste, a doctrinarului Eminescu în defavoarea poetului) și D. Vatamaniuc (*Istoria ediției naționale*).

15 ianuarie

- Într-un interviu acordat lui Nicolae Mecu și apărut în nr. 2 din "Jurnalul literar" (săptămânalul "Revistei de istorie și teorie literară"; director: Zoe Dumitrescu-Buşulenga; redactor-şef: Nicolae Florescu; redactori: Nicolae Mecu, Mircea Vasilescu, Mihaela Constantinescu-Podocea), poetul Cezar Baltag evocă mistificarea suferită de un text pe care îl prezentase cu un an în urmă, cu ocazia zilei Eminescu, în cadrul unei festivități de la Ateneul Român. Fără să conțină, în anul de grație 1989, vreo referire la adresa cuplului prezidențial, construit exclusiv pe problematica destinului în opera poetului, studiul, comentat ulterior de un realizator în cadrul unei emisiuni televizate, în limba de lemn a vremii, cu imagini montate din sala Ateneului, părea că nu este altceva decât un elogiu adus de Cezar Baltag celor doi "tovarăși". Reieșea astfel că festivitatea a avut drept scop omagierea Ceaușeștilor și numai tangențial observații pe marginea operei eminesciene. Mai grav este că, în ziua următoare, emisiunea TV a fost preluată, în aceeași formă și cu aceleași comentarii, de două ziare de mare tiraj. "După pasajul substanțial de minciună, în ceea ce mă privește, urma: Poetul a mai spus printre altele... și reproduceau prima frază pe care am rostit-o efectiv". Situația s-a repetat identic și în cazul lui Eugen Todoran ori al lui Constantin Ciopraga.
- Apare la Focșani "Revista V" ("Bilunar literar și artistic editat de scriitorii vrânceni", cu Liviu Ioan Stoiciu redactor-șef și Traian Olteanu secretar de redacție). Pe prima pagină, lângă un *Argument* ce prezintă succint obiectivele

noii reviste, este publicat un mesaj solicitat criticului Eugen Simion.

Editorialul, intens afectiv – un text despre Revoluția din Decembrie – îi aparține poetului Liviu-Ioan Stoiciu: Sfânta salvare națională.

Ion Panait semnează articolul Poetul se naște în ianuarie. Națiunea renaște în decembrie.

16 ianuarie

• "Adevărul" publică prima parte a unui interviu (realizat de Natalia Stancu), "Libertatea" de exprimare artistică, în care regizorul Stere Gulea vorbește despre dificultățile întâmpinate în ecranizarea Moromeților: "Pot să spun cu certitudine că lupta de a omorî în față acest film nu se ducea atât cu mine, Stere Gulea (care eram o persoană neglijabilă în comparație cu miza), cât cu Moromeții. Unii dintre ei suportaseră cu greu gloria și prețuirea lui Marin Preda (...). Scriitorul nu mai exista fizic. Ei avuseseră șansa supraviețuirii biologice și aveau nevoie de o satisfacție de nemernici. După «teroarea capodoperei» nu o mai doreau și pe aceea a unui film. (...)/ Pentru scenariul de la Moromeții s-au adunat nu mai puțin de 34 de referate (precedate de apelul de subminare). S-a mers până acolo încât D.R. Popescu a «comis» o hârtie ca din partea Biroului Uniunii Scriitorilor (...), ce exprima dezacordul ca eu să fac acest film". (Partea a doua a interviului va fi publicată în nr. 19, din 17 ianuarie 1990, sub titlul Arta autentică – o sfidare a oricărei dictaturi.)

17 ianuarie

• În "România liberă", Octavian Paler semnează articolul A doua eliberare: "Nu îndrăznesc să propun nici unui compatriot să ierte. Puterea de a ierta e o problemă strict personală. Vreau numai să spun cu voce tare că mă tem de răul nemăsurat pe care ni-l poate face ura. Şi, în primul rând, mă tem că ura ne va împiedica să redevenim noi înșine. (...) Mă surprind pe mine însumi adesea că nu sunt capabil să judec detașat, senin, că-mi e imposibil să fiu înțelept, că sunt manipulat de stările emotive. Dar tocmai de aceea știu că avem nevoie de o a doua eliberare, că dacă nu e normal să uităm, nu e normal să trăim cu fața la trecut".

Mircea Martin scrie despre volumul X al ediției Eminescu (Publicistică vizionară): "Din păcate, în aceste momente nu putem vorbi încă despre Eminescu și opera sa ca despre o temă strict literară: cu atât mai puțin despre publicistica lui, nu numai pentru că a fost una precumpănitor politică, dar pentru că — din această cauză — asupra publicării ei până acum au grevat considerente politice. Însăși monumentala ediție inițiată de Perpessicius a fost în acest fel afectată".

18 ianuarie

• În editorialul din nr. 3 al "României literare", *Fără violență!*, Augustin Buzura formulează o serie de considerații despre climatul politic postdecembrist, pornind de la evenimentele desfășurate în ziua de 12 ianuarie: "Mă urmărește

mereu, ca un vis urât, acea demonstrație de vineri văzută parțial chiar în Piața Victoriei, precum și întrebările stârnite de tot ce mi-a fost dat să aud și să observ în momentele imediat următoare. (...)/ Sigur că Frontul a făcut greșeli, a ezitat să-și precizeze intențiile, dar de-aici și până la acea explozie de instinctualitate, la acel dialog între surzi, distanța este lungă. Ceea ce s-a stricat într-o jumătate de secol nu poate fi dres în doar trei săptămâni. Dacă i-am tolerat lui Ceaușescu, cu voie ori fără, aproape un sfert de veac, o cascadă imensă de erori, să nu putem avea înțelegere pentru niște oameni care s-au dovedit de bună credință și care se află la putere de nici o lună? (...) Înainte de a striga cine sunt alții, este obligatoriu (...) să vedem cine suntem noi cu adevărat. Spun asta gândindu-mă la numeroasele persoane din Piață, unele foarte tinere, care-si «întrețineau» intransigența cu alcool și se lăsau atâțate de diversi indivizi ce semănau foarte bine cu cei întâlniți nu demult pe Calea Victoriei sau pe diverse trasee prezidențiale. Cineva pe tanchetă se dădea drept «cel mai mare anticomunist din România» și, cu degetele încleștate pe microfon, schimba personalități în aplauzele altora. Este ușor să fii anticomunist supă ce comunismul a murit de rușine. (...) După cum este ușor să fii ziarist democrat azi. Dar ieri unde erau asemenea voci liberale? (...)/ Criminalii, coautorii dezastrului trebuie să plătească, dar nu avem voie să-i imităm în fapte, nu ura și nevoia de sânge ne pot fi ghizii cei mai buni și nici intoleranța. Și nu e firesc să avem mai mulți disidenți decât au existat în realitate. Zeci de ani ni s-a spus ce trebuie să credem, zeci de ani ni s-a «indicat» cum e bine să gândim (...); tocmai de aceea într-o democrație reală nu este corect să facem altora ceea ce nu ne-a convenit nouă. Dacă există 251 de adepți cinstiți ai comunismului, 251 de oameni nepătați, de ce să nu-și creeze un partid? Sigur că în viitorul previzibil ar fi greu să aibă vreo șansă în alegeri, dar este dreptul fiecăruia să creadă ce vrea, să-și afirme fără frică ideile. (...)/ Îmi place să cred că acea eroare din Pița Victoriei nu se va repeta, că treptat ne vom regăsi luciditatea și echilibrul...".

O poziție politică diferită se conturează în articolul lui Livius Ciocârlie, Sper că greșesc, text ce inaugurează rubrica "Tribuna ideilor politice": "Nu va fi vorba de literatură în cele de mai jos. Literatura este eternă, însă urgentă nu este, sau nu oricând. Urgent în momentul de față mi se pare să ne precizăm poziția într-un plan mai general. Dacă încerc această clarificare într-o gazetă literară și nu într-un cotidian, o fac deoarece cred că este potrivit să ne exprimăm și ca scriitori. (...)/ Ni se vorbește cu insistență despre un consens național. (...) Trebuie verificat (...) dacă există consens în a aproba prezența atâtor foști demnitari în posturi importante. (...) Chiar să nu mai existe în țara asta oameni pricepuți, într-atât încât e nevoie să-i chemăm tot pe cei de până mai ieri?/ În numele ideii de consens se pregătește prezentarea la alegeri a unui front despre care nu trebuie să fii om politic ca să-ți dai seama că nu este viabil. Ce fel de unitate va avea acest front când de pe acum Doina Cornea atrage atenția că există pericolul ca

poporului să-i fie furată revoluția, iar Silviu Brucan îi răspunde tratând-o drept iresponsabilă din punct de vedere politic? (...)/ Avem motive să ne întrebăm și dacă după paravanul format de Doina Cornea, Mircea Dinescu, Dan Petrescu și alți câțiva, de buna credință a cărora nu ne îndoim, nu se ascunde adevărata identitate a grupului de conducere, identitate care ar presupune un comunism reformist".

Într-un articol cu accente memorialistice și confesive, Transformarea revoluției în evoluție, Gabriela Adameșteanu schițează un portret al lui Paul Goma, deplângând "voita ignorare" de care a avut parte acest scriitor în lumea literară românească. Între altele, G.A. situează proza politică "incomodă" a lui Goma (romanul Ostinato, de exemplu) în opoziție cu "compromițătoarea maculatură" a "romanului pseudopolitic" din ultimele decenii -"într-o literatură care a evocat atât de fals închisorile - romanele lui Ivasiuc stau azi mărturie –, în care s-a teoretizat o jalnică problematică a puterii, s-au făcut cariere și s-a înselat un public însetat de adevăr, înainte de a fi însetat de literatură".

Octavian Paler publică un prim fragment dintr-un text intitulat Jurnalul unui scriitor interzis (17 aprilie – 22 decembrie 1989). □ Ov. S. Crohmălniceanu (O lucrare critică de anvergură) cronichează laudativ volumul lui Eugen Simion Scriitori români de azi, IV (apărut la Editura Cartea Românească, în 1989, remarcând "deschiderea (...) spectaculoasă" a criticului către tânăra generație: "Aici urmărim istoria literară contemporană, făcându-se efectiv sub ochii nostri. Cartea surprinde nasterea unui stil nou, schimband însăși înfățișarea poeziei și prozei românești din ultimii ani. Eugen Simion nu numai că a însoțit foarte de aproape afirmarea «optzeciștilor», dar i-a ajutat săsi definească programul estetic în Cercul de critică al Facultății. Are deci putinta să reconstituie dinăuntru cum a apărut o generație scriitoricească, subliniind printr-o remarcă pătrunzătoare specificul acestei irupții, în cenaclurile studentești și nu cu sprijinul revistelor ca de obicei. (...) Demonstrează foarte convingător cum «optzeciștii» au conștiința demersului lor literar comun, diferit de cel precedent, și o exprimă cu o remarcabilă luciditate. Eugen Simiuon aduce mărturiile lui Mircea Cărtărescu, «capul teoretic al generației», precum și declarațiile altor scriitori tineri, vădind orientarea lor «post-modernă». Sunt indicate astfel cu un simt viu al mișcării și disocierii inteligente notiunile vehiculate de ei, concretete, cotidian, prozaism, biografism, realism, textualism, autoreferentialitate, dispozitie ludică, predilecție pentru ironie".

La rubrica "Document", sub titlul În apărarea lui Lovinescu, sunt reproduse câteva mai vechi articole ale unor critici (Valeriu Cristea, Sfidarea evidenței, Z. Ornea, "Aberațiile lui Lovinescu", Eugen Simion, Din nou despre "Cazul Lovinescu", Ov. S. Crohmălniceanu, Cine judecă pe cine), scrise ca reacție față de un text al lui Corneliu Vadim Tudor (O moștenire cu bucluc, apărut în "Săptămâna", nr. 574 și 578, 1982) și respinse, la vremea respectivă, de cenzură.

De asemenea, I. Negoitescu semnează un articol-evocare, Monica Lovinescu și Virgil Ierunca.

- Sub genericul "Tudor Arghezi, colaboratorul nostru", "Adevărul" publică un text arghezian din 1945, *Ultima scârbă*.

  C. Stănescu (*Cetatea asediată*) reflectează asupra supraviețuirii culturii române de-a lungul deceniilor de comunism, întrebându-se dacă "trecerea noastră prin infernul totalitarist" "a rămas (...) fără urmări": "Nimeni n-a străbătut desertul fără ca să sfârsească prin a-l purta în (cu) sine. (...)/ Cultura română a fost obligată să traverseze întregul deșert spiritual al îndelungatei epoci din care abia am ieșit. Constrânsă la existență ascunsă, oricum marginalizată, dramatică și convulsivă (...), ea s-a confruntat mereu cu o realitate falsă, contrafăcută. Valorile ei vitale au «respirat» un aer viciat, intoxicat de emanatiile neadevărului (...). Si nu mai încape nici o îndoială că «talentul», singur, n-a fost un zid destul de puternic în fața asediului minciunii, deformărilor, procustizării de lungă durată. Subrezenia morală a ruinat destule talente reale (...). Este și cauza ascunsă pentru care și cărți considerate îndrăznețe sau chiar «contestatare» au servit, în realitate, regimului opresiv. Prin partialitate sau omisiune. (...) Autorii unora dintre acestea – recuperabile, poate, cândva – n-au încetat să-si ceară din ce în ce mai nerăbdători, uneori în chip «terorist», plata în moneda unei celebrități calpe și efemere. (...) Se cunosc (...) cazuri când o întreagă cultură și-a modificat felul de a fi, forma ei mentală suferind, sub coerciția dictatorială, distorsiuni tragice. Când supraviețuirea (...) a cristalizat în modalități aparținând alexandrinismului cultural, «involuând» spre mesaje închise, necomunicante. (...) Adevărul apărat în astfel de forme e un adevăr închis, încarcerat, amutit, de neauzit și de neînțeles. Cetate asediată, arta își ridică punțile și își zăvorăște porțile. O «revoltă» a obloanelor trase. În umbra lor se nasc și se perfecționează, într-un grad extrem, adică mortal, noi limbaje, indescifrabile, esopice. (...)/ Constrânse la un limbaj ermetic sau inițiatic, obligate să-și desăvârșească formele de disimulare pentru a nu coborî în marasmul compromisului sau prostituării pretinse de orice regim dictatorial, anumite forme ale culturii se autodizolvă încercând să răspundă terorii politice prin teroarea evaziunii./ Din fericire, nu acesta este cazul literaturii române, o literatură care nu și-a închis porțile. (...) marginalizate, dispreţuite, oropsite, cultura și artele românești și-au menținut (...) coeficientul de revoltă împotriva culturii totalitare".
- În articolul *Cum va fi teatrul?*, apărut în "Tribuna" (nr. 3), Ion Cocora amintește, între altele, "cazul" Virgil Tănase [N.B.: Virgil Tănase a regizat *Căsătoria* de Gogol, spectacol care a scăpat inițial vigilenței cenzorilor comuniști, fiind însă interzis ulterior].
- "Liberalul" oficiosul săptămânal al PNL, avându-l ca director pe Dan Amedeo Lăzărescu publică poeme de închisoare, din perioada 1958-1960, semnate de Nichifor Crainic și D.A. Lăzărescu.

19 ianuarie

• Nr. 3 al revistei "Contrapunct" se deschide cu un scurt editorial de Călin Vlasie ("Eu cu cine votez?") secondat de rememorările anticeauşiste ale

Hertei Müller (România - masacre și tribunale), lângă un desen de Dan Perjovschi.

Liviu Papadima semnează un articol de opinie despre impactul Revoluției din Decembrie asupra constiintelor (Îngrijorare), iar Mircea Cărtărescu, într-un articol intitulat Fiziognomie..., avansează un punct de vedere favorabil noii conduceri a României și a Frontului Salvării Naționale: "În ultimul timp mă cam deprimă unele supoziții ale Europei libere, apelurile Doinei Comea și, firește, în alt plan, comentariile agramate ale câte unui «om de pe stradă», care deja văd în Front o conspirație a comunistilor. (...) Cele ce voi spune, în continuare, vor părea, poate, frivole. Dar a gândi politicul doar în termeni politici mi se pare insuficient. Omul obișnuit nu gândește numai așa. Sau nu doar gândește, mai și simte. Oricum, profit de condiția mea de «poet» (adică de naiv, în limbajul familiar) ca să spun că îmi plac, îmi sunt simpatici câtiva membri ai actualei conduceri. Fiziognomia e o știință veche și cu implicații profunde (...). Îmi plac, deci, expresia fețelor și felul de a fi ale lui Ion Iliescu și Petre Roman. Intuiția îmi spune să merg pe mâna lor. Mi-e absolut imposibil să-i bănuiesc de joc dublu, de «comunism camuflat», de sete de putere, de voință de dictatură personală, sub o formă sau alta. Nu-i greu săți dai seama că sunt extrem de inteligenți și că au o competență politică indiscutabilă. Petre Roman (a cărui expresie îmi aduce, uneori, vag, aminte de cea a lui N. Manolescu) a ieșit excelent din clenciul atent și viclean construit al televiziunii franceze. Despre Ion Iliescu auzisem deja de câțiva ani tot felul de legende. Mi-e neclar prin ce mecanism a ajuns în locul unde se află acum, dar mi se pare omul cel mai potrivit. Dacă voi avea vreodată certitudinea că el a înșelat încrederea poporului și că i-a «furat revoluția», îmi voi pierde definitiv încrederea în oameni".

Dinu Flămând dezvoltă, într-un eseu de atitudine (Un popor înfiat?) ideea "poporului înfiat de partidul comunist" și a "înfometării sistematice" devenite "capodoperă a comunismului românesc", invocând, printre altele, exemplul unor coloportaje lansate în urmă cu câțiva ani de Eugen Barbu prin redacțiile unor publicații, potrivit cărora Adrian Păunescu ar fi "deturnat putini cu brânză luate cu japca de prin județe" etc.

Cristian Moraru scrie un articol în care prezintă contributiile critice ale unor membri ai diasporei intelectuale românești, teoreticieni literari, comparatiști, eseiști și scriitori (Diaspora intelectuală și spiritul critic), iar Ion Bogdan Lefter reconstituie, într-un text confesiv, "filmul" Revoluției din Decembrie prin prismă personală, cu considerații despre felul în care acest moment de ruptură poate restructura percepțiile asupra rolului literaturii în societate: Viata și literatura (câteva lămuriri). Textele celor doi critici sunt încadrate de poeme ale lui Doru Mareș și Sergiu Filip, în linia unui expresionism negru, apocaliptic.

Despre impactul evenimentelor revoluționare și anticeaușiste scriu, de asemenea, Radu Tuculescu (Istorie la Sibiu) și Elena Ștefoi (Frica. Pagini de jurnal). □ Bogdan Ghiu scrie Despre cenzură, alături de un grupaj de poeme "alienante" din anii '80 ale lui Florin Iaru.

Continuă serialul

Sfidarea memoriei, urmat de grupaje poetice ale "brașovenilor" Simona Popescu și Andrei Bodiu.

Este transcrisă o convorbire între Nicolae Manolescu, Mircea Cărtărescu, Magda Cârneci, Bogdan Ghiu, Florin Iaru, Ion Bogdan Lefter și Doru Mareș despre Cenaclul de Luni peste mode și timp, cu detalii de epocă și incursiuni retrospective ale insider-ilor în istoria grupării (discuția continuă pe penultima pagină).

□ Proza e reprezentată de George Cușnarencu (Turnul), Sorin Preda (Povestiri cât mai din scurt) și Cătălin Țîrlea (Clopotul), alături de un mic "text" fără titlu al lui Gheorghe Iova, de continuarea "jurnalului" Elenei Ștefoi și de un fragment cvasi-memorialistic al lui Emil Paraschivoiu despre destabilizarea relației sale de "bibliotecar" cu literatura în timpul deceniilor de comunism (Cărți de cenușă).

Rubrica intitulată "Contra-puncte" face incursiuni în istoria și metamorfozele grupării de la revista "Săptămâna" și oferă informații interne din viața asociațiilor scriitoricești sau ale criticilor de film. DvPe ultima pagină - un text despre Vaclav Havel din presa franceză tradus de Bogdan Ghiu (De la scriitorul revoltat la președintele fără voie).

- În nr. 3, "Cronica" anunță, prin intermediul lui George Pruteanu, deschiderea rubricii "Biblioteci în flăcări", în care urmează să fie publicate o serie de dialoguri cu oameni de "diverse vârste și preocupări", pe teme legate de "oprimarea spiritului în vechiul regim și de perspectivele culturii în libertate": "Nu am invitat numai disidenți, dar vor ocupa aceste coloane doar scriitori care nu au avut nimic de-a face cu gargariseala politică. Adică cei care, fie și într-un mod neinsurgent, au reprezentat rezistența intelectuală românească". Primul invitat, Florin Iaru, vorește despre nenumăratele piedici întâmpinate de un tânăr scriitor nealiniat ideologic înainte de 1989: "În 1981, la deschiderea cenaclului «Confluențe», am citit o poezie, Catilina și care avea ușoare aluzii la felul dictatorial al președintelui, dragul de el. Dinu Marin, care era în juriu (dacă nu mă înșel), a propus arestarea mea pe loc. În urma campaniei duse în «Săptămâna» de Eugen Barbu și C.V. Tudor, începând din 1982 până în 1985 (...) nu am putut pătrunde în nici o editură". F.I. își amintește de Bucur Chiriac de la Consiliul Culturii, unul dintre putinii care "au sprijinit multe cărți cu dificultăți", și căruia i se datorează apariția volumului de versuri Înnebunesc și-mi pare rău, după ce "tovarașul Dulea", temutul cenzor comunist, i-a scos, în 1985, din planul editorial un roman polițist-politic (cu Stalin, Bodnăraș și afacerea halatelor albe), rămas de atunci neterminat. Un spațiu amplu îl ocupă nararea evenimentelor la care a participat Florin Iaru în timpul revoluției, începând cu 21 Decembrie.
- Nr. 3 al revistei "Orizont" se deschide printr-un text al lui Virgil Ierunca despre procesul lui Mircea Vulcănescu (*Părintele risipitor*), al cărui "ultim cuvânt" începe să fie publicat în serial. Într-o notă semnată A.B. se aduc mulțumiri pictorului Sorin Dumitrescu și doctorului Sorin Costina pentru accesul redacției la acest text apărut inițial în revista "Ethos".

  Continuă

serialul Timișoara - primul oraș liber al României, în cadrul căruia semnează rememorări si opinii de participanti activi si/sau martori oculari Miodrag Milin, Paul Eugen Banciu, Alexandra Indries, Doina Pasca-Harsanyi, Viorel Marinesa, Daniel Vighi, Lucian Ionică, studenții Daniel Iavorschi și Dan Moga sau muncitorul Ionel Târu. Se pronunță și scriitori neparticipanți (și netimișoreni) precum Ion Arcaș, Nicolae Bocșan, Augustin Buzura, Ioan Chindriș, Constantin Cubleşan, episcopul vicar Iustinian Chira Maramureşanu, Adrian Marino, Ioana Em. Petrescu, Liviu Petrescu, Adrian Popescu.

U Vasile Popovici și Viorel Marineasa semnează un comentariu despre procesul lui László Tökes (Procesul secolului), care a dus la declanşarea revoluției timișorene.

Antoaneta C. Iordache semnează, în termeni laudativi, o evocareportret a lui Ion Iliescu, noul presedinte al CFSN (Ion Iliescu), apreciind "bunul simt cu care evită să iasă în lumina reflectoarelor" și subliniindu-i caracterul atipic, pozitiv și subversiv, în interiorul activului de partid din perioada comunistă.

Gh. Grigurcu semnează o serie de aforisme Din jurnalul lui Alceste.

Rubrica "Argus" face o cronică sumară a vieții publice și culturale timisorene.

Continuă epistolarul Andrei Pleșu-Sorin Vieru (Despre maestrul spiritual).

La rubrica de cronică literară, Mircea Mihăes (Bilant după bilant) comentează elogios volumul IV din Scriitori români de azi de Eugen Simion: "Eugen Simion a găsit, ca nimeni altul între criticii de azi, locul geometric al principalelor direcții ale criticii noastre interbelice. El a descoperit justa proporție între eticismul și expresivitatea stilistică lovinesciene și strălucirea nebunească a Istoriei lui Călinescu. Dar a mai știut să rămână el însuși - scriitorul Eugen Simion. E ciudat cum un autor care scrie într-un stil atât de expresiv reuşeşte să păstreze echilibrul în judecata de valoare. Aproape paradoxal: sub crusta multicoloră a frazelor ca niște jerbe luminoase descoperim o judecată veșnic ponderată - alunecând spre rece. În Don Juan-ul interesat de propriile-i podoabe vestimentare zace un Tristan obsedat de puritatea iubirii absolute. Acutele și bașii se aud arareori în critica lui Eugen Simion. (...) Desigur, munca sisifică, doar munca singură, n-ar fi de ajuns pentru a rotunji un proiect de o asemenea ambitie. (Să ne amintim exemplul lamentabil al lui Ion Rotaru - dar nu numai al lui). Dincolo de trudă, dincolo de obligatoria sudoare, descifrăm și zâmbetul, impenetrabil ca o enigmă, al celui care se simte ales pentru o misie. Si probabil că nu gresim prea mult dacă descifrăm în cărțile lui Eugen Simion o mistică a scrisului".

20 ianuarie

• Apare primul număr al revistei "22", publicație săptămânală editată de Grupul pentru Dialog Social și avându-l ca redactor-șef pe Stelian Tănase, iar ca redactori, pe Dan Arsenie, Dan Oprescu, Rodica Palade și Dan Pavel (componența redacțională modificându-se ulterior). Apărută la o lună după Revoluția din decembrie 1989, revista își propune să păstreze în paginile sale

"spiritul revoltei" și să fie "o instanță critică a realității ivite după prăbușirea dictaturii" - citim pe prima pagină, într-un text asumat de întreaga redactie si intitulat Editorial "22". De asemenea, "22" dorește să participe la edificarea unei culturi a dialogului și totodată la configurarea unei societăți civile active, critice, capabile să depășească "o mentalitate bolnăviciasă: aceea de a te supune, de a slugări, de a cere mereu acordul cuiva, de a cersi un loc sub soare". Ca atare: "Începem să vorbim cu voce mai fermă și temele discuțiilor noastre sunt: pluralism, partide politice, alegeri libere, sindicate independente, parlament. Sunt semnele unei democrații pe care, dacă nu veghem circumspecți și activi, o putem pierde. Pentru a fi întreagă, această democrație - deocamdată doar un număr de decrete și abrogări de legi - trebuie să aibă resorturi economice reale, instituții ale unui stat de drept, o viată socială în care interesele tuturor categoriilor socio-profesionale să fie corect reprezentate. Unei tolerante de doctrină trebuie să-i corespundă o diversitate de interese liber exprimate". Pe scurt, "«22» va fi o publicatie a reflexiei critice, în care dialogul lucid și sincer va fi o constantă, sansa noastră este asemenea acestei răspunderi".

În acest prim număr al revistei semnează articole Silviu Brucan ("Socialismul mondial la răscruce". O perspectivă din interior), Gabriel Liiceanu (Apel către lichele), Sorin Vieru (Să vorbim despre caritate), Al. Paleologu (Cum e cu intelectualii), Magda Cârneci (Europa pitică), Petru Creția (Prolegomene la istoria unui partid fără trecut și fără viitor), Thomas Kleininger (Revoluția, și apoi?), Andrei Pippidi (De la început...), Gabriel Andreescu (Fals portret de ministru) ș.a. 🗆 Sub titlul "Nu am avut curajul să fim martiri", Dan Pavel îl intervievează pe Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului; dezvinovățirile înaltului cleric, implicat – în perioada comunistă – în demolarea bisericilor, vor fi aspru amendate în numărul următor al revistei. • O delegație a GDS compusă din Alin Teodorescu, Thomas Kleininger și Pavel Câmpeanu se întâlnește cu Silviu Brucan, reprezentant al Consiliului Frontului Salvării Naționale. O notiță din nr. 2 al revistei "22" (din 27

- Pavel Câmpeanu se întâlnește cu Silviu Brucan, reprezentant al Consiliului Frontului Salvării Naționale. O notiță din nr. 2 al revistei "22" (din 27 ianuarie) va aduce precizări cu privire la scopul acestei întrevederi, în cursul căreia delegația GDS a făcut sugestii vizând "participarea Frontului Salvării Naționale în campania electorală", "criteriile de promovare în funcții de răspundere", "politica față de aparatul de stat și de sistemul comunicării de masă". Totodată, "a fost subliniată dorința Grupului de a contribui la desfășurarea democratică a campaniei electorale prin organizarea regulată, pe baze științifice, a unor sondaje de opinie./ De partea sa, d1 Brucan a expus unele considerații asupra poziției Frontului față de viitoarele alegeri, asupra primului număr al revistei. «22», precum și asupra utilității unor studii referitoare la relația dintre democrație și ordine și la istoria României interbelice. S-a convenit ca asemenea consultări să aibă loc și în viitor".
- Nr. 3 din "Tineretul liber Suplimentul literar și artistic" este în mare parte consacrat datelor "istorice" din calendarul anual, adică sărbătoririi zilei Unirii

și omagierii nașterii lui Eminescu. Despre Renașterea cuvintelor, renașterea istoriei, se exprimă Corneliu Ostahie, în timp ce Darie Novăceanu scrie, pe aceeași pagină, o Reculegere sub semnul lui Eminescu, la Ateneu. Două inedite eminesciene, prezentate de Petru Creția, sunt anunțate tot aici. Nicolae Tone realizează un interviu cu D. Vatamaniuc, discutia purtându-se în jurul volumului al X-lea din Opere Eminescu, pregătit pentru tipar încă din 1981, dar apărut abia în 1990, din pricina unor "probleme «spinoase» cuprinse în articolele lui Eminescu, pe marginea cărora am purtat discuții îndelungate cu oficialitățile, cum ar fi cele referitoare la politica guvernului liberal, la bugetul țării, la învățământ, la justiție, etc., articole a căror lectură, astăzi încă. la un secol de la moartea sa, sună destul de actual".

Sub titlul Succesive înfruntări cu realitatea, Gabriel Rusu scrie despre lirica lui Liviu Ioan Stoiciu din volumul O lume paralelă.

Ca un răspuns la Întrebările lui Marin Preda, întrebări declanșate de volumul Marin Preda, Creație și morală (1989), Dan Silviu Boerescu afirmă, după ce problematizează celebrul "Pe ce te bazezi?" citând: "Dacă cititorul nu admiră creația, nu sesizează nici morala".

În acest număr mai semnează: Mircea Nedelciu, Cristian Tudor Popescu (fragment din Vremea mânzului sec), Florin Mugur (poezii).

• În "Adevărul", serialul publicării unor texte argheziene din anii '40 continuă cu articolul *Avuțiile suspecte* (1947).

21 ianuarie

- Într-un articol din "România liberă", Forme civile de terorism, Octavian Paler pledează pentru constituirea "unei forțe politice care să acopere interesele celor ce-și văd de treabă, speriați, intimidați de agresivitatea altora din jur": "Poate că timizii, ar avea într-adevăr, nevoie de un partid, pentru a-și organiza curajul, dar singura inițiativă, în acest sens, a aparținut unui poet care ezită să devină politician. De ce, domnule Dinescu, le-ai dat iluzii, ca să-i lași apoi pradă disperării și propriei lor slăbiciuni? Tare mă tem că, lăsați să se descurce singuri, ignorați, timizii nu se vor putea opune terorismului civil care a luat locul terorismului înarmat. Slabele lor încercări de a invoca principiile, de a argumenta că nu pentru asta s-au jertfit atâția dintre compatrioții noștri, n-au dat rezultate până acum. Și nu e sigur că vor da de acum înainte. Căci netimizii nu se sperie de principii".
- În "Adevărul de Duminică" (nr. 3) începe o campanie de recuperare a unor scrieri pe tema totalitarismului comunist, deja celebre în Occident, interzise până în 1989 în România. În acest număr este prezentată o carte-document a lui Panait Istrati, Vers l'autre flamme (Spovedanie pentru învinși).

22 ianuarie

• Primul număr al săptămânalului "Democrația" ("periodic independent de informație și opinie civică", devenit, după câteva numere, organ al unui partid

nou înființat: Partidul Român pentru Noua Societate) are în sumar un interviu cu Paul Cornea, în calitatea acestuia de secretar de stat la Ministerul Învățământului: S-au redeschis școlile și facultățile. Sub ce auspicii? O luăm de la "a"? (dialog consemnat de Gheorghe Nicolescu și Gheorghe Zamfir). P.C.: "O primă măsură pe care o luăm vizează realizarea autonomiei învățământului. Înțelegem prin aceasta transferul unor responsabilități ce aparțineau până acum Ministerului Învățământului către unitățile de învățământ superior, conform valorilor vechilor tradiții ale învățământului românesc și standardelor internaționale. (...) Preconizăm ca în termen de două-trei săptămâni (...) să putem păși la primele realizări concrete (...): în primul rând, alegerea prin vot secret de jos până sus a sefilor de catedre, decanilor, consiliilor profesorale, senatelor și rectorilor, urmând ca cel putin 30% din cei aleși în consiliile profesorale, senate să fie studenți. (...)/ În fine, un aspect major ce stă în atenția noastră este cel al statutului corpului didactic. (...) Se prevăd - între altele - reintroducerea catedrei de preparator (...), instituirea statutului de profesor asociat pentru a se oferi unor personalităti ale vietii politice și sociale, chiar dacă nu sunt la catedră, precum și savanților români ce se află peste hotare dreptul de a ține cursuri libere, înființarea anului sabatic (...), revederea normelor didactice".

24 ianuarie

- Frontul Salvării Naționale își anunță participarea la alegeri.

   Se constituie Grupul Independent pentru Democrație (G.I.D.), structură a societății civile foarte activă, ulterior, în principalele manifestații de protest ce aveau să culmineze cu fenomenul Pieței Universității.
- În articolul Marea cacealma din "Adevărul", Fănuș Neagu denunță cultul lui Ceaușescu și pe cei care l-au practicat, afirmând că Dumitru Popescu i-a întrecut pe toți monștrii "culturii" ceaușiste: "Sfidători și demonici, inițiatorii cultului personalității lui ceaușescu (totdeauna cu literă mică, să ne înțelegem) s-au dovedit a fi niște plagiatori ordinari ai metodelor de propagandă hitleriste și staliniste, pentru că, asemeni acestora, și ei au împins până la ultima limită adulația față de tiran, instituind triumful mediocritărții, vulgare, și venind azi, a ne servi, prin «interpuşi amabili» (misiții «sentimentali») gogoașa că au fost nevoiti să bea, uneori de cinci ori mai mult decât noi, din otrava pe care ne-o picurau clipă de clipă în suflet. (...) Toți miniștrii culturii (sau președinții Consiliului Culturii) de sub Dej și urmașul său la tron, toți, fără excepție, n-au făcut altceva decât să ne împingă, zi de zi, în cangele ignoranței. Zeci de ani la acest minister a functionat un carusel al capsomanilor, complexaților, impotenților, semidocților - cu toții mari amatori ai spectacolelor de bâlci ...". F.N. îi pomenește pe Constanta Crăciun, care îl admonesta pe "regalistul" Victor Eftimiu, Suzana Gâdea, și "toată enclava de babe şleampete", Lina Ciobanu, Tamara Dobrin, Ana Mureşan, Maria Bobu, Aneta Spornic. Si, la

urmă, pe acela care "a luat caimacul și a smântânit toate oalele delirului verbal", Dumitru Popescu-Dumnezeu, creator de "monștri", practicant al "pirateriei spirituale", "semidoctul ajuns stăpân pe o mare halcă din imperiul groazei".

25 ianuarie

• În articolul Bonjour, popor!, publicat în nr. 4 al "României literare", la rubrica "Tribuna ideilor politice", prozatorul Bedros Horasangian își exprimă îngrijorarea în legătură cu "o ruptură de proporții între intelectualitate și popor", creată în anii comunismului și riscând să se accentueze în climatul postdecembrist. "Unde au fost ei [intelectualii] până acum? Când vorbim de vină colectivă se culpabilizează doar anumite categorii? (...) O infinitate de compromisuri. Prin acestea intelectualitatea s-a compromis! Nu în totalitate, dar în mare măsură. Exceptiile au fost repede marginalizate. (...)/ Intelectualii (...) trebuie acum să-și recâștige prestigiul. Nu de formă, ci de fond. Nu zăngănind talanga logosului întrupat în istorie și nici pomenind de «pruncuții» lui Brâncoveanu. (...) Tocmai de aceea azi, acum, mă bucur foarte tare când văd că intelectuali de marcă, de la Şora și Liiceanu până la Şt. Aug. Doinaș și Andrei Pleşu, dar și atâția alții, au devenit oameni ai cetății. Au intrat în dialog cu poporul! (...) Ce s-ar fi întâmplat dacă X, Y sau Z, vârfuri ale intelectualității noastre postbelice, ar fi mers până la capăt cu intransigența lor morală și politică? (...) Ce s-a petrecut de au rămas la mijloc de drum? Altfel, de ce nu, am fi avut și noi un Havel al nostru. E foarte bine că Liiceanu scrie despre libertate sau frică. După Platon și Heidegger, «filosofia» Gulagului ar fi un avertisment necesar. (...)/ A venit momentul ca omul de rând să știe că există, azi și acum, oameni de mare prestigiu care îi pot oferi ceva. E timpul ca poporul – fără ghilimele – să-i asculte pe domnii Manolescu și Adrian Marino, să învețe fiecare câte ceva din erudiția lui Radu Enescu și Al. Paleologu. «Frontul cultural» (...) are o şansă mare în aceste săptămâni." 🗆 Într-un Răspuns la ancheta "României literare", Gheorghe Grigurcu denunță "colaborationismul" comunist al unor confrati: Dumitru Popescu-Dumnezeu, "arhitect al cultului teratologic al personalității lui Ceaușescu"; D.R. Popescu, scriitor "prolix" și care "a cutezat a servi dictatura până la ultimele ei ceasuri, închinându-i osanale și acordându-i genuflexiuni în numele obștii literare"; Eugen Barbu, "zbirul săptămânal al literelor noastre, al tuturor valorilor noastre intelectuale, pe care le-a lovit cu cravașa și le-a suduit cu sordidul său năduf suburban, cu pornirea sa de rândaș al puterii totalitare"; dar și o serie de autori care, deși "n-au luat pe față, fără reținere, partea despotismului", "l-au slujit (...) pe uşa din dos", "alternând atitudinile oneste cu altele, evident, interesate, aprecierile plauzibile cu cele trucate", adică "au lăudat poezia unor Nicolae Dragos sau Nicolae Dan Fruntelată. Proza unor Dumitru Popescu sau Dinu Săraru. Au scris despre Eugen Barbu sau Mihai Beniuc sau Adrian Păunescu, ca și cum (...) nu exista un context penibil al oportunismului, al demisiei morale, și, frecvent, un text al unor atari ipostaze".

• În "Tribuna" (nr. 4), Augustin Buzura semnează, în cadrul rubricii "Bloc Notes", articolul de fond *Încotro?*: "Astăzi, însă, când cenzorul nu [mai] pretinde nimic, de ce oare nu-i dăm lui Dumnezeu ceea ce i se cuvine? Măcar cele 10 porunci ar trebui propovăduite cu mai multă energie și consecvență. Preoti cu crucea-n frunte... ar putea contribui la temperarea zelului noilor revoluționari, la eradicarea intoleranței, urii și egoismului pustiitor. Dacă în politică sau economie suntem obligați să ne întrebăm mereu ÎNCOTRO?, dincoace, în sfera moralei, răspunsurile sunt cunoscute de mult, vechimea lor măsurându-se în mii de ani. Prin urmare, putem să schimbăm zeci de guverne sau de partide, putem să tipărim 23 de milioane de ziare, totul va fi zadarnic dacă nu vom începe prin a ne schimba pe noi înșine, dacă vom continua să trăim ca și cum am fi izolați".

Sunt publicate fragmente din Jurnal în fărâme de Eugen Ionescu.

Cronicile literare din acest număr apartin lui Adrian Marino, Fiinta și limba (despre Încercare asupra temeiurilor limbii române de Constantin Barbu, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1989 - un "amestec de parabolă și ton sentențios-profetic... lecturi din Nietzsche se întretaie... cu altele din Upanisade și budismul zen. Se simte la C. Barbu necesitatea cunoasterii esentiale care-l onorează; a citit mult, și, fapt și mai important, în mod organizat și disciplinat") și lui M. Papahagi, acesta din urmă republicându-și în versiune integrală un text cenzurat "Semnele" eseului și "farmecul" poeziei (în care comentează volumele lui Liviu Antonesei -Semnele timpului, Editura Junimea, 1988 și Pharmakon, Editura Cartea Românească, 1989; citite împreună, cele două cărți se întregesc reciproc, crede Papahagi, impunând un remarcabil scriitor care "a învățat" de la Eliade și Borges, dar şi de la A.E. Baconsky, acela din Echinoxul nebunilor: "Textele sale sunt narațiuni simbolice, atemporale, parabole, glose epice livrești și o densă atmosferă sugestivă, totul sub un motto: Vocația ta secretă: eseul pur... Speranta ta secretă: POEZIA").

26 ianuarie

• Octavian Paler adresează, în paginile "României libere", o primă scrisoare deschisă lui Silviu Brucan, care afirmase "că avem nevoie de douăzeci de ani pentru a ne obișnui cu democrația": "M-am întrebat dacă declarația dumneavoastră nu are o funcție de alibi: pentru a justifica unele strategii (ca să mă exprim eufemistic) ale Frontului Salvării Naționale unde dumneavoastră, zic gurile rele, ați deține un rol de ideolog. Am impresia, totuși, că vă hazardați prea mult să mergeți pe nisipuri mișcătoare, în loc să admiteți că până una alta, ar trebui plecat de la câteva certitudini: că România are o tradiție democratică din care, eventual, v-ați putea inspira, și că Europa are o temeinică experiență democratică, nici ea de disprețuit. Dacă ați accepta evidențele, v-ați scuti, cred,

de efortul de a motiva un concept care n-are nicio şansă să pară logic: acela al pluralismului înlăuntrul Frontului. Dar nu e momentul să dezvolt această polemică. Mai întâi, fiindcă, din câte înțeleg, Frontul Salvării Naționale, a cărui singură legitimitate este aceea de a gira temporar treburile publice până la alegeri, a decis să încalce această legitimitate, și tot ce aș putea face. în fața unui asemenea abuz, ar fi să protestez". (În "România liberă" din 31 ianuarie 1990, Octavian Paler va publica o *Ultimă scrisoare adresată domnului Silviu Brucan*.)

• Nr. 4 al "Contrapunct"-ului conține pe prima pagină, alături de o ilustrație cu o "moară de vânt olandeză", un mesaj de solidaritate adresat Tinerilor eroi ai României de Bastian van den Bosch, director al casei de vacanță creștine De Steeg din Olanda, prefigurând un grupaj bilingv: Spatii în rezonantă culturală. Nederland-Romania.

Colectivul de redacție se îmbogătește cu nume noi: Carmen Francesca Banciu, Bogdan Ghiu, Liviu Ioan Stoiciu, Gheorghe Iova si Mariana Marin.

Illustratiile fotografice acestui număr sunt realizate de artistul vizual Ion Dumitriu.

Editorialul semnat de Liviu Ioan Stoiciu (În contra punctului) speculează, pornind de la noțiunea de "contra", asupra necesității unei atitudini opoziționiste, combative și implicate a scriitorilor și a revistei "Contrapunct".

Radu Anton Roman (Scrisoare către tineri din partea unui bătrân de patruzeci de ani) și Liviu Papadima (Generația păcălită) își rememorează, în texte de atitudine, experiențele formative "de generație" sub comunism.

Gabriela Negreanu publică o replică la un comentariu din nr. 2 al lui Mircea Cărtărescu, în care acesta din urmă făcea o serie de considerații negative privitoare la politica editurii Albatros din anii '80. În calitate de redactor la respectiva editură, G.N. evidentiază numele tinere publicate acolo și sacrificiile făcute în lupta cu cenzura.

Este publicat un dialog între filosoful Sorin Vieru și Cristian Moraru despre cultura și identitatea europeană, din perspectiva recentelor evenimente și ale implicațiilor acestora, atingând problema, abandonată ulterior, a referendumului pentru reintroducerea pedepesei cu moartea (Despre Casa Europeană a Spiritului).

Cristian Moraru analizează volumul IV din Scriitori români de azi de Eugen Simion, în care sunt discutați pe larg și optzeciștii: "Sub privirile mai mult sau mai puțin încurajatoare ale contemporanilor, Eugen Simion își continuă imperturbabil drumul către realizarea unui proiect de maximă anvergură, acela al unei istorii a literaturiii române postbelice" (Biografia unei biografii).

Ion Bogdan Lefter își propune să comenteze Eseu despre lumea lui Caragiale de Mircea Iorgulescu și eseul aceluiași despre Dinicu Golescu, dar febra actualității politice postrevoluționare îi schimbă prioritățile, repunând pe tapet chestiunea angajării scriitorului în viața publică: "Cum să te mai întorci, după vorba știută, «la masa de scris» ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat?" (Obligații morale). În aceste condiții, vechea "normalitate" a cronicii va trebui să lase locul unui concept mai larg de comentariu al actualității: "E cazul să se producă Intrarea în normalitate, zice Nicolae Manolescu; dar Care normalitate? replică Octavian Paler (ambii în "România literară" nr. 2/1990): apelul unuia și dubiul celuilalt mi se par perfect elocvente pentru incertitudinea în care plutește biata noastră «actualitate litterară» cea de toate zilele (...) Stabilitate, stabilizare? Dimpotrivă. În cel mai bun caz și cu un oarecare optimism terminologic, putem observa în câmpul nostru literar niște structuri în mișcare (formula - sub care ne vom publica în această pagină comentariile critice - îi aparține lui Cristian Moraru)... Pe de altă parte, tocmai în vecinătatea tragediei și în febra tranziției către democrație, «actualitatea literară» a căpătat pentru noi un sens mai vast". În josul paginii este republicat un "text cu care a început interzicerea criticului Al. Călinescu, scos din spaltul revistei "Cronica" din 5 mai 1989 de o funcționară de la defunctul Consiliu al Culturii". E vorba de un comentariu al lui A.C. despre volumul de versuri *Pharmakon* al lui Liviu Antonesei (*Glontul* de cristal al poeziei).

În sumar mai figurează: un eseu despre fenomenul mai '68 semnat de Luca Pitu, Între două sei (O meditație barthesiană despre discontinuitate), un grupaj de poeme de Doina Tudorovici, partea a doua a serialului Despre cenzură al lui Bogdan Ghiu, un nou episod din Sfidarea memoriei, o pagină de texte poetice ale lui Gheorghe Ene, continuarea eseului Starea de defensivă al lui Andrei Cornea, o proză experimentală de Emil Paraschivoiu Un compartiment de bărbați sau O călătorie de la București la Tg.-Jiu cu acceleratul 243 (proiect de proză), un fragment din romanul Vremea Mânzului Sec de Cristian Tudor Popescu și un grupaj de versuri ale foarte tânărului Sorin Lucaci, cu o recomandare de Ion Bogdan Lefter.

Sorin Matei semnează un eseu "de mentalități" (Istoria așa cum va fi ea) despre necesitatea ieșirii din paradigma istoriografiei ceaușiste; iar Cătălin Partene, un eseu filosofic despre tirania antică ("Republica" lui Platon și omul tiranic). Pe contrapagină – un text datat 1982 al lui Gheorge Iova despre Olanda (Polanda).

Panoramicul "Contra-puncte" cuprinde o recenzie la ultimul număr al revistei franceze "Les Temps Modernes" și două drepturi la replică. Într-unul din ele poetul Gheorghe Tomozei răspunde unor acuze formulate în cadrul aceleiași rubrici, precizând că nu a semnat niciodată măcar un rând la defuncta revistă "Săptămâna", iar Dinu Marin, fostul adjunct al lui Nicolae Dragos, își apără imaginea în următorii termeni: "Înțeleg dorința dvs. grăbit manifestată de a vă distanța de fostul secretar cu «organizatoricul» al C.C. al U.T.C. și vă felicit sincer. Puteați, evident, să o faceți cu ani în urmă, și nu Pe ultima pagină – un eseu al lui Sorin Alexandrescu despre proza românească recentă (Textualism și postmodernism), în traducerea lui Alex. Mihai Stoenescu, o Restituire a aceluiași A.M.S. despre Ioan Stoenescu, "luptător român în rezistența olandeză" și câteva traduceri din poeti olandezi (K. Schippers, Rutger Kopland, Cees Nooteboom, Anton Korteweg).

tinerețe, drept realitate - "un vis aberant pe care încerci să-l faci realitate nu poate da decât un coșmar": "Încrederea mea în partid, în conducerea lui superioară, pe care o socoteam ca pe un fel de Olimp al întelepciunii si al bunelor intenții, rămăsese încă neștirbită din păcate", după împușcarea lui Lucrețiu Pătrășcanu. "Vreau să spun că eu nu m-am trezit de-a binelea nici după Ungaria. Pentru că nu m-am interesat în suficientă măsură, nu de vorbe, ci de fapte." După evenimentele din Cehoslovacia, D.D. își dă seama că "ăsta nu mai e partid, nici comunist, nici alt fel, ci cu totul altă afacere", refuză "să mai colaboreze la așa ceva", să mai fie "slugă" și își predă carnetul, în 1980 spre deosebire de unii "scriitori cărora le-a picat prost revolutia" și care nu șiau dat demisia din funcțiile avute (precum D.R. Popescu, George Bălăiță), "intelegând foarte clar că ceea ce au făcut este incompatibil cu ceea ce se face. Si că atitudinea lor îi marchează cu un stigmat rusinos pentru totdeauna, asta neimpietând asupra calității lor de scriitori". Totodată, autori precum Eugen Barbu, Adrian Păunescu, "ca să nu mai pomenesc de plevușca gen Corneliu Vadim Tudor", "vor acum să ne spună că ei de fapt au fost exact invers decât ceea ce s-a văzut din plin că sunt, în toată perioada cu pricina. Alde Ion Dodu Bălan, care refuză să plece de la Universitate..., Ion Brad, care crede c-o să rămână, dacă nu director, măcar ceva pe-acolo, pe la Teatrul Nottara..., Valeriu Râpeanu care nu vrea să părăsească Editura Eminescu, pentru că dumnealui, chipurile, a făcut minuni pe acolo și crede că poate fi tolerat și că poate conduce în continuare. (...) Să nu-i uităm nici o clipă pe bunul nostru, minunatul Ioan Holban schiţează un profil al scriitorului din exil Alexandru Papilian. • Revista "Orizont" (nr. 4) continuă publicarea, pe spații ample, a serialului reconstitutiv și rememorativ *Timișoara - primul oraș liber al României*. $\square$ Pe prima pagină, revoluția timișoreană e salutată în două note semnate de Geo Bogza (Timișoara...), respectiv Eugen Todoran (Presărați pe-a lor morminte...).

Continuă, de asemenea, dezvăluirile lui Vasile Popovici și Viorel Marineasa despre procesul lui László Tökes.

Cornel Ungureanu publică (însoțite de un text de prezentare) poeme inedite, barbian-ezoterice, de Marc Mihail Avramescu, fost avangardist interbelic de origine evreiască, convertit la ezoterism, apoi la ortodoxie și devenit preot paroh la Jimbolia în anii '70.

Mircea Mihăies comentează laudativ, cu minime obiecții, volumul

• La rubrica "Biblioteci în flăcări" din "Cronica" (nr. 4), George Pruteanu consemnează un dialog cu Dan Desliu despre iluzia comunistă, luată, în

de nuvele *Trenul de noapte* al lui Ioan Groşan (*Formula unu*).

"Cronica măruntă" prezintă noi apariții sau reapariții de publicații culturale, alături de atitudini ale scriitorilor. Este întâmpinată sărbătorește, între toate, apariția revistei "Contrapunct": "Geniali și geniști. Ei sunt! Optzeciștii. Contrapunctiștii. Desantiștii. Cenacliștii de luni până duminică. Scriitorii tineri. (...) Revista pe care o așteptam cu toții". La aceeași rubrică, este drastic sancționat

textul lui Emil Cioran ("cel puțin nedrept") despre Revoluția română: "Noi lam preluat mintenaș, fiindcă de patru decenii ne-am obișnuit să privim la vedetele culturii noastre, la oamenii de seamă ai culturii noastre, fără un elementar spirit critic. E o reacție provocată de interdicție.. «Nu este un hazard, scrie Cioran, că revoluția s-a născut la Timișoara, în vestul țării: populația acestui oraș este în proporție de 30% de origine maghiară și bănuiesc că românii... în restul țării au primit acest semnal ca o palmă». Cu greu îmi pot închipui un text mai jignitor ca acesta. Cu greu se poate găsi, în cronica Revoluției, un text mai neadevărat decât acesta. Textul lui Cioran e subintitulat *Prima bucurie a unui filosof al pesimismului*. Vă rugăm, domnule Cioran, nu fisurați aura dumneavoastra de comentator și profet al Apocalipsei; orice inconsecvență vă aduce ghinion. Rămâneți, și pe mai departe, sumbru, succesul dumneavoastră rămâne intact. Nu vă mai amestecați în probleme românești. Vă lipsește, pentru ele, o minimă documentare. Iar în lipsa acesteia, neîntelegerea dvs. agresivă n-are cum să vă aducă un spor de popularitate".

• Marin Sorescu publică în "Contemporanul" (nr. 4) editorialul *Oala minune* a revoluției e încă sub presiune: "Revoluția se secretă pe sine, dar, atenție, de la un anumit punct, ea se autodevoră. Am văzut, în 12 ianuarie (zi de doliu național de altfel), când trebuia să bată doar clopotele și să picure lumânările, o «demonstrație» care semăna c-un balaur, incapabil să-și mai controleze reflexele, în pericol de-a înghiți, pe lângă multele capete cerute, și cele șapte capete ale sale. (...) E foarte greu, în astfel de cazuri, să stăpânesti pleava, care, crezând că în sfârșit, i-a sosit momentul și profitind de învălmășeală, se simte irezistibil aruncată în sus. După ce-a ieșit la suprafață, cum-necum, ea poluează slava patriei sfinte, în trombe victorioase./ Nu-mi plac acei care prea răgușesc microfoanele în aceste săptămâni, admit doar brava răgușeală a celor de la radio și televiziune; acel mănunchi de crainici - redactori, oameni minuunați, care - din primele momente - au rămas neclintiți pe creasta cea mai dramatică a evenimentelor. Studioul 4 a devenit, sub gloanțe și la lumina trasoarelor, limba de bronz a unui clopot al adevărului, demult interzis. Şi admit, bineînțeles, răgușeala abstractă a unor decrete și legi. Acestea au curs în valuri generoase, ca sampania la balul bobocilor democrației. (...)/ Revoluția e încă vie - vulcanul clocotește pe alocuri - și e .bine să ții seama de uriașul mânios. Instigatia la haos mi se pare însă iresponsabilă. În aceste momente, e nevoie, mai mult ca oricând, de disciplină – chiar atunci când demonstram. Se cere calm pentru consolidarea pozițiilor și drepturilor câștigate. (...) Nu se poate înălța o ghilotină la fiecare colt de stradă, cum ar dori unii. (...)/ Bâlbâiala Consiliului Frontului în jurul pedepsei cu moartea s-a terminat cu bine. Revoluția a fost făcută pentru viață, nu pentru moarte. Am înțeles gestul cu totul și cu totul omenesc al lui Ion Iliescu; sub presiunea cetelor de huiduitori (poate că nu toți cei strânși atunci în Piața Victoriei erau de rea credință, dar aceștia dădeau tonul. Un fals pictor, un fals nu știu ce, o falsă nu știu cine) și sub ploaia de bulgări pe care-i primea ca un om de zăpadă suit pe tanc, spre a simți greul revoluției, a cedat, semnând doua decrete pripite, i-o fi fost frică, atunci. Ne-a fost și nouă, la televizor. Dar după aceea, judecând la rece, a avut curajul să recunoască cinstit marea greșeală și s-o îndrepte".

27 ianuarie

- Într-un interviu acordat Tiei Şerbănescu pentru "România liberă", Ana Blandiana dezavuează decizia Frontului Salvării Naționale de a participa la alegeri: "Din prima clipă Frontul s-a prezentat ca puterea provizorie menită să organizeze alegerile, iar prin repetata subliniere a faptului că nu se consideră un partid, ca și prin declarațiile despre lipsa de ambiții politice a unora dintre principalii ei reprezentanți a creat impresia că nu se va prezenta în alegeri. Această impresie a fost atât de puternică, încât în ultimul timp discuțiile nationale și internaționale făceau din acest punct un test al onestității sale. De aceea decizia de acum - anuntată, de altfel, de purtătorii de cuvânt înainte de începerea ședinței Consiliului - mi se pare gravă și încărcată de pericole viitoare. Ca multă lume, eu vedeam participarea în alegeri a Frontului numai sub forma unor candidați independenți". De asemenea: "Deși n-am votat pentru, apar totuși responsabilă de ce s-a votat în prezența mea. Va trebui sămi revizuiesc, deci, poziția față de Front, pentru că n-am făcut și nici n-am de gând să fac în viata mea, politică. Consideram prezența mea acolo un gir provizoriu, până la alegeri, într-un moment de salvare, de asanare. Dar prin revenirea asupra provizoratului Frontului, m-aș putea trezi treptat inclusă întrun ipotetic partid politic. Asta n-a reieșit concret în ședință, dar nici nu este cu totul exclus, în cunoscutele condiții de instabilitate. De altfel, cine nu știe că vorbele ascund realitătile mult mai bine decât le numesc?".
- În "Tineretul liber Suplimentul literar și artistic" (nr. 4), Sorin Preda realizează un interviu cu Mircea Ciobanu (Cine era omologul lui Malraux la București?), interviu în care sunt aduse în discutie neajunsurile și dificultățile unei activități editoriale supuse cenzurii.

  Despre Angajare și mercenariat literar scrie Toma Roman: "Spatiul restrâns al unui articol nu îngăduie o analiză minuțioasă a semnificației termenilor pe care îi vom vehicula: angajare și mercenariat (literar). (...) Apelez, de aceea, la formula sintetică a lui Sartre (pentru definirea angajării), urmând să încerc nuanțarea: «Scriitorul se află în situație în epoca sa: fiecare cuvânt are un răsunet. Eu îi consider pe Flaubert și Goncourt responsabili de represiunea care a urmat Comunei deoarece n-au scris aici un rând care s-o împiedice». (...) Ce mediază și cum mediază însă literatura?». Răspunsurile sunt, și ele, multiple: o ideologie politică dominantă, o ideologie regională («dezideologie»?), o prestație conștientă (activă) sau una inconstientă (pasivă, subconstientă, subiectivă). Iar prestatia constientă poate fi ea însăși, în cazul unei dominații culturale totalitare, complexă, contradictorie, de la calchierea convingerii intime, subjective, pe projectul dominației, până la

conflictul intern cu viziunea dominantă conștientizată generându-se subversiunea (textuală) sau... mutenia. Problema mercenariatului este, cel putin în aparență, mai simplă: mercenarul respinge orice fel de angajare totală sau intimă, fie ea activă sau pasivă, acceptând un statut de angajat în oricare împrejurare (...). Un sistem cultural dirijat, un totalitarism cultural implică atât angajarea cât și mercenariatul. După trista formulă a «realismului socialist», utilizată în România în primele două decenii de după 1944 pentru canonizarea creației literare, ceaușismul a introdus o altă noțiune vidată de sens (...): realismul umanist. (...) În sens larg, toată literatura română a ultimelor două decenii și jumătate a fost «angajată». Paradoxul acestui totalitarism familial de tip monarhic a constat tocmai în imposibilitatea semnificativă a exprimării angajării, atât a celei conștientizate și asumate din perspectiva unor idealuri politice de tip marxist (cazurile Paul Georgescu, Alexandru Ivasiuc etc.), cât și a celei constient subversive, antimarxiste (cazurile radicale Goma, Nedelcovici sau – diferențiat – cel al lui Buzura). (...) Exemplele pot fi extrem de numeroase și se întind de la Marin Preda la «dramatiștii» anilor optzeci. M-am raportat – până acum – numai la roman. Poezia prezintă un tablou mai complicat. Poezii «ocazionale» au produs aproape toți poeții consacrați, revolta poeților începând odată cu depășirea subiectivă, în prezenta realității dure a Recuperarea "proscrisilor" este evidentă și în SLAT prin articolul Enigma lui Nae Ionescu. Textul este reprodus din revista müncheneză "Vatra" (nr. 181, mai-august, 1988), autorul lui fiind Petre Pandrea. Publicarea va continua, în serial, până la numărul 10, din 3 martie 1990.

Sorin Preda semnează articolul Violența între Piața Palatului și tov. Dulea.

De aceeași temă, a violentei, mai au interventii de mici dimensiuni Florin Iaru (Teama care transpiră), Horia Gârbea (Pălăria obligatorie) și George Stanca (Genocid cultural).

Este transcris, în serial, un dialog al lui Milan Kundera cu Christian Solomon, Despre arta romanului, reprodus din revista "Letra Internacional", ianuarie-martie 1986.

- În "Timpul" (nr. 3), apare cu titlul *Romanul unui roman. "Dumnezeu s-a născut în exil"* prima parte a unui interviu (semnat T.F.) cu Vintilă Horia.

  Mircea Handoca (*Noica așa cum a fost*) dă la iveală câteva pagini de jurnal din 1986, unde consemnase o vizită la Păltiniș.

  Se publică un prim fragment din studiul *Omul. Problemele sau cartea întrebărilor* de Petre Ţuţea.
- Într-un interviu acordat lui Emil Vasilescu și apărut în "Adevărul", sub titlul *Edițiile critice și croșetele*, Aurel Martin, directorul Editurii Minerva, pune problema reeditărilor și a "valorificării" "moștenirii literare". Numele mari aduse în discuție sunt G. Călinescu și Mircea Eliade.
- Editorialul semnat în nr. 2 al revistei "22" de Călin Atanasiu, Gabriel Andreescu și Sorin Vieru, *De ce se teme lumea?*, enunță trei motive de îngrijorare față de politica Frontului Salvării Naționale, la o lună de la

Revoluție: "1) Printr-o reacție psihologică firească a «omului de pe stradă», trecutul politic comunist al unora dintre actualii lideri ai Frontului este proiectat asupra profilului pe care un eventual regim l-ar putea lua sub conducerea sa. Ce garanții oferă FSN că el nu va resuscita o formă, fie și mascată, de comunism? 2) FSN încearcă să transforme o formă politică tranzitorie într-o structură politică ce ar putea să acapareze puterea pe termen lung. 3) Declarațiile factorilor responsabili, ale liderilor Frontului cu privire la originalitatea unei democrații românești superioare altor forme, cu privire la perimarea pluralismului de partide, amintesc nu numai retorica, dar și logica unui discurs politic discreditat".

Al. Paleologu (Cațavencu mitropolit. Curajul de a nu fi martir), Gabriela Adameșteanu (Întrebare către Înalt Prea Sfinția Sa, Antonie Plămădeală, mitropolitul Ardealului), Petru Creția (Unde ați fost în ceasul greu al țării?) și Victor Bârsan (De ce insistă domnul Paleologu?) dezavuează autodezvinovățirile formulate de mitropolitul Antonie Plămădeală în interviul acordat revistei "22" în numărul anterior.

29 ianuarie

• În nr. 2 din "Democrația", apare, sub semnătura lui B. Greceanu, un text anecdotic despre *Ce le pregătea tiranul scriitorilor în seara zilei de 21 decembrie*. Conform acestui articol, pe 21 Decembrie, Ceaușescu ar fi vrut să i se propună lui Geo Bogza să nu mai publice în "România literară" obișnuitele sale tablete, ci să scrie (contra unei consistente sume de bani) despre "derbedeii" care se revoltaseră, în ultimele zile, împotriva regimului aflat la putere. Geo Bogza refuză, la fel și ceilalți scriitori cărora li se face, ulterior, aceeași propunere: Dan Deșliu, Adrian Păunescu, D.R. Popescu. Acesta din urmă, președinte al Uniunii Scriitorilor, s-ar fi pronunțat cu fermitate: "«În ce privește convocarea biroului Uniunii, spuneți-i secretarului general că, dacă se întâlnește acum cu scriitorii, va auzi lucruri pe care nu i-a fost dat niciodată să le audă»".

31 ianuarie

• Apare primul număr postdecembrist al revistei "Luceafărul" – săptămânal literar-artistic al Uniunii Scriitorilor, îngrijit de un comitet redacțional interimar, director fiind Laurențiu Ulici. (Conducerea publicației va avea, de-a lungul anului 1990, următoarea componență: de la nr. 6 la nr. 14: redactor-şef – Laurențiu Ulici; redactor-şef adjunct – Nicolae Prelipceanu; secretar general de redacție – Eugen Uricaru; iar de la nr. 15 la nr. 48: director – Laurențiu Ulici; redactor-şef adjunct – Eugen Uricaru; secretar general de redacție – Mircea Croitoru.) □ În articolul *Rolul legii morale*, Laurențiu Ulici distinge în interiorul "promoției '50" două categorii de scriitori "relativ egale cantitativ, însă inegale ca posibilități de afirmare publică": "Jumătatea care a acceptat (...) somația proletcultismului a format propriu-zisa «promoție 50», prezentă

cât de spoate de activ în perimetrul publicistic și editorial al vremii, favorizată în plan social, practic stăpână pe situație din toate punctele de vedere, mai putin din cel propriu literaturii. Jumătatea care a refuzat alinierea – va fi greu de aflat în ce măsură unii au refuzat, iar alții au fost refuzați - avea să formeze o promoție de sertar (invizibilă în intervalul cincizecist, revelată în anii '60) pe care o numesc «promoția reformată» întrucât termenul secund al sintagmei îmi pare că definește exact (...) situația celor aproxiamtiv 150 de autori care au debutat, în reviste sau în cărți, înainte de 1950 și au re-debutat, după o absență de un deceniu și mai bine, spre mijlocul anilor '60. Existența unei rupturi atât de radicale înlăuntrul unei singure propoziții este un fapt unic în istoria literaturii române și rămâne de analizat dacă țările împinse cu forța spre comunism după al doilea război au trăit la aceleași dimensiuni acest fenomen de scindare. (...)/ Coercitiunea social-politică la care au fost supusi scriitorii «reformați» n-a avut nici un efect asupra valorilor literaturii lor cât timp ei au reuşit să nu aducă «îmbunătățiri» (ştim de care) și să nu-și «rectifice» (ştim în ce fel) legea morală. Impresia de grup de elită pe care o lasă prezența lor în peisajul literar de după 1960 are în vedere, fără îndoială, opera lor literară dar se înterneiază în chip decisiv pe condiția lor etică, altfel zis, pe talentul literar desfășurat cu consecvență morlală. (...) E motivul pentru care promoției reformate i s-ar potrivi la fel de bine și numele de «promoția legii morale». Îl prefer însă pe cel dintâi pentru că în dualitatea lui semantică, încape și dimensiunea estetică a literarității, adică aceea care se cuvine să fie în prim planul atenției oricărei încercări de valorizare a literaturii unui timp la scara unei istorii a literaturii, fie și numai contemporane".

Florin Manolescu, titularul rubricii destinate cronicii literare, scrie despre Publicistica lui Marin Preda. □ În cadrul unei rubrici intitulate "Cărțile săptămânii" și susținute de Horia Gârbea, vor fi prezentate pe scurt, în fiecare nr., câteva cărți, în stil publicitar, relaxat, ironic.

Prin articolul Cu inima strânsă - text în care povesteste în ce împrejurări plecase de la "Luceafărul" în urmă cu zece ani -, Dan C. Mihăilescu inaugurează, la rândul său, o rubrică denumită "Chenar" ("Un «chenar» cu semne de întrebare. Fără subjecte fixate dinainte. Despre oameni, idei, întâmplări, despre mentalități, năravuri și utopii. Un fel de jurnal, încercând să rețină (...) ceva din tot ceea ce compune esența vieții - și a vieții literare – de acum"). □ Elena Ștefoi face o patetică pledoarie pentru "adevăr" în Dreapta măsură și câteva din problemele ei. Un articol de opinie semnează si Nicolae Prelipceanu: Ce bine era în viitorul îndepărtat!.

Ioan Pintea îl intervievează pe Mihai Sin: "Mi se pare firesc ca un scriitor să-și trăiască și să-și cultive propria sa realitate".

Nicolae Manolescu e prezent în sumar cu un fragment din Istoria critică a literaturii române: Nicolae Bălcescu, prozator, iar Ioana Em. Petrescu semnează un articol despre Eminescu, Cuvânt și icoană.

La rubrica "Teoreme", Liviu Petrescu publică articolul Cultura post-modernă și paradigma pluralismului.

Sub genericul "Promoția '90", este publicat un poem din viitorul volum al lui Ioan Es Pop, Ieudul fără ieșire (1994), cu o prezentare semnată de L[aurențiu] U[lici]: "Maramureșeanul Ioan Es Pop, profesor de franceză la Ieud, la ora aceasta, de fapt de câteva luni, muncitor necalificat pe un șantier din București, scrie o poezie dramatic-lirică în care biografismul, acolada ironică, radicalitatea morală și relieful intertextual sunt asamblate în chip personal (...), sugerând (...) o stare de criză existențială într-un univers simțit ca insuportabil (...). Textul acesta, ca și altele pe care le-am citit, deconspiră în foarte talentatul său autor un mare timid capabil să se întoarcă reflexiv și liric asupra surselor de scepticism care-i deturnează timiditatea în teamă".

Alți colaboratori: Rodica Zafiu (la rubrica "Povestea vorbei"), Grete Tartler ("Revista revistelor"), Florin Mugur (comentariu TV), Fănuș Neagu (comentariu sportiv), Dan Hăulică ș.a.

• Apare primul nr. din "Cuvântul" ("săptămânal de atitudine", cu un comitet director format din Ioan T. Morar, Florin Pasnicu si Lorin Vasilovici) publicație continuatoare a revistei "Viața studențească", ale cărei obiective sunt prezentate succint într-o notă (Către cititori) de la pagina 1: "Considerați multă vreme drept o categorie restrânsă și, mai cu seamă în ultimii ani, marginalizată, studenții sunt acum o instanță democratică, în sfârșit cu audiență națională. (...)/ Vorbim, de acum, în numele unor aspirații comune tuturor oamenilor lucizi, așa încât vechea titulatură generică pe care o purta revista «Viața studențească» n-ar mai putea intra în consens cu voința majorității. Avem nevoie (...) de o revistă care să vorbească în favoarea tuturor instanțelor care cred (...) ân libertatea cuvântului. (...)/ Nu va fi partizană nici unei idei politice confiscate de interese marginale ori meschine. Va fi un săptămânal de atitudine. Va reactiona față de excese și erori, față de confuzie și adeziuni stupide. (...)/ Va avea un singur program intransigent: toleranța față noastră era alibi-ul nostru, modul în care amânam decizia, Ioan Buduca transcrie un dialog cu Octavian Paler - care își mărturisește, de la bun început, suspiciunea față de orice formă de înregimentare (întrucât aceasta presupune o "limitare a libertății"), precizînd că nu se exprimă "în calitate de scriitor, și nici în calitate de om care are vreo aspirație politică", ci "ca individ, ca om care se consideră liber (...) și a cărui constiintă în momentul de față se află în alarmă". Aproape toate întrebările formulate de Ioan Buduca au legătură cu politica FSN și mai ales cu transformarea acestei formațiuni în partid care va participa la alegeri, însă răspunsurile celui intervievat împing discuția către chestiuni mai generale și mai abstracte. Octavian Paler: "Sunt mai multe lucruri care mă îngrijorează acum. Mă îngrijorează (...) și o anumită intoleranță care se profilează, o anumită intoleranță care se poate observa chiar în reacțiile liderilor Frontului Salvării Naționale. După părerea mea, o dictatură se naște fie din haos, fie dintr-un refuz al obiecțiilor. (...) Una dintre urgențele noastre morale și sociale este resurecția individului. Din păcate, această resurecție întârzie și asistăm în clipa de fată la două feluri de intolerantă, oarecum în contradictoriu, și între care individul solitar se află ca între două pietre de moară. Pe de o parte, intoleranța (...) oficială, pe de altă parte intoleranța pasiunilor care s-au declanșat în ceea ce se numește societatea civilă. (...)/ În legătură cu participarea Frontului la alegeri mi-am exprimat opinia (...). Faptul că un front, care este mandatat să fie un front provizoriu, un executor testamentar al revoluției și nimic mai mult, poate să se irite atunci când i se aduc obiecții în legătură cu participarea sa la alegeri demonstrează deja o unsprezece episoade ale foiletonului Raport cu Suzana (roman polițist). În nota redacției, se menționează: "Prozatorul Ștefan Agopian se afla în 22 decembrie la New York. Nu e nimeni profet în tara lui! Din păcate. Nici măcar un mare scriitor. Important e, însă, că în SUA Agopian a beneficiat de o bursă Yowa (pe o cale personală care a păcălit cenzura politică din țară) și a început un nou roman. Un roman polițist. Vă dați seama ce poate ieși în acest gen de sub condeiul lui Agopian! Deocamdată nu divulgăm decât un secret: foiletonul nostru săptămânal vă va ține la curent cu scrierea acestui roman în care va fi vorba, mai ales de «afacerea Pacepa»".

Semnează, de asemenea, în acest prim nr. al revistei: Radu Călin Cristea, Cornel Nistorescu, Dan Ciachir acesta din urmă fiind titularul unei rubrici intitulate "Cronica ortodoxă". (În nr. 8-9 se va anunța o nouă componență a colegiului de redacție: director - Radu G. Ţeposu; redactor-şef - Ioan Buduca; redactori - Radu Călin Cristea, Ioan T. Morar, Tudorel Urian, Constantin Rudnitchi, Aurelian Crăiuțu.)

• În "Adevărul", Petre Sălcudeanu semnează articolul Cât de independenți putem fi?: "Mai toate ziarele și revistele noastre, declarat sau nu, sunt independente, iar cei ce colaborează la ele se vor și ei nu mai puțin independenți. Stau uneori și mă întreb: ce înseamnă independența individului față de rest, ce poate reprezenta ea, ca parte față de un întreg, și în ce măsură independentul poate exprima cu valabilitate un punct de vedere în numele celor car nu se vor si, prin alcătuirea lor intimă, nici nu pot fi independenti?/ Strada, în sensul ei major, politic, nu este independentă; numai noi, cei care venim și relatăm despre ea (...), zicem că suntem independenți. Adică nepărtinitori, doresc să se înțeleagă. (...)/ Politicienii au știut întotdeauna să folosească mass-media și în capcana lor au căzut nu o dată vârfuri intelectuale din cele mai independente. Până la urmă, independența înseamnă tot politică. Nimeni n-a putut până acum (...) să-i stabilească exact granițele, delimitând prin ele când un individ sau un partid independent au încetat să mai existe ca atare. (...) Un principiu politic clar, nuanțat însă cu abilitate, se poate furișa cu sorți de izbândă în independența atât de stratnic păzită de adulmecări exterioare./ Prin structura intimă ar fi trebuit să-mi integrez credințele PNTului în formulă mai nouă, Creștin și Democrat. Am trăit atâția ani la țară, iar ca transilvănean nu pot uita nici Marea Unire. Acest partid a avut un rol important în înfăptuirea ei. În același timp, mi-a rămas în minte întipărită pentru toată viața ziua când a venit acasă tata, proaspăt frânar CFR, cu fata răvășită de tristete, dat afară de un guvern de a cărui platformă politică, aproape neschimbată, iau cunoștință și azi".

Într-o tabletă intitulată *Tăranii*, Fănuș Neagu notează (apropo de chestiunea restituirii proprietăților agricole preluate de stat după 1948): "Singura clasă nobiliară a României au fost țăranii. Cei împușcați în două războaie mondiale și-n toate răscoalele. (...)/ Fiecare conac boieresc a fost ridicat pe umerii strămoșilor mei... Jug, pustiu, desperare... După care a urmat războiul, cu opt sute de mii de țărani trimiși în moarte, iar apoi noaptea cea mai lungă a mizeriei, comunismul, colectivizarea agriculturii, care a sugrumat tot ce se mai păstrase ca fior al demnității pământului. (...) Azi, vrem să dăm pământ tăranului din câmpie și el nu mai este acasă. Au rămas pe prispă bătrânii. Fiii lor (...) s-au pripășit în urda varului și a cimentului, în duhoarea de păcură, în mocirla de fum a mahalalelor. Ca să nu fie nici muncitori, nici țărani. (...) Mulți nu vor să-și mai întoarcă pașii pe ulițe și pe cărări înzăpezite sau pline de noroi. Vatra lor e astăzi orașul./ Pământul se cuvine restituit numai țăranilor și nimănui altcuiva. Iar dacă aceștia nu vor voi să-l ia, atunci trebuie să intre în proprietatea statului./ Țăranii sau statul. Nimeni alteineva".

În articolul Clasicii noștri, azi, Mircea Anghelescu pledează pentru reeditarea "clasicilor" literaturii române.

[IANUARIE]

Apare "Amfiteatru", cu subtitlul "Revistă de cultură independentă", publicație lunară. În nr. 1, caseta redactională îl indică pe Radu G. Teposu drept redactor-sef, iar pe Ioan Buduca, responsabil de număr. Formula redacțională completă va fi anunțată abia în nr. 3: director - Radu G. Țeposu; redactor-sef - Radu Călin Cristea; redactori - Ioan Buduca, Cornel Nistorescu, Ioan T. Morar, Tudorel Urian, Silviu Alupei, Constantin Rudnitchi, Aurelian Crăiutu, Mihai Cojocea, Dan Bănică, Anton Grecu, Dumitru Stan.

În primul număr al revistei, comentariul politic este semnat de Ioan Buduca: Este FSN un partid?.

Același Ioan Buduca este autorul unei notițe intitulate Ucenicul și maestrul, în care criticul Ion Bogdan Lefter este învinuit de "oportunism". întrucât l-ar fi "ridicat în slăvi" în "Contrapunct" pe Eugen Simion, fostul său profesor, datorită căruia ar fi ajuns în conducerea noii publicații: "Eugen Simion a dat, Eugen Simion a primit (vezi «Contrapunct», nr. 2). Las' că ideea cu care e gratulat e falsă (...), că el, maestrul, și-a și făcut un program explicit din susținerea aserțiunii că literatura noastră din ultimele trei decenii și mai ales cea din ultimul ar fi reusit să refacă legăturile cu epoca interbelică".

□ Într-o altă notiță, Estetismul – iluzii pierdute, Ioan Buduca își exprimă dezacordul față de aserțiunile lui Mircea Cărtărescu din "Contrapunct" (nr. 2: Ce-i

de făcut?) și ale lui N. Manolescu din "România literară" (nr. 2, articolul Intrarea în normalitate): "Nu suntem decât scriitori, critici ori poeți – spun și unul și altul./ Nu e adevărat./ Nu mai suntem doar scriitori decât dacă am trăit revoluția sub plapumă, cu perna trasă pe urechi./ Nu mai suntem doar scriitori, nici nu mai avem dreptul moral la această evaziune care până mai ieri era o formă de rezistență intelectuală. (...)/ Cu toții va trebui să învățăm nu numai arta democrației, dar și democrația artei. Iar aceasta din urmă nu mai poate să însemne insularizarea estetistă. Est-etica se va banaliza, devenind respirație morală a firescului. Nu se va banaliza aspirația noastră de a reînvăța politologie, filosofie, științele umane în genere (...)".

Din sumar mai semnalăm un articol nesemnat, Vreți să aflați cât sunteți de culpabil? Revista "Amfiteatru" propune o scară Richter a vinovăției naționale, un text al Ioanei Em. Petrescu despre Eminescu și un articol al lui Dan Ciachir despre Nae Ionescu.

- În "Echinox" (nr. 1), Nicolae Manolescu, Mircea Martin, Andrei Marga, Dumitru Radulian și Mircea Muthu răspund unei anchete privind "iminenta reorganizare a Universității". Din cele șapte puncte interogative, al treilea ["Ce aspecte ale vieții universitare ar trebui schimbate prioritar?"] a primit cele mai pertinente răspunsuri. Dăm spre exemplificare, intervenția scurtă, dar incisivă, a profesorului Nicolae Manolescu: "Programele, mentalitățile și modul de organizare, adică esențialul".

  Se publică un fragment din romanul lui Stelian Tănase Corpuri de iluminat și versuri de Liviu Ioan Stoiciu, ambii marginalizați pe considerente politice înainte de 1990.

  Cunoscutele texte/articole în limbile maghiară și germană ale "Echinoxului" se regăsesc pe aceleași pagini, în timp ce pe ultima Tudor Isiforu traduce un pasaj din Nineteen Eighty-Four, romanul lui George Orwell, cu precizarea: "Romanul său 1984, scris din dubla perspectivă, a experienței fascismului și stalinismului, descrie, «avant la lettre» o societate de tip... ceaușist".
- Nr. 1 al "Vieții Românești" îi este consacrat, în mare parte, lui Mihai Eminescu, la 140 de ani de la naștere. "Eminescu este victima cea mai ilustră a celor patruzeci de ani de cenzură comunistă" − consideră Petru Creția − "Da, sau temut de el, și câtă dreptate aveau. Pentru că în joc nu erau numai ideile lui, chiar mai actuale în a doua parte a acestui secol, decât în a celui precedent, ci tăria prezenței sale în sufletul național. (...)/ Şi de aceea e bine ca astăzi să spunem apăsat, cu dreapta mânie a gândului nostru, dar și spre înseninarea la care năzuim, că Eminescu nu este doar poetul nostru național, ci și cea mai pură întrupare a conștiinței noastre istorice". □ Prezentând ecourile literare și publicistice ale "obsesiei transilvane" eminesciene − în variantele poemei Mureșan, în romanul Geniu pustiu, în articolele din "Curierul de Iași" și "Timpul" −, Ioana Em. Petrescu își încheie articolul Mater parens Transilvania cu următoarele observații: "Transilvania e, așadar, în viziunea eminesciană, inima, centrul vital și punctul de origine al întregii națiuni române. (...) A uita acest adevăr fundamental pentru existența neamului românesc − așa

cum face guvernul liberal de la 1882 – însemnează a desprinde țara de «muma născătoare a neamului», condamnând-o astfel la înstrăinare și la pieire prin uitarea propriilor rădăcini. Publicistica eminesciană, ca și creația sa literară de tinerete, este expresia unei memorii istorice mântuitoare, perpetuă întoarcere a constiinței de sine a neamului spre chipul din adânc, care o întemeiază și care poartă numele Transilvaniei".

D. Vatamaniuc înfățișează trista istorie a vol. X de Opere Eminescu (Publicistica politică, noiembrie 1877-februarie 1877), a cărui difuzare a fost interzisă până în 1990.

Un articol al lui Al. Piru evidentiază atât interpretările inadecvate ale creației poetului în anii comunismului, cât și ocolirea unor poeme în toate edițiile postbelice - Doina, La arme - sau nerealizarea ediției integrale. □ În sumarul acestui nr. mai figurează: un eseu semnat Matei G. Crăciun, Brâncusi - Eminescu. Confluente tematicei; cinci scrisori (din 1940) ale lui Mircea Eliade către Al. Rosetti – din perioada în care primul activa ca diplomat la Londra; ■ la sectiunea "texte filosofice": un text al lui Fr. Nietzsche, Despre adevăr și minciună în înțeles extra-moral, în traducerea lui Thomas Kleininger, care publică în preambul un comentariu intitulat Repere cognitive la Nietzsche; o cronică a lui Ov. S. Crohmălniceanu (Din nou la usa domnului Caragiale) despre volumul de Liniste, debutul prozatorului Ioan Lăcustă; poeme de Ana Blandiana.

• În nr. 1 al revistei clujene "Steaua" (publicație lunară a Uniunii Scriitorilor din România; redactor-sef: Aurel Rău, redactor sef adjunct: Constantin Cubleşan, membrii colectivului redacțional: Virgil Ardeleanu - secretar responsabil de redacție -, Viorel Cacoveanu, Mircea Ghițulescu, Leonida Neamtu, Petre Poantă, Eugen Uricaru), Adrian Popescu publică articolul Prestigiul modelului european, referindu-se la reintegrarea deplină a României - spirituală, culturală, economică - în marea Familie europeană: "Poezia cosmopolită a viitorului, de care scria Marino s-ar putea să fie mai aproape decât ne închipuim, pregătită subteran în ultimele decenii, de o veritabilă constiință paneuropeană și universală".

Din sumar: fragmente din Jurnalul lui Eugen Ionesco, în traducerea Ancăi Mănuțiu, la rubrica "Reîntâlniri" (Căutarea intermitentă - La quête intermittente, Gallimard 1987), completate cu eseul lui Ion Vartic, Eugène Ionesco și critica teatrului analitic; ■ versuri de Aurel Rău; ■ pagini dintr-un Jurnal de sertar al lui V. Ardeleanu; un bilant al anului editorial 1989 realizat de Irina Petras (Proza scurtă în avangardă) – cu referiri la următoarele volume: Visul de Mircea Cărtărescu, Grădina de vară de Răzvan Petrescu, Somnul verde al copacilor de St. Mitroi, Si ieri va fi o zi de Mircea Nedelciu, Trenul de noapte de Ioan Grosan etc.; un grupaj dedicat lui Eminescu, din care retinem eseul Ioanei Em. Petrescu Cezarul și Călugărul și un articol al Monicăi Spiridon despre publicistica eminesciană; • două articole prilejuite de centenarul mortii lui Ion Creangă: Creangă-scriitor universal de Mircea Popa și În povești cu Ion Creangă de Aurel Rău; ■ un articol al lui I. Negoitescu despre Dominic Stanca; ■ un dialog purtat de Viorel Cacoveanu cu Octavian Paler, *Niciodată nu m-am simțit atât de puternic ca atunci când mi-am recunoscut slăbiciunile* (interviu realizat în martie 1989, dar oprit de cenzură).

- În "Ramuri" (nr. 1) (redactor șef: Marin Sorescu; comitetul de redacție: Romulus Diaconescu, Gabriel Chifu, George Popescu), Marin Sorescu publică articolul Cosmarul s-a terminat, un program al revistei "Ramuri", în noile condiții de după Revoluție. În legătură cu "asaltul terorii din ultimii ani", M.S. declară: "N-am scris niciodată un editorial semnat sau nesemnat și n-am participat cu nici o frază la delirul proslăvirii. Nici n-am citit «materialele», ajunse în revistă pe căi oculte, în urma unor indicații de sus, de jos și de pe laterală. Un tir concertat și pus să lovească tot ce mișcă (...) Ce vom face de acum înainte? Reintrăm în normal. Platforma publicată de Frontul Salvării Naționale, garantează această normalitate. Sper ca ea să fie de lungă durată, viața normală să se instaureze veșnic pe pământul românesc. În aceste condiții, revista «Ramuri» va rămâne un lunar de cultură care să reprezinte Oltenia. Cum ne-am zorit cu salturile înainte atât de catastrofale, hai să facem întâi un mic pas înapoi. Să înnodăm firul cu cel al revistei «Ramuri» din momentul 1929". □ În acest prim număr al revistei sunt reproduse ample fragmente din Cioran, Eugen Ionescu și Petru Comarnescu.
- Ana Blandiana apreciază invitația revistei "Familia" de a scrie în primul său număr postdecembrist drept un privilegiu folosit pentru a multumi celor care au îndemnat-o să lupte "până în clipa, îndepărtată încă, în care democrația va fi nu numai triumfătoare, ci și ireversibilă", asigurându-i că "fac tot ce pot, prin cuvântul rostit sau scris (...) pentru a sprijini și a structura adânca renaștere prin care va trece România în următoarele luni și ani, pentru a întări libertatea prin rigoare și revoluția prin dreptate". Poeta precizează, în final, că nu va accepta, pentru aceasta, funcții de conducere, pentru că nu a fost făcută să conducă oamenii, ci "să-i emoționez și să-i conving". 🗆 În cadrul rubricii "Pagini cenzurate" este transcris un interviu acordat de Mircea Zaciu, în ianuarie 1989, lui Viorel Cacoveanu, care intenționa să-l publice în seria unor convorbiri cu diversi scriitori, în revista "Steaua". Cenzurat în câteva etape și, în cele din urmă, scos din pagină, fără să mai primească ulterior vreo informație în legătură cu soarta textului din partea revistei clujene, Mircea Zaciu îl publică în primul număr al revistei "Familia". M.Z.: "Sunt și scriitori care înșală, dezamăgesc așteptările noastre, fie și prin abdicarea la un comandament de constiință, ori prin veleitarismul gata la orice concesie, lașitate, prefăcătorie. S-au văzut cariere pe asemenea soclu de paiantă. Opera a sfârșit asfixiată de orgolii hipertrofice, cu tot zelul criticului de casă care suflă de zor în cenușă. Opere sfârșite odată cu sfârșitul unui mandat, a unei domnii, a unei feude. Își recapătă fiecare, în perspectiva istorică, dimensiunea reală; ciudat e numai că urmașii nu învață din lecția câtorva bonzi dizolvați în uitare. Dar fiindcă există atâtea tabú-uri în meseria noastră, majoritatea administrativ

impuse, iar foarfeca n-are pic de judecată, nu e preferabilă indiferența, tăcerea, ignorarea? Am spus-o și în alte împrejurări: ignorarea funcționează asemenea litotei; sau printr-o uitare înțeleasă ca igienă a istoriei". □ O altă "pagină cenzurată" și recuperată de "Familia" este o cronică la romanul lui Norman Manea, *Plicul negru*, semnată de Virgil Podoabă. Textul nu este presărat cu obișnuitele "șopârle" predecembriste, motivul interzicerii lui fiind lipsa unei garanții a revenirii în țară a autorului, aflat la o bursă în străinătate.

- Revista "Ateneu" (cu apariție lunară; redactor-șef: Sergiu Adam; redactori: Constantin Călin, George Genoiu, Carmen Mihalache-Popa și Victor Mitocaru [- începând din nr. 2/februarie 1990, numele lui Constantin Călin nu mai figurează în caseta redacțională]) publică, în primul său număr postdecembrist, sub titlul mare *Pagini cenzurate*, un interviu cu Andrei Pleşu realizat de Andrei Roman înainte de Revoluție: *Imperativul spontaneității morale*, alături un eseu de asemenea cenzurat al lui Ștefan Aug. Doinaș, *Despre "muzica" poeziei*, și de un poem din 1986 al Anei Blandiana (*În stare*).
- "Argeş" (revistă lunară, care apare la Piteşti, sub conducerea lui Nicolae Oprea) publică în primul său număr un text confesiv al lui Ioan Alexandru, *Apologia iubirii*: "...toată poezia mea se poate socoti apologia iubirii, a Logosului întrupat în istorie din iubire jertfitoare de sine, pentru tot ce există. Numai iubirea este creatoare. Știu de atâta vreme din experiență că fără iubire, fără compasiune, fără o milă nesfârșită față de tot ce există, nu pot scrie nici o strofă".

  Apare un articol semnat de lon Lăncrănjan, încredințat redacției înainte de Revoluție și nepublicat din motive binecunoscute, o polemică a scriitorului cu editorii, declanșată de teoria unuia "impunător și hotărât" că "o carte se află într-o stare embrionară, în clipa când este predată editorului pentru tipărire, urmând ca abia după aceea, datorită conlucrării dintre editor și scriitor, ea să devină o operă literară demnă de a fi luată în seamă!".
- În "Vatra" (revistă lunară de cultură editată la Târgu-Mureş; redactor șef: Cornel Moraru; redactori: Nicolae Băciuț, Ion Calion, Radu Ciontea, Al. Cistelecan, Anton Cosma, Dumitru Mureşan, Ioan Radin), apare un interviu cu Doina Cornea consemnat de Nicolae Băciuț. D.C. mărturisește că, în bună măsură, atitudinea sa curajoasă de dinainte de 1989 s-a datorat influenței pe care au exercitat-o asupra sa modele umane și intelectuale precum Mircea Eliade, Constantin Noica sau Nicolae Steinhardt. În interviu sunt abordate chestiuni politice la zi, între care problema disensiunilor române-maghiare D.C. susținând că minorității maghiare din România ar trebui să i se acorde "autonomie culturală" (ceea ce înseamnă, de exemplu, școli proprii, fără clase paralele românești etc.).

[IANUARIE-FEBRUARIE]

• Reloaded "Echinox" (nr. 1-2/1990), în sensul că publicația revine asupra numerotării, adugându-și, din nou, nr. 1. S-ar putea considera că prima editare

a fost, mai degrabă, una de urgență, rapidă, incompletă și menită, în principal, a consernna "la cald" marea cotitură, schimbarea regimului totalitar-comunist cu unul democratic. Desi aparitia revistei este corespunzătoare lunii februarie, redactorii de la "Echinox" țin să evidențieze transformările produse în mediul universitar clujean și în viața culturală românească, corelând aceste situații cu evenimentele cruciale care au urmat zilei de 22 decembrie 1989 și care stau, argumentat, la originea acestui nou început, istoric. Pe prima pagină, la rubrica "Texte din exil", "Echinox" publică articolul Românitatea lui Mircea Eliade de I. Negoitescu, specificându-se că acesta face parte din volumul În cunostință de cauză, "în curs de apariție la editura Dacia".

— Ion Mureșean anunță ziua de 15 ianuarie semnând Note la o imposibilă despărțire de Eminescu, din care extragem: "Eminescu a amânat textualismul, la noi, cu aproximativ 50 de ani. Nu stiu ce decizie ar fi luat poetul dacă ar fi stiut asta. Unii ar fi dispuși să presupună că și-ar fi amânat «centenarul»".

Într-o casetă de mici dimensiuni sunt anunțate numirile "la vârf" din Universitatea Babeș-Bolyai, precum și cele de la nivelul Facultăților: prof. dr. Ionel Huiduc (rector), asist. Dr. Marian Papahagi, prof. dr. Petre Mocanu, conf. Dr. Magyari Andrei – prorectori, lectori dr. Ioan S. Pop, secretar științific al universității. Decani: lect. dr. Liviu Petrescu (Filologie); lect. dr. Andrei Marga (Istorie-Filosofie); asist. dr. Vasile Crișan (Fizică); conf. dr. Marțian Niciu (Drept); conf. dr. Coman Gheorghe (Matematică-Informatică).

Ancheta "Echinox", inițiată în numărul trecut, privind "iminenta reorganizare a Universității", continuă și-n acest dublu format (ianuarie-februarie) cu răspunsurile oferite de Traian Rotariu (Facultatea de Filosofie), Vasile Crişan (Facultatea de Fizică) și Horia Lazăr (Facultatea de Filologie).

Laura Pavel semnează cronica literară la volumul lui Liviu Ioan Stoiciu, O lume paralelă, nu fără a se opri retrospectiv și rezumativ și asupra cărților anterioare ale poetului. Cronica se încheie în termeni solemn prețioși: "N-ar fi deloc hazardat să-i recunoaștem lui Liviu Ioan Stoiciu, ca un suprem blazon, ceea ce Nichita Stănescu depista în poezia lui T.S. Eliot: «facultatea de a produce intuiție»".

Pe aceeași pagină, Delia Marinescu recenzează cartea lui Andrei Plesu, Minima moralia. Elemente pentru o etică a intervalului (Editura Cartea Românească, 1998).

Lui Eminescu îi sunt consacrate patru pagini de revistă, prilejuite de a o sută patruzecea aniversare a nașterii poetului. Omagierea conține majoritar ample referate științifice și se manifestă sub forma unui racursiu retrospectiv care începe cu interviul luat Ioanei Em. Petrescu ("Cum ne-am putea despărți de el fără să ne uităm pe noi înșine"), continuând prin comentariile Ioanei Bot la volumul intervievatei, Eminescu și mutațiile poeziei românești. În același context, Laura Pavel scrie despre Universul citadin eminescian ca suprarealitate, un text masiv, cu multe digresiuni si foarte putine exemple. Sub un titlu usor redundant (Amintirea - cale de acces spre reveria poetică), Liciana Borcea descoperă firul inițiatic care face posibilă călătoria prin labirintul universului poetic eminescian. Despre Archeus – Natura povestirii ca schemă gnoseologică scrie Carmen Negulici.

Este publicată proză de Gh. Crăciun (Copilul și pasărea) și poezie de Al. Mușina (Zidul, I-VI).

Gheorghe Grigurcu scrie despre concepția critică a lui Marian Papahagi, pornind de la volumul acestuia Eros și utopie (Cartea Românească, 1980), care este "o pledoarie pentru subtilitatea criticii". În opinia lui Gheorghe Grigurcu, punctul central al pledoariei îl constituie însemnătatea decisivă a punctului personal al criticii, determinat de vocatie.

[Ziua neprecizată]

• Apare, la Cluj, primul număr al săptămânalului "Nu", "revistă de atitudine pentru tineret" (redactor-șef: Liviu Man, redactor-șef adjunct: Cristian Contraș; secretar de redacție: Alin Fumurescu). Editorialul semnat "Redacția «Nu»" și publicat pe prima pagină, se intitulează *Destul modelelor sovietice* și se învecinează cu un fragment dintr-un eseu al lui Mircea Eliade, *Mitul generației tinere*. □ Sub genericul "Panait Istrati − Inedit", este reprodus după "Cahiers Panait Istrati, '89" articolul *Între fascism și comunism*. □ La rubrica "Din lagărele roșii", Liviu Man și Christian Contraș în intervievează pe scriitorul Teohar Mihadaș: *Nu am meritat răstignirea*. □ Sumarul mai conține, între altele, un interviu cu Ion Rațiu și câteva articole care critică politica FSN.

FEBRUARIE

1 februarie

- Se constituie Consiliul Provizoriu de Uniune Națională CPUN (în componența căruia Frontul Salvării Naționale deține 51% din locuri).
- Prin decretul ministrului Culturii (Andrei Pleșu), ia ființă Editura "Humanitas", în urma restructurării vechii Edituri Politice. La conducerea acestei instituții (aparținând încă Statului) este numit Gabriel Liiceanu.
- În nr. 5 al "României literare", sub titlul *Pentru normalitate*, Val Gheorghiu răspunde la ancheta revistei, pronunțându-se în favoarea revenirii acestei publicații la "normalitatea avută în vedere de Nicolae Manolescu" (a se vedea nr. 2, din 11 ianuarie, al "României literare"), ceea ce ar însemna "revenirea la obiectivele strict literare", întrucât "menținerea într-un jurnalism efervescent ar depersonaliza revista, i-ar periclita tonul unic". Cât privește mult discutata, în aceste zile, vinovăție a intelectualilor în "scandalul vechiului regim", aceasta se cere examinată nuanțat: "Nu intelectualii au greșit la început. Nu ei au fost cei care au dat o direcție atât de dramatică și atât de dezonorantă națiunii cu omologată vocație în ansamblul european. A operat, mai întâi, destinul. (...) Primele greșeli au fost făcute de cele câteva mari spirite care străluciseră înaintea războiului. (...) Le-a fost mult mai ușor apoi, prin sindromul contaminării, intelectualilor de rangul doi să pactizeze cu diavolul. (...) Pe

fundalul acestui tragic soroc, intelectualii s-au manifestat diferențiat și divers, cu gest eroic sau cu instinct de supravietuire. (...) Tăcerea a fost o soluție, dar ea nu merită acum gratulările noastre".

Octavian Paler consemnează o convorbire cu Alexandru Paleologu, Fără diplomație, despre politică și literatură, care atinge, între altele, problema "culpei morale": "Am greșit o dată când am crezut că esențial este să facem opera indiferent de conjunctură și a doua oară când am uitat că opera se face fatalmente și din conjuncturi. (...) De fapt, și eu cred că păcatele etice se răsfrâng asupra operei, direct sau indirect, în mod foarte vizibil sau în mod greu discernabil".

Tot Octavian Paler consemnează un dialog cu Monica Lovinescu, "Mereu libertatea dialoghează cu o datorie sau alta", atacând problema disponibilității scriitorilor pentru colaborationism sau, dimpotrivă, revoltă într-un regim totalitar. M.L. este foarte categorică: "Scriitorii români, spre deosebire de ceilalți din Europa răsăriteană și chiar din Rusia, nu au prea frecventat baricadele. În schimb, e adevărat c-au rezistat prin cultură. Au fost, în general, niște «orfani ai curajului». (...) Dar ce să fac dacă la noi n-am avut nici pe Soljenițîn, nici pe Havel, nici pe Wajda, și că ori de câte ori - rareori - s-a ivit așa ceva, a fost respins de ceilalți scriitori. Lui Paul Goma nu i s-au alăturat, după cum știți, decât Ion Negoițescu și Ion Vianu, printre scriitori. În jurul lui Dorin Tudoran, ceva mai mulți, dar numai pentru a-l susține moral. De la Mircea Dinescu încoace, solidaritatea a devenit mai activă, însă dacă s-ar fi asteptat radicalizarea în protest a întregii bresle, nu stiu câtă vreme ar mai fi trebuit înainte de a se ajunge la elanul revoluționar din decembrie".

Într-un eseu intitulat Adevărul personajelor, Mihai Sin se întreabă de ce, într-o lume a provocărilor multiple și a transformărilor faste ori nefaste, "nu reușim să prindem în cărțile noastre dramatismul și forța trepidantă ale veacului". În literatura română a ultimelor decenii, "personajul principal e Adevărul, iar scriitorul, pare-se, sclavul lui, umilul servitor"; și în "zgomotul" iscat de "invazia atâtor adevăruri", "scriitorul abia de mai aude vocea personajelor".

• Sub titlul *Democrație nu înseamnă intoleranță*, Marin Mincu publică în "România liberă" o scrisoare deschisă adresată lui Ion Iliescu, pe care îl acuză că, în zilele de 28-29 ianuarie 1990, a încălcat "în mod flagrant" "principiul sacrosanct al democrației": "Dacă toți cei peste 100.000 de oameni prezenți în piață pe data de 28 ianuarie v-au cerut civilizat (am fost acolo și am văzut cu ochiul liber, nu cu ochiul televiziunii) să vă respectați angajamentele de lider al democrației, dumneavoastră îi lăsați pe cei de la Televiziune să vă cheme «ajutoare», făcând «apel» la mineri să vină spre Capitală. Nu cumva, asta seamănă a incitare la război civil? Şi încă o dată, pentru ce? Simplu. Numai fiindcă nu vă convenea să împărțiți puterea în mod democratic (conform acelorași principii și decrete pe care le-ați «emanat» și semnat) cu alte forțe politice (al căror program nu îl iau în discuție aici)./ Deși ați decretat interdicția de manifestație în Piața Victoriei pentru duminică, iată că luni (în zi

de lucru!) această interdicție n-a mai funcționat și ați fost extrem de satisfăcut să fiți aclamat de muncitorii cărora le-ați surâs binevoitor, adresându-le aceste cuvinte: «Ziua de ieri și mai ales cea de azi a fost o veritabilă revoluție populară». (...) Ați fost doar invitat să treceți în legalitatea pe care singur ați instituit-o pentru «ceilalți». Nu v-a convenit și atunci ați «făcut apel» să fiți «apărați»! De cine? De propriile dumneavoastră decrete? Ați dat indicații ieri în discursul de mulțumire la ovații «să nu mai pornească alte eșaloane spre București»! Deci, știați de primirea acestor «eșaloane»... O aprobaserăți?! (...) Ați spus tot în discursul de mulțumire la aplauze că nu vreți să folosiți «metode absolutiste». Dar metodele de eliminare (chiar fizică) a celorlalte partide cum sunt? De ce, după ce i-ați aprobat, manifestanții s-au îndreptat spre sediile partidelor care se află în opoziție și au trecut la presiuni? Oare nu aveți nici un amestec în această «escaladare a violenței»?".

- În "Tribuna" (nr. 5), este reluat pe prima pagină un text al lui Mircea Eliade din 1951, publicat în "Îndreptar" (an I, nr. 9), revistă apărută la München: I-a mâncat capul politica!...: "acesta a fost, poate, cel mai mare păcat al generației noastre: am lăsat locul liber nepricepuților, oportuniștilor, mediocrilor. Noi alcătuiam prima generație după Unire, și dacă ne-am fi îndeplinit misiunea cu aceeași constiintă cu care și-au împlinit-o înaintașii nostri, cei care își jertfiseră sângele pentru Unire, altul ar fi fost climatul politic al României moderne. Dar generația tânără din anii '25-'35 a trăit exclusiv sub semnul spiritualismului. (...) Treburile mărunte ale politicii de fiecare zi le-am lăsat altora. Si astfel, evitând politicul, am înconjurat și am înscăunat politicianismul", însă în 1951, "în fața pericolului comunist, a te implica devine o obligație: fiecare dintre noi, oricare i-ar fi aptitudinile și meseria, trebuie să-și sacrifice o parte din timpul și forțele lui ca să iasă din diletantismul sau solitudinea romantică în care l-au trimis, în anii buni din țară, oroarea de politicianism".

  În eseul Avangardismul tânărului Eugen Ionescu, Ion Pop descoperă o "conștiință a funciarei precarități a lucrurilor", pe care se întemeiază toate temele de reflecție obsedante în mișcarea de avangardă: "evaluarea raporturilor dintre autentic si conventional, dintre trăire și expresie, dintre viață (poezie) și literatură".
- În "Revista V" (nr. 2) este publicat un interviu cu poetul Liviu Ioan Stoiciu (realizat de Ion Panait): "Ce am făcut eu în plus decât alții, a fost că m-am exprimat, pe mine, liber". L.I.S. (interogat în legătură cu spiritul său de frondă, manifestat public și înainte de 1989): "Spirit de frondă? Pentru Dumnezeu, de când mă știu reacționez violent la nedreptate și minciună sfruntată. Eu sunt un om dintr-o bucată, pe cât sunt de timid. Am spus mereu ce am avut de spus, cu orice risc (...). Am vorbit și am scris împotrivă nemaiținând seama nici de acel sentiment al neputinței care mă paraliza și nici de marginalizarea socială de zi cu zi, penibilă. (...) Nefiind membru PCR, nici măcar membru FDUS, nu puteam nici o clipă să concep un dialog public în

afara literaturii cu o dictatură aberantă, mă luptam cu mine însumi să rămân în granițele literaturii adevărate, singura salvatoare... Până la 13 octombrie 1989: atunci am aderat la Declarația împotriva realegerii la Congresul al XIV-lea al Ruşinii, a Nebunului, împotriva paranoicei propagande că întreg poporul îl realege – alături de Dan Petrescu și Doina Cornea, Mariana Marin și Liviu Antonesei, Luca Pitu sau Petru Iliesu! Nu mai puteam să nu o fac, era insuportabil, mi-am cerut iertare în familie și am ieșit cu pieptul deschis la luptă – ce luptă, într-o provincie în care singurătatea îmi altera personalitatea politică nerevendicată de nimeni, din contra, a fost o nebunie... Am aderat mai departe la Protestul «celor 18» scriitori ce se solidarizaseră cu Mircea Dinescu și toți scriitorii interziși din România, disidenți fățiși (...). Securitatea avea de gând să mă omoare, după cum am aflat după 22 decembrie 1989. La terminarea imbecilului «congres XIV» am scris un memoriu prin care ceream înființarea unei Ligi a scriitorilor independenți, o alternativă a Uniunii Scriitorilor si prin care ceream o solidarizare a fortelor morale creatoare de la noi împotriva «despotismului zeilor trecători» – a fost ultima picătură, în prezilele Revoluției memoriul fiind transmis la postul de radio BBC. Era deja o «ofensivă politică» a mea. Deși, vă repet, politica nu m-a interesat nicodată până acum și nu mă va interesa cu adevărat nici de aici înainte".

2 februarie

• Apare nr. 5 al revistei "Contrapunct", cu Elena Ștefoi nou-venită în echipa redacțională, cu grafică de Tudor Jebeleanu și un editorial semnat de Mircea Nedelciu, Platforme și programe, în care scriitorul lansează o serie de propuneri concrete: "Fiind eu însumi obsedat (în toate cărțile mele) de posibilitatea «creșterii rezistenței la manipulare prin text», fiind și dintre scriitorii acuzați (exact: acuzați) de textualism, mi-am propus să susțin în «Contrapunct» o rubrică de «analiză textuală aplicată programelor și platformelor politice, precum și altor altor emisii curente de text cu implicații asupra culturii»".

În articolul "Renaștere" sau "reformă"?, Vasile Gogea avansează ideea unei "revoluții în trepte", pornind de la miscările greviste ale minerilor din 1977.

Sub titlul *Dreptul la tinerețe*, Simona Popescu pledează pentru reabilitarea valorilor "vârstei tinere" în perspectiva recentelor evenimente, ca refuz al "bătrâniciozitătii" defunctului regim.

Mircea Cărtărescu anunță publicarea unui grupaj inedit de poeme ale "tânărului poet" septuagenar Gellu Naum, apărute în 1945 și interzise de atunci; textele, din ciclul Cerneala surdă, au fost propuse telefonic spre publicare de însuși G.N. □ Pe aceeași pagină este reprodus un interviu inedit luat de Nicolae Băciuț lui N. Steinhardt, sub titlul "Tinerețea, chiar atunci când e de mult surpată de trecerea anilor, stă alături de noi ca un indelebil fond freudiano-adlerian". De asemenea, câteva felicitări ale aceluiași Steinhardt către N.B.

Continuă serialul Sfidarea memoriei.

Sub primul text al rubricii "Structuri în mișcare" a lui Ion Bogdan Lefter, Firescul ca firesc (unde scrie, în sfârșit, despre critica lui Mircea Iorgulescu, pornind de la volumul Firescul ca exceptie) este publicat sub indicativul "debut" un grupaj de poeme al Florianei Jucan, "elevă clasa a IX-a".

— Cristian Moraru comentează volumul A Theory of secondary al lui Virgil Nemoianu.

Marta Petreu analizează într-un eseu filosofic "gândirea sofistică" a lui Eugen Ionescu (Așteptându-l pe Ionescu...), iar Bogdan Ghiu semnează eseul liber ... sau proiecte de decret.

Poezia nouă publicată în acest număr e asigurată de Cristian Popescu (prozopoemul Circul), Domnita Petri, Ion Stratan și Valeriu Mircea Popa.

Proză: Gheorghe Crăciun Pachetul de acțiuni (Fragmente din jurnalul anului 1985) și Andreea Pora (Transportul).

Două pagini de revistă găzduiesc piesa de teatru Revoluția pe esafod de Stefan Agopian.

Radu Călin Cristea publică un text intitulat Am înfiintat Cenaclul de Luni pentru că n-aveam încotro. Rubrica de "Contra-puncte" prezinttă (prin Mircea Nedelciu) diverse publicații franțuzești ("Dialogue", "Le canard enchaîné") și semnalează favorabil (prin Florin Iaru) reaparitia revistei studentesti "Amfiteatru" sub patronajul publicată una dintre primele traduceri românești – autorul ei: Gheorghe Iova – din neoconservatorul american Leo Strauss (Persecuția și arta scrisului). 🗆 Este reprodus, cu o prezentare a traducătorului Florin Berindeanu, un text polemic al lui Benedetto Croce din 1911 (Moartea socialismului).

• În nr. 3 al revistei "22" Stelian Tănase publică editorialul Nu Perestroika!, în care critică tentativa FSN de a menține în România post-decembristă un "comunism cu față umană".

În articolul Notă despre platitudinea politicii bune, Andrei Cornea lansează "un apel către politicieni": "Nu fiți inovatori; fiți plați în organizarea unor structuri democratice. Lăsați subtilitatea pe seama filosofilor, a teologilor și a savanților. Lăsați originalitatea pe seama artistilor. Nu abuzați de chipul plin altfel de interes al lui Ianus. Fiindcă în politică Ianus se cheamă ipocrizie". Și încă: "...toti dictatorii, toți despoții au vrut să inoveze. Ei au vorbit fără încetare despre «omul nou», despre «progres social», despre «relații noi»; au căutat întotdeauna să afirme originalități, priorități, protocronisme. N-au avut odihnă în a experimenta, în a descoperi soluții «revoluționare» (...). Iată gânduri ce mi-au fost stârnite de unele luări de poziție ale noilor noștri leaderi politici (...). Iată-l, astfel, pe primul ministru Petre Roman propunând într-un interviu televizat ideea că democrația românească în formare va explora căi specifice. Iată-l pe președintele Consiliului FSN, Ion Iliescu, declarând agenției TASS că partidele politice ar fi perimate. Iată-l tot pe dl. Iliescu propunând conceptul unei mișcări de masă, Frontul, care, deși nu este un partid, se comportă totuși aidoma unui partid, căci participă la alegeri, după ce mai înainte administrează tara".

• Într-un interviu acordat lui George Pruteanu pentru "Cronica" (nr. 5), la rubrica "Biblioteci în flăcări", Florin Mugur precizează că, verificând lista

volumelor aflate în 1989 sub tipar la editura la care lucrează de 17 ani, "Cartea Românească", a constat că, din cele 54 de titluri, numai patru au fost "în situația de a fi amânate". "Nu arse, nu topite", ca pe "vremea legionarilor și a postlegionarilor". F.M. mai ține să precizeze că hotărârea de a-l păstra pe George Bălăiță printre redactorii editurii a fost determinată de faptul că, în condițiile "unei cenzuri tot mai bestiale", el "a menținut demnitatea instituției, reușind să tipărească o mulțime de cărți" (semnate de autori precum Mircea Dinescu, Al. Paleologu, Andrei Pleșu, Octavian Paler, Gabriel Liiceanu).

• Săptămânalului timișorean "Orizont" (nr. 5) are pe prima pagină un editorial semnat de Cornel Ungureanu (Reîntregirea culturii române), în care se arată că "reumanizarea omului nu se poate realiza fără opera de reîntregire a culturii române. Descoperirea (redescoperirea) dimensiunii spirituale a acestei culturi trebuie să evite orice exclusivism: nu trebuie să așezăm, în locul exclusivismelor vechi, altele noi".

Este publicat un grupaj memorial intitulat Timişoara - primul oraş liber al României, din care se reține un text al lui Mircea Ciobanu, Măcelul.

La împlinirea (pe 6 februarie) a vârstei de 82 de ani, revista îi consacră două pagini scriitorului Geo Bogza. Despre creația interbelică (avangardistă) a acestuia scrie Lucian Alexiu (Poezia și limitele). Șerban Foarță îi dedică un poem ludic afectuos, în care numele Bogza e rimat pe formula palindromului (Rime & asonanțe). Este reprodus cuvântul lui Bogza cu prilejul primirii, în 1986, a cheii de aur a orașului Smederovo din Banatul sârbesc. S. Gvozdenovići traduce un text al poetului Adam Puslojic despre același Bogza, iar Ioan Flora și Simeon Lăzăreanu traduc un text omagial rostit cu același prilej de poetul Alexandăr Petrov (Cheia lui Bogza). Grupajul se încheie cu un scurt text al lui Cornel Ungureanu, Exerciții de libertate.

"Cronica măruntă" (rubrică de revistă a presei și evenimentelor cultural-politice) e preluată de Anemone Popescu, un pseudonim transparent justifică într-un articol vehement, Cu secera și ciocanul în lanul istoriei literare, solicitarea studenților de la Literele timișorene de a vota deschis în Consiliul facultății îndepărtarea de la catedră a profesorului "colaboraționist" Virgil Vintilescu, autorul articolului solicitând, ca gest de onoare, demisia acestuia.

3 februarie

• În "Tineretul liber – Suplimentul literar și artistic" (nr. 5), Simona Vărzaru îl intervievează pe Nicolae Stoicescu, ministrul Cultelor. Este evocat aici episodul cărții oferite de Nicolae Stoicescu dictatorului, cu o dedicație incomodă: "— Care a fost reacția?/ — Nici una, directă. Cartea nu a ajuns la el, a fost deturnată «pe parcurs». De aceea, aș vrea să subliniez că nu este tocmai neîndreptățită acuzația că românii și intelectualii n-au avut curaj. Au avut, și-au asumat toate riscurile prin numeroase încercări de protest ori de dialog,

necunoscute în totalitate nici până acum, dar cine îi ascultă. Nimeni. Fiindcă, de cele mai multe ori, mesajul lor n-a ajuns la dictator. (...) La scurtă vreme de la acea ședință am fost pensionat. Scăpașeră, într-un fel de mine. Membrii de partid au fost «chelfăniți»: au urmat persecuții și pentru ei și pentru mine. Mi s-a interzis dreptul de a publica și de a fi citat în lucrările de specialitate fie chiar invocat în bibliografie. A urmat textul scris de mine și difuzat la posturile de radio Vocea Americii și Europa liberă în decembrie 1989 în care răspundeam acuzațiilor că intelectualii sunt lași și n-au curaj, explicând că aceștia nu pot intra într-un dialog cu dictatura și că n-au cum să fie auziți, atâta timp cât ei se exprimă în țară".

De pagina întâi, Corneliu Ostahie semnează editorialul Scriitorul și libertatea, iar Adrian Popescu scrie despre Bucuria de a trăi. D Victor Atanasiu îl "portretizează" pe Octavian Paler în termeni exaltați: "Octavian Paler este un Don Quijote care nu percepe însă realitatea prin prisma «bibliografiei» asupra realității, ci prin ceea ce oferă aceasta din urmă, însăși. O verifică, trebuie adăugat, luptându-se cu consecvență îndurerată (îndurerată, căci aplecarea/voluptatea adâncă a eului artistic, în cazul de fată, este aceea de a crede, mai mult, de a se lăsa înșelat, crezând lucruri frumoase; ca orice Rac, Octavian Paler are o manifestă componentă feminină a sensibilității, supravegheată drastic de masculinitatea «alonielor» intelectului, de a nu se lăsa ademenit de cântecul de sirenă al scenariului plămădit de o imaginație livrescă și (...) croit după tiparul unui ideal etic". □ Gabriel Rusu recenzează volumul de versuri al lui Mircea Ciobanu, Viața lumii (1989). 🗆 În cadrul rubricii "Critica receptării", Mircea Nedelciu semnează articolul Harta funebră, subintitulat "Probleme ale masei și ale puterii la 12 ian. 1990", în care se referă la romanul lui Orwell 1984 și la eseul lui Elias Canetti Masele și puterea, spre a stabili "diferența dintre a citi și a trăi" din după-amiaza și seara zilei de doliu național. M.N.: "Acolo [în Piața Victoriei] toate definițiile s-au amestecat și timp de câteva ore, între haos și lege, cu o viteză uluitoare, am trecut în revistă întreaga istorie a conceptului". Apoi este, din nou, invocat Canetti, care "vorbește despre două tendințe esențiale în revoluția acestui tip de masă «Graba, euforia și siguranta unor tipuri de masă – spune scriitorul în altă parte – au în ele ceva nelinistitor. Un fel de excitație a orbilor care sunt cu atât mai orbi cu cât sunt mai încredințați că văd»". Eseul reportericesc al lui Mircea Nedelciu este unul cu final neașteptat: "La ora când scriu aceste rânduri se luminează de ziuă. E 15 ianuarie 1990 și mă tem. Ce fel de masă se va forma azi la statuia lui Eminescu din fata Ateneului? În fata simbolului culturii sale naționale, va înțelege poporul meu cât de mult îi lipsește cultura acum și că va trebui întâi s-o recâștige?".

George Cușnarencu semnează un Autoportret (la 30 de ani - "realizat pe calculator").

Daniel Bănulescu este prezent în sumar cu două proze scurte, refuzate cu doi ani în urmă fiindcă întâmpinaseră opoziția tovarășei Olivia Clătici "înversunat cerber propagandistic al Centrului universitar București

• In "Timpul" (nr. 4), poetul Dorin Spineanu (*Intenții neclare, perdele de fum*) deplânge "confuzia" vieții politice postdecembriste și își exprimă mefiența în privința politicii FSN, ai cărui lideri (Ion Iliescu în primul rând) "arborează zâmbete gorbacioviene, atotputernice". În plus, "acum, când mai avem *încă* posibilitatea de a ne exprima, de a dialoga, de a ajunge la o societate cu adevărat democratică (...), ce facem? Ajungem să ne batem între noi pe motiv că unii suntem cu Frontul, alții cu partidele (care, ce-i drept, e drept! – au puit al dracului în ultima vreme), iar alții nici cu Frontul, nici cu vreun particd politic – așa, ca semnatarul acestor rânduri – dar indignați că nu se oferă o șansă reală în alegeri și altora, nu numai Frontului, care are, s-o recunoaștem, cele mai multe șanse. Să spunem, în procent de 99, 999%.../ Şi când te gândești că înainte eram cu toții alături, uniți în ura noastră comună împotriva despotismului unui singur partid...".

5 februarie

- Apare primul număr postcomunist al cotidianului "Dreptatea", organ al Partidului Național Țărănesc Creștin și Democrat - seria a IV-a. (Seria anterioară a publicației fusese suprimată la data de 16 iulie 1947, odată cu dizolvarea Partidului Național Tărănesc.) Director onorific: N. Carandino. "Dreptatea" reapare acum "pentru a-și continua lupta pentru instaurarea libertății și democrației adevărate", se menționează într-un articol-program nesemnat, intitulat Un crez străbun. Din 17 februarie 1990, pe frontispiciul ziarului va sta scris: "Tribună de luptă împotriva comunismului".

  În acest prim nr., Adrian Marino publică articolul politic Schimbarea sistemului, cu o viziune personală a trecerii la o societate liberală democratică.

  Într-un text nesemnat, Alti membri ai Consiliului demisionează, este anunțată retragerea din CFSN a "distinsei poete, Ana Blandiana", care, de altfel, ar fi fost aleasă în acest organism fără a i se fi cerut acordul: "Un gest admirabil - mulțumim doamnă Blandiana!". Mai sunt anuntate retragerea lui Dumitru Mazilu, "fostul comandant al școlii pentru cadrele securității de la Băneasa" și a lui Silviu Brucan: "adeptul «teoriei creierelor» în societatea postcomunistă a motivat că se retrage deoarece și-a îndeplinit misiunea!".
- "Jurnalul literar" (nr. 5) publică două poezii inedite de Nichifor Crainic, *Sfat cu florea soarelui* și *Tu, ferice dide.*

  Într-un interviu acordat lui Barbu Cioculescu, Pavel Chihaia, revenit în țară după 12 ani de absență, afirmă că fuga din țară, după trei încercări ratate, a echivalat cu o evadare dintr-o închisoare.

  Un articol semnat de Nicolae Florescu, *Dialog sau, din nou... monolog*, îl critică sever pe Ion Iliescu pentru că și-ar fi cosmetizat trecutul. Textul este însoțit de două precizări: în cea dintâi, redacția "se desolidarizează de tonalitățile acid polemice" ale redactorului său șef, distanțându-se totodată de punctul său de vedere. Cea de-a doua precizare, făcută de însuși semnatarul articolului, afirmă independența politică a autorului, care dorește astfel să

reacționeze împotriva a ceea ce el consideră a fi "o încălcare gravă a democrației".

6 februarie

- În "Dreptatea", Adrian Marino semnează un amplu articol cu titlul Revoluția si moravurile. Constient că "moravurile se schimbă mult mai greu", autorul pledează pentru "un început măcar de «revoluție» morală și socială" care să confere un adevărat prestigiu unui guvern investit prin alegeri efectiv pluraliste și libere. "Se impune ca toate persoanele compromise în vechiul regim să nu mai figureze în nici un nou post de comandă, în nici o instituție, de nici un tip, socială sau culturală". Nimeni nu trebuie exclus profesional: "Dar activistul de profesie, nulitatea, mediocritatea, care n-a fost decât activist și care decenii dea rândul ne-a «dirijat», ne-a «controlat», ne-a dat «indicații prețioase», cu obrăznicie și aroganță, trebuie să iasă pentru totdeauna din circulatie". Să nu se repete vechile practici, să se aplice din nou formula "pleacă ai nostri vin ai nostri. Este Caragiale la putere? Noi nu dorim acest lucru! Si nu-l vom admite!".

  În articolul intitulat Cât costă un intelectual?, Eugen Mihăescu acuză Televiziunea Română că a contribuit "în cel mai pur stil ceaușist" la mobilizarea pentru manifestatia fesenistă din 29 ianuarie: "Nimic n-a lipsit din arsenalul de care ne-am săturat până peste cap: agresivitate, dezinformare, neutralizarea fizică a adversarilor politici, slogane de tristă amintire, exclusivism dus la paroxism. Au fost atacate în aceeași manieră barbară, canibală, tribală, sediile partidelor, ale instituțiilor democratice". Autorul se întreabă retoric unde au fost în aceste zile intelectualii din Frontul Salvării Naționale, foștii disidenți. "Ajunși acum în scaune bune", au tăcut "incalificabil". "Nici Andrei Pleşu, nici Mihail Şora, nici Mircea Dinescu, nici Ion Caramitru, nici alții asemenea lor din acel Front atotputernic nu suflau o vorbă. Ca să nu mai vorbim de Aurel Dragoș Munteanu, care, cu inconștiență a contribuit hotărâtor la instigarea muncitorilor asupra intelectualilor, studentilor și partidelor politice. Abia miercuri a mișcat, dându-și demisia, poeta Ana Blandiana. Dar cu o floare...".
- Marin Mincu publică în "România liberă" articolul *A existat Consiliul* FSN?.

7 februarie

• Liviu Antonesei anunță că a intrat în greva foamei, în semn de protest față de "cenzura indirectă a presei", manifestată printr-o preconizată măsură guvernamentală care ar fi urmat să mărească până la 40-50% impozitul la încasări pentru publicațiile independente. L.A. ar fi declarat – în cursul unui mic interviu luat de prietenul său Silviu Lupașcu –: "Mai bine bolnav decât neliber. Mai bine mort decât roșu". Pe 13 februarie, "având în vedere acordul realizat între Uniunea presei libere și ieșene și Întreprinderea Poligrafică",

scriitorul renunță la grevă (cf. "Timpul", nr. 6, 17 februarie 1990: Silviu Lupașcu, *Liviu Antonesei – despuierea de alimente*).

• În "Cuvântul" (nr. 2), la rubrica "Cu ochii în patru", apare un pamflet virulent, Perestroika prin edituri, semnat de Radu Călin Cristea, care acuză nedreptătile făcute de sistemul editorial comunist unor scriitori de prim rang si denunță favorurile (tiraje enorme și onorarii exagerate) de care s-au bucura scriitorii "oficiali" ori anumiți veleitari: "Ștefan Prensis, Ion Topolog, Gheorghe Vornicu, Ion Ochinciuc, Iuliu Sever Utan, Maria Constantinescu-Pitești, Otilia Nicolescu, Stelian Oancea, Veronica Obogeanu, Ion Bujor Pădureanu, Ion Trandafir, Titi George Câmpeanu, Ioan Dan, Ion Chiriac, Octavian Georgescu, Ion Tudor etc. etc. Nume alese la întâmplare, între alte câteva sute, reprezentând industria de maculatură a Editurii Eminescu. (...) Să nu uităm că aici au fost inițiate celebrele «Omagii», tipărite cu evlavie an de an, până spre buza revoluției. Colecția «România, azi», altă inspirație a editurii, saluta cu promptitudine mărețele idei ale lui Ceaușescu, sub pana alertă a corespondenților «Scânteii» și «Scânteii tineretului» Nu lipsesc preferații editurii - Dumitru Popescu, Săraru, Nicolae Dragos, Eugen Barbu, C.V. Tudor, Ion Lăncrănjan, Mihai Ungheanu, C. Stănescu etc. Editura avea să respingă însă cărți de valoare semnate de Ulici (o antologie a poeților tineri), Ion Simut, Borbély, Papahagi, Al. Călinescu, Dan Culcer (cu mii de pagini despre eseul românesc), Aurel Sasu, Mihai Dinu Gheorghiu, Andrei Corbea, Radu G. Teposu, Traian Ungureanu, Ioana Diaconescu (cu altă antologie a literaturii tinere), Alin Teodorescu, Liviu Petrescu, Petre Stoica, Dan Laurențiu, Angela Marinescu și mulți, foarte mulți alții. (...) S-a cerut în schimb o derogare ecepțională pentru cel de-al treilea tiraj al unei cărți de Săraru, autor plătit consecvent la tariful maxim, la minim figurând anonimii Noica, Anton Dumitriu, Solomon Marcus. (...) Se ține mult la secretul editorial, în schimb un Eugen Uricaru, la puțină vreme după predarea unui roman la editură, avea să intre într-o frumușică de anchetă securistică pornind taman de la cartea cu pricina. (...) Ce vrem să spunem? Că mandatul editurii a fost mult prea compromis pentru ca totul să fie lăsat în pace. Asta chiar dacă Ministrul Culturii, domnul Andrei Pleşu, avea să declare într-un interviu televizat că rostul diriguitorilor culturii actuale este de a o lăsa în pace. Restructurările în cultură înaintează în ritm de melc. (...) Ideea acestui material nu ne aparține, ci este urmarea unei vizite mâhnite pe care am primit-o la redacție. Oameni de bine din editură ne-au rugat să găzduim acest compendiu al gândurilor lor, furnizându-ne și documentația răsfoită mai sus. Ne-am conformat".

Sub titlul "Încercarea de a edifica, practic, utopia socialistă a fost un derapaj istoric", Ioan Buduca și Radu G. Țeposu realizează un interviu cu sociologul Alin Teodorescu, principala temă a dialogului fiind culpa (individuală și colectivă), problemă devenită preocupantă după 22 Decembrie 1989. A.T.: "Revoluția română pune, în primul rând, o problemă de natură morală, spre deosebire de revoluțiile anterioare care, la nivel individual, puneau probleme doctrinare. Poate din acest motiv intervențiile unora din Grupul pentru Dialog Social au fost recepționate atât de larg și atât de profund după 22 decembrie, pentru că ei au ridicat problema rectitudinii etice, problema planului moral pe care ne-a prins această revoluție. Din punct de vedere istoric, este o năzbâtie să-ți pui problema dacă înainte sau după momentul unei revoluții ai fost sau nu cu adevărat moral. Din punct de vedere individual, este o problemă capitală./ (...) Dacă aș fi un moralist, aș putea exprima, cred, mai limpede ideea care mă bântuie, anume că există o culpabilitate națională, că această culpabilitate este distribuită inegal și că cei mai vinovați se simt, din fericire, chiar cei care sunt cu adevărat cei mai buni".

- În nr. 2 din "Luceafărul", Florin Manolescu scrie despre Visul lui Mircea Cărtărescu, (*Paradigma întregului*), semnalând, în cazul acestui autor, depășirea paradigmei optzeciste. "Prin proiectul pe care se sprijină implicit, literatura lui Mircea Cărtărescu se plasează în același spațiu de gândire cu noua fizică a epocii posteinsteiniene. Este acea fizică în care știința se apropie de Dumnezeu, electronilor (eoni) li se recunoaște forța spirituală și ideea vieții de după moarte nu mai e considerată o erezie".

  La rubrica "Promoția '90", sunt publicate poeme de Andrei Damian, cu o prezentare a lui Mircea Martin.
- În "Dreptatea", N. Carandino publică prima parte a unui amplu portret: *Iuliu Maniu*. (Partea a doua va apărea în 8 februarie 1990.)
- Alexandru George semnează în "România liberă" un articol intitulat *Mai multe partide*.

8 februarie

• În editorialul din nr. 6 al "României literare", intitulat Pseudo-cultura politică, Nicolae Manolescu observă că "nu mai știm să distingem noțiuni politice elementare, cliseele cele mai lamentabile ne umplu gura, am pierdut aproape orice urmă de bun-simț în aprecierea unor situații istorice": "Vrem democrație, dar fără partide politice, ca și cum ar exista vreo altă garanție a democrației decât opozitia. Socotim, în virtutea idioatei educații ceausiste, că tot ce e rău sau ne displace vine din afară. Unii ziariști contestă pe fostul rege al României fiindcă nu e de origine română. Un cetățean striga în gura mare reporterului televiziunii că nu vrea să ne întoarcem la capitalism deoarece capitalism înseamnă drog și exploatare. (...)/ Pseudo-cultura politică e una dintre maladiile cele mai grave de care suferă astăzi spiritul nostru. Să nu ne amăgim cu vorbe mari din vocabularul politic precum libertate, democrație, pluralism sau independență: sub fiecare dintre ele, umbră bine pitită, se ascunde sora ei geamănă, moștenită din vocabularul pseudo-politic al dictaturii comuniste".

La rubrica "Document", Gabriel Liiceanu publică, sub titlul De ne-ar fi tuturor rusine, o scrisoare din 23 noiembrie 1989, adresată Suzanei Gâdea, pe atunci președintă a Consiliului Educației și Culturii Socialiste din

Republica Socialistă România, scrisoare trimisă și Europei Libere, pe 15 decembrie 1989; G.L. se referă la o serie de abuzuri ale Statului împotriva intelectualilor, insistând asupra cazului lui Andrei Pleșu, scos din funcție de la Institutul de Istoria Artei pe 1 aprilie 1989.

Octavian Paler continuă seria interviurilor cu reprezentanții exilului, publicând un dialog cu Virgil Ierunca, "Am trăit bolnav de absență".

G. Dimisianu comentează, sub titlul Un Creangă nou, volumul lui Valeriu Cristea Despre Creangă (Editura Litera, 1989); iar Eugen Simion (Temă cu variațiuni) scrie despre un recent volum de povestiri al Adrianei Bittel, Fototeca (Editura Cartea Românească, 1989). Întrun P.S. la cronica sa, E.S. îl ironizează pe autorul unei notițe din "Amfiteatru" (cel mai probabil, Ioan Buduca), potrivit căruia "eu, maestrul, l-aș fi numit pe ucenicul meu, tânărul poet și critic Ion Bogdan Lefter, în conducerea revistei «Contrapunct», recent apărută, iar ucenicul, ca să-mi «mulțumească public», m-ar fi citat într-un articol și, prin aceasta, m-ar fi «ridicat în slăvi»".

• Nr. 6 din "Tribuna" conține un grupaj intitulat Scriitorul român în exil, adunând texte de Paul Goma (Drepturile omului și concepția președintelui privind drepturile omului), Vintilă Horia (Despre o aporie husserliană), Virgil Ierunca (Poezia nouă), Monica Lovinescu (Negație și stil) – apărute inițial în reviste ale exilului românesc, la mijlocul anilor '80) –, la care se adaugă fragmente dintr-Un jurnal de închisoare, de la Sighet la Jilava, sub semnătura lui N. Mărgineanu.

9 februarie

• În editorialul intitulat *Joc periculos*, apărut în revista ,,22" (nr. 4), Stelian Tănase comentează evenimentele petrecute în București pe 28 ianuarie 1990: "...Reflexul cotidian al omului, ca și al societății, a fost să reia istoria de unde a fost întreruptă. A fost un gest reflex al inconștientului colectiv./ În Piața Victoriei s-a văzut limpede acest lucru. La conducerile FSN, PNŢ-PNL-PSD sunt oameni care au supravietuit evenimentelor din '44-'47. Ei și-au reamintit brusc ce s-a întâmplat. Îi felicităm pentru buna lor memorie. Atunci, istoria a dat câștig de cauză grupării din jurul PCR, sustinută fățiș și decisiv de trupele de ocupație. Domnii Brucan, Coposu, Câmpeanu și Cunescu au retrăit probabil tensiunea acelor zile, au pus în paranteză o jumătate de secol, și, din magaziile uitate ale Istoriei, au scos, pentru uzul societății românești de astăzi, metodele folosite atunci. Despre ce este vorba? Despre manipularea demonstrației pasnice de la sfârșitul lui ianuarie! Nici FSN, nici Cartelul partidelor istorice nu au organizat-o (cum nu au organizat nici revoluția). În schimb au încercat să se folosească de elanul și conștiința politică a tinerei generații ca să le remorcheze în propriul lor folos. Cu toții au considerat că momentul răfuielii a sosit. Am asistat la simulacrul de dialog din Sala de Consiliu a Ministerului de Externe și am constatat stupefiat neputința partenerilor de a depăși cadrele lăsate de istorie în a doua jumătate a anilor '40. Ca și cum nimic nu s-ar fi

întâmplat. Intram în repriza ultimă a unei partide rămase neterminate, după o pauză de decenii. Protagoniștii erau aceiași, schemele verbale idem, manevrele de culise la fel, resentimentele și neîncrederea la fel de prezente. (...)/ Dl. Coposu a declarat că PNT a scos lumea în piață. Trebuie să-l contrazic. Mai mult, să-i arăt că această afirmație a sa a provocat intensificarea manipulării organizate de FSN. Ce s-a întâmplat?!... Domnii Iliescu, Roman, Cazimir Ionescu au profitat de această afirmație imprudentă pentru a face responsabili pe liderii cartelului de «orice s-ar întâmpla»! Mai ales că știau ce urma să se întâmple. Se pregătise aducerea în Piața Victoriei a mii de oameni. Scoși de la locurile lor de muncă, la fel ca până acum două luni. Iar oamenii pe care s-au sprijinit au fost în general fostele conduceri ale întreprinderilor, aparatul de partid, ex-sindicate etc. (...)/ Este un joc periculos, în care s-a lansat FSN-ul, dar și partidele istorice. Acela de a-și aranja interesele de partid pe seama societății românești, care abia iese din noapte. Să ieșim oare din întuneric pentru a intra în întuneric? Arsenalul politic al acestor partide este foarte sărac. La convorbirile amintite toti au vorbit despre dialog, a fost cuvântul cel mai folosit. Dar am asistat doar la monologuri. N-a dialogat nimeni cu nimeni, mii de oameni, aflați în Piața Victoriei, nu și-au avut reprezentant legitim în Sala de Consiliu. FSN încerca să câștige timp, iar Cartelul se străduia să se instaleze la cârma demonstrației".

În finalul articolului Ce este Grupul pentru Dialog Social?, Gabriel Liiceanu avertizează: "Orice tip de comunism, indiferent de fața sa și indiferent de calea pe care ar propune-o, este privit de Grupul pentru dialog social ca un nou experiment făcut pe trupul unul popor, ca propunere politică iresponsabilă și ca perspectivă a unui nou masacru. (...) În România se dă acum o lupta între aspirația către democrația totală și democrația ipocrită sau a jumătății de măsură"

Într-un articol cu titlu sarrautian, Era suspiciunilor, Tia Şerbănescu deplânge atomizarea societății românești postdecembriste: "...În numele morților căzuți în Revoluție vorbește aproape oricine, fiecare dintre vorbitori revendicându-i în sprijinul spuselor sale. După numai o lună de la Revoluție ne temem, mai abitir ca înainte, să ne spunem părerea de teamă să nu ne trezim loviți, suspectați, amenintați. Parcă cineva anume ne-a blestemat să nu avem parte cu nici un chip de libertate. E greu, e mai greu ca oricând, să fii în minoritate și e grav că am ajuns în această situație. Ceaușescu ar putea jubila: sistemul diversiunilor i-a reuşit, post-mortem, mai bine decât ia reuşit cât a avut puterea. Tot felul de alianțe, uniuni, ligi, asociații (ca să nu mai vorbim de partide) au fărâmițat cât au putut mai bine interesul general în sute de interese de grup care se ciocnesc și se exclud, pe rând, la nesfârșit. Nici măcar în «bresle» nu putem conta pe o unitate. Fiecare dintre ele e deja împărțită, fie pe direcția - principală - FSN-iști - nefeseniști, fie pe cea a statutului (profesionisti, amatori, liber profesionisti), fie pe sexe, si de ce nu? pe vârste, ca să nu mai vorbim de naționalitate, religie etc. În principiu n-ar fi nimic rău în asta: atâta doar că ele au ajuns să uite țelul principal al lupței". □ Într-un comentariu intitulat Ciupercile în ploaie, Florin Iaru se întreabă dacă "a dispărut cu adevărat comunismul ca secventă subliminală din creierul noilor lideri": "Am luat cunostintă de poziția față de ceaușism, de faptul că PCR a fost confiscat, dar nu am obținut nici cea mai mică declarație în legătură cu ideologia (clasică, modernă) comunistă. În Polonia, comuniștii și-au schimbat părul numelui, dar răspărul năravului rămâne pentru altădată. La noi, lucrurile sunt și mai complicate din cauza «parașutării» individuale pe teritoriu «străin». Secretarul d-lui Coposu este un comunist-securist notoriu care, dacă lucrurile stau cum cred eu, poate informa întocmai și la timp despre intențiile PNŢ-iste. Nu mai puțin tulburi sunt lucrurile în ceea ce privește Frontul. Componența lui este ascunsă cu multă grijă, dedesubturile afacerii din 22 decembrie 1989 sunt, deja, de domeniul fabulosului. (...)/ Componenta diferitelor redactii ale cotidienelor (exceptie făcând, poate, «România liberă») este rezultatul unui joc politic destul de inabil. Rudenii, intervenții, deturnări de fonduri acoperă faptele multor indivizi pătați. Agitatori îmbrăcați ca oameni ai muncii, cadre de conducere pozând în victime și fraternizând cu «talpa tării» răsar peste tot în virtutea aceluiași principiu al ciupercilor plouate".

Revista găzduiește, de asemenea, un articol al filosofului și disidentului rus Alekandr Zinoviev despre Revoluția română din 1989: Sfârșitul comunismului? (în traducerea lui Sorin Vieru). Zinoviev avertizează că trecerea de la comunism la o societate de tip capitalist va fi "un proces istoric îndelungat și chinuitor, petrecut după legi care nu ascultă de vreun partid sau altul" și că, mai ales pentru marea masă a populației, această trecere "poate deveni mai tragică decât perioada construirii comunismului".

• Nr. 6 al revistei "Contrapunct", ilustrat cu grafică de Mircea Valeriu Deac și avându-l pe Ion Stratan nou-venit în redacție, se deschide printr-un editorial satiric al lui Călin Vlasie, aplicat noii clase politice românești și vechilor moravuri ale culturii ceaușiste (Titi Ateul și ceilalți).

La rubrica "Platforme și programe", Mircea Nedelciu analizează, pornind de la detaliile tehnice ale noului discurs legislativ, portitele de manipulare prin discriminarea politică a partidelor neînfiintate, excluse de Consiliu Provizoriu al Unității Naționale (Parantezele primului consens).

Paul Silvestru atrage atenția asupra riscurilor democrației electorale (Hitler a fost ales prin alegeri libere), iar Ioan Mușlea vede în experiența comunistă recentă Răul spre bine.

Sunt publicați doi poeți-disidenți: exilatul Dorin Tudoran (versuri ilustrative, cu o prezentare de I.B. Lefter) și Mircea Dinescu ("Să scriu din nou poeme de dragoste", un interviu acordat publicației germane "Die Tageszeitung" despre "dificultățile democratizării" imediat postdecembriste. Poetul se pronunță despre rămășițele Securității și declară, printre altele, că există tendința constituirii FSN în partid, însă el "se opune", considerând că "este încă nevoie" de libertatea sa de gândire).

Cristian Moraru comentează volumul de versuri Luni dimineața de Ioana Ieronim (Utopii ale echilibrului), Ion Bogdan Lefter scrie, la rubrica "Structuri în miscare", despre N. Steinhardt (Un om liber), iar Florin Berindeanu – despre volumul De la Mihai Eminescu la Nicolae Labis de Gheorghe Grigurcu (Portrete și poeti), relevând scriitura "barochizantă, fastuoasă până la manierism" a criticului.

Un grupaj despre Actualitatea lui Caragiale reunește un eseu incitant al debutantei Mona Nicoară, elevă în ultimul an la Liceul "N. Bălcescu", recomandată de I.B. Lefter (Magia revoluției. De la Conu Leonida la demon) și un altul al lui Codrin Liviu Cuțitaru (Zoon politikon).

Bogdan Ghiu continuă serialul eseistic Despre cenzură, pe aceeași pagină cu poeme semnate de Ioan Flora.

□ Alte materiale din sumar: noul episod din serialul Salvarea memoriei, grupaje poetice de Călin Angelescu, Virgil Mihaiu, Carmen Firan, ultima parte a eseului Starea de defensivă al lui Andrei Cornea, proză scurtă de Bedros Horasangian (O zi de odihnă), proză de Tudor Stancu (Black ligth), o Schită de roman a debutantului Theodor Denis Dinulescu și fragmente Din jurnalul unui comis-literar participant la revoluție de Liviu Ioan Stoiciu.

Alexandru George semnalează reconsiderarea unei generatii amânate (a lui M. Ivănescu, L. Dimov s.a.), împiedicate de stalinism să se afirme la finele anilor '50 (O mică problemă de istorie literară); o notă redacțională se delimitează de acest punct de vedere.

- La rubrica "Biblioteci în flăcări" din "Cronica" (nr. 6), George Pruteanu îl intervievează pe Mircea Cărtărescu, care susține că este imperios necesară participarea la ceea ce se întâmplă "acum, atât în viața politică, precum și în cea literară", căci, "în aceste zile", când "se hotărăște soarta noastră", când există riscul de "a se pierde totul", "individualitatea mea artistică, literară trece pe planul al zecelea". Ca și alți invitați ai lui George Pruteanu, și Mircea Cărtărescu rememorează o serie de întâmplări, contradictorii, absurde, petrecute de-a lungul anilor comuniști, piedici puse de cenzură, prin celebrul Mihai Dulea, ajutat de securiștii de la "Săptămâna" dirijați de Eugen Barbu. M.C.: "Motivele literare ca parabola sau subterfugii ca aluzia politică, *șopârle* etc. sunt pulverizate de momentul actual. Personal, n-am mizat niciodată pe acestea și de aceea nu mă tem. Va veni, după această perioadă de mare confuzie și mare speranță, o vreme când aura de glorie a disidenței va dispărea, se va șterge și vor rămâne cărțile. Competiția va fi foarte crudă. Și numai pe criteriul valorii artistice".
- Mircea Mihăieş semnează în "Orizont" (nr. 6) un editorial polemic (*Triumful reacțiunii?*) în care atacă revista "criptoceauşistă" "Democrația", despre ai cărei colaboratori (Ilie Purcaru, Eugen Florescu ş.a) consideră că "atâta vreme cât zburdă nestingheriți (...) voi fi convins că Revoluția a fost sugrumată la 22 ianuarie 1990". □ Continuă serialul memorial *Timişoara − primul oraș liber al României*, cu texte semnate de, între alții, Radu Varia și Matei Vișniec. □ Alexandru Paleologu publică un fragment de proză memorialistică: *Descriptio Moldaviae*. □ La "Cronica măruntă", Anemone Popescu

are "revelația" talentului de pamfletar al lui Mircea Ciobanu, semnalează "verva drăcească" a lui Ioan Buduca și vede în publicistul cultural-politic Radu Călin Cristea "un alt arhanghel al dreptății".

Adriana Babeți comentează volumul de proză Visul de Mircea Cărtărescu (Onirograful): "Așadar, o carte perfectă? Nu mi-ar fi teamă să răspund: prin frumusețea ei, poate prea exhibată, da! Acceptând însă că frumusețea în sine (chiar plină, împlinită, trecând dincolo de suprafață, într-o nevăzută, tulburătoare profunzime) nu-i Totul. Ci doar una dintre treptele spre el...".

10 februarie

• În "Timpul" (nr. 5), Cornel George Popa (Sunt primul care am văzut cai verzi pe pereți) exprimă una dintre obsesiile postdecembriste ale unui mare număr de intelectuali umaniști, aceea de a avea – după model cehoslovac – un presedinte din rândul lor: "Poetul Léopold Sédar Senghor a fost presedinte al Republicii Senegal timp de 20 de ani. Fostul actor de succes al Hollywoodului, Ronald Reagan a deținut timp de două legislaturi președinția Statelor Unite ale Americii. Din decembrie 1989 dramaturgul și eseistul Vaclav Havel este presedinte al Cehoslovaciei. Scriitorul de notorietate internatională Mario Vargas Llosa a anunțat că va candida pentru alegerile prezidențiale ce vor avea loc în Peru./ În contextul acestor știri, ce-ar fi ca prin vară agențiile internaționale de presă să transmită în toată lumea: Scriitorul și filosoful Gabriel Liiceanu a fost ales președinte al României. Din structura guvernului mai fac parte: Octavian Paler, Prim Ministru, eseist și scriitor strălucit, Alexandru Paleologu, până de curând ambasador al României la Paris și Dan Petrescu, fost disident politic, cel care alături de Ana Blandiana și Mircea Dinescu au menținut trează flacăra demnității naționale în timpul dictaturii ceaușiste... (...) Dar să ne prefacem a citi mai departe comuniscatul agenției Rompress: ...Deși a refuzat constant propunerile diferitelor partide politice, menținându-se pe linia unei ferme neutralităti, dl. Gabriel Liiceanu a cedat afecțiunii duioase (!?) a poporului, care, timp de câteva săptămâni, a organizat mari mitinguri populare pentru a-l determina să-și schimbe poziția și a accepta să candideze pentru Partidul Republicii, influențat fiind (...) de generoasa lui deviză umanitară: Nu oameni pentru un partid, ci un partid pentru oameni... (...)/ Am ales oarecum la întâmplare numele lui Gabriel Liiceanu, ezitând între el și cel al lui Mircea Dinescu și Octavian Paler pentru că, am observat, o simplă apariție în cadrul unei emisiuni TV a făcut ca o țară întreagă să învețe, printre altele, că are dreptul de «a huidui», scânteietoarea coerență ideatică, patosul și sinceritatea viguroasă din discursul domniei sale convingând și fermecând pe mulți, majoritatea fiind dintre aceia care poate n-au deschis o carte scrisă ori tradusă de Gabriel Liiceanu. (...)/ Atunci când un Liiceanu, un Paler, un Dinescu, un Pleşu spune ceva, e de datoria noastră să ne oprim din vehemența activităților

zilnice și să-l ascultăm cu smerenie și îngândurare fără a ne rușina de aceasta". □ Un "comitet de initiativă" coordonat de Liviu Antonesei anuntă constituirea unei organizații nonpartinice, "degrevate de o ideologie (...) unică", Uniunea Alternativă, și lansează un apel pentru înscrierea în această organizație: "Prezentul apel se adresează în primul rând celor care, nefăcând parte din nici un partid și aflați spontan în Piața Victoriei pe data de 28 ianuarie 1990, unde au încercat să inițieze un dialog omenesc cu C.F.S.N., nu au fost reprezentati de nimeni, nici măcar de partidele așa-zis istorice, dar au constituit majoritatea pașnică a demonstranților, fiind folosiți de acestea, prin forța împrejurărilor, drept masă de manevră. (...)/ Având în vedere situația de criză cu care se confruntă țara, cât și faptul că grupările politice înregistrate până în prezent nu ni se par suficient de reprezentative și în asentimentul celor care nu s-au regăsit în platformele-program enunțate, a luat ființă Uniunea Alternativă. (...)" (Uniunea Alternativă, Apel). 🗆 În cadrul rubricii "eseul la Iași", publică în acest nr.: Val. Condurache (Ironie și... prostie), Mihai Ursachi (Ironie ontologică), Valeriu Gherghel (Ironie și fanatism), Liviu Antonesei (Despre prostie) și Mihai Dinu Gheorghiu (Ultimul act: bătaia de joc).

• În "Tineretul liber - Suplimentul literar și artistic" (nr. 6), Ștefan Mitroi semnează un editorial scris în maniera metaforizantă a lui Fănus Neagu: "Nu trebuie să ne mirăm dacă, într-o bună zi, vom zări în înălțimi unduindu-se un lan de grâu verde, sau trecând printre stele o căruță în sufletul căreia dogorește molcom secera lunii" (Vom pricepe atunci).

Pe aceeași pagină, Bedros Horasangian se întreabă, retoric, ce este ființa umană: "Cum să rupem acest carusel sufocant al urâtului care ne înveninează sufletele și ne ridică unul împotriva celuilalt? Chiar nu a mai rămas nimic în noi însine? Oare nu e posibil să mai credem în prietenie, s-a ales praful și pulberea în relațiile dintre oameni? Chiar? Oare? Cum?" (Cum). D Vasile Spiridon traduce, adaptează și prezintă cititorilor opiniile lui Lamartine despre comunism: "Comunismul, această sinucidere spontană în masă a omenirii, s-a născut în ateliere, în mintea îngustă a câtorva proletari suferind de nedreapta împărțire de către Dumnezeu a bunurilor, dar ignorăm total cele cinci sute de forme de pe pământ si neîndoindu-se măcar de faptul că, suprimând capitalul ei suprimau dinainte orice salariu".

Gabriel Rusu deschide paginile "dosarelor supliment" din acest număr cu interviul luat lui Cristian Tudor Popescu, în calitate de scriitor SF. Ambii sunt de acord că "supunerea textului SF în primul rând unor judecăți vizând valoarea literară este singura modalitate e a-i valida existenta artistică". De aceeași temă, în acest număr, mai semnează: Sorin Antohi (Examen în ghetto), Horia Aramă (De veghe în lanul de stele), Doru Pruteanu (Pentru o lectură a participării), Viorel Marineasa (Nimic despre sciencefiction), Laura Bisoc (Cel mai "realist" gen literar).

Prozele semnate de Dănut Ungureanu (Ninge sub blocul Diomat) și Alexandru Ungureanu (Întâmplare pe autostradă), precum și traducerea din opera lui William Gibson, celebru între altele pentru introducerea termenului "cyberspațiu" în literatura de fictiune, completează imaginea de ansamblu.

Tematicii SF a întregului număr i se mai adaugă De ce nu scriu Sci-Fi? al lui George Cușnarencu și S.F.-ul, ca literatură de actualitate, autor Ov.S. Crohmălniceanu, cunoscutul critic fiind un pasionat (chiar autor) al literaturii de gen. Textul semnat de Ov.S. Crohmălniceanu reface traseul romanelor SF, de la Campanella (Cetatea Soarelui, 1623), Fr. Bacon (Noua Atlantidă, 1627) până la clasicii genului din contemporaneitate: Ray Bradbury, Van Vogt, Kurt Vonnegut, Anthony Burgess, Frederik Pohl, Thomas Disch, Ursula K. Le Guin.

Un amplu interviu îi acordă Adrian Marino lui Nicolae Tone, sub titlu "Vom avea, în sfârșit, țara și cultura pe care le merităm". A.M.: "- Cu ce ochi priviti azi spre începuturi?/ – Domnule Tone, cum să nu te enervezi, cum să nu te indigneze faptul că un mare spirit ca G. Călinescu, care scria în «Jurnalul literar» articole ca Nihil sine Deo, nihil sine rege, imediat după 23 August scria articole în sens contrar? Şi când eu, tânăr colaborator, îl întrebam «Domnule Călinescu, de ce d-ta scrii lucruri în care nu crezi?», îmi răspundea cam în felul acesta, cu aere cinic-joviale (...): «A, te înșeli dacă crezi că fac pe gratis!». Sau: «Ce, vrei ca Cioculescu să-mi ia catedra?». La vremea aceea Cioculescu scria la «Dreptatea» și polemiza cu «Națiunea» lui Călinescu s.a.m.d. Deci, vă dați seama că tinerețea mea și intrarea mea în cultură au fost condiționate de aceste frustrări, de anii teribili ai războiului, de anii teribili ai dictaturii care i-a urmat, când treptat-treptat, din dezgust în dezgust, am fost adus pe poziții net opoziționiste, dat afară de la facultate și, după un an, și arestat. Am făcut 8 ani de închisoare, urmați de încă 8 ani de domiciliu obligatoriu. Așadar, aceasta a fost tinerețea mea, condiționată profund de momentul istoric al cufundării României în teroarea totalitară".

12 februarie

• Adrian Marino observă, în "Jurnalul literar" (nr. 6), că, odată cu radicalizarea evidentă a momentului politic și conturarea unei noi atitudini față de literatură, puțini critici literari dovedesc, precum Mircea Iorgulescu, o reală "orientare ideologică antitotalitară explicită". Marino mai arată că, dacă în Vest toate formele ideologice par "perimate", în Est, lucrurile se cer altfel abordate, printr-o "clarificare ideologică de principiu în jurul democrației și pluralismului, drepturilor omului și libertății partidelor politice": "A nu dezbate pe larg aceste probleme înseamnă a cultiva dezorientarea și încuraja vidul ideologic. Iar acesta face în continuare jocul marxismului și comunismului. Acesta încearcă să supraviețuiască abia modernizat și transformat într-un neocomunism de fațadă". A.M. consideră necesară implicarea intelectualității nu doar în atacarea ceaușismului, ca "fenomen izolat, desprins de sistemul și baza sa ideologică", ci și în respingerea directă și argumentată a marxism-leninismului.

13 februarie

• Într-un articol din "România liberă", Ce se întâmplă cu voi?, Octavian Paler mărturisește ironic (referindu-se la o afirmație a lui Ion Iliescu despre "democrația originală" instaurată în România postdecembristă): "...eu unul aș prefera, recunosc, o democrație banală, ca în Occident, cu o viață politică banală, în care să existe un guvern cu o legitimitate banală, decisă, cinstit prin voința alegătorilor, și cu o opoziție banală, capabilă să țină în frâu puterea, să nu se îmbete de ea însăși. Aș prefera și o economie banală, în care tot ce au stricat dogmele marxiste și variantele lor originale să fie înlăturat. Aș prefera o societate banală, în care să nu te temi că riști să fii stâlcit în bătaie dacă nu vrei să devii xenofob sau nedrept cu compatrioții siliți de împrejurări să trăiască o vreme în afara țării".

14 februarie

- La rubrica "Dictionar critic" din "Luceafărul" (nr. 3), Cornel Moraru schitează profilul unui scriitor care "rămâne în continuare (...) controversat", Zaharia Stancu, dar a cărui proză, "cu toate denivelările sugerate (...), izbutește să ne emoționeze și astăzi": "Puțini prozatori români au mai reușit ca experienta lor de viată, transpusă epic, să concureze imaginația, s-o întreacă chiar. (...) Romanele mai cu seamă par făcute dintr-un număr limitat sau nelimitat (...) de subiecte, repovestite mereu în alte contexte. Dar important este că toate aceste subiecte, sugestive si memorabile, sunt ale lui Zaharia Stancu si numai ale lui".

  — Sub emblema "Promoției '90", Horia Gârbea publică Bolnavul încercuit - text pentru teatru, cu o prezentare a lui Laurențiu Ulici: "Talent polivalent și inteligență ascuțită, scriitor cu egală motivație pentru poezie, teatru și critică, poate că și proză, Horia Gârbea e, la cei 27 de ani ai săi, o certitudine a promoției 90, cu atât mai respectabilă cu cât profesiunea sa de bază e de inginer. (...) Remarcabil în tot ce scrie, mi se pare a avea, totuși, o anume preferință pentru teatru, gen în care a dat până acum un număr impresionant de texte a căror valoare literară și originalitate (...) îl plasează, alături de Matei Vișniec, în fruntea dramaturgilor tineri...".
- Ștefan Agopian publică în "Cuvântul" (nr. 3) o Scrisoare către muncitori: "Am fost păcăliți timp de 45 de ani, deturnați cu bună știință de la adevărurile elementare la care aveam dreptul. (...) Ni s-a spus că în Occident este șomaj și mizerie. Că o criminalitate exacerbată bântuie în marile orașe capitaliste. Că după lăsarea serii nu mai poți circula în New York. (...)/ Ni s-a vânturat pe sub nas cuvântul capitalism despre societăți care de mult depășiseră această fază: ele, aceste societăți pot fi numite într-un singur fel: post-industriale. Pentru a înțelege această noțiune am să vă povestesc o vizită într-o uzină de mașini agricole în SUA (...)/ Vă întreb, domnilor care pe 29 ianuarie ați spus: Nu ne vindem țara! Nu vrem șomaj! Nu vrem patronaj! Nu vrem împușcături și crime pe străzile orașelor noastre! Nu vrem droguri! câți dintre dumneavoastră știți

că orașul New York nu este (...) un oraș format din zgârie nori, ci un oraș plăcintă, în care casele cu un singur etaj predomină?/ (...) Dumneavoastră știți, domnilor muncitori care nu doriți să vi se corupă țara, și bine faceți, că tinerilor americani le este interzis accesul la orice fel de băutură alcoolică până la vârsta de 21 de ani? (...) Dumneavoastră, cei care ați manifestat la chemarea Frontului, știți ce înseamnă un sindicat sau asigurările sociale într-un stat civilizat? (...)/ Dumneavoastră, domnilor muncitori, veți vota Frontul fiindcă vă este frică de ziua de mâine și sunt primul care înteleg asta. (...)/ Nu vreau să vă deturnez de la ideile dumneavoastră, dar trebuie să înțelegeți că faptul de a nu ști nu este un lucru rușinos și că a vă certa cu cei care simt altfel decât dumneavoastră, fiindcă știu mai multe, este împotriva dumneavoastră. Ceea ce trebuie dumneavoastră să faceți și ceea ce intelectualii cu care v-ați certat întro zi v-o cer, este un lucru greu. Este un sacrificiu, dar nu mai mare decât cel pe care vi l-a impus comunismul. Sunteți înspăimântați că nu veți avea locuri de muncă și vă asigur că nu veți avea dacă nu reușim să atragem capitalul străin în industria noastră".

- În "Dreptatea", sub titlul de rubrică "Opinii nevinovate", Petre Stoica semnează articolul *Ignoranța*, în care deplânge faptul că, în deceniile de comunism, "slujitorii iadului s-au străduit din răsputeri să desființeze memoria națiunii, spre a putea manipula nestingheriți conștiințele".
- La recomandarea lui Eugen Simion, Alex. Ștefănescu devine colaborator permanent al revistei "Flacăra" (din nr. 7 al publicației). Primul său text, *Confesiune*, este însoțit de o precizare a criticului E.S.: "Fostul meu student, George Arion, vrea un cronicar literar nou pentru noua serie a revistei «Flacăra». Mă consultă în acest sens și, după ce iau la rând pe toți combatanții din interiorul durei noastre discipline, mă opresc asupra lui Alex. Ștefănescu, fost și el student al Universității bucureștene. Este, vorba lui Nichita Stănescu, un bărbat țeapăn și zâmbit, om de nord, cu oase tari. Îi place literatura și are ceea ce bătrânii noștri numeau capacitate de expresie. Îi doresc să înfrângă în el resentimentele, să fie obiectiv, să se resemneze în fața evidenței (talentului), să apere totdeauna imperativul estetic și să nu uite niciodată că frumosul este binele în grad suprem".

15 februarie

• Are loc prima reuniune a Comisiei desemnate de Consiliul Uniunii Scriitorilor pentru pregătirea lucrărilor Adunării Generale a USR, ocazie cu care "s-a luat în discuție ordinea de zi a apropiatei Adunări Generale a Uniunii. Au fost dezbătute probleme legate de: proiectul noului statut al Uniunii; proiectul legii drepturilor de autor, modul de desfășurare a alegerilor și de stabilire a viitoarelor structuri ale Uniunii. De asemenea, s-a stabilit un calendar al activităților pregătitoare, care va fi supus spre aprobare Consiliului Uniunii Scriitorilor, în prima sa ședință de lucru" (cf. "Contrapunct", nr. 8, din 23 februarie 1990).

• În editorialul din nr. 7 al "României literare", "Aripa ocrotitoare", Ștefan Agopian comentează evenimentele violente din Piața Victoriei, din 28-29 ianuarie: "Ceea ce s-a întâmplat (...) pare a fi de natură să demonstreze că muncitorii - sau o parte a lor - sunt hotărâți să susțină (sper că nu cu orice mijloace) Frontul, pe domnii Iliescu și Roman și poate, de ce nu?, și pe alții. (...)/ (...) luni 29 ianuarie pe Calea Victoriei zeci de camioane și autobuze blocau circulația și întrebând despre ce este vorba am aflat că ele căraseră muncitori în Piața Victoriei pentru a-și manifesta solidaritatea cu Frontul. Întrebarea: De unde au apărut și cine plătește pentru ele (...) are un singur răspuns: vă rog să vi-l dați dumneavoastră. (...)/ Şi totuși nu aceasta este chestiunea. Cine sunt acesti oameni care au fost în fața sediului FSN? (...) Au trăit acești oameni, au văzut acești oameni altceva decât ce le-a oferit comunismul? Nu! Au avut ei vreo libertate, s-au putut ei organiza în vreun fel? Nu! Au putut ei lupta până acum, cu excepția minerilor din Valea Jiului, și a brașovenilor, lupte repede și pe tăcute înăbușite în sânge? Nu!/ În aceste condiții ei reprezintă în momentul de față o masă de oamnei de care comunismul și-a bătut joc. O masă de oameni înspăimântați, manipulabilă, de care regimul comunist s-a folosit pentru a-si justifica legitimitatea, oferindu-i în schimb un minim de trai. (...)/ orice om de bun simt din tara asta își dă seama că, pentru a reface economia țării, primii loviți vor fi o parte din muncitorii care, fără nici o vină, au fost aduși aproape cu forta de la tară în industria nerentabilă. Le-a fost frică atunci, le este frică acum./ Ei vor vota Frontul pentru că le este frică pentru viitorul lor și al copiilor lor".

La rubrica "Tribuna ideilor politice", Cristian Teodorescu publică un articol intitulat Scriitorii și partidele, dezavuând politizarea directă a oamenilor de litere prin înscrierea acestora în diverse formațiuni politice: "Sunt la această oră scriitori care, din felurite motive, s-au înscris în partide politice, ceea ce mi se pare ciudat. Scriitorul reprezintă oricum o instituție politică, anume aceea a independenței de opinie în numele unui univers problematic de o relativă coerență, dar mai ales prin modelarea unui tip majoritar, funcționând ca model sau ca antimodel pentru cititor. Ca și oamenii legii, scriitorii n-au ce căuta în partide, oricât de generos ar fi programul acestora. Scriitorul nu poate refuza misiuni politice, cel puțin acum, fiindcă în calitatea sa de instituție se cuvine să se pună în serviciu social, dar să-și pună numele și prestigiul la remorca unor idei care la un moment dat îi pot trăda propriile convingeri mi se pare o cale de (Visul și realitatea) semnează o cronică la volumul lui Mircea Cărtărescu Visul (Editura Cartea Românească, 1989), apreciind că acesta "descrie fantastic (de bine) realul".

□ Pornind de la două volume maioresciene publicate în 1989 la Editura Minerva (Critice, Jurnal și Epistolar), Eugen Simion scrie despre Modelul Maiorescu.

N. Manolescu (Anatomie literară) comentează un recent volum de critică al lui Gh. Grigurcu, De la Mihai Eminescu la

Nicolae Labiş (Editura Minerva, 1989). □ Dan C. Mihăilescu publică articolul Mircea Eliade "made in U.S.A.".

- O cronică literară cenzurată a lui Marian Papahagi, din "Tribuna", nr. 46/1988, *Un eseu despre lumea lui I. L. Caragiale*, este reluată în nr. 7/1990 al aceleiași publicații, în variantă integrală și sub titlul *Trăncăneala și violența* − articol despre cartea lui Mircea Iorgulescu din 1988, *Eseu despre lumea lui Caragiale*. □ Sunt restituite patru poeme de Florin Mugur din "celebrul" nr. 5 "buclucaș" din 4 februarie 1982 − cu scandalul declanșat de versurile Ilenei Mălăncioiu. Mugur scria atunci un poem polemic antivadimist, *Sprijin împotriva antisemitismului și șovinismului*, celelalte trei poeme salutând poeții tineri subversivi, marginalizați de regim și mereu "suspectați de diversiune și insinuări": Mariana Marin, Petre Romoșan, Marta Petreu, Ion Mureșan, Emil Hurezeanu, Mariana Bojan.
- În editorialul semnat de redactorul șef al "Convorbirilor literare", Al. Dobrescu, se anunță transformarea revistei (până acum cu periodicitate lunară) în publicație săptămânală, precizându-se că modificarea este și una de structură: "Nu suntem și nu vom fi afiliați nici unui partid politic deoarece, dincolo de subiectivitatea inerentă a intervențiilor (...) aspirăm să fim o tribună a obiectivității. Vrem să ne păstrăm neștirbită independența de gândire, să evităm, pe cât e omenește posibil, soluțiile partizane. În acest spirit trebuie înțelese toate luările noastre de poziție. Evident și precizările de față".

  În dialogul purtat cu Emil Brumaru, pentru "Convorbiri literare" (nr. 1, serie nouă), Al. Călinescu vorbește despre manifestările anticomuniste în care s-a implicat, în 1989, alături de alți scriitori, printre care Liviu Antonesei, Mircea Dinescu, Andrei Plesu.

16 februarie

• În articolul Considerații actuale din nr. 5 al revistei "22", Livius Ciocârlie încearcă să analizeze resorturile unor disensiuni sociale manifestate în România postrevoluționară: "Faptul grav la care asistăm (...) este dezbinarea ce se adâncește între straturi largi ale populației, atingând uneori pragul unei intoleranțe de temut. Printre mijloacele ei: transformarea pripită a presupunerii în certitudine (a spune că vin de niciunde oameni care au suportat îndelungate detenții), inconsecvențe (teama de un mod de viață pentru care mulți ar fi fost, și au fost, să riște totul la graniță), incriminarea paralizantă a bunelor intenții (a spune că străinătatea ne-a sărit în ajutor cu gândul ascuns de a ne cumpăra), aberația (lozinca «Moarte intelectualilor»). În felul acesta, consensul pasiv care a existat ani de zile și care, din disperare, s-a prefăcut în zilele revoluției în consens activ, a putut să se destrame pe măsură ce a început să se dezvolte discursul, din păcate demagogic, despre consens. Dar oricât de vinovat ar fi acest discurs, actuala stare de lucruri nu poate fi pusă numai pe seama lui. Ea trebuie să aibă cauze mai vechi și mai adânci și cred că nu vom ieși din impas

până ce nu vom reuși ca, analizându-le, să le conștientizăm".

Gabriel Andreescu scrie un articol critic la adresa noului președinte al Academiei Române, fizicianul Mihail Drăgănescu, autorul *Ortofizicii* (1985), acuzat de "diletantism (...) grandilocvent, emfatic". Articolul se intitulează *Academia României, nu Academia R.S.R.*. În aceeași chestiune se pronunță și Adrian Miroiu (*Dincolo de diletantism*).

Reține atenția, de asemenea, transcrierea unui dialog purtat de câțiva membri ai GDS (Gabriel Liiceanu, Stelian Tănase, Alin Teodorescu, Andrei Cornea, Sorin Vieru, Pavel Câmpeanu, Călin Anastasiu, Andrei Pleșu) cu Silviu Brucan, lider important al FSN.

- Octavian Paler publică în "România liberă" Câteva explicații: : "Am momente în care dorința de a mărturisi ce gândesc, în aceste zile care au ceva de război civil psihologic, mi se pare o nebunie. Mai ales când observ că, în ciuda declarațiilor mele că n-am nici o ambiție politică, absolut nici una, mă pomenesc suspectat: oare ce urmează? Nimic, domnilor. (...) Înțeleg, sau am impresia că înteleg, ce simt cei care sunt descumpăniți de mâlul în care se afundă puritatea revoluției. Ei au sperat că, după ce am plătit atâtea jertfe spre deosebire de alte popoare din est, care n-au fost obligate să meargă pe drumul unei izbăviri însângerate - vom avea dreptul la mai mult decât o perestroikă. Au crezut, plini de optimism și emoție, că vor asista la o generoasă minune a regenerării românești, după o dictatură pustiitoare, nu la o formă a luptei pentru putere".

  Sub titlul De pe tanc și din balcon, Alexandru George formulează un "avertisment" la adresa liderilor FSN: "Nu pot să las să nu se strecoare chiar într-o viitoare scenă de fericire un mic avertisment. Să ne amintim anume că și Ceaușescu și-a dat ultima proclamație, care conținea poate cele mai dulci promisiuni din întreaga sa carieră politică, tot dintr-un balcon. Si ceea ce a urmat (mai ales pentru el) se stie...".
- Petre Stoica publică în "Dreptatea" un articol despre Iuliu Maniu: *Mereu atent la destinele neamului*.
- Într-un interviu acordat lui George Pruteanu pentru "Cronica" (nr. 7), Laurențiu Ulici este de părere că "disidența nu acordă și competență, decât eventual pe cea morală". "Pentru că dacă am crede că acordă și alte competențe, atunci ne-am situa pe o poziție prin care România a mai trecut", în 1946, când erau luați oameni din pușcărie, de asemenea opozanți, și puși în funcții ministeriale. O astfel de situație se poate constata, observă L.U., după Decembrie 1989.

17 februarie

• Nr. 7 din "Tineretul liber – Suplimentul literar și artistic" se deschide cu editorialul lui Gabriel Rusu *Gazetarul și scriitorul*: "Este o vreme a gazetarului, va veni o vreme a scriitorului. Căci gazetarul și scriitorul – de multe ori ca ipostaze distincte, de alte multe ori îngemănate în persoana/personalitatea aceluiași om de condei – au, fiecare, timpul lor propice de acțiune. Mai înainte de toate, ei există fizic și... scriptural sub imperiul atoatecuprinzător al

istoriei. Când istoria se precipită în labirintul evenimentelor aflate într-o tumultuoasă și imediată metamorfozare, perceperea «lumii dezlănțuite» se impune a fi făcută de gazetar. Nu este vremea sintezei, ci a analizei grăbită de necesitate (exactitatea, însă, rămâne în vigoare... în postura de deziderat), a analizei făcute pe creasta de val a întâmplărilor. Nu este vremea concluzionării în calmul lucidității, ci a afirmării furtunoase de atitudini tranșante. Când, după frenezia spasmului politic și social, istoria nu mai gâfâie și învață din nou să respire normal, portretizarea cât mai comprehensivă a ... «lumii (re)institutionalizate» devine menirea scriitorului. Noi trăim în plin spasm al istoriei - al istoriei noastre particulare, al istoriei contemporane si, de ce nu?, al istoriei universale. Pentru că aici și acum se năruie o structură care, timp de mai multe decenii, a «încremenit într-un proiect» utopic tot Estul Europei și a executat această operațiune (...) cu mijloacele diabolice ale totalitarismului ce înjosește, întotdeauna, condiția umană. Noi trăim, încă, în zodia gazetarului. El, gazetarul, «prinde» clipa și ne-o oferă ca pe o ofrandă adusă lacomului și pătimasului zeu al curiozității noastre (...). Dar și el este lacom de știri și pătimaș întru interpretarea lor și el este aidoma nouă. Poate de aceea, în timpul unui spasm al istoriei, îl iubim ca pe fratele nostru cel mai de încredere și ne temem că libertatea de exprimare îi este îngrădită, că forțe oculte îl mânuiesc cu voia lui ori fără de voia lui, că palpitul de viață genuină pe care îl simțim este doar o senzație contrafăcută. Uităm că adevăratul gazetar este, mereu, independent, rămânând dependent întotdeauna, desigur, de propria-i opinie, opinie care, iarăși desigur, este subiectivă. Uităm că se poate întâmpla, uneori, ca subiectivitatea lui să se ciocnească de subiectivitatea noastră. Și atunci nu îl mai iubim fratern, ci îl bănuim de necredință. Pe scriitor nu îl bănuim de necredintă, pentru că scriitorul construieste un alt univers în care dacă intrăm trebuie să îi acceptăm legile specifice. Mai mult chiar, suntem persuadați, prin condiționările ficțiunii, să le adoptăm de bunăvoie. (...) Nu cred să fi existat o revoluție care să nu fi numărat în rândurile ei măcar un scriitor. Dar în spasmul istoriei primează gazetarul. În absolutul istoriei, despre revoluție ne vorbește scriitorul – un pătimaș care are nevoie de distanțarea în timp pentru a ne spune lucruri nu numai adevărate, dar și înțelepte".

Marin Iancu publică un interviu (postum) cu Sergiu Filerot. Discuția se rezumă la câteva amintiri depănate de Sergiu Filerot, în care apar Marin Preda și G. Călinescu.

Gabriel Rusu comentează volumul de nuvele Trenul de noapte al lui Ioan Groșan.

Despre Ana Blandiana scrie, două numere la rând, Victor Atanasiu (Inefabila fuziune).

Nicolae Iliescu semnează Cronica alegătorului, iar Mircea Nedelciu publică notații Din infernul debutului în purgatoriul consacrării.

Constantin Stan este prezent în sumar cu un fragment de proză, *Marina* (datat 1971).

18 februarie

• "Adevărul de Duminică" (nr. 7) propune recuperarea unor articole polemice, încă actuale, din publicistica anilor '30, reluând în acest număr un articol al lui

Geo Bogza, *Vocabular electoral* (1937), care inventariază cu umor invariabilele limbajului electoral. Toată arta oratoriei electorale de la noi se rezumă, în principal, la două cuvinte-cheie, care deschid, respectiv închid cu succes discursul electoral românesc: "fraților!" și "hoții!".

19 februarie

- Apare, la București, "Dimineața", cotidian "de opinie democratică și informare" condus de criticul și istoricul literar Alexandru Piru. Având drept motto "Aspru este poporul, când scapă de o nenorocire", ziarul susține politica de stânga a Frontului Salvării Naționale. □ Printre principalii colaboratori se numără Adrian Păunescu, Alexandru Andrițoiu, Sorin Holban, Grigore Traian Pop, Geo Vasile, Aureliu Goci, Maria Luiza Cristescu, Constantin Stan, Cleopatra Lorințiu. Vor mai publica, în paginile "Dimineții", personalități precum Petre Țuțea, Ion Coteanu, Romul Munteanu, Fănuş Neagu, Marin Sorescu, Adrian Păunescu, Aurel Rău.
- În articolul *Demisia conștiinței literare: "Mitrea Cocor"*, apărut în "Dreptatea", Marin Bucur consideră romanul lui Mihail Sadoveanu din 1949 "kitschul nr. 1 al *realismului socialist* «metodă de creație unică», brevetat de partidul comunist în epoca dejistă".

20 februarie

• Cu ocazia intrării PNŢ-CD în Internaționala Creştin Democrată, Ioan Alexandru publică în "Dreptatea" articolul *Creştinii și democrația*. □ Fără a se considera "politolog" și "fără nici o umbră de spirit partizan", Adrian Marino (*Două revoluții*) observă două orientări politice ale României postdecembriste. Prima ar fi o revoluție de sus în jos, doar anticeaușistă și reformistă: "Ea urmărește păstrarea monopolului puterii comuniste cu un minim de concesii". A doua, o "revoluție de jos în sus, spontană, populară, a României profunde, îndeosebi tinerești, a fost și este anticomunistă".

21 februarie

• Sub titlul *O (aproape) poveste*, Mircea Horia Simionescu publică în "Luceafărul" (nr. 4), la rubrica "Prezentul continuă", o mărturie (auto)ironică despre felul în care a trăit evenimentele din Decembrie, baricadat în casă, în fața televizorului, sugerând în final imaginea unei Revoluții ce sfârșește prin a se revela ca ficțiune și butaforie: "De două zile, mii de oameni trec în șiruri compacte pe străzile lăturalnice (Roma, Braziliei, Londra, Dorobanți) spre Televiziune. Neînarmați, hotărâți să apere postul național. De pe străduțele perpendiculare (...) teroriștii trag îndrăcit, încercând să le stăvilească înaintarea. (...) deja recunosc de la primele focuri cine trage și aproximativ de unde. (...)/ Literatura a cedat înaintea acțiunii concrete, am sentimentul că mă aflu în mijlocul evenimentelor și că devin util. Capăt un ton, dau un telefon unui

cunoscut care poate comunica mai departe, indic alte locuri periculoase (oficina «Dunărea» (...), casele de pe străduțele învecinate), văd cum punctele de rezistență (de atac) sunt deparazitate de către ostașii noștri, rând pe rând. Ca în scrierile mele imaginare, nu bănuiam ca ele să-mi fie un atât de bun ghid. (...)/ După trecerea unei săptămâni de la aceste mari emotii, izbutesc să ies din casă (...), întind pe la porți conversații cu vecinii, cu servanții blindatelor, îi întreb unde sunt victimele masivelor lupte din cartier (...). Aflu că morți au fost doar câțiva, răniți nici zece; demențialele schimburi de focuri au fost produse de niște simulatoare (...). Vra să zică, toată spaima, toate precauțiile și chiar deznădejdea invitând la gândul sinistru, ca și trăirile intense ale strategului care mă descoperisem – aproape o simplă farsă. Ca-n ultimele mele cărți (...)". □ Într-o cronică la volumul IV din Scriitori români de azi, Florin Manolescu (Pactul cu literatura) observă că: "Eugen Simion se apropie de realizarea proiectului său de istorie literară pe o cale de invidiat: prin aducerea la zi a disciplinei pe care o practică. Iar această aducere la zi presupune, în afara unei mari vocații, autoritate, echilibru și mai ales spirit de sacrificiu".

În primplanul rubricii "Promoția '90" se află, în acest număr, Cătălin Tîrlea, cu povestirea Socoteala, însoțită de o recomandare a lui Mircea Martin: "Student în anul al IV-lea al Facultății de filologie, Cătălin Țîrlea este cel mai tânăr prozator al cenaclului Universitas - nu spun și cel mai bun pentru a nu-i demoraliza pe ceilalți colegi ai săi, angajați deja într-o pasionantă cursă de urmărire. Noutatea prozelor lui nu e de ordinul prospețimii, cum ne-am aștepta la o asemenea vârstă, ci al firescului, calitate la care mulți autori ajung abia spre sfârșitul vieții. (...) Paradoxul este să constați că tânărul prozator cunoaște până în amănunte nebănuite forme de viață, zone ale cotidianului de care, biografic vorbind, este departe. El scrie cu egală dezinvoltură și pricepere despre țărani și despre muncitori, despre șantieriști și despre pensionari, realitatea imediată, aceea a studenției, de exemplu, părând că nu-l interesează pentru moment./ Capacitatea de obiectivare se leagă în cazul lui de o fină intuiție psihologică și de o acuitate auditivă ieșită din comun. (...) Prin Cătălin Tîrlea promoția mai nouă de prozatori spune adio textualismului, nu fără însă a fi profitat de achizițiile lui".

22 februarie

• În nr. 8 al "României literare", în cadrul rubricii "Tribuna ideilor politice", Valeriu Cristea publică articolul *O falie inacceptabilă*, în care, după evocarea unor momente din 22 Decembrie 1989 cărora le-a fost martor (și în care un rol determinant l-au avut, crede V.C., muncitorii), aduce în discuție, cu îngrijorare, ruptura creată "între muncitori și intelectuali după evenimentele din 28-29 ianuarie, odată cu începerea *de fapt* a campaniei electorale, cu lupta pentru putere": "Cred că părțile în conflict (...) trebuie să se supravegheze în primul rând pe ele însele: muncitorii să izoleze și neutralizeze pe cei înclinați

spre fanatism și violență, care de fapt nu-i reprezintă, intelectualii să-și cântărească mai atent cuvintele și să renunte la trufia de a se considera din oficiu superiori (căci nu întotdeauna și sunt) oamenilor așa-ziși simpli. Altfel, această falie inacceptabilă se va lărgi în loc să fie astupată. Nu contribuie desigur la lichidarea ei lozincile împotriva intelectualilor; dar nici o intervenție, cum a fost aceea a doamnei Doina Cornea, la televiziune, intervenție în care, abordând problema privatizării (totale), domnia sa se adresa muncitorilor ca unor copii, desigur buni dar foarte naivi și poate chiar puțin prostuți. Muncitorii pe care i-am văzut eu (...) nu mi-au făcut deloc această (proastă) impresie. De altfel, am fost surprins să o văd pe doamna Doina Cornea, disidenta care prin curajul ei a câștigat admirația întregii țări și chiar a Europei, făcând, sârguincioasă, apologia privatizării totale (...). Tinerii din decembrie (...) în nici un caz nu au murit pentru privatizarea economiei! Nu va contribui la închiderea faliei nici – dacă stirea este exactă – mai recenta chemare pe care doamna Doina Cornea a adresat-o Occidentului, de a impune României blocada economică. României de azi, plină de răni, moștenită într-o stare jalnică de la Ceaușescu...".

La aceeași rubrică, sub titlul Caragiale redivivus, Al. Dobrescu comentează ironic transformarea Frontului Salvării Naționale în partid politic.

Alex. Ştefănescu publică un articol intitulat Anul 1990 sau anul 1?, în care afirmă că literatura română are nevoie de "un sever examen de constiință înainte de a păși mai departe", pentru a despărți "clar - folosind la nevoie și bisturiul - ceea ce este viu de ce este putred în literatura ultimelor decenii".

În Fețele moralei relative, Gheorghe Grigurcu analizează "câteva aspecte ale colaboraționismului din rândul scriitorilor": "Dacă inițial scriitorii opuneau o anume rezistență la încercările de anexare a lor la «linia» de partid (cazuri faimoase: Maxim Gorki, Tudor Arghezi) ori chiar o mare rezistență, implicând lupta cu cele mai dure rigori ale Gulagului (Osip Mandelstam), ceea ce nu înseamnă că până la urmă n-au cedat, cei amintiți, ca și numeroși alții, sau ivit, treptat, scribi «îmblânziți» parcă din naștere, domesticiți de-a gata (pletora de exemple ne scutește de actul unor nominalizări). N-a fost nevoie de modificarea unei celule genetice. Nici măcar de o înclinare semnificativă a cornului abundenței către «ogorul» literar, sleit de secetă. Căci, se știe, onorariul prestației compromițătoare a diminuat la noi până la nivele neverosimile (Virgil Ierunca vorbea despre o «prostituție gratuită»). S-a apelat doar la lichelismul latent, s-au găsit mijloace de a aduce la suprafață pornirile cele mai josnice. (...) Lichelismul se desăvârșea prin oportunism. (...)/ Interveneau astfel o seamă de mici «trădări», de distanțări, desigur defel riscante, față de condițiile colaboraționismului. Pactul cu diavolul fiind respectat în fondul său, strategia lor avea o miză multiplă. Se încerca a se produce impresia unei probităti, a unei constiinse adevărate care se aproximează în etape și se livrează întro spontană scriitură a «spovedaniei». Totodată se urmărea o sporire a prețului vânzării. Un creator mai complicat, mai imprevizibil, cu reflexe de onestitate, costă mai mult, nu-i așa? Întocmai ca un aparat plurifuncțional, purtând o marcă superioară. Şi, bineînțeles, se urmărea o posibilă continuitate, o adaptare la un viitor postdictatorial, ce nu prezenta nici o siguranță. (...) Bunăoară un poet care umplea numeroase pagini de revistă cu stihuri omagiale, micul ecran cu aceleasi stihuri la care asocia lozinci răcnite și gesturi de vates cabotin, nu le includea în volumele lui. Ca și cum n-ar fi fost ale lui! Ba mai publica în câte un periodic periferic texte vag aluzive la coruptia și piramidala ignoranță a patronilor săi. (...) Sau cazul unui alt bard: bisericos și naționalist, așternea frecvent texte glorificând o Românie intemporală în toiul celei mai crâncene temporalități. (...) Câțiva romancieri afectau a-și păstra «independența» estetică printr-o separație, chipurile, a planului romanesc de cel al publicisticii. Acesta din urmă, ni se da a înțelege, nu era decât un tribut datorat Cezarului, menit a asigura buna desfășurare a creației. Dar personalitatea unui scriitor nu e divizibilă! Nici producția sa! Articolele și discursurile, inclusiv cele la congresele de partid, sunt efectiv sudate cu restul scrisului său, într-o unitate de destin. Nu putem judeca o operă pe felii și pe momente, într-o optică tendențioasă ce ar putea emana doar din impuritatea ei morală. (...) Ce să mai zicem de critici! «Constiinte ale literaturii», nu foarte putini dintre ei au recurs la practica amestecului, după un model oferit de produsele alimentare ale «epocii de aur» (conștiință plus surogatul ei, în procente reglabile). Era un fel de negot, până la un moment dat rentabil. Practicat chiar la marile case comerciale. Îți dau ca să-mi dai! Invoci câteva «principii» de partid, lauzi cartea vădit mediocră, dacă nu și infestată de aceleași «principii», a unui autor cu înalt credit oficial, pentru a-ți îngădui să-ți exprimi opoziția față de un fenomen negativ ori pentru a condamna o altă carte proastă a unui autor de asemenea «cu suprafață». (...) Aici funcționează o morală condiționată, parțială, înjosită. O formă de compromis. E mai «parctică», poate, decât anularea oricărei morale, însă ni se pare mai dezolantă, în aspectul ei schilod, decât plonjarea în neantul, asumat fățis, al lipsei de morală./ În raza unei asemenea morale relativizate, care ne mâhnește azi mai presus de orice altă împrejurare din sfera literelor românești, se așază și o serie de texte ale unor scriitori care salută Revoluția. Texte categoric pozitive, înflăcărate, ireprosabile în sine. Scriitori al căror trecut nu e indiscutabil. Evident, în felurite grade. De la impostura crasă, de la slugărirea fără perdea a dictaturii până la «colaboraționismul» inteligent, dozat după voie, plasarea lor în purgatoriu ar trebui să fie diferențiată. Dar parcă mai e vorba de purgatoriu? Acești optimiști confrați nu-și recunosc nici o vină".

• În "Tribuna" (nr. 8), se tipărește un poem inedit de Vintilă Horia: Crez.

□ Este publicată și o piesă de Radu Stanca, Turnul Babel (tragedie scrisă la Sibiu în 1945).

În sumar mai figurează: versuri de Florența Albu, un articol al lui Adrian Marino despre teatrul lui Corneille, Eroism și politică, o recenzie a lui Corin Braga, Visul revelatoriu, dedicată volumului cărtărescian Visul (1989), din care cităm: "Vechea temă a vieții ca vis este prelungită de Mircea Cărtărescu în spirit borgesian, când se plânge că el, scriitorul, este la rândul lui un personaj în cartea unui demiurg. Autoreferențialitatea textuală, ca supratemă a prozei optzeciste, atinge aici un punct de împlinire, căpătând o îndreptățire ontologică... Pe ansamblu, impresia este că înfruntarea rămâne deschisă între inerția unui textualism cam factice și atracția unui onirism esențial. Dincolo de aceste inegalități, însă, cartea are puterea – rară – de a face prezentă o interioritate creatoare bine individualizantă".

De reținut și eseul Irinei Petraș despre Fantastic și inițiere, cu o paralelă între poveștile lui Ion Creangă și opera lui Mircea Eliade.

• Sub genericul "Inedit", "Dimineața" publică două poezii de Nichita Stănescu (*Plopul* și *Ninsoarea*).

23 februarie

- Are loc o ședință a Consiliului Uniunii Scriitorilor, ocazie cu care Mircea Dinescu, presedintele provizoriu al Uniunii, aduce la cunostința Consiliului "mai multe informații îmbucurătoare": "A fost obținută aprobarea pentru vilele casei de creație a scriitorilor de la Sinaia (Economatul și alte două vile). A fost preluată casa «Vernescu» de pe Calea Victoriei, unde se va muta sediul Uniunii, urmând ca în încăperile eliberate de la etajul Casei «Mihail Sadoveanu» să se amenajeze un club pentru scriitori și artiști. Problema aprovizionării cu hârtie este pe cale de a fi rezolvată (...). În curând vor fi perfectate formalitățile necesare afilierii Uniunii Scriitorilor la organizații scriitoricești internaționale. Va fi reactivată secția din România a Pen-Club-ului și vor fi reluate relațiile și schimburile culturale cu țările vecine". Laurențiu Ulici dă citire proiectului "privitor la organizarea Adunării Generale a scriitorilor, proiect eleaborat de o comisie desemnată în acest scop", discutându-se apoi "modalitățile alegerii candidaților pentru viitoarele organisme de conducere de către secțiile și asociațiile Uniunii". De asemenea: "A fost adoptată, în unanimitate, propunerea ca o delegație a Consiliului să ceară CPUN ca arhiva fostei securități privind scriitorii să fie încredintată Uniunii Scriitorilor" (cf. "România literară", nr. 9, 1 martie 1990).
- Editorialul lui Ștefan Borbély din nr. 8 al revistei "Contrapunct" este un eseu despre imaginarul ceaușist: *Cârmaciul*, *corabia de aur și mitologia apei*. □ Se produc noi schimbări în strcutura redacțională: Liviu Ioan Stoiciu devine redactor-șef, Ioan Groșan − redactor-șef adjunct, iar Elena Ștefoi − secretar general de redacție. □ În exclusivitate pentru "Contrapunct" este publicat un interviu acordat de Alain Robbe-Grillet lui Dumitru Țepeneag, "*Marxismul e pe ducă, alte pericole ne pândesc*". Cei doi discută "despre actualitatea românească, despre Comunitatea Europeană, despre șansele literaturii în viitor". De reținut considerațiile lui A.R.G. despre literatura presată, mai nou, de avansul consumerismului și al liberalismului economic să devină "soft":

"Știi, în momentul când cărțile mele au început să-i intereseze pe tineri, mai ales pe studenti, pe la sfârșitul anilor '60, și eram invitat să tin conferințe, ori chiar seminarii, ei bine, universitățile care mă invitau erau întotdeauna cele marcate de marxism sau de stângism. (...) Nu eram comunist, nici măcar «om de stânga» nu puteam fi considerat, și totuși eram invitat pentru spiritul de aventură intelectuală care se simțea din opera mea".

Cristian Moraru comentează volumul de proză scurtă Vară-primăvară de Gabriela Adamesteanu într-un text datat "august 1989" (Despre nefirescul ființei).

La rubrica "Structuri în mișcare", Ion Bogdan Lefter recenzează elogios volumul Pentru contra al lui Ștefan Cazimir (Șt. C. semnează, în același nr. al revistei, o amuzantă punere la punct a unui comentator recent al lui Caragiale: Amnezia ghilimelelor).

Bogdan Ghiu scrie despre un volum de poeme al lui Valentin Petculescu (Poeme respirate).

Dan Grădinaru publică un studiu despre Ion Creangă (Vorbitul și cititul).

Ioan Mihai Cochinescu realizează un profil subiectiv al dirijorului Sergiu Celibidache (Sublimul dintre furie și seninătate: Sergiu Celibidache).

Un eseu moral semnat de Mircea Ciobanu (Despre Golem, a doua oară) ia ca pretext legenda biblică a Golemului pentru Marta Petreu realizează un bilanț subiectiv al grupării literare clujene "Echinox" (Suntem oare prea mulți?); alăturat, sub titlul Scrisori neexpediate, dar deschise, sunt publicate, fragmentar, epistole postrevoluționare: una a lui Alexandru Vlad către Eugen Simion și o alta a lui George (sic!) Crăciun către editorul său – despre noua marginalitate a scriitorului. □ Sub titlul Paris, decembrie 1989 - ianuarie 1990, Angela Marinescu publică "note de călătorie" despre experiența deprimantă a Parisului descoperit către finele lui 1989, după ce, în urma unor anchete și persecuții, i s-a permis să părăsească țara; sunt consemnate empatic întâlniri cu reprezentanți ai exilului literar parizian (Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, D. Tepeneag).

Rubrica de "Contrapuncte" consemnează noile numere ale revistei "Orizont" (Timișoara) și nouapăruta "Poesis" (Satu-Mare), alături de săgeți usturătoare către "Viața capitalei" (mostenitoarea "Săptămânii"), cu Narcis Zărnescu și "Annunziata" în prim-plan, iar E.Ş. îi taxează sarcastic pe un anume M.H. de la "Contemporanul" pentru formulările sale enigmatic-bombastice ("patru personalități culturale oraculare").

• În nr. 6 al revistei "22", Stelian Tănase publică editorialul *Stare de asediu*: "CFSN nu este sursa tuturor tensiunilor din ultimele zile, cum s-ar părea la prima vedere. Totuși vina acestui grup constă în lipsa de transparență a informației. (...) Tăcerea, amânarea dezvăluirilor, adevăruri trunchiate, zigzagul măsurilor luate doar pe jumătate – toate acestea au dus și duc în continuare la o creștere spontană și rapidă a temperaturii climatului politic. Oamenii ies în stradă întâi pentru a afla ce se întâmplă. Apoi pentru a lua atitudine. Și, în cele din urmă, pentru a revendica./ S-a observat, CFSN nu a anticipat dorințele

Piata Victoriei. Un limbaj simplificat care constă în reflexul de a iesi pe străzi. Altfel, CFSN uită ce are de făcut, mai ales de democrație și de o politică a ușilor deschise. (...)/ Spuneam că nu CFSN se află la originea tuturor relelor care ni se întâmplă. CFSN a preluat puterea în condiții extrem de periculoase și a reușit să pacifice - sprijinit de entuziasmul popular - țara în puține zile. Nu a fost nici haos, nici intervenție străină, nici dictatură militară. Aceste merite îi aparțin./ Cauza majoră a tensiunilor care se exprimă acum pe toate căile posibile este acumularea de conflicte (economice, etnice, sociale, politice etc.) sub regimul comunist".

Sub titlul ironic, cu intertext caragialian, "Cât sunt ai noștri la putere, cine să facă revuluție?" sunt grupate o serie de reportaje despre manifestația din 18 februarie 1990 din fața Ministerului de Externe. Participă la grupaj Gabriel Andreescu (Reporter fără intentie), Gabriela Adameșteanu (Un viceprim ministru trece prin mulțime înarmat), Stelian Tănase ("Câtă vreme sunt ai noștri la putere...") și S. Vladimir (Martor ocular).

Într-un interviu acordat lui Dan Pavel, Între chilie si agora, Gabriel Liiceanu propune, între altele, o definiție a fanatismului ca formă a prostiei (concomitent cu definirea prostiei ca "încremenire în proiect"): "Mobilitatea proiectului este forma de normalitate a spiritului. Un spirit viu este capabil să-și critice în permanență proiectul, să-l modifice, să-l adapteze, la nevoie, cînd îi constată inadecvarea și inconsistența, să renunțe la el. Inteligenta este această vesnică mobilitate a spiritului, această neîncetată punere sub întrebare a proiectului propriu. Şi, invers, prostia este fixism, este crispare pe proiectul propriu, este înghet spiritual. Am definit prostia ca încremenire în proiect. De obicei, această imobilizare a spiritului propriu se produce pe temeiuri afective, este o formă de narcisism potențat; mă îndrăgostesc de ceea ce îmi aparține și, mai ales, de ideile mele, de proiectele mele. Vreau realizarea lor cu orice pret (...). Așa iau naștere marile fanatisme, așa pot fi uciși de dragul unor idei, al unui proiect milioane de oameni. (...) Orice totalitarism este o prostie, un înghet spiritual, fascismul și comunismul deopotrivă". • Nr. 8 al revistei "Orizont" conține, între altele, în traducerea Ilenei Dimitriu-Sora, un interviu acordat de Andrei Plesu pentru .. The Sunday Times" (21 ianuarie 1990) despre situatia imediat postrevolutionară: Iesirea din haos. Noul Ministru al Culturii este prezentat ca "un bărbat brunet, cu barbă și cu un

maselor și și-a onorat prea puțin punctele din declarația din 22 decembrie, și pe acestea după lungi ezitări. S-a creat astfel un fals dialog, purtat mai ales în

Sora, un interviu acordat de Andrei Pleşu pentru "The Sunday Times" (21 ianuarie 1990) despre situația imediat postrevoluționară: *Ieșirea din haos*. Noul Ministru al Culturii este prezentat ca "un bărbat brunet, cu barbă și cu un fel de a fi cald și generos; pare descins din nuvelele tragi-comice cehoviene, personaj chinuit sufletește". A.P.: "Sunt destui cei care afirmă, chiar printre intelectuali, că nu vor să-i primească înapoi pe emigranți, pentru că «ei n-au suferit alături de noi». Și asta vine din partea unora care n-au «suferit» ei înșiși sub Ceaușescu! Problema e că fiecare se vrea o victimă chiar dacă n-a fost. Așa că fiecare și-a confecționat o biografie de disident, lucru foarte stânjenitor

din punct de vedere moral. După aceea, mai sunt și cei care șoptesc pe la colțuri că «sunt prea mulți evrei în Front». Un vecin de-al meu, care s-a înscris în Partidul Național Țărănesc, a venit la mine acum câteva zile și mi-a spus: «Acum ești în guvern, dar fii atent că evreii se întorc în România». M-am simțit obligat să-i răspund nenorocitului ăstuia: «Vezi, Ceaușescu n-a fost evreu, dar a fost un român de rea-credință. Ei, da, Brucan e evreu (unul din cei 11 membri ai biroului executiv), dar câte n-a făcut pentru eliberarea ta!». Îmi dădeam seama că ceea ce spuneam n-are nici un efect. Dar toate ies acum la suprafață, ceea ce e foarte periculos".

Adriana Babeți (În arhivă) publică un eseu despre prozatorul Radu Petrescu și despre propriul proiect (abandonat) de studiu dedicat Școlii de la Târgoviște, Arahne și pânza. Sunt publicate, de asemenea, mai multe scrisori ale lui R.P. (din perioada 1951-1959) către Mircea Horia Simionescu.

Mircea Mihăieș comentează elogios volumul Despre Creangă al lui Valeriu Cristea (Zodia Centaurului).

• La rubrica de interviuri a revistei "Cronica" (nr. 8), "Biblioteci în flăcări", George Pruteanu află cu surprindere de la Radu Cosașu că, de la Paris, Cioran ar fi declarat că își pune speranțele în Ion Iliescu. Depășind acest moment, Radu Cosașu este părere că adevăratele pericole ale democrației sunt manipularea, sărăcia și mizeria. "Nu pot fi democratice – spune scriitorul – decât societățile bogate." De aceea, intelectualul ar trebuie să rămână "un om de opoziție".

24 februarie

• Nr. 8 din "Tineretul liber - Suplimentul literar și artistic" se deschide cu un dosar intitulat Optzeciștii, la care participă, între alții, Sorin Preda (Dincolo de polemici și clasamente), Mircea Cărtărescu și Ion Stratan. Ion Bogdan Lefter dezvoltă conceptul de "optzecism" și oferă o listă a optzeciștilor: "Li s-a spus - ori și-au spus - generație pentru că «nașterea» lor literară era însoțită de un spirit nou sau pe care ei îl simțeau așa, chiar dacă, în unele cazuri, îi despărteau ani buni de vârstă adevărată. (...) Îl rog pe cititor să aibă răbdarea de a parcurge listele care urmează, fiindcă multe dintre numele de acolo merită măcar atâta reparație morală pentru mica-mare nedreptate «repartizată» lor prin ocultele decizii ale culturii totalitare. Le-am grupat în trei categorii. În prima ar intra acei scriitori fără cărți publicate care au reusit totuși să se facă – măcar în mediile literare - cunoscuți. Așa sunt următorii poeți: «lunediștii» Viorel Padina, Dinu Regman, Romulus Brâncoveanu, Doru Mares, echinoxiştii Ion Neagoş, Helmuth Britz, Traian Ştef, Gheorghe Achim, ieşenii Liviu Cangeopol și Dorin Spineanu, graficianul Dan Stanciu; prozatori: «desantiștii» Emil Paraschivoiu, Gheorghe Iova, Gheorghe Ene, Marius Bădițescu, timișorenii Mircea Pora și Lucian P. Petrescu, echinoxistii Cristina Felea și Vasile Dragomir, brașoveanul Vasile Gogea; critici și eseiști: ieșenii Luca Piţu, Andrei Corbea, Dan Petrescu, Valeriu Gherghel, Sorin Antohi, Dan Alexe, timișoreanca Adriana Babeți, echinoxiștii Virgil Podoabă, Nicolae Oprea, Stefan Borbély, Gheorghe Perian, Mihai Dragolea, Radu Săplăcan, Marius Lazăr, Ioan Milea, bucureștenii Tania Radu, Liviu Papadima, Gabriel Rusu, Traian Ungureanu, «morenarul» Cristian Crăciun, constănțeanul Vladimir Bălănică. Într-o a doua categorie îi văd pe alți colegi ai noștri, pe deplin formați ca scriitori însă prea puțin publicați și rămași, chiar și pentru publicul specializat, practic necunoscuti. Poeti: brașoveanul Ioan Pop Barassovia, sibienii Andrei Dorin și Andrei Ilenii, buzoianul Nicolae Pogonaru, echinoxistul Artur Sofalvi, bucureșteanul Paul Ioan; Prozatori: ploieștenii Ioan-Mihai Cochinescu și Mariana Marin, «junimiștii» (de la cenaclului profesorului Crohmălniceanu): Anca Delia Comănescu, Monica Ioanid, Ioana Pârvulescu, Dan Goanță, Haralambie Bîrzan, sighișoreanul Dan Lotoţky, buzoianul Călin Ghetu, câmpineanul (sic!) Andrei Grigor, bucureștenii Theodor Denis Dinulescu, Andreea Pora, maramureseanul Marian Ilea. În sfârsit, o a treia categorie o formează colegi de-ai nostri cu câțiva ani mai tineri, absolvenți recenți ai facultății sau încă studenți. (...) E cazul poeților – nici ei debutați în volum – George Arun, Daniel Bănulescu, Andrei Bodiu, Anca Boglea, Ioana Carabăț, Andrei Damian, Caius Dobrescu, Ramona Fotiade, Gabriela Gavril, Camelia Leonte, Ovidiu Nimigean, Fevronia Novac, Marius Oprea, Nicoleta Pavel, Simona Popescu, Sergiu Ștefănescu, Doina Tudorovici; al prozatorilor Aura Alexa-Ioan, Gheorghe Ardelean, Letiția Guran, Ion Manolescu, Gabriel Marineasa, Viorel Motoc, Cristina Müller, Vlad Pavlovici, Andreea Stroie, Ara Şeptilici, Cătălin Țîrlea; și al criticilor Ioana Bot, Cristian Bolog, Corin Braga, Vasile Braic, Lucian Branea, Florin Cântec, Corina Ciocârlie, Sanda Cordoș, Iulian Costache, Codrin Liviu Cuțitaru, Ramona Fotiade, Carmen Matei... Număr și constat că am înșirat una sută două nume!" (80 sau mai multi?).

Despre optzecism scriu, de asemenea, cunoscuți mentori ai cenaclurilor bucureștene: Ov. S. Crohmălniceanu (proza), Eugen Simion (critica literară) și Nicolae Manolescu (poezia), care își prezintă activitățile cenacliere conduse de ei.

Câteva Amintiri despre textualism publică Marin Mincu.

• Pornind de la titlul cărții lui Aldous Huxley *Philosophia perennis*, Petre Țuțea publică, în nr. 6 al "Dimineții", un eseu intitulat *Geniul, eroul, adevărul unic*.

25 februarie

• În contextul recuperărilor din clasicii literaturii concentraționare, "Adevărul de Duminică" (nr. 8) publică, pentru prima oară la noi, câteva fragmente din Soljenițîn (*Primul cerc*), în traducerea lui Laurențiu Duță; în numerele următoare fiind reproduse și alte fragmente.

Apar în acest nr. al revistei câteva poeme (din 1988, 1989) de Ștefan Aug. Doinaș: *În derivă*, *Poetulmartor*, *Psalmul de grație*, *Viața postumă a marelui maestru*, *Podoabe pentru un pom de Crăciun*.

• Într-un articol din "Adevărul" (nr. 53), Puterea argumentelor, Florin Mugur invocă o polemică ideologică purtată, în anii '30, de Mihail Ralea cu Petre Pandrea, spre a formula, în cele din urmă, câteva considerații despre climatul dezbaterilor politice postdecembriste: "Am văzut pe micul ecran o parte din dezbaterile pentru formarea unui, să zicem, mini-prlament sau pre-parlament. Agitatie, întreruperi, aplauze ce acopereau dinadins vorbele celui cu microfonul în mână,mărunte jigniri, neînțelegeri, scuze, precizări. (...) Așa sunt dezbaterile pluripartite în toate tările democratice, de când lumea. Dar noi neam obișnuit cu calmul mortuar și cu unanimitatea mecanică a unei Mari Adunări Naționale (...). Dar polemica între partide e normală, normale sunt și strigătele, și întreruperile, și refuzul de a-i asculta pe unii vorbitori. E ca-n Caragiale? Este! Dar nopți furtunoase trăiesc și parlamentele altor țări democratice, cu sau fără scrisori pierdute. (...) Politica nu ne oferă o viziune a paradisului, e politică și nu altceva. (...)/ Nu întreruperile și nu momentele caragialești m-au mâhnit în dezbaterile normale ale acestui pre-parlament, ci puținătatea și sărăcia argumentelor convingătoare. (...) Exprimăm gânduri tâsnite din adâncul inimii (...), dar (...) n-ar fi bine să folosim mai des, pentru închegarea unei gândiri coerente, si capul?".

26 februarie

• Sub titlul "E timpul ca izvoarele să izbucnească impetuos", este publicat în "Libertatea" un interviu acordat de Marin Sorescu lui Ion Butnaru: "- Vă propunem o discutie despre arta revoluției sau revoluția în artă./ - Cred că e bine să începem discuția aceasta spre a se vedea că Revoluția a fost făcută și în favoarea artei. (...)/ Fie că e poet, prozator sau dramaturg, scriitorul trebuie să facă față azi documentului și concertului. Fie să le transfigureze în opere de artă, fie să le încerce asumarea lor publicistică. E de dorit și una și alta. Arta cere o oarecare distanțare: publicistica necesită o oarecare apropiere. Un ritm care este al încordării și al relaxării arcului. Dar n-o să-i învățăm noi acum pe alții cum să-și facă datoria./ - Dvs. cum v-o faceți?/ - Nici pe mine n-aș vrea să mă învăț. (...)/ Am încredere în spontaneitatea mea. Mai am încredere încă. Aş dori, pentru o vreme, să mă implic mai mult în vălmăşagul faptelor, și am început să scriu o serie de articole politice, eu, care am fugit o viață întreagă de politică! Scriind, mă lămuresc și eu despre ce este vorba și învăț din mers. Articolele mi le datez./ – De ce?/ – Pentru că s-ar putea ca spusele de astăzi să nu mai fie valabile mâine. Evenimentele se desfășoară cu o rapiditate demnă de cauza Revoluției Române, care încă nu s-a terminat. Oala minune a Revoluției este încă sub presiune, așa cum spuneam într-un articol datat. Important este tot acest proces complex și contradictoriu, uneori dezlânat, alteori mai înghesuit de noduri conflictuale, ca observatorul-artist să fie cinstit cu sine însuși și să încerce să aducă o contribuție durută la înțelegerea faptelor. Chiar în aceste zile se întâmplă niște seisme sociale./ - Cum le priviți, cum le definiți?/ - Sunt cutremure de grad mai mic, ce însoțesc cutremurul cel mare; «replicile» sau cum s-or fi numind aceste zguduituri. În acest context eu încerc să iau seama și să văd... cu cine votez./ - Când și cine va scrie cronica acestei miraculoase revoluții?/ - N-aș vrea să par lipsit de modestie, dar cred că tot noi trebuie să o scriem. Acum și mai târziu. Cinstit vorbind, putini citesc astăzi literatură. / - Astăzi, ca timp sau ca anotimp?/ - Suntem aproape drogați de imaginile pe care ni le oferă televiziunea în acest anotimp, de știrile ce explodează din coloanele presei. Un Tolstoi român dacă ar scoate acum un Război și pace, capodoperă elaborată răbdător în două decenii, ea ar trece aproape neobservată! Acest necunoscut Tolstoi român, față de slaba receptare a operei sale, ar trebui să se lase de scris, disperat!/ - Cum noi nu suntem Tolstoi.../ – Cum noi nu suntem Tolstoi (pluralul modestiei), n-o să ne lăsăm! Lucrăm la «războiul» nostru și la «pacea» noastră în continuare, în ciuda opoziției.../ - Opoziția aceasta vă derutează sau vă stimulează?/ - Slavă Domnului, de acum încolo vom avea toți opoziție. În asta va sta și libertatea și democrația noastră. Nu însă și talentul, bineînțeles!/ - Care dintre scrierile lui Marin Sorescu ar putea fi integrate într-un fel de «bibliotecă» a revoluției?/ – Cred că poeziile, teatrul, romanele, eseurile și critica mea ar trebui reeditate spre a se vedea cum rezistă la acest examen al timpului. Consider că a venit vremea ca scriitorul român în viață să-și vadă operele (re)tipărite chiar în timpul vieții sale. Cititorul român va citi mai mult și va fi mai exigent de acum încolo. Și va face o scară a valorilor după criterii nemistificate. Dacă Revoluția Română a fost aproape un fenomen de inspirație, de colosală inspirație colectivă, sper să funcționeze acum și inspirația individuală. Si, dacă se poate, să fie și ea tot colosală".

• În scurtul interviu acordat lui Andrei Magheru, pentru "Jurnalul literar" (nr. 8), Virgil Tănase vorbește despre reluarea relațiilor politice cu Franța. "Cred că înțelegerea pe care Franța o acordă României, astăzi, obligă pe cei care fac politică în România să clădească un viitor demn de Europa pe care o construim".

Într-un dialog purtat cu Nicolae Mecu, Cezar Baltag evocă întâlnirea din 1973 cu Mircea Eliade, la Chicago: "Deschiderea pe care o operează (cel puțin pentru felul meu de a înțelege cultura) întâlnirea cu Eliade constituie un moment care îmi împarte viața interioară într-o epocă a căutărilor și una a căutărilor mai bine orientate".

27 februarie

• Se stinge din viață, la București, Al. Rosetti (n. 1895).

28 februarie

• "Luceafărul" (nr. 5) publică – sub titlul *Europa și intelectualii* (în traducerea Irinei Petraș) –, un fragment un dialog cu Eugène Ionesco, parte a unei anchete internaționale conduse de Alison Browning pentru Centrul European

al Culturii (1984). Discuția vizează insistent conceptul de Europa și șansele ca unitatea de civilizatie a bătrânului continent să se mențină, în condițiile invaziei tehnologiei și artei din Statele Unite ale Americii și a marxismului. Replicile dramaturgului sunt pesimiste și profețesc sfârșitul educației bazate pe umanioare: "E.I. – (...) Când spun că Europa este în pericol înțeleg că este în pericol cultura sa umanistă. Se face tot mai puțin, s-a văzut că noul roman e un impas, s-a văzut că noua pictură era în cele din urmă un impas și nu există leac. Nu există contestatari ai noului roman, ai noilor forme literare, nu există contestatari ai noilor forme plastice. Dacă nu există contestatari care să sfârșească prin a se integra grație opoziției, atunci totul s-a terminat: moartea acestei culturi umaniste înseamnă moartea Europei./ A.B. - Credeți, așadar, că totul se sfârseste fiindcă nu mai există avangardă, contestări ale regulilor stabilite?/ E.I. - Da, nu mai există acest joc al poziției și al opoziției. Este foarte grav să constați că tineretul nu are poftă de cultură. Îi interesează mai ales benzile desenate și ceva cu totul rudimentar. (...) Nu mai există nici continuitate, nici poziție, nici opoziție, există doar inerție, moarte sau amenințare cu moartea. Căci cultura europeană este o suită de poziții și opoziții, o tradiție".

Rubrica "Promoția '90" găzduiește poeme de Daniel Bănulescu, însoțite de o recomandare a lui Laurențiu Ulici: "Între congeneri, Daniel Bănulescu trece drept un radical, preocupat, fie în textele poetice, fie în cele prozastice, de restituirea funcției originare a imaginarului, anume aceea de descifrare a realului (...). De formație nefilologică, inginerească, precum mulți dintre nouăzeciști, tânărul poet (și prozator) «crescut» și el, iarăși ca mulți din cei pe care i-am prezentat și îi vom prezenta în această pagină, în climatul cenaclului «Universitas» al lui Mircea Martin, pare să fie atras în chip special de posibilitățile combinatorii ale cuvântului (...). De aici impresia de radicalitate etică și estetică pe care o lasă poemele lui. Cu atât mai frapantă cu cât, la prima vedere Daniel Bănulescu face figură de timid".

• În "Cuvântul" (nr. 5), sub titlul "Eu cred că în România au avut loc două revoluții", Radu G. Țeposu realizează un interviu cu Adrian Marino, care vorbeste, între altele, despre cauzele neimplicării politice a scriitorilor români, despre confuzia, perpetuată în România, între politică și politicianism sau despre dificultatea românilor - de curând ieșiți dintr-o dictatură - de a înțelege și de a accepta practicile democratice de tipul mitingurilor și al protestelor publice: "În marea lor majoritate, scriitorii români în activitate sunt formați în anii de dictatură, care i-a dezvățat de orice activitate politică, de orice implicare serioasă, profundă și de orice combativitate reală. După ce și-a recăpătat liberatea. scriitorul român este dispus să asimileze toate nemulțumirile și răfuielile lui față de orice partid posibil, ca și cum politica ar fi o activitate detestabilă prin esentă, compromitătoare și în consecintă nedemnă de a fi cultivată de scriitorii nostri./ A doua cauză, cred eu, ar fi faptul că acești scriitori, unii de bună calitate și de bună credință, au cultivat o formă

specială de refuz și anume: estetismul, disocierea valorilor. Ei sunt împăcați cu constiința lor, afirmând că nu au amestecat politica și literatura în acest context, ei consideră că în continuare trebuie să-i intereseze doar opera. Această estetizare a fenomenului literar, practicată ca un tip special de rezistență politică, duce în prezent la acest dispret față de politic, deși este evident că estetismului însuși era practicat sub dictatură ca o formă de atitudine parapolitică. Lepădarea de tot ceea ce ar putea să însemne imixtiunea politicului în viața literară și în viața publică a scriitorilor este un efect compensatoriu, usor de înțeles din punct de vedere psihologic, dar greu de acceptat din punctul de vedere al unei atitudini scriitoricești normale și mai ales actuale. (...) Moștenim din tradiția noastră de dinaintea celui de-al doilea război mondial și o slabă cultură politică. Avem câteva teorii (...) care dovedesc că deseori a fost confundată la noi politica, ideea de cultură politică cu politicianismul, cu acele forme corupe ale luptei politice din culise. (...)/ Dar, pe lângă lipsa unei tradiții politice (...), se adaugă și o anume lipsă de luciditate politică, dar și, de ce să n-o spunem, un reflex al prudenței. (...)/ Experiența vieții democratice implică confruntări de idei, pluralism al atitudinilor și al opțiunilor și, de asemenea, implică o oarecare convulsie a jocului politic, care poate să aibă aparențele haosului numai pentru cei care au fost învățați cu ordinea totalitară. (...) În capetele mai înfierbântate de frică aceste primejdii pot prilejui chiar spaima unui iminent război social. (...)/ Foarte multă lume, chiar de bună credință ajunge să exclame: este anarhie, este haos, nu ne mai înțelegem unii cu alții, aste e democrația? Eu cred că după două luni de la miracolul revoluționar al zilelor de 17-22 decembrie 1989 nu sau produs atât de multe fenomene care să ne îngrijoreze cu adevărat. Vorbesc de fenomene noi. (...) Ceea ce vreau să observ pentru cititorii dumneavoastră este că aceste manifestații după 22 decembrie nu s-au desfășurat în van. Ele au dat rezultate. Studenții au cerut dreptul de a fi prezentate la televiziune partidele politice. După aceea, aceste partide au fost prezentate la televiziune. Demonstrațiile din 28 ianuarie au cerut deschiderea Frontului către o coaliție cu opoziția. Această coaliție a fost organizată la scurtă vreme".

• În articolul *Timpul presei și timpul cărții*, apărut în ziarul "Dimineața", Romul Munteanu consideră firesc ca "acum, când revoluția a creat premize pentru o gândire liberă și diversă, ce se cere a fi apărată, ziarele și revistele să sporească de la o săptămână la alta, atât în capitală cât și în orașele de provincie". Totuși, "hegemonia presei politice, gata să ducă indirect și la destabilizarea presei literare, este foarte aproape de scoaterea cărților literare și științifice din circuitul public apropiat".

[FEBRUARIE]

• În "Amfiteatru" (nr. 2), Adrian Marino publică – la rubrica intitulată "Comentariul lunii" – articolul *Scriitorul și politica*: "Totul este și rămâne înainte

de orice o chestiune de vocație, de înclinare temperamentală. Unii scriitori sunt atrași de politică, alții nu. Inutil deci a elogia pe unii și a condamna pe alții. (...)/ Alături de apoliticii totali, de indiferenții organici, radicali, spontani, există și o a doua categorie, înrudită. Ea motivează indiferența prin argumente de «valoare»: politica, spun ei, este o activitate inferioară, adesea vulgară. Acesti scriitori își manifestă dezinteresul prin rațiuni de ordin etic și estetic. (...)/ Interesantă, semnificativă și destul de «specific națională» este și a treia categorie (...). Ea se exprimă cam în felul următor: «Da, într-adevăr, politica este necesară, mai ales acum, dar (urmează o tăcere semnificativă) s-o facă alții». Subînțelesul este limpede. Politica implică riscuri, de ce să ni le asumăm? (...) Contextul politic actual obligă totuși la câteva precizări./ Ne-am eliberat foarte de curând de o dictatură totalitară (...). Foarte mulți scriitori au fost victime, într-o formă sau alta, a represiunii. Politica anticulturală a fost acerbă și sistematică. Tânăra democrație română (...) trebuie apărată, consolidată (...). Se mai poate spune în aceste condiții doar atât: «Să ne întoarcem la normalitate»? Este de ajuns? (...)/ O ultimă categorie de scriitori, cea mai agresivă dintre toate, privește cu ostilitate deschisă, mărturisită, orice activitate politică, îndeosebi cea turbulentă și diversificată. (...) Ori de câte ori întâlnim, chiar la spirite de bună credintă, strigăte de alarmă împotriva «anarhiei», «dezordinei», mentalității «iacobine» etc. putem fi siguri că avem încă de a face cu o ideologie totalitară, rezistentă și uniformizantă. În această ostilitate pentru democrația pluralistă, spiritul totalitar și cel estet se întâlnesc într-o stranie convergență".

Ancheta realizată de Radu Călin Cristea și Radu G. Teposu, Cu cine votăm? Parlamentul scriitorilor, vine, s-ar zice, ca o continuare și ca o ilustrare a tipologiei schitate de Marino. Iată care sunt simpatiile politice și/sau opțiunile de vot ale scriitorilor chestionați:

Cei mai mulți dintre ei (Titus Popovici, Ion Drăgănoiu, Mircea Mihăieș, Cristian Teodorescu, Ov. S. Crohmălniceanu, Daniela Crăsnaru, Z. Ornea, Vasile Dan, Cezar Baltag, Emil Brumaru, Eugen Suciu, Cornel Ungureanu, Octavian Paler, Petre Sălcudeanu, Tudor Octavian, Romul Munteanu, Val Condurache, Marin Mincu) se arată indecisi, declară că nu ar vota cu nici un partid sau că s-ar regăsi într-un așa-numit "partid al celor fără de partid", evitând strategic un răspuns clar - Mircea Mihăieș: "Onest este să ne păstrăm în apolitism cum am fost și până acum! Apolitism care, în fine, ne este atât de la îndemână. E probabil primul ideal împlinit al revoluției. Visez să fiu membrul partidului celor fără de partid"; Cristian Teodorescu: "Am impresia că partidele au o bătaie scurtă. Problema luptei pentru putere pare să fie obsesia lor. Eu dau credit câtorva personalități și nu știu în ce măsură personalitățile pe care le creditez vor fi silite mâine să-și schimbe culoarea politică..."; Daniela Crăsnaru: "Nu simpatizez cu nici un partid. Aștept să depășim stadiul caragialesc"; Marin Mincu: "Simpatizez cu partidul Marin Mincu. (...) Rămân mereu în opoziție. În opoziție absolută";

Votează cu Partidul Național Liberal: Cornel Regman ("Pentru că este singurul capabil să ne proiecteze în Europa, în lume și în secolul XXI"), Denisa Comănescu (,...pentru că până acum pare cel mai civilizat și cunoaște, în Parlament, cel mai bine limba română"), Nicolae Prelipceanu (,....pentru că reprezentanții lor au reușit să exprime clar în limba română un program"), Ioan Grosan ("Pentru că platforma lor, din ce am citit până acum, mi se pare cea mai rezonabilă pentru România de azi și mai ales pentru cea de mâine"), Radu Albala (pentru că a fost el însuși membru al Tineretului liberal), Mircea Zaciu ("...pentru că mi s-au părut mai echilibrați, mai serioși, cu o ținută intelectuală distinsă, pentru tradiția lor istorică, măcar pentru cea din ultimul secol, și pentru ce-au făcut ei pentru noi"), Alexandru Vlad (,...din motive intelectuale, temperamentale și de familie. Am și eu bunici și străbunici și mi-am amintit de ei. Au fost liberali. Iar dl. Câmpeanu mi se pare un adevărat politician: știe să tacă atunci când alții spun prostii"), Al. Cistelecan ("Simpatizez cu liberalii. Sunt cel mai puțin penibili și au distincție"); • În favoarea Partidului Național Țărănesc se pronunță Adrian Marino și Liviu Antonesei; ■ Mircea Horia Simionescu oscilează între PNL și PNŢ; Fănuş Neagu votează cu Partidul Democrat Agrar, numărându-se printre fondatorii acestuia, iar Ștefan Cazimir optează pentru Partidul Liber Schimbist, "singurul care-și propune să practice umorul intenționat"; Livius Ciocârlie spune cu cine nu va vota: "Așa cum decurg lucrurile, m-aș mira (...) să votez pentru FSN". Un răspuns similar dau Şerban Foarță: "N-am să ader, pesemne, niciodată la vreun partid (...). Ceea ce este sigur e că nu simpatizez cu, fie și mai surâzătoare sau mai roz, imposturi ale defunctului p.c. Refuz apolitismul, dar înregimentarea îmi displace" și Ion Pop: "E greu de spus cu cine simpatizez acum (...). Firesc ar fi să spun că simpatizez din ce în ce mai puțin cu o anumită formațiune politică, e vorba de FSN, din pricina unei ambiguități provocate de acele evenimente de la sfârșitul lui ianuarie".

O altă anchetă pornește de la întrebarea "Cum trăiți metamorfoza conceptului de literatură?"; răspunde, în acest nr., Radu G. Ţeposu (Melancolia textului).

□ La rubrica destinată cronicii literare, Radu Călin Cristea (Gamela cu ambrozie) recenzează volumul tradus al lui Mircea Dinescu, Mirage posthume (o selecție din Moartea citește ziarul), apărut la editura pariziană Albin Michel. Revista începe să publice fragmente din Istoria literaturii române de I. Negoițescu - în acest nr.: Nicolae Manolescu, "Arca lui Noe". □ Publică, de asemenea, între alții: Dan Ciachir (despre Nae Ionescu), Aurelian Crăiuțu (despre Mircea Vulcănescu) ori D. Stăniloae.

• În nr. 2 al "Vieții Românești", Petru Creția semnează articolul *Maiorescu și Eminescu*, la împlinirea a 150 de ani de la nașterea criticului.

Într-un (mai vechi) comentariu la antologia lui Cornel Regman *Nuvela și povestirea românească în deceniul opt* (1983), I. Negoițescu formulează rezerve față de includerea în sumar a doi scriitori maghiari și a unuia german, pledând pentru apartenența cuiva la o literatură numai în funcție de limba în care scrie: "Ce-

am zice noi - scria el - dacă poeziile tânărului Octavian Goga sau proza de dinainte de 1918 a lui Ion Agârbiceanu ar fi făcut sau ar face objectul unor antologii ale literaturii maghiare? Oare operele scrise în limba română de autori care trăiesc azi în Basarabia apartin literaturii ruse?". În altă ordine de idei, criticul acuză ceea ce i se pare a fi conformismul lui Geo Bogza din "tableta fabulă" Rândunica, inclusă în antologie: "Veteranul acestei antologii este Geo Bogza, ale cărui tablete, fine, ușor acidulate sau dând expresie chiar vreunei nedumeriri metafizice, îl reprezintă exact, în talentul și sensibilitatea sa morală; tocmai de aceea vreau să-mi exprim dezacordul fată de atitudinea politică, vinovat înțeleaptă, ce-l caracterizează de altminteri, sugerată în tableta-fabulă Rândunica. Această tabletă este o pledoarie împotriva rezistenței active individuale la regimul ororii, care stăpânește azi în România. Pledoarie cu atât mai regretabilă, cu cât ne putem usor închipui ce consecinte benefice extraordinare ar fi avut asupra moralului intelectualității românești, la pământ astăzi, activa și răspicata opoziție individuală a lui Geo Bogza însuși, care, prin situația lui socială în sânul regimului comunist, ar fi putut împrumuta rândunicii aripi de vultur și ar fi antrenat după dânsul primăvăraticele stoluri. Nu pot înțelege «violenta» sa «admirație», cum însuși spune, față de rândunica prudent pitită, în așteptare, jos, printre șoareci, cum iarăși Geo Bogza spune. Căci locul violenței e în altă parte decât în admirarea înțelepciunii timorate și lase".

Din sumarul acestui nr.: un grupaj de poezii inedite ale lui Nichita Stănescu; ■ un eseu al lui Gabriel Liiceanu, Despre hotar și hotărâre; ■ un text al Ilenei Mălăncioiu, Spre un templu mai sigur; un articol In memoriam scris de Alexandru Balaci la moartea lui Al. Rosetti; un fragment din cartea lui Nikolai Berdiaev Creștinism și antisemitism, însoțit de o prezentare semnată de Janina Ianosi și Ion Ianosi; un studiu al lui Stefan Aug. Doinas, "Legenda lumii" la Heidegger și Blaga, scos din sumarul nr. 7/1989 al "Vieții Românești" întrucât autorul nu avea drept de semnătură.

• În "Ramuri" (nr. 2), Marin Sorescu se întreabă *Cine mai citește literatură?* (la ceasul documentului și al statisticilor): "Răspunsul nu poate fi decât unul singur: nimeni nu mai citește literatură în aceste zile. (...) Literatură citesc, bineînțeles, și acum, ca întotdeauna, Monica Lovinescu și Virgil Ierunca. Schivnici care și-au ales ca sihăstrie Parisul, ei s-au hrănit ani de zile doar cu pesmetul literelor românești, într-o austeritate și-o habotnicie în decantarea valorii, fără egal în critica românească (...). O veghe fără pereche, o conștiință profesională exemplară și o răbdare îngerească pe care noi cei din țară, cu tot exilul nostru interior, ne-am cam pierdut-o de cum ne-am făcut frate cu dracul, unii, frate cu puntea alții. Dar ei citesc și acum tot românește, la Paris. I-am întâlnit de curând la acea tandră manifestare de latinitate pe care francezii ne-au făcut-o cadou, cu ocazia descoperirii adevăratei Românii. Alături de Emil Cioran, care dădea interviuri și se lăsa fotografiat în românește, Monica Lovinescu și Virgil Ierunca erau evident emoționați". În fine, directorul "Ra-

murilor" scrie: "«Marea nenorocire a scriitorului român este politica», spunea Nicolae Iorga (...). În orice caz, el se referea la Octavian Goga şi chiar avea dreptate. Iată-ne absorbiți de marele tub al unei politici îndrăcite. Şi nici nu avem ce face altceva./ Încotro? Întrebarea cred că ar trebui să ne-o punem în fiecare săptămână (revista noastră fiind lunară) şi de fiecare dată să dăm un alt răspuns. Răspunsul contradictoriu este de preferat, fiind mai apropiat de realitatea atât de proteică şi mustind de toate posibilitățile. «Mergem şi noi încotro merge toată lumea» dacă-mi este permis a cita o replică dintr-o veche piesă a mea care se numea – imprudent pentru acea vreme – Există nervi". □ O pagină întreagă, supratitrată Antologie Ramuri, este dedicată lui Mircea Dinescu. Sunt selectate poezii din mai multe volume ale autorului. În acest context, Ion Buzera semnează articolul Mircea Dinescu sau despre ravagiile puritătii ultragiate.

- Gheorghe Grigurcu semnează în "Familia" (nr. 2) o cronică la volumul Monicăi Spiridon Melancolia descendenței, iar Ioan Moldovan face o serie de comentarii cu privire la volumul Orbite de Vasile Igna.

  La două luni de la Revoluție, Răzvan Theodorescu afirmă, într-un interviu acordat lui Radu Călin Cristea, că este greu de presupus spre ce se îndreaptă România în noua conjunctură socială și politică de după decembrie 1989: "Politicește vorbind, a fost o insurecție. Că urmează o resurecție a economiei, a societății, a spiritualității românești este, de asemenea, limpede. Că această insurecție și această resurecție fac parte dintr-o revoluție cu majusculă, ei bine, aici este încă de discutat, asta o vor face istoricii în viitor". R.T. vorbește despre distrugerea unor capodopere culturale și arhitectonice precum Mănăstirea Văcărești, din ordinul Elenei și al lui Nicolae Ceaușescu, în ciuda oricăror proteste sau încercări de salvare. □ Ștefan Aug. Doinas publică prima parte a eseului Logos și Melos, cea de-a două urmând a apărea în numărul din martie.

  La inaugurarea unei noi rubrici, intitulate "Recuperări" și rezervate scriitorilor români din exil, este publicată prefața semnată de Matei Călinescu la volumul de poezii Farmece de Mira Simian, apărut la Honolulu, în 1979.
- În nr. 2 din "Tomis" (revistă lunară de cultură, editată de Inspectoratul județean Constanța, sub egida Uniunii Scriitorilor din România; redactor șef: Constantin Novac, redactor șef adjunct: Nicolae Motoc, redactori: Carmen Tudora-Chehiaian, Doina Jela, Sorin Roșca, Aura Dumitrache) este publicat un interviu acordat Doinei Berchină de Gabriel Liiceanu: *Revoluția și noua stare morală*. G.L. face o serie de referiri la mai noua sa preocupare, aceea de editor aflat la conducerea Editurii "Humanitas". "În numele datoriei pe care o avem față de cititorii lipsiți, atâta vreme, de accesul la lucrările esențiale ale gândirii universale", Liiceanu este gata să se sacrifice, să se "înstrăineze de preocupările mele filosofice anterioare, de scrisul meu, de cititul meu de altădată". Prin intermediul unui proiect ambițios, el speră să realizeze "educația necesară în domeniul valorilor democrației", să-și îndeplinească

sarcina "de a crea o nouă stare morală a omenirii în absența unei mitologii."

Sub titlul Adevărul despre criza culturii, revista publică fragmente dintr-o lucrare a lui Ion Cristoiu, Propuneri pentru o posibilă istorie a literaturii contemporane.

Analizând cel de-al patrulea volum din Scriitori români de azi al lui Eugen Simion, Vladimir Bălănică recomandă, pentru următorul, o cuprinzătoare "Addenda" sau chiar o "revizuire substanțială" a unei ulterioare ediții, căci "așa cum este, dă senzația unei harți medievale cu multe pete albe: autori despre care nu ai voie să pomenești, texte interzise, critici imposibil de citat, idei respinse de cenzură etc., toate – sincopele unei lucrări ce ar fi avut șansele să fie cea mai solidă istorie a literaturii noastre contemporane".

- În "Ateneu" (nr. 2), Nicolae Manolescu începe să publice fragmente din viitoarea Istorie critică... - în acest nr. al revistei: un medalion Costache Negruzzi.

  Eugen Simion semnează un articol intitulat Vocația europeană: "Constat că este greu, dacă nu chiar imposibil, în aceste zile, să te mai gândești la o temă pur literară. N-avem, cum se zice, stare. Vorbim toată ziua despre politică și facem, vrem sau nu, politică. Citesc de la un capăt la altul ziarele și urmăresc, de la început până la sfârșit, emisiunile televiziunii române libere. Când programul T.V. se încheie, deschid radioul. Alte știri, alte partide, alte comentarii politice. Unele îmi plac, altele nu. Observ că au ieșit în arenă iacobinii noștri. Ne ceartă, ne culpabilizează pentru tăcerea noastră, ne amenintă și promit o severă judecată (...). Îi aștept, în ceea ce mă privește, cu liniște. Mă mir doar de memoria lor scurtă. (...)/ În locul lor, aș fi mai înțelegător și mai drept. (...) Adevărata literatură postbelică română, de la Arghezi la Mircea Dinescu și Mircea Cărtărescu, este o literatură a rezistenței. Un aspect pe care, acum când facem bilanțuri și stabilim ierarhiile culpabilității și ale curajului, nar trebui să-l ignorăm. (...)/ Voiam, în fapt, să vorbesc despre vocația europeană a culturii române, dar, citind ziarele din această dimineață (25 ianuarie 1990), am dat peste niște articole scrise de autori foarte supărați pe literatura română și pe tăcerea ei în anii dictaturii postbelice...".
- "ASTRA" (Braşov) "revistă de cultură" cu periodicitate lunară, cu un colectiv de redacție compus din: A.I. Brumaru, Mihai Arsene, Daniel Drăgan, Vasile Gogea, Leonard Oprea, Marius Petrașcu, Dumitru Mitel Popescu și Alexandru Țion publică, în nr. 2, un eseu al lui Dan Petrescu, 34, 35, 36... sau eminescologia piramidală.
- În articolul *Numai atât?*, din "Argeș" (nr. 2), Nicolae Oprea se întreabă dacă lista cu volumele "zelatorilor ceaușiști" retrase din circuitul comercial va fi completată curând. Sunt date la topit aproximativ 480 de titluri din producția Editurii Politice, "tone de maculatură pentru noua Editură Humanitas, condusă de Gabriel Liiceanu, care se naște pe cenușa cărților semnate de ceaușești și petrești". Alte cărți aflate pe aceeași listă aparțin unor scriitori precum: Mihai Beniuc, Corneliu Vadim Tudor, Dan Zamfirescu, Dumitru Popescu, Dinu Săraru, Ovidiu Ioanițoaia, Nicolae Rotaru, Al. Andrițoiu etc.

  Sub titlul

- Antologia rușinii, este reluat poemul lui Adrian Păunescu Cu ochii deschiși, apărut în "Flacăra" (nr. 46, din 16 noiembrie 1984), înscris în seria textelor de "preamărire a conducătorului iubit".

   Sunt publicate poeme ("ode" parodice) de Alexandru Mușina, sub titlul Breviarul anestezic al Maestrului Fornicatus.
- În "Poesis" (nr. 2) revistă lunară de cultură, apărută la Satu Mare, cu un colectiv redacțional din care fac parte Gheorghe Glodeanu, Emil Matei, Al. Pintescu, George Vulturescu este publicat, sub titlul *Clasicism și religie* și împreună cu o notă lămuritoare semnată de Mircea Handoca, textul unei conferințe susținute de Mircea Eliade în 1927, la Fundația Carol I.
- Cornel Moraru semnează în "Vatra" o cronica la volumul IV din Scriitori români de azi de Eugen Simion, remarcând: "Subtilitatea spiritului critic se vădește cu precădere în orientarea analizei către zona ascunsă a realului, în finețea gustului și plăcerea neinhibată a scriiturii".

  Este publicat un text despre Mihai Ungheanu, pe care Alex. Ștefănescu nu l-a putut publica în 1985. □ Mircea Zaciu acceptă invitatia revistei de a publica fragmente din jurnal său din perioada 1979-1989, deceniu "marcat de tot mai profunde convulsii, crime, sfâșâieri de tot soiul, deteriorarea raporturilor umane, atomizare": "Chiar izolându-ne, nu ne puteam apăra de contaminarea Răului omnipotent al acestui deceniu satanic". Iată, de exemplu, o opinie formulată, la 12 ianuarie 1979, cu privire la plagiatul lui Eugen Barbu, devoalat de Nicolae Manolescu în "România literară": "Putea să fie mai categoric. Pus pe două coloane, textul ar fi avut alt efect. Aşa, B. poate da un răspuns insolent în «Săptămâna», respingând de plano acuzația lui N.M. și lovindu-l, în treacăt, și pe Geo Bogza, pentru aluzia acestuia (în același număr al «României literare») din tableta Sunt publicate poeme de Ana Blandiana: Haos lichid, Sunete de pământ, Retorică, Instanță, Subiect.

MARTIE

1 martie

• În nr. 9 al revistei "Flacăra", într-un interviu acordat lui George Arion, "O lume nouă nu se poate construi cu o ură veche", Eugen Simion formulează o serie de considerații referitoare la climatul intelectual postdecembrist: "...ritmurile vieții noastre s-au schimbat. Stăm în neștire în fața televizorului, citim ziarele, vorbim politică și facem, vrem-nu vrem, politică (...). Revoluția ne-a scos pe toți din habitudinile noastre (din fericire, trebuie să adaug!) și ne-a pus față în față cu o nouă utopie: democrația. (...)/ Nu mă gândesc să-mi culpabilizez, în genere, contemporanii, cum fac, observ, unii dintre confrați, poeți și prozatori. (...) Ei deplâng, la modul abstract, vinovata tăcere a literaturii, lipsa ei de angajament politic, retragerea (condamnabilă, foarte

condamnabilă) într-o atitudine estetică, prea estetică. Începe să mă irite această nesfârșită tânguire, este vinovată sau nu e vinovată tăcerea, a sabotat sau n-a sabotat literatura română regimul totalitar postbelic, a sprijit sau n-a sprijinit, indirect, cultura, prin estetismul ei, un regim politic esențialmente anticultural?!... (...)/ Părerea mea este că literatura română a sabotat (...) totalitarismul, a apărat, prin admirabilii ei poeți și prozatori, valorile spiritului și a întreținut, prin criticii ei, sentimentul valorii estetice într-o cultură agresată din toate părțile (...) de impostură. (...)/ Dovadă numărul mare de opere fundamentale. Cine le citește cu atenție și nu are idei preconcepute vede că ele n-au acceptat nici realismul socialist, nici maniheismul proletcultist, nici teoria luptei de clasă care se ascute, nici demagogia naționalistă, nici cultul personalității, protocronismul și toate celelalte fantasme ale ideologiei oficiale. (....)/ Literatura nu se împarte (...) în literatură care a tăcut și literatură care a vorbit (contra totalitarismului); se împarte, în primul rând, în literatură bună (bună estetic și bună etic - în măsura în care apără valorile umanului) și literatură proastă din toate punctele de vedere". Criticul polemizează explicit cu Octavian Paler, care "crede (în «România literară», 15 februarie, a.c.) că intelectualii români au sprijinit prin laşitatea lor dictatura. Aşa se explică, după el, de ce disidenta politică n-a căpătat la noi, ca în alte tări din estul Europei, valoarea care i se cuvenea. (...)/ Mi se pare injust față de cultura română (...) Şi Blaga a fost complice? Şi Voiculescu, şi Preda, şi toţi scriitorii români importanți de după război, inclusiv Octavian Paler?".

• În "România literară" (nr. 9), Adriana Bittel realizează un interviu cu Paul Cornea (devenit de curând secretar de stat la Ministerul Învătământului condus de Mihai Sora): "Am socotit că e datoria mea să intru în joc".

- Marin Bucur sustine într-un articol din "Dreptatea", "Imposibila întoarcere", că sintagma lui Marin Preda a fost "manevrată propagandistic" de regimul comunist. "Or, autorul Morometilor spunea aceasta cu un sentiment de tristețe și de îngrijorate. «Întoarcerea» îi apărea imposibilă în contextul unei civilizații și mentalități a societății umane postbelice, în care structurile tradiționale ale lumii rurale suferiseră un proces firesc de adaptare și înnoire. A-l trece pe Marin Preda în rândul angajaților deliranți ai susținerii dușmanilor satului și ai vetrei strămoșești, ar însemna o jignire adusă memoriei acestui scriitor, a cărui moarte misterioasă va trebui elucidată, printr-o cercetare penală de mare răspundere".
- În articolul Nevoia de calm, apărut în "România liberă", Octavian Paler explică de anumite "categorii de intelectuali" s-au îndepărtat de Ion Iliescu: "Ei bine, aș vrea să-l asigur că una din cauzele acestei îndepărtări este senzația pe care ne-au lăsat-o (sau mi-au lăsat-o, ca să vorbesc numai în numele meu) autoritățile guvernului provizoriu, că manipulează adevărul, că ne dezvăluie numai jumătăți de adevăr [despre presupușii teroriști din Decembrie 1989, despre numărul real al eroilor revoluției, despre procesul soților Ceaușescu etc.], că ascund o parte din ceea ce ar trebui să știm. Să enumăr?".

- Ion Negoițescu publică în "Tribuna" (nr. 9), în cadrul unei rubrici intitulate "Cartea de critică", un comentariu pe marginea volumului de eseuri al lui Ion Vartic: *Modelul și oglinda*.
- "Convorbiri literare" (nr. 3) publică un *Apel* către conducerea țării, prin care se alătură manifestanților adunați duminică, 18 februarie în Piața Victoriei, cerând clarificarea situației fostei Securități, transformarea sa într-un organism "aflat sub controlul parlamentului, un organism pe care să nu-l mai poată folosi nimeni niciodată împotriva libertăților cetățenești". Semnează: Liviu Antonesei, Emil Brumaru, Mariana Codruț, Nichita Danilov, Al. Dobrescu, Gabriela Codruța Gavril, Cassian Maria Spiridon, Luca Pitu și alții.

2 martie

• Ilustrat cu o fotografie a căderii Zidului Berlinului la poarta Brandenburg, nr. 9 al revistei "Contrapunct" este dedicat integral literaturii germane din România anilor '70 și '80. Pornind de la propriile relații cu reprezentanți ai Aktionsgruppe, editorialul lui Ion Bogdan Lefter (Germani, români...) realizează o radiografie a literaturii etnicilor germani din Banatul ultimelor decenii, multi dintre ei emigrati, în avantpremiera grupajului anuntat.

Într-o tabletă vecină, Mircea Cărtărescu schițează un profil estetic al acestei poezii de "gravori austeri ai realului", citadini globali "fără trecut, fără piele, fără vise": "desen mintal, fără însușiri senzoriale" (Vorbire desenată).

Despre literatura în speță scriu Carmen Francesca Banciu (Demagogia iubirii), Virgil Mihaiu (În pripă, despre conexiunea alemanică) și Simona Popescu (Chiar, ce-ar mai fi de făcut?).

Alături – texte de Claus Stefani, Şase fraze pentru ianuarie 1990 - București și un interviu realizat la București de Mariana Marin cu Paul Schuster (ambele în traducerea Ioanei Pârvulescu). ■ La temă, Ramona Fotiade comentează poezia lui Johann Lippet (Poezia, un model existențial), Ion Stratan - poezia lui Werner Sollner ("Dialect și oracol"), lângă poeme de Joachim Wittstok și Franz Hodjak, iar Bogdan Ghiu scrie despre poezia lui Franz Hodjak (Dificultatea de a fi neamt), lângă un grupaj de poeme ale Anemonei Latzina traduse de Grete Tartler.

Este reprodus un fragment din prefata lui Gerhardt Csejka ("Octotit, la fel ca pe vremea copilăriei") la un volum de versuri din Germania al lui Rolf Bossert. Alte texte din sumar: poeme de Richard Wagner si Helmut Britz, traduse de Nora Iuga, un eseu de Emmerich Reichrath (Cel mai frumos vis. Mai putem spera într-o renaștere a culturii germane în România?, tradus de Hans Herbert Gruenwald), reproducerea cronicii de întâmpinare a lui Peter Motzan la volumul de debut al Hertei Müller, publicată în "Neue Literatur" (Cum te atingi de ceva te rănești), alături de grupaje poetice de William Totok, Horst Samson, Hellmut Seiler si Werner Sollner (traducere de Doina Pasca, Willian Totok, Peter Sragher și F. Carmen). ■ Merită consemnat, de asemenea, un text memorialistic de atitudine al lui Erich Rathfelder (Cinci sute de lire pentru o "cântare". Coruptie și compromitere a intelectualilor români sub dictatura lui Ceaușescu: o convorbire cu scriitori, critici de teatru și redactori, în restaurantul Uniunii Scriitorilor din București, traducere de Ioana Pârvulescu), o confesiune a lui Helmuth Frauendorfer (În exil: patria, integrarea. Din România spre Berlinul de Vest. Un alfabet personal, traducere de Hans Herbert Gruenwald), o convorbire puratată de locotenent-colonelul Dumitru Damian și maiorul Viorel Oancea din Timișoara cu William Totok, reluată din "Tageszeitung", 23 ianuarie 1990 ("Generalul m-a făcut dobitoc", traducere de Heinz Lahni), poeme de Klaus Hensel traduse de C. Francesca, proză de Herta Müller, Balthasar Waitz și Roland Kirsch (traducere de Carmen-Francesca Banciu și Victor Scoradet), un eseu neconvențional de Jakob Mihăilescu (Cealaltă față a cuvintelor), o relatare a germanistului Andrei Corbea despre o reuniune culturală la Marbach (Convorbiri critice la Marbach), un poem de Klaus P. Schneider tradus de Victor Scoradeț și un eseu memorialistic al lui Ioan Grosan despre prieteniile sale cu scriitorii germani în timpul comunismului (Drumul la zid), iar pe ultima pagină - o proză a Christei Wolf (Poveste de vară, traducere și prezentare de Peter Schrager).

În afara grupajului german, Cristian Moraru comentează Epistolarul lui Gabriel Liiceanu.

- Al. Piru incriminează în "Dimineața" "reforma învățământului din 1948" și, odată cu aceasta, "prefacerea numelui Facultății de Litere în Facultatea de Filologie", opinând că "se întrerupea astfel o tradiție de peste 80 de ani a Universității București". După o detaliată analiză a deosebirilor existente între filologi și literați ("Filologia nu implică analiza literară, critică, formarea judecății estetice. Cu extrem de rare excepții, de exemplu, Alexandru Rosetti, filologii s-au dovedit inapți să înțeleagă literatura, să recunoască și să stabilească valori"), criticul propune reîntoarcerea la vechea denumire a facultății.
- În nr. 9 al revistei "Orizont" este publicat un grupaj de restituiri istoricoliterare despre corespondența lui Mircea Eliade cu Cezar Petrescu. Epistolarul este însoțit de un text de prezentare semnat de Mircea Handoca (*Deocamdată*, *Cezar Petrescu*) și de un eseu al lui Cornel Ungureanu (*Camera Sambo*).

  Vasile Popovici comentează volumul *Din secolul romantic* de Mihai Zamfir (*Romantismul tutelar*).

3 martie

• În "Timpul" (nr. 8), Dorin Popa consemnează un dialog purtat cu Liviu Antonesei: Acum, azi, turnul de fildeș e bun numai pentru proști..., în care un loc important revine evocării "insulei de libertate intelectuală, de prospețime culturală" reprezentate, la sfârșitul anilor '70 și începutul anilor '80 de revistele ieșene "Dialog" și "Opinia studențească". Sunt amintite, în acest context, nume ca: Mihai Ursachi, Al. Călinescu, Luca Pițu, Dan Petrescu, Valeriu Gerghel, Mihai Dinu Gheorghiu, Val Condurache, Dorin Spineanu. În altă ordine de idei, D.P. își flatează interlocutorul interogându-l în legătură cu

prețuirea pe care i-ar fi purtat-o Noica: "... Să nu negi, mi-a spus-o Noica însuși, din Iași, pe tine și pe Valeriu Gherghel vă selectase printre cele 22 de genii posibile ale României.../ (...) În ce-l privește pe Noica și programul său de antrenament filosofic, cred că era un fel de Don Quijote, cred că se iluziona, nu neapărat în ce privește calitatea oamenilor pe care-i selectase (care nu erau niște genii, dar prezentau anumite disponibilități culturale și de studiu), ci mai ales în ceea ce privește condițiile. Nu poți obține bici nici măcar din mătase, dacă nu există condiții cât de cât favorabile. Acum ar fi necesar un Noica, dar de unde să-l luăm?/ Să-l extragem din Andrei Pleșu, Gabriel Liiceanu, Sorin Vieru și Mihai Dinu Gheorghiu.../ Primii trei ar trebui să se lase extrași și în plus să aibă timp, iar Mihai ține cu Bourdieu, e antinoicean și e tocmai la Paris!".

• În "Tineretul liber — Suplimentul literar și artistic" (nr. 9), Nicolae Țone îl intervievează pe Augustin Buzura (*Trăim un moment al politicii, al gazetăriei, al conștiințelor*), care, întrebat ce crede despre misiunea scriitorilor, răspunde: "Scriitorul de astăzi, în primul rând, cred că trebuie să se ocupe cu adevărat de politică. Adică este un moment al politicii, al gazetăriei, este un moment al conștiințelor. Sunt clipe extraordinar de importante pentru noi, scriitorii. Acum este timpul să scriem, înainte de toate, o literatură a adevărului. (...) Scriitorul poate fi și trebuie să fie fără odihnă, o tribună a adevărului. Va veni, desigur, și vremea când se va puterea retrage acasă. Dar ca să te retragi acasă, trebuie să-ți construiești de la început casa. Și casa de care are astăzi nevoie România este o democrație reală. Trebuie să-i punem bazele, să-i alcătuim structurile, să-i deschidem ferestrele spre viitor, spre lume. Abia apoi va fi timp și pentru literatură". Interviul continuă și în numărul următor.

7 martie

• În "Cuvântul" (nr. 6), în cadrul rubricii "Contacte", apare un interviu cu Dorin Tudoran realizat de Mariana Marin (*Drepturile revoluției se vor ciocni foarte curând cu interesele loviturii de palat*). La întoarcerea în țară din Statele Unite ale Americii, scriitorul vorbește despre bucuria reîntâlnirii cu prietenii, referindu-se, între altele, și la reprimirea sa în Uniunea Scriitorilor. De asemenea, D.T. se arată neîncrezător în privința calității morale a liderilor Frontului Salvării Naționale: "Desființarea partidului comunist român, ca și desființarea securității ori desființarea bulevardului Gheorghe Gheorghiu-Dej mi se par desfășurări de evenimente destul de caraghioase, câtă vreme, după ce asculți declarațiile date într-o săptămână de primul ministru Petre Roman, poți să-ți dai seama de calitatea scândurii din care este alcătuită troika din vârful politic al Frontului Salvării Naționale. O scândură destul de șubredă, destul de putredă, politic vorbind, destul de străină, dacă o privești mai îndeaproape". În legătură cu evenimentele de la sfârșitul lui '89 poetul se exprimă la fel de tranșant: "Părerea mea este că e absolut limpede că în 22 decembrie s-au

petrecut două evenimente paralele: o revoltă populară autentică și o lovitură de palat. Nu are pentru mine importanță dacă era pregătită din 1980 sau din 1984, nu are de asemenea nici o importanță acum ce se întâmplă cu băncile celor care complotau în parcul Herăstrău, cine au fost, cu exactitate nominală, politică și morală, oamenii care au făcut parte din conspirația fără de care o asemenea lovitură de palat nu era posibilă. Ceea ce este important la ora actuală este și ridicol în același timp: faptul că acești oameni nu își asumă curajul de a mărturisi că sunt implicați într-o lovitură de palat. Este prima dată în istoria României de după război când o conducere care nu întreabă poporul, cum au făcut-o toate și până acum, face un lucru pe care întreg poporul îl aștepta. (...) Spaima mea cea mare este că drepturile revoluției se vor ciocni foarte curând de interesul loviturii de palat".

• Scriitorul Constantin Salcia publică în "Dreptatea" articolul *Noi, deținuții* politici, în care menționează, între altele, recenta înființare a Asociației Deținuților Politici, "cu sediul în strada Mântuleasa nr. 10".

8 martie

- În replică la interviul acordat de Eugen Simion lui George Arion pentru "Flacăra" (nr. 9, din 1 martie 1990), interviu în care îl contrazisese pe tema colaborării scriitorilor români cu puterea comunistă, Octavian Paler publică, în nr. 10 al "României literare", articolul Câteva nedumeriri: "Cred și eu, ca Eugen Simion, că literatura bună (și s-au scris multe cărți admirabile în ultimele decenii) a sabotat dictatura, constituind o formă importantă de rezistență, ce va fi studiată, sper, într-o zi, pe larg, așa cum merită. Cred că într-un regim obscurantist cultura este subversivă prin însăși existența ei, că librăriile și bibliotecile s-au opus la noi, cu tenacitate, asaltului primitiv al dictaturii. Dar aceasta nu putea să ne asigure liniștea. De altfel, dilema care mă chinuia (de ce se preface Eugen Simion că nu înțelege asta?) nu privea cultura (nu m-a convins niciodată ideea lui Sartre că există momente când un scriitor trebuie să lase pana pentru a lua pușca), ci problema care ne-a frământat pe atâția în ultimii ani, dacă e de ajuns să ne scriem cărțile".

  În lumina celor mai recente evenimente politice, Costache Olăreanu deplânge, în Confidențele unui fost sertarist, perpetuarea "spiritului gregar, atât de cultivat de ideologia comunistă".

  Gabriel Liiceanu publică un foarte scurt articol intitulat Prostia ca încremenire în proiect.
- În "România liberă", Corneliu Buzinschi publică un text memorialistic (*De ce nu m-am făcut disident...*), sub forma unei scrisori adresate maiorului de securitate Mănescu.
- "Tribuna" (nr. 10) reia un articol de Ioan Milea, scris în 1985, la apariția volumului *Urcarea muntelui*: *O Antigonă a poeziei Ileana Mălăncioiu*, text nepublicat atunci întrucât se interzisese comentarea autoarei în presă.

9 martie

• Nr. 8 al revistei "22" aduce în dezbatere problematica relație dintre intelectual și muncitor, într-un dublu context: ante- și post-decembrist. În editorialul Cum va fi ziua de mâine, Stelian Tănase pornește de la întrebarea: "Ce a adus revoluția muncitorilor?" și ajunge la concluzia că "Fabricile se află cam în mâinile cam acelorași oameni și grupuri. (...) Tactica PCR din anii '44-'48 a fost să promită totul tuturor. Tăranilor pământ, muncitorilor fabrici, intelectualilor libertate de creație. O viață mai bună. Astfel (plus ocupația sovietică) au reușit să confiște puterea. Domnul Brucan își amintește bine de aceste tehnici politice. Ce motive am avea să credem că nu le folosește și acum? Că nu încearcă să îngusteze revendicările populare la a obține câștig de cauză numai pentru clasa managerială? Cum în anii '40 «avangarda proletariatului» (?), elita bolsevică, făcea cu succes pentru ea însăși./ Garanțiile, bineînțeles, nu se află înlăuntrul CFSN-ului. Garanțiile le găsim în sindicatele libere care iau naștere în aceste săptămâni. Conștiința socială a învățat destule din experiența istorică ce s-a consumat în ultimele decenii. Mai devreme san mai târziu, aceste sindicate vor căpăta o organizare puternică, capabilă să riposteze atunci când drepturile muncitorilor ar fi încălcate. S-a spus de multe ori că avem o clasă muncitoare fără constiintă-de-sine evoluată. Că avem o clasă muncitoare fără tradiții. Cred că în zilele revoluției, clasa muncitoare a surmontat o bună parte din acest handicap. Liderii CFSN-ului se vor afla curând în dilema: sau își schimbă strategiile (cele vizibile și cele invizibile) sau vor dispărea de pe scena politică".

Sub titlul Muncitorul din minte și... muncitorul din fabrică, revista propune o reflecție asupra unor posibilități de întâlnire între muncitor și intelectual. Scriu despre condiția proletariatului român, de dinainte și de după Revoluție: Dan Oprescu (Comunism sau capitalism monopolist de stat exclusiv?), Dan Pavel (Clasa muncitoare merge în Paradis? P.S. la dictatura proletariatului), Cătălin Mamali (Interesele lucrătorilor industriali), Ioan Muşlea (Muncitorii și intelectualii), Silviu Alupei (Comunismul a reînviat la Galați), Marina Mezei (Proză naivă sau cum să devii muncitor necalificat), Pavel Câmpeanu (Rolul clasei muncitoare în societăti de tip stalinist), Constantin Fugariu (În primă urgență: elaborarea unei noi legi a sindicatelor).

Gabriela Adameșteanu și Rodica Palade discută cu Henry Wald despre "dictatura proletariatului" transformată în dictatura partidului unic (Idei pentru oameni, nu oameni pentru idei!).

Două interviuri cu lideri sindicali sunt semnate de George Arun (O nouă primăvară pe vechile dureri? Convorbire cu dl. Simion Gheorghe, un lider sindical) și Stelian Tănase (Nu întâmplător, peste noapte. Dialog cu Narcis Teodorescu, liderul Sindicatului Liber Independent "I mai" Ploiești și Adrian Tudor Moroianu, șeful comisiei mass-media al aceluiași sindicat).

Sub titlul Un mărțișor pentru guvern este reprodus un fragment din stenograma discutiei purtate la sediul GDS, pe 1 martie 1990, cu liderii sindicatelor (între care și Miron Mitrea).

• Nr. 10 al săptămânalului "Contrapunct" are ca editorial un articol semnat de Andrei Corbea (De la stânga la dreapta). Din perspectiva unei stângi moderate și raționaliste de sorginte social-democrată, autorul respinge resurecția discursului fascizant interbelic, trecut prin "național-comunismul" ceausist (paternitatea formulei îi e atribuită lui Valeriu Cristea...) și vehiculat de noii "creștin democrați" național-țărăniști sub forma unei diabolizări generale a stângii. E respins mitul "egalitarismului" ceaușist, iar ceaușismul este situat în descendența ultranaționalistă și "social-creștină" a populismelor legionare: "Nu-mi ascund deprimarea ce mă încearcă privind la spectacolul unei confuzii, pe care nu știu cine și în ce scop are interesul s-o întrețină în continuare. Conceptele se învălmășesc și se amestecă babilonic, până la halucinanta revelație de a-i vedea pe foști producători de «imne» dând lecții în numele unei democrați "istorice" și "noi" totodată; culpabilizarea stângii și elogiul dreptei, dirijate mai înainte pe canalele propagandistice sigure de la «Luceafărul» și «Săptămâna», cu excrescențele editoriale cunoscute, par a functiona netulburate pe piste «democratice», debarasate doar de cântarea «anilor lumină»". Autorul deplânge totodată ușurința cu care se trece peste capacitatea de reformare a stângii occidentale și chiar a comunismului centraleuropean, afirmându-și la final exasperarea: "Cât de puțini și cât de izolați am rămas noi, intelectualii de stânga!".

În articolul Parlamentări provizorii, Liviu Ioan Stoiciu, președinte în retragere al CPUN Vrancea, comentează episoade grotești din noul parlament provizoriu, sancționând intoleranța "gerontocrată" a lui Radu Câmpeanu & Co ("atât de liberali (...) că nu e afirmație de la Dumnezeu a lui Ion Iliescu și a aderenților săi pe care să n-o dezavueze zgomotoși"), pentru ca în cele din urmă să constate că, spre deosebire de "realismul" puterii, opoziția produce doar "vorbe-n vânt", nu "soluții concrete", iar "purtător de sens" rămâne în continuare Ion Iliescu. 🗆 Într-un drept la replică intitulat Polurarea limbii și spaima, Președintele Mișcării Ecologiste din România, scriitorul Toma George Maiorescu combate ideea lui Mircea Nedelciu potrivit căreia programul MER ar pleda pentru cenzură invocând "depoluarea limbii".

Pe aceeași pagină, Ion Simut semnează o serie de considerații morale despre efectele Revoluției asupra spațiului public, sancționând "invazia mediocrității" în toate sferele acestuia (Imaginatia libertătii), iar Viorel Stirbu deplânge dominatia "interlopilor asupra muncii cinstite" în anii ceaușismului (Imperiul mafiei).

Este reluat serialul Salvarea memoriei, întrerupt în numărul anterior.

Scriitorul argentinian Adolfo Bioy Casares răspunde la un "chestionar" al lui Ion Vartic, într-un epistolar recent. Cristian Moraru scrie despre o ediție franceză a volumului Lacrimi și sfinți de Emil Cioran, apărută în 1988 la Paris în traducerea Sandei Stolojan (Cioran contra Cioran), iar Bogdan Ghiu, despre Jucăria de Florin Slapac (Mai multe "realisme"). □ La rubrica "Structuri în mișcare", Ion Bogdan Lefter comentează ediția românească a volumului "disident" Moartea citește ziarul al lui Mircea Dinescu (Un paradox), problematizând apropierea/distanta dintre poetica lui Dinescu si cea a optzecistilor, pe aceeasi pagină în care Tania Radu recenzează volumul Portocala de adio al lui Bedros Horasangian (Omul invizibil).

Dan C. Mihăilescu și Corin Braga scriu, din perspective diferite, despre recent-apărutul volum al lui Vasile Lovinescu, Dan Petrescu publică un eseu comparatist (Diurnum și nocturnum) despre jurnalul intim și poetica secretului, iar Mircea Cărtărescu scrie un text afectiv despre poezia și figura prietenului Traian T. Coșovei (Doi dintre noi), pe aceeași pagină cu un eseu teoretic al criticului de artă Călin Dan (Trei note despre criza postmodernă), pornind de la artele contemporane.

Rubrica de "Contra-puncte" prezintă favorabil noi aparitii de reviste ("Convorbiri literare", "Manuscriptum", dar și publicația "Secunda" a lui Eugen Ovidiu Chirovici), semnalează elogios operațiunea demolării statuilor lui Lenin și Petru Groza; Hanibal Stănciulescu observă cu umor că "după Majusculiada «epocii de aur», presa noastră a trecut la Minusculiada pentru renastere națională. Ca atare, sigle și nume odioase apar acum tipărite cu litere mici: ceaușescu, pcr, cc, utc, etc. ș.cl. Este semnul unui «complex de culpă și al unei încercări de exorcizare lingvistică» (citat imaginar din Gelu Dubluve). Mai greu e la Radioteleviziune, dar, la o adică, se poate conta și acolo pe vocea cu inflexiuni subtile a cetățenei Carmen Dumitrescu".

Într-o casetă redacțională este adresată o "Somație" către Guvernul României, acuzat de punerea în pericol a aparitiei publicațiilor culturale ca urmare a "conduitei obstrucționiste" a întreprinderilor poligrafice și "prin deficitul de hârtie".

Sub titlul Pentru o pedagogie a exorcismului (cine știe ce este binele și cine este îndreptățit să dispună de el), Alexandru Chira relatează o serie de episoade dificile ale restructurării Uniunii Artiștilor Plastici după căderea regimului comunist.

Ultimele pagini mai găzduiesc o nouă traducere a lui Gheorghe Iova din Leo Strauss (Persecuția și arta scrisului) și versiunea românească a unui fragment: Avatarurile marxismului extras din volumul Enquête sur les idés contemporaines al lui Jean-Marie Domenach (prezentare și traducere de Laura Mina).

• Nr. 10 al revistei "Orizont" conține un grupaj intitulat *Cum ați începe un roman dedicat Revoluției*?, la care participă cu articole de opinie Lucian Liviu Birăescu, Gheorghe Schwartz și Laurențiu Cerneț (care se declară, deocamdată, sceptici cu privire la realizarea unui astfel de proiect). □ În continuarea acestui grupaj este publicat un poem despre Revoluția timișoreană semnat de fostul autor de versuri omagiale pro-ceaușiste Eugen Evu (*Propunere de sanctificare*). □ Pe aceeași pagină, Claudiu Iordache publică un articol patetic (*Crispările consensului*) în care pledează pentru înființarea unor "birouri naționale de vigilență" însărcinate cu "cenzura" împotriva "ferocelui Oportunism care este ispitirea negativă (veșnică) a Politicului!".

• Marin Sorescu comentează în "Contemporanul" (nr. 10) ridicarea de pe soclu a statuii lui Lenin din fosta Piață a Scânteii: Ne-a părăsit Lenin, se pregătește Petru Groza - "Ce să mai spun? Circulația statuilor în București a început să fie liberă. În urmă cu câteva zile, în Piața Presei, mașinile încetineau viteza si soferi si pasageri scoteau capul pe geam să-si ia rămas bun de la Lenin, care, desi ateu, pentru prima data încerca sa se urce la ceruri. Fotoreporteri și camere de luat vederi au imortalizat momentul. Un cablu metalic atârnat de gât a încercat să-l salte cu macaraua, după ce se mai încercase și metoda cu bila (mult exersata în celebrele noastre demolări) - totul fără rezultat. S-a făcut (se mai făcea) muncă solidă acum câteva decenii, când clasicul marxism-leninismului a fost înșurubat pe pământul nostru, ai fi zis pentru vecie. (...) În sfârșit, Lenin a cedat și ne a lăsat în pace, aplaudat de mulțime, de data aceasta chiar sinceră. S-a păstrat soclul. Piața Presei Libere trebuie vegheată de acum înainte de statuia lui Emlnescu - cel mal liber creator și gânditor român./ În fața Facultății de Medicină, un Petru Groza, supradimensionat, nu mai are nici el ce căuta. În preajma alegerilor, ar fi ca o piază rea - căci de la alegerile «câștigate» de el ni s-au tras multe. (...)/ Oricum, adio, nu vă vom uita niciodată!".

10-11 martie

• În sala de conferințe a Hotelului București, Grupul pentru Dialog Social, Fundația pentru o Societate Deschisă, Asociația "Mihai Eminescu", cu sediul la Londra, și Fundația Sörös organizează un simpozion despre democrație, cu participarea unor personalități europene din politică, învățământ, mass-media etc., între care (potrivit revistei "22") s-au numărat: "Patrick Cormack, membru în Camera Comunelor, Caroline Cox, purtătoare de cuvânt în Camera Lorzilor, Tom Spencer, membru în Parlamentul European, John Eyle, sovietolog, George Urban, fost director al postului de radio «Europa Liberă», Mark Almond, specialist în probleme românești la Universitatea din Oxford, Andrej Baranowsky, director al Clubului Ecologic din Gdansk, Geoffrey Robertson, consilier pentru reformarea legii presei în URSS". Revista "22" publică (în nr. 9, din 16 martie), fragmente din transcrierea dezbaterilor (sub titlul Destelenirea tărâmului democrației) și reproduce discursul rostit, în deschiderea simpozionului, de Ministrul Culturii, Andrei Pleșu, din care cităm: "....democrația este, încă, un subiect favorit pentru elitari. Și poate că nu întâmplător una din cele mai importante cărți despre democrație a fost scrisă de un descendent al familiei regale - este vorba de Tocqueville. Vă puteți închipui cât de important este pentru noi să putem purta o discuție de acest gen, aici, în România. (...)/ Trebuie să învățăm democrația, să vorbim despre ea, dar, totodată, să o și facem - și este mult mai ușor să vorbești despre democrație, decât să o faci. Există (...) câteva riscuri în înțelegerea acestui concept (...) În primul rând e riscul de a lucra cu un concept echivoc – adică oamenii –,

majoritatea. Abstracțiuni ce pot acoperi orice manipulare imaginabilă; apoi, democrația poate să pună accent pe drepturi, uitând responsabilitățile, poate să pună accent pe egalitate, uitând ierarhia, sau mai poate fi un concept electoral. Să nu uităm că demagogia democratică a stângii în timpul războiului a fost punctul de plecare al dictaturilor din Europa de Răsărit. Și fiindcă vorbim de individ, există o anumită tensiune, un conflict între necesitățile societății civile și cele spirituale, și uneori, pentru a acorda drepturi civile uiți de viața spirituală și de destinul individului. (...)/ Nu vreau să diminuez importanța acestei probleme majore și nobile, vreau doar să spun că a învăța democrația înseamnă să fii si constient de limitele ei".

10 martie

- În "Tineretul liber Suplimentul literar și artistic" (nr. 10), Gh. Vlăduțescu scrie despre Lecția lui Maiorescu: "S-a întâmplat să fie, parcă miraculos, ca la 15 februarie să se împlinească 150 de ani de la nașterea sa [a lui Titu Maiorescu] și aceasta după marele 15 al primei luni a anului, acela al nașterii lui Eminescu. (...) Reamintirea lui astăzi, când filosofia românească a fost ea însăși descătusată de Revoluție, când poate să revină la matricea ei, când este în măsură să-și reia elanurile boicotate prin trecerea ei, în cel mai bun caz, întro istorie cu o durată închisă, reamintirea lui Maiorescu, așadar, face cât reascultarea lectiei sale, de care avem mereu și mereu nevoie".

  Este transcrisă a doua parte a interviului luat, la Clui, lui Augustin Buzura: "-Rămâneți, aici, la Cluj ?/ - Rămân la Cluj. E adevărat, timp de patru ani am încercat, fără succes, să mă mut la București. Îmi găsisem loc de muncă. locuință... Octavian Paler îmi făcuse formele de angajare, dar n-a fost să fie, nu mi s-a dat voie! «Cel mai iubit fiu» a fost de părere că trebuie întărite centrele tradiționale, deci că eram obligat în continuare să «întăresc» Clujul, ceea ce mi s-a părut un fel de domiciliu forțat. Am rămas deci împotriva voinței mele, în Clui, și, de patru ani, am o locuintă bună și, în sfârșit, o cameră de lucru. (...) Acum în Cluj mă simt cu adevărat util și cât va fi să fie voi rămâne aici".

  În cadrul rubricii "Atelier", SLAT propune doi tineri poeți de la Liceul "Iulia Hasdeu": Dan Mircea Cipariu și Dan Podaru.

  Deczie semnează și craioveanul Constantin Preda, iar proză, Doru Popescu și Andrei Grigor (Ca un infanterist singuratic).
- Paul Cornea semnează în "Dreptatea" o replică la un articol al lui Corneliu Anton Cociașu (apărut în "Dreptatea" din 3 martie 1990), în care fusese acuzat că ar fi predat în "facultăți" *Cursul scurt de istorie a partidului comunist (bolșevic) al Uniunii Sovietice*, "Este o minciună sfruntată: n-am făcut niciodată un asemenea lucru. Sunt profesor de istoria literaturii române (de 40 de ani!)".

11 martie

• În cadrul unui mare miting anticomunist organizat în Piața Operei din Timișoara este citit documentul ce va rămâne cunoscut sub numele de Procla-

mația de la Timișoara - structurat în 11 puncte, dintre care "punctul 8" va suscita cele mai numeroase polemici: "Propunem ca legea electorală să interzică pentru primele trei legislaturi consecutive dreptul la candidatură, pe orice listă, al foștilor activiști comuniști și al foștilor ofițeri de Securitate. Prezența lor în viața politică a țării este principala sursă a tensiunilor și suspiciunilor care frământă astăzi societatea românească. Până la stabilizarea situației și reconcilierea națională, absența lor din viața publică este absolut necesară./ Cerem, de asemenea, ca în legea electorală să se treacă un paragraf special care să interzică foștilor activiști comuniști candidatura la funcția de președinte al țării. Președintele României trebuie să fie unul dintre simbolurile despărțirii noastre de comunism. A fi fost membru de partid nu este o vină. Stim cu totii în ce măsură era conditionată viata individului, de la realizarea profesională până la primirea unei locuințe, de carnetul rosu și ce consecințe grave atrăgea predarea lui. Activiștii au fost însă acei oameni care și-au abandonat profesiile pentru a sluji partidul comunist și a beneficia de privilegiile materiale deosebite oferite de acesta. Un om care a făcut o asemenea alegere nu prezintă garanțiile morale pe care trebuie să le ofere un Președinte. Propunem reducerea prerogativelor acestei funcții, după modelul multor țări civilizate ale lumii. Astfel, pentru demnitatea de Președinte al României ar putea candida și personalități marcante ale vieții culturale și stiințifice, fără o experiență politică deosebită./ Tot în acest context, propunem ca prima legislatură să fie numai de doi ani, timp necesar întăririi instituțiilor democratice și clarificării poziției ideologice a fiecăruia dintre multele partide apărute. De-abia atunci am putea face o alegere în cunoștință de cauză, cu cărțile pe masă".

12 martie

• Ion Lăncrănjan îi ironizează, într-un articol din "Democrația" (nr. 8), *Teama de libertate*, pe scriitorii care "au devenit celebri pe bază de disidență, de care nu ar fi aflat nimeni, nimic, în veci, dacă nu ar fi existat condițiile care au creat disidența, dispariția condițiilor care i-au ajutat să realizeze o popularitate anume îngrozindu-i atât de mult încât oamenii (...) intră într-o stare de derută de-a dreptul dramatică": "Normal ar fi să dea la iveală, în deplină libertate, creațiile pe care nu le-au putut fructifica în condițiile dictaturii, din cauza cenzurii. Neavând însă asemenea creații, nici în sertar, nici «în minte», creatorii de acest fel încep să tune și să fulgere, cerând interzicerea și nimicirea altora, dar mai ales a celor ce au mai făcut câte ceva, cât și cum au putut".

Tot aici, Eugen Florescu semnează un text intitulat *Avertismentul lui Zinoviev*, pornind de la un articol solicitat filosofului rus de revista "22" (*Sfârșitul comunismului?*, nr. 4, din 9 februarie 1990): "Spre surpriza – se pare – a revistei înseși, în ochiul cunoscutului disident sovietic (...) n-au sclipit doar luminile optimismului. Deși anticomunist convins, el și-a intitulat articolul:

Sfârșitul comunismului? (...)./ Zinoviev nu ia, așa cum fac mulți entuziaști superficiali, dorințele drept realități. (...)/ După Zinoviev, crearea «unui nou regim în condițiile actuale» este posibilă «numai pe seama lumii occidentale». Dar – iată alt avertisment – «este îndoielnic că Occidentul va aproviziona mult România și celelalte țări care au fost socialiste. Îndeplinindu-și rolul lor propagandistic (cităm din nou, textual, n.n.), ajutoarele Occidentului ies din scenă». (...)/ Iată, deci, care este, în realitate, situația noastră, lucrurile fiind probate, deja, de Polonia și Ungaria. (...) Mărturisim, așteptasem de la revista «22» o contribuție mai de fond la găsirea răspunsurilor fundamentale ce ne sunt necesare. Un oarecare partizanat se pare, însă, că o împiedică să judece absolut la rece lucrurile. (...) Să rămânem în varianta comunist-ceaușistă a trecutului, categoric nu se mai poate! Dar să trecem de mâine la capitalism?".

• Apare în "Jurnalul literar" (nr. 10) un interviu cu Emil Cioran realizat de Alexandru Stark. Mărturisindu-şi ataşamentul pentru Răşinari, Sibiu şi Biblioteca Fundației "Carol", fîlosoful adaugă: "Eu nu vreau să vorbesc mult în româneşte, fiindcă se petrece următorul fenomen. Eu în doi ani o să am 80 de ani şi am observat că limba românească, pe care am sabotat-o, revine. Şi din cauza asta am hotărât să nu mai scriu în franțuzește, dar nici în româneşte. Nu mai scriu deloc". □ Sunt publicate câteva poeme inedite ale lui Radu Gyr: As 'noapte Iisus, Ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!, Am multe întrebări. □ Într-o scurtă discuție cu I. Oprișan, consemnată în "Jurnalul literar", Al. Rosetti povestește despre bucuria de a-l fi avut prieten pe G. Călinescu, despre excursiile făcute cu membrii Institutului, într-o "atmosferă de prietenie, de familie aproape", despre serbările organizate acasă de Călinescu, "serate delicioase, minunate", unde aveau loc mici reprezentări teatrale ori recitaluri de poezie.

14 martie

• Editorialul din "Luceafărul" (nr. 7) – semnat, ca de obicei, "L" –, *Vocația comentării*, pune sub semnul întrebării competența și legitimitatea "comentatorilor" – tot mai numeroși – iviți în presa românească postdecembristă: "În sfărșit, acum știm: românul nu s-a născut poet, românul s-a născut comentator. De orice și mai ales de politică, în sensul etimologic al termenului. Ziarele, revistele, radioul, televiziunea de după 22 decembrie 1989 o probează fără putință de tăgadă (...). Cert este că acum, ca prim efect al libertății, structurala noastră apetență pentru desfacerea în patru a tuturor firelor ce ne trec pe dinainte a atins dimensiunie voluptății (...). Simpla libertate de a spune tot ce-ți trece prin cap e pură demagogie dacă prin cap îți trece numai neantul (...). Ca să nu mai vorbim de bizara translație pe cale să se producă: de la unul care se pricepe la toate la toți care se pricep la toate, altfel spus de la dictatură la harababură sau, încă și mai explicit, de la harababura în care ne-a instalat dictatura la dictatura pe care ne-o promite harababura". □ Sub titlul *Partid*

c'est mourir un peu, Nicolae Prelipceanu îl intervievează pe Dorin Tudoran. În cadrul rubricii "Promoția '90" este publicat un text al lui Iulian Costache, Scrisul, utopia și ipohondria, cu o recomandare semnată de Laurențiu Ulici: "Moldoveanul Iulian Costache, absolvent de anul trecut al filologiei bucureștene, privește și el - ca mai toți criticii la tinerețe - cu un ochi spre «clasici», iar cu celălalt spre «moderni», în cazul său «clasicii» însemnând chiar Eminescu (despre a cărui receptare în epocă are de-acum pregătită pentru tipar o temeinică lucrare) și «modernii» nimeni altcineva decât congenerii săi nouăzeciști, pare-se «post-moderni» (...). Ezitând încă între instrumentarul «foiletonistic» și cel «universitar», tânărul critic s-ar putea să aleagă finalmente calea istoriei literare cu metodă critică (...)".

Revista publică textul unui protest adresat Guvernului de Consiliul Uniunii Scriitorilor din România, cu privire la dificultățile de editare a revistelor literare: "Suntem profund indignați de gravele dificultăți întâmpinate în ultimul timp de publicatiile traditionale ale Uniunii Scriitorilor, în genere de toate periodicele de cultură, a căror existență este direct amenințată prin conduita obstrucționistă a întreprinderilor poligrafice și prin deficitul de hârtie./ Recenta grevă a publicațiilor din Iași reprezintă consecința firească a acestei nescuzabile stări de lucruri./ Solicităm guvernul să adopte imediat măsurile ce se impun pentru depășirea actualei situații critice".

• În "Cuvântul" (nr. 7), la rubrica denumită "Contacte", Ioan Buduca transcrie un interviu luat politologului Vladimir Tismăneanu: "Marea dramă a comunismului românesc este deficitul de legitimitate". Discuția pornește de la o întrevedere pe care, împreună cu Dorin Tudoran, Tismăneanu o avusese cu Ion Iliescu. V.T.: "Această vizită pe care i-am făcut-o domnului Ion Iliescu face parte dintr-un program pe care mi l-am impus aici la București. Un program de contacte politice cu personalități ale studenților, ale partidelor politice, inclusiv ale Frontului Salvării Naționale. Nu mă aflu într-o călătorie strictamente politică, ci într-una de documentare. Am dorit să realizez contacte și interviuri cu câți mai mulți reprezentanți ai opiniei publice românești. Dar, întrucât fac parte dintr-o generatie care l-a cunoscut pe domnul Ion Iliescu pe vremea când, în cadrul elitei intelectuale a comunismului românesc, făcea o figură luminoasă ca ministru pentru problemele tineretului, am dorit în chip special să mă întâlnesc cu domnia sa. (...) mi-am propus ca dintre toți bărbații politici care fac la ora actuală prima pagină ca reprezentanți ai Frontului Salvării Naționale să-l întâlnesc pe cel care mi se pare de departe cel mai legitim, Ion Iliescu are un trecut, are ceva de spus și (...) prezența sa în fruntea Consiliului Provizoriu de Uniune Națională reprezintă unul dintre puținele elemente de respectabilitate dacă nu chiar de legitimitate ale actualei structuri a puterii de stat. Departe de a idealiza, mă opun deopotrivă și încercărilor de denigrare. Deci cred că România trebuie să aibă la ora actuală o personalitate în fruntea statului (...). În aceste condiții, consider că Ion Iliescu este cel mai puțin contestabil dintre toți cei care ar putea reprezenta astăzi ideea de lider politic. (...) Deocamdată (...) Ion Iliescu pare a fi cel care întrunește argumentele celei mai înalte cote de respect și încredere, inclusiv din partea reprezentanților opiniei politice a partidelor istorice. Reproșul fundamental pe care acesti reprezentanti îl aduc domnului Iliescu nu vizează propria sa atitudine, ci o anumită grabă și stângăcie în alegerea unora dintre consilierii săi cei mai apropiati, inclusiv o anume întârziere în a se delimita de unele afirmații în ultimă instanță dezastruoase susținute de colegi de echipă ca domnul Silviu Brucan sau (...) de Dumitru Mazilu. (...)/ Domnul Ion Iliescu a mărturisit că actualele acuzații care sunt aduse Frontului Salvării Naționale, anume că acesta ar încerca o recrudescentă mascată a structurilor leniniste sau staliniste ale ideologiei comuniste, provin din neîncredere, fie din necunoaștere sau din rea credință. (...) Acuzațiile care planează asupra intențiilor Frontului provin mai degrabă din parti-pris-uri electorale. Ele nu reflectă intentiile reale ale liderilor formațiunii politice pe care o reprezintă Ion Iliescu, formațiune despre care Ion Iliescu spune că are tendințe centrifuge și că se află în dificultate ori de câte ori încearcă să-și constituie un nucleu al programului său. În ce măsură afirmațiile acestea reprezintă în chip profund realist adevărata situație politică a Frontului rămâne de studiat...".

• Alexandru George publică în "România liberă" articolul *Părinții dictaturii*, cu referire la Gh. Gheorghiu-Dej și Ana Pauker, dar și la epoca N. Ceaușescu: "Toată acțiunea lui Ceaușescu a fost de a continua tendințele trasate de Dej; acesta a fost multă vreme modelul lui până la obsesie, de la reluarea lucrărilor publice abandonate de acesta prin 1955 (Canal, Metrou, București-port la Dunăre etc.) până la fondul adânc al politicii sale interne și externe: prelungirea climatului de teroare (cu o ușoară buclă de destindere), apărarea «independenței» în cadrul unei blocări la adresa oricărei sugestii de democratizare: antioccidentalismul, antiintelectualismul, ura față de țărani, vandalismul cultural, disprețul față de opinie, față de mase, nepotismul, organizarea în bandă./ O analiză de fond a problemei ar duce la rezultate stupefiante dacă eliminăm crusta «naționalistă» și patriotismul la nivelul unui absolvent de scoală primară rurală, pe care Gheorghiu-Dej nu și le îngăduia deoarece știa ceva despre adevărații lui stăpâni. Relativa «îmbunătățire» a climatului intern pe vremea lui Ceausescu a existat numai pentru că el a mostenit un sistem de teroare și de apărare perfect pus la punct de predecesorul său, dar această diferentă a existat indiscutabil".

15 martie

• În nr. 11 din "România literară", Octavian Paler realizează un interviu cu Dorin Tudoran ("Ce-am făcut de când am fost silit să-mi părăsesc țara a mers împotriva uitării"); poetul rememorează anii de exil, prima vizită la USR după 1990, editarea revistei "Agora". Dorin Tudoran nu este unul dintre susți-

nătorii ideii "rezistenței prin cultură": "Nu, Octavian Paler, nu cred că, în unele momente, rezistenta prin cultură e suficientă. Nu-mi e frică să repet: amoralitatea nu este decât anticamera imoralității. Dacă ne-am fi gândit mai bine atunci când încercam să rezistăm doar prin cultură, am fi observat că eram într-o situație absurdă. Ce vroiam să evităm? Scoaterea în afara circuitului normal. Țineam morțiș să fim cineva. Viața cu dublu standard. (...) De la hotărârea unui Mircea Eliade, prin 1947, și de alți intelectuali, de a rezista prin cultură, s-au întâmplat prea multe la noi... Succesele noastre profesionale și bucuriile noastre sociale s-au clădit pe multe, prea multe poate, occasions manquées. Unii dintre noi au ratat '56-le maghiar. Am ratat, apoi, '77-le cehoslovac (Carta 77). Am ratat, vai, până și glasnostul și perestroika, nu? Ne multumeam că rezistăm prin cultură. Ne consolam cu gândul că oamenii ne citesc. Nu ne puneam întrebarea ce gândeau ei despre noi, poate. (...) Există, după părerea mea, momente în care a rezista doar prin cultură e o trișerie, o trădare. Ca să nu mai spun că afirmația «Dragă, toți am fost, de fapt, niște disidenți, niște opozanți», e cam ușurică".

În articolul Dincolo de comunism, Angela Marinescu face o sinteză a evenimentelor politice din ultimele două luni, încercând să explice legătura dintre poetic și politic: "Am scis poezie și pentru că nu mi-a fost străin sentimentul de toleranță, intoleranță și putere. (...) Mi-am asimilat propria putere, în timp, uneori cu luciditate, alteori cu teamă și voluptate. Am devenit o ființă politică, am învățat să-mi pun propria putere în sluiba unei Puteri mai abstracte care să mă integreze fără urmă. Dacă nu aș fi fost astfel, probabil nu aș fi scris niciodată. Aceasta nu înseamnă că trebuia să scriu texte politice propriu-zise./ Când, acum 13 ani, m-am ridicat și, extrem de tulburată, am vorbit în fața colegilor mei, care erau aproximativ 500, cum că suntem un popor pasiv, mă consideram, la fel, coparticipantă la scena pe care evoluau cei din aparatul de stat și partid. (...) Textele mele au fost întotdeauna implicit politice și nu despre politică, deoarece tensiunea care le-a creat a fost cel putin atât de abstractă încât să nu se destrame la prima adiere. (...)/ Deci, am vrut să înțeleg reacția maselor atunci când protestele ei a luat proporția unei manifestații prelungite, cum a fost în 12 ianuarie, apoi în 28 ianuarie și, recent, în 18 februarie...". Despre recentele manifestații de protest de la București scrie și Annie Bentoiu în Nevoia de opoziție.

În finalul unui articol intitulat Universitate - universalitate, Eugen Simion notează: "O problemă ce merită să fie discutată este aceea dacă universitatea românească trebuie să pregătească azi doar contemplatori ai universalelor... Şi dacă studenții nu așteaptă de la noi altceva. Ar trebui să-i ascultăm și pe ei. Pe zidul de la intrarea în Facultatea de Litere din București, ei au scris în timpul Revoluției o propoziție care pe mine, unul, mă tulbură ori de câte ori o citesc: «aici se învată adevărul». Este bine spus! Da, va trebui să începem prin a preda/învăța adevărul. Căci numai pe calea lui poate păși, într-o zi, «sandala» unui Platon român...".

Două ample articole/eseuri îi sunt consacrate lui G.

Călinescu: primul îi aparține lui Nicolae Manolescu, G. Călinescu, teoretician al istoriei literare și istoric literar, cel de-al doilea este semnat de S. Damian, Metamorfoză și continuitate.

La rubrica "Polemici", Alexandru George publică articolul I.L. Caragiale sub zodia interpretărilor reducționiste.

• Ion Vlad evocă în "Tribuna" (nr. 11) "zâmbetul etern al lui Rosetti". □ Ion Negoițescu scrie despre volumul lui Mircea Iorgulescu: Spre alt Istrati (1986). □ I. Milea (De la talent în sus) comentează cel de-al doilea volum al lui Ioan Groșan, Trenul de noapte (Editura Cartea Românească, 1989). Există la I. Groșan "un substrat simbolic, de data asta de ordin religios și biblic... Mai totdeauna, însă, această simbolistică e deloc artificială, ca o rețea ce subîntinde evenimentele povestite fără a le ataca câtuși de puțin verosimilul. Îmbinarea de realist și simbolic presupune ea însăși o îndrăzneală epică de exceptie".

16 martie

• În nr. 9 al revistei "22", Petru Creția publică articolul Despre neooportunismul unor intelectuali: .....Era firesc ca semicentenara dictatură comunistă (...) să aspire către constituirea unor pături intelectuale cointeresate în menținerea privilegiilor de castă ale nomenclaturii. Era firesc să nu fi fost acceptat, ca intelectual, pentru valoarea ta ca atare, ci pentru gradul tău de implicare în mentinerea stării de lucruri convenabile puterii. (...)/ Teza e simplă: cine și numai cine a avut privilegiul unui acces la marea cultură și apoi s-a vândut vremilor este de neiertat. Dar nu de către oameni, ci de către înșiși ei, dizolvându-și alibiurile și înfățișându-se propriilor lor negociate criterii. O așteptare dezmințită./ Alibiuri v-ați ticluit tot timpul, fiind, în esență, făpturi duplicitare. V-ați spus mereu că acceptați privilegii și onoruri de dragul a ceea ce mai era, cât de cât, de salvat, ca principii și ca oameni. Iar apoi, din inerție, din teamă, din diferite apetituri de prestigiu, de putere, de trai bun, de vânturări prin lume, de publicitate, ați devenit instrumente docile, instrumente de lux, ale unei puteri care își cunoștea perfect interesele și vă manevra cum voia. Unii ați mai apărat câte un gând, câte un om, când și cum se putea, dar oare asta nu vă face trădarea și mai deplorabilă? Pentru simplul motiv că una singură era măsura voastră: n-ați fi fost în stare să vă pierdeți nici cel mai mic privilegiu de dragul nici unui ideal și al nici unui om./ V-ați așezat la picioarele puterii și ați slujit minciuna mințind...".

Din sumarul acestui număr al revistei mai reținem: un dialog între Stelian Tănase și Ion Vianu (Cum ați ajuns un exilat?); un text memorialistic al lui Arşavir Acterian (Despre Mircea Eliade și despre alții); o primă parte dintr-o scrisoare deschisă adresată de Mariana Șora, de la München, redacției revistei (această scrisoare fiind, de fapt, un pretext pentru așternerea pe hârtie a unor considerații despre epoca duplicității comuniste); un interviu luat de Andrei Cornea lui Bernard Henry-Lévy ("Menirea intelectualului: a introduce complexitatea într-un potop de lucruri simple"); un dialog purtat de câțiva membri ai GDS (Călin

- Atanasiu, Radu Filipescu, Dan Petrescu, Sorin Vieru, Sorin Mărculescu, Andrei Cornea, Pavel Câmpeanu şi Rodica Palade) cu un invitat special, Adam Michnik ("Dacă te-ai urcat pe cal, trebuie să te ții bine"); un interviu cu Vladimir Tismăneanu ("Suntem după prima revoluție. Cum va fi a doua?") și un altul cu Octavian Paler (Bumerangul și Europa), ambele realizate de Stelian Tănase; un dialog al Gabrielei Adameșteanu cu Horia Florian Popescu despre manifestațiile studențești organizate în România în 1956, în paralel cu evenimentele de la Budapesta ('56: Iluzia subțierii Cortinei spre Europa).
- În "România liberă", Octavian Paler învinuiește conducerea provizorie a țării și Justiția română postrevoluționară că ne-au lipsit de un Nürnberg românesc: "Se vorbește continuu de genocid, dar de ce genocidul e redus la o săptămână din deceniile în care dictatura a atentat la ființa noastră națională? De ce rechizitoriile și interogatoriile, în general dezbaterile acestor procese, se restrâng la crimele săvârșite între 16 și 23 decembrie? Miile, zecile de mii, sutele de mii de români putreziți prin închisori, la Canal sau prin alte locuri stigmatizate de crimă n-au făcut parte din genocid? Bătrânii care au murit de frig sau din lipsă de medicamente, copiii care au murit prin maternități neîncălzite, bolnavii care au plătit cu viața disprețul dictaturii față de sănătatea românilor sau sirul nesfârșit de victime ale subnutriției cronice, ale stresului, ale fricii, ale disperării, n-au însemnat genocid? Confiscarea și degradarea tradițiilor, dărâmarea bisericilor, compromiterea, prin mascaradă, a patriotismului, depravarea moralei publice, distrugerea instituțiilor, coruperea caracterelor, înăbușirea valorilor românești, pe toate planurile, într-o campanie sistematică de deprimare a inteligențelor ce puteau fi de folos țării, nu se înscriau în crima de genocid? Și atâtea altele care au făcut parte din cea mai înfricosătoare încercare de a ne deznaționaliza în numele unui naționalism demagogic, de a ne nord-coreeaniza, de a ne falsifica identitatea națională, de a scoate România din istorie și din Europa, de a ne transforma, după expresia unui cunoscut filosof român, dintr-un popor într-o populație, n-au fost genocid?".
- Nicolae Băciuţ consemnează în "Cronica" (nr. 10-11), un interviu din 1988 cu N. Steinhardt. Dialogul pornește de la o intervenție "profundă, fără rezerve, fără prejudecăți, erudită, subtilă" a lui N.S. în cadrul "Saloanelor culturale Liviu Rebreanu" organizate la Bistrița. Este adus în discuție C. Noica, recent dispărut dintre cei vii, a cărui posteritate pare a fi asigurată de Pleşu, "un băiat foarte talentat, excelent vorbitor, cult, viu", de Liiceanu, "cam prea didactic", și de "profesorul", Vieru "cam fad". "Fiind un moment al conștiinței românești", Noica "foarte greu poate fi înlocuit". În ceea ce privește "restituirea" altor valori, "risipite de un destin potrivnic pe alte meridiane", N.S. îi numește pe Mircea Eliade ("un talent literar cu totul excepțional"), Cioran, ("Slavă Domnului că a încetat ostracizarea lui") și Vintilă Horia ("un scriitor superb și nu există nici un motiv să nu i se publice la noi *Dumnezeu s-a născut în exil*").

□ George Pruteanu semnează un articol negativ despre antologia lui Adrian Păunescu Sunt un om liber; cele 600 de pagini ale cărții fiind pe "vechea linie a autorului, aceea a vehementei întru deschiderea unor uși deschise" - a nu găsi printre acestea "nici șase poezii întregi e de-a dreptul scandalos". "Acruțul si prăpăditul A. Păunescu, scriitor, una peste alta, energic și destept (din care să fim drepți, istoria literaturii va găsi și lucruri demne de reținut) trecând în timp cu explozivă nonșalanță de la oportunismul cras la mimarea frondei, de la grotescul picant (...) la patetismul de fanfară, de la dezgustătoarea ploconire la confortabilul patriotism este, prin cărțile din urmă, un fel de problemă ecologică. O Bistriță cu apele cu cât de năvalnice, cu atât mai poluate, a cărei sterilitate crește proporțional cu debitul. Și care dă prea puțină lumină pentru cât zgomot face".

La rubrica "Biblioteci în flăcări", același George Pruteanu îi are ca invitați pe Adriana Bittel și Mircea Nedelciu. Referindu-se la felul în care vor evolua lucrurile în România postrevoluționară, Adriana Bittel reia replica unui personaj din finalul volumului său Fototeca: "Tăt ce-o fost, numai cu alte văpseluri", iar Mircea Nedelciu consideră că "scriitorul, spre deosebire de lucrătorul din presă, trebuie să aibă acces la informații care nu țin doar de evenimentele zilei, ci de perioade mai lungi ale societății, începând de la elementele de arhivă și de analiză socială, până la toate informațiile politice, economice, ori la cele care constituie secrete de stat. Or, pericolul este că i s-ar putea interzice acest acces. Si asta seamănă cu felul ocult în care funcționa societatea anterioară. În același timp, există primejdia unui amestec în munca propriu-zis scriitoricească a unor elemente din afară: a politicului în esență. Cum se va stabili justa cumpănă între cât este muncă strict literară și cât este drept al politicului să se amestece – e o problemă care necesită multă atenție".

17 martie

• În "Timpul" (nr. 10) este transcris un interviu acordat de Petre Țuțea lui Ion Coriolan Malița și lui Alexandru Prahovara: *Restaurarea ordinei naturale*, dialog în care temele abordate sunt democrația și pluripartidismul, opoziția dintre capitalism și etatism comunist, evenimentele din Decembrie '89, schimbările din Europa de Est. P.Ţ.: "Bergosn a afirmat că democrația este singurul regim social compatibil cu demnitatea și libertatea umană. Are însă un viciu: n-are criterii de selecțiune a valorilor de conducere. În spațiul românesc de astăzi, trebuie să acceptăm democrația, care ne permite să respirăm liber, după o crâncenă tiranie stalinistă. În ceea ce privește structura societății românești viitoare, libertatea va permite poporului român, al cărui geniu politic este incontestabil, să o determine. (...)/ Eu am înțeles nu numai după evenimentele de la Timișoara, ci mai ales după manifestația mulțimii din București, a huiduielilor cu care a fost întâmpinat tiranul Ceaușescu. Ce semnifică aceste huiduieli? Că poporul român a afirmat necesitatea restaurării ordinei naturale călcată în picioare de tiranul stalinist, căruia mulțimea i-a

refuzat încrederea. (...) Prefer termenul de restaurare a ordinei naturale, celui de revoluție. De altfel, s-a spus că nu există revoluție în istorie, ci tehnici insurecționale în lupta pentru putere. (...) Mulțimea a înfruntat excesele staliniste ale revoluției proletare, căreia, în mod logic, nu-i putea urma o altă revoluție. (...) Revoluția din 17-22 decembrie 1989, mai precis Restaurarea, s-a transformat în lupta pentru putere. Și este firesc să fie așa, fiindcă lupta pentru putere este implicată în pluripartidism (...)".

• Nr. 11 al revistei "Contrapunct" este în cea mai mare parte dedicat evenimentelor revoluționare de la Timișoara. Pe prima pagină: un șapou-bilanț de Liviu Ioan Stoiciu (Timișoara! Timișoara!), editorialul lui Hanibal Stănciulescu (Amintiri despre timpul din urmă) și un articol de Cristian Teodorescu (Imensa vinovătie).

Mircea Nedelciu îi dă o contrareplică amuzată lui Toma George Maioescu și deconstruiește programul Partidului Liber Schimbist al lui Stefan Cazimir (Curat și/sau murdar, de la origini până în prezent).

□ Ioan Mihai Cochinescu comemorează martirii din Piața Operei de la Timișoara (Noptile memoriei).

Într-o casetă, Cristian Moraru îl taxează dur pe prezentator TV Cornelius Rosiianu pentru felul în care a prezentat Proclamatia de la Timisoara la telejurnalul din seara zilei de 11 martie, Gh. Iova scrie câteva propoziții despre sculptoruol Vlad Ciobanu și felul în care îl "vede" pe N. Stănescu, iar Mircea Mihăieș semnează un pamflet împotriva primei intervenții a minerilor în Capitală (Cât de patrioti sunt minerii).

Într-un text intitrulat În direct (de la corespondentul nostru), Liviu Ioan Stoiciu consemnează cele mai recente dezbateri de la "Consiliul Provizoriu al Uniunii Scriitorilor".

Mihai Zamfir scrie un medalion patetic despre orașul-martir din Banat (Trei zile la Timișoara), iar Carmen-Francesca Banciu publică a doua parte a serialului său despre Demagogia iubirii. DCristian Moraru scrie despre Sorin Titel (În postdestin), Florin Berindeanu și Gabriel Marineasa recenzează volumul Narațiunea ca imaginar de Ioan Vultur, Ion Bogdan Lefter prezintă, la rubrica "Structuri în miscare", fizionomia și evoluția revistei timișorene "Orizont" (Fișe pentru un spațiu cultural), Tania Radu comentează volumul Însemnări despre anii din urmă de Daniel Vighi (Orologiu cu flori), iar Elena Ștefoi își clarifică raporturile personale (literare și existențiale) cu optzeciștii timișoreni (*Din '80 încoace*).

În paginile următoare, Daniel Vighi și Viorel Marineasa anunță într-o casetă (Colaj cu Timișoara) reportajele publicate în cotidianul "Timișoara" și reluate în acest număr al "Contrapunctului".

În sumar mai figurează: prima parte a eseului Spiritul românesc în fața unei dictaturi de Nicolae Breban, poeme de Romulus Bucur și Eugen Bunaru, comentarii ale lui Dan C. Mihăilescu și ale Marianei Net despre Livius Ciocârlie, un concis Tablou cu bănățeni de Sorin Preda, un comentariu al lui Liviu Papadima despre cărtile Alexandrei Indries (Spațiul criticii și al ficțiunii), proze de Mircea Pora, un nou "Sertar" de Vasile Gogea, un fragment din romanul În pasaj al lui Viorel Marineasa (Iubeşte-i pe interbelici, îți ordon!), două traduceri ale Adrianei Babeți din Guy Scarpetta, o prezentare semnată de Emil Paraschivoiu despre Anatomia balenei albe de Marcel Corniș-Pop (O traversare critică), un articol al lui Ion Stratan despre fenomenul rock "Phoenix" (Păstori ai ființei), rubrica de "Contra-puncte" cu inserturi acide despre ultimele declarații ale colaboratorilor timișoreni ai lui Eugen Barbu (Ion Arieșeanu, Adrian-Dinu Rachieru, Ion Marin Almăjan, Mircea Șerbănescu ș.a.), traduceri din proza (Mediul zero) și din poezia lui Hans Magnus Enzensberger. □ Sub titlul Vandalism anticultural, Z. Ornea desființează recenta demolare a statuii lui C. Dobrogeanu-Gherea, asimilat aberant unui opresor comunist.

19-20 martie

• La Budapesta se desfășoară "Colocviul intelectualilor români și maghiari pentru reconciliere", în urma căruia mai mulți intelectuali (între care: Gabriela Adamesteanu, Ioan Aluas, Ioan Alexandru, Sorin Antohi, Hegedús B. András, Borsi-Kálmán Béla, Mircea Dinescu, Domokos Gésa, Konrád György, Thomas Kleininger, Demény Lajos, Gabriel Liiceanu, Bodor Pál, Balász Sándor, Coóri Sándor, Kányádi Sándor, Alin Teodorescu) semnează următoarea Declarație (reprodusă în paginile revistei "22", în nr. 11, din 30 martie): "Noi, intelectualii din România și Ungaria, întruniți în zilele de 19 și 20 martie 1990 la Budapesta, într-un dialog sincer, menit să aducă firescul și normalitatea în relațiile dintre cele două popoare, am primit cu neliniște vestea unor acțiuni violente și iresponsabile petrecute în 19 martie la Târgu Mureș, care nu pot decât să contracareze și să compromită procesul de democratizare a societății din România, și în acest context să tulbure conviețuirea pașnică a românilor și maghiarilor din Transilvania./ Asemenea acțiuni riscă să împiedice integrarea României în Europa de azi și de mâine./ Am fost mâhniți și revoltați aflând că un scriitor de talia lui András Sütö, care a avut de suferit în regimul trecut pentru demnitatea și curajul său civic, a fost din nou agresat alături de conaționalii săi (frații săi maghiari) de persoane și grupuri care nu au înteles că dialogul între etnii diferite nu se face prin violentă, ci prin argumentul cuvintelor./ Credem, de asemenea, că ține de răspunderea oricărui guvern de a garanta și proteja viața fiecărui cetățean, precum și drepturile individuale și colective./ În ceea ce ne privește, noi, intelectualii din România și Ungaria întruniți la Budapesta, facem apel la toate forțele sociale și politice să dea dovadă de responsabilitate, moderație și luciditate, și declarăm că vom răspunde la toate încercările de dezbinare prin tot atâtea forme de conciliere și înțelegere".

19 martie

• I. Oprișan selectează, în "Jurnalul literar" (nr. 11-12), dintr-un interviu acordat de Alice Vera Călinescu, câteva răspunsuri menite să ofere amănunte

noi despre personalitatea criticului ("Nu suferea pe nimeni când scria, dar după definitivarea textului mi-l citea mie").

20 martie

• Gheorghe Grigurcu publică în "Dreptatea" articolul *G. Călinescu și Iuliu Maniu*, în care afirmă că admirația pentru "personalitatea complexă a lui G. Călinescu" nu trebuie transformată în fetiș. Regimul comunist s-ar fi folosit în cazul lui G. Călinescu de o "mistificare în doi timpi": întâi, a fost considerat "idealist burghez și cosmopolit", apoi s-a trecut la dogmatizare printr-un "automatism al admirației". Pontiful "cultului dubios" a devenit Eugen Barbu. G. Călinescu, "Divinul critic", a fost repede transformat într-o "afacere rentabilă" a "Săptămânii" și a "Luceafărului". S-a speculat, evident, "un aspect dezolant al activității sale": "aderența grăbită la totalitarismul roșu". G. Călinescu a crezut că e bine să înceapă cu câteva "gesturi demolatoare", o "victimă predilectă" fiind Iuliu Maniu.

21 martie

• Într-un articol din "Luceafărul" (nr. 8), Dincoace și dincolo de literatură, Cristian Moraru semnalează inapetența cvasigenerală a scriitorilor români pentru teoria literară: "Cu excepții mai mult sau mai puțin prestigioase (dar care confirmă regula), poeții, prozatorii și dramaturgii din seriile literare «consacrate» nu arată un interes special pentru teorie, fie ea literară sau nu numai. Astfel încât, nu avem prea multe prilejuri pentru a regândi vocația (dacă și câtă este) a scriitorului român de astăzi pentru eseul teoretic, în genere, pentru forme de manifestare mai «cerebrale», altele decât cele ce-i dezvăluie de regulă «identitatea artistică». «Performanta» obișnuită, în cazul în care aceasta apare, este pledoaria pro domo, cu o demnă de invidiat dezinvoltură în elaborarea argumentației. Funcționează, mai mult decât atât, o mefiență organică în fața teoreticului, intuit ca element periclitant al firescului ființei, sindrom al rigidizării interioare, deci și al mistificării «autenticei» elaborări artistice. (...) Extrem de acută, conștiința literaturii se constituie, la un Mircea Nedelciu sau Vasile Andru, de pildă, prin problematizarea fără menajamente a mizei literare".

22 martie

• În nr. 12 al "României literare", în cadrul "Dezbaterilor «României literare.» Anul 1990 sau anul 1?", Mircea Horia Simionescu publică articolul *Politicul travestit în estetism*, clarificându-și poziția în legătură cu ideea de "rezistență prin cultură". În opinia scriitorului, literatura este prin ea însăși reacționară, ignorarea programatică a substratului politico-ideologic accentuându-i această trăsătură: "De la primele mele cărți (multe încă în manuscris), inclusiv jurnalele anilor '40-'50, până la ultimele mele romane, constiinta politică,

atitudinea civică și morală s-au păstrat discret în umbra proiectului artistic. Ciudat: tocmai rezistenta la somatiile politicului si la imperativele angajării (timp de decenii, «comanda socială» a tot strigat la fereastra mea), le-a infuzat scrierilor coloritul politic pe care începusem să-l cred absent și care, în lumina adusă de Revoluție și de libertate, apare nu doar viu și articulat dar și consecvent. Revenind critic asupra cărților mele, publicate de-a lungul a două decenii si trecute prin furcile caudine ale cenzurilor și autocenzurilor, descopăr cu plăcere că atitudinea și angajarea, prezente peste tot, nu numai că n-au suferit din pricina veşmântului extravagant și evaziv, dar au înglobat în țesătura lor adevăruri ce n-au nevoie de traducere, previziuni pe care nici nu le-am contabilizat, necum să le fi regizat, situații și mecanisme ale puterii cărora, în febra travaliului exclusiv artistic și... gratuit, nu le acordasem viză de trecere. Lectura scrierilor, acum, scoate în plan deschis nu o învinsă atitudine de disidență, ci o calmă, prelungită și sistematică politică de rezistență. Faptul de a fi ales alegoria, fabula, parabola și aluzia inocentă, necedând niciodată somațiilor străzii și ale autorității, mi-a fost benefic: însuși nivelul artei a garantat adevărurile ce se cereau spuse".

Sub titlul Bunătatea poetului, Valeriu Cristea evocă momentul pătrunderii sale, în urmă cu 26 de ani, în redacția "Gazetei literare", revistă condusă, la vremea respectivă de poetul Tiberiu Utan - "om bun" și "coleg receptiv" și totodată "un poet adevărat, de rară sensibilitate și delicatețe". Tiberiu Utan "l-a promovat pe Eugen Simion, un critic a cărui stea începuse să urce vertiginos" și "și-a asumat riscul, deloc mic chiar în condițiile de timidă liberalizare (...), de a-l angaja la principala revistă a Uniunii Scriitorilor pe Lucian Raicu, critic (...) care fusese obligat să «tacă» vreme de nu mai puțin de cinci ani din pricina unor «abateri»". "Tiberiu Utan instaurase la «Gazeta literară» din acei ani un climat de colegialitate, de autentică democrație, am putea spune astăzi. (...) Se va înțelege stupoarea și indignarea cu care am citit de curând în paginile unui cotidian de mare tiraj o dezinvoltă dezinformare a acestui om de bine demn de gratitudinea și stima multora dintre noi."

• În "Convorbiri literare" (nr. 5), Al. Dobrescu face referire la un interviu acordat de Moses Rosen, în "Tribuna" (nr. 6/1990), unde, exprimându-şi admirația pentru Eminescu, șeful comunității evreiești din România declară că în scrierile de gazetar, poetul se dovedește antisemit, după cum se poate constata în volumul 9 din *Opere*, seria academică. Indignarea lui Al. Dobrescu se manifestă ferm atunci când Moses Rosen recunoaște că a luat atitudine împiedicând, un deceniu, apariția volumului 10, deci "publicarea lui Eminescu în propria lui țară": "Am mobilizat, spune Moses Rosen, o campanie mondială împotriva antisemitismului, m-am adresat jutiției. (...) După aceea s-a dat dispoziție ca volumul 10 să nu mai apară. Nu a apărut mulți ani, a apărut anul trecut". Grave, la adresa lui Eminescu și "a întregii noastre istorii", i se par lui Al. Dobrescu și comentariile următoare: "Eminescu n-a fost fascist, dar ce

scria acolo este fascism. Eminescu a fost victima boierimii de atunci care dorea să-i extermine pe evrei". În replică, redactorul șef al "Convorbirilor" conchide: "Am fi doritori a ști ce părere are domnia sa despre alte primejdii ce au bântuit realitatea postbelică a Europei de răsărit, despre, bunăoară, conaționalii săi din conducerile partidelor comuniste, implicați până peste cap în masacre, schingiuiri, violări ale drepturilor omului. N-ar fi oare normal să se pronunțe, măcar la fel de categoric, domnul rabin șef și asupra acestei categorii de fapte ce a murdărit istoria contemporană?".

Mircea Handoca publică fragmente din Jurnalul lui Mircea Eliade din perioada 1921-1924.

- Barbu Cioculescu semnează în "Dreptatea" articolul *Despre presa de senzație*, în care observă că, între ziarele nou apărute, care publică "seriale de fond și de senzație de la Orwell la generalul Pacepa", "Dimineața" s-a orientat predilect spre Zaharia Stancu, "mai aproape de sufletul directorului ei, distinsul universitar și mentor, de Al. Piru". Barbu Cioculescu relatează o confidență pe care i-o făcuse tatălui său Mihail Sadoveanu, după apariția volumului *Zile de lagăr* (1945), anume că "știa din izvoare sigure" că Zaharia Stancu fusese informator al siguranței statului, introdus ca atare în lagărul de la Târgu Jiu.
- Ion Buduca, Radu Călin Cristea şi Radu G. Țeposu publică în "România liberă", sub titlul *Cazul revistei "Cuvântul"*, un articol despre conflictele din cadrul redacției revistelor studențești "Cuvântul" (fostă "Viața studențească"), "Amfiteatru" şi "Preuniversitaria", miza fiind schimbarea vechii conducerii "ceauşiste". □ O notă a redacției dezavuează hotărârea viceprim-ministrului Mihail Drăgănescu, care, "prin adresa nr. 445 a Guvernului" "reatribuie conducerea revistelor «Cuvântul» şi «Amfiteatru» fostului redactor-şef" Dinu Marin, "ca unic responsabil de editarea şi difuzarea acestor publicații".
- Paul Anghel publică un articol anticomunist Apocalipsa din Carpați (I) în nr. 1 al săptămânalului "Fapta" (publicație "de informație și atitudine" a Partidului Democrat al Muncii; director: Ilie Purcaru): "Apocalipsa din Carpați s-a încheiat, în zilele începutului de martie, cu suprema demolare: în Europa răsăriteană a fost smulsă, de pe soclul de sânge care a scăldat două continente, statuia lui Lenin. (...)/ Comunismul a adus societățile umane, oriunde a fost instalat, la gradul zero. Tehnicile au fost simple și brutale: mai întâi lichidarea societății civile, apoi lichidarea națiunii ca unitate dinamică, cu o identitate anume, în sfârșit lichidarea familiei ca matrice intangibilă a speciei. Comunismul ceaușist a inovat, introducând o noutate: lichidarea antropologică a omului, prin frig, întuneric și foame (...). Fiindcă amploarea proiectului ceausist depășește imaginabilul (...). Ce altceva reprezintă proiectul de strămutare a râurilor într-o rețea de canale înnămolite, de lichidare a Deltei Dunării, de radere a Muntilor Carpati, unul câte unul? (...) Viziunea apocaliptică din insula Patmos îl cuprinde totuși și pe homunculul nostru de la Carpati, care a fost un anticrist. (...)/ Da, Ceausescu e un personaj tâșnit din

mileniul negru, o falie a timpului uman care a și întemeiat un model de timp, model pe care eu unul l-am numit cândva, într-o lucrare de filosofie a culturii, modelul catastrofic".

Un articol semnat "Dr. Darsh", *Lăsați-ne, domnilor, să dormim!*, semnalează manifestarea unei "noi forme de terorism", pe care "îl regăsim în presa liberă sau cel puțin într-o parte a ei": "Principalul loc în topul terorist postceaușist îl ocupă, după noi, «România liberă», apoi «Libertatea», apoi «Express»-ul, apoi... Apoi, da, chiar subtila și eleganta revistă «22». Terorismul filosofilor de aici e și snob, și – să nu se supere pe noi! – hilar. Dar e. Adepții lui Heidegger și ai lui Constantin Noica nu vor să uite, s-ar zice, că cei doi patroni spirituali ai domniilor lor au fost și oameni de cămașă colorată și de diagonală. «22»-iștii nu și-au însușit de la ei decât cămășile".

23 martie

• Nr. 12 al revistei "Contrapunct" se deschide cu un editorial al lui Gheorghe Crăciun (Libertatea constângerii). Autorul asumă efectele pozitive ale autocenzurii din comunism: refugiul în experimentalism și ludic, dar mai ales constiința sporită a limbajului.

Într-un text succint de pe aceeași pagină, Florin Iaru persiflează impostura pseudoliteraților postcomuniști (No man's land "Libertatea nu este un dar").

La rubrica "Platforme și programe", Mircea Nedelciu comentează realizarea unui "text colectiv" prestigios (Codul Constituțional al Americii) pornind de la participarea sa la două proiecte literare colective: Trafic de umbre (primul titlu al Femeii în roșu) și Autobuzul de Însurăței (Urmăriți-mă pă text, sau cum se redactează în comun). 🗆 Alături sunt repoduse caracterizările organelor de represiune la adrea poetului Mircea Dinescu, în perioada arestării sale la domiciliu.

La rubrica "Sotron", D. Ţepeneag semnează câteva crochiuri satirice despre viața literară postdecembristă, sub titlul Pupături Piața Presei Libere.

Este publicat un interviu cu profesorul Alexandru Melian realizat de Vlad Pavlovici, în care cel dintâi rememorează gestul trimiterii unei scrisori de protest la Europa Liberă din partea "Frontului Salvării Naționale" și în urma unor discuții cu Ion Coja, ca reacție (între altele) la proiectul ceaușist al sistematizării satelor.

Ovid. S. Crohmălniceanu îl prezintă pe colaboratorul său, profesorul german de la Heidelberg Klaus Heitmann (Un mare prieten al României în Germania). Cristian Moraru comentează noul volum al lui Ioan Holban, Literatura subiectivă, iar Liviu Ioan Stoiciu glosează pe marginea ultimei ședințe de Consiliu a U.S.R.

Ion Bogdan Lefter discută, la rubrica "Structuri în mișcare", despre Ștefan Aug. Doinaș și revista "Secolul 20", care își reia apariția (Degețel și căpcăunul).

Corin Braga recenzează volumul Ioanei Em. Petrescu, Eminescu și mutațiile poeziei românești (Vedere și viziune). $\Box$ Magda Jeanrenaud publică prima parte a unui eseu (anterior) cenzurat despre Luca Piţu (Discursul inversator), iar Bogdan Ghiu improvizează eseistic în jurul semnificațiilor mitice ale Revoluției din decembrie 1989, dar și al relației adiacente dintre limbaj și putere (Juxta-poziții).

Continuă publicarea eseului Spiritul românesc în fata unei dictaturi de Nicolae Breban.

□ Ioana Pârvulescu scrie despre romanul nonfictiv Clopotul scufundat de Livius Ciocârlie (A privi/a fi privit. Gâlceava criticului cu profesorul).

Alexandru George semnează un eseu de reconsiderare a generației '80 ca "generație de filologi", singularizată și izolată în contextul represiv al regimului comunist (Pentru definirea unei generații), iar Romulus Bucur încearcă să-și lămurească, într-un scurt text, existența propriului public (La cetitoriu).

În locul rubricii "Contra-puncte" - un protest al redacției pe care îl consemnăm cvasiintegral: "Unul dintre cei mai agresivi activiști ai fostului UASCR care ani de zile a ostracizat tânăra generație de scriitori, tovarășul care a pus umărul la desfiintarea celor mai importante cenacluri ale studentilor, consilierul celor care au lucrat, ani de zile, la desfiintarea revistei «Echinox», om de culise si de afaceri politice al dictatorului semianalfabet, acest personaj disprețuit de întreaga breaslă a ziariștilor și a scriitorilor din țară, a regăsit, în sfârșit, audiență la noua putere. După ce a fost contestat de două treimi ale redacției pe care a condus-o ca odios cenzor mai vigilent decât cenzura, Dinu Marin - vă spune ceva acest nume, domnilor de la fostele noastre servicii de informații?! sluga ceaușistului Nicolae Dragoș, autor, ca și acesta, de cuvântări oficiale pentru șefi, autor a trei-patru articole în presa comunistă (căci talentul nu se învată!), în care dictatura era ridicată în ceruri, informatorul secretar al UASCR din anii (...) când amenința studenții cu cu securitatea, acest nerușinat activist care a fost și a rămas Dinu Marin, a reușit să murdărească, iată, și fața curată a presei de azi...". Şi încă: "Două treimi din redacția revistelor «Cuvântul», «Amfiteatru» și «Preuniversitaria», s-a constituit pe 22 februarie 1990 într-un grup de initiativă care a cerut separarea celor trei reviste după cum urmează: - «Cuvântul» și «Amfiteatru» sunt revendicate de acest grup de inițiativă din care fac parte 12 membri ai fostei redacții unice, urmând ca noul consiliu de conducere al redactiei revistelor «Cuvântul» și «Amfiteatru» să fie format din Radu G. Teposu, Ioan Buduca și Radu Călin Cristea. - «Preuniversitaria» rămâne să fie realizată de restul fostei redacții unice, din care fac parte 7 membri, foști activiști ai UTC și UASCR: Dinu Marin, Lorin Vasilovici, Florian Dudu, Florin Pasnicu, Otilian Neagoe, Petru Brașoveanu și o stenodactilografă. Procesul verbal al comitetului de inițiativă a fost înaintat directorului Editurii «Presa liberă», care a luat act de legalitatea inițiativei. De asemenea, directorul Editurii «Presa liberă» a luat act și de adresa nr. 379 din 28. 02. 1990, prin care B.T.T. acceptă să asigure, în numele personalității sale juridice, editarea revistelor «Cuvântul» și «Amfiteatru», adresă care este semnată de domnul ministru Andrei Pleșu, întrucât la data acestei semnături, 1 martie 1990, BTT era încă în administrația Ministerului Culturii. În săptămâna 3-10 martie, ca urmare a unei interventii calomnioase a lui Dinu Marin – fostul redactor sef al celor trei publicatii – primul ministru află că, de fapt, comitetul de inițiativă al celor 12 nu reprezintă decât un grup minoritar, de extremă dreaptă, antisemit si nationalist. Ca urmare, se fac presiuni guvernamentale asupra directorului Editurii «Presa liberă» pentru ca, în 19 martie, viceprimministrul Mihai Drăgănescu să semneze următoarea adresă: «Guvernul României, viceprim-ministru nr. 445, București, 19. 03. 1990, Către Èditura Presa liberă, domnului director Stan Pelteacu, Urmare a sesizării făcute de comitetul de inițiativă al revistelor Cuvântul, Amfiteatru, Preuniversitaria, privind tipărirea și difuzarea ilegală a numărului 7 al revistei Cuvântul, la initiativa unui grup din cadrul redacției, care s-a desprins în mod nelegal de aceasta, vă punem în vedere că revista Cuvântul trebuie să fie, pe viitor, editată de consiliul de conducere al redacției legal constituit, având în acest sens responsabilitatea tipăririi și difuzării redactorului-sef, domnul Dinu Marin, iar nu de alte persoane sau instituții. (...) Acest abuz guvernamental reprezintă un act de autodescalificare morală și politică, o protecție cel puțin suspectă acordată unor foști activiști și o complicitate cu metodele lor diversioniste, pe care am fi vrut să le considerăm defuncte. Protestăm cu vehemență împotriva acestor practici ceaușiste ale actualului nostru guvern. Semnează: Ștefan Aug. Doinas, Ioan Grosan, Ion Vartic, Marian Papahagi, Ștefan Agopian, Mircea Mihăieș, Daniel Vighi, Viorel Marineasa, Adriana Babeți, George Şerban, Cornel Ungureanu, Elena Ștefoi, Radu Enescu, Al. Cistelecan, Mariana Marin, Marta Petreu, Liviu Ioan Stoiciu, Mircea Nedelciu, Domnita Petri, Angela Marinescu, Dan Pavel, Gheorghe Iova, Ana Blandiana, Sorin Preda, Cornel Nistorescu, Magda Cârneci, Marius Ghica, Ion Mureşan, Virgil Mihaiu, Liviu Antonesei, Carmen Francesca Banciu, Val Condurache, Aurel Pantea, Ioan Moldovan, Laurențiu Ulici, Dan Arsenie, Cezar Baltag, Solomon Marcus, Daniela Crăsnaru, Nicolae Breban, Doina Uricariu, Alexandru Mușina, Florin Iaru, Cornel Regman, Gheorghe Grigurcu, Costache Olăreanu, Mircea Horia Simionescu, Gabriela Negreanu, Florin Manolescu, Dan Ciachir, Ioana Crăciunescu, Bogdan Ghiu, Mircea Zaciu, George Bălăiță, Geo Dumitrescu, Nicolae Prelipceanu, Romulus Rusan, Cristian Popescu, Eugen Suciu, Sânziana Pop, Voicu Bugariu, Eugen Uricaru, Ilies Câmpeanu, Cristian Moraru, Ion Stratan, Hanibal Stănciulescu, Bedros Horasangian, Denisa Comănescu, Traian T. Coșovei, Dan Laurențiu, Ion Simut, Ion Pop, Mircea Martin, Marius Tupan, Alin Teodorescu, Marcel Tolcea, Alexandru Vlad, Teodor Sugar, Cristian Teodorescu, Alex. Ștefănescu, Helmuth Britz, Ileana Mălăncioiu, Stelian Tănase, Pan Izverna, Mircea Cărtărescu, Mircea Ciobanu, Ion Iovan, Paul Daian, Ion Drăgănoiu, Vladimir Tismăneanu, Lucian Vasiliu, Vasile Vlad, Vasile Petre Fati, Ioana Ieronim, Ion Bogdan Lefter»".

• În interviul acordat revistei "Cronica" (nr. 12), Neagu Djuvara îi mărturisește lui Florin Cântec că, întors după aproape 46 de ani în România, a fost șocat să observe că, "de îndată ce treci granița Ungariei intri într-o țară de o sărăcie lucie". În plus, după o jumătate de secol de regim comunist, "s-a schimbat strada!, adică oamenii pe care îi vezi pe stradă (...), o lume care nu exista înainte și care constituie un fapt îngrijorător pentru dezvoltarea viitoare a tării. Ai impresia că ei nu pot reactiona cum ar reactiona un om din Europa pentru că au fost îndobitociti de 45 de ani de comunism". Astfel se explică rezerva față de economia de piață, față de Occident, apatia politică a tinerilor etc.

La rubrica "Biblioteci în flăcări", George Pruteanu realizează un interviu cu Eugen Simion, pe tema "lungului război" al celor 45 de ani de comunism. E.S.: "Au fost scriitori demni care și-au apărat opera și sensul valorilor. (...) Scriitori admirabili. Fiecare, în felul său, a apărat demnitatea acestei culturi". Criticul și-ar fi dorit ca "mulți dintre intelectualii români să nu fi părăsit poporul român. Era nevoie de ei. Mulți dintre cei care au plecat au făcut mult, acolo, pentru cultura noastră. I-am fi vrut aici: poate eram mai puternici, poate rezistam mai mult". E.S. aduce în discutie, în acest interviu, și diferența dintre cenzura extrem de "perfidă" a anilor '80 și aceea "mai onestă" din urmă cu 15-20 de ani, care "avea măcar un număr de puncte, niște parametri determinabili", în vreme ce "noua cenzură era un fel de cenzură interpretativă". În ceea ce privește ultimul volum al criticului, "cenzorul meu a fost destul de blând (...), nu mi-a desfigurat cartea, asta o spun limpede". În legătură cu scriitorii care au făcut concesii discursului propagandistic comunist, dar care au totuși o anumită valoare, Eugen Simion crede că se cuvine să li se dea "posibilitatea să se reabiliteze prin talentul lor": "Scriitorii care au lăudat epoca lui Pericle își vor face, sper, un examen de conștiință, pentru a înțelege că au participat la o operă de mistificare și dacă, apoi, vor veni cu cărți bune, criticul, ca părintele biblic, îi va aștepta gata să sacrifice mielul cel gras...!".

• Nr. 12 al revistei "Orizont" are pe prima pagină un articol de fond al lui Mircea Mihăies (Ce poate scriitorul), legat de apropiatele alegeri de la USR. Este pusă în discuție chestiunea "singurătății" scriitorului, a apărării propriilor drepturi, dar și implicarea publică a acestuia: "N-am beneficiat, e drept, de revoluția de catifea a cehoslovacilor. Dar nimeni, în România, n-ar fi uimit să avem, în mai, un președinte scriitor. Firește, totul sună a scenariu SF. Dar un scenariu extrem de realist. O dovedesc anchetele de opinie, referendumurile, zvonurile. Scriitorii își împart, cu un firesc nefiresc, popularitatea cu oamenii politici, cu sefii de partide, cu fostii și viitorii disidenți. După cincizeci de ani, se poate spune, fără exagerare, că scriitorul se arată capabil nu doar să graviteze în jurul puterii (cum i s-a reproșat), ci să fie el însuși un generator de putere".

Sumarul conține, de asemenea, o anchetă intitulată Ce așteptați din partea noii Uniuni a Scriitorilor?, la care participă Eugen Todoran, Traian Liviu Birăescu, Gheorghe Schwartz, Ivo Muncian, Sofia Arcan, Livius Ciocârlie, Simona Grazia Dima, Ondrejz Stefanko, Dumitru Toma, Marcel Turcu, Olimpia Berca, Mandicz György, Brany Ferencz, Eugen Dorcescu, Mircea Şerbănescu, Laurențiu Cerneț, Ioan George Şeitan, Ion Dumitru Teodorescu, Anton Palfi, Marcel Turcu, Daniel Vighi, Draga Mirianici.

La ancheta Cum ați scrie un roman despre Revoluție? răspund, evaziv, Sofia Arcan, Aurel Ghoerghe Ardeleanu, Florin Bănescu, Miomir Todorov.

Mircea Mihăieș comentează volumul Literatura subiectivă al criticului ieșean Ioan Holban (Literatura la ciorap).

Olimpia Berca pledează pentru necesitatea unui dicționar al scriitorilor români grupați după criterii teritoriale, pornind de la continuarea proiectului unui dicționar al scriitorilor timișoreni inițiat în aprilie 1989 de revista "Orizont". Autoarea lasă în seama istoriilor literare criteriul axiologic, ceea ce contează în prima fază fiind exhaustivitatea includerilor (Argument).

Sumarul mai conține, între altele, însemnări eseistico-diaristice de Livius Ciocârlie (Fragmente despre vid), un "montaj" realizat, tradus și prezentat de Șerban Foarță (căruia îi aparține și titlul), din reflectiile lui Emil Cioran (Despre tragedie, tragezi și cabotini).

- În nr. 10 al revistei "22", Ștefan Aug. Doinaș publică articolul *Viața postu-mă a dictaturii*.
- În "România liberă", Octavian Paler (Luciditatea de care avem nevoie) comentează cu îngrijorare recentele evenimente de la Târgu Mureș: "Să nu-și dea seama cel ce lezează sentimentul național al celuilalt, prin acte necugetate, că ațâță strigoii vendetelor? Că fiecare popor, ca și fiecare minoritate, au lucruri sfinte pe care nu acceptă să le vadă pângărite? Şi că orice intoleranță naște intoleranță? Din nefericire, vorbim iarăși despre morți. Numai că, de data aceasta, moartea n-are nimic eroic".

  Pe de altă parte, sprijinind Declarația Guvernului României "cu privire la evenimentele grave petrecute, începând cu ziua de 15 martie 1990, într-o serie de localități din Transilvania, care au culminat cu manifestările de violență din municipiul Târgu Mureș", Florin Gabriel Mărculescu observă, în articolul Inima României: "Nu încape îndoială că instalarea acestui inadmisibil climat de violentă se datorează, în mare parte, declarațiilor ostile, revizioniste ale unor personalități politice de prim rang din Republica Ungară, începând cu cele ale ministrului de externe Gyula Horn și sfârșind cu apelul din 18 martie al președintelui interimar Mátyas Szüros prin care maghiarilor din România li se cerea să-și intensifice activitatea și să se organizeze pe temeiul ideii că Transilvania ar fi «pământ strămosesc maghiar». Si aceste declarații - în opinia subsemnatului iresponsabile - au fost acompaniate de ample acțiuni propagandistice de autoritățile statului ungur pe teritoriul României".

24 martie

• Luca Piţu evocă, în "Timpul" (nr. 11), figura neconvenţională a monahului N. Steinhardt (*Pelerinajul la Rohia*): "Bărbos, slab, înalt, amestec de duhovnic şi general ţarist. (...)/ La masa de prânz zăbovea stareţul în lungi voroave cu noi. Întreba de domnii Ion Pop şi Mircea Zaciu, care trecuseră cu ani în urmă p-acolo. Avea o idee înaltă despre prima serie a «Echinoxului». Lui Antonie Plămădeală prefera să-i laude romanele. (...)/ Între orele 15 şi 16,

meloman incorigibil, Părintele Steinhardt se replia în cămăruța din casa poetului. (...) În pijamale mirene, ne primea întins pe pat între un număr din «The New Yorker» și «The New York Review of Books» ce i le trimitea deja citite, din SUA, Virgil Nemoianu. (...)/ Părintele, cu vocea sa foarte caldă, insistentă, insinuantă, era foarte monden în intimitate, dornic de noutăți cotidiene, de știri din perimetrul poeților. Ce mai face Stoiciu? Dar Ion Cristofor? Pe unde mai e Mariana Marin? (...)/ Liviu Cotrău pretinde că într-o dimineață, ieșind la o răcorire pe roua dintre fagi, a auzit o voce puternică umplând spațiile forestiere. S-a prins că era a Părintelui și l-a urmărit pe cărărui. Când grăbindu-se, când oprindu-se brusc, dovedind control perfect al gesturilor, monahul se exersa în vederea predicii din duminica următoare".

- Nr. 12 din "Tineretul liber Suplimentul literar și artistic" este axat tematic pe arhitectură, deschizându-se cu un poem al lui Augustin Ioan, Imn la demolări, extras din placheta Gestica (1987).

  Un amplu interviu îi acordă, aceluiași Augustin Ioan, rectorul Școlii superioare de arhitectură, Alexandru Sandu. Ideea centrală a dialogului este continută în titlu: Ce s-a distrus, acum nu se mai poate recupera.

  În cadrul rubricii "Jurnal de lectură", Marian Ioan prezintă volumul Ce este arhitectura?, iar Cezar Radu semnează eseul Limba de lemn și arta organizării spațiului: "Arhitectura evidențiază faptul că alături de sursele politico-ideologice trebuie luați în considerare, pentru a înțelege mentalitățile de lemn dintr-o perioadă, și factorii ce țin de psihologia dictatorilor. Valoarea de simptom a arhitecturii este de netăgăduit. Diferențele lesne sesizabile dintre edificiile staliniste și «ctitoriile» ceaușiste dau seamă de deosebirile dintre cei doi, în planul ambițiilor, în cel al gustului estetic, dar mai cu seamă în cel al complexelor".

  În fine, Augustin Ioan semnează și articolul Despre simbolistica sacrală în arhitectură.

  În cadrul rubricii "Cronica receptării", Mircea Nedelciu scrie despre Capitale de imperii.
- În "România liberă", Al. Raicu, fost secretar general de redacție la "Națiunea", îl evocă pe G. Călinescu (*Cu G. Călinescu la "Națiunea" și acasă…*).

26 martie

• În "Dreptatea", Marin Bucur publică articolul intitulat *Întâiul mare martor:* **Panait Istrati**, văzând în autorul *Spovedaniei pentru învinși* "un scriitor «proletar» cinstit și autentic".

27 martie

• În nr. 5 din "Zig-Zag. Magazin" ("revistă de actualități și reporataje", avându-l ca redactor-șef – devenit ulterior director – pe Ion Cristoiu, cu mențiunea că acesta va fi înlocuit temporar, de la nr. 29 până la nr. 34, de Adrian Păunescu), este publicat – sub titlul *Pe Adrian Păunescu îl va judeca doar timpul*, la rubrica "Dreptul la apărare" – un text semnat de Alfred Neagu

(editor și traducător): "Adrian Păunescu a beneficiat întotdeauna din plin de sentimentele noastre: l-am iubit mult, acum îl detestăm în aceeasi măsură./ Am fost cu totii pe cale să iertăm unui important personaj politic întreg trecutul său în aparatul represiv (...), pentru ceea ce începuse să facă mai înainte de revoluție și în zilele revoluției. Dar Adrian păunescu trebuie fugărit pe străzi mai rău ca teroriștii, care și ei se bucură de clemența și amnistia pe care am acordat-o tuturor, cu o singură excepție. (...) Pe Adrian Păunescu îl punem la zid și tragem în el cu titluri de-o șchioapă, denunțându-l, în chipul cel mai curajos, cu articole colportate de aiurea./ Am lăsat corul mare și impresionant al osanalistilor de toate felurile să se împrăștie pe la casele lor, în chip discret, și nu le mai zicem nimic, unii chiar au pus mâna din nou pe condei (...) Dar, printr-un consens foarte larg - cuvânt la modă - pe Adrian Păunescu l-am condamnat la un fel de arest la domiciliu, fiindcă, dacă-l vedem pe undeva, îl vom huidui cum știm noi oamenii liberi s-o facem. (...)/ Şi mă întreb de ce atâta înverșunată dușmănie împotriva lui. Să fi fost el chiar singurul care l-a menținut pe Ceaușescu în funcție și noi să nu fi aflat decât acum?/ (...) Adrian Păunescu este un mare poet și a făcut și greșeli pe măsură. Poetul plătește acum totuși prea scump greșelile omului care a aderat la ambiguul proverb care-l îndemna să dea și dictatorului ce-i al dictatorului. (...)/ Sunt optimist în ce-l privește pe Adrian Păunescu. Recursul lui va fi judecat de o instanță mai dreaptă chiar dacă mai severă decât noi contemporanii lui: timpul. Care ne va judeca și pe noi".

Într-o notiă nesemnată, Exilul nu sporește talentul, este ironizat Dorin Tudoran care, "Proaspăt descins de pe aeroportul Kennedy din New York (...), a dus la București o viaă extrem de agitată": "A avut numeroase întâlniri, a făcut multe vizite, a împărit în dreapta și în stânga indicaii. Dar, mai ales, a dat interviuri. Atât de multe și în atâtea locuri că zilele bietului om par să se fi consumat în naveta de la un microfon la altul. Plecarea în America a sporit autoritatea lui Dorin Tudoran. Nu însă și valoarea. Poetul a rămas același: pe cât de meschin, pe atât de puin talentat".

28 martie

• "Luceafărul" (nr. 9) consemnează un interviu cu Virgil Tănase: "Literatura română se face în România și nu în străinătate". V.T. "Îți trebuie un imens geniu pentru a construi o operă (și nu o carte sau două) fără a întreține o relație vie cu un public oricare ar fi el. (...) Nu este vorba, firește, nici de ceea ce se cheamă publicul larg, nici chiar de publicul «plătitor», ci de această țesătură din multe fire care este viața literară a unui spațiu cultural dat: relațiile cu cititorii, desigur, dar și cu revistele, cu alți scriitori, cu puterea politică, cu criticii, cu înseși cărțile care vin să se așeze alături de ale tale pe taraba librăriei. Iată de ce literatura exilului mi s-a părut artificioasă, scriitorii exilului închiși într-un fel de grădină zoologică unde (...) un tigru rămâne un tigru și un cimpanzeu un cimpanzeu, dar nu întru totul: existența lor e impregnată de

falsitatea unui ghetto, îngrijitorul mângâindu-le boturile și aducându-le hrana după bună voia lui, totul desfăsurându-se după o altă locică care nu are nimic de a face cu cea naturală, liberă".

Într-un articol despre volumul Simonei Popescu Xilofonul și alte poeme (Un debut exemplar), Florin Manolescu descrie nostalgic atmosfera cenaclului "Junimea" condus de Ov. Crohmălniceanu: "Iarna, până în preajma Crăciunului, într-o sală încălzită din Schitu Măgureanu, pregătită pentru a-i alunga pe oameni, nu pentru a-i primi, în fiecare marți, de la șase la zece seara, când administrația stingea lumina, după sistemul cârciumilor de mahala, cu paltoane pe ei, cu mănuși și chiar cu căciulile în cap, între patruzeci și cincizeci de cenacliși (puteau fi uneori și mai mulți) se adunau să facă literatură. Cred că ar fi rămas acolo și dacă în cameră s-ar fi dat drumul la apă. Se știa bine că aproape toate textele care se citeau la Junimea nu se putea publica sau că toată activitatea cenaclului era strict observată. (...) Pe lângă marea rezistență la «frig», Junimea i-a mai înzestrat pe junimsti cu un simt special pentru dezbaterile de idei, într-un context pe care nu-l pot numi altfel decât universitar. Aproape toți cei care au trecut prin acest cenaclu s-au format ca scriitori cu o solidă pregătire filologică și lucrul acesta se vede din usurința cu care pot trece oricând de la creația propriu-zisă la exercițiul critic sau chiar la acela de teorie literară".

La rubrica intitulată "Cartea străină", Ov. S. Crohmălniceanu (Hitler cozeur) comentează un volum apărut în 1981 la o editură din Hambrug: Adolf Hitler, Monologe im Führerhauptquartier. 1941-1944.

Dan C. Mihăilescu propune o relectură a volumului cioranian Schimbarea la față a României, insistând asupra unor amănunte legate de problema naționalismului interbelic.

Horia Gârbea scrie un articol despre Nichita Stănescu (În luna lui Marte): "(...) destinul său de poet național l-a făcut notoriu în rândul marelui public, l-a impus fără posibilitate de contestare. Si totusi acest public l-a cunoscut pe Nichita Stănescu doar în partea convențională și conjuncturală a operei lui uimitoare iar versurile prin care, în neștiute birouri, s-a hotărât să fie reprezentat în cărțile de școală și la televizor, sunt cele mai puțin rezistente din strania lui lucrare".

La rubrica "Promoția '90" sunt publicate poeme de George Arun, cu o prezentare de Mircea Martin: "Drumul spre poezie, spre poezia de acum, al lui George Arun a fost dificil și sinuos. Îmi amintesc de primele lui lecturi la Universitas ca despre niște semieșecuri. Privindu-i figuraliniștită, neclintită, imperturbabilă cu care primea cele mai drastice reproșuri, am fost aproape sigur că va reveni și se va impune./ Formula poetică și-a schimbat-o între timp și (...) ceea ce mi se pare că o caracterizează este subversiunea lentă și tenace a normalității pe care – în aparență – o cultivă (...)".

• În "Cuvântul" (nr. 8-9), la rubrica intitulată "Contacte", apare un interviu ("Acum se încearcă o restaurare fără față comunistă a trecutului imediat") luat de Ioan Buduca lui Ștefan Agopian, care, vorbind despre statutul scriitorului după Decembrie 1989, se arată contrariat de faptul că persoane care nu-l

cunosc și nu i-au citit cărțile îl felicită pentru articolele de atitudine publicate de la începutul anului: "E o iluzie că noi, scriitorii, avem nume publice. Am impresia că am devenit cunoscut abia acum, după ce-am scris trei sau patru articole politice. Primesc telefoane de la personae care nu mi-au citit cărțile, dar tin neapărat să mă cunoască, să colaboreze cu mine. Încât nu mai stiu ce sunt: autorul a cinci cărți sau a patru articole?". Autorul lui Tobit pune pe seama temperamentului "destul de inflamatoriu" intrarea sa în spațiul polemicilor socio-politice, desi, pe de altă parte, recunoaște că în cărțile sale se găsesc numeroase aluzii politice și, mai mult chiar, afirmă: "O carte care are o oarecare valoare, fără să aibă nicio atitudine politică, nu cred că există". În privința evenimentelor dintre 17 și 22 decembrie 1989 Ş.A. e categoric: "Eu nu numesc revoluție ceea ce a început pe 17 decembrie, fuga lui Ceaușescu și omorârea lui. Cred că abia acum începe revoluție în măsura în care ne dăm seama că avem sansa să terminăm definitiv cu comunismul. Deci aba de-acum putem începe să avem un program coerent, începem să ne dăm seama că avem nevoie de un program anticomunist". Întrebat dacă, odată ce autocenzura nu mai e necesară, va scrie "altfel" de acum înainte, Agopian răspunde: "În primul rând, n-am scris niciodată cu autocenzură. Am fost cenzurat, ceea ce e altceva. Dar dacă vom trece la o economie de piată, cred că și scriitorul trebuie să treacă printr-o literatură de piață. Eu, de pildă, m-am apucat să scriu un roman polițist, știind foarte bine că poți să mori de foame scriind o literatură foarte bună, dar care nu se vinde. Nicolae Breban, de exemplu, stii prea bine, n-a reuşit să vândă la Paris mai mult de câteva sute de exemplare din cărțile sale. Încerc o readaptare a mea, nesilit, ci, dimpotrivă, cu o anumită bucurie. Încerc să intuiesc cum va fi lumea spre care ne îndreptăm și, chiar dacă nu va semăna întru totul cu ce am cunoscut în cinci luni în America, îmi dau seama că pentru un scriitor se va pune acut problema să trăiască din veniturile aduse de propriul său scris". De reținut și considerațiile scriitorului cu privire la faptul că Alexandru Paleologu și-ar fi mărturisit prea devreme colaborarea cu Securitatea: "(...) o mărturisire care pe mine nu m-a surprins deloc, întrucât mai aflasem câte ceva din bârfele unor scriitori bine informați. El spune acolo că, încă din clipa în care a ieșit din închisoare, a colaborat cu securitatea. Cred că nu era momentul ca Paleologu să pună pe tavă, cadou, această mărturisire câinilor care suntem noi la această oră. Putea să mai astepte. M-a dezamăgit din punctul acesta de vedere. În mod normal, ar fi trebuit să fiu foarte încântat că unul din marii noștri intelectuali face publică o confesiune de asemenea gravitate. Ei bine, nu sunt încântat. Sunt chiar dezamăgit./ (...) acum noi toți suntem suspectabili din pricina mărturisirii lui Alexandru Paleologu. Oricine ne poate acuza, după o astfel de dezvăluire, pe mine, pe tine ori pe ceilalți colegi ai nostri de asemenea complicități. Dacă le-a avut o personalitate de talia lui, devine mai mult decât plauzibil că le-am fi putut avea și noi. Eu mărturisesc că n-am făcut așa ceva. Dar asta e mai puțin important decât ceea ce vor gândi oamenii despre noi, scriitorii. (...)/ În ce mă privește pe mine, pot să spun că l-am absolvit de vină pe Paleologu, dacă una din semnificațiile confesiunii sale este si aceea de a cere iertare de la oameni. În orice caz, am înțeles că de la Dumnezeu și-a cerut iertare. Mult înainte de a face publică mărturisirea, s-a spovedit preotului și prietenului său Nicu Steinhardt. Din păcate, nu se înțelege însă, decât din subtext, că după aceste spovedanii Vrem liniste! Cine întreține zgomotul?, mai multe articole sunt consacrate conflictului româno-maghiar de la Târgu Mures - între acestea, texte semnate de: Angela Marinescu (Cu Ardealul cum rămâne?), Radu Călin Cristea (Spre Europa, pe poarta de est) și Ioan Buduca (Asta era! E nevoie de securitate). În finalul lungului său articol, Angela Marinescu își asumă o patetică profesiune de credință: "Ceea ce-ar putea fi Ardealul în mintea mea ar semăna cu o biserică în mijlocul unei Lumi a României. Ardealul este ruda mea de sânge pe care mi-o re-aduc în fată momentel mele de singurătate și de bucurie. Mă consider româncă pentru că sunt ardeleancă și nu invers". □ O atenție specială este acordată, de asemenea, lansării - pe 11 martie - a Proclamației de la Timisoara (Vot de blam pentru Timisoara?), eveniment în legătură cu care Tudorel Urian îi intervievează pe doi dintre cei care au redactat documentul: scriitorii George Şerban (Descentralizarea - un cui în talpa birocrației) Vasile Popovici (Luciditatea opțiunii).

Tot aici este publicată o scrisoare deschisă - sub titlul 86 de scriitori către domnul Iliescu. În documentul alcătuit din sapte puncte, scriitorii semnatari se pronunță împotriva oricărei forme de discriminare, precizând, totodată, că puterea executivă trebuie ofere o soluție "acelor doleanțe justificate ale minorităților naționale din România, orice amânare putând conduce la grave consecinte pentru țară". Semnatarii anunță că susțin guvernul provizoriu până la primele alegeri libere și cer ca oricare ministru sau membru al CPUN să-și facă publică biografia și să fie destituiți "toși cei care, din punct de vedere moral, nu au ce căuta, nici măcar provizoriu, în fruntea țării". De asemenea, se cere să fie comunicat numărul victimelor Revoluției din Decembrie, măsură în absența căreia s-ar putea infera "că se încearcă o confiscare a revoluției prin minimalizarea ei". Totodată, se precizează că este necesar ca "«Mișcarea FSN» să-și precizeze poziția față de ideologia comunistă și față de comunism, fie el chiar cu față umană, așa cum partidele importante au făcut-o deja, pentru ca alegătorii să știe pe ce drum o va lua țara în cazul în care acest partid va câștiga alegerile". Printre semnatarii scrisorii se numără Gabriela Adameșteanu, Ștefan Agopian, Ioan Buduca, Mircea Cărtărescu, Magda Cârneci, Mircea Ciobanu, Al. Cistelecan, Denisa Comănescu, Traian T. Coșovei, Gheorghe Crăciun, Petru Creția, Nichita Danilov, Stefan Aug. Doinas, Bogdan Ghiu, Ioan Grosan, Florin Iaru, Dan Laurențiu, Ion Bogdan Lefter, Nicolae Manolescu, Mariana Marin, Angela Marinescu, Mircea Mihăieș, Dan C. Mihăilescu, Alexandru Mușina, Mircea Nedelciu, Bujor Nedelcovici, Costache Olăreanu, Z. Ornea, Octavian Paler, Marta Petreu, Vasile Popovici, Nicolae Prelipceanu, Mihai Sin, Petre Stoica, Liviu Ioan Stoiciu, Ion Stratan, Elena Ștefoi, Cristian Teodorescu, Radu G. Țeposu, Eugen Uricaru, Ion Vartic, Daniel Vighi (alături de mai mulți scriitori transilvăneni de etnie maghiară).

• În "Flacăra" (nr. 13), la rubrica "Mai sunt de citit mii de cărți", Alex. Stefănescu publică articolul Scriitori români de azi (și de mâine): "Eugen Simion s-a angajat cu aproape douăzeci de ani în urmă într-o întreprindere care părea aproape imposibil de dus la bun sfârșit: scrierea unei istorii a literaturii române contemporane. Și iată că acum, odată cu apariția volumului IV din Scriitori români de azi (...), devine evident că opera va fi în curând încheiată./ (...) Eugen Simion era omul potrivit pentru o muncă grea și riscantă. Suflul său de alergător de cursă lungă, ca și o anumită diplomație în formularea observațiilor critice îi asigurau succesul. (...) Părea însă imposibil de depăsit dificultatea de a înregistra riguros un fenomen în plină desfășurare. (...) Chiar și pe atât de stăpânitul Eugen Simion a ajuns să-l obsedeze, de la un moment dat, gândul că în timp ce încheie capitolul despre un autor, autorul respectiv scrie de zor la o nouă carte. Numai Sisif trebuie să mai fi avut un sentiment asemănător de zădărnicie./ Dar aceasta încă n-ar fi nimic, pentru că Eugen Simion dispune de resemnarea filosofică necesară pentru a accepta ideea că nu va atinge nicicând absolutul. Și mai descurajantă trebuie să fi fost înțelegerea faptului că asupra unei literaturi în curs de constituire nimeni nu poate avea o perspectivă clară. (...) Pentru a surmonta acest obstacol, Eugen Simion a adoptat perspectiva personajului lui Stendhal din Mânăstirea din Parma care încearcă să înțeleagă desfășurarea unei bătălii nu contemplând-o de undeva de sus, de pe o colină, ci amestecându-se printre combatanți. Este adevărat că prin această situare se renunță în mod deliberat la realizarea unei panorame și a unei ierarhizări, dar se asigură un grad înalt de autenticitate a reprezentării. (...)/ În ceea ce privește recentul volum i se poate reproșa faptul că în secvența consacrată generației '80 a inclus cu larghețe și capitole despre autori cu o operă (deocamdată) insignifiantă. (...) Multi dintre ei sunt, încă, doar promisiuni. (...) Datorită prezenței lor în sumar suntem tentați să credem că volumul poartă titlul Scriitori români de azi si de mâine".

29 martie

• Începând cu nr. 13, "România literară" are o nouă componență redacțională – director: Nicolae Manolescu; redactori: Valeriu Cristea, G. Dimisianu, Alex. Ștefănescu, Constanța Buzea, Ion Horea, Vasile Băran, Platon Pardău, Cristian Teodorescu, Constantin Țoiu, Valentin Silvestru, Eugenia Vodă, Adriana Bittel, Mihai Minculescu; secretar general de redacție: Mihai Pascu.

Editorialul din acest nr., semnat "România literară", conține o interogație cu privire la felul în care va arăta literatura română postcomunistă (*Ce mai scriu*

scriitorii?): "(...) chiar dacă esopicul, ludicul și celelalte fac parte din zestrea universală a literaturii și deci nu vor dispărea cu necesitate odată cu cenzura, nu rămâne mai puțin interesant de știut cum va arăta literatura noastră de mâine, ce și cât din mijloacele la modă până în decembrie 1989 va supraviețui./ Am spus literatura de mâine, pentru că nu există încă astăzi o literatură, dacă ne referim nu la aceea publicată, dar la aceea scrisă după revoluție. (...) Suntem încă în așteptarea primului roman și a primelor culegeri de versuri scrise după revoluție.. În cazul romanului, s-ar putea ca așteptarea aceasta să fie mai lungă. O lume și o literatură s-au sfârșit; o altă lume și o altă literatură le iau locul. (...) Cititorii vor trebui să convină împreună cu noi că nu e deloc simplu de spus ce mai scriu scriitorii. Poate că nici scriitorii înșiși nu stiu cu mult mai mult în această privintă".

• "Tribuna" (nr. 13) reproduce un text al lui Mircea Eliade din volumul Fragmentarium (1939): O anumită libertate.

Sunt publicate Pagini de jurnal de Nicolae Stroescu Stânișoară (emigrat în 1969 în RFG; din 1972, redactor la "Europa Liberă").

Ioan Milea transcrie un dialog cu Marin Sorescu (Pictura mă bucură), intervievat în dublă calitate, de poet și de pictor, cu ocazia recentului vernisaj al expoziției sale de la Cluj.

30 martie

• În editorialul revistei "22" (nr. 11), intitulat *Prea târziu*, Stelian Tănase comentează evenimentele de la Târgu Mureș, din 15-21 martie, determinate de agravarea conflictelor româno-maghiare, și modul cum s-au reflectat acestea în programul de știri al Televiziunii Române.

Din același nr. al revistei, reținem o serie de articole care au în comun o preocupare legată de capacitatea culturii românești de a face față, în anii tranziției postcomuniste, presiunilor comercialului. Ștefan Aug. Doinaș (Ne așteaptă zile grele) se întreabă: "Intrată în concurență cu cronica politică sau mondenă, cartea de poezie - de pildă, o poezie dificilă, poezie-experiment - va putea să mai rețină atenția vechilor ei cititori? (...) Vocația poetică va putea oare să se măsoare, comercial vorbind, cu ambitia veleitarilor întreprinzători?". Dan C. Mihăilescu (Legea pieței, nu?) se arată întrucâtva mai optimist, convins că nu e vorba decât de o pasageră criză de adaptare a culturii române la legea pieței libere: "Ca un fumător ce-si învinge viciul după 40 de ani, organismul național este acum în plină expectorare. Cu fiecare suflare, el își eliberează o doză reziduală. Tenace, îndelung și profund afumat, «hornul» are nevoie de timp, de urcus, de aer înalt, ca să-și elimine toată otrava. Suntem în plin post: post-agonie, post-tiranie, postindustriali (zice-se) și postmoderni (sigur). După ce ne vom fi consumat acest prim stadiu al convalescenței, lumea va dori simultan două lucruri: să înțeleagă (adică să-și aducă aminte) și să uite (adică să se vindece de-a binelea). Tratamentul literar va fi eficient doar în al doilea caz. Pentru cei dintâi se vor asocia istoria, sociologia, politologia, ziaristica «mare». Va fi o foame nebună după mărturii, după documentul nud, după statistici, fotografii, memorii, anchete. (...) Nu vă supărați, dar va fi nevoie de un bun roman de consum, de acea literatură care, cum știm, de la interbelici, este humusul capodoperelor. Vor fi căutați, firește, și Soljenițînii nostri, dar va fi nevoie și de Duras-ele noastre, de Tournierii și Modianii autohtoni. (...) Vor veni traducerile, ele vor da iama-n cititori schimbând complet apa din acvariu, se va recupera bruma literară a diasporei ce va restructura ierarhiile. Va veni digestul pustietor, vor veni, în fine, tentaculara și transnaționala industrie a loisirului, explozia sporturilor (...). Literatura, paradisul nostru artificial prin care am traversat atâtea anotimpuri de infern, va intra în submersiune. Pântecul Leviathanului va trebui, evident, hrănit, e dreptul lui, nu?". Aducând în discuție "«vechea» dilemă politică/literatură", Gabriela Adameșteanu (Înapoi la literatură) se întreabă, la rându-i: "Înapoi la literatură, dar unde? La editurile care suferă de aceeași criză de hârtie (reală? inventată, din motive de export, ca și altădată? Nimeni nu pare a ști cu precizie). La aceeași inhibiție (deocamdată) în privința tirajelor reale, în privința reeditărilor rentabile? (...) La projectul editurilor particulare care agită mirajul/spectrul literaturii de consum (dușmanul nostru, să fim conștienți, de mâine, implacabil, deși în alt fel, ca și cenzura). La tipografiile care ne abandonează, fără remuşcări, în favoarea publicisticii a cărei cotă va crește necontenit, cel puțin până la finele febrilei campanii electorale. (...) Înapoi la literatură, dar la care literatură?". Pe aceeași temă scriu Liviu Ioan Stoiciu (Literatura fenomen de alienare?) și Dan Oprescu (În grădina culturii românești).

Mai multe pagini îi sunt dedicate lui N. Steinhardt, reproducând, alături de două scrisori inedite, un text confesiv al lui Arşavir Acterian, un altul semnat de Arhim. Paulin Lecca, Credinciosul monah..., un articol al Violei Vancea, Ultima carte, și, în fine, transcrierea unei convorbiri purtate de Sanda Stolojan, în vara anului 1971, cu C. Noica și cu N. Steinhardt.

• Nr. 13 al revistei "Contrapunct" (a cărei redacție se îmbogățește cu un nou membru, Hanibal Stănciulescu) are ca editorial un text al lui Doru Mareș în care este comemorată dispariția lui Nicolae Labiş (*Martorii acuzării*), alături de un scurt text al lui Nicolae Breban în memoria prietenului său Nichita Stănescu (*Nichita*). □ Pe aceeași pagină, lângă un desen de Dan Perjovschi, Mariana Marin sancționează, în pragul sărbătorilor pascale, manipulările "nevăzute" din conflictul româno-maghiar de la Târgu-Mureș, asemănătoare celor din decembrie 1989 (*Vine sfintele sărbători...*). □ În prelungirea acestor evenimente, Irina Vainovschi-Mihai scrie despre una dintre victimele lor, scriitorul maghiar Süto Andras (*Simbioza paralelelor*). □ La rubrica "Platforme și programe", Mircea Nedelciu denunță *Atacul veleitarilor*. □ Dumitru Țepeneag realizează "în exclusivitate pentru «Contrapunct», un interviu cu Michel Deguy ("*Motive pentru a fi pesimiști*") și traduce câteva poeme ale acestuia. □ Cristian Moraru recenzează cartea lui Gelu Ionescu despre scrierile

românești ale lui Eugen Ionescu (O "exasperantă bunătate").

O notă în jocul paginii, însoțită de un poem al lui Ion Stratan, consemnează încetarea din viață a poetului Dan David.

La rubrica "Structuri în mișcare", Ion Bogdan Lefter reface atmosfera Cenaclului de Luni în jurul proiectului de scriere a romanului colectiv Autobuzul de Însurătei (prima parte a unui text intitulat Un roman colectiv).

Mircea Vasilescu comentează romanul Calpuzanii de Silviu Angelescu (Sfârșit de veac fanariot), cu trimitere la istoria politică recentă.

Sub titlul Curs de anatomie sufletească, Liviu Ioan Stoiciu face o psihologia relațiilor culturale româno-maghiare în manipulărilor post-decembriste. Un grupaj poetic al lui Viviane Prager e însoțit de un articol al lui Bogdan Ghiu despre noua condiție a literaturii române în postcomunism (*Un nou început?*).

Nicolae Breban semnează un nou episod din eseul Spiritul românesc în fața unei dictaturi.

Grupaje poetice de Petru Romoşan, Helmuth Frauendorfer şi Marta Petreu.

Sub titlul Cronici întârziate, Dan Alexe scrie despre volumul Ave Eva de Dan Laurențiu (Cartea lui homo europaeus), Caius Dobrescu - despre Compunere cu paralele inegale de Gh. Crăciun (Pentru o voluptate extraordinară), iar Corina Ciocârlie, despre Epistolar-ul lui Gabriel Liiceanu (Cartea reîntâlnirii).

Cu o prezentare de Ion Bogdan Lefter, revista publică în acest număr, în premieră, un fragment (Elefantul de aur) din romanul Justin de Anca Delia Comăneanu, marcând astfel debutul absolut al autoarei. Alăturat - o proză satirică de Florin Iaru (Se pregătește Lenin).

În prag de campanie electorală, Elena Stefoi comentează lejer, într-un articol intitulat Care pe care poate (Că-i loc pentru toți), starea presei independente și partizane din România, ironizând grupări precum "Societatea de mâine" (care ar cuprinde multe personalități "de anul trecut"), iar Magda Cârneci semnează o scurtă prezentare despre Dan publică a doua parte a eseului Discursul inversator.

Într-o notă, Dan Petrescu, încă secretar de stat în Ministerul Culturii, reacționează acid împotriva unor luări de poziție ale lui Dorin Spineanu din reviste ieșeană "Timpul" la adresa unor insinuări despre colaborationismul lui Sorin Antohi (devenit secretar de stat în Ministerul Învățământului): ....când în 1983 eu însumi am făcut parte unora dintre Dvs. de propriile mele bănuieli legate de Sorin Antohi (și vă reamintesc că am întrerupt atunci legăturile cu ținta Dvs. preferată timp de mai mulți ani), mi s-a răspuns că e absurd, pasămite nu făceam decât să-mi proiectez fantasmele asupra cuiva foarte apropiat mei, ceea ce conta ca o probă în plus a prieteniei".

• Nr. 13 al revistei "Orizont" se deschide printr-un text-restituire despre situația social-politică din toamna lui 1986 semnat de Gabriel Andreescu (*S-a stins lampa lui Ilici*).

Sumarul conține, între altele: un interviu cu poeta și militanta civică Ana Blandiana și un eseu despre poezia acesteia semnat de Cornel Ungureanu; un eseu hermeneutic despre Ion Barbu (pornind de la un poem al

acestuia) de Dan Petrescu, dedicat lui Şerban Foarță (*Principiul lui Arhimede oglindit în poezia lui Ion Barbu*); reconsiderarea unui poet "inactual", Alexandru A. Philippide, propusă de Lucian Alexiu (*Drumul ascuns*); un eseu al lui Mircea Mihăieş despre Nichita Stănescu, pe marginea dedicațiilor din poemele acestuia ("*El începe cu sine...*").

31 martie

- În "Timpul" (nr. 12), Ovidiu Nimigean semnează articolul *Un comunism* roz?: "Consecvența cu care domnul Ion Iliescu refuză un răspuns tranșant atunci când i se cere să-și precizeze poziția față de comunism poate fi interpretată – într-o măsură – și în favoarea domniei sale. (...) Domnul Ion Iliescu va fi visat (...) un socialism cu față umană, blajină și zâmbită ca și fața domniei sale. Iar perestroika din U.R.S.S. și schimbările din celelalte țări esteuropene îi vor fi întărit încrederea în puterea de regenerare a comunismului./ (...) Domnul Ion Iliescu sustine – mai bine spus insinuează – nevinovăția comunismului ca atare, afirmând că a fost deturnat de la generoasele idealuri de niște minți bolnave. Fără să conștientizeze faptul că, peste tot, comunismul a fost societatea minților bolnave. A-l prelungi ar însemna să ne prelungim agonia. (...) Fundamentele teoretice ale comunismului, Marx, Engels, Lenin, sunt trase la fund de balastul unei istorii pervertite. Ele vor fi asociate mereu cu totalitarismul și crima. (...)/ Domnul Ion Iliescu n-ar trebui să uite că în decembrie a avut loc o revoluție și, în numele ei, șovăiala, tergiversarea, refugiul, diplomatic, în fraze neclare trebuie (și sunt) considerate suspecte și imorale. Avem dreptul opțiunilor radicale. Comunistul de treabă care a fost Ion Iliescu și-a luat, la 22 Decembrie, haina și a plecat la revoluție, trezindu-se, peste noapte, în fruntea unui popor ce striga «Jos comunismul!». (...)/ Am scăpat de comunismul rosu. Să ne consolăm cu ideea unui comunism roz?".
- În nr. 12 din "Tineretul liber Suplimentul literar și artistic", Andrei Grigor semnează articolul *Literatură?*, în care atrage atenția asupra faptului că publicistica intră vertiginos în sfera creației literare: "Dincolo de verva publicistică seducătoare se întrezărește o parte din neputința de a «prinde» întrutotul corect realitatea, altfel decât în structuri literare și cu mijloacele literaturii. Uneori, aparițiile lui în cotidienele de informare sunt exerciții literare care, transferate în tărâm publicistic și supuse rigorilor acestuia, apar drept demonstrații coerente, dar nu tocmai aproape de fenomenul care era de demonstrat. (...) O epocă aflată sub semnul schimbărilor radicale, cum este cea pe care o străbatem, repartizează fără îndoială câteva semne de întrebare și literaturii: Cât de mare va fi rivalitatea cu mass-media? Va avea suficientă forță să le concureze? Va fi acceptată de cititor drept un concurent redutabil? Cum va arăta ea? Răspunsurile nu sunt deloc simplu de găsit, mai ales că ele se plasează pe un teren imprevizibil".

  □ În Constantin Barbu îl intervievează pe Marin Mincu, laureat al premiului internațional "Eugenio Montale". Discu-

ția se oprește și asupra vizibilității culturii române. M.M.: "E îngrijorător faptul în sine că în sintezele serioase (nu numai italiene) în general, trimiterile, chiar tangențiale, la limba, la filosofia, la istoria, la literatura noastră sau sunt extrem de reduse sau absentează. E bine știut că în ultimii 45 de ani, astfel de referințe, în loc să crească, au scăzut cumplit. Alteori, când există totuși, acestea sunt învechite sau eronate".

• Cu prilejul zilei de naștere a poetului, Gabriela Negreanu publică, în "România liberă", evocarea *Nichita, la aniversare*.

[MARTIE]

• Apare "Criterion", subintitulată "Revistă de arte, litere și filosofie", editată de Asociația "Noul Criterion" și revendicându-se de la publicația înfiintată în 1934 de Mircea Eliade, C. Noica, Henri H. Stahl, Alexandru Christian Tell și Mircea Vulcănescu. Redactor-sef este Gabriel Stănescu, iar redactori: Liviu Antonesei, Sever Avram, Virgil Mihaiu, Mircea Handoca, Dan Stanca, Radu R. Serban și Doina Uricariu. Din această revistă vor apărea numai patru numere, toate în 1990.

Potrivit articolului-program, intitulat *Decomunizarea* spiritului prin cultură și semnat "Criterion", revista și Asociația "Noul Criterion" "își propun ca, ținând cont de nebulozitatea și vălul de sfâșietoare contradicții al convalescenței post-totalitare, să inițieze o schimbare constructivă și cât mai temeinică a lor", "Criterion" dorindu-se a fi "o publicație de eseuri și dezbateri vizând o redimensionare a însuși conceptului de interdisciplinaritate".

Pe prima pagină a revistei, sub titlul *În exclusivitate*, poate fi citit un text al lui Cioran (reprodus în franceză și în română), datat 23 februarie 1990: "Criterion datează din preistoria mea și totuși păstrez pentru el o amintire destul de vie. În reuniunile acestei asociații am întâlnit pe cei mai mulți dintre scriitorii care s-au glorificat prin proiectele sau realizările lor. Eu țin să precizez că nu m-am arătat în public decât o singură dată. Care oare să fi fost tema? Nu mai știu. Ceea ce îmi amintesc precis este că eșecul meu a fost desăvârșit, chiar excepțional. De atunci am oroare de elocință și mă feresc de a mă manifesta". Din sumar: articole de Arşavir Acterian (Câte ceva despre Asociația Criterion), Dan Stanca (Mai presus de literă este îngerul), Dumitru Stăniloae (Ironia și umorul românesc), Mihai Zamfir (Marea iluzie), Doina Uricariu (Pe culmile sperantei și disperării), Valeriu Stoica (De ce nu mai vrem comunism), Liviu Antonesei (Jurnal din anii ciumei - însemnări de dinainte de 1989), Sorin Antohi, Vasile Dem Zamfirescu; ■ un text din 1970 al lui Mircea Eliade, Profesorul Nae Ionescu;
Convorbiri despre Mircea Eliade cu prof. Dr. Ioan Petru Culianu - interviu realizat de Mircea Handoca; • un fragment inedit Mircea Eliade (însoțit de o notă a lui Mircea Handoca): Începuturile logicei grecești și indiene; un text de tinerețe inedit al lui C. Noica, Precupeții duhului - aluziv, extrem de rezervat fată de aparențele "creștine" afișate ostentativ de "căpitanii" tinerei generații; un interviu luat de Constantin Eretescu poetului Ștefan Baciu, pentru revista "Lupta" din Statele Unite: *Ștefan Baciu: "Exilul, o fereastră deschisă către lume"*; • un text al Doinei Cornea din 1984: *Despre adevăr sau cum să rezistăm "terorii istoriei"*; • Eugen Ionescu, *Jurnal din fragmente*, în traducerea lui Dan-Silviu Boerescu.

• "Amfiteatru" (nr. 3) publică o a doua parte a anchetei Parlamentul scriitorilor, Ion T. Morar și Tudorel Urian adresându-le participanților (Tudor Octavian, Mircea Horia Simionescu, Cornel Regman, Stefan Agopian, Angela Marinescu, Sorin Preda, Marin Mincu, Livius Ciocârlie, Nicolae Manolescu, Traian T. Coșovei, Dan Arsenie, Mircea Mihăieș, Vasile Popovici, Mircea Martin, Călin Angelescu) trei întrebări: "1. Ce personalități v-au dezamăgit după Revoluție? 2. Cum se poate compromite un scriitor în ziua de azi? 3. Care este raportul spontan-premeditat în Revoluție". Răspunsurile sunt, în mare parte, usor previzibile (iar la a treia întrebare, vagi sau convenționale, fără excepție). Câteva accente se disting totuși:

Angela Marinescu: "M-au dezamăgit (...) toate persoanele, cunoscute de mine ca fiind într-un anumit fel și care, imediat după revoluție, s-au exhibat în a fi altfel decât cum aș fi sesizat că sunt. (...) Mă refer la cei care s-au bucurat în trecut de binefacerile vieții, în ciuda unei atitudini provocatoare față de vechiul regim (...). Spectacolul opțiunilor făcute pe jumătate pare colorat (...). Sunt oameni care au renunțat să lupte pentru o așa zisă idee și care acum sunt «șefi», indivizi evident nondemocratici, cultivând stângăcia care numai pre limba lor cântă și eroarea sistematic afișată drept frondă și nonconformism. Aceștia ar putea fi Ion Carmitru, Gabriel Liiceanu, Stelian Tănase"; ■ Marin Mincu: "1. Cel mai mult m-a dezamăgit lipsa de personalități. (...) Deocamdată, singura «personalitate» care nu m-a dezamăgit este națiunea română. Aceasta a știut să rămână trează și demnă dincolo de discursurile demagogice ale unor personalități improvizate./ 2. Un scriitor nu se poate compromite azi mai mult decât ieri, dacă este un scriitor adevărat. S-a compromis Eminescu vreodată?";

Livius Ciocârlie: "1. Există un număr de oameni de cultură pe care n-am să-i numesc fiindcă-i admir prea mult și nici nu știu dacă pot să spun că m-au dezamăgit. De fapt, nu-i înțeleg. Probabil din devotament pentru cultură ei se concentrează asupra demnității care li s-a încredințat și nu par să fie interesați de ceea ce se întâmplă în afara domeniului lor de activitate. (...)/ 2. Dacă scriitorii cred că este momentul să se ocupe numai de interesele breslei lor, se vor compromite grav. (...) Am auzit prea des că avem și noi, ca și scriitorii de vagoane, profesiunea noastră. Nu mă interesează în clipa de față profesiunea de scriitor";
Nicolae Manolescu: "1. Dezamăgirile mele personale nu contează. Nu mă simt îndemnat să le fac publice. (...)/ 2. În același fel în care se putea compromite în ziua de ieri. (...) Adevărata problemă e alta: ce e de făcut cu acei oameni care, complet compromisi ieri, țin să se mai compromită o dată astăzi. Cum i-am putea opri? Nu din motive de caritate, ci de igienă profesională, ar trebui totuși să-i oprim. (...) Dacă nici lui Eugen Florescu nu-i putem retrage dreptul de a fi încă o dată oportunist, atunci nu putem face nimic contra nimănui și societatea de mâine va arăta precum aceea de ieri";

Mircea Mihăieş: "1. În general, cam toți oamenii politici. (...) Pe de altă parte, n-ar fi rău ca scriitorii și oamenii de cultură să se implice mai decis în ceea ce numim politică. Măcar pentru sansa sublimă de a ne dezamăgi și ei.../ 2. În toate felurile. Scriind, dar mai ales tăcând. Si neridicând glasul împotriva unor oportunisti absoluți, gen Eugen Florescu și ceata lui protocronistă".

Z. Ornea publică articolul *Pronosticuri... pe dibuite*, ca răspuns la ancheta (inițiată în nr. anterior) "Cum trăiți metamorfoza conceptului de literatură?": "...literatura beletristică va coborî pe plan secund, din aceleași rațiuni care îi asiguraseră întâietatea până acum. (...) E probabil sau posibil ca proza (tip Radu Petrescu, Costache Olăreanu, Mircea Ciobanu, Ștefan Agopian etc.) să diminueze ca interes. (...) Faptul nu are a ne mira. Așa se întâmplă peste tot în lume. Şi trebuie să ne obisnuim cu ideea că, în sfârsit, am intrat în rândul lumii./ Poeziei îi prevăd (...), de asemenea, perspective grele și rele. Nicăieri în lumea civilizată capitalistă poezia nu e, cu rare excepții, citită. Să sperăm că, în continuare, câțiva poeți de mare audiență vor fi mult citiți. Dar ceilalți, de valoare medie (care dau, cred, totdeauna cota de valoare a unei literaturi), vor fi ei citiți? Am mari îndoieli. (...) Va crește misiunea criticii literare care - cu discernământ, gust și obiectivitate - va cerne, mai abitir ca înainte, valorile din nisipul mişcărilor. (...) Cât despre cartea de critică, de eseistică, de teorie și istorie literară, îi prevăd, și ei, o situație... cel puțin critică".

Radu Călin Cristea transcrie un dialog cu Ștefan Aug. Doinaș: "Ca simplu cetățean, îmi exprim îngrijorarea constatând că practica politică a conducătorilor noștri se târâie lamentabil și retoric în urma evenimentelor".

Sub titlul Moneda cu o singură față, același Radu Călin Cristea recenzează volumul de Poezii (1989) al Anei Blandiana.

Se publică noi fragmente din anunțata Istorie... a lui I. Negoitescu – de data aceasta, (sub)capitole despre Liviu Ioan Stoiciu și Augustin Buzura.

• "Viața românească" (nr. 3) reia, după 30 de ani, cu o prezentare a lui Geo Şerban, cele șaizeci de pagini din *Proprietatea și posesiunea* publicate tot aici, în 1960, de Petru Dumitriu.

I. Negoițescu publică un studiu amplu, *Poetul Ioan Alexandru*, pe care îl va include în *Istoria...* sa din 1991.

Comentând pe marginea transpunerii în franceză a volumului *Lacrimi și Sfinți* de Emil Cioran (*Des Larmes et des Saints*), Mariana Şora o contrazice pe Sanda Stolojan, traducătoarea și prefațatoarea cărții, în ceea ce privește "schimbarea radicală care s-ar fi produs prin încetățenirea autorului în alt spațiu lingvistic". "Nu contradicția dintre această afirmație și cea dintâi vreau s-o relev, există adevăruri care se contrazic fără a se exclude, găsesc însă că tocmai această carte de tinerețe recitită azi vine să răstoarne ca pe un eșafodaj mental fără temeiuri solide părerea general admisă, poate fiindcă e plauzibilă, că între

tânărul mânios de altădată, apărut pe firmamentul literelor românești ca o supernovă, plin de știință de carte dar haotic, nestăpânit ca un fenomen al naturii, și autorul de mai târziu, trecut prin școala clasicității și a disciplinei scrisului, ar exista o deosebire fundamentală. Acest text se deosebește de cele ulterioare exact cât se deosebesc în genere primele izbucniri de operele maturității: sunt deosebiri de grad, în sensul diferențierii, nu de esență".

• În cadrul unei rubrici din "Ramuri" (nr. 3), denumite "Întrebări la ordinea zilei", în articolul Cot la cot cu contemporanii mei, Ion Bogdan Lefter răspunde câtorva întrebări redacționale: "1. Cum gândiți raportul scriitorputere-societate? 2. Încotro artele? 3. E posibilă independența spirituală a scriitorului? 4. Pot contribui oamenii scrisului la democratizarea vieții românesti?". I.B.L.: "În ce mă privește, mă consider tot atât de depărtat de extrema celor care și-au pierdut capul ca și de extremismul «tăcut» al disprețuitorilor. Cot la cot cu contemporanii mei, urmăresc atent ce se întâmplă cu puterea si cu soțietatea (ca să păstrăm termenii întrebării și al tutelarului Caragiale), când cu pasiune și entuziasm, când – dimpotrivă – cu enormă revoltă; însă încerc să nu mă las dus de valuri. Sau - măcar - să fiu conștient de asta și să înțeleg «fenomenul»! (...) Tocmai scriitorii care au gândit asupra situatiei, care au elaborat strategii de rezistentă în fața atacurilor ideologiei oficiale și au căutat căi de a contraataca sunt aceia care au putut efectiv înțelege ceva din structura și mecanismele autoritarismului comunist, fie că i s-a opus în forme indirecte, prin metode mai conformiste și critice adoptate în limitele sferei literarului și culturalului, fie că au făcut-o prin proteste explicite, duse până la disidență. Pentru toți aceștia, meditația asupra puterii nu e o descoperire de ultim moment, ci un obiect de observație care traversează acum metamorfoze spectaculoase." În altă ordine de idei, "artele și artiștii se vor reapropia, în conformitate cu vocația sintetică și «interdisciplinaristă» a epocii postmoderne". 🗆 La rubrica "Atitudini. Mărturii", Marin Victor Buciu semnează articolul Oameni vechi și lume nouă, citând două propoziții ale lui Augustin Buzura din "România literară" (nr. 3/1990): "Este uşor să fii ziarist democrat azi. Dar ieri unde erau asemenea voci liberale?". M.V.B.: "Mărturisesc acum că pe mine pasajul recopiat mai sus mă inhibă. Mă simt, e adevărat, cu musca pe căciulă. Ar trebui să fim drepti și să vedem ce puteai face, ca să devii democrat și liberal înainte, fără a fi trimis la nebuni, la propriu și la figurat, ori însingurat, izolat, în condiții nu tocmai de confort. Sunt curios să știu, să aflu, chiar de la Augustin Buzura – de ce nu? –, deși n-ar mai fi azi instructiv, cum făcea, ce conta în fața vămilor cenzurii. E prea mult să spun că a existat la unii un fel de privilegiu, pentru că l-au meritat, l-au obținut greu. Să fie asta în general o componentă intrinsecă talentului în anumite «împrejurării istorice»? Să fie. Mă mai gândesc și la altceva. Mă tem ca liberalii de ieri să nu se constituie într-un fel de grupare a conservatorilor de mâine. Vom vedea, n-aș vrea să nu mă înșel". În schimb, autorul articolului este de acord cu declarația Anei Blandianei din "România literară" (nr. 3/1990), conform căreia "e o vreme a maniheismului, a împărțirii în două: «cei care se simt vinovați și care nu se simt», în ideea că «absolut toți suntem răspunzători»".

Sub titlul *O istorie a* literaturii de azi, Monica Spiridon scrie, la rubrica "Viața cărților", despre volumul IV al seriei Scriitori români de azi de Eugen Simion (Ed. Cartea Românească, 1989): "Cu al patrulea volum din seria Scriitori români de azi (...), Eugen Simion consolidează o formulă critică brevetată cu un deceniu și jumătate în urmă. Trecerea timpului i-a limpezit și i-a fixat semnalmentele./ Un prim indiciu care dă de gândit se găsește în titlu: ciclul de volume tratează despre scriitorii de azi. Determinarea temporală se referă și la apartenența scriitorilor analizați la cea de-a doua jumătate a veacului nostru, dar mai ales la solidaritatea criticului cu momentul istoric din care vorbeste. Actualitatea tine, deci, nu atât de timpul scrierii cărților, cât de timpul lecturii, de perspectiva asupra lor./ De aici si tehnica inedită a revenirii, în volume succesive, la chestiuni deja discutate, în scopul executării unor retuşuri din unghiul de vedere al prezentului. (...)/ Actualitatea acută a cărții lui Eugen Simion se mai vădeste și prin lansarea în discuție a unor formule controversate de creație. De pildă, «rețeta» de lucru a așa numitei «școli de la Târgoviște», vreme îndelungată văzută rău și pusă la index. (...)/ Talentelor tinere ale decadei a noua li se rezervă o secțiune importantă din carte. Eugen Simion adoptă în paginile ei o atitudine de sustinere fermă./ Aș adăuga că, în această anume privință, volumul ultim din Scriitori români de azi reprezintă doar partea clar vizibilă a icebergului. (...) Poezia, proza sau critica tânără au ținut pe rând afișul la ședințele cercului universitar de critică, dirijat de profesorul Eugen Simion. Printre momentele cheie ale unei campanii de rezistență la absurd și la represiunea culturală, trebuie înregistrate (...) și aparițiile rare (dar sărbătorești) ale «Caietelor critice», coordonate tot de Eugen Simion. Considerată «subversivă», șicanată, mutilată, iar în final mutilată brutal, revista a consacrat spații ample tinerilor creatori și totodată a lansat în discuție chestiunea - de asemenea «neortodoxă» - a postmodernismului. (...)/ Dacă tactica de construcție a cărții este panoramarea - trecând în revistă momente, genuri, formule, grupuri literare -, strict tehnic vorbind, Eugen Simion practică o critică de convergență. Asta înseamnă că ea se ferește să fie monomană, speculând capacitatea de cooperare si de sprijin mutual a unor metode diverse. Paralel cu raidul de mare înălțime sintetică, se practică incizia analitică în profunzime, aservindu-și frecvent formularea memorabilă, pregnantă. (...)/ Alteori interpretarea tematistă conlucrează cu deturul biografic. Sau evocarea unui moment aparte, fixat pe pelicula memoriei criticului, ne poate da măsura unei personalități. (...)/ Criticul este totdeauna prezent în propriul discurs. Implicarea aceasta (...) se bizuie pe o retorică ușor de recunoscut. Eugen Simion este adeptul unei critici la persoana I – singular sau plural, după caz. La singular, atunci când ea este semnul comuniunii simpatetice cu autorii și cu cărțile lor (...). În genere, criticul deschide cărțile cu o bonomie exigentă și îi mustră pe autori cu cordialitate, atunci când socotește că e cazul./ Dar stilul colocvial, familiaritatea elegantă a scrisului vin în egală măsură și din altă parte. Ele sunt semnul unei complicități pe care Eugen Simion o statomicește între sine și cititorul său cu ajutorul persoanei I plural, folosite cu o vagă pedanterie mimată./ (...) Procedeul rimează cu o tactică regizorală clară, transpusă în practică de autor la scara întregii cărți, de fapt a întregului ciclu. Ei i se datorează iscusința cu care Eugen Simion transformă fiecare autor în personaj și fiecare carte în eveniment al culturii".

Cu precizarea de "inedit", este transcris un fragment din Jurnalul unui jurnalist fără jurnal de I.D. Sîrbu.

Dumitru Micu publică un text memorialistic: Din adolescentă.

• În "Vatra", Ion Negoițescu (Texte din exil) analizează cu o notă de ironie o serie de volume, opinii, comentarii ale unor scriitori sau critici literari.

Este transcris (integral) un dialog dintre Nicolae Băciut și Radu G. Teposu, înregistrat în prima parte a anului 1989 și având ca temă relația dintre literatura și critica generatiei '80.. Cules încă din luna iunie, dialogul apare în nr. din septembrie 1989 al revistei, însă într-o variantă drastic cenzurată. Observațiile lui Radu G. Teposu, comentariile sale cu privire la situația în care se afla literatura în anii '80 explică foarte limpede de ce a fost cenzurat interviul: "Critica acestei generații, în ciuda bunelor ei intenții declarate, a fost pusă față de congeneri în cea mai penibilă dintre postúri, fiind silită sa facă figură de rudă saracă în raport cu comentatorii generațiilor anterioare. (...) Criticii acestei generații, foarte înzestrați de altfel, nici măcar nu pot spune că au debutat cu toții. La aproape un deceniu de la apariția primelor cărți ale celorlalți confrați, multi dintre ei asteaptă viza înaltelor foruri și intrarea în circuitul firesc. (...) Știu că manuscrisele altora au ajuns obiecte de muzeu în birourile editurilor. Și tot hârțoage prăfuite au ajuns cele câteva manuscrise consacrate generației '80. Cel al lui Mircea Mihăieș a făcut cale-ntoarsă la Timișoara, al lui Bogdan Lefter a fost transferat de la o editură la alta, al subsemnatului a fost amânat politicos de la un an la celălalt. (...) Imposibilitatea de a face dovada unei analize sistematice, din interior, a fenomenului a lăsat multora un gust amar, o neîncredere în spiritul de inițiativă al criticilor tineri. Să nu mai vorbim de faptul că primirea lor în Uniunea Scriitorilor a devenit o himeră, întrucât e la modă marginalizarea lor. E chiar o rușine, oare, ca un critic de 35 de ani să fie primit în rândurile veteranilor? Câți dintre autorii tineri sunt membri ai Uniunii? Cine sunt cinicii care-i tratează pe acești scriitori ca pe niște rândași ai literaturii?". Totuși, observă R.G.Ţ.: "Critica acestei generații are și abuzuri, să nu fim pătimași. Unii comentatori au văzut ca infailibilă doar poezia promovată de Cenaclul de luni. Când a apărut Ion Mureşan, de pildă, cu Cartea de iarnă (1981), Ion Bogdan Lefter scria în «Contemporanul» o cronică de o opacitate jenantă, care dovedea o îndărătnicie comparabilă cu reaua credință a lui Ion Barbu față de Arghezi. Alți critici au

trecut de cealaltă baricadă, însăilând pamflete șchioape la adresa lui Cărtărescu. Să ne amintim articolul lui Costin Tuchilă din «Luceafărul». Cel mai mare abuz pe care l-a comis o parte a acestei critici stă, asadar, în partizanatul violent, grosolan care aruncă o lumină îndoielnică asupra mentalității ei și o neîncredere în corectitudinea judecății".

Este reprodus un interviu cu Emil Cioran apărut în revista iugoslavă "Politika", în 20 ianuarie 1990. E.M.: "Întreaga concepție despre viață pe care o am acum, se află în Pe culmile disperării. (...) Este viziunea mea asupra vieții și nu mi-am schimbato: am rămas consecvent. În această carte, s-ar putea zice, e formulat viitorul filosofiei mele". De asemenea, E.C. explică de ce a ales să fie o prezență discretă în spațiul public: "N-am participat la lansări de carte. O carte poate constitui un eveniment pentru cititori, nu însă pentru autor. Am refuzat chiar să fiu oaspete în emisiunea vestitului Bernard Pivot, la televiziunea franceză. Explicația pe care i-am dat-o este următoarea: dacă mă duc la el, n-o să mă mai pot plimba prin Jardin de Luxembourg, pentru că mă va recunoaște toată lumea. Am spus asta într-o formă elegantă, de fapt nu agreez televiziunea și aparițiile publice. Am făcut atâtea concesii, pe aceasta însă n-o voi face".

□ Sun publicate poeme de Marta Petreu: Teze despre o artă poetică în vreme de pace, Gong pentru masa de seară, Loc psihic, Cap de consum.

- În revista "Tomis" (nr. 3), Ioan Vieru publică două interviuri, unul cu Stefan Ioanid și celălalt cu Ioan Groșan. Comentând condiția creatorului român și felul în care acesta a fost nevoit să evolueze, să reziste unui regim aberant, păstrându-și totodată demnitatea, scriind el însuși nu dintr-o "urgență a comunicării, ci dintr-una a existenței, a punerii de acord cu lumea omului și cu mine însumi", definindu-se prin refuz, și nu prin alegere, Ștefan Ioanid observă că generația sa este o sumă a "negațiilor, a unor posibilități eșuate – chiar dacă prin liberă decizie". El consideră că cei care "vorbesc de confortul disperării" nu sunt altceva decât niște "flecari". În opoziție, Ioan Groșan mărturisește că a publicat numai lucruri care-l reprezentau ca "scriitor liber într-o țară în detenție". În plus, Groșan este de părere că, dezmințind, prin creația lor, "orice urmă de îngrădire", adevărații scriitori vor reprezenta întotdeauna un motiv de îngrijorare și de teamă pentru "toți dictatorii, toți satrapii". Revenind în actualitatea postdecembristă, prozatorul constată, cu multumire, că "a trecut vremea scriitorului neprofesionist, a veleitarului agresiv, a funcționarilor rimători, a activiștilor culturali care credeau că literatura e o îndeletnicire de timp liber (...), a confecționerului de versuri la comandă, cu chipul clientului".
- "ASTRA" (nr. 3) preia dintr-un nr. recent al revistei "Agora" (februarie 1990) un amplu articol politic al lui Dorin Tudoran, *De la dictatura personală la junta comunistă?*.

  Tot aici este publicat un eseu al lui Dan Petrescu, *Dimov și Nietzsche*, text însoțit de următoarea notă redacțională: "Acest eseu, ca și Eminescologia piramidală (vezi «ASTRA», 2/1990) au fost refuzate de

vechea redacție a revistei în urma unei polemici a autorului cu Al. Mușina, pe atunci colaborator constant al «ASTREI»".

- În articolul de fond din "Familia" (nr. 3), Gheorghe Grigurcu scrie despre Colaboraționiștii mai vecchi și mai noi. Convins că "istoria se repetă", criticul previne asupra unei reveniri a noilor colaborationisti, după modelul "colegilor lor de dinainte de 1965", care au schimbat, la un moment dat "macazul": "Desi aflat în criză, comunismul (recte imoralitatea care-i formează conținutul cel mai plauzibil) nu poate pieri de pe o zi pe alta. (...) Schimbând ce e de schimbat, supunându-se operației cosmetice trebuitoare înfățișării în instanța noii epoci, privilegiul nu renunță la identitatea sa. Ne întrebăm amuzați cât de departe vor merge ex-nomenclaturiștii. (...) Eugen Florescu s-a și grăbit să ne ofere primele lecții de... democrație. (...) Nu cumva Eugen Barbu va fi marele moralizator de mâine? (...) Nu cumva Dumitru Popescu va deveni un disident curajos, iar Ion Dodu Bălan va declara greva foamei în vederea respectării drepturilor omului?"

  Referindu-se la recentele luări de poziție cu privire la literatura scrisă după 1944, Val Condurache îndeamnă, în articolul Despre literatura nouă, la o desprindere de "acest prezent infectat de politică" și la o cumpănită judecată a operelor literare. Criticul pune totodată problema dacă e cazul să-i "întrebăm și pe clasici și pe interbelici ce politică au făcut în ultimii 20 de ani de viață". "Dacă literatura de până la 22 decembrie 1989 n-ar fi fost literatură, ci un simulacru socialist, de ce i-am mai citit pe autorii ei? (...) De ce să vedem în generația «Cenaclului de luni» și a Desantului doar o diversiune «estetizantă»?" Urmărind literatura emigrației, eliberată de cenzură, Val Condurache observă că nu a existat o "ruptură" între aceasta și literatura scrisă în România comunistă, "nu s-a manifestat formal, într-o altă structură". □ La rubrica "Recuperări" apare schița Domnul Apostol a Oanei Orlea, scriitoare stabilită, în 1980, în Franța, autoarea romanului Pietre la țărm și singurul scriitor român prezent la influenta emisiune TV a lui Bernard Pivot, "Apostrophes", dacă nu omitem faptul că invitația adresată lui Emil Cioran nu a fost onorată.

  Sunt publicate fragmente din volumul lui Eugen Ionescu, La quête intermittente, în traducerea Anca Măniutiu.
- Ion Negoițescu comentează în revista "Argeș" (nr. 3) volumul lui Mircea Dinescu *Moartea citește ziarul*, situat "nu numai pe propriul făgaș creator, dar și pe linia poeziei justițiare". □ Același Ion Negoițescu comentează, la rubrica "Texte din exil", volumul de poezie *De bună voie, autobiografia mea* de Dorin Tudoran. □ La rubrica "Antologia apologeților", apar două texte semnate de Eugen Barbu și Dan Zamfirescu. Cel dintâi (aparținându-i lui E.B.), *Portret*, atragea atenția cititorilor de dinainte de 1989 asupra unei "înalte Doamne a Țării", "tenace", "la postul său de comandă", care "dovedește, prin biografie, că poți urca pe cele mai înalte trepte ale societății dacă ai un crez măreț pe care să-l slujești o viață întreagă. (...) La bine și la rău, în lupta politică, sau mai încoace, la cârma treburilor țării, Ea se dovedește aceeași ființă energică,

neobosită, muncind din zori și până-n seară alături de Marele său Bărbat". Cel de-al doilea text selectat (scris de D.Z.) îi este dedicat lui Nicolae Ceaușescu, "omul căruia îi datorăm această epopee unică, fără egal, din istoria noastră", "personalitatea istorică cea mai capabilă să întruchipeze profilul moral și spiritual al neamului românesc din câte au apărut de la Alexandru Ioan Cuza încoace".

Nicolae Oprea prezintă volumul lui Călin Vlasie Întoarcerea în viitor (Editura Litera, 1990), străbătut de un "lirism pe alocuri copleșit de atari exerciții sterile de virtuozitate și de o anume prețiozitate, evidentă la nivel lexical prin folosirea vocabulei rare (dacă nu chiar inventate). (...) Este un fel de inginerie poetică, dezvoltată în concurență cu textualismul exploatat în proza nouă a generației '80".

,Argeș" propune unor scriitori, critici și istorici literari să răspundă la câteva întrebări privitoare la lirica optzecistă, "solidaritatea creatoare între critica și poezia tânără" și impactul acesteia asupra publicului. Ion Bogdan Lefter observă că, deși generația '80 a avut parte de susținere din partea criticii, nu s-a ajuns încă la "stadiul cuprinderii profunde și sintetice". Mult mai tranșant și mai vehement, Mircea Cărtărescu este de părere că nu au existat "mai mult de cinci oameni în toată lumea literară care ne-au susținut consecvent de-a lungul celor zece ani". Declarânduse pe sine și generația sa drept "niște copii nedoriți ai ceaușismului, niște decreței culturali", M.C. are convingerea că trăind și scriind în anii '80, deci "în plin genocid cultural", tot ceea ce s-a făcut pe tărâm artistic a fost "mutilat, alterat, răstălmăcit". "Fără cenaclurile și revistele literare, despărțiți unii de alții prin repartiții guvernamentale": "Şapte, opt, nouă intermediari între tine și tipar, fiecare adăugând o stampilă și eliminînd un poem. Cum am supraviețuit, cum am reuşit să facem literatură curată și adevărată, cum ne-am făcut numele acesta nepătat de optzeciști - numai pielea nostră și scoarța noastră cerebrală, ambele mototolite și uzate ca o veche față de masă, ar putea s-o spună".

• În nr. 3 al revistei "Poesis", Mircea Handoca reproduce, cu mențiunea "inedit", textul unei conferințe a lui Mircea Eliade, *Umanismul indian*, susținute în cadrul Fundației Carol I.

Gheorghe Glodeanu publică articolul *Eugen Simion sau fascinația discursului critic*, analizând volumul al IV-lea din *Scriitori români de azi*: "Cu toată extinderea investigației [asupra celor trei lucrări anterioare din aceeași serie – n.n.], demersul realizat de Eugen Simion se dovedește incomplet, aceasta datorită ritmului extraordinar de viu în care se schimbă peisajul literaturii contemporane, frecvența aparițiilor editoriale amenințând să depășească puterea de sinteză a unui singur individ. (...) În plus, manuscrisele cenzurate cu atrocitate până mai ieri își reclamă dreptul lor la existență, integrarea firească într-o ierarhie de valori". Autorul articolului remarcă și faptul că Eugen Simion ajunge, în acest volum, la "visata sincronizare cu actualitatea literară", apreciind favorabil capitolele consacrate generației '80 – ca și modul în care este privit "spectacolul literaturii contemporane", "cu o senină detașare clasică", fără ironii usturătoare. "Cu toate acestea,

câte o rară și neașteptată remarcă de malițiozitate, provocată de acuta lipsă de har a autorului examinat, lovește nimicitor. Ea doare infinit mai mult decât observațiile spiritelor dinamitarde ce își fac din negarea vehementă o profesiune de credință".

[MARTIE-APRILIE]

• Prima pagină din "Echinox" (nr. 3-4) conține articolul optzecistului Gh. Crăciun, Patru puncte cardinale, în care autorul se referă la însemnătatea a patru noțiuni metaliterare - proză, vers, discurs, text - cărora latina le-a conservat intacte sensurile inițiale. Tot pe prima pagină este anunațată ancheta Text, textualism, istorie a textului, din paginile de mijloc ale revistei, pretext ca întregul număr să fie dedicat optzecismului literar, cu noi explicitări în coltul din stânga-jos: "Vă oferim un număr cu și despre textualism. Își trăiește textualismul Cântecul de lebedă?".

Andrei Bodiu îl intervievează pe prof. Livius Ciocârlie în chestiunea relației de incluziune în care se află textualismul și postmodernismul, solicitându-i, la final, să numească cinci tineri scriitori în care crede. Iată răspunsul lui Livius Ciocârlie: "Simona Popescu, Cristian Popescu, Caius Dobrescu, Daniel Bănulescu, la care îi adaug pe Simona Constantinovici si pe Gabriel Marinescu, ambii din Timisoara". Livius Ciocârlie rămâne dator cu nominalizări din Clui și Iași.

Despre Dilemele "ființei de hârtie" scrie Laura Pavel - cronică la volumul Liniște de Ion Lăcustă. Mircea Țicudean glosează despre Realitatea prozei tinere, avându-l în vizor pe Răzvan Petrescu (Grădina de vară), în timp ce Dan Şăulean semnează articolul Epic și personaj, cronică la primul volum de proză al poetului Mircea Cărtărescu, Visul. Toate cele trei volume sunt aparute la Editura Cartea Românească, în 1989. Configurarea monografic-textualistă îi mai cuprinde pe Sorin Preda, cu Plus-minus azi, recenzat de Marian Müller, și pe Daniel Vighi, Însemnare despre anii din urmă, volum recenzat de Nora Rebreanu. 🗆 O Repede privire asupra prozei române(ști) de azi face Ruxandra Ivăncescu, incluzând în demersul analitic scriitori și texte semnate de Mircea Nedelciu, Radu Petrescu, Gheorghe Crăciun, Hanibal Stănciulescu, Ioan Grosan, Cristian Teodorescu, Viorel Marineasa. În scopuri demonstrative este reprodusă fragmentar prefata lui Mircea Nedelciu din Tratament fabulatoriu (1985). Despre Mircea Nedelciu scrie și Antoanela Pogăcean (Jocurile textului) și, din nou, Ruxandra Ivăncescu, sub titlul Scrisul desacralizat.

La ancheta pe tema Text, textualism, teoria textului răspund bucureștenii Mircea Nedelciu, Gheorghe Iova (scurtissim), Gheorghe Ene, Hanibal Stănciulescu, Bogdan Ghiu și mai vârstnicii... precursori Vasile Andru și Costache Olăreanu. Ancheta "Echinox" are patru întrebări, dintre care întrebările 3 și 4 sunt cele mai concret directionate: (3) "Care sunt principalii reprezentanti la noi ai așazisului textualism?"; (4) "Cum interpretați atitudinea criticii noastre față de textualism?". Reținem din răspunsurile de aici că principalii reprezentanți ai textualismului sunt Gh. Crăciun, Gh. Iova, Gheorghe Ene, Mircea Nedelciu, Nicolae Iliescu, Ioan Groșan, Emil Paraschivoiu. Realizatorii anchetei arată, în final, că au adresat invitația de a-și expune punctele de vedere și altor personalități: Nicolae Manolescu, Mircea Horia Simionescu, Mircea Martin, Mircea Mihăeș, Ioan Buduca, Ștefan Agopian.

Versurile din acest număr aparțin lui Al. Mușina, Marius Daniel Popescu și debutantului Răzvan Furnică. Proza este semnată de Alexandru Pecican (dramatizarea *Drumul spre Indii*), Gheorghe Iova (*Trei pagini*) și Andrei Grigor (*Desen cu tineri*).

Gheorghe Iova traduce din interpretările pe text ale Juliei Kristeva (*Menipeea: textul ca activitate socială*), iar Iulian Boldea recenzează volumul de versuri *Planetă la pândă*, al lui ieșeanului Constantin Dumitru, redactor-șef, o vreme, la "Opinia studentească".

[Ziua neprecizată]

• Apare, în nr. 6 al revistei "Nu", un interviu cu Marin Sorescu realizat de Alin Fumurescu: "Cream literatură în zig-zag, o literatură cu adresă". Reținem de aici un pasaj despre relația poetului cu C. Noica și un altul conținând impresii legate de Grupul pentru Dialog Social. Despre filosoful de la Păltiniș: "Da, l-am cunoscut pe Noica, am fost printre primii lui ucenici, înainte de a fi descoperit de generația aceasta de filosofi, generație foarte bună, care m-a apreciat ca scriitor. Am avut lungi discuții cu Noica, îi plăcea cum scriu despre filosofi și spunea că ar trebui să scriu mai mult pentru că îi explic foarte limpede, explic doctrinele foarte pregnant. Îmi era un om foarte drag, avea vocația de profesor, aș spune în stilul antic, cu cinci, șase discipoli în jur și era de o mare bunătate. În orice caz în preajma lui te simțeai mai adevărat, mai om (...)". Despre GDS: "Sunt relații de prietenie, nu fac parte din acest grup, dar cunosc pe foarte mulți dintre ei. I-am întâlnit în diverse ocazii, îl cunosc pe Liiceanu, pe care îl apreciez ca fiind un mare scriitor, el făcând literatură prin ricoșeu, vrând să facă filosofie (...). El a scris cel mai bine despre Noica, lipsa de timp m-a împiedicat să public o cronică despre cărțile lui, dar vreau să o public într-un viitor apropiat. Andrei Plesu este iarăși un om deosebit, este la fel de filosof ca și Liiceanu, însă el are o dimensiune în plus. are o ironie tăioasă și este un mare iubitor de artă plastică (...). Amândoi au aceeasi vehementă pe care am apreciat-o întotdeauna contra imposturii si contra inculturii".

APRILIE

1 aprilie

• În cadrul rubricii "Promoția '90", "Luceafărul" (nr. 10) publică o povestire semnată de Ion Manolescu, *Noi întâmplări din orășelul nostru: adevărata poveste a domnului student*, împreună cu "un foarte scurt portret de coleg și de

prieten" semnat de Cristian Popescu: "Ion Manolescu, student în anul IV al Facultății de Litere, membru de bază al actualei «formații» a cenaclului *Junimea*, este un tânăr în care se echilibrează just timiditatea mascatinteriorizată și aplombul caracteristic cproape oricărui participant la debutul în «viața literară». (...) Proza sa ascunde, sub aparența unui realism fără capcane, o tandră intimitate aproape bruscată de «înconjurătorul» personajelor și al autorilor lor".

- Apare în "România liberă" un articol al lui Virgil Ierunca, *Eugen Ionescu homo religios*.
- Într-un text intitulat Teoria şanselor egale, Liviu Ioan Stoiciu răspunde la o anchetă inițiată de "Revista V" din Focșani (în nr. 6): În pregătire: Adunarea generală a scriitorilor. "Noua democrație, sperietoare, vrea deja să descentralizeze o veche obsesie a totalitarismului ceaușist, Uniunea Scriitorilor, să o aneantizeze, dacă e posibil, sunt interese înalte particulare, acum, din chiar rândul scriitorilor membri ai Uniunii Scriitorilor din România, dacă înțeleg eu bine, inițiativele gogomanilor fiind la mare căutătură. (...)/ Nu aș vrea să devin patetic: proliferarea societăților, asociațiilor, legilor, fundațiilor literare independente în București și în țară deja e de domeniul evidentei populației, ce hram poartă ele? (...)/ Vă amintiți de cenaclurile Uniunii Scriitorilor instituite în județe? Ele cuprindeau scriitorii profesioniști care se întâlneau periodic la câte o ședință de suflet, la câte o șezătoare literară (...), la câte o întâlnire de scandal colegial, cu insinuări și jigniri reciproce; ele aveau și un «plan de activitate» justificativ, de joasă speță, făcut de secretarul Cenaclului Uniunii Scriitorilor de ochii lumii activiste, nerespectat. (...) Erau aceste Cenacluri (...) o formă instituționalizată de control și urmărire publică a evoluției scriitorului provincial prin securitatea atotprezentă (...). Mai e oare nevoie să vă spun că îmi amintesc, vai, cu tristețe, de Cenaclul Uniunii Scriitorilor din Focșani, cenaclu rezonabil, în felul lui? (...) Pe ce baze morale, în primul rând, vom repune oare în circuit aceste foste Cenacluri ale Uniunii Scriitorilor? (...)/ Uniunea nouă (...) ar trebui să găsească o formulă de înregimentare și pentru provincialii profesionisti din orașele de mărimea Focșanilor, care vor să aibă o revistă a lor, o casă de odihnă în județ, o înlesnire socială, o recunoaștere publică pe plan local a scriitorului în general... Teoria sanselor egale (a provincialului de tip focsînean cu bucureșteanul, de exemplu) în literatură având să funcționeze cu aceiași doi poli: la un pol libertate, la celălalt pol, constrângere?".

4 aprilie

• Sub titlul mare Adevăratele probleme sunt comune. Să le căutăm rezolvări adevărate, "Cuvântul" (nr. 10) publică, în oglindă, două interviuri realizate de Ioan Buduca și Radu G. Țeposu cu Nicolae Breban ("Greșelile emigrației noastre au început când ea a pornit să imite metodele ideologiei și chiar ale

poliției din țară") și Domokos Geza, președintele Uniunii Democrate a Maghiarilor din România ("Vă asigur că nu există nici o tendință politică serioasă a maghiarilor ca să pună sub semnul întrebării statutul granițelor dintre România și Ungaria").

5 aprilie

- În "Tribuna" (nr. 14), în articolul său de fond intitulat *Puterea celor fără putere*, Augustin Buzura dă nişte explicații, ca urmare a "numeroaselor scrisori primite la redacție": "«Tribuna» este o revistă independentă, prin urmare nu aparține vreunei formații politice. Publicăm materialele care ni se par interesante, argumentate și bine scrise, fără să facem un procentaj: câți din FSN, câți din PNŢ etc. Revista își oferă paginile tuturor celor interesați într-un dialog politic, științific, literar etc. Nu este numai vina noastră că, până în prezent, nu am găsit un social-democrat dispus să-și spună opinia despre viitorul țării. Oricum, îl așteptăm".

  Mircea Popa publică eseul *Emil Cioran sau trăirea reflecției*, consacrat cărților cioraniene din perioada 1934-1940, care ar avea ca laitmotiv "schimbarea la față a României", "ca o condiție indispensabilă a europenizării și modernizării ei".
- Revista "Convorbiri literare" reia, în nr. 7, mărturia lui Ioan Petru Culianu (apărută inițial în revista "Limite", nr. 48-49/1986), care s-a aflat alături de Mircea Eliade în ultimele sale zile.

6 aprilie

• Nr. 14 al revistei "Contrapunct" are ca editorial un text confesiv al poetului Aurel Dumitrașcu, A rezista în provincie.

La rubrica "Platforme și programe", Mircea Nedelciu pune problema necesității renegocieri raporturilor dintre Cultură și Putere din perspectiva celei dintâi (Când scriitorii devin politicieni...).

Sub titlul "Are cine să ia premiul Pulitzer", interviul revistei îl are ca protagonist, în acest număr, pe Dorin Tudoran (dialog realizat de Mariana Marin și consemnat de Bogdan Ghiu), cu relatări despre experiența disidenței, a exilului american și a redactării revistei "Agora".

□ Ioana Diaconescu restituie un poem inedit al lui Emil Botta (thanaticul Satyricon).

□ Cu prilejul a sapte ani de la moartea poetului, sunt publicate si zece poeme inedite de Nichita Stănescu; pe pagina alăturată – un poem din 1983 scris de Călin Angelescu, la moartea autorului Necuvintelor, și o serie de texte evocatoare; două dintre ele, reluate de la Colocviile "Nichita Stănescu" de la Ploiești, 1985, sunt semnate de Lucian Raicu (Sublima nedesăvârșire) și Eugen Simion ("Ideile nu se plictiseau niciodată cu el"), celalte aparținând lui Ion Stratan (O utopie a imanenței), Nicolae Prelipceanu (În necunoscut) și Florin Toma (O aripă de Nichita).

Apare un nou episod din eseul Spiritul românesc în fata unei dictaturi de Nicolae Breban.

Comentariile critice sunt semnate de Cristian Moraru, despre Din secolul romantic de Mihai Zamfir (Romantism și totalitarism), Bogdan Ghiu, despre Întoarcerea în viitor de Călin Vlasie ("Eprubetele gânditoare" și "realitatea trezită") și Ramona Rubrica "Structuri în mișcare" a lui Ion Bogdan Lefter continuă reconstituirea "istorică" a elaborării "romanului colectiv al generației" (Un roman colectiv II).

Sumarul mai include un eseu sapiențial de Andrei Cornea (Ultimul discipol), o povestire a debutantului Alexandru Pecican - Cinci (fragment din Op. 1) -, cu o prezentare de Liviu Ioan Stoiciu, și două proze scurte ale unui alt debutant, Dan Mykerinos (Mostenirea celor trei frati, Linie de nutrit), cu o prezentare de Hanibal Stănciulescu.

Elena Stefoi își continuă monitorizările malițioase ale presei politice din România preelectorală (Zigzag-uri publicistice), Hanibal Stănciulescu satirizează lejer viața politică românească, de la CPUN la generalul Chițac și academicianul Mihai Drăgănescu (De ce nu are presa epoleti?), iar Liviu Ioan Stoiciu publică o relatare de la ultima întrunire a "Consiliului Provizoriu" al USR 🗆 Tintele rubricii "Contra-puncte" sunt Darie Novăceanu (conducătorul "Adevărului", acuzat pentru pozițiile favorabile față de retragerea dreptului la ședere în România a lui Doru Braia), "victima" Adrian Păunescu (via Alfred Neagu, în "Zig-Zag", nr. 8), Ioan Buduca "cel coltos" (pentru nemenționarea, într-o listă de autori, a Magdei Cârneci), Narcis Zărnescu (pentru săgețile din "Oblio" la adresa optzeciștilor) și realizatoarea TV Carmen Dumitrescu.

• În "Orizont" (nr. 14) Mircea Mihăieş publică editorialul Baricada de fum, polemic la adresa revistei "Baricada", taxată drept "independentă fată de bunul gust, de bună credință, de bună cuviință, de talent, de profesionalism" și comparată (defavorabil) cu acuzata Televiziune Română condusă de Răzvan Theodorescu și Aurel Dragos Munteanu.

Cornel Ungureanu realizează un interviu cu Nicolae Manolescu ("Singura noastră sansă e opoziția..."). N.M.: "N-am nutrit niciodată mari sperante în scriitorii de la putere. Putere, într-un sens sau în altul. În cazul nostru, ce poate fi opozitia? «Orizontul» e la putere? E cu puterea? Ce-i drept, s-au schimbat și dușmanii comuni, s-a schimbat și puterea și, la urma urmei, trebuie să ne vedem de treburile noastre. Să vă dau un exemplu: primele două volume ale trilogiei lui Buzura. Stim ce înseamnă aceste cărți. Există nu printre rânduri, ci în filigranul foii de hârtie imaginea unui inginer de mină care e mereu hărțuit fiindcă a participat la o mișcare. Căutarea acestui om constituie nucleul cărții. Întreb, și-l întreb indirect și pe Buzura, cum va continua această căutare? Dacă va rămâne în filigranul cărții, nu ne va mai interesa. Dar cum va ieși de-acolo? Iată noua întrebare a text radiofonic din 1987 al Monicăi Lovinescu (Este cultura română nedreptătită?), despre impunerea scriitorului român într-un Occident interesat, din partea Estului comunist, de diferenta politic-contestatară, nu de performanta estetică: "De mirare nu e că literatura noastră nu are în Occident reputația pe

care o merită, ci dimpotrivă, că unele opere reușesc să treacă prin aceste furci caudine. E drept că ele sunt semnate mai ales de scriitori exilați. E oare o situație normală ca o literatură să trăiască însă peste hotare doar prin scriitorii care au părăsit țara? Să fie obligați să o părăsească pentru a o putea reprezenta?".

Cornel Ungureanu scrie despre literatura SF din Timișoara (Anticipația, ecluza Timișoara), evidențiindu-i ca trăsături distiunctive "fantezia", "simțul umorului" și miza pe "omul comun", la realizarea ei participând și scriitori care "navighează între SF și literatura «pură»: Daniel Vighi, Viorel Marineasa, Lucian Ionică, Dușan Baiski" etc.

• Dialogul dintre George Pruteanu și Ileana Vulpescu publicat la rubrica "Biblioteci în flăcări" din "Cronica" (nr. 14) schițează o comparație între abuzurile regimului Gheorghiu-Dej și cele ale regimului Ceaușescu.

7 aprilie

- Luca Piţu (În hagialîk pe Strada Triumfului nr. 6) consemnează în "Timpul" (nr. 13) împrejurările în care, în 1983, a fost anchetat de Securitate: "(...) trăgeau de timp ca să poată raporta la București numărul cerut de ceasuri de anchetă. Îmi băgau strâmbe despre amici. Întrebau n'importe quoi. Sunt cosmopolit? Când am fost ultima dată la Otopeni? Citesc și în română? Îmi place Rebreanu sau Caragiale? (...) O să vă apere Europa Liberă, ce credeți? Nu credeam nimic dar, în toamnă, Virgil Ierunca a dat un avertisment ferm organelor de represalii. În toamnă, am fost solicitat prin carte poștală să revin, cu rucsac la spinare, pe Strada Triumfului spre a recupera o parte din cărți (...). Mi-au mai rămas la dosar Petru Dumitriu: Incognito + Opoziția comunistă din U.R.S.S. (...)".
- În "Tineretul liber Suplimentul literar și artistic" (nr. 14), Nicolae Iliescu discută cu George Cușnarencu despre *Literatura cu liniuță de dialog*. □ Sorin Preda (*Dragoste de Nichita*) scrie un reportaj despre constituirea *Fundației Nichita Stănescu*, la Ploiești, unde a putut fi constatată "o densitate rarisimă de personalități, oameni de artă și scriitori de toate vârstele: Eugen Simion, Andrei Pleșu, Mihai Șora, Nicolae Breban, Dan Laurențiu, Angela Marinescu, Laurențiu Ulici, Eugen Suciu, Ion Mirea, Ion Stratan, Doina Uricariu, Nicolae Prelipceanu, Denisa Comănescu, Sorin Dumitrescu, Augustin Frățilă, Marin Mincu". Cu toate acestea, "sigur că era loc de mai bine, organizatorii mizând, cum deducem din foaia program a manifestării, pe prezența unui: *Adam Puslojić*, Grigore Vieru, Octavian Paler, Nicolae Manolescu, Mircea Dinescu, Marin Sorescu etc. N-a fost să fie așa...". □ Victor Atanasiu recenzează volumul lui Paul Cornea, *Introducere în teoria lecturii*.
- În "Dimineața", Romul Munteanu publică articolul *Continuitatea și discontinuitatea în literatura română*: "Ce semnificație are ideea de continuitate, ce conotații poate ea căpata în cultura română, ca și în alte țări, încât să ne putem permite să stabilim modurile posibile de discontinuitate în măsura în care ele

au căpătat o consistența specifică? Poate fi oare echivalată continuitatea cu tradiția sau ca un anumit mod de clasicizare a literaturii dintr-o țară sau alta? (...)/ În spațiul cultural românesc, relația continuitate (tradiție), discontinuitate (ruptură) nu poate fi departajată cu multă ușurință, fiindcă la noi curentele literare nu au avut o simetrie succesivă, întâlnită în cultura franceza sau italiană și spaniolă. (...) În cultura română ca și în arta noastra în general, Umanismul si Renasterea, de pildă, nu cumulează decât unele aspecte parțiale, identificabile cu cele existente în țările cu tradiții vechi și foarte îndelungate. Dacă în Franța, bunăoară, găsim polarizate în secolul al XVII-lea aspectele unui clasicism integral, la noi nu există decât unele aspecte izolate, într-o configurare târzie. De aceea, este mai ușor să observăm că unele fenomene de continuitate, discontinuitate, capătă o mai mare pregnantă în evoluția operelor acelorași scriitori, decât prin raportare la unele modele consacrate anterior. (...)/ Mulți autori români comprimă mai multe stiluri într-o singură operă, așa cum a procedat Ioan Budai-Deleanu în Tiganiada. Românii nu importă modele externe prin ruptură, ci prin asimilare. Asa se explică de ce unii scriitori din tările românești, care au avut o apariție târzie în finalul unor curente de creație, nu au devenit epigoni, ci artisti ce au desăvârșit și împlinit un fenomen literar. De la Ioan Budai-Deleanu, M. Eminescu până la Bacovia, asistăm la derularea unor moduri de creație care închid diferite curente prin desăvârsire./ Primul fenomen mare de discontinuitate în arta românescă a fost avangarda cu toate modurile sale de manifestare. Din păcate ea n-a produs în spațiul românesc decât puțini scriitori foarte mari. Ion Barbu, T. Arghezi, L. Blaga sunt niște outsideri, situarea lor între tradiție și ruptură fiind în fiecare caz o altă formulă de aliaj artistic./ Primul mare act de discontinuitate în literatura română a fost așa-zisul «realism socialist». (...)/ Ei bine, și acum, în 1990, încotro? Critica nu este predicție. Fără îndoială că scriitorii vor opta pentru mai multe modalități de creatie, poate după un timp de așteptare (experimentare) indecidabil".

8 aprilie

• În nr. 14 al "Adevărului de Duminică" sunt publicate pagini din *Jurnalul* lui Gala Galaction interzise de cenzura comunistă, prezentate și îngrijite de Th. Vârgolici. Publicarea acestor fragmente continuă și în numerele următoare.

10 aprilie

• În "Zig-Zag Magazin" (nr. 7), sub titlul *Dumitru Popescu ar fi ezitat. Domnul Andrei Pleşu nu*, este publicată următoarea notiță: "Ne asociem și noi protestului altor redacții, precum și al Societății Ziariștilor din România împotriva suspendării revistei «Contemporanul» de către domnul Andrei Pleşu. Predecesorii acestui domn, Iosif Chișinevschi, Leonte Răutu, Dumitru Popescu, Suzana Gâdea ar fi ezitat înainte de a lua o astfel de măsură arbitrară. Domnul Andrei Pleşu n-are asemenea complexe. Pentru domnia sa, presa

culturală – rămasă dependentă în chip nejustificat de ministerul culturii – e un teritoriu al bunului plac ridicat la rang de lege".

11 aprilie

- Apare "Azi", cotidian declarat de stânga al Frontului Salvării Naționale. (Din colegiul director fac parte: Augustin Buzura, Iosif Boda și Claudiu Iordache, directorul onorific fiind Alexandru Bârlădeanu; editorialişti sunt Grigore Zanc, Ion Coja, Teo Ciocan; redactor șef, Octavian Știreanu, secretar general de redacție − I. Predoșanu.) □ Într-un articol apărut în primul nr. al publicației, *Paternalismul domnului Liiceanu*, Vladimir Someșan întrevede în discursul politic anticomunist al autorului *Jurnalului de la Păltiniş* "o viziune poetică, din zborul fluturelui, asupra lucrurilor, pe linia manierei sale intelectuale în care predomină estetica stilului și nu «analiza complexă»". □ Rubrica de "anecdote" (*Efemeride*) zilnice, în stilul "Săptămânii pe scurt" *din* "Săptămâna" lui Eugen Barbu, este semnată XANTIPA. În linia aceleiași foste "Săptămâni", dar mai puțin virulent decât în "România Mare", vor fi aruncate săgeți în direcția Revistei "22", a GDS-ului, "Europei Libere", "Dreptății", "României libere" etc., ca și la adresa monarhiei, a lui Ion Rațiu, Radu Câmpeanu și a partidelor lor. Articolele culturale vor fi sporadice.
- În "Cuvântul" (nr. 11), la rubrica "Contacte", apare un interviu acordat de Nicolae Manolescu (devenit de curând director al "României literare") lui Ioan Buduca: "Sunt convins că trăim sfârșitul comunismului, ceea ce nu mi-am închipuit niciodată". Subiectele abordate vizează climatul politic și cultural din România anilor '60, Revoluția din Decembrie și sfârșitul comunismului ori perspectivele literaturii române în postcomunism și statutul criticului literar: "Într-un fel, eu nu trăiesc o neliniste acum, ci o adevărată frustrare. După ceam aflat ce se întâmplă la Timișoara, până la sfârșitul anului (...), am trăit momente de exultare nu pur și simplu prin euforie, nu sunt un euforic și nici nu-mi place să mă las dus de valuri, dar prin faptul că a fost pentru prima dată când am avut sentimentul participării la istorie, mi s-a părut că au căzut toate acele false bariere care opuneau pe români ungurilor, satul orașului, intelectualul muncitorului, pe bătrâni tinerilor, deci tot eșafodajul de opoziții pe care le-a inventat Ceaușescu și, înaintea lui, comunismul, pe principiul divide et impera, tot eșafodajul acesta nenorocit (...) s-a prăbușit în mod miraculos, nu mai era nici o deosebire între noi, unii și alții, între intelectualii care nu eram în stare să strigăm lozinci pe stradă, pentru că ne uitam în stânga și-n dreapta să vedem cum ne sună vocea, și copiii aceia, bărboși și nespălați de trei zile, care urlau de răgușeală ca niște apucați. (...) Dar faptul că eșafodajul acesta a început să se refacă puțin câte puțin, că am auzit muncitorii strigând împotriva intelectualilor, că am văzut dispretul intelectualilor fată de muncitori, că am văzut nenorocirea de la Târgu Mureș, în care au putut să se masacreze oameni care au trăit împreună (...) toate acestea eu le-am resimtit ca o teribilă frustrare,

încât nu de neliniște e vorba, că s-ar putea să ne întoarcem la ce a fost sau la ceva mai rău, nu, asta cred că e exclus. Cred, nu știu alții ce cred, dar eu sunt convins de asta, trăim sfârșitul comunismului, ceea ce nu mi-am închipuit niciodată. (...) Întrebarea este dacă democrația, către care cred că că ne îndreptăm, va fi cu adevărat democrație, dacă nu va fi știrbită, dacă nu va fi mutilată, dacă nu se vor reface cel puțin o parte din structurile nenorocite de care abia am scăpat, dacă nu vom ajunge iarăși să ne urâm, tinerii cu bătrânii, intelectualii cu muncitorii. De asta mi-e teamă, nu că vom cădea în comunism. Şi-acum să revin la problema literaturii. (...) Ce vom face de-aici încolo (...) nu stiu".

- În "Luceafărul" (nr. 11), Nicolae Prelipceanu și Ștefan Agopian realizează un interviu cu Nicolae Breban: "Una dintre temele centrale ale literaturii mele este puterea". Scriitorul intervievat le reproșează colegilor de breaslă neimplicarea, de-a lungul deceniilor de comunism, într-o opoziție concertată față de excesele regimului: "Dacă în '72 în loc de Breban ar fi fost încă șapte-opt Brebani care să iasă insolent din aparatul cultural, lucrurile ar fi fost mai puțin grave. Așa și cu lupta pentru cărți. Dacă nu nmai patru-cinci sau opt scriitori buni ar fi făcut asta, cenzurii i s-ar fi părut firesc să accpăte textele bune, pe când așa, fiind numai câțiva care insistau să-și păstreze curățenia textului, ei păreau ridicoli nu numai în ochii cenzurii, dar și în ochii colegilor".

  □ Florin Manolescu (Elegii cu forfecuțe de raci) cronichează volumul Tango și alte dansuri de Petre Stoica (Editura Albatros, 1990). □ La rubrica "Dicționar critic", Horia Gârbea scrie despre poezia lui Virgil Mazilescu (Aşteptând arpentorul). □ Sub emblema "Promoției '90", sunt publicate poeme ale Dianei Manole, condescendent prezentate de Cristian Popescu.
- În "Flacăra" (nr. 15), Nicolae Manolescu (Esențială e tehnologia), Eugen Simion (Ierarhia valorilor), Mircea Zaciu (Autentica intelectualizare), Petre Anghel (Cornul abundenței) și Dr. Klaus Fabritius (Să fie corect) răspund la ancheta Ce putem oferi democrației, ce ne poate oferi democrația?.

  Eugen Simion: "Cum va fi societatea de mâine? (...) Nouă, scriitorilor, nu ne lipsește imaginația (nu ne lipsește nici imaginația istorică) dar, în cazul de față, este vorba de altceva: de a evalua lucid posibilitățile viitorului. Cine se încumetă, încă o dată, s-o facă? Şi, totuși, trebuie să gândim lumea de mâine. Chiar dacă intelectualii de ieri s-au înselat gândind lumea de azi. Am în vedere și eu răspunsurile date în 1945 lui Ion Biberi de elita inteligenței românești (de la M. Sadoveanu la Geo Dumitrescu). Cine citește această carte (Lumea de mâine) observă că nici un intelectual român nu a prevăzut, în genere, ceea ce se va întâmpla cu societatea românească, inclusiv cu oamenii ei de cultură... G. Călinescu credea că spiritul românesc intră într-o «fază a monumentalului» și că va produce opere capitale. A intrat, cum se știe, într-o fază a totalitarismului și a produs (în arhitectură) barocul de tip stalinist: imense blocuri de un suprem prost gust. Tudor Vianu prevedea că lumea de după război va înlătura

pe «oamenii de vorbe», adică pe demagogi, pe indivizii fără morală și fără inteligență. N-a fost așa. (...) Niciodată, cred, societatea românească n-a cunoscut o mai falsă, nedreaptă ierarhie a valorilor asa cum a cunoscut în ultimii 50 de ani. (...)/ Czeslaw Milosz crede că noi, oamenii din Est, avem o conștiință mai mare a istoriei decât oamenii din Vest și, în consecință, o mai mare imaginație istorică. (...) Dacă este așa, nu ne poate ajuta amintirea suferinței colective să gândim societatea de mâine?... (...) Îmi iau inima în dinți și prevăd că lumea de mîine va fi o lume a ierarhiilor juste. Ierarhiile competentelor, valorilor, bineînteles. O lume în care instituțiile democrației funcționează normal și indivizii sunt apreciați după ceea ce fac, nu după funcția lor. Într-o democrație veritabilă măruntul funcționar este tot atât de stimat, dacă el își face bine munca lui, ca și arhitectul sau medicul. În genere, trebuie să începem prin a reinstaura valoarea muncii și, nu vreau să fac jocuri de cuvinte, valoarea... valorii. Pentru aceasta, trebuie să regândim instituțiile noastre (de la Academie la uzină și mica fermă agricolă) și să decidem (...) că numai munca (și nu munca în sine, ci eficacitatea ei) și valoarea pot asigura promovarea socială. Să dispară din viața noastră nenorocita practică a favorurilor, traficul de influență, dezonorantul bacșiș, oribila pilă, nepotismul și toate celelalte forme de fanariotism foarte prospere în ultimele decenii". Nicolae Manolescu: "Două lucruri mi se par importante în momentul de față, când considerăm perspectivele evoluției societății românești: unul este afirmarea necesității unor modalități precise și concrete, în toate domeniile; altul este este evitarea riscului (destul de obișnuit în astfel de împrejurări) de a construi viitorul după chipul și asemănarea trecutului. (...) «Politizarea» actuală a tuturor domeniilor în curs de prefacere ascunde (...) adevăratele dificultăți și nu oferă nici măcar paliative. În privința celuilalt aspect, trebuie să nu uităm că transformarea societății românești nu urmează o cale verificată, nu are model. Nici restul estului-european n-are un model. (...) Așa stând lucrurile, există primejdia ca viitorul democrației românești să urmeze modele vechi, de pildă interbelice. (...) Singura precizare la care mă simt îndemnat este aceea că strategiile dezvoltării nu pot fi exclusiv «umaniste»: aspectul tehnologic este esențial".

Mircea Zaciu: "Ceea ce aștept de la viitorul imediat este pregătirea prin educație și cultură a viitorului îndepărtat. Prin studiu, răbdare și tact, nu cu măsuri pripite, contradictorii sau pompierești./ Moștenim rezultatele unui proces de distrugere a culturii naționale arhaice; un val înspăimântător de semidoctism, de aculturație; o confuzie a valorilor artistice, întreținută timp îndelungat prin forme ale vulgarității kitsch-ului și țambalului patriotard. (...) Scolii umaniste trebuie să i se redea (...) rolul ei primordial. La fel societăților culturale, presei serioase, teatrului, filmului, tuturor formelor ce pot pune bazele unei prosperități de cultură a individului, înainte chiar a prosperității lui materiale./ (...) Numai o intelectualizare adevărată va asigura luciditatea, toleranța, armonizarea intereselor, stabilitatea lumii românești. Omul scolii,

omul științei, omul scrisului și al artei vor trebui să aibă un rol decisiv dacă societatea de mîine nu vrea să repete greșelile care i-au fost fatale celei de ieri".

12 aprilie

- Într-un Comunicat (reprodus de "România liberă"), Ministrul Culturii face cunoscut că echipa revistei "Contemporanul" este grav afectată "de o sciziune interioară care blochează desfășurarea firească a activității gazetărești": "Dovada o constituie cele două comunicate oferite televiziunii de două fracțiuni distincte ale redacției, pe 4 și respectiv 5 aprilie. Neputând conta pe forțele interioare ale unei asemenea echipe și nici pe autoritatea morală a unor personalități din redacție ca D.R. Popescu sau Adrian Păunescu, Ministrul Culturii a încercat să rezolve lucrurile, numindu-l ca redactor-șef pe dl. Nicolae Manolescu. O parte a redacției, în frunte du dl. Mircea Herivan, a respins această numire ca nulă și neavenită. S-a încercat atunci o soluție de interimat, pe care grupul Herivan a respins-o de asemenea. După mai multe săptămâni de eforturi, Ministerul Culturii nu a depășit situația creată decât suspendând provizoriu o revistă, subminată oricum de o inacceptabilă anarhie". În final, se anunță reapariția revistei, într-o serie nouă, avându-l ca redactor-șef pe Nicolae Breban.
- Radu Tudoran semnează, în nr. 15 al "României literare", un editorial intitulat Uniunea - mărturisire a unor speranțe legate de apropiata Adunare Generală a USR: "Ne întâlnim în curând, în plenul nostru, după nouă ani cât ne-am manifestat fiecare cum am putut, o parte din acest timp fără dreptul de a ne întâlni (...). În numele nostru au vorbit alții, cu glas tare și cu megafoane, dar nici noi, desi cu pumnul în gură, n-am tăcut, ci am înfruntat cenzura (...)./ (...) Această mare întrunire a noastră, mare fiindcă la ea vor participa toți cei care pot și vor, din cei peste o mie cinci sute de membri cât numărăm astăzi, are loc într-un moment când în lume se produc prefaceri fundamentale; după mai bine de saptezeci de ani, lumea care a vrut să creeze un viitor nou omenirii se întoarce din drum și își caută trecutul. După aproape o jumătate de secol, facem și noi la fel, luându-ne pe umeri ruinele și celelalte moșteniri ale lumii sfârșite". Și într-o altă ordine de idei: "Ca în arta costumației, sunt și în literatură, și în orice artă, mode, pe numele adevărat dorință de inovației. Unele dispar repede, altele se impun și durează, un timp mai scurt sau mai lung, timpul lor, neprevăzut la naștere. (...)/ Vă rog, pe cei veniți de curând în rândurile noastre, dar și pe cei mai vechi și încă tineri, aflați la vârsta inovațiilor (...), să nu-i ignorați și să nu vă distanțați de cei pe care îi credeți ajunși la rutină, căci un scriitor adevărat se inovează cu fiecare carte, până la ultima, oricât de înaintat ar fi în vârstă./ În tot ce-am scris aici n-am pledat pentru un om, ci pentru toti care judecă la fel ca mine; n-am pledat pentru generația mea, ci pentru toate generațiile. Dacă toți vom gândi la fel vom fi

într-adevăr o Uniune".

Uniunea Scriitorilor este și subiectul articolului publicat de N[icolae] M[anolescu] în cadrul rubricii "Ochiul magic": Cavalerii Mesei Rotunde, în care criticul încearcă să demonteze criticile recent formulate de Adrian Marino sau de Cezar Ivănescu, între alții, la adresa acestei organizații. Într-o serie de articole din "Jurnalul literar" și din "Dreptatea", Marino apreciase că Uniunea Scriitorilor ar fi un fel de "gospodărie colectivă". "Dl. Marino are aprecieri dintre cele mai nefavorabile despre «privilegiații» stalinistei organizații, care și-au umplut buzunarele cu bani și au bătut mapamondul în contul ei. Ne miră întrucâtva pornirea d-lui Marino, ca și faptul că d-sa critică nediferențiat obștea scriitoricească, mult mai bogată în oameni săraci decât s-ar putea crede și care numără sute de membri care n-au trecut, într-o viață, granița, de atâtea ori de câte o trecea până deunăzi dl. Marino într-un an. (...) Toți scriitorii sunt conștienți că Uniunea Scriitorilor nu va mai putea fi, în condițiile de după revoluție, ce a fost în trecut. Nu mai departe decât Adunarea Generală din aceată lună va lua în discuție un nou statut. Urmare directă a aprobării lui, va fi o nouă Uniune a Scriitorilor. (...) Breasla, în totalitatea ei, va decide. (...) Pentru ca punctul nostru de vedere să fie limpede, vom face din capul locului două precizări: una (...) este că suntem și noi convinși că Uniunea Scriitorilor va trebui restructurată în mod profund și adaptată regulilor jocului cultural de după revoluție; cealaltă este că noi sprijinim o anumită continuitate de spirit dintre noua și vechea Uniune a Scriitorilor". Făcând o incursiune în istoria acestei istituții - implicit în istoria tensiunilor și confruntărilor sale interne -, N.M. stăruie asupra unui episod semnificativ: sciziunea produsă în interiorul USR după ședința de denunțare a plagiatului lui Eugen Barbu, în 1979, când mai mulți scriitori din proximitatea revistelor "Săptămâna", "Luceafărul" și "Flacăra" s-au coalizat întru apărarea autorului romanului Incognito, declansând un atac virulent asupra Consiliului USR și reușind "să inculce oficialității ideea foarte primejdioasă că Uniunea Scriitorilor este o instituție oligarhică și elitistă, care nu servește interesele poporului și ale PCR": "(...) la 26 august 1980 (...) grupul dădea prima mare lovitură: obținea o audiență la șeful statului, la care cerea organizarea Uniunii Scriitorilor într-o asociație pe baze noi, comuniste, devotată P.C.R. și secretarului lui general. (...) Numele scriitorilor care au participat la deplorabila întâlnire cu N. Ceaușescu din 26 august 1980 n-au fost niciodată făcute publice până astăzi. Credem de datoria noastră să reparăm această nedreptate. Iată-i, în ordine alfabetică, pe cavalerii mesei rotunde care a însemnat începtul sfârșitului pentru Uniunea Scriitorilor: Ioan Alexandru, Alexandru Andritoiu, Paul Anghel, Teodor Bals, Mihai Beniuc, Ion Lăncrănjan, Pompiliu Marcea, Mircea Micu, Romul Munteanu, Iulian Neacșu, Fănuș Neagu, Al. Oprea, Marian Popa, Gh. Pituț, Nichita Stănescu, Gh. Suciu, Gh. Tomozei, Mihai Ungheanu şi Dan Zamfirescu".

Tot Nicolae Manolescu (Marea plictiseală) comentează volumul Simonei Popescu Xilofonul și alte poeme (Editura Litera, 1990): "N-am citit de mult timp o carte de debut mai atent construită, care să denote, pe lângă talent (...), o mai mare voință de ordine".

În sumarul acestui nr. mai figurează, între altele: un eseu al lui Nicolae Balotă, Variații pe tema întoarcerii; o evocare semnată de Alex. Ștefănescu, Alexandru Philippide sau visul ca viață, la 90 de ani de la nașterea scriitorului; un fragment din cartea Mihaelei Cristea, Realitatea iluziei. De vorbă cu Henriette Yvonne Stahl — carte prezentată ca fiind în curs de apariție —: Prietenii mei, scriitorii.

- În "Dreptatea", Marin Bucur semnează articolul *O prematură nostalgie:* Turnul de fildes. Întrebarea dacă scriitorii ar trebui să ia parte la viața politică i se pare neavenită, derutantă și periculoasă în contextul efortului național de a reduce țara la normalitatea europeană. Politica "foișorului" înseamnă abandon și pasivitate spre beneficiul "aventurierilor refulați de dictatură" și al "cadrelor de nădejde din pepinierele comuniste". E nevoie de turn de fildeș pentru Soljenitîn, Havel, Goma sau Buzura? "Scriitorii și artiștii sunt oamenii cei mai politici." De la Ion Heliade-Rădulescu la Eminescu, de la Iorga și Gheorghe Brătianu, nici unul nu și-a ratat opera din cauza politicii. Titu Maiorescu n-a fost stânjenit în critica literară de junimismul lui politic. Astăzi, însă, noi venim după o epocă de "perversiune inimaginabilă", în care propaganda de partid "a compromis fără drept de apel noțiunea de angajament politic": "Creatorii nu pot fi prezenți decât cu opera lor. Gestul lor politic este intrinsec creației". Este dat exemplu lui Liiceanu și Andrei Pleșu.

  În articolul Rentierii fărădelegii, Gheorghe Grigurcu atrage atenția că, atunci când se discută despre marii culpabili ai regimului comunist, nu trebuie trecuți cu vederea "autorii masacrelor culturale, (...) cei ce ne-au batjocorit cu vorba mincinoasă și agresivă, cu cenzura, cu restricțiile de tot felul și nu în ultimul rând cu măsurile administrative luate împotriva intelectualilor, pentru singura vină că nu au pupat papucul dictatorial. Ce se întâmpla cu Suzana Gâdea și cu Mihai Dulea, cu D.R. Popescu și cu Eugen Barbu, cu Adrian Păunescu, cu D. Ghişe, cu Eugen Florescu şi alţii?".
- Sânziana Caraman îl intervievează, pentru "Convorbiri literare" (nr. 8), pe Mircea Horia Simionescu. Subiectul este legat de desfășurarea evenimentelor din decembrie 1989, pe care MHS nu le consideră revoluție, ci "răscoală". □ Alexandru George rememorează, în articolul *O tristă și semnificativă întâlnire*, "campania" împotriva cărții sale de critică, *Semne și repere*, "pentru pretinsul ei *negativism*, o campanie condusă de câteva pene dintre cele mai virulente ale publicității de atunci, de la un Eugen Barbu la G. Gibescu și de la Al. Piru la Gh. Gheorghiță", cât și faptul că Marin Preda considera acest volum drept "singurul punct negativ" al Editurii Cartea Românească. Dincolo de enumerarea unor împrejurări în care M. Preda i-ar fi împiedicat ascensiunea, care a fost posibilă în ciuda faptului că nu avea cine să-l sprijine în carieră, Alexandru George afirmă, în finalul articolului, următoarele: "La nu

mult timp după toate acestea, Marin Preda a încetat din viață. A sfârșit într-un mod regretabil pentru toți cei care l-au cunoscut, dar și groaznic, ceea ce pentru mine a fost încă o dată semnificativ. (...) Preda a izbutit să sfârsească într-un mod îngrozitor; eu mă feresc să-l numesc, dar istoria l-a consemnat. Si totuși, cum ziceam, felul în care a părăsit lumea a fost pentru mine un grav avertisment: nimeni nu e vinovat de felul în care se naște, dar e răspunzător pentru felul în care trăiește și moare. Pentru mine imaginea insului prematur ruinat, cu o figură chinuită, dar totuși deschisă spre zâmbetul larg și ironia bonomă e încă vie, fără să pot spune că acum, dacă el ar mai fi în viată, as face ceva ca să-l cunosc mai bine".

În Scriitorul, socialul și politicul, Constantin Pricop este de părere că "până la reforma fundamentală a învățământului, până la ivirea roadelor acestei reforme, până la stabilirea unor relații sociale noi, greutatea demontării miturilor pe care se sprijină totalitarismul le revine publicistilor, scriitorilor, sociologilor". "Pentru demontarea unui sistem, a unei stări de fapt care a afectat structurile sociale, a anulat tradițiile unui popor, a instaurat alte coordonate axiologice este însă nevoie de un exercițiu analitic, de luciditatea filosofului și de finețea scriitorului. Mai trebuie să căutăm argumente pentru a arăta de ce scriitorul nu poate sta astăzi în afara confruntărilor care hotărăsc ce se va întâmpla cu patria literaturii în care se înscrie?".

• Tudor Dumitru Savu transcrie în "Tribuna" (nr. 15) un interviu cu Mircea Muthu - Literatura rămâne ceea ce a fost întotdeauna: valoare preponderent estetică si filosofică ad concretum, prin imagine stilistică. Reproducem din text răspunsul la întrebarea cea mai importantă, "Ce ți-a adus Revoluția de la 1989?": "Mă încăpătânez să uit și acum, la peste trei luni de la izbucnirea revoluției, să uit deci și sintagma lui I. L. Caragiale (sunt vechi, Domnilor!) și butada, înfiptă ca un cui în scepticismul meu funciar, că istoria se repetă. Mam obișnuit, cred, să privesc semnele de înnoire cu entuziasm lucid, transilvăneanul ce sunt nu se dezminte crezând în funcționalitatea, mereu reiterată a lui Festina lente! Pe de altă parte însă presiunea străzii obligă la decantări rapide, ceea ce nu trebuie să se prefacă într-o psihoză. As înlocui, de aceea, noțiunea propusă de optimism cu aceea, mai puțin pretențioasă pentru mine, de încredere pe palierul duratei lungi... Tenacitate, răbdare încă (doar am avut atâta până acum!) și intransigență în înlocuirea oamenilor și a structurilor vechi e postulatul la care subscriu. Și asta pentru că intelectualul adevărat, obișnuit mai mult să tacă, trebuie să iasă în sfârsit în arenă!".

13 aprilie

• În revista "22" (nr. 13), Ștefan Aug. Doinaș publică un *Eseu asupra doxo-crației*, pornind de la un termen lansat de Jacques Julliard într-o binecunoscută carte din 1985, *Greșeala lui Rousseau. Eseu asupra consecințelor istorice ale ideii de suveranitate populară*: "Termenul (...) n-a intrat în «jargonul»

oamenilor politici; dar situația politică descrisă prin el este fără îndoială una reală. Mi se pare interesant de observat practic în ce măsură doxocratia, pe care autorul o socoteste ca urmând, cronologic, democratiei, poate fi o solutie politică pentru o tară care, ca România astăzi, se află la începutul restaurării democrației. Teoretic întrebarea se prezintă astfel: este oare o democrație reală, de bogată experiență, condiția indispensabilă a doxocrației, - sau invers? (...) Scrutinul de la 20 mai ne va oferi totuși prilejul de a ne da seama, încă de pe acum, de conduita forumului popular".

Sub titlul Rezistenți și rezistențe, Gabriela Adameșteanu publică o scrisoare primită de la Paul Goma, avertizând asupra tonului "necomplezent", poate chiar "socant", al epistolei: "Confratele nostru Paul Goma nu are darul complezenței și nici nu râvnește la el. Texul scrisorii sale ne pune în fata unei probe: întelegerea colegială a individualității creatoare, chiar într-o expresie ce poate părea stânjenitoare. Pe cei cărora tonul scrisorii le va apărea șocant, îi rugăm să-și aducă aminte că Paul Goma s-a dezobișnuit (ori nici n-a avut vreme să se obișnuiască) cu strategia autohtonă de a înveli reprosurile într-o prudentă haina îndeajuns de subtilă încât să menajeze raporturile reciproce. Însă credem că nu era cazul ca, în aceste ultime luni, să adăugăm vinovățiilor vechi altele noi: ar fi fost de dorit ca memoria noastră, simțul dreptății, și de ce nu?, prietenia, gratitudinea colectivă să funcționeze altfel. Desigur, Paul Goma nu știe la ce tensiune, oboseală și grabă se lucrează la ora actuală în Uniunea Scriitorilor - ca în întreaga Românie, de altfel, astfel încât deficiențele sunt aproape inevitabile: deficiențe pentru care mă consider responsabilă ca membră în conducerea provizorie a Uniunii Scriitorilor". Iată și un fragment din scrisoare: "Eu unul n-am fost nici opozant, nici disident și nici n-am făcut cultură patrupedă (mă întreb ce se întâmpla dacă eram noi niște miriapozi - dar tot tricolornei)./ Eu unul m-am străduit să am un comportament normal - nu cred că am reușit, dar Dumnezeu mi-e martor: mi-am dat silința: cât am fost în România, am vorbit liber, tare: am scris liber și, dacă nu m-au publicat Românii mei, am trimis străinilor - și am anunțat; mă simțeam un om liber și primeam jurnalisti străini, dădeam interview-uri în care îl criticam (din 1971) pe Ceausescu - evident în presa occidentală; atunci când aveam mâncărici epistolar, mă adresam fie altor scriitori: Țepeneag, Böll, Emmanuel, fie direct lui Ceaușescu («La Palatul Regal») - în nici un caz nenorocitului «Stimat(e) Președinte al Uniunii Scriitorilor», cum au făcut ditamai Paleologu, Şora, Doinaș, Paler (de Hăulică nu mă mir); și nu unui prăpădit de sef de secție cu «Stimate tovarăse Croitoru» - chiar aşa... - Dar cine-i Croitoru, oameni buni (şi stimaţi tovarăşi)?/ Eu unul n-am fost disident, nici revoluționar; eu unul nu m-am războit, postum, cu Ceaușescu, acuzâdu-l de toate relele; - chiar şl de lașitate; recunosc, cu modestie: nu-i scriu numele cu literă mică: mi-a fost adversar cât a fost în viată și la putere - și atotputernic (iar eu un nimic și, în plus, un «caz», un ins cu totul singur) – dar, orice-ar zice băieții de azi: eu m-am bătut cu Ceausescu, pe mine nu m-a bătut la palmă un oarecare tovarăș Croitoru. Apoi eu nu m-am temut de Securitate: a dat ea, i-am dat și eu peste bot./ Draga Gabriela./ Mă mai uit la data scrisorii mele: 1 aprilie 1990 și-mi zic: Dacă nici azi n-a venit poșta din România, atunci poate să nici nu mai vină./ S-au făcut 100 (una sută) de zile de la 22 decembrie: eu nu sunt Penelopa ulicilor din conducerea oricât de provizoria conducere - a Uniunii Scriitorilor, ca să mai aștept venirea... unei scrisori dinspre Uniune către mine personal. Prin care să fiu încunoștiințat, personal, că am fost, personal, reprimit - eu, cu numele meu propriu, cel cu care semnez cărțile (totuși!)./ Acum, după una sută zile (cam mult, zice un răuvoitor!), înțeleg: Trebuie să fie multă măgărie (repet: mă-gărie), acolo, la voi, la Uniune, dacă Monica Lovinescu și Virgil Ierunca au trebuit să astepte «lotul II» ca să fie făcuți membri de onoare. Hai să zicem că Dinescu, președintele, e un aiurit (...) dar înțeleptul Doinaș? Dar subtilul Simion? Dar rafinatul Manolescu? Sunt aceștia dușmani ai Monicăi și ai lui Virgil au din contra – era să zic adevărul... Şi-atunci, de ce, în primul moment (de Crăciun), au fost cooptați ca membri de onoare doar Ionescu și Cioran, însă nu Monica Lovinescu și nu Virgil Ierunca? Iar într-un târziu (fiind ei, cei numiți, ocupați cu rivuluția cea care trebuia luată din mers ca tramvaiul la curbă), când au fost totuși, cooptați, de ce au fost băgați la grămădă (...)./ Multă nesimțire trebuie să fie acolo, la voi, la Uniune. Mă întreb dacă și asudă de efort cei din conducere, atunci când se străduiesc să uite că, de-o pildă, Tudoran nu a fost exclus la grămadă ca acum să fie reprimit la fel (...)./ Şi mă uit la 1 aprilie 1990 și-mi spun că și mai încolo de Tudoran, în aprilie 1977, nici eu nu fusesem deloc exclus în grup; nici arestat; nici împins în exil - ci individual. Iar dacă Dinescu nu poate realiza această «subtilitate» și această elementară bunăcuviință, de mirare este că oameni normali, ca Manolescu, Doinaș, Simion nu s-au gândit și nu au consimțit la o cheltuială: costul expedierii prin poștă a unei hârtii personalizate - totuși scriitorul e unu, din câte am aflat, numai Ceaușescu credea că el scrie la grămadă – așa să creadă și vajnicii anticeaușiști de după moartea Nașului?".

De ultima pagină, revista publică o Declaratie. Din partea Grupului pentru Dialog Social: "Orice stat de drept trebuie să caute prin toate mijloacele legale și democratice să mențină și să sporească pacea socială. Iar dacă el a făcut dovada unor eforturi sincere și competente în această direcție, eșecul parțial nu-i poate fi reproșat./ Cu tristețe și cu îngrijorare însă, noi, cei reuniți în Grupul pentru Dialog Social suntem nevoiti să constatăm că nu aflăm în momentul de față această dovadă deculpabilizatoare din partea autorităților./ La aproape patru luni de la Revoluția din decembrie, societatea românească e mai divizată ca oricând, fără ca autoritățile să fi intervenit eficient și hotărât la nivelul cauzelor generatoare. Au fost tratate cel mult numai simptomele si s-a lăsat impresia nefastă că s-ar încerca chiar capitalizarea politică a unora dintre disensiunile existente./ S-a acceptat cu uşurintă ca muncitorii să fie stârniți împotriva intelectualilor și a studenților, profitându-se de ignoranța economică a celor dintâi, ca și de unele imprudențe contestatare ale celor din urmă./ S-a căutat discreditarea partidelor «istorice», fără să se fi prezentat mai înainte, prin intermediul radioului și al televiziunii, istoria obiectivă a vieții politice românești dinainte de 1948, cu toate virtutile si cu toate defectele sale./ Nu a fost suficient luată în serios gravitatea problemelor nationale din Transilvania si nu s-a asigurat o informare promptă, obiectivă și completă asupra acestor probleme, ceea ce a contribuit la declansarea evenimentelor sângeroase de la Târgu-Mures și, în general, la discordie interetnică./ Guvernul nu a luat o atitudine fermă de dezavuare a celor care, sub o formă sau alta, au căutat să denigreze indistinct exilul românesc./ Proclamația de la Timișoara a fost prezentată inițial trunchiat și comentată tendențios la televiziune, incercându-se crearea unei noi sciziuni: cea dintre timisoreni și restul țării prin agitarea ridicolei fantome a «separatismului». Autoritățile par să nu dorească să ia cunostintă de faptul că în această Proclamație se regăsește un sector larg al populației în special tinere, neasociată obligator vreunui partid, dar nu lipsită de conștiință politică, care se simte frustrată în speranțele și în așteptările sale./ În sfirșit, recenta revenire în scaunul patriarhal a lui Teoctist, care a acceptat fără nici un fel de rezistentă politica de demolare a bisericilor dusă de regimul Ceaușescu, promite să creeze mari tensiuni în sânul bisericii ortodoxe și al credincioșilor; aceasta tocmai în ajunul primei sărbătoriri neîngrădite a Paștelui, ce are loc după decenii de opresiune religioasă./ Dacă la acestea adăugăm și imposibilitatea de a se afla până în momentul de față cine au fost ucigașii, torționarii și teroriștii din zilele de 16-25 dec. 1989, cât și tendința de a se acuza, pentru mai toate dezordinile de stradă, doar câțiva extremiști, legionari, neo-naziști ori huligani, eventual manipulați de forțe din străinătate, trebuie acceptat că autoritățile par să nu-și fi îndeplinit mandatul: Pacea socială rămâne un deziderat utopic./ GDS nu este un competitor în cursa alegerilor și de aceea nu poate fi bănuit de spirit partizan. Iată de ce îngrijorările sale se referă nu la propriul său destin electoral, ci la destinul democrației românești, lăsată, din ignoranță, incompetentă, ambiție și rea-intenție, să fie erodată de un climat de suspiciune, calomnie și de gherilă psihologică televizată. În asemenea circumstanțe, faptul că FSN sau un alt partid sau grupare de partide va câstiga un loc dominant în viitorul Parlament, începe să nu mai fie foarte important: căci se pare că societatea civilă românească riscă să piardă oricum".

• Nr. 15 al revistei "Contrapunct" se deschide printr-un lung editorial al lui Liviu Ioan Stoiciu, *Demitizări pascale*, în care scriitorul face câteva "dez-văluiri" infamante din culisele CPUN Vrancea, reclamă desăvârșita independență a "Contrapunctului" și a semnatarilor săi față de Uniunea Scriitorilor (și de oricine altcineva), ajungând, în a doua parte, să rememoreze o serie de practici represive grotești din vremea comunismului la adresa Bisericii și a obiceiurilor pascale. □ Vasile Andru publică un eseu moral ficționalizat în

decor antic (Ruda mea Pilat din Pont).

La rubrica "Platforme și programe", Mircea Nedelciu comentează malitios prestatia televizată a unei formațiuni de mucava, Partidul Cooperatist, pe care-l așază în directa descendență a imposturii "artei de amatori" promovate, în anii ceaușismului, sub egida Festivalului Național "Cântarea României", acuzându-i totodată pe fondatorii acesti partid că "n-au suflat o vorbă despre rolul artei în societatea pe care ar vrea să o conducă după alegeri" (Fără iluzii).

Hanibal Stănciulescu ironizează prestația veleitară a unor condeieri de la revista "Baricada", regrupați, și ei, în descendența directă a grupării "Luceafărul"-"Săptămâna"-"Cîntarea României", dar și sub autoritatea tutelară a poetului Cezar Ivănescu, care s-a pretins a fi o "reîncarnare" a împăratului roman (Caesarul încrâncenat si guguiele blendii).

Rubrica "Sotron" a "corespondentului din Paris" al revistei, "anarhistul" D. Tepeneag, cuprinde crochiuri malitioase la adresa premierului Petre Roman, ajuns, după propriile-i declarații, "fără voia sa", în fruntea Revoluției. Observațiile au fost prilejuite de participarea acestuia la un colocviu de la Sorbona, alături de disidenții Michnik, Geremek, Kiss și de premierul socialist francez Michel Rocard. Scriitorul și prietenul parizian Virgil Tănase e citat, la final, cu două afirmații acide la adresa relației strânse dintre scriitorii români, Securitate și Revoluție.

Mircea Iorgulescu republică, sub un titlu schimbat, România, ultima banchiză, și cu un chapeau explicativ, un text trimis în noiembrie 1989 revistei franceze "La Nouvelle Alternative" (cu titlul inițial După patru dictaturi) și apărut sub formă de răspuns la un chestionar trimis de redactorul publicației, Alexandra Laignel-Lavastine. Surpriza neplăcută a autorului a fost să constate, la apariția franceză a articolului, că pasajele eliminate "din lipsă de spațiu" se refereau la istoria României, iar revista condusă de Karel Bartosek, istoric originar din Cehoslovacia, a considerat necesar să se disocieze de "analiza discutabilă a istoriei României". M.I. deduce de aici că adevăratul motiv al delimitării redacționale ar fi "ralierea fără controlul critic necesar la opinia cvasigeneralizată în Occident după care România ar fi țară complet lipsită de tradiții democratice. ULTIMA, din acest punct de vedere, între țările din Est. Această imagine despre România a fost acreditată de reprezentanții oficiali ai regimului de dictatură («românii sunt înapoiați și nu pot fi guvernați decât prin mijloace dictatoriale»), de istorici occidentali de genul Catherine Durandin care susțin că poporul român este în esență reacționar și antioccidental, de diverse... diversiuni". Republicarea textului în noul context (alături de chestionarul Alexandrei Laignel-Lavastine) ar avea, astfel, pe lângă "conservarea unei neliniști" și "expresia unei dureri", semnificația unui pariu cu istoria: "Întrebarea, acum, este dacă evoluția de după 1989 a evenimentelor din România va modifica ori nu această imagine sau dacă, dimpotrivă, o va întări". Pe parcursul textului său - o incursiune apăsată în istoria precomunistă și comunistă a României - M.I. respinge teza "lipsei de tradiții democratice" a

românilor, definind comunizarea ca pe o "colonizare politică": "În anumite limite, ceea ce s-a petrecut cu tările Europei de Est după al doilea război mondial poate fi comparat ca model cu cucerirea de către spanioli a Americii". □ Cronicile literare din sumar sunt semnate de Christian Moraru (Proiect fabulatoriu, despre Xilofonul... Simonei Popescu), Corina Ciocârlie (Sub zodia privirii, despre Fototeca de Adriana Bittel) și Nicolae Baltă (Un roman procustian, despre larna, vietățile de Rodica Palade).

La rubrica "Structuri în miscare", într-un text de solidarizare subjectivă presărat cu inserturi portretistice și cu un stop-cadru asupra volumului Fenomenul Pitești, Ion Bogdan Lefter scrie despre Vocea și chipul lui Virgil Ierunca (Monica Lovinescu nu lipsește), în așteptarea întoarcerii în țară a cuplului de la "Europa liberă", cu prilejul Adunării generale a scriitorilor.

Dan Petrescu republică un eseu despre Utopie și SF (considerațiuni oblice) prezentat în 1986 cu ocazia unui colocviu de anticipație la Universitatea "Al. I. Cuza" din Iași cu sprijinul lui Nicolae Crețu și al lui Sorin Antohi.

Într-un scurt eseu (Cuvântul poetului), Bogdan Ghiu reflectează asupra destinului metaforei lirice în confruntarea cu "abuzul metaforic" al oamenilor politici ("În timp ce continuă serialul eseistic Spiritul românesc în fata unei dictaturi, cu capitolul Demisia intelectualilor, iar Ion Muresan semnează, în răspăr cu pesimismul general, un eseu despre bucurie (Mama noastră are să te mănânce de bucurie).

Continuă și interviul cu Dorin Tudoran realizat de Mariana Marin și Bogdan Ghiu ("Îmi place să vorbesc despre ce stiu"), din care se rețin evocările unor întâlniri cu disidentii est-europeni (Havel s.a.).

Un text polemic la adresa lui Emil Cioran publică, sub forma unei "scrisori deschise", Alexandru George (Scrisoare deschisă către Emil Cioran). Prima nemultumire a autorului e legată de acceptarea de către Cioran a invitatiei USR de a deveni membru de onoare al acestui for, acuzat de A.G. că ar fi o "instituție de sorginte stalinistă" aflată abia într-o "stare de tranziție către adevărata și legitima ei existență". O acuză gravă vizează adeziunea lui Cioran la tezele unei propagande antiromânești și la unele stereotipuri menite să reconforteze, după 1945, complexele de superioritate ale Occidentului față de "victimele" istoriei, românii apărând ca ultimii dintre estici: "Un popor de lași și juisori, care rezolvă totul în glume, care nici nu aparțin Europei, ci sunt niște bizantini duplicitari și acomodanți. Această propagandă a prins în modul cel mai lamentabil și, în ceea ce privește poporul român, Dvs. v-ați însărcinat să o sprijiniți cu talentul literar binecunoscut. De la stăruința Dvs. de a nu vorbi românește până la cele mai extravagante interpretări ale situației din România și ale istoriei românilor. Dumneavoastră ați acționat poate fără să vă dați seama împotriva poporului nostru. Si totuși, faptul de a vă fi născut în România și de a vă fi format intelectualicește în această țară v-a dat niște avantaje care, față de mediul în care aveați să vă manifestați în Occident,

deveneau enorme și v-au marcat personalitatea măcar printr-un violent contrast. El v-a dat acea libertate nezăgăzuită, aparent fără sens, pentru că nu însemna, ca la intelectualii din Occident, o revoltă fată de o tradiție, de un sistem, de o educație, de anumite forme culturale, ci erau un fel de ingenuitate barbară până la un punct, în tot cazul aceea a unui spirit liber care nu trebuie să-și afirme libertatea pentru că poate în orice ocazie să uzeze de ea".

În contra autodenigrării naționale cioraniene, A.G. oferă exemplele eroice ale Armatei Române în 1917, apoi la izgonirea guvernului marxist al lui Bela Kuhn din Ungaria, la rezistența antitotalitară "în prima linie" din deceniile ulterioare. Un alt motiv de indignare al autorului este legat de recenta publicare în "L'Express" a unui articol al lui Cioran care, în linia-i cunoscută, "defăimează România" și deplânge "neantul valah", punând evenimentele revoluționare de la Timișoara pe seama nepasivității celor 30% de maghiari din oraș: "«Nu e o întâmplare», scriați în «Express» la vreo săptămână după evenimente, «că insurecția s-a născut la Timișoara, în vestul țării; populația acestui oraș e de până la 30% de origine ungară, și cred că românii de origine, în restul țării, au receptat acest semnal ca o palmă. Şi românii s-au trezit din somul lor de moarte... Ei bine, trebuie crezut că sinuciderea nu e o specialitate românească. E dealtminteri mai curând o invenție ungurească, după cât pare ceea ce în gura mea devine un adevărat compliment...» (...) Dacă aş avea temperamentul Dvs. de pe vremuri și aș folosi stilul pe care îl adoptaserăți pe când erați în țară, aș zice că mi-a venit să urlu... Ca și în fața considerațiilor următoare, rod al unei convorbiri cu C. Noica (alt personaj cu multe merite, dar care ar trebui scuturat odată de falsele prestigii, mult asemănător cu Dvs. prin neînțelegerea față de situația poporului român) nici nu pot fi comentate, desi probabil că au fost luate de bune de zecile de mii de cititori ai prozelor Dvs. din«Express»? Că rareori în viața mea m-am aflat în fața unui caz atât de flagrant de prostie carabinată, ca să mă exprim și eu pe franțuzește (măcar pe jumătate) folosind o expresie mult afectionată de amicul nostru comun Léon Bloy".

Rubrica de "Contra-puncte" sanctionează sarcastic obsecenitățile revistei "Oblio" a Partidului National Democrat (cea mai "scandaloasă" revistă de partid din țară"), atinge în treacăt "confuzia destinsă" a oficiosului "Răcnetul Carpaților" al Partidului Liber Schimbist condus de Ștefan Cazimir, ironizează pretinsa "reîncarnare" a poetului Cezar Ivănescu din revista "Baricada" și taxează dorința a 14 scriitori protestatari de la "Contemporanul" de a-l trimite "înapoi la Tescani" pe Ministrul Culturii Andrei Pleşu, pe motiv că "și-a permis să le reorganizeze revista". În același timp, într-o prezentare polemică la adresa revistei ultranaționaliste "Europa", autoprezentată drept "săptămânal de orientare liberală" (!), B.G. atrage atenția asupra unor "culise" neobișnuite, indicate de "avertismentul" plasat sub frontispiciul numărului 2 al publicației: "În ziua de sâmbătă, 3 martie 1990, Ministerul Culturii a aprobat înființarea publicației independente «Europa»".

- George Mihalache Buzău îl "demască" în "Dreptatea" pe dramaturgul Paul Everac: Scriitor? Ce fel de scriitor?. Autorul în discuție ar fi participat la un "genocid cultural": "a umblat cu cădelnița și a afumat scenele de teatru cu eroi ilegaliști, cu cooperatori devotați «hoților de pământ», cu activiști oameni noi constructori ai socialismului și comunismului, cu transfugi trădători de partid și de securitate". Paul Everac este pus alături de Dumitru Popescu-Dumnezeu, Eugen Barbu, Radu Iacoban, Nicolae Dragoș, C.V. Tudor și acuzat că, deși nu avea "carnetul roșu", "s-a pus în slujba p.c.r.-ăului, cu principii etice și estetice «ceușisto-staliniste»". "După Revoluție, ne-a mai dat o piesă, D'al protocolului, păstrându-și prerogativele oficiale, dispunând mai departe de soarta dramaturgilor la Uniunea Scriitorilor. La apropiatul Congres ce va spune oare Mircea Dinescu?".
- Nr. 15 al revistei "Orizont" are pe prima pagină un text intitulat Revoluția română la New York, pornind de la ecourile în presa americană ale unor studii despre Revoluția română din "New York Review of Books", unul dintre ele apartinând sociologului Pavel Câmpeanu. Textul este, de fapt, un comentariu semnat de patru personalități ale exilului intelectual românesc din SUA: Matei Călinescu, Thomas G. Pavel, Vladimir Tismăneanu și Dorin Tudoran, și este urmat de un răspuns emoționat al lui Pavel Câmpeanu, care, printre altele, dă dreptate unor obiecții privitoare la neabordarea unui "cadru istoric mai larg" și a "antecedentelor sistemice" ale dictaturii lui Ceaușescu, subliniind "complementaritatea" demersurilor.

  Uasile Popovici comentează volumul Afinități efective de Şerban Foarță (Poezie și eseu).

  "Cronica măruntă" semnată de Anemone Popescu prezintă pe larg manifestările din presă și din alte medii dedicate sărbătoririi - pe 12 aprilie - a profesorului Mircea Martin, cu prilejul împlinirii vârstei de 50 de ani. □ Sumarul mai conține - pe lângă un nou episod din serialul *Ultimul cuvânt* al lui Mircea Vulcănescu – un portret spiritual semnat în 1967 de Mircea Eliade (Trepte pentru Mircea Vulcănescu).

14 aprilie

- Într-un *Editorial* din "Dreptatea", B[arbu] C[ioculescu] pledează pentru implicarea politică a scriitorilor: "Eminescu a fost gazetar, la acea masă de scris care cere, fără cruțare, foaie după foaie, alături de scepticul Caragiale, amândoi i-au cunoscut robia, iar Caragiale trudind mai departe și-a desăvârșit stilul literar. Eminescu, în schimb, ne-a lăsat cele mai avântate și mai instructive, mai edificatoare pagini din istoria gazetăriei noastre, parte integratoare a unei epoci". În perioada interbelică, Ion Vinea "și-a părăsit muza pentru o gazetărie de substanță". După război, prin 1946-1947, au colaborat la ziarul "Dreptatea" Vladimir Streinu, Șerban Cioculescu, Constant Tonegaru.
- În "Fapta" (nr. 4), sub genericul "Cultura la răscruce", Ilie Purcaru semnează un amplu articol intitulat *Grupul pentru Dialog Social: formație politică tentaculară*?. "Cum acest Grup a procurat, după Revoluție, cel puțin trei

miniştri guvernului (d-nii Mihai Şora, Andrei Pleşu, Dan Petrescu), un ambasador (dl. Al. Paleologu) și o serie de alți lideri (de presă, de uniuni de creație etc.), activitatea sa nu ne poate trezi decât interesul, modul său de manifestare solicitând, după opinia noastră, un examen mai explicit./ O primă constatare a acestui examen: desi proaspăt înființat, «Grupul pentru dialog social» a si renuntat la principiile pe care si-a proclamat existența. A renuntat la «laborator», preferându-i strada, a renunțat la «reflexia critică», preferându-i acțiunea, a renunțat la «căutarea soluțiilor», preferându-i metodele verificate, sigure. Într-un fel, destul de firesc, căci, ca una dintre primele formații sociopolitice apărute imediat după Revoluție, Grupul a fost pus în situația, alături de CFSN (CPUN), UDMR și PNŢ-c.d., de a se confrunta cu cele mai solicitante evenimente, care au reclamat ieșirea în stradă, demersul activ pe multiple planuri./ La ceasul de față, preocuparea principală a Grupului este, după toate aparențele, dacă nu ocuparea, cel puțin controlul instituțiilor românești din sfera propagandei. De unde - legitimă - întrebarea: reprezintă oare «Grupul pentru dialog social» (...) o organizație cu subtext politic vizând o nouă formă de totalitarism?/ «Fapta» își propune (...) nu să recapituleze (...) întreaga activitate a Grupului, căci o astfel de întreprindere ne-ar cere un timp și un spațiu de care nu avem cum dispune. «Fapta» se va limita, în consecință, la câteva teste privind atitudinea Grupului (...) în «problemele fundamentale care frămîntă societatea civilă română» a acestui ceas, cum ar fi, de exemplu, raporturile noastre cu lumea, viața Bisericii și conduita ce se impune față de ea. Testul cel mai important – test probator si definitiv pentru orice formație, pentru orice persoană angajată astăzi în România - îl va constitui «fenomenul Tg. Mures», «testul Transilvania», mai exact." Mai pe larg: "Cu puţin înainte de conflictele de la Tg. Mures - și chiar în timpul acestora - s-a aflat la Budapesta o delegație de intelectuali români, invitați la colocviul «Intelectualii pentru reconciliere istorică». În fruntea delegației: d-nii Gabriel Liiceanu, Mircea Dinescu, Dan Petrescu, d-na Gabriela Adameșteanu ș.a. (deși nici unul dintre d-lor nu e istoric și nici n-a dat, până azi, semne că ar ști istorie). Discuțiile purtate cu istoricii unguri, care au durat zece ore, n-au fost date în întregime publicității, și nici nu credem că se vor da. În puținul care s-a tipărit, până acum, din ele se pot găsi idei frumoase, dar și multe vorbe inutile. Se pot găsi, notăm, omagiile d-lui Gabriel Liiceanu la adresa pastorului Laszló Tökes, într-un moment în care acesta își aroga ini'iative cu mult peste condiția d-sale de simplu cetățean român. (...)/ Cititorului român îi sunt cunoscute de-acum modalitățile de lucru ale reprezentanților minorității maghiare, ale conducătorilor UDMR (...). Atât d-lor, cât și pastorul László Tökés susțin, în cor cu oficialitățile și cu gazetele budapestane, «vinovăția» românilor în conflictele interetnice. Chiar și presa străină e prelucrată, de către partea maghiară, în acest sens. (...)/ În astfel de circumstanțe, parcă nu mai este o întâmplare că dl. Mitterand a vorbit, la Budapesta, despre o «Ungarie ciuntită», avertizând astfel statul român asupra «ilegitimității» unei Transilvanii a românilor. Iar desele vizite în Franța ale «disidenților» români din «Grupul pentru dialog social», unde reprezentantul d-lor e chiar ambasador, ca și găzduirea cu predilecție a oaspeților francezi de către Uniunea Scriitorilor, ar putea da de gîndit oricui. (...) A rostit dl. Hăulică, ca presedinte de Ligă româno-franceză, vreun apel pentru întoarcerea la adevăr a presei pariziene? (...)/ Aflat la Budapesta în timpul discutiilor de «reconciliere» dintre intelectualii români și cei maghiari, dl. Dan Petrescu, ministru adjunct al culturii, secondant apropiat și de încredere al d-lui ministru Andrei Pleșu în toate acțiunile domeniului, a dat, la radio «Kossuth», un interviu în care a injuriat cele patru milioane de români membri ai Uniunii «Vatra Românească». Cităm: «Vatra Românenscă este o organizație isterică, sovină, lipsită de orice cultură politică. De fapt, ea reprezintă pentru noi (subl. ns.) un mare balast. Aceasta este povara noastră, pe care trebuie s-o cărăm după noi, având în vedere că textele politice angajate nu au nici o influentă asupra nimănui și, în acest fel, masele reacționează printr-o lipsă extrem de mare de simț moral. (...) La vremea sa, Tocqueville, în America, deci pământul democrației, a vorbit despre tirania majorității. În aceste momente, tocmai de asa ceva trebuie să ne ferim și noi».../ Textul este mai mult decât revelator. Filiala bucureșteană a «Vetrei Românești», spre exemplu, cuprinde distinsi oameni de cultură, istorici, lingviști, sociologi, istorici de artă, care n-au comis nici un gest isteric sau sovin. Declarațiile d-lui Dan Petrescu frizează iresponsabilitatea./ (...) Să deschidem oficiosul Grupului, revista «22», unde, cu aceeași insolență nemărginită, «Vatra Românească» e trecută la capitolul «r-r-r-românilor verzi». (...)/ Iar acel «noi» misterios care apare în interviul d-lui D.P. să fie același cu «noi» din textul d-lui Liiceanu («noi, intelectualii români»...), citat mai sus? Cine sunt și ce reprezintă acești «noi»? Desigur, altceva decât cele patru milioane de români, membri ai unei «Vetre Românești» pe care dl. Dan Petrescu o resimte ca pe o povară. O povară, desigur, pentru acțiuni care nu vor să aibă acordul și sprijinul majorității. Tendințele antidemocratice ale Grupului, clare și în alte declarații, ating aici cota maximă. (...)/ Pe dl. Mihnea Berindei îl vom găsi semnând - alături de Stelian Bălănescu, Ariadna Combes, Mihai Korné, Ion Vianu, Dinu Zamfirescu, români emigranți – o declarație iscălită și de 12 emigranți unguri. Declarația a apărut în «Lupta», nr. 124, 22 iunie 1989, și prefigurează așa-zisa «luptă» pentru autonomie a maghiarilor din România./ Au mai semnat apoi declarația și alții, unguri și români. Între ultimii aflându-se Florica Dumitrescu. Virgil Ierunca, Ileana Vroncea, Bujor Nedelcovici. Monica Lovinescu, Doru Braia. Partea ungurească a fost reprezentată de Asociația Maghiarilor din Transilvania./ Multe face exilul, la o cafea și un pahar cu oranjadă...!/ Dar cercul începe să se închidă și să fie semnificativ. Dl. Mihnea Berindei este prezent în «22», dl. Virgil Ierunca în Editura Humanitas, condusă de dl. Liiceanu, d-na Monica Lovinescu e (din decembrie 1989!) membră de onoare a Uniunii Scriitorilor din România. Si toate acestea, pe spinarea Transilvaniei. (...)/ Guvernul n-a izbutit să obtină demiterea d-lui Dan Petrescu, apărat tenace de dl. Pleşu./ Să mai spunem că, în orice democrație din lume, calomnierea de către un ministru - a milioane de concetăteni ar fi dus, automat, la demiterea și la descalificarea publică a acestuia? (...) Notăm aici că dl. A. Pleşu este şi cel ce a suspendat, recent, revista «Contemporanul», unde (în numărul din 30 martie) apăruseră opinii negative la adresa «Grupului pentru dialog social». Se zicea, în acele opinii, că acest grup tinde să devină ceea ce fusese secția de presă și propagandă a fostului C.C. al PCR, adică o instituție de cenzură și control tipic comunistă. (...)/ Ce este, altfel spus, «Grupul pentru dialog social»? Numai o formație culturală? Și dacă nu slujește interesele a milioane de oameni, ce interese slujește?/ Zilele Crăciunului 1989 au coincis cu primele apariții de formații social-polltice postrevoluționare: CFSN, UDMR, «Grupul pentru dialog social». Evenimentele de la Tg. Mures, în special, problema Transilvaniei, în general, care e încă în dezbatere, au solicitat aceste formații și le-au constrâns să se definească./ Cazul «Grupului pentru dialog social» este, între ele, unul deosebit. El își declară interese exclusive (sau preponderent) culturale, dar le depășește curent, oferind spectacolul unui polipier care tinde să însface cât mai multe instituții, subordonându-le unei ideologii și unei propagande expresiv ilustrate de ieșirile în public ale d-nilor G. Liiceanu și Dan Petrescu./ Pentru Grupul de care ne-am ocupat, România este pe locul al doilea. Pe primul loc se află numai el și interesele lui: adică «noi», adică cei blestemați să ducă povara mai multor milioane de români. Dar de ce să ducă aceste milioane povara unm grup de dialog social care nu dialoghează cu ele, cu milioanele?".

17 aprilie

• Sub titlul *Domnii Petre Roman și Andrei Pleșu sunt liberali în capul lor, dar totalitari în comportament*, "Zig-Zag Magazin" (nr. 8) publică un interviu al lui Ion Cristoiu cu Robert Menard, director al Asociației "Reporters sans frontières" și jurnalist la "Radio France".

18-21 aprilie

• Are loc, la Sala Palatului, în București, Adunarea Generală a Uniunii Scriitorilor, cu participarea a 939 dintre cei 1700 de membri ai organizației, scopul acestei largi întruniri fiind reorganizarea USR. Principalele puncte de pe ordinea de zi: prezentarea și discutarea proiectelor privitoare la Statutul Uniunii Scriitorilor din România și, respectiv, Legea dreptului de autor; alegerea Consiliului Uniunii Scriitorilor, a Comisiei de revizie, a Comitetului director al Consiliului Uniunii Scriitorilor, a președintelui și vicepreședintelui USR În urma alegerilor, a rezultat următoarea structură a USR: președinte – Mircea Dinescu; vicepreședinte – Ștefan Bănulescu; președinte de onoare –

Ștefan Aug. Doinaș; din Consiliul Uniunii Scriitorilor (127 de membri) fac parte – în ordinea descrescătoare a voturilor –: Mircea Dinescu, Stefan Aug. Doinas, Ana Blandiana, Augustin Buzura, Nicolae Manolescu, Laurentiu Ulici, Marin Sorescu, Cezar Baltag, Andrei Plesu, Mircea Zaciu, Mircea Ciobanu, Dan Hăulică, Radu Tudoran, Eugen Simion, Geo Bogza, Octavian Paler, Gabriel Liiceanu, Petru Creția, Alexandru Paleologu, Gabriela Adameșteanu, Ștefan Bănulescu, Constanța Buzea, Marian Papahagi, Mihai Şora, Romulus Vulpescu, Ileana Mălăncioiu, Romulus Rusan, Mircea Sântimbreanu, Mircea Martin, Nicolae Breban, Livius Ciocârlie, Eugen Negrici, Mircea Ivănescu, Fănuș Neagu, Mircea Nedelciu, Dan Deșliu, Nicolae Prelipceanu, Mircea Cărtărescu, Ștefan Agopian, Grete Tartler, Z. Ornea, Gh. Grigurcu, Gellu Naum, Helmuth Britz, Geo Dumitrescu, Eugen Uricaru, Ioan Alexandru, Daniela Crăsnaru, Bedros Horasangian, Mihai Ursachi, Valeriu Cristea, Şerban Foarță, Mihai Sin, Mihai Giugariu, George Bălăiță, Sorin Mărculescu, Ioan Groșan, Petre Stoica, Sütö András, Alexandru Călinescu, Valeriu Anania, Aurel Dragos Munteanu, Mircea Horia Simionescu, Ion Bogdan Lefter, Aurel Covaci, Cornel Regman, Gabriel Dimisianu, Florin Mugur, Radu Enescu, Nichita Danilov, Radu G. Teposu, Florin Manolescu, Alexandru Zub, Constantin Toiu, Mircea Malita, Gheorghe Schwartz, Dan Laurențiu, Sânziana Pop, Liviu Ioan Stoiciu, Vasile Igna, Darie Novăceanu, Ovid S. Crohmălniceanu, Alexandru Piru, Ioan Holban, Radu Cosașu, Mircea Mihăieș, Ion Pop, Ion Mircea, Magdalena Bedrosian, Thomas Kleininger, Aurel Rău, Ion Băieşu, Ion Horea, Gh. Pituţ, Mircea Tomuş, Emil Brumaru, Cornel Ungureanu, Traian T. Coșovei, Ioanichie Olteanu, Mihai Zamfir, Ileana Vulpescu, Florin Iaru, Ștefan Tcaciuc, Solomon Marcus, Horia Bădescu, Dan Duțescu, Gh. Tomozei, Liviu Antonesei, Toma George Maiorescu, Petre Sălcudeanu, Domokos Géza, Sergiu Celac, Mircea Micu, Elena Ştefoi, Bálogh Jozsef, Franz Hodjak, Galfalvi Zsolt, Slavomir Gvozdenovići, Mandics György, Lászloffy Aladár, Király Lászlo, Szilagy Istvan, Balla Zsofia, Kantor Lajos, Egyed Peter, Galfalvi György, Corneliu Irod; membrii Comitetului Director sunt Mircea Dinescu, Ana Blandiana, Stefan Aug. Doinas, Mircea Zaciu, Nicolae Manolescu, Laurențiu Ulici, Stefan Tcaciuc, Helmuth Britz, Augustin Buzura, Mircea Cărtărescu, Galfalvi Zsolt, Octavian Paler, Marian Papahagi, Gabriel Liiceanu, Z. Ornea, Andrei Pleşu, Ștefan Bănulescu, Mircea Mihăieș, Livius Ciocârlie, Mircea Martin și Bálogh Jozsef (cf. "România literară", nr. 17, 26 aprilie).

18 aprilie

• Într-o tabletă din "Cuvântul" (nr. 12), *Iliescu*, şanse, Ștefan Agopian își amintește împrejurările în care, înainte de 1989, l-a întâlnit prima dată pe Ion Iliescu: "Acum vreo cinci ani, într-o vineri, într-o redacție părăsită de toată lumea și unde lucram de aproape doi ani, colegul meu Mihai Pascu, pe atunci

secretar de redacție, m-a lovit cu cotul și mi-a șoptit: uită-te la Iliescu! Prost fiind eu pe atunci, m-am uitat la Iliescu, un tip mărunt și gri îmbrăcat și cu cravată și vrând să-și corecteze ceea ce scrisese: un eseu despre. (...) El, domnia-sa, astăzi, n-a zis nimic interesant, adică nu mai mult decât spune un autor vrând să-și corecteze greșelile dintr-un articol. (...) «Cine este, totuși, domnul?» Prost fiind și fără vreo viziune politică de moment și cu Ceaușescu în brațele mele și cu Comunismul planând înnegurat pe deasupra capetelor noastre, întrebarea mea a sunat ca orice întrebare a unui prost. «Ei bine, el este, a spus Mihai Pascu (...), cel care va veni în locul lui Ceaușescu!»/ (...) M-am dus eu acasă și seară fiind, după mai multe zile scurse din viața mea, în fiecare seară mă rugam: Doamne, fă în așa fel ca Iliescu să nu moară și fă în felul în care știi tu ca el trăind să fie în locul celui care a hotărât să ne omoare!/ (...) Deocamdată semnul l-am primit. El se numeste Iliescu".

• Corneliu Buzinski publică în "Dreptatea" o convorbire cu Gheorghe Grigurcu: "Nu cerem sancțiuni împotriva celor ce au pătat condiția de scriitor, dar nici nu-i putem trata cu nepăsare". Gh. G. întocmește liste cu scriitorii care au colaborat cu regimul comunist. Mai întâi, "în chip lamentabil", Mihail Sadoveanu și G. Călinescu. Dintre tineri, "au strălucit prin strâmba lor opțiune Valentin Lipatti, Mihnea Gheorghiu, Alexandru Balaci". Peste câțiva ani "s-au pus în slujba partidului unic" Tudor Arghezi, Camil Petrescu, Cezar Petrescu. Mai multi scriitori, dintre cei care au debutat în perioada interbelică (M. Beniuc, E. Jebeleanu, Geo Bogza, Maria Banus, Dan Desliu, Cicerone Theodorescu, Eugen Frunză, Veronica Porumbacu, Mihu Dragomir, Petru Dumitriu, V. Em. Galan, Titus Popovici, Lucia Demetrius, M. Davidoglu, Aurel Baranga), sunt întemeietorii "realismului socialist", teoretizat de Ion Vitner, Sorin Toma, J. Popper, Ov. Crohmălniceanu, Paul Georgescu, Silvian Iosifescu. Dar au existat – arată Gh. G. – și scriitori care au refuzat pactul cu diavolul, refugiindu-se într-un "exil interior": Lucian Blaga, V. Voiculescu, Ion Barbu, C. Noica, N. Steinhardt, Ion Caraion, Stefan Aug. Doinas, I. Negoitescu, Nicolae Balotă, Ovidiu Cotrus, Alexandru Paleologu, Radu Petrescu, Alexandru George, Costache Olăreanu, Tudor Țopa, Leonid Dimov. "Evident că în condițiile micii liberalizări din jurul anului 1960, scriitorimea s-a conturat ca o importantă forță a spiritului, ieșit ca atare la suprafață și acționând în sensul democrației. Minoritari au devenit acum oamenii partidului, resimțiți de breaslă precum un corp străin. Eugen Barbu sau Adrian Păunescu, Dumitru Popescu sau D.R. Popescu, Dinu Săraru, Ion Brad, Nicolae Dragos, Mihai Ungheanu, Ion Dodu Bălan s-au pomenit, ei, într-o rezervație a desconsiderării din partea confraților și a opiniei publice." Acuze grave îi sunt aduse lui D.R. Popescu: "Carierist crâncen, cu state de serviciu îndelungate la Cluj, unde și-a câștigat faima unui soi de feudal, acesta a înțeles a se supune orbește regimului". Cât privește propriile experiențe sub vechiul regim, criticul reține exmatricularea din anul I al Scolii de Literatură

- "M. Eminescu", "pentru vina de a-l fi vizitat pe Tudor Arghezi (...) și pe mama Monicăi Lovinescu", demiterea din funcția de redactor al revistei "Familia", interdicția de a avea vreun serviciu timp de 16 ani, percheziționat de Securitate la 7 februarie 1985 ș.a.
- În "Adevărul", sub titlul *Păduchii lirici ai dictatorului*, Darie Novăceanu semnează un articol caustic despre foștii poetaștri și culturnici din jurul lui Ceaușescu, care "foșgăie acum printre noi, în toate revistele", fiind vizat direct, în *post-scriptum*, Mihai Dulea.
- Într-un lung Post Scriptum adăugat articolului A treia Yaltă, în "România liberă", Octavian Paler își mărturisește stupefacția de a se vedea calomniat de către directorul revistei "Fapta", Ilie Purcaru, care îl etichetase ca "legionar" și "cumpărat pe valută".

  Alexandru George formulează o serie de consideratii sub titlul Gânduri despre monarhie.

  În articolul Scriitorii și politica, George Munteanu notează: "A se implica în luptele politice cotidiene pe calea jurnalisticii, e o problemă de «fire» a scriitorului, un drept elementar, iar în momente ca acelea pe care le străbatem acum pare a fi chiar o datorie imperioasă. Cu riscurile pe care le implică inevitabila perspectivă «fragmentară» și, în variabilă măsură, «parțialitatea» opțiunilor. Dar a se implica în bătăliile politice ale zilei ca plăsmuitor de literatură artistică e o cumplită eroare. În ipostaza de «jurnalist», scriitorul autentic nu poate depăși meritele și neajunsurile omului politic ad-hoc. În ipostaza «creatorului de literatură», scriitorul autentic nu poate fi decât un politolog de o factură cu totul aparte. Adică unul care își înfăptuiește operele din perspectiva străvechiului adagiu al lui Terențiu, potrivit căruia «nimic din ceea ce-i omenesc nu mi-e străin». Adică unul care scrutează «fragmentul» din perspectiva «întregului», iar efemerul din perspectiva «eternității». Altminteri, creația sa, oricât de onorabilă poate fi în ordinea expresivității, nu are decât o audiență limitată în stricta contemporaneitate și nu rămâne după aceea mai mult decât un simplu document scriptic".

19 aprilie

• În nr. 16 al "României literare", la rubrica "Ochiul magic", stimulat de serialul lui Nicolae Breban din revista "Contrapunct", subintitulat *Demisia intelectualității*, dar și de un articol al lui A. Lăzărescu din "Liberalul", N.[icolae] M.[anolescu] intervine în chestiunea "oportunismului scriitorilor în vechiul regim", avansând ideea compromisului necesar ca modalitate de salvare a unui patrimoniu literar: "Oare ar fi fost mai câștigată generația mea dacă, așa cum n-a învățat la școală și la facultate pe Blaga sau pe Voiculescu, n-ar fi învățat nici pe Sadoveanu sau Arghezi? Nu mă refer la operele lor corupte, ci la acelea, din trecut, valoroase, de care puteam foarte bine să nu auzim nimic până târziu și la care am avut acces deja din anii '50. Și oare dacă G. Călinescu nu-și plătea cu unele concesii (destul de rușinoase!) dreptul de a

publica săptămânal «Cronicile optimistului» am fi fost neapărat în avantaj, «sărindu-l» și pe el din bibliografia critică, așa cum îl săream pe Lovinescu, pe Lovinescu sau pe Streinu? În definitiv, cum ar fi arătat cultura unei întregi generații dacă «oportunismul» unor Ralea, Vianu, Perpessicius, Bacovia, Camil Petrescu nu i-ar fi înlesnit lectura operelor lor la timp? Încă și mai tulburătoare este situația unor scriitori din anii '60-'80: de numele multora dintre ei, compromiși, al căror oportunism este neîndoielnic și a îmbrăcat adesea forme penibile, se leagă și opere îndrăznețe sub raport politic sau social și de o bună valoare artistică. Nu mă număr printre cei care afirmă că tributul rușinii trebuia neapărat plătit spre a putea scrie și tipări cărți oneste și valoroase. (...) Nu trebuie să trecem acum cu buretele peste ceea ce a fost câteva Simple previziuni în privința peisajului literar al epocii: "1. Câțiva ani vom citi încă literatura documentară, literatura de confesiune, jurnalele intime, memoriile scoase, în fine, la lumină și nu vom părăsi cu una cu două reportajele, articolele de gazetă, pe scurt presa... 2. Literatura mare, fundamentală va sta în acest timp în umbră. Iar când va apărea, va avea un puternic caracter metafizic și un spirit radical etic. Scriitorul român va despărți, în fine, fără ambiguitate binele de rău, minciuna de adevăr și va milita pentru o nouă îngăduință în lume (reiau o mai veche idee), adică pentru o nouă morală: morala celor care au trecut prin suferință și au participat la o dramă istorică și 3. Secolul al XX-lea va începe, spiritual, sub semnul estului; marea literatură a Europei de mâine va porni în mod indiscutabil din Estul Europei...".

În cadrul unei rubrici dedicate "Restituirilor", este reprodus, împreună cu o prezentare semnată de Vlad Alexandrescu, un poem subversiv (Arcadia) scris de Tudor Vianu în anii '50 și publicat pentru prima dată abia în 1989, într-o revistă românească din diaspora.

- "Tribuna" (nr. 16) consemnează evenimentul alegerilor din cadrul Uniunii Scriitorilor. Tudor Vlad și Vasile Igna publică două articole pe această temă: *Mișcătoarele cărări* și *Ce așteaptă scriitorii de la Uniunea lor?* T.V.: "Ce va fi viitoarea Uniune? O asociație academică, menită să confere, prin simpla apartenență, un statut distinct și un titlu râvnit (cel de scriitor), fără a-ți pretinde în schimb decât o integrare formală în vârfurile ei și obligațiide a-ți achita cotizația?". V.I.: "Va fi Uniunea un sindicat? O asociere de breaslă menită să ocrotească munca sa, să asigure respectarea și apărarea profesiunii de scriitor? Dacă DA, atunci ce drepturi va ocroti ea și care vor fi raporturile dintre aceasta și puterea politică, dintre Uniune și puterea executivă?".
- Mihai Ursachi evocă, în interviul acordat lui Liviu Antonesei pentru "Convorbiri literare" (nr. 9), perioadă de început a emigrării sale în America, activitatea didactică de la Universitatea din Texas și de la San Diego, California, destăinuind totodată câte ceva despre recentele sale planuri cu Teatrul Național din Iași, pe care îl conduce, după întoarcerea în România:

"Am hotărât imediat că întoarcerea mea e doar o chestiune de timp şi nu de principiu, pentru că, încă de pe 22 decembrie, mi-am dat seama că justificarea morală a exilului politic românesc a încetat să mai existe, iar pentru mine cauzele ce au făcut să merg în exil politic dispărând, rămânerea mea în exil ar fi fost imorală și neligitimă".

• În "Adevărul", Darie Novăceanu publică prima parte a unui articol intitulat *Istoria tragică a literaturii române*.

20 aprilie

• Revista "Contemporanul. Săptămânal social, politic, cultural" (București, 6 ianuarie - 30 martie 1990) - continuatoare a publicației cu același titlu apărute în perioada 1946-1989 – apare de acum înainte într-o altă formulă, cu o denumire ușor modificată și cu un subtitlu nou: "Contemporanul. Ideea Europeană. Revistă națională de cultură, politică și știință", sub directoratul prozatorului Nicolae Breban.

În primul număr al revistei, Nicolae Breban semnează un articol-program, Cuvânt înainte, în care schitează obiectivele noii publicații, în paginile căreia se va păstra un just echilibru între literar și cultural, pe de o parte, și politic pe de altă parte: "Revista «Contemporanul. Ideea Europeană» vrea să fie un săptămânal cultural, cu accent pus firesc pe literatură. Dar cum să faci azi, la câteva luni doar de la revoluția izbăvitoare de tiranie și de comunism, o revistă doar culturală, oricât ar fi de efervescente artele, literatura și ideile în România, când totul în jur respiră politicul, în sfârșit politicul, pentru prima oară după o jumătate de secol de fals politic, de înghețare și detracare a tuturor științelor ce se ocupau de omul social. Suntem în sfârșit liberi și de a vorbi despre adevăratele probleme, de altfel literatura însăși, artele, filosofia, sociologia, eseul științific, istoric, filosofic, psihologia și celelalte științe umane nu se vor putea lipsi de (...) ceea ce numim politic, adevăratul politic. Revista noastră nu-și propune, evident, să devină un organ pur politic". Una dintre principalele tinte va fi aceea "de a construi o tribună de dezbatere, de afirmare și informare a ideilor românești și străine, a întregii culturi, pe cât posibil a întregii suprastructuri moderne, vii, creatoare". Revista îsi propune să se deschidă către colaborarea cu "specialiști din varii domenii" și criteriul de selecție "va fi unul singur: valoarea!". Aceasta în contextul în care, timp de o jumătate de secol, "România a stat cu bună știință (...) sub semnul unui principiu contrar (...): cel al eliminării valorii reale". Nicolae Breban insistă asupra ideii că societatea românească se află - din nou! - la drum și subliniază necesitatea reconstrucției de democratice, proiectul "Contemporanului" înscriindu-se într-un program mai larg, al construirii "României de mâine".

În articolul A fi în Europa, Eugen Simion notează câteva gânduri despre sansa culturii române de a se reintegra, după cincizeci de ani de comunism, în familia culturilor europene. Criticul pornește de la ideea că, timp de aproape o jumătate de secol, au existat "două Europe" - "două sisteme politice, două structuri economice, două ideologii care se împacă între ele ca apa cu focul" - despărțite simbolic de Zidul Berlinului, atrăgând atenția că, în pofida totalitarismului, în Europa de Est "cultura și-a urmat legile ei de evoluție", "a continuat să se manifeste și chiar să dea opere de prim ordin". Mai mult decât atât: "Există azi o cultură puternică a Estului și, îmi vine să cred, cultura Europei de mâine va fi dacă nu dominată, oricum influențată masiv de experiența Estului". Ce înseamnă, mai precis, această experiență particulară a culturilor est-europene, și implicit a culturii române? "Am văzut mai multe și, vorba lui Preda, am pățit mai multe decât colegii noștri din Vest. Din această pricină, imaginația noastră istorică este, poate, mai bogată și simtul etic mai dezvoltat: stim mai bine ceea ce desparte binele de rău, adevărul de minciună. Iată de ce proza Estului este o proză cu precădere etică". E.S. încheie prin sublinierea unui paradox al culturii române: "Esteticul și-a asumat pentru multă vreme sarcinile eticului și chiar ale politicului. Ceea ce nu s-a putut spune direct, pe fată, s-a spus prin intermediul esteticului. Iar când nu s-a putut nici așa, poetul s-a retras în lumea fantasmelor sale și în limbajul lui inițiatic. E bine, e rău? Este doar adevărat". □ Într-o scrisoare deschisă adresată lui Nicolae Breban, Liviu Antonesei multumește pentru invitația de a participa la primul număr al revistei, scuzându-se pentru faptul că nu s-a simțit în stare să scrie "un articol propriuzis": "obligațiile săptămânale față de revista la care lucrez m-au cam secătuit și n-aș reuși să mă ridic la înălțimea unei publicații de nivel european, așa cum am auzit că vreți să faceți «Contemporanul»". Cu toată admirația față de scriitorul Nicolae Breban și totodată față de cel sub a cărui conducere a apărut "seria cea mai fastă a «României literare»", Liviu Antonesei formulează câteva rezerve în privința posibilității de a restructura din temelii «Contemporanul»: "Știți la fel de bine ca și mine că nu va fi deloc ușor. Trebuie să reușiți să metamorfozați cea mai «adormită publicație» din România predecembristă! Dacă «Săptămâna» sau «Luceafărul», prin agresivitatea lor cu totul primară, reușeau cel puțin să te enerveze, revista pe care ați preluat-o nu avea decât virtuți soporifice. Nici măcar Adrian Păunescu n-a reușit, în felul său, s-o mai învioreze. Despre restul echipei - ce să mai spun? Deci nu va fi ușor, dar știindu-vă pe Dumneavoastră acolo, sunt de părere că șansele sunt destul de ridicate".

În același număr, reține atenția și articolul lui Ioan Buduca, intitulat Cronicarul literar, azi. Spre deosebire de epoca de dinainte de 1989, când cronicarul literar devenise "o instituție națională", scrie I.B., acum "cronicarul literar trebuie să accepte modestia fără orgoliu a condiției de a nu fi decât un simplu scriitor. Un scriitor de opinii literare". Autorul articolului explică, foarte plastic, de ce după Revoluție nu mai urmărește cu consecvență cronica lui Nicolae Manolescu, perceput ca "directorul de opinie al spiritului public din vremea dictaturii antiintelectuale a lui Ceaușescu": însăși ideea că "avem nevoie de un lider de opinie, simțim nevoia unui Zeu călăuzitor" ține de

- o logică totalitară întrucât "de aici până la nebunia unui dictator care ne va cere să-l considerăm Zeul, liderul, eroul între eroi nu e decât un pas". Şi încă: "Nicolae Manolescu nu este numai miracolul propriului său sacrificiu săptămânal întru salvarea ideii de valoare literară, dar și unicul beneficiar al slăbiciunilor noastre intelectuale care ne conduc orbește către o dictatură a spiritului critic întrupat".

  Începe publicarea, în serial, a cărții lui Cioran Despre neajunsul de a te naște, în traducerea lui Florin Sicoie.
- În nr. 14 al revistei "22", la rubrica "Accente", Andrei Cornea (Zig-zag-urile confuziei) îi dă o replică jurnalistului Ion Cristoiu, care publicase în nr. 7 din revista "Zig-Zag" o notiță malițioasă la adresa ministrului Culturii, Andrei Pleşu - Dumitru Popescu ar fi ezitat, domnul Andrei Pleşu, nu: "Problema este că, după distinsul editorialist de la «ZIG-ZAG» (Ion Cristoiu?), predecesorii actualului ministru al culturii, «Iosif Chisinevschi, Leonte Răutu, Dumitru Popescu, Suzana Gâdea ar fi ezitat înainte de a lua o astfel de măsură arbitrară» (suprimarea «Contemporanului», n.n.). Problema este că Andrei Plesu este dat drept succesorul amintitilor, nu numai în biroul ministerial, dar și în spirit. Şi că îi întrece chiar și în malignitate. Problema este că autorul ce ne-a dat Minima moralia face serie cu o analfabetă sau cu un comisar al propagandei".

  Revista reproduce un comunicat din partea GDS, care protestează împotriva ridicării vizei de intrare în România a Regelui Mihai I. Pe aceeași pagină este publicat mesajul adresat de fostul monarh românilor, cu ocazia sărbătorilor pascale și un recent discurs în sprijinul României ținut de Mihai I la Londra, în Camera Comunelor. Tot aici putem citi și un articol al lui Andrei Pippidi (Nu sunt monarhist), din care cităm: "Nu sunt monarhist. Asemenea etichete înseamnă întotdeauna că ești împotriva cuiva: monarhist contra republicii, republican contra monarhiei. De ce cred totuși că regalitatea constituțională este cea mai bună soluție? Mai întâi pentru a asigura continuitatea cu singura versiune a trecutului nostru românesc pe care o găsesc sunt rezervate unei discuții despre dosarele Securității (între altele, despre cazul Gheorghe Ursu).

  Rețin atenția, de asemenea, articolele semnate de Gabriel Liiceanu (Procesul lui Ceaușescu), Şerban Foarță (Apolitism și profitocrație), Daniel Vighi (Strategia zvonurilor), Petru Creția (Despre demnitatea individuală) și Gabriela Adamesteanu (Despre difuzarea presei și dulcea viață de disident).
- Sub titlul Adunarea generală a Uniunii Scriitorilor, Ilie Păunescu descrie în "Dreptatea" atmosfera în care a avut loc prima întâlnire a breslei scriitoricești de după Revoluție, în ziua de 13 aprilie la Sala Palatului. La intrare, a primit o listă cu numele candidaților propuși de asociațiile de scriitori din țară pentru comitetul de conducere al Uniunii și o alta cu cei propuși pentru prezidiu. "Pe ambele liste (...) figurau alături de colege și colegi de o exemplară atitudine, persoane care au excelat în cele mai dezgustătoare excese

pe vremea dictaturii". I.P., reprimit de curând în Uniune, după douăzeci de ani de exil, a fost întristat să observe cum "unul sau altul din (...) adversarii militanți împotriva dictaturii păreau, la deschiderea lucrărilor adunării generale, să nu fie deloc stingheriți de vecinătatea foștilor campioni ai obscurantismului și ai delatiunii".

• Nr. 16 al revistei "Contrapunct" are pe prima pagină două texte. Primul ("Nominaliști" și "realiști"), semnat de Ion Stratan, transferă în planul discursurilor publice actuale (și al campaniei electorale) disputa medievală dintre "realiști" și "nominaliști". Autorul dă exemple de compromitere a referențialității cuvintelor ("democrație", "economie de piață" ș.a., mergând până la siglele unor asociații și organizații "liberale": "Societatea de mâine", "Grupul pentru dialog social" etc.) și afirmă că resurecția postdecembristă a literaturii non-ficționale nu va avea un rol benefic pentru literatură: "Dincolo de câstigul dezvoltării societății prin distrugerea unui sistem totalitar, nu este atât de sigur că refuzul parabolei, fabulei sau alegoriei va aduce un spor de «literaturitate» și că accesul la realitate înseamnă neapărat propunerea unui adevăr imuabil, blocat în unica realitate credibilă, față de care literatura ficțiunii e o minciună goală".

Celălalt text e un "sotron" al lui D. Tepeneag (Reîntoarcerea fiului la sânul mamei rătăcite). În fața apropiatelor alegeri de la USR, scriitorul se întoarce în timp, la momentul 1968 și în anii de după, pentru o mai justă perspectivă istorică: "În loc să mă gândesc la cine va fi viitorul presedinte, mi-aduc aminte de Zaharia Stancu, cel uns cu toate alifiile, care știa să-i reziste lui Ceaușescu răzeșește, adică supus și demn în același timp". Amintindu-și eliminarea din USR și reacționând față de "reabilitarea" recentă a exclusului Dorin Tudoran de către "mama denaturată" a scriitorilor, D.Ţ se întreabă, retoric: "Oare nu Uniunea are nevoie să se spele de rușinea de a fi acceptat și chiar aplaudat darea afară a atâtor scriitori care nu erau pe placul partidului? Întrebare pur retorică. Uniunea (ca și Partidul, Poporul etc.) e o ființă categorială care are dreptul să nu aibă dreptate". În final, este evocată "puterea" lui Miron Radu Paraschivescu, provenită din statutul său de "intermediar între Partid (fusese ilegalist!) și tinerii sătui de realism-socialist". □ La rubrica "Platforme și programe", Mircea Nedelciu semnează un text (Să ne luăm soarta în propriile mâini) cu valoare de ghid deontologic în perspectiva apropiatelor alegeri din Uniunea Scriitorilor, unde grupările scriitoricești aflate în competiție se confruntă "în orb" sau ca pe vremea partidului unic, neavând onestitatea de a-si prezenta transparent, în prealabil, propriile "platforme" și "programe".

Angela Marinescu semnează o patetică Scrisoare deschisă d-lui Stelian Tănase, căruia îi reproșează faptul că a refuzat să o angajeze, după întoarcerea de la Paris ("Întoarsă din Franța, v-am rugat să mă ajutați să primesc un post"). Oraș unde "vă amintiți, d-le Stelian Tănase, că dvs. mi-ați împrumutat banii necesari pentru a pleca la Paris" și unde A.M. a ajuns la Monica Lovinescu pentru a-i transmite protestul celor 18 oameni de

cultură, chiar dacă "greșeala era că am uitat să-l pomenesc pe Cristian Popescu, cel mai tânăr și, deci, cel mai prețios dintre noi toți". În ce privește activitatea antedecembristă a lui S.T., A.M. îl descrie, admirativ, ca pe "unul dintre canalele de scurgere a informațiilor clandestine", un om cu o "deosebită forță interioară", un scriitor care "nu putea publica", dar care avea o "disponibilitate pentru lucruri obscure, minime și derizorii", care l-au ajutat să se "descurce destul de bine".

□ Sub titlul La ora marii şanse şi a enormelor riscuri, Ion Bogdan Lefter îi ia un interviu de la Paris Monicăi Lovinescu; printre altele, aceasta afirmă prioritatea absolută a criteriului estetic, "eticul" (cel care a imprimat o "directie" a comentariilor sale) fiind asumat, în epocă, drept un mod complementar de a spune ceea ce nu se putea spune în România comunistă. M.L. recunoaște că a fost și ea nevoită să practice "autocenzura", "vorbitul în bobote" pentru a-i proteja pe cei din țară.

— Cronicile literare sunt ilustrate în acest număr de Cristian Moraru, care scrie despre volumul Despre poezie al lui N. Manolescu - Despre indefinibil și "neascundere" (glose livrești, imprudențe psihologice) - și de Liviu Papadima, despre Arhitectura valurilor de Ana Blandiana (Demnitatea de cuget a poeziei: "Arta dependentă conjunctural – fie ea apologetică sau protestatară – își pierde treptat adresa. Nu însă și atunci când ea intuiește și un sens mai profund al destinului colectiv, al marilor sale convulsii").

Este publicată o Scrisoare deschisă a lui Lucian Pintilie, în care cunoscutul regizor apără dreptul de proprietate asupra propriilor creații realizate în România, înaintea emigrării.

La rubrica "Structuri în mişcare", Ion Bogdan Lefter atacă subiectul "osificării" publicațiilor culturale românești în formule vetuste, din epoca totalitară, oferind în contrapartidă, "alternativa" (prezentată pe larg) a revistei americane "Agora" din exilul românesc militant ("Alternative" culturale).

Marin Mincu este prezent cu un text de atitudine despre Puterea scriitorului, înțeleasă ca "deschidere nelimitată", ca autenticitate a afirmării sinelui și ca rezistență față de strategiile Puterii politice. E deplâns elitismul iresponsabil al "amoralismului estetic" ca argument al supravietuirii literare în comunism; autorul pledează, în acord cu Nicolae Manolescu, pentru regândirea "practică" a noțiunii de moralitate, oferind, pe un ton vehement, un exemplu negativ (Adrian Păunescu) și unul pozitiv (Mircea Dinescu).

Într-un eseu intitulat, provocator, Ce vrea scriitorul român?, Bogdan Ghiu face o analiză a "ispitelor" scriitorului român în postcomunism: "Scriitorii români au devenit, aproape fără excepție, ziariști, scriitori de articole. La ce bun să înduri (...), să te pedepsești singur, când poți să fii liber? Liber să câștigi supunându-te formelor înguste ale cererii pieței. (...) Desigur, scriitorul român învață plăcerile libertății descoperind libertatea acțiunii directe în social și politic, sau măcar cultivând iluzia că acționează, că face ceva, făcând, desigur, și bani. (...) Realitatea (...) e noul nostru dictator". De aici, dincolo de opțiunile politice, "demisia profesională" a majorității scriitorilor: "Dacă vom continua cum am început, nu e exclus ca într-o zi, nu prea îndepărtată, să constatăm că nu mai avem literatură, că nu mai are cine o scrie. (...) Alegerile din mai ne vor arăta dacă este nevoie de noi ca ziariști, ca autori de tip 'vechi', cârtind pe la colturile cuvintelor, sau ne va lăsa liberi...". □ Într-un text intitulat Alt ultim comentariu provizoriu al visului, Liviu Ioan Stoiciu publică o relatare de la fața locului despre o întrunire preliminară a USR înaintea Adunării Generale (joi 12 aprilie 1990). Sunt consemnate, aglutindnt, luări de poziție și propuneri organizatorice ale scriitorilor. De reținut "ultimi primiți" în Uniune, anunțați de Ovid. S. Crohmălniceanu: Nicolae Rotaru, Nic Smeureanu, Vasile Smărăndescu, Lia Miclescu, Dinu Adam, Al. Mironov, Ion Simut, Petru Mihai Gorcea, Leon Talpă, Constantin Parascan, Viorel Savin, Valeriu Stancu, Gabriela Scurtu, Ion Burnar, Vasile Say, Titus Suciu, Arcadie Donos, Viorica Farcas Munteanu, Jean Băilesteanu, Petru Marinescu, Marian Popescu și traducătorii Ileana Soldea, Natalia Stănescu, Ioan Matei, Sergiu Stelian (sic!). Ce va mai fi de aici înainte cu primirile în noua Uniune a Scriitorilor, Dumnezeu cu mila!". Pe de altă parte, Elena Stefoi deplânge amestecul promiscuu al criteriilor etice în cazul scriitorilor, mai mult sau mai puțin importanți, ca și capacitatea lor de a-si transcende interesele personale în favoarea binelui comun. Este citat exemplul moral interbelic al lui Nicoae Iorga, în pofida eșecului său politic (De prin istorie). Iată și "contraexemplele" autoarei: "Nu faptul că Toma George Maiorescu, Paul Cornel Chitic ori Nicoae Ioana (or mai fi și alții?!) au înființat și conduc un partid mi se pare cu adevărat important. Nici faptul că T.T. Coșovei se simte «ca la el acasă» și la «Viața Capitalei» și la «Viitorul» («ziarul nostru», așa îl numește poetul într-un articol în care promite de toate și mai nimic); nici faptul că se spune și se scrie despre candidatura lui Gabriel Liiceanu la președinția tării deși, în realitate, dumnealui nici nu candidează; nici faptul că Paul Tutungiu e șef la «Èvenimentul» și înjură Frontul, iar Augustin Buzura girează (cu numele în caseta redacțională, nu și cu semnătura propriu-zisă) unul dintre organele de presă ale aceluiași Front; nici faptul că Eugen Mihăiescu a găsit calea cea mai scurtă de la «Scînteia tineretului» la «Dreptatea» și faptul că Lucian Avramescu îl însoțește la manifestațiile din Piața Universității la care se strigă «Jos Securitatea!»; nici faptul că Ion Cristoiu îl judecă pe Andrei Pleşu pentru ceea ce poartă (a purtat?) numele de «scandalul Contemporanul»; nici faptul că Dan Petrescu primește doar câteva «scatoalce guvernamentale» pentru părerile sale despre Uniunea Vatra Românească, iar ex-regele, fără să aibă habar, face la scurt timp și prin alte străinitățuri, cam același gen de afirmații; nici faptul că numele Anei Blandiana a fost pus, de nenumărate ori și fără complexe, alături de cel al lui D. Mazilu, («au demisionat din aceleași motive») și nimeni, de nicăieri, n-a găsit cu cale să protesteze. Important (și îngrijorător!) mi se pare faptul că din cei 7 (sapte!) pretendenți la candidatura pentru președinție din partea PNŢ (c.d.) unul (și primul învins!) e un poet, și nu orice poet, ci credinciosul Ioan Alexandrescu (sic!)". Concluzia: îngrijorare similară pentru alegerile generale și pentru cele de la USR $\square$ Pe un ton optimist, Alexandru Vlad relatează despre alegerile preliminare, de la Cluj, ale conducerii USR, apreciind selectarea predilectă a foștilor mentori ai grupării "echinoxiste" (*Prima experiență*). $\square$ Într-o nouă rubrică, "Tratatul de caligrafie", Ioan Mihai Cochinescu publică un eseu speculativ inititulat *Rătăcind prin patria amneziei*. $\square$ În cadrul rubricii "Contra-puncte" este găzduit un protest al Societății Timișoara împotriva vechilor structuri din Armată și Procuratură, solicitând demisia generalului Mihai Chițac, acuzat de reprimarea revoltei de la Timișoara. Adiacent, Liviu Ioan Stoiciu semnează aici o notă acidă "despre mediocritate", pornind de la un text al lui Dan Amedeo Lăzărescu din oficiosul PNL "Liberalul" în care Tudor Arghezi – ca victimă a lui A. și Sorin Toma – era catalogat drept "scriitor mediocru".

- În articolul *Istoria tragică a literaturii române (II)*, publicat în "Adevărul" (nr. 97), Darie Novăceanu se referă la moartea "în circumstanțe neclare" a lui Marin Preda, "patriarhul frumos al romanului românesc contemporan", una dintre primele sugestii de acest gen din presa postrevoluționară.
- Apare primul număr din "Meridianul Timișoara", "săptămânal de literatură, artă și cultură", având următoarea componență redacțională: redactor-șef Anghel Dumbrăveanu; redactor-șef adjunct Adrin Dinu Rachieru; redactori Aurel Gheorghe Ardeleanu, Ioan Budescu, Stelian Cincă, Marian Dragomir, Ildiko Gaboş, Petre Stoica, Radu Theodoru, G.I. Tohăneanu, Mircea Tomuş.
- Mihai Ursachi își definește, în interviul acordat lui George Pruteanu pentru "Cronica" (nr. 16), exilul politic drept "un fel de sinucidere literară și un suprem protest împotriva dictaturii comuniste, antinaționale și anticulturale care a complotat timp de 43 de ani pentru distrugerea spiritului românesc. (...) Efortul meu de readaptare la această altă lume [cea americană, n.n.] a fost egal cu un fel de renaștere din propria-mi cenușă". Întors în România, îndată după evenimentele din decembrie 1989, Mihai Ursachi se declară foarte optimist în legătură cu viitorul țării. În altă ordine de idei, poetul notează cu satisfacție că achiziția cea mai importantă, în perioada petrecută pe tărâm american, a fost pentru el înțelegerea a ceea ce înseamnă spiritul întreprinzător: "Vrei ceva? Gândește-te bine, și după aceea treci imediat la acțiune cu toată energia, cu toate abilitățile de care dispui și cu credința că vei izbândi. Pragmatismul are la bază un soi de idealism. Baza concepției pragmatice este că obținem avantaje prin acțiunea directă, imediată și eficace, fondată pe bune intenții și pe speranța succesului și a fericirii ulterioare".
- Nr. 16 al revistei "Orizont" conține "en vedette", sub titlul *Capodopera-libertatea*, profilurile unor disidenți anticomuniști est-europeni: Vaclav Havel (*Lovitura de teatru în politică*), Adam Michnik (un interviu intitulat *Moște-nirea "intelighenției*") și Mircea Dinescu (*Poezia în slujba istoriei*). Prezentarea și traducerile sunt realizate de Adriana Babeți. □ Sub titlul *D-ale*

cenzurii, este reprodusă o "scrisoare-document": "Ea relevă câteva dintre fetele ascunse ale cenzurii, din profesionalismul și probitatea morală a colaboratorilor ei. Această epistolă, trimisă de scriitorul Bedros Horasangian istoricului Bulei, care a întocmit «referatul științific» al romanului Sala de asteptare (Editura Cartea Românească, 1987), se pare că n-a mai ajuns la destinație. Ne asumăm noi rolul de mijlocitor". În mare, prozatorul îi reprosează referentului (care îndeplinea și rol de cenzor intermediar) diferenta dintre viziunea autorului asupra istoriei și afirmațiile/concepțiile/limbajele eroilor săi: "Am renunțat chiar eu - înainte de observațiile Dvs. - la orice ovrei, jidan etc. Din motive, să le spunem așa, de pudicitate contemporană (sic!). În epocă erau des folosite și nu zgâriau așa de tare urechile. Ca autor pot decide cum să vorbească personajele mele. Dar trebuie să ținem cont de tot (și orice amănunte) ca ele să fie veridice etc. Sigur că istoriografia actuală (preiau formula Dvs.) prezintă altfel (N.B.: Oare altfel înseamnă și adevărat, exact?) unele aspecte ale mișcării (socialiste) revoluționare de la Odesa (sau aiurea). (...) (Sigur că țin cont și de opinia Dvs. de AZI (în măsura în care vreau și să apară romanul... referitor la textele istorice pe care Dvs. le propuneți pentru excludere. Nu e vorba de lungimea sau scurtimea romanului. Ele au un anumit rol narativ...".

Sumarul mai cuprinde, între altele: însemnări diaristice ale lui Dan Petrescu despre anii disidenței (A doua rețea); Fragmente de jurnal de Livius Ciocârlie; un articol al lui Cornel Ungureanu despre Poezia lui Petre Stoica, teme vechi și nouă.

21 aprilie

- "Tineretul liber Suplimentul literar și artistic" (nr. 16) încearcă să răspundă chestiunii dacă există o școală de poezie la Piatra Neamţ. Întrebările sunt formulate de Corneliu Antohie, răspunsurile vin din partea lui Daniel Corbu, din a cărui intervenție este extras și titlul: "Singura politică pe care o voi face va fi «politica metaforei» care îmi este dată prin blestem". "Școala" de la Piatra-Neamţ este constituită din Adrian Alui Gheorghe, Aurel Dumitrașcu, Nicolae Şova, Gheorghe Simion și Radu Florescu, iar "concretețea" activității ei este dată de existența Colocviilor de poezie de la Piatra Neamţ. La întrebarea "Veţi face politică?", Daniel Corbu mărturiseşte: "Nu pot vorbi în numele tuturor. În ceea ce mă priveşte, răspunsul este cât se poate de clar. Nu, nu voi face politică, în sensul propriu al acestui cuvânt. Sunt de părere că politica trebuie făcută de politicieni și nu de scriitori, filosofi sau cismari". □ Interviului I se adaugă un grupaj de poeme ale lui Daniel Corbu. "Școala de la Piatra Neamţ" reapare, cu versuri, în alte pagini ale revistei, sub semnăturile lui Gheorghe Simion, Nicolae Sara și Adrian Alui Gheorghe.
- "Timpul" (nr. 15) publică un prim fragment dintr-un eseu al lui Ioan Petru Culianu, *Romantism acosmic la Mihai Eminescu* (în traducerea Lăcrămioarei Petrescu).

   Semnalăm, în paginile aceleiași publicații, existența unei noi

rubrici: "Cronica literară" – unde, în acest nr., Ovidiu Nimigean comentează un recent volum al lui Ioan Groșan, *Trenul de noapte* ("Şcoala Ardeleană" a prozei optzeciste).

• Într-un articol din "Adevărul", Încorporarea tăcerii în literatură, Darie Novăceanu reflectează asupra condiției literaturii și a scriitorului român în deceniile de comunism: "Au tăcut (...) multe din izvoarele acestei creativități românești. Scriitorii, mai ales ei, au tăcut la jumătatea frazei sau la jumătatea versului. Au tăcut teme și problematici. Au «subțiat» subiecte și au trecut cu vederea peste teritorii importante ale realității vieții noastre din acești ultimi ani. (...) Un șir lung de personaje de roman (...) se insinuează în literatura ultimelor decenii doar prin tăcerea lor, tăcere detectată până și de cititor. Încorporarea acestei tăceri în literatură îi va da, probabil, o dimensiune inedită, ilustrând un plus de virtute și capacitate creatoare".

22 aprilie

• Petre Stoica publică în "Dreptatea" articolul *Atunci și acum*, în care face o paralelă între situația scriitorilor după 1944 și din prezentul postrevoluționar. □ Gheorghe Grigurcu (*Sarea pământului*) comentează volumul de poezie al lui Romulus Bucur, *Literatura*, *viața* (Editura Cartea Românească, 1989).

23 aprilie

• În "Jurnalul literar" (nr. 16), Iordan Datcu iniţiază un dialog cu Ovidiu Papadima, cercetând "Culisele" istoriei literare, dialog a cărui transcriere va continua pe parcursul câtorva numere ale revistei. În nr. 16, O.P. dezvăluie amănunte despre împrejurările numirii sale în funcţia de secretar de redacţie la "Revista Fundaţiilor Regale". □ Prin intermediul lui Adrian Marino, "Jurnalul literar" intră în posesia unor articole semnate în presa americană de Matei Călinescu (profesor de literatură comparată la Universitatea Indiana) şi Nicolae Spulber (profesor emerit de ştiinţe economice la aceeaşi universitate). Articol lui M.C. analizează noua situaţie politică a României conduse de Frontul Salvării Naţionale, "o versiune întru totul a vechiului partid comunist afară de nume" − situaţie ce ilustrează "mai bine decât oriunde problema care stă în faţa întregii regiuni după prăbuşirea regimului comunist de tip sovietic: vacuumul legitimității politice şi al legității constituţionale create în decursul decadelor de dictatură de partid".

24 aprilie

• În "Zig-Zag Magazin" (nr. 9) Ion Cristoiu își precizează – într-un articol intitulat *Precedent periculos* – poziția față de anumite măsuri luate de ministrul Culturii, Andrei Pleșu: "Spectacolul apărării indignate a domnului Andrei Pleșu, membru al CPUN, încântă și amuză totodată. (...) Cotidianul «Azi», de exemplu, apelează (...) la o faimoasă întrebare a «Scînteii» din anii

trimiterii la Canal: ce dușmani de peste ocean se ascund în spatele intervenției mele? (...) «Azi» și «22», două publicații aflate într-o polemică necruțătoare, sau înfrățit în apărarea domnului ministru. (...) Poziția săptămânalului «22» (...) nedumerește. Această revistă s-a afirmat în peisajul nostru publicist prin una din cele mai neînduplecate campanii împotriva guvernului. (...) iată însă că organul Grupului pentru dialog social ia apărarea unui membru al guvernului, domnul Pleșu. Faptul e cu atât mai tulburător cu cât revista aprobă entuziastă, polemizând cu modesta mea persoană, nu numai suspendarea «Contemporanului», dar și alte măsuri dicatoriale semnate de ministrul Culturii, cum ar fi (...) reducerea drastică a tirajului și a numărului de pagini la publicațiile independente și particulare. (...) Ministrul Culturii, domnul Andrei Pleșu, e un bun amic al colectivului care tipărește «22». Și e de înțeles că principialitatea democratică păleste în confruntarea cu amicitia. Intransigenta celor de la «22» se desfășoară nu fără anumite paranteze interesate./ N-aș fi făcut aceste observații dacă atitudinea publicației Grupului pentru Dialog Social n-ar fi atras atenția asupra unui pericol care pândește viața noastră politică. E vorba de influenta nefastă a balcanismului asupra democrației de tip occidental. (...) Punerea între paranteze a principialității de dragul amiciției e una dintre manifestările de bază ale acestuia".

25 aprilie

• În "Cuvântul" (nr. 13), apare un interviu cu Monica Lovinescu și Virgil Ierunca realizat de Ioan Buduca și Dan Pavel ("Implicarea scriitorului, a filosofului, a artistului în cetate face parte din miracolul răsturnării totalitarismului din Europa Centrală și răsăriteană"), dialog în prembulul căruia citim: "Câtă vreme vor exista constiinte treze și mijloace mass-media de exprimare la scară planetară, totalitarismul n-ar șanse de izbândă. Monica Lovinescu și Virgil Ierunca reprezintă pentru noi, românii, conștiințele exemplare care în mod constant ne-au întreținut revolta, dar și speranta în libertate și spirit. Revenirea lor în țară constituie un semn că suntem pe drumul democratizării prin propriile forțe. Un drum care nu poate fi parcurs decât de cei care au trăit dedogmatizarea și disidența ca experiențe interioare. Într-una din pauzele recentei Adunări Generale a Uniunii Scriitorilor, desfășurate la București, am reușit să stăm de vorbă cu cele două personalități al căror nume nume nu putea fi rostit ieri decât în șoaptă. (...)". În mare parte, discuția are în vedere rolul Uniunii Scriitorilor în perioada imediat următoare. Monica Lovinescu e de părere că Uniunea ar trebui să fie "un juriu al demnității scriitoricești", "un tribunal care să încerce să obțină printr-o presiune morală un timp de tăcere pentru cei teribili de compromiși", iar Virgil Ierunca adaugă: "Un tribunal al onoarei e absolut necesar, cu atât mai mult cu cât cred că s-a făcut o greseală la început, din partea actualei Uniuni a Scriitorilor, în momentul când ea și-a redobândit libertatea și toate libertățile, insistând asupra faptului că nu trebuie să ajungem la o situație de «vânătoare de vrjitoare», dar nu văd de ce am tolera dezonoarea care se răsfrânge în mod direct și indirect asupra tuturor scriitorilor, care și-au mentinut fie direct, fie indirect onoarea de a fi totuși scriitori și până la urmă chiar cetățeni". Totuși, precizează M.L., "e o diferență de făcut între o cedare, o lașitate momentană - și de ce să nu întrebuințăm cuvintele așa cum sunt - prostituția consecventă, plecăciunea la curte până la dezgust, sistematică". În legătură cu decalajele literaturii române în raport cu alte literaturi, cronicarul Europei Libere afirmă: "Occidentul nu așteaptă sincronizare de la literaturile Estului, de altfel sincronizarea este relativă, pentru că, de pildă, textualismul este depășit în Occident de vreun deceniu. Dar era singurul nostru mijloc de a fi moderni: și aici, mă gândesc, de pildă, la Tratamentul fabulatoriu al lui Nedelciu, care-și lua toate exemplele din anii '60. Sunt complet depășite. (...) Ceea ce se așteaptă din Est este exprimarea experienței totalitarismului, pe care scriitorul occidental nu o are. Este felul nostru de a fi sincroni, care vine din posibilitatea de a aduce ceva pe care ei nu-l au".

- În articolul *Disidenții*, apărut în "Adevărul", Cristian Tudor Popescu îi ironizează pe Dumitru Mazilu ("o fantoșă care ar fi grotescă dacă n-ar fi sinistră"), Doina Cornea ("o doamnă în vârstă, care cum deschide gura cum te apucă jalea. Disidența dânsei pare să fi fost rezultatul exaltării și nu un act lucid, asumat cu maximă conștiență și responsabilitate"), Dan Petrescu (amendat pentru "intelectualismul snob" și pentru "atrofierea simțului național"), Ana Blandiana, Aurel Dragoș Munteanu, pe diverse motive, printre care și acela că "n-au putut rămâne în FSN". Octavian Paler este numit "exponentul tipic al disidenței fabricate", iar Al. Paleologu este criticat pentru că ar face "politica sa, nu pe a țării", ca ambasador la Paris. Singurul agreat este Mircea Dinescu, fost "golan", cel mai "echilibrat" dintre toți.

  Laurențiu Duță semnează articolul *Alt profanator al culturii române*, luare de poziție împotriva lui Dan Amadeo Lăzărescu, directorul publicației "Liberalul", care îi acuzase de colaboraționism pe Sadoveanu, Eftimiu, G. Călinescu. În acest context al "contestărilor" este aruncat în joc și numele lui T. Arghezi.
- Într-un editorial (nesemnat) din "Luceafărul" (nr. 13), Cui i-e frică de cuvinte?, sunt formulate câteva reflecții privitoare la manipularea și omisiunile propagandistice de dinainte și de după Revoluție: "Nefiind economist de formație dar având un respect pentru corectitudinea informației, am căutat în D.L.R.M. cuvântul bau-bau privatizare. Nu l-am găsit. Nu a fost consemnat ca existând în literatura română contemporană. (...)/ Câteva dintre lozincile strigate de grupuri bine organizate de agitatori «mineri», ori de «muncitori» ori chiar de «oameni ai muncii» proaspăt dezbrăcați de piele neagră, m-au convins că mecanismul reflexului condiționat stă și va sta la baza oricărui succes electoral. «Nu ne vindeți țara!» se răcnea apoi cu pură și sfântă disperare de o mulțime de oameni cinstiți care cu adevărat nu vor să-și vândă țara. Dar

lozinca era mincinoasă și cei care o lansaseră (...) știau asta. Cei cu glasul sugrumat de emoție, cei cinstiți, nu știau. Nu știau pentru că în D.L.R.M. (...) explicația la cuvântul privatizare lipsea, cum ;lipsea chiar cuvântul însuși. Iar tovarășii au dat explicația lor: «privatizarea înseamnă vinderea țării». (...) Cum să-ți vinzi țara? Cineva ar putea spune: nu-s vinovați săracii, sunt manipulați! (...) Ce-i aia? În D.L.R.M. nu există acest cuvânt. (...) Cei care au șters din dicționare și din viață pluralismul manipulează pe cei care nu știu ce-i aceea privatizare".

La pagina rezervată "Promoției '90" este publicat un eseu al lui Ovidiu Verdeș, cu o prezentare de Mircea Martin: "Ovidiu Verdeș e unul din cei mai străluciți studenți pe care i-am avut într-o deja bogată activitate universitară. Mintea sa e în căutare de teme dacă nu secrete, în orice caz greu accesibile (...). Inteligența critică a lui Ovidiu Verdeș nu păcătuiește acum decât prin exces de subtilitate".

• Cotidianul "Azi" semnalează lansarea cărții lui Mircea Dinescu *Moartea citește ziarul*, reeditat cu o prefață de Sorin Alexandrescu (*Poezia refuzului*), apărut inițial în 1989, în Olanda; vorbesc despre "poetul revoltat" Eugen Simion și Radu Enescu.

26 aprilie

• Nr. 17 al "României literare" este consacrat, în mare parte, recentei Adunări Generale a USR, conținând relatări de la fața locului, transcrieri ale unor intervenții din cadrul dezbaterilor, declarații ale unor scriitori participanți la întrunire. Editorialul - intitulat Un optimism bine temperat și asumat redacțional - formulează câteva concluzii de etapă: "Adunarea generală, deci, s-a terminat cu bine, dar câteva semne de întrebare persistă. Multă lume s-a întrebat de ce starea de spirit dominantă a fost una de relativă apatie. În comparație cu atmosfera electrizantă prin care s-a caracterizat memorabila Conferință națională a scriitorilor din 1981, întrunirea de acum a părut într-o oarecare măsură laxă și nerelevantă. Au lipsit intervențiile care să echivaleze cu o retrospectivă lucidă asupra evoluției raporturilor dintre scriitori și dictatură. Nu s-au făcut auzite prea multe luări de cuvânt în cuprinsul cărora să se definească în termeni de o maximă tensiune spirituală menirea scriitorului în societatea de azi și de mâine, supusă unor transformări – ne place să sperăm - radicale. Cum se explică această lipsă de elan (...)? Prin faptul că nu mai există un adversar comun? Prin conștiința pierderii importanței uniunii în contextul procesului mai general de democratizare a vieții în România? (...) Semne de întrebare (...) ridică și un anumit diletantism care s-a manifestat, inclusiv în rândurile conducerii organizației, în ceea ce privește luarea în considerare și înțelegerea problemelor de ordin economic. Multă vreme Uniunea Scriitorilor, cu mecanismele sale financiare relativ autonome, s-a aflat în avangarda liberei inițiative, dar acum riscă să rămână în ariergardă (...)./ Optimismul privind viitorul Uniunii Scriitorilor trebuie, deci, bine temperat, dar nu chiar atât de bine încât să devină scepticism".

Sub titlul Adunarea Generală a Uniunii Scriitorilor. București, 18-21 aprilie 1990. Jurnal, Vasile Băran rezumă mai multe dintre luările de cuvânt din cele trei zile de dezbatere, textul ce rezultă de aici având, de la un punct încolo, aspectul unui elocvent colaj de monologuri: "Radu Tudoran propune să se păstreze un moment de reculegere în memoria eroilor Revoluției din decembrie 1989. Salută pe cei primiți recent în Uniunea Scriitorilor din România./ Ștefan Aug. Doinaș prezintă un raport despre starea financiară a Uniunii. (...) o situație-balanță a veniturilor și cheltuielilor pe perioada 1981 (anul în care a avut loc ultima conferință a scriitorilor) până la 31 decembrie 1989, cu un sold de 104 milioane lei. S-a făcut cunoscut că Uniunea a obținut un sediu adecvat, în Calea Victoriei nr. 133-135, și încă o clădire în care va fi instalată curând o tipografie proprie, pe strada Nicolae Iorga nr. 1. Vor fi, de asemenea, obținute și amenajate noi clădiri în care se vor muta, de la fosta Casă a Scânteii, redacții ale revistelor Uniunii Scriitorilor, se vor crea cabinete de asistență medicală, se va construi o nouă aripă la Casa de creație și odihnă Neptun-Mangalia, se vor primi în folosintă noi spații de creație și odihnă la Sinaia, la Castelul Bran (...). Există o largă perspectivă de consolidare a patrimoniului Uniunii Scriitorilor (...)./ Z. Ornea prezintă proiectul Legii dreptului de autor. (...)/ Mihai Giugariu prezintă proiectul Statutului Uniunii Scriitorilor din România (...). Proiectul de față exclude, prin toate prevederile sale (...), orice fel de ingerințe de ordin ideologic. (...)/ Florin Iaru propune ca în Uniunea Scriitorilor să fie primiți scriitori care au publicat cel puțin două cărți de valoare recunoscută, dar și cei care au doar una singură, cu condiția să fi fost distinsă de Uniunea Scriitorilor cu premiul de debut./ Gheorghe Grigurcu regretă că nu se vorbește cât ar fi necesar și despre trecut. «Trecutul ne aparține, l-am trăit și nu ne putem despărți de el chiar râzând, cum zicea Marx»./ Sorin Mărculescu insistă asupra modalității de numire a directorului Editurii Cartea Românească, propunând ca votul decisiv să revină colectivului instituției./ Petre Strihan evocă momente grave din viața de închisoare./ (...) Paul Alexandru Georgescu pledează pentru implicarea scriitorului în viața social-culturală a țării (...), iar Gheorghe Schwartz, vorbind despre aceeași implicare, dezvăluie un gând al tuturor, anume că termenul de activist cultural, de scriitor-activist ne-a umilit./ Marin Mincu (...) ar dori ca Uniunea noastră să fie foarte puternică, un mare sindicat scriitoricesc. Propune ca în Legea dreptului de autor să se introducă și noțiunea de plagiat./ Mircea Ciobanu vorbește despre demnitatea scriitorului, despre faptul că dictatorii au urât scriitorii. (...)/ Radu F. Alexandru arată că scriitorii sunt legați de un destin comun: literatura română. (...)/ Aurel Covaci se referă la traduceri (...)./ Susținând ideea rentabilizării, enunță un adevăr în aparență paradoxal: «Numai cartea ieftină îmbogătește Uniunea Scriitorilor». Face observații cu privire la încadrarea tarifară a literaturii pentru copii și expune un adevărat plan prin care Uniunea ar putea obține venituri mari prin preluarea unor edituri./ Traian T. Cosovei citeste o scrisoare adresată scriitorilor din partea Partidului Național Liberal./ Iosif Naghiu avertizează criticii care ignoră dramaturgia ca gen literar./ Mircea Horia Simionescu consideră că vechiul Consiliu nici nu a putut lucra și nici n-a fost capabil să apere interesele scriitorilor. (...)/ Eugen Uricaru propune să ne ocupăm în primul rând de viitor, să avem un consiliu de administrație ca orice societate pe acțiuni, să înființăm întreprinderi rentabile, o fabrică de hârtie și o tipografie, prin care ar scădea și prețul de cost al tipăriturilor. Să creăm un sistem autonom de difuzarea a cărții și să publicăm un cotidian politic-social al Uniunii Scriitorilor, cu atât mai mult cu cât mulți scriitori (...) sunt și buni publiciști./ Ion Băieșu deplânge starea scriitorului dramaturg căruia printr-un ordin intern al fostului Consiliu al Culturii i se plătește o piesă cu suma de 7000 de lei. (...) Sunt și scriitori care n-o să-și poată achita datoriile la Fondul literar. (...) Propune să fie șterse aceste datorii./ Romulus Vulpescu atrage atenția asupra procesomaniei care a început (...). Scrii un articol, care nu conține în nici un fel vreu atac la persoană, și te trezești dat în judecată de cineva care nu-ți împărtășește opinia. (...)/ Mihai Zamfir propune ca în Codul penal să se includă culpa de crimă spirituală./ (...) Mircea Mihăieş prevede că vor veni vremuri foarte grele pentru noi, scriitorii, temere provocată de studierea Legii dreptului de autor. (...) Vine inflația. Cele o sută de milioane ale Uniunii Scriitorilor nu ne vor ajunge nici pentru a edita o revistă ca «Baricada». Ce-am făcut până acum? I-am privit pe particulari cum se descurcă. Protejarea Uniunii Scriitorilor nu se poate face decât de către oameni care influențează puterea (...)./ Octavian Paler prezintă o meditație pe tema urii".

Cristian Teodorescu transcrie pe două pagini declarații ale mai multor scriitori: Microrecitaluri pentru casetofon înregistrate în ziua a treia a Adunării generale a Uniunii Scriitorilor.

Cornel Ungureanu: "Regret că scriitorii importanți nu iau cuvântul (...). Dispărând vedetele au apărut outsiderii, ceea ce a dat o coloratură mai degrabă pitorească întâlnirii. Cred că m-a dezamăgit puțin o anume violență pe probleme mici (...). Aș fi dorit un angajament intelectual total. Cu o participare mai patetică în primul rând a scriitorilor mari (...). Ei dau tonul și mai ales dau nivelul unei întâlniri de asemenea anvergură. Prin cuvântul lor se rămâne. N-o să se rămână prin spiciurile despre cum trebuie făcută o revistă rentabilă. Asta e un fel de bucătărie a culturii. Nu-i de demnitatea unei întâlniri de asemenea anvergură". ■ Ion Pop: "Asteptam această adunare ca pe un eveniment istoric pentru Uniunea noastră. (...) Așteptările mele au fost nu chiar înșelate, dar nici nu sunt multumit de răspunsul pe care această adunare îl dă deocamdată întrebărilor mele. Cred că lumea este într-adevăr puțin derutată, puțin nesigură, mult neliniștită. (...) Din punctul meu de vedere, ar fi fost bine dacă din deschidere s-ar fi făcut o analiză într-o viziune mai largă, mai cuprinzătoare asupra lucrurilor, care să pună degetul pe rănile chiar cele mai vii din trecutul apropiat...". ■ Al. Cistelecan: "Dezamăgire galopantă. (...) Pentru mine această adunare era un fel de mit. Mă așteptam la alt nivel intelectual al discuțiilor". Adrian Popescu: "Regret că se alunecă în anecdotă (...). Mă așteptam la o mai mare tenisune ideatică și constat că lipsește ceva. Probabil miza".

Alexandru Vlad: "Mi se pare că există un conflict care nu ia formă între vechea Uniune, pe care n-o cunosc, si noua Uniune, care se suprapune pe un conflict de generații. Tinerii vor altceva".

Alexandru Mușina: "Cel puțin în primele două zile și jumătate a fost teribil. Majoritatea a vorbit despre cum să împartă «ciolanul», cum să se mărească pensiile (...), cum să-și tragă fiecare o bucățică mai mare din întreg de partea lui".

Maria Luiza Cristescu: "Toată lumea face spovedanii. Își pun cenușă în cap oameni care au făcut atâtea lucruri rele, că ție și rușine să pomenești cuvântul vinovăție".

Eugen Uricaru: "S-a ajuns la consens că Uniunea nu-i o adunare în care scriitorii se întâlnesc pentru a conversa despre posibile funcții, ci două mari scopuri. Primul - salvarea patrimoniului literar/cultural al poporului român (...). Al doilea - că Uniunea are o mare misiune în asigurarea unui cadru economic care să usureze într-un fel viața scriitorului".

Mircea Nedelciu: "Am impresia că asist la sedința de dizolvare a Uniunii Scriitorilor. O prevăzusem... O dizolvare care va dura 3-4 ani, fireste".

Mircea Martin: "Atmosfera este surprinzătoare și dezamăgitoare. Deși, dacă ne gândim mai bine, nu e decât firească. (...) Singurele probleme care au fost abordate au fost de ordin strict material, ceea ce a descurajat pe oricine voia să-și pună și întrebări de altă natură. În ceea ce mă privește, mă îngrijorează nu atât soarta Uniunii, cât soarta literaturii și a scriitorului în societatea spre care ne îndreptăm". ■ Mihai Sin: "(...) Ar fi fost de dorit un caracter acuzat politic în Adunarea noastră. Nu neapărat în sensul vieții partidelor și al unei atitudini față de apropiatele alegeri din țară, ci al politicii generale a României".
D. Tepeneag: "Uniunea va deveni un sindicat. Ceea ce se întâmplă e simptomatic pentru dezorientare. Să nu uităm că dintre membrii Uniunii nu sunt în sală decât jumătate. Iar majoritatea celor de față sunt micii șoricei care au parcurs toate perioadele anterioare fără să se compromită prea mult. S-au strecurat. Marile fiare nu sunt aici și nici marii eroi. Sunt câțiva oameni de bine din ultimul timp".

Marin Sorescu: "Trebuie să ai o mare doză de adolescență în tine ca să participi entuziast la viața Uniunii Scriitorilor. (...) S-a discutat mult pe tonuri diferite. Claviatura acestui pian a fost drăngănită, nu atinsă cu gingășie. Așteptăm o cât mai rapidă redresare după aceste schimbări. (...) Va trebui să acceptăm din democrație chiar toate laturile ei. (...) Ne-am pierdut cititorii printre rânduri care erau foarte numeroși și nu ne-am găsit încă cititorii de rânduri. Nu avem încă timp să ne așezăm serios la masa de scris. (...) Deci se merge încă un timp pe «rezerve». (...) Aș dori ca Uniunea Scriitorilor să funcționeze și ca sindicat, dar și ca uniune de creație. (...) Cred că o datorie a Uniunii este și de a face ca literatura română să depășească granițele țării, dar nu în modul complexat și timid de până acum, ci pe picior de egalitate cu marile valori ale lumii".

■ Nicolae Breban: "Profund plicticoși. Scriitorii sunt proști actori". ■ Mircea Zaciu: "Am să șochez dacă am să spun că impresia mea e foarte proastă... (...) Am asteptat de la această Adunare o descătușare, o explozie. Am asistat la o adunare lesinată, palidă. (...) Discuțiile au fost interesante pe culoare (...), dar nu la tribună. (...) Unii au crezut că trebuie rezolvate numai problemele de organizare și s-au împiedicat în formule birocratice mai mult sau mai puțin fericite care se puteau rezolva prin niște comisii separate. (...) Iar alții nu au găsit conținutul dezbaterilor, care ar fi trebuit să capete forma unei întrebări: Cum va arăta literatura de mâine? Unii sunt euforici, alții disperați. (...) Cum vor arăta poeziile de mâine, romanul pe care toată lumea îl așteaptă (...), asta n-aș putea să spun. Dar că va fi o literatură interesantă, de asta sunt convins. (...) Nu cred că avem în sertarele noastre multă literatură ascunsă care n-a putut răzbi la timpul potrivit, dar cred că avem multe sertare pline cu jurnale, cu memorii, cu note, poate cu epistole".

Magdalena Ghica: "Ani de zile am trăit în legenda ultimei Conferințe, din 1981 (...). În primele zile am fost dezamăgită. Acum va trebui să ne suportăm propria libertate. Situația asta calmă, apatică, era de înțeles. (...) Îmi pare rău că cei din generația mea sunt mai puțin prezenți. (...) Aici, în sală, media de vârstă e de 65 de ani. (...) suntem o generație fără aplomb social; n-avem obișnuința privilegiilor de nici un fel". ■ Liviu Antonesei: "N-am observat punctul de vedere al scriitorului în raport cu puterea. Indiferent cine va câștiga alegerile, scriitorul trebuie să nu uite că Uniunea nu-i o seră la adăpost de ceea ce se întâmplă în viața politică. Ne-am lăsat înșelați odată, în '65...". ■ Romulus Bucur: "(...) M-a deranjat caracterul suburban al unor intervenții. E bine că n-au fost observatori din afară să ne facă o popularitate nedorită în acest sens. Aștept ca Uniunea să devină o întreprindere administrativă".

Angela Marinescu: "Uniunea Scriitorilor nu va mai exista. E perimată. (...) De aici înainte fiecare va lupta foarte mult pentru sine...".

Augustin Buzura: "Scriitorii sunt destul de bine pregătiți pentru a face față dictaturii, dar destul de nepregătiți pentru libertate". ■ Costache Olăreanu: "Ideea de sindicat e singura valabilă. Nu văd altă perspectivă. E o formă de organizare a unor oameni cu aceeași meserie, care-și apără niște drepturi. (...) Mai interesant a fost «congresul invizibil», așa se numesc întâlnirile dintre participanți în pauze, la masă... Am putut să mă întâlnesc, după atâția ani, cu scriitori pe care îi citesc și pe care nu i-am văzut la față: Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, Țepeneag, Breban".

Despre același eveniment scriu, în paginile "României literare", Mircea Zaciu (Trei impresii), Constanța Buzea (Trebuia să mai fie printre noi - text în care este invocat Marin Preda), Mihai Zamfir (Legea numerelor mari), Ferencz Zsuzsamer (Post festum, în 7 puncte și nenumărate paranteze), Florin Mugur (Poezie - sărăcie?), Ana Blandiana (Imagini suprapuse), Mihai Sin (Necesara îngrijorare) și Daniela Crăsnaru (Dar fata-mpăratului?). $\Box$ În articolul În loc de cronică literară..., Eugen Simion pledează pentru "înnoirea romanului", înțeleasă ca resurecție a epicului, ca "aventură [a] scriiturii": "Aș pune acest posibil fenomen în cap de listă. Romanul românesc, ascuns multă vreme în metaroman, roman parabolic, roman de tip textualist, autoreferențial, va descoperi, probabil, forme mai directe și mai pregnante de a vorbi despre complexitățile și complicitățile istoriei postbelice. E de bănuit, de aceea, că romanul de moravuri, romanul social, romanul-document, romanul eseistic și chiar romanul istoric vor reveni în forță. E prematur să spun sub ce forme. Romanul trebuie să concureze publicistica și să cultive și să satisfacă gustul unui public avid de eveniment și obsedat de fantasmele istoriei recente. Nu cred să mă înșel: aventura scriiturii va ceda locul scriiturii aventurii".

- Sub titlul *Coloana vertebrală a domnului Octavian Paler*, ziarul "Azi" publică o replică (semnată "Doi ochi") la un articol din "România liberă" (18 aprilie), *A treia Ialtă*. Opiniile, "excesele" directorului de onoare al "României libere" sunt taxate pentru lipsa de intuiție socio-politică: "Cine a creat Occidentului această neîncredere, suspiciunea, retragerea pe o poziție de așteptare? Dumneavoastră, domnule Paler și alături de dumneavoastră alți lucrători fideli la subminarea intereselor țării (Doina Cornea, Dumitru Mazilu, László Tökés, liderii partidelor istorice), toate sub inspirația discursului electoral al *tătucului* Liiceanu".
- Ion Vlad schițează în "Tribuna" (17) un portret de autor: Vocația criticii literaturii superioare. Ion Negoițescu. "Consecvent și netulburat de seismele istoriei, neignorate, firește, și invocate în diferite împrejurări, I. Negoițescu nu a încetat să fie criticul literar, interpret al fenomenelor văzut din perspectiva unei actualități încărcate de semnificații estetice... (...) Un principiu prezidează, încă, demersurile și inițiativele criticii tentate de liniile unei istorii refractare la comoditatea judecăților și devenirilor consacrate. E acela al reinterpretării sub specia sub specia actualității și a dinamicii valorilor contemporane. E sensul și justificarea construcției critice concepute de Ion Negoițescu în deplină cunoaștere, prin re-lecturi, a textelor."
- Editorialul lui Al. Dobrescu din "Convorbiri literare" (nr. 10), *Politică și literatură*, încearcă să justifice orientarea preponderent politică a revistei din ultima perioadă: "S-au făcut tot mai des auzite voci care deplâng actuala înfățișare a revistei noastre. Ni se reproșează, mai pe față, mai pe ocolite, că am părăsit literatura, pe care eram datori a o apăra și promova, și ne-am aruncat orbește în dezbaterea fenomenului politic... Credeam că rațiunea metamorfozei noastre e, dacă nu pentru publicul larg, măcar pentru confrați, de la sine înțeleasă. (...)/ Să spunem de la bun început că problema ni se pare dintre cele mai serioase (...). În România a avut loc, în decembrie, o Reoluție anticomunistă, al cărei obiectiv era instaurarea unui regim democratic. Conducerea provizorie a țării, autoinstalată atunci, n-a dovedit însă decât un foarte vag atașament față de ideile democrației. (...) Mai mult, destule fapte ale actualilor guvernanți, în rândurile cărora figurează numeroși fruntași ai

nomenclaturii comuniste, lasă să se întrevadă o perspectivă deloc îmbietoare, anume instalarea în România a unui soi de neocomunism cu față umană. (...)/ Care e, în asemenea circumstante, datoria intelectualității? Si care e îndatorirea scriitorului? Să stea liniștit deoparte, spectator la degradarea programului Revoluției din decembrie? (...) Să întoarcă spatele realității, devotându-se trup și suflet delicatelor chestiuni estetice? Sau, din contra, să-și pună talentul în slujba idealurilor democrației, să deschidă ochii semenilor asupra primejdiilor ce ne amenință? (...) Când soarta democrației e în pericol, scriitorul să-și lase deoparte proiectele artistice, să coboare în piața cetății și să vorbească. Nu răspunderile artistului, ci acelea ale cetățeanului au întâietate. Iar tăcerea înseamnă declinarea responsabilităților civice și e vinovată ca oricare altă trădare./ Reprosurile ce ne-au ajuns la urechi își au rădăcina în ceea ce s-ar putea numi conformismul scriitorului român. Dictatura i-a inoculat ideea neamestecului în politică. (...) Învățați de comuniști să nu se amestece unde nu le fierbe oala, scriitorii stau și acum, după patru luni de la Revoluție, în majoritate deoparte, asteptând probabil să vadă cine va câstiga alegerile de la 20 mai. După aceea se vor angaja, neîndoielnic, sincer, de partea cui trebuie. Istoria literaturii române mai îndepărtate ori mai recente mustește de exemple în acest sens ca să avem curajul de a presupune o altă evoluție. Mi se pare simptomatic faptul că la Adunarea generală a Uniunii Scriitorilor, desfășurată săptămâna trecută, tocmai problema răspunderii civice a scriitorului în ceasul de față n-a trezit interesul participanților, puținele intervenții în atingere cu acest subject fiind întâmpinate cu suspiciune și chiar cu iritare (...). A găsit, în schimb, audiență ideea datoriei de a scrie o literatură de înaltă valoare estetică, pe măsura timpului în care trăim. Parcă un asemenea imperativ răsuna și mai anii trecuți. (...)/ Dictatura comunistă i-a încurajat pe artiști să se cheltuiască în discutarea (de multe ori sterilă) a problemelor strict profesionale, cu precădere tehnice ale artei. Câtă vreme ei nu depășeau acest cadru restrâns, erau inofensivi. (...) Presa noastră literară milita pentru întâietatea esteticului în judecata de valoare, în timp ce elementareele drpturi ale cetățeanului erau strangulate, morala - sfidată, competenta - dispretuită. Azi, când democrația degenerează în perestroikă, suntem invitați să ne ocupăm tot de aceeași «presantă» chestiune ori de altele similare".

27 aprilie

• Editorialul din revista "22" (nr. 15) semnat de Stelian Tănase, *Miza*, comentează începutul unor proteste de masă la București, în Piața Universității, organizate în prelungirea demonstațiilor de la Timișoara, unde se ceruse, printr-o Proclamație devenită ulterior celebră, ca foștilor nomenclaturiști comuniști să li se interzică, pentru două mandate electorale, dreptul de a candida pentru o funcție în stat: "De mai multe zile și nopți Bucureștiul e în fierbere. Demonstranții au ridicat baricade în centrul orașului și nu mai vor să-l

părăsească. În Piața Universității, ocupată, se cere demisia lui Ion Iliescu, considerat vechi membru al nomenklaturii comuniste, deci unul care nu poate contribui în vreun fel la realizarea revendicărilor anticomuniste ale revoluției. Nu întâmplător, actualul Președinte al CPUN a refuzat atâtea săptămâni să ia act de existența Proclamației de la Timișoara - cel mai important document al Revolutiei - iar când a făcut-o a respins exact punctul 8 care cere excluderea din viața politică a foștilor activiști. Ceea ce pune în mișcare populația Bucureștilor în ultima vreme este exact acest punct. Umbra unui regim comunist - modificat doar cosmetic - sperie pe toată lumea. (...) La ora când scriu aceste rânduri trupele M.I. și M.A.N. care s-au remarcat și în decembrie au luat cu asalt Piață Universității. Violența a fost instrumentul cu care și-au impus voința și de astă dată. Neavând la indemână mijloace de persuasiune, Guvernul a recurs la bastoane de cauciuc, lovituri brutale de cizme, arestări. De la 5h30' Piața Universității este ocupata de trupe, cum îi stă bine unui oraș aflat în plină revoluție. Ce-și dispută forțele adverse? Unii dețin puterea și nu vor s-o lase cu nici un preț. Cei din stradă nu vor puterea pentru ei, nu sunt organizati, nu reprezintă nici un partid. În glorioasa tradiție a zilelor de decembrie, sunt uniți numai printr-un NU spus răspicat deținătorilor puterii. Unii s-au baricadat îndărătul armelor, zidurilor groase ale ministerelor ceilalti îndărătul baricadelor improvizate din ce s-a găsit. Armele lor: mâinile goale și câteva slogane care se pare că au efectul unui detonator la sediul Guvernului: lliescu-Teoctist/Comunist si Anticrist// PCR-FSN - Diferenta unde e? (...) Asistăm la un joc a cărui miză este România. Nomenklatura nu vrea să lase din mâini prada, recurge la mijloacele pe care le are la îndemână. Si le are deocamdată pe toate. Numai timp nu mai are. Şi nici armata de ocupatie să-i acorde sprijin frățesc. (...) Singurii interesați în idealurile care au animat revoluția sunt cei care au ocupat străzile în săptămâna miraculoasă de la sfârșitul anului trecut. Aceștia nu au nimic de pierdut - ca și atunci - pentru că revoluția nu le-a adus nimic, dacă nu punem la socoteală desenele animate de la TV și promisiunile. În ei ne regăsim toate speranțele. Miza lor nu este România, pentru că ea este oricum a lor. 24 aprilie 1990".

Marina Mezei, Gabriela Adameșteanu și George Arun transcriu o primă parte a unei mese rotunde organizate în luna aprilie la sediul GDS și care i-a avut ca invitați pe Monica Lovinescu și Virgil Ierunca: Pentru ca universul minciunii să nu se închidă definitiv în jurul nostru. Participă la dialog Alexandru Paleologu, Alexandru George, Thomas Keininger, Stelian Tănase s.a. Una dintre cele mai importante teme abordate cu această ocazie privește raportul tensionat dintre etic și estetic în literatura română a ultimei jumătăți se secol. Monica Lovinescu: "În majoritatea țărilor supuse aceluiași tip de regim totul a început printr-un Ivan Denisovici care ieșea dintr-un lagăr. Înainte de a se ajunge la estetic, se trecea un prag etic absolut indispensabil. Cred că și așa se poate explica marele interes occidental pentru textele venite din Rusia, Polonia, Cehoslovacia, în raport cu cele venite din România./ În România, rezistența a fost mai ales de tip estetic. Din pricina trecutului realist-socialist, în epoca pseudo- sau quasi-liberalizării, criteriul etic și criteriul politic au fost disprețuite, considerându-se că ele ar fi servit de-a lungul realismului-socialist. Fals întrebuințate, însă servindu-l. S-a creat o literatură de foarte bună calitate, mult mai sincronă cu ceea ce se producea în Occident, ajutată și de faptul că teoria literaturii era singurul domeniu în care se putea gândi. Gândirea sociologică era blocată, gândirea filosofică, în afara marilor excepții (și trebuie să începem întotdeauna cu Gabriel Liiceanu și Andrei Pleșu) era și ea blocată. Cred totuși că lipsea ceva: acest dispret pentru etică pe care-l simțeam din depărtare era oarecum dăunător. De unde o insistență poate prea mare în aceste texte ale noastre (Virgil le numea «în dodii», pentru că nu se putea vorbi altfel fără a ajuta securitatea să mărească dosarul fiecăruia) poate puțin agasantă asupra criteriului etic și asupra eticii - criteriul rămânând totuși estetic. Cred că literatura română este una dintre cele mai rafinate estetic din Răsărit, căreia în marile linii i-a lipsit obsesia etică".

Merită, de asemenea, semnalate: un dialog cu politologul André Glucksmann, Despre revolutie si genocid, desfășurat în același cadru al GDS, și o primă parte dintr-un eseu cvasi-confesiv al lui Lucian Raicu, Ispita supraviețuirii, despre experiența intelectualului român în comunism. (

Începând cu acest nr. se produc modificări în componența redacției: revista are acum și un redactor-sef adjunct, în persoana Gabrielei Adamesteanu; redactori fiind: George Arun, Alina Florea, Marina Mezei, Dan Oprescu și Rodica Palade.)

• Editorialul publicat de Nicolae Breban în nr. 2 din "Contemporanul. Ideea Europeană", Adunarea Generală a Scriitorilor, are ca obiect primul congres liber al USR, care "a pus capăt ilegalității în care se aflau organismele și persoanele ce conduceau uniunea noastră, care fuseseră alese la ultimul congres, în 1981, conform statutului, pe o perioadă de patru ani. De cinci ani, deci, Uniunea Scriitorilor a fost condusă nestatutar, ilegal". Subliniind că "nimeni (...) nu vrea o răfuială cu nimeni. Nu ar ajuta la nimic", N.B. propune ca temă de reflecție dubla responsabilitate morală a scriitorului român: responsabilitate față de ceea ce s-a întâmplat în lumea literară în ultimele decenii, dar și față de "noua epocă de libertate culturală" în care "au și început să apară fantasmele și primele gesturi de panică ce anunță lumea de consum sau poate doar caricatura ei".

Tot în "Contemporanul. Ideea Europeană", numeroși scriitori, membri ai USR, lansează un apel pentru anularea unui decret prezidențial din 1975 prin care lui Dumitru Tepeneag i s-a retras cetățenia română.

Radu G. Teposu publică un articol despre poezia lui Mircea Cărtărescu, Poemul ca o amoebă; iar Ioan Buduca, o cronică la cel de-al doilea volum de proza al lui Ioan Groşan, Trenul de noapte (Ed. Cartea Românească, 1989): Ficțiunea care ucide.

de mari și numeroase au fost abaterile lui Adrian Păunescu de la legile mai mult sau mai puțin socialiste ale vieții de fiecare zi, încât nici chiar permanentele sale lingușiri nu l-au mai putut feri de tăișul legilor. Atât de imensă a devenit ofensa publică reprezentată de Păunescu încât stăpânii săi au fost siliți să-l arunce peste bord. Acesta este adevărul și nu altul. Motivele intime care au dus la eliminarea sa din capul revistei «Flacăra» nu au prea mare importanță. Cele importante sunt, cred, motivele devenite publice: desmățul, abuzul, traficul divers, setea de putere, dorința de a-i umili pe cetățeni atât prin felul lui de viață, cât și prin lipsa de scrupule când își urmărea un interes personal. Să auzim de bine, adică, de hotărâri ale justiției date după fapte".

- Vlad Alexandrescu semnează în "Dreptatea" un atac dur la adresa lui Al. Piru: Plagiatorul din fruntea "Dimineții". În 20 aprilie, apăruse în sus-numita gazetă, "apendicele nedemn al presei feseniste", condusă de profesorul Al. Piru, "un articolas denigrator, menit să inducă în eroare opinia publică din țara noastră". Se anunta, "din surse demne de încredere", că Mihai Dulea ar fi optat politic pentru PNŢ. Ştirea "ce lezează bunul simț" "indignează, mai ales că «Dreptatea» a luat în repetate rânduri atitudini față de trecutele practici ale odiosului Dulea (multumită căruia dl. Al. Piru și-a putut tipări submediocra «istorie» a literaturii române într-un tiraj fantastic)". Minciuna e "foarte greu s-o acceptăm știind că ea vine de sub pulpana unuia dintre cei mai notorii plagiatori cunoscuți în România postbelică. În anul 1964, revista de largă audiență, «Luceafărul» i-a dedicat d-lui prof. univ. dr. Al. Piru două pagini întregi, demonstrând felul în care acesta și-a construit Literatura română veche devalizându-l pe ilustrul cărturar N. Cartojan (...). Motivul «iertării» se cerea căutat în relația hoțului de litere cu fostul ministru al învățământului, tov. Constantin Nicuță care, de altfel, l-a și uns profesor în cadrul Universității bucurestene".
- Având pe copertă fotografia președintelui interimar al USR, poetul Mircea Dinescu, nr. 17 al revistei "Contrapunct" se deschide cu un text de Elena Ștefoi (*Primele noastre alegeri*) și cu un altul de Ioan Groșan (*Un fior de neliniște*) despre deja încheiatul eveniment al conferinței (și alegerilor) scriitoricești desfășurate la Sala Mare a Palatului, între 18 și 21 aprilie. □ Este reprodusă lista aleșilor în Consiliul Uniunii (în ordinea descrescătoare a voturilor), lista membrilor Consiliului de revizie și cea a Comitetului Director al Consiliului USR (cu toții, aleși prin vot secret, doar președintele de onoare, Ștefan Aug. Doinaș, fiind ales prin vot deschis). Un *chapeau* redacțional ne infomează că "au fost prezenți peste o mie de scriitori, mulți dintre ei rezidenți în străinătate (printre ei Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, Paul Schuster, Dumitru Țepeneag, Damian Necula, Emil Hurezean, Matei Vișniec). Au fost de față și cei trei scriitori-miniștri: Mihai Şora, Sergiu Celac, Andrei Pleșu. După cuvântul de deschidere în două «faze» − Radu Tudoran, apoi Mircea Dinescu − în prima zi au fost supuse atenției: Raportul privind starea Uniunii

Scriitorilor (raportor: Ștefan Aug. Doinaș), Proiectul legii drepturilor de autor (prezentat de Zigu Ornea) și Proiectul de Statut al Uniunii Scriitorilor (prezentat de Mihai Giugariu). În după-amiaza zilei de 18 și în zilele de 19 și 20 aprilie au avut loc dezbateri pe marginea documentelor prezentate la care sau înscris peste o sută de scriitori. După completările făcute în urma sugestiilor și a amendamentelor propuse în timpul discuțiilor, noul Statut al Uniunii "Sotronul" lui D. Tepeneag are un titlu sugestiv: Autocritică, text autocritic, dar cu bătaie mai lungă: "Dar am fost oare cu adevărat intransigent? Fie și față de mine însumi? N-am mințit și eu ca ceilalți? Fie și pentru motive diferite care puteau să treacă drept nobile sau dezinteresate... Ce-mi reproșez cel mai mult e că am picat în capcana CAUZEI. Mi se părea că pentru CAUZĂ îmi e permis să mint. De pildă, când am făcut referate entuziaste pentru primul roman al lui Goma, la editurile germane și franceze, credeam că lansez o acțiune politică de anvergură. Când i-am lăudat cartea în «Le Monde» subliniindui valoarea estetică îmi ziceam că această minciună pioasă e răscumpărată de însăși utilitatea ei pe plan politic. Nu tot eu formulasem teoria «pedagogiei curajului»? Educarea curajului prin vanitate: târg bazat pe natângul vis de glorie occidentală al scriitorului român".

Este publicată o traducere a lui Ionel Brandabur din E. Ionesco (Căutarea intermitentă), cu un scurt comentariu (în original și tradus) din 1982 al Mariei-France Ionesco, pe aceeași pagină cu o casetă cu aforisme de Virgil Ierunca (Urme...).

Alături de o fotografie cu Valeriu Anania care "obține autograful Anei Blandiana" lângă un Romulus Rusan "preocupat de politică", Cristian Moraru scrie despre Le mirage linguistique de Thomas Pavel (Iezuiți și benedictini), iar Florin Berindeanu – despre Afinitătile efective de Serban Foarță (Despre efectele literaturii). Pe contrapagină-jos, Ioan Holban comentează romanul Sala de așteptare de Bedros Horasangian ("Mâine, repetabilul mâine").

Un grupaj de patru pagini reunește cîteva intervenții ale vorbitorilor de la Adunarea Generală a USR ■ Ștefan Cazimir (Legea drepturilor de autor) improvizează un "monolog dramatic" cu trimiteri la Caragiale, Camil Petrescu, Aristotel, N. Ceaușescu ș.am.d., în care ironizează anumite formulări vagi cu privire la textele care se supun (în forme diferite) proiectului de lege. ■ Într-un comentariu "de pe margine" (La mulți chemați... puțini aleși), Hanibal Stănciulescu consemnează alocuțiunile lui Mircea Dinescu și Ștefan Aug. Doinaș în contextul campaniei electorale, ironizând formula celui din urmă privind "reintrarea în Europa" ca pe o manifestare a "complexului nostru provincial" de inferioritate, alimentat de antiintelectualismul comunismului.

Gellu Dorian semnează o Scrisoare deschisă către Adunarea generală a cititorilor din România, în care pledează pentru drepturile cititorului, nu doar ale scriitorului, iar Vasile Andru, într-o intervenție dedicată Marianei Marin după o conversație pe tema rezultatelor alegerilor (Sâmbătă la palat), e de părere că acestea, deși imperfecte, au reflectat, în general, așteptările majorității scriitorilor, cu "miturilor" lor decembriste; în ceea ce-i priveste pe scriitori, vor trebui să-și apere pe viitor independenta și, după caz, apetitul pentru experiment, în fața influenței consumeriste a Occidentului.

Intervențiile lui Octavian Paler și Mircea Ciobanu sunt centrate pe problema "urii" ca maladie totalitară devenită contraproductivă după ieșirea din totalitarism. Potrivit lui O. Paler, "dictatura avea totuși un merit, absorbea întreaga ură din societate, atrăgea această ură spre ea, colectând-o ca puroiul dintr-un abces și, astfel, îndeplinea poate singura ei funcție etică. Datorită acestui drenaj, nu mai aveam puterea să ne urâm între noi. Pe când acum, când nu mai există dictatura care să dreneze ura și resentimentele, ura rămasă fără obiect, ura inutilă, se poate transforma în cosmar dacă se revarsă, la întâmplare, în noi si între noi. Si unele semne, de la o vreme încoace, par să arate că e vorba de un pericol real, care a și început să-și demonstreze virulența. (...) Întreaga noastră morală a fost influențată și cumva viciată de această strategie negativă, datorită căreia am putut trăi știind doar ce nu doream să fim. Am putut trăi hrănindu-ne doar cu ură și cu disperare. Acum asta nu mai e posibil. Şi ar fi, poate, momentul să știm ce vrem. Vrem doar să ne baricadăm într-o seră, într-o oază, ori să urmărim doar interese egoiste? Am auzit de câteva ori prin hol, în aceste zile, întrebarea: de ce Conferința din 1981 era electrizată de curajul care învinge frica, având o admirabilă tensiune, în timp ce acum ne pândește riscul unui pragmatism îngust și al plictiselii? Am auzit și următorul răspuns: pentru că nu mai avem cu cine și împotriva cui să luptăm. (...) Ar fi straniu, fără îndoială, să descoperim că opresiunea și cenzura stimulează literatura bună, curajul și nevoia de demnitate, iar libertatea stimulează doar goana după avantaje personale și plictiseala".

Intervenția lui Gheorghe Grigurcu e orientată împotriva celor două "valuri" de oportuniști ai totalitarismului și axată pe combaterea etică a posibilei lor întoarceri în prim-plan, eventual ca victime ale unei "noi aventuri dictatoriale". Abundă calificativele pamfletare. Dan Zamfirescu e un "teolog renegat care a cântat cu zel la strana Satanei", Eugen Barbu și Adrian Păunescu - "veritabile broaște ale lacului proverbial, ajunse la o dilatare bovină", Ion Dodu Bălan - un "clovn universitar"; "un bard bisericos își transferă altarul itinerant din paginile «Luceafărului» lui Nicolae Dan Fruntelată în paginile unui ziar martirizat", iar un altul "ar vrea să reînființeze «Gândirea», nepăsător la faptul că i-ar macula tradiția prin binecunoscutele lui apucături traco-maoisto-ceaușiste (pentru a nu mai vorbi de năravul plagiatului)" etc. În concluzie: "Să ne ferească Dumnezeu de al treilea val de oportuniști!".

La rubrica "Structuri în mișcare", Ion Bogdan Lefter încearcă să răspundă la întrebarea De ce au tăcut tinerii?. Articolul face o analiză succintă, dar strânsă a institutiei Uniunii Scriitorilor și a poziției tinerilor din anii '80 față de rolul ei protector, de reper moral și sprijin sindical: "«Tinerii scriitori» ai anilor '80, cei care «au tăcut» la recenta Adunare generală, au

participat la acest război din afara Uniunii. Atrași către ea din instinctul supravietuirii (profesionale, se-ntelege) precum puii ghemuiti la pasărea-mamă din cuib (dacă mi se acceptă comparatia!), ei s-au dispus spontan în jurul «cetății» asediate, formând un corp de gardă neprevăzut de «competitori», și suferind nu o dată, ca paznicii aflați la adăpostul zidurilor, pierderi grele (amânări sau blocări de cărți, campanii denigratoare și celelalte). Cum activitatea celor «de dinăuntru» a fost treptat paralizată, ei nu i-au mai putut primi pe «cei de dinafară» (excepțiile s-au numărat pe degete). Chiar și așa, ar fi putut fi acestia din urmă mai bine protejati de colegii mai vârstnici? La acest punct, răspunsul trebuie diferențiat: au fost scriitori maturi care au făcut mult pentru «tinerii» anilor '80 și au fost alții care ar fi putut face mult mai mult. Fapt este că sfârșitul «asediului» ne-a prins pe poziții polare (înăuntru/afară). Acum «porțile» s-au deschis și «tinerii» au devenit in corpore membri ai Uniunii Scriitorilor. Însă ai cărui fel de Uniune, dacă rațiunea ei de opoziție, cea care ne adunase în jurul ei, a dispărut? Probabil că pe-aici s-ar putea găsi răspunsul la întrebarea inițiale: «tinerii» au tăcut pentru că n-au prea știut cum va continua mișcarea, funcționarea structurii care tocmai îi primise. Mai poate ea să joace un rol politic în noile condiții? (Mircea Mihăieș și-a imaginat un «utopic partid al scriitorilor» – însă într-un sens pur metaforic – în «Orizont» nr. 12/1990). Eu unul cred că nu, dacă lucrurile vor evolua bine și democratic pe scena politică mare; sau că da, dacă nu se va merge spre binele pe care ni-l dorim (aproape) toți..."

Liviu Ioan Stoiciu publică un text indignat (A pleca de la lume spre sine) pornind de la două exemple. Unul dintre ele privește o scrisoare din 7 decembrie a lui Cezar Ivănescu către Nicolae Ceaușescu, în care poetul îi solicita mai grabnica tipărire a unui volum. Celălalt reproduce un comunicat din 11 noiembrie 1989 al Uniunii Mondiale a Românilor Liberi, conduse de prezidențiabilul PNT-CD Ion Rațiu, care, într-o întâlnire de la Frankfurt cu Tibor Hodleska, consilier în Ministerul ungar de Interne, avansa ideea colaborării comune pentru o "Transilvanie independentă": "Argumentele dlui Hodleska l-au convins pe Dl. Raţiu şi pe ceilalţi membri din conducerea UMR. să sprijine ideea independenței Transilvaniei, ca pe o idee tactică de moment, vizând scoaterea de sub influența comunismului, într-o primă fază, a unei părți din România și integrarea ei în Europa Unită. UMRL se angajează să dea tot concursul Guvernului de la Budapesta și să lupte împreună pentru realizarea acestui deziderat. Dl. Hodleska a declarat că Guvernul de la Budapesta este dispus să acorde sprijin nelimitat UMRL și ajutoare materiale substanțiale refugiaților români de la Budapesta și să le faciliteze plecarea spre Occident. (...) Să mă ierte Dumnezeu; ochiul ispitei citește fotocopia (descoperită la CPUN Vrancea) de trei ori și tot nu poate să creadă! (...) Ce mânuitori de marionete au stat în umbră? Ce «scenarii mărete» a dejucat poporul român prin sângele său vărsat spontan? Ce e cu povestea asta filosofico-politistă, de adormit copiii intelectualilor, eventual, povestea asta cu Europa Unită, inventată, ăhă, demult, «stâncă de sminteală», gata să tindă mereu spre alte cele dinainte...". Iată și comunicatul UMRL: "Este un moment istoric. Înfrățirea cu ungurii în lupta comună împotriva comunismului începe să dea roade. Este acum rândul nostru să facem dovada unității politice reclamate de momentele pe care le trăim, să sprijinim și să dezvoltăm, prin toate acțiunile noastre, această înțelegere esențială a UMRL în lupta sa. De aceea, în țările în care suntem prezenți, este necesară coordonarea acțiunilor noastre cu cea a organizațiilor maghiare care au primit indicații de la Budapesta să sprijine această inițiativă. ROMÂNI Si UNGURI POT TRĂI ÎN ÎNȚELEGERE ÎNTR-O TRANSILVANIE INDEPENDENTĂ!". "Tristă fotocopie, în orice caz" - adaugă L.I.S.: "Am auzit că a mai fost publicat Comunicatul acesta pe undeva, în presa românească, și că dl. Rațiu a dezmințit autenticitatea lui".

George Corbu reproduce o scrisoare de dragoste inedită a lui Nae Ionescu (din perioada efectuării stagiului militar la Brăila) către viitoarea sa soție Margareta Fotino.

Rubrica de "Contra-punct" conține, între altele, câteva săgeți otrăvite către revista "Azi" a FSN plasată Sub semnul trandafirului (M[ariana] M[arin] amintește că operațiunea arderii cadavrelor de la Timisoara s-a numit "Operațiunea Trandafirul").

- În "Cronica" (nr. 17), la rubrica "Biblioteci în flăcări", este transcris un interviu cu Gabriela Adameșteanu realizat de George Pruteanu în noiembrie 1985, dar publicat abia acum. Publicarea interviului a fost interzisă înainte de 1989 din pricina unor considerații ale Gabrielei Adameșteanu cu privire la legătura dintre moralitatea scriitorului și reușita unei cărți. Întrebată dacă o "canalie poate să scrie o carte bună", G.A. afirmă că "există [în acest sens] exemple" pe care nu le poate contrazice. Totuși în ceea ce-i privește pe aceia care au slujit și slujesc o ideologie greșită, lucrurile sunt ceva mai complicate, pe de o parte pentru că omul se poate înșela, nefiind neapărat "lipsit de orice simt moral", pe de altă parte, pentru că este discutabil dacă cineva poate alege o ideologie greșită fără să fie o canalie. "Si de altfel, eu personal, nu am auzit de cărți foarte bune scrise de canalii. Cel puțin din momentul în care au devenit canalii." Ajungând la problema cenzurii, interlocutoarea consideră că "sechele" ale mentalității cenzoriale și autocenzoriale persistă încă: "Nu m-am lovit foarte mult de ele. Poate mai puțin decât alții. Bănuiesc că am fost norocoasă. Sau poate tipul meu de literatură nu atingea acele zone ale teritoriului periculos. Autocenzura există și știu bine că trebuie să te lupți cu ea atunci când scrii. Şi ştiu că există cenzură. Sau sechelele cenzurii".
- Într-un articol din "România liberă", *Reconcilierea pe ce bază?*, George Munteanu evidențiază contradicția dintre chemarea, de către Ion Iliescu, a românilor, "în seara zilei de 22 decembrie 1989", la "reconciliere națională" și "muştruluirea" de către același Ion Iliescu, în calitate de președinte al CPUN, "a «golanilor» ce se adunaseră cu miile la Intercontinental și la Universitate spre a manifesta pentru revendicările de esență ale Revoluției din decembrie

1989 rămase nesatisfăcute"; G.M. observă că o adevărată reconciliere nu se poate realiza până ce "mincinosul slogan comunist" "binele tuturor e binele fiecăruia" nu va fi înlocuit "cu evidența simplă că «binele fiecăruia aduce binele tuturor»".

28 aprilie

• În "Timpul" (nr. 16), Liviu Ioan Stoiciu (Demagogia restructurată a scriitorului) avertizează că, după decembrie '89, "intoleranța intelectualului ia proportii": "Nu doresc nici unui scriitor să ajungă să-și transforme condeiul în baston de cauciuc taman acum când avem parte de nu stiu ce democrație postrevoluționară: mă înspăimântă gândul unei dictaturi de tip nou, antiproletare, dictatură a bunului plac (...). Până acum ne luptam, duplicitari nevoie mare, cu totalitarismul propus de prietenia «româno-sovietică», de aici înainte ne vom lupta cu noi însine? (...)/ Ce ne facem cu cei ce au fost de bună credință, disidenți sau mai puțin disidenți ieri și au ajuns azi să ne terorizeze, retrograzi? Când, aici voiam să ajung, interesul general pentru ei nu e decât demagogie... (...)/ (...) dau și exemplul unei poete prețuite de mine, fostă disidentă, disidentă în limitele normalului, al acelui curaj, vreau să spun, dat de aburul alcoolului, o disidentă «cu spatele acoperit», cum se mai zvonea, care nu a riscat în vechea epocă de aur, aur fals, decât atâta cât să întrețină o celebritate abilitată prin posturile de radio Europa Liberă, Vocea Americii, B.B.C. Mă rog! O poetă care (...) trăiește în continuare pe lumea cealaltă, aceea care a trecut (...), trăiește din gloria acelei disidențe, totuși, reale și de admirat atunci, dar care astăzi nu mai face două parale, la atâția disidenți apăruți peste noapte, dacă nu te readuce cu picioarele pe pământ: toată problematica lumii de mâine pentru ea nereducându-se acum decât la chestiunile ce o afectează direct, acelea legate de proslăvirea sa. (...)/ nu sunt răutăcios, încerc numai să înțeleg în principiu un simptom al trecerii «graniței 22 decembrie 1989». Cum unii dintre noi nu-si vin în fire. (...) Sunt cei care vin, mai vechi sau mai noi, să tulbure apele potabile, dacă nu să le otrăvească.../ Veți fi observat și dumneavoastră, intoleranța intelectualului ia proporții: abia azi acea «dacă nu ești cu noi (cu liberalii, eventual, că e la modă), ești împotriva noastră» face ravagii între scriitori! Independenții nefiind crezuți de curățenie sufletească...".

În cadrul unei anchete realizate de Dorin Popa, mai mulți scriitori (Liviu Antonesei, Horia Bădescu, Nicolae Băciut, Ana Blandiana, Ioan Buduca, Ștefan Cazimir, Magda Cârneci, Val Condurache, Ioana Dinulescu, Ion Bogdan Lefter, Toma George Maiorescu, Angela Marinescu, Mariana Marin, Mircea Martin, Mircea Mihăies, Olga Neagu, Olimpiu Nușfeleanu, Octavian Paler, Vasile Popovici, Flaviu Sabău, Marin Sorescu, Cristian Teodorescu, Dumitru Toma, Doina Uricariu, Daniel Vighi) sunt invitati să formuleze câteva impresii după încheierea recentei Adunări Generale a USR. Ana Blandiana: "As fi preferat ca această adunare (...) să fie în mai mare măsură o analiză și o confruntare de idei". ■ Magda Cârneci: "(...) Casa literaturii române seamănă încă prea mult cu o menajerie exotică, în care făpturile de rasă păstrează cu greu echilibrul delicat al unei balante fragile, asteptând retragerea mâlului, curățirea cuvântului și venirea utopică a visului pur...".

Val Condurache: "Post-socialismul, la fel ca și post-modernismul, înghite în burta lui și socialismul (cum și ultimul modernismul). Statutul USR ne oglindeste exact cum suntem acum (...). Noi încă stăm cu un picior în socialism, iar pe celălalt nu îndrăznim să-l așezăm, de teamă să nu călcăm pe nisipuri miscătoare". ■ Ion Bogdan Lefter: "Mi se cere să zic un «gând» despre adunarea Scriitorilor. Zic: adunarea Scriitorilor m-a lăsat pe gânduri".

Mariana Marin: "Adunarea Generală a Uniunii Scriitorilor a fost pentru mine «Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război»". ■ Mircea Martin: "După dezamăgirea încercată în primele zile, încep să mă obisnuiese tot mai mult cu ideea că modul în care au decurs discutiile Adunării noastre n-a fost decât normal. (...) Teroarea, tirania și cenzura au dispărut, ele nu ne mai mobilizează inteligența polemică, iar viitorul, cu economia de piată și, implicit, cu transformarea cărții în marfă, ne prilejuiește doar reflecții mediocre. (...)".

Octavian Paler: "Nu mai vreau să fac declarații, nu mai pot".

Vasile Popovici: "Adunarea generală, prima la care iau parte, m-a făcut să visez la o Uniune a scriitorilor mult restrânsă – o confrerie, care să nu-și mai pună probleme financiare, o uniune hotărâtă să reziste puterii, nu prin statute: baricade de hârtie, ci prin demnitatea fiecărui membru, în fine o uniune în care să nu existe compromis, suspiciune, jenă. E o utopie? Eu cred că nu e o utopie".

Cristian Teodorescu: "A fost dezamăgitor în sală, dar palpitat pe culoar. Probabil că e vorba de o repliere firească. Încât, dacă stau să mă gândesc mai bine, faptul că pentru a discuta, scriitorii au preferat de această dată nu sala, adică nivelul oficial, ci culoarul, deci să zicem, un început de opoziție față de oficializare, lucrurile sunt normale".

Daniel Vighi: "Faptul că Mircea Dinescu este președintele Uniunii Scriitorilor este un lucru cât se

poate de bun. În rest, am mari îndoieli și rezerve".

Nr. 17-18 al revistei "Orizont" se deschide cu un editorial semnat de Paul Eugen Banciu care, confruntat cu situația politică a momentului, își asumă ca atitudine *Greva de conștiință*, "privind cu scepticism spre ceea ce se întâmplă și către viitor". Eugen Evu disertează patetic la rubrica de opinii "Cutia Pandorei": "Dumnezeule, cât iubesc libertatea! Așa să fiu auzit și așa să-mi rămână cântecul, dacă merit. Amin!". Sub un titlu barthesian, *Camera clară*, Adriana Babeți îl portretizează afectuos pe prietenul scriitor concitadin Andrei Ujică, emigrat în Germania în anii '80. Rubrica de dialoguri cu scriitori ("Confidențial") a aceleiași Adriana Babeți îl are ca invitat pe Mircea Nedelciu, care aveansează o serie de propuneri de rentabilizare a Uniunii Scriitorilor (copyrigth, sistem editorial, servicii de presă, o eventuală Agenție de impresariat literar, turism cultural ș.a.m.d.). O "Notă informativă" sem-

nată, ludic, "Indescifrabil", consemnează șarjat-telegrafic momente anecdotice relevante ale Conferintei Uniunii Scriitorilor.

O anchetă cu tema Ati crezut în literatura de sertar?/Cum arată sertarul dumneavoastră?, realizată de Viorel Marineasa, îi are ca repondenți pe Radu Enescu, Nicolae Prelipceanu, Ioan Morar, Caius Dobrescu, Ioan Buduca, Fănuș Neagu, Petre Stoica, Matei Vișniec, Cătălin Țîrlea, Sabin Opreanu. Evaluările lor sunt predominant sceptice.

Alte materiale din sumar: un amplu interviu realizat de Antoaneta C. Iordache cu scriitorul româno-francez Virgil Tănase (Teatrul înseamnă un loc, o trupă și un stil) - despre activitatea teatrală a acestuia și despre imaginea României la Paris -, interviu ce are o importantă dimensiune confesivă ("Când am ajuns la Paris, am început cu o piesă de Dumitru Radu Popescu. Pentru că voiam o piesă românească, pentru că, în 1977, Dumitru Radu Popescu era o cu totul altă figură decât cea de astăzi").

Mircea Mihăies comentează poezia protestatară a lui Mircea Dinescu din Moartea citește ziarul (Golgota și retur): "O carte-document, un decalog al radicalizării disidenței române", o carte "a crizei, a exasperării, a disperării" unui autor care "a reusit să rămână în interiorul poeziei".

• În articolul *Timpul întrebărilor*, apărut în "România liberă", Octavian Paler ia apărarea protestatarilor din Piața Universității (în mare parte studenți și tineri intelectuali): "Nu cred că ignorarea, și cu atât mai puțin disprețuirea tinerilor de la Universitate ar fi o idee înțeleaptă, indiferent cum sunt văzute cerințele lor. Și ar fi de rău augur refuzul autorităților de a intra în dialog cu ei. Măcar pentru a șterge ofensa ce le-a adus-o, într-un moment de iritare, pe care firesc ar fi să-l regrete, domnul Iliescu s-ar cuveni să-i asculte. Căci, ne place, nu ne place, ne aflăm într-un moment de criză care riscă să degenereze campania electorală, și așa infectată de discordie, de patimi virulente și porniri extremiste, vezi molestarea directorului ziarului «Adevărul» la un miting al Partidului Național-Țărănesc, dar și vacarmul necivilizat organizat de prea zeloși feseniști, la Sibiu, contra liberalilor. E nevoie acum nu de simple îndemnuri la calm, ci de o dezamorsare reală a tensiunilor".

29 aprilie

• Într-un articol din "Dreptatea", La sfârșitul adunării scriitorilor, Gh. Grigurcu mărturisește că încearcă "un simțământ împărțit" în privința recentului congres al USR. Întâi, "bucuria regăsirii în plen, după nouă ani de brutală interdicție. Regimul totalitar și presupusa lui conducere a obștii literare, în cap cu D.R. Popescu, a avut grijă să ne sigileze vocile (...). Majoritatea scriitorilor români a manifestat, din fericire, o atitudine ce a onorat-o, continuându-și prin tăcere demnă ori protest explicit, acțiunea de condamnare a dictaturii. Prin câteva luări de cuvânt în ultima adunare, scriitorii au evocat momentele de luptă ce i-au particularizat pe baricadele spiritului românesc". Observă, însă, la multi scriitori o anume "oboseală" și o preocupare excesivă

pentru situația financiară sau pentru chestiuni minore precum redefinirea unor articole din statut. Autorul articolului dă glas "îngrijorării majorității scriitorilor": "Un nou val de oportunism s-a făcut simțit chiar din sânul colectivității literare. Vechii colaboraționiști n-au fost supuși discuției, n-au fost siliți, cu relativ puține excepții, a suporta rigorile morale firești ale comportării lor. Alte persoane dubioase pentru a ne exprima eufemistic s-au aburcat în scaunele de conducere ale unor periodice ori instituții culturale".

[APRILIE]

• Apare la Sibiu revista lunară "Euphorion". Colegiul de redacție: Dumitru Chioaru, Radu Turcanu, Iustin Panta, Vladimir Munteanu, Ștefan M. Găbrian. Ca director de onoare va figura Ștefan Aug. Doinaș, care semnează și articolul-program, intitulat Inițială. "Grupul Euphorion" este imaginat în linia "cerchistilor din Sibiu, gândit ca o continuare a aventurii «Revistei Cercului Literar»". Numele revistei vine de la Euphorion, personajul goethean, simbol al Poeziei în Faust: "Fiu al frumoasei Elena și al lui Achille, conform mitologiei eline, el devine la Goethe odraslă a Elenei și a lui Faust și reprezintă ipostaza ideal-tragică a geniului ce îmbină Clasicismul antic cu Romantismul modern. (...) personajul se constituia pentru noi ca emblemă a unei anumite vârste a corpului și a spiritului: aceea în care tinerețea exaltată de o sfântă nebunie tinde spre hybris-ul ei, râvnește depășirea limitei, presimte adierea vântului tragic. Noi l-am visat pe Euphorion în anii 1946-1949: atunci când amestecul tulbure a două lumi istorice ne propunea singura logodnă de timpuri pe care un intelectual o putea cultiva întru spirit: - aceea a Antichității și a Modernității. (...) Sibiul de astăzi, iată, se simte în stare să-l viseze din nou pe Euphorion".

La rubrica "Text din exil", Ion Negoitescu scrie despre Poetul Horia Stamatu, a cărui poezie "implică o theodicee". □ Se publică poeme de Dinu Flămând, Ana Blandiana, Grete Tartler, Mircea Cărtărescu, Iustin Panța, Dumitru Chioaru, și se deschide o secțiune de "Pagini germane", unde se publică autori de limbă germană din România, în original și în traducere (în acest număr: Astrid Connerth, Cristel Ungar).

Radu Turcanu semnează eseul Logică/poezie, meditație asupra condiției "logice" a poeziei: "Toate propozițiile (logice) sunt tautologii. Ele vorbesc despre logicitatea lor (a lumii). La fel și poezia, ca formă logică. Ea amintește nu atât de posibilitatea formei logice a lumii, cât de imposibilitatea ieșirii din forma logică, în tot ce are loc în prezent. Posibilitatea, în poezie, este aceea a iluziei și ne aduce aminte de origini, de trecerea imposibilului, prin iluzie, în posibil".

Apare, într-o primă parte, fragmentul Homo interior, din volumul lui Cristian Moraru Poetica reflectării (în curs de apariție); sunt introduse conceptele de "logos mimetic" (scenariu reproductiv) și "logos narcisic" (scenariu autoreflectant), considerate utile pentru o "arheologie a mimezei", de la Aristotel la Augustin.

Mircea Ivănescu semnează un fragment de proză inedit.

Ion Diaconu publică Scriitorul și ierarhul – Câteva reflexii asupra unui text de Soljenițîn. E vorba de Scrisoarea deschisă adresată de scriitorul rus, în luna martie 1972, patriarhului Pimen al Moscovei și al întregii Rusii, care apare reprodusă în traducerea lui Ion Diaconu.

Vladimir Munteanu semnează proza Tristețea ca sentiment pur, iar Corin Braga e autorul fragmentul Noua învățătoare, din romanul Claustrofobul.

Maria-Cornelia Oros semnează eseul Eminescu – o mentalitate gnostică, din care apare o primă parte: "Este gnostic în primul rând modul în care eul eminescian înzestrat cu o pasiune metafizică absolută întâmpină o lume imperfectă, degradată, în care se simte străin («pribeag»), ceea ce instituie între om și lume o dualitate radicală, subiacentă întregii viziuni poetice".

Pe ultima pagină, la rubrica "Traduceri", apar pasaje din Ştiința veselă de Friedrich Nietzsche, în traducerea lui Mircea Ivănescu, și poemul Ar fi de ajuns de Osip Mandelștam, în traducerea lui Ioanichie Olteanu.

• Apare la Brașov primul număr din "Interval", revistă lunară a Uniunii Scriitorilor din România, 64 de pagini, format caiet. Redactor-șef: Alexandru Muşina. Redactor-şef adjunct: Gheorghe Crăciun. Redactori: Andrei Bodiu, Caius Dobrescu, Ovidiu Moceanu, Marius Oprea, Valeriu Sârbu.

În deschidere, un text redacțional (La Interval!) face o istorie (și o pre-istorie) a revistei, lansând totodată un program de acțiune: "Mai întâi, s-au întors «pe meleagurile natale» câțiva membri importanți de la Cenaclul «Junimea», de la «Cenaclul de luni» din București. (...) «Cercul literar 19» a început în 1981 și a fost desființat în 1985, la indicația «băieților de la Baie» (formula brașoveană pentru securiști). Cenaclul «George Barițiu», început în 1988, a fost «suspendat» în iulie 1989. (...) Au rămas în stadiul de proiect, și nu din vina noastră, revista «Symposion» (1985) și revistele «Dictando» și «Deschideri» (1988 și 1989). Au avut aceeași soartă «Noul flux» (antologia prozatorilor generației '80, alcătuită de George Crăciun), «Linia albă» (antologia poeților generației '80 realizată de Alexandru Mușina). Totuși, cel puțin pe plan spiritual, lucrurile nu au stat pe loc: s-au lansat idei definitorii pentru înțelegerea literaturii tinerilor: scriitura corporală, poezia cotidianului, noul antropocentrism, «masscriismul»... Tinerii autori brasoveni Gheorghe Crăciun, Alexandru Musina, Ovidiu Moceanu, au publicat cărți remarcate de critică, iar cei mai tineri, care au format «Grupul de la Brașov» (Caius Dobrescu, Andrei Bodiu, Simona Popescu, Marius Oprea, la care s-au adăugat în timp Sorin Matei, Petre Goleșteanu, Marius Daniel Popescu) constituie grupul cel mai valoros, credem, de poeți foarte tineri. Asta în condițiile pe care cu toții le știm. Paul Grigore (un om și un intelectual deosebit) a murit într-un ciudat accident de tramvai, Dobrescu, Marius Oprea, Petru Goleșteanu, Sorin Matei au fost anchetati și bătuti la Securitate... dar, în fond, forma principală de rezistență a scriitorilor de valoare din Brașov a fost chiar literatura. Tinerii scriitori din Brașov au refuzat orice compromis cu puterea, orice text de

«adeziune», în ciuda unor presiuni repetate (spre deosebire de mulți «revoluționari» de azi, care au la activ destule texte de lingușire a dictatorului sau a sistemului). Ei au făcut din explorarea realității și a noilor mijloace de expresie un mod de a acționa. Au vrut să fie și au fost scriitori. Nici mai mult, nici mai putin./ Totusi, «pe ce ne bazăm»? Pe ce se bazează «Intervalul»? În afară de cei pomeniți mai sus, Petru M. Haş, Ioan Barassovia, Claudiu Mitan, Paul Simon, Anda Ivăncescu, Coca Orban, Dan Lototchi, Ovidiu Cosuletu, Daniel Piscu, Mircea Valer Stanciu, Anton Nicolai sunt numele pe care, deocamdată, mizăm. Lista rămâne deschisă./ Aflat în centrul geografic al țării, Brașovul își poate permite să viseze să devină și unul dintre centrele literare majore. «Interval-ul», care apare aici, se vrea - dintru început - o revistă națională./ Tinuți «la cutie» timp de zeci de ani, scriitorii, oamenii de cultură din Brașov au ieșit «la interval»./ Să ne ajute Dumnezeu!". □ Într-un articol de fond din josul aceleiași pagini, Alexandru Mușina anunță Sfârșitul pactului cu trimitere la pactul făcut de scriitori cu Puterea în perioada totalitarismului comunist.

Semnează eseuri despre relația scriitor-putere Gheorghe Crăciun (Puterea între vid și plin), Caius Dobrescu (Torpoarea), Radu Bercea (Cunoașterea și puterea), Ovidiu Moceanu (Trei probleme cvasiliterare), Ruxandra Ivăncescu (Romanele puterii), Mircea Nedelciu (Numai patru puteri într-un stat atât de democrat, Intelocrați), Romano Guardini (Puterea, trad. de Aurelian Crăiuțu).

Din sumar: un interviu realizat de Dan Arsenie cu Petre Tuțea (Eu m-am născut în Biblie) și un dialog filosofic de Mihai Şora (Ama et fac quod vis); poeme de Mircea Cărtărescu (fragment "revoluționar" din Levantul), Ioan Flora (Flagelul principilor), Florin Iaru (La negre, Artistul la lucru), Marius Oprea (Muncă și frig), Petru M. Haș, Simona Popescu (Ora de gimnastică); proză de Stelian Tănase (Principiul terțului exclus), Ovidiu Coșulețu (Democrația nevertebratelor), Vasile Andru (Dar mai bine nu cere nimic...), Mircea Valer Stanciu (Trei), Ioan Groșan (Portretul maiorului Apostolescu); memorialistică de Ioan Victor Pica (Amintiri din Gulagul românesc, cu o prezentare de Caius Dobrescu - I.V.P. a fost "coleg", în lagărele de muncă silnică, cu Ion Caraion, Radu Gyr, Nichifor Crainic, Ion Petrovici, Adrian Marino și Nicolae Balotă); un fragment dramatic de Valeriu Sitaru (Istoria galantă și perfidă a scărilor); un fragment din Spovedania unui învins de Panait Istrati; Strigătul. Discursul de la Stockholm de Alexandr Soljenițân; proză de Danilo Kiš, Joseph Heller și Ortwin Gerald Weiss.

Caius Dobrescu analizează, în Torpoarea, fascinația față de Putere a "generației deschiderii", pornind de la "romanele politice" ale lui Ion Lăncrănjan, D.R. Popescu, N. Breban, Al. Ivasiuc, A. Buzura ș.cl.: "Este cert că unele din motivele și temele recurente (...) se explică și prin particularitatea că generația în cauză a beneficiat de o suficient de largă ofertă de privilegii materiale și simbolice din partea nomenclaturii. Dar simpla apropiere de sfera puterii politice este insuficientă pentru a explica în întregime procesul despre care vorbim. Există, cred, la scriitorii cei mai inteligenți și sensibili ai acestui moment istoric, și o explicație mai profundă. Odată mulajul stalinist înlăturat, substanța sufletească a națiunii, în loc să tindă spre un făgaș constituit, tradițional și european, nu a reușit decât să se disperseze într-un mod care amesteca trgicul cu farsa bulevardieră. Scriitorii au resimtit în modul cel mai acut această dezorientare. Puterea i-a fascinat cu atât mai mult cu cât se exercita pe un fond de secătuire, sub raportul valorilor simbolice, a lumii noastre. Puterea i-a atras ca o formă de patos. Prin textura ei au putut zări o fantasmă tulburătoare: întoarcerea la origini". Prin comparație, programul prozatorilor "tineri" din anii '80-'90 prezintă alte mize și riscuri: "Prozatorii tineri și-au propus să dejoace toate căile prin care ficțiunea infestează și debilitează sentimentul realității, și-au propus dejucarea, în planul textului literar (ca modelator al proceselor sociale) a tuturor manipulărilor exercitate de structuri de putere mai mult sau mai puțin formale, la nivele conștiente și subconștiente. Riscul aici este de a căpăta prea mult din aerul morocănos al celui care suflă și-n iaurt, de a pierde, în această hărtuială (...) un sentiment firesc al interiorității. Dar riscul merită asumat. (...) Dar perpetuarea unei relații viscerale cu Puterea, în spațiul literar (care este un concentrat al înjtregului imaginar social) este absolut periculoasă. Pentru a deplasa fantasma Puterii din locul central pe care îl ocupă, nu ne putem concentra eforturile spre o rafinare fără limită a limbajelor și procedeelor. Probabil că la fel de important este efortul pe care trebuie să-l facă scriitorul (...) de a se dezintoxica (...). Odată acest prestigiu imaginar de care se bucură puterea politică pulverizat, literatura poate încerca să inventeze forme noi, libere și individuale de intervenție în lume. Politica însăși, cu limbajul ei grosolan, trebuie complexată de către nuanța și simplitatea nesfârșit de semnificative la care poate ajunge literatura, până la a determina acțiunea politică să se modeleze după cea literară: persuasivă dar îndoindu-se de sine, inaparentă și totuși căutând o formă de precizie cât mai subtilă. Şi atunci... Ei bine, probabil atunci i-am percepe pe dl. Iliescu sau Roman, să spunem, așa cum un nipon contemplă alunecarea unei petale de măr".

În aceeași direcție se pronunță și Ruxandra Ivăncescu, care, în eseul Romanele puterii, lansează, totodată, o serie de interogații și ipoteze cu privire la destinul "noii proze" (o proză a "înregistrării directe", a "captării puterii de sus în jos", "a desacralizării prin de-construire" și care "nu ia o poză eroică"): "Încotro va merge «romanul politic» și literatura zilelor noastre? (...) Este o soluție această proză a «puterii» pulverizate? Oricum, ceea ce ni se pare important este înnoirea mijloacelor literare, eliminarea «brontozaurilor» marii literaturi oficiale, și nu readaptarea lor la un nou context politic. Discursul puterii îndrăgostite de sine se poate manifesta acum printr-o furie demascatoare cu tintă fixă – ceea ce ar duce la o nouă demagogie".

Andrei Bodiu analizează Intrarea în literatură a tinerilor scriitori și condiționările aferente din ultimul deceniu ceaușist ("paternalismul", împărțirea în "băieți buni" și "băieți răi", "trocul literar", "traficul de influență" ș.a.): "A rămas de pe urma acestei acțiuni distructive un handicap de esență. Cei mai tineri scriitori am fost învățați să luptăm ca Literatura să ne primească și nu cum sper să înțelegem, să știm de acum încolo, ca Literatura să se bucure că ne primește".

• Nr. 4 al revistei "Steaua" conține un grupaj intitulat *Între ieri și mâine, între politic și estetic*, la care participă: Ion Pop, Mircea Horia Simionescu, I.B. Lefter, Liviu Ioan Stoiciu, Alexandru Vlad, Liviu Antonesei și Stelian Tănase.

■ Ion Pop are în vedere o politică a operei deschise: "Scriind, scriitorul adevărat se și în-scrie; într-un partid sui generis, care e al vocilor propriei conștiințe și sensibilități, în dialog și în confruntare cu vocile lumii - e modul său cel mai autentic de a fi pluralist".

Mircea Horia Simionescu pledează pentru "turnul de fildes" obligatoriu.

I.B. Lefter avertizează în privința capcanelor "politizării". Liviu Ioan Stoiciu se întreabă ce înseamnă politicul și ce înseamnă esteticul fără literatură.

Liviu Antonesei nu e sigur că scriitorii vor putea evita o nouă "angajare" într-o tabără sau alta: "Acum, oamenii par a dori mai putin opere eclatând de perfectiune formală și mai mult adevăr moral și problematizare politică. E firesc să fie asa – am fost lipsiti de politic aproape o jumătate de secol... Că vor fi opere politice bune sau proaste - e indiferent". ■ Stelian Tănase, cel care era întrebat de "securiști" sau "colegi binevoitori", în anii '80, "de ce face politică" (doar pentru că fusese cenzurat pentru două romane), crede, în finalul anchetei, că valoarea cărții nu o dă faptul că descrii orori ale sistemului, curajul fiind o falsă problemă: "Deci, la masa de lucru, scriitorul uită de amestecul său în viața socială, urmărind doar criterii de valoare. O carte bună e doar o carte bună. Atât. Nimic altceva".

În articolul Gânduri despre Nae Ionescu, Dan Ciachir scrie despre volumul lui Nae Ionescu, Roza vânturilor, cu referiri la antisemitismul mentorului "treizeciștilor".

Mircea Popa este autorul unui Portret regăsit al lui Vintilă Horia, completat cu pagini de Jurnal '89 - Note pentru Axente Sever. □ Sumarul mai cuprinde: ■ un poem al lui Marin Sorescu, Clopote; un interviu luat de Mircea Guga aceluiași Marin Sorescu, care mărturisește: "Trăiesc această efervescență de după revoluție, sunt invadat de informații, sunt setos de cunoaștere. Să aflu cât mai mult, să văd cât mai mult reprezintă și o stare de agitație. Există o tensiune a unor căutări, a așezării țării pe temeiuri noi, într-adevăr noi, și aș spune că în aceste momente toți suntem datori să încetăm să fim o vreme profesioniști într-un domeniu sau altul. Suntem în primul rând cetăteni și cred că trebuie să ne luăm acest rol de cetăteni în serios și să ne implicăm cât mai mult în desfășurarea evenimentelor încercând să le influențăm în bine. Mi se pare că suntem pe o direcție bună și ne vom da seama și noi dacă această direcție se va păstra"; ■ un interviu cu Ion Băieșu realizat de V. Cacoveanu;
fragmente din volumul lui Petru Dumitriu, Au Dieu inconnu (Paris, 1979); ■ poeme de Ștefan Aug. Doinaș, Florența Albu și Rodica Iulian; ■ proză de Nichita Danilov; ■ însemnări de jurnal avându-l ca autor pe Mircea Zaciu.

- În "Viața românească" (nr. 4), Gh. Grigurcu scrie înt-un comentariu la Fenomenul Pitești (Virgil Ierunca despre estetismul torturii) -: "Virgil Ierunca scoate în evidență factorul cel mai înspăimântător și anume dizolvarea conștiinței. Aceasta devine o caricatură a ei însăși. Celui victimizat i se refuză identitatea și, prin urmare, și martiriul. (...) Ferindu-se de «literatură», adică de o ispită, în cazul de față, a detaliului sângeros, de o fascinație a excrescenței morbide, care ar fi putut duce la un baroc derutant, Virgil Ierunca privește în inima lucrurilor și se pronunță răspicat. (...) Atâta vreme cât călăii de ieri nu vor fi cu adevărat trași la răspundere, nu doar răzleț, aleatoriu, propagandistic, ci prin punerea autentică sub acuzare a sistemului pe care l-au slujit, nu vom avea liniste, asa cum de bună seamă nu au cei morți de mâna lor".

  Ov.S. Crohmălniceanu analizează romanul lui Eugen Uricaru "La anii treizeci..." (Ed. Cartea Românească, 1989) ca pe o "parabolă de actualitate" sau "parabolă despre nomenclatură": "«Nomenclatura» presupune însă, înainte de toate, un mecanism foarte bine pus la punct la instituirea autoritarismului și a extinderii sale totalitare asupra vieții individuale. Aspectul acesta apare în roman doar sub raportul fricii pe care o inspiră Mironof. De unde rezultă ea, totuși, nu se arată în nici un fel. Păcat, fiindcă înzestrată și cu o astfel de trimitere, parabola conține, între altele, poeme de Marin Sorescu și o evocare a Marthei Bibescu semnată de Eugenia Tudor Anton.
- Trecerea într-o nouă etapă istorică a României nu este doar un motiv de bucurie, ci și o provocare pentru rezolvarea unor probleme dificile, este de părere Virgil Tănase în dialogul cu Doina Berchină, intitulat Viața după revoluție și publicat în nr. 4 din "Tomis", unde scriitorul consideră "extrem de importantă reluarea schimburilor culturale cu România, care să permită o reintegrare cât mai rapidă a țării noastre în circuitul de valori european". El rememorează împrejurările în care i s-a schimbat viața după publicarea, în Franta, a unui volum, respins de cenzura din România. Interviul telefonic acordat ulterior unei publicații franceze, apărut sub titlul Un scriitor cu călușul în gură vorbește, determină autoritățile să-l someze să părăsească țara. Mai mult, realizând un pamflet despre Ceaușescu, Virgil Tănase atrage indignarea autorităților de la București, care decid anihilarea opozantului, misiune dejucată de însuși agentul român însărcinat cu execuția și care se predă poliției franceze. Un alt subiect abordat în interviu de Doina Berchină vizează principiile estetice aflate la baza romanelor lui Virgil Tănase și tematica romanului aflat în lucru – intitulat, provizoriu, Au înflorit iar vișinii și merii. 🗆 Constantin Visan dialoghează cu Mircea Nedelciu despre "atacurile dictaturii la cultură", caracterizate drept "un atentat asupra ființei naționale". Se face referire, cu acest prilei, la grupul literar "Noii" și la volumul colectiv Desant.

- Un interviu cu Dorin Tudoran din "Vatra", acordat Angelei Marinescu, dezvăluie cititorilor opinia poetului (revenit temporar din exilul american) despre Revoluția din Decembrie: "Cred în revoluția oamenilor care au ieșit în stradă. Dar cred că a existat și un project pentru o lovitură de palat", laolaltă cu convingerea că nu se poate construi, în România, prea curând, o democrație comparabilă cu aceaa occidentală.

  Este publicat un fragment din volumul lui Ion Negoitescu În cunoștință de cauză, în curs de apariție la Editura Dacia.

  □ Dan Arsenie realizează un interviu cu Petre Tutea. Subiectele variază de la opinia filosofului privind dogma, care exprimă "un mister revelat" la structura de filosof a lui Andrei Pleşu, "născut filosof", chiar dacă el se vrea mai mult scriitor, ori la limitele lui Silviu Brucan ("este analfabet, este specialist în defăimare. El nu face parte din trustul creierelor, nu poate decât să servească pe alții din trustul creierelor cu cafele"). P.Ţ. – despre refuzul compromisului: "Eu sunt un om politic înfrânt. Puteam să fiu ministru sub Ceașescu, dacă scriam zece pagini în «Scînteia», zilnic, chiar și membru în Academie, dar, dacă mâncam din rahatul ăsta, bună ziua nu i se mai dădea decât umbrei mele".
- Într-un interviu din "Ateneu" (nr. 4) Despre infidelitate. O conversație pe teme umane, etern actuale... -, Ștefan Radu îl provoacă pe poetul și publicistul iesean Liviu Antomesei să vorbească despre "scurta și senzaționala [sa] «carieră» de opozant al puterii" comuniste (experienta de la "Opinia studențească" și "Dialog", refuzul din mai 1989 de a mai publica în presă, ca protest motivat de faptul că "scriitori de mare valoare: Paleologu, Doinaș, Ana Blandiana, Dinescu, Alexandru Călinescu" erau interziși etc.), dar și despre replierea sa postdecembristă în publicistica politică: "Observ o trecere a ta de la polemistul literar la comentatorul politic. Este vorba de o reorientare a publicistului Liviu Antonesei?/ Câtuși de puțin! Dar polemica o faci și funcție de contextul în care te situezi. Sigur, în vechiul regim era mult mai simplu să polemizezi pe chestiuni literare. Adevărul trebuie spus până la capăt! Si atunci crezi cumva că rolul publicistului literar este de a educa politic?/ Este și acesta! Dacă are competența necesară. (...)/ Şi nu ți-e teamă că vei fi acuzat de infidelitate față de literatur?/ (...) Pentru ca noi toți să putem face literatură cum trebuie mai târziu, trebuie acum să facem politică. Trebuie să ne pregătim terenul pentru o societate în care vom face literatură fără a mai fi nevoie să ne preocupe politica".
- În "Familia" (nr. 4), la rubrica destinată cronicii literare, Gheorghe Grigurcu prezintă volumul *Din secolul romantic* de Mihai Zamfir (Editura Cartea Românească, 1989), o carte "de înaltă onestitate reflexivă și afectivă", "din speța tot mai atracțioasă a eseului", iar Virgil Podoabă scrie despre "tehnica și substanța" identificate în *Trenul de noapte* al lui Ioan Groșan.

   Este recuperat un eseu al Monicăi Lovinescu apărut în "Ethos", caietul al II-lea, în 1975, în

care este analizat volumul Creație și frumos în cultura românească, "fenomen major de cultură" al lui Contantin Noica, "o șansă filosofică" pentru România, însă "mai mult tolerată decât celebrată, oarecum în umbră ca și cum gândirea autentică n-ar putea să se manifeste decât într-un fel de suspectă semiclandestinătate, în condițiile actuale din țară". Monica Lovinescu îl consideră "foarte optimist" pe filosoful care afirmă că România "de azi ar fi fost ridicată la istoria majoră. Că, într-un sens, primul pas este făcut, al doilea urmând să fie săvârșit de creatorii de cultură". Presupunând că Noica se referă la politica externă a lui Ceaușescu, soldată prin foarte multe călătorii, M. Lovinescu este de părere că așa ceva nu este de ajuns pentru ca un gânditor de o asemenea statură să le confunde cu o istorie majoră. "Pentru un biograf al cuvintelor de sensibilitatea lui C. Noica, pentru un seismograf al lor, asemenea confuzie e de neînțeles". De asemenea, sunt identificate, "în voința de optimism" a filosofului, "ispitiri și mai primejdioase ca atunci când analizează diferenta dintre cuvintele muncă și lucrare".

Câțiva scriitori răspunzând unui chestionar despre "fenomenul Arghezi". Mircea Cărtărescu declară, "fără urmă de ezitare", că "părintele nostru, al optzeciștilor, cu atât de puține excepții încât nici nu merită amintite, este Arghezi", iar deceniul '80-'90 este "limpede inspirat de plebeianismul limbajului și de antifilistinismul etic arghezian". De aceeași părere pare a fi și Monica Spiridon, care afirmă că poeții generației '80 se întâlnesc cu Arghezi, "într-un plan profund", în "asumarea directă a discursului poetic de către un eu producător, angajat într-un efort dramatic de autoidentificare", iar într-un "plan mai superficial", "îi unesc tentația secătuirii resurselor limbajului prin poetizarea celor mai umile materiale, perceptia din unghi voit prozaizant a realului sau vocația ludicului".

• În nr. 4 al revistei "Argeș" este publicat poemul Apocalips de Mircea Cărtărescu, scris în 1982, și scos succesiv din volumele Poeme de amor și Totul. □ La ancheta inițiată de revista piteșteană, Generația '80, răspunde, în acest număr, Al. Cistelecan, care compară susținerea critică de care au beneficiat optzeciștii cu aceea, privilegiată, de care se bucuraseră înainte autorii generației șaizeciste: "Generația lui Stănescu n-a avut concurenți pe piața literară, ceea ce nu a fost deloc cazul celei a lui Mircea Cărtărescu. Simpatiile nu puteau fi atât de tranşante dacă nu se voiau deformatoare". Pe de altă parte, Al. Cistelecan are convigerea că nu poate fi vorba de "o insuficiență critică a generației ca atare, ci numai de o criză de autoritate a criticilor în cadrul ei, absolut firească în competiția cu magnații comentariului de actualitate. (...) Acțiunea lui Radu G. Teposu, Ioan Buduca, Mircea Mihăieș, ori Ion Bogdan Lefter nu poate fi depreciată până într-acolo încât să ne apuce jalea pentru lipsa de asistență critică a generației. Pe de altă parte, e spre onoarea acestei echipe că nu si-a pierdut cumpătul și că n-a ținut-o doar în osanale triumfaliste".

[APRILIE-MAI]

• În nr. 4-5 al revistei "Poesis" sunt publicate (în traducerea lui George Achim) fragmente din L'épreuve du labyrinthe (1985), volumul de convorbiri realizat de Claude-Henri Rocquet cu Mircea Eliade. (În limba română, volumul va apărea chiar în 1990, sub titlul Încercarea labirintului și în traducerea Doinei Cornea, la Editura Dacia, din Cluj-Napoca).

— Este publicat, de asemenea, în traducerea lui Paul E. Silvan un eseu al lui Emil Cioran, Despre două tipuri de societate (subintitulat Scrisoare unui prieten de departe).

— Este reprodus un text interbelic al lui Constantin Noica, Pentru Emil Cioran, comentariu la volumul Pe culmile disperării.

MAI

1 mai

• Este dat publicității un Apel lansat de Victor Rebengiuc în Piața Universității: Protestul intelectualilor români: "Ne exprimăm solidaritatea cu manifestanții din Piața Universității și repetăm chemarea la dialog, condiție de neînlocuit a stabilității politice. Și noi dorim stabilitatea, dar dorim o stabilitate morală, bazată nu pe interese personale sau de partid, ci pe interesele țării și pe respectarea aspirațiilor sfinte ale Revoluției din decembrie". Printre semnatarii apelului se numără: Octavian Paler, Gabriela Adameșteanu, Lucian Pintilie, Sorin Dumitrescu, Petru Creția, Ana Blandiana, Romulus Rusan, Alin Teodorescu, Ioan Bogdan Lefter, Edmond Nicolau, Cornel Nistorescu, Victor Rebengiuc. (Cf. "Dreptatea", 4 mai 1990.)

2 mai

- Uniunea Scriitorilor transmite un scurt comunicat privitor la tensiunile generte de manifestațiile din Piața Universității: "Consiliul Uniunii Scriitorilor, luând act de sitația gravă, în care nu există la ora actuală un dialog între puterea executivă și demonstranții din Piața Universității și din alte locuri din țară, socotește necesar ca autoritățile să inițieze cât mai grabnic acest dialog pentru eliminarea tensiunilor existente".
- Într-un articol din "Cuvântul" (nr. 14), Votăm pe pielea noastră. Între tristețe și rușine..., Aurelian Crăiuțu scrie: "(...) la 20 mai, este foarte probabil că țara va fi condamnată de către o parte însemnată a cetățenilor ei la alte suferințe și la o tot mai mare sărăcie. Văzând în jur atâta neputință de a ieși odată din minciună și de a trăi în adevăr (...), am ajuns să cred că votul universl este, în unele condiții, una dintre cele mai periculoase idei pe care omenirea modernă le-a conceput și pus în practică pentru a trăi într-o societate democratică. În fapt, nu de puține ori (Hitler este cel mai celebru caz), prin votul universal, au fost legitimate cele mai crunte tiranii (...). Eu nu cred că un om care nu are alt ideal decât acela de a mânca un kilogram de carne în plus

- (...) ar trebui să fie admis în fața urnelor, căci el nu poate avea opțiuni politice coerente si ferme si nu este responsabil pentru ceea ce face. Votul lui nu poate fi pus pe același plan cu votul celui care cunoaște realitatea înconjurătoare (...) și care nu se lasă manipulat atât de ușor. Din acest motiv, întrucât dreptul de a vota nu poate fi totusi de nimeni confiscat, s-ar cuveni ca cel iresponsabil să nu se prezinte în fața urnelor (...). Victoria iminentă a FSN se bazează (...) în primul rând tocmai pe voturile multor astfel de persoane ignorante, dezinformate sau pur și simplu răuvoitoare și puse pe căpătuială, care nu-și dau seama că întreaga Europă trăiește acum din plin declinul comunismului. (...) Ce se întâmplă sau ce se va întâmpla în România? Ea va fi probabil - o spun cu imensă tristețe și cu mare rușine - singura țară din răsăritul Europei care-si va vota propria nouă conducere comunistă și asta după ce a avut cel mai mult de suferit de pe urma marasmului comunist în trecut (...)".

  La rubrica "Contacte", Dan Pavel îl intervievează pe Alexandru Paleologu (Am să citez o vorbă, nu mi-o însușesc total: "Statul, domnilor, este o bandă de tâlhari"). Printre subjectele discutate: înfiintarea Grupului pentru Dialog Social și necesitatea consolidării societății civile sau poziția lui Noica în privința relației dintre etică și politică.
- În "Luceafărul" (nr. 14), Toma Roman (Puterea și intelectualii) urmărește mecanismele prin care se instituie, într-o societate totalitară, cultura oficială, arătând totodată că "multiplele obstacole și amenințări au avut însă, și în cazul culturii autentice, un efect pervers": "Tentația încifrării, a subtilității subversive maxime - inexistente în cazul culturii societăților democratice - dă creației axiologice din zonele afectate de totalitarism un caracter extrem de complex, metaforizant, riscând să îndepărteze și mai mult cultura de mase, să o transforme într-un «obiect de consum restrâns» al grupurilor intelectuale nedominante. Se realizează astfel o «cultură de refugiu» în parte tolerată de putere din motive radical deosebite de cele ce o germinează. «Elitizarea» culturii justifică - post-hoc - apelul la creația de masă și întărește blamul dat de dominație creației profesioniste care apare ca nedemocratică, antipopulară, alienată". După modelul lui Noica din Sase maladii..., Cristian Moraru -Despre maladiile spiritului critic (Fals tratat de patologie literară) - inventariază o serie de deficiențe ale spiritului critic ("conținutită", "formalită", "imanentită", "literalită", "metodită", "foiletonită", "livrescită", "eticită" ş.a.), pornind de la schema comunicațională a lui Jakobson: "Considerând (...) critica drept un limbaj cu un emițător (...) și un destinatar, bazt pe un cod, implicând un contact, producând un mesaj și referindu-se la un context, am putea clasifica limitațiile patologice ale spiritului critic în funcție de exacerbarea «bolnăvicioasă» a funcției unuia dintre aceste elemente - indiferent de «acoperirile» de ordin teoretic furnizate de criticii care și-au justificat opțiunea aproape necunoscut, oprindu-se asupra prozelor din volumul Scrieri de

tinerețe, editat de Ion Cristoiu în 1987.

Petre Barbu este prezent la rubrica "Promoția '90" cu un fragment din nuvela Surâsul cailor, profilul tânărului prozator fiind schițat de Laurențiu Ulici: "Nu cu mult timp în urmă (...) un student politehnist, gălățean de origine, cu un aer de intimidat incorigibil, făcea bună impresie într-o reuniune literară cu un fragment în care observația realistă în medii oarecare, relatarea subtil-ironică și elanul fanteziei se întâlneau într-o neașteptat de sigură (...) frazeologie epică. Studentul de atunci e acum tânărul inginer Petre Barbu, la fel de intimidat în cele de toate zilele, nu însă și când e vorba de (...) paginile de proză scrise cu tot mai mult aplomb. (...) Realismul, ironismul și imaginația fertilă îi caracterizează și textele recente, doar că expunerea e încă mai sigură (...)./ Petre Barbu face (...) «echipă» cu alte două mari promisiuni ale promiției '90, bucureșteanul Cătălin Țîrlea și maramureșeanul Marian Ilea, și nu doar în sensul că acoperă tustrei geografia tradițională a țării (Moldova, Muntenia, Transilvania), ci și în sensul unei mărci de generatie, dincolo de marca de individualitate a fiecăruia".

3 mai

• În editorialul din "România literară" (nr. 18), Provizorat și democrație, Cristian Teodorescu face o analiză a situației politice de dinaintea alegerilor din 20 mai, pornind de la afirmația că "E greu de crezut că manifestanții din Piața Universității, ca și aceia din Timișoara simt nevoia să se joace cu legile țării" și criticând deopotrivă puterea instituită provizoriu și ezitările opoziției. □ Un comentariu politic semnează și Dan Petrescu (Unitatea de stil și de granit): "(...) Țara strigă, împotriva unei biete demonstrații, că vrea liniște, desi zeci de ani a avut un înghet vecin cu moartea. În Piața Universității, tenacii golani virează înspre spectacol (...), și anume înspre un spectacol în genul defunctului cenaclu «Flacăra» - fiindcă asta știu, așa au fost învățați./ Intelectuali de marcă, prin simpla lor prezență (independentă) în Federația Sufletelor Nevinovate (sau FSN), continuă să gireze puterea, care se laudă că-i lasă să subziste independenți și în Conclavul Patafizic de Ultimă Necesitate (CPUN) (...)./ Dl. Paleologu este rechemat de la Paris, se face oarecare tapaj, dar nicăieri nu apare clar motivul rechemării (nici măcar în declarațiile Dsale). (...) S-a vorbit de unele declarații pro-monarhice ale ambasadorului nostru, dar absolut deloc de tinerețea D-lui Roman pe care Dl. Paleologu o acuzase în mediile pariziene ca nepotrivită cu funcția asumată de șeful guvernului. (...)/ Ezităro, jumătăți de măsură, compromisuri («istorice»?)... Totul are un aer de amestec indecis, impur; nici guvernanții democrați nu sunt prea democrați, nici opoziția prea emancipată (...)".

Într-un text de la rubrica dedicată "Actualității", A spune ce gândesc, Valeriu Cristea remarcă, în atmosfera intelectuală postdecembristă, exercitarea unui "terorism psihic al unor autentice sau doar pretinse grupuri de opinie, energice, bine organizate și nu o dată foarte gălăgioase", care s-ar fi substituit "terorismului fizic, de stat", de dinainte de Revoluție. Aceste grupări, deși "minoritare, infime chiar în raport cu întreaga structură socială a tării", "dominante (...) pe «spații mici», într-o breaslă sau într-o instituție", "pot intimida individul ce nu «a aderat», rămas în afara grupurilor, de capul lui". În aceste condiții, "a spune ce gândești nu e astăzi cu mult mai ușor decât ieri": "O altă părere riscă (...) să pară suspectă și pentru orice «suspect» există, gata pregătite, epitetele incriminării. (...) Pluripartidismul a luat-o cu mult înaintea pluralismului ideilor, cu care începe de fapt orice democrație. (...) Culmea e că tocmai intelectualitatea (o parte a ei, firește) pare foarte dornică de a se masa în jurul unor idei (ori simple prejudecăți) comune. (...) Nu, nu este nici astăzi ușor (...) să exprimi ce gândești. Totuși eu o voi face (am mai făcut-o): întotdeauna am mers împotriva curentului, am dat dovadă (...) de o anumită tenacitate în ce privește unele atitudini și convingeri ce-mi sunt proprii. Iată deci gândul pe care doresc să-l mărturisesc astăzi: nu sunt de acord în întregime cu punctul opt al Proclamației de la Timișoara pentru că nu sunt de acord cu concepția despre om din care decurge acest punct. (...)/ În închisoare, sau chiar într-o funcție înaltă, un om poate rămâne om. Nomenclatura însăși (în discutie) nu produce, în chip fatal, nomenclaturiști. Să nu uităm că părintele «primăverii de la Praga» a făcut și el parte din nomenclatură. (...) a accepta punctul opt al Proclamatiei de la Timișoara înseamnă a accepta o înțelegere rigidă, depreciativă și reductivă, a omului, strict dependent, în această viziune, de factori exteriori. Înseamnă a-l socoti pe om bun sau rău în funcție exclusiv de tipul de criterii proprii anilor '50. Înseamnă a ne întoarce la dosarul de cadre, la apartenența politică, la originea socială și la cine știe ce alte păcate și tare originare".

La rubrica "Fragmente critice", Eugen Simion (Noi și Europa) exprimă, la rându-i, un punct de vedere despre societatea românească a momentului: "Europa este cu ochii pe noi și noi nu suntem, aflu de peste tot, la nivelul Europei. (...) Vina ar purta-o, după mulți, guvernul. Guvernul este totdeauna de vină când lucrurile nu merg bine într-o țară! Știm acest lucru de la I.L. Caragiale. Guvernul trebuie să plătească, guvernul manipulează opinia publică, guvernul aduce minerii la București, guvernul împiedică partidele istorice să se desfășoare, guvernul nu este în stare să păstreze ordinea în societate, guvernul, pe scurt, trebuie tras la răspundere... Să-mi dea voie, cei care gândesc așa, să nu fiu de acord cu ei. Este o explicație prea ușoară. Un guvern nu poate face minuni și nici un guvern de pe această lume nu poate să ne aducă bunăstarea și democrația europeană dacă noi, contribuabilii, continuăm să cerem de la guvern totul, ca și conu Leonida, și nu dăm de la noi nimic. Vom schimba după 20 mai guvernul, dar situația va rămâne aceeași în economia și în viața noastră socială, dacă omul de rând nu înțelege că democrația este înainte de orice sarcina lui.../ Europa care veghează asupra noastră? Europa poate să vegheze asupra noastră, dar Europa nu ne va face niciodată cadou democrația. (...) Am citit câteva articole pe această temă, scrise, e drept, de scriitori, nu de sociologi, și am observat că în ele sunt propuse modele culturale și sociale din anii '30. Mi se pare o naivitate, dacă nu chiar o aberație să crezi că vei putea face o democrație nouă cu niște modele vechi. România din 1990 nu mai este cea din 1930 și este puțin probabil că ideile lui Nae Ionescu (iau un singur exemplu) pot să ne ajute să ieșim din starea de criză în care ne aflăm. Este limpede că nu o vom putea depăși atâta vreme cât muncitorii stau pe stradă și demonstrează, fac toată ziua mitinguri și protestează împotriva... alegerilor trucate. (...) De unde știu ei că alegerile vor fi neapărat trucate? (...)". $\square$ Nora Iuga (*Une si longue absence*), Emil Nicolae (*Visând la Europa*) și Ștefan Ioanid (*Calculatorul și scriitorii*) publică mici texte confesive despre Congresul USR de curând încheiat.

- Romul Munteanu publică în ziarul "Azi" articolul Scriitorii și politica. "De la Dante și Voltaire și Eminescu... până la Dinescu, scriitorii au fost prezenți în arenă în cele mai variate contexte istorice. Faptul acesta nu devine de domeniul evidenței, doar în biografia lor concretă sau formația intelectuală - ci se reflectă adeseori și în operă". Numai că, de cele mai multe ori, "angajarea" determină și un regres al talentului, subliniază R.M., exemplificând prin Cântare omului, Un om între oameni, Mitrea Cocor și Desfășurarea. "Nu se cuvine nici să le cerem retragerea scriitorilor în turnul de fildeș în momentele de tensiune istorică, nici să-și sacrifice opera «sub imperiul datoriei față de tară». Se cuvine totuși să precizăm că angajarea scriitorilor pe plan politic nu trebuie întotdeauna înțeleasă ca o devoțiune față de un anumit partid, ci ca o angajare față de propria conștiință și față de țară" (sunt amintite aici numele unor Octavian Goga, Liviu Rebreanu, Aron Cotrus). Concluzia ar fi un îndemn la prudență și luciditate: "Scriitorii, intelectualii, artiștii în general nu pot fi absenți din viața politică a țării, atât prin operă, cât și prin fapte. Angajarea lor rezultă din dreptul de a spune DA și NU, în funcție de marile imperative istorice ale natiei".
- Nr. 18 din "Tribuna" continuă publicarea unor puncte de vedere despre alegerile de la Uniunea Scriitorilor: Marian Papahagi semnează articolul Despre "cârtire"; iar Ion Mureşan (Încet, cu Uniunea pe scări) se pronunță în chestiunea noului Statut și a noii conduceri a USR: "Încet, cu Uniunea pe scări, părea a gândi cei care, de bine, de rău, au avut acces la «claviatură», ba chiar au reușit câteva armonii cu susur de aur pentru propriile urechi și susur de bănuți de aramă pentru urechile celorlalți. Mulți am auzit de la aceștia cumplita frază: «Să stăm cuminți, altfel Nebunul desființează Uniunea!». Și acum exact acei care știau la ce a fost bună Uniunea, nu mai știu la ce va fi bună... Nu știu de ce mi se pare mie că cei ce privesc cu mânie în urmă privesc înainte cu bucurie, după cum cei ce privesc înapoi cu nostalgie, privesc înainte cu mânie. (...) Brusc, Uniunea Scriitorilor a apărut în fața celor mai mulți ca și ceva de genul unui aparat de jocuri mecanice, de fabulație cel puțin marțiană, și căruia trebuie să-i descifrezi regulile de folosință". □ În cadrul

unei rubrici inedite, "Colaboraționismul literar", scriu M. Opriță (*Profesia de colaboraționist*) și Ion Negoițescu (*Scriitorul român și regimul comunist*). M. Opriță: "Scriitorul este un purtător de opinie cu audiență largă în public, cuvântul său se aude nu doar peste gard, la vecin, și nici doar până unde răzbate vocea oricui când se aclamă, la miting, întruchipările de moment ale Puterii. Cuvântul acesta ajunge la distanțe imense, măsurabile cu drumul parcurs de înseși cărțile pe care le publicăm, de ziarele unde ne publicăm luările de poziție. Iar când mesajul lansat spre mare de cititori nu reprezintă nimic altceva decât comanda unei Puteri servită cu seninătate și «devotament», cu obediență vicleană și un pervers calcul al profitului, atunci proba colaboraționismului mi se pare *produsă*". • Articolul lui Ion Negoițescu se referă la drama petrecută cu breasla scriitoricească atât sub Gheorghiu-Dej cât și sub Ceaușescu, dar și la implicarea scriitorului în confruntarea cu regimul comunist, fiind date ca exemplu cazurile unor Paul Goma sau Dorin Tudoran.

4 mai

• Stelian Tănase publică în revista "22" (nr. 16) un editorial intitulat De ce?, în care explică de ce consideră că este de datoria sa să participe activ la demonstrațiile din Piața Universității: "Cineva m-a întrebat zilele trecute: de ce mă amestec? Ce caut printre demonstranți? De ce nu stau acasă? În fond, zicea celălalt, am obținut tot ce am dorit. Poți să scrii tot ce crezi de cuviință, chiar să critici guvernul, călătorești în străinătate... Un răspuns ar fi: mă simt amenințat. Toate astea vor dura foarte puțin dacă vigilența cuiva, a noastră scade. O democrație de tradiție (...) s-ar prăbuși în câteva zile dacă societatea civilă nu ar veghea. Despre fragila schiță de democrație postrevoluționară ce să mai vorbim? (...) Ca intelectual, locul meu este acolo, printre oamenii care cred că mai au pentru ce să lupte".

Gabriela Adameșteanu, Rodica Palade, Dan Oprescu, George Arun, Tia Şerbănescu, Dan Arsenie, Raluca Barac, Sorin Mărculescu participă la un grupaj de articole și reportaje despre evenimentele din Piata Universității, în plină desfăsurare: "Noi de-aicea nu plecăm, nu plecăm acasă". Tia Serbănescu: "De zece zile Piata Universității a devenit spațiul privilegiat al Capitalei. Aici se dezbat, ca în cel mai de nevisat democratic parlament al țării, problemele importante ale țării, sau, mai bine, problema cea mai importantă: a păși sau a nu păși pe calea comunismului. (...) Tinerii de la Universitate au intuit cu precizie pericolul ca, sub declarații nici măcar abile, în țară să continue nestingheritt sistemul instituituit de patruzeci și cinci de ani de teroare comunistă. Ei au avut curajul să pună această dramatică, această hamletiană întrebare, nu numai actualei conduceri a țării, ci și țării întregi. Și au ales ca tribună a acestui protest dur și grav Piața Universității - piața în care în noaptea lui 21 decembrie le-au murit colegii și le-au murit frații întru credintă. (...) «Golanii» de la Universitate sunt acum mii și zeci de mii și sunt de cele mai diferite vârste. Ei alcătuiesc cel mal spontan și mai curat parlament din Istoria acestei țări. Fără autorizație, așa cum și revolutia a fost făcută fără autorizatie, «cursurile» de la Universitate continuă. Iar faptul că atitudinea autoritătilor față de participanți a trădat nu numai nerecptivitate la dialog, ci si o foarte semnificativă lipsă de respect constituie o dovadă în plus că manifestația de la Universitate era și este necesară. Ea reprezintă acum respirația normală a orașului". Sorin Mărculescu: "Mișcarea generată de proclamația de la Timișoara și-a înfipt steagul în adevărate zone libere de neocomunism din trupul țării, Piața Universității din București, alături de Timișoara, e inima lor. Teritoriul liber de neocomunism, teritoriu în plină expansiune, numească-se Tara Golania, asfalt și iarbă a nădejdilor noastre. Or, pentru tov. Ion Iliescu, această Tară Golania a ajuns acum ceva mai agasant decât Lituania pentru tov. M. Gorbaciov. Să-l întelegem, nu-i asa, pe tov. Iliescu, dar să-l ajutăm să înteleagă și dânsul. Trăiască Tara Golania, speranța întregii Românii!".

Gabriela Adameșteanu publică un interviu luat lui Livius Ciocârlie, "Astăzi, puterea mizează în chip deplorabil pe confuzie". O mare parte a discuției se poartă în jurul disticției dintre "spiritul critic" și "spiritul de opoziție", ambele văzute ca trăsături sine qua non ale intelectualului. Livius Ciocârlie: "S-a spus, la noi, în ultima vreme, că locul firesc al intelectualului este, oricând, în opoziție. De fapt, însă, spiritul de opoziție se circumscrie celui critic. Şi numai acesta este necesar oricând. În plan social, el se raportează la întreaga societate (cu toate anomaliile ei), în timp ce spiritul de opoziție vizează numai puterea. Uneori cele două aspecte se pot amesteca". Întrebat de Gabriela Adameșteanu dacă "spre deosebire de spiritul critic al intelectualității, cel de opoziție nu este, acum, la fel de necesar", L.C. răspunde fără ezitare: "Din păcate, este și mai necesar. Am spus că rolul intelectualului nu este neapărat și oricând în opoziție. Acum, însă, acolo îi este locul, și asta nu numai pentru că, parte el însuși a ansamblului societății, are, ca toată lumea, de ce să fie îngrijorat. Își are locul în opoziție printr-o funcție specifică a lui. Astăzi, puterea mizează, în chip deplorabil, pe confuzia din mințile multor oameni. (...) Oamenii lucizi și de bună credință își comunică părerile mai degrabă între ei. Intelectualii își vor exercita funcția specifică de care vorbeam dacă nu vor comunica orizontal, ci vertical, adică în toate straturile societății. Oricât de mare este forța morală și carismatică a lui Lech Walesa, Solidaritatea poloneză n-ar fi reușit ce a reușit dacă el nu s-ar fi înconjurat de un grup de intelectuali. Dacă ar fi să dau o sugestie Grupului pentru Dialog Social, aceasta ar fi: să fie foarte preocupat de verticalitatea comunicării". Un accent important este acela că "există, fără îndoială, pericolul ca în relația lui cu alte categorii sociale intelectualul să inițieze un soi de paternalism. Nu numai că trebuie evitat, dar trebuie să i se facă opoziție, căci puterea tot un paternalism dezvoltă, chiar dacă de alt tip. (...) Nu ar fi bine ca, la rândul lui, intelectualul să apară ca un învățător". În fine, câteva considerații despre Proclamația de la Timișoara: "În istoria încercării de «dezamorsare» a Proclamației au fost două etape. Mai întâi, cu aparatul televiziunii, s-a încercat acreditarea absurdă a ideii de separatism. Trebuie recunoscut meritul domnului Iliescu de a fi fost printre primii care au explicat că nu era vorba de așa ceva. Din păcate, tot domnia sa este acum promotorul interpretării abuzive a punctului 8 din Proclamație. Se încearcă substituirea noțiunii de nomenclatură cu masa membrilor de partid cărora li se adaugă, până la șapte sau opt milioane de oameni, toți membrii familiilor lor. (...) Nu vreau să extrapolez la rândul meu. Nu toți timișorenii sunt de acord cu Proclamația dar, cum s-a văzut, defecțiunea unora este compensată înzecit de adeziunea altora, din toate zonele țării".

Pe ultima pagină a revistei putem citi o listă cu intelectualii care candidează ca independenți la alegerile din 20 mai; pentru Camera Deputaților: Gabriel Liiceanu, Constantin Ticu Dumitrescu, Stelian Tănase, Radu Popa, Pompiliu Militaru, Petre Mihai Băcanu, Florin Gabriel Mărculescu, Radu Filipescu, Ioan Mărculescu; pentru Senat: Octavian Paler, Petru Creția, Ioan Marchiș, Alexandru Paleologu, Sorin Dumitrescu.

• Într-un articol din "Adevărul", De ce nu sunt golan, Cristian Tudor Popescu invocă polemic numele unor intelectuali publici (între care Octavian Paler și Gabriel Liiceanu) susțininători ai protestelor anti-Iliescu și anti-FSN de la Timișoara și București: "Dintotdeauna i-am disprețuit (...) pe «tovarăși», specimenele care recitau cu cinism (...) ghiveciul pestilențial de fraze pentru care primeau simbrie. (...)/ Şi totuşi, nu mă duc în Piața Universității decât ca să mă uit și să ascult. O explicație ar fi că nu fac parte din «intelighenția» românească. Citind «România liberă», «Dreptatea», «22» etc., aflu (...) că «intelectualii, cea mai mare parte dintre ei, nu votează cu Frontul. Ignoranța decide alegerile» (N. Cristache, «Expres», nr. 13). Bun, dar în pofida faptului că mă pot încadra printre ignoranți, nu sunt un suporter al Frontului. De asemenea, nu pot împărtăși (...) viziunea apocaliptică rezultate din declarații ca (...): «dacă câștigă Iliescu, vom fi trimiși la canalul București-Tbilisi» (Lucian Crăciun, de la ziarul «Timișoara»), «pentru a asigura viitorul țării, un milion de oameni trebuie exterminați» (Doru Braia) (...)./ Nu posed ascuțimea de minte a domnului O. Paler, care consideră că mințile noastre fiind deformate de dictatură, trebuie amânate alegerile. (...) Dl. Liiceanu arată că atâta timp cât un polițist bate un demonstrant, și acest lucru poate fi ascuns, nu suntem liberi. Foarte adevărat, dar nu mă pot împiedica să gândesc că atâta timp cât centrul unei capitale poate fi transformat într-un camping în care mișună destui golani printre «golani», fără ca organele de ordine să intervină, iarăși nu suntem cu adevărat liberi. Tot dl. Liiceanu vorbea de fair-play electoral. Ceea ce se întâmplă acum la Inter e un exemplu de fair-play. (...) Se afirmă cu mândrie că s-au strâns zece mii de militanți la Universitate. Unde erau, domnule, militanții ăstia anticomunisti pe vremea lui Ceausescu, că atunci densitatea de opozanți ai regimului era apropiată de a prafului cosmic? (...)/ A impune punctul 8 al Proclamației cunoscute nu înseamnă a proceda exact așa cum procedau comuniștii în anii '50, folosind drept criteriu originea sănătoasă? Nu se refuză în felul acesta poporului român libertatea de a discerne? E drept, intelectualii (...) nu consideră poporul în stare de așa ceva.../ Sunt câteva dintre motivele pentru care, dezolat, nu mă pot ridica la înălțimea chermezei anti-Iliescu sau anti-comunism (...)".

Tot în "Adevărul", pe prima pagină, citim următoarea notiță: "În Piața Universității studenții și alți «intelectuali» ard ziarul «Adevărul», cumpărat în vrac, precum și alte publicații cu care nu sunt în... consens. Pe când un rug uriaș cu operele «monstruoaselor modele» (Mihail Sadoveanu, Tudor Arghezi, G. Călinescu etc.)? Ar fi în cea mai pură tradiție a mentorilor «întâmplării» din centrul Capitalei".

• Nr. 18 al revistei "Contrapunct" se deschide cu un editorial de Bogdan Ghiu (Alegerile la români). Textul reia considerații formulate și cu alte prilejuri despre limbajul politic și rolul nefast al metaforei, pledoarii în favoarea Proclamației de la Timișoara și observații privind dezorientarea politică a alegătorilor. Autorul evită să-și asume simpatii pentru un partid sau altul ("campania electorală e a lor, a partidelor").

Într-un interviu acordat pe 10 aprilie cotidianului catolic "La Croix" și adaptat de M(ircea) Vasilescu (Ambasdorul la Paris pune în cauză Bucureștiul. Alexandru Paleologu, ambasador al României la Paris după revoluția română, îi acuză de manipulare pe actualii conducători), Alexandru Paleologu se delimitează diplomatic de tendința noii conduceri de a minimaliza caracterul anticomunist al Revoluției din decembrie 1989.

Mircea Nedelciu semnează un articol (Platforma din fața teatrului Național. I.L. Caragiale, firește!) în care atrage atenția asupra riscurilor pe care le presupune implicarea în politică a scriitorilor (inclusiv a colegilor de generație) și "instrumentalizarea" lor voluntară. □ În același registru, dar cu o tentă mai "literară", se înscriu textele Curcubeul de M. Giugariu și Noi cei din linia a doua de Vasile Gogea, acesta din urmă deplângând, printre altele, "marginalizarea unor categorii de scriitori" în anii comunismului.

Într-o casetă, Virgil Ierunca este prezent cu versuri aforistice, abstract-spiritualiste (Urme...).

Într-un articol intitulat Observațiile unui telespectator parizian, Serban Cristovici îl acuză pe traducătorul francez Jean-Louis Courriol, "fost lector de franceză prin universitățile românești din 1975-'80" și "colindător asiduu pe la colocvii oficiale", pentru afirmațiile dintr-o emisiunea de la Televiziunea franceză. Elogiat de Lucian Avramescu în "Scînteia tineretului", "dl. Courriol nu mai poate fi acuzat de lipsă de pertinență – ci de «impertinență» în accepțiunea largă a cuvântului (...): preocupat exclusiv de lansarea colecției sale și a autorilor săi, Dsa neagă cu dezinvoltură anii de abnegație ai confraților absenți de pe platoul de televiziune, Claude Levenson, Sanda Stolojan, Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, Alain Guillermou si atâtia altii (printre care semnatarul acestor rânduri) nu au dezonorat poate cauza literaturii române în Franța până-ntr-atât încât să merite anularea de principiu a efortului lor. Dar mai ales J.-L. C. îl ignoră ostentativ pe Alain Paruit...". Sunt acuzați de "ingratitudine" și de consimtământ "tacit" cu "autocronismul" lui J.-L. C. și cu "minuscula" editură Jaqueline Chambon autori ca Mircea Dinescu, Dan Hăulică, Ana Blandiana sau Augustin Buzura (unii dintre ei, "beneficiari" ai traducerilor realizate de Alain Paruit). Principalii vizati sunt însă Marin Sorescu și Romulus Vulpescu. primul - "autor-vedetă al unei echipe editoriale congratulate deja de trecutul regim, echipă specializată în publicarea peste hotare a literaturii fără probleme, propune pentru accesul în universalitate criteriul refuzului politicii sabotată subțire prin metaforă".

Sub titul "Cazuri" ale istoriei literare: Leonid Dimov, Cristian Moraru propune o reevaluare a poetului, considerat nedreptățit de majoritatea criticilor.

Peter Schrager scrie despre ultimul volum de versuri (Pojghița de gheață) al lui Helmut Britz (Violenta delicatete), iar Stefan Borbély răspunde, într-un mic chenar, unei întrebări a revistei "Contrapunct" despre "prioritățile criticii literare din momentul de față", sancționând elitismul esopic al literaturii anterioare.

La rubrica "Structuri în mișcare", Ion Bogdan Lefter comentează volumul de versuri Orașul cu un singur locuitor de Matei Vișniec. Începutul și sfârșitul articolului (Întâmplări din oraș), scrise cu caractere bold, "evadează" însă din cronica literară în actualitatea politică imediată, suprapunând "orașul" poetic Bucureștiului real: "Ar fi trebuit să comentez astăzi proaspăta carte de eseistică a lui Mircea Mihăies. Ar fi trebuit, firește, mai întâi s-o citesc! Însă nu mai sunt zile de citit eseuri... leri, marți 1 mai, s-a consumat a zecea zi a manifestației de la Universitate, într-o atmosferă extraordinară. Extraordinară va fi fost și cea în care, sâmbătă, pe 28 aprilie, s-a ținut pe malurile Begăi Adunarea Națională pentru Proclamația de la Timișoara".

loana Pârvulescu recenzează volumul După-amiaza de sâmbătă al lui Valeriu Cristea ("...Nu critic, ci prozator").

De marginea proaspăt-încheiatei Adunări generale a USR semnează două texte decepționate, amar-anecdotice Liviu Ioan Stoiciu (O glumă proastă făcută la Adnarea generală a scriitorilor) și Florin Iaru (Sâc!).

Călin Angelescu, Ion Mureșan, Al. Cistelecan, Liviu Antonesei, Dumitru Tepeneag, Ioan Buduca, Vasile Petre Fati, Aurel Rău, Radu G. Ţeposu, Alexandru Vlad, Eugen Suciu, Balogh Iosef, Ioan Holban, Maria Vodă Căpuşan, Ion Bogdan Lefter, Radu Enescu, Florin Iaru, Bogdan Ghiu şi Ferencz Zsuzsanna comentează "bilanțier" sus-menționata Adunare generală ("Ora gesturilor, nu a cuvintelor"). Opiniile sunt nuanțate, nota dominantă fiind dată însă de rezerva critică a celor "de pe margine" față de scriitorii "oficiali".

Într-un scurt interviu acordat Marianei Marin (Cine trebuie admonestat), Dan Petrescu relatează participarea sa la un colocviu intelectual din Germania pentru reconcilierea româno-maghiară (evenimentul a fost patronat de ministrul de externe ungar Gyula Horn). Eseistul, încă secretar de stat în Ministerul Culturii, taxează drept "stalinistă" (de tip "Nagomo-Karabagh") ideea autonomiei Transilvaniei și pledează pentru separarea disputelor istorice de cele politice, sancţionând, totodată, de pe pozţiile "antropologiei şi toleranţei", orice formă de naţionalism a majoritarilor. În finalul interviului, D.P. acuză conducerea propriului guvern pentru acapararea patrimoniului PCR, atitudine complezentă față de moștenirea comunismului și de retragerea vizei de intrare în țară a Regelui Mihai (totul, în numele întregii echipe guvernamentale, fără consultarea prealabilă a tuturor membrilor), sfârșind prin a imputa "rămânerea în libertate" a unor "călăi ai culturii române" precum Eugen Barbu, Mihai Dulea, Eugen Florescu, Tamara Dobrin, C.V. Tudor și "Artur zis Silvestri".

— Octavian Paler publică *A doua poliție. Jurnalul unui scriitor interzis (17 aprilie – 22 decembrie 1989).*— Rubrica de "Contra-puncte" semnalează comentarea unuor informații controversate despre asociația "Vatra Românească" și conflictele interetnice de la Târgu Mureș, "ajunse pe căi obscure" în presa germană.

- Pe prima pagină a nr. 3 din "Contemporanul. Ideea Europeană", Nicolae Breban scrie despre Riscul în cultură, punând problema "utilității" artei/literaturii, temă legată de relația tensionată dintre artist/literat și "eterna micăburghezie" ("cea structurală, nu istorică") "sceptică față de utopii și fantasme". "Dar ceea ce uită mica burghezie eternă e faptul că însăși umanitatea nu are vreo utilitate, chiar ideea de destin este superfluă strictei conservări. Sau, invers: utilă, în definiția umanului, este doar creația, această adaptare paradoxală, această îndrăzneală ce sare peste goluri și inventă forme și scopuri (...). Ce riscăm de fapt în cultură, în creație?! Ratarea. Boala. Ridicolul. Infernul îndoielii. Sigurătatea cea mai activă, singurătatea ca o boală nevindecabilă. (...) Liviu Rebreanu (...) a înțeles, cu siguranță, la sfârșit, că nu este un Zola, un Balzac, creatori nu numai de lumi dar și de limbaj; aceștia au înțeles, cu siguranță, cu probabilitate, că nu vor urca niciodată pantele ametitoare de gheață ale unui Dante sau Shakespeare. Realizarea, ca formă pură și perfectă a ratării, iată riscul major al culturii, al creației!" (s.a.).

  De semnalat, totodată, un Dialog Nicolae Breban-Dumitru Tepeneag întrerupt de Ioan Buduca și Ioan Groșan, despre angajare/dezangajare politică, despre strategia "evazionismului" estetic într-un spațiu totalitar și despre obiectivele în mare parte îndeplinite ale "generației '60".
- "România liberă" publică următoarea "telegramă [primită] din Paris": "Trăiască golanii! Eugen Ionesco, un golan academician"— replică la admonestarea protestatarilor din Piata Universității de către Ion Iliescu.

5 mai

• "Tineretul liber – Suplimentul literar și artistic" (nr. 18) publică un interviu luat de Victor Atanasiu lui Valeriu Cristea ("Nimic nu se poate clădi pe ură"). Se discută despre Dicționarul personajelor lui Dostoievski, apoi despre proiectul nerealizat [al lui Valeriu Cristea] 10 cărți pentru insula pustie, "care să explice salturile nu doar de la Dostoievski la Creangă, dar și de la Marin

Preda la Swift, de la Cervantes la Arghezi".

C.T. Popescu își pune întrebarea: Scriitor sau gazetar?: "Un mare număr de prieteni și cunoscuți (de fapt câțiva, dar să ne exprimăm intelectual) și-au manifestat consternarea citindumă prin presă. «Ce faci, domnule, te-ai lăsat de scris?!» «Ba scriu, nu se vede?» «A, măi, nu gazetărie, vorbeam de literatură». «Nu, nu mai scriu». «De ce?». «Nu pot». «Mda, mă rog». «Şi la Adevărul te-ai găsit să scrii?». «Eşti frontist?» (aici tonul glisează între repulsie și milă, ca față de un suspect de cancer). «Nu, nu sunt». «Atunci, cu cine votezi? Cu Ion Iliescu: eram sigur(ă)». «Nu, cu Ion Țiriac». «Păi, nu candidează». «Tocmai de aceea». «Mă rog, te privește da' după părerea mea e o greșeală să te bagi în gazetărie politică, și tocmai acum. Tu trebuie să scrii». Glasul unora dintre cei cu care am avut astfel de convorbiri l-am mai auzit după aceea. Un lucru foarte firesc, deoarece, tot stând și gândindu-mă, am ajuns la concluzia că acționând dibaci, am reuşit să mă plasez în cea mai periclitată nișă ecologică. Fauna actuală e deosebit de bogată: cepeuniștii apucați, peceriștii vioi sau șifonați, țărăniști care nu știu să se uite decât chiorâș, liberali fățuiți, frontiști reali și multe alte specii. Cei ca mine, neîntărâtați de politică, încearcă să străbată hățișurile cu ajutorul unui singur principiu: cel al bunului simt. Or, primul lucru pe care ți-l dictează situația de față este să stai deoparte și, eventual, să te ocupi de literatură. Ignorând asta, ajungi în deloc invidiabila situație de neangajat angajat, de neutru implicat, de apolitic care face politică. Continuând cu gânditul, am înțeles și ce mă deranjează în dilema «scriitor sau gazetar». Falsul pleacă de la definiția uzuală a scriitorului: un om care scrie cărți. Dar ce e o carte? Dincolo de teancul de celuloză acoperită cu semne e o comunicare cu un om. Același lucru se află în spatele celuloidului, a pânzei, a pietrei. Toate sunt variante incomplete și imperfecte ale Transmisiei integrale, ale comunicării transformate în comuniune. Nu există modalități de exprimare mai «nobile» (cartea) sau mai puțin (ziarul). Esențial este ca din tot ce scrii, de la notă până la roman, să nu absentezi tu însuți niciodată. În ceea ce privește a te ocupa de literatură acum, există, așa cum am văzut într-un film, oameni care ascultă fericiți Wagner stereo, cu volumul la maximum, în timpul bombardării satelor din elicopter. Din păcate, sau din fericire, nu mă număr printre aceștia".

• Marin Bucur publică în "Dreptatea" articolul "Golanii" noștri mari: "Cuvântul acesta – golan – a fost înnobilat de mii și mii de ori în istorie. De la Cellini până la Rimbaud și de la Villon până la Van Gogh". Printre marii "golani" din cultura română sunt citați Panait Istrati, N. Labiș și Nichita Stănescu. "Pe golanul de Labiș l-a terminat într-o noapte, împingându-l sub roțile unui tramvai prin dreptul Universității". Sunt amintiți și de alți "derbedei" și "huligani": Deșliu, Dinescu, Pleșu. Ar fi tragic ca "fotoliile administrației scriitoricești"să-i scoată din rândurile "golanilor": "Cum poate să stea Mircea Dinescu departe de masele de «golani» și să nu dea măcar o raită prin piața

Universității (...). Vila de la Şosea să nu aibă blestemul de a fi mai aproape de bulevardul Primăverii decât de piața Universității."

• În "Timpul" (nr. 17), Ovidiu Nimigean semnează un comentariu nefavorabil la volumul IV din *Scriitori români de azi* de Eugen Simion, afirmându-și, în schimb "prețuirea pentru autorul *Dimineții poeților* sau, în alt plan, al jurnalului parizian".

6 mai

- În articolul Corida domnului Octavian Paler cu zimbrul românesc din "Azi" (nr. 19), Leonard Gavriliu se întreabă "care o fi rațiunea trecerii domnului Octavian Paler de la «polemici cordiale» cultivate de domnia-sa cu un fel de frenezie dionisiacă în anii dictaturii ceausiste, la polemicile socant «discordiale» prin care, cu obstinație și cu un fanatism demne de cauze mai bune, seamănă în țară zavistia și dezbinarea, neîncrederea și atitudinea permanent protestatară, gâlceava politică gata să degenereze în încăierări... Iluzionismul delirant palerian își face din plin efectul la toți cei slabi de înger și în arenă dau buzna mai ales tăurași, care nu au avut timp să afle de la scoala vieții la ce tertipuri și machiaverlâcuri poate recurge «toreadorul» cu mai multe fețe când își vede periclitat contractul, fie el și numai «spiritual» încheiat cu organizatorii spectacolului sângeros care – spre dezamăgirea și deruta sa – nu a atins decât faza de «război civil psihologic» (vezi și «România Liberă», nr. 14081, Ce se întâmplă la noi)... Ei bine, domnule «coridangiu» Octavian Paler – cu voia Destinului pe care îl invoci atât – nedrept și părtinitor cum ni te înfățișezi, nu vei avea sadica plăcere de a vedea, tras din arenă, de cai, trupul însângerat al zimbrului românesc. El are mai multă sapiență și tact decât haitele care-și năpustesc asupră-i instinctele sălbatice, haite mânate de «iraționala pohtă de putere»".
- La un an de la moartea lui N. Steinhardt, Alexandru Baciu publică în "România liberă" articolul *N. Steinhardt cărturarul creștin*, iar Sorin Dumitrescu, articolul *Monarhul multiplu*.

8 mai

• Adrian Marino publică în "Dreptatea" o corespondență din Statele Unite: **Prezențe românești la Rochester**. Aflat în SUA, cu un *Fulbright Grant* la Universitatea din Rochester, N,Y., "primul «scholar» român care vizitează USA după revoluția din decembrie" relatează despre interesul unor cercuri americane pentru România. Printre românii întâlniți, A.M. o reține și pe Nina Cassian, care a participat la un simpozion prezentând ("într-o foarte bună engleză") două volume de poeme recent apărute: "Poeta a renunțat de mult la «tinerețea» sa «politică». Și apoi ce poet adevărat poate fi exclus efectiv din literatură și din istoria literaturii? Patria sa este limba română. Mi-a declarat-o nu o dată".

9 mai

- Florența Albu publică în "România liberă" un text înflăcărat despre *Piața Universității*: "Nu pot să uit, nu vreau să uit Piața Universității în decembrie, trecând printre tinerii acestor zile de aprilie-mai. Ei sunt aceiași de-atunci, ei și-au cucerit această baricadă a nonviolenței, cu prețul sângelui jertfiților; ei au dreptul la acest spațiu-timp neîntinat din care se ridică glasul refuzului: refuz oricărui compromis, minciună, jumătăți de adevăr. E o stare de veghe, un spațiu al veghei, ziua și noapte, un spațiu-tabu, sfințit de moarte; ar fi trebuit să fie, într-adevăr, pământ, piatră, caldarâm interzise cizmelor, violenței, reprimării. Dar nu a fost așa și cei care au dat ordinul, și cei care au năvălit iar în Piața Universității, când sângele celor uciși mai caută încă pacea adâncului, ar trebui puși la stâlpul infamiei. Mai ales când atâtea procese ale vinovaților și vinovăției par sortite mai curând judecății de apoi, decât sentinței zilelor noastre".
- În "Azi", Romul Munteanu îi adresează o scrisoare deschisă "columbului" Nicolae Manolescu, care, în articolul *Cavalerii Mesei Rotunde* din "România literară" (din 12 aprilie 1990), îl acuzase că aparține unui "grup agresiv și destabilizator" ce ar denigra Uniunea Scriitorilor. Romul Munteanu face un apel la echilibru, înțelepciune, unitate între intelectuali, "dincolo de discordiile mărunte" sau de opiniile "pur personale/generalizări/informații eronate ce amenință să ne despartă". Altfel, "conducerea alegerilor din Facultatea de Filosofie, ca exponent conjunctural al FSN-ului, traficul de influență exercitat în calitate de senator la Universitate, alergăturile pentru un post de director de revistă (meritat, fără alte intrigi de culise) pun în lumină fața unui intelectual devenit intolerant, subiectiv, răvășit de acte de mânie rău mascate. Ar fi păcat pentru noi toți ca evenimentele istorice pe care le trăim să ne găsească din lipsă de luciditate mai dezbinați ca în negrele decenii, ar fi păcat pentru dumneata, domnule Nicolae Manolescu, ca profesor, să devii altceva decât păreai a fi, un olimpian și surâzător director de conștiință".
- Sub titlul "Într-un climat de brutalitate și prostie, politețea e o armă care te găsește descoperit", Dan Pavel transcrie, în "Cuvântul" (nr. 15), în cadrul rubricii "Contacte", "un nou dialog cu Alexandru Paleologu", discuție despre colaborarea acestuia din urmă cu Securitatea fapt pe care A.P. îl mărturisise cu puțin timp în urmă în "Contrapunct". A.P.: "Astăzi m-a întrebat o prietenă, Mariana Şora: de ce am făcut mărturisirea asta? M-au mai întrebat și alții. (...) Desigur că va da de gândit și va fi un prilej de comentarii asupra credibilității mele și asupra girului moral pe care-l prezint. Aici cred că e vorba de un fel de preferință pentru aparențe. (...) Există riscul moral. L-am verificat asupra mea, l-am analizat și am vrut să-l declar nu numai ca să-l expectorez și să scap de un secret penibil, de un secret sufocant. Nu era pentru mine foarte sufocant sau nu era foarte constrângător, pentru că efectiv știam că mă descurcasem cu inteligență și cu abilitate în executarea acestui pact și că în fapt el a fost ino-

perant. Alte lucruri am făcut acolo, care, deși sunt mai limitate, mie mi se pare, acum, de neconceput si mult mai greu de admis. (...) Da, te faci frate cu dracu' știind bine că ala-i dracu, dar tu trebuie să-l păcălești. Diavolul poate fi păcălit". În continuare, A.P. povestește cum decurgeau întâlnirile cu ofițerii de Securitate, mentionând că unul dintre angajații Ministerului de Interne i-a acceptat refuzul de a oferi detalii despre viața cunoștințelor sale: "Apoi a apărut unul inteligent care era mult mai comprehensiv și care nu se crampona de tâmpeniile care făceau parte din programul prescris al acestor oameni. Fapt este că acesta poate că a și înțeles jocul meu și poate că l-a și aprobat. Îndrăznesc să cred acest lucru. Cu vremea, și-a rărit foarte mult întâlnirile, până când acestea au avut loc la interval de ani, și anume în perioada ultimă când am făcut întâlnirea cu Mircea Dinescu. Atunci a apărut nu ca să ne înregistreze sau ca să ne implice, ci ca să mă avertizeze că pot fi în pericol; ceea ce știam".

Ioan Buduca semnează articolul Conservatorii, radicalii și intelectualii, în care, după ce arată cum "s-au cristalizat cele trei zone fundamentale ale opiniei politice: stânga, centru, dreapta" ("Pe locul unde se afla până de curând stânga stau azi conservatorii, adică reprezentanții Frontului Salvării Nationale. La centru stau, într-o devălmăsie a denumirilor care nu este doar una strictamente nominală, orientările din care se va cristaliza o soluție de social-democrație românească. Iar la dreapta s-a cristalizat, de curând, cea mai radicală atitudine politică a momentului: Proclamația de la Timișoara și Alianța Națională pentru proclamația de la Timișoara./ Așadar, conservatorii, social-democrația și radicalii"), publicistul descrie "amuzat" "felul în care lumea intelectuală se polarizează": "În zona opiniei intelectuale (...) nu există democrație. (...) Democrația intelectuală este elitară. Opinia cea mai puternică nu este opinia care învinge azi ci ideea care are valoare și har. Opinia cea mai este opinia unei mici minorități./ Dar este amuzant să vezi cum succesul cvasipopular – dacă simpatiile liderilor sindicali și ale studențimii pot fi considerate ca fiind o expresie a succesului popular al Grupului pentru dialog social, un grup de elită al intelectualității românești de zi, a polarizat imediat formarea unui alt grup de intelectuali, intitulat Societatea de mâine, care vrea să pară că nu are alt program decât contrazicerea pas cu pas a primului grup./ Această reacție e tipic totalitară (și ceaușistă). Contra opiniei elitiste a lui Nicolae Manolescu a fost pusă să funcționeze opinia populistă a lui Eugen Barbu. Vă amintiți? (...)/ Atenție, domnule Eugen Simion, și mă adresez mai ales dumneavoastră fiindcă sunteți animatorul Societății de mâine: riscați să deveniți un fel de Eugen Barbu pornit împotriva Grupului pentru dialog social! (...)/ Atenție, domnule Eugen Simion, la acest gând al lui Marin Preda (...): intelectualii nu sunt urmașii lui Tudor Vladimirescu, ci pot sta de vorbă direct, prin textele lor (...), fără să practice stilul divide et impera al puterii politice".

10 mai

• În editorialul din "România literară" (nr. 19), Între "ura" și "jos", Adriana Bitttel reflectează asupra necesității de a găsi o alternativă la "vechiul limbaj politic, comunist" și de a șterge "schemele cu care am fost intoxicati", strecurând și o aluzie la Ion Iliescu: "Masele solicită acum alte «poetici» ale discursurilor. O cunoaștere chiar superficială, intuitivă, a psihologiei colective ar fi realizat că, în noul context, formulele parazitare, rămășitele cliseelor de gândire gravate în limba de lemn pot compromite o personalitate ce, inițial, primise creditul sentimental al multimii. Imprudenta folosire a cuvântului «golan» a putut sugera pentru multi dintre cei neangajați în jocul politic aceeași cunoscută tendință spre interzicerea dialogului și o suficiență care a radicalizat pe ezitanti".

Un articol de la rubrica "Ochiul magic", Abandonarea literaturii?, semnat Interim, semnalează câteva dintre aparițiile revuistice ale ultimelor săptămâni, atrăgând atenția, cu acest prilei, asupra faptului că în anumite publicații (unele de tradiție, precum "Convorbiri literare") literatura e tot mai vizibil marginalizată, în beneficiul politicului: "Poate că și unii dintre noi, scriitorii, ar trebui să revenim la masa de lucru. Nu e, firește, ușor. Cine are, astăzi, răgaz și liniște sufletească pentru scris? Chiar pentru lectură! Si, totuși, e necesar să o facem. E datoria noastră morală. Altfel e ruinată și autoritatea noastră, tot morală. Cum să le ceri altora să muncească întreținând organismul economic, dacă noi am abandona literatura. (...) Revistele literare ar avea, cumva, datoria, să întrețină climatul necesar scrisului, stimulându-l. Şi, înainte de toate, să acorde, ele, în paginile lor, spațiu literaturii".

Ana Blandiana semnează un text patetic ("Trezește, Doamne, Ţara!") despre "ura dezlănțuită" a mulțimilor "drogate cu spaime și cu minciuni" și despre victimele acestei dezlănțuiri stihiale: protestatarii de la București, din Piața Universității, sau de la Timișoara, din Piața Operei (adevărate "insule de insomnie"): "O selecție naturală (...) a despărțit aceste entități gânditoare de ceilalți, condamnându-le la luciditate și acțiune. Tot ce poporul român are mai bun, mai conștient și mai rațional, toate rezervele de altruism și de responsabilitate, toată capacitatea de analiză și de intransigență s-a strâns în aceste piețe, în care bate eroic și inteligent însuși pulsul istoriei contemporane".

La împlinirea a zece ani de la moartea lui Marin Preda, "România literară" îi consacră un grupaj ce cuprinde, în afara unui colaj de reflecții (pe diferite teme - istorie, artă, religie, mecanismele puterii etc.) decupate de Alex. Ștefănescu din câteva romane ale autorului (Marin Preda. Extrase dintr-o posibilă platformă-program), trei articole semnate de: Valeriu Cristea, Câtă nevoie am fi avut acum de el, Eugen Simion, Marin Preda, zece ani după..., G. Dimisianu, Contemporanul nostru. Eugen Simion face, printre altele, si câteva observații despre receptarea scriitorului la acea dată: "Cum ne apare, azi, după zece ani de la dispariția sa, Marin Preda? Un scriitor pe care tinerii nu-l mai iau ca model epic, dar îl citesc încă și, îmi spun studenții mei, îl citesc cu plăcere. Problematica lui de tip moral și viziunea lui asupra istoriei îi interesează... Cele mai citite cărți ale lui par a fi, la ora actuală, *Cel mai iubit dintre pământeni* și *Viața ca o pradă*. Au obosit *Moromeții*? A obosit, poate, curiozitatea noastră. S-au învechit reflecțiile din *Imposibila întoarcere* și celelalte scrieri în care ideile pătrund firesc și masiv în inima epicului? Pot să confirm că meditațiile încete și solide ale lui Marin Preda sunt de o mare actualitate. Acum când lumea românească încearcă să se schimbe, moralismul inteligent al lui Preda poate fi un punct de reper".

- În articolul *Pericolul adevărului unic*, apărut în "România liberă", Octavian Paler identifică un paralelism între Partidul Comunist și Frontul Salvării Naționale: "Caracterul eclectic al Frontului nici nu i-ar permite, la urma urmei, să fie succesor fidel al partidului comunist. Dar există o asemănare greu de negat, după părerea mea, între Front și partidul comunist, care e chiar mai importantă decât partea de ereditate vizibilă. Mă gândesc că Frontul a preluat de la partidul comunist nu numai o parte din structuri, din cadre, mijloacele materiale și tendința de a deveni un partid-stat, de a folosi statul pentru scopurile sale, ci mai ales, ambitia de a avea monopolul, de a vorbi în numele țării, nu al unui program propriu, relativ, ca al oricărui partid democratic. El poartă în pântece partidul unic și primejdia monopolului, chiar când vrea să discute, are o vocație totalitară chiar în intențiile bune, părând decis să ne fericească prin orice mijloace, la nevoie poate că și prin teroare. Deși a acceptat pluralismul politic, el se comportà de parcà e mereu iritat de pretenția altora de a avea propriile opinii. Pe scurt, nu vrea ori nu poate să se prezinte în fața alegătorilor ca un partid politic normal". În sfârșit: "Voi spune totuși ce cred. Prin caracterul său eclectic, și în absența unui partid comunist, Frontul a semănat confuzii la hotarul dintre comunism și democrație. Intoleranța la obiecții nu este oare un reflex comunist?".
- Ilie Păunescu semnează în "Dreptatea" articolul Alexandru Paleologu, în care încearcă un scurt portret al noului ambasador român la Paris: condamnat prin 1960 într-un proces politic, "om de aleasă cultură, nutrit în special de literatura franceză, oponent al «dezmățului cultural al lui Ceaușescu», discret dar neșovăielnic, a intrat în rândurile incoruptibililor care au salvat onoarea scriitorimii". I.P. reține câteva din declarațiile antiguvernamentale ale ambasadorului, dintr-un interviu acordat revistei "Le Nouvel Observateur": "Mai întâi, de patru luni, stăpânirea nu spune nimic despre problema securității. Toată lumea are dreptul să se întrebe ce a devenit ea (...). A lăsa să se creadă, cum face guvernul prin tăcerea lui, că securitatea e încă prezentă, că are influență și că poate încă să facă ravagii, e mai mult decât e o greșeală, e o crimă". Al. Paleologu crede că vederile sale coincid cu cele ale "golanilor" din Piața Universității. Ambasadorul sfătuiește guvernul "să nu mai facă greșeli de limbaj, să nu mai trateze pe manifestanți de huligani, de contrarevoluționari, să nu folosească clișeele verbale ale lui Ceaușescu. Erorile acestea de

vocabular sunt erori de gândire. Şi greşeli politice".

Aflat în mijlocul manifestanților din Piața Universității, Petru Creția declară într-un interviu: "Cauza noastră, a celor de aici și a celor care sunt alături de noi de-a lungul și de-a latul țării este o cauză dreaptă. Ea este integrată unei lupte care are orizont european (...). Aproape pretutindeni vechile structuri ale puterii și ale exploatării, pe care am trăit-o patru decenii și jumătate noi, caută să reziste, să-și păstreze puterea și privilegiile. De aceea, în contextul larg la care mă refer și în contextul vieții noastre naționale, lupta care se dă aici și pretutindeni trebuie continuată și dusă la capătul ei spre izbândă". Amintind că au fost formulate acuzații de "instigare iresponsabilă la dezordine socială", P.C. acceptă termenul de "instigatori": într-adevăr, "vă instigăm cu dragoste și gând bun la eliminarea practică a tuturor elementelor retrograde și acaparatoare de putere și bunuri nemeritate. Este ceea ce Mihai Eminescu numea «pătura superpusă». Şi ce pătură Doamne!".

• În articolul Scuza care acuză, apărut în nr. 12-13 din "Convorbiri literare", Al. Dobrescu, își exprimă dezaprobarea față de afirmația lui Nicolae Manolescu făcută în timpul lucrărilor Adunării Generale a Scriitorilor, că atâta timp cât există un scop nobil, compromisul poate fi acceptat, criticul referindu-se la concesiile artistice ale unor scriitori față de regimul comunist precum Mihail Sadoveanu, Camil Petrescu, G. Călinescu, care au realizat creații "pe linie": "Mă întreb numai în ce măsură aceste incontestabile modele artistice au fost, pentru aceleași generații și indispensabile modele morale. E aici o chestiune de principiu, fără interes pentru domnul Manolescu: aceea dacă arta poate subzista pe o demisie etică. (...) Domnia sa depusese, acum vreo 20 de ani, multă stăruință spre a ne convinge că nu adevărul are întâietate în critică, ci talentul, că poți, la o adică, să și minți dacă o faci cu artă. Astăzi tot el argumentează ideea binefacerilor artistice ale imoralității. Talentul ar scuza compromisurile, abdicările, pactul cu diavolul". Motivul pentru care are puternice obiecții împotriva judecății criticului literar este dezvăluit în final: "Nu vom recâștiga creditul publicului, decât așezându-ne fără șovăire de partea adevărului".

□ Mariana Codrut publică Note pe marginea Adunării generale a U.S.: "Adunarea generală a uniunii scriitorilor a fost (și) pentru mine dezamăgitoare... Mă așteptam la declanșarea unor discuții care să claseze... despărțirea de comunism; care să analizeze fenomenul disidenței din epoca trecută (...) și necesitatea unei opoziții perpetue și deschise la orice formă de dictat; care să reevalueze rolul, conditia scriitorului în noul (care?) tip de societate (...); care să clarifice, să concretizeze, să zicem, des citata formulă «întoarcerea la Europa»; care să pună problema noului gen de piață literară, a noului raport literatură-receptor (...); care să atingă cel puțin ideea de exil românesc; nu în ultimul rând, care să «descrie» acel gen de normalitate la care se propune a ne întoarce". De asemenea: "Eu nu văd motivele care îl pot împiedica pe un scriitor ca, în paralel cu poeziile sau cronicile sau cronicile literare etc., să scrie și publicistică. Deci nu cred că spaima îndepărtării de, a abandonării literaturii serioase este cea care îi animă pe susținătorii neamestecului în realitatea imediată...".

Este publicat un fragment din romanul Alinei Mungiu, Psihostasia.

11 mai

• În revista "22" (nr. 17), într-un articol intitulat Cine suntem?, Bogdan Ghiu scrie despre protestele din Piata Universității:

"La ora când încep să scriu acest articol, manifestația/demonstrația/mitingul/adunarea/spectacolul etc., în fine fenomenul din Piața Universității a ajuns în a 15-a zi a sa. Nu poate fi vorba, evident, de o aniversare, ci de un etalon, de un criteriu cantitativ involuntar. El măsoară, pe de o parte, hotărârea, răbdarea, caracterul nealeatoriu al revendicărilor și contestațiilor, iar, pe de altă parte, intoleranța, închiderea, chiar închistarea deținătorilor puterii. (...) Ca și Proclamația de la Timișoara, manifestația prelungită din Piața Universității funcționează ca un test, ca o probă. Sunt, să le zicem metaforic, hârtia de turnesol ce dă la iveală bine ascunsa – pentru unii – culoare roșie. (...) S-a încercat reprimarea fizică și cea psihologică: înfricoșarea. Au urmat jignirea, bagatelizarea, deturnarea, escamotarea, diversiunile. Când, în sfârșit, după 13 zile, s-a acceptat dialogul, el, vedem, este unul precondiționat, tabuizat. Se exclude de la masa tratativelor tocmai obiectul revendicărilor. În a 14-a zi a venit și «regretul» d-lui Iliescu, care a pretextat lipsa de informații, ceea ce nu constituie deloc o scuză, ci dimpotrivă. (...)/ Dar problema problemelor, în cazul manifestațiilor contestatare de la Universitate și a contestărilor acestora o constituie reprezentativitatea. Trec peste încercările repetate (...) de a falsifica originea și esența acestor manifestații. Se presupune și se afirmă că tinerii manifestanți reprezintă interese de partid. Pur și simplu, independenții sunt de neconceput! (...)/ Cei din Piața Universității din București, ca și cei din Piața Operei din Timișoara, Piața Libertății din Constanța, cei din piețe, deci, din agora, cei care propun deschisa agoră ca loc al dezbaterilor sunt pe deplin, ba chiar profund reprezentativi. (...) Principiul reprezentativității în temeiul căruia li se cere celor din Piată să tacă, retrăgându-li-se dreptul (pe care ei și l-au asumat ca pe o obligatie) de a vorbi, este cel strict numeric, cantitativ. Măcar în treacăt, în glumă, să ne întrebăm: ne-ar putea cuprinde o piată, oricât de mare, pe toți? (...)/ Afirm că oamenii din Piață sunt reprezentativi în primul rând datorită diferențelor de profesie, pregătire, poziție socială, vârstă, localizare geografică etc. În mic, ei ne reprezintă pe toți în principiul diversității ce caracterizează orice societate. Ei sunt noi, la dimensiuni «insulare». (...)/ Cei din Piață sunt, în primul rând, tineri. Nucleul e format din muncitori și studenți. Studenți ai Universității-amfitrion, dar și viitori arhitecți, politehniști, mediciniști. Sunt, apoi, elevi. Sunt intelectuali din cele mai diverse domenii, artisti de toate felurile (scriitori, plasticieni, regizori de teatru și film, muzicieni și muzicanți),

filosofi, ziariști (firesc), fețe bisericești, studenți, militari, țărani chiar. Profesori universitari, functionărime. Personalităti cunoscute ale vietii publice sl anonimi. Români și chiar reprezentanți al tineretului maghiar din România. Au trecut pe la microfonul din balcon lucrători de la metrou, mineri, muncitori siderurgiști din mari colective de pe cuprinsul țării. (...)/ Nu întâmplător în centrul manifestanților se înalță Universitatea. Evenimentele pe care le trăim sunt mai coerente și mai profund simbolice decât ne putem da deocamdată seama. În Piață, diferențele sociale și de orice alt fel sunt abolite. Acest «vis» demagogic al comunismului - iată-l realizat în actiunea împotriva comunismului! (...) 7 mai 1990".

La rubrica "Accente", Gabriela Adamesteanu semnează un comentariu despre fenomenul Piața Universității, Să le crească nasul, iar Andrei Cornea, un articol intitulat Logica revoluției și logica democratiei.

Tot Gabriela Adamesteanu realizează un interviu cu Constantin Ticu Dumitrescu (vicepreședinte al Asociației Foștilor Deținuți Politici) -Diversiunea, minciuna și denigrarea sunt armele dintotdeauna ale comunismului.

Ileana Mălăncioiu publică articolul Revoluția nu a fost un spectacol de iluzionism, text scris pentru Colocviul Perestroika și literatura din țările Europei de Est desfășurat la Madrid, în mai 1990.

Articolul Monicăi Lovinescu Oroarea faptelor. (Completări la "Arestarea unei biblioteci") vine în prelungirea unui text publicat de Ileana Vrancea în "România literară" (nr. 12 din 22 martie 1990) și vizând destinul dramatic al manuscriselor lui E. Lovinescu, după instaurarea comunismului, și al posesoarei acestora - soția criticului, Ecaterina Bălăcioiu.

• Nr. 19 al revistei "Contrapunct" are ca editorial un text al lui Ion Bogdan Lefter, "Apel din Timisoara: trezeste Doamne tara!", în care este analizată "structura simbolică" a demonstrațiilor din Piata Universității. Contraeditorialul Magdei Cârneci, Oare ce-ar fi zis pașoptiștii?, deplânge marginalitatea și marginalizarea generației '80, incapacitatea acesteia de a accede în structurile postdecembriste de conducere ale breslei: "Suntem pregătăți să ne asumăm acest sacrificiu? Sau încă ne temem, încă ezităm în tinerețea noastră nefiresc prelungită? Încă suntem trași înapoi de vechile noastre metehne marginaliste, de disprețul pentru social și politic, de neîncrederea noastră în istorie și șansă? Optzeciștii au tăcut la adunarea generală a scriitorilor. Așteptăm poate să se limpezească frământările tulburi ale mâlului postrevoluționar? (...) Ceasul nostru încă nu a venit?".

Rubrica "Platforme și programe" a lui Mircea Nedelciu are ca obiect relațiile dintre modelele narative și cele politice (Valori politice ale procedeelor literare). Pornind de la Bahtin și Greimas, prozatorul-teoretician identifică existenta a trei modele narative principale: "Simplificând, am spune că practicanții romanului clasic, cei ai romanului omniscient, sunt înscriși într-un fel sau altul în lupta pentru putere; cei care structural au cochetat cu ficțiunea lipsită de rigori (meta-romanul, jurnalul, auto-observarea, autoironia si ironia rezultată din procedee) sunt mai degrabă

indiferenți la putere, aderă deci și în viața de zi cu zi la mitul non-puterii (...), iar practicanții poemului cu reziduuri narative se comportă, firesc, ca niste adversari ai oricărei puteri, anarhic așadar. Simplificând și mai mult, autorii ar fi (după gena lor literară) catalogabili în oportuniști, critici și anarhiști. Personal nu văd nimic rău în această variație de comportament politic. Ea este, cu sigurantă, un semn de autenticitate. Rău este doar să confunzi spatiul ficțiunii cu cel al realității și să-ți folosești în cel de-al doilea comportamentul din primul".

Sub titlul Leu este convertibil?, Alfred Neagu realizează, printr-un joc de cuvinte, un profil ironic prozatorului Corneliu Leu, care, în anii '80, nu și-a putut publica un roman decât după ce a eliminat un personaj conceput după modelul liderului comunist Constantin Pârvulescu, căzut în dizgrație după atacul anticeausist de la Congresul al XII-lea al PCR. "Convertibilitatea" lui Leu din 1980 s-ar regăsi, intactă, în oportunismele de după decembrie 1989. □ Într-un articol vehement anti-FSN și pro-punctul 8 al Proclamației de la Timișoara, intitulat Golanii înfierbântați de abstract, Angela Marinescu deplânge incapacitatea fortelor liberal-anticomuniste de a-si apropria discursul național, fapt care a dus la confiscarea acestuia de către naționalisti și manipularea conflictelor interetnice de la Târgu Mures: "A-ți afirma, în limitele decenței, ființa națională atunci când este amenințată sau iignită, nu este o chestiune de primitivism. Însuși [sic!] ungurii au dovedit-o. Este o chestiune de logică, pur și simplu".

Dan Culcer, intervievat la Paris de Cristian Moraru, afirmă următorul crez: "Reziduurile Revoluției franceze nu sunt în primul rând cele democratice, ci cele centralist-autoritare-naționaliste ce continuă să acționeze ca model în toată Europa până la Urali, ca să nu mai vorbim de alte zone ale lumii. În paranteză fie zis, am auzit că Gabriel Liiceanu candidează pentru președinție. Sunt curios să aflu, în măsura în care va fi învingător, dacă se va comporta ca acel monarh luminat descris de Constantin Noica – primul și – nădăjduiesc – ultimul mare utopist român. Şi cred că ar mai fi de spus, pentru a sintetiza, următorul lucru: criticii români ar putea să fie activi printr-o demontare a mecanismelor de falsă conștiință (așa cum se manifestă ele în literatură) prin actiunea în calitate de grup de presiune asupra politicii învățământului superior, pentru dezvoltarea unui sistem operațional de învățare a limbilor vecinilor noștri, unica șansă pentru români de a-i întelege pe ceilalti si probabil de asemenea unica sansă a Europei estice de a iesi prin plurilingvism din mentalitatea tribală dominantă".

Cristian Moraru își continuă eseul reevaluativ intitulat "Cazuri" ale istoriei literare: Leonid Dimov, iar Mircea Vasilescu comentează volumul eseistic Ecorșeuri al Doinei Uricariu despre literatura "tinerei generați" interbelice (Lectura unui climat spiritul).

Liviu Ioan Stoiciu semnează o casetă polemică la adresa cotidianului "Adevărul", "noua «Pravda»", și a "falșilor săi disidenți" (Scenariu S.F.(N.)-ist: ce ne mai fac nedisidenții?), pornind de la un articol al lui Cristian Tudor Popescu (Disidenții, apărut în nr. din 25 aprilie al "Adevărului").

Toma Roman publică prima parte a eseului Desfigurarea lui Orfeu (despre influenta mutilantă a propagandei comuniste asupra poeziei), iar Liviu Ioan Stoiciu, articolul În trenul autohton. Parabolă antinationalistă, decupai publicate poeme de: Aurel Pantea, Cassian Maria Spiridon, Eugen Suciu și foarte tânăra Alice Popescu; iar prozopoemele lui Cristian Popescu ilustrează tematic un grupaj de articole despre Televiziune.

Proză publică Pavel Şuşară (Sinuciderea se amână) și Isabella Hurezean (Cazul Almei B.). □ Octavian Paler continuă publicarea jurnalului A doua poliție..., iar Nicolae Breban serialul Spiritul românesc în fața unei dictaturi.

Bogdan Ghiu pledează pentru descoperirea constiinței de sine a poporului prin elite, pornind de la distinctia dintre adevăr și exactitate a lui C. Noica și de la "logica lui Hermes" elaborată de același filosof, potrivit căreia partea (în speță "geniile" unui popor, indivizii de excepție) exprimă întregul (adică poporul): "Minoritară, înainte de toate, e însăși puterea. O castă, nu o elită. Elita, azi, luptă împotriva castelor. Să existăm, prin noi înșine, fiecare în parte" (Eu, poporul).

Este publicat un grupaj de texte despre condiția Televiziunii imediat postcomuniste ca factor de manipulare politică reziduală. Semnează, în ordine, Alex. Ștefănescu (Lăsați Televiziunea în pace!), Simona Popescu (Tele-(O!)viziunea), Ioan T. Morar (Florile recunoștinței pentru promotoarea științei). □ Sub titlul "Societatea de mâine", Eugen Suciu semnează un mic text polemic la adresa grupării intelectuale cu acest nume: "Interesantă dezbaterea TVR-FSN de joi, 3 mai a.c., seara. Interlocutori de marcă: V. Cristea, M. Sorescu, A. Buzura. Nici o idee. Dar avem un popor matur, o literatură extraordinară de nivel european. Diaspora noastră (care n-a stat icișa să mănânce cu soia) își alege pripit cuvintele când formulează aprecieri la adresa acestui nivel european. Pertinente și «la obiect» corecțiile aduse colegilor prezenți pe același ecran cu două seri în urmă (Creția, Liiceanu, Paler, S. Dumitrescu). Concluzia – alegeri libere URGENTE – «Lumea de azi» salvează abatajul". 🗆 Într-un articol intitulat *Infracțiunea de bibliocid*, Andrei Oișteanu speculează pe marginea arderii Bibliotecii din Alexandria ca model al incendierii – pe 22 decembrie '89 - a Bibliotecii Centrale Universitare, adăugând într-un P.S. câteva considerații despre cenzurarea ultimului său volum de comentarii mitosimbolice.

La rubrica de "Contra-puncte", Liviu Ioan Stoiciu polemizează cu tânăra Gabriela Gavril în jurul unor chestiuni interne ale Uniunii Scriitorilor (via Liviu Antonesei), contraopinenta arătându-se indignată de desconsiderarea ei ca "tânără" și de compararea cu Eugen Barbu.

• În "Contemporanul. Ideea Europeană" (nr. 4), Nicolae Breban își continuă pledoaria pentru ideea de "risc în cultură" dezvoltată în editorialul precedent (**Riscul în cultură II**): "Vorbim despre risc pentru că ne interesează valoarea și, alături de criteriile de *întrebuințare* și de *plăcere* am propune, în toată modestia, pe cel al *riscului*, ca element indispensabil al valorizării. (...) Când

unii prieteni mai tineri mă întrebau unde se află granița între oportunism și propriile-ți idei, autentice, reale – cum ar fi de pildă ideile naționale! – observam că oricine este liber să-și practice ideile în care crede cu excepția perioadelor mai mult sau mai puțin istorice când poliția unui stat totalitar își părăsește îndeletnicirile și scopurile firești, acelea de a asigura securitatea persoanei și a bunurilor, și se ideologizează! din acel moment – și îndelunga și dureroasa practică a fascismului și comunismului au arătat-o! – trebuie să iei distanță față de propriile-ți idei, oricât ele ți-ar fi de intime, dacă ele coincid cu cele ale poliției. (...) (Unele spirite absolut excepționale, contemporane nouă, cum au fost C. Noica și Nichita Stănescu, nu au fost îndeajuns de vigilente în aplicarea acestui principiu și au creat unele confuzii, e drept, cu totul mărunte în raport cu valoarea inestimabilă a operei și persoanei lor. E drept, în același timp, că atât comunismul cât și fascismul au uzat, în acest secol, de arme ideologice de o perfidie pe care numai unele spirite tortuoase și sadice ale Evului mediu le pot invidia!...)".

• În "Orizont" (nr. 19), Alexandru Paleologu îi acordă un interviu lui Ioan Cămărzan: "Președintele Ion Iliescu mi-a reproșat că adopt în Franța atiutudini prea independente...". Fostul ambasador al României la Paris își explică atitudinea eretică prin faptul că nu și-a propus să fie un "diplomat", ci "un ambasador al neamului (...) pas comme les autres", în timp ce "Guvernul român a pledat o cauză, în loc să excplice un rău". Potrivit lui A.P., în privința versiunilor despre Revoluție, "francezii i-au crezut numai pe unguri", care au știut să-și pledeze mai eficient cauza, în condițiile unor dezinformări și provocări de ambele părți: "Actualmente este iunutil să faci probe, oricât de convingătoare. Francezii nu nu sunt dispuși să le accepte, nici să le asculte".

□ La rubrica de opinii intitulată "Cutia Pandorei", Mircea Mihăies deplânge, sarcastic, compromiterea idealismului disidenților în lumea "murdară și abjectă" postdecembristă (Disidenți și faliți).

Rubrica de dialoguri cu scriitori, "Confidențial", realizată de Adriana Babeți, îl are ca invitat pe Alexandru George, care, în urma unui articol polemic publicat în "Contrapunct" la adresa lui Cioran, anuntă că va rămâne "tot la hartă, tot singur și împotrivă", altfel "care-ar mai fi hazul?". □ Este reprodusă, ca document mai puțin cunoscut al opoziției anticeaușiste, o Scrisoare către prieteni a poetei Mariana Marin, trimisă la Iasi lui Liviu Cangeopol si Dan Petrescu: "Intelectualii români și în primul rând noi, cei care scriem, nu ne vom putea spăla niciodată de rușinea de a fi preferat dicțiunii ideilor, bâlbâita metafizică a resemnării și a fricii. De unde atâta falsă distanță care ne împiedică să vedem în muncitor și țăran altceva decât o masă amorfă, gregară, care n-are decât să suporte binefacerile sistemului impus în numele ei? Asta cu atât mai mult cu cât majoritatea dintre noi avem o origine socială marcată tocmai de aceste clase?". (Textul a apărut inițial în revista "Agora", condusă de Dorin Tudoran, vol. 3, nr. 1, februarie 1990.) Scrisoarea Marienei Marin e însoțită de câteva luări de poziție solidare ale unor redactori și colaboratori ai revistei "Orizont". Mircea Mihăieș semnează un profil etico-estetic al poetei (*Arta nefericirii*), iar Cornel Ungureanu (*Dincolo de literatură*), Marcel Tolcea (*Numele Mady*) și Daniel Vighi (*În alb-negru*) o evocă succint și afectuos.

• Sub titlul *România mea*, ziarul "Azi" începe să publice extrase dintr-o carte recentă a lui Virgil Tănase, *Ma Roumanie*, convorbiri cu Blandine Tézé-Delafon, în traducerea lui R. Năstăseanu.

12 mai

• În "Tineretul liber - Suplimentul literar și artistic" (nr. 19), Sorin Preda semnează o evocare Marin Preda, care ar fi trebuit să împlinească vârsta de 69 de ani: "Familia și noi toți trebuie măcar acum, după 10 ani, să știm: ce este cu lovitura de la cap? Cine si de ce îl amenința în ultima vreme? Unde sunt manuscrisele și corespondența? Unde este Jurnalul său? Era ticăloșilor exista într-adevăr sau era doar un proiect de viitor?..."

Sub titlul Întoarcerea fiului rătăcit, este reprodusă o poezie a lui Marin Preda apărută în "Lupta tineretului" (nr. 8, 10 august 1946).

Marin Preda este evocat și în interviul pe care Sorin Preda i-l ia lui Alexandru Preda, fratele scriitorului și tatăl său. Scriu despre viața și opera lui Marin Preda: Constantin Stan (Nivele de lectură în opera lui Marin Preda), Gabriel Rusu (Să strângi existența în brațe ca pe o pâine), C.T. Popescu (Când se vor schimba lucrurile...), Mircea Nedelciu, în a sa "Cronică a receptării", și Victor Atanasiu (Firească succesiune)". $\Box$ Numărul tematic continuă cu dosarul Marin Preda - după zece ani, în cadrul căruia scriu, alături de Sorin Preda, Andrei Grigor, Ion Bogdan Lefter, Cristian Teodorescu, Daniel Bănulescu și Cătălin Tîrlea, care arată Cum l-au cunoscut pe Marin Preda. Dosarul include si câteva texte inedite ale scriitorului.

13 mai

• Valeriu Cristea publică în "Adevărul" articolul *Teama de alegeri*: "Atenție, ne previne, apocaliptic, un distins confrate, Mussolini și Hitler au venit la putere prin alegeri libere. Politețuri electorale! Oare care dintre cei trei candidați la președinția țării o fi Hitler, care Mussolini? Lăsând gluma la o parte, dacă e așa, ce-i de făcut (...)? Cu ce să înlocuim aceste alegeri libere capabile de asemenea, neplăcute, surprize? (...) Oare italienii și francezii din vest au renunțat, după război, la alegeri libere numai pentru că s-au fript o dată, în anumite condiții social-politice, cu ele? (...)/ Această teamă de alegeri ascunde prost o jignitoare neîncredere în capacitatea de discernământ a oamenilor, a exact acelor oameni care, ieșind pe străzi în decembrie în Timișoara, în București și în toată țara cu sutele de mii, l-au obligat pe Ceaușescu să fugă. Masele n-ar fi mature politicește, ni se spune, n-ar ști, lăsate de capul lor, săracele, ce și pe cine să aleagă. (...) Dacă ne-am lua după exigențele unora, numai câțiva aleși, numai câteva capete luminate ar avea dreptul să voteze

acum, noi, ceilalți, urmând să mai așteptăm, să mai învățăm, să ne mai maturizăm și abia pe la anul 2000, poate, să ne prezentăm, nu fără o anumită timiditate și atunci, la urne. (...) Mie mi se pare că în momentul de față se conturează amenințător, drept alternativă la alegeri, teoria și practica neobolșevice (...) ale minorității avansate, înaintate, luminate, iluminate (...), care știe ea – și numai ea – cum stau lucrurile, ce e bine și ce e rău, și care are deci tot dreptul să-și impună voința majorității. (...)/ Ceea ce se întâmplă în Piața Universității de vreo trei săptămâninu e o manifestație, ci o ocupație, o clară și bine organizată încercare de a impune un punct de vedere prin presiunea și dictatul unui grup. Suntem informați că Proclamația de la Timișoara a întrunit patru (șase) milioane de aderenți. Foarte bine. Dacă e într-adevăr așa, înseamnă că aceste adeziuni se vor transforma în tot atâtea voturi. De ce să ne temem atunci de 20 mai?".

14 mai

- În cadrul Rotondei 13, Muzeul Literaturii îl comemorează pe Marin Preda, la 10 ani de la dispariție, eveniment la care participă: Eugen Simion, Valeriu Anania, Paul Anghel, Mircea Ciobanu, Mircea Micu, Dan Claudiu Tănăsescu și Elena Preda.
- I. Oprișan consemnează în "Jurnalul literar" (nr. 19) impresiile lui Valeriu Anania de la conferința scriitorilor. V.A. este de părere că, spre deosebire de recenta întrunire a USR, unde stilul în care s-au pus problemele a fost departe de "stilul unor oameni care sunt scriitori", aceea din 1981 s-a situat la un nivel ridicat, participanții, dovedind "o înaltă ținută morală în abordarea problemelor, cu curaj și sfidând autoritatea prezentă". Ales membru în consiliul Uniunii, Anania speră ca, prin această poziție, să fie de folos intereselor scriitorilor, reprezentându-i în țară sau peste hotare, sau să pondereze spiritele mai agitate, care "aduc o notă mai stridentă în unele dezbateri".

16 mai

• Prin articolul Reîntoarcerea la literatură. Care literatură?, publicat în "Luceafărul" (nr.16), Cornel Ungureanu intervine într-o dezbatere privitoare la "angajarea" sau dezangajarea scriitorului, dezbatere declanșată, la începutul anului, de publicarea în "România literară" (nr. 2, din 11 ianuarie) a două puncte de vedere divergente: unul exprimat de N. Manolescu (Intrarea în normalitate), celălalt, de O. Paler (Care normalitate?): "(...) Acești patruzeci de ani au creat o mare literatură și e păcat să o risipim prin bănuieli stupide. În această epocă a suspiciunii, a contestării grăbite, a judecății superficiale nu ar fi exclus să apară condeie care să subscrie la enormitatea: adevărata literatură s-a creat în afara granițelor./ Noi nu suntem acum în situația de a lua totul de la zero, noi suntem în situația de a integra literaturii române «dintre granițele țării» cealaltă literatură: literatura diasporei românești (...)./ Ne reîntoarcem la

literatură, dar cum? Literatura de ieri putea fascina cel mai larg public, fiindcă ea scria si cărtile interzise ale istoricului, ale sociologului, ale filosofului. Recupera adevărurile celorlalti. Poezia putea rosti anatema, putea împinge înainte viziunile negre, proza putea vorbi de spre o istorie falsificată. Literatura își crease subtextele care subminau lozincile epocii, scriitorul își inventase limbajul rezistenței. (...)/ Ce vom face mâine, când fiecare domeniu își poate proclama, nestingherit, adevărurile sale? Când nu mai e nevoie de un roman ca Delirul sau de un roman precum Cel mai iubit dintre pământeni pentru a vorbi despre adevărurile tabu ale istoriei noastre contemporane? Când nu mai e nevoie de Fețele tăcerii pentru a divulga secretele anilor '50 ai recluziunii românești? (...) Când estetismul însuși, abstragerea nu va mai reprezenta un protest față de opresiunea refrenelor oficiale? (...)/. Timpul rezistenței s-a terminat, intrăm în vremurile comerțului de carte. (...)/ Ce se poate vinde, ce se poate cumpăra, iată întrebările care apar, astăzi, la orizont. Creșterea literaturii depinde de creșterea societății românești. De bunul mers al instituțiilor democratice. (...)/ Şi, ca să parafrazez un cuvânt din 1945 al lui Petre Pandrea, pentru scriitor începe o epocă mai puțin interesantă. Dar nimeni nu va uita că el are un trecut. Că, în lumea democrației în care mai nimeni nu-și poate descoperi strămoși mai sus de a treia spiță, el are un arbore genealogic./ În anii ce vin, singura aristocrație validabilă, va fi, probabil, cea a artistilor./ Cât de coruptibilă va fi această artistocrație - iată întrebarea".

• Într-un articol de tatonare a viitorului, *După alegeri*, publicat în "România liberă", Alexandru George subliniază, între altele, persistența în timp a mentalităților, trădate de limbaj: "Pe măsură ce se manifestă public, guvernanții își dezvăluie structura mentală de activiști, încât pe autorul acestor rânduri faptul că, la un miting electoral, dlui Iliescu i-a scăpat din gură un: — Să strângem rândurile! (o formulă tipic comunistă, total nepotrivită cu apelativul introductiv; — Domnilor!) l-a umplut de groază mai abitir decât jubilația d-sale în fața «minerilor» aduși cândva să-l apere. Poate că cititorul va spune: — d-ta ești scriitor și pui prea mult preț pe vorbe.../ Să admitem că e așa și că faptele se vor dovedi măcar aici în dezacord cu vorbele, spre fericirea celor încă o dată amăgiți".

17 mai

• În revista "22" (nr. 18), în articolul *O răscruce în drumul egal al fiecărei zile*, Gabriela Adameșteanu evocă momentul în care, la mijlocul lui decembrie 1989, 18 intelectuali (între care Al. Paleologu, Mihai Şora, Ştefan Aug. Doinaș, Petru Creția, Gabriel Liiceanu, Ana Blandiana, Dan Hăulică) au trimis președintelui Uniunii Scriitorilor din România (D.R. Popescu) o scrisoare în care solicitau o dezbatere publică privitoare la criza vieții literare românești: "Aproape benigna scrisoare este banal adresată președintelui Uniunii – ceea ce înseamnă, totuși, că înainte de a apuca să fie transmisă la Europa Liberă, va

intra automat în evidența securității. (...) Iscălitura e un mod de a te elibera în sfârșit de remuscarea că nu faci nimic în mijlocul dezastrului. (...) Când semnezi, este vineri, 15. Când domnul Paleologu o va duce la Uniune va fi luni, 18 decembrie 1989. Zvonurile despre Timisoara se aud tot mai asurzitor, semnatarii scrisorii dinainte (a celor 18) sunt în aceeași zi convocați, cercetați, amenintati, lucrurile pot lua o întorsătură mai urâtă decât s-a scontat initial, si totusi, textul scrisorii voastre a și început să-ți lase acel gust ciudat care se va accentua: jena, amestecată cu remușcarea (ce palid sună revendicările literare lângă cei omorâți în stradă, în spitale, pe scările catedralei din Timișoara). Stelian Tănase va trimite textul (cu semnătura lui Andrei Pleşu, în plus, poate și a altora, nu mai știu) lăsând o copie la mine – pentru că cine știe... (...)/ E marti, 18 decembrie, poate undeva jocurile sunt gata făcute, poate există azi, marti, 18 decembrie, oameni care stiu ce-are să urmeze? (...) Nelinistea din ochii lui Gabriel, care va crește peste o zi, după discursul lui Ceaușescu despre cei vânduți Occidentului: sunt îngrijorat pentru Petru. Textul lui, difuzat joi, 21 decembrie, când moartea umbla pe stradă. Stop-cadrul cu chipul lui Petru Creția (...)".

Norman Manea publică textul Întâlnire cu tovarășul Silviu Brucan. Invitat să participe, în martie 1990, la un important simpozion pe tema schimbărilor din Europa de Est organizat la Washington (Redefining Europe: What Changes Are Yet to Come), scriitorul român exilat în Statele Unite se găsește, contrariat, la o dezbatere despre "originile disidenței", față în față cu Silviu Brucan: "Îl vedeam pentru prima oară (...). Aspectul său pașnic și oarecare contrazicea așteptările. Nu l-am recunoscut pe diplomatul de carieră nici atunci când, înainte de a ne urca pe scenă, a inițiat un scurt dialog de tatonare, întrebându-mă ce cărți am scris, despre ce «tratează» și cum îmi merge în SUA Nu diplomatul putea fi recunoscut în condescendența și grosolana abordare la persoana a doua singular, ci doar vechiul şl noul «ştab», ale cărui năravuri nu dispar odată cu travestiul de rutină./ Discursul profesorului Brucan a fost o reală surpriză. Nu a vorbit în numele poporului sau al intelectualității românești, temerile mele se dovedeau nejustificate. Nici nu a oferit un atrăgător ambalai oportunist viziunii sale. A citit un lung și arid referat de interpretare marxistă a revoltei antimarxiste din Europa de Est a anului 1989, potrivit – în cel mal bun caz – «primăverii de la Praga», din 1968 sau primelor etape de glasnost sovietic, de la finele deceniului 8. (...)/ Polemica nu-și mai avea rost, aproape că regretam jalnica postură a virtualului preopinent. Nu-mi rămânea decât să încerc să schimb mohorâta plictiseală printr-o tonalitate relaxată (...). Am mărturisit că accept, în cele din urmă, și definiția de «entertainer» dată artistului și că poate ar trebui, chiar, pentru a atrage atenția publicului cam plictisit, să mă prezint cum mă sfătuiseră unii amici, drept viitorul ambasador al României în Statele Unite... Brusca destindere a sălii m-a încurajat, dar m-am grăbit, neștiind cum să citesc veselia noului ambasador român, care îl însoțise pe Silviu Brucan, să adaug că apreciasem gluma amicilor tocmai fiindcă nu conținea nici o primejdie, nu numai pentru că România nu este Cehoslovacia, ci și pentru că nu am nici o dotare pentru astfel de misiuni politice. Am explicat apoi, folosindu-mă de Dicționarul limbii engleze (....), că nu am fost «disident», pentru că nu am fost niciodată membru al ipocritei biserici numită Partidul Comunist Român. (...) I-am pus, totuși, o întrebare lui Silviu Brucan, în cadrul discuțiilor care au urmat./ Cunoșteam declarațiile lui Silviu Brucan privind lipsa de tradiție democratică a României. (...) Afirmația că România trebuie să aștepte încă 20 de ani democratizarea înseamnă, oare, că – din nou – comuniștii, mascați sau nu, sunt deciși să împiedice poporul român a încerca, a învăța și a edifica democrația? Asta a fost întrebarea./ Tovarășul Brucan nu a răspuns întrebării. Mai exact, răspunsul tovarășului Brucan a fost următorul: «Dumnenta ai ales să lupți pentru democrație în statul New York. Este mult mai ușor decât să lupți în România și să înduri închisoarea pentru asta»./ Nu mai puteam evita înfruntarea (...)".

• Eugen Simion publică, în nr. 20 al "României literare", articolul *Incitarea la* toleranță, polemic la adresa celor care, în ajun de alegeri, vituperează "elitist" împotriva unei majorități populare considerate incapabile de discernământ politic. Criticul își mărturisește contrarierea în fața articolului publicat de Ana Blandiana în nr. 19, din 10 mai, al "României literare" ("Trezește, Doamne, Tara!"): "[Ana Blandiana] scrie acum despre ura și isteria colectivă și cere (...) ca tara greu încercată să se trezească din cosmar... Este fără rost să spun că sunt de acord cu ea și că-i împărtășesc spaima. Ura nu este niciodată productivă, ura desfigurează sufletul unei nații, ura și sora ei bună, intoleranța, nu facilitează intrarea în democrație... Mă despart, totuși, repede de Ana Blandiana când citesc, pe la mijlocul tabletei, următorul fragment despre «insulele de insomnie» din Piața Operei din Timișoara și din Piața Universității din București. Nu discut, aici, (neavând datele trebuitoare) ce se petrece în aceste insule, vreau să discut doar curioasa părere a poetei despre selecția care s-a produs în rândul națiunii noastre. (...)/ (...) de o parte un număr de entități gânditoare, constiente, rationale, responsabile, altruiste, pe scurt, «tot ce poporul român are mai bun», iar de cealaltă parte restul. (...) În prima categorie se află (...) «rezervoarele memoriei noastre colective, semnele rigorii și ale exclamării». Dar în a doua, în categoria «celorlalti»? (...) Mă întreb numai dacă rezervele memoriei noastre colective stau cu adevărat (pot sta) numai în aceste insule de insomnie și dacă numai entitatea gânditoare din cele două piețe gândește și este demnă în această țară. Eu cred că ideea selecției este falsă și despărțirea națiunii române în entități gânditoare și entități negânditoare este primejdioasă. (...) Cine, în fond, hotărăște că aici se gândește și dincolo este neantul pur al spiritului, cine decide că în aceste fericite insule se concentrează tot ce poporul român are mai bun, mai conștient, mai drept... iar o sută de metri mai departe începe deșertul?... (...)/ Nu vreau să fac caz de aceste disocieri, după mine, neinspirate. În timpuri normale le-aș fi socotit simple bizarerii. Dar, în vremuri așa de fierbinți și de confuze, ideea unei entități care acumulează toate darurile spiritului și ale moralei (...) este cel puțin... nedemocratică. Ea incită, vrem sau nu, la intoleranță și la ură. (...) Pot să admit că în cele două insule «bate eroic și inteligent însuși pulsul istoriei contemporane» (...), accept că, printre participanții la demonstrație, se află tineri altruisti și responsabili, dar cum pot eu, intelectual român, să primesc ideea că toată inteligența și toată bunătatea neamului, toate rezervele memoriei colective s-au concentrat în «acele locuri sacre în care inimile bat în dungă»?". Același tip de logică descoperă E.S. și într-un articol al lui Aurelian Crăiuțu din "Cuvântul" (nr. 14, din 2 mai), Între tristețe și rușine: "Despre ce este vorba? De votul universal și de lipsa de cultură politică a poporului nostru. Dl. Crăiuțu, elitist, socotește că un om care aspiră la un kilogram de carne în plus nu-i demn să voteze și că nu trebuie să facem eroarea de a pune pe același plan opinia unui om conștient, lucid, responsabil, cu opinia individului care se gândește numai la stomacul lui... Dl. Crăiuțu este chiar mai categoric decât rezum eu. El crede că omul cu kilogramul de carne n-ar trebui admis să voteze...". Într-un P.S., criticul răspunde unor insinuări calomnioase ale lui Ioan Buduca - tot din "Cuvântul" (nr. 15, din 9 mai): "Dl. Ioan Buduca fabulează. El crede că grupul de reflecție Societatea de mâine a fost înființat ca să combată, pas cu pas, programul Grupului de dialog social și mă avertizează că rolul meu în această tenebroasă afacere este comparabil cu cel al lui Eugen Barbu în regimul de tristă amintire. (...) În ideea că el vrea să se informeze exact și să judece drept, îi pot spune că Grupul Interdisciplinar Societatea de mâine, aflat de abia la începuturile lui, nu-și propune să demoleze pe nimeni. El vrea să educe opinia publică românească și să ofere, în măsura posibilului, soluții pentru construirea în țara noastră a unei veritabile democrații de tip european. (...) Ideea că numai un singur grup de intelectuali cumulează adevărul, luciditatea, curajul social etc. nu-i deloc democratică...".

• În perspectiva apropiatelor alegeri, Octavian Paler realizează, în "România liberă", o radiografie a "terorismului psihologic" și a formelor de manifestare a urii puse în slujba luptei pentru putere (între acestea: oprobriul la adresa intelectualilor): "Să spun că sunt descumpănit, e prea puțin. Am văzut ura destrăbălându-se la lumina zilei, am văzut cum în locul unui examen de conștiință, strict necesar, și-a făcut adesea apariția, fără sfială, plăcerea de a murdări, am văzut cum organismul, și așa bolnav, al societății noastre abia ieșite dintr-o dictatură cumplită, a fost suprainfectat de lupta pentru putere și cum, împotriva vocilor critice, au fost «sistematizate» atacuri vulgare. Colete cu ziare aruncate din tren, materiale de propagandă zvârlite în canale, candidați bătuți, sedii devastate, contramanifestații gălăgioase și agresive, într-un stil inaugurat la sfârșitul lui ianuarie, xenofobia transformată în armă curentă, de ce? (...) Cutiile poștale au fost inundate cu scrisori pline de insulte, de

amenințări, frica s-a întins ca un cancer, iar cei care au strigat, din când în când «liniște, vrem liniște», n-au reușit decât să sporească și mai mult vacarmul. Speriați, mulți sunt în stare acum să se consoleze cu orice, numai să înceteze tensiunile. Eu însumi, deși mă tem că vom regreta oboseala de acum, rău conducătoare de luciditate, de abia aștept să se termine această campanie. Nu mai suport nici eu o atmosferă care ne otrăvește rănile în loc să le purifice. Mai ales că nici în cele mai rele coșmaruri nu mi-aș fi imaginat că există cineva, la noi, care să-i blesteme pe intelectuali, și nu în tramvai, într-un moment de supărare, ci în pagină tipărită; sau că vechi ticuri demagogice vor recidiva, în cea mai bună tradiție stalinistă, cu o virulență în fața căreia îți vine să te închizi în casă, să bați ramele ferestrelor în cuie și să aștepți să treacă valurile de ură. Dar poate că această oboseală e exact ce urmărea terorismul psihologic, un mijloc pentru atingerea scopului. Acum suntem, poate, mai înclinați să cedăm confuziei. Numai să se termine!".

• Într-un articol din "Timpul" (nr. 19), Cultura română nedreptățită? (publicat inițial în revista "Agora", în 1987), Monica Lovinescu încearcă să explice mult invocatul dezinteres al Occidentului față de literatura română și ironizează obsesia românească a recunoașterii externe: "De câte ori stau de vorbă cu un scriitor român ajuns în străinătate, de câte ori discutăm despre dramele, neajunsurile și perspectivele literaturii noastre, îmi dau seama (...) că ideea fixă a intrării în circuitul universal nu-i o invenție a proticroniștilor, care nu fac decât să exploateze la maximum (...) o obsesie comună, zgândărind o rană mereu deschisă și lăsând impresia că se face, în Occident, o mare, nemeritată nedreptate literaturii noastre./ (...) Îmi aduc aminte chiar de o discuție pe acest subject în care singura luare de poziție rezonabilă mi s-a părut a fi aceea a lui Ion Negoitescu ce afirma că scriitorului român ar trebui să-i fie de ajuns a crea pentru vreo 20 de milioane de concetățeni, restul fiind o problemă de timp, istorie, noroc, valoare și bineînțeles organizare. Dar o organizare ce nu depinde de scriitor, care nu-si poate compune opera în funcție de ideea receptării ei posibile în marile metropole occidentale. (...)/ Din subconstientul câtorva ideea fixă a universalității a trecut însă în conștientul colectiv. Ideea – pe care o cred justificată – a valorii literaturii noastre a fost între timp exacerbată de un dublu fenomen: mai întâi de lungul răstimp al anulării oricărei literaturi de-a lungul realismului socialist (...). Apoi, de exemplul nivelului cu adevărat universal la care pot ajunge unii scriitori români aflați în afara frontierelor țării. (...)/ Odată cu acest sentiment al valorii stăvilită la ea acasă și care nu-și află expresia deplină decât în exil intervine și acela (probabil mai puțin justificat) al unei nedreptăți majore pe care ne-o face nu regimul comunist de la București (...) dar Occidentul. (...)/ În afară de șansă intervin o serie de elemente mai mult sau mai putin extra-estetice: faptul de pildă de a fi un scriitor deja cunoscut sau de a apartine unei culturi fie majoră, fie care a atras atenția asupra ei în alt fel./ Pentru literaturile estului european este ceea ce s-a întâmplat ori de câte ori scriitorii s-au urcat într-un fel pe baricadele curajului, ale demnității, nu doar estetice, interesul a fost instantaneu. (...)/ Majoritatea manuscriselor astfel publicate exprimă o experiență cu care nici scriitorul, nici cititorul din Occident nu sunt familiarizați: descriind formele de rezistență sau de descompunere umană la care poate fi supus un om în situație limită creată de un regim totalitar (...)".

• Într-un articol din "Zig-Zag Magazin" (nr. 11), Un model european: Piața Universității, Ion Cristoiu notează: "Evenimentul major al perioadei electorale rămâne, incontestabil, manifestația din Piața Universității. Cel mai lung miting din lume domină spațiul mijloacelor de difuzare în masă din întreaga Europă. (...) Împotriva comunismului la Praga se face greva foamei. După modelul Bucureștiului. Studenții moscoviți au ocupat Piața Universității Lomonosov. După modelul avansat de universitarii bucureșteni. Și toate acestea în timp ce pe plan international creste izolarea guvernului român. (...) La noi «Adevărul» s-a întors la atacurile «Scînteii» împotriva presei internationale. «Europa Liberă» e criticată mai aspru decât pe vremea lui Ceaușescu. Redactorii de la fosta Casă a Scînteii protestează împotriv a ceea ce ei numesc amestec în afacerile interne ale României. (...)/ Manifestația din Piața Universității reprezintă (...) punctul culminant al despărtirii iremediabile dintre putere și tinerimea studioasă. Şi cum această tinerime întruchipează partea cea mai avansată a Revoluției române, mitingul din București marchează ruptura categorică dintre actuala conducere și idealurile mișcării din decembrie. (...) De la «Cuvântul» până la «Contrapunct», toate publicațiile tinerei generații șiau manifestat adeziunea la obiectivele miscării de la Universitate. E semnificativ faptul că toate publicațiile particulare, adică exact acelea care nu depind în nici un fel de guvern, s-au manifestat și se manifestă critic față de regimul d-lui Ion Iliescu".

18 mai

• Nr. 20 din "Contrapunct" se deschide cu o *Scrisoare către prietenii optimiști* semnată de Floriu Iaru și cu un articol al Elenei Ștefoi, *Tot de frică?*, ambele despre apropiatele alegeri. Florin Iaru pornește de la ideea manipulării prin zvonuri a populației împotriva punctului 8 de la Timișoara (asimilat unei linșări a foștilor membri de partid), demontează apoi diversiunile și dezinformările Puterii cu privire la diferiți scriitori-disidenți (prin intermediul revistei "România Mare"): "De îndată ce o personalitate dezavuează comunismul și presupușii lui reprezentanți, apare, ca prin minune, dosărelul", pentru a ajunge în final să le reproșeze colegilor de breaslă căderea în capcana acelorași zvonuri și resentimente: "Voi, dragi prieteni intelectuali, sunteți obligați să mărturisiți, altfel vom amesteca grav adevărul cu minciuna! Pe urmă, când un confrate al dvs. este atacat grav, aveți datoria de a-l apăra. Domnule Eugen Simion, cred că am vorbit întotdeauna «pe față» și am dezavuat «romanul»

colectiv Epistolar. Știu că sunteți la cuțite cu Gabriel Liiceanu, dar nu este posibil să-l defăimati indirect, plătind o polită veche. Dragă Mircea Nedelciu, amândoi am râs de tam-tam-ul publicitar din jurul lui Octavian Paler, dar acum, când un psihanalist convertit la criticism îi atribuie autorului gândurile și vorbele personajului, tu sunt sigur, îl vei apăra primul. Domnule Marin Sorescu, dacă îi iubiți pe scriitorii mai tineri, apărați-i de acuza de «veleitarism», chiar dacă nu sunteți convins de valoarea lor excepțională. Domnule Augustin Buzura, dacă v-ați plecat urechea spre dreptatea celor umili și revoltați, mergeți, ca romancier ce sunteți, în toate mediile, și cunoașterea să vă călăuzească vorba, nu părerea preconcepută. Societatea de mâine nu poate pleca de la un zvon. Nu există alt Dumnezeu pentru intelectual decât adevărul. Pentru că, dragi prieteni, țara asta colcăie de zvonuri. Pentru că voi cunoașteți forța și nebunia zvonului. V-ați întrebat, desigur, cine are interes să agite masele cu susoteli de acest fel, «Vor să vândă țara», «I-au cumpărat cu dolari», «Au trăit în lux», «O să ne arunce pe drumuri», «A fost amanta lui Coposu», «O să aducă moșierii și exploatatorii» și multe altele? Nu vi se pare curios că zvonurile au o singură direcție? Cum să le dezamorsăm? Cum să potolim valul de violență și entuziasm nimicitor?". • Pentru Elena Ștefoi, opoziția se face vinovată de un deficit democratic în oglindă cu abuzurile noii puteri: "Nu-i prea ușor de acceptat (dar poate e necesar să înțelegem) că același mecanism care l-a ajutat pe domnul Iliescu să-și dea în petic (și să jignească o anumită categorie) a determinat (la alt nivel, desigur), faptul că toți cei dispuși să se solidarizeze cu jigniții n-au știut să nu-i jignească pe cei care, dintr-un motiv sau altul, s-au grăbit să n-o facă. Dacă «golaniada» e opera unui fost activist, reacția vehementă a «marii mase» nu-i decât opera lipsei de tact social a opoziției. (...) Preocuparea excesivă pentru sensibilizarea opiniei publice internaționale i-a «ajutat» pe manifestanți nu să se apropie (așa cum ar fi meritat) de dragostea, înțelegerea și respectul celor pe care i-au tot somat să se trezească și să se deștepte, ci chiar să se îndepărteze de ei. (...) Am intrat într-o fază istorică în care oportunismul, demagogia și aroganța politică s-au nuanțat și se vor nuanța multă vreme. (...) Cine n-a înțeles că acest popor s-a săturat (...) de atotputernici și atotștiutori, de bau-bau-ul sovietic și de ajutorul american, de dosare de cadre și de opțiuni politice transmise pe cale ereditară, de talentul de a vedea doar paiul din ochiul altuia și de convingerea că cei care nu se-nghesuie la plăcinte sunt proști, cine n-a-nțeles toate acestea (și tânjește spre arena politică fără să-i pese că nu le-a înțeles) e la fel de vinovat ca și cel care le-a înțeles dar consideră că trebuie să le uite fiindcă se află în vârf. Neam săturat de ipocrizii și idolatrie și totuși nu putem scânci (speriați de moarte) că «Occidentul o să-și întoarcă fața de la noi dacă Frontul câștigă alegerile». În pofida tuturor păcatelor noastre, vrem (cu adevărat) democrație. N-avem, în acest sens, decât o singură sansă: să n-așteptăm să ne salveze președintele tării, să n-așteptăm să ne-mbogățească guvernul, să n-așteptăm să ne împingă

parlamentarii direct în raiul european".

La rubrica "Structuri în mişcare", Ion Bogdan Lefter face, în contextul etern "caragialian" al apropiatelor alegeri libere, un bilant optimist al maturizării opoziției civice la nivelul unei "alternative democratice de masă, greu de redus la tăcere în condițiile de astăzi" (Curat constitutional! Muzica! Muzica!). Autorul formulează rezerve doar față de inabilitatea Asociației Timișoara în a media "dialogul" dintre stradă și Putere și față de "elitismul" Grupului pentru Dialog Social, ale cărui personalități (pe care declară, pentru a îndepărta orice bănuieli, că le "admiră și le stimează foarte mult") ar vădi un "reflex de superioritate" ce le împiedică să cupleze cu "massa": "Asupra acestor lucruri intelectualitatea românească mai are încă de meditat. Participarea ei va deveni esențială doar în măsura în care va înțelege exact - adică lucid și totodată «umil», realmente solidar semnificațiile potențialului socio-politic al alternativei democratice care se înfiripă la noi. Cu atât mai mult cu cât datele «iocului» se vor schimba substanțial după 20 mai, când în grădinile patriei vor înflori trandafirii!...".

□ Tot despre alegeri și confuzia valorică asociată scriu – dintr-o perspectivă confesivă, de prozatori - Gheorghe Crăciun (Camera cu ceată) și Mihai Giugariu (Tablouri vivante).

Mircea Nedelciu își încheie rubrica "Platforme și programe" printr-un mic text, În loc de concluzii, în care ironizează vidul de idei al platformelor și programelor electorale aflate în competiție. O observație: "Principala problemă a culturii de azi este ieșirea de sub teroarea ideologizării și trecerea cu cât mai puține pierderi sub teroarea pieței".

□ Bogdan Ghiu semnează un mic eseu subiectiv, îngrijorat de pierderea libertății post-alegeri în raport cu Puterea (Înainte de tăcere).

Alte titluri din sumar: noi Urme de Virgil Ierunca; prima parte a unui eseu semnat de Lucian Raicu despre jurnalul intim (De ce se scrie jurnal) – oferit spre publicare de autor lui I.B. Lefter în 1987, pentru numărul tematic al "Caietelor critice", dar oprit de cenzură; poezie de Daniel Bănulescu, Anca Mizumschi, Cristian Simionescu și Eugen Suciu; proză de Salvina Adam (Un dor de altă viață) și Florin Sicoie (Povestea fără de sfârșit); cronici de carte semnate de Cristian Moraru (Memento... captum iri, despre Fenomenul Pitesti de Virgil Ierunca), Tania Radu (Prețul dilemei, despre Destine de Mihai Giugariu); eseuri de Dan C. Mihăilescu (Grumpy și neantul valah, reacție împăciuitoare la articolul polemic al lui Alexandru George despre Cioran), Andrei Corbea (partea întâi din În vizită la Ernst Jünger), Silvia Chițimia (Glose la Numele trandafirului), Gabriel D. Ivan (partea întâi dintr-un text fals-ludic: Cine este filosofii și ce vrea ei? sau Eseu despre starea civilă a filosofului), Vasile Morar (Povestea deschisă a utopiilor totalitare).

• Nr. 20 al revistei "Orizont" are pe prima pagină un editorial de Marcel Tolcea: *Spre Europa, cu spătarul Milescu*. Potrivit autorului, manifestația din Piața Universității ar indica, înainte de orice, "o regăsire a diapazonului dicției protestatare, în care disperării i se adaugă o ironie și o inventivitate fără

precedent în istoria revendicărilor sociale". Totuși, "rămâne o întrebare firească: de ce cota de simpatie natională stă cu mult sub cea de peste hotare?", în condițiile în care "electoratul de tacâm", majoritar, va fi câștigat în alegeri de FSN și Ion Iliescu. Finalmente, "moderația (camuflarea) devine o virtute, ea fiind expresia exactă a stării poporului care, el, dorește să-și păstreze inconstient stat quo-ul sufletesc, toate habitudinile, cu orice risc. Din acest unghi, democrația reală devine un stress, evident neacceptat. (...) Câtă vreme interogațiile asupra Adevărului Revoluției rămân tot ale Sfinxului, mi-e teamă că nu vom ști cu adevărat unde suntem".

Lucian P. Petrescu glosează în marginea situației preelectorale (Drum fără întoarcere): "Poate că partidul celor din stradă nu s-a născut", iar Smaranda Vultur eseizează în jurul unor notiuni-cliseu din presa politică a momentului (Adevărat, real, veritabil). Daniel Vighi, Ioan Morar și Romulus Bucur răspund succint la o anchetă despre Ce așteaptă democrația de la literatură (și viceversa). Ioan Morar: "onestitate, demnitate, solidaritate". Romulus Bucur: "În primul rând, s-o apere".

La rubrica de dialoguri "Confidențial", Ștefan Agopian conversează cu Adriana Babeți despre literatură și societate, afirmând, mucalit, că șansa scriitorului român în postdecembrism ar fi "ori literatura de piață, ori feseneul".

□ Cornel Bogdan și Cornel Ungureanu realizează o anchetă despre Supraviețuirea prin lectură (înainte și după decembrie 1989), la care răspund lapidar (la întrebarea "Ce mai citiți?"): Augustin Buzura ("Ce să citesc? Ziare"), Mircea Dinescu ("N-am timp să citesc"), Ștefan Aug. Doinaș ("Nu citesc nimic"), Ion Pop ("Citesc ziare. Deocamdată, ziare"), Laurențiu Ulici ("Citesc ziare. Sunt foarte proaste. Literatură, cu mare dificultate. De vreo săptămână mă chinui să citesc cartea lui Mihăieş și nu reușesc"), Eugen Simion ("Cel mai puțin mă interesează articolele politice ale intelectualului român. Sunt de o intoleranță surprinzătoare"), Z. Ornea, Petre Stoica ("Presă. Atât"), Eugen Uricaru ("Nu mai citesc cărți. Ca doamna Thatcher, că și ea a declarat asta. Am trecut de la fictiune la realitate"), Ion Bogdan Lefter ("Nu e timp de citit. De câteva nopți stau în Piața Universității"), Nicolae Breban ("Îl citesc pe Vighi. Promite mult. Îl citesc pe Mihăies. E strălucitor"), Petre Sălcudeanu ("Mă imbecilizez citind ziare"), Ion (sic!) Holban ("Citesc literatură de bună calitate. Scriitorul român a trecut la foileton politic. Şansa lui e, însă, literatura"), Nichita Danilov, Sergiu Celac, Constantin Toiu ("Au apărut publiciști foarte buni. Oameni noi. Mergeti în Piața Universității și citiți afișele. Sunt de un umor nebun. E un fenomen specific acestor vremuri"), Mihai Şora, Magdalena Bedrosian ("De trei luni nu citesc decât ziare"), Florin Iaru, Cornel Moraru ("Lecturile obligatorii ale unui cronicar literar") Gabriela Adameșteanu, Livius Ciocârlie ("Ziare, ca tot omul"), Dumitru Toma, Bedros Horasangian, Horia Bădescu, Al. Dobrescu, Gheorghe Schwartz, Alexandru Deal, Florin Bănescu, Helmut Britz, Slavomir Gvozdenović, Emil Brumaru ("Nu citesc decât ziare"), Fănuș Neagu ("Suetoniu. Tolstoi"), Radu Cosașu ("Citesc Kundera. Nemurirea. Recitesc Lucien Leuwen. Ziare, Liberation şi L'Equipe. Presa noastră e foarte efervescentă. De multe ori, iresponsabilă"), Mircea Ciobanu, Florin Manolescu ("Ziare. Cărți"), Valeriu Cristea ("N-am citit nici o carte în ultima vreme"), Florin Mugur, Marius Tupan, George Bălăiță, Ștefan Agopian, Mihai Sin ("Ziare, reviste... Presa e cronofagă"), Alexandru Piru ("Nimic, în afară de ziare"). □ Octavian Paler dialoghează cu Marie-France Ionesco, revenită în România după cinci ani. Despre E. Ionesco, M.-F.I. afirmă că și-ar fi dorit să revină în țară, dar e "împărțit între speranță, îngrijorare și nesiguranță pentru ceea ce se va întâmpla", dramaturgul sperând, la acel moment, în soluția monarhică. Despre punctul 8 al Proclamației de la Timisoara, M.-F.I. afirmă că e o "necesitate morală".

• Articolul lui Nicolae Breban (*Ideea europeană*) din nr. 5 al revistei "Contemporanul..." este prilejuit de apropierea primelor "alegeri libere după o jumătate de secol de tiranie, de tiranii, războaie și farsă politică, de confuzie și suferință civică".

19 mai

• "Tineretul liber – Suplimentul literar și artistic" (nr. 20) publică (În direct de la Paris) mai multe texte cu tematică electorală – culese de Nicolae Iliescu, trimisul special al publicației la Paris: intervenții semnate de Mircea lorgulescu (Militați pentru curățirea oamenilor), Claude Karnoouh (Politica nu înseamnă morală), Dan Culcer (...despre demagogie) și George Astalos (Eu cu cine votez?). Mircea Iorgulescu reproșează presei românești lipsa analizei: "E prea mult senzațional, sunt prea multe fapte fugar prezentate și necomentate. E o înghesuială la disidență, ca și pe aici. În plan literar, se ridică plapuma omagială și se arată cu degetul, dar nu se face o riguroasă analiză a faptelor. Trebuie să stârpim cu toții condițiile necesare și neobligatorii ale apariției mlaștinii în care au căzut marii scriitori români - Sadoveanu, Călinescu, Arghezi, Preda, Stănescu, chiar generația dumneavoastră. Nu neg defel valoarea literară, indiscutabilă, dar aceste lucruri e de dorit să nu se mai repete nicicând. Scriitorul nu slujește puterea, ci se îndoiește de ea necontenit, asta trebuie să înțelegem din «evenimente». Optez pentru acest cuvânt, nu «revoluție»". La întrebarea (formulată de Nicolae Iliescu) "Ce trebuie să facă un intelectual?", același M.I. răspunde: "Întâi de toate să nu se amestece în ceea ce nu înțelege de-ajuns și să compare totul la scară planetară".

De la Paris vin și versurile lui Vintilă Ornaru și cele două schițe însoțite de un portret ale lui Edgar Reichman (convorbirea și traducerea: Gabriel Rusu). Din interviul luat lui Reichman merită reținut răspunsul la întrebarea "Crezi că scriitorul român, mai ales cel tânăr, trebuie să vină în străinătate?": "Trebuie ca tot timpul să-și încerce forțele cu Vestul, dar să nu plece din România. Să învețe în străinătate, să se informeze, să scrie, dar să rămână în România. România n-a primit premiul Nobel. Este inadmisibil ca o cultură atât de deschisă să rămână închistată în limitele provincialismului. Alături de literatura poloneză și literatura rusă, literatura română este cea mai interesantă din estul Europei. Deci, acum mai mult ca oricând literatura română are nevoie de scriitorii ei".

Bedros Horasangian semnează editorialul *Paris*, pur și simplu, iar George Cușnarencu, articolul Paris: Coup d'oeil.

Mihai Coman recenzează pe larg varianta în limba franceză a cărții lui Mircea Eliade Ocultisme, sorcellerie et modes culturelles.

C.T. Popescu notează într-o tabletă: "Un interesant curent, răspândind mi(re)(a)sme de revoluție culturală, își strânge afluenții și se rostogolește tot mai insistent la vale, printre noi și peste noi. După alinierea lui Gherea cu Lenin și doctorul care ne-a prescris regimul – câți au protestat, ei au auzit -, se poate constata că numele Labis este evitat cu pudoare (eu l-am mai întâlnit doar într-o notă de subsol a lui I.B. Lefter), că Sadoveanu, Arghezi, Călinescu încep să fie tratați drept colaboratoriști, că renumitul autor de romane degeaba Al. George îi ia la refec pe Camil Petrescu pentru același motiv. Că dl. Liiceanu îl incriminează pe, în primul rând, scriitorul Karl Marx. În schimb, tot se bate-n ciocoi, fie că provine din surghiun, fie din fondul autohton underground e bun și se publică. Regret, dar nu pot să gândesc decât că a fi plecat din țară nu e o vină, dar nici nu e un merit. Acest maccarthism aplicat unor autori de valoare indiscutabilă în plan literar, și pe deasupra și morți demult, are ca principal efect ocultarea problemei confecționarilor contemporani de texte, care nu c-ar fi ceausiste, dar sunt pur si simplu proaste. Ce mai caută exempli gratia, zerouri împlinite ca Vasile Băran și Platon Pardău (...) în redacția de proză a unei reviste de ținuta «României Literare»? De pe unde mai ridică procente anghila de baltă Paul Everac? M-au trecut fiorii auzind că Mincu Marin este decan, sau așa ceva, pe la o facultate de filologie din Constanta. Vreau să fiu bine înțeles: nu doresc prigonirea nimănui. Amestecul politicii cu semn fatalmente basculant în literatură nu poate duce la nimic bun. Dar că nici acum valoarea, acest concept sufocat de balcanism, bizantinism, orientalism, să nu primeze, mi se pare tragicomic".

• Ilie Păunescu semnează în "Dreptatea" un text mobilizator, în așteptarea alegerilor din 20 mai: *Revoluția va învinge contrarevoluția*, punând în oglindă un articol *despre* Ana Blandiana din ziarul "Azi" și unul *de* Ana Blandiana. "Cea mai sensibilă și cea mai talentată doamnă din literatura română contemporană scria în «România literară» că în Piața Universității din București și în Piața Operei din Timișoara se află tot ce poporul român are mai bun, mai conștient și mai național, toate rezervele de altruism și de responsabilitate, toată capacitatea de analiză și de intransigență". Autorul articolului din ziarul "Azi" – un fost "golan" – se întreba ironic dacă mai poate rămâne în piață, pentru că, într-o "criză de conștiință gravă", el nu se considera "ca făcând parte dintre cei mai buni". "Concluzia jalnică a falsului pocăit": "tinerilor din Piața Universității li s-ar inocula «o ură care îi scoate din minți», e de așteptat că vor sări «turbați să-și ucidă semenii» de altă părere decât ei.

Printre autorii morali ai asaltului «turbaților» s-ar număra «și Ana Blandiana care le-a dat binecuvântarea ei și i-a numit așa cum am văzut că i-a numit»".

• Recapitulând, într-un interviu acordat "României libere" (Revoluția continuă pentru că minciuna continuă), ceea ce susținuse de curând la Madrid, cu ocazia Colocviului "Perestroika și literatura țărilor din Est", Ileana Mălăncioiu mărturisește că "s-a plasat ferm alături de manifestanții din Piața Universității". Poeta declarase în cel mai important cotidian madrilen "El Pais": "Au murit cei mai bravi tineri pentru a-l înlătura pe tiran. Eu acum sunt alături de cei pe care guvernul actual îi numește golani: studenții care nu acceptă ca minciunile să continue și nu acceptă nici comunismul care se întoarce pentru a intra pe ușa din dos". Totodată, M.L. afirmă că în toate intervențiile ei a căutat să dezvăluie adevărul despre realitățile de la noi, inclusiv împotriva lui Petre Roman care, într-o recentă vizită întreprinsă în Spania, declarase că "pentru el, comunismul nu mai există de la 21 decembrie [1989]".

20 mai

- Sub titlul *Critica luciferică*, Gheorghe Grigurcu dedică o cronică, în "Dreptatea", volumului lui Valeriu Cristea, *Despre Creangă*. ☐ Același Gh. Grigurcu schițează, în articolul *Inconsecvențe*, o serie de portrete morale ale confraților. O primă categorie ar fi cei "ce și-au vândut condeiul puterii dictatoriale" și care acum se străduiesc "de a se «curăți»", fără a reuși o "convertire reală", în cele mai multe cazuri. Alții mizează pe "disidența lor târzie", pe care autorul articolului o interpretează "sub stigmatul oportunismului": "Suferințele (extrem de relative) prin care au trecut asemenea literați nu ne dau, oricum, sentimentul măreției". În fine, "o speță încă mai neașteptată" o constituie "independenții", care ar ascunde "partizanatul cel mai categoric": "Stăm și ne minunăm chiar de *dimineață* de asemenea *fapte* și *pretinse adevăruri*, ca la *roata lumii. Baricadele* conștiinței noastre să fie oare așa șubrede, simple construcții de carton? Inconsecvența triumfă în dulcea frământare balcanică (...). Inconsecvența, această irezistibilă lambadă a vieții noastre gazetărești!".
- Într-un articol din "România liberă", Speranța noastră, istoricul Al. Zub se declară de partea manifestanților din Piața Universității: "Din acel balcon am putut privi, o clipă, marea de capete cu făclii aprinse, unduind sub bătaia discretă a vântului libertății. Era acolo parcă un singur suflet, vibrând la o singură poruncă, aceea de a folosi ceasul victoriei pentru o renaștere adevărată. Spectacol irepetabil, de o măreție unică în economia întregii mișcări de renaștere a răsăritului european. Lumea noastră, despre care s-a spus mereu că nu e în stare a-și apăra demnitatea, vădește în aceste clipe un remarcabil simța l datoriei, invitând puterea la un dialog constructiv și reclamând pentru sine un legitim respect. Cei pe care puterea i-a numit «golani», ca să-i discrediteze

față de opinia publică, se manifestă în aceste zile și nopți memorabile ca un corp solidar și deplin conștient".

21 mai

• Atitudinea publică a lui Nicolae Manolescu face obiectul unui articol publicat de Ion Lăncrănjan în pagina culturală a "Democrației" (nr. 18), Greșeala esentială (I): "După ce a eșuat în tentativa de a ocupa revista «Contemporanul», cu sprijinul «competent» al noilor «foruri culturale», care nu se mai amestecă în problemele concrete ale organizării și dezvoltării culturii (...), domnul N. Manolescu s-a concentrat asupra ocupării «României literare» luptându-se cu domnul Octavian Paler, aflat și domnia-sa în «campanie de primăvară» (...). Au fost, se spune, confruntări îndelungi, apelându-se în cele din urmă la «democrație», organizându-se o alegere liberă (...), redacția optând în marea ei majoritate pentru domnia domnului N. Manolescu, cu toate că revista nu e a redactiei, e a Uniunii Scriitorilor. (...) Cei ce vor să pună mina pe câte-un ciolănaș o pun, și gata. S-o pună, am zis eu, sperând că domnul Manolescu se va potoli, după ce își va satisface acest «înalt ideal estetic», ceea ce nu s-a întâmplat, din nefericire, ceea ce nu se putea să se întâmple, domnul Manolescu fiind discipolul cel mai credincios (...) al «marilor dogmatici» din perioada 1950-1960 (I. Vitner, M. Novicov, Ov. S. Crohmălniceanu, P. Georgescu), iar acestia (...) au fost adepții «ideii partinice» de dominare administrativă a literaturii (...). E adevărat că domnului Manolescu nu i s-a adus cererea de înscriere în partid și că a practicat o critică literară antidogmatică, în aparență, numai în aparență. (...)/ Să revenim, însă, la isprăvile domnului Manolescu, mai ales că aceste isprăvi ne privesc direct, domnul Manolescu cerând clar și răspicat, în primul numîr al «României literare» pe «spatele» căreia și-a trecut numele ca director (...), să mi se pună călușul în gură, scurt să fiu redus la tăcere, cum nu a fost redus dumnealui niciodată (...), domnia-sa afirmându-se și formându-se, ca și alții, de altfel, în acești ani, plătindu-le, ca și alții, un tribut destul de mare (...), practicând, mai mult declt alții, dezicerea și compromisul, bătând mătănii pe la porțile unor «mari demnitari», ca să urce, să parvină, deosebindu-se astfel de alții, care nu vroiau decât atâta: să existe. De ce formulează domnul Manolescu o asemenea cerere, un asemenea ordin, de fapt (...)? Pentru că, susține domnia-sa, i-am denigrat pe scriitorii disidenți. Dar eu nici n-am vorbit de scriitori în articolul din «Democrația» (nr. 8), am vorbit de «creatori», în genere, iar dintre acestia m-am referit doar la cei ce au cerut și cer interzicerea și nimicirea altora, m-am referit la cei ce vor cu orice pret să readucă în actualitate fie practicile fasciste, fie pe cele proletcultiste ale etichetărilor".

23 mai

• Într-un articol din "Luceafărul" (nr. 23), *Tranzit*, în cadrul obișnuitului său "Chenar", Dan C. Mihăilescu se arată descumpănit de "zgomotul și furia" pre-

și post-electorale și sceptic în privința viitorului imediat: "Ce va rămâne din Piata Universității, spiritul sau litera? Zgomotul, vointa sufocată ori numai inscripțiile? (...) Si ce față a disperării va umple urnele (de vot)? (...)/ Ați observat cum am așteptat ziua de 20 mai? Exact ca pe congresul XIV. Cu aceeași înverșunare și aceleași întrebări: cade? nu cade? se întâmplă sau nu? Doar că atunci așteptam într-o tăcere lugubră, iar azi am făcut-o într-un vacarm coșmaresc. (...) Atunci, cei mai mulți sperau c-o să se schimbe ceva. Acum, foarte multi speră că n-o să se întâmple nimic. Fanaticii schimbării erau și sunt aceiași, doar că acum sunt fanaticii lui status quo. Cei care visează Altceva, acum re-devin dușmani de clasă. Iar puterea, ca întotdeauna, i-a selectat rapit și eficace pe partizanii la-felului. (...) De-o parte, cei mulți, care, în numele vechii complicităti generale, omniculpabile, vor cicatrizarea, armistițiul moral. De cealaltă, ostilii închiderii, care știu că sutura nu vindecă sângele diabetic. (...) Oricum, ce s-a sfârșit la 20 mai – abia începe". □ Într-un articol despre Moartea citește ziarul, Florin Manolescu subliniază faptul că volumul marchează etapa radicalizării atitudinii anticomuniste a lui Mircea Dinescu, remarcând, pe de altă parte, o așa-numită inconsecvență civică a poetului, care, în primăvara lui 1990, nu s-a alăturat demonstranților din Piața Universității.

Cristian Popescu (O nouă decadă literară), Laurențiu Ulici (O nouă generație) și Dan-Silviu Boerescu (Obsesia identității) scriu despre "promoției '90" (în pagina rezervată, ca în fiecare nr., acesteia).

C.P.: "În această pagină, în primele 16 numere ale noului «Luceafăr» (sic!) au apărut 16 nume de (foarte) tineri poeți, prozatori, eseiști (și un dramaturg). În majoritatea cazurilor, aceste apariții au însemnat pentru autorii lor o redebutare. S-ar putea spune însă (cel puțin metaforic) că acesta a fost adevăratul lor debut. Suntem în primul an al unei decade întru totul deschizătoare de drumuri: de la cele politice până la cele administrativ - sau pur-literare. Ca (foarte) tânăr scriitor, chiar dacă ai publicat înainte - fiind observat și de critică - parcă tot mai bineți șade să debutezi în '90./ Despre caracteristicile literaturii pe care o vor scrie tinerii profesioniști ai următorilor 10 ani cred că nu se poate vorbi înaintea apariției unei (unor) antologii reprezentative sau înainte de prima (a doua) publicare în volum a celor care vor compune nucelul unei noi promoții. În legătură cu diferențele (și asemănările) cu optzeciștii (...) mi se pare prematur a ne pronunta. (...)/ Cele 16 nume apărute în numerele de până acum din acest an vor «face» această pagină a revistei «Luceafărul» pe tot parcursul lui 1990. Ar fi - credem - un mult mai mare câștig impunerea a 4-5 (să zicem) tineri scriitori decît uitarea celor 50 de posibili debutanți ai «principiului» un număr - un nume./ Şi o - absolut necesară - mărturisire: în ultimii ani două nume sau legat în adâncime de soarta literară (și chiar existențială) a - pe atunci viitorilor nouăzeciști: Mircea Martin și Laurențiu Ulici (...)". L.U.: "De faptul că promoția '90 - căreia n-am greși dacă i-am spune și promoția revoluției – este o realitate certă a peisajului literar nu cred că se mai îndoiește cineva dintre cunoscătorii literaturii contemporane. Grupul de scriitori tineri afirmat cam din '86-87, adunând în doar doi-trei ani aproape o sută de nume, e la această oră suficient de constituit pentru a nu putea fi trecut cu vederea. (...) De altfel, nimeni nu contestă existența unor scriitori tineri în clipa de față (alții, fireste, decât optzecistii care nu mai sunt tineri la media lor de 35 de ani). În schimb, e contestat, mai ales de către optzeciști, de fapt numai de către optzecisti, statutul lor de promotie autonomă înlăuntrul unei generații. (...) e mai curînd mica vanitate paternalistă, poate și gelozia fratelui mai mare față de mezin, decît examinarea serioasă a literaturii scrise de acești tineri. Există însă, și încă la vedere, o seamă de trăsături de ordin pur literar ca și de ordin sociologic care atestă și totodată definesc particularitățile de promoție ale scriitorilor în discutie./ Una ar fi afirmarea lor grupată, precum a optzeciștilor si, mai devreme, a saizecistilor, altfel zis caracterul exploziv al impunerii în peisaj. (...) Alta ar fi, de data asta în planul literarității, tendința (de nuanță postmodernistă) de reordonare a retoricilor în baza radicalității atitudinii generale față de realitate, înțeleasă aceasta ca succesiune infinită de oglindiri succesiv-obiectiv, documentar-fictiv, text-intertext. (...) Deocamdată, procesul edificării unei retorici specifice (poate, odată, și al unei estetici generale) e la început și, ca atare, deschis spre imprevizibil (...). Nu peste multă vreme, toate aceste chestiuni se vor lămuri prin cărțile celor implicați. Adică ale celor pe care, într-o ordine absolut aleatorie și, desigur, incompletă, îi numesc aici: Cristian Popescu, Horia Gârbea, Ioana Es. Pop, Daniel Bănulescu, Augustin Ioan, Vlad Niculescu, Cătălin Țîrlea, Ion Manolescu, Marian Ilea, Lucian Vasilescu, Ovidiu Verdeş, Andrei Bodiu, Marius Oprea, Caius Dobrescu, Rodica Purniche, Simona Şerban, Andrei Damian, Simona Popescu, Diana Manole, Alexandru Baghiu, Dan-Silviu Boerescu, George Arun, Nicoleta Pavel, Letiția Olaru, Petre Barbu, Bogdan Teodorescu, Iulian Costache, Salvian Adam, Paul Vicinius, Mihail Gălățanu, Petru Dunce și mulți, mulți alții".

• În nr. 17 al revistei "Cuvântul", în cadrul rubricii "Contacte", Dan Pavel dialoghează cu Thomas Kleininger ("Politica este un spațiu al minciunii și al mârșăviei") — despre Grupul pentru Dialog Social, politică și cultură. Th. K.: "(...) prin cultură nu se înțelege numai o filosofie foarte abstractă sau o literatură foarte sofisticată (...), ci prin cultură vom înțelege de-acum înainte și cultura politică. În ceea ce privește activismul de care am fost brusc cuprinși, el se naște din ceea ce s-a numit în acele nopți memorabile vidul de putere. Intelectualii au simțit că nu există o clasă politică pregătită pentru a prelua edificarea noii societăți. (...) De fapt, intelectualii nu au ce căuta în politică, deoarece politica este o profesiune ca oricare alta și ea trebuie făcută de profesioniști. (...) Foarte mulți care s-au angajat acum vor ieși din politică și vor ieși decepționați, pentru că este un spațiu al minciunii și al mârșăviei (...). Este un spațiu necesar, dar intelectualii adevărați sunt chemați să facă altceva decât politică. (...) Grupul de Dialog Social nu poate fi bifurcat în felul acesta:

unii fac politică, alții fac cultură. Și cultura sau țelul pe această linie ar fi edificarea unei școli a democrației, a unor instituții care vor putea, pe lungă durată, să atingă aceleași scopuri pe care și le propun reprezentanții grupului care încearcă să activeze pe scena politică propriu-zisă. (...) aici vom oferi alternative la politica oficială, vom fi, așa cum ne-am angajat (...), o instanță de control".

Sub titlul Alegerile s-au terminat. Comunismul a fost pus în libertate. Nomenclatura este în floare. Numele florii e trandafirul, putem citi un amplu grupaj de articole politice – toate într-o notă deziluzionată – despre scrutinul din 20 mai, grupaj la care participă: Ioan Buduca (Libertatea alegerilor nu înseamnă, implicit, și libertatea conștiințelor), Cornel Nistorescu (Catastrofala victorie), Tudorel Urian (O amendă, o nimica toată), Dan Pavel (Nu se prelungește, dar votăm în continuare), Ioan T. Morar (Parlezvous France Presse?), Radu G. Țeposu (Repetiție finală).

24 mai

• În editorialul din "România literară" (nr. 21), O poliță în alb care trebuie onorată, Nicolae Manolescu comentează victoria FSN în alegerile din 20 mai, apreciind că votul covârșitor în favoarea acestei formațiuni "a fost mai mult unul sentimental decât unul politic": "FSN a fost identificat de către mulți alegători cu acei oameni care l-au înlăturat pe Ceaușescu".

 Maria-Luiza Cristescu publică articolul "De ce Socrate n-a făcut politică?".

Radu Tudoran, Nicolae Breban, Mihai Sin, Ion Bogdan Lefter, Mircea Cărtărescu, Mihai Ispirescu, Constanța Buzea și Platon Pardău participă la o anchetă intitulată Literatura, încotro?. Radu Tudoran: "Aștept ca generațiile tinere de scriitori să-și termine experimentele și să dea marea lor operă. Experiența pe care au trăit-o în copilărie și după aceea, pe care acum pot s-o judece lucid și cu maturitate, apoi uriașele schimbări petrecute pe pământ, în politică, în tehnică, în gândire, și întrepătrunderea țărilor și continentelor, care înseamnă universalitate, le deschide în față un câmp de inspirație nu doar inedit, ci și fără limită. Să tot scrii, slavă Domnului!".

Mihai Sin: "Dincolo de efervescența și frenezia publicisticii pe care scriitorii au practicat-o din 22 Decembrie încoace (publicistică cu precădere politică, dar nu pot să nu observ că multe alte urgente sociale – de pildă incredibila mizerie în care își duc traiul atâția și atâția oameni - au rămas încă departe de preocupările scriitorilor publiciști), cred că e evidentă o mare oboseală. Or, literatura are nevoie, în mult mai mare măsură decât publicistica (...), de acumulări de forțe, de-o profundă înțelegere a lumii și a individului. (...)/ În contextul mai larg al reabilitării individului, cred că literatura română va fi în mult mai mare măsură expresia personalităților pe care le are (...)/ Nu tendințele generale sau de grup vor fi cele mai interesante, ci, în sfârșit, aventura scriitorului ca univers unic. (...)". ■ Mircea Cărtărescu: "Ce literatură adevărată s-ar mai putea scrie, dacă vor veni vremurile pe care le presimțim? O lună, două, toți ne pregătiserăm să devenim scriitori într-o societate de tip occidental, ne plângeam că va crește concurența, că nu vom putea scrie atât cât va fi de mare cererea de literatură, că ne va inhiba faptul că poți spune orice, totul... Acum, însă? (...) Arta cere o finețe pe care vremurile brutale n-o permit. Și vremurile brutale nu pot fi puse-ntre paranteze de dragul eternității artei. Scriitorul, chiar cel mai nepolitic, vizionarul cel mai dus de pe lume, nu are de ales: trebuie să se implice. (...) Dacă libertatea comună este amenințată, scriitorul trebuie să renunțe la opera lui și să se alăture luptei tuturor. Deci, iată răspunsul meu la anchetă: literatura română va putea deveni în anii următori sublimă, chiar dacă va lipsi cu desăvârșire".

- Alina Mungiu îi reproșează lui Eugen Simion, în "Convorbiri literare" (nr. 14), o declarație făcută la TVR conform căreia nu se simte "cu nimic culpabil de cele petrecute în timpul dictaturii. Așa este, de ce să se simtă vinovat? Doar în vremea când Dan Petrescu murea de foame și Mircea Dinescu n-avea voie să iasă din casă, iar pe Ana Blandiana n-o publica nimeni, d-l Simion a rezistat și el! A rezistat pe pagina sa din «România literară!»".
- Numărul 21 din "Tribuna" include în sumar o piesă într-un act de Matei Vișniec, Apa, poemul Fabulistul de Petre Romoșan, pagini de Jurnal de Mircea Eliade 1976 —, dar și două eseuri, de Nicolae Steinhardt și Traian Verdinaș, Cum și despre ce vorbește Nae Ionescu, respectiv Martin Heidegger și Nae Ionescu (Sau două căi ale metafizicii).

25 mai

• În "Adevărul", Constantin Coroiu publică articolul Valorile literare și politice, unde se ridică împotriva "acțiunii de demolare" a "valorilor culturii noastre", numele citate fiind cele ale lui Arghezi, Sadoveanu, Călinescu, Zaharia Stancu s.a., chiar si al lui Eminescu, scriitori rediscutați "de pe poziții înguste de partid", reînviindu-se astfel "practici din anii '50". Articolul este o replică la un articol al lui Gheorghe Grigurcu din "Dreptatea", G. Călinescu și Iuliu Maniu: "Era de asteptat ca, după înlăturarea dictaturii și eliberarea de preceptele mutilatoare ale unei ideologii nefaste, marile valori ale culturii românești să-și consolideze pe deplin locul ce li se cuvine în conștiința națiunii și să-și exercite asupra generațiilor de azi și de mâine forța modelatoare. Dar așteptările și speranțele noastre au început deja să fie înșelate. Au revenit practicile de tristă amintire din anii '50 - în virtutea cărora biografiile și operele marilor creatori ai acestei țări - Arghezi, Sadoveanu, Călinescu, Zaharia Stancu și alții – sunt repuse în discuție de pe poziții înguste de partid. Eminescu însuși este anexat și pus la (pe) zid în chip de huligan. Că asemenea acțiuni demolatoare sunt susținute adesea de gazetari de care nimeni nu a auzit vreodată (între ei și absolvenți ai celor trei ani de la faimoasa «facultate» de ziaristică «Stefan Gheorghiu») nu ne miră. (...) Ceea ce mi se pare grav este că acțiunile de demolare sunt susținute de cine nu ți-ai fi imaginat vreodată, adică de oameni cu pretenții cărturărești, de altfel justificate (...). Un critic, e drept cu «ieșiri» publicistice și editoriale cel puțin bizare și înainte de Revoluție, îi întocmea nu de mult dosar de cadre în ziarul «Dreptatea» lui G. Călinescu. Cine n-a știut află acum de la Gheorghe Grigurcu, căci despre el este vorba, că G. Călinescu a fost un delator, un arivist, un cetățean și un intelectual nedemn etc. Pe ce se bazează cel care, așa cum ar spune Marin Sorescu, grigurcuie împotriva genialului creator de opere fundamentale? Pe niște texte ziaristice în care, vezi doamne, autorul monumentalei *Istorii a literaturii române de la origini până în prezent* și-a permis să-și exprime niște opinii mai puțin favorabile privindu-l pe omul politic Iuliu Maniu. Destinul în posteritate al lui G. Călinescu putea fi scutit de asemenea întinări și încă la împlinirea unui sfert de veac de la moarte, atunci când normal ar fi fost pentru un critic literar mai ales să se refere la *opera* celui comemorat...".

- Un articol din "Dreptatea", semnat de Dan Lazăr, Cu cărțile pe masă, se adresează direct lui Andrei Pleșu, care s-ar fi izolat într-un "turn de fildeș": "Nu ați fost curios să treceți prin «zona liberă de neocomunism» pentru a-i vedea pe «masochiști», dar l-ați trimis pe domnul Mircea Dinescu în recunoaștere". Disidentul Mircea Dinescu a "ratat drumul" spre "inima noastră": "Acest drum trecea prin balconul Universității, iar tinerii cu care nu a vrut să discute nu-i vor mai cere autografe. Îi aducem aminte de Céline, care la fel ca și dânsul a greșit tabăra". La rândul său, Ion Caramitru a dat un "comunicat blând", dar "tardiv" că s-ar solidariza cu "golanii": "ar fi trebuit să-și clarifice atitudinea acolo, în mijlocul tinerilor": "«Careul de ași» Andrei Pleșu, Ion Caramitru, Mircea Dinescu, Dan Hăulică, intră în politică cu deviza «să căutăm împreună o soluție». Se creează o senzație acută de cărți măsluite. Ei nu au nici o orientare politică, sau cel puțin așa vor să ne lase să credem. Au vorbit o oră fără să spună nimic. Deși textul este altul, procedeul este cunoscut. Au lansat o perdea groasă de fum, în spatele căreia își ascund interesele și orientarea. Și-au creau o poziție din care pot trece foarte ușor în tabăra învingătoare, fără să se expună".
- Editorialul lui Steian Tănase din revista "22" (nr. 19), *După cădere*, dezvoltă câteva reflecții asupra alegerilor de la 20 mai, încheiate cu victoria Frontului Salvării Naționale: "Presupunând că ideologia sa nu este una de tip comunist (?), aparatul cu care FSN-ul va exercita puterea, și a făcut-o în aceste luni, este cel de dinainte de revoluție./ Cert este însă că această înfățișare schimbată a provocat confuzie, identificarea forțelor politice s-a făcut cu greu și cu o mare pierdere de timp; acest timp scurs a fost fatal pentru opoziție. Opoziția a pierdut la 20 mai și din cauze mai simple, nepolitice. Oamenii au votat pentru continuitate. Trecutul trăiește puternic în fiecare. Nu suntem pregătiți pentru schimbare, ne temem de ea. Reformele sunt inevitabile, așa că s-a obținut o amânare. Majoritatea absolută obținută de FSN indică nu numai priza acestei grupări la oameni, nu numai handicapul la care și-a obligat adversarii încă din ianuarie, indică și o mentalitate colectivă nedetașată de

acel NU spus răspicat lui Ceaușescu. (...) Cred că am subapreciat cu toții vigoarea acestui conservatorism".

Revista îi acordă un drept la replică lui Silviu Brucan, în urma articolului publicat în numărul anterior de Norman Manea: "(...) Vă asigur că nu am de gând să polemizez cu acest domn, despre care nu auzisem până la întâlnirea de la Washington, după cum nu auzisem nici de colegiul Bard din statul New York, unde pare o funcționa într-un post nedefinit. (...) Oricare ar fi opiniile despre activitatea mea din trecut (...), un lucru nu poate fi contestat, și anume că programarea mea ca «speaker» la tema Originile disidenței era perfect justificată și asta o știu nu numai românii, ci și americanii./ Fapt este că la această temă eu am avut ceva de spus, în timp ce Dl. Norman Manea, în lipsă de «material» privind propria sa activitate, a găsit cu cale să-și exprime «iritarea» lansându-se într-un atac împotriva mea. Un lucru relatat în mod exact de Domnia Sa este replica mea: «Dumneata ai ales să lupți pentru democrație în statul New York. Este mult mai ușor decât să lupți în România și să înduri închisoarea pentru asta». (Nu sunt scriitor, dar eu as fi tradus «Dumneata ai preferat să lupti».)/ Într-adevăr, desi pot să înteleg în termeni umani această preferință pentru un stat în care lupta pentru democrație nu comportă nici un risc, cred că beneficiarii ei ar trebui să manifeste un minimum de decență morală atunci când se referă la oameni care au preferat să se întoarcă mereu acasă, în România, și să-și pună pielea la bătaie, deși au avut numeroase oferte atrăgătoare din partea unor mari universități americane, și nu a unui oarecare Bard College./ (...) Dl. Norman Manea declarase unor ziare locale că este viitorul ambasador al României în Statele Unite, «cum mă sfătuiseră unii amici». Nu știu dacă sfatul unor amici poate să constituie o scuză pentru lansarea publică a unei asemenea afirmații, dar cred că ea spune multe despre persoana Domniei Sale./ Cât despre modul în care prezintă Domnia Sa conferința mea și reacția publicului din sală, aș putea doar menționa că organizatorii americani ai unor asemenea conferințe nu oferă tribuna unor «speakeri» decât după ce s-au convins în mod temeinic de francezi cer cărți românești, revista publică partea a doua a dialogului cu Monica Lovinescu și Virgil Ierunca găzduit de GDS Monica Lovinescu: "Ceea ce se poate spune acum scriitorilor și eseiștilor români e că în momentul de față România interesează, că editorii francezi cer cărți românești. S-a întâmplat să încercăm să impunem anumite cărți românești care ni se păreau foarte interesante și ne loveam de două lucruri. Primul era literatura încifrată: ea găsea în cititorul din România un complice care citind-o, o descifra, transformând faimoasele «şopârle» în adevăruri. El înțelegea. Dar pentru un cititor occidental, același lucru era total lipsit de sens. Toată literatura generației '80, extrem de interesantă, este pe de o parte făcută pe niște strategii narative care în Franța datează de destui ani, iar pe de altă parte explozia străzii este fotografiată cu subînțelesuri care pentru un editor francez nu reprezintă absolut nimic. Al doilea lucru este că din Răsărit, finalmente, lucrurile care au contat într-adevăr sunt cele care i-au adus cititorului occidental o experiență inedită lui. Trăirea într-un regim totalitar, cu ceea ce implică el: atomizarea societății, explozia psihismului (pe care îl găseai, de pildă, în Înălțimile prăpăstioase ale lui Zinoviev) pentru un editor occidental reprezenta ineditul. (...) Literatura română (...) nu are asemenea texte, iar ceea ce mă întreb este dacă le va avea. Pentru că mulți scriitori români sunt – și pe bună dreptate – foarte satisfăcuți de ceea ce au făcut și zic: vom continua așa. Scriitorul român, ca și scriitorul ceh, ca și scriitorul polonez are însă un domeniu trăit, un domeniu de explorat care este fără precedent: totalitarismul".

• Nr. 21 al revistei "Contrapunct" – primul după alegerile generale din 20 mai - se deschide cu un editorial moral-politic de Carmen Francesca Banciu: Dintr-un mic text învecinat, cu caracter de proză parabolică, al lui Ștefan Agopian (Femeile îngere) e de reținut următorul pasaj: "Am făcut o revoluție care n-a fost revoluție. Am făcut o revoltă care continuă: ea, revolta, continuă împotriva poporului român".

Pe aceeași pagină, Hanibal Stănciulescu schițează, sarastic, un scenariu apocaliptic post-alegeri: (Prosperitate, liniște și mortadella): "În America se poartă bursele Ford și bursele Fullbrigth. La noi vor face epocă așa-zisele burse de merit Chitzak ce presupun perioade relativ lungi de ședere pe malul canalului București-Dunăre, în Balta Brăilei, în mijlocul Bărăganului, la Aiud, Gherla sau Baia Sprie. Ni se va asigura acolo o «viață cât mai cotidiană» (expresia - inspirată, fără îndoială - aparține domnului ministru de Interne). Merg chiar mai departe și zic: dacă e să fim patrioți cu adevărat și să scutim Statul de drept (?) de niște cheltuieli inutile și împovărătoare, atunci să ne deplasăm chiar începând de mâine, in corpore, spre «stațiunile» mai sus menționate".

Helmut Britz scrie un articol vehement împotriva noii puteri, amintind că etnicii germani, care au primit abia în 1990 cetățenia RFG, au preferat să voteze "prin emigrare" împotriva celor 60-70000 de activiști" care vor să-și "mențină cu orice preț influențța politică" (Dragi majoritare și dragi majori).

O opinie mult mai nuanțată asupra recent-încheiatelor alegeri aparține, din nou, Elenei Ștefoi (Înainte și după), care porneste de la constatarea că atât simpatizantii Puterii, cât și cei ai Opoziției au ieșit din comunism deopotrivă deformați de intoleranță: "«Adeziunile» sau «desolidarizările», uralele și huiduielile, osanalele și «demolările» de după revoluție nu spun oare despre noi mai mult decât ne-am fi putut aștepta? Dacă unii se înverzesc de furie când moldovenii îl ovaționează pe Iliescu și pot, în schimb, striga - de bunăvoie - în centrul Bucureștiului «Rațiu, Ra-țiu», ce anume le dă dreptul să se considere superiori celor pe care-i judecă? (...) Dacă în încheierea scrutinului electoral liderii opoziției, învinși fiind, nu găsesc de cuviință să declare și altceva decât că «rezultatele sunt monstruos de exagerate» sau «nu-mi pot imagina că poporul român a votat în proporție de 83% pentru domnul Iliescu», de ce-au ținut oare cu tot dinadinsul să fie servitorii acestui popor? (...) Mă tem că deputații și senatorii își vor «aranja» repede fiii și fiicele (...) dar și mai tare mă tem că un critic de valoarea lui Gh. Grigurcu nu-i va putea spune (în presă) lui Theodor Nor că poeziile pe care le tot publică în propriul ziar (penețist) sunt mult mai proaste decât cele pentru care se lua, pe vremuri, un premiu la «Cântarea României»". □ Sub titlul Către "golani", este publicată o scrisoare de solidaritate a unui mare grup de scriitori britanici cu manifestanții din Piața Universității.

Întrun alt chenar cu titlu sugestiv din punct de vedere al principalelor simbolistici electorale: trandafirul, săgeata și ochiul (Coada trandafirului: o săgeată înfiptă-n ochi) sunt listate o serie de "fapte diverse" de la alegeri. O explicație elaborată la adresa insuccesului opozitiei intelectuale în alegeri propune Ion Bogdan Lefter, la rubrica sa "Structuri în mișcare" (Electorale...), într-un text "spart", ilustrativ, de inserturi reporteriscești-confesive: "Cazul «Grupului pentru Dialog Social» e paradigmatic: în primele numere ale revistei pe care a lansat-o, «22», au fost la mare pret tocmai disidenții din interiorul fostului Partid Comunist, revenit la finele lui decembrie în vârful piramidei. Contextul era și el ambiguu, amestecând toate culorile spectrului politic. Abia mai apoi sa produs «divortul», pe măsură ce pozițiile au început să se precizeze. Fusese însă - de ajuns pentru ca sincronizarea intelectualității cu noile forțe democratice (sindicate, grupări independente, partide) să fie evitată. Când «pactul» a fost rupt, Puterea era deja în câștig net: ea speculase o dată în plus instinctul autonomist al oamenilor de cultură și, dându-le iluzia libertății de «reorganizare», îi menținuse în «cercul lor strâmt» și le blocase participarea la faza inițială a opoziției politice propriu-zise. De la sfârșitul lui ianuarie încoace, intelectualitatea noastră n-a reusit încă să recupereze acest handicap. Iar faptul că figurile ei proeminente nu s-au mai implicat în viața partidelor și grupărilor nou-create dovedește chiar o neînțelegere a momentului istoric. Cu câștig, încă o dată, pentru guvernanți: acestora din urmă au ajuns să li se opună în alegeri o serie de formațiuni care n-ar fi putut căpăta «greutate» și credibilitate - adică popularitate - decât prin prestigiul personalităților culturale, singurele care beneficiaseră, în deceniile din urmă, de prestigiul recunoașterii publice. Însă ele, personalitățile, purtate de același instinct autonomist, s-au prezentat în fața nației electorale pe «liste de independenți»...". În chestiunea (mult-invocată) "de ce n-am avut un Havel", răspunsul lui I.B.L. este următorul: "Diferența esențială dintre acela și opozanții noștri anticomuniști de dinaintea lui 22 decembrie trebuie explicată în termeni de experiență și de maturitate politică. Havel n-ar fi putut fi astăzi președintele Cehoslovaciei dacă n-ar fi existat Carta '77 și dacă nu s-ar fi dovedit el însuși, de-a lungul anilor, un gânditor radical de primă mărime. În librăriile din capitalele europene i se vând azi nu piesele de teatru, ci eseurile politice. Pre ele avem a le citi și din ele avem a învăța, dacă nu cumva e prea târziu... De-am ajunge măcar la constiința faptului că istoria fierbinte din jurul nostru a fost deocamdată mai «isteață» decât noi si că n-o vom putea «învinge» înainte de a o întelege cu adevărat!".

□ Liviu Ioan Stoiciu semnează un reportaj despre episodul "Podului de flori" de peste Prut între România și R.S.S. Moldovenească, remarcând, cu patetism amar, amestecul de bâlci național improvizat și ritualuri post-sovietice (Care Basarabie?)

Sub titlul Între ieri și mâine, Liviu Papadima comentează, dezamăgit, alegerile din România, exprimându-și speranța într-un dialog al puterii nu doar cu opoziția parlamentară, ci și cu cea extraparlamentară (privită ca reacție a nemultumirii populare atât împotriva guvernanților, cât și a partidelor din opoziție).

De aceeași linie, dar mult mai speculativ, se pronunță și Bogdan Ghiu în eseul Adevăruri minoritare. Autorul remarcă ponderea extrem-minoritară a opozantilor anticomunisti radicali care "au făcut Revoluția" și au susținut activ "Punctul 8 de la Timișoara", prin comparație cu o majoritate zdrobitoare pro-FSN a populației, opinând că "un sistem viabil nu poate accepta două adevăruri fără să intre în contradicție internă" și "Ceea ce este uimitor e faptul că principala forță de opoziție din România o constituie... maghiarii" (UDMR a obtinut puțin mai mult decât PNL în Parlament, peste 7 procente, clasându-se pe locul doi după FSN). Ar fi, în concluzie, nevoie de o "reinventare a minorității" intelectuale.

Sunt publicate două eseuri sub titlul comun Literatură și (sau; contra) putere. Primul, Puterea literaturii, îi apartine lui Val Condurache, care e de părere că "Anii de dictatură ne-au deformat, aproape că am uitat să judecăm literatura prin literatură, și, ce-i mai trist, nu ne-am gândit (nu ne gândim!) că literatura adevărată nu se măsoară, ca publicistica, prin gradul de «curaj». Literatura și (sau contra) putere? Dar bine, aceasta este chiar condiția literaturii!". Al doilea eseu, mai amplu, Puterea literaturii și literatura puterii, este semnat de Monica Spiridon. Autoarea nu discriminează valoric între cele două tipuri de literatură (oficială și opozantă), admițând reușite și rebuturi în ambele cazuri, cu exemple abundente. Finalmente, se ajunge în actualitatea politic-culturală, cu observații precum: "La noi, în timpul dicataturii, compromisul s-a practicat în toate variantele, de la abdicarea totală la «micul comerț». Acum, prestigiul anumitor literați aureolează puterea, care cultivă pe scriitori mai mult ca oricând. În treacăt fie spus, flirtul cu autoritatea mi se pare mai nociv decât cedarea totală. Aceasta din urmă are un efect de soc asupra constiințelor, pe când primul e alunecos prin ambiguitate, și deci mai perfid. Rămânând la literatura română, în special la cea din ultimii 45 de ani, nu putem să trecem cu vederea «cazul» Sadoveanu. Printre roadele complicității sale cu totalitarismul se numără o capodoperă ca Nicoară Potcoavă dar și maculatură penibilă ca Mitrea Cocor. Literatura reputat «curajoasă» din aceeași perioadă nu pune mai puține probleme. Ficțiunile lui Augustin Buzura - să ne gândim doar la Drumul cenusii, carte conjuncturală și anemică - trebuie trecute acum prin sită valorică deasă. De altfel, privită din perspectiva actualității imediate, traiectoria morală a scriitorului Buzura se arată paradoxală și are de ce să ne dea de gândit. În fine, dar nu în ultimul rând, se cuvine să vorbim despre Preda — dispărut în urmă cu exact 10 ani dintre noi — un veritabil etalon moral pentru scriitorul român".

Rubrica de "Contra-puncte" publică o replică a lui Cristian Tudor Popescu la adresa lui Liviu Ioan Stoiciu, care, într-un număr anterior, taxase dur un articol al lui CTP (Disidenții). Editorialistul "Adevărului" îi impută confratelui său de la "Contrapunct" acuze aberante (rudenii cu D.R. Popescu sau Dumitru Popescu "Dumnezeu"), transferate în "atacuri la persoană". Reținem finalul concesiv: "Închei cu speranța, naivă poate, că reacția dumneavoastră a fost, într-o oarecare măsură, impulsivă și nepremeditată și că voi reuși să vă conving cândva că n-avem poziții chiar atât de diferite".

Cristian Moraru comentează pe larg volumul de proză scurtă Trenul de noapte al lui Ioan Groșan (La răscruce de stiluri), iar Florin Berindeanu recenzează volumul de versuri Patimile după Conachi de Lucian Vasiliu (Păcatele poeziei).

- La rubrica "Biblioteci în flăcări" din "Cronica" (nr. 21), George Pruteanu dialoghează cu Ștefan Cazimir pe teme de politică postrevoluționară, invitatul referindu-se și la două chestiuni frecvent aduse în discuție: raportul dintre seriozitate și glumă în partidul înființat de el și adoptarea lui Caragiale ca patron spiritual al Partidului Liber-Schimbist. Pe de o parte, "sub ambalajul glumei se află un miez extrem de serios", iar pe de alta, "Partidul Liber-Schimbist militează, dimpotrivă, pentru readucerea actualității lui Caragiale. Pentru menținerea lui în actualitate acționează alte forțe politice".
- Nr. 21 al revistei "Orizont" se deschide cu un editorial de Mircea Mihăies (Loteria națională) despre rezultatul alegerilor generale din 20 mai 1990, "un triumf al conservatorismului", al "constiintei mijlocii" și al "mentalității de salariat": "Am votat cu prejudecățile, nu cu mințile noastre. (...) Ce am avea, așadar, să învățăm din această lecție, totuși, istorică? Un lucru foarte la îndemână: să începem, totuși, să gândim. Să separăm politicul de umoral și pasiunile de necesitatea socială".

  În paginile următoare sunt publicate (sub titlul mare Am votat cum am trăit, vom trăi cum am votat) comentarii dezabuzate despre experiența recentelor alegeri. Semnează Viorel Marineasa (Nimic despre 20), Cornel Bogdan (Cozi la liniste), Daniel Vighi (Impresii de călătorie electorală), plus însemnări "de pe teren" (semnate "Observator" și plasate sub titlul ludic Grupul pentru dialog electoral).

  La rubrica denumită "Confidențial", Florin Iaru îi vorbește Adrianei Babeți despre experiența arestării din 21 decembrie 1989 și despre recentele rezultate ale alegerilor de la Uniunea Scriitorilor, încheiate cu o "confidență năpraznică": "Aș fi vrut să strâng odinioară în brațe mijlocelul cucoanelor din nomenclatură. Azi, mă multumesc cu gâtul lor".

  În cadrul unei anchete (realizate de Viorel Marineasa) despre "literatura de sertar", Ați crezut în literatura de sertar?/ Cum arată sertarul dumneavoastră?, este publicat, în acest număr, răspunsul

lui Bogdan Ghiu, care afirmă "inevitabilitatea" sertarului în creația oricărui scriitor: "Nu stiu, deocamdată, ce să fac cu sertarul meu. Îl ignor în continuare, îmi văd de scris ca și când nu aș fi scris nimic până acum". □ Este transcris un dialog purtat la Televiziunea Timișoara de către Petre Mihai Băcanu cu Monica Lovinescu și Virgil Ierunca - despre, între altele, Revoluția timișoreană, urgențele momentului și Proclamația de la Timișoara; aceasta din urmă reprezentând pentru V.I. "surpriza politică cea mai solară pe care am primit-o din România după sacrificiul tinerilor care au creat Revoluția. (...) Pe de altă parte, este un fel de manifest de demnitate al democrației care ar trebui să servească drept îndreptar pentru toți cei care vor ca România reală să intre în firea ei democratică, așa cum a fost de la primul război mondial până în 1937". Tot Virgil Ierunca: "Odată la Paris, odată pierzându-mi tara, mi-am regăsit-o cu o responsabilitate morală pe care trebuia să o recuperez și s-o sfintesc pentru demisiile mele orientate spre stânga. Asta nu însemnează că în exil am devenit un om de dreapta. Numai că în exil nu m-am instalat în Paris ca un parizian. Am pus între paranteze tot ce era parizian pentru a încerca să fac, zi de zic, ceva pentru o Românie reală care era atomizată de o Românie totalitară, irealistă, supusă de totalitarismul sovietic la început, pur românesc după aceea. La mine, responsabilitatea față de România era accentuată și din cauza acestei dihotomii imposibile, stânga-dreapta". Monica Lovinescu: "Cred că E. Lovinescu, care în timpul primului război mondial a încetat orice activitate literară pentru a scrie pagini de război și pagini militante, ar fi primul de acord să nu mai citească sau scrie câteva luni cărți, să mai aștepte chiar pentru o casă memorială. Şi să se ocupe de ceea ce se petrece".

Mircea Mihăieș comentează rezervat volumul Malul albastru de Gellu Naum (Malul surpat): "O anumită oboseală a inspirației e vizibilă de îndată. (...) Vechile calități se metamorfozează în supărătoare defecte. (...) Atunci când există, versurile memorabile au luciul stins al unor stele prăbușite într-o mare fără adâncime. (...) Gellu Naum nu este un poet de idee, ci un creator de stări și senzații. (...) E întristător că tocmai un poet de talia lui Gellu Naum a coborât atât de mult stacheta pretențiilor. Idol al tinerei generați de poeți, există riscul ca suverana lipsă de respect pentru actul creator să pervertească și alte condeie. Am regreta să se întâmple astfel, iar cel mai bun remediu ar fi, probabil, o lungă abstinență editorială".

26 mai

• Sub titlul Alexandru Paleologu. În direct de la Paris, este publicat în "Dreptatea" un interviu cu ambasadorul României la Paris, "înregistrat probabil înainte de alegeri, dar el nu și-a pierdut, sperăm, actualitatea". Interviul propriu-zis este precedat de un citat din Comunicatul Ministrului de Externe al României în care se vorbește despre anumite "declarații iresponsabile" ale ambasadorului Al. Paleologu și despre o "atitudine arogantă și

profund nedemocratică" a acestuia. Al. Paleologu evocă întâlnirea pe care a avut-o cu Președintele țării: "În acea lungă convorbire, foarte curtenitoare și cordială – fiindcă am bune relații personale cu domnul Ion Iliescu –, nu m-am sfiit să-i spun, foarte colegial, dar foarte franc și fără nici un fel de menajamente, obiecțiile pe care le socot clare, referitoare mai ales la actele din ce în ce mai grave, pe care din inadvertență sper, dar o inadvertență cam consecventă și cam precipitată, le-a săvârșit și care nu au fost spre folosul bunei noastre reputații". Paleologu menționează că este membru fondator al Grupului pentru Dialog Social și este de "acord cu toate luările lor de poziție". Afirmă că nu va demisiona, deși "guvernul are latitudinea să mă destituie".

28 mai

• "Jurnalul literar" (nr. 21) întreprinde o anchetă în rândul unor scriitori care au acceptat să-și treacă numele pe listele de candidați pentru Parlament sau Senat, fie partinic, fie independent, pe tema "trădării literaturii pentru politică sau a politicii pentru literatură". Dumitru Micu, independent pe listele Alianța pentru Unitatea Românilor, formațiune care, în viziunea criticului, "implică prin definiție refuzul dezbinării, al favorizării unei părți în dauna întregului", afirmă că nu va trăda niciodată literatura, însuși obiectul profesiei sale, iar o angajare în politica de partid este exclusă, în vreme ce Ștefan Cazimir precizează că urmează exemplul lui Caragiale, care a făcut, în același timp, și literatură, și politică.

30 mai

- În "Luceafărul" (nr. 18), apare un interviu cu Matei Vișniec (realizat de Constantin Hrehor), "Să prindem trenul pentru Europa", dialog ce reconstituie traseul scriitorului stabilit la Paris la sfârșitul anilor '80. M.V. vorbește, printre altele, despre proiectul tezei sale de doctorat (Rezistența culturală în Europa de răsărit sub regimurile comuniste: "Nu înțeleg mecanismele subtile care funcționează totuși într-un lagăr totalitar în care sute și mii de intelectuali reuseau să facă opoziție regimului - o rezistentă culturală, o opoziție din interior. În lucrarea mea îmi propun să deconspir, să analizez (...) modele pentru ce s-a numit rezistența culturală într-această perioadă. Ceea ce vreau să demonstrez eu pe scurt este că pe parcursul celor 40 de ani de dictatură comunistă, literatura a preluat sarcinile filosofiei, ale psihologiei, ale sociologiei, ale criticii sociale, ale politologiei, ale antropologiei chiar, deci că literatura – arta a devenit un spațiu în care s-a concentrat întreaga evoluție a devenirii umaniste și că literatura occidentală din această cauză a cunoscut un alt traseu față de literatura din țările din răsăritul Europei care s-au îmbogățit și au construit câteva etaje suplimentare inexistente în literatura occidentală".
- În nr. 18 din "Cuvântul", în cadrul rubricii "Contacte", este publicat un interviu realizat de Aurelian Crăiuțu cu Mariana Şora: Făcând opoziție din

afara Frontului ești oarecum marginalizat - dialog despre "rolul intelectualilor în România acestui moment". M.S.: "Intelectualii nostri sunt străluciti (...). Am însă impresia că nu toți judecă strict politic situația; fiind pesemne mânați de o foarte justificată dorință de a vedea această revoluție anticomunistă (...) terminată, ei își manifestă dorința în articole pertinente și chiar în acțiuni cu răsunet (mai mult critice și polemice decât constructive, mi se pare). Vreau să spun că ei sunt politizați dar nu politicieni. Şi eu caut un Havel cu deznădejde, fiindcă din păcate nu-l găsesc. (...)/ Dimensiunea politică a fost privită ca ceva oarecum marginal, poate și în urma tendinței de a confunda politica cu «politicianismul» de multe ori acuzat. (...) Si nu deplâng atât lipsa politologilor de meserie (...), cât insuficienta acordare a reflecției cu consecințele pe care ar trebui să le aibă pe planul acțiunii lor, în orice situație revolutionară, cum este și cea de acum de la noi (...). A filosofa nu înseamnă numai a gândi abstract (...) și a pune problemele existenței și ale ființei în general. (...) A filosofa înseamnă a gândi asupra realului, a întregului real. (...) Daxă ne gândim (...) la praxis, găsesc potrivită, lăudabilă, meritorie (...) atitudinea unui Plesu...".

31 mai

- Cornel Moraru publică în "Convorbiri literare" (nr. 15) articolul Deziluzia intelectualilor, pornind de la întrebarea "Ce se va întâmpla de aici încolo?". "...înainte de toate, literatura își va preciza în chip strict identitatea. Nu e vorba de o restrângere a domeniului: marea literatură, literatura adevărată, are granițe numai cu absolutul. În schimb, va avea de suferit condiția socială a literaturii, a scriitorului însuși. O societate pragmatică își va selecta pe niște principii drastice artistii de care are nevoie. Va creste mai cu seamă gradul de risc al meseriei noastre, lupta cu cenzura va face loc luptei cu propriile limite. În momentul de față trăim, la nivelul breslei, o criză, ușor mascată, de conștiințe și caractere. (...) După cum suspiciunea între generații, tot mai vehementă, a dus la regrupări cel puțin ciudate în rândul scriitorimii, punând în pericol însăși scara de valori obiectivă existentă". Si încă: "Dominantă ni se pare în clipa de față antinomia dintre spiritul pragmatic și spiritul creator în cultură. Exhibitionismul publicistic a înclinat pentru moment balanța spre soluția pragmatică și avem impresia că a confiscat, tot pentru moment, mai toate resursele scrisului românesc de astăzi. Totuși, eu sper ca, până la urmă, să nu învingă pragmaticii. Să punem mai presus de orice sacrificiul pentru literatură, pentru literatura ca literatură".

  Este publicat un grupaj de versuri de Alexandru Muşina (Mia cara bionda, Sustragerea, Duminica blondă: Nuvelă).
- "România literară" (nr. 22) publică un interviu cu Ion D. Sîrbu realizat de Ion Jianu (în perioada 26 ianuarie-6 februarie, la Craiova): Ion D. Sîrbu. "Lam văzut pe Blaga plângând!".

  Sub titlul Filosofia lirică, Nicolae

Manolescu scrie despre volumul lui Cioran *Pe culmile disperării*, de curând reeditat la Humanitas.

• Numărul 22 al "Tribunei" cuprinde fragmente din romanul lui Virgil Tănase, Apocalipsa unui adolescent de familie, şapte poeme de Sergiu Filip, o cronică literară de Diana Adamek despre Fototeca Adrianei Bittel (Se iuțește timpul). □ Ioan Cocora, Vasile Igna şi Adrian Popescu îi dedică un grupaj exclusiv laudativ președintelui Uniunii Scriiitorilor, Mircea Dinescu: Opriți istoria, cobor la prima!.

[MAI]

• Apare la București primul nr. al revistei "AVANT POST", publicație a grupului de reflecție socio-culturală "Societatea de mâine" (director: Petre Anghel; redactor-sef: Mircea Nedelciu; comitetul de redactie: Eugen Simion, Mircea Zaciu, Augustin Buzura, V.N. Constantinescu, N.D. Cristescu, Marin Sorescu, Valeriu Cristea), cu un profil nu doar literar, ci mai larg cultural și aducând laolaltă, alături de scriitori și critici, profesori din diferite domenii inclusiv inginerie -, istorici, sociologi, economiști, gazetari etc. Într-un interviu realizat de Lucian Avramescu (și preluat din paginile "Tineretului liber"), Încotro? Societatea de mâine, Eugen Simion arată care sunt obiectivele grupului de reflecție proaspăt înființat: "Nu suntem și nu vrem să devenim o miscare sau, Doamne fereste, un partid politic. Este vorba (...) de (...) un grup interdisciplinar care nu vrea să facă prognoze sociale, își propune ceva mai simplu și, în același timp, ceva mai greu: să gândească formele democrației românești și să exprime câteva opțiuni. Pornim de la ideea că nu poate exista o veritabilă democrație fără o democrație a spiritului (...). Intelectualul trebuie să joace un rol important: un rol de mediator social și, dacă termenul nu este compromis, de pedagog social. (...)/ Scriitorul nu știe mai mult și nu poate mai mult decât omul de știință, dar împreună, omul de știință și scriitorul, pot gândi scenariul societății românești de mâine. Cultura este spațiul nostru de întâlnire...". Despre "Societatea de mâine" vorbește și Mircea Zaciu în interviul acordat lui Petre Anghel ("O mare forță de adaptare").

"Mi se pare mai mult ca salutar să aflăm cum întrevăd economiștii, sociologii, psihologii, biologii, matematicienii, fizicienii, ecologiștii, higieniștii, energeticienii, medicii, informaticienii, electroniștii, urbaniștii societatea de mâine. Spun aceasta pentru că și discursul lor, cât s-a auzit în ani incompetenței atotștiutoare, a suferit schimonoseli penibile. De multe ori a fost folosit chiar la edificarea «irealității imediate». (...)/ Discursul specialiștilor, constrânși să respecte logica, poate va lucra și la o reabilitare a acesteia, prea batjocorită atâta vreme./ E nevoie să dăm cuvântul oamenilor competenți și fiindcă există astfel sansa să se instaureze un veritabil dialog public. Deocamdată, în numele lui, suntem martori doar la monoloage. (...) Lecția istoriei, la această răspântie de mileniu, este înmormântarea gândirii utopice. Dar felul în comuniste» nu se simt stânjeniți măcar nițel să blesteme azi cu o totală dezinvoltură comunismul".

Mircea Cărtărescu publică o primă parte a unui dialog cu Augustin Buzura, "Un soc... bine temperat", și, de asemenea, un articol intitulat O previziune. Poezia, din care cităm: "Poezie fără lirism, literatură fără poezie, cultură fără literatură și civilizație fără cultură - să exprime această telescopare (...) una dintre cele mai importante «megatendințe» ale noosferei actuale? (...) În linii mari, societatea de tip occidental, activă, volitivă, schizoidă, și-a impus modul de existență în fața civilizațiilor contemplative, afective, mistice. Momentul de autocontestare, autoculpabilizare și criză a Occidentului anilor '60 a fost depășit printr-un act de extraordinară vitalitate. Concepte ca «alienare», «incomunicare», «unidimensionalitate» (...) nu mai au azi un conținut actual. Hipsterii, drogurile psihedelice, muzica rock, budismul Zen, sectele, sexplozia au fost deturnate de la sensul lor ideologic initial (cel de rezistență a lirismului, poeziei, culturii, contemplației, sentimentului, misticii și alte douăzeci de concepte pe licia aceasta) și integrate într-o instituție imensă numită Show-Biz. (...)/ Problema care se pune astăzi pretutindeni în lume cu privire la poezie (...) este dacă poezia are o flexibilitate destul de mareca să accepte tehnologizarea, chiar cu riscul de a renunța la lirism (...)./ (...) Mărturisesc că am scris aceste câteva rânduri cu inima strânsă. Cred că nici un om de cultură nu le poate citi altfel".

"Cât și cum a rezistat literatura română în anii dictaturii" - se întreabă Valeriu Cristea în articolul Rezistența literaturii, în finalul căruia scrie: "Nu mi se pare lipsit de semnificație faptul că tocmai în ajunul Revoluției din Decembrie au apărut la noi două cărți de excepție: Scriitori români de azi, vol. IV, de Eugen Simion, și prozele din Visul lui Mircea Cărtărescu".

Andrei Grigor publică eseul Apusul definitiv al detenției politice.

Dintre scriitori, mai sunt prezenți în sumar Sorin Preda, Alexandru Vlad, Hanibal Stănciulescu și Gheorghe Iova. • Sub titlul Schimbarea la fată a Europei, poate fi citită în "Amfiteatru" (nr. 5) transcrierea dezbaterilor din cadrul unei mese rotunde la care participă redactori ai revistei deja amintite și mebri ai Grupului pentru Dialog Social. Iau cuvântul Dan Pavel, Stelian Tănase, Andrei Cornea, Dan Arsenie și Aurelian Crăiutu. Invocând "unul dintre sloganurile pe care le folosim azi în mod inevitabil: să ne întoarcem sau să revenim în Europa", Andrei Cornea se întreabă: "Care Europă?", adăugând imediat (ca reacție la nedumerirea lui Dan Pavel, care întreabă la rându-i: "Sunt mai multe Europe?"): "Europa este Atena, dar Europa este și Sparta. Noi am trăit în ultimul timp într-un fel de

care mulți se încăpățânează să vorbească, denunțându-i efectele catastrofice, tinde (vai!) să o perpetueze", notează Ov.S. Crohmălniceanu în articolul **Pentru ce e de dorit să vorbească specialiștii**. Criticul mai remarcă, în trecere, și faptul că "unii care scriau până zilele trecute articole de fond în «Convingeri

Sparta. În fond, marxismul este o ideologie europeană. (...) Europa aceasta este totuși Europa unor inegalități, inechități, rasisme (...). Deci spre care Europă

vrem să ne întoarcem? (...) Eu cred că ar trebui să ne vindecăm puțin de complexele noastre de inferioritate (...). Trebuie să ne consolăm (...) cu gândul că suntem și rămânem o cultură mică, ceea ce nu înseamnă o cultură minoră, că avem un destin, cel al culturilor mici, că trebuie să învățăm limbi străine în mod obligatoriu și să fim la curent cu ce se întâmplă în alte părți, că nu vom fi traduși în măsura în care, probabil, am merita, din punct de vedere individual. (...)/ O cultură mică este o cultură obligată tot timpul să învețe de la ceilalți, nu poate trăi absolut deloc în despărțire. Probabil că rușii își pot permite să aibă la ei acasă tot. Englezii și-au putut permite lucrul acesta. Nu e cazul nostru". Participanții la discuție se pun de acord în privința fapului că ortodoxia și ortodoxia, cărora li se adaugă moștenirea comunismului ar fi principalele cauze ale minoratului culturii române.

În acelasi nr. al revistei, Dan Ciachir semnează articolul A fost Nae Ionescu un european?....

Tema europenismului și a obsesivei raportări românești la Europa face și obiectul rubriciianchetă "Parlamentul scriitorilor", în cadrul căreia se pronunță: Adrian Marino, Angela Marinescu, Şerban Foarță, Magda Cârneci, Vasile Popovici și Florin Iaru. Întrebările sunt formulate de Ioan T. Morar: "Cât de europeni credeți că suntem?/ Una dintre cele mai tulburătoare lozinci post-revoluționare a fost: «Libertate egal salam. Adio Europa!». Vă rog să comentați această inscripție apărută pe un zid (...)./ Are nevoie Europa de literatura română? De ce?". La întrebarea din urmă, Adrian Marino dă un răspuns optimist: "Da, și nu doar pentru pitorescul ei, dar pentru semnificațiile autohtone ale unor curente continentale, pentru aprofundarea și nuanțarea unor tehnici expresive, pentru revolutionarea lor. Istoria avangardei europene n-ar fi, se știe, completă fără contribuția românilor./ Unora dintre autorii noștri contemporani nu le trebuie decât o filieră eficientă de editare și publicitate spre a se face cunoscuți în Europa (...)". Angela Marinescu se exprimă subversiv: "1) Am fi atât de europeni pe cât de români am fi, dacă am ști să fim./ 2) Salamul s-a substituit, triumfător și falnic, unei libertăți care ne-a lipsit timp de aproape cincizeci de ani. A fi liber a devenit un slogan putred și monden pentru cei care nu mai pot gândi decât în prezența salamului (funcții, bunăstare meschină, liniște a comodității). (...) un intelectualism dubios și marxist, pe cât de nemțesc, ne face cu ochiul, parsiv, dând să înțeleagă el, dictatorial, că lupta pentru libertate poate fi subminată de lovituri tenace și rapide în instincte. (...)/ 3) Pentru Europa (...), noi am putea fi nația-poet, care vine dinspre o experiență limită, necunoscută, și care re-întemeiază lirismul, religiozitatea și spiritul (...)". Şerban Foarță: "...Europa înseamnă și salam, tot astfel cum Germania semnifică și unt («Germania untului», vorba lui Domnu' Noica). Burtăverzismul cras dezgustă, dar și idealismul angelic e naiv (și, la rigoare, păgubos). Ne facem, încă, o onoare din sărăcie și nevoie; dar scumpa noastră Europă nu e săracă, nu e nevoiașă. (...) sărăcia (lucie) aservește; iar komunismul e, de fapt, nici libertate, nici salam. (...) Poate că, totuși, fi-vom liberi să luăm salam din Europa". Magda Cârneci: "....Uneori mă întreb dacă Europa e cu adevărat pentru noi o realitate de cu totul altă natură, o utopie artificială a unei mîini de intelectuali visători. Cert e că înțelegem prin ea cele mai diverse lucruri, de la cele ideale la cele pur și simplu interesate. Pentru unii Europa este Heidegger, pentru alții ea înseamnă adidași". Florin Iaru: "2) (...) în fond, numai visătorii și comuniștii pot crede că specia umană poate fi adusă, fără păpică, pe calea cea bună. Eu, unul, cred că trebuie pornit și de la stomac. După ce ești sătul, îți pui și probleme metafizice. Dacă ai copii lihniți, nu-ți mai arde să mai contempli răul universal. (...)/ 3) nu, Europa (...) nu are nevoie. Noi avem nevoie".

Despre mult invocata reintegrare a românilor în Europa este vorba și în interviul acordat de Mariana Şora lui Aurelian Crăiuțu: "Ideea de a avea o graniță comună care să treacă prin mijlocul Europei și să o taie în două a fost o aberatie politică".

• Nr. 2 al revistei "Euphorion" se deschide cu un nou articol-program Despărțirea de utopie, semnat "Euphorion", unde se vorbește de o poziție "work in progress" a revistei, de "dezavantajul" unei "mise-en-scène geografice", dar și de "centrarea pe margini", de apariția structurilor "ca formule ex-centrice": "Cazul nostru este special în măsura în care o «mini-cultură» sibiană apartine mai multor straturi ori structuri, istorice și geografice", și de pregătirea unei "disidențe ofensive, ieșite mai pure din catacombe". Pe aceeași pagină se poate citi articolul Puțină istorie literară de Cornel Regman, unde se face un scurt istoric al grupării "Euphorion", cu accent pe încercarea de a păstra spiritul "euphorionist" în climatul impus de noul regim politic de după 1945: "Da, a fost un moment când unii dintre noi ne-am imaginat (era prin 1946, toamna târziu) că am putea chiar convietui cu noua putere, că această putere e interesată să favorizeze cultura neînregistrată. Să favorizeze adică euphorionismul nostru ce se orienta spre tradiția mare europeană și spre o «substanță românească majoră», concepută de noi mai aproape de sinteza goetheană a spiritului apolinic cu fausticul modem".

La rubrica "Text din exil", I. Negoițescu scrie despre Un poet din exil: Paul Miron.

La rubrica "Eseu", apare articolul "...Cu totul altfel ne trăim infernul" de Cristian Livescu, care analizează relația dintre mitul orfeic și poezie, plecând de la volumul Orfeu și tentația realului de Ștefan Aug. Doinaș.

Gheorghe Iova semnează eseul textualist Norma abaterii.

Apare a doua parte a fragmentului *Homo interior* de Cristian Moraru.

Se publică proze de Ștefan M. Găbrian și Hanibal Stănciulescu și poeme de Ioan Radu Văcărescu și, la secțiunea "Pagini germane", proză de Franz Hodjak și Hans Magnus Enzensberger.

Apare partea a doua din Scriitorul și ierarhul - Câteva reflexii asupra unui text de Soljenițîn de Ion Diaconu, unde se afirmă că "Soljenițîn (...) ilustrează exemplar noul tip de intelectualitate ortodoxă și de laicitate responsabilă apărute în Biserica Ortodoxă Rusă după cel de-al doilea război mondial".

Uladimir Munteanu semnează eseul Ispita revelației.

Pe

ultima pagină se publică fragmente din Charles Simic, în traducerea și cu prezentarea lui Mircea Ivănescu.

• În "Ramuri" (nr. 5), sub un titlu generic, Adunarea generală. Cum a fost?, Gabriel Chifu publică un articol intitulat Fraze gândite și nespuse, impresii...: "N-au lipsit momente solemne (intrarea în sală a celor care atâta amar de vreme au ținut aprinsă pentru noi o candelă în bezna feudală - Monica Lovinescu și Virgil Ierunca). Nici micile lovituri de teatru (de exemplu, discursul lui Gheorghe Grigurcu). Dar de mari atacuri (acele bande de teroristi literari cu care fuseserăm speriați precum copiii sunt speriați cu bau-bau) n-am avut parte. O atmosferă destul de calmă, până spre plictiseală. Dezbateri anemice, neinteresante (desigur, cu excepțiile de rigoare...), somnolență, prezențe decorative. Oratorii, câți au fost, nu păreau nici ei convinși că de la microfonul instalat pe scenă, în zilele acelea, se decidea drumul Uniunii. Amenințarea care în 1981 îi ținuse pe scriitori aproape unul de altul, electrizați, verticali, admirabili în discursurile lor (cuvântul era atunci faptă) acum dispăruse. Cu cine să mai lupți? În loc de răspuns, puncte de suspensie. În noile condiții, ce rămânea de făcut? Să vrem puterea, că doar e democrație, se poate. Dar a fost o Adunare Generală a Scriitorilor sau au fost două? Două, sigur. Una în sală, pentru naivi. A doua, în holuri, pentru ceilalți".

Mircea Moisa și Stelian Cincă publică un fragment inedit dintr-un roman al lui Petre Pandrea, Tragedia de la Mărgăritesti. În prezentarea ce însoțește textul, O personalitate multidimensională, se menționează că, printre manuscrisele rămase de la scriitor, se află și ciclul romanesc Juveția, alcătuit din patru volume, Neica Ioniță Ginerică, Tragedia de la Mărgăritesti, Șarja de la Robănesti, Medicul leproșilor.

• Revista "Vatra" consemnează o întâlnire a Monicăi Lovinescu, din 24 aprilie 1990, cu studenții Facultății de Filosofie de la Cluj. M.L. observă că scriitorii români "oscilează între un complex de superioritate fără motiv și unul de inferioritate, tot fără motiv. Când ne punem cenușă în cap, când suntem total protocroniști. (...) Acum Occidentul așteaptă de la scriitorul român ceva extraordinar, deoarece se știe că el a parcurs o experientă necunoscută acolo". M.L. vorbește și despre "complicitatea" prin tăcere care le-ar putea fi imputată multor scriitori români din perioada comunistă - ceea ce nu înseamnă însă că "valoarea operei literare depinde în mod direct de atitudinea etică": "Dar nu văd cum un criteriu etic ar impieta cu ceva criteriul estetic".

Cornel Moraru poezii de Ștefan Aug. Doinaș: Cel care e tăcere, Trifoi, Dans macabru, Mierea, Arheii, Lut restituit, Iarba însulițată și vântul nebun.

Este transcris un interviu realizat de Nicolae Băciuț cu Florin Mugur și respins, în toamna lui 1981, de cenzură.

Laurențiu Ulici analizează evoluția poetului Ion Brad după 1960, "când renunță la salopeta care-i asigurase o poziție avansată la curtea proletcultului și îmbracă mantaua, bună pentru orice vreme, a micului romantism".

- În "Viața Românească" (nr. 5), I. Negoițescu scrie rezervat despre volumele lui Mircea Cărtărescu Pome de amor și Totul: "Poezia lui Mircea Cărtărescu, citând nume de poeți, citând stihuri cunoscute ori parodiind în vioaie strofe de înaintași, parodiind chiar poezia în sine, chiar umilind-o când o constrânge să îmbrace haina prozei, este de natură cerebrală, estetică și nicidecum de natură existențială ori socială. Fac această remarcă deoarece între numele citate se află și cel al poetului beat Allen Ginsberg, de la care Mircea Cărtărescu, mai îndulcind însă, pare a fi învățat câte ceva (...)./(...)În recentul său op intitulat Totul, ceea ce concordă cu setea sa enormă, pantagruelică, universală, de forme care vizează atât geografia, cât și istoria, atât civilizația cât și literatura și-l îndeamnă, prin analogie, să înghită marele oraș cu arhitecturile și bibliotecile lui, ca și pe scriitorii acestuia, Mircea Cărtărescu nu reusește totuși să depășească radical platforma de evoluție a unui Minulescu, a unui Topârceanu, deși este evident că el a urmat școli mai înalte și deci are la dispoziție mijloace expresive superioare".

  Florența Albu publică o evocare a lui Marin Preda, la 10 ani de la moartea acestuia.

  În articolul Între gratuitate și protest: Mircea Dinescu, Gheorghe Grigurcu face câteva observații privitoare la destinul poetic al lui Mircea Dinescu după 1989, când acesta a intrat în prim-planul vieții literare și politice: "Un fapt de ordinul evidentei: Mircea Dinescu a devenit un «caz» care depășește sfera poeziei. Disident de faimă internațională, om politic, leader al scriitorilor, figură marcantă a vieții noastre publice, «copilul minune» al literelor române din anii '60 a evoluat pe o cale ce l-a scos în plină furtună istorică, l-a făcut să fie (măcar virtual) disputat de o pluralitate de planuri valorice. E în favoarea ori în defavoarea creației sale această situație?". Comparându-l cu alți doi poeți-tribuni - Adrian Păunescu și Nicolae Labis -, cronicarul constată că "Mircea Dinescu se plasează la antipodul acestora". Iar după largi demonstrații, conchide: "În etapa sa de glorioasă maturitate, Mircea Dinescu își împinge privirea negativ atât de departe, încât, depășind obiectivul ei declarat, de factură istorică, ea excurs pe tema Metafora dincolo de retorică.
- "Echinox" (nr. 5) își consacră frontoanele politicii. Atrag atenția interviul luat doctorului George R. Urban, director al postului de radio Europa Liberă și articolul *Iliescu, dedublarea și paradoxurile*, semnat de Dan Șăulean, care comentează rezultatele recentelor alegeri.

  Despre *Critica exclamativă* scrie Traian Vedinaș, care vituperează împotriva autorului serialului *La judecata de apoi a poeților* (Eugen Barbu, nenominalizat în articol), despre care Vedinaș arată că a fost ostil optzecismului liric: "În esență, poezia generației '80 înseamnă, dincolo de valorile individuale, mai mult sau mai puțin cântărite, o veritabilă resurecție a poeziei românești printr-o mai acută scrutare a liricității, printr-un necesar cult al livrescului, prin tentația spre ludic și printr-o mai gravă raportare la tradițiile poeziei românești și europene".

  Laura Pavel

recenzează monografia lui Mihai Mangiulea Introducere în opera lui Anton Holban (Editura Minerva, 1989), conchizând: "Muza secretă a autorului n-a stat în ostentație contestativă, nici în impacienta «juvenilă» în a-și cuceri un loc privilegiat în topul criticilor la modă; ci, mai degrabă, în seriozitatea și profunzimea demersului său care, vizavi de aparenta «cumințenie» a eseistului, sunt, de fapt, omologabile unei calități certe: profesionalismul". Alte recenzii semnează Marian Müller (la Adriana Bittel, Fototeca) și Adriana Ceau (la Aurel Codoban obține intervenții de la următorii americani de origine română Mihai Spăriosu, Amy-Diana Colin și Matei Călinescu. Extragem din aceste texte: "În țară pare să existe un resentiment împotriva exilului. Un astfel de resentiment s-a manifestat cu ocazia demonstratiilor din ianuarie si februarie precum și în unele articole - cum este cel al lui Ion Băieșu, din «Adevărul». Suntem acuzați că în timp ce noi, cei din exil, ne plimbam pe Champs-Elysées, beam cafea și mâncam ciocolată, în țară se suferea de foame. De parcă era mai bine să faci foamea în țară și să-l aplauzi pe Ceaușescu"... "Nici folosirea lui Noica drept model politic împotriva exilului nu este mai corectă, autorii unor astfel de articole n-au suferit împreună cu Noica și Steinhardt, ca să poată vorbi în numele lor" (Matei Călinescu).

- Într-un dialog dintre profesorul Andrei Marga de la Facultatea de Istorie și Filosofie din Cluj și scriitorul Eugen Uricaru, publicat în nr. 5 din "Familia", sunt formulate opinii despre mediocrizarea societății românești, cu precădere a fenomenului politc. Astfel, Andrei Marga e de părere că de vină pentru aceasta ar fi doctrina marxistă și modul în care a fost aplicată: "Mediocrizarea a fost cauzată de penuria vastă care crea niște dependențe cotidiene ale insului de rețelele de desfacere a produselor, de vastul aparat de îngrădire a informării și chiar de dezinformare". Mai vehement, Eugen Uricaru declară că "suntem o țară de handicapați politici", iar pentru a ne sincroniza cu Europa, România trebuie să facă "eforturi uriașe, care ne vor costa foarte mult dacă vrem să ajungem ritmul european". În același timp, scriitorul consideră că prioritară este găsirea unei soluții economice, căci în privința "mentalității și a culturii lucrurile se pot schimba pe nesimtite în România".

  Ion Simut realizează un interviu cu Z. Ornea, la rubrica "Biografia unei cărți".

  În seria recuperărilor "Familiei" se înscriu câteva fragmente – capitolul al XV-lea Naționalismul. Existențialiștii - din Istoria literaturii române de Ion Negoițescu, precum și un eseu despre poezia Ilenei Mălăncioiu semnat de Virgil Ierunca și apărut în "Ethos", caietul al II-lea, Paris, 1975.

  Este publicată nuvela Sinuciderea unui fluture de Ștefan Aug. Doinaș.
- În nr. 5 din "Steaua", M. Ghițulescu publică un interviu (*Cultura gândește existența unui popor cu un secol mai departe*) și un articol (*România lui Virgil Tănase*), cu/despre Virgil Tănase, cel care "trasează liniile principale ale scenariului propriei vieți fiind rând pe rând nostalgic, vehement, ironic,

lucid și perspicace". Interviul este prilejuit de premiera de la Cluj a spectacolului Melodie varsoviană de Leonid Zorin, pus în scenă de Virgil Tănase și la Théâtre Lucernaire. Scriitorul intervievat vorbeste despre afinitățile sale cu poezia românească (îi place Brumaru, nu și Nichita Stănescu!) și mai ales despre dramaturgie (teatrul francez contemporan i se pare total neinteresant) – "Am introdus Mazilu şi am jucat Mazilu la Paris, la un teatru particular... În toamnă voi relua acel spectacol (...). În 1977 am făcut un spectacol cu Visul de Dumitru Radu Popescu. Critica franceză a apreciat spectacolul dar au masacrat textul. Cred că Vișniec e un autor de teatru realist. Cred, deci, că se pot găsi texte foarte bune în dramaturgia română, dar nu am o imagine exactă a situației. Pot să spun însă ce nu-mi place. Teatrul lui Sorescu nu-mi place. Găsesc că e rece, absolut literar, nu e text de teatru". □ Din sumar: ■ un nou articol al lui Dan Ciachir despre Nae Ionescu; ■ o cronică a lui Ion Pop la volumul lui Mircea Dinescu Moartea citește ziarul, care reînnoiește clauzele "pactului cu realitatea", angajat în cărțile anterioare;
un eseu al Martei Petreu, Despre condiția anamorfozei logice, despre Aristotel; un articol al lui Pavel Tugui, Tudor Arghezi la Cernica și diacon la Mitropolie; un text despre Marin Preda, În lumina veșnicei zile de vară, semnat de Despina Neagoe; ■ poeme de Daniela Crăsnaru, Constantin Abăluță, Grete Tartler, Mircea Dinescu; • fragmente din romanul lui Constantin Virgil Gheorghiu Ora 25, cu o prezentare a Irinei Petraș (Istorie și destin).

• "ASTRA" (nr. 5) publică, sub titlul Al doilea exil, prima parte a un interviu (datat aprilie 1990) - despre "recuperarea memoriei" și "vacarmul democratiei", precum și despre "o nouă geografie morală" - realizat de Vasile Gogea cu Monica Lovinescu și Virgil Ierunca. Acesta din urmă atrage atenția că se prefigurează "o altă etapă a unui exil interior" pentru intelectualii care, după 1989, "își văd agresată (...) demnitatea (...), neputând să se manifeste în cetate pentru a îndrepta, pentru a contribui, pe măsura puterilor lor la reînnoirea ei morală și fizică". Mai optimistă, Monica Lovinescu îl contrazice ferm: "Cred că intelectualul se poate, în clipa de față, manifesta în cetate. Cred că trebuie să se manifeste, cred că o si face. Fără a mai vorbi de «ASTRA» la Brașov, de Grupul pentru dialog social de la București (...). Deci, aicea nu trebuie să mai existe un exil interior, nu trebuie să mai existe nici un exil exterior în sensul în care a existat. Cred că trebuie să existe o prezentă vigilentă și la unii și la ceilalți. (...)/ Eu m-am gândit deseori, și mai cu seamă din decembrie încoace, la necesitatea unui tribunal de onoare, alcătuit din dumneavoastră, intelectualii. (...) Nu e vorba de procese (...), nu este vorba de ani de închisoare, doar de câțiva ani de tăcere pentru ca să putem auzi vocile adevărate". V.I.: "Dacă Uniunea Scriitorilor, de pildă (...), s-ar feri de această sintagmă pretențioasă și poate de prea mare răsunet oratoric, tribunalul de onoare, ar fi totuși rolul ei să întocmească un tribunal al tăcerii. Pentru că juridic vorbind, nu se poate instaura o lege, a tăcerii, sau un moment al tăcerii".

- Mircea Cărtărescu afirmă în nr. 5 din "Tomis" că revista "Contrapunct", "girată de Uniunea Scriitorilor", este înființată ca un instrument pentru cei care, înainte de 1989, au fost nevoiti să aibă o "activitate subterană, o activitate de cenaclu", care au fost privați de posibilitatea de a-și publica volumele catalogate de edituri "cărți cu probleme". Rolul ei este de a funcționa "pe structurile a ceea ce se numește generația '80", a celor cu vârste cuprinse între 30 și 35 de ani și nu numai. "Noi am dori să luptăm din toate puterile (...) ca debutul lor (al celor mai tineri, n.n.), atât în presă cât și editorial, să se întâmple cu mult mai multă ușurință decât s-a produs debutul nostru. De asemenea, această revistă este deschisă scriitorilor de toate vârstele, neîncetând să rămână un organ pe care l-am dori mereu tânăr".

  Continuă dialogul lui Constantin Vișan cu Mircea Nedelciu, început în numărul anterior al publicației; de această dată, pe marginea unor aspecte legate de revista "Contrapunct", apropo de care M.N. constată lipsa unui punct unitar de vedere, ca și a unei platforme program, considerând nepotrivit refuzul unor colegi de redactie, ca urmare a resentimentelor acumulate de-a lungul timpului, de a accepta, în paginile revistei, lucrări ale unor scriitori din altă generație decât cea optzecistă.

  Alex. Ștefănescu publică o primă parte dintr-un text intitulat Amintiri despre literatura de azi.
- În articolul Bisnițarii literaturii, din revista "Argeș" (nr. 4), Călin Vlasie se exprimă cu virulență la adresa "vechilor bișnițari, C.V. Tudor, A. Toma", dar și a celor noi. Primul la care se oprește, "un bișnițar sprințar", este patronul revistei "Baricada", Eduard Victor Gugui, care "ne anunță că înființează o Societate a Scriitorilor, alta decât, pardon, abjecta Uniune a Scriitorilor Români. Își găsește chiar și un negru pe care îl scoate în față: pe dl. poet Cezar Ivănescu. (...) Poetul nostru tocmai întors din lagărul comunist a devenit peste noapte vânător de peceriști, iar pecereul e un animal care trebuie scos din vizuină și stârpit".

  La rubrica "Poetica", sunt publicate versuri de Ion Stratan: Angelica, Fantoma unei mări, Desfacerea, Palas, Nu pot să uit Liège, Unu și cu unu fac unu.

  Este transcris un interviu (realizat de Dan Lambuțchi) cu Mircea Horia Simionescu, prozatorul vorbind, între altele, despre volumul la care tocmai lucrează: "Este o carte a vârstei ieșirii din viață dacă nu cea a stingerii apetențelor. Este o carte pentru considerarea filosofică a apetențelor, aș spune eu. Nouă, în fond, pentru ce ne-a bătut inima atât de puternic pentru cutare lucru în urmă cu 20 de ani? Ne-am pierdut inima, nu? Ei, dacă ne-am pierdut-o, ia să ne punem în situația vârstei de atunci să vedem dacă ea nu near bate din nou ca în acea vreme. Pagina mea ar vrea să facă palpitația sufletului să muncească".

  La ancheta revistei, Generația '80, răspunde, în acest nr, chiar unul dintre redactorii revistei, Călin Vlasie. Arătând că o generatie are în comun un "spirit înzestrat cu o anumită psihologie, morală și ideologie estetică și mai apoi e o proiecție de individualități", poetul își exprimă convingerea că "optzecismul este un spirit național care a început să

devină normă". Ca și Mircea Cărtărescu ori Al. Cistelecan, C. Vlasie identifică în N. Manolescu, primul critic care a "intuit că în România apăruse în jurul anilor '77 o nouă generație de poeți". I s-au alăturat critici mai tineri, Ion Bogdan Lefter, Mircea Mihăies, Radu G. Teposu, Ioan Buduca, Radu Călin Cristea, Nicolae Oprea, Cristian Moraru. De cealaltă parte s-au situat: Eugen Barbu, C. Stănescu, Adrian Păunescu și C.V. Tudor, cărora, afirmă C.V., "se cuvine să le multumim. Era securizant pentru noi că cineva înghițea pentru noi borhotul ideologic cu frișcă de rime, scutindu-ne pe noi de atari experiențe".

□ "Arges" oferă cititorilor, la rubrica "Restituiri", un Romulus Dianu – Inedit. Este vorba despre un articol nepublicat al scriitorului condamnat la 11 ani de închisoare de "paukerismul hegemon", Portretul lui Zaharia Stancu - bătrân, un portret al "omului sub vremuri". Romulus Dianu surprinde un Zaharia Stancu interbelic, colaborator la revista "Gândirea", director la "Azi", fondator, în 1933, alături alți scriitori, al "Asociației Scriitorilor Independenți", umbrit, după 1944, de același Stancu, acum martor al acuzării în procesul Radu Gyr, "academicianul uns cu toate mirurile izvorâte din drojdia dezgustătoarei epoci totalitare", după cum notează Ioan M. Dinu în prezentarea sa, ce precede textul indedit.

IUNIE

1 iunie

• Membrii Grupului pentru Dialog Social semnează o amplă Scrisoare deschisă adresată domnului Ion Iliescu (publicată în nr. 20 al revistei "22"), atrăgându-i atenția primului președinte postdecembrist al României, confirmat în alegerile din 20 mai, că victoria sa la recentul scrutin ar fi "mai favorabilă formației pe care o conduceți decât dezvoltării democratice a țării" și semnalând "riscul de a aluneca spre reînvierea instituției profund antidemocratice a «liderului providențial»", ca și "riscul de a avea o putere care în loc să fie controlată de o opoziție parlamentară semnificativă, nesocotește ea opoziția". □ Totodată, revista publică un apel al GDS către manifestanții din Piața Universității pentru încetarea protestelor: "Considerăm că, față de condițiile create la 20 mai, continuarea manifestației a fost neadecvată (...). Despărținduse de iluzia că obiectivele finale ale demonstrației ar putea fi atinse în cel mai scurt timp, participanții la mitingul permanent din Piața Universității nu au nici un temei real de a se simți descurajați. Ei trebuie să fie convinsi că au obținut o victorie morală și că, în multe alte forme, în spirit civic și democratic, lupta împotriva comunismului va continua".

Sub titlul Noi putem învăța foarte mult și din această înfrângere citim un dialog realizat de Gabriela Adameșteanu cu Doina Cornea, referitor la protestele din Piața Universității.

□ În exclusivitate pentru revista "22", Sorin Antohi îl intervievează pe Alexandr Zinoviev: Trebuie să avem răbdare și să ne schimbăm mai întâi pe noi *înșine*.

Gabriela Adameșteanu consemnează o primă parte dintr-o discuție cu Monica Lovinescu și Virgil Ierunca, oaspeti ai Grupului pentru Dialog Social. (Partea a doua va fi publicată în nr. următor): "Dar noi nu stiam că n-avem nici o sansă." Anii '44-'46. Amintiri și comentarii.

Gheorghe Grigurcu îi adresează o scrisoare deschisă lui Valeriu Cristea, Intelectualitatea "minoritară" și umanitarismul speculativ, ca urmare a articolului publicat de acesta în nr. 18/1990 din "România literară", A spune ce gândesc: "...Îmi dau seama ce vă supără: izolarea dv. față de curentul larg al confraților noștri, al intelectualilor de elită în genere, împotriva persistenței structurilor și mentalităților comuniste. (...) Faceti parte dintr-o categorie de persoane, din păcate amplă, care nu sunt de acord cu protestele intelectualității «minoritare», cu lupta sa în favoarea unei finalizări a revoluției și, fie că o doriți fie că nu, slujiți cauza stagnării, a perpetuării unor lamentabile fenomene caracteristice defunctului regim. E drept, nu sunteți singurul intelectual situat pe această poziție antiintelectuală. Un coleg al nostru, un critic de vază, se lamenta și el zilele trecute că «odată cu dreptul de a opta pentru o formațiune politică și de a avea opinii politice, crește, într-un mod după mine alarmant, și gradul de intoleranță». (...) Confratele din care am citat mai sus s-a aruncat hămesit asupra a patru-cinci posturi de conducere și ar fi acceptat bucuros încă paisprezece-cincisprezece dacă n-ar fi întâmpinat nici un obstacol. Din primele ceasuri de după Revoluție a ținut să apară la rampă, de parcă ar fi luptat ori ar fi pătimit întru libertate, în virtutea unui binecunoscut vedetism maladiv. (...) Nimeni după Ceaușescu nu și-a publicat mai multe poze decât acest personaj, într-una din revistele în care anunța cu litere de-o schioapă că s-a instalat «director»! (...)/ Incontestabil, e dreptul dv. de a respinge condamnarea nomenclaturii, conținută în punctul 8 al Proclamației de la Timisoara. După cum e dreptul dv. de a lua apărarea nomenclaturii, ceea ce și faceți. (...) A refuza nomenclatura, sunteți de părere dv., «înseamnă a-l socoti pe om bun sau rău în funcție exclusiv de tipul de criterii proprii anilor '50. Înseamnă a ne întoarce la dosarul de cadre, la apartenența politică, la originea socială și la cine știe ce alte păcate și tare originare». Chiar asa? Cinismul, vă spun cu toată sinceritatea, nu vă aduce, în această circumstanță, un bun serviciu (...)".

Stelian Tănase semnează un foarte lapidar drept la replică: "Într-o gazetă din Deva, «Demnitatea», publicistul Ioan Buduca scrie un articol defăimător la adresa mea, raliindu-se astfel calomniilor din «Azi» și «Dimineața». Printre altele sus-numitul mă acuză fără nici un fel de dovezi, în stilul său caracteristic, că nu am trimis scrisoarea celor 18 în străinătate./ Precizez că textul a ieșit din țară prin bunăvoința dlui Coen F. Stork, ambasador al Olandei la București".

• Nr. 22 al revistei "Contrapunct" are pe prima pagină un mic eseu moralpolitic post-electoral al lui Ioan Groșan, *Nația în pijama*, și un text mai amplu, secvențial, semnat de Dan Petrescu, *Știați că....* Într-un stil caustic, fostul disident taxează o serie de "paradoxuri" ale vieții politice și intelectuale din

România momentului (între altele "contraproductivitatea" marii victorii a FSN, apud Silviu Brucan), observând malitios că doar 7% din electori au votat cele 92 de partide de buzunar înscrise în cursă.

Stefan Agopian speculează, relativ optimist, dar cinic, pe marginea problemelor legate de "nașterea în dureri" a democrației românești (Frontul, prognoze). Disprețul și dependenta (obligatoriu dublu sens!) este titlul unui mic eseu al Elenei Stefoi în care, pornind de la teoriile psihologice ale lui Erich Fromm, autoarea încearcă să analizeze condiționările mentalului (post)totalitar autohton în noul context geopolitic de după Malta.

În cadrul rubricii "Tratatul de caligrafie", Ioan Mihai Cochinescu semmnează o proză confesivă de călătorie în Occident, Conceptul albastru.

Bogdan Ghiu îl prezintă elogios publicului românesc pe eseistul și teoreticianul Călin Andrei Mihăilescu de la Universitatea din Toronto, revista publicând prima parte dintr-un anuntat serial al acestuia, Avort si patafizică în America. Eseul comentează strategia Războiului Rece în era Ronald Reagan din perspectiva "integrării în sistem" a revoluției sexuale din anii '60 și din perspectiv recuperării propagandistice a discursului religios, afectat însă de campaniile moralizante anti-SIDA.

Ion Negoitescu pledează într-un articol pentru redescoperirea unui congener din exil (Să redescoperim pe Pavel Chihaia).

Cristian Moraru scrie despre primul volum de Unde scurte al Monicăi Lovinescu (Cabala mediocrilor): "Grila etică își menține peste tot aceeași fermitate, nelăsând să se strecoare prin grila ei umbra nici unui gest îndoielnic, conturul dubios al unei fraze «circumstanțiale». Într-o cultură în care alfabetizarea etică s-a dovedit mult timp o simplă utopie frumoasă, disocierile Monicăi Lovinescu rămân, atunci și acum, salutare. Ceea ce nu înseamnă că analizele autoarei se limitează la atât, altfel spus că ea s-ar dezinteresa de «estetic» și de «complicațiile» sale".

La rubrica "Structuri în mișcare", Ion Bogdan Lefter prezintă patru cazuri de scriitori care fac gazetărie politică: Andrei Cornea, Bogdan Ghiu, Florin Iaru și Stelian Tănase (Scriitorii fac gazetărie politică!). După ce discută diferețele tipologice și stilistice din discursul acestora, autorul conchide că "însăși analiza poziției celor în cauză poate aduce un spor de clarificare asupra stadiului în care ne aflăm, stimulând eventuale (re)orientări pe mai departe. Ceea ce trimite spre aceeasi necesitate – leit-motivul articolelor mele de săptămânile trecute – de a întelege rolul posibil și rolul real al intelectualității în dinamica opțiunilor politice ale momentului. O dinamică a opțiunilor, adică a alegerilor: tot atât de actuale și acum, după «primele alegeri libere din România postcomunistă»...". □ Într-un text intitulat Ce facem cu intervalul, Dan Stanca reflectează pe marginea condiției morale a intelectualilor în totalitarism și democrație, nemulțumit de soluțiile "acomodante" ale "eticii intervalului" din Minima moralia de Andrei Pleșu: "Credincioșii și ticăloșii... Nu numai în condiții dictatoriale se creează această polarizare. Și în cea mai liberă dintre societăți intelectualul adevărat se întreabă, este întrebat de Sinele său adânc ce face cu

intervalul în care sălășluiește. Îl îndreaptă către cer sau îl lasă în apa călduță a inteligenței suficiente sieși?". □ Alexandru Pleșcan – coleg de grupare literară cu Ion Manolescu, Fevronia Novac, Ara Șeptilici ș.a. - publică un eseu (La politică nouă, concesii noi) în care expune dificultățile de afirmare ale grupării sale și polemizează, din nevoia unei delimitări generaționiste, cu antecesorii "optzecisti".

Bogdan Ghiu își continuă glosele subjective pe marginea elitelor și Revoluției (Sfaturi către mine însumi).

Liviu Ioan Stoiciu publică o serie de informări ale Securității vrâncene (Informări ale Securitătii: cu ce veneau provincialii la Bucuresti), iar Gheorghe Iova este prezent în sumar cu un nou fragment din Acțiunea textuală.

La rubrica de "Contra-puncte" reținem consemnarea unei emisiuni TV "reconfortante" a lui Vartan Arachelian cu logicianul Anton Dumitriu și istoricul Dinu C. Giurescu; asemenea, consemnarea unui dosar tematic despre textualism în "admirabila" revistă clujeană Echinox, nr. 3-4/1990 (cu participarea lui Mircea Nedelciu, Gheorghe Iova, Bogdan Ghiu, Hanibal Stănciulescu și Costache Olăreanu).

- Nr. 22 al revistei "Orizont" are pe prima pagină un articol acid al lui Mircea Mihăies, care deplânge misiunea imposibilă a noului guvern FSN, ales cu o cvasi-"unanimitate" cvasi-comumistă, de a rezolva problemele economice și sociale ale tării (Knock-out cu delicatese).

  Recent-încheiatele alegeri generale sunt vizate si de ancheta realizată de Paul-Eugen Banciu (Când alternativa nu mai e o optiune), la care răspund Gabriel Liiceanu, Serban Foartă, Gheorghe Crăciun ("Ne degeaba cuvântul «popor» e sinionim cuvântului «masă». Indolenta noastră în raport cu viitorul și cu Europa s-a mai Daniel Vighi și Viorel Marineasa publică texte-document despre Gulagul bănățenilor.

  La rubrica denumită "Confidențial", Costache Olăreanu i se confesează Adrianei Babeti, mărturisindu-i că nu are nimic în sertar, că e acaparat de gazetăria politică și că nu știe "ce mai poate romanul".

  □ Cornel Ungureanu comentează volumul de debut al lui Emil Cioran, Pe culmile disperării (Filosoful la 20 de ani).
- Intitulat Forța exemplului, editorialul lui Nicolae Breban din "Contemporanul. Ideea Europeană" (nr. 7) schiţează un posibil profil moral al acelui intelectual care, în perioada următoare, va trebui să își asume "re-construcția României".

2 iunie

• Comentând, într-un articol din "Timpul" (nr. 21) – Eticul și esteticul – volumul lui Mircea Dinescu Moartea citeste ziarul, Codrin Liviu Cuțitaru notează, apropo de ceea ce el numeste "mutația valorilor etice": "Esteticul e un bun etern, eticul civic e un privilegiu al actualității imediate. Cine știe dacă, peste ani, vreo neașteptată zvârcolire a «teoriei istoriei» nu va pune din nou aceste poeme de Mircea Dinescu la index, declarându-le «imorale», în neconsonanță cu conduita epocii? Cu cât depărtarea de momentul *valabilității etice* a operei este mai mare, cu atât admirația face mai mult loc nostalgiei și îngrijorării". □ Pe aceeași pagină, Dorin Spineanu scrie despre volumul lui Virgil Ierunca *Fenomenul Pitești* (*Vocea memoriei tale*), conchizând: "Piteștiul poate fi oriunde pe cuprinsul patriei noastre dragi atunci când la putere sunt comuniștii sau criptocomuniștii".

• În "Tineretul liber - Suplimentul literar și artistic" (nr. 22), Andrei Grigor semnează articolul Pasiuni și furtișaguri: "Presa care înfăptuiește raptul de discernământ procedează nu atât prin modificare, cât prin reducție. Mecanismul e supus unei operațiuni de demontare, sitelor de separare li se obturează unele găuri și li se lărgesc altele, anumite pârghii și filtre decantoare sunt înlăturate, toate acestea cu o inventivitate și un efort de elaborare cum numai o mare pasiune e în stare să genereze. Rezultatul acestui proces este adus sub formă de informație în fata consumatorului nu mai puțin pasionat care «optează», făcându-se a nu ști că nu mai are cu ce. Orgoliul îl împiedică să declare că a fost prădat de acea capacitate care atestă oricui o minimă calitatea intelectuală. Și chiar dacă, încetând să mai fie atât de orgolios, ar mărturisi-o, e prea puțin probabil că ar fi luat în seamă. Furtul de discernământ nu este inclus printre delictele sancționabile, rămâne neobservat, undeva, în spațiul complicității dintre hot și păgubaș".

Alex. Ștefănescu își începe rubrica de cronicar al debuturilor literare ("Un critic la dispoziția dumneavoastră").

3 iunie

• În articolul Încurcate mai sunt ițele (De la amnezie la calomnie via mistificare), apărut în "Azi", Tudor Barna comentează rezultatele alegerilor din 20 mai, polemizând cu Octavian Paler, care publicase pe aceeași temă un text amplu, Victorie primejdioasă, în trei numere consecutive din "România liberă" (29-31 mai): "Şi aşa, vărsându-şi năduful în legătură cu rezultatele alegerilor, domnul Paler (candidat la Senat din partea GDS) ne spune, în încheierea serialului, că la întrebarea cine vinde țara? domnia sa, în loc de răspuns, citează cuvintele scrise pe pancarta purtată, pe străzi, în Piata Universității, de elevii liceului «Gheorghe Lazăr», Părinți, ne-ați vândut comunismului. Tragică declarație - conchide domnul Paler. Ce-i mai putem spune autorului serialului intitulat Victorie primejdioasă, după ce ne-am convins de opacitatea sa, de puținele idei fixe pe care ni le comunică fără să se teamă că se repetă, contrazicându-se de lipsa de dorința de a înțelege realitățile, de autoexcluderea sa de la o activitate politică și socială constructivă, acum când e nevoie de participarea tuturor oamenilor tării la acțiunile îndreptate spre împlinirea dezideratelor fundamentale ale națiunii? Tragică situație pentru domnia-sa, dar nu fără ieșire, sperăm".

- În editorialul din "Adevărul", Dependența independenților, Darie Novăceanu regretă că în componențe primului Parlament postdecembrist al României nu se regăsesc și intelectuali cu notorietate precum Andrei Pleșu, Dan Hăulică sau Octavian Paler: "(...) Un albastru care să se detașeze de toate celelalte culori, liber în nuanțe și temperaturi (...). Albastrul sofianic, voronețian, independent./ Da, nu avem independenți în parlamentul abia ieșit din urne. (...)/ Absente aceste «căști albastre», le recunosc (...) mai ales în albatrosul Mircea Dinescu, în albatrosul Andrei Plesu, în albatrosul Dan Hăulică și în albatrosul Caramitru. (...)/ Şi aș fi nedrept dacă nu i-aș vedea (...) și nu i-aș aminti aici și pe ceilalți independenți la fel de albaștri, inclusiv pe domnii Gabriel Liiceanu, Paler, Stelian Tănase și mulți alții, eșuați la marginea urnelor dar împăcați cu gândul că au mers pe picioarele lor, ca într-o plimbare la căderea serii./ (...) Sunt puține culori în acest prim parlament al nostru. Cu o atât de mică opoziție, cu destui nedefiniți și cu un singur independent".
- Într-un articol din "Dreptatea", Libertatea comunicațiilor, Adrian Marino notează câteva experiențe personale de cenzurare a corespondenței, confiscarea cărților la vamă și violarea pachetelor, drept "aspectele cele mai revoltătoare, mai triste și mai grave ale neocomunismului actual". Totodată, își exprimă regretul că "mentalitatea totalitară restrictivă pune stăpânire, uneori și pe spiritul unor distinși intelectuali": "Nicolae Manolescu mă acuză la «Ochiul magic» [«România literară», nr. 15, 12 aprilie 1990] că am «trecut granița» și încă de mai multe ori «într-un an». Ultima afirmație este total neadevărată. Am călătorit, este adevărat - dar niciodată pe banii Fondului Literar (miezul disputei) – ci exclusiv în urma unor invitații și burse străine, pentru congrese, colocvii și călătorii de studii. Am avut și drepturi de autor. De pe urma acestor deplasări au rezultat un număr de cărti în limbi străine, publicații, comunicări (...). Îl înțeleg pe Nicolae Manolescu – exponent al «vieții literare» cu toate complexele și invidiile sale - care a ajuns la vârsta firelor de păr alb fără nici o carte sau măcar studiu editat în străinătate. (...) A insinua, complexa și chiar insulta un confrate care, în conditii de dictatură, a făcut - totuși - câte ceva (nu este singurul) să spargă o blocadă, să asigure - cât de cât - un minimum de comunicații intelectuale libere, pentru a ieși din izolare și constrângere, este nedemn de condeiul și vocația publicistică a polemistului nostru. Oare mentalitatea ceaușistă a pătruns chiar așa de adânc în spiritele noastre? A scriitorilor și oamenilor de cultură?".

  Articolul Dinescu și Golania (Constanța Munteanu) încearcă să explice "convertirea" lui Mircea Dinescu de la postura de disident la cea de "miniparlamentar" și, cu ajutorul "marelui său prieten, președintele" reciclat în "propagandist de partid". Din fotoliul de președinte al Uniunii Scriitorilor, Dinescu ar fi ignorat Piata Universității, declarând că mișcarea ar fi o "punere în scenă", "un spectacol de cabaret politic", un fel de spălătorie publică pentru "conștiințele pătate": "Ziarul «Libération» nu poate decât să aprecieze și să plătească suculent declarația spectaculoasă care anunță o asemenea convertire. «Le Point» va descoperi, poate, că, dacă Andrei Pleșu a

avut la Tescani contacte cu sângeroșii conjurați, și în cazul de față va fi fost vorba de o disidență cvasi-dirijată".

4 iunie

• Sub titlul Cine ne atacă? Si de ce?, Eugen Florescu publică în "Democrația" (nr. 20) o "scrisoare adresată doamnei Monica Lovinescu, de la radio «Europa liberă»": "De ce vă scriu? Fiindcă (...) mi se pare tot mai mult a fi ceva straniu să aud despre dumneavoastră – intelectuală cu justificate pretenții – că rămâneți prizoniera unor informații false, în baza cărora emiteți diverse sentințe de o duritate pe care (...) o socotesc neomenească./ Ce ne reprosați, în primul rând ?/ Faptul că vorbim. Faptul că ne exprimăm în scris opiniile./ Nu pentru a ne justifica în fața dumneavoastră (...), ci, pur și simplu, pentru a vă face să cunoașteți raționamentul nostru doresc să vă spun că, imediat după Revolutie, eram hotărâti chiar să «tăcem», să «stăm deoparte». Gândeam: noi am lucrat, totuși, în vechiul sistem (...). Să-i lăsăm, deci, ne-am zis, pe cei ce n-au fost în nici un fel prinși în teribilul clește ceaușist, să vină cei care au o gândire mai proaspătă, să-i auzim pe ei, să le dăm lor posibilitatea să propună formele cu adevărat eficiente pentru progresul României. Am aplaudat - în acele zile - în mod sincer crearea «Grupului de dialog social» și apariția revistei «22». Primele numere ne-au părut chiar bune. Dar, ce cruntă deziluzie, doamnă Lovinescu! Repede ne-am dat seama că, de fapt, în ciuda instrucției și culturii lor (...), domnii de la acest grup-revistă sunt (...) aproape «total în afara problemelor» reale ale României de azi. Că, în afara unui venin anticomunist (justificabil, desigur, într-o mare parte), în realitate nu dispun aproape de nici o idee utilă pentru scoaterea țării din epoca totalitară și asigurarea trecerii ei la o stare de prosperitate, fără convulsii grave pentru popor. Da, doamnă Lovinescu, se vede acum și mai limpede că numai «noicismul» unor domni ca Gabriel Liiceanu și alții, numai Jurnalul de la Păltiniș - singura operă «filosofică» cât de cât citabilă, de altfel - nu pot sta la baza reorientării politice, economice și sociale a României. Iată de ce excluderea tuturor celorlalți intelectuali care - chiar dacă au fost obligați să activeze în vechiul regim și chiar dacă au greșit - sunt, totuși, cunoscători reali al problemelor tării (...) ni s-a părut o adevărată crimă ce se pregătea contra poporului român, care le-ar întrece pe cele săvârșite de extremiștii comuniști-staliniști după august 1944. Vedeam cum apare un nou extremism și am socotit necesar să nu lăsăm a se auzi numai o voce. Așa a apărut gazeta «Democrația». (...) Unul dintre cei mai belicosi atacatori ai gazetei «Democratia» s-a arătat criticul de provincie Cornel Ungureanu, de la Timisoara, pe care sotul dumneavoastră, domnul Ierunca, l-a citat copios contra noastră. Dar, doamnă Monica, cum de ați uitat subit că acest critic provincial a fost, în ultimii 15 ani, consecutiv, secretar de partid? Mai mult: că s-a ținut «cu dinții» (...) să nu piardă acest post? (...) Dar colega lui întru violențe așa-zis anti-neo-comuniste, Adriana Babeți, fiica unui fost mare securist, care a tăiat și spânzurat ani și ani în zona de Vest? Apropo: doriți amănunte? Dar profesorul de marxism George Şerban, pe care eu l-am găsit la Timisoara lector voluntar al Cabinetului judetean de partid și cenzor al revistei studențești, care este unul din autorii așa-zisei «Proclamații de la Timișoara», prin care se cere... eliminarea foștilor «activiști» și chiar o secesiune a Banatului?/ Cum se face că acești foști «comunişti» până la 22 decembrie 1989 vă plac, iar alții nu, doamnă Monica? N-am auzit, spre exemplu, să vă fi indignat de ieșirea în Piața Universității din București – evident, cu emblema de «golan» pe piept – a domnului Gh. Dinu, fost nu numai membru de partid, ci ministru al chimiei (...), colaborator apropiat al Elenei Ceaușescu? (...)/ Dar (...) ceea ce rezultă este că, în fapt, pe dumneavoastră, ca și pe unii «amici» de pe aici, nu vă interesează, în fapt, puritatea propriu-zisă a gândirii și atitudinilor unor oameni, ci de ce parte a baricadei sunt ei acum. Vă susțin pe dumneavoastră? Sunt buni, li se trece cu vederea orice! Nu vă susțin? Cătușe, lanțuri, belciuge - tot ceea ce e mai rău, pentru ei, sau, cum spuneați într-un recent interviu, cel puțin interzicerea dreptului de a vorbi". (O a doua parte a acestei scrisori deschise va apărea în nr. 21, din 11 iunie, iar o a treia, în nr. 13, din 25 iunie 1990.)

5 iunie

• Cotidianul "Dreptatea" publică (sub semnătura lui Simion Dumitrache și a lui Alexandru Ganea) un dialog cu poeta Mariana Marin: "Alta era în sufletul lor, coane Fănică". Absolventă a facultății de Filologie din București în 1980, la ora interviului fiind "redactor al unei reviste de literatură a Uniunii Scriitorilor". M.M. evocă "atmosfera de mare intimitate intelectuală a Cenaclului de Luni", condus de profesorul Nicolae Manolescu. Poeta vorbeste despre supravegherea la care generatia sa a fost supusă de Securitate: "Sigur aici era vorba de tipul de literatură pe care îl practicam: fiind supuși mult mai ușor fenomenului de marginalizare, izbindu-ne peste tot de o politică gerontocrată, suspicioasă și crudă, eram, vrând-nevrând, pe o poziție subversivă și acest lucru se vede și în literatura noastră. Era o literatură în care realitatea nu putea să apară în haine de duminică, priza la real se manifesta în toate genurile literare, era o literatură cu afinități «sans frontières» și, prin urmare, hrănită din «putreziciunea cosmopolitismului», o literatură în care erau folosite tehnici literare care le declanșau pe loc «spionita». Auzi și tu: textualism, intertextualitate, modernism și post modernism... Şi ieri, ca și azi, putem vinde țara, nu numai literatura ei". (O a doua parte a interviului poate fi citită în nr. din 7 iunie 1990.)

6 iunie

• Într-un comentariu din "Cuvântul" (nr. 19), *Iliescu ou comment s'en débarasser*, Ioan Groşan se întreabă: "Ce vor primi drept recompensă

intelectualii care au pactizat cu FSN-ul în intervalul electoral? Cine va merge la Paris în locul domnului Paleologu, primul sacrificat de lux al victoriei de la 20 mai? Poate Eugen Simion? Ori Răzvan Theodorescu? În orice caz, după felul în care va împărți unora și va lua altora bucatele ne vom da seama care sunt intențiile imediate ale d-lui Iliescu și dacă mult trâmbițata lepădare de comunism va avea sau nu acoperire în fapte".

• Sub titlul *Silueta unei doamne*, Gabriel Liiceanu publică în "România liberă" un protest împotriva denigrării în presă a Doinei Cornea: "Această siluetă este a unei femei de 65 de ani. Numele ei: Doina Cornea. Acestei doamne supreme a țării avem nerușinarea să-i aruncăm astăzi în față vorbe pe care nu am avut curajul să i le spunem celei care, ignorând gramatica, dirija cultura unei țări și făcea legea pentru milioane de oameni. Desigur, așa ceva ne-ar fi costat viața, pe când injurierea doamnei Cornea nu costă nimic și poate fi găzduită chiar în presa centrală".

7 iunie

• Remarcând că suntem singurii din tot estul Europei "care nu dau nici cel mai slab semn că s-ar gândi să demaște abuzurile perioadei staliniste", Alina Mungiu se întreabă, în numărul 16 al "Convorbirilor literare", Pe când procesul stalinismului românesc?. Semnatara articolului precizează că "nu este vorba de demascările individuale ale unor victime, ci de o formă instituționalizată care să redea în sfârșit adevărul acestei perioade". Explicația este una singură, este de părere A.M.: "Am pășit în democrație cu eroi ai perioadei staliniste și descendenți de-ai lor, toți, doar oameni care nu au interes să se facă lumină, ba chiar subscriu la falsificarea pe mai departe a istoriei noastre", trecându-l pe Silviu Brucan în rându-l celor interesați de această falsificare.

Tot Alina Mungiu realizează un interviu cu Ioan Buduca. Problema supusă discuției este a intelectualității lipsite de experiența opoziției instituționalizate și "de aici, comentează scriitorul, drama noastră, a românilor, și diferența față de alte popoare din Estul Europei...", remarcând că nici Grupul pentru Dialog Social nu a reușit să propună un scenariu coerent pentru ieșirea din criza politică. Totodată, I.B. afirmă fără echivoc: "Este oportunist din partea unui intelectual să meargă astăzi pe mâna Frontului". O altă problemă tranșată de Ioan Buduca este legată de literatura "de sertar" și de convingerea că, în afara jurnalelor sau a notelor zilnice de natură politică, nu există capodopere. "Singura capodoperă pe care a produs-o ceaușismul în sensul în care spunea Noica despre condițiile rele că sunt bune pentru cultură, a fost grupul Pleşu-Liiceanu. Noi n-am știut profita de condițiile ceaușiste". Cât despre "generația '80", aceasta "nu există": "Noi am fost o invenție a propagandei, nu existăm ca generație, cum probabil nici generația Nichita Stănescu n-a existat. A fost inventată de propagandă pentru a o opune celei

- proletcultiste. (...) Dar și nouă înșine ne-a convenit jocul propagandei". Generației '80 îi lipsește astăzi "un proces de transformare interioară, pentru a nu rămâne o investiție goală de încredere".

  Un dialog de la distanță cu Ștefan Baciu, aflat în Honolulu, realizat de Gabriel Stănescu pentru "Convorbiri literare" scoate în evidență convingerea poetului că generația tânără este datoare "să repună în circulație" opera generației sale, "să ne așeze acolo de unde am fost rupți de oamenii care au servit dictatura și au prefăcut literatura într-un morman de ruine".
- În "România literară" (nr. 23), în articolul *Complexul Havel*, Mioara Apolzan se întreabă: "Am avut și noi disidenții noștri? Cum, de unde atâția? În realitate au fost ei chiar disidenți? Presupăunând că am fi avut un Havel, am fi reușit oare să-l păstrăm?".

  □ Eugen Simion (*Romanul parabolic*) scrie despre *Biserica neagră* a lui A.E. Baconsky, carte publicată în limba română abia în 1990.
- În "Tribuna", (nr. 23), Tudor Dumitru Savu (Vine sezonul cărților), se referă la Mircea Dinescu: "O parte din scriitorii care n-au fost disidenți pe fată și care nici măcar la revoluție n-au participat (poate din teamă, poate din calcul, poate din precauție...) vor acum să recupereze și fac acest lucru cu gesticulații largi, histrionice, cabotine. (...) Scriitorul, artistul în general, e un politician păgubos, chiar dacă la un moment dat înțelege just evenimentele în mijlocul cărora se află. Totul este ca scriitorul să aprecieze cât mai corect pasul care-l poate apropia sau îndepărta de ridicol. (...) Trebuie să recunoaștem că funcționează din plin în rândul unor scriitori modelul revoluționar Dinescu. Revolutionar, nu poetic. Acest lucru poate explica multe, foarte multe atitudini Cărtărescu, Nichita Danilov, Ion Mureșan, Marta Petreu și Ion Stratan.

  Apar fragmente din Dumnezeu s-a născut în exil, reamintindu-ne într-un articol de prezentare că în 1960 Vintilă Horia era Un scriitor român laureat al Premiului Goncourt.

  I. Cristofor face o scurtă prezentare a volumului Ma Roumanie de Virgil Tănase.
- Mihai Creangă răspunde sarcastic denigrărilor proferate de ziarul "Adevărul" la adresa privatizării ziarului "România liberă": "Adevărul este (...) că bravii noștri scânteiști jinduiesc încă după vremurile definitiv apuse ale Editurii «Scînteia», în care ziarul «România liberă» a fost silit să intre încă din «zorii noi» ai «erei socialiste», pentru a i se jefui beneficiile spre rotunjirea unor salarii de «gradul 0» acordate doar condeierilor «organului central al Partidului»". □ Un ton asemănător adoptă, în această chestiune, și Petre Mihai Băcanu, arătând că, după privatizarea "României libere", toți cei care au rămas în redacție sunt "ziariști independenți − ca la «Le Monde» − (...), care nu ascultă decât de conștiința lor de ziariști și nu sunt proprietatea nici unui grup, nici unui partid și nici măcar a statului FSN. Ei aparțin conștiinței unei Românii libere".

8 iunie

• Apare, la București, primul număr al săptămânalului "România Mare", sub deviza "Vom fi iarăși ce am fost și mai mult decât atât!" și cu următorul colegiu de redacție: Eugen Barbu (director), Corneliu Vadim Tudor (redactorsef), Edgar Papu, Ion Lăncrănjan, Ion Voicu, Sabin Bălașa, Dan Zamfirescu, Ștefan Pascu (ulterior acesta refuză să fie trecut în căsuța tehnică!), Nestor Vornicescu, Nicolae-Paul Mihail, Florin Codre, Gaetano Vernarelli. Cu aceeasi conducere – Barbu presedinte, Corneliu Vadim Tudor secretar general - se instituie și Fundația "România Mare", principalul obiectiv al acesteia fiind "promovarea și afirmarea valorilor spirituale ale poporului român". Pe lângă activități filantropice sau crearea unei comisii pentru cercetarea abuzurilor antiromânești, se stabilește și decernarea unui Mare Premiu "Mihai Eminescu" pentru literatură și un Mare Premiu "Nicolae Iorga" pentru domeniul istoriografic.

"În paginile defunctei gazete și în almanahurile «Săptămânii» arată Corneliu Vadim Tudor în editorialul său (De ce România Mare) - au apărut seriale consacrate evenimentelor vitale ale Istoriei noastre dar și biografii, medalioane și însemnări despre «marii tribuni» ai spiritualității românesti: Eminescu, Iorga, Pârvan, D. Cantemir, G. Călinescu, Asachi, Hasdeu, Goga, Densuşianu, Arghezi, Bacovia, Enescu, Brâncuşi. Într-o vreme când nimeni nu îndrăznea să scrie despre Dimitrie Brătianu, Maniu, Vaida Voevod, Aurel C. Popovici, Ionel C. Brătianu, Averescu, Ferdinand, Take Ionescu, «Săptămâna» și-a asumat acest risc... E ușor și avantajos să vii azi, după război, să te bați cu pumnii în piept pentru memoria unor nume sacre ale Istoriei naționale, dar pe vremea Cenzurii numai noi [«Săptămâna»!] am avut curajul real să repunem numele lor în circulație". De aceea, crede C.V.T., acuzele oficiosului PNL și PNŢ privind o activitate anticulturală și antiliterară par nefondate - "Săptămâna" a avut îndrăzneala să pomenească de Creştinism și Biserica ortodoxă, a prezentat retipăriri (ca Biblia lui Şerban Cantacuzino reeditată la 1988), a avut inițiativa publicării materialelor "interzise și periculoase" pentru comunismul ateu și marxist: Augustin - Confesiuni, Origene - Opere, Scrierile lui Ioan Gură de Aur și Vasile cel Mare, cărți de teologie - Filocalia (zece volume de D. Stăniloae). De asemenea, subliniază C.V.T., vechea revistă a lui Eugen Barbu a tras semnale de alarmă în privința neglijenței Puterii ceaușiste față de monumentele istorice (Rotonda Alba Iulia, Vasele liturgice de la Moigrad, Mistericonul de la Niculitel, Complexul eclesiastic Iași). Și enumerarea "meritelor" revistei "Săptămâna" continuă. 🗆 Din sumarul primului număr al "României Mari": Iisus prin grâu - poem de Nichifor Crainic, din volumul Tara de peste veac (Editura Cugetarea, 1940), dar și poezia Strigăt din volumul Poezii de închisoare - în pregătire la Editura Fundația România Mare; eseul Locul României în istorie de Edgar Papu; poeme interzise din volumul Saturnalii de Corneliu Vadim Tudor; fragmente din Emil Cioran – Schimbarea la fată; motto-uri politice din Mihai Eminescu; nuvela *Mausoleul* de Eugen Barbu (începută în 1984), în serial de la nr. 1 la nr. 13, din 31 august 1990; o scrisoare inedită a lui Pamfil Şeicaru. □ Anumite etichete depreciative vor fi folosite de acum constant în rubricile anecdotice − semnate cu pseudonim (*Alcibiade*): "Europa Liberă" − *Radio Şanţ*; Mircea Dinescu este *Poetul Măscărici*, într-un "cuplu comic fantezist" cu *Baboi* (Andrei Pleşu), *Ardei Umplut* şi/sau *Piticul din Găgeşti* (Ion Cristoiu), *Cheliosul Kojak/Cap de Cauciuc* (Răzvan Theodorescu), *Borfaşu* (Petre Mihai Băcanu), *Groparul* (Gelu Voican), *Caralitru/Calamitru* (Ion Caramitru), *pupăza monarhistă* şi/sau *Căciulița* (Doina Cornea), *Păturiciu* (Dinu Patriciu); Aristide *Buboiu* sau *Gunoiu* (Aristide Buhoiu), *Coana Mojica* (Monica Lovinescu) etc.

• Într-un articol din "Contemporanul. Ideea Europeană" (nr. 8), intitulat Spovedania (ca și nuvela din Trenul de noapte - volumul lui Ioan Groșan care îi serveste editorialistului ca pretext), Nicolae Breban notează: "Comunismul - comunismul românesc - a fost posibil, în amploarea sa dezastruoasă și pentru faptul că nimic, aproape nimic, în domeniul ideologicului, al suprastructurii, nu i s-a opus. Cultura, vârfurile ei, a pactizat rapid cu noua năvălire, iar Biserica, cea singura românească, cum credea în ciudatul său fanatism Nae Ionescu, ce a făcut?! S-a grăbit să pactizeze, și ea, prin vârfurile sale, cu poliția lui Stalin și Gheorghiu-Dej (...)"

Gabriel Liiceanu publică, tot aici, articolul Câteva date despre Editura "Humanitas": "(...) Născută într-un moment de răscruce al societății românești, editura «Humanitas» este confruntată cu o seamă de sarcini pe care le-am putea numi urgente: reconectarea culturii noastre la marile surse ale spiritualității europene; refacerea unei continuități a creației teoretice autohtone prin publicarea acelor lucrări care au fost interzise în climatul tuturor exclusivismelor ideologice; publicarea celor mai bune sinteze privind valorile cardinale ale societăților democratice; editarea marilor lucrări anti-totalitare ale gândirii secolului XX; recuperarea celor mai importante piese din literatura exilului sau din literatura neștiută a ultimilor 45 de ani; stimularea, în cultura noastră, a gândirii autentice și a scrisului competent, prin examinarea exigentă a lucrărilor oferite editurii spre publicare. (...) Pentru atingerea acestor teluri și în vederea alcătuirii programului pe anii 1990-1991, editura a consultat specialisti români de renume din domeniile care alcătuiesc profilul ei: Ihor Lemnij și Vasile Pilat pentru economie, Vladimir Trebici, Ion Ungureanu și Cătălin Zamfir pentru sociologie și demografie, Sorin Alexandrescu (Univ. din Amsterdam), Radu Solcan, Michael Shafir (Univ. din Ierusalim) și Volodea Tismăneanu (Philadelphia University), pentru politologie, Ion Bulei, Viorica Moisuc, Stelian Neagoe și Andrei Pippidi pentru istorie, Radu Bogdan (Tulane University), Mircea Flonta, Ion Ianoși, Ilie Pârvu și Gh. Vlăduțescu pentru filosofie. În urma acestor întâlniri au luat naștere o seamă de colecții care polarizează la ora actuală energiile editurii".

- În "România liberă", Octavian Paler publică articolul *Dreptul la adevăr*. "Cine a trăit ca noi în minciună știe ce ușor se ajunge de la impulsul de a minți la dorința și chiar la nevoia de a fi mințit, de la acceptarea minciunii ca monedă, la organizarea ei metodică. Lui Ceaușescu i se anunța zilnic numai ce dorea să audă. Statisticile și rapoartele erau dezinfectate de realități neplăcute pentru a nu-l contraria. Practic, în vârful piramidei, nu aveau liber acces decât lingușirile. Cunoaștem, de asemenea, foarte bine, dintr-o experiență de decenii, senzația că trăiești până și la lumina zilei ca o cârtiță. Că se discută cu tine numai prin discursuri și comunicate. Că sinceritatea publică e o vorbă goală, că te poți aștepta de la cei care te guvernează cel mult la o ipocrizie protocolară sau la o indiferență tăcută. Şi știm prea bine că, pentru a fi mințit, nu e neapărat nevoie să ți se servească o minciună. E de ajuns să fie ascuns un adevăr. Se poate minți perfect și prin omisiune". O.P. se întreabă, de exemplu, de ce anumite amănunte importante legate Revoluția din Decembrie precum chestiunea "teroriștilor" sunt strategic ocultate.
- Nr. 23 al revistei "Contrapunct" se deschide cu un editorial de Christian Crăciun (Ora de dictatre) alături de un scurt text al lui Ion Stratan despre greviștii foamei rămași în Piața Universității (Eroica naivitate). Editorialistul speculează pe marginea omonimiei dintre "dictare" și "dictator" (care nu dictează "texte", ci o "ţară"), ajungând la o interpretare "etică" a textualismului – altminteri, o "literatură tristă", cu "mecanismele la vedere". Concluzia: "După ora de dictare pare că suntem liberi să plecăm acasă. Să revenim acasă. Cu lecția învățată bine".

  După colegii de grup literar Vlad Pavlovici și Alexandru Pleșcan (prezenți în numărul precedent al revistei) și alături de colega Fevronia Novac (aceeași pagină stânga jos, cu un poem dedicat "Pieței Universității"), Ion Manolescu publică un eseu de atitudine pe teme de actualitate politică: Tăcerea și intelectualii. Pe aceeași pagină, Florin Berindeanu critică aspru linia Televiziunii Române în articolul Televiziunea epuizării.

  De contrapagină jos, Dan Petrescu publică o nouă serie de note ironice despre actualitatea politico-intelectuală, *Știați că...*, cu considerații, între altele, despre demascările ziarului "Azi" privitoare la "caracatița GDS" sau despre constituirea Fundației "România Mare" condusă de E. Barbu și C.V. Tudor (cu sediul la etajul I al unui imobil de pe Calea Victoriei) și a Fundației "Democrația" conduse de Eugen Florescu (la etajul II al aceleiași clădiri etc.).

  Cristian Moraru comentează noua ediție de la Humanitas din Pe culmile disperării de Emil Cioran (Nu o emanație, ci o erupție). Ion Bogdan Lefter, la rubrica "Structuri în mișcare" (Biografia și politichia), și Dan C. Mihăilescu (Un maestru al culiselor) comentează volumul Viața lui Constantin Stere de Z. Ornea, cu considerații entuziaste despre caracterul de istoriograf politic și chiar "politolog" mascat al autorului, de a cărei expertiză - conchide I.B.L. - e nevoie în viața noastră publică. □ Este inaugurată rubrica "Scena și limbajele" a lui Alex. Leo Şerban, printr-un articol intitulat Indomp-

tabila Roxana Costache, prefața lui Baconsky, Crăciun Ionescu și multe altele, cu variațiuni ludice în jurul lecturilor recente ale Ghepardului lampedusian.

Bogdan Ghiu abandonează comentariul politic "de actualitate" în favoarea "inactualităților" culturale într-un eseu (Inactualități) despre limbajele autenticității și intensității în literatură și filosofie (filosofare), mai exact în zona de fuziune dintre acestea.

Apare, pentru prima dată, o rubrică de "Revista revistelor", unde sunt prezentate favorabil primul număr al revistei "Avanpost" editate de grupul de reflecție socio-culturală Societatea de mâine (apar colaboratori optzeciști de marcă: Nedelciu, Cărtărescu, Iova), numărul 3 al revistei "vehement anticomuniste" "Secunda", cu accente de "umor și sarcasm", sau ultimele numere ale săptămânalului "Orizont" din Timișoara, elogiat, printre altele, pentru calitatea atitudinii și hazul de necaz post-electoral al echipei A. Babeți-M. Mihăieș.

La rubrica de "Contrapuncte", E[lena] S[tefoi] ridiculizează afirmațiile lui Gelu Voican Voiculescu despre analogia dintre "metafizică" și "clitoris", iar C[ristian] M[oraru] îl taxează aspru pe Fănuș Neagu care, în "Viața Capitalei" din 17 mai, îi acoperise de epitete infamante pe protagoniștii Pieței Universității. Scrie C.M.: "Autorul își dă cu părerea în același stil falimentar, excedat de «găselnite» cu pretenție de spirit, ce a consfințit de mult prizonieratul literaturii lui Fănuș Neagu în limitele definitive ale manierismului plictisitor și ale prostului gust. Cât despre «convingerile» propriu-zise...".

- Revista "Orizont" (nr. 23) conține un grupaj dedicat Campionatului Mondial de Fotbal din Italia, începând cu un poem al lui Şerban Foarță (Două sonetescuri asupra "Jucătorilor de fotbal" de Douanier Rousseau). Semnează, între alții, Cornel Bogdan, Carol Sebestyen, Adriana Babeți, Viorel Marineasa, Marcel Tolcea.

  La o anchetă intitulată Va câștiga România Coppa del Mondo? răspund Fănuș Neagu, Constantin Piliuță, Elena Ștefoi, Gheorghe Iova, Florin Iaru, Ioan Groşan, Augustin Frățilă, Călin Angelescu, Ștefan Agopian, Dumitru Chioaru, Liviu Antonesei, Balog Iozsef, Cristian Moraru, George Țâra, Alexandru Mușina, Eugen Suciu, Nicolae Breban, Georgeta Dimisianu, Livius Ciocârlie, Laurențiu Cerneț, Vasile Dan, Florin Bănescu, Mircea Şerbănescu, Gheorghe Schwartz, Neboișa Popovici, Marcel Tolcea, Eugen Dorcescu, Adriana Babeti, Daniel Vighi, Ivo Muncian, Mandics György, Gheorghe Zincescu, Alexandru Deal, Viorel Marineasa. Majoritatea lor răspund prin glume sau fac apropieri ironice între fotbal și recent încheiatele alegeri generale (de exemplu, Georgeta Dimisianu: "Sigur că vom câștiga. N-am câștigat noi cu 85 la sută?").
- Octavian Paler este ironizat într-un articol din "Azi" semnat de Remus Regățan, *Obsesiile domnului Vaclav Paler*. (R.R. va semna și articolul *Un adevăr penibil în jurnalul domnului Octavian Paler* în nr. din 14 iunie al aceleiași publicații).

• În nr. 23 al revistei "Cronica", George Pruteanu dialoghează cu Stelian Tănase, abordând subiecte precum încurajarea unei prese independente, în România de după Decembrie 1989, sau proiectele Grupului pentru Dialog Social.

9 iunie

• În "Tineretul liber - Suplimentul literar și artistic" (nr. 23) Sorin Preda dedică un editorial (Tentație mare) fenomenului postdecembrist al textelor de "sertar" ("datate" în anii comunismului), fiind de părere că la mijloc este vorba despre un procedeu prin care se pune "aură" pe texte în realitate slabe valoric: "Nu stiu cum se face, dar presa noastră literară arată ca după consumarea unei încleștări sângeroase. Supravietuitorii se ocupă mai mult de morți și răniți, decât de propria lor soartă. Cu puține excepții («Luceafărul», «România literară», «Orizont»), paginile revistelor literare sunt pline de discuții și mese rotunde încinse feciorește în jurul focului publicistic. Dogoarea calorică a momentului îmbie, cum e și firesc, la multiple confesiuni și aduceri aminte. Așa se explică probabil invazia fragmentelor de jurnal și, în general, a textelor datate, cenzurate cândva sau nepublicate – din pricini diferite – la vremea lor. Fără a le contesta interesul de lectură, e greu totusi să înteleg rapiditatea cu care un firesc act recuperator s-a transformat sub privirile noastre într-un procedeu banal de reciclare și recondiționare textuală. E suficient ca un obscur poet (practic inexistent până înainte de Revoluție) să-și aleagă un ademenitor supratitlu, Poeme interzise, pentru ca rateurile lui lirice să certifice dintr-odată existenta curajului civic si a unei biografii obstructionate revoltător de cenzura ceausistă. De ce, în ultimul timp, tot mai mulți scriitori caută să-și dateze producția literară, alegând - de regulă - un an cât mai îndepărtat de 22 Decembrie 1989? Un colaborator al revistei îmi mărturisea că nespecificânduse anul scrierii, cititorul nu va mai înțelege nimic, luând aluziile antitotalitare si politice din text ca pe o confortabilă referire la trecut. «Așa ceva nu se face, zicea el. As fi în situația viteazului după război». Nu l-am contrazis, dar în clipa aceea am gândit că un text care nu se susține decât bine situat în timp și spațiu, nu merită să vadă lumina tiparului. (...) În general, revistele par foarte amatoare să publice așa-zisa literatură de sertar, în timp ce cărți de Adriana Bittel, Simona Popescu, Mircea Mihăieș, Bedros Horasangian - nedatate fiind și fără urme de cenzură pe ele – traversează în vârful picioarelor momentul literar al zilei".

Gabriel Rusu recenzează volumul lui Mircea Dinescu Moartea citește ziarul: "Îmi este (...) destul de greu să îl «reconstitui» deplin pe Mircea Dinescu așa cum l-am cunoscut din cărtile anterioare. Imaginea lui o percep printr-o lentilă care distorsionează parțial. Este lentila politicului. Moartea citește ziarul nu poate fi desprinsă, cel puțin în ceea ce privește receptarea ei, de zodia politicului, de suprematia evenimentului asa cum a fost si asa cum este".

• Ovidiu Nimigean publică în "Timpul" (nr. 22) un articol despre misiunea civică a poetului, cerută de urgentele istoriei (Stirea și fraza): "Pentru un poet, gazetăria este o aventură care se poate transforma la un moment dat în exasperare. Cel ce acceptă să treacă, fie și temporar, de la cuvântul poetic la verbul publicistic, e bine să reflecteze asupra izbucnirii pline de năduf a lui Eminescu (...): «Scriu iar de meserie, scrie-mi-ar numele pe mormânt să-mi scrie!». Nimic mai terorizant pentru un poet, decât obligația de a scrie de «meserie», de a accepta, adică, o dimensiune funcționărească într-o îndeletnicire cu intime rezonanțe. (...)/ Şi atunci, dacă îi este atât de incomod, de ce o face, totuși? (...)/ Din fericire, bietul poet, nu e chiar atât de neajutorat. Deși idealist și lipsit de simț practic (...), Istoria, pentru el, nu este un balast fatal, ci, în cel mai rău caz, este o fatalitate asumată în tăcere, în dușmănie, cu explozii al căror ecou a fost auzit sau nu pe vremea când în patria lui lua asupra-și singurătatea și neputința unui popor. El rămâne, în gâlceava politică, vocea curată, netributară ispitei. Este copilul - sau nebunul - care spune adevărul la fel de natural ca și cum ar respira. Și, oricât de greu (...) i-ar veni, acceptă ca pe o datorie aparita sa în agora. Revoluția (hai s-o numesc astfel) din decembrie a fost și o revoluție a poeților. Îmi e cu neputință să uit fața transfigurată a Anei Blandiana, zâmbetul care nu i se mai ștergea de pe chip și care a exprimat cu o fortă inegalabilă bucuria acelor zile".

11 iunie

• Eugen Florescu publică în "Democrația" (nr. 21) a doua parte a scrisorii deschise adresate Monicăi Lovinescu: Cine ne atacă? Și de ce? (II): "Da, doamnă Monica, să vorbim despre... dreptul de a vorbi. (...) Iată, colegul dv. de la «Europa liberă», Emil Hurezeanu, într-o convorbire purtată recent cu I. Buduca (...) se înțelegea de minune cu preopinentul asupra faptului că a-i despărți pe oameni în foști sau nefoști comuniști este o prostie, dată fiind... foamea de membri și de cadre înregistrată în rândul «opoziției» (național țărănistă și liberală) pe care cei doi «o descoperă» (...) ca fiind «paralitică» și fără o «bază reală în societatea românească». Deci, în pornirea de a-l bloca pe președintele Ion Iliescu, de a bloca Frontul Salvării Naționale, orice fost comunist, declarat de către «Europa liberă», cu câteva luni în urmă, «pătat» și «compromis», devine, acum, la ananghie, curat ca lacrima si cu cazierul ars – cu drept nu numai de a vorbi, dar chiar de a urla în Piața Universității – numai să sprijine boicotul contra voinței exprimate de popor la 20 mai./ Cam mizerabilă postura morală, doamnă Monica! (...)/ O primă constatare: ferocitatea absolut fascistă pe care am descoperit-o la unii din emulii dv. aici și chiar la dv. în familie. Doamnă Monica, așa cum menționam în prima scrisoare, pe această temă noi am dialogat (de la distantă) cu multi ani în urmă. Era într-o perioadă când vă permiteați să spuneți că tineretul din România trăia mai prost decât trăise înainte de război. Am rămas mirat de tupeul dv. și știți dus exact la volumul în care dumnealui descria jalnica situatie a numerosilor copii ai servitoarei casei în care familia Lovinescu își petrecea vacanțele. Îmi rămăseseră în minte scenele (repet, descrise chiar de tatăl dv.) când acești copii, făcând cu rândul, pândcau la usă resturile – oasele îndeosebi, scria E.L. - de la festinul cu pui fripți, plăcerea «"casei Lovinescu». El bine, rămăsesem stupefiat că aveați curajul (moral?) să dați lecții de grijă pentru tineretul român tocmai dv. și vă atrăgeam atenția că nu este cazul să vă faceți de rușine, dovedindu-vă, în schimb, că - oricât de grele erau situațiile prin care trecea România - tot era mult mal bine decît fusese «înainte».../ Ei bine, doamnă Monica, nici o clipă nu-mi apăruse în minte ideea ca, pentru situația jalnică a copiilor servitoarei dv., omul de mare cultură care a fost Eugen Lovinescu să fie anulat, să fie desfiintat, interzis etc., deși chiar în casa dânsulul se petreceau asemenea cruzimi. Dar lată că lucrurile nu s-au petrecut tot așa și în ceea ce vă priveste si mă întreb: să fie mai «uman» un fost comunist decât o «luptătoare» pentru «umanism» ca dv.? (...)/ În întreaga istorie a culturii române doar două au fost perioadele în care s-a apelat la formulele folosite de dv., Nicolae Manolescu, I. Buduca, Mircea Mihăieș, Dorin Tudoran și alții cu aceleași porniri «democratice». Anume, perioada fascistă și cea comunist-fascistă. (...)/ Cine mal are curajul în Vest să afirme azi că un scriitor, un ziarist etc. - orice vină i s-ar atribui – nu are dreptul să vorbească? (...) De unde, deci, doamnă Lovinescu, manolescismul, budiscismul și mihăieșismul acesta barbar care face deliciul domnului Ierunca? (...)/ Eu v-am auzit, doamnă Lovinescu, recunoscând la «Europa liberă» că Dumitru Radu Popescu este un scriitor adevărat. Ei bine, ați fost la București – cum de nu v-a indignat dispoziția unor culturnici («revoluționari»!) ca el să fie scos din librării? Cum de nu v-a indignat faptul că «se dau mari», acum, niște oarecari (...) indivizi care, pălmuindu-i public și interzicându-i pe un Eugen Barbu, Dinu Săraru, Adrian Păunescu, Paul Anghel, Ion Lăncrănjan etc., au convingerea că săvârșesc «acte culturale»?". • Adrian Marino comentează în "Jurnalul literar" (nr. 23) un interviu acordat dezaprobă descurajarea mărturisită de cel intervievat, concentrată în declarația "am comis eroarea de a crede că răul se reducea doar la Ceaușescu... dar dictatura a rămas în noi", argumentând că "un spirit militant, un luptător

de ce: cunosc bine lucrările tatălui dv., marele critic Eugen Lovinescu, și m-am

de Octavian Paler ziarului parizian "Le Monde", la 12 aprilie 1990. A.M. dezaprobă descurajarea mărturisită de cel intervievat, concentrată în declarația "am comis eroarea de a crede că răul se reducea doar la Ceaușescu... dar dictatura a rămas în noi", argumentând că "un spirit militant, un luptător adevărat nu se resemnează ușor. Nu are acest drept". Pentru a se face și mai convingător, A.M. analizează aspectele esențiale ale problemei avansate de O.P. Astfel, având de schimbat mentalități formate timp de 45 de ani, de dizolvat un sistem politic și economic cu oamenii săi și instrumentele lor de lucru, "un aparat represiv", în fapt, este firesc să nu se poată observa, într-un timp scurt, schimbări notabile. Dar prin câștigarea libertății de expresie, "un bun enorm, inegalabil", "putem nu numai să nu fim deziluzionați, ci și să privim înainte cu speranță", ceea ce ar putea ajuta chiar la soluționarea proble-

mei semnalate de O.P. – "dictatura a rămas în noi" –, prin amendarea și deconspirarea oricăror manifestări ale dictaturii, ale ideologiilor totalitare.

12 iunie

- În "Liberalul" (nr. 15), Dan Amedeo Lăzărescu scrie un articol omagial dedicat lui Petre Țuțea, *Patriarhul liberalismului românesc*.
- Afirmațiile făcute de Mircea Dinescu într-un interviu acordat cotidianului "Libération" – în legătură cu manifestația din Piața Universității sunt amendate virulent într-un articol din "Zig-Zag Magazin" (nr. 14), Mircea Dinescu. "Poetul" și "intelectualii" (1), semnat de Gabriela Negreanu: "Trecând el întro seară prin Piața Universității (sau, mă rog, «a Golanilor»), după ce-a traversat «Zona liberă de neo-comunism» a cotit-o la dreapta pe după Intercontinental, îndreptându-se spre Batistei și rezistând astfel presiunilor mulțimii care, recunoscându-l, mai întâi l-a rugat, apoi l-a implorat, în cele din urmă l-a somat să i se adreseze «de la balcon». (...)/ Dar el ce căuta în Piață? Voia să vadă, ori să fie văzut? - să provoace astfel invitația și, drept urmare, prin refuz, o spectaculoasă delimitare de alți confrați? (...)/ Nu calificativele acordate manifestației din Piața Universității sunt importante în aceste declarații (...) («spectacolul de cabaret politic», «această revoluție de bulevard pe bază de Lambada», «un fel de spălători publică»...), deși este inadmisibil ca problemele României să fie prezentate străinătății nu în termeni de judecată, ci de insultă./ Grave, extrem de grave sunt afirmațiile cu privire la «intelectuali», considerați ca «afișându-și disprețul pentru marea masă a poporului»; despre care afirmă că «nu au constituit o forță de opoziție» pe vremea lui Ceaușescu, în schimb «au făcut jocul regimului»; că «anticomuniștii» de azi (se înțelege: cei care nu sunt de partea domnului Iliescu) «sunt aceiasi care conduceau ieri o campanie de idolatrizare a lui Ceaușescu»; în fine, că ei sunt «foștii lingăi»./ Mai întâi, considerarea în bloc a «intelectualilor» ca reprezentând o «monoculoare» este o nerozie, pozitiv fiind doar faptul că, în sfârșit, Dinescu recunoaște a nu face parte dintre intelectuali; dar acuzația că aceștia (...) cu toții i-ar fi «slujit» lui Ceaușescu (...) este mai mult decât o calomnie, este o acuzație de-a dreptul criminală; pentru că dl. Dinescu știe prea bine că, printre «intelectuali», sunt nenumărați cei care au îndrăznit și au suferit infinit mai mult și mai adevărat decât el. (...)/ Şi, pentru ca tabloul să fie complet, poetul pe care confrații l-au ajutat mai întâi să termine liceul, apoi să obțină o diplomă de la «Ștefan Gheorghiu», între timp fiind angajat cu dispensă la cele mai prestigioase reviste literare ale țării; pe care l-au întreținut, cultivat (...), plimbat prin toată lumea, tradus în diverse limbi; căruia (...) i-au construit postamentul critic și gloria (...), iar în cele din urmă l-au ales (...) să le fie Președinte stipendiat; - acest poet, zic, cu mași ni la scară, vilă de nouăsprezece camere și onorariu de la 5.000 de mărci în sus per interviu (pe toate i le-a oferit Revoluția) vine acum și readuce în arenă Calul Troian, acea aberație emanată cu câteva luni în urmă din cercurile elitiste ale puterii

provizorii, și care a învrăjbit națiunea până într-atât încât muncitorii ajunseseră să strige «Moarte intelectualilor»". (A doua parte a articolului va apărea în nr. 17, din 3 iulie.)

13 iunie

• În nr. 20 din "Cuvântul", Ioan Buduca semnează tableta Dinescu versus Dinescu: "Dacă Silviu Brucan a fost cel care a dat cele mai eficiente concerte ale disidentei politice, fără îndoială că Mircea Dinescu are meritul de a fi ridicat expresivitatea protestelor anti-ceausiste în zona pamfletului literar de cea mai nobilă stirpe. (...)/ Dar faptul de a fi devenit și un simbol al zilei de 22 Decembrie Mircea Dinescu îl datorează în mare măsură nu numai celebritătii sale, ci și norocului. (...)/ Norocul de a fi devenit un simbol al acestei zile, Mircea Dinescu îl datorează lui Caramitru care, călare pe un tanc în drum spre Televiziune, s-a abătut 50 de metri în zona Pieței Dorobanți, pe strada Bitoliei unde locuiește poetul (...)./ Îngerul păzitor al poetului a fost mai tare decât supraveghetorii plătiți ai securității./ Unde te-ai dus, îngere? - ne întrebăm noi, azi, când citim în «Libération» un interviu în care Mircea Dinescu înjură fără noblete manifestatia din Piata Universității./ Se va fi îmburghezit atât de repede talentul pamfletarului nostru? (...)/ O.K. Mircea Dinescu! Fie cum spui tu! Dar nu uita că simbolul care ești poate rămâne o pură, angelică capodoperă, iar poezia revoltelor noastre prea lumești poate trece acolo unde se trec notele de subsol".

De aceeași pagină, același Ioan Buduca îl mai ironizează o dată pe Mircea Dinescu, laolaltă cu Eugen Simion, în articolul Guvernul suntem noi. Jos pălăria!: .....Vom încheia propunând ca domnii miniștri Andrei Pleșu și Mihai Șora să fie reconfirmați și în noul cabinet./ Nu ar mai rămâne de rezolvat decât inventarea unui minister pentru Mircea Dinescu. Soluția ar fi la îndemână: Uniunea Scriitorilor să fie avansată la rangul de Minister al Disidenței de Mâine./ Cu această ocazie chiar și domnul Eugen Simion, care este azi mai preocupat de ziua de mâine, ar putea fi numit ministru. N-ar trebui decât să acceptăm necesitatea unui Minister al Zilei de Mâine".

În Sindromul agresivității (la rubrica "Psihozele libertății"), Ioan Groșan scrie: "Printre multele fenomene care te izbesc în presa fesenistă, există unul care, paradoxal, te poate amuza: absența totală a umorului. De la ultimul redactor și până la director, ziariștii de la «Adevărul», «Dimineața», «Azi» par cu toții niște oameni morocănoși, suferind de ulcer și reprosându-le tacit celorlalți o stare de sănătate nemeritată. Efortul de a încerca să glumească le smulge o grimasă iar ironia, în imperiul surdei și continuei dureri stomacale, se transformă în invectivă. Starea acaesta de constipare mentală se asociază apoi cu suspiciunea că adversarii (...) ar putea glumi pe seama bolii tale (...). De aici perpetua existență la pândă, care nu e altceva decât o antecameră a agresivității./ Am crezut că după 20 mai violența atacurilor sub centură (...) va face loc, din partea învingătorilor, unei relaxări a tonului (...). M-am înșelat.

Atacurile au continuat concentrice, ele vizând de data aceasta vârfurile intelectualității care n-au pactizat decât cu propria lor constiintă (Octavian Paler, Gabriel Liiceanu, Ana Blandiana, Doina Cornea etc.) și mai ales acel loc care stă ca un ghimpe (de trandafir, desigur) în ochii puterii: Piața Universității. (...)/ Proporțiile pe care începe să le ia acest sindrom de agresivitate devin explicabile dacă ne gândim puțin la formația profesională a majorității ziariștilor feseniști. Cu foarte puține, neglijabile excepții, ei au fost gazetari ceaușiști, crescuți sau trecuți prin «Ștefan Gheorghiu». Ani și ani la rând, au fost obligati să comită acele texte encomiastice, nesfârșite ale discursurilor Șefului, să scrie editoriale pe care nu le citea decât secția de presă (...). Neavând talent literar, n-au avut nici posibilitatea să se refugieze, cum au făcut atâția, în proză, poezie sau teatru (...). Cât venin s-a adunat în sufletul acestor oameni siliti decenii în șir să secrete numai miere? (...) Şi, dintr-odată, 22 decembrie. (...) Cu câtă fervoare s-au aruncat ei pe vilele satrapului, pe bijuteriile, pe cățeii lui Zoe, pe șirul interminabil de surori, cumnați, mătuși din Cosa Ceaușescu! (...)/ Să nu-i bănuim acum, cum n-am făcut-o nici înainte, de sinceritate. Nu optiunea lor e sinceră, sinceră e agresivitatea (atâta vreme reprimată!) care-i mână spre această în fond schimbată opțiune".

14 iunie

- În articolul "Există în oportunism o latură pozitivă?", apărut în "România literară" (nr. 24), Bujor Nedelcovici distinge între "oportunismul explicabil" (din perioada 1950-1964), "oportunismul naiv" (din intervalul 1964-1971) și, în fine, "oportunismul rușinii" (dintre 1971 și 1989).

   Ion Simuț publică studiul Mitul biografic eminescian. Un mod de a fi în lume.

   Eugen Simion (Biografia fiului) scrie despre un volum în curs de apariție, al cărui prefațator este: o biografie subiectivă dedicată de Iosif Titel tatăl prozatorului Sorin Titel fiului prematur dispărut.
- În nr. 24 din "Tribuna", Tudor Vlad are în vedere Singurătatea scriitorului, într-un articol despre poezia lui Dorin Tudoran.

  Rubrica "Eminesciana" adună articole de Petru Poantă (Despre o integrală a eminescologiei vizând volumul Eminescu în critica și istoria literaturii române Studii literare de D. Popovici, vol. 6, sub îngrijirea Ioanei Em. Petrescu), Diana Zanc (Stingerea întru lumină), Diana Adamek (Mortua est) și Ioana Em. Petrescu (Eminescu și lirica românească de azi, despre un volum omonim al Ioanei Bot, apărut la Editura Dacia în 1990).

  I. Mușlea începe să publice un serial; în primul episod, scrie despre Misterul Şolohov (A plagiat sau nu scriitorul pentru "Pe Donul linistit"?).

15 iunie

• În articolul *Spre o reabilitare a lui Ceaușescu*, publicat În revista "22" (nr. 22), la rubrica "Accente", Andrei Cornea polemizează cu C.V. Tudor (deși

începe prin a se întreba "ce sens ar avea să mimăm polemica, să pretextăm că intrăm în dispută cu «Săptămâna rediviva», adică cu nou apăruta revistă «România Mare», scoasă de Eugen Barbu și Corneliu Vadim Tudor"): "Oricât de polarizat și diversificat este spectrul nostru politic de astăzi există totuși, pentru toată lumea, de la Ion Iliescu la Ion Ratiu, de la «Azi» la «Dreptatea» și de la «Adevărul» la «România liberă» sau «Zig-Zag» un punct esențial de acord: anume că Nicolae și Elena Ceaușescu au fost niște oribili tirani, niște monstri cu chip omenesc, care au dus la paroxism chiar și totalitarismul comunist «normal», care au făcut tot ce le stătea în putință pentru a sabota și nimici națiunea română și pentru care comparația legitimă este Hitler, Stalin, Pol Pot sau Caligula. Or, iată, în câmpul acestui consens minim, dar general, o notă discordantă: Corneliu Vadim Tudor. Căci ce ne spune acesta? Mai întâi că Ceaușescu de până în anii '83-'84 era o «persoană diferită» de cel din ultimii ani. Oroarea, pentru C.V.T., începe, deci, nu în 1971, odată cu «minirevoluția culturală» și cu prăbusirea iluziilor de liberalism, ci într-un moment când genocidul cultural era deja demult în curs. (...) Părerea lui C.V.T. despre cuplul Ceaușescu reiese foarte clar ghidându-ne după cei cu care îl compară. Nu-i ajunge s-o acopere pe Monica Lovinescu cu toată scârna produsă de o imaginatie bolnavă: cu o prefăcută naivitate el întreabă: «oare care o fi diferenta dintre Monica Lovinescu și Elena Ceaușescu?» Problema, așadar, nu mai este Monica Lovinescu, ci revizuirea statutului Elenei Ceaușescu. (...)/ Dar comparația merge și mai departe, mult mai departe: dinaintea oponenților «Săptămânii», a celor care au denunțat plagiatele lui Eugen Barbu și Ion Gheorghe, precum şi imposturile ucenicilor, Ceauşescu ar fi fost, crede C.V.T. «un copil nevinovat»! N. Manolescu, Dorin Tudoran, Mircea Dineseu etc. fac, prin urmare, să pălească cu totul crimele lui Ceaușescu care a fost, totuși, executat pentru genocid împotriva poporului român! Dar atunci una din două: ori cunoaște Corneliu Vădim Tudor o acuzație mai gravă, cu mult mai gravă decât cea de genocid, ori trebuie să se admită că asistăm deja, la nici jumătate de an de la pieirea dictatorului, la începutul, deloc insidios sau bine camuflat, al reabilitării sale".

Un reportaj semnat de Lucian Branea și intitulat La închiderea ediției dă seama despre ultimele evenimente petrecute în Piața Universității: "La ora la care TVR transmitea comunicatul Procuraturii, echipe de interventie erau deja pregătite să intre în actiune. (...) cei care au intervenit au fost precauți, blocând în prealabil căile de acces în Piața Universității cu autobuze și camioane, după care s-a procedat la curățirea sistematică a Pieței. Puținii care au reușit totuși să scape din încercuire vorbesc de patru morți și numeroși răniți, arestările fiind făcute de astă dată în masă. De asemenea în jurul orei 5,30 o echipă de civili a forțat ușa de serviciu dinspre Restaurantul Dunărea a Institutului de Arhitectură, reținând câțiva studenți care se aflau acolo. (...) Tot în cursul dimineții, directorul de la I.M.G.B. a făcut un apel prin șefii de secție pentru a se forma o coloană care să se deplasese în Piața Universității în scopul degajării ei de mulțimea de cetățeni care, încă din sorii zilei, încercau să forțeze toate punctele în care exista baraj de poliție. Au răspuns la apel circa 200 de muncitori, apărând în jurul orei 11,30 pe strada Edgar Quinet, pătrunzând în intersecția dintre străzile E.Q. și Academiei. Li sa replicat de către studenți: «Jos comunismul!», după care a urmat un atac asupra Institutului de Arhitectură, soldat cu devastarea intrării principale și răniți. La această oră (11,00) cel mai important punct de presiune se afla la Batiștei, către care se concentrează forțele auxiliare care în cursul dimineții au staționat pe străzile din împrejurimi".

- În "Adevărul" apare un articol al lui Gh. Tomozei, Consensul Eminescu: "Toate veleitățile atât de zgomotos afirmate pălesc atunci când ni-l evocăm pe cel ce nu e doar un ideal intangibil, ci și un luptător vizionar, un constructor de opinie. Proza jurnalistică a poetului redevine actuală. (...) Revista «Timpul» din Iași renunță fericit la editoriale reproducând fragmente eminesciene. (...) El, adus de soartă în fruntea oficiosului celui mai puternic partid al vremii, nu a slujit orbeste politica acestui partid ci, mai degrabă, se poate spune că totdeauna, inflexibil, și-a ilustrat propriile idei. N-a cerut nimic altceva decât suma (dată cu țârâita) pentru care fusese angajat. A refuzat să intre în partidul celor puternici. N-a candidat deci (nici măcar ca independent) pentru înalte dregătorii în stat. A refuzat decorații. «Partidul» Eminescu se confunda în exclusivitate cu omul Eminescu, cel repede doborât de suferință și moarte și nu trebuie să vedem în Eminescu un înfrânt «în afacere», zicea el, ci purureaînvingătorul".

  Scriu, de asemenea, despre Eminescu Edgar Papu (Eminescu reconstruit de scriitorii români) și Alexandru Melian (Ca un luceafăr am trecut prin lume), iar sub genericul "Eminescu în ochii tinerilor" sunt publicate trei mici texte semnate de Mircea Nedelciu (Azi o vedem și nu e), Nic. Iliescu (Portretul Limbii Române) și Dan Stanca (Un drapel mai puțin). • Nr. 24 al revistei "Contrapunct", cu un desen politic al lui Dan Perjovschi pe
- Avem nevoie de opoziție literară!, în care scriitorul revendică, măcar după căderea comunismului, acea opoziție directă față de Putere care n-a existat înainte. Același L.I.S. semnează (cu inițiale) o notă de protest față de ridicarea de către Poliție a greviștilor foamei din Piața Universității.

  La rubrica "Șotron", Dumitru Țepeneag ironizează prestațiile inadecvate ale contracandidaților lui Ion Iliescu la prezidențiale, citându-l malițios pe Silviu Brucan în privința riscului reprezentat de fragilitatea opoziției (Voința boborului).

  Mihai Giugariu își exprimă speranța că "pentru salvgardarea nevoii noastre de bine și frumos politic", opoziția parlamentară va ști să contracareze "mașina de vot" a majorității, găsind forța "de a capta prin inteligență, de a convinge prin adevăr, de a motiva prin rațiune, chiar și atunci sau mai ales atunci când totul se arată jucat de mai-nainte" (David și Goliath).

  La rubrica "Tratatul de caligrafie", Ioan Mihai Cochinescu publică un text intitulat Hic sunt leones (el

copertă, conține pe prima pagină un editorial semnate de Liviu Ioan Stoiciu,

va intra, ulterior, în romanul Ambasadorul).

Un nou episod din rubrica parodico-satirică Stiați că... a lui Dan Petrescu consemnează ironii ale micii și marii istorii sau dedesubturi comice ale situației politice interne și internaționale, cu observații relevante privitoare la mediile intelectuale și publicistice românești. Un exemplu de Stiați că...: "...ziarul «Adevărul», subintitulat «cotidian independent», se situează în rândul publicațiilor comuniste și «muncitorești»? Numai așa s-ar explica participarea lui la o masă rotundă organizată de «Pravda» cu reprezentanții a 18 ziare și reviste ale partidelor comuniste și muncitorești din Ungaria, Bulgaria, RDG, China, Vietnam, Coreea de Nord, Cambodgia, Mongolia, Laos, Cuba, Polonia, Cehoslovacia, URSS, Iugoslavia si... «Adevărul». «Pravda», 149, prezintă cotidianul nostru drept «concurentul organelor de presă ale forțelor de dreapta din România» adăugând, după această frază eufemistică, faptul că, deși «Adevărul» are cel mai scăzut tiraj din țară, acest tiraj a scăzut astăzi la jumătate, «datorită crizei de hârtie» de la noi". Nou-apăruta revistă "România Mare" beneficiază, de asemenea, de un spațiu consistent. D.P. remarcă faptul că "marea dilemă" a "românilor mari" ar fi aceea că "sunt învinuiți colaboratorii Securității, și nu și aceia care au lucrat (și mai lucrează încă, nu-i așa?) cu «agenturile» străine?". Personal, adaugă D.P., "sunt de acord cu ambele capete de acuzare și-mi permit să le amintesc «românilor mari» cum ei înșiși vorbeau de prietenii lor cu bani de peste hotare, de la care n-așteptau decât un semn... (va urma, dacă va mai fi nevoie)".

Este publicată, cu acordul autorului și cu o prezentare a lui Cristian Moraru, o scrisoare a lui Luca Pitu către Gabriel Liiceanu (despre Noica, Cioran, Toma Pavel și Matei Călinescu, despre nomadism și idiomatism cultural, despre discursurile secunde în literatura filosofică autohtonă a epocii și transgresarea ludică a normelor etc.). Textul, eliminat de cenzură (printre altele, din cauza citării unor "transfugi"), urma să fie inclus în volumul Epistolar.

Pe contrapagină, același Cristian Moraru comentează volumul Faces of Modernity... de Matei Călinescu (Fețele modernității), iar Tania Radu recenzează volumul Antonie și ceilalți de Doru Kalmuski (Drumul ficțiunii).

loana Pârvulescu scrie despre aide-mémoire, noul volum de versuri al lui Daniel Pișcu (Reconstituirea).

La rubrica "Structuri în miscare", Ion Bogdan Lefter face o pledoarie pentru o istorie literară conectată la noua actualitate politică și comentează două texte despre Marin Preda, prilejuite de împlinirea a 10 ani de la dispariția sa. Cele două texte, unul apărut în suplimentul literar artistic al "Tineretului liber" (nr. 19/1990) sub semnătura lui Sorin Preda, altul în "Cronica ieșeană" (nr. 19/1990), sub semnătura lui Vasile Iancu, "redeschid", cu date "trăznitoare" despre rolul Securității, dosarul morții lui Marin Preda, al receptării "la vârf" și în afara țării a Delirului și, de asemenea, al manuscriselor clandestine (jurnale, corespondență): "Am citat pe larg din ambele articole ca pe niște fișe la dispoziția istoricilor literari, pe care i-am avut de la început în vedere. Pornind de aici, cu

puțin efort detectivistic și cu ceva sprijin din partea Instituției (care și-ar dovedi astfel metamorfoza "democratică"!), ei ar putea descâlci ițele unui veritabil policier. La capătul lui, nu e exclus să se afle cel puțin două categorii de teribile secrete (păstrând limbajul polițist); întâi, niște informații-șoc, care ar lumina culisele tenebroase ale genocidului cultural dezlăntuit de Sistem împotriva valorilor intelectuale naționale; și, în al doilea rând, s-ar putea recupera o serie de manuscrise Preda!" - Puțină istorie literară (cu oarecari dedesubturi politice).

Alexandru George discută într-un mic eseu (Contemporaneitate) felul în care scriitori contemporani între ei se "învechesc" sau revin în actualitate din perspectiva receptărilor critice succesive; pornind de la întrebarea "cine e contemporan cu cine?", textul propune o relectură a istoriei literare românești de la pasoptiști la optzeciști, trecând prin interbelic și epoca realismului socialist.

sunt publicate poeme de Alexandru Mușina și un Jurnal (cu caracter marcat poematic) de Bogdan Ghiu.

Continuă ancheta revistei despre Literatură și (sau; contra) putere, cu texte semnate de Liviu Papadima (De moartea lui Miron Logofătul) și Hanibal Stănciulescu (Învățăturile lui Negoe B. către fiii săi de la "România mare"). Pornind de la "cei vechi" (cronica lui Neculce despre "vătaful" Macri și acuzatul Miron Costin), primul conchide că "Intrarea în literatură nu se face pe calea însușirii și practicării unei profesii. Cultura înseamnă un mod de a trăi, poate singurul care asigură puterii, acest rău necesar, un conținut uman". În contrast cu această manieră parabolică, Hanibal Stănciulescu publică un pamflet la adresa realizatorului TV Benone Neagoe, acuzat că a făcut apologia revistei "România Mare". Tonul autorului este acesta: "Neagoe, Neagoe!... Benone, Benone!!... Nea Goe, nea Goe!!!... Tu din născare te-ai îmbrăcat parcă în cămașa morții intelectuale. Dar nu dispera, prietene!... (...) Vei găsi oricând un locsor de redactor la «România mare». Vei fi oricând primit cu brațele deschise. Şi să știi că acolo îți și este locul (predestinat!): în mijlocul acelora care fac România «mică» în multe privințe...". După ce veștejește acțiunile grupării E. Barbu-Vadim-A. Silvestri în serviciul securității ceaușiste, autorul stabilește că: "Miraj mai stupid decât puterea în literatură nu pot concepe – fie că ești în postura de cap de revistă, de editură ori de... uniune. Singura «putere» a scriitorului este talentul care îi dă dreptul să exclame Non omnis moriar!".

Sub titlul Tactică, fairplay și complexe, Elena Ștefoi publică o analiză a debutului sesiunii parlamentare în relație cu debutul Campionatului Mondial de Fotbal (ambele transmise în direct pe micul ecran, ambele mobilizând la maximul "pasionalitatea" națională, dar în care politicul a "furat startul". Autoarea face o o serie de paralelisme relevante în materie de strategie și tactică: "La 20 mai, FSN-ul a «jucat» cam în aceleași condiții în care nationala noastră a jucat la Bari: cu publicul (plin de speranțe) de partea sa, cu un arbitru care a văzut hent (pentru penalti!) deși comentatorul român ne-a spus că «nu era cazul» (și noi care ne învățaserăm cu acei comentatori care vedeau lovituri de pedeapsă doar în favoarea noastră!), cu un adversar derutat (în pofida faimei). Ajunși în Parlament, feseniștii, seamănă însă mai mult cu echipa italiană care s-a *chinuit* (efectiv) să trimită o sinngură dată mingea în plasa porții austriece. (...) Avantajul majorității parlamentare nu va impresiona, prin el însuși, poporul român. Greul de-abia începe: turneul final nu va fi, desigur, plin doar de surprize plăcute".

- Nr. 24 al revistei "Orizont" are pe prima pagină la comemorarea lui Mihai Eminescu - un articol de Cornel Ungureanu (Eminescu și noi) despre semnează Corneliu Mircea ("...pe când ființă nu era, nici neființă"), Vasile Popovici ("Punți peste primejdii") și Simion Dănilă (Adevăr sau legendă cu privire la numele lui Eminescu).

  Mircea Mihăies scrie laudativ (pe ansamblu), dar nuanțat, despre cartea de debut a Ioanei Bot, Eminescu și lirica românească de azi (Eminescu în blue-jeans), remarcând malițios că autoarea, bună cunoscătoare a teoriei literare internaționale și a punctelor ei slabe, se vede pusă în situația "embarasantă" de "a aplica metode pe care le contestă" printr-o foarte specială tehnică a citatului: "O judecată răutăcioasă ar arăta că Ioana Bot scrie, mai ales, pentru a arăta influența lui Eminescu asupra lui A. Toma, asupra lui Beniuc sau asupra unor poeți minori precum A. Păunescu, Dan Verona sau Lucian Avramescu. Dacă lucrurile ar sta astfel, posteritatea eminesciană ar fi fost o adevărată nenorocire".

  În cadrul rubricii "Confidențial", Adriana Bittel îi destăinuie Adrianei Babeți câteva proiecte literare.
- Într-un articol intitulat *Mihai Eminescu*, Al. Piru combate, în "Dimineața", opinia generalizată conform căreia poezia eminesciană este intraductibilă. Admițând că "mai ales în Franța, există tălmăciri mediocre", criticul reamintește că Eminescu "a fost tradus excepțional" în țări precum Italia, Germania și Rusia. Cu acest prilej, el semnalează "o traducere magistrală în franțuzește a poeziei lui Eminescu, datorată profesorului Paul Miclău, pe care o recomandăm și marelui nostru compatriot Emil Cioran, traducere apărută, e adevărat, la București (Editura Minerva, 1989), nu, cum s-ar fi cuvenit în Franța, pentru a schimba o veche mentalitate".
- Într-un interviu acordat lui George Pruteanu pentru "Cronica" (nr. 24), Marin Sorescu ia apărarea noii puteri instaurate după scrutinul din 20 mai, putere "pusă în fața unei situații foarte grele, aproape dezastruoase". Aparținând unui grup care "simpatizează cu puterea, *Societatea de Mâine*" subliniază George Pruteanu –, Marin Sorescu ține să precizeze că simpatia sa este îndreptată către toți "factorii constructivi" și deplânge segregarea din lumea intelectuală postdecembristă.

16 iunie

• "Adevărul" publică un Comunicat din partea Ministerului Culturii – text ce dezavuează recentele evenimente violente din Piața Universității: "Ministerul

Culturii constată cu îngrijorare că (...) în opinia publică riscă să se producă distorsiuni de natură să pună în pericol principiile unei democrații autentice. E vorba, în primul rând, de învrăjbirea unor categorii sociale împotriva altora, de tendința de a răspunde violenței prin violență, de neînțelegerea rolului și statutului pe care trebuie să-l aibă presa într-o țară civilizată. Se constată că cerinta justificată de restabilire a ordinii a dus la o exacerbare nepermisă a conflictelor, a produs o stare de tensiune și chiar de teroare în cadrul diverselor categorii sociale. Suntem îndeosebi preocupați în acest context de trecerea intolerabilă de la violența vebală la cea fizică, de la admonestarea publică a unor ziaristi si oameni de cultură la punerea lor sub acuzație. Față de această situație ținem să precizăm:/ 1. Ministerul Culturii are ca rost principal slujirea valorilor spirituale ale tării. Aceste valori sunt de neconceput fără intelectualii care le încorporează. Firește, intelectualii nu sunt, în principiu, infailibili: ca toată lumea, ei pot, uneori, să aibă opinii discutabile, să greșească, sa gesticuleze inadecvat. Dar un popor care nu-și respectă și nu-și protejează intelectualitatea, un popor dispus să-și condamne grăbit scriitorii, gânditorii și artiștii riscă să viețuiască fără șansa de a supraviețui. Ministerul Culturii apelează la cuviința tradițională a românilor, pentru a le cere să nu distribuie cu prea mare ușurință certificate de vinovăție, să nu se dezică de ceea ce pot reprezenta intelectualii, indiferent de convingerile lor politice. Decenii întregi, comunismul a socotit intelectualitatea drept un «element dușmănos». Să nu recădem în această tristă eroare./ 2. Conducerea Ministerului Culturii cere guvernului și noului parlament să se delimiteze de brutalitățile comise, în numele ordinii publice, de forțe civile a căror bună-credință și bună intenție nu sunt suficiente pentru a le da legitimitate. Într-un mecanism cu adevărat democratic bestialității i se răspunde prin legalitate și nu prin răzbunare spontană./ Condamnăm, prin urmare, actele de vandalism comise de cei care au atacat Televiziunea și Ministerul de Interne (și îndărătul cărora nu se pot găsi nici intelectuali, nici muncitori), dar avertizăm asupra pericolului pe care îl reprezintă o ripostă arbitrară și necontrolabilă, născătoare de dezordine și nesigurantă. (...)/ 3. Absenta unei legi a presei a făcut posibilă o deteriorare a stilului jurnalistic de-a dreptul ofensatoare pentru bunul gust și buna-credință. Limbajul vulgar, calomnia, atitudinile extremiste și instigatoare și-au făcut apariția în nenumărate publicații, aparținând celor mai diverse orientări și formatiuni politice. Ministerul Culturii face apel la toți reprezentanții nobilei profesiuni de jurnalist pentru a regăsi tonul și înțelepciunea necesare unui climat de liniște și dispută constructivă. (...) În același timp, Ministerul culturii se delimitează net de tendința de a reinstitui delictul de opinie, de a sabota apariția unor publicații ce au autorizație legală, de a amenda deosebirile de vederi prin măsuri administrative".

• Pe prima pagină a "Tineretului liber – Suplimentul literar și artistic" (nr. 24), citim un text al lui Dan Stanca potrivit căruia omagierea lui Eminescu ar fi

- umbrită de evenimentele din 13-15 iunie: "Ne pare rău că în aceste momente, când ar trebui să ne gândim la Eminescu, violența devastează sufletul românesc".

   Sub titlul "Pentru mine divinul este plural", același Dan Stanca o intervievează pe Monica Pillat.
- Sumarul numărului 23 al revistei "Timpul" conține mai multe articole despre Eminescu, între care: *Eminescu sau geniul despre el însuși* de Dimitrie Vatamaniuc, *Sub semnul istorismului* de Al. Zub, "Nu credeam să-nvăț a muri vreodată" de Mihai Ursachi, *Eminescu. Poetica "mitului digestiv*" de Petru Bejan, "*Taina" și tainițele poeziei* de Vasile Braic.

17 iunie

• Nr. 20 al "Adevărului de Duminică" îi este consacrat lui Eminescu și include, între altele, un text de Constantin Noica, *Pentru o altă imagine a lui Eminescu*, o corespondență inedită Al. Melian-Noica pe tema "Noica și Eminescu" și un articol de N. Steinhardt, despre "farmecul sfânt" eminescian. Tot în acest număr apare un fragment inedit (*Erosul românesc*) din cartea Svetlanei Paleologu-Matta, *Eminescu și abisul ontologic*, publicată în 1988 la Editura Nord Aarhus din Danemarca.

19 iunie

• Din cauza suprimării ziarului "România liberă" în zilele celei de-a treia incursiuni a minerilor la București, comemorarea lui Eminescu și consemnarea ei în ziar are loc cu întârziere. Este reprodus un fragment din articolul poetului publicat în "România liberă" la 3 august 1888 (Cinstea, înțelepciunea și energia), cu evidente aluzii la evenimentele din 13-15 iunie 1990.

Sub titlul De la epoca de aur la epoca de piatră. O gravă criză morală, ziarul "România liberă" publică un rezumat al evenimentelor din 13-15 iunie: "Începând din ziua de 13 iunie, țara și, în special Capitala - a fost confruntată cu o situație deosebit de gravă, Bucureștiul și cetățenii lui fiind martorii unor scene de o violență inimaginabilă. Filmul acestor zile înregistrează momente care trădează faptul că regizorii evenimentelor care s-au succedat din 21-22 decembrie (inclusiv) încoace au nu numai gustul scenelor tari, menite să înspăimânte populația și s-o țină sub sinistrul control al teroarei, dar și o gravă indiferență față de viețile oamenilor. (...) Recapitulând scenariul acestor zile triste (13-14-15 iunie), care au adus tara într-o gravă criză morală, trebuie să observăm că primele victime au fost manifestanții din Piata Universității și studenții. De altfel, generația tânără a fost cea mai lovită din decembrie încoace, ea devenind, întâi principalul instrument al cuceririi puterii, dând cele mai multe victime în Revoluție, și apoi principala țintă a represiunilor, imediat ce și-a spus punctul de vedere în favoarea democrației. Reluând firul cronologic al evenimentelor din ziua de 13 iunie, după ce poliția a intervenit, atât în Piață cât și la Institutul de Arhitectură, a urmat devastarea săvârșită de muncitorii (sau așa-zișii muncitori) de la I.M.G.B., o devastare căreia i-au căzut victimă tot studenții de la Arhitectură (dar și de la alte facultăți) și care este greu de înțeles și imposibil de justificat. A urmat apoi devastarea Televiziunii, incendiile la Ministerul de Interne, precum și incendierea unui număr important de autovehicule ale poliției. Ceea ce s-a întâmplat în aceste instituții a fost deosebit de grav. Încă nu știm cine a organizat aceste atacuri făcute cu sânge rece. Arestările masive (peste 1200) și ancheta ce este în curs vor stabili, probabil, cine sânt autorii morali ai acestor barbarii, care au dus, între altele, la proferarea unor calificative ca «rebeliune legionară», fascism și altele. Mai grav este faptul că la originea acestor acte s-a «identificat» ca sursă de inspirație, atitudinea unor intelectuali și a unor ziare și reviste, acuzate de instigare și destabilizare. Gravă acuzație, preluată cu usurintă de alte ziare, și, din păcate, și de mase. Conform unei, de-acum tradiții, și în această situație s-a recurs la ajutorul minerilor. A treia lor sosire la București, de data aceasta înarmați, a dus la generalizarea stării conflictuale. E greu de înțeles cum un grup social (demn de stimă altminteri, ca oricare altul) a fost ales să reprezinte instanța supremă de ordine și decizie în Capitală. Ca urmare a acestei ciudate investituri, minerii au decis interzicerea publicației noastre, au amenințat, au devastat sediile unor facultăți, ale unor partide, locuințe particulare și au molestat pe cine au vrut cu o cruzime inimaginabilă. (...) Grupurile care au atacat Televiziunea și Ministerul de Interne au fost alcătuite, din câte s-a spus, de țigani, bișnițari, paraziți etc. Dar ce să spunem despre atrocitățile comise în toată firea, de muncitori cinstiți, cum sunt minerii, care au terorizat orașul lovind femei, copii, studenți, intelectuali, ziariști, oameni fără altă vină decât, fie aceea de a se fi aflat întâmplător în preajma lor, fie aceea de a avea altă opinie".

Teodor Baconsky reconstituie, în calitate de martor ocular, implicat în conflict, filmul intervenției minerilor la Casa Presei Libere, în ziua de 14 iunie 1990 (Intrarea în șut): "Pe 14 iunie 1990 au venit din nou minerii. Altă dată ne amenințau. Acum au început să ne stâlcească în bătaie și să ne omoare în plină zi, pentru că nu le place figura noastră. Au venit și la Casa Presei Libere. Iată filmul exact al celor petrecute. Un camion plin cu mineri înarmați cu bâte, lanțuri și bucăți de cablu din fire metalice; în față, deschizând calea, o mașină cu patru «civili»", la costum, dotați cu stații de emisie-recepție. Scopul descinderii: devastarea redacției ziarului «România liberă» și suprimarea redactorilor. Am urmărit scena de la fereastra biroului meu din Ministerul Culturii. Am coborât pentru a vedea de aproape acești oameni subpământeni despre care știam până la Revoluție că sunt spaima comuniștilor, pentru că, prin munca lor atât de grea, trăiesc în condiții mai dure decât închisorile în care ar fi putut ajunge, în eventualitatea unui protest. Minerii coboară și caută sângele primei victime din zonă; o femeie de bine arată cu degetul spre un muncitor tipograf care e denuntat ca paginator al cotidianului «Dreptatea». 30-40 dintre ei, cu chipuri desfigurate de ură se reped la omul respectiv care fuge găsesc de râs în faptul că se atentează la viața unui om. Am neșansa ca unul dintre mineri să audă, din goană, că îndrăznesc să nu fiu de acord cu o crimă la drumul mare. Se oprește și mă ia de guler, înjurându-mă și amenințându-mă cu ranga pe care o tine în mână. Într-o secundă sunt înconjurat, continui să fiu insultat și, după ce se află că lucrez la Ministerul Culturii mi se spune: «Ce fel de cultură faceți voi, bă, dacă nu-i învățați pă ăștia să nu-și vândă țara?». (...). M-aş amuza imaginându-mi o România în care nu mai trăiesc decât minerii, cu șefii lor oficiali și neoficiali, dacă nu mi-aș aduce aminte cum am scăpat de linșaj: securistul care îi conducea i-a anunțat printr-o portavoce: «Încolonarea, suntem chemati în altă parte». Ceea ce am pățit eu e nimic toată pe lângă ce am aflat din alte surse: studenți schilodiți, femei și bărbați bătuți la întâmplare, taxiuri din care oamenii sunt coborâți și percheziționați cu brutalitate; un prieten a văzut lângă Hotelul Lido un om al cărui ochi scos îi atârna peste obraz; la Liceul German (și probabil la alte zeci de alte școli) în clasele primare au fost doar câte trei-patru elevi care au îndrăznit să mai circule pe stradă. Culmea e că nu au fost maltratați și adepți ai FSN (...). Dezmățul discreționar și agresivitatea bestială au și o latură care îmbină absurdul cu ridicolul: noul Muzeu al Țăranului Român (găzduit în clădirea unde funcționa Muzeul PCR) a fost luat cu asalt de ortacii care au văzut în denumirea acestuia vreo legătură ocultă cu... PNŢ-ul! (...) Ce să mai creadă intelectualii acestei țări, dar și alte categorii sociale după o asemenea zi de coșmar? Au ei vreo legătură cu cei câțiva borfași care au spart geamurile la Televiziune? A aruncat Ana Blandiana cu sticle incendiare? Poate cineva cu mintea întreagă să sustină că Gabriel Liiceanu e legionar? Cine ne poate prosti cu asemenea aberații? Cine dorește ca intelectualii români – câți au mai rămas – să-și dorească iarăși exilul așa cum declara un student în stare gravă, care spunea că e din nou forțat, să se gândească la părăsirea propriei țări?". • Pe prima pagină a ziarului "Dreptatea" este publicată o Declarație a

înnebunit de groază, reuşind să pătrundă în clădire. Câteva femei din Combinatul Poligrafic se distrează, râd satisfăcute și chiar aplaudă. Le întreb ce

• Pe prima pagină a ziarului "Dreptatea" este publicată o *Declarație* a Conducerii PNŢ cu privire la "actele de vandalism produse la sediul central în zorii zilei de 14 iunie 1990", de către "un grup de agresori înarmați cu bâte, drugi de fier, bastoane și cozi de lopeți". Conducerea partidului "declară solemn că nu a inițiat și nu a participat la nici una din manifestațiile" din cursul zilei de 13 iunie, și "dezaprobă cu hotărâre actele de violență care au dus la atacarea unor instituții cu distrugerea de bunuri și victime omenești". Sunt respinse "cu indignare" "insinuările și chiar afirmațiile făcute într-un comunicat al guvernului, că la sediul central al PNŢ-cd s-ar fi găsit arme, muniții, sticle cu benzină și droguri". □ Sub titlul mare *M. Eminescu − 101 ani de nemurire*, sunt publicate poezia *Doina*, articolul lui Gh. Dobrescu, *Cogito*, cu o selecție de aforisme eminesciene, un florilegiu din publicistica poetului dintre anii 1880-1883 din ziarul "Timpul" și o contribuție a lui

Octavian Păun, intitulată *Pagini regăsite*, reproducând și comentând textele despre Basarabia ale lui M. Eminescu din 1879, care au amânat până după Revoluție apariția volumului X al ediției începute de Perpessicius: "Opera *gazetarului* Eminescu este astfel nu numai puțin cunoscută, ci și prea puțin studiată (...) Până de curând perioada de la «Timpul» a fost văzută ca o perioadă întunecată din viața poetului, crezându-se că absorbirea în această activitate ar fi văduvit literatura de la alte capodopere. Dar pamfletele numite *Scrisori* se nutresc tocmai din verva tribunului, la «Timpul»". Pagina omagială, realizată de Gilda Lazăr, se încheie cu articolul *Marea epifanie* de George Achim.

20 iunie

• Dan C. Mihăilescu publică în "Luceafărul" (nr. 21) articolul Groapa: "Fac parte dintre cei pe care lectura primului număr al «României mari» nu i-a șocat deloc, nu i-a înveninat, disperat, scârbit, dărâmat ori încântat. (...) Nu am dispreţuit niciodată efectul «Săptămânii» lui E. Barbu asupra publicului. A fi «înjurat» de «Săptămâna» era, pentru orice literat de bun simt, un punct decisib al stabilirii prestigiului, egal (și complementar) comentării favorabile la «Europa liberă». Însă impactul la o serie destul de largă de cititori (mai largă, oricum, decât cea a «României literare») era neîndoielnic: alina complexele intelectuale, micșora distanțele, cobora și tăvălea totul în țărână (...). Astăzi, veninul servește poate că mai bine, după șase luni de «rituale» morți succesive. Timp în care Puterea a lucrat masiv (și cu succes) pentru compromiterea până la urmă devastatoare a «intelectualilor», pentru echivalarea culturii cu anarhia, a studenției cu huliganismul, a scriitorului cu opoziția înțeleasă ca monomanie sinucigasă, a îndoielii cu crima de leznațiune. Şase luni de fisurare sistematică, urmate acum de căscarea de-a binelea a gropii. «România mare» apare simultan cu discreditarea simbolului - Piața Universității (...). Exaltând numai excesele și impuritățile (inerente) de acolo, efectul în mase e infailibil: generează alergia (benefică ocârmuirii) față de însăși ideea de opoziție. (...) «România mare» survine (...) pentru a compromite, prin malformarea până la desfigurare, orice rațiune a culturalului de-a se manifesta în politic. (...) Și până acum cei mulți au fost educați de Putere, că scriitorii nu sunt altceva decât niste betivi plini de bani, bampiri care sug sudoarea poporului. (...) Răul, de felul lui, prinde mai rapid și mai eficace, el e adezivul universal".

Stefan Agopian face Câteva observații postelectorale: "(...) nici un scriitor disident (și în general nici un disident) nu a ajuns în Parlamentul țării. Unii pur și simplu nu au participat la alegeri (Blandiana, Doinaș, Deșliu), alții, care au participat totuși ca independenți (Paler, Dinescu, Liiceanu, Pleșu, Stelian Tănase, Creția), nu au obținut voturile necesare. Au candidat însă pe listele FSN, ca independenți, Daniela (carmen) Crăsnaru, Al. Piru (fostul profesor), Vulpescu (independent declarat) și C. Sorescu (fost săptămânalist, fost S.L.A.S.T.-ist) și acum scriitorii sunt bine reprezentați în Parlament (nu-l uităm desigur pe Stefan Cazimir). Frontul a fost totuși generos cu scriitorii scris o rezolvare subtilă a existenței, Nicolae Prelipceanu și Ștefan Agopian realizează un interviu cu criticul Dan Cristea, stabilit în 1984 în SUA, la Yowa City.

Sub genericul "Promoția '90" sunt publicate poeme de Fevronia Novac, cu o recomandare din partea lui Ov.S. Crohmălniceanu: "Va amintiți de fetita Samanthei? Dacă, făcându-se mare, aceasta simtea chemarea să scrie versuri, probabil că ele ar fi arătat ca poeziile Fevroniei Novac. Semnul descendenței dintr-o familie de vrăjitoare, emblematica mătură, apare chiar de câteva ori în cuprinsul lor. Dar mai grăitoare e starea de imponderabilitate și telecinetică, la care fiica Samanthei supune obiectele aflate în universul ei poetic, o veritabilă cameră cu jucării animate prin forțe magice. Nici o dulcegărie nu se întâlnește aici. (...) Darul de a umbla printre mizerii zilnice și minuni, pe muzică rock și fără a face niciodată vreun pas greșit, se cheamă gratie. Fevronia Novac o posedă. (...)".

- În "Azi", Romul Munteanu îi adresează câteva întrebări lui Andrei Pleşu, "«purificatorul» sau, mă rog, «purgativul» culturii": "S-au întâmplat prea multe fapte ciudate în instituțiile de cultură și în viața noastră literară care mă obligă să mă întreb: *Câți intelectuali i(luminați) încrezători doar în liberul arbitru* s-au instalat ca niște mici «despoți luminați» în viața noastră intelectuală, dintre care unii sunt ieșiți de sub umbrela afectivă și generoasă a filosofului de la Păltiniș, care nu are nici o vină de toate acestea?... Departe de mine intenția de a nu vedea obstacolele obiective cu care vă confruntați... Mă gândesc însă mai mult la obstacolele subiective, ce izvorăsc direct din orgoliul personal, voluptatea puterii și neînțelegerea marilor mecanisme ale democrației... Doriți să faceți o revoluție semantică? Nu cumva măriți ghetoul cultural pe care-l conduceți în dauna unui proces mai rapid de descentralizare?".
- Sumarul numărului 21 al revistei "Cuvântul" conține numeroase comentarii, reportaje, luări de poziție, texte de protest în legătură cu violențele de la București din 13-15 iunie. □ Ioan Buduca semnează editorialul *Piața Universității*, dar și o analiză intitulată *Lovitura de stat (12 ianuarie, 28 ianuarie, 18 februarie, 13 iunie)*. Scriu despre același subiect: Răzvan Petrescu (*Adio, bună doamnă*), Constantin Rudniţchi (*Lasă-mă să-i dau și eu un picior* și *Muncim și luptăm*), George Țâra (*Cu duba prin București*), Dan Pavel (*Experimentul crucial al democrației*) ș.a. Grupaje similare vor apărea și în nr. următoare ale publicației. □ Tudorel Urian transcrie un dialog cu Livius Ciocârlie: "*Mi se pare necesară apariția unei noi formațiuni de opoziție comparabilă cu aceea care există și a obținut rezultatele pe care le știm în <i>R.D.G., Ungaria și Cehoslovacia*". Subiectele abordate: acțiunea civică a intelectualilor și atitudinea lor față de Piața Universității, recentele alegeri, scăderea de prestigiu a scriitorului și "criza literaturii" după Decembrie 1989.

L.C.: "(...) n-aș spune că a existat, înainte de insurecție, o mare încredere în scriitori ci numai că unii dintre ei, prin poziția protestatară pe care au adoptato, au trezit această încredere. Din păcate, în urma evenimentelor, nu toți au rămas la fel de atenți la ce se întâmplă (...). Mă gândesc în special, și-mi pare rău că trebuie s-o spun, la Mircea Dinescu, care, el, devenise un simbol înainte de revoluție și care acum are o atitudine, cel puțin, ezitantă. În afară de asta mi se pare că lipsește, între scriitori, unul care să aibă o forță charismatică destul de mare pentru ca să adune în jurul lui o largă opinie publică. După părerea mea noi am avut un asemenea scriitor, și poate că este psihanalizabil lapsusul de care ne facem vinovați acum, mă refer la Paul Goma, despre care nu mai vorbim. Cred că el ar fi avut și suprafața intelectuală și combativitatea necesare pentru a realiza, dinspre scriitori, ceea ce mi se pare că ar fi important să se întâmple, și anume, să se depășească stadiul observării critice a lucrurilor și să se organizeze o formațiune de opoziție care să fie mai credibilă, mai contemporană decât partidele politice pe care puterea a reușit să le marginalizeze. Am sperat, mai sper încă, să apară (...) o asemenea opoziție în Piața Universității, însă cred că este nevoie de personalități în jurul cărora să se cristalizeze o asemenea formațiune".

21 iunie

• Pe prima pagină a "României literare" (nr. 25) este reprodus un comunicat Din partea conducerii Uniunii Scriitorilor - emis în 15 iunie: "Profund tulburată de evenimentele grave care au loc în aceste zile pe străzile Bucureștiului, conducerea Uniunii Scriitorilor din România își exprimă îngrijorarea față de violența, din orice parte ar veni ea, care a luat proporții cu totul dăunătoare ideilor de democratie, cultură și civilizație./ Apelăm cu toată seriozitatea la instaurarea unui climat de înțelepciune și dialog pentru curmarea tensiunii conflictuale și a instigărilor care favorizează această stare de spirit, fiind convinsi că numai echilibrul politic și social, atitudinea conciliantă și respectul libertăților individuale pot oferi o soluție pentru ieșirea din criza în care ne aflăm. Protestăm împotriva vânătorii de intelectuali care se practică pe străzile Capitalei de către persoane particulare și cerem ca măsurile de ordine, necesare în clipa de față, să fie întreprinse exclusiv de către organele competente și numai în temeiul legii./ Protestăm împotriva cenzurii tipografice care împiedică apariția publicațiilor autorizate legal și exprimarea liberei opinii, cerem restabilirea și garantarea neîntârziată a dreptului de apariție a tuturor ziarelor și revistelor. Protestăm împotriva violării unor instituții de cultură și invățământ și atragem atenția că acestea reprezintă bunuri de stat și focare ale vieții noastre spirituale./ Dezavuăm prezentarea tendentioasă, instigatoare a evenimentelor care au avut loc în aceste zile și ne exprimăm speranta că populației i se vor prezenta și evenimentele petrecute în ziua de 14 iunie, nu numai eele din 13 iunie, pentru a avea un tablou complet al stării

sociale în care ne aflăm./ Acest apel al nostru vrem să fie înțeles ca o datorie de constiintă. Scriitorii nu pot rămâne nepăsători în fata destabilizării echilibrului social și politic. Indiferent de cine ar fi înfăptuită. Ne simtim răspunzători atât de liniștea vieții noastre cât și de libera circulație a ideilor și cerem soluționarea cât mai grabnică a crizei morale și politice care amenință viitorul societății noastre civile".

Evenimentele din 13-15 iunie și modul în care au fost prezentate acestea în presă, mai ales la TVR, sunt comentate de N[icolae] M[anolescu] la rubrica "Ochiul magic": Trei zile care au zguduit tara – "(...) știm despre ce s-a întâmplat săptămâna trecută tot așa de puțin cât știm despre 12 ianuarie sau despre 18 februarie. Mediile de informare în masă, oficialitatea, ziarele (mai timorate ca oricând) nu ne-au furnizat date suficiente. În plus, unele date sunt contradictorii, altele par fabricate. Profund traumatizată de pe urma atacului brutal pe care l-a suportat în seara de 13, TVR nu și-a revenit decât după 48 de ore, când a îngăduit și puncte de vedere neconforme cu acelea proprii (...). Însă trauma se mai simțea încă la Conferința de presă din 16, unde întrebarea unei jurnaliste din Franța referitoare la neprezentarea pe post și a evenimentelor din 14 și 15 a rămas fără răspuns. (...) Suntem solidari cu colegii noștri de la TVR și de la ziarele supuse agresiunii și le dorim (...) ca aceste sângeroase și umilitoare lovituri să nu se mai repete. Dar dacă dorim cu adevărat acest lucru, trebuie să facem efortul de a înțelege ce s-a întâmplat. Atâta vreme cât anumite aspecte vor rămâne ascunse sau insuficient lămurite, există riscul repetării. (...) A spune că am asistat la 13-15 iunie la o rebeliune de tip legionar, cum a spus președintele Iliescu, sau la una pur și simplu legionară, fără termenul de comparare, cum a preluat guvernul caracterizarea în comunicatul său, nu e suficient, ba este chiar primejdios, în măsura în care ne ascunde natura reală a manifestării sub o formulă comodă". □ Tot Nicolae Manolescu este și autorul unui portret – publicat ca editorial, pe prima pagină – al lui George Ivașcu, de la a cărui moarte se împlineau doi ani: "În pofida preocupărilor grave și presante pe care criza actuală ni le scoate în fată, nu putem să nu ne amintim, cu acest trist prilej, de directorul, vreme de saptesprezece ani, al revistei noastre. (...)/ Meritul principal al lui G. Ivascu a fost acela de a fi făcut dintr-un săptămânal de cultură o formă de rezistență intelectuală. (...)/ Una din întrebările care m-au obsedat după decembrie 1989 și care îmi revine în minte în fiecare săptămână când, împreună cu actuala echipă a «României literare», încerc să dau revistei cea mai bună înfătisare, este ce și cum ar fi făcut G. Ivașcu în noile condiții".

• "Tribuna" (nr. 25) stă sub semnul lui Emil Cioran, prezent cu un fragment din Spovedanii și anateme (în românește de N. Ion; cu titlul în traducere Această clarviziune nefastă). Este publicat, tot aici, un eseu de Roland Jaccard, Insomniile lui Cioran (adaptare de M. Lipăneanu), alături de articolele Memento mori ca filosofie de Andrei Marga și Emil Cioran și meditația asupra neliniștii de Ion Vlad, care comentează reeditarea volumului

Pe culmile disperarii. Grupajul se deschide cu un text aal Irinei Petraş despre "privilegiul de a fi disperat".

22 iunie

- Nr. 23 din revista "22" este aproape integral dedicat comentariilor pe marginea evenimentelor din 13-15 iunie, când autoritățile, sprijinite de efective de mineri din Valea-Jiului, pun capăt protestelor din Piața Universității începute în urmă cu aproape două luni. Se pronunță în această chestiune, între alții, Andrei Pippidi (La București e liniște și Democrația bâtei), Mihai Sora (Întrebări), Ileana Mălăncioiu (La trezirea dintr-un coșmar îngrozitor), Andrei Cornea (Imaginație versus precedent), Coman Lupu (Vandalism și lezcultură), George Arun (reportajul O plimbare prin cetatea fără căpătâi), Toma Roman (Argumente pentru o "democrație originală"), Gabriel Andreescu (O ocazie pierdută).

  Mai multi membri ai GDS semnează textul unui protest a cărui difuzare a fost refuzată de Televiziunea Română: "De câteva zile, Grupul pentru Dialog Social este obiectul unei campanii dezlănțuite de diverse mijloace de informare și de Televiziunea Română. Acuzația principală este de a fi unul din autorii morali ai violențelor comise în zilele de 13-14 iunie în București. Protestăm cu fermitate împotriva acestei calomnii. Grupul pentru Dialog Social s-a referit în două documente la evenimentele din Piața Universității. Primul document invita părțile implicate în conflict să înceapă dialogul, cel de-al doilea apela la organizatorii manifestației ca după alegeri să caute alte forme de luptă pașnică pentru a-și exprima opțiunile politice. De mai multe săptămâni, nici un membru al Grupului nu a mai apărut în Piața Universității, cu excepția celor care au întreprins o încercare disperată de a-i convinge pe greviștii foamei să renunțe la acțiunea lor./ Grupul pentru Dialog Social, în fața situației în care cetățeni dezinformați sunt asmuțiți împotriva altor cetățeni, protestează contra exceselor nejustificabile care urmăresc practic desființarea structurilor societății civile nou create după Revoluția din decembrie 1989. Grupul pentru Dialog Social dorește să poată crede că, atunci când va înceta climatul de isterie datorat în mare măsură unor grave inabilități politice și administrative ale autorităților, în societatea românească se va reinstala toleranța necesară unui dialog deschis și pașnic./ În numele GDS semnează: Thomas Kleininger, Călin Anastasiu, Magda Cârneci, Andrei Cornea, Radu Bercea, Sorin Vieru, Ana Sincai, Anca Oroveanu, Doru Rădoacă, Dan Arsenie, Sorin Antohi, Dan Oprescu. 15 iunie 1990".
- Eugen Mihăescu publică în "Dreptatea" articolul *Cum ni s-a năruit democrația* (*Jurnal de scriitor*), în care prezintă secvențe ale evenimentelor din 13-14 iunie. "Ceea ce s-a întâmplat în București joi și vineri este fără precedent în istoria Europei. (...) Ce zice oare Mircea Dinescu, poetul care a creditat cu personalitatea sa această monstruoasă evoluție? Dar Ion Caramitru?

Dat Andrei Pleşu? Dar Hăulică? Probabil o imensă ruşine îi acoperă pentru că, atunci când poporul român s-a aflat la greu, ei au dat mâna lor talentată şi mintea lor isteață unui grup de oameni care-l răstignește!".

- Nr. 25 al revistei "Contrapunct" este dedicat, în mare parte, evenimentelor care au culminat cu intervenția minerilor în București, după episoadele care au condus la reprimarea Pieței Universității. □ Într-un stil ludic-sarcastic destul de contorsionat, Alex. Leo Şerban scrie un articol vitriolant despre manipulările diversioniste ale Televiziunii Române, Acest ingenuu Diogene justițiar: minerul și acest viciu nepedepsit: lectura (printre rânduri), cu un motto din Jean Baudrillard despre televiziune și "sarabanda simulărilor succesive". □ Într-un mic articol-chenar, Liviu Ioan Stoiciu vituperează împotriva celor acuzați de instigare și/sau complicitate la cele trei zile de teroare "minerească": "În acest sens, martor, vreau să denunț public trista descalificare profesională a Televiziunii, Radioului și cotidienelor «Adevărul», «Tineretul liber», «Dimineața» și «Azi», care au produs atâta diversiune în aceste trei noi tragice zile, cât să căpieze o națiune întreagă! Câtă fățișă rea-credință, dispusă doar să acopere falsitatea, lipsa de perspectivă și greșelile inadmisibile ale Noii Puteri!..." (Jos minciuna oficială!).
- □ Dan Petrescu adaugă o particulă negativă titlului rubricii sale, Nu știați că..., demontând logic, piesă cu piesă, argumentele represiunii minerești în versiunea Puterii: "În ce privește violențele din 13 iunie, fără a specifica ce fapt anume ar fi fost susceptibil de a le fi provocat, dl. Roman, îndepărtând ideea de complot (...) vorbește totuși despre un mod de acțiune premeditat de tip legionar; dovada supremă: martorii din '39 (pardon! din '41) au recunoscut că tipul de luptă din 13 iunie era același ca al legionarilor; întrebare: dar martorii din '46? (...) Pe de altă parte, faptul că minerii ar fi clamat «Moarte intelectualilor» este fals: și Dl. Iliescu și Dl. Roman sunt doar intelectuali și totuși n-au fost căutați pe-acasă de oamenii cu târnăcoape; D-nii Rațiu și Câmpeanu însă da; criteriul de recunoaștere al intelectualilor să fi fost el prost ales? Khmerii roşii cel puţin avuseseră unul precis: ei îi vânau pe toţi purtătorii de ochelari. La noi însă, cum am spus, a fost o teroare pură, adică indistinctă. Urmează să stabilim responsabilitățile; pentru cele întâmplate pe 13, au fost indicați intelectualii și unii ziariști, ca autori morali; aș fi foarte curios ca vreunul din exemplarele reținute mai apoi de poliție și arătate nouă de televiziune să poată rezuma ceva din articolele apărute în «22» sau chiar în «România liberă»; dar pentru 14 și 15? Cine a instigat atunci? În calitatea mea de om care am plătit pentru fapte pe care nu le-am comis, îmi permit să avansez Procuraturii două nume: Ion Iliescu și Petre Roman. La inculparea celor doi nu există decât o alternativă: declararea explicită a dictaturii, căci e o iluzie să se creadă că după 13-15 iunie 1990, totul poate continua în România ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat".

  Pe aceeași pagină, Ioan T. Morar scrie un articol patetic împotriva "alesului națiunii" președintele Ion Iliescu (Iliescu

pe viață), ironizând aspru clamata "nevoie de consens" în contextul recentelor evenimente sângeroase.

Post electione, omne animal triste se intitulează comentariul de carte al lui Cristian Moraru, care porneste de la volumul 8 al Operelor lui E. Lovinescu și nu evită trimiteri piezișe la actualitatea politică (N. Dragos s.a.). Dan C. Mihăilescu scrie despre volumul Motive și semnificații mito-simbolice în cultura tradițională românească de Andrei Oișteanu (Eheu, mitologia!). □ Vladimir Tismăneanu publică prima parte a serialului de istorie a comunismului Arheologia terorii (titlul trimițând și la "arheologia" terorii din prezent).

Comparatistul Victor Ivanovici (exilat în Grecia în anii '80) prezintă, în traducere proprie, un poem antidictatorial al spaniolului José María Álvarez (Annales, parabolă antică împotriva împăratului Nero), folosind acest prilei pentru a protesta el însusi la adresa abuzurilor ce au continuat după prăbușirea lui Ceaușescu ("sângeroasa paiață").

Paul P. Drogeanu semnează un eseu de analiză antropologică a "spațiilor sacre" din București în care s-au desfășurat evenimentele revoluțioanre din decembrie 1999 (Sacralizarea revoltei urbane).

Cristian Moraru incriminează strategia antiintelectualistă a reprimării Pieței Universității prin intermediul celor care au chemat și instrumentat minerii: "S-a declanșat în aceste zile o adevărată vânătoare de vrăjitoare pe străzile unui București de apocalips. Ținta reală, uneori nici măcar camuflată, este intelectualul, studentul, universitarul, fie că este el prorector al Universității sau lector la Litere, tânărul ce îndrăznește să poarte barbă sau părul mai lung, tânăra ce se face vinovată de păcatul capital de a purta jeans (prezumtiv indice al perversiunii intelectuale) etc. O figură mai spiritualizată atrage imediat binemeritata corecție corporală. Redacțiile (desigur, numai unele dintre ele) sunt devastate și colegul nostru Ioan Buduca se poate considera fericit că 14 iunie (ora 14,30) l-a găsit deja la spital, scutindu-l astfel de peripeții care, chiar dacă i-ar fi agrementat suplimentar existența, l-ar fi putut conduce totuși spre alte locuri, mai sumbre. Editorii sunt și ei vânați și să nu aibă sfruntarea să ne spună că umanioarele pentru care pun atâta pasiune nu ascund ceva cosmopolit și tenebros. Dar toate acestea se produc, insist, pentru că intelectualul în genere, nu numai cel care «face politică», este în continuare văzut (ah, această sublimă continuitate!) ca simbol al unei acțiuni diferențiatoare" (Această vrăjitoare, intelectualul). D La rubrica "Structuri în mișcare", Ion Bogdan Lefter marchează aniversarea unei jumătăți de an de la apariția "Contrapunctului" (După șase luni) printr-un text în care pledează din nou pentru implicarea civico-politică a istoricului literar, în contextul mineriadei care a aruncat în desuetudine "autonomismul" criticii: "Astăzi, bunăoară, e imposibil de discutat starea literaturii făcând abstracție de context. Mersul istoriei celor șase luni a bulversat societatea românească în așa un grad, încât structurile ei s-au dereglat și-au intrat într-o fază a funcționării imprevizibile, când sincronizate, când defazate, cu schimbări bruște și - cel puțin în aparentă – necontrolate. Într-o zi (12 iunie, să zicem), poți constata șubrezenia Puterii față în față cu intelectualitatea radicalizată în ceasul al treisprezecelea, cu o studentime maturizată politic peste noapte, cu o tot mai solidă presă independentă, cu câteva partide care încep să aducă a opoziție serioasă, cu o retea sindicală autonomă care se organizează mereu mai bine, cu miscări democratice în mai multe locuri...". Acestea fiind zise, "În mijlocul acestor lucruri, pot literatura și scriitorul să se izoleze complet? Poate criticul foiletonist să citească mai departe plachete cu versuri și să le recenzeze constiincios? Soluțiile sale imediate se bifurcă oarecum în același fel ca și cele ale istoricului literar (despre ale cărui dileme am vorbit în articolul trecut): fie își alege subiecte cu implicații socio-politice fierbinți, comentând – de pildă – scrierile unor foști-disidenți anti-comuniști sau ale unor autori din exil (ceea ce se si întâmplă în presa noastră culturală, la scara unui fenomen de proportiile unei mode), fie îsi aplică metodele de investigație chiar asupra realităților «neliterare» ale clipei, aducând contributia sa specifică la înțelegerea lor. Rămâne să vedem care ar fi metodele respective: tin ele strict de fenomenologia examenului estetic sau sunt de căutat în zona contextualizărilor sociologice și de analiză politică? La acest punct, simt nevoia să caut distanța jumătate între cele două extreme, răspunzând că foiletonistica de azi are a și le asuma și pe unele, și pe celelalte".

Elena Ștefoi se întreabă retoric într-un articol de analiză și atitudine (Iar noi, noi figuranții?) asupra rațiunilor mai adânci ale mineriadei: "Oare realitatea unui plan de lovitură de stat poate justifica gafa unui om politic înfricoșat într-atât încât uită că într-o situație similară predecesorul său a fost obligat să apeleze la aceleași forțe? (...) Are Ion Iliescu infantilismul politic de a se compromite (iremediabil) singur-singurel în fața opiniei publice mondiale, tocmai acum când apucase să treacă (victorios) și ultimul hop (după ce a scăpat cu chiu cu vai din multele capcane preelectorale ce i-au fost întinse) sau trebuie să ne aducem iar aminte de Silviu Brucan și de părerea domniei sale exprimată cu câteva luni în urmă, că «Iliescu e prea romantic» (Romantic în viziune brucaniană o fi însemnând și altceva decât «usor de purtat pe degete»?). Cine și din câte direcții ne-a împins (si nu pentru prima oară) spre războiul civil, când e limpede ca lumina zilei că finalul oricărui război civil nu poate fi decât instaurarea dictaturii militare?".

□ Tot despre evenimentele ultimelor zile se pronunță, într-un mic eseu (Ceapa, brânza și tot ce se întâmplă) și Bedros Horasangian. □ Comemorarea morții poetului național e marcată printr-un studiu despre Eminescu semnat de Cornel Mihai Ionescu (Lumina ecumenică), un altul (Enunțuri metaforice în context logic (pentru o relectură a "Luceafărului")) de Mircea Naidin, o versiune italiană a Doinei realizată de Geo Vasile și printr-un articol de atitudine al lui Liviu Ioan Stoiciu (Oare a făcut politică Eminescu?).

Este publicată, de asemnea, o parabolă cu tâlc despre mineri si mineriade, Aventuri în epoca de cărbune (scurtă lectie de istorie sau a istoriei), semnată de Ioana Pârvulescu și datată 15 iunie 1990.

Rubrica de "Revista presei" (care a luat locul celei denumite "Contra-puncte") se deschide cu un apel pentru respectarea libertății de opinie a opozantilor si continuă cu demontarea acuzelor presei pro-FSN -"Adevărul" în special, dar și "Tineretul liber" (protagoniști: Darie Novăceanu și Dorin Măran, care-i acuză pe "intelectiualii instigatori" de "fascism"). Sunt reproduse extrase din declarațiile unor mineri care afirmă că au fost adusi la București.

Totodată, este publicat un Protest din partea redacției "Contrapunct": "Colectivul redactional al revistei «Contrapunct» își exprimă pe această cale dezaprobarea necondiționată față de orice tentativă de revenire, în urma unor scenarii, oricât de studiate, la dictatura forței și a instinctualității, la teroare și intimidare. Într-un moment în care agresiunea fizică vizează în special intelectualitatea si mijloacele de liberă exprimare, institutiile democratice în ansamblul lor, noi, redactorii revistei «Contrapunct», protestăm împotriva vânătorii de vrăjitoare declanșate pe străzile Bucureștiului și care reprezintă un suprem pericol pentru existența acestor instituții, existență de care depinde credibilitatea oricărui sistem politic. Ne manifestă, de asemenea, totalul dezacord fată de încercarea de abuzivă substituire a competentelor la nivel social-administrativ și profesional, încercare ce se traduce, printre altele, în ilegala investire a unor categorii profesionale cu atribuții (cenzură, ordine publică, anchetă judiciară și sancțiune, inclusiv corporală etc.) la a căror exercitare acestea nu pot avea nici un drept. Atragem totodată atenția organelor competente, administrative sau executive, că folosirea respectivelor categorii sociale în operațiuni de felul celor din zilele de 14 și 15 iunie reprezintă o eroare capitală. Nelegitimând sub nici o formă folosirea lipsită de discernământ, cu inimaginabilă cruzime, a forței, un asemenea procedeu, dimpotrivă, compromite total pe cei care au apelat la el, indiferent de circumstanțe. Situația este cu atât mai gravă cu cât, în clipa de față, recursul la metodele de funestă memorie e de natură să provoace o sciziune profundă în corpul societății românești, fenomen pe care dorința necondiționată de putere îl poate explica, dar nicidecum justifica. Ne pronunțăm, de aceea, pentru o evaluare corectă a tuturor actelor de teroare și vandalism produse în intervalul 13-15 iunie (atât a celor petrecute în sediul televiziunii, cât și aacelora care au avut loc la Universitate, la unele redacții, în localurile unor organizații politice etc.), cu speranța că toți autorii acestora, inclusiv cei morali și indiferent de poziția lor socio-politică, vor suferi rigorile unei justiții nepărtinitoare. Ne mărturisim, de asemenea, speranta că oficialitatea va recunoaște în dreptul la libera opinie și la exprimarea acesteia un element esențial al democrației și că va renunța să mai ofere alibiuri puțin verosimile unor intervenții de forță lipsite de acoperire legală, în favoarea opțiunii pentru dialog larg, menit să dezamorseze acele stări de lucruri ce pot degenera în situații conflictuale greu de controlat. Credem că a sosit momentul unei analize sistematice si oneste a cauzelor care au dus la această stare conflictuală, analiză ce trebuie să fie precedată de renunțarea la a mai explica propagandistic unele efecte mai mult sau mai puțin secundare ale acestor cauze".

23 iunie

• "Tineretul liber – Suplimentul literar și artistic" (nr. 25) deplânge prin vocea lui Sorin Preda O nouă și strălucită victorie asupra literaturii: "Ar fi trebuit ca zilele acestea să-l fi sărbătorit pe Eminescu. Aveam această datorie morală față de memoria lui. N-a fost să fie așa. De-a lungul anilor ni s-a repetat, amenințător și obsesiv, aceeași propoziție: «Nu este momentul». În calendarul sărbătorilor noțiunii noastre nu rămăseseră decât două date importante: a lui și a ei. Pentru Eminescu nu a fost momentul nici în 1989, nici în ianuarie '90. Politicul și efemerul eveniment al zilei au repurtat o nouă și strălucită victorie asupra literaturii! (...) Noi care eram campionii dunăreni și multifluviali ai spectacolelor omagiale, părem acum incapabili să ne sărbătorim cel mai mare Poet! (...) La noi se pare că disputele, vorbele, ura si chiar violenta suferă de incontinență. Este revoltător să te închini grăbit lui Eminescu, clamând alături îndemnuri la ripostă și intolerantă. (...) Ceea ce s-a întâmplat în aceste zile pe străzile mai mult sau mai puțin întortocheate politic ale Bucureștiului trebuie să ne dea serios de gândit. Practic, am fost puși în imposibilitatea de a-l sărbători pe Eminescu, așa cum ne-am dorit și am sperat atâta amar de vreme. Acolo unde mor oameni si sute de persoane sunt maltratate, unde explodează sticle incendiare și intelectualii sunt tratați drept infractori de drept comun. poezia nu are ce căuta. O rușine grea și neputincioasă coboară acum peste noi toți. (...) Atacul gregar maculează amintirea Poetului".

Același Sorin Preda poartă o discuție cu Gh. Iova, sub semnul personalității lui Eminescu.

C.T. Popescu semnează textul Exilat în munții din suflet: "Am crezut întotdeauna că harta literară afectivă este o marcă inconfundabilă pentru ființa umană, asemenea amprentelor: spune-mi ce scriitori iubesti ca să-ți spun cine ești. (...) Si iată că acum, harta dinlăuntrul meu arată ca după un conflict nucelar. Everestul, adică Sabato, vârful cel mai înalt măsurând de la nivelul mării, și Chimborazo din Anzii Ecuadorului, adică Borges, cel mai înalt dacă ne raportăm la o cotă de referință obținută prin umplerea adâncimilor cu volumul proeminentelor reliefului, sunt la locul lor. În schimb, în Carpati e jale. De Blandiana eram pur și simplu îndrăgostit. Cred că este singura femeie pe care aș fi vrut s-o iau de nevastă. Ileana Mălăncioiu mi se părea mai pură, un luciu de antracit sub stele. Pe Liiceanu îl ascultam la Iași, în '86, cum făurea, în cincisprezece minute, sub ochii și urechile clientului, o splendidă bijuterie speculativă. Iar Creția părea că trăiește la o altitudine spirituală unde aerul tăios și rece e aproape irespirabil. Iar acum? Creția se uită chiorâș în obiectivul camerei, mai lipsind să spună: «În numele meu e adevărul. Urmați-mă!». Liiceanu, bântuit de adieri prezidențiale, iritat probabil și de ministeriatul lui Pleșu, califică un popor întreg drept dobitoci pentru că nu îi împărtășesc părerile. Citind articolul Ilenei Mălăncioiu din «România liberă», am văzut o călugăriță fascinantă transformându-se într-o cumătră cernită de mahala. Iar Blandiana – of, Doamne, tot aici e cel mai greu – ține s-o egaleze pe Doina Cornea în rolul Julietei neurovegetative, țipându-și din balcon iubirea pentru un Romeo colectiv. În miercurea neagră – în care, nu știu cum se face, dar mulți dintre intelectualii fideli Pieței Universității nu se aflau în țară – am fost peste tot: la Poliție, la Interne, în Piața Universității, la Televiziune. A doua zi am văzut femei lovite cum se lovesc bărbații. Dar nici flăcările, nici pietrele, nici elicopterele, nici rănile, nici răngile, nici spaima nu m-au mâhnit ca gândul că niciodată nu-i voi mai putea citi pe acești oameni cu ochii larg deschisi și sufletul limpede".

25 iunie

• Săptămânalul "Phoenix" (nr. 22) – "publicație independentă – București – România", avându-i ca redactori, între alții, pe Dan-Silviu Boerescu și Horia Gârbea – publică sub genericul "Complexul posterității eminesciene" o anchetă despre actualitatea lui Eminescu realizată de Dan-Silviu Boerescu. La întrebarea "Aveți impresia, în continuare, că ne (vă) scapă ceva esențial din imaginea lui Eminescu?" răspund: Mihai Zamfir (Există senzația că despre Eminescu s-a spus totul), Radu Sergiu Ruba (Cu Eminescu pe urmele propagandiștilor), Gabriel Rusu (Cercetându-l, pentru a ne afla), Sorin Paliga (Datele științifice vor clarifica problema originii), Ion Bogdan Lefter (Bântuiți de complexe în fața unei statui mândre și reci), Horia Gârbea (A iubit pamfletul, exaltarea ironiei negre) și Iulian Costache (Când vom avea o altă statuie care să-l reprezinte?).

26 iunie

- Dorin Spineanu semnează în "Timpul" (nr. 24) articolul *Scurte însemnări despre Ilici și prietenii săi*, provocat de evenimentele din 13-15 iunie, de la București. □ Nichita Danilov publică un eseu cvasiesopic, *Şoarecele și Autoritatea*.
- Ioan Alexandru publică în "Dreptatea" un *Portret*: "Mă uit consternat la chipul lui Marian Munteanu, publicat de o revistă străină după ce a fost zdrobit cu sălbăticia ce vai, iat-o dezlănțuită și tolerată cu cinism, aici, în inima Capitalei. Îl am înaintea ochilor în sala de seminar pe acest înțelept treaz și cugetător tânăr ce și-a luat examenul cu nota maximă (...) iar acum iată-l slab numai piele și os cu această față scăldată de suferință încadrată de o barbă ușoară, amintind iconografia bizantină. (...) Numai la asta nu mă puteam aștepta ca bâta, ciomagul să te doboare".

27 iunie

• Un editorial al lui Eugen Uricaru din "Luceafărul" (nr. 22), *Gheață subțire*, analizează imparțial evenimentele din 13-15 iunie: "(...) Cu doar câteva ore

înaintea deschiderii anunțate a Parlamentului, ne plac sau nu ne plac aleșii, ei sunt acum singura formă autorizată a puterii poporului, doar cu câteva ore înainte am văzut cum se poate arunca în vâltoare tot ceea ce se câștigase în domeniul normalului, stabilității, conviețuirii. (...)/ Violența zilei de 13 iunie (...) în care incendiile, împușcăturile, atacurile cu pietre, sticle incendiare, ciomege, răngi și alte «forme de expresie» ale iraționalului, s-a încheiat pe străzi într-un fel, iar în emisiunea T.V.R. în alt fel. (...)/ «Minerii» au reușit să continue procesul de degradare umană început de răufăcătorii zilei de 13. Dacă cei dintâi nu s-au întâlit cu forțele de ordine (altfel nu ne putem explica ușurința cu care a fost ocupat chiar sediul Poliției), «minerii» au acționat nestânjeniți sub privirile indiferente ale Poliției, în aplauzele și îndemnurile la crimă ale unor cetățeni și cetățene care pe această cale se simțeau implicați în facerea de bine. (...)".

• "Cuvântul" (nr. 22) publică, în cadrul rubricii "Contacte", o primă parte din Alocuțiunea fostului ambasador al României în Franța, domnul Alexandru Paleologu, rostită în fata reprezentantilor coloniei românești din Paris cu prilejul rechemării sale din misiune. Pe spații ample, discursul cu pricina se referă la misiunea Grupului pentru Dialog Social, în sânul căruia, odată rechemat în țară, A.P. declară că se va întoarce: "(...) locul meu este acolo, întrucât (...) sunt unul dintre membrii fondatori ai Grupului pentru Dialog Social, care, (...) văd din ecoul pe care îl are în străinătate, este la această oră nu forța cea mai importantă, căci este modestă ca număr, dar cea mai activă (...) în chestiunile privitoare la viața societății românești. (...) Problema care se pune este actualmente vindecarea, protejarea și promovarea societății civile. Societatea civilă este societatea care ține seamă de realitatea existențială a individului. În România prea mult se spune (...) «ei bine, dar pentru un sigur individ să renunțăm la o chestie, sau pentru un individ să sufere alții, sau cum?, pentru câțiva indivizi să luăm o măsură sau alta (...)». Ori, în societatea civilă, noțiunea aceasta e legată strict, esențial și lexical de noțiunea de civilizație. (...) Grupul pentru Dialog Social are acest obiect, a plecat de la această observație, de la acest punct de vedere. Trebuie să fac o mărturisire (...). Acest Grup pentru Dialog Social, căruia nu-i fac acum propagandă, dar pe care eu îl reprezint (...), s-a constituit la mine acasă, în biroul meu, dintr-o serie de dialoguri pe care le-am înregistrat pe bandă cu un tânăr confrate, Stelian Tănase, în perioada când eu eram interzis de secătură și când el nu își putea publica romanele. (...) În conversațiile noastre, ale lui Stelian Tănase cu mine, revenea mereu această idee, această noțiune de societate civilă și îndată după insurecție (...), Stelian Tănase s-a și dus cu un grup de prieteni din care eu nu am făcut parte la tribunal să înregistreze Grupul ca persoană juridică și apoi au convocat la Intercontinental o conferință de presă la care au participat aproape toate televiziunile și radiourile europene, afară de cele românești, bineînțeles, și din care moment au început să publice. În fine, au obținut prin diverse influențe și relații un sediu și putința de a edita o revistă care se numește «22» în cinstea datei de 22 decembrie". (Continuarea *Alocuțiunii...* va fi publicată în nr. 23, din 4 iulie.) □ Ioan Buduca publică articolul *O capodoperă a securității* – *Piata Universității*.

28 iunie

- În "România literară" (nr. 26), Mircea Ciobanu publică un eseu polemic inspirat de fenomenul Pieței Universității și de mineriada din iunie: Tu ce-ai fi vrut? - "(...) Vezi o adunare de lume într-o piată. Plouă, dar ploaia nu alungă pe nimeni acasă, la un adăpost mai sigur decât umbrelele și pomii ce străjuie spațiul. Oriunde întorci privirea dai cu ochii de fum – flăcări și trâmbe negre de fum se ridică până la cer din interioarele arse pe trei sferturi ale unor mașini. Nici nu-ți vine să crezi că de-aici, din aceste locuri, acum o lună s-a ridicat răsunetul unui cântec ce-ar fi trebuit să se lipească mai bine de mintea acelei Europe în stare să decidă, nu prea demult, că e mai bine roșu decât mort. Acum nu mai cântă nimeni; ca să cânte cineva «mai bine mort decât comunist!», i-ar trebui ceva mai multă putere - puterea de afirmare a mulțimii s-a scurs, în locul ei n-a mai rămas decât deznădejdea și un fel de furie a neputinței și a dezorientării. (...)/ Ce se spune la radio? Ce se spune la televizor? Ce află acum despre întâmplările din oraș omul ce-și hrănește curiozitatea cu fictiunea audio-vizuală? El a început să aibă mai multă încredere în ceea ce îi arată ecranul televizorului decât în ceea ce vede cu ochii lui (...)./ Cine a avut nevoie de unanimitatea zdrobitoare n-ar fi trebuit să îngăduie apariția atâtor reviste; ar fi trebuit să țină seama de faptul că, după patruzeci de ani de tăcere, oamenii vor simți nevoia să vorbească și încă fiecare după felul cum îl va îndemna cugetul. Iată acum un prilei ca, după șase luni de vorbire pe toate limbile, cei obișnuiți cu o singură opinie să se ridice cu răbdările ajunse la capăt și să dea cu pumnul în masă strigând: Liniște./ (...) În această confuzie demonică numai spiritele simplificatoare și fanaticii (...) se mai pot descurca. Tu nu. Ție orice amănunt ți se pare important. (...)/ O, cuget clar./ Te întorci acasă cu privirile în pământ. Şi vreme de două zile ce auzi? Că trebuie să ne unim strâns în jurul guvernului. Ce-a fost? O încercare de lovitură de stat, condusă de intelectuali extremiști, de legionari. (...) Peste câteva ceasuri vei înțelege că legionari sunt intelectualii care n-au spus un da confuziei cu dinadinsul ce s-a instalat în țară încă din primele săptămâni ale lui Ianuarie. (...)/ (...) omul de pe stradă (...) fără să șovăie, împrăștie știrea că vina o poartă Blandiana, Paler, Liiiceanu și alții ca ei".
- Nr. 26 din "Tribuna" este consacrat *Poeților din închisori*. Din sumar: *Nichifor Crainic inedit de la Aiud*, 1949: *Cântec de după gratii*; Ion Ioanid fragmente din *Jurnalul unui fost deținut politic Închisorile mele* (Fortul nr. 3, Jilava); un text al lui M. Foucault, *Închisorile* (prezentare și traducere de I. Mușlea); *Ofițer politic la la Gherla (internații anilor 1960)*, povestea loco-

tenent colonelului Ananie Rusu despre închisorile comuniste dejiste; poemul Basarabia al lui D. Matcovschi; un eseu al Ruxandrei Cesereanu, Fenomenul Pitești sau despre marchizul de Sade communist; Iacov Rapaport, Amintiri despre procesul medicilor (din URSS), în românește de Vasile Grunea și Ion Caraion; Poeți și poezii din închisori, fragment reprodus din revista "Contrapunct" – RFG; plus fragmente din opera lui Vintilă Horia.

29 iunie

• Nr. 26 al revistei "Contrapunct" are în prim-plan două texte despre mineriadă. În prima parte a unui comentariu reconstitutiv (pornind de la "versiunea televizată", cu întreruperea meciului România-URSS de la Campionatul Mondial și intrarea în studio a lui Cornel Pumnea, bătut de manifestanți), Hanibal Stănciulescu lansează o serie de întrebări cu privire la suita provocărilor de tip NKVD care au premers și însotit descinderea minerilor în Capitală (*Cu bastonul la pas, prin Enkavedecia*).

Într-un articol mai amplu, cu incipit biografic (relatarea experienței unei spitalizări în timpul evenimentelor), Florin Iaru interpretează evenimentele în cheia unui "experiment socioantropologic" realizat de "pocheriști politici" în "poligonul România" după căderea lui Ceaușescu, plasat într-o serie ce începe cu Revoluția din Decembrie și trece prin diversiunile de masă din 12 ianuarie, 28 ianuarie și 18 februarie (Poligonul). Autorul derulează mai detaliat "filmul" diversiunilor care au acompaniat mineriada, viziunea de ansamblu fiind una disperatapocaliptică. Potrivit lui F.I., marșul împotriva Televiziunii fusese "programat de o lună de zile", dar zădărnicit multă vreme de studenți în Piața Universității. Alte observații: "Indivizi dubioși au izbutit să șteargă, cu largul concurs al Poliției, imaginea luminoasă a Pieței. Zona a fost încercuită, strategic, de bișnițari".

Într-un registru mai puțin analitic este scris articolul lui Călin Vlasie, Experimentul K.G. Bush.

La rubrica Stiati că..., Dan Petrescu avansează, în opoziție cu cele trei "scenarii" ale mineriadei expuse de N. Manolescu în "România literară", un al patrulea, având la bază disensiunile președinte-premier: "Iată acum, în puritatea-i de cristal, cel de-al patrulea scenariu promis la început: Dl. Roman, imprudent și prematur, lasă să transpire intentia D-sale de a renunta total la echipa guvernamentală dinainte de alegeri; undeva, în această echipă, încoltește atunci ideea compromiterii Dlui Roman, (...) printr-un scandal de proporții, poate chiar cu victime; scandalul izbucnește, cel vizat își dă seama de consecințe și atunci e adus în prim-plan Dl. Iliescu, în chip de paratrăznet. Urmează ceea ce știm că a urmat. Cu acest prilej, Dl. Iliescu și-a dat seama că bunătatea-i proverbială poate fi exploatată, drept care se cam răcește în relații cu Dl. Roman, fapt dovedit de: 1. faptul că Dl. Roman, într-o conferință de presă de care am mai vorbit, își asumă întreaga responsabilitate a ceea ce s-a întâmplat între 13 și 15 iunie. 2. În interviul televizat din 21, același Domn Roman își permite să nu vibreze la discursul președintelui Iliescu de la Ateneu, zicând că acest discurs ar fi putut fi «al oricărui președinte al României în situația istorică dată». Concluzie: tandemul Iliescu-Roman (asupra căruia atrăgeam din vreme atenția, spunând și că, în realitate, al doilea e vioara întâi), rămâne deocamdată sudat, dar liantul nu mai e de natură cordială; se pune atunci întrebarea de ce, totusi, Dl. Iliescu, o dată devenit președinte, l-a menținut pe Dl. Roman în funcție; răspuns pe termen scurt: altfel ar fi rămas singurul responsabil de atrocitățile comise de mineri; răspuns pe termen lung: şansele actualei echipe guvernamentale de a se menține doi ani la putere sunt foarte mici, însă, la o adică, ea poate fi remaniată, fără ca prin aceasta să se schimbe și președintele – e suficient ca acesta să indice unui alt prim-ministru formarea unui alt guvern".

Ion Simuț (Cei doi Regman) și Ioana Pârvulescu (Ironie și critică) comentează volumul Nu numai despre critici de Cornel Regman, iar Cristian Moraru scrie despre Jurnal filosofic de Constantin Noica (Fratele fiului risipitor).

Vladimir Tismăneanu publică partea a doua din Arheologia terorii.

La rubrica "Structuri în miscare", Ion Bogdan Lefter discută precaritatea sociologiei în România comunistă și postcomunistă, după emigrarea unor specialisti, trece în revistă excepțiile și se oprește, cu particularizări relevante, asupra a două cazuri de eseiști care, după 1990, țin locul disciplinei prin comentariile lor de analiză cultural-istorică: Alexandru George și Andrei Cornea (În locul sociologilor).

Andrei Cornea publică un eseu despre Privatizarea filosofiei, în care apără demnitatea acestei discipline a spiritului aflate (aparent) în reflux: "Filosofia se poate privatiza, dar, dacă vrea să rămână ceea ce este, ea nu se poate domestici. Ea nu are voie să devină călduță, moleșită, blajină, așa cum nu are voie să fie nici stinsă și uscată. Oricum am închipui-o, meditație privatizată sau disciplină academică, ea trebuie să fie mereu dăruită cu o mândră asprime și cu o aprigă fervoare".

Ancheta Literatură și (sau; contra) putere îi are ca invitați în acest număr al "Contrapunctului" pe Romulus Bucur (Putere & scriitor - reflecții fragmentare) și Simona Popescu (Sub semnul lui "Ca și cum"). Potrivit lui R.B.: "În mod paradoxal, contestând puterea, scriitorul o legitimează" și "Scriitorul îndeplinește față de putere funcția unui mecanism de feed-bck. Dar, prin natura sa, e incomod, pentru că, putând surprinde momentul osificării, momentul când slujitorii temporari ai puterii încearcă să se identifice abuziv cu ea, îi poate trage de mânecă și, ceea ce e mai periculos, prin puterea sa de persuasiune, îi poate convinge și pe alții să încerce acest lucru". • Pentru Simona Popescu, trăim într-o Românie a lui "ca și cum", în care normalitatea e mimată; scriitorii importanți și-au pierdut calea de acces către un public tot mai anticultural și indiferent: "Puterea literaturii este chiar a literaturii sau a personalităților publice care-si surmontează creatia, devenind instituții? (...) Puterea literatilor e doar aceea de a spune ce gândesc, de a-si apăra individualitatea și de a refuza orice fel de joc cu diverse strategii, de a apăra frumusețea, dacă tot spunea un mare scriitor că frumusețea va salva lumea".

Liviu Ioan Stoiciu publică un jurnal din preziua evenimentelor declanșatoare ale mineriadelor, insistând asupra atmosferei apăsătoare, infuzate de diversiuni, din Piața Universității: "A fost o conspirație legală: nu mă prostiți pe mine" (jurnalul unui martor).

Rubricile "Contra-puncte" și "Revista presei" aruncă săgeți către diriguitorii revistelor și ziarelor pro-FSN (Darie Novăceanu, Al. Piru ș.a.), către "Societatea de mâine", către intelectualii "acomodanți" și către revista "România Mare".

Este publicat un interviu cu Jean-François Revel acordat lui Pierre Assouline (Intelectualii – mai periculoși decât politicienii) tradus și prezentat de Hanibal Stănciulescu.

- Nr. 4 din "România Mare" cuprinde un prim articol polemic al lui Eugen Barbu: A înviat Ana Pauker!, dar și un text al lui Edgar Papu: Eminescu, apariție inexplicabilă? [N.B. a unui mare poet al lumii într-o țară periferică], referindu-se nu numai la "fondul semiotic" al versului eminescian, ci și la o adevărată "mantră rituală": "Avem în vedere cu alte cuvinte, un caracter sacru al sunetului. Abia din această vrajă sonoră se vor desprinde și se vor închega sensuri. La noi este însă și golul uranic, ce-l înconjoară din toate părțile pe Eminescu, întocmai ca pe un corp ceresc ce plutește deasupra noastră și ne luminează. El însuși se vede întruchipat în mitul lui Hyperion". De altfel, nr. 4 stă sub un motto al lui Eminescu: "Nu deprindem frica și pace bună".
- În "Contemporanul. Ideea Europeană" (nr. 11), Ioan Buduca începe să publice, în serial, fragmente dintr-un jurnal-reportaj ținut în preajma Revoluției: 1989. 9 noiembrie-2 decembrie.

30 iunie

• În "Tineretul liber - Suplimentul literar și artistic" (nr. 26), Dan Silviu Boerescu semnează o Scrisoare deschisă domnului Gabriel Rusu: "După cum stiti, colaborarea mea la săptămânalul literar-artistic pe care îl conduceți se baza, între altele, și pe precizarea dv. conform căreia puteam fi sigur că în aceste pagini imixtiunea politicii este ca și exclusă. Iată însă că spre surprinderea mea și, apoi, indignarea mea, în nr. 25 din 23 iunie 1990 alăturat «jurnalului meu de lectură» consacrat cărții despre Faulkner a criticului Mircea Mihăieș și intitulat... Despre cinism (să fi stiut dinainte!?!), poate fi lecturată o «chestie» (titlul rubricii!) aparținând d-lui Cristian Tudor Popescu. În respectivul articol, d-1 C.T.P. emite o serie de considerații personale asupra unora dintre figurile marcante ale culturii noastre contemporane, consideratii față de care simt nevoia să mă disociez public. Nu este vorba aici numai de un simplu (dar vehement!) pretext formulat în numele unei minime decențe profesionale, ci de pericolul în care eu însumi intru, anume acela de a fi considerat co-părtaș (în calitate de membru al cine știe cărei «echipe») la aceste atacuri (...). Mi se pare un lucru foarte grav ca un posibil cititor (chiar de-ar fi unul singur) să fie obligat să constate că, în contextul general al unei tensionate stări de spirit a societății (în cadrul căreia au putut fi auzite recent urlete din cavernă, de genul «Moarte intelectualilor!») eu aș fi, cumva, de acord cu rândurile numitului C.T.P. Acesta, după ce declară «De Blandiana eram pur și simplu îndrăgostit. Cred că singura femeie pe care aș fi vrut s-o iau de nevastă» (tine-mă, Doamne!!!), o distribuie pe cunoscuta poetă în «rolul Julietei neurovegetative, țipându-și din balcon iubirea pentru un Romeo colectiv». Asemenea, filologul și poetul Petru Creția «se uită chiorâș în obiectivul camerei [de filmat]». [Gabriel] Liiceanu «califică un popor întreg drept dobitoci pentru că nu îi împărtășesc opiniile» (...). Iar Ileana Mălăncioiu s-a transformat dintr-o «călugăriță fascinantă» într-o «cumătră cernită de mahala» (...). Cu regretul de a fi fost pus în situația de a trimite această scrisoare deschisă unui vechi prieten și colaborator (....), țin să-i încredințez încă o dată pe cititori că dezavuez cu toată tăria exprimările - zic eu scandaloase ale d-lui C.T.P., care nu știu dacă nu trădează, dincolo de o sintagmatică febricitantă și altceva, pe linie de gândire socio-politică. Precizez că, în eventualitatea unei replici «contondente» a lui C.T.P., îmi rezerv dreptul de a nu răspunde, la rându-mi pe un ton similar".

Cristian Tudor Popescu atrage atenția asupra atitudinii "unei părți a intelectualității române față de «popor» (fiecare înțelege ce vrea prin această noțiune)", exemplificând prin cazul scriitorului Petru Popescu: "Acum vreo 15 ani, un precursor declara fără ezitare, o dată ajuns în străinătate: «Poporul român este laș și obedient. Nu merită să pierdem vremea discutând despre el». Cuvinte greu de uitat și, totuși, greu de crezut, când cel care le-a pronunțat este autorul unor astfel de rânduri: «Bucureștiul, orchestră solemnă a îngerilor cu cap de muritori, roată nebunește învârtită de timp și de spațiu, luciu de ochi de fiară în zăpada lumii, palmier al Balcanilor, nebunie de soare alungat de nori, treaptă spre cer, prăpastie spre inima omului, floare de sânge a țărânii din jur, mă duc în tine, mă scufund în tine, fără să știu de ce, ori cum, fără să-mi înțeleg dispariția, singur, tânăr, român, cad pe nicovala, mă fac praf sub ciocanele tale, mă risipesc ca un fum sub lumina orașului, nu mai sunt». (...) Senzualitatea barocă și patetismul până la urmă irezistibil al viziunilor bucureștene ale lui Petru Popescu nu-și găsesc perechea, în Literatura Română, decât în Visul lui Cărtărescu. P.P. a fost primul mare scriitor al citadinului românesc de după război. Cam ce-a făcut Preda pentru spațiul tărănesc, a făcut el pentru cel al orașului. În pagini din Prins, Dulce ca mierea e glonțul patriei, poți regăsi, viu și palpitând, acel București al anilor '60, Bucureștiul caselor vechi și al grădinilor de vară, al îngerilor de ghips și al cișmelelor, fantomă nostalgică a unui oraș sfărâmat care bântuie amintirile copilăriei noastre. Cum să legi toate acestea, cum să legi emoționantul simbol patriotic pe care-l reprezintă personajul unchiului Nicu, bătrânul militar de carieră strivit de menghina comunistă, cu cuvintele pe care le-am citat la început? La limită, putem accepta și asta: poporul român este laș și obedient. Și atunci, ce-i de făcut, scriitorule? Să divorțezi de el? Să pleci ca să ajungi scenarist la Hollywood, unul între sute? Să nu dai nici un semn de viață după ce în țara ta a avut loc o Revoluție, așa complotizată și manipulată cum a fost, dar o Revoluție?/ Va fi, poate necesară fondarea unei discipline a viitorului care să se ocupe cu producerea de ucronii în istoria literară: cum ar fi arătat Literatura Română dacă scriitorul X ar fi rămas în țară? Printre primele valori care vor fi atribuite acestei necunoscute, va trebui să se numere cea a lui Petru Popescu. Exceptând, bineînțeles, cazul în care domnia-sa va protesta împotriva înscrierii în literatura unui popor las și obedient".

Mircea Nedelciu (Prizonierii limbajului) aduce în discuție elemente de tehnică a scriiturii: "Începutul unui text de proză scurtă este o problemă eternă a autorului. Propoziția declansatoare, incipit-ul - în termenii criticii tehnologice -, startul sau cum vrem să-i zicem, a dat totdeauna bătaie de cap prozatorilor. De câte ori am citit Momente și schițe am avut impresia că mă aflu în fața unui autor fericit: prima propozitie la Caragiale este atât de bine găsită încât îti vine să crezi că, după ea, orice scriitor, oricât de modest, ar fi în stare să ducă proza la bun sfârșit. Această calitate a lui Caragiale ar merita, cred eu, un studiu serios, stiintific".

[IUNIE]

• Apare la Cluj primul număr al revistei lunare "Apostrof" (redactor-șef: Marta Petreu; redactori: Liviu Malita, Ioan Milea, Ovidiu Pecican, Mircea Ticudean). În articolul *Quo vadis?* Corin Braga semnalează tarele moștenite de societatea românească din comunism: "Comunismul a creat o societate amorfă. În loc să dezvolte nevoia de independență, el a menținut nevoia de subordonare a vechilor «supusi», transferând doar funcția de «stăpân» de la o clasă socială la o instituție - statul. Acceptarea dominației impersonale a acestuia e o formă comodă de neasumare a propriului destin, de abdicare de la maturitate". Mai departe, autorul militează pentru valorile liberale, incriminând "propaganda neocomunistă" și comparând "evenimentele din iunie" (mineriadele) cu "Rusia în pragul războiului civil": "Schemele mentale ale «luptei de clasă», dusă de «săraci» împotriva «bogaților», de «exploatați» împotriva «exploatatorilor» au fost reactivate din moment ce, în București, minerii au molestat oameni care erau «prea bine îmbrăcati», aveau «prea multe pachete» sau femei care purtau «prea multe bijuterii»".

Marta Petreu semnează Izgonirea din Paradis, un articol de prezentare a nou-înființatului "Apostrof", care continuă spiritul fostului "Echinox": "Vremea paradisiacă a «Echinoxului» a trecut. A sosit ceasul «Apostrofului». Adică a sunetului care, dintr-un accident istoric, a fost până acum absent. Generația absentă, redusă la tăcere și imaturitate socială, generația cvasi-interzisă de-a lungul ultimului deceniu, generația frustrată (...) încearcă să-și revele propriul sunet regăsit acum".

Liviu Malița publică studiul Alt Rebreanu - peisajul antropomorfic. □ Lui Anton Dumitriu îi apare fragmentul Bonum et malum din volumul în curs de apariție Homo universalis.

În același număr se poate citi un dosar dedicat personalității și operei lui Petru Dumitriu, realizat de Ion Vartic, care propune O lectură întârziată, o lectură anticipată... despre volumul de debut al prozatorului, Euridice, 8 proze (1947); Ion Vartic și Mihai Măniuțiu consemnează o introducere la un fragment din Preludiu la Electra de Petru Dumitriu, marcând "impuritatea" modernă a textului; Marta Petreu scrie despre Cronică de familie în câteva prim-planuri.

Sunt tipărite fragmente din Preludiu la Electra (București, 1945), Răul: amurg de iarnă (traducere de Anca Măniutiu), eseu din volumul Au Dieu inconnu (Paris, 1979), Mă îndoiesc de moarte, traducere de Andriana Fianu, din Je n'ai d'autre bonheur que Toi. Essai de dévotion moderne (Paris, 1985).

Andriana Fianu schitează un Portret din frânturi al scriitorului. Radu Cosașu "Supraviețuiri" alături de Petru Dumitriu, un tablou memorabil avându-i ca protagoniști pe Marin Preda și pe Petru Dumitriu: "Petru Dumitriu ne înnebunea pe toți. Încă și azi discut despre Petru Dumitriu fascinat ca o fecioară debutantă într-un cenaclu. M-am uitat o dată cu această privire înăuntru la Capșa, unde la o masă Petru Dumitriu și Marin Preda discutau agitând furculițele. Am aflat (...) că puneau la cale, ca la Ialta, împărțirea literaturii române între ei doi: unul lua boierii și burghezia, iar celălalt țăranii". □ Mariana Sora este intervievată de Ovidiu Pecican (Credo quia absurdum est).

Se publică, sub titlul Scafandru de adâncime al spaimei, un interviu acordat de Emil Cioran lui Fritz J. Raddatz (apărut în "Die Zeit", 4 aprilie 1986), în traducerea lui Horia Stanca. Pe fondul unei discuții despre obsesiile fundamentale ale gândirii sale, sinuciderea, fatalismul, istoria, filosoful respinge apropierea de ceea ce preopinentul său numește "fascismul românesc", motivând că n-a fost "interesat de ideea sa [a fascismului românesc], ci de exaltarea sa. Prin aceasta s-a stabilit un fel de legătură între acei oameni și mine. În fond, o poveste, o poveste patologică. Căci prin formația mea și prin concepția mea eram cu totul altfel". Mărturisindu-și atracția pentru iluminismul francez ca fascinație pentru extreme, Cioran respinge însă ideea că ar fi fost atras, în același mod, și de "nazi-fascism" ("poziția mea a fost întotdeauna una estetică, nu una politică"), acuzându-i, în schimb, pe germani că "sunt posedații principiilor" și că au fost "foarte răi judecători în istorie".

□ Centenarul Nae Ionescu e marcat prin două fragmente din scrierile profesorului de filosofie și un articol al lui Dan Ciachir, Lecția despre plictiseală, care valorifică unele amintiri ale lui Constantin Noica despre magistrul Tinerei Generații.

La rubrica "Colonia penitenciară", apare sub titlul Ceaușescu față în fată cu Orwell, un fragment din versiunea franceză (1988) a Orizonturilor rosii de Ioan Pacepa, în traducerea Ancăi Pitea.

Monica Lovinescu semnalează O carte document asupra Revoluției - albumul Ne-a luat valul, realizat de Irina Nicolau.

La rubrica "Estuar", care-și propune să omagieze în fiecare număr o personalitate a culturii românești (rubrica va fi completată cu o fisă bio-bibliografică), Ion Pop și Ioan Milea se ocupă de poezia lui Mircea Dinescu, poet care ar fi reprezentat "o revoltă radicală împotriva unui totalitarism care amenința clipă de clipă însăși identitatea ființei".

În Ceaușescu și Kafka, Ion Negoitescu face o paralelă implicită între prozele lui Franz Kafka și dictatura ceaușistă.

În rubrica sa "Cronică de lună plină", Radu Cosașu oferă un mozaic de știri fictive intitulate Thulo Manche.

În articolul "Catgut" sau "Croșeta". O idee, Dan C. Mihăilescu propune o rubrică în care să fie recuperate pasaje eliminate de cenzură din diferite opere în timpul regimului comunist.

Cornel Regman deschide o rubrică de aforisme "D-ale «Epocii de aur» și nu numai".

— Ioan Milea semnează o cronică despre Arhitectura valurilor (1990) de Ana Blandiana, Liviu Malița scrie despre Fenomenul Pitesti de Virgil Ierunca, iar Mircea Ticudean despre Caravana cinematografică de Ioan Grosan.

— Sunt recenzate volumele Fumul și spada (1989) de Ioan Morar, Xilofonul (1990) de Simona Popescu, România fragment din volumul în curs de apariție Cevengur de Andrei Platonov, cu prezentarea și în traducerea lui George Bălăită și a Janinei Ianoși, precum și poeme de Fernando Pessoa/ Álvaro de Campos, în traducerea lui Marian Papahagi.

• În cadrul rubricii-anchetă "Parlamentul scriitorilor" din "Amfiteatru" (nr. 6), Răzvan Petrescu le propune scriitorilor chestionați următoarele teme de reflecție: "Ce s-a schimbat pentru dumneavoastră după evenimentele din 13-15 iunie 1990?/ Care credeți că sunt efectele cu bătaie lungă ale recentei represiuni?/ Ce pot întreprinde oamenii de cultură pentru a demola varianta autohtonă a zidului berlinez, înălțată între intelectuali și alte categorii sociale, în special muncitori?". Sorin Mărculescu e de părere că după evenimentele de la mijlocul lui iunie "s-a agravat (...) politica de învrăjbire socială inaugurată la 28 februarie. Târgu-Mureș s-a mutat la București. (...)/ O democrație originală, supralegitimată de un electorat necritic și interesat, a ținut să-și curețe ograda din vale rupând barajul unui lac de acumulare umplut din timp, în loc să folosească mijloacele (...) de salubrizare. O viitură de asemea proporții mătură însă totul în cale. (...)/ Şi totuși, cultura, respectul intrasocial și nonviolența constituie, cred, singura cale către demolarea ecranelor de ură și intoleranță apărute sau înăltate în ultimele sase luni în societatea românească". Hanibal Stănciulescu: "1) (...) Foștii activiști, ca și bătrânii și tinerii din așa-zisa opoziție sunt cu toții campionii unui concurs național de călcat în străchini. Să mai vorbim de democrație? Suntem la fel de aproape de ea ca și înainte de 22 decembrie, adică înainte de lovitura de stat... revoluționară. În plus, senzația că România este obiect de dispută și tranzacție între marile puteri economice nu e de natură să mă facă fericit. (...) Cred că nu trebuie să contăm prea mult pe ajutorul dezinteresat al Occidentului. Da' poate vin americanii, mai stii? Ce, în '46 n-au venit? Şi reprezentanţii noştri aleşi Gelu Voican şi Ion Raţiu (să zicem) o să-i întâmpine cu flori de hârtie creponată și cu sufletele lor de butaforie adânc emotionate. Doamne-ajută!/2) (...) e vorba de o represiune cu caracter accentuat demonstrativ, mai ales în ultima ei parte, orientată în primul rând către intelectualitate, principala formă a opoziției. Partidele - mai mult sau mai puţin «istorice» – opuse Frontului, aproape că nu contează. (...)/ 3) (...) Pedagogia socială cred că este principala sarcină a oamenilor de cultură. (...) Criticismul în sine, practicat pentru propria firmă nu ajută la nimic. Nu există (...) popor și intelectuali, ci numai intelectuali ai poporului". Adriana Bittel: "...Cel mai drastic soc mi l-au produs semenii din care am văzut cum se ivea bestia (...). Îi știam de la cozi, unde erau în stare să se sfâșie pentru un pachet de carne (...)./ (...) Umblu pe străzi și mă uit la oameni. În unul din trei trecători mi se pare că văd, dacă nu pe cel care mi-ar crăpa capul, în orice caz pe cel care ar privi cu satisfactie scena. Îmi suspectez vecinii de bloc și vechile cunostințe". Mircea Horia Simionescu: "(...) În zilele 13-15 iunie, agora a înfățișat Europei o scenă vivantă a cânturilor celebrei epopei a lui Budai-Deleanu. (...)/ Mi-e peste putință să judec drept faptele, fiindcă indignarea, revolta, scârba și frica (...) îmi încenușează vederea, urechile îmi mai sunt îndurerate de tipetele «Moarte intelectualilor!» și durerea se anunță persistentă de-a lungul anilor...". Florin laru: "Dacă până în 13 iunie îmi mai făceam iluzii, după 15 mă gândesc serios cum să-mi pun viața la adăpost. (...) Am încetat să mai cred că omul este bun de la natură. (...)/ Ar trebui făcută o diferență între muncitori și muncitori. Cel mai periculos îmi pare a vorbi în numele lor. (...) Există muncitori de o înaltă calificare, necesari oriunde și oricând, care nu se tem nici de muncă, nici de inițiativa particulară – dar există și lumpenproletariatul care nu trăiește decât din resentimente și anarhie. Am mai văzut, de asemenea, intelectuali corupți până în măduva oaselor, gata la orice".

Evenimentele din 13-15 iunie sunt comentate de Radu Călin Cristea, în editorialul Lanterna roșie, și de Dan Pavel, în articolul Mineralizarea democrației.

Aluzii la recenta mineriadă se regăsesc și în eseul Ilenei Mălăncioiu, Marin Preda față cu "libertatea de a trage cu pușca".

Sub titlul mare Centenar Nae Ionescu sunt publicate articole de André Scrima (Cuvinte târzii și neterminate despre Nae Ionescu), Dan Ciachir (Începuturile unei posterități) și Virgil Ierunca (Lecția neterminată a lui Nae Ionescu).

De ultima pagină, Călin Mihăilescu discută cu Virgil Nemoianu despre cum se vede dincolo de Ocean România postdecembristă și despre Universitatea americană - "Cu o anume egoistă jenă trebuie să mărturisesc că și pentru mine și pentru mulți alții viața era mai simplă până în octombrie 1989, să zicem".

• Într-un articol din "AVANT POST" (nr. 2), *Calea fermității înțelepte*, Valeriu Cristea atrage atenția asupra unei dihotomii maligne din discursul public postdecembrist, comunist vs. anticomunist, propunând în schimb

disticția comunist-necomunist: "La un miting electoral, unul din multele care au avut loc în primăvara acestui an, un vorbitor a ținut să declare tranșant (...): «La ora actuală în România oamenii nu se pot împărți decât în două categorii: comuniști și anticomuniști». Bineînțeles că, luând act de o asemenea șocantă afirmație, m-am simtit oarecum somat să mă întreb: eu... în ce categorie mă înscriu? Comunist nu am fost și nu sunt. Nu am fost nu pentru că nu am fost niciodată membru de partid. (...) Nu am fost și nu sunt comunist pentru că nu am fost și nu sunt adeptul violenței - iar comunismul a fost și este adeptul violenței împinse până la limite de neimaginat (...); nu am fost și nu sunt comunist pentru că nu am fost (...) și nu sunt ateu - iar comunismul a fost și este (...) ateu la modul diabolic. (...) Aș putea invoca și alte motive (...)./ Atunci – pentru a reveni la acel hotărât «sau/sau» propus de oratorul intransigent evocat mai sus - înseamnă că sunt anticomunist? E destul însă sămi amintesc de faptul că și Hitler, și legionarii noștri au fost anticomunisti pentru a nu mă grăbi să răspund. De ce să mint, nu-mi plac deloc, nici ei. Termenul de «anticomunist» se dovedește deci prea larg pentru a-l accepta fără rezerve. (...) Nu pot fi, evident, anticomunist din punctul de vedere al unui fascist, al unui nazist, al unui legionar (...). Nu pot fi anticomunist din punctul de vedere al unui rasist, al unui sovin, al unui antisemit (ce va sustine, desigur, că evreii «internaționalisti» sunt de vină pentru tot ce s-a întâmplat...). (...) Nu pot fi anticomunist din punctul de vedere al unui miliardar îngrijorat că din cauza pericolului rosu si-ar putea pierde miliardul sau miliardele (...). Nu pot fi anticomunist din punctul de vedere al comunistului ceaușist multiplicat până mai ieri în mii de exemplare și care înjura confidențial comunismul făcându-ne cu ochiul și încercând să răscolească în noi cea mai tulbure drojdie a xenofobiei. Nu pot fi anticomunist din puntul de vedere al anticomunistului cu cap pătrat (...), fanatic setos de răzbunare și (eventual) de sânge care, strigând «jos comunismul», uită că în veacul ăsta a mai existat un rău deloc mai mic (...) numit nazism sau că nici înainte de 1917 omenirea nu era scutită de «neplăceri» (...); care se dovedește incapabil să facă deosebirea între Ilie Pintilie (mort la Doftana în 1940) și Emil Bobu, între Lucrețiu Pătrășcanu și Ceauşescu... În schimb, pot să fiu și sunt anticomunist din punctul de vedere al sutelor de mii si al milioanelor de oameni care (...) au suferit din cauza comunismului, care au pierit în închisori, în lagăre și la sinistrele canale. Pot să fiu și sunt anticomunist din punctul de vedere al altor zeci și zeci de milioane de oameni care au fost «doar» înfometați, umiliți, striviți. (...) Deoarece însă prefixul «anti» îmi miroase urât, a intoleranță, a ură, prefer să spun, simplu (...), că nu voi accepta niciodată comunismul real, singurul pe care l-am cunoscut pe propria-mi piele și care a existat de fapt vreodată. (...)/ În lumina celor de mai sus, cred că România de mâine trebuie să fie o țară profund necomunistă, dar nu una anticomunistă, ceea ce ar contazice de altfel și ideea de democrație...".

În acest nr. mai semnează: Eugen Simion, Mircea Cărtărescu, Z. Ornea, Augustin Ioan, Ioan Lăcustă, Petru Cimpoeşu, Sorin Preda, Gh. Iova, Alex. Mihai Stoenescu ş.a.

- În "Echinox" (nr. 6), I. Negoițescu scrie despre Destinul unor cărți din tările comuniste: "S-au publicat sau au fost concepute în țările comuniste cărți care s-au bucurat de un mare ecou uneori chiar acasă, dar mai ales în lumea liberă – acasă fiind în cele din urmă interzise, iar autorii lor expulzați. Mă refer la cărți din domeniul literaturii și care reprezintă tot atâtea reușite artistice. Le citez în ordinea apariției: Doctor Jivago de Boris Pasternak (1957), O zi din viața lui Ivan Denisovici de Soljenițin (1962), Generalul armatei moarte de Ismail Kadare (1963), Bășcalia de Milan Kundera (1967) și Culmile abisului de Alexandr Zinoviev (1976), pentru că cealaltă capodoperă a lui Zinoviev, romanul Viitorul luminos (1978) face initial corp comun cu prima, fiind alcătuit, după mărturisirea autorului lor, din ceea ce i-a prisosit scurtând-o, mă opresc la datarea în 1967". Apariția articolului e prilejuită de excerptarea unui fragment din volumul pregătit să apară la Editura Dacia, privind istoria fenomenului. Sincopa de inormație, referitoare la evenimente despărțite de două decenii, dă un aer aparent "atemporal" prezentării textului, fiind doar un remember pentru cititroii "Echinoxului", revistă atentă la punctele înalte de fierbere pe care momentul contmporan le cunoaște.

  "Echinox" găzduiește o nouă serie de versuri ale lui Liviu Ioan Stoiciu.

  Cronica literară aparține Sandei Cordos, care analizează volumul de poezie Moartea citește ziarul, al lui Mircea Dinescu: "Dincolo de negație, exercitată atât prin virulența tonului, cât și prin modalitățile de expresie proprii (ironie, parodie, interogație retorică) realitatea inventată de Mircea Dinescu își caută căile de salvare. Este un efort, de cele mai multe ori subtextual, ca discursul literar să instituie, dincolo de propria-i ființă textuală, și un context purificat, aerisit de microbii ideologiei și, în general, de presiunea din afară. Și aici credem că se poate vorbi de o (atât de disputată în critică și în teoria literară) dimensiune etică a discursului". Nu sunt omise nici referințele privitoare la cele două Conferințe susținute de poet, care întregesc volumul.

  George Maior semnează articolul Conștiința universitară medievală, de ale cărei principii, autorul se desparte transant: "Modernizarea Universității până la contemporaneitate este indisolubil legată de distanțarea sa față de rigiditatea vechilor structuri funcționale, într-un proces deloc linear, a cărui înțelegere adecvată impune cunoașterea trecutului său, a peramnențelor și discontinuităților".
- La rubrica "Acul de busolă" din "Tomis" (nr. 6), Nicolae Motoc comentează o serie de articole din presă referitoare la modul în care oamenii de cultură înțeleg să se poziționeze în raport cu evenimentele politice din România postdecembristă. Astfel, sub titlul *Vorbe frumoase, dar...*, se tranșează polemica dintre poetul Sorin Mărculescu și Mircea Dinescu. În revista "22" (nr. din 8 iunie 1990), Sorin Mărculescu afirmase următoarele (în urma declarațiilor lui Mircea Dinescu, din "Libération", privind greșeala "intelighenției"

românești "de a susține spectacolele cabaretelor politice din Piața Universității" și de a ține "lecții de demnitate", în timp ce îți "afișezi disprețul pentru marea masă"): "Fragilitatea operei noastre poetice nu ne dă dreptul să ne simtim atât de puternici, încât să fim nedrepți, ci doar să ne opunem, fragili cum suntem, puterii ofensatoare". Sorin Mărculescu consideră că Dinescu "diagnostichează fals" realitatea românească, conchizând că poetul "și-ar fi pierdut simțul realității și ar fi trădat adevărul". Analizând această polemică, Nicolae Motoc observă că evenimentele din 13 iunie 1990 îi dau totuși dreptate lui Dinescu, care a apreciat "destul de exact situația, iar încurajarea lor (a demonstranților n.n.) a fost dăunătoare și primejdioasă". □ Un alt articol, intitulat Campanie de intimidare, prezent la rubrica "Acul de busolă" din "Tomis", se referă la încercarea nou-înființatei reviste "România Mare" de a-și face publicitate prin reclamarea unui act de vandalism care s-ar fi produs la sediul redacției imediat după publicarea celui dintâi număr. De fapt, supărarea lui Corneliu Vadim Tudor și a lui Eugen Barbu e generată, în principal, de "carieristul disimulat" Gabriel Liiceanu, care a primit cadou o editură de la "feudalul Minister al Culturii" condus de Andrei Pleșu. I se mai impută Editurii Humanitas debutul cu o "stupidă scriere despre penitenciarul de la Pitești" a lui Paul Goma. Nicolae Motoc consemnează o serie întreagă de invective adresate Gabrielei Adamesteanu, lui Gabriel Liiceanu, Mircea Dinescu, Dorin Tudoran și lui Ion Caramitru.

Apare un al doilea episod din Amintiri despre literatura de azi, în care Alex. Ștefănescu scrie despre Augustin Buzura și Mircea Dinescu.

• Nr. 6 al revistei "Steaua" are în sumar: ■ un comentariu al lui Nae Antonescu la ediția Lovinescu - Opere (Editura Minerva, 1989), volumul 8, îngrijit de Maria Simionescu și Alexandru George (Pagini de război. Pagini de critică, 1917-1921); ■ o paralelă între Octavian Goga și Mihai Eminescu realizată de Gh. I. Badea (Luceafărul și poetul pătimirii noastre); ■ un grupaj de articole despre Eminescu: Conceptul de filosofie la Mihai Eminescu de Eugen S. Cucerzan; Realism Cosmogonic și Apologie Romantică de M. Naidin; Un triptic monumental de C. Cubleșan (articol despre cele trei cărți dedicate lui Eminescu de Zoe Dumitrescu Buşulenga), Harpa în lirica eminesciană de Vasile Nasale, O carte și deschiderile ei de Mircea Braga (articol despre volumul lui T. Vârgolici, Eminescu și marii săi prieteni, Editura Eminescu, 1989), Glossa sau eminesciana operă perfectă și spiritul liber de Maria Vodă Căpușan; cronici de: Mihai Dragolea, Viața unei culegătoare de imagini (despre volumul Adrianei Bittel, Fototeca, Cartea Românească, 1989), Gh. Grigurcu (despre Vasile Igna, Orbite, Cartea Românească, 1989) și I. Pop (despre Malul albastru de Gellu Naum, Cartea Românească, 1990); poeme de Mihai Ursachi și Horia Bădescu; proză de Mircea Ciobanu și Stelian Tănase ş.a.

- În "Viața Românească" (nr. 6) este reprodus un fragment dintr-un proiectat roman al lui Radu Petrescu, O moarte în provincie, proză datând din 1954. Cu prilejul comemorării mortii poetului național, Al. Săndulescu publică studiul Eminescu și Ibrăileanu.

  Radu Lupan încearcă să surprindă la o nouă lectură, în articolul *Timp istoric - timp uman*, unele "ipostaze postmoderne în Cartea Milionarului, de Stefan Bănulescu".

  Mircea Handoca încredintează tiparului scrisorile trimise de-a lungul timpului de Mircea Eliade lui C. Noica.
- Revista "Ramuri" (nr. 6) are în sumar texte de Petre Tutea (Machiavelli), George Uscătescu (Timp și destin în romanul lui Mircea Eliade), Edgar Papu (În temniță – fragment memorialistic), I.D. Sîrbu (fragment din Jurnalul unui jurnalist fără jurnal) ș.a.

  Stefan Aug. Doinaș publică șapte poezii de sertar, datate 1987 și 1988.

  La rubrica "Realitatea literară", Ion Buzera publică două cronici, Estetica opoziției (despre Mircea Dinescu) și Infernalul Fenomen Pitești (despre cartea lui Virgil Ierunca). Din prima cronică reținem un pasaj: "Caz politic și literar, ferment literar și combatant politic, extravagant și retoric în Parlament, pamfletar și extremist în poezie, Mircea Dinescu își duce traiul în intervalul pe care singur (și) l-a creat. Între Putere și poezie se pot ivi banda rulantă a succesului sau magistrala victoriei asupra (e)ternului. Ele nu se confruntă tinzând chiar - în acest (fericit) caz - să se confunde. Iubind cu oarecare măsură riscul, dar detestând sincer placiditatea, Mircea Dinescu are de suportat consecințele disidenței de mai an, ale ambiguității politice de acum si ale valorii sale literare dintotdeauna".
- În nr. 6 al revistei "Familia", Radu Enescu scrie despre volumul Moartea citeste ziarul de Mircea Dinescu, tinând să mentioneze că este fericit că a organizat, în 15 martie 1988, pe scena Teatrului de Stat din Oradea, un recital-Dinescu unde au fost citite, în premieră unele poezii ce aveau să fie publicate în volum abia după Revoluție.

  Este publicat un text al lui Ștefan Baciu despre tânărul Cioran.
- Răspunzând anchetei inițiate de revista "Argeș", Generația '80, Simona Popescu formulează, în nr. 6, opinia că "eșalonarea generaționistă e o prejudecată": "Sper să nu mai fie un criteriu infailibil al exercițiului critic sau al oricărei receptări leneșe. Ar fi minunat dacă s-ar da atenție mai mult substanței existențiale propuse de o carte decât reprezentativității ei pentru o promoție sau alta, pentru vreo ideologie sau alta. Nu știu de ce, dar în fața marilor formațiuni literare mie îmi vine să votez cu independenții". Cu o asemenea opțiune, cu un astfel de principiu, Simona Popescu consideră important ca generația optzecistă să-și păstreze calitățile dovedite, "inteligență artistică, vitalitate, combativitate, generozitate", "să rămână niște modele morale și intelectuale pentru cei care vor veni". Ea speră că se va renunța "la diviziunea generationistă pentru vreo paradigmă care să cuprindă scriitorii pe vârste diferite și care să reprezinte un curent mai larg - cum ar fi să zicem postmodernismul, așa cum Bacovia și Blaga și Arghezi și Barbu, Nichita Stănescu,

Ștefan Aug. Doinaș și Gellu Naum sunt scriitori moderniști, făcând din modernism nu doar o etapă istorică (...), ci un curent literar puternic, variat și semnificativ. Iar marile mișcări culturale există nu din cauza generațiilor, ci din cauza (sic!) personalităților".

Analizând, într-un interviu acordat lui Nicolae Oprea, evenimentele postdecembriste, printre altele, recenta mineriadă, Florin Mugur se declară incapabil să înțeleagă motivul unei ofensive contra intelectualilor, a injuriilor îndreptate împotriva celor care au avut curajul, într-un fel sau altul, să se opună regimului ceaușist. Discuția ajunge și la activitatea de editor a poetului, care regretă că Mariana Marin nu a pomenit nimic, în interviul acordat unei reviste, despre lupta dură dusă pentru publicarea volumului de versuri Aripa secretă și câștigată cu prețul unui preinfarct.

- "Poesis" (nr. 6) publică un interviu cu poetul Grigore Vieru, apreciat, de această publicație, drept cel mai popular scriitor basarabean. Este discutată problema românilor din Moldova de peste Prut, nevoiți să reziste ofensivei de deznaționalizare de la Moscova, după cum românii de dincoace se confruntă, după 1989, cu o situație deosebit de dramatică, dezbinarea. În ceea ce privește acuzația de naționalism, Vieru răspunde: "A fi internaționalist pe tancuri e monstruos, a fi naționalist prin cântec, apărându-ți limba maternă, datina, istoria e ceva sfânt".
- Analizând în "Vatra" o parte dintre volumele lui Octavian Paler, Cornel Moraru afirmă despre Viața pe un peron, Viața ca o coridă, Un om norocos că sunt, în esența lor, "un discurs împotriva fricii": "Este mai întâi o frică de ordin existențial, iar apoi frica de ordin social, un coșmar al întregii colectivități. O colectivitate închisă ermetic în nelipsitul, din proza noastră nouă, câmp concentraționar, bazat exclusiv pe morala crimei și a culpabilizării până la demență, a individului uman - individ lipsit de apărare, dar și de orice sprijin transcedental autentic. De aici provine deruta eroilor lui Octavian Paler".

  Într-un interviu acordat Angelei Martin, Octavian Paler comentează colaborarea lui Alexandru Paleologu cu Securitatea în termenii următori: "Colaborare e prea mult spus. E vorba doar de acceptarea unor discuții cu un securist. Apoi, mă întreb și, credeți-mă, n-o fac retoric: noi care n-am trecut prin infernul unei închisori, avem oare dreptul să-i judecăm pe cei care l-au cunoscut? (...) Căci, după părerea mea, un coșmar nu poate fi judecat decât dinlăuntrul lui". Pe de altă parte, "disidenții autentici, dintre scriitori, au fost puțini. (...) Poate, dacă la timpul respectiv, s-ar fi făcut un proces al cedărilor din perioada stalinismului, lucrurile ar fi arătat altfel. Dacă s-ar fi recunoscut că nimeni nu-l obliga pe Arghezi să-l compare pe Dej cu Ștefan cel Mare, pe Sadoveanu să ridice din umeri când i s-a cerut ajutorul pentru Păstorel Teodoreanu sau pe Călinescu să elogieze cooperativizarea. Nu cred că este o ofensă să vorbim despre asemenea păcate. Dimpotrivă, am lumina mai bine o istorie ieșită din rosturi ce a putut determina asemenea personalități să se comporte astfel". În ceea ce privește poziția adoptată de Marin Preda în timpul

dictaturii, O.P., consideră că, pretinzându-i romancierului "să nu se complacă", "să trăiască mai aproape de el însuși", Angela Martin simplifică o situație deloc simplă: "Un scriitor poate deveni, într-o societate totalitară, o valoare, numai exprimându-se. Fiecare carte a sa – e vorba de cărțile bune – îi sporește odată cu prestigiul și influența subversivă. Marin Preda a ales drumul care nu-l împiedica să publice, dar, vă asigur, a fost grozav de incomod pentru putere. Păcat că a introdus în *Delirul* un fragment unde nenumit, apărea Ceaușescu".

Comentând proza lui Ioan Groșan, Cornel Moraru remarcă "anvergura experienței sale epice", povestiri "originale" și cu "substanță" și întrezărește o evoluție în "direcția unui realism neconvențional, de profunzime ezoterică și psihologică".

[Ziua neprecizată]

• Platon Pardău semnează în "Meridianul Timișoara" (nr. 7), în cadrul unei rubrici denumite "Emoții", o evocare a poetului Ion Caraion, decedat în 1986 în exil, la Lausanne: *Ultimul meu Caraion*. □ Tot aici, în nr. 8, același Platon Pardău publică articolul *Ceasul lui Marin Preda*.

IULIE

1 iulie

• Valeriu Cristea publică în "Adevărul" articolul Să numărăm corect: 13, 14, 15...: "Vineri, 15 iunie, ora 17 (și ceva), pe bulevardul Magheru, în apropierea cinematografului «Scala». Două mașini, un autoturism și o camionetă, cu farurile aprinse, claxonând, violent, poruncitor, să li se facă loc, să li se dea prioritate, pline de ciorchini umani si de bâte agitate triumfător, trec în viteză, spre Piața Universității. Sunt minerii care scandează (...). Un grup de vreo cincizeci de cetățeni, masat în dreptul fostei «Katanga» îi huiduie. «Burghezia» de pe Magheru – îmi spun, cea care stă răbdătoare (...) la cozi, la «Unic», unde probabil se desfac delicatese, produse de lux, de import, în vreme ce mașinile cu mineri îmi amintesc, prompt, de secvențe din filmele despre Petrogradul lui 1917 (...). Peste câteva minute - ajunseserăm la câțiva pași de teatrul «Nottara» - trece în viteză, în direcția în care trecuseră puțin mai înainte celelalte două mașini, un autocamion, încărcat tot cu mineri, înarmați la fel. Cam pe lângă «Lido» vehiculul frânează brusc, oprește; minerii sar jos, până la unul, și o rup la fugă spre «Scala» unde - după cum aflu ulterior - molestează până la sânge un ins (...), pe care apoi îl expediază la poliție cu ajutorul unei mașini particulare, obligată tot de ei să-și schimbe direcția. (...) Ceea ce văd, evident nu-mi place, dar iată că, odată ajuns acasă, nu-mi place nici ceea ce văd și aud la «Actualitătile» de la ora 20. Desi acuma sunt, cum se spune, în cunostintă de cauză. Iluziile mi s-au risipit. Dar le-am avut oare? Chiar am crezut că minerii – oameni aspri de felul lor, precum aspră

le este și munca – ne vor face semne cu batistute de preșcolari? Deci mă uit la televizor și mi se pare că cineva îmi povesteste un film pe care l-am văzut și eu, dar din care acel cineva nu-si mai aminteste decât ultimele secvente. Cu alte cuvinte: accentul cade pe «răutățile» minerilor. Acum știu în mod sigur: au existat și excese, și ilegalități, și brutalități, toate regretabile. Și totuși, eu unul nu pot uita nici secvențele anterioare, mai de la mijlocul «filmului», sau de la începutul lui. Cu doar două seri înainte, pe 13 iunie, văzusem o nouă premieră mondială, transmisă în direct de către televiziune a «Căderii Televiziunii», cu dl. Soloc în rol de protagonist, citindu-și cu un calm invidiabil știrile până în ultima clipă, a invadării studioului din care emitea. După numai 48 de ore toate aceste evenimente dramatice - în declanșarea și desfășurarea cărora minerii nau fost în nici un fel implicați - parcă se evaporaseră. Ascult cu atenție Comunicatul din partea Ministerului Culturii. Multe observații judicioase. Si totuși: «...un popor care nu-și respectă și nu-și protejează intelectualitatea, un popor dispus să-și condamne grăbit scriitorii, gânditorii și artiștii riscă să viețuiască fără șansa de a supraviețui». Foarte adevărat. Dar oare reciproca nu e și ea obligatorie? Oare intelectualitatea nu trebuie să respecte la rândul ei poporul? A făcut-o? Aproape întotdeauna de-a lungul istoriei. Nu însă și în ultimele luni, mai ales în ultima lună, cea de după alegeri, când o parte a intelectualității s-a dovedit foarte dispusă să-și condamne grăbit poporul din care face parte. (...) Între actele de vandalism comise în mai multe puncte ale Capitalei în 13 iunie și așa-numita manifestație din Piața Universtății există o legătură nemijlocită. Mai mult, aceste acte de vandalism au reprezentat chiar răspunsul arogant al Pieței, prea sigură de forța ei, la încercarea perfect legală a poliției de a elibera centrul Capitalei. Acest răspuns furios spune multe despre forța ascunsă, subterană a zonei. Parcă ar fi fost agresată o supraputere... Supraputerea minorității decisă să pună mâna pe putere. O parte din această disproporționată supraputere a fost alimentată de intelectualii care au susținut Piața, prin discursuri sau prin articole în presă. (...) Manifestația de la Universitate, fiind în realitate o încercare de forță, o formă de acțiune profund nedemocratică (...), se adeverește că - cităm iarăși din Comunicatul Ministerului Culturii – «intelectualii nu sunt, în principiu, infailibili: ca toată lumea, ei pot, uneori, să aibă opinii discutabile, să greșească, să gesticuleze inadecvat». (...) Eu cred că între actele de vandalism de la televiziune și numeroasele articole de criticare oarbă a acestei institutii există (...) o legătură. După cum nu poate să nu existe o legătură între vasta literatură de instigare împotriva conducerii țării de dinainte și chiar de după alegeri și încercarea de destabilizare a situației (ori poate chiar de lovitură de stat) din ziua de 13 iunie. Nu se poate să se vorbească despre «goulagul fesenist» (...), nu se poate să se afirme că în patru luni Ion Iliescu a făcut mai mult rău decât Ceaușescu într-un sfert de veac sau că evenimentele de la 22 decembrie și din zilele următoare au reprezentat de fapt o «farsă sângeroasă» (ce a permis unei echipe să ia puterea) fără ca mai devreme sau mai târziu să nu explodeze sticle incendiare. Chiar aceste expresii, afirmații și «analize» reprezintă deja niște sticle incendiare. Metaforice, desigur. Numai că asemenea metafore aprind în anumiți indivizi dorința de a pune foc de-adevăratelea".

• Alex. Stefănescu își începe colaborarea cu "Revista V" (în nr. 11 al acesteia), unde susține o rubrică denumită "Da și nu"; primul articol - Critica apologetică: "O metodă de ridicare a unor cărți mediocre pe culmile amețitoare și periculoase ale unui succes trucat constă în compararea lor cu capodopere ale literaturii române și universale. Referirile respective se fac escamotîndu-se problema valorii și evidențiindu-se anumite similitudini nesemnificative. De exemplu, dacă un roman are un număr mare de personaje și se întinde pe mai multe sute de pagini, comentatorul îl folosește imediat drept termen de comparație pe Tolstoi. Dacă autorul luat în discuție folosește în vreun fel tehnica rememorării, recenzentul face o doctă trimitere la Proust . (...)/ Criticul cu morgă de om de stiintă nu face nici o referire clară la valoarea scrierii respective. O cercetează pătruns de importanta misiunii sale și atât. Autorul care își vede opera transformată astfel în obiectul unei exegeze ultra specializate rămâne profund măgulit. Însă în cercul lui intim de prieteni, abilul exeget nu se sfieste să se laude că a avut... curajul de a trece sub tăcere problema valorii propriu-zise./ S-ar putea aduce obiecția că n-are nici un rost să incriminăm critica apologetică din moment ce ea multumește pe toată lumea. În fond, pierde cineva ceva din tot acest joc de-a «extraordinarul» și «remarcabilul»?/ Da, există cineva care pierde și anume literatura română".

3 iulie

• Adunarea Generală a Academiei Române hotărăște: "1. Membrii Academiei Române cărora li s-a retras această calitate cu prilejul transformării acesteia sub titulatura Academia R. P. R., în 1948, se consideră de drept membri ai Academiei Române și vor fi înscriși pentru totdeauna în Analele Academiei Române în această calitate;/ 2. Membrii Academiei Române care au părăsit tara în perioada 1948-1989 sunt considerați de drept membri ai Academiei Române;/ 3. Alegerea ca membri post-mortem ai Academiei Române, în semn de deplină recunoaștere a contribuției lor, a următoarelor personalități ale stiintei și culturii naționale și universale: Constantin Brâncuși, Mircea Eliade, Mircea Florian, Constantin Noica, Nichita Stănescu, Marin Preda, prof. dr. medic Ion Moraru;/ 4. Alegerea ca membru de onoare al Academiei Române a economistului și matematicianului Nicholas Georgescu - Roegen, de origine română, profesor din 1946 în SUA;/ 5. Alegerea ca membri corespondenți ai Academiei Române a unui număr de patru personalități ale spiritualității românești contemporane: Ștefan Aug. Doinaș, Augustin Buzura, Vlad Voiculescu, Dumitru Stăniloae" (cf. "Azi", nr. 64, 4 iulie 1990: Primim de la Academia Română un Comunicat).

4 iulie

- În "Luceafărul" (nr. 23), în cadrul rubricii sale permanente "Fragmente dintr-o etică a autorului", Cristian Popescu un text cvasi-alegoric cu substrat politic, *Măşti mortuare de clovni*, în care aluziile la violențele comise în iunie în Piața Universității sunt transparente: "Nu... Fiți liniștiți. Nu este vorba de o relatare a unui atac mișelesc, huliganic, extremist sau legionar. Nu... E doar Caragiale!... E carvaval! Dar (...) un carnaval pe viață și pe moarte... Disidentul este deghizat în informator al securității, securistul e deghizat în terorist, teroristul poartă costum de miner. *Primul miner al țării* e deghizat în odios și sinistru toți au fost sau sunt eroi, toți au râs sau vor râde la noi de pe vreo bancă a acuzaților, costumați în zeghe./ lar noi, simpli cetățeni, aplaudăm, ridicol îngroziți de acest bal mascat de mahala. (...)".
- Ioan Buduca publică în "Cuvântul" (nr. 23) un articol intitulat Puterea, legitimitatea și intelectualii: "Punctul de inflexiune care desparte pe intelectualii de azi de puterea fesenistă este același ca în 1971 și ca întotdeauna când puterea stă pe legitimitatea unei jumătăți de adevăr, adică pe ilegitimitatea istorică a unei minciuni./ Intelectualii contestă caracterul emanat - doamne, ce cuvânt sulfuric! - al puterii feseniste./ Ce nu înteleg eu, ca tot românul imparțial?/ De ce nu are puterea fesenistă la îndemână acest argument cinic dar rațional: domnilor intelectuali, e adevărat că emanația F.S.N. reprezintă mai degrabă o lovitură de stat decât ceea ce a fost o revoluție (...) dar, domnilor intelectuali, dacă nu am fi tras noi sforile acestei lovituri de stat, ați fi avut azi un guvern Verdet, un partid comunist condus de Nicu Ceaușescu și o societate aflată pe calea celui mai lent reformism neocomunist./ Mărturisesc (...) că nu înțeleg de ce naivitatea intelectualilor noștri și cinismul profesioniștilor puterii nu găsesc calea dialogului./ avem oare, totuși, un guvern Verdeț și un comunism cirotic și, naivi cum suntem, nu observăm că domnul Ion Iliescu nici nu are puterea în mâinile sale?/ P.S.: Întrebarea «Cine are puterea în România acestui moment?» nu este o glumă deloc. (...) Un răspuns cu adevărat complet la această întrebare trebuie să țină seama de secretul cel mai important al dictaturii ceaușiste: nu Ceaușescu avea puterea, ci Securitatea! Puterea Securității era, însă, atomizată".
- În articolul **Soarta intelectualilor**, apărut în "România liberă", Petru Clej aduce în discuție statutul intelectualității în trecut (înainte de război), în perioada comunistă și după 28 ianuarie 1990 ziua "când s-a auzit pe străzile Bucureștiului înfiorătorul «moarte intelectualilor»". "Cartea a ajuns cumva un dușman, ca pe vremea lui Hitler? (...) Nu trebuie să stăm cu mâinile în sân și să așteptăm ca situația să se degradeze în continuare. La unii intelectuali și-a făcut iar apariția resemnarea. Nu puțini sunt cei ce se gândesc să emigreze. Oare societatea noastră nu are nevoie de intelectuali? Punțile nu sunt rupte definitiv. Este de datoria noastră, a tuturor, să le refacem și cred că *puterea* are un cuvânt greu de spus. Altfel s-ar putea să fim nevoiti să-i dăm din nou

dreptate domnului Brucan cu privire la intervalul necesar instaurării democratiei în România...".

5 iulie

• "România literară" (nr. 27) publică un foarte amplu interviu (întins pe mai mult de patru pagini) luat de Nicolae Manolescu lui Ion Iliescu: În exclusivitate. Președintele Ion Iliescu răspunde la întrebările "României literare". Dialogul începe printr-o încercare de captatio susceptibilă (cum se va dovedi ulterior) de controverse: "Domnule Președinte, dați-mi voie să încep cu o întâmplare. (...) Un prieten scriitor, care nu vă cunoștea personal, s-a prezentat, când v-a văzut acum un an și ceva pe coridoarele Editurii Tehnice, v-a strâns mâna (...), și apoi mi-a spus mie, după o zi sau două când ne-am întâlnit întâmplător: «Acesta va fi Omul». Istoria l-a confirmat. Credeți (...) că ați păstrat simpatia scriitorilor și a intelectualilor, care a fost într-un fel cel dintâi și (...) cel mai important capital politic al dumneavoastră?". Întrebările adresate președintelui, amabil protocolare, vizează raporturile dintre puterea postdecembristă și opoziția reprezentată, într-o importantă măsură, de intelectuali, clivajele ante- și postrevoluționare din societatea românească, fenomenul Pieței Universității și mineriada din iunie 1990, atitudinea președintelui nou-ales fată de ideologia comunistă, tranzitia spre economia de piată, politica Frontului Salvării Naționale sau "scenariul" Revoluției din Decembrie. În finalul întrevederii, criticul îi propune președintelui să-și reia mai vechea colaborare – din "anii (...) marginalizării politice" – cu "România literară". Ion Iliescu mărturisește că "eșecul ideologiei comuniste" i se "relevase" deja cu douăzeci de ani în urmă și se declară partizanul "dinamismului lumii contemporane", manifestat atât în plan ideologic cât și în plan științific și economic. Despre manifestația din Piața Universității ("o acțiune de tip legionar" – "prin forma sa, prin violenta si fanatismul cu care se manifestau cei care actionau") Ion Iliescu crede că "a avut de la început un caracter pestrit și ulterior a și degenerat, devenind o sursă de tensiune morală" și fiind instrumentată politic: "Este vorba de un joc mult mai mare în care sunt implicate atât forțe interne cât și externe. E un scenariu profesionist bine gândit, cu bătaie lungă și implicații profunde!". Iar "evenimentele din zilele de 14 și 15 iunie nu pot fi disociate de cele din ziua de 13": "Este ceea ce le spuneam și unor ziariști americani, într-o discuție, pornind de la unele similitudini cu subiecte din filmele western, de care am fost cu toții suprasaturați. Când o localitate americană era obiectul unui atac al unor bandiți; șeriful era bătut, legat fedeleș, case incendiate, inclusiv localul poliției, victime, crime; se organizează, după aceea, potera bărbaților din localitate care îi descoperă pe bandiți într-o fermă ocupată samavolnic. Potera îi arestează până la urmă pe bandiți, dar, inevitabil, provoacă și pagube și victime nevinovate. Își punea, oare, cineva, după aceea, problema să-i tragă la răspundere pe cei care îi pedepsiseră pe bandiți, inclusiv pentru faptul că produseseră pagube fermierului?".

După ce formulează o serie de considerații privitoare la "actualitatea lui Maiorescu" și la necesitatea reinstituirii spiritului critic în cultura română, Gabriel Dimisianu diagnostichează - în articolul Fuga de adevăr... - ceea ce i se pare a fi o problemă îngrijorătoare a societății românești contemporane și, în particular, a unei părți a intelectualității (aceea pro-Iliescu și pro-FSN), care respinge "adevărul", deși "nu ar avea decât de câștigat acceptându-l". Mai precis: "Pentru ce fug (...) de adevăr cei fără urmă de interes real, cei ținuți departe de el și înainte, în trecutul regim totalitar doborât în decembrie? Şi pentru ce, mai ales, iritarea, pentru ce aversiunea, pentru ce ura, în destule cazuri, față de semenii lor care vor să ajungă la adevăr, să-l afle și să-l afirme, să-l instituie ca normă legitomă în viața instituțională și în raporturile dintre indivizi?/ (...) Mă gândesc că închiderea față de adevăr a multor oameni («oameni de bine», desigur, fiindcă la ei mă refer acum) (...) se datorează și unui complex. L-aș numi complexul opțiunii inițiale, al opțiunii din decembrie 1989./ Ne amintim: abolirea monstruoaselor structuri (...). Si la putine ore: teroristi, televiziunea sub gloante, incendieri, morti si răniti, totul amenintat, totul în mare primeidie si în primul rând noii conducători, acei oameni iviți providențial pe scena istoriei./ Firesc, atasarea emotională de acestia și de spiritul acelui moment a premers-o pe aceea rațională, de care mulți, de altfel, s-au și dispensat. Au trăit și trăiesc și acum emoțional evenimentele, fixați irevocabil, după cât se vede, la reprezentarea pe care și-au făcut-o în decembrie despre revoluție și despre protagonistii ei de fulgerătoare notorietate./ Dar multe s-au petrecut de atunci, iar glorioșii lideri îndrăgiți ne-au contrariat prea adesea, prin ezitări și contraziceri (...), când nu ne-au șocat de-a dreptul, unii dintre ei, prin acte iresponsabile creatoare de confuzii, de crize repetate, cu urmări tragice. Oamenii de bine, această foarte încăpătoare categorie, văd desigur și ei toate acestea, dar, ciudat, pe multi, nu că nu-i tulbură, dar îi îndârjesc parcă, tot mai mult, să rămână la opțiunea lor primă".

• În nr. 27 al "Tribunei" începe publicarea, în serial, a unor fragmente din Zile albe, zile negre (volumul II, 1919-1944) de Nichifor Crainic (Jurnal de închisoare).

La rubrica de cronică literară sunt comentate cărți precum 1784 – vreme în schimbare de Eugen Uricaru (I. Negoițescu) și Afinități efective de Şerban Foarță (Diana Adamek).

A.E. Baconsky beneficiază de un grupaj ce include articolele: Salvarea prin estetic de Adrian Popescu, Un profil de poezie de I. Mușlea, Portret în absență de V. Igna, împreună cu patru poeme. Ion Vlad completează această reabilitare a scriitorului, urmărind Proza lui A.E. Baconsky și găsind analogii cu Llosa, Marquez sau Kafka, dar și cu Stefan Bănulescu.

6 iulie

• Nr. 27 al revistei "Contrapunct" (în a cărei echipă redacțională intră un nou membru, Florin Berindeanu) are ca ilustrație de primă pagină o gravură a lui Mircea Stănescu (*Van Gogh*), iar ca editoriale politice – un mic text al Ioanei

leronim despre evenimentele traumatice postdecembriste (Utopii) și un text mai extins al Elenei Stefoi (Întâmplări de mai multe feluri... câstigătoare), în care este denuntată intoleranta tuturor taberelor politice una fată de cealaltă și sunt formulate evaluări drastice la adresa relațiilor dintre scriitori și putere: "Scriitorii fac parte, cum au făcut și până mai an, din așa-numitul lot de control; reacțiile, rezistența, circuitele la care se pot conecta, câmpul lor de acțiune, toate sunt importante pentru peterea guvernantă, dar și pentru cei care tânjesc să-i ia locul. O parte dintre literați și-au dat (și de data aceasta) seama (la timp) de un adevăr la care cei mulți au reacționat (ca și altă dată) cu întârziere: decât să faci parte din «lotul privilegiat» al unei puteri actuale (cam șubrede) mai bine să faci parte din lotul celor aleși îninte de revoluție și să optezi (că acum optiunile sunt la îndemâna oricui, desi la fel de avantajoase) pentru lotul câștigător, al unei puteri viitoare. Numai că o parte a Securității, exclusă ori autoexclusă (și ea) de la complotul anticeaușist, și-a dat seama (deșteaptă cum e) că-și poate transforma acuși-acuși handicapul lipsei (actuale) de privilegii în privilegii și mai mari decât cele pierdute după «revoluție». (...) M-as mira însă cu toate mirarea de care sunt (încă) în stare dacă, în momentul instalării unei noi puteri (care-i va lua, inevitabil, locul celei alese la 20 mai) se va găsi măcar un singur scriitor (personalitate a opoziției actuale) jignit c-a participat la «țesături și comploturi» împreună cu cei care-au preluat («confiscat») conducerea fără să-și fi dat seama, ca tot omul, pentru ce și pentru cine și-a pus «la bătaie» nemulțumirea".

Virgil Ștefan Nițulescu comentează reprimarea opozanților din 14-15 iunie după provocările anterioare, pornind de la eliberarea sa in extremis din mâinile minerilor, la intervenția unui maior MAPN. Autorul se întreabă dacă putem vorbi de un respiro acordat Opoziției sau de pregătirea pentru noi represiuni (Lovitura de stat la români).

Stefan Agopian semnează un mic text (Nu!) în care comentează deruta din rândul unor simpatizanți FSN după șocul violențelor minerești, prilej pentru considerații privitoare la evolutia "dezamăgiților" pe viitor.

Este publicat un eseu inedit al lui N. Steinhardt despre Luceafărul, însoțit de un chapeau semnat de Ion Bogdan Lefter. Textul, trimis pe 11 ianuarie 1989 – pentru un proiectat număr Eminescu al Caietelor critice -, împreună cu un bilet scris de mână (reprodus acum în fotocopie), îi fusese solicitat autorului de I.B.L. la un colocviu de la Bistrița prilejuit de împlinirea unui an de la dispariția lui C. Noica. Eseul steinhardtian speculează pe marginea întâlnirii dintre luceafărul atras de materialitate și "fiica pământului" puternic "atrasă de cele înalte".

□ La rubrica "Şotron", într-un text ce trimite la un titlul al lui Henri Bergson (Cele două mamele ale moralei: "Morala e o doamnă bătrână, știrbă. Mamelele ei sunt din ce în ce mai fleșcăite"), D. Țepeneag comentează ironic două cazuri de colaborare autodevoalată cu Securitatea: "Cel dintâi a fost Alexandru Paleologu! El a fost primul care a mărturisit, într-un dialog cu Stelian Tănase, că a lucrat pentru Securitate. Recunosc că am fost șocat. Era ca și cum un domn în vârstă și foarte onorabil, îmbrăcat cu multă distincție, s-ar fi oprit în plin bulevard, s-ar fi desfăcut la prohab și, zâmbind linistit, și-ar fi arătat... trecătorilor. Nici măcar în erecție, ci atârnând bleagă: slujise Securitatea demult, prin anii '60, așa se înțelegea. Și bineînțeles că nu făcuse zel. Dimpotrivă. Ce-i drept, din dialogul publicat în «Contrapunct», nu reiese prea bine când și cum s-a desprins din ghearele acestei instituții insistente. Gurile rele (dar foarte rele!) ar fi putut spune că a făcut această mărturisire pentru a fi numit în postul de ambasador. Şi ca să fie bine primit de «băieții» de la Ambasada din Paris. (...) Exemplul lui Paleologu a fost urmat. În Ma Roumanie, Virgil Tănase a recunoscut și el că a colaborat cu Securitatea. Romancier fiind, fostul membru al grupului oniric dă mai multe amănunte decât distinsul eseist. Aflăm astfel că-și întocmea rapoartele într-un limbaj heideggerian, inaccesibil superiorilor săi ierarhici. Dar parcă poți să fii sigur... De astă dată n-am mai fost șocat. De mult nimic nu mă mai poate șoca în legătură cu Virgil Tănase. Şi în plus stiam încă din 1984, anul când Securitatea a vrut să-și omoare agentul devenit dublu. Vezi ultimul roman al scriitorului: fictiunea încalecă la modul cel mai obscen realitatea. (...) Si pe urmă constatarea amară: din cei vreo zece membri «omologați» ai grupului oniric, doi (deocamdată) au lucrat pentru Securitate, adică Iulian Neacșu (notorietatea faptului îl scutește de mărturisiri) și Virgil Tănase. Ceea ce face cam vro 20%. Să fie asta proporția la scară națională, sau scriitorii constituiau o pepinieră privilegiată? În ceea ce-l privește pe Virgil Tănase, nu pot să nu mă întreb (cu păcat?) dacă, o dată ieșit de sub ordinele Securității, nu și-a oferit cumva serviciile DST-ului (Securitatea franceză). Pentru mine e important, căci înseamnă că m-a trădat de două ori. Ori, mai precis a doua a fost un fel de lepădare. Ca aceea a lui Petru, pescarul... Răsfoiți Insul lui Neacșu scris pe vremea când nu-și pierduse și talentul. Să vedeți ce obsedat era de acest personaj evanghelic, simbol perfect al Cauzei. Căci trădarea, în cazul lui Petru, a permis fondarea Bisericii, nu-i așa?".

Noi considerații malițioase pe varii teme de politică (inclusiv culturală) internă și externă ale lui Dan Petrescu la rubrica Stiati că.... Exemple: .....sunt tot mai multe voci care-i disculpă pe intelectuali de tulburările de la 13 iunie? Iat-o pe aceea a D-lui Constantin Sorescu strigând din prima pagină a cotidianului «Țara», 12: «O parte dintre piețarii în jurul cărora s-a cristalizat nucleul paramilitar al noii extreme drepte din România sunt fii ai satului»". Sau: "...avem un nou guvern, format din 10 ingineri, 5 juriști, 4 economiști, 1 medic, 1 sociolog, 1 estetician și 1 arhitect? (...) Mai puțin s-a remarcat însă că din totalul de 23 noi diriguitori, 8 au beneficiat de specializări în străinătate sub Ceaușescu, iar 10 au exercitat funcții de conducere - nu la nivel superior (...). Așa, ca să cădem în reverii, să ne întrebăm câti din cei 23 ar fi trecut de punctul 8 al Proclamației de la Timișoara... În fine, să ne trăiască! Doar voința noastră, pe care am delegat-o FSN-ului, Domnului Iliescu și apoi Domnului Roman, i-a ales".

La rubrica

"Structuri în mișcare", Ion Bogdan Lefter îl omagiază într-un medalion sintetic pe poetul Dinu Regman (Dinu Regman, colegul nostru), alături de un grupaj siderare a prozei lui Petru Dumitriu ("Suciții" lui Petru Dumitriu), unde sesizează anumite anticipări ale. procedeelor "desantistilor".

Cristian Moraru scrie despre volumele de versuri a două poete debutante: Fluviul imaginar de Ana Boglea și Poeme provinciale de Doina Tudorovici (Debuturi în anul de gratie), iar Ioana Pârvulescu comentează Orașul fără ieșire la mare de Valentin Petculescu (Ieșire din orașul fără ieșire).

Continuă serialul A doua politie al lui Octavian Paler și reportajul subjectiv al lui Liviu Ioan Stoiciu din Piața Universității la momentul mineriadei: "A fost o conspirație legală: nu mă prostiți pe mine" (jurnalul unui martor).

La rubrica de "Contrapuncte", Liviu Ioan Stoiciu acuză întoarcerea ca "disdenți", la revista "Dacia literară", a cuplului Mariana Brăescu-Artur Silvestri de la "Luceafărul" lui M. Ungheanu-E. Barbu, iar "Revista revistelor" (într-un text nesemnat) se ocupă, ironic, de comentariile lui Ion Cristoiu cu privire la "polemica dintre armată și președinte" și la "rolul jucat de militari" cu prilejul evenimentelor din 13 iunie. Acelasi cronicar anonim se întreabă ce a determinat plasarea "profesorului" de presă Ion Cristoiu și a fostului său colaborator de dinainte de 1989, Mihai Milca, în tabere politice opuse (ultimul – ca editorialist la "Dimineața"): "Ori poate «strategul» dedat la dedesubturi (cum e și «călit» în toate ale «luptelor revoluționare») și-a «dispersat rețeaua» pentru a cădea (încă o dată, ca întotdeauna!) în picioare, indiferent cum se vor limpezi apele în această «lume prea tulbure» asupra căreia, cu mărinimie, ne avertizează?". • În articolul Riscul în cultură (3). Necesitatea opoziției (din "Contemporanul. Ideea Europeană", nr. 12), Nicolae Breban scrie: "Dacă într-o tară nu ar exista opoziție (...) ar trebui importați scriitori: ei posedă prin instinct arta

• În articolul *Riscul în cultură* (3). Necesitatea opoziției (din "Contemporanul. Ideea Europeană", nr. 12), Nicolae Breban scrie: "Dacă într-o țară nu ar exista opoziție (...) ar trebui importați scriitori: ei posedă prin instinct arta contradicției și, unii dintre ei, sunt capabili s-o facă cu metodă. În primul rând criticii, se înțelege, care (se spune!) sunt răi și acri de la natură; și așa trebuie să fie! (...) Apoi ar trebui importați poeții, mai ales bucolicii: ei sunt extrem de răi, de incisivi, tirania se teme de ei în primul rând. (...) Ei sunt nebuni deci cinstiți, curajoși, ei nu pot fi cumpărați sau impresionați (...). Pe ei să-i trimitem în bătălie contra oricărui guvern autocrat, contra oricărui individ ce vrea să salveze națiunea. (...) Ar urma, apoi, gânditorii literelor ce se înșiruie de la stânga la dreapta, eseiștii, cronicarii, filosofii, aforiștii, specialiștii în subsoluri docte și în asteriscuri sclipitoare, profesioniștii prefețelor și postfețelor încărcate de aluzii și citate (...). Ei vor ironiza puterea de preferință în absența puterii, vor inocula însă tinerilor nemulțumirea față de orice și, în consecință, și față de administrație, față de dictatorul incomod, și, uneori, pentru a sublinia actualitatea sentimentului lor, vor merge până acolo încât, cu un suspin semienigmatic, îl vor regreta pe cel dispărut sau asasinat...".

- Sub titlul *Intelectualii între "nevoia de opoziție" și "oroarea de politică"*, Mihnea Moroianu semnează în "Dreptatea" o scrisoare deschisă adresată lui Octavian Paler, dând glas anumitor nedumeriri legate de atitudinea lui Paler față de evenimentele din Piața Universității și, mai general, față de reprezentanții partinici sau nepartinici ai opoziției. Între altele, autorul scrisorii îi impută lui Octavian Paler că, după alegerile din mai 1990, ar fi desfășurat "un adevărat foc de baraj împotriva partidelor acuzate a se fi preocupat numai de putere și nu de problemele reale ale țării", sancționându-le cu un sever verdict de moralist: "înfrângere morală". Într-o emisiune de la BBC din 27 mai, "teza centrală pe care ați susținut-o a fost că în România s-ar fi reușit «performanța de a se discredita nu numai partidele ci chiar ideea de partid»".
- Nr. 27 al revistei "Orizont" are ca editorial de primă pagină un articol al lui Daniel Vighi (Statul de drept), în care autorul e de părere că, în conformitate cu principiile "justiției libere și independente" enunțate de noul guvern Roman, rolul presedintelui Iliescu în desfășurarea mineriadei din iunie ar trebui să fie judecat egal cu cel al lui Marian Munteanu, iar rolul minerilor cu aceeași măsură aplicată "celor care i-au dezinformat" (inclusiv al publicațiilor "Azi", "Dimineața" și "Adevărul").

  Apare un fragment dintr-un dialog dintre Nicolae Manolescu și Vladimir Tismăneanu, "Istoria se răzbună pe noi". N.M.: "Ai plecat neo-marxist dintr-o Românie fascistă. Şi acum te-ai întors într-o Românie aflată în pragul democrației?" V.T.: "Sigur, mă acuzau că torn apă [în vin], Dan Zamfirescu era cel care mă acuza, același care mi-a dat și o dedicație extraordinar de apologetică, în care mă numea «lăstar al culturii române» și alte cuvinte minunate pentru care cred că-și blestemă condeiul. Dar, în epoca respectivă, Dan Zamfirescu a decis să mă atace, spunând că torn apă în vinul ideologiei noastre revoluționare. Deci, hai să spun și eu că rezistența mea a fost că turnam apă în vinul ideologiei revoluționare. (...) Dacă proiectul comunist a avut și o filosofie, în fond, perfect autentică și respectabilă ca filosfie în sine (și de aceea consider că trebuie studiată și analizată), proiectul nazist nu vine din Nietzsche. Sunt foarte mulți care îmi spun că greșesc, dar am motive să cred că nu. (...) L-am citit pe Marx cu răutate. Dar ca un bun student al lui. (...) Este o tradiție în istoria filosofiei să fii rău. În plan intelectual, se întelege. A fi bun în plan intelectual înseamnă a fi stupid, după părerea mea. I-am aplicat lui Marx toate criteriile pe care el le-a aplicat celorlalți, i-am aplicat logica internă a sistemului pe propriul lui trup și, mai ales, l-am citit pe Marx prin grila, să spunem, marilor dezamăgiri ale marxiştilor. Adică, am văzut în conceptul de dezamăgire unul dintre marile concepte ideologice și politice ale secolului 20. (...) În România, se putea întâmpla ca Manolescu și Dodu Bălan să predea la aceeași facultate. Era o strategie ceausistă aceea de a nu-l exclude pe Manolescu din Uniunea Scriitorilor, cum făceau polonezii cu scriitorii și criticii disidenți, fără ca Manolescu să fi făcut cea mai mică concesie. Era o strategie, în fond, extrem

de abilă și de subtilă. Dictatura era, în fond, tolerantă. (...) am fost, zic, unul dintre puținii convinși că schimbarea nu poate să vină decât din societatea civilă (...), de jos, nu de sus. (...) mă simt dator să pledez pentru toleranță. Adică, cred sincer că este momentul să se facă mai puține reglări de conturi și să se ajungă la concluzia că într-o cultură democratică nu se poate institui un perpetuu proces al colaboraționiștilor, al lui Brasillach. Îmi asum riscul să spun asta, după ce am tunat și fulgerat destul împotriva Brasillach-ilor români. Cred că-mi pot permite să spun acum: nu, nu iertare și nici uitare, dar, în orice caz, calmare".

• "România Mare" (nr. 5) conține articolul Pe când Lucian Blaga murea de foame (nesemnat), un pamflet la adresa lui Paul Cornea, "stalinistul reciclat", ajuns secretar al CC al UTM, cel care l-a dat afară, ca director general al editurilor, pe Raoul Sorban – pentru că acesta a avut curajul să propună (pe lângă Petru Dumitriu, "romancierul de geniu"!) scoaterea lui Blaga de la index, prin promovarea unui volum despre mânăstirile din lemn ale Ardealului. Așa, "n-a mai apărut nimic la ESPLA, iar bietul Petru Dumitriu a fost forțat de Cornea să-i ceară banii împrumutați lui Blaga (800 de lei reprezentând avansul), renunțându-se la cartea consacrată icoanelor pe sticlă, al cărei manuscris a fost dat la topit fără nici o remuşcare...". Iar acum [în 1990] "tovarășul Cornea a devenit domnul Cornea și e ministru adjunct la învățământ! Prea au căzut în picioare toate pisicile cominterniste". (Estee vizat și clasicilor vor fi publicate număr de număr fragmente din mari scriitori și oameni politici precum Eminescu (nr. 7), Simion Bărnuțiu (nr. 8), dar și Ion Antonescu etc.

7 iulie

• Într-un interviu din "Tineretul liber – Suplimentul literar și artistic" (nr. 27) – "De la Eminescu la Caragiale și apoi la Cioran, nu-s decât trei pași. I-am făcut" –, Dan C. Mihăilescu își amintește de anii debutului său publicistic: "...prin '75 (...), m-a prezentat Eugen Simion lui Mihai Ungheanu, la cercul de critică literară din facultate. Că, deh, la «România literară» nefiind loc, ne-a dus la «Luceafărul» pe toți. După Dugneanu, Mihăescu și Condeescu, m-am parașutat și eu, cu ochii închiși, ca să ni-i deschidă Silvestri, nu? După facultate, din '76 până-n '80 am tot scris la «Luceafărul». În 1977, la marea afacere Barbu, eu eram dactilograf și arhivar la Mecanoexportimport, n-avea cine să-mi explice cum devin lucrurile în viața literară, iar Cafeneaua m-a îngrozit întotdeauna. Eu eram fericit că mi se cer recenzii, eram autore, care va să zică. Ziceam că să scriu de Eminescu, dar, nefiind iunie, nici ianuarie, scriam de Tina Ionescu Demetrian, de Marcea și Bulgăr (...). Nu neg, nu înjur, nu blasfemiez, asta a fost. Porcării n-am făcut niciodată, însă gustul amar rămâne. Si nu se uită. Mă rog, tinerete, cum s-ar zice".

□ Cristian Tudor

Popescu reactionează față de scrisoarea deschisă a lui Dan Silviu Boerescu (apărută în numărul precedent al revistei): "Stimate domnule Gabriel Rusu, nu se poate spune că replica d-lui Boerescu, publicată în nr. din 30 iunie al «Suplimentului...» m-a surprins. În ultima vreme am primit, nu pot să mă plâng, și scrisori în care eram asigurat că mâna Domnului mă va spulbera curând, așa că dl. Boerescu e un om delicat. Un element inedit există însă: simpla apropiere, pe pagină, de semnătura mea, a ajuns să dea frisoane, ceea ce îmi revelează, ca strigoiului lovecraftian care nu se privise niciodată în oglindă, actuala mea condiție. Dacă scrisoarea mi-ar fi fost adresată, n-aș fi răspuns, deoarece mă hotărâsem să nu mai reacționez în nici un fel la genul acesta de replici. Cum însă e vorba de dvs. și de linia publicistică a «Suplimentului...», mă văd nevoit (...) să spun câteva lucruri:/ - certific prin prezenta că dl. Dan Silviu Boerescu este un reprezentant pursânge al inteligentei, în nici un caz apartinător vreunei echipe (ce fel de «echipă», numai domnia sa știe) din care as face parte si eu, un – scuzați indecența – autor de science fiction. (...)/ - finalitatea «chestiilor» mele (țin să-i amintesc d-lui Boerescu că, în secolul trecut, chestie avea o accepție cât se poate de serioasă, așa că ar fi bine să-și economisească semnele de exclamație) se situează în plan literar. Faptul că intervin și aspecte politice mi se pare inevitabil. Ce să-i faci, eu nu posed, și nici nu voi poseda vreodată serenitatea necesară pentru a scrie comentarii la comentarii la Faulkner în momente ca acestea. Deci, dacă dl. Boerescu ar fi fost mai puțin preocupat să se oripileze la lectura sintagmelor mele (apropo, să știți că nu era cazul ca dânsul să-și scuipe-n sân, amorul pentru Blandiana este pur literar: personal, nu am avut prilejul s-o cunosc), ar fi putut constata că eu aduc în discutie o conjunctură literară, care se regăsește, de altfel, pe pagina alăturată a «Suplimentului...» din 23 iunie, concis și precis exprimat de Mircea Nedelciu./ – așa cum decupează și citează dl. Boerescu, reiese că eu sunt un denigrator al celor patru și atât. Citind însă tot articolul, eu zic că e limpede mâhnirea suprapusă admirației pe care am avut-o (și o am) pentru aceștia. Formulările mai otrăvicioase nu se vor decât «trageri de mânecă» pe care simt nevoia să le aplic acestor scriitori, repet, dragi mie. Dacă nimic din ce-am scris acolo nu-i va clătina în vreun fel, dacă n-am reușit să le stârnesc o îndoială cât de mică în ceea ce privește modalitățile de exprimare (nu convingerile!) politică, atunci nu-mi rămâne decât să-mi cer, respectuos și resemnat, scuze. Regret, stimate domnule Rusu, neplăcerile generate de «Chestiile» pe care aveți bunăvoința a le publica, dar, în același timp, trebuie să vă previn că nu voi face, în continuare, nimic spre a le evita".

9 iulie

• În "Cuvântul" (nr. 24), Gabriel Andreescu, Lucian Bârsan, Pavel Cîmpeanu, Ştefana Steriade, Ana Şincai, Mihai Şora, Stelian Tănase şi Alin Teodorescu semnează un text (*Marian Munteanu*) în care semnalează faptul că prese-

dintele Ligii Studenților din București ar fi fost arestat abuziv: "Aproape concomitent cu momentul în care președintele ales rostea în incinta Ateneului cuvintele solemne: «Jur să respect legile țării, să apăr democrația, drepturile și libertățile fundamentale ale omului», în incinta Spitalului de Urgență poliția îl aresta sub scuzația de incitare la violnță pe Marian Munteanu, președintele Ligii Studentilor, internat în urma serioaselor maltratări suferite". Inițiatorii protestului subliniază că, după alegerile din 20 mai, Marian Munteanu nu numai că nu a incitat la violență, dar a cerut sistarea grevei foamei și evacuarea voluntară a Pieței Universității". Se cere: "(...) punerea imediată în libertate a lui Marian Munteanu, permitând ca anchetarea lui să continue simultan cu recuperarea lui medicală; (...) punerea imediată în libertate a tuturor celor arestați fără probe; (...) anunțarea publică a numelor celor puși sub urmărire penală ca participanți la pogromul desfășurat în 14 și 15 iunie împotriva populației Bucureștilor; (...) deschiderea unei acțiuni penale contra polițiștilor care s-au dedat la brutalităti și provocări în zielel de 13-15 iunie și în cursul anchetării celor arestați cu acest prilej".

La rubrica "Contacte", Dan Pavel transcrie un dialog cu regizorul Andrei Ujică: "Între discursul public și cel secret al puterii există o prăpastie, întrucât, când apare public, puterea se înscenează, se pune în scenă".

• Într-o scrisoare adresată lui Nicolae Mecu și publicată în "Jurnalul literar" (nr. 27), Ovidiu Papadima relatează experiența procesului politic ce i-a fost intentat de comuniști la începutul anilor '50, proces în urma căruia a fost condamnat la patru ani de temniță grea (trecând astfel prin închisorile de la Jilava, Craiova, Poarta Albă și Gherla). Eliberat la 7 noiembrie 1955, O.P. mărturisește că a găsit în Călinescu un adevărat sprijin: "Când am revenit la Institut, la câteva zile după 7 noiembrie 1955, mă aștepta salariul pe luna octombrie. G. Călinescu mă numise, cu anticipație, colaborator extern, plătit din fondul nescriptic".

10 iulie

• Într-un articol din nr. 19 al săptămânalului "Liberalul", Colaboratori colaboraționiști sau simpli ariviști?, D.A. Lăzărescu reacționează polemic față de un articol al lui N. Manolescu despre "oportunismul scriitorilor sub vechiul regim" (apărut în "România literară" din 19 aprilie 1990), text în care criticul relativizase vinovăția unor scriitori "colaboraționiști" — Tudor Arghezi, Zaharia Stancu, G. Călinescu și mai ales Sadoveanu: "Domnul Nicolae Manolescu, deși se situează în altă poziție extrateritorială decât aceea pe care o ocupă cu atâta autoritate, va binevoi, poate, să ne îngăduie o reminiscență din literatura clasică... având darul să lumineze întreaga problematică a unei culturi traumatizate, din afară și dinlăuntru, — orice ar gândi domnia sa despre oportunitatea riscării conceptului de colaboraționist — vreme de aproape o

jumătate de veac. E vorba de un vers, celebru, al lui Boileau, folosit în Art Poetique: Le vers se sent toujours des bassesses du coeur...".

11 iulie

• În "Luceafărul" (nr. 24), la rubrica "Prezentul continuă", Eugen Uricaru (Sase luni) face un bilant succint al perioadei scurse de la evenimentele din Decembrie 1989, trasând o paralelă echivocă: "Şase luni, care duc la înlocuirea în calendar a celei mai lungi nopți cu cea mai lungă zi. (...) La câteva zile după noaptea cea mai lungă ni s-a anunțat tuturor arestarea lui Nicu Ceaușescu. Cu câteva zile înainte de ziua cea mai lungă s-a adus la cunoștința publicului, între altele, arestarea lui Marian Munteanu. Cine a fost și cine este Nicu Ceaușescu, stiam și stim. Cine a fost și cine mai este Marian Munteanu probabil că vom afla din informațiile difuzate de TVR Nicu Ceaușescu se găsește în faza finală a unui proces public în care a avut posibilitatea să se apere, a avut chiar sansa să devină simpatic unei părți a publicului (...). Marian Munteanu, lider al studenților din Universitatea București, în perioada de după 21 decembrie 1989, se găsește în fața unui proces, arestat fiind în baza unor acuzații care nu cred că îi vor da sansa unor ședințe televizate. (...)/ Presupun că un sondaj de opinie în zone neutre (...) ar constata o atitudine cumpătată, chiar impregnată de umanitate, față de cazul Nicu Ceaușescu. (...)/ Păstrând aceeași unitate de măsură, în baza informațiilor oficiale difuzate până în prezent despre evenimentele din Piața Universității încă din primele zile ale manifestației, despre cele petrecute în 13 iunie și mai ales cele ce privesc zilele de 14 și 15 iunie, arestatul Marian Munteanu, hm.../ (...) Un singur lucru e sigur, un fapt astronomic. Ziua este deja în descreștere. Noaptea vine iarăși, din ce în ce mai mare".

La rubrica "Promoția '90", sub titlul Antipolitica, Cristian Popescu realizează o anchetă la care participă Daniel Bănulescu, Horia Gârbea, Cătălin Țîrlea, Lucian Vasilescu și Ovidiu Verdeș. Sunt formulate două întrebări: "1. Credeți într-un mod de a gândi și de a trăi antipolitic?; 2. Cum ați putea descrie un anumit dispret față de politică, dispret pe care, într-un fel sau altul, îl resimtim fiecare?". C.P. precizează într-un sapou: "Propun un termen: antipoliticul. Nu cred că se poate trăi apolitic. (Chiar dacă te detasezi de «istoria» timpului tău, nu te poți detașa de istoria ta personală.) Dar: -atâta timp cât intelectualul poate abserva și analiza fenomenul social încojurător și se poate constitui în martor independent și chiar obiectiv al acestuia,/ - atâta timp cât un intelectual poate dovedi autentic profesionalism, evitând orice compromis în ceea ce privește etica de profunzime a meseriei sale,/ - atâta timp cât există și modalități de natură religioasă (să le zicem apostolice) ale existenței și propagării unei spiritualități, vom spune că intelectualul poate face opoziție fată de politic în general, poate avea rolul său reprezentativ într-o societate indiferent de culoarea și tendințele politice ale acelei societăți". Răspunsurile sunt abstract-nebuloase:

Daniel Bănulescu: "Iată pe ce se bazează în principal disprețul și retragerea mea față de politică./ Politica nu este singurul domeniu în care operează actul violent, minciuna, omorul. Este însă singurul domeniu în care, alegându-se calea unei astfel de manifestări, se găsește în chip automat nu numai justificarea acțiunii, dar și alibiul său. Politica este singurul loc în care nu este posibilă «iertarea de păcate». Pentru că este singurul loc unde un lucru făcut de tine devine impersonal, iar eroarea săvârșită are cinismul actului necesar".

Horia Gârbea: "1. Referindu-se la ansamblul lumii, scriitorul nu poate omite politicul. Trebuie să-l respecte, deci trebuie să-l înțeleagă. (...) Se spune: «politica e curvă». Dar cine nu pricepe sufletul unei prostituate, nu poate fi Dostoievski sau Victor Hugo./ A reflecta politicul în ansamblul de care vorbeam, al existenței, este însă una și a te crampona de politică pentru a scoate cărți «tari» este altceva, e o eroare fatală. Ca să nu mai vorbim că intrarea în politică pentru «documentare» chiar, este handicapantă pentru un scriitor. (...) Nu cred că este necesară chiar aprinderea de tămâie pentru izgonirea politicii care ne invadează camera de lucru. Putină luciditate e suficientă./ 2. Dispretul fată de politică este usor de descris. El survine însă numai în raport cu tarele exterioare ale politicii (orgoliu, fraudă, lichelism, carierism, demagogie, intoleranță, invidie - vedeți câte sunt?). Altfel raporturile politice sunt strict necesare într-un stat. Dispretul cu pricina îl descrie foarte bine Swift: regele de pe insula uriașilor îl ia pe Gulliver în palmă și-l întreabă dacă este «un wig» sau «un tory»./ (...) Disprețul față de politică trebuie să fie unul superior, nu bezmetic așa cum este cel al politicienilor față de cultură. Un dispret venit dinspre înțelegere nu dinspre negarea oarbă a ceea ce nu pricepem".

Cătălin Tîrlea, răspinzând la prima întrebare: "Nu cred. Eu cam știu ce și-a zis autorul anchetei «Luceafărului» atunci când și-a pus în minte să ne chestioneze (...): «Credeți într-un mod de a gândi și de a trăi antipolitic? Că eu cred!». Să-i fie de bine dumnealui, dacă crede, dar eu zic că asta aduce cam prea mult cu imaginea aceea a Artistului (adică a celui care se ocupă cu Arta cu C mare!), a Inspiratului care se trage de șireturi cu doamnedoamne și căruia nu-i pasă de vulgul nedeodorizat. (...)/ De fapt, ceea ce îl sperie pe dînsul şi pe alţii (ca şi pe mine, de altfel!), nu este politicul, pe care îl stimăm ca pe principalul nostru fond de racolare a materiei prime pentru literatură ci politica îngustă, lupta pentru putere, cea care a fost scoasă «pe piată», cum se spune, de mass-media românească a ultimelor luni. Sigur că puterea este un dezastru pentru literatură, că ea duce la tezisme ridicole sau la teze neliterare, dar acestea sunt adevăruri pe care nu noi le-am descoperit./ Mai am însă o nedumerire: ce-o fi vrut să zică amicul meu prin a trăi și a gîndi antipolitic? Adică împotriva politicii?! Păi asta nu înseamnă tot un fel de politică?! Sau o fi vrut el să spună a-politic? Dacă-i așa, de acord cu el! Ce treabă poate să aibă literatura mea cu politica partidului...?".

Lucian Vasilescu: "Acum și aici, când politica profesioniștilor te împiedică la nivelul constiintei de dimineata până seara, antipolitismul (în general) intelectualului e ca și coafatul babei în timp de război. Ne este frică, și în consecință, vom face politică. Mai ales acum, când încă nu s-a uscat de tot vopseaua albă de pe ciorile care vor să se dea porumbei. (...) Mai întâi trebuie spus că, dacă resimțim un «anumit» dispret față de politică, acesta se datorește faptului că acea politică este demnă de el. Marile schimbări care au avut loc din decembrie încoace în viata noastră, și anume: desfiintarea cartelelor de alimente, liberalizarea avortului și renunțarea la împărțirea duminicilor în pare și impare au fost receptate ca măsuri ce probează indubitabil coeficientul «de bine» al făcătorilor de azi ai politicii romînești. Altfel spus, a nu da cuiva cu bâta în cap înseamnă a-i face un bine când, de fapt, asta abia de înseamnă limita de jos a normalului./ Să ne aducem aminte de deceniul nostru al șaptelea și vom vedea că, din punctul acesta de vedere, o duceam mai bine decât acum. Profitând de stomacurile noastre goale, de sănătatea noastră fizică și psihică subrezită de frig, griji și nevoi, continuăm (deocamdată) o politică a fiziologicului (...). Iar dacă cineva așteaptă de la noi să gândim altfel cu burțile (ceva mai) pline decât cu ele goale, n-are decât, dar se înseală".

• Sub titlul *Europa cotidiană (I). Despre "ce se vede"*, Liviu Antonesei publică în "Timpul" (nr. 25-26) o primă parte dintr-un serial unde își va consemna proaspetele impresii suscitate de prima sa călătorie în străinătate – "în Danemarca, Berlinul occidental și Germania (încă) răsăriteană" –, încercând să descrie "modul în care percepe cineva viața cotidiană din Europa occidentală la primul contact direct, nemediat de cărți, imagini fotografice sau filmate".

12 iulie

• Într-un text de la rubrica "Ochiul magic" din nr. 28 al "României literare", Discursul puterii și realitatea - indirect polemic la adresa unor afirmații ale lui Ion Iliescu din interviul apărut în numărul anterior al revistei -, N[icolae] M[anolescu] inventariază câteva mărci definitorii pentru "discursul puterii periclitate" (1. "atribuirea originii sau cauzei tulburărilor unor forțe străine, din afara țării"; 2. participanții la manifestațiile de protest sunt "vagabonzi sau indivizi socialmente marginali (...) și cărora li se alătură unii naivi, tineri și chiar copii, înșelați, manipulați"; 3. "numărul oficial recunoscut al manifestanților nu trece de câteva sute"; 4. "invocarea participării la restabilirea ordinii a unor forțe din afara miliției și armatei, de obicei unor muncitori exasperați de actele de violență comise de vagabonzi și care își oferă spontan sprijinul"; 5. afirmația potrivit căreia "scopul manifestațiilor cu pricina [ar fi] destabilizare sau lovitură de stat"), subliniind că "acest tip de discurs este caracteristic gândirii comuniste și totalitare. Reproducerea lui este oricând posibilă, până la epuizarea resurselor acestei mentalități. Nu e de mirare, de exemplu, apelul actualei puteri politice de la noi la formule similare, când a fost vorba să ni se explice ce s-a întâmplat în Piața Universității cu începere din aprilie și apoi, în București în zilele de 13-15 iunie: agenturile străine, golanii, drogurile, minerii, lovitura de stat, așadar, între tacâmul".

Nicolae Breban publică un eseu intitulat *Răzbunarea în literatură*.

- Un număr special din "Tribuna" (nr. 28), sub semnul Franței, marchează Centenarul De Gaulle (*Le jour de gloire*). Sunt publicate, în traducere, texte de: Bernard Noël, Roland Barthes, Jean-Paul Sartre, Simone de Beauvoir, Michel Deguy, A. Artaud, René Char, Georges Bataille. □ Se publică, de asemenea, un text inedit al lui Constantin Noica, *Spre un nou model de universalitate* (în legătură cu opera lui George Uscătescu, scris când profesorul universitar de la Madrid împlinea 60 de ani).
- În cronica sa la volumul lui Virgil Ierunca, Fenomenul Pitești, din "Convorbiri literare" (nr. 21-22), Al Dobrescu notează: "Numai minți bolnave puteau concepe mijloace de tortură precum acelea întrebuințate de comuniști îndată după luarea puterii. Nici un rezumat, cât de fidel nu poate da măsura barbariei cu care au fost tratați, în numele umanismului oamenii. Asemenea cărți trebuie citite cu atenție și ținute minte, la nevoie puse sub ochii celor care mai încearcă și azi să ne convingă că nu comunismul e vinovat de toate relele abătute asupra acestei tări, ci numai dictatura personală".

13 iulie

• Dan Deşliu publică în revista "22" (nr. 26) un articol critic la adresa noii puteri postdecembriste, ca și la adresa presei extremiste, pe care această putere ar tolera-o (Gustul amar al libertății). Este adus în discuție "cazul" revistei "România Mare", conduse de Eugen Barbu și de C.V. Tudor: "La ora de față apar în România peste o mie de publicații - cotidiene, săptămânale, lunare, cele mai multe de trei parale (...) dirijate frecvent de întreprinzători verosi, unii dintre ei năclăiți binisor în cloaca purpurie a răposatei dictaturi. (...) Si asta, în timp ce sute de lucrări literare așteaptă zadarnic, în portofoliul editurilor, ca românul de rând la zahăr și ulei: n-avem mijloace materiale, lipsește, probabil, un minister al literaturii, că despre cel al culturii, ce să mai vorbim! (...) O pereche de lupi, cu colții cam tociți de cât au înfulecat din bucatele biprezidențiale, până mai ieri, se lăfăie azi pe frontispiciul unei publicații de mare tonaj - îi și zice «România Mare» - expunându-și, în fine, vestimentația autentică, ascunsă ermetic amar de ani (...). Eugen Barbu și C.V. Tudor (...) ni se prezintă acum drept niște rezistenți camuflați (...)... Dar, cum ziceam, scripta manent. Dl. E.B. a făcut din «Săptămâna» și din anexa cvasi-oficială a acesteia, «Luceafărul», avanposturi ale denigrării (...). Mă îndoiesc că băieții specializați, de la o vreme, în arderea unor hârțoage compromițătoare (pentru cine?) – au reuşit să distrugă toate exemplarele colecțiilor celor două reviste, în care E.B. și acoliții săi făcuseră ce știm, amar de ani./ Geo Bogza, Marin Preda, Eugen Jebeleanu, Ion Caraion, Ștefan Aug. Doinaș, Ana Blandiana, Ileana Mălăncioiu, Mircea Iorgulescu, Paul Goma, Dorin Tudoran, Ileana Vrancea, Nicolae Manolescu – și câți alții – au fost luați în tărbacă, insultați,

puși la «stâlpul infamiei» de autorul celebrului Incognito. Mări, Doamne - dar cine-o fi compus si publicat, în «Luceafărul», nr. 4 din 1979, un articolas intitulat Societate anonimă de într-ajutorare feminină, în care se dădeau la iveală itele retelei anti-R.S.R. Ileana Vrancea-Monica Lovinescu? Deși e greu de spus cât a scris, din cât a semnat, marfa cu pricina poartă totuși ștampila E.B. (...)/ Cât despre plagiatul lui E.B., analizat și dovedit pe zeci de pagini juxtapuse, el se transformă, în viziunea postrevoluționară a exegetului lui Goethe, alias traducătorul lui Thomas Mann, drept o înscenare monstruoasă a unora dintre patronii – sau colegii – săi de dosare". □ Într-o evocare intitulată Mare, ca adjectiv, Alexandru Papilian scrie: "De câte ori mă gândesc la Marin Preda (...) sunt îndemnat (...) să reflectez la lupta dintre conștiință și tâmpenie. Lupta dintre marea conștiință, fragilă și individuală, și marea tâmpenie, tâmpenia de partid și de stat, tâmpenia legiferată. Cuvintele nu sunt usor de rostit. Si au fost si mai greu de rostit în momentele în care această luptă era încleștată, crâncenă. Căci, nu trebuie uitat, după război pentru cultura română a început o epocă îngrozitoare. (...) Malformațiile, acum, când vălul întunericului încearcă să se ridice, ni se relevă în realele lor coordonate, terifiante. Epoca ticălosilor, de care vorbea Preda în ultima sa carte, nu vrea să iasă încă din istorie. Iar răul e întins, extrem de întins./ Se împlinesc, acum, 10 ani de când această mare lumină a spiritualității românești, Marin Preda, s-a atins. 10 ani de când, la Mogoșoaia, Marin Preda a fost găsit, fără viață, în camera numărul 6, după ce forțase toate barierele pentru a putea publica această carte explozivă, plină de lavă incandescentă, intitulată Cel mal iubit dintre pământeni/ Când, în 1969, l-am cunoscut pe Preda, care tocmai devenise directorul noii edituri, Cartea Românească, situația era la fel de tulbure ca și azi, dar în alt fel. (...)/ De la acea dată, până la 15 mai 1980, am fost unul dintre martorii extraordinarei lupte pe care a dus-o Preda cu tot felul de ticăloșii, cu tot felul de manifestări ale tâmpeniei rău-voitoare, mai mult sau mai puțin mascate. (...)/ Nu știu, și nici nu vreau să mă gândesc la ce ar fi făcut Marin Preda dacă ar mai fi trăit, dacă ar fi ajuns să vadă cum s-au schimbat lucrurile în ultimii zece ani. Faptul că, atâta vreme cât a trăit, a luptat cu toate fortele sale împotriva imperiului tâmpeniei e de ajuns". La aceeași pagină este publicat și un text al lui Mircea Iorgulescu, Despre Marin Preda, difuzat deja la Europa Liberă: "Dispariția lui Marin Preda a lăsat un imens loc gol, nu numai în literatură, ci și în conștiința publică a momentului. În conștimța publică neoficială, trebuie însă precizat. Pentru oficialităti, moartea lui Preda a însemnat o uşurare. Autorul Moromeților și al Celui mat iubit dintre pământeni devenise un simbol moral și, implicit unul politic: simbolul rezistenței intelectuale, prin operă și gesturi publice asumate, față de un regim ce nu mai îngăduia nici o iluzie. În 1971, Marin Preda publicase e carte cu un titlu avertisment: Imposibila întoarcere. Era însă momentul când «întoarcerea» devenise nu doar posibilă, ci și efectivă. Să fie adevărat cum a mărturisit cineva, că Marin Preda l-ar fi amenințat pe Ceaușescu: «Dacă introduceți iarăși realismul socialist eu mă sinucid»?! (...) Era un proces de radicalizare, iar în cadrul acestuia evoluția lui Marin Preda, cel mai prestigios scriitor român al momentului, căpătase o însemnătate ce nu mai putea fi ignorată de putere. Prezenta lui Marin Preda în cele două evenimente care au zguduit viata Uniunii Scriitorilor la sfârșitut anilor '70, condamnarea plagiatului lui Eugen Barbu și respingerea, de către organizația de partid, a candidaturii lui Nicolae Dragos pentru Comitetul Central a fost decisivă pentru felul în care s-au încheiat acestea. (...) Marin Preda era, în acel moment, singurul scriitor de care puterii îi era, efectiv, frică. Moartea lui, neașteptată și petrecută în condiții enigmatice, a însemnat de fapt dispariția unui adversar de temut. A fost înmormântat semiclandestin, s-a interzis formarea unui cortegiu funerar, mobilizarea fortelor securității a fost impresionantă./ Contrar obișnuințelor unei vieți literare ce reflecta, vrând-nevrând, obișnuințele colectivității, Marin Preda nu a fost uitat după moarte. Nu a devenit însă obiect de cult, formă curentă a suspendării spiritului critic. Romanele și eseurile lui Marin Preda nau fost privite cu îngăduință, dar tocmai de aceea răsunetul și importanța lor au crescut în timp. (...) Nimeni nu a intuit și nu a exprimat cu atâta dramatică gravitate cele două mari procese generate de comunism: erupția incontrolabilă a spiritului primar agresiv și degradarea lăuntrică a ființei, căderea în «era ticăloșilor». Literatura care se va scrie de acum înainte în România își are în opera lui Marin Preda o tradiție fertilă. La zece ani de la moartea lui Marin Preda, opera lui este încă și mai actuală".

Arșavir Acterian publică un text memorialistic, Despre unele pătimiri ale pușcăriașilor politici și câte ceva despre procesul Noica și Pillat.

• Nr. 28 al revistei "Contrapunct" are pe prima pagină un scurt text (Judecarea antitezelor) al lui Ion Stratan, în care poetul face o apologie a lui Marian Munteanu, prin comparație cu Nicu Ceaușescu.

Sub titlul de rubrică "Rememorând", sociologul (emigrat în SUA) Cătălin Mamali semnează un eseu de atitudine intitulat Greva foamei din Golania sau motivația unei rezistente nonviolente.

Dan Petrescu publică o Explicatie finală, în care protestează în legătură cu calomniile și intoxicările din "presa fesenistă" la adresa propriei biografii, pe care le asociază procedeelor Securității ceaușiste. □ Este publicat textul introductiv al lui Ionel Jianu ("Ionel Jianou"), Fructele libertății, la dicționarul artiștilor români din exil. Dicționarul, alcătuit de Jianu împreună cu trei colaboratori români, a fost realizat la Paris în anii '80, sub titlul Les artistes roumains en Occident.

Ioan Grosan (Teama de adevăr) își exprimă neliniștea față de inhibarea opoziției prin "nevoia de liniște" socială. □ Cristian Moraru comentează volumul Culorile curcubeului de Paul Goma (Literatura testimonială), iar Florin Berindeanu recenzează, sub titlul Sfârșit de veac în poezie, volumele Moartea citeste ziarul de Mircea Dinescu și Tabieturile nopții de vară de Mariana Codruț.

La rubrica "Structuri în

mişcare", Ion Bogdan Lefter polemizează cordial cu Nicolae Manolescu pe tema riscurilor si avantajelor abandonării vechiului rol si format al cronicii literare (apărat de cel din urmă în "România literară") în favoarea modelului contextualizant "mixt" al "structurilor în mișcare": "În joc e soarta unei veritabile institutii a culturii noastre moderne: cronica literară. Când mi-am scris articolul n-am avut în intenție să-i deschid procesul, însă Nicolae Manolescu l-a simțit în subtext și a reacționat: ceea ce mă obligă să-mi precizez punctul de vedere"; "Părerea mea este că respectiva criză a cronicii literare – și implicit, a structurii-tip de revistă culturală de până la finele lui 1989 – a început să se manifeste către mijlocul anilor '80" ("Teme" critice și polemice).

Este reprodus din "Le Monde" un articol de protest al lui Octavian Paler despre mineriadă, iar din "Libération", un eseu al lui Adam Michnick (Probleme de morală, probleme de politică, traducere de Sofia L. Oprescu) despre revoluțiile anticomuniste și etica decomunizării care, în opinia autorului, ar trebui să excludă "teroarea iacobină" a răzbunărilor.

La rubrica de "Contra-puncte", Liviu Ioan Stoiciu se delimitează vehement de "apolitismul" grupării culturale "Societatea de mâine" (în special de Eugen Simion și Valeriu Cristea), ca și de pozițiile relativizante ale lui Al. Piru (directorul "Dimineții") în chestiunea mineriadelor.

- În editorialul său din "Contemporanul. Ideea Europeană" (nr. 13), Riscul în cultură (4). Necesitatea opoziției (II), Nicolae Breban amintește că termenul de "opoziție" se asociază, de secole, cu "categoriile «inferioare»" ale umanității: "a sclavilor, a femeilor, a artiștilor, a celor care nu erau militari sau peoți, a celor ce nu aveau posesiuni sau a celor ce păreu că sunt sortiți să piardă la nesfârșit", astfel încât "a te opune înseamnă, în toate graiurile pământului, să lupți contra ideii ce s-a afirmat prima în ordinea cronologică și axiologică, în fapt, să te opui bunului-simț. Să fii al doilea!". Autorul articolului afirmă necesitatea construirii unei opoziții puternice în România post-totalitară, dar a unei opoziții care să-și depășească natura "secundă", convertindu-se în contrariul său.
- H. Arnold și Ileana Coman publică în "Azi" o primă parte a articolului *Moștenirea Şora (un caz, mai multe cazuri)*: "Erorile făcute în primele șase luni ale anului 1990 la Ministerul Învățământului și Științei îndeosebi în ceea ce privește problemele profesorilor suplinitori și titulari, au trezit în rândurile corpului didactic reacții dintre cele mai puternice. Și la redacție ne-au parvenit o seamă de semnale în legătură cu modul inechitabil în care au fost adoptate aceste măsuri [n.b. iresponsabil/incompetent fiind ministrul Şora!]...".
- Începând cu numărul 28, "Cronica" își propune să publice fragmente din jurnalul lui Petru Comarnescu, în "care se poate descoperi după cum precizează Zaharia Sângeorzan identitatea sa autentică": "Este o operă încă inedită, de mari proporții (mii de pagini) ce schimbă radical imaginea noastră despre Petru Comarnescu. (...) E un dar ce te exilează definitiv în universul

unui scriitor fascinant, în lumea românească trăită sub semnul ideii și faptei, lucidității și interogațiilor". Fragmentele reproduse dezvăluie o personalitate "angajată în istorie", cu un temperament "care refuza compromisurile, agresiunea mediocrității, pseudovalorilor".

• Eugen Barbu semnează, în "România Mare" (nr. 6), un pamflet la adresa lui Andrei Pleşu (Bulibaşa): "Acum treabă nu aveam cu domnia-sa. Dar cum m-am săturat să tot fiu înjurat de toți bețivii și edecurile culturii noastre, de la nebuni notorii ca Berilă, zis Cezar Ivănescu, pe care l-aș fi internat pe banii mei la Mărcuța, dacă stabilimentul mai funcționează, până la Gheorghe Grigurcu, care călca muierile prin municipiul Cluj cu mașina, ca să nu mai vorbesc despre căcăreaza numită Băieșu, tipul care nu s-a mai trezit de la 23 ianuarie 1944 până-n zilele noastre, care a fost cărat cu tomberonul acasă de către sergentul de stradă, nemaiștiind nici el unde a locuit și unde va locui în fiecare noapte, mi-am zis să-i cer și eu domnului Pleșu o audiență. A auzit de mine și aș fi dorit să-mi acorde câteva minute, nu de alta, dar văzând cum înflorește presa românească în jur, am raționat: dacă toți plăcintarii, portarii de noapte, de la casele de curve clandestine, fac gazete, de ce eu, unul, care am condus două foi în viața mea nu aș avea dreptul la o porție de hârtie? (...) Asta era, domnul Pleşu gândea adânc, de ce să-l tulbur eu pe domnia-sa? Mai bine îmi fac socoteala: Asta crede că dacă are barbă ca lorga e și el cineva, bine, bine, Bulibaşa se vede Împăratul Romilor și va fi încoronat curând, la sărbătoarea Spoitingirului din Ferentari. Ce-ar fi, gândesc, să mă înfățișez și eu la această consacrare și să-i cer sacrosanctului domn impus ca ministru de Doina Cornea, să-mi permită să mă șterg undeva cu podoaba aia de Staroste. uite-așa, de-al dracului!".

14 iulie

- "Tineretul liber Suplimentul literar și artistic" (nr. 28) are în centru un dosar tematic intitulat *Scriitorul și detenția*, la care participă: Doru Novacovici (*În România, după gratii*), Gheorghe Iova (*De ținut în ținut*), Gabriel Rusu (cu o recenzie la *Fenomenul Pitești* de Virgil Ierunca), Andrei Grigor (*Starea de detenție*), Dan Stanca (*Celula și chilia*), Sorin Preda.
- "Dimineața" urmărește "procesul de renaștere a Academiei Române" început imediat după Decembrie 1989. Mihai Drăgănescu, președintele prestigioasei instituții, anunță acordarea de titluri post-mortem pentru "marii nedreptățiți" din trecut Mircea Eliade, Constantin Noica, Nichita Stănescu, Marin Preda ș.a.".

15 iulie

• Într-un interviu luat de C. Stănescu lui Augustin Buzura, publicat în "Adevărul" și intitulat *Noi intelectualii, noi muncitorii, noi țăranii*, sunt invocate deziluziile postrevoluționare și necesitatea unei solidarități și a unui dialog

între clasele sociale. Prozatorul critică "monologul" în cultură și politică, afirmând că nu există "salvări individuale": "Cât despre intelectualitate, am crezut că în clipa în care o să dispară teroarea cenzurii, frica de securitate, rigiditățile de tot felul - intelectualii, oamenii de cultură, scriitorii și artiștii, neinfluențați de oscilațiile politicii, vor pune umărul la crearea noilor instituții democratice și vor începe, în fine, să discute, promovând dialogul, tot ceea ce a rămas nediscutat, trecut sub tăcere în ultimii mai bine de douăzeci de ani. (...) Iată, însă, că nu se întâmplă așa, nici această convingere a mea nu se confirmă: nu discutăm, nu dialogăm cu adevărat nici acum când o puteam face./ Am mai crezut, apoi, că ne vom strădui din răsputeri să refacem legătura reală dintre intelectualitate și «clasa» cititorilor, recuperând, de exemplu, distanța dintre muncitori și intelectuali, dintre scriitori și țărani, și, în genere, pentru refacerea legăturii cu oamenii din toate profesiunile și categoriile cu pregătire mijlocie. (...)/ Ce-am mai sperat? Am sperat că vom cultiva respectul pentru idei, pentru opinia celuilalt: că acela care are altă părere nu-ți devine dușman, ci îți este un și mai bun prieten. Se vede însă că moștenirea lui Ceaușescu este infinit mai mare decât am evaluat-o. (...) Si este foarte trist că oameni de real talent judecă mai departe cu măsuri «ceauşiste», neînțelegând că avem, în acest ceas istoric, o sansă unică să construim, concret, o democrație solidă care se poate face numai cu inteligență, energie intelectuală, cu fapte de spirit și nu cu urlete ori cu intoleranță agresivă...". A.B. aduce în discuție și "izolarea" României, datorată poziției critice a Occidentului față de "puterea actuală", ceea ce, explică el, este echivalent cu o critică la adresa poporului român.

• În "Dreptatea", Sorin Şerb publică articolul Graficieni ai literelor?, în care comentează o recomandare făcută de cineva la Televiziunea Română, recomandare potrivit căreia "intelectualul român să se întoarcă la exercițiul simplu și gratuit de grafician al literelor. «Și Liiceanu și Paler sunt oameni de litere. Să se întoarcă la literele lor, să ne lase în pace!»". În opoziție cu atitudinea celor doi intelectuali mentionați, care, în timpul evenimentelor din Piața Universității, ar fi pășit "în domeniul realității prin atitudine verticală, demnitate, răbdare apostolică", autorul pune o "delațiune" a lui Fănuș Neagu, care, aflat în Italia, declara unei agenții de presă că "responsabile de evenimentele din București, de luptele din stradă, incendii este dl. Ion Rațiu, care și-ar fi infiltrat în mediul universitar reteaua de lichele, determinând astfel conflictele sângeroase din București".

În articolul Atitudinea scriitorului, Gh. G.[rigurcu] este oripilat de lozinca "moarte intelectualilor", arătând că, în afara numeroșilor scriitori care s-au opus ferm acestei medievale "vânători de vrăjitoare", ar exista totuși și scriitori care "încurajează barbaria": "Unul dintre ei este Valeriu Cristea. Critic de valoare, reputat hermeneut al lui Dostoievski, om, până acum, cu o înfățișare de integritate morală, în ciuda unui soi de vanitate smerită, de egolatrie ce se încurca într-un protocol al recuzării ei care putea trezi oarecari suspiciuni, el s-a lansat de la un timp în susțineri politice care i-au dezamăgit progresiv pe prețuitorii săi. Referitor la câteva dintre ele iam adresat o scrisoare deschisă prin intermediul revistei «22». Am nădăiduit să obțin o confruntare a constiinței lui Valeriu Cristea cu propria-i oglindire. Nerăspunzând la observațiile mele, cred că suficient de raționale și de urban formulate, mi-a întărit impresia unui impas de conștiință. Cu atât mai mult cu cât a revenit cu noi fraze stupefiante, în calitate de coleg al săptămânistului de cea mai joasă speță Geo Ciolac și al emulilor acestuia care zburdă în voie în coloanele cotidianului «Azi». Iată un fragment edificator din discursului său politic: «Oare intelectualitatea nu trebuie să respecte la rândul ei poporul? A făcut-o? Aproape întotdeauna de-a lungul istoriei. Nu însă și în ultimele luni, mai ales în ultima lună, cea de după alegeri, când o parte a intelectualității s-a dovedit foarte dispusă să-și condamne grăbit poporul din care face parte». Cuvinte mustind de o asemenea opacitate si de o asemenea tendentiozitate. încât o analiză a lor mi se pare de prisos. Cu ochii întorși de la dramele poporului pe care-l invocă, Valeriu Cristea întinde mâna în căutarea mâinilor confraterne ale lui Eugen Barbu, Al. Piru, Dan Zamfirescu. Hélas".

• Sub titlul *O clipă de sinceritate*, Alex. Ștefănescu publică, în "Revista V" (nr. 12), prima parte a unui articol conținând amintiri din viața literară, laolaltă cu recomandări de lectură pigmentate adecdotic. (Continuarea articolului: în nr. 13 și 14, din 1 și respectiv 15 august 1990.)

16 iulie

• În "Cuvântul" (nr. 25), la rubrica "Contacte", sub titlul "A fost cu siguranță revoluție, în mare parte confiscată de o clică", apare un interviu realizat de Radu G. Teposu cu Dumitru Tepeneag, care vorbește, pe alocuri autoironic, despre experiența sa de contestatar al regimului comunist și de exilat, dar și despre regretul că – subminată de atitudinea civică a autorului – opera sa nu a avut șansa unei receptări critice normale: "Departe de a avea locul meu lângă un Radu Petrescu, un Sorin Titel, un Nicolae Breban sau altii, considerați pe bună dreptate ca «stații» importante pe diversele linii ale romanului românesc, abia dacă sunt mentionat alături de Dimov ca «teoreticieni» ai onirismului. Si nu e nimeni de vină! Adică vina o port numai eu. Să nu mă consolați spunând că totul se poate repara, criticii scăpați de sub dictatura cenzurii se vor năpusti acum asupra operei mele. E deja prea târziu. Nu criticii se vor ocupa de mine, ci istoricii literari. Altfel spus, criticii vor face operă de istorie literară. Și nici măcar nu sunt mort, ca asta să se petreacă fără reticențe ori subiectivitate". Scriitorul povestește și episoade mai puțin cunoscute din relația sa cu Paul Goma: "Eram convins în momentul acela că dacă Paul Goma a scăpat din ghearele lui Ceaușescu mi-o datora în mare măsură mie. Nu numai pentru că am organizat, alături de altii, tot felul de manifestări si proteste publice atunci am înființat și Comitetul pentru apărarea drepturilor omului în România –, dar și pentru că grație relatiilor pe care le aveam în Statele Unite, prin Pierre Hasner (orginar din România), de pildă, am reuşit să ajungă «dosarul Goma» până la Departamentul de stat şi la Congres. Ca să-i impresionez pe americani, am exagerat importanța pe care ar fi putut s-o aibă în persecutarea scriitorului faptul că soția sa era evreică. N-a fost singura «exagerare» în slujba cauzei. Spun toate astea ca să se înțeleagă de ce am fost atât de șocat de atitudinea egoist-prudentă a lui Paul Goma, care s-a codit să protesteze, fie și formal, când autoritățile franceze mi-au refuzat cererea de naturalizare pe care am făcut-o în 1978, după ce rezistasem trei ani cu un statut fragil de apatrid". Discutând despre schimbările din România după decembrie 1989, Țepeneag este de părere că revoluția nu s-a încheiat: "A fost deci revoluție, în mare parte confiscată de o clică, sprijinită de Securitate, care se află azi la putere. Dar a fost o revoluție făcută de cei puțini, mai ales de tineri. Ca orișice revoluție! Marea masă a populației, firește, a rămas acasă în papuci și în pijama, cum ar spune Ioan Groșan".

- Nicolae Georgescu semnează, în nr. 9 din "Națiunea" ("săptămânal de opinie independentă"; editor: Iosif Constantin Drăgan), articolul Un fals primejdios: teza "intelectualității trădătoare!": "Proliferează în presa noastră literară, dar și în cea bulevardieră, teza despre «marea trădare» a intelectualilor români după 23 august 1944. Sunt idei răspândite de «Europa liberă» acum 10-15 ani, prinse azi din zbor de Te-Miri-Cine și puse apăsat pe hârtie albă, certificarea lor stând în obsesia (psihoza?) că adevărul trăiește doar în exil. Citesc un editorial, Sfârșitul pactului (în revista «Interval», zisă a scriitorilor brașoveni), unde autorul, Alexandru Mușina, moralizează aspru clasicii literaturii române pentru «vina imensă» că au acceptat, în schimbul unor avantaje materiale ori pentru putere, colaborarea cu comuniștii. Este vorba de M. Sadoveanu, G. Călinescu, T. Arghezi, Camil Petrescu, Victor Eftimiu, Zaharia Stancu etc. (...)/ Cum nu vă arde mâna, ca români, să scrieți că G. Călinescu a fost trădătorul neamului său? - Cum este posibil ca asemenea acuzații să fie aruncate în popor fără minimul discernământ? Erou, Ion Caraion - și trădător, G. Călinescu? Vorbiți de genocid cultural cu libertatea cu care vorbiti de prostituție ori de bisnitărie. Cine instigă, azi, la genocid cultural, la scoaterea clasicilor din literatura română și înlocuirea lor cu caraioni de ocazie?".
- Monica Spiridon realizează pentru "Jurnalul literar" (nr. 28), o anchetă asupra generației optzeciste, în cadrul căreia poate fi citit, în acest nr., răspunsul lui Ioan Groșan; se rețin de aici o serie de considerații despre profesia de scriitor, care ar presupune, pe lângă vocație, "credința că literatura, chiar dacă nu va salva lumea, o poate face mai bună": "A scrie literatură astăzi înseamnă a-ți edifica în acest fel propria personalitate și a-ți cultiva credința în iluzia că scriind, edifici cât de cât, în bine, frumos și adevăr, și personalitatea altora". Comparând poezia, "pe care o admir până la uimire, până la lacrimi" cu proza, mai aproape de realitate "cu o idee", este evident că și "posibilitățile

ei de cuprindere imediată sunt mai mari". "Proza – crede I.G. –, se poate şi învăța, chiar fără un talent de excepție; poezia, nu. Poet te naști, prozator – unul de valoare medie – te poti și face".

18 iulie

• La rubrica "Prezentul continuă" din "Luceafărul" (nr. 25), Mircea Ciobanu publică tableta Alunecarea puterii, recapitulare aluzivă a unor evenimente petrecute în România în ultimele luni: "Fuseseră asigurați că nu va mai fi comunism întrucât nu mai există partidul comunist. Cineva ar fi vrut să-i învețe că în decembrie ei s-au ridicat doar împotriva unui singur om și nu împotriva mecanismelor apte să producă un asemenea om. (...)/ Mii și mii de gâtlejuri răgușiseră scandând: jos comunismul! - ceea ce însemna că viclenia nu prinsese și că oamenii străzii se îndărătniceau să nu facă distincția la care noua învățătură despre moartea doctrinei îi chemase, liniștitoare./ Si pe urmă, aici se punea chestiunea puterii și mai puțin a numelui ei. La cine se afla ea acuma? Fusese în decembrie a mulțimii din piață: ea o dobândise, singură și fără să ceară învoirea nimănui - acum nu mai era la ea: glisase ușor în mâinile unor oameni ce trebuia, vrând nevrând, s-o reprezinte. Şi la drept vorbimd, ce să facă multimea cu puterea? Știe ea cum se custodește o astfel de avere? (...)". □ Sub genericul "Profil", Valeriu Cristea semnează un articol despre criticul S. Damian (care împlinea pe 18 iulie 60 de ani) - Polul seriozității responsabile; o primă versiune a articolului fusese refuzată, susține V.C., de redacția "României literare": "Întâmplarea face să scriu aceste rânduri aniversare (...) la numai câteva zile după despărțirea mea de «România literară», revistă din a cărei echipă redacțională am făcut parte mai bine de un sfert de veac. Şi unde (...) am ajuns să lucrez, din 1964 – pe atunci se mai numea «Gazeta literară» – în primul rând datorită lui S. Damian. (...)/ «Platoşa» sa a ocrotit debutul și afirmarea multor scriitori, în special a prozatorilor din a doua jumătate a anilor '70. (...)/ Deoarece atât S. Damian cât și subsemnatul am lucrat atâția ani la «România literară», normal ar fi fost poate ca textul acesta să apară în paginile principalului săptămânal al Uniunii Scriitorilor. L-am și propus de altfel - de data aceasta în calitate de colaborator extern – revistei la care am lucrat până la 1 iulie a.c., dar mi s-a răspuns că un alt coleg (...) a scris și a predat deja un articol despre S. Damian. (...)/ Oricât de mari, meritele omului nu pot umbri meritele operei sale. (...) S. Damian este contemporanul întregii literaturi române contemporane (postbelice), unul din martorii ei cei mai avizați. (...) Chiar atunci când a greșit, a fost de bună credință. (...) citindu-l pe autorul Intrării în castel, am senzația pe care o ai atunci când ții în mână o bucată de fier. În critica românească contemporană S. Damian reprezintă polul seriozității responsabile, absolut necesar planetei noastre uneori destul de frivole, pe care o împiedică astfel să se dea peste cap".

La rubrica "Promoția '90" sunt publicate poeme de Daniela Moraru și Radu Andriescu (împreună cu obișnuitele recomandări critice – semnate, în acest nr., de Mircea Martin și Laurențiu Ulici).

• Valeriu Cristea publică în "Adevărul" articolul Aș vrea să devin chinez: "...un mare disident chinez imploră Occidentul să ajute în continuare China, în ciuda situației politice din țară. Ascult, avid, știrea, îl admir pe disidentul chinez și mă întristez. Gândul îmi zboară la unii din foștii noștri disidenti, actuali opozanți, care, dimpotrivă, imploră Occidentul ca nu care cumva să ne ajute (...), străduindu-se din răsputeri să convingă întreaga lume cât de răi, cât de nedemni, cât de înapoiați suntem. Pentru că, să nu uităm, ei sunt supărați nu numai pe guvern, ci și pe popor, pe poporul român, «repetentul» Europei, care a «căzut» la examenul din mai, neștiind să aleagă pe cine trebuie. Este uimitor să vezi (sau, mai bine zis, să auzi, la «Europa Liberă») cum unii dintre opozanți pur și simplu tremură de teamă ca nu cumva Occidentul să se răzgândească... și să ne ajute. Ceea ce mi se pare profund inacceptabil în pozitia «elitei» (ghilimelel nu sunt ironice: rostul lor este exclusiv de a sublinia că această elită reprezintă doar o părticică din marea elită a țării) este faptul că din triunghiul Occident-Putere-Opoziție, poporul cu p mic se vede din nou eliminat, încă o dată sacrificat. (...) Nu contează ce spune (ce a spus el la alegeri), contează ce spune și ce va spune Occidentul. Iar Occidentul trebuie să spună nu, chiar dacă tocmai astfel, cum observa Augustin Buzura într-un remarcabil interviu realizat de criticul C. Stănescu pentru ziarul «Adevărul», «sunt îngreunate enorm democratizarea și trecerea la economia de piață care ni se pretind». «Să facem totul» pentru ca Occidentul să se mențină pe pozițiile actualului său refuz de a ne ajuta - acesta pare să fie cuvântul de ordine al opoziției noastre intelectuale «apolitice»./ Ascult știrea de la radio despre marele disident chinez - și mă întristez. Aș vrea să devin chinez".

19 iulie

- Grupul Independent pentru Democrație organizează în București un "Marș Alb", în amintirea victimelor mineriadei din iunie 1990.
- Sub titlul *Procese*, N[icolae] M[anolescu] comentează în "România literară" (nr. 29), la rubrica "Ochiul magic", deschiderea, la București, a procesului intentat unor foști demnitari comuniști (membri în Comitetul Politic Executiv al P.C.R.): "Ne întrebăm, ca și alții, dacă e normal ca procesul (...) să fie unul de tip mamut, în care instanța să stabilească vinovăția câtorva zeci de persoane în același timp. (...) Nu ni se pare normal nici ca singurele fapte care se iau în considerare să fie acelea comise în intervalul dintre 16 și 22 decembrie 1989. (...) Iată însă că în timp ce se trece cu buretele peste absolut tot ce a fost înainte vreme de ani și chiar de decenii judecata nu reține în definitiv contra lor decât faptul de a-i fi stat lui Ceaușescu în preajmă până la capăt. Cei care, bunăoară prin accident, n-au putut participa la ședințele de Comitet politic din ultima săptămână nu se află astăzi în boxă. Ca să nu mai spunem că nu se află

în boxă nici mulți alți vinovați de crime (mai mari sau mai mici) care au avut șansa de a nu fi fost membri ai Comitetului Politic. (...)/ Trecând peste faptul că (...) nimic nu grăbea un astfel de proces, ne putem întreba pe drept cuvânt dacă înlocuirea lui cu un simulacru slujește la altceva decât la satisfacția unor naivi. (...) Un popor poate fi judecat după felul în care se desparte de propriul trecut".

În același număr al revistei, Eugen Simion (*Criza de identitate*) comentează volumul Simonei Popescu, *Xilofonul și alte poeme*, situând lirica Simonei Popescu în descendența lui Mircea Ivănescu: "Aș reține (...) mai ales oboseala de poezie, refuzul ideii de spectacol, caracterul nesărbătoresc al discursului. Modelul este Mircea Ivănescu, cu deosebirea că modelul este mai concentrat și, cu adevărat, mai coerent...".

- Într-un articol din "Adevărul" (Totul este permis?), Valeriu Cristea atinge un punct nevralgic, referindu-se la disensiunile ivite, din rațiuni politice, între intelectualii români după Decembrie 1989. Într-o presă liberă, "totul este permis?", se întreabă Valeriu Cristea, polemizând cu Octavian Paler, care, "într-un articol intitulat - cam bombastic - Dreptul la adevăr" (apărut în "România liberă", 8 iunie 1990), afirmase că Revoluția nu ar fi fost decât o "farsă sângeroasă" prin care o nouă putere discreționară ar fi luat locul regimului ceaușist: "Sigur (...), dl. Paler nu afirmă nicăieri că «farsa sângeroasă» a avut loc. Domnia sa se multumeste doar să colecteze speculatiile senzaționaliste, incitante, provocatoare de suspiciune și ură ce proliferează de la o vreme la noi (...), cu văditul scop de a compromite, în jurul anumitor personalități politice, le colectează, zic, cu grijă, pentru a le pune apoi, snop, în brațele acestor personalități, cărăra tot el le spune, cu aerul cel mai inocent din lume: de ce nu vă dezvinovățiți? (...) Dl. Paler procedează exact ca în «justiția» stalinistă, în care nu judecătorul era obligat să demonstreae vinovăția inculpatului, ci acesta trebuia să se disculpe (...), în care se pornea (...) nu de la principiul prezumției de nevinovăție (...), ci de la cel al prezumției de vinovăție. Dl. Paler însuși a fost calomniat și știe din proprie experiență că nu-i usor să risipesti o calomnie. Întotdeauna rămâne ceva". V.C. rezumă o "dilemă" definitorie pentru presa democratică: "Pe de o parte deci necesitatea de a avea o presă liberă (fără de care democrația este de neconceput), pe de alta convingerea, atât de răspândită într-o bună parte a jurnalisticii noastre de azi, că «totul e permis», inclusiv a afirma orice fără nici o acoperire cât de cât serioasă - iată o dilemă nu ușor de rezolvat...". Concluzia articolului ar fi necesitatea imperioasă a unei Legi a presei.
- În "România liberă", Alexandru George observă că viața cotidiană postdecembristă este definită de "o situație conflictuală inexplicabilă, o tensiune fără nici o justificare aparentă, o dispoziție spre violență căutându-și pretextele de a se face cunoscută" – consecință, consideră A.G., a învrăjbirii propagate în perioada comunistă drept "luptă de clasă": "Marxismul acesta a trecut și, practic vorbind, nici nu a existat în țara noastră la nivelul dorit de teoreticieni,

dar toxinele lui au rămas, au coborât în straturile cele mai largi ale populației, au încurajat conflictualismul acesta care se vădește a fi o permanență a societății românești. Și îl constatăm noi acum în forme neașteptate".

• În nr. 29 din "Tribuna" se publică, prin intermediul lui Mircea Muthu, o scrisoare din 1958 a lui Tudor Vianu către Henri Jacquier (profesor francez de origine română) – scrisoare extrasă din volumul lui Jacquier, *Armonii*, în curs de apariție la Editura Dacia. □ Este publicat, de asemenea, în traducerea Anei Laura Cocora, un eseu de George Banu despre teatrul lui Cehov, Strehler şi Chéreau, Nostalgia sau istoria temperată prin memorie.

20 iulie

• Nr. 27 al revistei "22" publică o nouă declarație a Grupului pentru Dialog Social: "O campanie concertată de atacuri și instigări furibunde împotriva Grupului pentru Dialog Social a fost dezlăntuită în ultima vreme de către câteva publicații bucureștene aliniate Frontului Salvarii Naționale. Nu numai împotriva Grupului ca atare, ci și împotriva fiecăreia în parte dintre persoanele ce-l compun. Nu e cazul să insistam asupra caracterului calomnios al învinuirilor ce li se aduc acestora din urmă, dar nu ni se pare inutil să atragem atentia autorităților asupra procesului de intenții - lipsit, evident, de orice fel de temei - care i se face Grupului în ansamblu, denunțat ca sursa ocultă a tuturor acțiunilor destabilizatoare petrecute până în prezent sau putând, eventual, interveni de acum înainte./ Este evident pentru orice om lucid și de bună credință că în felul acesta se face, în mod implicit, apel la răzbunarea publică, indicându-i-se cu degetul acel pretins factor destabilizator de care urmează să se descotorească prin metodele bine cunoscute ce-i stau la îndemână. Pentru ca o asemenea deplorabilă «soluție», oricând posibilă, să nu poată fi adoptată, facem apel la cei ce stau în spatele acestei campanii de denigrare s-o tempereze, coborându-i temperatura până la acel grad la care o confruntare civilizată de opinii – un veritabil dialog social – să poată, în sfârșit, demara". În editorialul Efectul agoniei, Stelian Tănase face câteva considerații în marginea evenimentelor din iunie 1990: "Fără câștigarea reciprocă a încrederii, nu se va schimba nimic. Guvernul nu are credibilitate; prin tăcerea sa poate fi si este considerat responsabil de declansarea evenimentelor sângeroase din zilele de 13-15 iunie, si pentru că nu întreprinde nimic concret pentru dezamorsarea crizei. Despre trauma suferită de o întreagă societate, de un întreg oraș, nu mai amintesc. (...) Pentru a dezamorsa criza ce se anunță, Guvernul are o singură soluție: succese economice. Ori acestea sunt mai departe ca oricând. Mai ales în situația în care partenerii externi ne-au întors spatele după evenimentele din Iunie./ Lucrurile trebuie luate de la capăt. Un contract social ar trebui încheiat între Guvern, partide, sindicate, alte forțe social-politice. (...) În afara acestui proiect există o singură variantă: un regim autoritar, sub o mască populistă, regim cu care am impresia că președintele

lliescu cochetează uneori (...)".

Mai multe articole consemnează desfăsurarea, pe 13 iulie, a unui mars de protest organizat în sprijinul liderului Ligii studenților Marian Munteanu și al altor victime ale recentei mineriade. (Marian Munteanu fusese brutalizat de mineri și ulterior anchetat de autorități ca instigator la dezordine și la violență.) Alături de un "Protest" al Grupului pentru Dialog Social si de un reportaj realizat de Andreea Pora, grupajul mai include: un text al lui Barbu Brezianu, "Misterele Bucureștilor", un articol al pictorului Sorin Dumitrescu, Balconul luminat - text intens afectiv ce culminează cu o comparație șocantă azi: Marian Munteanu portretizat ca "un tânăr semănând izbitor cu Hristos"; chipul acestuia reprezintă "icoana celui care i-a izbăvit de frică" pe confrații lui care manifestaseră în Piața Universității -; dar și puncte de vedere exprimate de George Arun (Despre gazde și oaspeți), Tia Serbănescu (Colind de vară), Vlad Zografi (Zahărul silfidelor) și Iulian Cornățeanu (E vinovat Andrei?). Tia Şerbănescu: "În colindul lor de vară, situați parcă într-o tinerețe absolută, studenții și-au apropiat sufletul curat al întregului oraș, redăruindu-i demnitatea atât de maculată cu o lună în urmă. Cu flori în mână, în cămăși albe, cu ochii înlăcrimați, cu cântece pe buze, cavalerii cărții și ai nonviolenței au întinerit în câteva ore orașul întreg într-o fantastică revărsare de solidaritate și de fraternitate pe care aproape că n-o mai speram. Ei și-au transformat astfel umilințele și rănile îndurate într-un scut de flori – dincolo de a cărui puritate arestarea lui Marian Munteanu, și nu numai a sa, părea să se fi întâmplat într-o altă țară, într-un alt oraș, într-un alt timp. Căci vineri, 13 iulie, după-amiază, Bucureștiul a fost, preț de câteva ore, un spațiu al tinereții, al democrației, al libertății și, mai ales, al înțelegerii și al firescului. Sau, cum ne place nouă să visăm, al Europei./ Şi, ca într-un ritual, maturii orașului le-au ieșit în cale cu găleți de apă și lacrimi și flori, și li s-au alătura adeseori, recunoscându-i drept fii".

Articolul lui Victor Bârsan, Legionarismul - o problemă a României de azi?, încearcă o "scurtă caracterizare a legionarismului", aducând în discuție "legionarismul ca pericol permanent", dar și o posibilă "profilaxie a legionarismului".

Prozatorul Bedros Horasangian publică articolul Lunga vară fierbinte a lui 1940, iar istoricul Andrei Pippidi scrie despre "cazul Antonescu".

Norman Manea (Replică... la replică) răspunde unui text publicat de Silviu Brucan într-un număr mai vechi al revistei: "Modul în care prof. Silviu Bruoan folosește dreptul la replică (...) ar putea amuza, dacă nu ar conține și o deloc amuzantă mistificare a adevărului./ Nu sunt deloc indispus că prof. Brucan nu a întâlnit numele meu înainte de întâmplarea de la Washington, nici nu sunt surprins că depreciază ceea ce nu cunoaște: (de plidă, colegiul Bard, instituție de carc se leagă nume ca Hanna Arendt, Erwin Panofsky, Pablo Casals, Noam Chomsky, Marta Graham, Saul Bellow, Max Frisch, Wallace Stevens, Philip Roth), pot admite și faptul că ceea ce nu cunoaște i se pare «nedefinit» (poziția mea la Bard, de pildă)./ (...) Trec fără crispare peste aceste tolerabile «imperfecțiuni» pentru a mă opri la adevarăta aberație./ «Dl. N.M. declarase unor ziare locale că este viitorul ambasador al României în Statale Unite», afirmă, uluitor, tov. Silviu Brucan. Când am comis astfel de «declarații»? Niciodată! Și nici nu am cunoștință de ziare (locale sau mai puțin locale) care să le fi inventat. Singurul prilej când mi-am îngăduit această glumă a fost Conferința despre care am relatat. (...) Nu bănuiam că lipsa de umor este atât de intim legată de lipsa unei minime bune credințe și că pot conlucra atât de cinic. (...) Reticența mea de a participa alături de un partener ca Silviu Brucan într-o dezbatere publică s-a dovedit, iată, din nefericire, justificată. Sunt alăturări care maculează, se pare, inevitabil, oricâte precauții ne-am lua. (...)".

• Într-o tabletă din "Contrapunct" (nr. 29), Greviștii și mârțoaga troiană (o amintire), Călin Vlasie dezavuează compromiterea manifestațiilor anticomuniste prin infiltrarea unor "bișnițari" romi: "E atât de evidentă contradicția dintre sublim și derizoriu în cele câteva sute de metri pătrați! Efctul psihologic e sigur: scârba și deziluzia nu te mai cheamă a doua oară înapoi. (...) Mai cu seamă că printre manifestanții ocazionali sau constanți îl vei vedea și pe romul care cu câteva secunde mai înainte vindea țigări, ciocolată și ciungă. Nu sunt rasist, dar să vezi această scursură umană lăsată (abil?) să-si facă de cap în inima Bucureștiului și a tării la kilometrul zero al sperantei și al liberei cuvântări – mi se pare o rușine națională, un mod diabolic de a transforma minunea primă-pagină e semnat de Dan C. Mihăilescu (Furia sau eficiența?) - o suită de speculații cultural-identitare despre oscilația românilor între "fondul" autohton, afectiv-reactiv, și idealul occidental, pragmatic, cu numeroase exemple din comunismul ceausist. Ajungând la provocările din prezent, autorul este de părere că "furia e de prisos", iar naționalismul "Vetrei românești", inferior "sistemului imperial maghiar de public relations" nu va fi eficient în apărarea Ardealului. Soluția "eficientă" ar fi, așadar, construcția și emanciparea cultural-civilizațională.

Tinerii Ion Manolescu (Khmerii negri) și Fevronia Novac (Lipsa de imaginație) semnează vitriolante articole de atitudine politică. Ion Manolescu: "La numai șase luni de la înlăturarea unei dictaturi pe care nu o mai credeam posibilă vreodată, întoarcem din nou spatele Europei. Satisfactia cinică a eternului damnat, mândria stupidă a celui slab de minte, ca și dispretul suveran al majorității pentru tot ce ar depăși, întrun fel sau altul, primitivismul instinctelor și impulsurilor primare au devenit astăzi emblema noastră în lume, indiferent dacă ne place să recunoaștem acest fapt sau nu. Imaginea României în conștiința europeană - în afara căreia, ar trebui să o înțeleagă oricine, nu se poate trăi uman, curat, eficient - este asociată în momentul de față cu cea a unei nații care își cultivă perseverent și încrâncent vocația suferinței, cu o frenezie ce frizează masochismul. Este imaginea rusinoasă și umilitoare a unui popor care iese o dată în plus pe ușa din dos a istoriei civilizației; și acest popor are grijă, pentru a fi bine înțeles, să

trântească usa de perete". În ceea ce priveste "khmarii negrii" din 14 și 15 iunie - "mi s-a oferit în acest interval ocazia pe care nu mi-am dorit-o niciodată de a trece, pe rând, în realitatea cea mai acută, prin întâmplările contra-utopiilor lui Orwell și Bradbury... Ceea ce rămâne însă uluitor, mai presus de diversitatea spurcată a evenimentelor, este faptul că din câte am reușit să-mi dau seama ele apar inedite în grozăvia lor numai unei părti a populației, respectiv tineretului. Părinții și bunicii, adică generațiile mai «coapte», avuseseră parte de experiențe asemănătoare ce îi făcuseră în timp mai «întelepti» si mai «apti pentru supravietuire». Atât de întelepti si de rutinați în arta supraviețuirii încât, pe lângă denunț și incriminare, au folosit și pumnii, sacoșele și borcanele cu iaurt în procesul persuasiv al adapării la realitate și al feririi copiilor și nepoților de ispită". ■ Pentru Fevronia Novac, emblematic e cazul "martiriului" președintelui Ligii Studenților, Marian Munteanu: "Îmi amintesc de un seminar de pedagogie, când Marian a spus că, mic fiind, avea un idol, pe care încerca să-l imite întru totul. Idolul acesta era Iisus Christos. Am fost indignată atunci, considerându-l cabotin. De abia mai târziu am avut să constat că rolul pe care și l-a asumat, jucând profetul, i-a reuşit într-adevăr. E cât se poate de tragic".

— Pe de altă parte, într-un chapeau reportericesc, scris cu caractere bold, I.B.L. sanctionează mitizarea "christică" a imaginii lui Marian Munteanu, căruia "abuzurile Puterii" și violențele minerești i-au creat o aură de martir, preluată ca atare și în paginile "Contrapunctului".

Apare un interviu realizat de Gabriel Stănescu cu scriitorul exilat Vintilă Horia – despre, între altele, literatură ca "tehnică a cunoașterii".

□ Cristian Moraru comentează romanul În pasaj de Viorel Marineasa (Rigorile lecturii), Ioana Pârvulescu, romanul Plus minus o zi de Sorin Preda (Soldatul care nu e de plumb), iar Mircea Vasilescu scrie despre Jucăria de Florin Şlapac (Exerciții și probleme).

La rubrica "Structuri în mișcare", Ion Bogdan Lefter continuă polemica purtată cu Nicolae Manolescu, referitoare la statutul cronicii literare ("Sarcinile" cronicii literare), pledând pentru depășirea unui "complex al culturii române" (opoziția Maiorescu-Gherea la care N. Manolescu se întoarce.

Un eseu de Cătălin Mamali, Despre puterea morală (scrisoare către un Posibil Nedumerit), opune puterii politice o fantasmatică putere morală.

Gellu Dorian (Extrema provincie) scrie despre dificultățile "rezistenței culturale în provincie".

Sub titlul Elogiul disperării, Octavian Paler publică o serie de "glose azvârlite pe hârtie într-o seară din vara anului 1989, pe care le reproduc cu sentimentul neplăcut că nu și-au pierdut actualitatea cu totul, încât să nu mă mai recunosc deloc în cel de-atunci, deși multe lucruri s-au schimbat".

Rubrica "Revista presei" conține semnalări polemice la adresa cotidianului FSN "Democrația" și la adresa "României Mari", cu săgeți sarcastice împotriva elogiilor lui Dan Zamfirescu la adresa lui N. Ceaușescu ("una dintre cele mai mari personalități ale istoriei naționale (...) cel ce a dat (...) istoriei noastre dimensiuni și impolicații planetare").

□ George Pruteanu semnează un rechizitoriu "zolist" (Acuz!) la adresa Puterii și, în particular, a președintelui Iliescu, făcuți responsabili de represiunea din 14-15 iunie și de consecințele ei. □ Rubrica de "Contra-puncte" este acoperită de rechizitoriile lui Liviu Ioan Stoiciu la adresa lui Valeriu Cristea și a lui Constantin Sorescu, acuzați că ar fi justificat intervenția minerilor în Capitală (Opoziția domnului Ion Iliescu și doi dintre criticii săi literari).

- În Riscul în cultură (5). Provocarea estetică, din "Contemporanul. Ideea Europeană" (nr. 14), Nicolae Breban dezvoltă binecunoscuta teză a rezistenței pe care o parte dintre scriitorii generației '60 au opus-o regimului comunist prin simplul refuz de a părăsi redutele esteticului. În contextul în care scriitori de prim ordin, "de la M. Sadoveanu și Camil Petrescu la Marin Preda, Petru Dumtriu etc., etc." făceau concesii nu "în ceea ce părea firesc: (...) în modul de a gândi, de a scrie articole, de a vorbi în ședințe sau de a lupta pentru o istorie sau pentru un principiu literar sănătos!", ci "chiar în opera lor, ce trebuia să dăinuiască", tineri scriitori precum "Nichita Stănescu, Grigore Hagiu, Matei Călinescu, Cezar Baltag și subsemnatul" și-au propus "inovația, curajoasă pentru acele vremi, de a minți numai pe jumătate, de a minți cu orice, în afară de opera noastră!".
- Într-un interviu acordat lui George Pruteanu pentru "Cronica" (nr. 29), Z. Ornea anticipează cu privire la regretele pe care le-ar putea avea, în viitor, unii cărturari care s-au amestecat în politica postdecembristă fără a avea pregătirea necesară. Ceea ce-l îndreptățește să facă o astfel de predicție este buna cunoastere a biografiilor a trei personalități: Gherea, Maiorescu, Stere. Deși au fost creatoare "de curente de orientare ale spiritului public", criticul constată, "la fiecare dintre acestia", că "esecul, ratările, pustiirea sufletească (în cazul unuia, chiar împuținarea operei) se datorează faptului că le-a lipsit tăria de a se păstra cât de cât în rezervă față de chemarea lor pentru activitatea politică militantă. Dacă și-ar fi văzut de treburile lor cărturărești, și cultura română, și ei ca oameni, ar fi ieşit în câştig". Motivul pentru care au avut de suferit destule esecuri, deși aveau "disponibilități și pregătire politică", este că s-au ghidat după doctrine, iar "politica nu se face cu principii", ci prin "pliere după conjuncturalul mereu fugos". Înțelegând acest fenomen, Z. Ornea recunoaște că, după Decembrie 1989, se ferește "ca de foc" să scrie vreun articol politic. Ceea ce nu înseamnă că invită la o rezervă absolută fată de "viața cetății".
- În "Orizont" (nr. 29), apare un interviu cu Mariana Şora realizat în aprilie 1990, la Timișoara, de Cornel Ungureanu.

21 iulie

• Într-un articol din "Dreptatea", *Esența ceauşismului*, Adrian Marino constată perpetuarea "spiritului ceauşist" și după 22 decembrie 1989. Uniformizarea conștiințelor, represiunea sălbatică, național-ceauşismul continuă să domine "multe conștiințe, inclusiv ale Frontului", cu consecințe asupra izolării Româ-

niei: "În mod firesc represiunea are ca obiect în primul rând pe cei ce gândesc și se exprimă în alt stil și cu alte idei decât ale Frontului: intelectualii. De unde lozinci absolut uluitoare, care ne scot nu numai din Europa dar și din orice lume civilizată, gen Moarte intelectualilor. Noi muncim nu gândim și alte asemenea. Uneori crezi că visezi, că te afli în plin coșmar. Și totuși ele au fost văzute și auzite pe străzile Capitalei. Ele se înscriu în mod desăvârșit în ordinea ceaușistă represivă. Ca și amenințările, încercările de intimidare, atacurile și calomniile de presă".

În rubrica sa săptămânală, intitulată "Insectar", Entomolog [Petre Stoica] reține o declarație "rușinoasă "a fostului fotbalist Cornel Dinu, aflat în Italia, făcută publicației "La Republica", despre evenimentele din Piața Universității: "Este vorba de nu mai mult de o mie de persoane, toți reacționari de dreapta, dintre care, două sute sunt extremiști (cum ați izbutit să-i numărați, domnule C.D.?, n. entomologului) plătiți de cineva cu droguri și cu arme. Dar aceștia nu reprezintă România, există alte 21 de milioane de români care gândesc altfel. Aud că ar fi studenți, dar nu este adevărat. Sunt țigani care fură și care strică tot. Se autonumesc revoluționari: dar ce revoluție au făcut? Nu mă interesează că poliția trage asupra lor, ci că o face atât de târziu". Un alt extras din "România Mare", unde Eugen Barbu publică pamfletul Bulibasa, vizându-l pe Andrei Plesu, "impus ca ministru de Doina Cornea (!!!)", dar și pe alți scriitori: "ca să nu mai vorbesc despre căcăreaza numită Băiesu, tipul care nu s-a mai trezit de la 23 August '44 până în zilele noastre, care a fost cărat cu tomberonul acasă de către sergenții de stradă, nemaiștiind nici el unde a locuit și unde va locui în fiecare noapte, căzătura Societății Scriitorilor Români, pișpirică ăsta care trebuie dus la baia de aburi din două în două ore pentru că face pe el de când l-a fătat mă-sa". Din ziarul "Dimineața", entomologul reține mărturisirea lui Augustin Buzura: "Nu m-am gândit vreodată că voi avea cinstea deosebită de a intra în Academie". Comentariul este cel puțin ireverențios: "Nici noi nu ne-am gândit vreodată la o asemenea minune".

• În "Tineretul liber – Suplimentul literar și artistic" (nr. 29), Sorin Preda îl intervievează pe Dan Cristea, întors din America după o absență de 5 ani. Spicuim din interviu: "- În America trăiesc câțiva scriitori români. Scuză-mi curiozitatea, te-ai mai văzut cu ei? Știi ce fac?/ - Distanțele uriașe descurajează până și cele mai avântate sentimente, așa că ne vedem rar, ocazional. Oricum știm unii de alții. E vorba de Matei Călinescu (în Indiana), de Toma Pavel, Marcel Pop-Cornis, Dorin Tudoran, Mihai Ursachi, Andrei Codrescu – acesta foarte activ, profesor în Louisiana, scoate o revistă și, săptămânal, are o emisiune radiofonică ce l-a făcut foarte cunoscut. Să nu mă întrebi amănunte. Știu că, depășind de mult socul adaptării, fiecare e activ și își urmărește destinul".

La rubrica "Jurnalul de lectură", Dan Stanca evocă figura lui Tudor Arghezi: "Cred că avem, acum, nevoie de clasici mai mult ca niciodată. Căci numai în trecut și în tradiție mai putem găsi scăpare. Tudor Arghezi rămâne un asemenea reper neperisabil și incoruptibil. Mai ales în acest iulie când, în urmă cu douăzeci și trei de ani, închidea ochii pentru a-i deschide întro altă lume în care el a crezut și în același timp n-a crezut".

Sub titlul *Povestirea lirică în basm*, Viorica Răduță scrie despre proza lui Fănuș Neagu.

• Sub titlul *Senectutea unui mare scriitor român*, Ion Pavelescu evocă în "România liberă" personalitatea lui Virgil Gheorghiu, plecat în 1945 din țară și stabilit la Paris – autor, între altele, al volumelor *Ard malurile Nistrului* și *Ora* 25.

22 iulie

• Sub titlul *Un destin amar*, P[etre] St[oica] evocă în "Dreptatea" personalitatea lui A.E. Baconsky.

23 iulie

• Revista "Cuvântul" (nr. 26) publică Discursul M.S. Regelui Mihai ținut la "Conférence de Bruxelles" în Palatul Congreselor, 7 iunie 1990.

24 iulie

- Conform unui comunicat de presă, "Comitetul director al Uniunii Scriitorilor a avut o întâlnire cu domnul prim ministru Petre Roman./ În cadrul întâlnirii au fost expuse: grava situație în care se află editarea cărții de literatură și a publicatiilor culturale și literare, lipsa spațiului tipografic, a hârtiei, precum și carențele difuzării, fapte care amenință însăși existența culturii naționale. A fost pus în discuție, de asemenea, climatul creat de stilul suburban al unor publicații apărute după revoluție./ A fost depus un memoriu din partea Comitetului director, cuprinzând problemele cu care se confruntă în prezent scriitorii, oamenii de cultură și intelectualii în general./ În cursul discuției, domnul prim ministru Petre Roman a recomandat Ministerului Culturii, reprezentat de domnul ministru Andrei Pleşu, membru al Comitetului director al Uniunii Scriitorilor, elaborarea unui proiect de anvergură privind reconectarea culturii naționale la circuitul mondial de valori. De asemenea, domnia sa a precizat că Ministerul Comunicațiilor, împreună cu cel al Culturii, elaborează proiectul unei rețele de difuzare a cărții și a presei pe principii de rapiditate si eficientă. În ceea ce privește climatul spiritual din tara noastră, domnul prim ministru și-a exprimat speranța că adoptarea legii presei ar contribui sensibil la ameliorarea acestuia./ Au participat: Mircea Dinescu, Ștefan Bănulescu, Balogh Jozsef, Ana Blandiana, Helmuth Britz, Augustin Buzura, Livius Ciocârlie, Ștefan Aug. Doinaș, Galfalvi Zsolt, Nicolae Manolescu, Mircea Nedelciu, Z. Ornea, Octavian Paler, Marian Papahagi, Nicolae Prelipceanu, Ștefan Tcaciuc, Laurențiu Ulici, Mircea Zaciu".
- "Timpul" (nr. 27) publică un interviu cu Petre Țuțea ("Toți ne călăresc pe deșelate"), realizat de Ștefan Prutianu și Titus Ceia și Petru Bejan. În pream-

bulul acestui dialog, putem citi, sub semnătura lui Petru Bejan, un elogiu: "După moartea lui C. Noica, puțini sperau că se va găsi lesne cineva care să-i preia locul. O personalitate culturală în așa măsură de rezonantă nu se poate ivi oricând, oricum și, mai ales, oriunde. Mai degrabă decât speram, ne-a fost dat nouă, românilor, să «descoperim» o alta — Petre Țuțea. (...) Modestul «gentilom valah» — cum îl numește A. Pleșu — păstrează în conversații aceeași inteligență vie care-l făcuse remarcat încă din tinerețe lui Nae Ionescu și aceeași grație a ideilor ce-i conferă știuta distincție. Discursul lui, totodată picant și livresc, dezvăluie o șarmantă spontaneitate, dar și o subtilitate deosebită proprie marilor spirite...".

25 iulie

- Într-un articol din "Luceafărul" (nr. 26), Coexistența modelelor publicat la rubrica "Prezentul continuă" -, Adrian Popescu susține că "starea de tensiune exacerbată din societatea noastră literară (și din presa politizată intens, bineînțeles) se datorează (...) înfruntării deschise, ori mascate, dintre aceste trei modele (...): 1. modelul scriitorului oportunist, moștenire a deceniilor nefaste, estetizat, cu ambiguități ideologice, cel care «slujește la doi stăpâni», chivernisindu-și cu grijă avantajele și mimând patriotismul și elevația, 2. modelul scriitorului cu o veritabilă conștiință politică, idealist, altruist și polemic, angajându-se trup și suflet în actualitate, scriitor care trăiește o regenerare interioară descoperindu-și noile răspunderi, 3. modelul combinat al liberalului de ieri, devenit oportunistul de azi, dezamăgitor prin inconsecvență, punând sub semnul întrebării curajul cărților sale apărute sub dictatură". Si mai departe: "Cazul din urmă e mai rar, dar produce mari derute în rândul cititorilor, deformând opiniile naivilor. Să sperăm (...) că va exista și un al patrulea model, ce va câștiga, treptat, și el teren în viața literară: oportunistul "Promoția '90", sunt publicate poeme de Augustin Ioan, cu o prezentare de Laurentiu Ulici.
- În "Azi", Romul Munteanu comentează laudativ volumul de nuvele al lui Mircea Cărtărescu, Visul, apărut în anul anterior (Mircea Cărtărescu sau arta de a visa în scris): "Versurile lui Mircea Cărtărescu lăsau să se vadă în mod ostentativ faimoasa oglindă, proiectată de poet asupra vieții cotidiene. Dedus din proza realistă a veacului trecut, programul său literar părea a fi imposibil de realizat în poezie. Și totuși, așa a luat ființă acest realism ludic, parodic, cinetic, configurat ca o atitudine față de existență. (...) Nu încape nici o îndoială că oglinda lui Mircea Cărtărescu reprezintă o conștiință-ecran, capabilă să descompună și să refacă într-un alt aliaj compozițional fețele diverse ale unei «realități» din ce în ce mai greu recognoscibile formațional. Volumul său de nuvele, Visul (...) este ilustrativ pentru o largă interferență de limbaje în spațiul cărora proza poate fuziona cu poezia. Dar aceasta nu e totul.

Dacă în poezie Mircea Cărtărescu proiectează constiința-ecran spre exterior, în nuvele, eul scriitorului-oglindă este dirijat asupra lui însuși, întâlnirea lui Narcis cu oglinda având loc undeva într-un spațiu al reveriei dezmărginite. De la început este evidentă familiarizarea completă a scriitorului cu diverse trucuri literare, derivate din școala de psihanaliză. Ecouri din Freud, Fromm se regăsesc în poezia lui Mircea Cărtărescu în căutările sale prin universul fanteziei libideniale. (...) Reveriile nocturne se configurează, așadar, și în nuvelele sale ca niste resturi ale vieții diurne, deghizate în cele mai diverse feluri, aparent incoerente. Scriitorul notează, uneori, visele în forma lor lacunară, păstrate de memorie, după care reface drumul spre puseurile inițiale. (...) Există în nuvelele lui M. Cărtărescu un mod evident și sistematic de selecție a viselor, făcut parcă să devină literatură. (...) Visele povestite de Mircea Cărtărescu se transformă în mici scenarii epice exploatate. De aceea, uneori, au o tensiune dramatică, capabilă să confere intrigii o structură piramidală. (...) Apărându-se de contrafaceri sau cine stie ce alte «trucuri» ale scrisului, Mircea Cărtărescu își expune programul în fața unui public restrâns de el «la o arie afectivă, aproape intimă, de cititori»: «Nu scriu decât pentru voi, dragi prieteni și pentru mine»".

26 iulie

• În "România literară" (nr. 30), la rubrica "Ochiul magic" și sub titlul *Studenții*, N[icolae] M[anolescu] se pronunță în apărarea mișcărilor de protest din Piața Universității și a dreptului studențimii de a se implica activ în politică: "Nu putem trece ușor peste atitudinea de contestare pe care multă lume o adoptă în prezent față de niște oameni pe care cu puțin timp în urmă îi admira pentru patriotismul lor./ Li se reproșează studenților însuși faptul de a continua să facă politică. (...) N-au cerut chiar ei depolitizarea Universității? Și, în acest caz, de ce au transformat balconul de la Facultatea de Geologie în tribună politică? Nu și-a călcat Liga propriul angajament? (...) La mijloc este o ne-înțelegere. Depolitizarea Universității, a școlii în general, înseamnă separarea ei de orice criteriu politic în predare sau în promovare, nicidecum oprirea studenților și a profesorilor de a avea opinii politice și chiar de a face, în afara zidurilor Almei Mater, politică de partid".

27 iulie

• Un dialog al Gabrielei Adameșteanu cu Alexandru Paleologu publicat în revista "22" (nr. 28), "Sistemul comunist duce la extirparea bucuriei de a trăi", încearcă să demonteze acuzațiile de legionarism aduse de reprezentații puterii manifestanților din Piața Universității din primăvara anului 1990. Alexandru Paleologu: "Acum este de-a dreptul aberant să spui că tineretul românesc, cel care a făcut revoluția din decembrie, a putut în patru luni să se transforme dintr-un tineret care lupta pentru libertate și pentru drepturile

intensitate, că a fost infiltrată, impurificată de alte elemente – lucrul este posibil la urma urmelor, este chiar explicabil. Actualmente însă, suntem în situația că noul ministru de Interne, Doru Viorel Ursu, declară că studenții nu au fost legionari și nu au fost implicați în violențele care au avut loc. Asta o spune ministrul de Interne al guvernului fesenist și, cu toate acestea, publiciștii feseniști continuă să acuze tineretul de legionarism, continuă să-i denunțe ca instigatori pe intelectualii care n-au avut nici un amestec în situatia aceasta"; "Acum, prin televiziunea română, fostă liberă, și prin ziarele favorabile Frontului («Azi» și celelalte), câțiva intelectuali maturi, eu, cel mai bătrân dintre ei, apoi Octavian Paler, Gabriel Liiceanu, Doina Cornea, Ana Blandiana suntem acuzați ca instigatori ai unei agresiuni legionare. Afirmația este de o stupiditate enormă. Evident, din cauza sistemului de dezinformare care a funcționat și funcționează la noi, această stupiditate poate avea crezare. În provincie, în satele îndepărtate nu ajung decât ziarele puterii, ziarere feseniste - uneori poate nici atât, unica sursă de informație rămânând televiziunea. Multă lume din țară, și chiar bucureșteni care nu au fost atunci prin centru, nu stiu ce s-a întâmplat în zilele de 13, 14, 15 iunie. (...) În ceea ce mă privește pe mine, există anchetele penale care s-au făcut când eram arestat în 1959-1960: investigarea caracterului legionar al inculpatilor din acel proces a fost foarte atentă. Asupra mea nu s-a putut reține nimic, pentru că statutul meu personal, notorietatea mea în societate era în această privință clară: am fost întotdeauna un antilegionar iredcutibil./ Revenind în zilele noastre, la Paler, Liiceanu și ceilalți, se pune din nou o întrebare: când și cum mai puteau să devină legionari? Formatiunea aceasta, cel putin în tară, nu mai există de patru decenii. (...) E adevărat, pe de altă parte, că din vina sistemului comunist de dezinformare, în 42 de ani nu s-a vorbit nimic despre legionari: nu s-a făcut un examen la rece, sine ira et studio, al fenomenului...".

Sub titlul mare 22 iulie, Piața Operei din București. Mitingul de protest împotriva arestării abuzive a lui Marian Munteanu și a celorlalți nevinovați sunt transcrise intervențiile unor intelectuali participanți la manifestație: Mihai Şora (Martor ocular), Magda Cârneci (O nouă etapă) și Dumitru Iuga (O șansă istorică). • În nr. 15 din "Contemporanul. Ideea Europeană", Gheorghe Grigurcu publică (la rubrica sa permanentă, "Jurnalul lui Alceste") articolul Despre Marin Preda, neconvențional. Sub pretextul apariției unui volum postum de publicistică și scrieri confesive ale lui Marin Preda (Creație și morală, ediție de Victor Crăciun și Corneliu Popescu, prefață și note de Victor Crăciun, Ed.

omului, într-unul implicat într-o acțiune violent legionară! (...) Că manifestația de aproape două luni din Piața Universității a părut spre sfârșit să scadă în

Cartea Românească, 1989), Gheorghe Grigurcu încearcă o reevaluare în același timp etică și estetică a autorului *Imposibilei întoarceri*, contestând legitimitatea situării lui Marin Preda în rândul valorilor de prim ordin ale literaturii române si acuzându-i pe exegetii acestui prozator de "fanatism". Nu

doar opera - cu "denivelări, totuși bătătoare la ochi" - a fost supraestimată în acest caz, susține Grigurcu, ci și calitatea morală a autorului, care și-a exprimat constant, și în articole, și în scrieri precum Desfășurarea, "adeziunea față de politica regimului comunist". "Marin Preda nu a avut tăria unei retrageri sacrificiale, a unei asceze prin scris, precum de pildă marele său contemporan Radu Petrescu, acesta într-adevăr neconcesiv, sărac și nepătat până la sfârșitul său prematur". Sau: "Scriitorul e complex, contradictoriu, o puternică, fascinantă prezență în epocă, dar nicidecum un pisc al ethosului...".

Tot în "Contemporanul...", Traian T. Coșovei, scrie empatic despre poezia lui Mircea Dinescu - Între două fraze fierbinți ale istoriei -: "Disident ca atitudine în fața unei dictaturi ce se dorea (...) fără sfârșit și revoltat în poezie, Mircea Dinescu nu este poetul unui moment, ci al unei generații căreia gestul său i-a conferit un plus de încărcătură etică. Versurile sale știu prea bine capcana denuntului oficial iestin, devalorizat de chiar trecerea timpurilor, astfel încât am credința că Moartea citește ziarul este un volm care se va putea citi și peste câteva decenii".

• Nr. 30 al revistei "Contrapunct" se deschide cu un text experimental-satiric despre TVR semnat de Alex. Leo Şerban, Aşteptându-l pe dialoGodot.

Pe aceeași pagină, un articol de Gabriel Stănescu, Să învățăm să gândim!: "Suntem, mulți dintre noi, puși în situația aparent paradoxală de a face democrație fără să știm măcar abc-ul democrației, pentru că nimeni nu avea să ne învețe peste noapte acest abc; suntem puși în situația de a face privatizare fără a înțelege legile pieței libere și ce efecte au ele; suntem puși în situația de a face politică fără să știm de ce nu mai vrem unanimitate".

Călin Vlasie continuă seria tabletelor polemice (Bișnițari, nu vă lăsați intimidați!), răspunzând unor articole din presa pro-FSN despre precedentul text al autorului din "Contrapunct" și admonestându-l, printre altele, pe directorul "Baricadei", Eduard Victor Gugui, care "l-a făcut pecerist" pe Nicolae Manolescu.

Andreea Pora improvizează literar-politic pe tema expresiei "mai bine" din Imnul Golanilor: "Mai bine târându-te decât umblând în genunchi. Mai bine cu mâinile pe piept decât pe trăgaci" etc.

Vladimir Tismăneanu publică un eseu despre *Politică și antipolitică* pornind de la cartea scriitorului și disidentului maghiar György Konrád, Antipolitica.

Herta Müller este prezentă cu un reportaj prozastic apărut în "Die Zeit", prezentat și tradus de Peter Schrager, Un strigăt (Bavaria, stelele tale), în marginea unui reportaj televizat de la emisiunea de limbă germană.

Cristian Moraru (Eminescianismul între venerație și ironie) scrie cu rezerve despre volumul de debut al Ioanei Bot, Eminescu și lirica românească de azi: "Deși țintește oarecum spre exhaustivitate (măcar la nivelul reperelor poetice principale), studiul Ioanei Bot ne lasă într-un fel sur notre soif. El străbate în goană spațiul poeziei contemporane, nu se complică în analize extinse...".

Florin Berindeanu "actualizează" un cometariu despre Ciocorii vechi și noi de Nicolae Filimon (Nicolae Filimon - despre comunism), iar Ion Bogdan Lefter îsi încheie polemica purtată cu Nicolae Manolescu despre destinul cronicii literare printr-o "structură în mișcare" intitulată Mai liber, spre "discursul mixt"! (final polemic), în care combate insuficiența impresionismului foiletonistic.

Florin Faifer comentează volumul O călătorie pe marea interioară de Romulus Rusan (Tema căutării), sancționând "excesul cultural" care duce la ratarea "prizei la real" a relatării.

Revista inițiază o nouă anchetă, referitoare la scriitorii marginalizați/excluși de pe agenda priorităților critice ale momentului. Răspund Val Condurache (un scurt articol despre Literatura exilului) și Dan C. Mihăilescu (Multe, mărunte și pe puncte), acesta din urmă atragând atenția asupra marginalizării unor savanți, erudiți, eseiști ș.a.m.d., ca si a colectiilor educative ale editurilor de dinainte de 1989.

Uiorel Stirbu publică un articol de moravuri culturale postdecembriste: Kafka era un mic copil (în prim-plan, opiniile "mincinoase" ale "oamenilor de bine" pro-FSN). □ Rubrica de "Revista revistelor" comentează pe larg nr. 27 al revistei "22", apelul GDS pentru eliberarea lui Marian Munteanu, intervențiile lui Stelian Tănase și Pavel Câmpeanu în chestiunea agresiunilor minerești și a consecințelor acestora în plan intern și extern, o apărare prin "efect de bumerang" a lui Paul Goma (acuzat de legionarism de Victror Bârsan) ș.a. Este semnalat un număr din "L'Événement de Jeudi" despre 13-15 iunie. În fine, "tânăra" și dinamica revistă sibiană "Euphorion" e comparată (favorabil) cu "academista" ..Transilvania".

• Nr. 30 din "Orizont" conține în deschidere un articol al lui Cornel Ungureanu (*Magie și amor în vremuri de criză*), care prefațează un întreg dosar tematic cu implicații simbolice, antropologice și politice, pornind de la observația că "Ideile mari se degradează, starea de suspiciune înlocuiește starea de reflecție". □ Dintre textele care alcătuiesc sumarul rețin atenția eseurile *Mistic și magic* de Nae Ionescu și *Eros și magie* de Ioan Petru Culianu (în traducere și cu o prezentare de Adriana Babeți).

28 iulie

• "Tineretul liber – Suplimentul literar și artistic" (nr. 30) se deschide cu un articol semnat de George Cușnarencu, *O zi prin orașul de hârtie*, despre abundența postdecembristă a presei scrise: "Mergi pe bulevardul principal al orașului și, peste erupția de hârtie, pune stăpânire pe tine setea. Vânzătorii de ziare au pe tarabe câte o sticlă în apă, tu nu. Nimeni nu vinde o sticlă cu apă. Marile cofetării ale Marilor Restaurante sunt închise, primesc marfă de hârtie sau nu au nimic, puțină apă de băut, dacă nu Coca-Cola, un pahar cu apă dacă nu *Nostro Azzuro* sau *Carlsberg*. Nu e nimic, peste tot ziare, Democrație, Libertate, Manevrabilitate. Ești manevrat din toate părțile de cele 123 de puncte cardinale și alte câteva mii de puncte de acupunctură, ești îmbiat într-o parte sau alta, dar totul este de hârtie, asemenea pozelor, asemenea femeilor cu

sâni de hârtie care nu atrag pe nimeni (...). Fiecărui cetățean îi revine o tonă de hârtie imprimată cu semne, dar nici un pahar cu apă. Apa a devenit mai scumpă decât hârtia, chioșcurile mai rare decât antenele de satelit, în schimb un torent de lavă de hârtie care îți intră în suflet și te transformă în om de hârtie. Opiniile tale devin de hârtie, declarațiile tale devin de hârtie, ura și dragostea ta devin de hârtie, dar prin boscheți, pe trotuare, la colțuri, în fața magazinelor cel mai înfloritor comert: comertul cu hârtie. (...) O abundență de ziare, aceasta-i marfa ce ți se oferă în Oraș, dar cu ea nu-ți poți potoli nici măcar setea de cultură".

Mircea Nedelciu formulează o serie de interogații privitoare la soarta cărții și a scriitorului în economia de piață.: "De la cine așteptăm protecție? Firește, grija pentru patrimoniul cultural național, pentru continuarea creatiei de literatură contemporană revine statului și deci ministerului culturii. El ar trebui să aibă organe specializate și să ceară expres intervenția altor organe (financiare, de poliție) pentru urmărirea câtorva obiective: respectarea legii timbrului literar, respectarea drepturilor Fondului Literar, folosirea măcar la paritate a hârtiei și a spațiului tipografic de către editorii de stat și cei particulari. Apoi, prin pârghii ale legislației se mai pot face unele îmbunătățiri: o carte de consum cu copy-right ieftin (autor străin neasistat juridic la noi sau decedat în urmă cu 50 de ani) să nu poată fi publicată decât de un editor care a scos și una sau chiar două cărți de literatură română contemporană! Etc., etc. Altfel, atâta vreme cât un scriitor contemporan nu poate trăi din munca lui, iar tipografii și editorii de maculatură se îmbogățesc, țara merge singur spre troglodizare. (...) În condițiile de anomie în care funcționează actualmente presa, două categorii de întreprinzători sunt favorizate. Comercianții de senzațional și politicienii fără scrupule. Aceștia vor prezenta orice tentativă de instaurare a unui cadru legal în presă drept o «nouă cenzură», drept un atentat la libertatea de exprimare. Sigur că ei nu vor să plătească daune pentru minciună. Ei nu vor să li se îngrădească dreptul de a produce în totală impunitate scenarii fanteziste care să aducă bani indiferent de urmările lor sociale. Ei nu vor să aibă responsabilități și obligații (ca aceea de a verifica informațiile publicate), ei vor doar bani și putere de influențare".

29 iulie

- "Adevărul de Duminică" (nr. 26) publică un *Dialog la Hollywood cu* scriitorul Petru Popescu, emigrat în anii '70 în America.

  Ualeriu Cristea semnează un comentariu la volumul lui Virgil Ierunca Fenomenul Piteşti (O insulă a ororii): "Transpare, la marii inchizitori și torționari, și intenția diabolică de a demonstra că omul nu e făptura lui Dumnezeu. Cum ar putea fi «făptura lui Dumnezeu» o făptură atât de jalnică?".
- Apare în "Azi" (nr. 91) un extras din volumul Secolul omului de jos de Zaharia Stancu (Ed. Eminescu, 1946) capitolul Fulgere de cerneală și băi de sânge, datat 1 mai 1946 în care era ironizat Corneliu Coposu.

31 iulie

- Potrivit unui comunicat, "Conducerea Uniunii Scriitorilor și unii membri ai Comitetului Director și ai Consiliului Uniunii, au avut o întâlnire cu Președintele Republicii, domnul Ion Iliescu, în cadrul căreia i s-a expus situația gravă actuală a culturii naționale, a cărții de literatură și a publicațiilor literarculturale, din pricina obstacolelor continue în obținerea spațiului tipografic, hârtiei și a unor condiții normale de difuzare. A fost depus un Memoriu în acest sens, solicitându-se soluții urgente și eficiente./ De asemenea, în cadrul discuțiilor, au fost evocate și alte probleme de ordin cultural și social, în ceea ce privește climatul actual în care se manifestă unele tendințe grave de denigrare a intelectualității, a unor oameni de cultură și de litere și a tineretului studios. Aducându-se în discuție situația liderului studențesc Marian Munteanu, s-a cerut găsirea celor mai bune soluții în spiritul democrației și libertății".
- În "Dreptatea", Marin Bucur semnează articolul *A douăzeci și șasea oră*, cu note polemice la adresa preotului și scriitorului Constantin Virgil Gheorghiu, care nu ar fi participat la întărirea comunității exilului românesc și nu ar fi fost un luptător anticomunist, precum Mircea Eliade, Eugen Ionescu, Emil Cioran, Vintilă Horia, Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, Ioana Brătianu, Sanda Sbolojan. Aflat la Paris, trimis de Academie, M.B. a fost martorul unei declarații a părintelui Gheorghiu cum că toți românii care se aflau în capitala Franței, erau securiști: "Gestul acesta m-a determinat să-l evit".

  Matei Marcu recenzează cartea lui Teohar Mihadaș, *Pe muntele Ebal* (1990), "o incredibilă poveste a celui mai intransigent anticomunist din România".

[IULIE]

• Nr. 2 al revistei brasovene "Interval" conține un dosar tematic despre *Eros*, prefațat de un eseu teoretic al lui Gheorghe Crăciun (Iubire, dragoste, amor). □ Sumarul cuprinde texte de Vasile Andru (reflecții confesiv-eseistice: Eros și rugăciune), Zoe Petre (un eseu de istorie antică despre Eros și polis la vechii greci), Paul Grigore (Incitație și antropogonie), Ov.S. Crohmălniceanu (Erosul și avangarda românească), Luca Pitu (Vânătorul de ciori. Prefață cinegetică la povestea povestilor), Andrei Grigor (De la Emma Bovary la Anna Karenina), Simona Popescu (Primul capitol?), Alexandru Vlad (De ce nu a scris un american "Madame Bovary").

Este publicată și o microanchetă "la temă" printre scriitori și artiști realizată de Marius Oprea și la care răspund Călin Angelescu, Dan Arsenie, Dorin Popa, Mircea Nedelciu, Ioan Buduca, Teo Peter (basistul formației rock "Compact"), Cassian Maria Spiridon, Anca Comoți, Mihai Ursachi, Angela Marinescu, Ion Bogdan Lefter, Ioan T. Morar, Liviu Antonesei, Călin Vlasie, Eugen Suciu, Mihai Gavril, Dan Laurențiu, Gheorghe Iova, Neculai Chirică, Eva Lendvay, Daniela Crăsnaru, Paul Drogeanu, M.N. Rusu, Mircea Valer Stanciu, Florin Iaru, Iv Martinovici, Petru M. Has, Lucian Branea, Vitalie Ciuc, Valeriu Sârbu, Miruna Runcan, Dorina Băeșu. La întrebarea "Ce așteptați de la o femeie/un bărbat" se disting răspunsurile: "Să nu voteze cu Frontul!" (Lucian Branea); "Dacă aș fi fost întrebat ce aștept de la Ion Iliescu ar fi fost mult mai simplu de răspuns" (Călin Angelescu); "Totul, de Mircea Cărtărescu!" (Ion Bogdan Lefter); "Ce aștept și de la mine" (Angela Marinescu); "Îți spun mâine și-l iau și pe Brumaru cu mine" (Liviu Antonesei).

De asemenea, în sumar figurează o traducere în franceză din "corozivele" lui Ion Creangă (Histoire d'une pine, trad. Mariana Goujon, Jean-Paul Goujon); poezie de Virgil Mihaiu, Alexandru Musina, Emil Brumaru, Ioan Barassovia, Iv Martinovici, Gary Snyder, Robert Creely (trad. Andrei Bodiu), May Swenson, Thomas Clark, John Berryman (trad. Caius Dobrescu); proză de Eva Lendvay (Obiecte), Ovidiu Moceanu (Împăratul iubirii. Psihofonia a cincea), Anton Nicolae (Totdeauna, dar noaptea...), Gheorghe Iova (texte); o piesă de teatru "antic" de Paul Simon (Omul de veci).

Este reprodus un eseu al lui Nae Ionescu, Iubirea, instrument mistic de cunoastere; totodată, un fragment din lucrarea Dragoste si răspundere (1965) a lui Karol Wojtyla despre *Metafizica pudorii*, în traducerea lui Mircea Valer Stanciu, și - cu o prezentare de Ovidiu Coșuletu - o pildă religioasă a mitropolitului de Blaj Ioan Suciu (1946-1948), "unul dintre cele mai strălucitoare spirite ale biserici greco catolice", mort în închisorile comuniste (Femeia).

Proza străină e reprezentată prin Vladimir Nabokov (un fragment din Lolita, în traducerea lui Zorin Diaconescu), Boris Pasternak (Fără iubire, trad. Alexandru Pintescu), Ruolan Zhang (Căutarea Legii în dragoste, trad. Alexandrina Monteoru), Claude Bonjean (Unde au dispărut bărbații?, trad. Eva Lendvay), Unica Zurn (fragment din Primăvară întunecată, trad. Dan Stanciu) și Henry Miller (Primăvara neagră, corespondență cu Lawrence Durell, Aproape că m-am îndrăgostit de mine însumi, ce oroare!, trad. Cristina Felea).

Marius Oprea realizează un interviu cu părintele Teofil (Nu înțeleg o altă fericire decât o fericire prin iubire).

Alături de prezentări elogioase de ansamblu ale revistelor aliate ("Conversația", "Euphorion", "Pagini literare", "Contrapunct"), "Revista revistelor" conține și semnalări ironic-brevilocvente: "Ultimele numere din «România literară» s-au remarcat prin absența cronicii literare a lui Nicolae Manolescu"; "În «Contemporanul» din 25 mai se remarcă piesa Culoarul cu șoareci de Nicolae Breban, cel mai lung text post-revoluționar publicat într-o revistă"; "Îmbucurătoare este deschiderea spre profunzimile teoretice a lui Daniel Bănulescu, care își exersează nou-descoperitul talent în prezentarea presei. (...) Privind și la numerele din urmă ale publicației, putem observa perpetuarea unei științe vechi a literelor românești; capacitatea de a amesteca tinerii talentați cu veleitarii astfel încât hibridul obținut să nu depășească nota 6 (șase). Depășește media poemul Ieudul fără ieșire" (despre nr. 18 al revistei "Luceafărul"); "Privind caseta revistei «Contrapunct», întâlnim numele lui Ioan Grosan (redactor-sef adjunct), căruia îi multumim pe această cale pentru proza pe care ne-a oferit-o

pentru primul număr din «Interval». Am râs (ha, ha, ha!) când am aflat că autorul o mai publicase. Apoi am stat, ca ardeleni ce suntem, si am cugetat, va fi glumit I.G. sau va fi fiind acesta un simptom. (...) La ancheta «Contrapunct» Literatură și (sau; contra) putere răspund Val Condurache și Monica Spiridon. Îl anuntăm pe domnul Liviu Ioan Stoiciu că asteptăm cererea de copyrigth a ideii anchetei la redactia «Interval». Dacă nu trimite cererea, îl așteptăm pe domnia sa cu orice!". Alte semnalări sunt în schimb contondente: "Dacă «Scînteia» a devenit «Adevărul», «Scînteia tineretului», «Tineretul liber», «Munca de partid», «Democrația» (!!!), de ce nu ar fi devenit și «Săptămâna», «Viața Capitalei». Fără doi mari saltimbanci ai presei comuniste, dar cu Iulian Neacşu (ex-«Leceafărul» în perioada ilustrului N.D.F. - Nicolae Dan Fruntelată) în formație, circul continuă".

Într-un "Drept la replică" prilejuit de editorialul redacțional din primul număr, Ion Topolog reacționează vehement la "exclusivismul" listei de scriitori brașoveni etalate în respectivul text (La interval! Dar nu prin exclusivism): "De-aici, de la acest exclusivism a pornit reacția dezaprobatoare și chiar ieșirea din forma organizată, a multora dintre scriitorii Asociației (respectiv filialei) Brașov - în cadrul recentei adunări de alegere a noului consiliu. Acest exclusivism - evitând termenul - îl exprimă (...) articolul-program... Și pornirea la drum cu «noi și numai noi». Două alineate de nume, adunate cu migală, au fost înșirate orizontal și declarate baza «Intervalului». Ideea e clară: lumea (literară) începe cu noi. Nu e adevărat? Jumătate din paginile revistei le ocupă cucomentarii și creații proprii, o parte din numele înșirate. Dar revista - scrie pe contracopertă - e editată sub egida Uniunii Scriitorilor din România. Și membrii ei, vii și morți, unde sunt? I-am uitat, adică: ia să ne facem că-i uită, să vedem, strigă? Darie Magheru, George Boitor, Domnita Gherghinescu-Vania, Ioan Micu n-au cum să strige – eventual, ca personajul lui Buzura, c-atât ne-a mai rămas – întrucât sunt în lumea umbrelor. (...) Atunci ce să mai zică Iv Martinovici cu diafanele lui cuvinte-culori, Neculai Chirică (o, a sa traducere a lui Villon!), Vasile Copilu-Cheatră, cel mai puternic glas poetic în Ardeal, de la Aron Cotrus încoace, Miruna Runcan, chinuită de dansul dramatic al cuvintelor, Nicolae Stoie cu aceeași împărtășanie a limbii române, foștii membri - Radu Theodoru - ctitor literar la Brașov, cu Vulturul său purtând duhul românesc, Dan Tărchilă, totuși credincios lui Mircea Voievod, Ion Stanciu (...) sau Matei Gavril, ctitor ca și Theodoru, aici la Brașov (...), Mihail Joldea, umblând și el prin lumea vitejilor acestui pământ, Dimitrie Roman, prins într-o vânătoare de berze, Voicu Bugariu, între eseu și Sferă, Ștefan Ioanid, uimit ca un copil-poet, (...) C-tin Cuza, poate cel mai nedreptățit scriitor de-aici, și-n trecut, și-acum (...) Doru Munteanu (...) și alții încă. Numele nu se opresc aici, ca și lista dvoastră (...). «Interval» se vrea – dintru început – o revistă națională. Dar baza națională există, a existat și-a supraviețuit cum a putut. Cu-o generație nouă, spre o etapă nouă, sigur, dar cu toți cei purificați de Revoluție, cu Viorica Mircea și Cristina Onose, Eva Lendvay care ne cam așază literatura lumii peaici pe la Brașov, ba Eva ne-o dădu și pe-a ei – chiar în paginile «Astrei» lui Theodoru, Nadin, Lupu, Stoie, Drăgan, Brumaru, care i-a adăpostit – cel puțin un timp – pe un spațiu deloc neglijabil – și pe Gh. Crăciun, Ovidiu Moceanu, Alexandru Mușina, Paul Grigore, Petru M. Haș și mulți alții. Și-atunci de ce porni «Interval» cu demoliție asupra «Astrei» când, interveliștilor, un timp le fu bună și pita aceea? Fără îndoială, literatura este rezultatul unui permanent dialog între generații – adeseori conflictual – și numai în virtutea acestei legi exclusivismul intervalist beneficiază de o acoperire, dar nu și de un gir. Acesta îl vor da toți scriitorii, cu cărțile lor. Altfel nu se poate, literatura e un drum continuu, și nu doar un «interval». Spre acest consens se pare că s-au îndreptat în cele din urmă – în adunarea menționată – toate spiritele literare, brașovene și aferente. Și pomeniți, și nepomeniți. Speră toți ca puterea să nu mai reușească nici un pact cu scriitorii. Să dea Dumnezeu cel bun și drept să fie așa!".

- Într-un articol din "Ramuri" (nr. 7), Însemnări din groapa cu lei, Mircea Ciobanu dezvoltă câteva reflecții despre România postdecembristă: "Temerile noastre sunt privite cu un surâs al superiorității bune și pe termen lung informate. Ce tot vorbiți voi acolo? Partidul comunist nu mai poate să renască, gata, s-a isprăvit cu el. Voi cereți pentru moartea lui și un act de deces? De unde și până unde formalismul acesta? Şi acum liniște, și acum la muncă. (...) Trebuie să vă obișnuiți cu gândul că trei milioane și mai bine de membri ai partidului comunist n-au avut nimic de-a face cu comunismul. Dintre ei niciunul n-a crezut în utopia marxistă, doar dacă n-a fost oligofren." Cu privire la schimbarea opinia unei largi categorii cu privire la postul de radio "Europa liberă", autorul notează: "Ce s-a întâmplat astăzi și schimbarea unde s-a produs, de vreme ce un număr tot mai mare de oameni vorbesc despre «Europa liberă» cu aceleași cuvinte pe care odinioară ar fi vrut să ni le așeze pe limbă oamenii dictaturii? Unii nici nu-l mai ascultă; destui deplâng lipsa de bună credință a lucrătorilor lui. Poate că răspunsul este la mine. Lumea s-a săturat de adevăr. Lumea e obosită și nu vrea să audă ceea ce știe și ea. Decât conflictul cu tine însuți și cu alții, mai bine liniste, chiar dacă linistea aceasta vine de la minciună, chiar dacă minciuna de acum știi că peste o vreme va da roade monstruoase."
- În nr. 7 din "Steaua" se publică un grupaj despre Alecsandri conținând articole de: Mircea Popa (Veselul Alecsandri), Dan Ciachir (Tanța în secolul trecut), Maria Vodă Căpuşan (Comediograf al vremii sale), Ovidiu Pecican (Alecsandri şi B.P. Hasdeu), Doina Curticăpeanu (Principiul mântuitor), Iordan Datcu (Colecția lui Vasile Alecsandri). □ Al. Vlad semnează un articol despre Nobel vs Nobel. □ I. Negoițescu (Între Felix Krull şi George Manolescu) scrie despre Memoriile lui G. Manolescu, reapărute la Frankfurt sub titlul Omul cu redingotă albastră. □ C. Cubleşan (Melancolia scriitorilor) comentează volumul Monicăi Spiridon Melancolia descendenței (Ed. Cartea

Românească, 1989).

Un grupaj dedicat lui George Uscătescu include: un studiu al lui C. Noica, apărut în "Filosofia oggi", la Universitatea din Genova, Continentul mental trasat de George Uscătescu, poeme ale autorului omagiat, selectate din volumul Autobiografie (1985), un articol al Lilianei Mihuț, G. Uscătescu, un român european și altul al lui Darie Novăceanu, Poezia spiritului natal.

Aurel Rău este prezent cu poemul Rugă pentru poporul român.

De asemenea, merită semanlate articolele lui Pavel Țugui (Îți fac din dragostea mea o platoșe de aur — despre T. Arhezi), Gh. Grigurcu (Antiburghezul Ibrăileanu) și Maria-Ana Tupan (O utopie neagră — despre A.E. Baconsky).

• În "Viața românească" (nr. 7) apare un interviu acordat de Vintilă Horia lui Gabriel Stănescu (*Exilul ca tehnică a cunoașterii*).

Într-o prezentare a volumului *Pe culmile disperării*, de curând reeditat, Gh. Grigurcu propune o imagine oarecum răsturnată a filosofului, pus alături de Lucian Blaga, prin "sevele îmbătătoare, ca un vin tare ale pământului transilvan, dionisiac și orfic".

Prezentând ediția lui Petru Creția, M. Eminescu, *Decebal* Bogdan - Dragoș: Cornul lui Decebal* Alexandru Lăpușneanu*, ca pe un "eveniment editorial eminescian", Nicolae Mecu redeschide discuția asupra întâietății dramaturgiei sau a poeziei în creația eminesciană.

Se publică, de asemenea, un fragment din romanul Oanei Orlea *Un sosie en cavale (Editions du Seuil*, 1986), în traducerea Ioanei Triculescu și cu o prezentare de Florența Albu, precum și un fragment de proză de Ana Blandiana (*Petrecerea*).

[IULIE-AUGUST]

• Apare în "Amfiteatru" (nr. 7-8) un dialog purtat la Paris de Eugène Ionesco, Marie-France Ionesco, Radu G. Teposu și Ioan T. Morar: Eugène Ionesco: "Am vrut să fiu sfânt, dar am aflat că sfințenia nu iubește gloria și-atunci mi-am propus să mă fac mareșal". E.I. despre România: "Paradisul nu-i de conceput. (...) dar sper în acest paradis și sper, ca să vorbim și politic, sper ca România să fie și ea o țară paradisiacă. (...)/ Deocamdată este infernal însă. Am fost foarte mișcat de tot ce s-a întâmplat în țară, nu numai acum, dar și înainte, de mult de tot, când am părăsit-o și când România nu prea mi-era dragă. (...)/ Prea multe brutalități, legionarismul, Garda de fier, eu am plecat din cauza Gărzii de fier și eram cu totul zăpăcit, nu știam dacă am dreptate sau nu, dacă înverșunarea mea e justificată. (...) Am venit în Franța și aici am găsit un grup care m-a primit și m-a împrățișat, fiindcă gândea ca mine, adică eu gândeam ca ei, însă pe urmă au venit și necazurile și-am văzut că francezii sunt niște stângiști. Ani de zile francezii au fost troţkiști, maoiști, comunizanți și am scris ani de zile contra lor, contra îngustimii lor și-am simțit că România îmi redevine dragă. Acum pot să vă spun că sunt din nou român, că mă simt din nou român".

Sub titlul "În toate convulsiile sociale, numai puterea iese în avantaj", Ioan Buduca îl intervievează pe Dan Petrescu.

• Nr. 2 din "Apostrof" se deschide cu un cuvânt al M.S. Regele Mihai I, intitulat La 23 August 1990, care justifică actul din urmă cu 46 de ani din punctul de vedere almonarhului de atunci: utopia continuării războiului împotriva URSS-ului și a menținerii mareșalului Ion Antonescu în funcție (recunoscându-i totuși "comportarea demnă" de "Român credincios"), câtă vreme situatia României fusese deja decisă în culisele marilor puteri. Alături de discursul regelui e paginat poemul Întoarcere din cruciadă de Radu Gyr.

La rubrica "Puncte de reper", Marta Petreu scrie despre Jurnalul filosofic al lui Constantin Noica.

Detru Dumitriu e prezent și în acest număr, cu Amintiri ale unui dramaturg defunct.

La rubrica "Estuar", este omagiat Mircea Zaciu prin două confesiuni, una semnată de Livius Ciocârlie, Secretul iradiant, cealaltă de Ion Ianoși, Un domn transilvănean, și sunt reproduse câteva însemnări "răzlețe" ale criticului.

Stefan Aug. Doinaș scrie despre Critică și personalitate – o meditatie asupra criticii românesti și a destinului criticii în genere.

Ion Negoitescu rememorează relatiile sale cu Mihai Beniuc, în dubla sa ipostază de poet și om al puterii (La moartea lui Mihai Beniuc).

Al. Cistelecan scrie despre poezia lui Ion Mureșan (Însemnări exasperate) în termeni de "voltaj mereu paroxistic" și "consum ontologic": "Niciuna din poeticile tinere n-a atins nici măcar în treacăt acest radicalism al implicării".

□ Rosa del Conte este intervievată de Adrian Popescu (Codul moral nu suportă trădări și adaptări); se reproduce, de asemenea, un interviu luat de Gelu Ionescu lui Vintilă Horia și transmis în 1988 la postul de radio Europa Liberă. □ Centrul de greutate al numărului e reprezentat de o primă parte a unui "dosar" Camil Petrescu (introducere de Mircea Zaciu, rubrică îngrijită de Ion Vartic), care reproduce stenogramele unor ședințe desfășurate în 1952, la redacția "Vieții Românești", unde un comitet de emisari ai regimului (Nicolae Moraru, Mihai Novicov, Ion Vitner, Aurel Baranga) îl confruntă pe "tovarășul Camil" în vederea punerii pe linie ideologică a dramei Caragiale în vremea lui, comandată pentru celebrarea centenarului nașterii marelui dramaturg. Dramaturgului i se reproșează că marele clasic nu apare în piesa lui "așa cum apare din opera lui", că nu i se reliefează "personalitatea creatoare" și că "figura din piesă" nu coincide cu figura dorită și valorificată de regim. "Care este reactia lui Camil Petrescu în cursul «dezbaterilor»?" - se întreabă Mircea Zaciu în preambulul dosarului, intitulat Procesul "tovarășului" Camil: "Cititorul o poate constata singur, cu destulă amărăciune pentru imaginea bătăiosului polemist și cu dezamăgire pentru ireductibilul individualist interbelic: el cedează, acceptă, se lasă «convins». Ceea ce poate scandaliza cititorul neprevenit este însuși faptul că un scriitor consacrat, celebru în lumea lui, cu o operă oricum încheiată, poate accepta să se pună la dispoziția unei mini-inchiziții de București (...), că fostul adversar redutabil al Brătienilor, al lui E. Lovinescu, al «Vieții românești» și «Gândirii», al unor mari gazetari interbelici angajează acum o parodie de dialog cu măștile unei puteri arbitrare, funcționarii ignari ai exproprierii literaturii".

Filosofului Vladimir Jankélévitch i se dedică un material de sinteză semnat de Virgil Ierunca (*Un eretic al filosofiei*), alături de reproducerea unui fragment din volumul *La mort* (1977) — *Ceea ce nu moare nu trăiește* —, în traducerea Ancăi Măniuțiu.

Cornel Regman continuă suita de aforisme "D-ale «Epocii de aur» și nu numai".

Horia Stanca semnează un colaj de note și rememorări despre Petre Țuțea intitulat *Efigia lui Socrate*.

Rubrica "Colonia penitenciară" prezintă un interviu luat de Ovidiu Pecican preotului Eusebiu Cutcan (*În închisoare, fiecare poet era un Wallemberg*), acompaniat de o selecție de poeme de Radu Gyr.

Se reproduce un fragment din romanul *Astra* de Paul Goma.

Se scriu cronici despre volume recent apărute sau reeditate: Mihail Crama (*Intrarea în legendă*), Gib I. Mihăescu (*Rusoaica*), A.E. Baconsky (*Biserica neagră*), Rosa del Conte (*Eminescu sau despre absolut*).

- De la rubrica "Acul de busolă" din "Tomis" (nr. 6) reține atenția articolul intitulat Noua limba de lemn postrevoluționară (semnat de Nicolae Motoc), unde sunt enumerate o serie de expresii (percepute de unii ca demagogice) precum: "oameni de bine", "a milita activ pentru asanarea morală a societății", "modele mentale prestabilite", "ruptură radicală" etc.

  Un nou episod din Amintiri despre literatura de azi de Alex. Ștefănescu cuprinde fragmente despre publicistica lui Radu Cosașu, dar și consemnarea primelor reacții ale scriitorilor la aflarea veștii despre moartea lui Marin Preda: "Ion Cristoiu a început imediat să facă un raționament de politică literară (...), Ioan Adam, după câteva exclamații de consternare teatrală, a intrat în alertă gândindu-se ca șef al secției de cultură - că va avea nevoie urgentă de articole despre Preda. (...) La redacția «Luceafărului», echipa (...) umplea culoarul cu vacarmul stupefacției ostentative", încercând să "contracareze un apăsător sentiment de vinovăție - după ce ani la rând i-au făcut opoziție lui Marin Preda. La «România literară», stăpânea tăcerea și dezolarea. În cursul zilei de azi (duminică) la ora 12 am fost la morgă cu Domnița. Mai veniseră Valeriu Cristea și Doina, Eugen Simion și soția lui, Viola Vancea, Dorin Tudoran, un frate al lui Preda - Gheorghe, parcă, împreună cu un nepot al lui, un copil. Cadavrul lui Preda era așezat în capelă, jos, într-un colț pe o targă metalică. Simion, Valeriu, eu și un om de serviciu l-am ridicat și l-am pus pe catafalc. Avea o figură impenetrabilă gravă, cu trăsăturile nu destinse, ci căzute, ca ale unei măști de plumb. (...) La un moment dat, a apărut cineva din administrație care ne-a rugat: «- Nu vă supărati, trebuie să-l băgăm înapoi la frigider...» La aceste cuvinte, Marin Preda a fost singurul care nu a tresărit".
- În "Familia" (nr. 7), la rubrica "Biografia unei cărți", volumul *Fenomenul Pitești* de Virgil Ierunca este prezentat de Ion Simuț, Tiberiu Cioabă, Adrian T. Sârbu, Train Ștef, Ioan Moldovan.

  Ştefan Aug. Doinaș publică un articol despre *Para-*, *sub- și anti-literatură*, unde încearcă să aproximeze direcțiile în care se va îndrepta literatura română după 1989: "Vor accede veleitarii și

producătorii de texte facile – poate și datorită faptului că modernitatea se revendică azi, în bună măsură de la textualism – la nivelul onorabil al unei producții salubre, fie ea chiar de serie, pentru a vâna nu numai succesul de public, ci și intrarea în istoriile literare? Oare publicul larg va fi acela care creează literatura, sau fiecare scriitor își va crea – după opinia mai veche a lui Mallarmé – publicul său propriu?".

• Apare în "ASTRA" (nr. 7) un eseu al lui Virgil Nemoianu, Despărțirea de eminescianism: "Nu, în România, unde nu se poate încă, dar printre cărturarii români din Apus, observ tot mai des un demers intelectual îmbucurător: o auto-critică a gândirii și literaturii române din ultima sută de ani, și mai ales o distanțare sau despărțire de Eminescu și de moștenirea lui de idei care, până în pragul delui de-al doilea război mondial, și dincolo de acesta, a marcat (...) structurile de chiar (...) ale unei întregi comunități istorice etnice, și sociale. Din Eminescu au descins Goga, Iorga și Pârvan, iar apoi Eliade, Vulcănescu și Noica, chiar și universul blagian (cu mult mai autonom) ar fi greu de imaginat fără o genealogie eminesciană. Categoriile discursului eminescian și jocurile sale de imagini și embleme sunt cele care în preaima primului război mondial constituiau cadrele de referință ale comunicării politice pe ambele versante ale Carpaților. (...) Acum însă văd la Negoițescu și la Ileana Vrancea, la Culianu și S. Damian, la Stahl, Berindei și Vlad Georgescu, precum și la destui alții, semnele unei despărțiri, fie de Eminescu, fie de descendența lui intelectualpolitică../ Nu e nefiresc să fie așa. Din moștenirea politică a eminescianismului s-a constituit una din pietrele de temelie ale mișcării legionare: utopistă, radicală, «tiermondistă». Posibilitatea rupturii de Occident (...) era proclamată tot mai sus și tare de scoborâtorii autohtoniști și tracizanți ai mitologiei eminesciene. Anti-istorismul, pasivitatea și retragerea somnolentă își găseau printre ei aprigi defensori. La etajele inferioare, de Eminescu se puteau ratașa un sentimentalism stagnant și diverse idolatrii vulgare, iar la un nivel și mai de jos, violența sângeroasă își căuta justificarea în teorii a căror genealogie trimitea spre Călinescu și Iorga. (...) Că nu era vorba de o aberație incidentală o confirmă și faptul că în anii 60-70-80 tocmai această producție post-eminesciană își constituie o mască rânjită, de crasă simplicitate, o ideologie de grosolană represiune care vrea să legitimeze totalitarismul orwellian întruchipat de cel mai jalnic dictator al istoriei române. Criticii și romancierii mișcării «protocroniste», naționaliștii resentimentului egalitarist din jurul lui Lăncrănjan, Barbu și Păunescu sau de la suplimentul «Scînteii tineretului» și de la «Luceafărul» (post-1975) sunt desigur cei care au dat lovitura de grație plauzibilității unui post-eminescianism în era modernă, prin scrisul lor mediocru și nociv, prin anacronismul hilar al manifestărilor lor./ (...) Orientările de critică culturală pe care le-am grupat în jurul titlului Despărtirea de Eminescu sunt perfect îndreptățite și coerespund nevoilor actuale ale societății române. Dar ce trebuie în fond să înțelegem prin această formulă? Ce semnatică socio-culturală descifrăm în acest exercițiu de analiză literară sau intelectuală? Dacă este vorba de un simplu mod de a condamna nationalismul primar, anti-semitismul, ruptura de valorile Occidentului, irationalismul ori reducționismele intelectuale de dreapta și stânga, atunci e relativ ușor să obținem un acord etic și politic destul de larg. Dacă e vorba de a-l înțelege pe Eminescu din ce în ce mai mult în contextul său istoric si socio-cultural, iar nu ca pe un arhetip diamantin și ireproșabil, cu valabilitate atemporală și trăsături fixe, acordul va fi poate mai șovăitor și mai puțin entuziast, dar - cel puțin la nivelul publicului mai avizat și mai sofisticat - se va putea obține. Dacă e vorba de o condamnare nediferențiată, globală și exterminatoare a literaturii și culturii române din perioada 1848-1938, adică tocmai din perioada cea mai promitătoare, mai dinamică si mai deschisă a unei istorii care a fost pe foarte lungi portiuni pământie, monotonă și posomorâtă, atunci cred că foarte puțini vor fi de acord. Nici strategic vorbind nu ar fi prea înțeleaptă o «auto-critică» formulată în astfel de termeni, căci ea nu ar face decât să confirme și să întărească tendințele paranoide și suspicioase care (...) continuă să existe în pături largi ale intelectualității române. (...) De altfel, din fericire, criticile culturale mai noi recurg destul de negație, care nu e nici înțeleaptă, dar nici dreaptă sau adevărată. (...)/ Așadar, este vorba aici nu atât de Eminescu, a cărui plasare și judecare istorică poate fi o procedură specializată, cât mai degrabă de a cântări ce valoare poate să mai aibă azi opțiunea de actualizare istorică așa cum a fost ea încercată de o seamă de gânditori și intelectuali români între 1930 și 1980. (...) Ce rămâne sau ce se poate alege din filosofia română la sfârșitul acestui secol? Mai greu răspundem la această întrebare decât la cele privind cazul Eminescu. Când vorbim de acesta din urmă putem indica realitatea palpabilă a unei influente istorice masive (bună sau/și rea); putem oricând indica structurarea și definitivarea lingvistică pe care (fapt social) a procurat-o scriitura lui; putem oricând arăta energia vizionară a unei problematici imaginative care (din nou, fapt social) defrișează mari spații de funcționare intelectuală. Este mai complicat însă de spus prin ce este actuală, prin ce este «utilă», prin ce este racordabilă la preocupările, la demersurile si presupozițiile occidentale (deci, din ce în ce mai mult, mondiale) filosofia post-eminesciană fragment dintr-un studiu consacrat utopiei: La originile utopismului românesc: mentalități și evenimente.

Sub genericul "Dialoguri în lumea post-comunistă", Vasile Gogea transcrie un interviu cu politologul Vladimir Tismăneanu: Sindromul Stalin-Vîsinski.

• Într-un interviu acordat lui Mircea Bârsilă pentru revista "Argeş" (nr. 7), Fănuş Neagu crede că, în perioada următoare, interesul pentru carte va fi înlocuit cu interesul pentru bunăstare, situație în care "scriitorul va începe să dispară". Mai optimist, Mircea Bârsilă consideră că interesul pentru artă, în general, "ține de o structură permanentă a conștiinței umane, ca și nevoia de

religie". În replică, F.N. afirmă: "Nu suntem un popor religios, iar noua Românie nu va fi o Românie culturală. Revoluția a câștigat, literatura a pierdut". Pe aceeași linie se înscriu și previziunile sale privind însăși atitudinea scriitorului debutant: "Mult mai încercat va fi scriitorul tânăr pentru că va fi furat de spectacolul sărbătoresc al vieții și de ușurința de a publica. (...) Îmi închipui că va fi mult prea puțin dispus la sacrificiu. Viața este frumoasă și va fi din ce în ce mai tentantă, încât nu știu câți oameni talentați vor prefera acum meseria de a scrie 8-12 ore pe zi, față de marile, strălucitoarele artificii ale bogăției. Structura scriitorului autentic refuză din capul locului dansul pe scenă. Mă refer la prozatori. Dacă vor să se înscrie într-o istorie a literaturii sunt obligați să se lege cu cătușele de scaun. (...) Proza înseamnă robie. Cine nu știe să fie sclavul unei idei să se facă negustor de cherestea". F.N. evaluează și modul în care libertatea dobândită în Decembrie '89 va influența lumea artistică: "va ului mulți ani gândirea literară românească și se vor face mari prostii în numele ei, în numele ei vom comite mulți dintre noi mari erori. Libertatea înseamnă muncă fără oprire condusă de ideea înălțării unui popor". La final, câteva sfaturi: "Scrisul nu este o zi de duminică. Este ziua înjugării la plug și a acceptării orelor de negură și cădere în moarte. Prea puțini scriitori înviază din literele lor. Prea puțini ajung să fie mari. Cei ce credeți că puteți răbda chinul singurătății înhămați-vă la această treabă. În rest, nu merită pentru că încununarea nu are loc niciodată în timpul vieții. Iar după moarte nimeni nu știe ce va fi. Trebuie să te logodești cu nebunia și să crezi într-un număr câstigător. Si totodată să fii lucid că roata norocului azvârle bila victoriei mai întotdeauna în afara ruletei".

[IULIE-AUGUST]

• Sub semnătura lui Mircea Țicudean, "Echinox" (nr. 7-8) publică Noaptea cutitelor lungi, un fel de reportaj-fictiune, de această dată petrecut/ă în Valea Jiului, la Petrosani, oraș sortit să facă față unei "mineriade a... scriitorilor". Scenele burlești se derulează pe contrasens: "Privesc centrul municipiului de la înălțimea ultimului etaj al unui bloc turn. Incredibil. Orașul acesta pașnic, în care se auzeau până mai ieri doar chiote victorioase ale minerilor, orașul liniştii trandafirii s-a transformat peste noapte într-un adevărat București. Pe străzile cufundate în beznă bântuie hoarde însetate de sânge: SCRIITORII. Scene de groază. Ură, țipăt și vaiet. Cățărată triumfător pe soclul statuii Minerului, Ana Blandiana pușcă dintr-un bici de fabricație străină. Din buzunare îi curg dolarii falși și adevărați, poartă papion și pe fustă și-a cusut săgeți liberale... «Îmi vând țara!» țipă ea, de pălesc în rondou trandafirii. Într-o stație de autobuz o ceată de scriitori forțează oamenii de bine să scrie cu sprayul de pete «EUROPA», «VALORI CULTURALE»... apoi îi întreabă cum se despart în silabe. Cei care greșesc sunt loviți cu stiloul în cap sau chiar bătuți în palmă cu rigla (de unde atâtea rigle?). Teroarea intelectuală e în aer, se condensează uneori și pică în capul oamenilor de bine: cerneală. Cerneala care ucide și destabilizează, cerneala care dizolvă consensul și aduce haosul. În fata Poștei, un individ cu pana otrăvită se amuză injectând cu venin copăceii sădiți de niște bieți copilași, cei cărora, cum ne-a arătat domnul Stark, vandalii le-au distrus afișele cu «Lumea copiilor». Acum le iau și pomii. Omul cu siringa e Octavian Paler, cel care cu câteva ore în urmă teroriza un cartier întreg în fruntea unui commando de poetese. Excitate de vederea sângelui, răscolite de nou-trezitele instincte violente specifice breslei, Daniela Crăsnaru, Constanța Buzea, Ileana Mălăncioiu și Marta Petreu (venită de la Cluj - sinistră solidaritate!) fugăreau prin ganguri și scuaruri mineri firavi strigând lozinci cu caracter dușmănos concepute în dosul unei tonete de înghețată de sângeroșii Ioana Buduca, Gheorghe Țâra și Ioan Groșan: «Madam bovari semoa», «carje setanotră»... Îmbrăcat în verde și încins cu pistoale, Liiceanu proclamă din balconul casei de cultură: «Artă pentru artă». Marea de capete freamătă, mâini înarmate cu înfricoşătoare pixuri (unele cu mai multe culori) despică văzduhul sângeriu. «Nu toți sunt scriitori adevărați (M.D., miner din Petrila). L-am recunoscut printre ei pe domnu' Vadim Tudor». Noaptea și violența de inspirație livrescă pun stăpânire pe oraș. N. Cămărășescu este victima unui DEX catapultat cu o forță demențială de atleticul Petre Mihai Băcanu. Tot cu DEX-uri acționează optzeciștii. Viclean și cu pile la ambasade, Laurențiu Ulici dă cu Brockhausu', iar în geanta PANAM are rezerve de DUDEN. La câțiva spatele lui, Gabriela Adameșteanu și Stelian Tănase «lavizoliunid» ceea ce e în limba engleză. La ora «Actualităților» de noapte, Mihail Creangă și Petre Mihai Băcanu (ubicuu în demonismul său) vând țara. «M-au silit să mă uit la un exemplar din România liberă»își amintește G.H., funcționară la bancă. Un al treilea (Al. Cistelecan, după unii - n. red.) zicea arată-i și douăjdoi, dar țara o vânduseră deja la japonezi prin telexu' ocupat și se certau (...). Oameni umiliți, oameni îngenunchiați, oameni alfabetizați. Cavalerii întunecați ai literei încolăcesc în aer benzi de mașină de scris. Oameni bătuți cu indigoul făcut sul. Oameni de bine. Indigo din străinătate. «Cel mai rău bătea unu' gras de care am și văzut o piesă, îngeri triști, parcă. Zicea că el e Buldozeru' și Falstaf și încă mai cumva și cum prindea un miner, cum începea să-i recite poezii că-i dădea omului sângele pe nas, la unu' i-a recitat vreo treizeci de strofe cred că era Luceafărul. Sub ochii mei a prins-o pe secretara de la fesene și a ținut-o să-i spună cu forța la ureche cuvinte ca Anglia, privatizare, abundență, piață liberă și n-am mai auzit ce că mi s-a făcut rău și am leșinat» (I.G. cetățean din Uricani). Unde a fost poliția? «Poliția totdeauna a ținut cu intelectualii. În București la rebeliune un polițist nu ne-a lăsat să-i dăm în freză la una că zicea că i-a fost profesoară. Acum aia precis face bani falşi şi se droghează. Aşa-i poliția» (A.M., vagonetar). A doua zi... Au plecat scriitorii. Cine i-a chemat? Marin Preda, zic unii. Marin Preda e mort, zic alții. În urmă rămân mașini distruse cu pixul, copaci tăiați cu cuțitul de hârtie, rămân oameni traumatizați și alfabetizați, rămân zidurile scrise. Rămâne SCRISUL, ca semn al nebuniei. Litere, litere și cuvinte și propoziții întregi în acest sfârșit de secol douăzeci".

Același număr din "Echinox" conține versuri de Ion Stratan și proză, cu "cheie" politică, de Caius Dobrescu, autorul povestirii *Rufus, da!*, cu aluzii la recentele alegeri, trăite... în urmă cu două milenii și avându-i printre personaje pe Rufus, Porcius și altele *eiusdem farine*.

Sub titlul *Adevărul. El însuși*, Falvia Ionescu recenzează romanul lui Bedros Horasangian, *Portocala de adio*, despre care, în presa culturală, mai scriseră, până atunci, Eugen Simion, Tania Radu și Ioan Milea. În ceea ce îl privește pe Horasangian, autoarea este de părere că "actul de a scrie devine în mod esențial o tentativă de exorcizare a realului, de intrare în posesie și «îmblânzire» a realului prin captarea lui în discurs".

[Ziua neprecizată]

• În "Meridianul Timișoara" (nr. 9), sub titlul "Lui Sorin Titel nostalgia Banatului i-a rămas în suflet vie", este publicată prima parte a unui interviu realizat de Adrian Dinu Rachieru cu Iosif Titel, tatăl scriitorului. (Continuarea va apărea în nr. 10 și 11.) • În nr. 10 al aceleiași publicații, Platon Pardău rememorează, sub titlul A.E.B. - primul scriitor somer (la rubrica sa de evocări denumită "Emoții"), vechea sa prietenie cu A.E. Baconsky, căruia îi schițează un portret de disident: "Azi, când disidența scriitorilor din anii dictaturii este adesea invocată, ar trebui amintit că primul scriitor disident, poate nu numai din România, ci pe o largă arie socialistă, a fost A.E. Baconsky. «Adus» în București spre a fi ținut departe de nucleul clujean din jurul «Stelei» (...), Baconsky este plasat într-o izolare statornică. (...) Dacă vrem să ne facem o idee despre disidenta lui Baconsky, să-i citim eseurile, versurile, prefetele... Rar scriitor postbelic care să fi fost, într-o atât de mare măsură, «firitisit» cu criticile distrugătoare ale presei de partid. Un scandal în preajma lui Baconsky plutea mai totdeauna în aer. (...) Iar ca «interstiții», criticile la persoană, în ședințele Uniunii Scriitorilor, în Conferințe și Congrese, când i se cerea să-si corecteze «pozitia» și «atitudinea»".

AUGUST

1 august

• În "Azi" apare articolul **De ce tac intelectualii**, semnat de Val. Mureșan, care pune în contrast "intelectualitatea stranie" și "intelectualitatea tăcută", pe prima denunțând-o pentru faptul că s-ar identifica în mod ilegitim cu intelectualitatea în general și că, totodată, ar întreține o nefirească tensiune între "elite" și vulg: "Nucleul ei e format dintr-o parte a inteligenței noastre artistice (scriitori, actori, pictori, arhitecți) la care se adaugă studenți – avangarda lor sindicală plus veleitari de toate categoriile. *Intelectualitatea*

tăcută, masa enormă a celor care au ales continuarea lucrului în bibliotecă sau laborator, face abstracție de minoritatea intelectualității stranii, erijându-se în elita luminată, care întreține artificial o «falie» – ruptura dintre intelectuali și muncitori".

• Într-un articol din "Adevărul", Am și eu un scenariu, Valeriu Cristea se mărturisește stupefiat și descumpănit de felul în care evenimentele petrecute în București la mijlocul lui iunie s-au reflectat în presa occidentală: "Evocări și aprecieri deloc imparțiale, frapând, dimpotrivă, prin caracterul lor violent părtinitor, inspirate de vădite parti pris-uri. Că presa comunistă minte, o știam de mic copil. Că presa occidentală poate prezenta drept adevăr o imagine în realitate foarte departe de adevăr, serios grevată de parțialități și omisiuni - o aflu acum, stupefiat. (...) Într-o nu mai mică perplexitate mă surprind citind declarațiile unor personalități politice de prim rang, care numai neinformate nu pot fi. De ce atunci impresia că ele privesc realitățile românești cu un singur ochi, iar uneori nici măcar cu acela? Sunt prea mic ca să-mi permit să polemizez cu dl. James Baker sau cu d-na Margaret Thatcher. Mă voi multumi să-l citez doar pe dl. Bernard Mourgues, membru al sindicatului «Force Ouvrière», care a adresat autorităților române un protest «pentru brutala intervenție împotriva demonstranților pașnici (s.n.) din București». (...)/ Această reacție a Occidentului (cu notabile excepții și chiar cu câteva excepții de seamă) (...) mi-a confirmat unele supoziții mai vechi (...)./ Nu măpot ascunde, trebuie s-o mărturisesc: da, am și eu un scenariu. Epidemia de «scenarită» m-a contaminat, se vede, și pe mine. (...) Scenariul meu datează din februarie-martie, dacă nu chiar din ianuarie-februarie a.c. Ar putea fi intitulat: De ce nu este liniște în România?, căci își propune să explice tocmai acest lucru. (...) Scenariul se referă deci la perioada postrevolutionară, la intervalul de timp ce începe cu momentul în care luptele iau sfârșit, în București și în provincie. (...) Un teren neted, gol, al vidului politic total se întinde ademenitor în fața ochilor noștri. (...) Rusia se retrage spre marile ei probleme, de rezolvarea cărora depinde supravietuirea ei ca putere europeană și mondială. Nu mai are timp de noi. În schimb, timp de noi are acum Occidentul, care ne si include în sfera lui de influență (Să fie existat o Maltă anti-Ialtă?). Căci cum să rămână o țară mică (sau, mă rog, mijlocie) în afara unei zone de influență?! Prin occident înțeleg și unele tări și guverne dar mai ales unele cercuri - politice, de afaceri financiare etc. În modul cel mai firesc cu putință Occidentul (capitalist) mizează pe partidele noastre burgheze, istorice, conservatoare (în sens englezesc), de dreapta sau de centru-dreapta, renăscute rapid în ianuarie și, iarăși în modul cel mai firesc cu putintă, dornice să revină la putere (...). Occidentului i se raliază, entuziast, partida occidentalistilor dinlăuntrul țării, formată mai ales din intelectuali. Victoria partidelor istorice sau a altor forțe sprijinite de Occident pare sigură într-o tară recent eliberată de comunism și dornică să se «reîntoarcă» în Europa. Ce ar mai putea s-o împiedice? Si totuși planul (...) nu reuşeşte. I se opun, îl dau peste cap doi factori: pe de o parte, un singur om, pe de alta aproape un întreg popor. Un candidat la presedintie si un electorat. Omul – actualul presedinte al României – era singurul dintre opozanții din cadrul PCR cu sanse în alegeri. (...) Nu poate fi deci vorba de un «complot» cripto-comunist (...), ci de o pură întâmplare. Să ne închipuim pentru o clipă că respectivul candidat n-ar mai fi existat în 1990, că între 1971 și 1989 el ar fi dispărut, într-un fel sau altul. În rândurile fostului partid comunist nu s-ar mai fi putut găsi un alt candidat plauzibil. Lupta pentru președinție s-ar fi dat în acest caz numai între ceilalți doi candidați. Mare ghinion, pentru unii, existența acestui om. De unde și ura inimaginabilă pe care și-a atras-o din partea, e drept, a unei minorități, foarte active însă și foarte călătoare (...)./ Celălalt factor perturbator; poporul, care, neîntelegând intentiile Europei, a votat cum a votat (făcându-i pe unii să se ia cu mâinile de cap și să-i tragă poporului, cât e el de mare, una la fund) (...)./ Văzând cum ne «budează» Occidentul, înțelegem că lucrurile nu au ieșit în România așa cum «trebuiau» să iasă. N-au reușit să corecteze prea mult situația nici politica de stradă, manifestațiile «pasnice» încurajate din răsputeri de mass-media occidentală din momentul în care s-a înteles că alegerile, fie ele într-adevăr libere, nu vor da rezultatul dorit. (...) Pe zi ce trece ne convingem că și democrațiile de veche tradiție știu să dicteze. Că ne obligă să mergem pe un drum pe care oricum vrem să mergem cu toții, al democrației și al economiei de piață (...) – e bine. Că ne obligă să vedem numai mineri și bâte iar pe ocupanții de piețe și pe incendiatori să-i numim (...) «demonstranți pașnici» - nu e bine. De la Occident putem învăța multe. Trebuie oare să învățăm și cum să vedem?".

• Sub titlul *După 25 de ani*, Nicolae Prelipceanu transcrie, în "Luceafărul" (nr. 27), un interviu cu poetul american de origine română Andrei Codrescu.

□ Rubrica "Promoția '90" lasă locul, în acest nr. al revistei, unei pagini denumite "Nouăzeci. Foaie lunară de literatură tânără" ce va apărea ca supliment al "Luceafărului". Între editorialul semnat, în această "foaie", de Horia Gârbea (De la gașcă la echipă) și rubrica de cronică literară asumată de Dan-Silviu Boerescu (Plictisul unei poze de grup - despre Xilofonul... Simonei Popescu) este publicat - cu supratitlul Un poem de primă pagină - un mic poem "politic" al lui Daniel Bănulescu, Piața Universității. Sub titlul Mica publicitate literară, Cristian Popescu se exersează în genul ludic și parodic. Lucian Vasilescu dorește să precizeze "coordonatele acestei pagini": "Ereditatea celor care-o scriem este în linii mari următoarea: născuți mai toți în jurul anului 1960, am primit din partea ursitoarelor în dar câte-o cocoașă comunistă și îndemnuri de-a deveni oameni noi (...)/ Printr-o dialectică a nenorocului (...), pentru că am mocnit, sușotit și mișcat în bănci (...), pentru că am sperat și-am crezut în ceea ce s-a întâmplat în Decembrie 1989, pentru că am fost, în sfârsit, contemporani cu bucata aia de istori ca o nastere grea si sângeroasă, pentru acestea toate am aflat că vom fi avansati cămile și puși la munci mai ușoare: de

pildă să rumegăm prin grădina zoo (a politikon-ului), strecurându-ne la periferia pajistii unde pasc netulburati (...) dromaderii de gală de ieri și de azi (...)". Horia Gârbea: "Apartenenta la o promotie, nu numai literară ci și politică, socială, chiar fotbalistică, este o chestiune de opțiune personală. Fiecare dintre noi se aliniază unui anume timp mental care n-are nici o legătură cu acela real. (...) Aşadar, glisând pe axa timpului, fiecare își alege locul unde se simte bine. Trăiesc printre noi pașoptiști de vârstă medie și adolescenți «şaizecişti» precum şi, indiscutabil, sexagenari biologic care sunt (au devenit) optzecişti poetic./ (...) Ne-am zis «nouăzecişti» încă de prin '87, din disperarea că măcar anul '90 ne va aduce puțină libertate și niscai apariții, căci pentru noi robinetul se închisese complet. (...)/ Ceea ce urmează este însă cu mult mai dificil – pentru a marca o epocă și a determina eventual o alta, viitoare, promoția noastră va trebui să devină o echipă, așa cum, de pildă, promoția 80 este. Într-o echipă fiecare își asumă un rol precis. Unii sunt apărători, alții atacanți. Unii sunt rezerve, intră strategic în minutul 75. (...)/ A fi promoție (literară sau de alt fel) nu este un scop în sine ci o consecință a unei luări în posesie a domeniului (literar) în toate părțile lui. Chiar de nu se va întâmpla astfel, nouăzeciștii vor rămâne o gașcă memorabilă, ceea ce face la fel de mult".

2 august

- Vartan Arachelian transcrie, în nr. 2 din "Expres Magazin" ("Săptămânal independent"; director: Cornel Nistorescu; redactor-șef: Radu Budeanu; ulterior, redactor-șef va deveni Ion Cristoiu, revista va apărea cu subtitlul "Informații, reportaje, comentarii"), prima parte a unui interviu cu Petre Țuțea: "Cine sunt eu și ce este lumea în afara revelației?". (Partea a doua va apărea în nr. 3, din 9 august 1990.)
- Nr. 31 din "Tribuna" se deschide cu eseul lui Karol Wojtyla, Legea absorbției rușinii de către dragoste, din volumul Dragoste și responsabilitate, în traducerea lui Mircea Valer Stancu.

  Ion Vlad și Marta Petreu sunt autorii eseurilor În universul irealității (despre Kafka), respectiv Fragmente dintr-un dictionar de sofisme - Paradoxul (despre Lewis Carroll).

  Diana Adamek comentează volumul lui Ioan Lăcustă Calendarul de nisip (Editura Militară, 1990), iar Ion Negoițescu publică articolul Scriitorul Paul Goma - consacrat volumului Din Calicdor, un roman al amintirii, despre satul basarabean. "Din calidor... este străbătut de un lirism pe cât de autentic pe atât de larvar, mai mult transparent decât evident, binevenit într-o manieră narativă cu desăvârsire lipsită de pitoresc. Un plâns lăuntric continuu hrănește acest lirism cu apele lui lustruite, purificatoare. Evocând istoria Basarabiei din vremurile noastre, este firesc ca Paul Goma să nu manifeste prea mare simpatie față de ruși. (...) Tinând seama de întregul operei lui, ca si de locul romanului Din calidor întrînsa, s-ar putea interpreta setea de dreptate a lui Paul Goma ca una paradisiacă: dorul după raiul copilăriei acolo părăsită, în plaiurile natale".

3 august

• Mircea Cărtărescu semnează în "Contrapunct" (nr. 31) un articol de atitudine (Drept cine mă luați?) în care, după ce își recunoaște naivitatea credinței în "zâmbetul" lui Ion Iliescu (repede spulberată de cursul evenimentelor), deplânge politizarea și învrăjbirea lumii intelectuale, avertizează asupra pericolelor acesteia și își precizează noile poziții politice și culturale ("de partea opoziției"), afirmând ferm: "Nu voi amesteca niciodată literatura cu politica" și delimitându-se, diplomat, de asociația "Societatea de mâine": "Din păcate, neglijența, naivitatea și, aș spune, «idealismul» meu, care mi-au făcut numai necazuri în ultimul timp, dar la care nu vreau să renunț pentru că aș renunța la o parte din mine, fac ca lucrurile, în cazul meu, să se vadă altfel din afară. Intru acum în partea cea mai delicată a acestui articol, dar o dată trebuie lămurite lucrurile, și deja sunt în criză de timp. Lucrez în prezent în redacția revistei «Caiete critice», alături de criticii Eugen Simion și Valeriu Cristea. Sunt aici și nu în altă parte, pentru că am dorit un loc de muncă liniștit, într-un domeniu strict literar. Iată însă că, evenimentele evoluând, acest loc de muncă nu mai este atât de neutru și de inocent, căci cei doi critici, pentru care nu stiu dacă mai trebuie să spun că am o deosebită admirație, au luat de mai multe ori, în presă și la televiziune, o atitudine foarte limpede față de evenimentele politice în curs. Simplul fapt că lucrez alături de ei poate implica în ochii altora si o solidarizare cu ideile lor politice. Tot prin autorul Scriitorilor români de azi am devenit și membru al «Societății de mâine», după ce am fost lămurit că e vorba de o asociație strict apolitică. Deja, după o emisiune la televizor cu conducerea acestei Societăți, am început să mă neliniștesc, să mi se pară că am intrat cam adânc pe o filieră nedorită, dar prietenia mea pentru Eugen Simion, deja destul de atacat în presă, m-a făcut să amân orice decizie. Păstrându-mi toate bunele sentimente față de cei doi critici, printre cei mai eminenți din scrisul românesc, mă disociez de convingerile lor politice. De asemenea, pentru că «Societatea de mâine» nu a rămas la idealul ei apolitic inițial, nu mai pot rămâne în rândurile ei". Scrierea articolului e justificată de autor prin apariția, în paginile ziarului "Azi" din 24 iulie, a unui suspect comentariu elogios al lui Romul Munteanu despre volumul Visul: ....azi am cumpărat și eu, pentru prima dată de la apariția lui, acest faimos cotidian, despre care auzisem atâtea orori. Pe pagina a doua, imensă și bine încadrată, cu numele meu scris cu litere de-o schioapă, se întinde cronica semnată de Romul Munteanu. Fireste că nu discut continutul cronicii, n-are nici o importanță de fapt. Cert e că nici dacă mi-aș fi văzut acum câțiva ani o cronică laudativă în «Săptămâna» n-aș fi fost mai șocat. Ce treabă am eu cu oamenii ăștia? Drept cine mă iau? Realmente am sentimentul penibil că se încearcă să fiu cumpărat, cu o ostentație și vulgaritate comparabile cu oferirea de bani unei femei în public. În parte, eu sunt de vină, pentru că m-am lăsat purtat de acest curent, atât de subtil la început. Dar este incalificabil să profiți în felul acesta de caracterul liniștit și retras al unui om, ca să-l târăști cu forța pe un drum care nu poate fi al lui. Nu pot fi cumpărat. Nu există nici un lucru pe care să mi-l doresc cu ardoare în afară de acela de a scrie bine. Nu mă interesează opinia nimănui despre scrisul meu, dacă ea nu privește esența acestui scris, pe care eu îl consider deasupra oricărui context politic sau de altă natură. Cu atât mai mult nu vreau să-mi văd numele într-un ziar care terfelește de luni întregi numele, mai însemnate decât al meu, al Anei Blandiana, al lui Gabriel Liiceanu și multe altele. Prin urmare consider cu totul nulă prezența numelui grupaj dedicat lui Gellu Naum, incluzând: un poem (Tăietorul de diamante, datat iunie 1990), cu o prezentare eseistică a poetului realizată de Valeriu Oisteanu (Gellu Naum - omul pohet), un comentariu de Bogdan Ghiu despre volumul Malul albastru ("Cel condamnat să curgă"), un articol rememorativ al lui Andrei Oisteanu despre o expoziție interzisă din 1986: "Spațiul oglindă" dedicată lui Naum (Demonismul obiectului), un eseu de Simona Popescu despre proza poetului (Proza: o cheie de lectură) și un comentariu al lui Dan Stanciu (O înțelegere a rosturilor, în persoana lui Gellu Naum), poeme dedicate lui Gellu Naum de Alex. Leo Şerban şi Valeriu Oişteanu.

La rubrica "Structuri în mișcare", Ion Bogdan Lefter comntează amabil poezia "naumiană" a lui Dan Stanciu din volumul Imperiul simpatiei, sugerându-i în final autorului să "demonteze din interior suprarealismul" și să facă, astfel, un pas mai departe către "poezia noului mileniu" (Pornind de la Gellu Namu și trecând mai departe).

Tot despre Dan Stanciu scrie și Ioana Pârvulescu (De veghe în "Imperiul simpatiei").

Pe prima pagină, Florin Iaru acuză prelungirile postdecembriste ale structurilor comuniste, care ar fi marginalizat revolta autentic anticomunistă (Securitate, dragostea mea): "La noi, oficialitățile (întâi provizorii, apoi, prin larg consens, definitive) nu au deschis dosarul complet al comunismului. (...) Economia se judecă după legi comuniste. Istoria se scrie cu documente comuniste. Justiția se pronunță cu legi comuniste. Cei care cer abolirea practicilor comuniste sunt înjurați, amenințați, trecuti pe liste negre. Dar, la urma urmei, ce rău ne-a făcut doctrina aceasta, pentru Dumnezeu? Cel puțin mie mi-a făcut. Din pricina neapartenenței la sistem nu mi-am putut face meseria, nu am putut publica, nu am fost primit în Uniunea Scriitorilor, nu am călătorit în străinătate, n-am avut medicamente, nam avut ce mânca, mi-a fost frig și frică. Nimic din ce era omenesc nu mi-a fost dat să cunosc. Iar domnul Valeriu Cristea (ca să aleg un caz decent, și nu clasicul tandem al pupincuristilor Barbu-Vadim) crede că teama de comuniști este o nevroză tanatofobică. L-aș invita să citească măcar ziarul în care publică și va vedea cu propriii săi ochi comunismul apărat cu ghearele și cu dinții. Cine-i vinovat? Nimeni, cu exceptia vândutilor Paler, Liiceanu, Băcanu, Cornea, Blandiana, Tökes!". Concluzia: "REVOLUTIA NU MAI CONTINUĂ! Din 21 Decembrie poporul român a mai înregistrat o înfrângere".

Într-un

articol alăturat, Moralul și morala, Elena Ștefoi sancționează dubla măsură în (auto)evaluarea responsabilităților postcomuniste la nivelul elitelor și al societății: "De o vreme încoace, oamenii pe care-i întâlnesc sunt tot mai dezamăgiți. Fiecare dezamăgit de ceea ce fac, de ceea ce cred, de ceea ce spun altii. Nimeni dezamăgit de sine însusi".

Rubrica satirico-politică "(Para)putere" a lui Călin Vlasie are în obiectiv doi realizatori TV ostili: 13 iulie. Sf. Mc. Arestide Buh-oiul și Cuv. Vartan Haramchelianul.

Sorin Dumitrescu publică un articol polemic (Aflarea în treabă ca metodă de lucru la români) despre "calitatea emisiunilor televiziunii «Codlea»", în care sunt vizați scriitori favorabili noii puteri, de la Cleopatra Lorințiu la "E.S., V.C., A.B. ş.a.m.d.", alături de "nefericitul" Florin Mugur.

Detru Cimpoieșu semnează un text despre relația dintre scriitori și putere (Literatura multumește puterii): "Ar merita să remarcăm că la noi lupta se dă de fapt între paleocomuniști și neocomunisti. Partidele istorice, cu romantismul lor politic, au în această etapă mai curând un rol agremental, decorativ. E la îndemâna oricui să constate, de exemplu, că atacurile cele mai fioroase la adresa domnului Iliescu vin nu din partea domnului Câmpeanu, nu din partea domnului Raţiu, ci din partea unor foste slugi ale lui Ceaușescu. Am în vedere aici inclusiv atacurile de forță, la care au participat și poeți, și studenți, și țigani, dar care au fost organizate și dirijate din umbră de elemente ale fostei puteri. Afirmațiile de mai sus vor dirija în mod sigur o serie de intelectuali (dacă vor binevoi să le ia în seamă), și în special pe aceia care s-au opus regimului lui Ceausescu iar acum se opun lui Iliescu. A-i eticheta drept paleocomunisti pentru simplul fapt că se opun unei puteri etichetate drept neocomunism, este o ofensă nemeritată, cu atât mai mult cu cât unii dintre ei nu au dorit și nu-și doresc nimic altceva decât nițică glorie, eventual și în Occident. Ba unii s-ar mulțumi chiar cu o bursă sau chiar și cu o simplă excursie la Paris. Nenorocirea e, nenorocirea lor dintotdeauna, că nu au destui bani. (...) La fel de tare îi jignește și afirmația că sunt manipulați, că servesc, fără să știe, interesele unor agenturi străine sau ale unor grupări indigene obscure. Sau poate că știu? Unii dintre ei, s-ar părea că da".

□ Rubrica "Revista presei" semnalează acid apariție revistei "Vremea" conduse de Adrian Păunescu (sunt ironizate renașterea Cenaclului "Flacăra" și conține un protest semnat de mai multi scriitori împotriva atribuirii unui sediu impropriu nou-constituitei "Fundații «Nichita Stănescu»" din Ploiești. Uniunea Ziariștilor Democrați protestează, prin liderii ei, împotriva practicilor revistei "România Mare", iar nou-înființatul săptămânal satiric "Cațavencu" e lăudat pentru publicarea unui articol din 1951 al lui Ion Iliescu.

• În articolul *Un trubadur al dictaturii*, publicat în nr. 29 al revistei "22", Gheorghe Grigurcu polemizează cu Eugen Barbu, care, într-un text din «România Mare», acuzase postul Europa Liberă ("o cloacă de agenți străini" – în expresia autorului *Princepelui*) de atitudine antiromânească: "Cu o patimă

sumbră, (...) se lansează într-un șir de invective la adresa redactorilor de la Europa Liberă. Să-i dăm cuvântul: «Plătiti în mod oficial de americani (de ce oare?), mercenarii de acolo mai luau bani și din tescherelele mai multor servicii secrete, în special din Est, ba chiar și din mâna darnică a securității române. (...) De ce deplângeau soarta poporului român mâncător de salam cu soia și de ulei de rapiță, în vreme ce ei încasau cam 3 000 de dolari pe lună, li se aburea berea Tuborg în frigiderul Bosch și schimbau autoturismul o dată la doi ani? Cum vorbeau ei cu gura plină de bucate alese despre foametea din România?». Să ne întrebăm mai întâi cu ce materie imundă e plină gura prozatorului din care cităm! (...) Şi mai la vale: «Fidelă stăpânilor care o duc de zgardă, respectiva instituție a dovedit și ea în lunile care s-au scurs de la începutul acestui an că nu Ceaușescu îi stătea în gât, ci România. Proba e simplă: Ceaușescu e mort, atunci de ce se continuă bolboroseala de la München, Paris, New York?». Eugen Barbu are reflexul ancilar, adică servitoresc. Slugă el însuși al unui despot, vede peste tot raporturi dintre slugi și stăpâni. Rândaș în atenansele unei tiranii de excepție, nu e capabil a trece dincolo de spațiul cu miros pestilențial al acestora".

Un interviu luat de Gabriela Adameșteanu istoricului Mihnea Berindei - unul dintre fondatorii Ligii pentru apărarea drepturilor omului în România - ("Reacția societății civile a fost foarte bună") abordează subiectul mineriadei din 13-15 iunie.

□ Sub titlul Vrem dreptate, nu procese înscenate!, revista publică o serie de mărturii ale unor victime ale evenimentelor din iunie 1990.

Un interviu luat de Raluca Barac politologului Vladimir Tismăneanu ("Paradoxul român") abordează subiecte precum "violența în România postrevoluționară" sau "ingeniozitatea manipulativă" a puterii reprezentate de FSN.

- În "Orizont" (nr. 31), Ioan Crăciun realizează un interviu cu Gheorghe Grigurcu (*Mă obsedează oamenii buni*). Gh.G.: "Mă obsedează oamenii buni ai noștri. Cei care nu sunt înțeleși. Cei care nu sunt integrați circuitului nostru de valori! De pildă, există o mare rezervă față de scriitorii care au ales surghiunul. (...) Faptul că Virgil Ierunca și Monica Lovinescu care au ținut trează conștința literaturii noastre venind în București au fost injuriați pe măsura unei meschinării balcanice care stăpânește la noi. (...) Alegerile recente au demonstrat cât de dezorientat este poporul nostru, cât de puțin își cunoaște interesele. (...) Nu mi-l închipui pe Marin Sorescu plângând, așa cum nu mi-l închipui pe Dem. Rădulescu într-o tragedie. Marin Sorescu are umorul subtil al lui... Alexandru Bârlădeanu!".
- În "România Mare" (nr. 9), Radu Theodoru semnează articolul *Obrăzniciile* și urmările metafizice ale domnului Andrei Cornea.

4 august

• "Tineretul liber – Suplimentul literar și artistic" (nr. 31) se deschide cu editorialul lui Sorin Preda, *Galaxia Guldenburg*: "Inflația bate la ușă. Bate e un

fel de-a spune. Așa suntem noi; ne exprimăm frumos, în metafore și comparații. Nu ne rămâne decât să ne obișnuim cu gândul și cu noile prețuri. Cum scrie la (pe) carte. Romanele din cândva celebra colecție «5 lei» deja au sărit la rotunda sumă de 20 lei. Nimic nu se pierde, totul se rotunjește. Și se reeditează. Un pol Doxul. Un pol aventura. Fără copyright, fără ISBN sau timbru literar. Ediții pirat? Termenul pare mult prea dur. Să le spunem deci reeditări private. Îmbinăm și noi ca toată lumea utilul cu plăcutul, cartea cu rigorile economiei de piață".

Adrian Costache semnează articolul Despre Identitatea scriitorului: "În răgazurile lui, pe care are datoria să le caute, statul trebuie să știe să și-l apropie și chiar să-l protejeze pe acest artist vulnerabil, odată coborât în stradă. Apărându-l pe el apără spiritul profund al culturii. Apărândul pe el, se apără de fapt cu inteligență pe sine".

Sorin Preda îl intervievează pe Aurelian Titu Dumitrescu: "...de la un vers mare poti ajunge la o operă mare. Faptul că reusesti sau nu această trecere e o chestiune de caracter. El [Nichita Stănescu] m-a învățat să învăț (sic!) pe textele marilor poeți ai lumii. (...)/ – Întorci spatele generației '80 căreia îi aparții ca vârstă sau mi se pare mie?/ - Legăturile mele cu generația '80 sunt mai degrabă cu prozatorii - cu Stelian Tănase, cu tine, cu Ion Cristoiu. Mai târziu, Nic Iliescu și Stefan Agopian. Nu-ti ascund faptul că la Cenaclul de Luni am fost timp de doi ani. Schimbul viu de idei m-a influențat cumva. De acolo am rămas cu un sigur prieten: Mariana Marin. Mai târziu, Traian T. Cosovei./ - Te consideri un nedreptățit al criticii? Mulți optzeciști au suportat rele tratamente din partea editurilor, cenzurii, criticilor «de bine»? În discuție e vorba de poezia sau de persoana ta?/ - E greu de spus. Ostilitatea nu face asemenea distincții. Motivele sunt clare pentru mine; de pildă, o anchetă de librărie, publicată cu ani în urmă în «Supliment» a deranjat foarte mult. Acolo spuneam foarte clar ce cărți, ce scriitori nu se bucură de atenția cititorilor. Am declanșat o furie a orgoliilor scriitoricești. Apoi legătura mea cu Ion Gheorghe mi-a adus necazuri. De asta s-a și spus despre mine că sunt «marea speranță roșie». Judecând după numărul de articole, am fost mai contestat decât, să zicem Mircea Cărtărescu sau Florin Iaru. (...) M-a salvat Nichita Stănescu care m-a îndemnat cu viața și autoritatea lui să-mi iubesc în egală măsură poezia și semenii./ - Ai avut mulți mentori sau, în orice caz, mulți sunt cei pe care îi recunoști. Ai luptat pentru asta, ai avut și noroc. În biografia ta unde ar fi locul lui Adrian Păunescu?... Cum l-ai descoperit?/ - E greu de spus. Întâlnirea cu Păunescu e mai puțin importantă pentru poezia mea, deși când am început să scriu puteam fi atras mai ușor de maniera păunesciană. Cu Păunescu foarte important a fost însă contactul direct. De la el am învățat, atât cât mi-a stat în putință, gazetăria și dorința de a face bine celorlalți, de a-i ajuta. (...) Cu Păunescu am stat neîntrerupt peste 100 de zile și nopți în turneele cenaclului. Dormea puțin, avea o putere de muncă ieșită din comun. A ajutat mii de oameni și acum mă întreb unde sunt ei? Așa repede l-au dat uitării?".

• În "Azi" se publică articolul-pamflet Conu' Alecu: Monsieur Paleologu n'a pas peur (de Alexandru Catană): "Este privilegiul unui mare om de cultură de a săvârși greșeli, iar Monsieur Alexandru Paleologu s-a bucurat de acest privilegiu [N.B. – privilegiul de a fi trimis ambasador la Paris de către o Putere pe care o critică în permanență] prin însăși structura sa temperamentală". "Este libertatea domnului Paleologu de a face parte din GDS si de a fi loial fată de ideologia și logosul acestui grup care l-a dimensionat și determinat spiritual în ultimele sapte luni", dar – crede autorul articolului – un diplomat profesionist ar trebui să rămână loial guvernului care l-a mandatat.

5 august

• Sub semnătura Gh. G.[rigurcu], este publicat în "Dreptatea" articolul Adrian Păunescu, un precursor al Revolutiei?, care se vrea "o ripostă fermă" la încercările de reabilitare a poetului de curte. Criticul se războiește cu un articol din ziarul "Gorjanul" (21-22 iulie 1990), intitulat Păunescu redivivus, scris după reluarea cenaclului "Flacăra" pe stadionul municipal din Tg. Jiu. Asazisele "inconformisme" ale poetului, câte un "protest moale", unele vituperații împotriva "analfabeților" din nomenclatură, ar fi fost "iritări de moment" sau încercări de a se "pune bine cu viitorul". Față de unele afirmații din articolul citat, cum că cenaclul "Flacăra" ar fi fost un "remarcabil fenomen ce s-a suprapus aproape două decenii peste platitudinea unei culturi naționale încătușate, spre a promova valoarea în sensul cel mai bun al cuvântului, istoria adevărată, dreptatea, respectul și iubirea față de om", educând o "întreagă generație de tineri, în fapt cei care au luptat în primele rânduri ale Revoluției", Gh. G. adoptă o poziție de respingere fermă: "Deci acesta ar fi fost pedagogul sublim al națiunii, părintele spiritual al Revoluției! Deci bardul numărul unu al lui Ceaușescu ar fi fost nici mai mult nici mai puțin cel ce i-a înarmat pe copiii Revoluției cu sentimentele și argumentele anticeaușiste, care i-au condus până la sacrificiu! Echivocul, licențiosul, diversionistul cenaclul «Flacăra» n-ar fi fost o expresie notorie a platitudinii «culturii» totalitare, ci o opoziție la această «cultură». N-ar fi stimulat servilismul, deruta, imbecilizarea, narcoza prielnică tiraniei, ci vezi Doamne, «valoarea», «istoria adevărată», «dreptatea, respectul față de om» etc. (...) Cum poate un om care gândește cât de cât responsabil să ne înfățișeze rău famatul cenaclu «Flacăra» drept o pepinieră de eroi?".

7 august

• În "Cuvântul" (nr. 28), la rubrica intitulată "Contacte", Radu G. Țeposu transcrie un interviu cu Paul Goma: "Istoria și experiențele se fac pe propria piele". Chestionat în legătură cu educația politică precară a românilor, P.G. se referă la absența din spațiul românesc a literaturii de tip samizdat: "Şi-acum, fiindcă suntem scriitori și vorbim o cheste scriitoricească, nouă românilor ne-a lipsit fenomenul samizdat. Noi trebuie să fim conștienți de asta, nu ca să ne facem reproșuri de-acum încolo câte zile vom avea, ci pentru a nu ne pune tot felul de întrebări retorice, da' cum se poate, domnule, ca noi, românii, să fim pedepsiți atât de rău, să ne dea istoria în cap cu ciomagul? Păi, uite că există explicații pentru că scriitorul nu a fost în locul în care trebuia să fie...". Goma consideră că efectele comunismului asupra mentalității cetățenilor țării s-au văzut în special la primele alegeri de după 1989 și cu ocazia violențelor din Piața Universității din 14 și 15 iunie 1990: "(...) rușii ne ocupau, dar ceea ce era mai grav era că rusii erau purtătorii unui regim comunist care ne-a pătruns și care a dat rezultatele o dată la 20 mai în alegeri, din străfundul, din măruntaiele poporului român și, mai apoi, a dus la evenimentele cu așa-zișii mineri, eu zic aşa-zişii mineri, dar printre aşa-zişii mineri nu erau toţi securişti, erau chiar și mineri, iar ceea ce e mult mai grav este că printre trectori, printre privitorii din orașul București, capitala tării, în plină zi, în plină lumină erau oameni care nu erau nici fosti colonei de securitate, nu erau nici foste dactolografe în comitetul central, nici chelnerițe". Scriitorul își exprimă nemultumirea față de faptul că este perceput în special în calitate de contestatar al lui Nicolae Ceausescu, iar nu ca romanciar si vorbeste despre "redebutul" său pe piata literară românească, cu Gherla și Culorile curcubeului, ambele editate de Humanitas, recunoscând că revenirea aceasta este o încercare de recuperare a timpului în care în țară nu a avut drept de semnătură (1970-1977). În ceea ce privește "păcatele" scriitorilor în epoca dictaturii, Goma își amintește: "În timpul lui Ceaușescu era un mare păcat, chiar dacă oamenii îl comiteau din constrângere, că omul este din carne și din sânge, nu?, are copii, trebuie să mănânce. (...) Era păcatul de adulare (...). Unii scriitori (...) își făcuseră loc de închinare din partid. Eu, ca fost deținut politic (...), eu știu un lucru pe care va trebui într-o zi să-l recunoască supraviețuitorii acelei perioade cumplite, că comuniștii erau niște bestii, securitatea era compusă din fiare, dar niciodată, nici partidul comunist, prin activiștii lui, nici securitatea poporului, cu pistolarii ei nu au pus pistolul în spatele lui X sau lui Y zicând: «Scrie o poezie de laudă pentru partid, că altfel te împușc». (...) Îmi amintesc, de pildă, că eram la «România literară», eram redactor (...). Deci când trecea securistul de serviciu de timpul acela, Vasile Băran care fiintează și astăzi și cerea: «Mă, zicea. E 23 august. Mazilescule, scrie ceva despre 23 august!». La care Mazilescu îi răspundea cu o înjurătură, îl trimitea în mama dumisale. Sorin Titel zicea: «Nu scriu». Marcel Mihalas zice: «Nu scriu». Dana Dumitrescu (sic!) zicea: «Nu scriu». Ei refuzau. Pentru că, de pildă, lui Dimov, lui Caraion și mie nici măcar nu ne cerea. Noi făcusem puscărie și nouă nici nu nu se cerea. Dar vreau să spun că Mazilescu ar fi fost în principiu obligat. El refuza. Ei, ce i s-a întâmplat lui Mazilescu? Nu i s-a întâmplat nimic. Era suficient să ai această tărie extraordinară, să refuzi să-ti fie prins degetul întrun angrenaj".

8 august

- În "Adevărul", Theodor Codreanu publică un articol dedicat lui Edgar Papu, Umilirea culturii: "Edgar Papu împlinește, anul acesta, 82 de ani. Apariția Excursului prin literatura lumii ar fi trebuit să constituie o sărbătoare atât pentru savant, cât și pentru viata noastră culturală. Însă orice zguduire socială aduce cu sine nu numai o criză a valorilor morale, economice și politice, ci și una a culturii. Trebuie s-o spunem deschis, trăim o profundă criză a valorilor, o confuzie generală în care scriitorii au fost surprinși nepregătiți din cauze care ar merita o invvestigație specială, fiindcă și din acest punct de vedere revoluția română se deosebește de ceea ce s-a-ntâmplat, Bunăoară, în Cehoslovacia sau în URSS. De aici, obsesia unui «complex Havel» la noi, menit să-i contrarieze pe intelectualii nostri care s-ar fi vrut în postura celebrului dramaturg și totuși au Inregistrat eșecuri regretabile în alegerile de la 20 mai fie și-n postura de candidați pentru cele două camere. (...) Prima grijă a celor care au pus mâna pe posturile-cheie în sfera culturii a fost înlăturarea cât mai rapidă și eficientă (prin propaganda compromiterii) a intelectualilor indezirabili din încurcate pricini. (...) Drama e că, pe lângă lichelele fostului regim, au căzut în cursă și personalități incomode, dar a căror valoare și conduită n-ar fi îngăduit asemenea nedreptate. Edgar Papu este unul dintre exemple și nu cel din urmă. Creator al ontologiei stilurilor în cultura europeană contemporană, Edgar Papu face parrte din Familia dispărută a lui Mircea Eliade sau Constantin Noica. Își poate îngădui o «revoluție» să măture din calea sa o astfel de personalitate? Întrebarea e cu atât mai dramatică, cu cât Edgar Papu a fost, ca și Noica sau Adrian Marino, o victimă a regimului comunist".
- Sub titlul Şi dacă nu spun ce am de spus îmi pierd identitatea!, apare în "Azi" un interviu cu ministrul Culturii, Andrei Pleșu, care se plânge că nu are posibilitatea de a se exprima în nici o publicație importantă și că "presa a dinamitat conceptul valorii". Deși conștient că intelectualii români postdecembriști "nu au experiență politică" și că "în loc să facem opoziție, facem disidență", Pleșu conchide: "GDS a evoluat spre radicalizare, dar e mai bine să te înjure Blandiana decât să te laude Eugen Florescu. O campanie denigratoare e la îndemâna oricui: e ușor să spui că lorga a fost un ministru prost, că Goga a făcut politică de dreapta, că Sadoveanu a făcut concesii comunismului... Dar e «productiv» să spui asta? Ne putem permite să ne vestejim valorile căutându-le găurile din jiletcă?... Eugen Ionescu se declară [acum] «golan»... (de ce ne miră?). E în spiritul atitudinilor lui de-o viață, în care fronda, extravaganța, lipsa de complezență atârnă greu. Sau e, poate, expresia unei convingeri de conjunctură. Ce facem? Îl luăm peste picior? Îngăduim unei țâfne anonime să-l pună pe lista, trist bășcălioasă, a unui «guvern în exil»? (...) Citești zilnic lucruri năucitoare... Mari poeți îl compară pe Nica Leon cu Eminescu. Foști activiști denunță foști activiști. Foști jurnaliști scatofagi îi demască pe unii dintre foștii lor colegi drept neocomuniști [N.B.: este dat exemplul revistei

«România Mare»]. Cărtărescu e indignat că îl laudă Romul Munteanu [în paginile ziarului «Azi»] și e jenat că e prieten cu Eugen Simion. Totul pare desprins dintr-un carnaval tragic, amețitor, explicabil doar ca un puseu de febră al unei populații obosite, traumatizată sufletește, neînvățată încă cu aerul tare al libertătii".

• "Dimineața" anunță înființarea Uniunii Epigramiștilor din România cu ocazia celui de-al XV-lea festival desfășurat la Brăila, la care au participat asociații și cluburi ale epigramiștilor din zece orașe ale țării.

9 august

- Într-un text din "România literară" (nr. 32), Jurnal de vacanță, Eugen Simion povestește o întâmplare cu tâlc, ilustrativă pentru climatul intelectual postdecembrist: "Cobor pe strada Apolodor să fac o scurtă plimbare, dar napuc să fac trei pași că dau nas în nas cu un vecin care se întoarce de la cumpărături. Până de curând mă întelegeam bine cu el. Om pasnic, încercat de suferință, discret cu literatura pe care o face. (...) De la o vreme însă vecinul meu s-a schimbat mult. Când mă vede, întoarce privirea în altă parte, dacă se întâmplă să ne întâlnim pe scară abia catadicsește să-mi răspundă la salut. Este mereu grăbit și fața lui, până acum blajină, subțiată de durere, a căpătat asprimi biblice. Si-a lăsat o barbă de apostol, mersul lui este hotărât și tăcerea lui e cruntă. (...) N-am înteles motivul pentru care a devenit asa de îndârjit și de nesociabil, și am căutat să-l provoc la o discuție, așa, ca între vecini. N-a acceptat-o. Nu avea timp. L-am lăsat atunci în pace și am acceptat jocul lui. (...) Ce rău i-am putut face de și-a modificat atât de radical comportamentul fată de mine? Misterul l-a dezlegat zilele trecute un alt vecin, mai tolerant cu mine. (...) «L-ai văzut pe X – zice el indicând numele vecinului supărat – scrie la ziare. Combate bine. E tare, domnule, e tare, nu-i iartă pe ticăloși... Polemist de forță, ce crezi dumneata?! Apropo, te-a combătut și pe dumneata, nu trebuie să te necăjești. Ce vrei?, polemica-i polemică, zice bine ce zice, are verb...». (...) Eu, ascultând, încep să mă dumiresc de ce vecinul meu se arată așa de supărat, de ce mă ocolește și nu-mi răspunde la salut. El, cum ar veni, combate abitir la gazetă, mă injuriază și tot el se supără. Nu-i normal? N-ar fi, dar de la o vreme normalitatea a devenit o anormalitate. Unul îti face, să zicem, o porcărie și, înainte ca tu să prinzi de veste, se supără, devine intolerant și agresiv. (...)/ El se supără pe mine pentru că el mă combate prin gazetă pentru opiniile mele sociale...".
- În recenzia sa la volumul lui Teohar Mihadaş, *Pe muntele Ebal*, Costin Merişca apreciază, în "Convorbiri literare" (nr. 25) "realismul relatării şi arta portretului", însă este de părere că autoaureolarea evidentă nu este de dorit, căci "vrem să prevenim pericolul improvizării cu orice preț a unor atare modele la viitorii memorialişti". Recomandarea vine în urma constatării că "aproape toți din jur au cusururi, numai autorul traversează călare infernul, ca un Făt-Frumos imperturbabil şi fără prihană".

10 august

• În nr. 32 al săptămânalului "Contrapunct", Mircea Nedelciu publică articolul Mircione, fă-mă să-nțeleg!, în replică la textul lui Mircea Cărtărescu Drept cine mă luați?, apărut în numărul precedent al revistei; M.N. face o precizare ironică: "Nu utilizez formula per-tu decât până la «risipirea ambiguităților». De mâine s-ar putea să nu-i vorbesc lui Cărtărescu decât cu Dumneavoastră": "Sincer să fiu, n-am avut niciodată impresia că asupra lui Cărtărescu-poetul pluteste ambiguitatea. El este un scriitor de valoare. Clar. Fără nici un fel de ambiguitate. Din acest motiv, și numai din acesta, la revista «AVANT-POST» (revistă a grupului de reflecție socio-culturală «Societatea de mâine») unde funcționez ca redactor-sef m-am bucurat să am colaborarea lui la primele două numere apărute până azi. În numărul unu eseul O previziune. Poezia și prima parte a unui interviu luat de poet prozatorului Augustin Buzura, iar în numărul al doilea continuarea respectivului interviu. (...) După părerea mea, această ambiguitate s-a născut dintr-o dublă confuzie. Mai întâi, când a devenit membru (de fapt nu a devenit pentru că nu a completat un formular de înscriere și nici nu a plătit o cotizație; ca și mine de altfel, care sunt angajatul Societății pentru a scoate revista ei, strict apolitică), MC a confundat «apolitic» cu «de opoziție», iar atunci când a declarat «Nu mai pot rămâne în rândurile ei (ale Societății de mâine)» poetul a confundat «apolitic» cu «de partea puterii». (...) De când o cronică la un volum publicat e o tentativă de cumpărare? De ce? Conținutul cronicii n-are importanță? Și ce înseamnă să nu amesteci literatura cu politica? Să accepți numai cronicile din ziarele de opoziție și să le interzici celor guvernamentale să publice cronici la cartea ta, indiferent de conținutul acestora? Mircione, fă-mă să-nțeleg! Ambiguități ar mai fi în acest articol de risipire a lor («Cele două săptămâni în care am fost, seară de seară, în Piață... rămân singurele momente din viața mea în care m-am simțit, socialmente, util»!!), dar eu nu mai am decât o singură întrebare. Tu sau dumneavoastră?". □ Pe prima pagină: un articol politic de Traian Ștef (*Păguboșenie să fie?*) și o tabletă, de asemenea politică, a lui Florin Berindeanu (Bulevardul Victoria democrației), cu reflecții despre Silviu Brucan, monarhie și arestarea lui Marian Munteanu.

Într-un scurt articol intitulat **D'ale** (carnavalului) democratiei, Elena Stefoi taxează "noul oportunism politic" din lumea literară: "Cum, în «epoca de aur», redactorii literari și editorii cu o operă proprie îl publicau (răsuflând uşurați) pe «poetul» Ion Potopin și susțineau (justificând în fel și chip) interzicerea lui Ștefan Aug. Doinas, azi li se pare normal (dacă tot se află de aceeași parte a... «baricadei») să nu-i «deranjeze» literatura semnată de Nor sau de Gugui dar să-i «jignească» fără măsură opțiunile politice pe care Valeriu Cristea nu se sfiește să și le asume". □ Călin Vlasie publică o tabletă politică (Ne-am restructurat!), Monica Spiridon semnează un eseu de atitudine (O reiterare a fenomenului Pitești?) despre imposibila egalitate socială ("Egalitatea este un mit"), iar Ioan Groșan, un pamflet despre senatorul

Romulus Vulpescu și obsesia propagandei antinaționale (Ministerul lu' Jeanette).

Este publicată o "scrisoare" a lui Paul Schuster către Mircea Dinescu, însoțită de un poem (La treabă). Textul, vehement, atinge problema relațiilor lui Ceaușescu cu Occidentul și diferite traume ale culturii române. Optiunile sunt în consecintă: "Nu tăgăduiesc nimănui dreptul de a-i diviniza pe Eminescu sau pe Sadoveanu, de a prefera dulcele ghiers românesc stihurilor muscătoare ale lui Arghezi și prozei satirice a lui Caragiale, dar revendic dreptul la preferința inversă, fără să fiu înjurat. Să-mi fie cu iertare, dar nu pot gusta idilismul (Sadoveanu, Pillat), a-istorismul (Blaga), «aiurismul modernist» (Tepeneag, Ivănceanu), istoricismul (Delavrancea, Hasdeu/ce grotesc, ce megaloman mormântul său de la Bellu!), șovinismul (Eminescu), fascismul (Crainic). Să terminăm o dată cu dictatura criticii, recepției literare, cu descriptii arbitrare (Călinescu), cu canavale obligatorii (manuale de istorie a literaturii române). Nu putini dintre susnumiții au fost cooptati la programele «Cântării României» – eu prefer pe cei imuni față de asemenea programare". 🗆 Cristian Moraru scrie despre Rugati-vă pentru fratele Alexandru de Constantin Noica, "Bietul Stalin" (încă o dată despre etica mărturisirii), iar Emil Paraschivoiu semnează un eseu de speculație lingvistico-politică (Din lumea celor care (ne)cuvântă) în jurul unor termeni inflaționari (autoritate, libertate, democrație, pluralism etc.).

La rubrica "Structuri în mișcare", Ion Bogdan Lefter comentează parcursul poetic al lui Valery Oișteanu ca pe un caz particular de "reîntregire a familiei" literaturii române cu scriitorii emigrați în perioada comunistă (Intercontinentala). Alături, Alex Leo Serban scrie despre Aforismele iconice ale lui Valeriu Oisteanu, ilustrate cu mostre de textimagine ale lui V.O. (un poem cu titlu elocvent: *Unde ai fugit, golanule?*).

□ Sunt publicate în acest număr grupaje poetice de Simona Popescu, George Almosnino, Anamaria Pop și Ioana Maria Lazăr, proză de George Ardeleanu (Metroul, alte secvențe) și Ioan Mihai Cochinescu (Promenada).

Liviu Antonesei semnează o Scrisoare deschisă lui Dan Petrescu, în care își exprimă solidaritatea amicală cu pozițiile politice ale acestuia, elogiind coerența ante- și postdecembristă a atitudinii lui Dan Petrescu.

Marta Petreu relatează – pornind de la "rețeta" expusă de Eugen Ionescu în Nu – tribulațiile umilitoare ale pregătirii primului număr al revistei cluiene "Apostrof" (Cum se naște o revistă).

Alexandru George atrage atenția, într-un text cu valoare de memento (Morți și strigoi), asupra răului comis în anii stalinismului de unii "comuniști luminați" de după 1965 (este expus pe larg cazul academicianului Ilie Murgulescu și umilirea lui Tudor Vianu de către acesta).

Mircea Vasilescu semnează un eseu despre starea presei și a editurilor în anii comunismului ("Rezistența publică"), iar Costin Popescu - un eseu despre relația dintre creator și putere de-a lungul istoriei (Pretul capodoperei?).

Pe ultima pagină – textul unei convorbiri a lui Tadeusz Kantor cu Guy Scarpetta (Ce numesc ei "libertate"), prezentat și tradus de Bogdan Ghiu.

• În editorialul din nr. 17 al revistei "Contemporanul. Ideea Europeană" – Riscul în cultură (8). Provocarea estetică (IV) -, Nicolae Breban notează: "Provocarea estetică nu este decât încercarea de a găsi o ideologie a culturii. (...) Pentru a ne apăra în viitor de imixtiunea altor ideologii, nespecifice (religioase, științifice, politice, morale) și, mai ales, creându-ne un acoperiș de idei peste culorile, sunetele, metaforele noastre, pentru a le apăra și înțelege (...). Când noi, grupurile răzlețe și lipsite total de prestigiu social la sfârșitul deceniului sase ne-am refugiat, instinctiv, în cultură și oficierea ei cea mai pură (erau și alte grupuri, ale generației noastre ce au rămas în social și oficierile și ritualurile sale: Labiș, Ion Gheorghe) nu îndrăzneam să ne gândim la o astfel de provocare, la o astfel de ideologie, desi o presimteam. Ceea ce făceam deja, pe ascuns - uneori pe ascuns de noi înșine, de ființa aceea temătoare din noi, mic-burgheză, ce ne sfătuia să nu afrontăm prea radical realul social și poliția sa - ni se părea o provocare, falsificatori de bani ai artei sperând cu putere că monedele noastre vor fi într-o bună zi cele credibile..." Sub titlul "Vremuri, părinte, nu timpuri ca acum...", Florin Sicoie semnează un articol despre cartea lui Ioan Groșan, Trenul de noapte, insistând îndeosebi asupra uneia dintre nuvelele ce compun volumul Spovedania, proză remarcabilă - dincolo de anvergura dostoievskiană a problematicii sale - datorită tentativei de construcție a "unui mit laic, prin folosirea a două mijloace: așezarea vieții eroului sub lumina unei cărți și descrierea drumului său către o formă personală de asceză". În acest context, F.S. remarcă în nuvela lui Grosan similitudini de problematică și de viziune cu *Bunavestire*, romanul lui Nicolae Breban, "istoria posibilă a nașterii mitului modern, cantonat într-un derizoriu aparent".

Tot la pagina de cronică literară a "Contemporanului...", în articolul Lupta lui Iacob cu îngerul, Traian T. Coșovei atacă tema conflictului dintre generații, referindu-se la disensiunile intergeneraționiste din literatura română de după cel de-al Doilea Război Mondial. Sunt aduse în discuție două exemple de frondă artistică tinerească: atitudinea "frumoșilor adolescenți (...) ai anilor '60" față cu stalinismul dogmatic și provocarea lansată în poezia anilor '80 de generația reprezentată, generic, de Aer cu diamante. Dacă generația lui Nichita Stănescu, a lui Grigore Hagiu sau Cezar Baltag a luptat pentru reabilitarea esteticului, generatia lui Traian T. Coșovei, Ion Stratan, Mircea Cărtărescu sau Florin Iaru a luptat "cu o poezie ruptă de social care se scria la noi prin anii '70: o poezie naturistă, calofilă, anesteziată de mitologie, ruptă de realitatea politică și socială din ce în ce mai dramatică", cu "o poezie delicată, din porțelan, așezată pe raftul cel mai de sus al bufetului cu bibelouri", cu "o poezie feminină, lipsită de agresivitate, de incisivitate, de сигај".

• În nr. 30 al revistei "22", Gabriela Adameșteanu transcrie un amplu dialog cu Paul Goma: Să credem și în miracole.

- În articolul *Televiziune independentă*, publicat în "Dreptatea", Ioan Alexandru pledează, în calitate de deputat, pentru înființarea unor canale de televiziune independente: "Democrația noastră la început de drum va rămâne formă fără fond câtă vreme nu va exista o opoziție puternică, liberă să se exprime, partide cu statut distinct ce-și pot exprima miezul misiunii lor în acest neam nestânjenit și asta înseamnă în primul rând presă, radio și televiziune cu adevărat libere. (...) Fără canale independente, ceea ce vrem a înfăptui în România, o țară democratică, liberă în Europa cu bunăstare spirituală și materială, va fi foarte greu dacă nu imposibil".
- Ioan Holban publică în "Cronica" (nr. 32) un articol despre Norman Manea, declarat de autoritățile române "trădător" după ce a părăsit țara, în 1987, "mai cunoscut în Germania, Franța, SUA, decât la noi" de aceea, "recuperarea textelor sale în circuitul curent al valorilor literare este una dintre multiplele priorități ale criticii noastre".
- Prefațat de un articol de fond al lui Marcel Tolcea (Marea Ficțiune Română), nr. 32 al revistei "Orizont" conține o anchetă despre Ce poate romanul, la care răspund prozatorii Mircea Horia Simionescu (La urgență), Costache Olăreanu (O specie inferioară), Mircea Nedelciu (De la Urali la Atlantic, 1988) și Gheorghe Crăciun (Post-scriptum la o anchetă). Ultimul pledează pentru o "ontologie a individualității", fără nimic "etnic sau partinic", care să traseze "cu fermitate" toate "neajunsurile unei mult prea apăsate relații între Putere și societatea civilă". Costache Olăreanu consideră romanul "insuficent", necesitând corective din partea jurnalului, eseului filosofic etc. Mircea Nedelciu vede în roman un posibil instrument al "unificării Europei", pornind de la "motorul" eului producător. Mircea Horia Simionescu vede romanul mereu "în criză", pe "masa de operație".

11 august

• În "Tineretul liber — Suplimentul literar și artistic" (nr. 32), Andrei Grigor scrie despre diluarea "entuziasmului cultural, debordant și impetuos, din primele săptămâni de după revoluție", arătând că "în provincia mică, fără prea multă tradiție culturală recentă, letargia culturală tinde să devină o habitudine (afirmație îndelung cumpănită înainte de a fi formulată)". Autorul se oprește și asupra stării presei sau asupra "mezalianței dintre cultura de masă și actul de cultură".

Sub titlul "N-aveți o întrebare în plus pentru un cuplu de intervievați-intervievatori?", este publicat un dialog ludic dintre Nic. Iliescu și Sorin Preda.

Viorica Răduță semnează eseul Un primitivist al imaginarului, consacrat poeziei lui Leonid Dimov.

14 august

• Adrian Marino publică în "Dreptatea" articolul *Nomenclatura revine*, în urma numirii de către Front a lui Grigore Zanc ca prefect de Clui, fost "sinistru

cenzor p.c.r. la regionala de partid". Citând cărți devenite celebre în Europa, precum La nouvelle classe dirigeante de Milovan Djilas (tr. fr. Paris, Plon, 1957) sau Ombres chinois (Paris, 1974), A.M. conchide că "nomenclatura este forma modernă, comunistă, a oligarhiei", deținătoarea unui număr mare de privilegii. Nomenclatura are conștiință "nu de clasă, ci de castă și de clan". Un fel de "mafie politică", în perimetrul căreia "legile sunt suspendate, abuzul și desfrâul sunt în floare". Această castă n-a produs nimic, ea doar a consumat, a risipit și a distrus. "Ceea ce izbește însă în cazul nomenclaturii române este principiul contrastelor valorilor care o definește. Mai simplu spus: nulitatea și incompetența sa. Fețe bovine, stupide (a lui Emil Bobu este emblematică) sau arogante, iată fizionomia specifică acestei nomenclaturi".

• "Timpul" (nr. 30) publică prima parte a unui interviu realizat de Zaharia Sângeorzan cu Vintilă Horia: *Exilatul vorbeste*.

15 august

• Într-un editorial din "Luceafărul" (nr. 29), Mai putem noi, oare, spera?, Nicolae Prelipceanu se întreabă "de ce majoritatea simpatizanților «distinși» ai FSN, intelectuali de rasă, nu recunosc a fi de partea respectivă, arborând cel mai adesea un ipocrit aer de «obiectivitate», un anume fel de «obiectivitate» agresivă, recognoscibilă ca tendință mascată pro-FSN". Pe de altă parte: "Ne mirăm doar în rare cazuri când un cunoscut mai vechi se arată susținător al politicii, falimentare deocamdată, a FSN-ului, pentru că, în general, puteam prevedea cine va fi de partea aceea. Dintre oameni în general, dintre scriitori în special. Iar dacă avem vreo surpriză, ea nu este pentru că omul respectiv nu ar fi consecvent cu sine urmând FSN-ul, ci pentru că noi nu l-am scrutat, înainte, pe vremea «regretatului», cu toată atenția".

La rubrica "Promoția '90" este publicat un fragment de proză semnat de Marian Ilea (Copacii de muștar), cu o prezentare a lui Cristian Popescu: "Marian Ilea este cu siguranță un om de rău. Deși lucrează (sau a lucrat multi ani) în mină, la Baia Sprie, nu a catadicsit să vină în Capitală să planteze flori cu bâta în Piața Universității, el a venit pentru a scrie literatură. Din punctul de vedere al partidului de guvernământ, Marian Ilea este primul miner scriitor al țării. Din punctul de vedere al Uniunii Scriitorilor, Marian Ilea este dovada vie că peste câțiva ani de «democrație» vom scrie cu toții la abataj. În șuturi./ Marian Ilea poate deveni un mare prozator. Oricum, el a soluționat deja (...) falsa contradicție între cei care «gândesc» si cei care «muncesc»".

16 august

• În editorialul din "România literară" (nr. 33), *Colaps*, Z. Ornea trage un semnal de alarmă în privința unei tot mai evidente crize a editării cărților de cultură: "Anul 1989 a fost – pentru activitatea editorială – cel mai întunecat din toți «anii lumină». Au apărut 1650 titluri (exceptând cartea școlară), în

timp ce prin anii şaptezeci apăreau și 3000 sau chiar 3500 titluri (la ceea ce se numeste capitolul «carte diversă»). Tragedia e că în anul 1990 riscă să apară si mai puține cărti. Până spre sfârșitul lunii iunie apăruseră vreo 600 titluri (cele mai multe fiind reporturi de anul trecut). Iar perspectivele, de acum încolo, se arată a fi și mai sumbre. Cărțile stau, în cele mai multe tipografii, neculese. Numai cele beletristice (...) – în număr de peste 380 –, aflate în tipografii, mai au, probabil, sanse de apariție. Și mai sunt multe altele, în edituri, neputând ajunge în tipografii pentru că nu sunt primite./ Singura tipografie care a înțeles să încheie contracte cu editurile este Combinatul Poligrafic din București. (...) Tragedia e că această paralizie riscă să lovească mortal întregi genuri de creație literară: poezia, proza scurtă și romanul de scriitură artistă, dramaturgia, eseistica, critica si istoria literară, editiile critice din opera clasicilor literaturii române și universale. În această situație catastrofală se află (...) și cartea stiințifică sau cea tehnică./ N-ar trebui să se creadă că tiparnitele și-au încetat – brusc – activitatea. Dimpotrivă. Nu mai prididesc să culeagă și să tot imprime. Numai că prioritate nu au cărțile de cultură (literară și științifică) ci, cu nemiluita, gazete de tot felul și chiar multă carte (...), broșurele de tot felul, situate, invariabil, pe treptele de jos ale literaturii de consum. Cauzele acestei năvale a prostului gust (...) sunt multiple și complexe: starea tehnică precară a unor întreprinderi poligrafice, tarifele scăzute pentru plata manoperei tipografice ale editurilor Ministerului Culturii (17 la număr) și ale celor departamentale (sapte), concurența neloială a unor întreprinzători, care s-au declarat, peste noapte, editori, îmbogățindu-se instantaneu, plătind înzecit tipografiilor și stabilind - după voie - preturi astronomice acestor brosuri de doi bani".

Răspunzând unui articol al lui Theodor Codreanu din "Adevărul" (8 august) – în care E. Papu era apărat în fața unor "denigratori" –, N[icolae] M[anolescu] notează, la rubrica "Ochiul magic", în Protocronismul și apărătorii săi: "Dl. Codreanu apără nu atât cauza d-lui Papu, cât pe aceea a protocronismului. D-sa profită de ieșirea de sub tipar (...) a Excursului prin literatura lumii spre a repune pe tapet problema unei teorii culturale (...) care a fost respinsă de majoritatea criticilor literari de bună credință. (...) Emulii d-lui Papu în materie de protocronism au transformat o teorie aplicabilă la câteva cazuri particulare și cu un aer destul de inocent într-o doctrină sistematică și agresivă. (...) Nu neapărat așa cum l-a gândit dl. Papu, dar cu siguranță așa cum l-au popularizat ulterior criticii din jurul revistei «Luceafărul», protocronismul a fost expresia cea mai netă și mai elaborată pe plan cultural a poziției autarhice promovate de Ceaușescu pe plan economic. Izolarea la care dictatorul și-a condamnat poporul, scoaterea noastră din Europa și din secolul XX de către o propagandă naționalistă interesată în cultul personalității lui Ceausescu și-au gășit în naționalismul protocronist cel mai solid aliat ideologic".

• Nr. 33 din "Tribuna" este unul tematic: 1968, Cehoslovacia și Primăvara de la Praga – cuprinzând fragmente din Milan Kundera, Cartea râsului și a

uitării (în românește de I. Muşlea), Jan Palach (traducerea de I. Grigore), Lubomir Feldek, Paradox (traducere V. Mihaiu), Karel Konik, Două vizionări (în românește de Horia Marian) și versuri de J. Seifert, V. Holan, M. Holub, J. Skácel − traducerea de I. Muşlea și Al. Vlad. □ De interes interviul luat de N. Hâncu lui G. Uscătescu, Fenomenul creației românești ca un tot organic, în care G. Uscătescu explică încă o dată atmosfera în care s-a născut, în 1951, Editura Destin din Madrid și ideea de a înființa, în 1990, o secție a Editurii Destin la Cluj.

- Al. Dobrescu se întreabă, alături de Paul Goma în volumele Gherla şi Culorile curcubeului '77, pe care le recenzează în "Convorbiri literare" (nr. 26), de ce nu sunt solidari scriitorii români, măcar în momentele cruciale. Pe de altă parte, de ce acțiunea lui Goma nu a fost inițiată sau măcar susținută de scriitori notorii ai deceniului trecut precum: Marin Preda, Nichita Stănescu, D.R. Popescu? Acestei întrebări Al. Dobrescu îi alătură constatarea: "În cei 40 de ani, cât a stăpânit România, comunismul a avut de partea sa pe majoritatea scriitorilor de prestigiu. Mă refer la acțiunile publice ale acestora, nu la credințele intime, de obicei nedivulgate". Şi de aici, spune cronicarul, la convingerea Occidentului că "lumea noastră era dacă nu una într-adevăr liberă, măcar suportabilă" nu a fost decât un pas.
- În articolul Cauze drepte, apărut în "România liberă", Florin Iaru dezaprobă atitudinea președintelui Ion Iliescu față de criticile pe care i le-au adus o serie de intelectuali publici: "Domnul Iliescu, mi-e jenă s-o declar, s-a comportat (...) ca un comunist veritabil (chiar dacă s-a apărat de acuza de neocomunism), confundând critica la adresa unui partid cu denigrarea propriei națiuni. Cei care fac declarații inflamante în străinătate sau în presă se referă aproape exclusiv la metodele de conducere și acțiune ale FSN și nu iau în discuție calitatea de român. Atacurile vizează persoane particulare, instituții, stări de fapt și nu urmăresc discreditarea națională. Când intelectualii de vază (principalii vinovați de trădare în ochii domnului președinte) povestesc despre atrocitățile din iunie, ei se referă la o imensă gafă politică a puterii instalate și modul lor de acțiune este tipic pentru opoziție. În toate parlamentele democratice din lume, în toată presa, în nenumărate interviuri se critică persoane și instituții, acțiuni și tranzacții dar această critică nu aduce nicăieri o stirbire prestigiului unui popor". Si mai departe: "Nu sunt vinovați poeții, filosofii, profesorii, studenții, muncitorii și minerii, ci politicienii corupți, escrocii parlamentari, nomenclatura nesătulă, birocrații veroși și obtuzi, economiștii descalificați. Mă așteptam de la un președinte al tuturor românilor ca măcar acum, în ceasul al doisprezecelea, când cucuiele, vânătăile, fracturile și traumatismele se vor fi vindecat, să adreseze câteva cuvinte blânde nevinovaților care au plătit oalele sparte de alții". În final, un sfat și un avertisment: "Este timpul ca, după exemple de aiurea, președintele să-și ia consilieri și avocați care să-l sfătuiască ce e de făcut când vrei să ocrotești un popor. Nu

de alta, dar ar fi păcat ca omul pe care am pariat în decembrie să iasă din scenă, când i-o fi scris, în rușine și dezonoare".

17 august

- În articolul Nașterea "dreptei" românești, publicat în nr. 31 al revistei "22", Alexandru George notează: "Orice fenomen de masă sau cu largi aderențe de masă este la noi în țară (și nu numai la noi) în esență de dreapta și «ceausismul» adică social-fascismul românesc a însemnat o spectaculoasă dovadă în acest sens, în măsura în care, într-o vreme, a cucerit oarecari adeziuni populare. Să nu se înțeleagă din aceasta că noi considerăm țărănimea ca virtualmente «fascistă», s-a dovedit că nici extremismul de dreapta nu i-a cucerit adeziunea, dar el s-a folosit de realitatea ei împotriva societății democratice. Lumea rurală e o lume aparte, cu viața ei, cu mentalitatea ei, cu anumite raporturi specifice între oameni, care nu încuraiează «trecerea» spre stadiul democratic așa cum și-au închipuit optimiștii ideologi liberali. Ea e indiscutabil organicistă, tradiționalistă, rutinieră, oligarhică, endogamică și gerontocratică, nu tranzacțională, revoluționară, individualistă, democratizantă. Înclinațiile ei nu sunt spre libera inițiativă și promovarea insului de exceptie, ci spre conformism, modestie înțeleaptă, când nu spre omogenizare./ Dreapta românească s-a născut din eșecul liberalismului și a invocat masele chiar dacă nu avea să le ofere soluțiile reale; le-a speculat în tot cazul pornirile nondemocratice, considerându-le printr-o fraudă logică propriii ei aliați. Cine citește proza jurnalistică a ideologilor dreptei românești întâlnește aceleași formule pe care le vor lua comunistii. Invective la adresa posedanților, a putreziciunii societății existente, apelul la resentiment, la instinctul josnic de răzbunare socială, la distrugerea capitalismului, a civilizației industriale, a «plutocrației» de cele mai multe ori de inspirație «iudaică»". Autorul articolului consideră că la originea crizei democrației românești interbelice ar sta "schimbarea componenței masei electorale", pătura țărănească ajungând să imprime "adevărata configurație a aparatului electoral"; ca atare, "particularitățile esențiale ale gândirii politice «de dreapta»" vor fi: "negarea civilizației urbane, critica acerbă a formelor culturale superioare, contestarea democrației reale, nerecunoașterea dreptului la existență a minorităților naționale". Subliniind "păcatele iluziei țărănismului" și "motivele unei oarecari adeziuni populare la ceausism", articolul evidențiază totodată și anumite "similitudini între proza ideologică a dreptei românești și formulele adoptate de comuniști". □ Apare, în traducere, un articol al Hertei Müller despre evenimentele din decembrie 1989 de la Timișoara, text publicat inițial în "Die Zeit", (nr. 30, din 20 iulie): Minciuna are picioare scurte. Adevărul nu are deloc.
- În "Contrapunct" (nr. 33), Florin Iaru îi dă o replică lui Mircea Nedelciu, care în numărul precedent al revistei polemiza cu Mircea Cărtărescu. Textul se intitulează *Pentru cine bați clopotele, Mircică?* și începe într-o notă comic-

familiară: "Toate ca toate, dar să-mi închipui că în urma unui articol nevinovat Mircea Nedelciu nu-l va mai tutui pe Mircea Cărtărescu, asta mi se pare peste putință. În ceea ce mă privește, poziția critică-partizană în materie de politică sau morală a prozatorului Mircea Nedelciu nu m-a îndepărtat deloc de el. (...) Acum, el este fesenist, partizan al președintelui Iliescu. Să-i fie de bine, sper ca orientarea politică să nu impieteze asupra percepției estetice, așa cum sper în cazul tututor prietenilor mei antifeseniști. Stângistul Marquez scrie o literatură dreptace, liberalul Llosa apără umiliții și obidiții. Cu toate acestea, unul i-a stâlcit nasul celuilalt într-o încăierare". Pentru Florin Iaru, "când poetul declară că, se pare, dreptatea este de partea opoziției, asta corespunde ființei poetice în permanentă luptă cu limba de lemn a oficialităților de pretutindeni. «Societatea de mâine», în loc să se preocupe de exact scopurile declarate, a practicat, până în clipa de față, un joc care nu-i face cinste. (...) Dorința lui (Cărtărescu) de a nu face politică, de a nu fi încorporat unei ideologii, a fost deturnată, prin simpla juxtapunere. Dacă, de exemplu, văd alăturate numele lui Cezar Ivănescu și al lui Gugui, eu trag o concluzie. Cine se aseamănă se adună. (...) Poziția televizată a societarilor de mâine, asociați numelui Cărtărescu, a trezit suspiciuni în multe capete (de acuzare). În ceea ce privește «nevinovata» cronică literară din ziarul «Azi», lucrurile, deși nu par, sunt chiar mai grave. Ea a fost precedată de oarece tam-tam publicitar, chestiune neobisnuită pentru un cotidian de asemenea orientare. (...) Luat de valuri, Romul Munteanu a executat o simplă comandă politică, iată în ce constă tendința de cumpărare. Altfel nu-mi explic cum a putut opinentul-recenzent să vorbească de povestirea Borcanul de sticlă, inexistentă în volum. (...) Un scriitor de valoare, care nu și-a dat încă pe față opțiunile politice, poate fi, dacă nu manipulat, măcar îndepărtat de alte cercuri potrivnice. Iată, dragă Mircea Nedelciu, o apărare simplă a poziției prietenului nostru. Dar mă întreb, dacă el s-ar fi declarat entuziast susținător al puterii, l-ai mai fi certat? Dacă, abandonându-și neutralitatea, ar fi făcut jocul celeilalte tabere, te-ar mai durea intervenția lui? Mă tem ca, în analizele noastre, să nu ne justificăm (sofistic, e drept), mai mult umorile decât luciditatea. Şi, pentru că tot am deschis discuția, dă-mi voie să rămânem la persoana a doua singular (n-am să-ți pot spune, cred, niciodată domnule Nedelciu), și să te întreb dacă bănuiești ce a fost în sufletul meu când cunoscuți și necunoscuți au venit să mi te bârfească: «Vezi, domnule, ce face Mircică al dumitale?!». Ce să le răspund? Poți afirma cu seninătate că omul e una și opera e alta? Ca unul care a călcat o dată pe bec, cel puțin tu puteai să fii mai prudent. Cunoscător bun al istoriei, psihologiei, înarmat cu solide date sociologice, posedând un atât de ascuțit ochi de prozator, iată-te totuși apărător al unei poziții de neapărat: competența comunistă. Ai afirmat că, de voie, de nevoie, singurii profesioniști de la noi au fost membrii de partid, celelalte categorii fiind marginalizate, deprofesionalizate. Oare asa să fie? Cred că ai urmărit și tu procesele nomenclaturii și ai văzut bine câtă glagorie stătea în acele tărtăcuțe. Aceștia erau factorii de decizie! Dar te întreb, câtă vreme n-ai fost membru de partid, marginalizat fiind, te-ai simțit deprofesionalizat?".

Pe prima pagină – un eseu despre manipulare de Bogdan Ghiu (Sângeroasa operetă) și un articol polemic antiputere de Hanibal Stănciulescu (Dramoletă pentru inițiați și alte organe), pomind de la blocarea, din rațiuni politice, a difuzării "Contrapunctului" în unele orașe din provincie.

Este publicat un grupaj dedicat actualității (reconsiderării) lui I.L. Caragiale. Semnează Adriana Bittel (o tabletă de scriitor, Prospătura), Ion Bogdan Lefter ("Binele" și "răul" lumii lui Caragiale), Mircea Vasilescu (Caragiale, poporul și poliția), Ioana Pârvulescu (Comèdie, care va să zică!), Liviu Papadima (A fi? Nebunie și tristă și goală) și Elena Ștefoi (O lecție pe care am învățat-o degeaba).

Rubrica de "Contra-puncte" atacă programele pro-Putere ale TVR și boicotarea informațiilor despre Editura Humanitas în favoarea unor edituri conduse de vechi activiști comuniști.

- În nr. 18 din "Contemporanul. Ideea Europeană", în articolul Riscul în cultură (9). Provocarea estetică (V), Nicolae Breban își reafirmă profesiunea de credintă realistă: "Bineînteles că nu există cale de întoarcere, nu mai putem scrie ca aceia din secolul XIX (nu mai vrem și nici nu putem), dar asta nu înseamnă că revoluția suprarealistă era necesarmente singurul drum de urmat al literaturii în secolul nostru. Ei și-au epuizat, e drept, mișcarea și vor să ne facă să credem că au epuizat mijloacele și posibilitățile de înaintare a artelor și literaturii. În nici un fel; noi îi admiram, uneori, le urmăream ingeniozitatea și truculența dar nu ne simțeam reprezentați, nici de eșecurile și nici de răsunătoarele lor victorii, noi, ceilalți, să zicem: realistii. Astfel, în roman (...), moartea personajului anunțată atât de felurit și cu atâta pompă nouă nu ni se pare atât de evidentă. Ca și figura umană în artele plastice (sau desenul) sau ca linia melodică contrapunctică și armonică în muzica ce reprezintă în elementaritatea ei cultul lui anthropos (...). Faptul că există autori mediocri, azi, în literatură și arte, ce au păstrat regulile clasice de compoziție și metaforizare nu înseamnă că clasicitatea literaturii și artelor s-a epuizat. În stalinism, când se agita, ca și azi, moda genului scurt, la noi, partizanii acestuia o argumentau comparând o schiță de Cehov cu un roman de Galan. (...) O renaștere a literaturii și artelor poate veni numai din recuperarea elementelor majore ale tehnicei creației, în proză, de exemplu, arta dialogului - o artă complicată și grea, ce cere nu arareori o mână de real dramaturg! - arta personajului, forța de a crea atmosfera, înglobarea orizontului spiritual și social etc. etc.".
- Nr. 33 al revistei "Orizont" este dedicat în cea mai mare parte "proiectelor de roman" din și despre spațiul bănățean "ficțiuni solide, cu temei în lumea veche". Prefațat de Cornel Ungureanu (*Banatul proiecte de roman*), grupajul conține proză de Daniel Vighi (*Secvențe dintr-un film rusesc*), Viorel Marineasa (*Moșul de la Brad*, fragment din romanul *Litera albă*), Marcel Tolcea (*Mâna*), Mircea Nedelciu-Adriana Babeți-Mircea Mihăieș (*1986: Iter*

- spectorum, un fragment din Femeia în roşu). □ Iosif Titel, tatăl prozatorului Sorin Titel, publică un fragment dintr-o carte biografică dedicată fiului său (Clipa i-a fost prea repede, în curs de apariție la Editura Cartea Românească). □ Despre proza lui Sorin Titel scrie Cornel Ungureanu (Sorin Titel primele cărți ale tetralogiei). □ Adriana Babeți reconstituie, din epistole și alte documente istorice, experiența timișoreană a scriitorului Robert Musil (Celălalt Musil).
- Nr. 11 din "România Mare" omagiază, prin publicarea poemului *Deşteptarea României* (1848), Centenarul Alecsandri, Edgar Papu realizând un portret intitulat *Alecsandri și spiritualitatea noastră*. □ În acest număr se tipăresc versuri din volumul *Saturnalii* de C.V. Tudor; o poezie, *În apărarea lui Eminescu*, subintitulată *Unui defăimător din afara țării*: "Trist cartofor, tu, monument de ură/ satyr drapat în giulgiu vişiniu/ Cum vii să faci tu ordine-n Cultură/ mai bine-ai vinde nasturi și rachiu" îl vizează pe rabinul Roses Mosen (care trimisese Prezidiului Academiei Române o scrisoare prin care solicita pentru retragerea din circulație a volumului IX de *Opere* Eminescu, în septembrie 1989, poetul fiind acuzat de antisemitism).

18 august

• La rubrica "Insectar" din "Dreptatea", Petre Stoica semnalează "monologul" lui Andrei Pleşu din "hazliul" cotidian "Azi", în care exprimă "lucruri de bunsimț (minus înțepăturile la adresa Anei Blandiana) și acuzațiile aduse Grupului pentru Dialog Social care «a evoluat spre radicalizare»".

19 august

• Gh. Grigurcu publică în "Dreptatea" un articol dur, *Urmaşul prea zelos*, împotriva lui Eugen Barbu. Invocându-l pe Cioran, după care "nimeni nu poate prezice treapta de degradare până la care poate ajunge omul", autorul pamfletului despre fostul patron al "Săptămânii" și directorul săptămânalului "absolut independent" (?!) "România Mare" nu evită nici un epitet degradant: lingău, perseverență pe faimoasa linie p.c.r., susținător al intereselor comunismului, luptător pentru reabilitarea "epocii de aur", denigrator al opoziției anticomuniste, vrăjmășia împotriva străinătății, postura agresiv-șovină, delirul confabulator ca simptom al paranoiei ș.a.

20 august

• Eugen Florescu publică în "Democrația" (nr. 31) articolul *Plutiți încă domnule Pleşu!*: "Stimate domnule Pleşu, nu credeam a ajunge vreodată la ideea de a vă scrie fie și două-trei rânduri. Vă citisem cele câteva gânduri pe care le-ați elaborat până la vârsta aceasta și-mi erați suficient. Dar fiindcă ați binevoit a mă onora cu un gest fantastic – acela de a mă reclama președintelui Ion Iliescu, nu pot să nu mărturisesc că îmi este greu să vă rămân dator. Vorba

dumneavoastră, minima moralia, ce naiba!/ Ei bine, domnule Pleşu, am căutat, desigur, să aflu în ce calitate și cu ce scop v-ați dus dumneavoastră cu gazeta «Democrația» în mână la chiar președintele țării, spre a o și mă incrimina. Ca ministru al culturii? (...) Un ministru al culturii să facă un asemenea gest ignobil? (...) Eu când spun ministru al culturii (libere, bineînțeles) spun Malraux. Adică om de altitudine. Profund. (...) Nu zău, îl vedeați Dv. pe Malraux coborând la acte de mahala?".

• Într-un interviu din "Jurnalul literar" (nr. 33), realizat de Marcel Petrișor și Ion Coja, Petre Țuțea vorbește despre Emil Cioran, "un gânditor-artist, care se desfășura suveran peste ideile și formele istorice ale vremii noastre".

Protagonistul anchetei despre generația optzecistă inițiate de Monica Spiridon într-unul din numerele anterioare ale revistei este, de această dată, Mircea Nedelciu, care declară că nu se consideră afiliat nici unui grup literar, preferând partizanatelor generaționiste "dialogul pur".

21 august

- Moare, la București, gazetarul, poetul și traducătorul Al. Cerna-Rădulescu (n. 1920).
- În articolul *Disidenți, complici și procurori*, publicat în "Adevărul", C. Stănescu ia atitudine față de un "articol viguros demascator" semnat de Gh. Grigurcu în "Contemporanul Ideea Europeană" (nr. 15, din 27 iulie 1990), un "portret moral" fals într-o revistă care se vrea "europeană", dar care "demolează" valorile românești "cu adevărat europene". Este vorba despre Marin Preda și despre "procesul post-mortem" intentat acestuia de o parte a presei românești. C. Stănescu se referă la "spiritul primar agresiv" pe care îl întruchipează Grigurcu însuși, în acest vulgar rechizitoriu, opus valorilor spiritului în care credea Predea, ca și eroul său Moromete.
- În articolul *Europa cotidiană* (5). 13 iunie de dimineața până noaptea, din "Timpul" (nr. 31), Liviu Antonesei scrie: "Pe 13 iunie, la Berlin, se dărâma zidul ridicat peste sufletul unui popor. În aceeași zi, tot în Europa, se adâncea prăpastia din sufletul altui popor. Nu mai suntem fiii aceleiași țări, ci muncitori sau intelectuali, mineri sau nemineri. Până când?".

22 august

• Centenarul morții lui V. Alecsandri constituie, pentru Al. Piru, în "Dimineața", un prilej pentru evocarea personalității artistice, dar și politice a poetului.

23 august

• Sub titlul *M.S. Regele Mihai: "Românii trebuie să cunoască adevărul"*, apare, în paginile "României literare" (nr. 34), un interviu acordat Doinei Uricariu de fostul monarh al României. Printre subiectele abordate: evenimentele

- din 23 August 1944, alegerile falsificate din 1946, abdicarea din 1947, dificultatea revenirii în țară, după Revoluție.
- "Expres Magazin" (nr. 5) găzduiește un interviu cu Dorli Blaga realizat de Vartan Arachelian: "N-am făcut un pact cu diavolul, am scris întruna memorii...".
- În "Tribuna" (nr. 34), V. Felea semnalează laudativ *Un debut poetic sur-prinzător*, în persoana Simonei Popescu, comentând volumul *Xilofonul și alte poeme* (Editura Litera 1990),

24 august

• Pe prima pagină a revistei "Contemporanul. Ideea Europeană" (nr. 19), sub titlul Riscul în cultură, citim o scrisoare a lui D. Tepeneag adresată lui Nicolae Breban și, alăturat, un text în care acesta din urmă evocă momentul Tezelor din Iulie 1971, pornind de la o idee formulată în scrisoarea amintită, anume că "Individul nu-i poate învăța decât pe indivizi". (Nicolae Breban opinează: "Dacă ar fi stiut acest lucru, Ceausescu n-ar mai fi declansat în iulie, 9, 1971 minirevoluția culturală...") Textul lui Dumitru Țepeneag sintetizează o bună parte dintre ideile și controversele ce animă lumea intelectuală românească la începutul anilor '90: "Dragă Nicolae - scrie, de la Paris, D. Tepeneag -, văd că revista ta, «Contemporanul», devine, pe zi ce trece, «Ideea Europeană», măcar sub aspectul ei strict cultural: remarc spațiul tot mai larg acordat traducerilor. Ceea ce, în sine, nu poate fi un lucru rău. În plus asta îți îngăduie să-ți păstrezi neutralitatea pe care ți-ai impus-o ca linie politică (provizorie)./ La urma urmei, s-ar putea să ai dreptate: mai ales acum, după alegerile din mai, relativ libere si prea puțin trucate pentru ca rezultatele să nu ne pună pe gânduri. În primul rând pe noi, pe intelectuali. Oricât s-ar vorbi de intoxicare, de lipsa de constiință politică (...), voința «boborului» s-a exprimat în termeni clari. (...) Ce poate face un intelectual într-o țară «retrogradă»? Ba chiar anti-intelectuală? (...) Poate că această discreditare a fost cu atât mai mare cu cât exista «pe vremuri», în sânul aceluiași popor, un fel de respect «pasoptist» față de intelectuali. Ei bine, respectul ăsta s-a tocit, s-a destrămat și în cele din urmă s-a dus dracului, ba mai mult: a lăsat în urmă neîncredere și invidie. La aceasta a contribuit, desigur, și propaganda demagogică a regimului dinaintea «revoluției-complot» (...)./ Securiștii continuă să vegheze cu inteligență. Din când în când, aflăm despre cutare intelectual distins că a fost mai mult sau mai puți securist. Prin revelație publică (Vezi Paleologu, Tănase), deci «poporul» e și el la curent: astfel suspiciunea se transformă în dispret, dacă nu chiar în ură. Cinismul decvine general, național.../ Dacă împotriva unui tiran există forme, fie și ilegale sau piezișe de luptă, împotriva poporului, zeitate anonimă și proteică, proprietar inconstient și iresponsabil al limbii, e absurd și stupid să lupți. Or, în cazul ăsta, «lupta» capătă numele pompos de «educatie a maselor» sau «ridicare a nivelului cultural». E o propedeutică îndelungată, și poate cam iluzorie. Individul nu-i poate învăța decât pe indivizi. (Deci masele trebuie conduse ori abil «îndrumate», propovăduirea culturală nu slujește la nimic: nu există cultură de mase etc.)/ «Neutralitatea» ta, ce-i drept, nu e singura cale convenabilă. Angajarea unora ca Paler, Liiceanu ș.a. apare desigur ca o atitudine mai simpatică, pentru că este «riscantă». Adevăratul risc e însă precipitarea, urcarea în primul tren./ Cred că în momentul de față intelectualul român nu are altceva mai bun de făcut decât să aplice tactica poporului său în vremuri de restriște (adică aproape tot timpul!): să aștepte./ «Înțelepciunea» mea e pur teoretică, nu mă ajută nici măcar pe mine. Dovadă că «după alegeri» în loc să tac am continuat să atac: ironii în dreapta și-n stânga, greu de suportat pentru toată lumea și mai ales pentru oamenii politici".

• Nr. 34 al revistei "Contrapunct" propune (în cadrul "Temelor «Contrapunct»") un amplu dosar dedicat lui Jacques Derrida și filosofiei deconstrucției: Minoritate și libertate. Pornind de la Derrida. Cuvinte-cheie: margine, marginalitate, opoziție; central și periferic; cultură politică și pogrom antiintelectual; putere, diferentă, democrație, text; deconstrucția paranoiei; mitologia celuilalt și discursul metafizic; minoritatea și scenariile horticole; Searle, Derrida și unu plus unu fac cinci. Colaborează cu eseuri și studii: Cristian Moraru, cu un articol programatic și sistematic despre temele și implicațiiile deconstrucției: Fuga dinspre roșu (arta și deconstrucția ei sau mic lexicon al sindromului de minoritate dobândit); Toma Pavel, Deconstrucție și analiză: o polemică recentă; Cornel Mihai Ionescu, DERRIere le riDeAu, Monica Spiridon, Jacques Derrida și "Fundamentalismul" libertății; Mircea Valeriu Deac, Raptul critic. Prolegomenă la o hermeneutică a filmului (sau despre vizual ca minoritar); Gabriel D. Ivan, Exerciții ontologice; Emil Paraschivoiu, Deleuze și conștiința devenirii minoritare.

-Tot "la temă" este și textul lui Ion Bogdan Lefter de la rubrica "Structuri în mișcare", Elitele ca minorități "libere", în care discută emergența conceptului de "societate civilă" și combate retorica maximalistă a "purificării" morale anti- și postcomuniste la nivelul elitelor intelectuale.

Grupajul e "ilustrat" și cu texte deconstructiviste de Jacques Derrida și Gilles Deleuze (traduse și prezentate de Delia Şepeţean-Vasiliu).

Pe prima pagină – un articol de Ion Manolescu, Literatura în vacantă, despre "dilemele" scriitorilor postdecembrişti prinşi între imperativul "implicării în realitate" şi "evitarea cotidianului" prin "derapajul controlat" în ficțiune, destrămat acum "sub imperiul amenințărilor, al calomniei, al crimei": "...bilanțul «vacanței» literare nedorite din ultimele sapte-opt luni vorbește de la sine. Cu excepția celor câteva apariții de la Editura Humanitas și a două-trei volume de la Cartea Românească, productia de carte este nu numai inconsistentă, ci și irelevantă. Ziarele și revistele se preocupă mai puțin de literatură, căutând în schimb cu asiduitate elementele senzaționale sau vulgaritățile de zi cu zi. (...) De fapt singurele publicații ce acordă, și în contextul de față, locul și importanța potrivite literaturii literaturii în ziua de astăzi rămân cele trei mari reviste bucureștene: «Contrapunct», «Luceafărul» (serie nouă) și «România literară», care suplinesc prin ținută și consecvență deficitul literar global, menținând în acelasi timp un nivel de educație culturală de elită"; este subliniat declinul cenclurilor studentesti Junimea și Universitas, alături de semnalarea pro domo a noului "Club literar" și a dificultăților cu care se confruntă tinerii scriitori în curs de afirmare.

Mihai Dinu Gheorghiu scrie despre "Cazul" Dan Petrescu, făcând o analiză complexă a fenomenologiei disidenței pornind de la exemplul eseistului ieșean: "Dacă n-ar ascunde o mare ticăloșie, acuzația care am auzit că i s-a adus (că s-a întors cu «misiune» din Occident și că a «colaborat» cu Securitatea, în același timp, deci că a fost un fel de «agent dublu») n-ar trebui să provoace decât un zâmbet. Situația lui Dan în 1987 devenise imposibilă: și pentru a obține un post cât de mărunt la Iași, și pentru a publica, era dependent de bunăvoința Securității. Știindu-l încercuit, aceasta nu aștepta decât ca el să-i cedeze, fie accentuându-și conditia marginală, fie arătându-se «disponibil» și solicitând umil reintegrarea. Securitatea 1-a «împins» astfel la disidență, fără să și-o propună, tocmai pentru că îl credea incapabil de un asemenea act radical, la limită autodistructiv, considerând că dispune de suficiente mijloace pentru a-l anihila. «Eroarea» comisă de Securitate în ce-l privește (ca și, probabil, în alte cazuri asemănătoare), provenea din aceeași mentalitate «reducționistă»: neîncrederea în posibilitatea acțiunii dezinteresate și în capacitatea sublimării morale prin asumarea riscului personal în favoarea interesului public. Cunoscându-i în detaliu biografia, reducând-o la o sumă de detalii mai mult sau mai puțin meschine, la slăbiciuni și interese, îi considerau simplă anularea politică. Alegând un personaj complet compromis și considerat imoral, precum M.R. Iacoban, pentru a-l discredita și minimaliza (...) Securitatea a făcut din accidentul biografic o invenție politică, ridicând ipoteca și eliberându-l pe Dan de stigmatul care îi marcase existența socială. Privind retrospectiv, ar putea să pară comică graba cu care i s-a oferit un post de bibliotecar după aparitia interviului lui din «Libération». Comică sau misterioasă: apărea ca o «răsplată» pentru care în mod «normal» ar fi fost aspru pedepsit. Logica era însă aceeași, Securitatea trebuia să (și săși) demonstreze că Dan nu făcuse totul decât ca să-și obțină o slujbă (deci «din interes»), în vreme ce lui Dan nu-i rămânea decât ca printr-o nouă declarație să infirme acest lucru. N-aș vrea să se creadă că reduc semnificația disidentei la un simplu «joc cu Securitatea». Insist însă asupra acestui aspect, deoarece el lasă să se vadă mecanismele «complicității» adversarilor. Oricât ar părea de straniu celor care nu au cunoscut o asemenea experiență, prin replicile sale Dan ajungea să fie el cel care «manipula» securitatea. Desigur, în niște limite care erau date și de conjunctura generală (...) și de cea locală (în special atitudinea grupului său de prieteni). Dacă Securitatea fusese într-un fel pregătită cum să-l lovească la nevoie (având la îndemână și desarul, și experiența din alte cazuri asemănătoare), i-a trebuit câtva timp să-și pregătească scenariul. În ce-l privește, Dan își luase și el câteva măsuri de prevedere, dar era normal săși imagineze cele mai sinistre variante. Cred că atunci experiența închisorii (sau nostagia ei? - vezi declarațiile lui Havel după alegerea sa ca președinte) la ajutat foarte mult. La urma urmei, într-o societate profund imorală, închisoarea devine un spațiu de regenerare. Apoi a fost descoperirea că în fond și securității îi e frică și că demonstrația de forță pe care o organizase era de fapt una din slăbiciune. Acuzându-l pe Dan de «imoralitate», voia să dea o dezmințire a semnificației politice a actului său și în același timp să împiedice «contaminarea» grupului (asocierea și solidaritatea)".

Florin Iaru rememorează un episod bahico-politic cu Virgil Mazilescu, la împlinirea a sase ani de la prematura dispariție a acestuia (Vizită protocolară la secția unu). Este vorba despre o anchetă a celor doi, ridicați de pe stradă și împinși de un general să dea declarații cu privire la persoane "dușmănoase" la adresa regimului: "Puțin mai târziu, exasperați sau plictisiți, ne-au dat drumul. Ne-am privit uluiți și am zbughit-o ca din pușcă direct spre Casa Scriitorilor, să tragem o vodcă. Era ora unsprezece și înjuram de mama focului. Peste două zile am aflat că Dumitru Radu Popescu intervenise foarte «sus» pentru eliberarea lui Virgil. Peste sapte zile, revista «Săptămâna» publica, dacă-mi amintesc bine, o notiță în care specifica: «Într-o avansată stare de ebrietate, poetul Virgil Mazilescu a fost reținut de organele de Miliție»".

Florin Berindeanu scrie despre traducerile și recptarea lui Ion Creangă în Italia, cu accent special pe contribuțiile Annei Colombo ("Fortuna" lui Creangă în Italia) iar Ioana Pârvulescu comentează volumul Posteritatea lui Creangă de Mircea Scarlat (Punguța cu două (-trei) prejudecăți).

- Revista "22" (nr. 32) reproduce un eseu al lui Lucian Raicu, *Violența Răului la Paul Goma*, pe marginea volumelor *Gherla* și *Patimile după Pitești*. (Textul a apărut inițial în revista "Dialog" din Republica Federală Germană, în noiembrie 1989). Același Lucian Raicu este intervievat de Gabriela Adameșteanu: "În fața ororii și a dezgustului există din nou un fenomen miraculos". Discuția are în vedere îndeosebi disidența unor intelectuali români de la N. Labiș până la Paul Goma sau Dorin Tudoran produsă odată cu "conștientizarea eșecului utopiei comuniste".
- Nr. 34 al revistei "Orizont" se deschide cu un text al lui Vladimir Tismăneanu (*Capcane ale imoralității*) dedicat dialogului dintre Lázslóo Rajk și Anna Losonczy, "amândoi proveniți din acea «aristocrație» auto-devorată a Cominternului care-și așteaptă cronicarul", considerat reprezentativ pentru pervertirea morală a mentalului totalitar comunist. □ Marcel Tolcea denunță proiectul unei legi a presei vehiculat în mediile pro-FSN (*Legea presei − o pseudoconstituție a pixului?*). □ Mircea Mihăieş (*Dorin Tudoran sau disidența calmă*) scrie empatic despre volumul *Deal-vale, autobiografia mea* de

Dorin Tudoran, autor prezentat ca "un apostol trist al propriei nefericiri", cu o disidență "fără nimic frenetic".

- În "România liberă", Octavian Paler publică articolul *Delictul de opinie*: "De la mijlocul lui iunie, când am descoperit, brutal, că viața celor ce și-au imaginat că nu mai există delictul de opinie, la noi, și-a pierdut, brusc, orice valoare, mă tot întreb fără să ajung la nici un rezultat: de ce a avut nevoie puterea actuală de o represiune prin procură? Să existe, oare, un păcat originar al puterii, care o face să intre în conflict cu spiritul critic de câte ori nu e capabilă să se limiteze singură ori să se lase limitată prin dialog? Am crezut că, după alegeri, atmosfera va redeveni respirabilă. Dar m-am înșelat. În unele privințe chiar s-a înrăutățit. Mii de compatrioți își iau acum lumea în cap, mecanismele sociale par dereglate, sperantele scad îngrijorător, mâine devine din ce în ce mai confuz, multă lume se refugiază în imediat, încearcă să se «descurce» (oh, acest verb blestemat!) și, în acest timp, cei care vor să caute cauzele sunt învinuiți că vor să «destabilizeze». (...) Intelectualii care au avut întotdeauna oroare de extremism s-au văzut etichetati «extremiști» (extremiști pentru ce și fată de cine? Pentru că au pus întrebări și au avut naivitatea de a-și închipui că li se va răspunde civilizat?). Apoi, au fost vânați, ei și studenții, ca niște borfași, în stradă, amenințați, jigniți, provocați să se ascundă, scârbiți, derutati. Si cine de la Hitler încoace le-a mai adresat, public, intelectualilor incomozi îndemnul de a pleca în exil, de a-și lua lumea în cap? Atât de departe a ajuns, oare, intoleranța față de obiecții încât regimul îi preferă pe intelectuali, cel puțin pe unii dintre ei, în exil decât să-i mai audă împărtășindu-și opiniile? Şi, culmea, tot cei denigrați sunt denigratori! Suntem, probabil, singura țară din Europa în care s-a strigat «moarte intelectualilor», și nimeni din conducerea țării nu s-a cutremurat!".
- În nr. 12 din "România Mare" se dezvăluie dintr-o sursă anonimă/"un om de bine de prin jurul Uniunii Scriitorilor" situația la zi a datoriilor pe care scriitorii le-au acumulat "pe spinarea Fondului Literar": Mircea Dinescu 395.787 de lei, Nicolae Breban 163.468 de lei, Dan Deşliu 302.424 de lei, G. Bălăiță 264.313 de lei, Dan Hăulică 217.421 de lei, Ștefan Bănulescu 527.251 de lei (fiind date și alte exemple Ben Corlaciu, Ion Caraion, Dorin Tudoran și alți "transfugi").

25 august

• În "Tineretul liber – Suplimentul literar și artistic" (nr. 34), Sorin Preda semnează editorialul *Era ticăloşilor*, text ce vizează subiectul/proiectul binecunoscut al lui Marin Preda: "Prea multe nu se cunosc despre el, mai ales că, după moarte, manuscrisele, jurnalul, scrisorile mai importante au dispărut în marea lor majoritate fără urmă. Se știe doar că lucra cu febrilitate, că proiectul îl acapara, că ar fi avut multe de spus. Tema îl obseda, așa cum îl obsedau în general sentimentele puternice: iubirea și ura. Credea că prin ele

ceva din profunzimile obscure ale ființei omenești încercau să se exprime, să capete o semnificație coerentă. Admira deci pe oamenii puternici, capabili să iubească și să urască oricând, cu aceeași intensitate. Credea în simplitate. Credea în simplitatea țăranului și în formidabilul său instinct al posesiei. Îl speria doar agresiunea gratuită, exercitiul orbesc al puterii, răul ca principiu integrator și ca unică rațiune de a fi. (...) Ca orice țăran, nu se complica în nuanțări inutile. Ura snobismul și, în genere, orice comportament alterat, nefiresc. Pasiunea sa însă rămânea istoria. Depășind succesiunea spectaculoasă a prăbușirii de imperii, de regi și popoare, se lăsa fascinat de ceea ce, de fapt, se ascundea în spatele evenimentelor: trădări, crime, delațiuni. Era ticăloșiilor ar fi dat răspuns multor întrebări. Era ticăloșilor e o carte care, mai devreme sau mai târziu, trebuia scrisă – cu îndrăzneală și simț al dreptății, cu revoltă și înțelegere omenească. Altcumva, vom continua să trăim ca niște simpli gerea "Suplimentului..." la opt pagini, ca urmare a unor "conditii independente de vointa noastră (vai, blestemata lipsă a hârtiei pentru reviste care nu fură ochiul cu imagini de aiurea)".

În pagina consacrată interviurilor, Sorin Preda îl are interlocutor pe Petre Anghel, într-un nou dialog cu "dezvăluiri despre Marin Preda". Din interviu retinem întrebarea, aproape obsesivă, referitoare la moartea prozatorului: "- Aminteați de misterioasa lui moarte. Pe ce vă bazati?/ - Aici ar fi mai multe de spus. În primul rând, nimic din scenariul dat publicității până acum nu corespunde imaginii pe care o am despre Marin Preda. Nu exclud posibilitatea ca moartea lui să fi fost naturală, dar în sprijinul acestei opinii nu au fost aduse până azi argumente convingătoare. Sunt unul din cei trei oameni care l-au descoperit fără suflare în camera sa de la Mogoșoaia. Din câte mi s-a povestit de cei ce l-au văzut în ultimele ceasuri ale vieții, nu rezultă că Marin Preda ar fi murit «neajutat»! Sunt oameni care au stat de vorbă cu el în seara și noaptea de dinaintea morții, dar aceștia refuză să povestească ce s-a petrecut. Pe Marin Preda l-am găsit îmbrăcat cu paltonul peste pijama, lovit la cap și, contrar obiceiului său, cu ușa de la cameră neîncuiată. Cine l-a chemat în puterea nopții afară din cameră? Apoi, ce a făcut el în sala de mese? Ce băutură i s-a oferit și cine l-a condus înapoi în cameră? Sigur nu avea de ce coborî din locuintă. Acolo avea mâncare, băutură, tigări... (...) Din păcate, cel mai dispus să vorbească despre aceste lucruri, poetul Virgil Mazilescu, a dispărut și el. Doi din ultimii comeseni ai scriitorului (soții Raicu) s-au stabilit în străinătate și, după știința mea, nu au suflat nici o vorbă despre acea tragică noapte. Acestea sunt doar câteva nedumeriri, fără a fi singurele".

28 august

• În "Azi", sub pretextul unei cronici la volumul lui Bedros Horasangian, *Portocale de adio (Umorul cu lingurița*), Romul Munteanu publică o dezmințire:

"Precizez că nu am scris cronici literare în «Azi» care să-mi fi fost comandate de redacție. NU sunt membru al FSN și NU am participat la alegeri. Despre retorica paranoidă a lui Florin Iaru voi scrie cu un alt prilej".

29 august

• În "Luceafărul" (nr. 31) apare al doilea supliment "Nouăzeci. Foaie lunară de literatură tânără". Publică aici mici tablete Daniel Bănulescu (Optzeci, nouăzeci, suta!), Cătălin Țîrlea (Stau și mă întreb), Dan-Silviu Boerescu (La bulivar, birjar - cronică la volumul Ramonei Fotiade, Atelajul de hârtie) și Cristian Popescu (Greața), iar Horia Gârbea semnează "Un poem de prima pagină": Déjeuner de matin. • Lui Daniel Bănulescu îi place să creadă că un "nouăzecist" este "un luptător calm, hotărât și lucid. Şi de categorie grea"; însă: "Paradoxal, nouăzeciștilor li s-a ridicat licența de luptă chiar înainte de li se înmâna. La început, doar pentru a li se adânci disperarea, au fost îngăduiți la periferia gesturilor publice. Cărțile lor au fost cele mai mici, au luptat în sălile cele mai lăturalnice. Au fost neantizați, dar s-au retras în cantonamente speciale, tip Martin. Acolo s-au antrenat (...) ani de zile, departe de privirile coconetului literar, cu șarmul și siguranța de a fi la o bună categorie de greutate, 90 mi se pare o categorie perfectă (...)". • Cristian Popescu mărturisește că politica îi provoacă o reacție de repulsie: "O spun cât se poate de detașat: n-am întâlnit încă în România omul politic care să mă scape de greața de politică./ În timpul lui Ceaușescu era imposibil să nu faci politică. Da-ul sau nu-ul politice echivalau cu cele morale. Dacă stăteai la coadă, dacă te-nghesuiai în tramvai, dacă sorbeai din nechezol, dacă te uitai (la televizor), dacă auzeai (la radio), dacă trăiai - făceai politică. Adică erai de partea lui Ceaușescu. Toată tinerețea mea am făcut politică. I-am făcut, într-un fel sau altul, jocul lui Ceaușescu. Şi m-am săturat. Gata! Pentru mine asta a însemnat «schimbarea istorică»: începând cu anul 1990 pot, în sfârșit, să nu mai fac politică". ■ Cătălin Țîrlea se confesează moromețian: "Recunosc! Am trăit ani de zile (...) cu un cult pentru generația '80. Era, de fapt, mai mult o proiecție personală idealizată a ceea ce speram eu că trebuie să fie o generație literară. (...) Dar ei, oamenii ăștia, cu cenaclurile lor, cu aroganța și cu subsolurile lor, EI și nu alții m-au făcut să mă apuc de meseria asta nenorocită! Şi-acum?!!! Uitați-vă la ei:/ După ce, în decembrie trecut, hidra comunistă a pus saua pe noi și ne-a încălecat definitiv, ei s-au ales c-o revistă. La-nceput, cineva mi-a cerut și mie o proză. Am dat-o, mi-au publicat-o. (...) pe urmă a-nceput!.../ Unu' zice la gazetă că io (adică nu io! io, așa în general) dacă sunt cu guvernu', greșesc. Şi când zice «greșești» are aerul că i-a și pornit glonțul pe țeavă. (...) Mai zilele trecute aud că unu' mă-njură prin colțuri că m-a văzut el că mă plimbam pe stradă cu un coleg de-al lui de generație, azi dușman politic! «Bă, zice, Țîrlea ăla (...) s-a dat cu guvernu'!» Adică ăla, colegul lui, era guvernu'! Și io mă dădusem cu el! Brava nene!/ Acuma, în fond și la urma urmei, traba lor! Poa' să-și scoată ochii (...)! Da' mă-ntreba zilele trecute un prieten ce cred eu că ne desparte, literar vorbind, pe noi, nouăzeciștii, de ei. Sincer să fiu nu știu ce ne desparte! De-un singur lucru mi-e teamă...!/ De-asta zic: Cristi, Horia, Daniel, Radu, Ramona, Caius, Simona, Marius, Andrei, Nicoleta, Augustin, Paul, George, Ion... Vă rog!...".

31 august

- Nr. 33 al revistei "22" este dedicat "fenomenului polonez", la un deceniu de la grevele municitorești de la Gdansk. În articolul Eșecurile noastre, Stelian Tănase evocă modelul solidarității poloneze între muncitori și intelectuali, deplângând, pe de altă parte, inexistența unei asemenea solidarități în societatea românească ante- și post-decembristă. "Când muncitorii au năvălit pe străzile Bucureștiului în 28-29 ianuarie, când minerii s-au năpustit cu sălbăticie asupra a ceea ce li s-a părut a fi «dusmani» cu lozinci de tipul «Noi muncim, nu gândim» și «Jos intelectualii!» a fost nu numai un dezastru și o rușine pentru agresori, pentru masa de muncitori manipulată de o mână de reactionari, a fost și un eșec al intelectualilor. Incapacitatea de a înlătura resentimentele, neîncrederea, a contribuit major la ieșirea în stradă a detașamentelor de asalt ale urii (...). Procesul democratic ar fi fost mult mai departe dacă după decembrie '89 muncitorii și intelectualii ar fi găsit un limbaj comun în apărarea intereselor lor". Scriu, de asemenea, despre solidaritatea poloneză: Dan Petrescu (Câteva reflexii despre consoanele dentale), Mariana Celac (Pentru că altfel nu se poate), Sorin Vieru (După 10 ani), Dan Pavel (Comunism și misionarism), Dan Oprescu (A început în Polonia), și József D. Lőrincz (Un caz de invidiat). Gabriela Adamesteanu realizează un interviu cu Danuta Bienkowska, scriitoare poloneză, traducătoare a câtorva zeci de volume din literatura română (Frumusețea, orgoliul și povara unicității).
- Apare, în "Contemporanul. Ideea Europeană" (nr. 20), o primă parte din articolul lui Ioan Buduca, *Despre textualism*, o examinare critică a textualismului românesc, care are puține puncte comune (susține I.B.) cu presupusul său model *tel quel*-ist. Autorul articolului trece în revistă patru teorii ale textului forjate pe teren românesc: 1) teoria lui Radu Petrescu din *Meteorologia lecturii* (1979); 2) eseul lui Gheorghe Iova, *Acțiunea textuală* (în curs de apariție la acea dată): în fond, mai mult "poem teoretic" decât teorie propriuzisă; 3) o viziune asupra Textului ce "rezultă, prin deducții critice operate «din avion», din practica generației '80 (...) și e comentată în practica foiletonistică a criticilor acestei generații"; 4) acea "didactica nova" pe care o conțin două dintre cărțile lui Marin Mincu, *Ion Barbu eseu despre textualizarea poetică* și *Textul poetic. Eseu despre textualizare*.
- Sub titlul *M-ai învins, Floriane!*, Mircea Nedelciu închide în "Contrapunct" (nr. 35) polemica purtată cu Florin Iaru și Mircea Cărtărescu. Articolul începe prin considerații malițioase privitoare la "tutuirea" (discutată anterior) dintre

contraopinenți, apoi atacă frontal acuzele lui Iaru privitoare la implicarea politică de partea FSN, prin asocierea prozatorului cu gruparea "Societatea de mâine": "Îmi răstălmăcești cuvintele pentru a mă declara fesenist. Personal, găsesc în momentul de față destule diferențe între FSN și instituția prezidențială, deci aș fi capabil de o atitudine diferențiată față de ele. Nu mi-am exprimat însă nicăieri (nici în scris și nici verbal) o adeziune față de acestea. Rezultă că afirmația ta (axiomatică și fără drept de apel) se bazează pe niște deducții ale tale. Care or fi astea? Nu cumva aplici prea repede principiul «cine nu e cu noi e împotriva noastră»? (...) Eu cred că intelectualul, și creatorul mai ales, reprezintă puterea intelectuală și de creație a poporului și, din acest motiv, forțele politice din societate - atât cele de la putere, cât și cele de opoziție - sunt datoare să-l servească. Tu ai fi putut să citești articolul meu din «Interval», nr. 1 (...), unde afirm acest lucru. Ai fi putut să înțelegi de acolo că nu mă voi angaja niciodată de partea unei forțe ce luptă pentru putere (fie pentru că o deține, fie pentru că nu o are), dar că nici acuzația nefondată că aș face-o nu mă dezechilibrează. E însă de datoria mea să-i atrag atenția unui coleg asupra acestei situări apolitice în adevăratul înțeles al cuvântului. Din acest motiv l-am interpelat pe Cărtărescu. (...) Opoziția este și ea o «oficialitate» care luptă pentru putere, întrucât nu o deține, așa cum cealaltă, puterea, luptă pentru a și-o păstra. Ambele au limbă de lemn, dom' Florin! Chiar nu vezi? Sau dacă te simți îndreptățit să fii de partea opoziției politice ca poet, trebuie să-i declari pe toți apoliticii feseniști? Nu e prea simplu? Nu te pune pe gânduri acest reducționism? Sigur că ambele forțe politice au nevoie ca să se legitimeze printr-un număr de aderenți intelectuali și, dacă reușesc, aceasta nui decât o victorie a politicianismului împotriva creatorului. Eu îi consider naivi pe acei colegi care au călcat în această capcană și se declară, cu mândrie chiar, de partea opoziției. De parcă asta i-ar legitima ca intelectuali! Aproape că înțeleg acest oportunism răsturnat la unii semidocți, la intelectualii sau creatorii «pârâți», dar nu la tine și nici la Cărtărescu. Iar convertirea capitalului tău de persoană publică obținut prin cărțile tale într-un capital politic și pe care îl pui la dispoziția «opoziției» să-l gestioneze este o atitudine necinstită față de propriii tăi cititori. E drept că unii scriitori mai în vârstă decât noi nu au făcuto, dar asta nu certifică procedeul din punct de vedere moral. Astfel ajungem la adevăratul măr al discordiei, la «Societatea de mâine», societate apolitică. Faptul că alte societăți de intelectuali, inițial declarate apolitice, au acceptat să facă un joc politic al opoziției a dus, după același traseu de gândire pe care l-ai aplicat și tu, la bănuiala că «Societatea de mâine» este fesenistă. Baza de date s-a completat cu atitudinile individuale ale unor membri ai ei. Trebuie să-ți amintesc că, prin definiție, o societate apolitică trebuie să lase membrilor ei libertatea de a duce la nivel individual orice politică găsesc domniile lor de cuviință. Condiția este ca ei să nu facă politică în numele societății. Iar societatea trebuie să se ocupe, pentru a-și păstra apolitismul, numai de scopul declarat inițial (...). Dacă tu consideri că grupurile apolitice care s-au înscris de partea opozitiei au făcut un joc cinstit și dacă iei drept pozitie politică a societății intervențiile televizate ale unor societari și dacă aplici vinovăția prin asociere... Zici că dacă-l vezi pe Vulpescu lângă o «ciupercărie» de feseniști tragi o concluzie. După logica asta ar trebui să-i pun pe cei care, ca tine și Cărtărescu, se declară de partea opoziției, alături de gazete ca «Zig-Zag», «Baricada» etc. (de opoziție și ele) și să trag o concluzie. Tocmai asta e. I-am pus lui Cărtărescu cele două întrebări din articolul amintit pentru că mă temeam de logica asta. Eu, nefiind membru al «Societății de mâine», am acceptatun angajament contractual pentru a scoate revista «Avant-post». Am scos 2 (două) numere în 5 (cinci) luni și nici o pagină nu poate fi acuzată de partizanat politic. Principala preocupare a revistei este profesionalismul în toate domeniile. Sigur că societatea e aproape inactivă și are probleme interne și s-ar putea ca relația contractuală a redacției cu ea să înceteze dacă ni se va cere vreo atitudine politică, dar asta nu vă autorizează, nici pe tine, nici pe Cărtărescu, să insinuati, fără responsabilitate (acesta-i cuvântul), că la această revistă se face un joc politic. Te rog, spre exemplu, să te gândești ce o să mi se întîmple mie atunci când onorabilii tăi colegi de la gazeta apolitică «România liberă» vor câștiga partida politică și vor face dreptate. Ei au proba că sunt fesenist în afirmatia ta axiomatică, iar tu ești pentru ei un om de încredere. Si nu ei, ci tu ai aplicat principiul cine nu e cu noi e împotriva noastră. M-ai învins Florian! (Sper că recunoști sintagma). Dar cu niște arme de care n-ar fi trebuit să te atingi vreodată".

Un "șotron" al lui D. Țepeneag (Așteptare) ia în discuție condiția ingrată a intelectualului ca "țap ispășitor", aflat mereu în așteptarea inutilă a unor intervenții salvatoare din afară.

— Sub titlul "Oglinda și făclia", poetica romantică și deconstructia reprezentării, Cristian Moraru semnează un eseu despre "cazul Eminescu".

La rubrica "Structuri în mișcare", Ion Bogdan Lefter comentează poemele "parabolice" ale lui Dorin Tudoran din volumul de exil De bună voie, autobiografia mea (Editura Nord, Victor Ioan Frunză, Aarhus), a căror dimensiune general umană ar fi "amânată" de actualitatea lor politică, prelungită dramatic de recentele evenimente (Parabole "autobiografice").

Sumarul conține, de asemenea, poezie de Mircea Cărtărescu (Poem cu vene), Ioan Es. Pop, Sebastian Caimata, Florin Oncescu, si un poem de solidarizare civico-spirituală cu Mircea Cărtărescu (Scrisoare deschisă către Mircea Cărtărescu) al lui Sorin Mărculescu. Dezicându-se de neimplicarea din ultimele eseuri "fără cap și coadă", Bogdan Ghiu publică un eseu (Auto-critici) despre adevăr vs. minciună, acțiune vs. pasivitate și realitate vs. irealitate, pornind de la forța manipulatoare a TVR în perioada Revoluției din Decembrie și după: "Să nu uităm, legătura dintre Serviciul Român de Informații și informație nu e numai de nume. TVR nu reflectă realitatea, ea face realitatea, cum a făcut și revoluția, pentru noi și pentru străini. (...) Revoluția a satisfăcut orizontul de așteptare al tuturor celor care, avându-l în vedere pe Ceaușescu, cereau senzațional. Și li s-a dat. Era nevoie de revolutie, si revolutia a fost. Se putea pune orice în cârca dictatorului, eram – o planetă întreagă – pregătiti să primim orice. Exorbitantul era posibili, deci ca și real. Nimeni nu a fost surprins, ci confirmat în așteptări. Dorințele s-au materializat, fantasmele s-au încarnat. Intoxicare. Tuturor ni sau pus în scenă propriile proiecții. (...) În fața televizorului, noi nu suntem pasivi, cum s-a spus, nu prin pasivitatea noastră suntem manipulați, ci, într-un fel de jiu-jitsu, suntem învinși, supuși cu însăși forța noastră, dirijată. Suntem manipulați tocmai prin activitatea noastră. Televiziunea oferă numai stimuli, dă puțin în mod special, numai fragmente. Începuturi de vis, impulsuri de a visa. Ni se indică, metonimic, sensul, drumul pe care să o apucăm, cheia în care să cântăm, dar noi suntem cei ce completăm, cei ce formulăm efectiv mesajul, noi sintetizăm, noi suntem autorii. Ca în hermeneutică, interacțiune. Ar fi bine să rămânem pasivi, dar nu rămânem, și suntem învinși tocmai datorită acțiunii noastre".

Rubrica de "Contra-puncte" conține, printre altele, un atac vehement al lui I[oan] G[rosan] la adresa "gândirii social-politice" dintr-un articol de pe prima pagină a "Adevărului", semnat de Jeana Morărescu, în care Piața Universității e acuzată ca "schizofrenie a unui tineret trezit bolnav de propria lui spaimă interioară post-revoluționară": "Trecând peste limbajul aiuritor al distinsei autoare, care ar merita o atentă analiză din partea candidaților la secundariat de la Spitalul 9 (vorbesc de limbaj, bineînțeles), avem, totuși, o nedumerire. De ce oare doamna (domnișoara?) Jeana și-a adresat textul Anei Blandiana și nu secției «Sesizări, reclamații» a CC al FSN?". □ Pe ultima pagină – un fragment final din romanul scriitorului basarabean Ion Druță, Povara bunătății noastre, în curs de publicare la Editura Cartea Românească și prezentat într-un chapeau redactional ca "până la un punct, un Moromeții moldav, iar Onache Cărăbuş un Ilie Moromete din Câmpia Sorocii".

• În "Orizont" (nr. 35), Mircea Mihăieş semnează un editorial (*Legea presei – la ce bun?*) în care contestă proiectul – tot mai intens vehiculat – al unei legi a presei: "În ce mă privește, cred cu tărie că n-avem nevoie de nici un fel de lege a presei – ci, cât mai repede, de o constituție democratică. Slujbașii puterii ne vor terfeli cu același avânt (pentru că își închipuie, ca pe vremea când slujeau geniile Carpaților, că sunt eterni), numindu-ne fie vânduți, fie proști, fie legionari, fie toate acestea la un loc. Nelimitați de legi bine direcționate, măcar le vom putea răspunde, din când în când. Dacă nu ne va fi prea scârbă".

Același Mircea Mihăieș scrie despre volumul de versuri *De bună voie. Autobiografia mea* de Dorin Tudoran (*Coșmaruri pre versuri tocmite*).

De asemenea, Mircea Mihăieș dialoghează cu colegul său Ioan Morar despre situația politică actuală.

Cornel Ungureanu scrie despre *Rugați-vă pentru fratele Alexandru* de Constantin Noica (*De la soldat la filosof*).

Carol Sebestyean dedică un articol jurnalului lui Radu Petrescu (*De la jurnal spre*

operă), pe aceeași pagină cu reproducerea unor scrisori ale lui Radu Petrescu către prietenul său Mircea Horia Simionescu.

Comparatistul american de origine bănățeană Marcel Pop-Corniș publică o mărturie subiectivă despre Revolutia română văzută din Richmond.

• În "Azi" se publică integral un discurs "cenzurat" în Parlament lui Romulus Vulpescu, *Cuvântul* pe care, dacă Regulamentul n-ar fi hotărât altfel, senatorul semnatar ar fi trebuit să-l rostească de la tribuna Parlamentului pe 29 august. (Textul se referă la Dictatul de la Viena, dar conține și un atac la adresa maghiarilor și a violențelor de la Târgu Mureș).

[AUGUST]

• Într-un articol-program (*Cuvânt înainte*) din nr. 1/1990 al "Caietelor critice" (revistă lunară de "critică, informație și teorie literară", apărută la București; cu un colegiu de redactie format din: Stefan Bănulescu, Al. Călinescu, Matei Călinescu, Mircea Cărtărescu, Mihai Cimpoi, Valeriu Cristea - redactor șef adjunct -, Ov.S. Crohmălniceanu, Klaus Heitmann, Dumitru Micu, Gelu Ionescu, Mircea Iorgulescu, Eugen Simion - director -, Marin Sorescu, D. Tepeneag, Mircea Zaciu, Florin Manolescu.), Eugen Simion trasează obiectivele publicației, odată cu schimbarea "înfățișării", a "structurii" și a "ritmului de apariție": "Dorim ca revista «Caiete critice» să unească talentele și energiile spirituale ale românilor de pretutindeni. În condițiile de azi, literatura română are nevoie mai mult decât oricând de această colaborare. Am început prin a introduce în colegiul nostru de redacție câțiva scriitori care trăiesc în străinătate. I-am solicitat și-i vom solicita în continuare și pe alții să publice în «Caiete critice» în ideea că dincolo de opțiunile noastre politice și estetice trebuie să ne unească iubirea de adevăr și devotamentul nostru pentru cultura națională. Avem credința că reunificarea Europei trebuie să înceapă printr-o mai bună cunoaștere a valorilor spiritului. Revista «Caiete critice» vrea să vină în întâmpinarea acestei idei".

Numărul debutează cu secțiunea "Cronici literare", în care se înscrie o abordare a poeziei lui Mircea Dinescu prin prisma volumului Moartea citește ziarul, semnată de Eugen Simion (Dinescu, poetul): "Totul este, în Moartea citește ziarul, o parabolă și totul este tradus într-o parabolă pe punctul de a se explica singură (...) Limbajul parabolic este, se știe, subversiv și în același timp aluziv, învăluitor. Limbajul poemelor lui Dinescu micsorează aluzia și lasă progresiv locul subversiunii, incitatiei. (...) Sarcasticul, parabolicul Mircea Dinescu cade, prin exces de realism, într-un straniu suprarealism involuntar. Sugestia este că realitatea este onirică. Poetul este doar tâlcuitorul ei ironic. Nu-i lipsește autorului percepția tragicului existențial și, în mod evident, nici intuiția și capacitatea de reprezentare a răului social. Un rău corupt, un infern al derizoriului, o existență, în fine, în care toate se cheamă, se falsifică și se degradează sub semnul unei morți absurde și, încă o dată, corupte". Dinescu este un "poet al

păcatului social", un Goga al anilor '80", dar și "o conștiință a răului interior", "O culpă morală și o culpă metafizică (în limbajul lui Jaspers). Concluzia este că "Mircea Dinescu este, întâi, în Moartea citește ziarul un profet al lașității instituționalizate și al răului impur. (...) vorbind despre poet, nu poți face abstracție de omul care a devenit un simbol al disidenței românești".

Ovid S. Crohmălniceanu scrie despre nuvelele lui Mircea Cărtărescu din Visul, calificate drept "proze fantastice, cum nu s-au mai scris în literatura română de la Eminescu încoace": "Fantasticul lui Cărtărescu e de o factură foarte originală, se hrănește copios din revelațiile pe care le-a adus cunoașterii vieții sufletești psihanaliza și nu prea au înflăcărat până acum imaginația scriitorilor români. (...) O ciudată dorință de a trăi ipostaza fizică feminină (aspirația curentă se manifestă exact contrar) e obsesia secretă a povestitorului în Gemenii. Nuvela REM îi oferă prilejul să și-o realizeze. Extrem de originală e la Mircea Cărtărescu racordarea acestui teritoriu imaginar rezultat din activitatea obscură a inconștientului cu infinitul sideral. (...) Spațiului subteran al psihicului (inconstientul, prezent cu depozitul său obscur în toate nuvelele) îi corespunde infrastructura unui București secret. Îl descoperim, coborând pe scărițe metalice înguste în subsolurile noilor clădiri, unde printre mățăria țevilor de calorifer și cazanele imense stacojii, Mendebilul se dedă la acte rituale tainice. (...) Odată demersul fantastic efectuat, scriitorul cu un veritabil instinct al genului face literatură realistă, în condițiile inedite pe care și le-a dat. Aşa procedează Hoffmann. (...) Iarăşi, Gogol şi Kafka vin să ne-o dovedească". În final, Crohmălniceanu vorbește despre relația inextricabilă dintre proza și lirica lui Cărtărescu: "Un țesut viu, organic, leagă peste tot aceste proze de lirica autorului. (...) Lirica și proza lui sunt concrescente. Amândouă își trag seva din același humus existențial, pleacă de la lucruri trăite, singure în măsură să asigure autenticitatea ficțiunii literare. În literatura lui Cărtărescu, vorbește «eul profund» al autorului, așa cum îl definea Proust și-i descoperim natura paradoxală, cât se poate de particulară și simultan universală, la toți marii scriitori" (În REM).

În Se mai poate scrie despre Creangă?, Monica Spiridon se ocupă de volumul Despre Creangă (1989) de Valeriu Cristea, unde remarcă "rezistența față de locul comun" a criticului, "vederea avizată și în același timp ingenuă", "echilibrul între erudiția distantă și implicarea directă a autorului în text", dublate de "o undă de emoție personală - niciodată emfatică" - o critică născută "în mod vădit din iubirea față de text".

Gabriel Dimisianu scrie despre Ochiul și marea de Petre Sălcudeanu, unde remarcă "dimensiunea simbolică" (Un roman parabolă). Valeriu Cristea comentează volumul Fototeca de Adriana Bittel, meditând, în preambul, asupra calității literaturii române din comunism și a "rezistenței" prin literatură: "Nu e adevărat că în această perioadă «au apărut si cărți bune». În perioada respectivă au apărut în realitate foarte multe cărți foarte bune, unele extraordinare, ba chiar și, îndrăznesc cred, câteva capodopere. Se știe cât

de neverosimil de simplu au fost desființate merituoase, valoroase institute, precum cele de matematică, de psihologie s.a. Instituția literaturii române nu a putut fi însă desființată. Ea a boicotat în permanență prin calitate (luând în serios unul din sloganurile demagogice favorite ale regimului) ordinul de mediocrizare generală dat de dictator. (...) Când totul părea să se prăbușească în jur, literatura contemporană a pus cărămidă pe cărămidă la înălțarea unui edificiu secular. Scriitorii (unii dintre ei) pot fi învinuiți (și sunt, de către multi - nu ducem lipsă de acuzatori). Ce i s-ar putea însă reprosa literaturii din țară? Că a continuat să creeze valori, opere, dintre care nu puține, repet, sunt convins că vor «rămâne»? Că nu a declarat, așa cum a cerut cineva, o grevă generală a scrisului, imposibilă de fapt prin natura lucrurilor, de neimaginat, cum nu a existat și nu va exista niciodată? Ce s-ar fi întâmplat dacă Shakespeare, «scârbit» de nedreptățile vremii lui (nedreptăți de care nici o epocă n-a dus lipsă) ar fi declarat grevă? (...) Este evident că problema e rău pusă și că la mijloc e o confuzie de planuri. Ca om, firește că scriitorul are toată libertatea să aspire la cele mai temerare atitudini civice și merită întreaga noastră cinstire în cazul că și le asumă. Scriitorul ca scriitor însă nu poate protesta decât înlăuntrul scrisului său, și prin el. În nici o împrejurare și sub nici un motiv, el nu are dreptul să nu scrie. (...) Rezistența literaturii române s-a manifestat în forme și cu mijloace diferite de la caz la caz, vreau să spun de la gen la gen. Poeții de pildă au profitat din plin de dificultatea limbajului liric modern. Criticii - cărora cred că le-a fost cel mai greu - au invocat până la disperare tradiția estetică a criticii interbelice, refugiindu-se ca într-o ultimă citadelă a unei cetăți deja cotropite în criticismul și raționalismul maiorescian; cei mai savanți dintre ei s-au «ascuns» în metodologii de ultimă oră, complet inaccesibile până și noilor funcționari culturali (or fi fost ei școliți, dar nici chiar așa). Prozatorii... După ce romanul politic autentic gen Preda, D.R. Popescu, Buzura a devenit o modă, ca până la urmă să încapă în mâinile unor colaboraționiști mau mult sau mai puțin deghizați (precum Dinu Săraru) sau chiar în cele ale unor reprezentați de frunte ai vechiului regim (precum Dumitru Popescu), prozatorii, în special cei tineri, au reinventat, as spune, cu un termen atât de des folosit în tinerețea mea, referitor la literatura secolului 19 - realismul critic. Un realism critic desigur voalat, aluziv, prefăcându-se interesat «doar» de cotidianul mărunt, de felia (subtire) de viată, de detalii si de oameni mici, atât de mici încât puterea își putea permite să nu-i mai ia în considerare. Literatura nu a făcut și nu va face însă o asemenea greșeală: cu oamenii «mici» ai marilor literaturi a început de fapt demolarea atâtor regimuri politice. Ținta noului realism critic de care vorbeam - țintă atinsă de obicei - a fost de a demonstra cât de cenușie era în realitate «epoca de aur»".

La sectiunea "Cronica editiilor", Mircea Zaciu scrie despre tehnicile și strategiile cenzurii în comunism și despre dificultatea alcătuirii unor ediții critice oneste, sporită după 1989 de împuținarea "editorilor calificați pe care-i mai aveam de bine de rău", a "textologilor", "arhiviştilor", "palografilor", "bibliografilor" și "altor specializări necesare catalogării, descifrării, publicării de ediții și de manuscrise rămase uitate în zeci de arhive și care sunt de mult pe cale de dispariție" (Blestematele croșete). Sunt lăudate editarea operei inedite a lui Iordache Golescu de colectivul condus de Al. Rosetti, colecția condusă de Paul Cornea și realizată de o echipă de cercetători de la Institutul "G. Călinescu" pentru secolul al XIX-lea și opera editorilor lui Eminescu, D. Vatamaniuc și Petru Creția. După 1990, Zaciu ar dori o "reformare modernă a Universității", o "editură specializată [...] pentru realizarea, în fine, a acelui «corpus» al literaturii naționale", apoi editarea sistematică a numeroaselor "opere încă necunoscute, uitate, ignorate, neglijate, multe rămase în arhive publice, multe în arhivele urmașilor de scriitori, multe în arhivele securității" – precum Mălurenii lui E. Lovinescu, romanele lui Lucian Blaga și Dinu Pillat, jurnalele intime ale lui N. Steinhardt, Alice Voinescu, memoriile lui I.G. Duca, Constantin Argetoianu ş.a.

La secțiunea de "Convorbiri", Geo Bogza dialoghează cu Ov. S. Crohmălniceanu. Se discută despre Urmuz, M. Blecher, avangarda românească, opțiunile politice din biografia lui Bogza ("Eu rămân de stânga"), procesul de pornografie, generația optzecistă, admirația pentru Tudor Arghezi și G. Călinescu etc.

La secțiunea "Comentarii", Virgil Ierunca semnează un consistent studiu despre ipostaza de traducător a lui Dan Botta - Dan Botta traducător al lui François Villon - din care în acest număr se publică prima parte.

Al. Piru se ocupă de relația lui Adrian Marino cu maestrul său G. Călinescu (A propos de Călinescu).

Mircea Cărtărescu reflectează asupra rolului scriitorului în cetate: "Poetul nu trebuie să devină, chiar în condițiile democrației, doar o rotiță (adusă sau nu în prim-plan ca vedetă) a uriașului sistem Show-Biz, oricât de plătită, cu bani și glorie, ar fi arta lui - și doar o democrație îi poate da acești bani și această glorie - ci are datoria să devină și o conștiință, un om activ și influent în societate. (...) artistul, în lumea democratică, este și un exorcist al răului, un anti-totalitarist, un participant la acea înțelepciune colectivă în afara căreia libertatea nu poate exista".

Dumitru Micu face o panoramă a poeziei basarabene inclusă în antologiile Constelația lirei (1987) și Rădăcina de foc (1988), ridicând în final "problema reciprocei cunoașteri a românilor din țară și a celor de peste fruntarii".

La secțiunea "Document" se publică un capitol cenzurat din romanul Delirul de Marin Preda, precedat de o introducere semnată de O[v] S. C.[rohmălniceannu] și un mic material de Victor Crăciun, intitulat Marin Preda despre "Era ticăloșilor". Ov.S. Crohmălniceanu dă detalii despre conținutul capitolului respectiv și despre strategiile de dejucare a cenzurii imaginate de Preda: "Marin Preda scrisese un capitol despre momentul când Stalin află că soția sa și-a pus capăt vieții și interpretează gestul ca o trădare a încrederii lui, câtă mai era dispus el să o acorde oamenilor, fie ei și foarte apropiați. Așa a început, sugera autorul, delirul suspicios al celui care avea să

vadă apoi peste tot comploturi și urzeli infernale. Episodul corespundea într-un fel de simetrie artistică momentului când Hitler, pradă la rândul lui furiilor mitomane, mușcă turbat covorul. Cititorul trebuia să se întrebe, după Preda, ce putea face un nebun mic (Antonescu) între doi nebuni mari? (...) Când am discutat foarte putinele sanse ca episodul să «treacă», Marin mi-a dezvăluit, stergându-și îndelung ochelarii groși și încretind fruntea, tactica lui: «Eu îl bag în carte (capitolul), toți o să sară pe el. Am să-l scot până la urmă, dacă nu se va putea altfel, dar tocmindu-mă rău. Ca să cedez, o să-mi lase altele...»".

□ Sub titlul Puterea intelectuală, Florin Manolescu coordonează o anchetă despre rolul intelectualității în societatea contemporană, axată pe două întrebări: "1. Ce poate face puterea intelectuală în România, astăzi? Ce sens poate avea noțiunea de putere intelectuală într-o țară cu un potențial economic și industrial mediu? Cu ce obstacole credeți că s-ar putea găsi confruntată în prezent puterea intelectuală la noi?" și "2. Care sunt domeniile în care credeți că se va exprima, într-un viitor apropiat, puterea intelectuală și cu ce sanse de reusită? Care vor fi prioritățile? Ce se va schimba în raport cu trecutul?". Ancheta este încadrată de reproducerea ultimului capitol, "Marile sperante", al volumului Homo universalis de Anton Dumitriu, aflată în curs de apariție. Răspund: Stefan Aug. Doinas, Mihai Drăgănescu, Dionisie Petcu, Andrei Pippidi, Mircea Nedelciu.

Stefan Aug. Doinas, pentru care "Imperativul acestor zile" pare "acela de a purcede, cu luciditate și cu avânt totodată, la edificarea unei noi societăți libere", în care "intelectualul n-ar trebui să mai fie un simplu om care gândește", fiindcă "intelectualul se pare că are acum datoria de a depăși propria sa singurătate atât de iubită" pentru a deveni "o adevărată dimensiune a societății", consideră că dușmanii puterii intelectuale sunt "subcultura închizătoare de orizont" și "politicul deschizător de veleitarism". Mihai Drăgănescu e de părere că "politicianismul (...), nu politicul, ar putea deveni cea mai mare sfidare pentru puterea intelectuală a țării".

Dionisie Petcu consideră că nu se va putea vorbi de "putere intelectuală" în România decât "după ce vom fi asimilat masiv revoluția științifică și tehnică", dar că revoluția din 1989 a contribuit totuși la schimbarea atitudinii "puterii politice față de intelectual".

Andrei Pippidi susține că "piatra de încercare" pentru puterea politică va fi "selecția cadrelor pe care le atrage din masa intelectualilor în funcția de stat sau de administrație", în condițiile în care "pentru aceste funcții, sunt pregătiți, prin experiența pe care au putut-o acumula, tocmai aceia pe care noua conducere a țării ar trebui să-i înlăture pentru a-și dovedi moralitatea", dar că un obstacol în acest sens ar fi "chiar reticența intelectualilor de a-și asuma răspunderi". În privința ecoului intelectualilor în societate, Andrei Pippidi crede că "Suspiciunea cu care intelectualul e privit de omul din fabrică sau de la cozi este un sentiment ambiguu prin dubla lui origine: a fost generat atât de nerușinarea cu care unii dintre noi au slujit cea mai infamă putere, cât și de compartimentarea pe care același regim a creat-o

chiar între categorii sociale supuse mizeriei comune. Cu riscul de a fi acuzat de populism, trebuie să spun că, atâta timp cât nu vom face un pas către cei care nu ne cunosc, vom rămâne neputincioși".

Mircea Nedelciu vede "Puterea Intelectuală" ca o "parte" din "Puterea Poporului" și nu crede că "există domeniu în care Puterea Intelectuală să nu se exprime": "Problema trebuie pusă invers. În câte domenii vom avea oameni politici, deci administratori ai puterii, care să fie suficient de corecți ca funcționari pentru a lăsa Puterea Intelectuală să se exprime plenar?". În aceeași ordine de idei, Nedelciu cere ca "nici un partid sau formațiune politică să nu mai aibă dreptul să se servească de literatură pentru a manipula cetățenii în scopuri politice".

La secțiunea "Lecturi", Laura Bişoc scrie despre volumul de proză Interviul de Ilarie Voronca, Nicolae Baltă despre La anii treizeci de Eugen Uricaru, iar Cristian La secțiunea "Literatura străină", Ioana Pârvulescu scrie despre Thomas Bernhard, iar Alexandru Şerban prezintă și traduce un fragment din Paul Bowles.

La secțiunea "Arte și spectacol", Dinu Cernescu meditează asupra relației dintre dictatură și creație, cu concluzia că dictatura este "un «rău» necesar", creatorii fiind "dependenți în gândirea și chiar în receptarea operei lor de un sistem care oprimă" (Un gând despre dictatură). Alex Leo Şerban scrie despre filmul Faleze de nisip de Dan Pita (Demonul actualității față cu dictatura).

La sectiunea "Agvaforte" se comentează în regim ironic diverse spețe din presa scrisă și audio-vizuală.

- În nr. 8 din "Steaua" victimele comunismului sunt evocate în articole semnate de Ovidiu Mureşan (Ev Mediu şi Renaștere în opera istorică a lui Gh. I. Brătianu), Iordan Datcu (Nechifor Crainic scriind din Viena) şi Mircea Popa (Radiografia gulagului românesc). □ Constantin Cubleşan schițează o Istorie literară în foiletoane. □ Ruxandra Cesereanu (Femeia inefabilă) scrie despre Rusoaica lui Gib I. Mihăescu. □ Mircea Ghițulescu (Chirița c'est moi) şi Leon Baconsky (Vasile Alecsandri la Biblioteca Națională din Paris) scriu despre Vasile Alecsandri. □ La rubrica "Reîntâlniri", Mircea Popa îi dedică un medalion lui Bazil Munteanu (Un comparatist de talie europeană). □ Sunt prezenți cu poeme: Vintilă Horia, Florin Mugur, Radu Gyr și Ion Stratan.
- Dintre tabletele cuprinse în rubrica "Acul de busolă" din "Tomis" (nr. 8), Generozitate critică săptămânalul ieșean de cultură "Cronica", respectiv politica sa editorială de a acorda un spațiu redus literaturii, de a "exila" proza și de a abuza de comentariul politic. În tonalitate polemică, Ora mărturisirilor comentează declarația unui poet, care dorește să-și păstreze anonimatul, de a se considera "sacrificat" de Ceaușescu pentru că s-a pus în slujba integrității textului eminescian încercând să împiedice "mutilarea" sa de unii confrați. Răspunsul ca provocare suscită interesul, prin consemnarea unor opinii ale lui Fănuș Neagu, din "Argeș", privitoare la viitorul literaturii în epocă postde-

cembristă. Deși Nicolae Motoc este de părere că scriitorul se lasă furat de plăcerea de a "șoca", de a "tachina", fără să aibă intenții profetice, semnatarul rubricii "Acul de busolă" citează următoarele: "Literatura nu va mai interesa pe nimeni. În libertate lumea este superficială. Literatura făcută în vremurile de criză este dumnezeiască. În anii de tiranie prin care am trecut a fost o împotrivire organizată în cadrul căreia scriitorul avea importanța lui. Marele public este pornit spre bunăstarea pe care nu a mai avut-o până acum. (...) Nu se va mai citi și nu se va mai tipări poezie. (...) Mai bine proprietar de munți decât autor de romane. (...) Lumea vrea să se plimbe în străintate și nu romane, vrea bani. (...) Mă tem că peste puțin timp mulți dintre noi se vor plictisi și de morții din Piața Victoriei. Suntem într-o lume a tehnicii, o lume în care optimismul se măsoară în bani, iar importura prin excese".

Mihai Drăgănescu, președintele Academiei Române, vorbește, în același număr din "Tomis", despre *Informație și civilizația democratică*.

- Ioan Moldovan recenzează în "Familia" (nr. 8) volumul Anei Blandiana Arhitectura valurilor (Editura Cartea Românească, 1990), alcătuit din poezii publicate, în parte, în câteva reviste înainte de 1989 sau care au "așteptat" Revoluția pentru a putea vedea lumina tiparului. "Libertatea, spune autoarea, în dechiderea cărții, transformă aceste pagini, din manifeste multiplicate de mână sau citite printre rânduri, în documente ale memoriei colective și, pur și simplu, în poezii care nu-și visează altă perenitate decât cea estetică."

  La rubrica "Biografia unei cărți", Ion Simut discută cu Ioana Em. Petrescu despre Eminescu și mutațiile poeziei românești.

  Uirgil lerunca deplânge ignorarea mortii lui Radu Gyr de către forurile culturale românesti de dinainte de 1989. Deținut politic în timpul comunismului, obligat apoi să-și renege, în "Glasul patriei", toate convingerile politice de extremă dreapta, poetul ar fi meritat, în opinia lui Virgil Ierunca, măcar câteva articole, în presa literară, care să-i anunțe decesul, nu doar o menționare în Antologia lui N. Manolescu și un spațiu (destul de important totuși) în cartea lui Dumitru Micu despre literatura de la "Gândirea".

  Este transcris, din volumul lui Eugen Ionescu Notes et contre-notes (Paris, Gallimard, 1962), Un portret anecdotic al lui Brâncuși.
- Într-un dialog cu Călin Vlasie, apărut în nr. 8 din "Argeș", Gheorghe Grigurcu se pronunță în favoarea reevaluării literaturii române postbelice, arătând că Marin Preda, de exemplu, deși un mare scriitor, inegal însă, este, "din punct de vedere moral, un caz lamentabil": "Pentru cine nu l-a cunoscut era un caz tipic de om recent ajuns și lipsit de acea minimă flexibilitate care face posibilă relația intelectuală". Pentru a-și susține afirmațiile, Grigurcu trimite cititorii la paginile sale de adeziune la PCR scrise de Preda în 1965, 1971 sau 1978 și la anumite mărturii ale lui Al. Paleologu și A. Marino. O părere asemănătoare are Gh. G. și despre Labiș, despre care afirmă că "miza pe cartea comunistă. Vroia un comunism perfecționat (...), decantat, adus la nivelul unei forme de manifestare expresive, mai eficiente. Așa-zisa ardere a

lui, revoluționară, nu era decât un soi de conformism". Gh. G. se exprimă și cu privire la scriitorii și criticii literari prezenți în actualitatea postrevoluționară. Astfel, deși îl apreciază pe Nicolae Manolescu pentru ceea ce scrie despre Dan Zamfirescu, Eugen Barbu, C.V. Tudor, este deopotrivă decepționat de rezerva manifestată de acesta fată în textele sale politice... "crispate". La rându-i, Eugen Simion păcătuiește, în opinia lui Gh. G., prin faptul că, ocupând, după Revoluție, "77 de posturi", "e un reprezentant al unei mentalități care ține de arivismul ce se poate reclama fie de la tăranii ce sub presiunea politicii comuniste, doresc să ajungă la o stare bună, fie de la restaurația politică a Bourbonilor. Mecanismele sunt aceleași. Consider că Eugen Simion este un critic important ad-interim". Nu e uitat nici Marin Sorescu, care a "emulat cu Mircea Dinescu în obținerea unor premii internaționale. Marin Sorescu este din punctul ăsta de vedere un simplu cobilitar internațional care a expus, cu mai mult sau mai puțin succes, diverse legume lirice. Oltenismul nu se trădează". Poetul e suspectat că însală publicul prin datarea retrospectivă a unor texte protestatare, pentru ca mai apoi "să revină la publicistica anostă de servire a feseneului sub pretextul unei tematici de actualitate al cărei ton sibilinic este specific".

• Într-un interviu acordat lui Al. Cistelecan pentru "Vatra", Ion Negoițescu vorbește despre împrejurările în care a hotărât să emigreze și despre impactul pe care l-a avut asupra sa exilul, afirmând foarte ferm: "Niciodată în exil nu mi-a fost dor de țară". În ceea ce privește diferențele dintre "Istoria..." sa și cea a lui N. Manolescu, Negoițescu consideră că: "Istoria subsemnatului e mai subiectivă, ba chiar cu teză. Eu vreau să cunosc mai bine pe români prin literatura produsă de ei, prin etosul nostru relevat estetic".

[AUGUST-SEPTEMBRIE]

• În "Apostrof" (nr. 3-4/august-septembrie), Mircea Țicudean publică eseul Vârstele minciunii, cu supratitlul "Proletcultism și neoproletcultism", unde semnalează două etape (pacte) ale relației dintre scriitori cu puterea politică a fostului regim: "În copilăria minciunii, răspunsul literaturii la obligațiile pactuale fusese aberația. Pactul era (...) neechilibrat, aducea mai mult cu un legământ de vasalitate, iar literatura îl resimțise în cele din urmă ca autoanulare. Din pactul al doilea, mai subtil, se năștea iluzia conviețuirii armonioase, a simbiozei dintre literatură și ideologie într-un hibrid valoros estetic".

Sanda Cordoș aduce un omagiu Ioanei Em. Petrescu (A douăsprezecea elegie) vorbind despre existența unei "Școli Ioana Em. Petrescu".

Se publică versuri de și în memoria poeților Aurel Dumitrașcu și Ion Caraion.

Paul Goma semnează o Cronologie — prezentată ca "autobiografie mascată". Materialul e însoțit de două materiale critice — Un "poet" al închisorii de Ion Vartic, și Memoria și umbreliștea de Mihai Dragolea, unde se arată că "Există un sâmbure otrăvit, ceva de tortură și cruzime în toate cărțile semnate de Paul

Goma. Cruzimea împrejurărilor descrise, tortura naturalistă a universului concentraționar, dar și cruzimea narațiunii, fixată mereu peste aceleași fenomene, și tortura memoriei, decisă să nu omită nimic, despuiată de orice compromis, de orice promisiune de consolare, conciliere sau compasiune". În acelasi grupaj se înscrie și textul Martei Petreu Istoria în eprubetă, care afirmă că scrierile lui Goma "trezesc în primul rând o reacție de tip etic" și că "pare aproape o batjocură să le comentezi în registru literar estetic". Grupajul se Se comentează apariția Istoriei stalinismului în România de Victor Frunză – calificată drept o "anti-istorie a partidului", "o replică în sens invers la istoria PCR".

Un dosar consacrat regizorului Lucian Pintilie se deschide cu un interviu acordat lui Tudor Fleşeru pentru revista "Echinox" în 1980, în timpul filmării la De ce trag clopotele, Mitică?, dar nepublicat atunci din pricina refuzului regizorului de a admite interventia cenzurii în răspunsurile sale. Materialul este redat acum în forma originară, cu pasajele cenzurate sau problematice evidentiate tipografic. Pintilie vorbeste aici de conditia sa (și a lui Liviu Ciulei) de trăitori într-un "exil royal" minat permanent de o nostalgie care "poate fi interpretată și ca o formă de lux" (pasaje incriminate de cenzură). Tot aici regizorul criticase ipostaza comercială a cinematografului, conchizând că "singura cale demnă în Europa de a face film astăzi este subvenționarea de către stat". Înterviului recuperat fără croșete i se adaugă un nou interviu, luat de Ovidiu Pecican (Sunt un intelectual azvârlit pe drumuri) și alte două materiale legate de evenimentul proiectării filmului De ce trag clopotele, Mitică? la deschiderea anului universitar la Facultatea de Litere din Cluj: e vorba de cuvântul rostit de Ion Vartic cu această ocazie (... dialectica grotescului înseamnă patos combinat cu deriziune...) și de redarea Convorbirii regizorului Lucian Pintilie cu sala, consemnată de Liviu Malita și Ovidiu Pecican. Precedând partea a doua a dosarului Camil Petrescu, continuat din numărul trecut, această "convorbire" prilejuiește un surprinzător paralelism între cerințele ideologilor comunisti din anii 1950, în cazul Camil Petrescu, și dezideratele spectatorilor de după 1989, în cazul Lucian Pintilie: o "voce din sală" îi reproșează regizorului Lucian Pintilie că nu a "prins toată opera caragialiană în acest film", așa cum dramaturgului Camil Petrescu i se reprosa, cu decenii în urmă, că piesa Caragiale în vremea lui nu reflectă adevărul operei lui Caragiale.

Se continuă publicarea stenogramelor titrate Procesul "tovarășului" Camil. În vederea "ameliorării" piesei comandate, se prezintă punctul de vedere al partidului asupra operei marelui clasic și sugestiile de abordare a acesteia într-o altă operă literară: "Dar în ce este mare Caragiale? - Este mare în Noaptea furtunoasă, în Scrisoarea pierdută; este mare în atitudinea lui față de clasa muncitoare; este mare în atitudinea luată împotriva social-democratilor în 1905. [...] e uriaș în 1907 din primăvară până-n toamnă. De ce nu se vede acest lucru? De ce nu se vede dragostea lui pentru poporul român, dragostea lui pentru Ion, pentru Leiba Zibal, pentru Cănuță, om sucit, oameni mici, oameni chinuiți, oameni simpli".

La rubrica "Colonia penitenciară", Adrian Marino relatează despre deportarea sa în Bărăgan, unde "dezgustul" său "pentru activitățile rurale" e amplificat de "Cruzimea acestui tip de detentie": "Aveai, în același timp, iluzia libertății și negarea sa, puteai să vorbești mai liber, să citești ziare, să asculți chiar radio, și totuși să fii supraveghiat, prin informatori (care roiau) cu cea mai mare eficacitate. [...] Mă simțeam și mai străin și mai izolat decât în închisoare" (Amintiri din deportare). Confesiunilor li se adaugă un interviu luat în iulie 1990 de Ovidiu Pecican, unde Marino afirmă, între altele, că n-ar fi fost posibilă o formă eficientă de opoziție față de stalinism, îndeosebi din cauza faptului că "O tradiție a luptei ideologice, ferme și organizate, a lipsit totuși de la noi. Viața literară, redacțiile, cenaclurile nu s-au revendicat în mod decis și mai ales constant, în trecut, de la principii și programe precise. Domina lipsa de cultură politică, egocentrismul și narcisismul (etern se pare) al scriitorului. «- Ce, vrei ca Cioculescu să-mi ia catedra?» - îmi declara, de pildă, într-o deplină candoare, G. Călinescu".

Amintirilor din deportare ale lui Adrian Marino le este juxtapus un extras din prima versiune a Jurnalului fericirii al lui N. Steinhardt.

Sub acelaşi spectru al "Coloniei penitenciare", se continuă interviul cu preotul Eusebiu Cutcan, de această dată pe tema "fenomenului Pitești".

Ileana Vrancea descrie, în "Cazul Arghezi", strategiile noii puteri politice de a-l "atrage" de partea ei pe marele poet, conchizând că "Arghezi nu a fost o victimă neputincioasă a totalitarismului comunist, ci un combatant demn, care a rezistat pe poziție atât timp cât s-a putut manifesta, într-o bătălie care nu îi oferea nici un fel de şanse, în afară de aceea a demnității" și că traiectoria cedărilor sale "nu poate fi în nici un chip asimilată cu aceea a unor Călinescu, Sadoveanu, Traian Săvulescu... - voluntari din prima clipă de partea «noii ordini»".

Alexandru Vlad publică Manierismul neputinței - un eseu despre proza românească din perioada comunistă, când scriitorii erau "manevrați printr-un sistem în care cenzura avea rolul bățului, și privilegiile rolul morcovului".

Într-un registru similar, Ruxandra Cesereanu scrie despre Filmul românesc între neputință și post-proletcultism.

Apare un prim fragment, Roma - Genova - Paris, din jurnalul lui Haig Acterian - Cealaltă parte a vieții noastre, continuat în numerele următoare.

Katherine Verdery semnează eseul antropologic "Etatizarea" timpului în România ceaușistă, unde studiază "câteva din modalitățile prin care statul socialist român confisca timpul indivizilor constrângându-i să desfășoare anumite activități"; între acestea, reprezentativă pentru "ultimul stadiu al «etatizării» timpului" este confiscarea timpului "pentru propria celebrare" a puterii: "De 23 August, ziua națională, ziua «independenței» României socialiste, sute de mii de oameni erau masați începând cu ora șase dimineața pentru defilarea care începea în fapt la zece sau la unsprezece. Întrucât experiența a arătat că defilările se pot transforma în revolte, în ultimii ani ai regimului oamenii erau adunați ceva mai târziu pe stadioane bine păzite – unde ajungeau, desigur, pe jos... Acolo asistau la exerciții de măiestrie a căror pregătire însemnase pentru protagoniști multe ore pierdute. (...) Zeci de mii de români așteptau zilnic în contexte în care nu puteau să facă nimic altceva: timpul care ar fi putut să fie deviat spre scopuri contrare intereselor hegemonice era expropriat". Cercetătoarea remarcă apoi că "taxa de timp" îi afecta cel mai mult pe orășeni, sătenii și îndeosebi țăranii necolectivizați aflându-se mai puțin sub incidența acesteia, și notează "câteva din modalitățile prin care cetățenii României socialiste încercau să reziste presiunilor exercitate de stat asupra dreptului individual de a dispune de timp" – drept indisolubil legat de prezervarea unei minime demnități a persoanei.

• Dan-Silviu Boerescu publică în revista "Poesis" (nr. 7) un articol despre *Poezia rezistenței*, referindu-se la Ana Blandiana și la "celebrele" ei texte din "Amfiteatru", reper "decisiv al ieșirii în arenă, pentru o sublimă, deși inegală luptă cu intoleranța agramatismului potent, a marilor poeți contemporani". De asemenea, este amintită "poziția de o rară intransigență a lui Mircea Dinescu, poetul fiind permanent dublat de un excelent pamfletar, în linia lui Arghezi bunăoară".

SEPTEMBRIE

1 septembrie

• Dora Mezdrea și Şerban Madgearu realizează în "Dreptatea" un amplu interviu cu Petru Creția, O politică atât de iresponsabilă este o primejdie internațională, pe probleme la ordinea zilei, politice, economice și culturale. P.C. constată "o stază gravă culturală" în activitatea editorială: "... propun de câteva luni Academiei Române să editez împreună cu un grup de oameni pe care i-am instruit și i-am crescut ca cercetători ai manuscriselor lui Eminescu să scoatem o ediție de nivel de sfârșit de veac și nu de început de veac a operei poetice a lui Eminescu. (...) Răspunsul l-am primit de la prezidiul Academiei sau de la secția respectivă, că NU! Să se facsimileze volumele I-V ale ediției Perpessicius și atât. (...) Ediția Perpessicius a fost și va rămâne o ediție dragă inimii noastre, fără ea n-am fi ce suntem, dar e depășită, lacunară, greoaie. Iar în clipa asta există forțele necesare pentru a o depăși. Nimeni nu poate spune că sunt un impostor după atâta amar de ani. Dar nu! Nu și nu! Iar la locul meu de muncă, care este și rămâne Biblioteca Academiei, secția manuscrise, nu mai am acces la manuscrisele lui Eminescu, se pare că dintr-un ordin al Academiei. (...) Am obținut în ultimele cinci zile de la director aprobare pentru mine și pentru o colaboratoare să facem ultimele verificări pe manuscris pentru a încheia ultimul volum al ediției. Voi reînnoi oferta mea la toamnă".

• În "Azi" este un publicat un interviu realizat de Ileana Coman cu Marian Papahagi (secretar de stat la Departamentul Învătământului Superior din Ministerul Învățământului și Științei), Idealul universitar: Libera căutare a Adevărului: "Fiecare profesor și fiecare student poate avea orice opinie politică și poate fi membru al oricărui partid, dar în afara școlii. Pot exista conflicte si vor exista, de la cele de idei până la cele de tip sindical. Pot fi revendicări stridente ale cadrelor didactice, ale personalului administrativ. Dar a distinge între militantismul social și cel politic este un lucru vital pentru viata universitară".

2 septembrie

• În nr. 31 din "Adevărul de Duminică", Constantin Cubleșan (Viața ce nu-ți apartine) comentează romanul lui A.E. Baconsky Biserica neagră (Editura Cartea Românească, 1990): "Paralelismul ce se poate stabili între realitatea concretă a patriei prozatorului, în care dictatura proletariatului devenise o teroare suverană, și orașul fantastic, dintr-un spațiu fabulos nedefinit, diriguit de forta opresivă a unei comunități de «cersetori» tortionari, face alegoria romanului mai mult decât transparentă. Dar a a opri sensurile ideatice ale prozei lui A.E. Baconsky doar aici ar însemna a-i sărăci și îngusta mult semnificațiile de profundă meditație filosofică asupra condiției omului contemporan. Romanul este o denuntare fără menajamente a mecanismelor obscure și odioase, tipice, de funcționare ale sistemelor totalitare actuale, menite a strivi omul ca individ. (...) El face astăzi, sub masca recuzitei fantastice, o halucinantă descriere de detalii simptomatice pentru procesul de degradare a constiintelor, ilustrându-se, din acest punct de vedere, ca o partitură de virtuozitate a genului".

4 septembrie

În editorialul din "Cuvântul" (nr. 32) – Confesiune și întrebări –, Ioan Buduca regretă că, după Decembrie 1989, simțindu-se dator să se implice, într-o formă sau alta, în politică, literatul cu spirit civic și-a pierdut "libertatea interioară", "seninătatea", "verva", "humorul", "toleranța": "Astăzi în România toată lumea vorbește numai despre politică. Nimeni nu mai discută despre artă, despre literatură./ (...) Ne-am luat libertatea deplină a comportamentul soicial, exterior. Si am pierdul libertatea interioară, seninătatea. (...)/ Pentru cultură condițiile proaste sunt bune, zicea Noica. Așa este. Dar să nu uităm că pentru cultură condițiile normale sunt foarte bune./ Prima normalitatea care ne lipseste (...) este fosta noastră libertate lăuntrică. (...)/ Ce s-a ales, Ioan Grosan, din convingerea noastră că va fi crimă, dar va fi și iertare? (...)/ Ce s-a ales, Alin Teodorescu, din jocul liber al mintilor noastre (...)?/ Ce s-a ales, Stelian Tănase, din confraternitatea curajului nostru rușinat de minimalismul lui etic?".

5 septembrie

- Editorialul din nr. 32 al revistei "Luceafărul" (semnat "L."), Zidarii dictaturii, înregistrează pe un ton indignat reintrarea în publicistică a lui Adrian Păunescu, "unul din marii sacerdoți ai culturii dictatorului" și "ultimul îndreptățit - într-o lume morală - să scuze, ba mai mult, să reabiliteze nomenclatura de vârf ceauşistă, pe Eugen Florescu, Dumitru Popescu, G. Rădulescu, Constantin Mitea, Ioan Toma, Ion Totu, Gheorghe Pană et. comp., ca și pe slujitorii ei ardenți, gen Vadim Tudor", "în loc să tacă în gazetăria politică (...) pe puțin cincizeci de ani de aici încolo, pentru ca posteritatea să poată recupera fără strângere de inimă ceea ce e valoros în poezia lui". Și mai departe: "Știam de mult că temperamentul poetului e mai puternic decât bunul lui simt. Dar să ai tupeu de a scrie negru pe alb că «nu e normal să dorim ca oamenii care au altă părere decât noi să putrezească în puşcării», cu referință expresă la activitatea celor numiți mai sus, ni se pare o ticăloșie impardonabilă. Cum adică, respectivii - unii în închisoare, alții în libertate - n-au decât vina de a fi avut «o altă părere decât noi»? (...) Nu prin ei s-a edificat «epoca de aur»? (...) Oricâte calități ar fi aut acesti demoni ai totalitarismului, ele sunt nimic în raport cu marea «calitate» de gropari ai libertății spiritului în România. Să nu fi aflat până la această vârstă Adrian Păunescu că în politică nu există inocență și că (...) nu poți intra în noroi fără să te murdărești? (...) Un singur lucru mai avem să-i spunem înduiosătorului apărător al nomenclaturii: că o dictatură nu cade din cer. E musai ca niște (...) «oameni care au altă părere decât noi» să fie zidarii ei, cărămidă cu cărămidă și, în același timp, paznicii zidăriei".

  Sub titlul Intelectualii și puterea politică în România de azi, se publică prima parte a textului unei conferințe despre "totalitarismul roșu" sustinute de Ion Caraion la Universitatea din Geneva, în 1982 – la aproape un an de când scriitorul alesese exilul, stabilindu-se în Elveția. Textul este însoțit de o notă explicativă semnată de Geo Şerban. (Continuarea – în nr. 33 și 34.)
- În articolul *Cine a mințit?*, publicat în "România liberă", Octavian Paler scrie: "Poate că întrebarea: a fost revoluție sau lovitură la palat? e rău pusă. Căci în decembrie au putut exista amândouă. Şi nu în paralel. Mai întâi revoluția, după aceea lupta de culise. *Strada* (ca să folosesc o terminologie propusă de Dorin Tudoran într-un articol din «Agora») era hotărâtă în decembrie să nu mai îndure. Ea avea de partea sa unica forță capabilă să dea peste cap o organizare polițienească nemiloasă: disperarea. Şi, având această forță, l-a silit pe Ceaușescu să fugă îngrozit. *Strada* nu-și fixase, însă, un proiect concret de viitor. Întreaga ei energie fusese absorbită de o negație: vroia să scape de Ceaușescu și de sistemul care-l produsese pe Ceaușescu. De aceea, când a văzut sau a auzit că dictatorul s-a prăbușit, și-a imaginat, cu oarecare naivitate, că poarta infernului s-a închis în urma noastră, trântită de vuietul revoluționar, și că de-acum încolo ne vom zâmbi, ușurați, în eternitate./ În acest timp, de euforie generală și ametitoare, în spatele ușilor închise, se

pregătea umplerea vidului de putere și nimeni nu bănuia că strada și palatul, vrând lucruri diferite, vor intra în coliziune mai târziu". În continuare, autorul glosează pe marginea cărții lui Michel Castex, O minciună mare cât secolul, în care e dezvoltată ideea că revoluția română ar fi fost un spectacol regizat din afara tării. I se răspunde ferm: "N-am văzut nici un fel de date certe despre aceste presupuneri, în schimb am fost pe stradă și în 21 decembrie, și în 22 decembrie și pot afirma fără să ezit: atunci, Ceaușescu nu putea fi răsturnat decât așa cum a fost răsturnat. Fără formidabila izbucnire a vulcanului străzii. Ceaușescu n-ar fi fugit. Numai disperarea coborâtă în stradă a făcut miracolul posibil. Si cum să cred că o astfel de revărsare de lavă a mâniei populare, pe care n-am s-o uit niciodată, ar fi putut fi regizată ca într-un spectacol de marionete? Nimeni nu mă va convinge că într-o dictatură în care teroarea paraliza aproape orice început de solidarizare, o conspirație putea să îndrăznească așa ceva. Că au exista și factori care au venit pe parcurs, în sprijinul străzii, e foarte posibil, dar presiunea revoltei populare e cea care a rupt echilibrul ordinii totalitare, și orice discuție despre legitimitatea opțiunilor de azi de aici trebuie să înceapă. (...) Iată ce n-a înțeles, cred, ziaristul francez: că disperarea noastră a fost marele regizor care a aprins flacăra revoltei la Timisoara și a alungat o dictatură ce părea de neclintit".

6 septembrie

- Într-o ședință condusă de Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Academia Română reia tradiția discursurilor de recepție, după 45 de ani în care această solemnitate a fost interzisă abuziv. Mihai Drăgănescu, președintele înaltului for, rostește un discurs intitulat *Tensiunea filosofică și sentimentul cosmic (cf.* "Azi", nr. din 9 și, respectiv, 16 septembrie).
- Viorel Știrbu semnează în "Dreptatea" articolul *Creangă și Perpessicius la index*, unde prezintă condițiile precare în care funcționează Muzeul Literaturii Române: clădirea se părăginește, revista "Manuscriptum" ar fi fost confiscată; cu un an în urmă, o expoziție Creangă, cu ocazia Centenarului cuprins și în calendarul UNESCO, a fost imposibil de organizat; a fost oprită și ediția omagială Creangă, la fel și ediția Perpessicius.
- Într-un articol despre V. Alecsandri scriitorul şi, deopotrivă, omul politic , intitulat *Despovărarea literaturii* şi apărut în nr. 36 al "României literare", Cristian Teodorescu observă, apropo de relația dintre literar și polic (în secolul al XIX-lea, dar și un veac mai târziu): "Alecsandri renunță, pur și simplu, să împovăreze literatura cu sarcini suplimentare când împrejurările politice îi îngăduie acest lucru. De altfel, când libertatea de expresie a gazetarului și a omului politic devine fapt, numele scriitorului nu poate fi întâlnit în coloanele ziarelor ca gazetar de ocazie. Asta după ce, în tinerețe, întemeiase reviste care cunoscuseră hărțuielile și interdicțiile cenzurii sau colaborase la reviste care suferiseră acest tratament. Evident, nu trebuie uitat că Alecsandri, spre deose-

bire de majoritatea scriitorilor care i-au fost sau cu care a fost contemporan, dispunea de mijloacele necesare traiului — el reprezintă cazul ideal al scriitorului care și-a putut îngădui să pună pe hârtie numai ceea ce a dorit. Tocmai de aceea cazul său mi se pare revelator pentru schimbarea de atitudine a scriitorului român în general (...). Noi, deocamdată, înființăm gazete și, printre picături, scriem și literatură, ceea ce nu mi se pare prea îngrijorător, dimpotrivă; acesta este mijlocul cel mai potrivit de a despovăra literatura de rosturi care nu-i sunt proprii".

G. Dimisianu semnează un articol dedicat, la împlinirea vârstei de 60 de ani, prozatorului Petre Sălcudeanu (text intitulat simplu: Sălcudeanu) — "un talent, fără doar și poate, manifestat însă impropriu", "captiv", aparent "fără speranță de eliberare", al "reflexelor dobândite" în anii dogmatismului realist-socialist.

• "Tribuna" (nr. 36) include în sumar piesa lui Marin Sorescu, Luptător pe două fronturi (actul II), versuri de V. Felea, un articol al lui Ion Negoițescu, Poetul Paul Celan, precum și o cronică a Dianei Adamek (Filosofia ca donjuanism) dedicată Jurnalul filosofic al lui Noica, apărut la Editura Humanitas, în 1990.

7-8 septembrie

- Are loc la Brașov, la inițiativa Mișcării "15 Noiembrie 1987", "prima întâlnire de anvergură între muncitori și intelectuali" ("nu lipsită de tensiuni" – potrivit unei informații furnizate de revista "22", în nr. 35, din 14 septembrie), prin reprezentanții următoarelor organizații: Liga Sindicatelor Miniere "Valea Jiului", Delegația minerilor participanți la grevele din 1977, Asociația "Libertatea", Federația "Solidaritatea", Asociația "15 Noiembrie 1987" Brașov, Grupul pentru Dialog Social, Societatea "Timisoara", Grupul Independent pentru Democrație, Comitetul de Acțiune pentru Democratizarea Armatei, Asociația Foștilor Deținuți Politici din România, Forumul Democratic Antitotalitar Cluj, Liga Studenților București, Liga Pro-Europa Târgu-Mureș. ("În prima zi, amintirea expediției minerilor la București a înnegurat dialogul amenintând chiar să-l întineze. (...) A doua zi, liderul sindicatului minerilor, Cozma Miron, vorbește unei săli pline. «Minerii nu trebuie scoși din sufletul celorlalți – declară – ei au fost primele victime ale unei opere de debinare.» (...) Regăsim consensul din zilele revoluției: mineri, studenți, militari, muncitori, intelectuali" – cf. revista "22", nr. 35.)
- Într-un articol din "Contrapunct" (nr. 36), Clişee şi complexe, Ion Bogdan Lefter denunță marota postdecembristă a "autenticității" (alibi pentru preluarea necritică a "artificialității" clișeelor de tot felul), complexul intelighenției autohtone de a nu fi avut "un Havel" și prejudecata "limbajului prea înalt" al intelectualilor, datori să "coboare în mase" prejudecată căreia îi e opusă o pledoarie pentru creativitatea specializată, de elită.

  Hanibal Stănciulescu semnează un articol de atitudine (Istoria ca mirare continuă) despre "fatalita-

tea" conducerii paternaliste a României, confirmată de noile evoluții postcomuniste.

Călin Vlasie publică o tabletă civico-morală a lui (Instituții personale), iar Dumitru Ungureanu, o suită de reflecții despre Piața Universității ca "oglindă a unei Românii aflate «în cumpătul vremii»" și despre "incapacitatea poporului român de a se privi în oglindă" (Puterea obișnuinței de a ne privi în oglindă).

Corin Braga semnează un eseu despre Piata Universitătii ca fenomen religios, în care miscarea românească în spetă e comparată cu cea a lui Gandhi, cu "atitudinea christică" și "apatheia stoică", elementul comun cel mai frapant fiind "nonviolența, pasivitatea activă, de renunțare la sine în favoarea unei idei", iar una dintre funcții - cea de "paratrăsnet" și supapă a unor tensiuni sociale pe care puterea nu a stiut să le gestioneze.

Pe ultima pagină – un interviu acordat Marianei Marin de directorul noii edituri Est, Samuel Tastet (A edita poezie e un act politic): "Pentru România mă tem de un anumit fascism – si zic fascism ca să am un reper în raport cu capitalismul ambiant. (...) Mă mai tem pentru soarta minorităților de toate felurile – aici mă gândesc și la artiști, scriitori... care au o vulnerabilitate deosebită".

7 septembrie

• În revista "22" (nr. 34), Ileana Mălăncioiu publică articolul Ce au făcut, atunci, intelectualii: "De la ministrul culturii care este, fără îndoială, unul dintre cei mai de seamă eseiști contemporani, până la ultimul năimit care își câștigă și el pâinea cu condeiul, toată lumea nu mai contenește să pună întrebarea: ce au făcut atunci intelectualii?! Se înțelege, atunci înseamnă înainte de 22 decembrie (oricât s-ar repeta istoria, nu și după aceea); se înțelege de asemenea că, dacă unii intelectuali au făcut doar cultură se consideră că ei nu au făcut nimic./ Când cel care poate să pună o astfel de întrebare se întâmplă să fie bunul meu prieten dinainte de revoluție, domnul Andrei Pleşu (care ştie că până și publicarea unui număr de revistă în care nu respectai ce ți se impune putea fi scump plătită), sunt silită să-i pun întrebarea: bine, dar dacă mai nou cultura nu mai înseamnă nici măcar atâta cât însemna înainte, atunci de ce ne mai trebuie ministerul culturii?/ Exagerez, desigur, cu bună știință, făcându-mă că uit că Andrei Pleșu nu pune întrebarea de mai sus nici ca om de cultură, nici ca ministru al culturii, ci ca disident./ În acest caz, i s-ar putea răspunde: aveti dreptate, domnule Andrei Plesu, să vă întrebați ce au făcut, atunci, intelectualii. Pentru că, într-adevăr, la noi nu a existat un Havel și nu trebuie să uităm asta. De aici vidul de putere despre care vorbește toată lumea, începând cu președintele țării. (...) Dar dacă intelectualii au greșit odată și au acceptat vidul puterii, după tot ce s-a întâmplat, ar fi bine să-l accepte încă o dată? Sau să facă încă o dată abstracție de existența lui?/ În caz că da, întrebarea de la care am plecat ar cădea de la sine. În caz contrar, ea ar rămâne valabilă nu numai pentru noi ceilalți, ci și pentru domnul ministru al culturii întrucât este, fără îndoială, un intelectual demn de luat în considerație și

întrucât, ca noi toți, nici domnia sa nu este un Havel (și nici ministru al culturii pe lângă un Havel)".

- În "Contemporanul. Ideea Europeană" (nr. 21), Ioan Buduca publică a doua parte din Despre textualism, articol a cărui concluzie este că "nu avem un textualism teoretic noi, cei din generația '80, avem însă «textualiși» și o practică literară, cum-necum, botezată, destul de consistentă, considerabilă sub unghi teoretic, ca fiind novatoare din mai multe privințe". Și mai departe: "Criteriile acestei inovări, de natură tehnică, nu pot fi adunate sub semnul unei singure teorii. Ce e comun unor Ștefan Agopian, Cristian Teodorescu, Ioan Groşan, Mariana Marin, Mircea Nedelciu, Florin Iaru, Mircea Cărtărescu și Ioan Mureșan? Ceva extrem de general. Dacă i-am cita pe toți, cum face Marin Mincu, generalitatea însăsi s-ar sparge în alte generalităti. Cert e acum, însă, că proza a preferat o vreme, nu fără umor și autoironie, un realism minor și nu a dat capuri mari de operă. Poezia a impus mai mult respect și o atitudine mai radicală. Cei care vin acum în poezie, generația '90, aduc un radicalism și mai accentuat. (...) E ceva și mai cert, dincolo de isme și izmeneli teoretice. Să așteptăm cărțile, dacă vrem teorii cu importanță istorico-literară reală. Pare-se, însă, că nu cu o teorie sau alta ne vom împăuna, ci cu câteva personalități distincte. Fiindcă literatura mare nu o fac ismele, ci constiințele, talentele si, uneori, geniul".
- "România Mare" (nr. 14) atacă prin C.V. Tudor, care semnează articolul Paşapoartele pentru istorie – sau când se lua la trântă Nicolae Manolescu cu Dictatura: "Acest biet carierist, pe care nu mă sfiesc să-l numesc geambaş de tară semnează ca Nicolae Manolescu un articol-denunț, Cine vrea destabilizare cu orice preț...". C.V.T îl acuză pe critic că l-ar fi denunțat față de Ion Iliescu – după ce ar fi procedat la fel și în 1981, când ar fi intervenit pe lângă Ceaușescu pentru nepublicarea volumului Saturnalii, sub acuzația de legionarism: "el, Nicolae Manolescu, fiul legionarului Apolzan". La finalul articolului vehement la adresa criticului sunt citate două fragmente-dedicații făcute de Manolescu pe volumul Arca lui Noe, pentru Dumitru Popescu-Dumnezeu, respectiv de Octavian Paler - o felicitare adresată aceluiași secretar al CC al PCR -, concluzia lui C.V.T. fiind formulată pe un ton agresiv: "Ei, cum rămâne cu disidența, codoșii tatii?".

  Sub titlul *Datorii*, Eugen Barbu aduce în discuție lista datornicilor din Uniunea Scriitorilor și, totodată, se arată nemulțumit de adoptarea legii timbrului literar, sursă destinată "bețivanilor" din Uniune.

8 septembrie

• Apare "Totuşi iubirea", "revistă de cultură, civilizație, eveniment şi performanță", săptămânal editat de Fundația Adrian Păunescu, redactor şef Al. Chiriacescu, secretar general de redacție – Dan Bârlădeanu; cuprinde semnături ca: Mihai Pelin, Victor Bârlădeanu, Ciprian Chirvasiu, Magda Mihăilescu,

Andrei Păunescu, Andrei Rosoga, "Cronica sportivă" fiind semnată de Eugen Barbu,

Sub motto-ul lui Grigore Vieru, "Cine este capabil de iubire, este capabil și de fapte eroice" - articolul de deschidere îndeamnă Către o nouă credibilitate. Industria regretului la români, fiind completat cu un alt text, tot al lui Adrian Păunescu - Ceaușescu avea dreptate, despre "agresiunea informațională". "Din punct de vedere al iubirii vom privi și ura... Trebuie seninătate. Trebuie Cultură. Trebuie civilizație. Vremurile sunt tulburi și nu se vor limpezi decât dacă niște conștiințe mai puțin tulburi vor ieși în evidență. Mințită ieri, prin hipertrofierea halucinantă a unei informații mereu cenzurate și mințită azi prin multitudinea de informații necenzurate, din care nu mai știe ce să aleagă, România are nevoie, și în raporturile cu lumea, și intra muros, între cetățenii ei, măcar de puțină iubire. Reîncepem moratoriul noii noastre credibilități. În acest sens eliberăm prezenta." Păunescu admite că "nu-i urâm pe adversarii nostri, dar dacă nu-si vor vedea de treabă, vom fi obligați să intrăm în luptă cu ei... Nu suntem aici nici pentru, nici contra. Suntem impresioniștii în stare să reacționeze onest la evenimentele socialului, politicului, economicului, la evenimentele omului, într-o gazetă de cultură și cuvinte sub zodia performanței... E ora profesioniștilor. Și a marilor inocenți". Se urmărește "descoperirea, indicarea și activizarea valorilor acestei națiuni, pentru salvarea statului român. Credem în individ, însă credem și în țară - în istorie și în viitor. «Totuși iubirea» este șansa noastră... Noi nu iubim comunismul, dar vom deschide paginile acestei reviste tuturor oamenilor acestei țări, care au fost sau nu comuniști. Considerăm că trebuie să prevaleze, în această cumplită vreme istorică în care ne aflăm, idealul, iar nu ideologia, patriotismul iar nu partinitatea, competentele iar nu adeziunile, valoarea, iar nu subiectivitatea".

• În "Tineretul liber – Suplimentul literar și artististic" (nr. 36), Petre Răileanu recenzează cartea lui Constantin Noica Rugați-vă pentru fratele Alexandru (Editura Humanitas, 1990).

Valentin F. Mihaescu scrie un eseu despre Sansele criticii literare: "Critica literară nu se află (...) sub o zodie favorabilă (...). În fond, pentru a fi optimist, e de sperat că interesul față de comentariul critic se va reface cu timpul, într-o formă sau alta, iar pierderea unor cititori, fie ei si specializati, nu exclude posibilitatea câstigătorii altora, specializati. Funcționează (...) o lege a compensației universale, natura are oroare de vid (chiar și cel politic!), așa încât de ce să nu privim lumea în chip liniștitor filosofic? Altceva este îngrijorător în spațiul criticii literare. Un altceva care-i poate anula toate şansele, semănând confuzie și falsificându-i astfel menirea. L-aş numi, chiar dacă știu bine că trăim într-o lume a interdisciplinarității, încălcare a frontierelor. Nu vreau, în nici un caz, să spun prin asta că ar trebui să existe un soi de monopol asupra criticii literare, dobândit nu se știe cum, dar exercitând inflexibil criteriul exclusivității. Vreau să spun doar că folosirea procedeelor criticii literare într-un alt domeniu și cu un alt scop decât acela al argumentării valorii ori non-valorii estetice, confundarea autorului unei cărți cu personajele acesteia (chiar și atunci când autorul se prezintă ca personaj), proclamarea identității între autorul-personaj al unei cărți de literatură (fie ca și cu un pronuntat caracter autobiografic) și autorul unor articole de atitudine politică, pentru a extrage de aici, cu orice pret, o relație de consecutivitate sunt tot atâtea demersuri care nu pot contribui decât la deturnarea sensurilor actului critic (...) Ceea ce poate crea impresia acreditării în spațiul criticii literare, punând astfel, chiar și numai prin ricoșeu, sub semnul întrebării moralitatea demersului critic. Este, în linii mari, tehnica dosarului de cadre, extinsă acum și asupra dosarului literar. Sau, dintr-un alt punct de vedere, a face critică literară pe un dosar de cadre. Obligatorie pare a fi în exercitarea acestor procedee, purtând masca obiectivității criticului literar, absența totală a ironiei și umorului. Nici urmă de relativizare nu încape aici, totul e sigur, [totul] este așa, numai așa, conform sentinței: cine nu este cu noi este împotriva noastră. Iar dacă acest «noi» înseamnă puterea, atunci «cine» are toate șansele să devină un «te miră ce». (...) Mai devreme sau mai târziu (cu condiția să nu fie prea târziu) critica literară își va recâștiga cititorii pierduți. Ioan Buduca va citi din nou critica literară a lui Nicolae Manolescu (...). Până atunci, stăm cu ochii țintă pe actualitățile TVR, ne disputăm simpatiile politice – acasă, la serviciu, pe stradă -, cumpărăm presa de scandal (sau un fel de surogat al acesteia) și lăsăm aproape neatinse grămezile de gazete literare".

De lista de "Inamici publici" (titlul unei serii de articole) a lui Mircea Nedelciu se află Anomia: "...Dar nu numai în presă, anomia a făcut să nască enorm costul tranziției noastre: "Există în presa noastră numeroase voci care se ridică împotriva ideii de «democrație originală». Democrația - spun ei - ori e, ori nu e. Democrație originală e o contradicție în termeni. Au dreptate. Mai ales dacă ne amintim că prin '87-'88 se vorbea la Radio București de «democrația românească, unică în felul ei». Aferim. Era unul dintre puținele adevăruri care se mai spuneau pe atunci la radio. Ce e ciudat însă e că aceleași voci se ridică acum împotriva legii presei. Cu sofisme dintre cele mai «dialectice», ele încearcă să demonstreze că o astfel de lege nu e necesară, că în alte țări se trăiește și fără ea, că e suficient Codul Penal etc. În acest fel se prefigurează, cel puțin în domeniul presei, o democrație foarte originală: democrația fără legi. Dacă mai găsim încă vreo câteva domenii ale vieții publice în care să demonstrăm că legea nu e strict necesară vom fi foarte aproape de o mare inventie: statul de drept fără legi. În fond, anomia (lipsa legilor) poate să semene foarte mult cu libertatea. Dar e totuna anomia și democrația? Să revenim la exemplul cu Legea Presei. Ce îi îndeamnă pe bravii noștri jurnaliști să refuze o astfel de lege? Probabil că mai întâi criteriul economic. O știre neverificată costă mai nimic. Verificarea unei știri înseamnă muncă. Această muncă face să crească pretul de cost al fiecărei știri. Deci cu cât materia primă din care se face ziarul va fi mai scumpă, cu atât profitul întreprinzătorilor va fi mai mic. Pe de altă parte, nu toți jurnaliștii sunt împotriva Legii Presei. Unii sunt pentru din motive foarte originale. În 25 august, pe trotuarul de la Dalles, în timp ce poliția se hârjonea cu bizarii pietoni, l-am întrebat pe un june «jurnalist de opoziție» (cum îi place să se numească) dacă e pentru sau contra acestei legi. «Bătrâne, e cu două tăișuri. Dacă se votează, nu ne mai apără nimeni. Ne dau ăștia la cap (a arătat spre stradă, spre polițiști cred, nu spre manifestanți) și pe urmă ne trimit la Codul Penal să ne apere». După cum vedeți, jurnalistul român imparțial nu e părăsit de luciditate nici chiar în momentele de fior și râs ale sfârșitului de august în Piața Universității. Legea e necesară când trebuie să-l apere pe el. Faptul că avem o populație care n-a profitat de libertatea presei timp de 50 de ani, care e gata să ia drept adevărat orice cuvânt tipărit, că și această populație ar avea nevoie de o protecție legală în fața puterii pe care o are presa asupra ei, astea nu-l mișcă pe junele gazetar român «de opoziție». El nu știe că pentru adolescentul care se sinucide luni pentru că află din ziar că tatăl său e homosexual, dezmințirea de miercuri, din același ziar, nu mai era de nici o valoare".

9 septembrie

- În nr. 32 din "Adevărul de Duminică", Mircea Bunea semnează o încercare de recuperare a scriitorului Dumitru Popescu, fost demnitar comunist, închis la Jilava după 1989. Sunt publicate fragmente dintr-o "apărare" a lui D.P. și două poeme (*Stingerea* și *Salonul nr. 9*).
- Gheorghe Grigurcu publică în "Dreptatea" articolul *La umbra injuriei în floare*, în care respinge cu hotărâre "agresiunea în presa" practicată de Mircea Micu, "un veleitar literar ajuns redactor-șef al "Vieții capitalei" (fosta "Săptămâna"), dintr-un editorial intitulat *Marin Preda, profanat* într-un "duel" calomnios cu Eugen Barbu. "Poetul ceaușist", "valet al nomenclaturii", "micul mafiot de cartier" folosește "atacul la persoană" cu amenințări la "integritatea fizică a persoanei": "Nu mai avem a face cu un conflict între texte, care, oricât de nedrepte, neargumentate, ofensatoare ar fi, se plasează, oricum, într-o sferă abstractă, ci cu un conflict oribil dintre un text și o armă".

12 septembrie

• Ștefan Agopian comentează într-un editorial din "Luceafărul" (nr. 33) — *Tandem* — relația tot mai tensionată dintre președinte și primul ministru: "Tandem înseamnă bicicletă cu tracțiune dublă pentru două persoane, având șeile așezate una în spatele celeilalte, asta conform dicționarului de neologisme. Mai tânărul și vigurosul prim-ministru pedalează evident mai repede decât președintele (vezi programul guvernului față de cel destul de fâsâit al FSN-ului), de fapt împinge o bicicletă frânată. (...) aparent ar trebui să fim de partea impetuozității primului ministru. Toți vrem să ajungem cât mai repede la binele european, dar este greu de bănuit că vom câștiga cursa cu actualul guvern. Drumul este plin de hârtoape și alergătorii neantrenați.

Hârtoapele te aruncă din şa sau, dacă reuşeşti totuşi să te ții bine, îți fac praf bicicleta. Asta în cazul când cei doi biciclisti sunt în realitate un tandem. Din tot ce vedem la televizor nu rezultă că suntem în situația asta. (...) unul din cei doi va trebui să descalece, nu contează care, dar victoria va fi de scurtă durată. Spectacolul-vid va continua atâta timp cât vom sprijini scena cu spinările noastre încovoiate".

Tot Ștefan Agopian scrie în pamfletul Ghici ciupercă... (avându-l ca tintă pe Eugen Barbu) - conceput în maniera pamfletelor din "România Mare": "Mare mâncău, bețiva de sprițuri, doritor de femei tinere lângă carea doarme cu limba scoasă și împuțind aerul prin cele două orificii vesnic deschise, tigan bulgar, domnul nostru și-a ascuțit creionul pentru a mâzgăli pe hârtie fecalele unor gânduri puturoase: delațiunea și «opera». Băgându-și tatăl în puscărie a câștigat opera, băgându-și confrații la apă, notorietatea. Ziarist cu mila poliției, are viziuni contemplându-și murdăria strânsă între degetele picioarelor. Tuțeri de ieri și de azi îi miros emanațiile transformându-le prin miracolul respurației în parfumuri naționaliste. Ar mânca jidani fripți uitând că e țigan într-o țară de români. Nu vrea să-și vândă tara, dar când spune asta își umple țara de bale pe care generații întregi nu le vor putea spăla. Când se ușurează crede că vorbește, când vorbește are gura plină cu hârtie igienică din closetele poliției. Am putea crede că este femeie fiindcă are ciclu menstrual în creier. (...)".

Mircea Ciobanu publică un nou eseu-parabolă *Duhoarea*, pornind de la o amintire din zilele Revoluției.

Sub genericul "Promoția '90" sunt publicate poeme de Ovidiu Verdeș (cu o prezentare a lui Laurențiu Ulici).

• Într-un articol din "Adevărul", Foarfeca sau croșetele cenzurii în literatura română, Teodor Vârgolici scrie despre edițiile critice elaborate înainte de 1989 – într-o mai mică sau mai mare măsură cenzurate. Ar trebuie să fie aruncate peste bord sau completate? T. Vârgolici consideră că nu se pot "blama în bloc" aceste ediții, majoritatea elaborate foarte serios, soluția propusă de el fiind păstrarea edițiilor existente și recuperarea textelor sau fragmentelor cenzurate, pentru a fi publicate în volum separat.

13 septembrie

• Sub titlul *Spațiile copilăriei*, Eugen Simion scrie, în nr. 37 al "României literare", despre volumul autobiografic al lui Valeriu Cristea, *După-amiaza de sâmbătă* (Editura Cartea Românească, 1988), atrăgând, între altele, atenția asupra marginalizării, pe motive politice, a acestui autor (care se retrăsese, de puțină vreme, din colectivul "României literare"): "El a jucat un rol important după 1960 în impunerea literaturii autentice și a fost, indiscutabil, un stâlp al rezistenței noastre spirituale. Mi se pare de aceea absurd să fie suspectat azi de simpatii criptocomuniste, când timp de aproape trei decenii el s-a opus ideologiei oficiale și a apărat în chip curajos valorile morale și estetice ale literaturii".

☐ În finalul unei cronici — altminteri favorabile — dedicate volu-

mului de poezie al Elenei Ștefoi Câteva amănunte, Nicolae Manolescu ține să o amendeze pe autoare pentru anumite echivocuri din publicistica politică a acesteia: "În «Contrapunct», Elena Stefoi scrie și alteeva decât poezie. De exemplu, publicistică. Textele ei sunt politizate, chiar cînd au ca obiect literatura. Nu e de mirare. Toți facem la fel. Ceea ce m-a nedumerit în O lecție pe care am învățat-o degeaba nu e așadar faptul că lecția lui Caragiale este actualizată politic. (...) Enumerînd punctele principale ale acestei lecții, care se referă la Caracudi și la alte memorabile personaje caragialiene. Elena Ștefoi scrie la un moment dat: «Să-1 (re)inventăm pe bravul tânăr Coriolan Drăgănescu doar pentru a-i putea purta prin piețe portretul». Unui singur tânăr i s-a purtat prin piețe portretul după revoluție. Comparația aluzivă din text este nedreaptă și ofensatoare. Sau : «Să mergem orbeste pe mîna lui Nită (poate săl cheme și Nica), bravul revoluționar (...)». Personajul contemporan la care se referă poeta este de data asta chiar numit în text. Și, din nou comparația este deplasată. Elena Ștefoi ar fi trebuit să-și aleagă cu mai mult discernământ tintele criticii. Dacă tot e vorba de lecția lui Caragiale!".

Alex. Ștefănescu publică articolul Singurătatea lui Paul Goma, în care comentează volumele Gherla și Culorile curcubeului '77, de curând apărute la Editura Humanitas, în colecția "Totalitarism și literatura exilului".

• În "Tribuna" (nr. 37), Tudor Vlad semnează articolul polemic Leul în iarnă, în apărarea lui D.R. Popescu. Din lunga listă a scriitorilor pe care fostul redactor-sef al "Tribunei" i-a debutat și sprijinit, puțini au reacționat când unii și alții, în decembrie 1989-ianuarie 1990 "îl făceau vinovat de toate necazurile, păcatele și neîmplinirile Uniunii pe Dumitru Radu Popescu. Există o listă bogată a celor ce se năpusteau să alcătuiască și să publice elogii, ode sau reportaje înaripate fără să le-o fi cerut cineva; nimeni nu-si mai aminteste acum de atitudinea lor, trecutul lor glorios nu interesează pe nimeni, numele lor e prezent în diverse gazete fără a stârni indignare. Autorul Vânătorii regale a preluat într-un moment deja dificil conducerea Uniunii și a luptat pentru supraviețuirea ei. Dacă armele alese au fost bune sau nu, este o altă discuție bogată în argumente și contraargumente. Cert este că nu văd prea multe alternative în condițiile atitudinii și măsurilor adoptate de Putere în acea vreme: pentru scriitorul D.R. Popescu demisia din funcția sa ar fi fost o soluție, e adevărat. La fel de sigur e faptul că eventualul său succesor la cârma Uniunii Scriitorilor (dacă aceasta ar mai fi existat) n-ar fi rezolvat mai mult. Dacă nu a izbutit să rezolve problemele de fond ale breslei, D.R. Popescu a încercat și a reușit să dea soluții cât mai multor cazuri individuale, adesea extrem de dificile".

14 septembrie

• Adrian Marino publică articolul *Puterea și scriitorii*, în nr. 35 al revistei "22". După ce trece în revistă câteva tipuri de obediență scriitoricească (pre- și

post-decembristă în egală măsură) față de Puterea politică sau de neutralitate interesată, cvasicomplice, autorul articolului semnalează "un fenomen nou care, cu certitudine, n-a intrat în nici unul dintre scenariile Frontului: aparitia unei categorii ireductibile de scriitori și publiciști, care au depășit complexul totalitar al fricii și care militează în mod deschis în publicații declarat de opoziție". (Adriana Marino se include și pe sine în această categorie.) Şi, în continuare: "Pentru noi toți, dl. Iliescu reprezintă doar un tigru jovial de hârtie, care nu ne mai sperie și care nu poate guverna la nesfârșit, orice s-ar spune, doar cu bâtele minerilor, devastând sediile partidelor de opoziție. Trec peste scriitorii și publiciștii grupați și bine cunoscuți din jurul revistelor «22», «Amfiteatru» și «Cuvântul», peste «Opinia studențească» de la Iași, peste «Atlas» și «Nu» de la Cluj, peste publicațiile de la Timișoara. Scriu articole politice incisive, excelente, Mircea Iorgulescu și Nicolae Manolescu, Dorin Tudoran și Dan Petrescu, Alexandru George, Gheorghe Grigurcu și Al. Dobrescu. Să nu uit pe Petru Clei, între alții, de la «România liberă». Sunt cu totul remarcabile si luările de poziție ale Doinei Cornea, Ana Blandiana, Ileana Mălăncioiu, Doina Uricariu".

• Nr. 37 din "Contrapunct" are pe prima pagină un protest al PEN-Club-ului român față de dificultatea cu care publicațiile românești ajung în străinătate, un text al lui Dan Petrescu de consemnare a realității politice bucureștene de la "firul ierbii" (Cu taxiul prin București) și un articol politic al lui Emil Ionescu, Logica Occidentului și năravurile naționale, din care cităm: "Punând în relație ce se știe despre conducerea provizorie a României cu rezultatul unor alegeri totuși libere, liderii apuseni nu au putut trage decât două concluzii alternative: sau electoratul român a votat în deplină cunoștință de cauză pentru rămânerea României în sfera de influență sovietică (aceasta însemnând că URSS și nu Occidentul are obligația de a ajuta la redresarea economică a țării); sau acest electorat nu a știut cu adevărat pe cine votează, și atunci Occidentul se simte (din nou!) liber de orice obligație, rămânând ca românii să se convingă singuri dacă au votat bine sau nu. Așadar, din păcate pentru noi, în oricare dintre cele două alternative. Occidentul nu vede nici un motiv de a se implica masiv în afacerea românească, tocmai acolo unde ne doare mai mult: în economie. Şi din acest motiv, România nu e vizitată decât de puțini parteneri occidentali serioși, mulți dintre cei veniți fiind tot felul de escroci și inși dubioși. Iar prezența în țară a lichelelor oocidentale ar putea produce doar aparent paradoxal o escaladă a urii populare contra Apusului, cu efecte incalculabile în timp".

Este publicat un interviu acordat, de la Paris, Marianei Marin de scriitoarea Rodica Iulian despre sitiuația din România comunistă și postcomunistă: "Mi se pare că mentalitatea care domină în România este ceea ce eu as numio mentalitate «rural-proletarizată»". 🗆 Cristian Moraru comentează volumul de eseuri Tentația anonimatului de Dan Petrescu (Hermeneutică și subversiune).

Într-un articol intitulat Cum stăm

cu cărțile, Ion Bogdan Lefter comentează ultimele apariții editoriale ale poeților Mircea Petean, Augustin Pop, Lucian Vasiliu, Ramona Fotiade și Dorin Popa.

Bogdan Ghiu semnează prima parte a unui text despre Harta înghițită. Un jurnal, iar Simona Popescu — un eseu subiectiv despre rosturile poeziei într-o lume tot mai indiferentă și mai pragmatică, Poezia muribundă?: "Mă enervează chiar și neîncrederea mea în poezie, întrebarea pe care și-o pun și alții și mi-o pun și eu: care mai e puterea poeziei?".

Magda Cârneci (Un vis malițios — Heidelberg) publică o relatare a experienței unei burse de creație oferite la Heidelberg, timp de o lună, de Ioana Crăciun, pentru trei scriitori tineri prin USR (ceilați fiind Daniel Vighi și Radu Călin Cristea).

Este publicată o secvență din Elegii la sfârșit de secol — Colocviul de după miezul nopții de Ștefan Bănulescu.

La rubrica de "Contra-puncte", H[anibal] S[tănciulescu] îl atacă pe Ion Cristoiu pentru că l-a comparat cu Ivan Denisovici pe deținutul politic Nicu Ceaușescu ("De ce nu cu Constantin Ticu Dumitrescu?").

- Articolul lui Nicolae Breban, Riscul în cultură (11). Caragiale contra lui Mitică (I), apărut în nr. 22 din "Contemporanul. Ideea Europeană", începe cu câteva considerații privitoare la proiectul asumat de această publicație: "În intenția noastră, la începutul seriei «Ideea Europeană» a fost, printre altele, și de a reabilita pagina întâi a revistei, a oricărei reviste românești. (...) Prima pagină a revistelor românești a fost (...), decenii lungi și greoaie, fără orizont, în loc de fireasca seducție sau atac înalt, ideologic și problematic în absența comentariului original, a pastelului abstract și cristalin, a caricaturii inteligente, un fel de... maidan dezolat și dezolant, încărcat de resturi menajere ideatice și mii de fraze de tinichea (...). Și pentru aceasta ne-am asumat această primă pagină (și nu numai din vanitatea persoanei!), intrând cu grăbire, cu o anumită frică dar și voioșie în rolul unui învățăcel în cele ale eseisticii gazetărești, construind «în mers» o carte ce se va numi Riscul în cultură...". Editorialul continuă cu o serie de reflecții asupra imprortanței lui I.L. Caragiale în cultura română, reflecții stimulate de filmul lui Lucian Pintilie, De ce trag clopotele, Mitică? | Într-un articol de opinie, Dificultățile libertății, Cornel Radu Constantinescu îi ia apărarea lui Andrei Pleșu (ministru al Culturii în cabinetul condus de Petre Roman după 20 mai 1990), calificat drept "comunist nou care folosește metode vechi" după ce își arătase susținerea pentru noua putere. Autorul articolului comentează un interviu acordat de Andrei Pleşu ziarului "Azi" şi "reacțiile de respingere" stârnite (de acest interviu) în presă.
- Zaharia Sângeorzan publică în "Dreptatea" articolul *Ființa și exilul*, care debutează cu o pledoarie pentru o *Istorie a exilului românesc* și chiar a unui *Dicționar al scriitorilor din exil*.
- Nicolae Turtureanu formulează în "Cronica" (nr. 37) o serie de rezerve față de argumentele care l-au determinat pe Ion Cristoiu să angajeze, în mai multe

numere ale revistei "Zig-Zag", un dialog cu Nicu Ceauşescu. Acceptând ideea că o discuție cu cineva nu presupune împărtășirea punctelor sale de vedere, N. Turtureanu amendează formulările și limba de lemn utilizate de Cristoiu în articolul în care ia poziție contra acuzei de parti-pris a gazetei. "A acredita ideea, cum face d-l Cristoiu, că venirea lui Nicu Ceauşescu în fruntea partidului după decesul în condiții normale a tatălui ar fi dus la o modificare radicală a politicii interne românești, a vorbi de bunele sale intenții înseamnă a vehicula o iluzie pe care, presupun, nici prințișorul nu și-o făcea. (...) D-l Cristoiu, din considerente care ne scapă, forțează nota, introducându-l în acest scenariu". Se mai precizează, în articolul semnat de N. Turtureanu, că susținând un personaj "pe deplin compromis", redactorul-șef al revistei "Zig-Zag" riscă el însuși "a se compromite".

- Nr. 37 al revistei "Orizont" are pe prima pagină un text de atitudine (*Vin legionarii!*) în care Mircea Mihăieş taxează catalogarea opoziției civicintelectuale drept "legionară" de către propaganda Puterii FSN. □ În cadrul rubricii "Confidențial" Adriana Babeți dialoghează cu prozatorul și publicistul Hanibal Stănciulescu, care vorbește, printre altele, despre satisfacția de a lucra ca redactor la revista "Contrapunct". □ Cornel Ungureanu publică un articol despre *Nicolae Manolescu, între cronica literară și jurnalul politic*, în care subliniază faptul că afirmarea lui Manolescu s-a datorat, decisiv, protejării sale de către publicistul oficial comunist George Ivașcu.
- Sub titlul *Gâlceava dedicațiilor*, Eugen Barbu publică în "România Mare" (nr. 15) un pamflet care îl vizează pe Nicolae Manolescu, "odrasla căpeteniei legionare Petru Apolzan din Vâlcea, care le scria dedicații cutremurătoare lui Emil Bobu, Gogu Radulescu, Dumitru Popescu".

15 septembrie

• În "Tineretul liber – Suplimentul literar și artistic" (nr. 37), Mircea Nedelciu publică, un text în manieră caragialiană, Fără nuanțe (cu referire la "Societatea de mâine" și la revista "Avant-Post"): "Mi s-a întâmplat să pierz un amic. Ba chiar doi. Și asta încă n-ar fi nimic, dar și ei doi erau prieteni și s-au «răcit» cu aceeași ocazie. Dar știi cum, nici să nu se vază-n ochi! Și pentru ce, mă veți întreba, pentru ce un asemenea dezastru pe frontul prieteniei? (...) Prin februarie, eram în spital și acești doi prieteni ai mei tocmai fondaseră o societate culturală și apolitică și destul de «cioclopedică» și o înscriseseră la tribunal, așa că mi-au telefonat și m-au întrebat dacă n-aș vrea, nu-i așa, să devină membru și să mă apuc să fac împreună cu ei revista societății respective. Când ești la spital și nu prea ai idee de ce se-ntâmplă pe afară, o astfel de știre te și emoționează. Mă rog! Ies eu din spital și dau fuga la soțietate să văz ce și cum. Nimeresc la o ședință plină de entuziasm și de programe. Acolo, lume bună din multe domenii. Juriști, economiști, artiști, sociologi și tot ce trebuie. (...) În concluzie, am plecat de acolo cu buna

Impresie că revista la care ar fi urmat să lucrez putea să fie o revistă pe cinste, mai ales că revistele strict literare mă cam plictisesc de câțiva ani buni. O revistă în care să publici studii și articole de la ingineri și biologi, de la silvicultori și medici, de la economiști de concepție și de la directori de mari trusturi industriale nu putea să fie decât un lucru nou și interesant. Numai întâmplarea și entuziasmul au făcut ca să nu fac și documentele birocratice necesare pentru a deveni membru cu drepturi depline al soțietății. Mi-am asumat, însă, în următoarele două sedinte (lunare), toate sarcinile unui redactor șef și am trecut la a face sumarul primelor numere ale revistei. Cei doi amici își asumaseră și ei rolurile lor. Unul să-i zicem amicul X, președinte al societății. Celălalt, mai modest, să-i zicem Y, secretar al societății și director al revistei. Şi uite aşa, ne petrecem timpul într-un mod plăcut și foarte stresant. Societatea nu avea nici sediu, nici bani, nici hârtie de tipar și nici spațiu tipografic. Încetul cu încetul, le-a încropit pe toate. Cum? N-am eu trebuință a ști pentru că doar de asta soțietatea are un președinte, iar revista un director care mai e și secretar al soțietății. Ş-apoi, eu eram ocupat cu sumarele pe care le tot refăceam, pentru ca data apariției primului număr s-a tot amânat până prin mai. Neplăcerile au început, firește, după ce toate s-au aranjat. Vreau să spun după ce societatea a închiriat o casă f. Frumoasă ca sediu (președintele a început să prefere etajul întâi, secretarul - somptuosul parter, iar redacției revistei îi fusese rezervat subsolul și toată lumea era foarte multumită). Televiziunea trecea pe acolo foarte des. Colaboratorii se mai răriseră. Numărul doi al revistei zăcea de vreo lună în tipografie, iar locatarul de la etajul unu începuse să nu-l mai salute pe cel de la parter și invers. Sigur că m-am întrebat de ce, mai ales că materialele pentru numerele trei, patru și cinci ale revistei erau corectate, redactate si puse frumos în dosărele. (...) Dar tot am aflat că amicul Y nu era de acord cu politica amicului X. Sigur, societatea era apolitică, amicul X făcea politică în nume propriu și ca independent (fără să obțină însă voturile necesare pentru a intra în Parlament), dar amicului Y tocmai aceasta i s-a părut a fi un bun pretext pentru a-l considera de partea cealaltă a «baricadei» și a nu-l mai saluta. Până la urmă, apăru și numărul doi al revistei (prin august) și cel de-al treilea număr al «săptămânalului» nostru își începu așteptarea de o lună în tipografie. Acum, pe la soțietate nu mai venea chiar nimeni, nici măcar televiziunea, iar salutul dintre președinte și secretar nu mai era necesar, pentru că primul era în vacanță, iar cel de-al doilea umbla prin târg să dea interviuri despre abuzurile primului. (...) Amicul X a dat comunicat la televizor că nu-l mai cunoaște pe amicul Y, iar amicul Y a făcut ședință cu cei 30 de membri fondatori al soțietății și l-a exclus pe amicul X. Numerele 4 și 5 ale revistei își așteaptă cuminți rândul să intre la tipar. Amicul X fondează o nouă societate, iar amicul Y continuă să se considere director pe o revistă. Teamă mi-e că i-am pierdut pe amândoi. Dar mai grav e că între ei, vorba ceea, nu se mai suportă. Sindromul politichiei endependente în vremuri de «cioclopedism»".

- În "Adevărul", sub titlul *Criza cărții românești*, Teodor Vârgolici scrie despre declinul unor editori prestigioase (precum Editura Minerva), specializate în publicarea edițiilor critice. Aproximativ de 60 de titluri zac, predate la tipar, nemaiexistând bani decât pentru publicarea a 7-8 titluri. "Maculatura", susține T.V., "sufocă" aparițiile de valoare.
- Într-un articol din "Revista V" (nr. 16), Deceniul opt, Alex. Ștefănescu schițează liniile de front ale lumii literare românești din anii '70 (de după Tezele din iulie 1971), prezentând antagonic două categorii de scriitori: "Prima categorie reprezentată de scriitori ca Eugen Barbu, Mihai Ungheanu, Ion Lăncrănjan, Ion Gheorghe, Paul Anghel, Gheorghe Pituț, Adrian Păunescu, Dan Zamfirescu se definește prin transformarea literaturii într-o «misiune», printr-o gravitate afișată, prin solidarizarea deplină și energică a militanților. A doua categorie din care fac parte, de exemplu, Marin Preda, Nichita Stănescu, Nicolae Breban, Ov. S. Crohmălniceanu, Paul Georgescu, Nicolae Manolescu, Gabriel Dimisianu, Lucian Raicu, Valeriu Cristea, Mircea Dinescu are ca particularități de bază sentimentul relativității opiniilor, spiritul ludic, acceptarea posibilităților de a apăra puncte de vedere diferite și de a păstra totuși relații cordiale". Pe primii, Alex. Ștefănescu îi etichetează ca "tradiționaliști"; pe cei din a doua categorie, "moderniști".
- În "Totuși iubirea" (nr. 2) se lansează serialul de Amintiri-Zaharia Stancu, ultimul boier al literaturii române (despre scandalul filmului Reconstituirea, find evocat momentul când un grup de scriitori, condus de Zaharia Stancu, i se adresează lui Gh. Pană, secretar cu probleme organizatorice), pe lângă alte articole dedicate Mareșalului Antonescu serial de Gh. Magherescu, Un nume pentru eternitate, dar și un dialog "în serial" cu Dumitru Matcovschi, poetul martir al Basarabiei, din care cităm: "Eu nici nu concep cântecul altfel decât ca o armă de luptă și poate arma cea mai eficace, pentru că, chiar și poezia bună, dar poezia, vezi, se mai cuvine s-o mai citești și asta omul simplu de la țară, vine de la câmp, n-are chiar în fiecare zi carte la îndemână să citească; în schimb, dacă deschide aparatul de radio, aici la București, ori la Chișinău și cântecul este întotdeauna cu el".

16 septembrie

- Moare, la București, poetul Aurel Dumitrașcu (n. 1955).
- Începând cu nr. 33, "Adevărul de Duminică" publică, de-a lungul mai multor săptămâni, fragmente dintr-un jurnal spiritual avându-l ca autor pe Edgar Papu.
- Sub titlul *O carte fundamentală despre Eminescu*, Gh. Grigurcu semnează în "Dreptatea" o cronică dedicată monografiei Rosei del Conte, *Eminescu sau despre Absolut* (Modena, 1961; Editura Dacia, 1990, traducere și prefață de Marian Papahagi, cuvânt înainte de Zoe Dumitrescu-Buşulenga și postfață de Mircea Eliade).

17 septembrie

• "Democrația" (nr. 35) dedică o pagină Grupului pentru Dialog Social, prin două articole-avertisment: Către ce se îndreaptă gheara GDS? Gruparea paranoică și Ținta: Palatul Cotroceni? Dans pe sârma... imposturii, semnate de Vasile I. Zărnescu și D. Brâncoveanu. Articolele sunt însoțite de un șapou (Se apropie 1 octombrie. La orizont, revenirea în campusurile universitare): "Organizație tentaculară, Grupul pentru Dialog Social își întinde plasa de păianjen, cel puțin în ultima vreme, cu predilecție spre tineret. Elevii și studenții fac obiectul manevrelor acestui Grup de Destabilizare Socială, începutul anului de învățământ școlar și universitar fiind, după toate zvonurile care circulă, un moment în care se năzuiește la o recrudescență a acțiunilor menite să forțeze mâna și legitimitatea organelor puterii./ GDS, fără îndoială, dispune de mijloace de presiune, între care parteafinanciară nu este de neglijat. Să sperăm, însă, că membrii acestei formații deja compromise în ochii oamenilor vor avea acea înțelepciune (mai ales că unii se proclamă filosofi!) de a nu mai impune o nouă... zi a minerului, la București!".

18-19 septembrie

• Doina Cornea și Stelian Tănase participă la lucrările Consiliului Europei, invitați să ia cuvântul la secțiunea consacrată drepturilor omului pentru a prezenta situația României.

19 septembrie

- Cleopatra Lorințiu semnalează în "Dimineața" apariția, "într-un val editorial atât de contradictoriu, accentuat de o politică editorială încă neprecizată a multor edituri particulare" a *Scrierilor* lui A.E. Baconsky, în două volume: *Poezii* și *Proze* (Editura Cartea Românească, ediție îngrijită, note, bibliografie și cronologie de Pavel Țugui, studiu introductiv de Mircea Martin).
- În "Luceafărul" (nr. 34), la rubrica "Promoția '90", Filip Florian publică două proze scurte: *Categoria I, cu duș* și *Norocul*.

20 septembrie

- "Liberalul" publică un text al lui N.Ş. Tanoşoca, *Renaşterea Academiei Române*, care, între altele, pledează pentru primirea în Academie a unor personalități precum Dumitru Stăniloae, Vlad Voiculescu, Ștefan Aug. Doinaș, Augustin Buzura.
- Într-un comentariu din "Timpul" (nr. 34-35) Depre iertarea fratelui Alexandru prilejuit de cartea lui C. Noica Rugați-vă pentru fratele Alexandru, Codrin Liviu Cuțitaru notează: "Un frate Alexandru este Marx. Filosofia nu trebuie să tindă spre finitudine, spre adevărul absolut, spre glorie altfel spus, pentru că atunci își asumă deliberat victoria de-o secundă ce mai apoi se va întoarce asupra ei ca înfrângere. (...) Marxismul a neglijat acest

adevăr. (...) Sfârșitul lui Marx este vestit, de aceea, apocaliptic (...). «Atunci va veni cineva care să spună: Iertați-l, a stat și el sub nebunia Binelui. Rugați-vă pentru sufletul fratelui Karl. Rugați-vă pentru Big Brother.» (...) Această înțelegere a închiderii care se deschide – a biruinței înfrânte – se dovedește, în cele din urmă, o vocație christică. Noica o practică în închisoare, asigurându-i pe ceilalți deținuți că și comuniștilor le «merge rău» în absolut. Ei sunt biruitorii pentru ale căror păcate trebuie să ne rugăm. (...) Mă întreb astăzi dacă a sosit, într-adevăr, momentul să ne rugăm cu toții pentru iertarea fratelui Alexandru. Treceam deunăzi pe lângă un zid din piața centrală pictat în culori țipătoare. Într-un cerc trasat cu stângăcie se distingeau trei nume scrise cu negru, într-o verticalitate amenințătoare: Marx, Engels, Lenin. Iar dedesubt, cu litere de-o șchioapă: «Scuipați aici!»".

• În nr. 38 din "Tribuna" sunt publicate fragmente din *Istorii VI – Addenda* de Mircea Ciobanu, dar şi un interviu realizat de Carmen Firan cu președintele Ion Iliescu: *Mi-a fost întotdeauna străină setea de putere, am fost adversarul declarat al oricăror manifestări de arbitrariu şi abuz de putere*. □ Diana Adamek (*Alte învățături către fiul Teodosie*), analizează volumul lui Constantin Noica *Istoricitate şi eternitate*, apărut în 1989, în Colecția Capricorn (ediție îngrijită, cuvânt înainte şi bibliografie de Mircea Handoca).

21 septembrie

• În articolul "Fuga de adevăr"... sau fuga dintr-o redacție din "Adevărul" (replică la un text publicat de Gabriel Dimisianu în nr. 27, din 5 iulie, al "României literare": Fuga de adevăr), Valeriu Cristea explică motivele despărțirii sale de "România literară", "după o conviețuire de 26 de ani, mai mult sau mai puțin fericită", deplângând "învrăjbirea" postdecembristă a lumii intelectuale: "Constatând că, până și cu cel mai vechi prieten din redacție [G. Dimisianu], mă «înțeleg» cam așa: acolo unde eu văd «alb», el vede «negru», și videversa, am hotărât că nu mai e de stat. Da, în primul rând din cauza lui, a vechiului prieten, cu care am ajuns să mă aflu într-o absurdă relație de perfectă antinomie, am plecat de la «România literară». Firește, nu-l învinovățesc cu nimic. S-ar putea ca adevărul să fie de partea lui și atunci... îmi merit soarta. (...) Prietenul meu vorbește de «complexul opțiunii inițiale, al opțiunii din decembrie 1989». Cu alte cuvinte, unii au optat, în zilele de după Revoluție, pentru o anumită personalitate și au rămas înțepeniți, ca niște nătângi, în acea optiune. În timp ce alții, deștepții, au evoluat, evoluează. Aș putea vorbi la rândul meu de lipsa de complexe a opțiunilor succesve și inconsecvente, a opțiunilor eventual lunare (opțiunea din decembrie, opțiunea din ianuarie etc.), sau a celor pe ani și epoci (cunosc persoane - însemnate - care nu au avut de la început încredere în Iliescu deși, după propria, candida lor mărturisire l-au «simpatizat» o vreme pe Ceaușescu). Printre cei rătăciți, orbiți, care fug de adevăr prietenul meu mă cam zărește și pe mine. (...) După limba unică de

- lemn și după unica limbă de clopot a biruinței, ne-a lovit era poate inevitabil blestemul Turnului Babel, al diversității ce ni se pare, prin contrast, anormală, trezindu-ne de aceea, deocamdată, mai ales suspiciunea și intoseranța".
- Nr. 38 al revistei "Contrapunct" se deschide cu un articol de atitudine morală semnat de Magda Cârneci (Scriitor de tip nou), despre concesiile noilor scriitori oficiali din conducerea USR, și cu un text de Carmen Francesca Banciu (O piatră - un zar: cuvântul) despre scriitori și puterea cuvântului, care pornește, indignat, de la un repros adresat de președintele Iliescu celor care "folosesc cu usurătate cuvintele grele de pulbere".

  Uladimir Tismăneanu semnează un eseu politologic despre procesele comuniste ale liderilor de partid din Europa de Est (Procese politice si delir totalitar).

  În cadrul rubricii "Structuri în mișcare", Cristian Moraru (Recuperări "problematizante") și Liviu Papadima (Mircea Eliade în "Caiete critice") comentează un recent-apărut număr special din revista "Caiete critice" dedicat lui Mircea Eliade. Cristian Moraru: "Interesant mi se pare în continuare de văzut în ce măsură așa-numitul «antieuropocentrism» al lui Mircea Eliade își pierde oportunitatea în momentul actual când, dimpotrivă, definirea europeică a românescului trece în ochii imensei majorități drept o indiscutabilă urgență. Am văzut, în contextul dictaturii «dezeuropenizante», prin Eliade se întrevedea legitimarea culturală a dreptului nostru la universalitate și, istoric vorbind, la asumarea unei anumite tradiții interbelice. Dacă așa stăteau lucrurile atunci, cu atât mai puțin acum reîntâlnirea cu Eliade ar trebui să fie un prilej de infatuări localiste". Liviu Papadima: "«Caietele critice» s-au preschimbat într-o agora intelectuală, cu o pulsație mult mai febrilă a actualității (...). Consider salutară larga antologie de studii și evocări din acest număr al «Caietelor critice», un fel de volum omagial ce se poate alătura fără complexe seriei de Festschrift-uri apărute în străinătate".

  Rodica Iulian inaugurează, sub titlul Lecturi în larg, o serie de texte citite la "Europa liberă" în anii '80; primul dintre ele – un comentariu despre eseul Les Antigones de George Steiner.

  Ion Bogdan Lester (De-ale limbajului puterii) semnalează o serie de capcane si de clisee comuniste ale limbajului politic din sfera discursului puterii - stimulat de articolul Discursul puterii și realitatea de N. Manolescu din "România literară" (nr. 28/1990) și de articolul De la "omul nou", prin "omul de omenie", spre "omul de bine" de Mihai Dascal, apărut tot în "România literară" (nr. 35/1990) -, analiza clișeelor de limbaj servind drept element pentru "stabilirea unui diagnostic social".

  Într-un text cu aparențe de proză, intitulat Bună seara stimați telespectatori, realizatoarea TV Marilena Rotaru își pledează pentru inițierea unor emisiuni care să-i aducă în prim-plan pe protagoniștii anticomunismului pre- și postdecembrist, în opoziție cu atitudinile populiste si pro-mineri ale Puterii si ale sustinătorilor săi din Televiziune.

- În "România liberă", la rubrica "Au cuvântul... calomniații", Ana Blandiana mărturisește în legătură cu articolele denigratoare scrise la adresa ei după Decembrie 1989: "În marea lor majoritate nici nu le-am citit. E adevărat că despre multe mi s-a spus, dar, relatate, filtrate prin revolta sau umorul celui care îmi povestea, pierdeau, cu siguranță, din puterea otrăvitoare, căpătau un aer de irealitate. Îmi dau seama că această atitudine ar putea fi considerată lasă, dar cred că este mai curând înțeleaptă. (...) De altfel, multe dintre calomniile apărute erau atât de ușor de recunoscut ca atare, încât mă gândeam cu un fel de inocență răzbunătoare la cei ce erau în stare să le creadă. Nu poți să acuzi un om în același timp că este fascist și mason, legionar și röslerian, că este naționalist și că își vinde țara, fără să ieși din domeniul logicii pentru a intra în cel al ridicolului. În ce privește acuzațiile legate de condiția mea de femeie, ele erau prea vulgare și absurde pentru a mă putea atinge". Poeta recunoaște, totuși, că un articol a rănit-o profund, așa încât profită de prilejul oferit de "România liberă" pentru a face lumină asupra unor învinuiri ce îi umbresc biografia: "A existat un text care m-a rănit și revoltat profund. El se numește Jumătatea putredă a destinului nostru și a apărut în ziarul «Adevărul». Era vorba acolo de tatăl meu care s-ar fi sinucis, dându-și foc, pentru că aș fi refuzat să-l primesc la ieșirea din închisoare, din teama de a nu-mi periclita cariera literară. Se foloseau astfel, amestecate cu infamii, frânturi dintr-o tragedie reală (detenția îndelungată, tragicul accident al sfârșitului) pentru construirea unui edificiu abject în care să fiu închisă nu numai eu, ci si memoria tatălui meu. Pe lângă această ticăloșie, faptul că în continuare mi se spunea negru pe alb că trebuie să fiu suprimată fizic pentru că am vorbit în Piața Universității nu m-a mai impresionat la fel de mult. Nimic mai firesc pentru un ziar care etala citate din Biblie în dreapta titlului decât să inventeze sinuciderea unui preot și să amenințe cu moartea un poet".
- În articolul său din "Contemporanul. Ideea Europeană" (nr. 23), Riscul în cultură (12). Caragiale contra lui Mitică (II), Nicolae Breban remarcă: "Dacă am mai fi avut câțiva Pintilie în film și în roman, cultura română nu ar fi arătat azi astfel! El nu a tăiat un metru de peliculă la Reconstituirea, spre exasperarea și grosolănia aparatului de atunci, din Minister și Partid, el a așteptat cu De ce trag clopotele, Mitică? aproape zece ani, într-o falsă impasibilitate ce ascundea o colosală demnitate și voință de caracter, calități de care neamul nostru va avea nevoie mai acută decât de devize străine (...). Pintilie face parte din cei care, deși cultivă moftul și deriziunea spumoasă sudică, arată un caracter aspru și intratabil nordic".
- În nr. 36, revista "22" publică un fragment dintr-un Raport al Grupului pentru Dialog Social și al Comitetului Helsinki din România asupra evenimentelor din 13-15 iunie 1990. Alte fragmente vor fi publicate în numărul următoarer ale revistei; între acestea, Greva foamei din Piața Universității ca fenomen socio-politic și medical (în nr. 38).

- În "Azi", la rubrica "Efemeride", este salutată revenirea lui Adrian Păunescu în arena publicistică: "...presa «fesenistă» – conotațiile ironice sau peiorative conferite acestui atribut ilustrează un stadiu pueril al existenței individuale, de care insul sănătos se dezbară cel puțin la vârsta la care a dobândit dreptul de vot – nu numai că nu «se sperie» de reintrarea «în linia întâi» a publicisticii noastre a lui Adrian Păunescu, știe bine că locul Păunescului este chiar aici, în linia întâi... Păunescu este un partener necesar. Obligatoriu, am spune, parafrazându-l pe Florin Mugur. Credem, prin urmare, că vinovată este tăcerea lui. Poate că i-a fost impusă sau poate că și-a impus-o. Treaba lui. Revenirii sale, un singur cuvânt: SALUT!".
- Nr. 38 al revistei "Orizont" îl are în prim-plan pe fostul disident Dan Petrescu. Mircea Mihăies prezintă elogios volumul de debut al acestuia, Tentațiile anonimatului (Critica ucigașă), subliniind talentul de "polemist de clasă" în "serviciul ideii" al acestui "excepțional eseist".

  Despre D.P. scriu evocări și portrete Vasile Popovici (De la disidentă la critica literară) și Daniel Vighi (O prezență incomodă).

  — Sub titlul Despre putere si contraputere, Adriana Babeți realizează un interviu cu Dan Petrescu, potrivit căruia între "anonimat" și "putere" nu există o opoziție, ci o legătură subtilă: "Atât puterea, cât și contraputerea tind către anonimat. Puterea se refugiază treptat în cercuri tot mai restrânse și mai oculte, pe măsură ce democrația accede la nivelurile părăsite de ea. Apare o hidrostatică a puterii, cum zicea Régis Debray. Pe de altă parte, există un fel de deturnare, să zicem, a voinței de putere a marginalilor. (...) Rămâne o aporie". În ceea ce privește maniera de raportare a scriitorului român la Rău, D.P. îl invocă pe Georges Bataille, arătând că "scriitorul trebuie să își asume un rol de demascare, dar într-un mod special. Adică nu direct, numindu-l, ci asumând răul ca atare și ipostaziindu-se în agent al lui". În chestiunea "răului politic", problema e la fel de complicată: "Dacă nu mai e Ceaușescu, rămân ceilalți. Cum ne descurcăm cu ei? (...) Ține, cred, și de atitudinea noastră, mereu «între» sau la periferie de imperii, care ne scutește de o anume responsabilitate".

  Cornel Ungureanu comentează editarea poeziei lui Nichifor Crainic din volumele Poezii alese. 1914-1944 și Şoim peste prăpastie. Versuri inedite create în temnițele Aiudului într-un articol cu titlu (și continut) ironic, Nichifor Crainic într-o ediție comercială: "Blindate cu studii semnate de Ovidiu Papadima, Pan M. Vizirescu și Dumitru Stăniloae, însoțite de o selecție de texte din enciclopediile străine, volumele, înainte de a stabili locul lui Crainic în literatură, traduc devoțiunea unor apropiati. Suntem nu în fața momentului «adevărului», ci în fața entuziasmului firesc al prietenilor și învățăceilor care găsesc aici nimerit să elogieze. Ca și în alte cazuri de acest gen, ediția exclude spiritul critic. Era nevoie de el? Când unul dintre volume se deschide cu un moto în care ni se spune că Nichifor Crainic a fost un geniu, când el este așezat lângă Paul Claudel și Rainer Maria Rilke (...), înțelegem că graba de a-l așeza pe poet între numele mari ale culturii române este defavorabilă regăsirii poetului".

• În "Cronica" (nr. 28), Ioan Holban atrage atenția oamenilor de litere, editurilor, criticilor și istoricilor literari că se "întârzie nepermis" în procesul de recuperare a operelor scriitorilor români stabiliți în Occident: "Una peste alta, constatăm că o bună parte din literatura noastră nu mai e a noastră; scriitori dintre cei mai însemnați se află încă în ceea ce a-și numi no man's land-ul literar: ei nu sunt nici francezi, germani, englezi, dar nici încă români".

□ Ioan Holban publică o recenzie la volumul lui Mircea Iorgulescu, Eseu despre lumea lui Caragiale, titlul original, respins de cenzură, fiind Marea trăncăneală.

22 septembrie

• În "Tineretul liber – Suplimentul literar și artistic" (nr. 38), Mircea Nedelciu răspunde câtorva întrebări puse de Nic Iliescu: "- Suma noastră de cărți alcătuiește, până în prezent, literatura unei generații?/ - Nu. Carte, cartea cea mare, încă n-a apărut. Şi când va veni, ea nu va fi a generației, va fi a unui singur om. Ne place sau nu, asta e. (...)? - Eu cred că un scriitor poate intra în Istoria literaturii și printr-o povestire de trei pagini. Tu crezi că trebuie să urce scara cu tomuri întregi în brațe?/ – Ce-i aia Istoria literaturii? Tu scrii cu gândul la un astfel de ceaslov plin de prag pe care-l înjură probabil toți studenții în preajma examenelor? Dacă-i așa, atunci ai dreptate: capitolul despre Urmuz este probabil mai simpatic decât capitolul despre Sadoveanu. (...) Dacă va fi să intri în istoria literaturii (si dacă istoria literaturii va mai exista), atunci fii sigur că vei intra cu tot cu ciorne și jurnale, locuri de muncă și amante părăsite, ediții revizuite și interviuri date prietenilor. Dacă nu, nu! (...)/ – Ce crezi că trebuie să facă scriitorul pe glob? Dar în România?/ – Să scrie literatură. Și acolo și aici. Iar când nu-i iese din prima, s-o ia de la început. Să nu fugă în presă, în științele umane sau în politică. Nici acolo lucrurile nu-s simple, chiar dacă încep cu iluzia succesului ușor obținut".

□ Același Mircea Nedelciu semnează articolul politic Criza de lideri.

□ Petru Cimpoieșu publică un fragment din romanul Povestea marelui brigand.

23 septembrie

• În seria restituirilor din publicistica anilor '30, "Adevărul de duminică" (nr. 34) reia fragmente din trei texte publicate în 1934 de C. Noica (*Moartea omului de mâine*), Mircea Eliade (*Poimâine*) și Alexandru-Cristian Tell (*Viata omului de azi*).

25 septembrie

• În "Cuvântul" (nr. 35), George Arun îl intervievează pe Ion Cristoiu îl legătură cu demisia din funcția de director al revistei "Zig-Zag. Magazin" (*După ce ne-am certat, le-am trimis o scrisoare*), câteva dintre întrebări vizând rolul jucat de Adrian Păunescu în conflictul ivit în redacția respectivei

publicații. I.C.: "...cum Adrian Păunescu însuși a spus în editorialul din numărul 28, mi s-au reproșat și așa-zisele atacuri împotriva lui Alexandru Bârlădeanu și împotriva președintelui Iliescu. (...) Probabil că în momentul în care se va pune problema unei noi gazete sau a acceptării unei oferte, probabil că toată lumea de acolo [jurnaliștii de la «Zig-Zag. Magazin»] va veni pentru că ei sunt oameni formați de mine (...) Multora dintre ei le vine greu să lucreze chiar cu Adrian Păunescu. (...)/ Eu cred că el nu a venit atât pentru a face o gazetă, din datele pe care le am eu până acum, căci el mai are încă două și și-a păstrat și «Fundația Păunescu», deci și editura. Putea să facă «Vremea», care e a lui, este director, nu?/ (...) nu cred că Păunescu a insistat, ci s-a căutat un înlocuitor, să zicem, de aceeași marcă. Din nefericire însă, el nu este un om încă adaptat la această realitate".

• Adrian Păunescu, devenit director al revistei "Zig-Zag. Magazin", semnează - în nr. 29 al acestei publicații - un amplu articol intitulat Care va fi poziția noastră?: "Ce vom susține noi și ce vom critica noi în această revistă, pe care am preluat-o de curând? Noi nu ne putem declara revistă de opoziție. Vom fi revistă de opoziție doar în măsura în care puterea va comite acele greșeli care, comise, pot să ne determine să cerem schimbarea puterii. Dar nu opoziție cu orice pret. De altfel, opoziția cu orice pret e la fel de jalnică, după opinia noastră, ca si puterea cu orice pret. (...) Noi nu vom face opoziție de dragul opoziției. Așa cum nu vom măguli puterea, așa cum nu vom avea altă idee fixă în constiința noastră decât slujirea poporului român. Dacă pentru slujirea acestui popor vom fi puși în situația de a conlucra, în anumite situații, cu guvernul, o vom face. Dacă pentru slujirea acestui popor vom fi puși în situația de a ne despărți de guvern, o vom face. (...)/ Când, în primele luni ale anului 1990, Octavian Paler scria în «România liberă» fulminantele sale articole de împotrivire și analiză, nouă ne plăceau, deopotrivă, și împotrivirea și analiza. Şi, într-adevăr, îl consideram pe Octavian Paler cel mai bun dintre colegii noștri, deși începusem să întrevedem în scrisul lui și pe cel mai rău dintre noi. (...) Ce nu ne-a mai plăcut și ce a scăzut mult creditul general al lui Paler a fost lipsa de nuanțe în împotrivire. O etapă de glorie a străbătut, până nu de mult, scrisul lui Ion Cristoiu, în a cărui cerneală otrava nu a apărut decât târziu, aproape ca un condiment literar. Când acest condiment a devenit venin politic, farmecul scrisului remarcabilului nostru analist a scăzut. (...)/ O superbă pozitie nonconformistă, deși neextinsă la scara unei activităti susținute, a avut Eugen Simion, criticul literar care, încă de la începutul anului, a spus răspicat două adevăruri, într-un interviu de televiziune./ Atitudini sporadice, de o mare încărcătură ideatică și emoțională au avut Constantin Sorescu, care vorbea semnificativ despre momentul de prigonire a comunistilor, Dorin Tudoran în câteva interviuri de probleme legate de presa culturală, Marin Sorescu, autorul acelei geniale observații: «La 22 decembrie s-a încheiat și pentru România al doilea război mondial», și Darie Novăceanu (...) care s-a umplut de glorie în câteva intervenții semnate în «Adevărul». O adevărată resurecție au cunoscut publicații ca «Libertatea» și «România muncitoare», devenită ulterior «Realitatea». Un mort punctual în fiecare săptămână e revista «Contemporanul». O bijuterie publicistică ni se pare «Cuvântul». (...)/ Spre revista noastră s-au și ridicat niște degete care să ne acuze că suntem prea de stânga și că vom răpi din caracterul tăios al «Zig-zagului». (...) Dar dacă noi credem că important devine azi ce face fiecare dintre noi pentru țară și nu acest badminton cu injurii: «Comunistule», «Securistule», «Fesenistule», «Țărănistule»?/ Mă poate opri pe mine cineva să cred că Ioan Alexandru, care e, între timp, și lider țărănist, nu e același mare poet pe care l-am iubit totdeauna, doar pentru că face altă politică decât mine și pentru că ziarul «Dreptatea» mă atacă permanent?".

• În "Dreptatea", Gheorghe Grigurcu îi dedică un articol ("Marea păruială") lui Eugen Simion, lider al Grupului de reflecție socio-culturală Societatea de mâine, semnalând dezaprobator două luări de poziție ale criticului în discuție, una din "România literară" (nr. 32/1990) în care E.S. deplânge "«un rău ascuns» ce i-ar măcina pe colegii săi, «greața de literatură»" și alta din periodicul "Avanpost" (nr. 2/1990), referitoare la "morala presei noastre". E. Simion observă "spectacolul" pe care o parte din publicații îl oferă: "marea păruială" - "Cuminți, tăcuți atâta vreme, jurnaliștii noștri se defulează. Toată lumea acuză, jumătate din presă trage în țeapă cealaltă jumătate". Gh. G. comentează: "...«marea păruială» reprezintă o etichetă globală, sub care se ascunde cu astuție un fapt esențial. Și anume opoziția dintre o concepție democratică și una care apără, tot mai pe față, cu tot mai multă nerușinare, vechiul regim, dintre un mod de a polemiza leal și altul lipsit de bună credință, dintre ambalajul rațional, coerent, urban și cel tulbure, injurios, nutrit din calomnia cea mai odioasă. Punând semnul egalității între cele două poziții, Eugen Simion o dezavuează pe cea dintâi. Adică își dezavuează (Dumnezeule, de ce?) propriile principii estetice, propria producție critică de până în prezent".

Este publicat un text al lui Dan Berindei, ca drept la replică în urma articolului "calomnios" al lui Radu Dan Vlad, intitulat O tentativă de reabilitare a fostilor nomenclaturisti ("Dreptatea", 6 septembrie 1990). R.D.V. îl considera pe ilustrul istoric, cu o activitate științifică de o jumătate de veac, "compromis din punct de vedere moral". Dan Berindei crede că ar fi trebuit să se țină seama de "poziția pe care o ocup de decenii în mișcarea istoriografică mondială și care explică atât numărul, cât și varietatea călătoriilor pe care le-am putut efectua. Sunt membru a 16 organisme internationale (...) și fac parte din conducerea a patru dintre ele. Sunt autorul a peste 80 de studii apărute peste hotare - în afara altor circa 280 lucrări (cărți și studii) apărute în țară".

26-27 septembrie

• Are loc ședința Consiliului Uniunii Scriitorilor. Pe ordinea de zi figurează următoarele puncte: analiza "activității conducerii Uniunii Scriitorilor și Comitetului Director între ședințele Consiliului din 2 mai și 26-27 septembrie a.c.; propuneri ale comisiei de pensii privind noile pensionări; propuneri ale comisiei de validare privind primirea de noi membri; situația publicațiilor Uniunii Scriitorilor și a Editurii Cartea Românească; premiile Uniunii Scriitorilor; inițiativele economice pentru rentabilizarea activităților de editare, difuzare și lărgirea patrimoniului Uniunii Scriitorilor, diverse". Cu această ocazie, se hotărăște și excluderea lui Eugen Barbu din U.S.R., motivele pentru care "atitudinea morală a domnului Eugen Barbu este incompatibilă cu statutul de membru al Uniunii Scriitorilor" fiind prezentate într-un Comunicat de presă: "Domnul Eugen Barbu a transformat, în ultimele două decenii, revista «Săptămâna», al cărei director a fost, într-un organ nedisimulat al serviciilor de securitate ceausiste, denigrând personalitatea și opera celor mai de seamă oameni de litere și de cultură din România./ Domnul Eugen Barbu s-a făcut vinovat de delictul de plagiat literar calificat, delict devenit public în 1979 și condamnat într-o ședință a Consiliului de conducere al Uniunii Scriitorilor. Publicarea dosarului acestui plagiat a fost interzisă de către însuți Nicolae Ceaușescu./ În prezent, domnul Eugen Barbu este director al revistei «România Mare», publicație de esență fascistă, unde continuă, într-o formă și mai scandaloasă, stilul și modul de gândire din «Săptămâna», contribuind astfel la deteriorarea climatului moral și politic al țării și reluând atacurile calomnioase împotriva Uniunii Scriitorilor ca instituție de breaslă./ Tinând seama de faptul că cele de mai sus reprezintă o gravă încălcare a statutului Uniunii Scriitorilor din România, Consiliul de conducere hotărăste, în temeiul articolului 16, litera C, combinat cu articolul 26, litera E, din Statutul Uniunii Scriitorilor, excluderea domnului Eugen Barbu din rândurile ei, începând cu data de azi, 27 septembrie 1990" (cf. "Luceafărul", nr. 36, 3 octombrie; "România literară", nr. 40, 4 octombrie).

26 septembrie

• Ștefan Agopian semnează în "Luceafărul" (nr. 35) un editorial politic a cărui notă dominantă este scepticismul (*Etape*): "După entuziasmul răscoalei din decembrie era inevitabil să intrăm într-o perioadă dificilă. Cei mai buni fii ai partidului comunist ne-au propus o mișcare lentă, fără distorsiuni, spre Europa. Românii i-au votat parcă cu gândul în altă parte, așteptând inerțial desfășurarea faptelor. Guvernul, prin câteva legi aparent democratice, a dat liber unor supape, cea mai importantă fiind cea a privatizării de suprafață, un fel de experiment post-stalinist. Rezultatele sunt explozia prețurilor și îmbogățirea rapidă a câtorva indivizi. (...)/ Mulți dintre cei care astăzi ne conduc nu doresc vreo schimbare serioasă, orice schimbare eliminându-i din viața politică a țării.

(...) Parcă simțind aceste lucruri, muncitorii muncesc din ce în ce mai puțin, și se poate spune că întreaga tară a intrat într-o grevă generală a asteptării (...). O situație de inerție mohorâtă, pe fundalul unor eforturi minime de a schimba ceva, făcute de guvern, pare să caracterizeze etapa prin care trecem. O neînțelegere mocnită s-a instalat la nivelul întregii țări și apelurile președintelui I. Iliescu par să nu mai folosească la nimic".

Sânziana Pop îl intervievează pe Radu Tudoran: Pe scaunul de fier al romanului.

Sub genericul "Antologia nerusinării", Laurențiu Ulici publică o scrisoare deschisă către Adrian Păunescu, pe care îl acuză că a contribuit la consolidarea cultului personalității lui Nicolae Ceaușescu, considerându-l chiar "mai vinovat decât politicienii din camarila ceauşistă sau decât scribii profesioniști ai lingușelii", întrucât "...spre deosebire de cei dintâi sau de un C.V. Tudor care nu-i decât caricatura dumitale, dumneata Adrian Păunescu te-ai compromis iremediabil cu talent. După atâtea și atâtea ode și imnuri întru slava «voievodului de la Scornicești», mă așteptam să ai inteligența sau doar prudența de a te retrage într-un prelung solilocviu dacă nu din instinct moral – stiam că ai un fel cu totul peronal de a pricepe legea morală - măcar din instinct de conservare a ceea ce e realmente bun în poezia dumitale să nu riști o marginalizare durabilă". Și încă: "Dincolo de nerușinarea fără de margini cuprinsă în paginile dumitale publicistice, ceea ce m-a frapat cu adevărat în ele este lipsa de inteligență cu care au fost scrise și pe care, recunosc, nu ți-o bănuiam. Să nu-ți dai seama că o dictatură nu poate exista fără zidar, să nu înțelegi că nomenclatura e sursa totalitarismului, nu doar efectul ei, să nu observi că regimul ceaușist nu numai că ne-a ținut în foame și în frig dar lucrul cel mai grav, a urmărit distrugerea forței morale a neamului nostru, aneantizarea noastră, să găsești justificări și circumstanțe atenuante unui astfel de regim, toate astea înseamnă să fii culturalmente vorbind un desăvârșit ignorant, înseamnă să fii prost de-a binelea".

27-28 septembrie

• Sub titlul Nici o conștiință onestă și responsabilă nu poate să mai păstreze tăcerea, George Achim transcrie în "Dreptatea" o lungă discuție cu Adrian Marino, publicată în două numere consecutive ale oficiosului național-țărănist. A.M. se autodefinește ca un "angajat", "un mic «militant» în domeniul luptei ideilor și confruntărilor de idei", dat fiind activismul său alături de tineretul universitar al PNŢ, pentru care a făcut pușcărie politică. În domeniul literar, "într-o perioadă când critica română era fie total aliniată, fie refugiată în estetism, am făcut încă în 1982, la «Europa Liberă», două emisiuni foarte critice, sub un nume de împrumut (al prietenului Mircea Carp), sub titlul Situația culturii române actuale (textul a fost recuperat și publicat recent, cu detalii, în "Jurnalul literar", I, nr. 28, 29, 30 din 16, 23 și 30 iulie a.c. sub genericul Din critica literară a ilegalității)". Lupta sa ideologică prezentă s-a radicalizat în urma violențelor și devastărilor minerilor din 14-15 iunie. În ceea

ce privește relația scriitorului cu puterea, "scriitori și intelectuali – unii de certă valoare – ce n-au însă, din păcate, o constiintă politică riguroasă și care n-au avut nici măcar un suport ideologic anterior, s-au lăsat pur și simplu cumpărați cu o seamă de posturi de academicieni, ministri, secretari de stat, ambasadori, directori și așa mai departe". A.M. definește patru tipuri de raporturi cu puterea: "independență profesională, opoziție, flirt ambiguu și capitulare totală". Răspunzând la o întrebare privitoare la soarta unui anumit tip de scriitură care cultivă echivocul, subtextul, criticul e de părere că "expresia parabolică, aluzivă este depășită și crede că nu va mai avea nici succes de public. (...) În momentul de față, mult mai eficace și mult mai sinceră cu epoca este expresia directă". În legătură cu scriitorii români din exil spune: "apreciez mult, în primul rând, angajamentul și spiritul polemic, uneori violent, alteori paradoxal, în orice caz întotdeauna cu adresă directă, al lui Eugen Ionescu și ceva mai puțin al altor scriitori care s-au ocupat numai de opera lor". Referitor la activitatea sa civică, A.M. vorbeste pe larg despre "Forumului Antitotalitar Român" din Cluj, al cărui președinte de onoare este, alături de Doina Cornea și Kányádi Şandor.

27 septembrie

• Moare, la București, prozatorul, eseistul și traducătorul Ion Biberi (n. 1904).

• În nr. 39 al "României literare", G. Dimisianu (O explicație) reacționează față de articolul publicat de Valeriu Cristea în nr. din 21 septembrie al "Adevărului": "Nu mi-a venit să cred când mi s-a spus (...) că Valeriu Cristea (...) mă indică drept omul din pricina căruia, în primul rând, s-a văzut obligat să părăsească redacția «României literare», unde a lucrat neîntrerupt 26 de ani. (...)/ Ce se poate înțelege din întreg textul lui Valeriu Cristea? Se poate înțelege că pub; licarea de către mine a articolului Fuga de adevăr în «România literară», de care, cum ne destăinuie, s-a simțit vizat, 1-a decis să părăsească o redacție unde până și «cel mai vechi prieten» gândește acum altfel decât el, antinomic (...), iar eu, ca autor al articolului, reprezint o cauză, dacă nu cauza acestei plecări./ Îmi pare și bine și rău să-i post spune lui Valeriu Cristea că în momentul când lua decizia de a pleca de la «România literară» nu articolul meu a contat. Nu avea cum, pentru că nu apăruse. Articolul respectiv a apărut în «România literară» din 5 iulie, iar la 1 iulie transferul lui Valeriu Cristea la «Caiete critice» era deja efectuat. Deci nu se putea ca un articol apărut după transfer să fie, în vreun fel, cauza acestuia, chiar și în parte. Ce pot să admit este că articolul cu pricina i-a confirmat lui Valeriu Cristea un dezacord presimțit cu mine, sau, mai bine zis, cu anumite opinii ale mele pe care totuși mă întreb de unde le-ar fi putut deduce din moment ce nu le exprimasem în vreun fel. În orice fel, în zilele Conferinței scriitorilor, când am vorbit ultima dată, părerile noastre mai degrabă se

refeream, și îmi pare rău că nu s-a înțeles, numai la adevărurile simple, concrete, tangibile (...), printre altele la acela că liderii actuali ai puterii, unii dintre ei, desigur, au comis, în aceste luni de după revoluție, mari greșeli, erori capitale, cu grele urmări pentru popor, un adevăr pe care însă mulți cetățeni onești (...) nu vor să-l accepte. Spre a fi și mai explicit (...), mă voi referi la episodul sângeros al venirii minerilor în București, la mijlocul lui iunie. (...) La specia aceasta de adevăruri, oricui vizibile, mă refeream în articol și la faptul că ele nu ar trebui acoperite, oricât de mult ne-ar incomoda moral spunerea lor./ În ce privește ruptura adâncă (...) intervenită azi între cei care vorbeau altădată aceeași limbă (...), o deplâng și eu odată cu Valeriu Cristea, socotind-o o mare năpastă. (...) Soluția reapropierii nu poate fi, după mine, decât dialogul și lepădarea orgoliilor".

□ Pornind de la două dintre volumele Lindei Hutcheon, A Poetics of Postmodernism (1988) și The Politics of Postmodernism (1989), Monica Spiridon scrie eseul Poetică și politică, din care cităm: "Leftiștii occidentali au fost cu precădere sensibili la radicalismul postmodernismului, la fronda lui față de valori imuabile, la neîncrederea lui în narațiunile umanist-universaliste. Incomparabil mai palide proteste și ocazionale alergii au stârnit, în sferele stânii din Europa de Vest, așa zisa complicitate postmodernistă cu societatea de consum (...)./ În schimb, în țările Europei de Est, postmodernismul a fost echivalat decis drept «simptom al decrepitudinii ireversibile a capitalismului târziu». Politica adoptată față de el a fost perversă și duplicitară. În fond, totalitarismele comuniste au perceput ca un pericol real incompatibilitatea postmodernismului cu orice fel de narațiune dominantă, servind scopuri de legitimare (...). Ceea ce a deranjat efectiv în legătură cu el a fost orientarea pluralistă, opoziția sa de principiu în fața discursului puterii. Pe față, însă, a fost declarat război așa zisei frivolități postmoderniste (...). Așa se explică de ce, în țările din Est, autori bănuiți de simpatii sau înclinații postmoderniste au fost puși la zid ca «ironisti», frivoli (cum s-a întâmplat la noi cu unii dintre «optzecisti»). «Parodisti», când, de fapt, în cauză era caracterul subversiv-antitotalitar al discursului lor". • În sumarul nr. 39 al "Tribunei", găsim fragmente dintr-o tragedie de Ștefan

armonizau (...) decât să fi fost antinomice./ (...) Eu în articolul meu mă

• In sumarul nr. 39 al "Tribunei", găsim fragmente dintr-o tragedie de Ștefan Aug. Doinaș, Brutus și fiii săi (actul I), precum și două despre opera lui Creangă: Ion Creangă și lumea sa românească transilvană de Ioan-Aurel Pop și Ion Creangă în alte interpretări de Ion Vartic, semnalându-se volumele importante ale momentului care fac trecerea înspre un Creangă în cheie postmodernistă: Despre Creangă de Valeriu Cristea (Editura Litera 1989), Posteritatea lui Creangă de Mircea Scarlat, scris în 1975, dar apărut abia în 1990 la Cartea Românească. □ La rubrica "Colaje", M. Zaciu face o serie de observații privitoare la proza lui Anton Holban. □ Diana Adamek (Chipul voalat) scrie despre Rusoaica lui Gib Mihăescu.

28 septembrie

- În nr. 24 din "Contemporanul. Ideea Europeană" poate fi citită o notă polemică, Actual-inactual, la adresa "României literare": "Revista «România literară» constată că suntem cea mai atemporală revistă. Au dreptate, textele propuse de noi nu se pot degrada prea repede, sub presiunea necruțătoare a timpului. E adevărat, publicăm «în exces» Cioran și suntem bucuroși s-o facem (...)/ Ce înseamnă în fapt, azi, a fi actual? Nu cumva valoarea, valoarea absolută?! Cu atât mai mult cu cât ea ilustrează geniul național, atât de umilit în ultimele decenii./ Evident, am publica mai multă literatură originală dacă am avea acces, ca și colegii noștri de la «R.L.», la texte de înaltă măiestrie literară cum au fost spre a spicui în grabă din profuziunea de materiale a colegilor noștri instructiv-umoristica proză a maestrului Dan Deșliu (cu poza autorului) sau, cu vreo câteva numere în urmă, savuroasa pagină de poezie a lui Radu Boureanu (cu autoportretul autorului)".
- În articolul Necesara demarcare, publicat în revista "22" (nr. 37), Andrei Cornea avertizează: "...instalarea în România a unui nou sistem economic, ca și a unui nou sistem politic, lucru dorit, presupun, nu numai de opoziția democratică, dar și de Guvern și de o parte cel putin a FSN-ului, poate fi frânată și chiar contracarată nu doar de temerile spontane ale unei populații neinformate, dar și de o veritabilă, chiar dacă nedeclarată formal, opoziție nedemocratică. Alcătuită din foști activiști de partid și securiști declasați, din susținătorii neobrăzați ai cultului lui Ceaușescu, din activiști de toate felurile, pe scurt, o «monstruoasă coaliție» a canaliilor, această opoziție se arată tot mai activă și mai energică. Având drept fier de lance revistele «România Mare», «Democrația», dar având simpatizanți și în redacțiile ziarelor «Azi» sau «Dimineața», această mișcare, a cărei ideologie amestecă comunismul dinastic cu naționalsocialismul și a cărei nostalgie pentru Ceaușescu nici nu se mai disimulează, se arată extrem de abilă în a discredita Revoluția din decembrie, în a șterge deosebirile dintre călăi și victime, în a ațâța până la extrem pasiuni șovine și chiar, uneori, rasiste. Cred că este limpede pentru oricine că faimoasa «revenire în Europa», cerută și de Guvern cu toată stăruința și la care Guvernul lucrează, nu poate avea nimic de-a face cu ideologia acestei mișcări retrograde. Și este de presupus că încrederea Occidentului în autenticitatea intențiilor de reînnoire socială, politică și economică din România ar fi grav afectată, dacă sar crea impresia că organizațiile și revistele dirijate de Eugen Barbu, Corneliu Vadim Tudor și Eugen Florescu se bucură de aprobarea, fie și tacită, a actualei Puteri./ Nu propunem câtuși de puțin interzicerea acestor reviste. Dar este extrem de grav faptul că publicațiile guvernamentale, ce s-au arătat extrem de asidue în a acoperi cu grave acuze pe opozanții democrați, neabținându-se de la calificări ca «legionari» sau «fasciști», rămân mute în fața altora care, de data aceasta, cu adevărat ar merita asemenea nume".

- În "Contrapunct" (nr. 39), Helmuth Britz și Ioan Groșan realizează un interviu cu scriitorul bănățean Ivan Deneș (Un regim totalitar nu mai e posibil in România), urmat de o proză fragmentară a aceluiași Deneș (Angor pectoris).

  Carmen Matei scrie despre mijloacele "literare" de manipulare ale TVR (Televiziunea și literatura).

  Cristian Moraru (Cine mișcă în Front?) comentează "opusculul" lui Silviu Brucan Democratia în România începe cu democrația în Front, combătând alegațiile autorului privitoare la un "pluralism în cadrul FSN" ca alternativă la pluripartidismul confirmat chiar de alegeile din 20 mai: "A vedea totul gravitând în jurul unui singur centru este anacronic și periculos, cu atît mai mult cu cât acest centru este nepregătit (așa cum admite chiar dl. Brucan) să funcționeze ca atare și, de asemenea, pus în discuție, tot mai mult, chiar de lideri din Front".

  Sub titlul Vechi scenarii, actori noi, Ion Bogdan Lefter scrie elogios despre eseistica lui Andrei Cornea, ale cărui considerații referitoare la "figura Adversarului" prilejuiește semnalarea unor puncte de contact între discursurile de legitimare a reprimării Pieței Universitătii si pogromurile antisemite.

  Dan C. Mihăilescu comentează Avangarda în literatura română de Ion Pop prin prisma "tinerei generații" interbelice, într-un eseu intitulat Avangarda și ariergarda.

  Rubrica de revista presei înregistrează entuziast aparitia revistei cluiene "Apostrof", la care ar fi trecut, în parte, și "vechea gardă" de la "Echinox", cu care actuala redacție se străduiește să țină pasul.
- Nr. 39 al revistei "Orizont" conține patru pagini albe, cu următoarea precizare în chenarul lor: "Pe aceste pagini ar fi trebuit să apară însemnările Marianei Şora. Cultura română în pericol. La Timișoara, oraș al Revoluției, ea este sabotată de instituții din cauza cărora aceste pagini apar în alb". □ Cornel Ungureanu scrie despre receptarea lui Vasile Alecsandri, la o sută de ani de la moartea acestuia (*Alecsandri − un veac de singurătate*). □ În sumarul figurează și un epistolar − *Addenda la corespondența Jung-Mircea Eliade*, restituit și prezentat de Mircea Handoca.
- În "România Mare" (nr. 17), Radu Theodoru semnează un pamflet la adresa lui Brucan și a lui Emanuel Valeriu (de la TVR): La trombon: COMPLO-TIŞTII, iar I. Lăncrănjan în articolul Bişnițarii și asasinii îi vizează pe Virgil Ierunca și Alina Mungiu, cea care-l numise anterior pe Eugen Barbu "un Salieri al culturii naționale" (în "Opinia studențească", nr. 38, 1990: "Pare Istoria muzicii văduvită fără Salieri? Nu. Deși Groapa e un roman bun, istoria literaturii nu cred că i-ar simți, peste 1000 de ani, lipsa. Şi ar fi dreptate".) I.L.: "Scelerați și posedați, cei care mizează etern pe demolări și lichidări (...), bișnițarii aceștia, vârcolacii de ieri și de azi ai culturii române, nu se ridică nici măcar până la genunchii legendarului asasin [N.B. Salieri], așa sunt de mărunți și de meschini din cauza asta acționează ei în ciotcă ba chiar și în haită".

  Sub titlul Colivarul, Eugen Barbu îl atacă pe Mircea Iorgulescu, "brunetul crainic, aflat în spatele cuplului Monica-Virgil Ierunca (...), negru

până şi în albul ochilor, cu buze vinete şi vată în nas, ca orice lăutar mort, acest țambalagiu a slujit cu devotament politica PCR, înălțând imnuri lui Ceaușescu în mai multe sute de editoriale ale «României literare» (pentru că el le scria!), precum în numeroase studii publicate în «România Liberă», condusă până în 1983 de Octavian Paler".

29 septembrie

• În "Tineretul liber - Suplimentul literar și artistic" (nr. 39), Sorin Preda, Corneliu Ostahie și Petre Cimpoieșu scriu texte in memoriam Aurel Dumitrașcu, de curând dispărut.

Sub titlul "Aveam sentimentul că reușim împreună să «schimbăm fața» literaturii române", Dan Stanca îi ia un interviu lui Ion Bogdan Lefter. Din întreaga discuție prezintă interes întrebările cu iz generaționist: "- Ai pomenit mai înainte de generația noastră. Cum ți se pare că se prezintă ea astăzi?/ – Mi se pare cam asa: Întâi, cred că traversează o perioadă de exprimare expansivă, în ton cu generala «descătusare» posttotalitară a energiilor literare și neliterare românești. În al doilea rând, «invazia» ei publicistică a adus în prim-plan aerul de radicalitate morală pe care-l respirase înainte doar în planul secund, unde fusese obligată să se păstreze, si pe care, neputându-l exprima direct, îl tradusese până acum în limbajul poeziei, al prozei, al criticii și eseului. Și în al treilea rând, e în spectaculoasă completare de efective, căci s-a produs în aceste luni o serie de debuturi în volum de bună și foarte bună valoare, au publicat mai susținut în reviste oameni care n-au putut-o face decât sporadic de-a lungul anilor '80 și continuă să se afirme nume noi și promițătoare (unii dintre ei, mereu stimulați să se auto-proclame ca «generație '90», deși ceea ce scriu îi plasează în spațiul încă fluid al generației noastre, în a cărei «competiție» intră prin decizia... destinului!). În atare context, remarc că generația noastră manifestă pe mai departe o admirabilă omogenitate de atitudine, motivată etic și orientată deopotrivă spre viață și spre text, spre politic și spre estetic. Deriva câtorva intră și ea în regula jocului, care permite excepțiile.../ - Ești un critic analitic, pedant. Îmi amintesc că pe un manuscris mi-ai pus cam o sută de virgule. Ce trădează această rigoare? Disciplină, exigență, profesionalism sau o sfidare inedită a haosului contemporan?/ - Multumesc pentru ipoteze, cred că toate sunt valabile un pic. Mă consider, da, exigent, cred că avem nevoie în meseria noastră de profesionalism și mă strădui, chiar dacă nu prea reușesc, să-mi impun o «disciplină a muncii». Fac un efort să fiu riguros, deși în același timp sunt sentimental, pe de o parte, și lenevos, pe de alta. Oricum, nu te-am corectat în calitate de critic, pedant au ba, ci din reflex de editor. Într-adevăr, editorii români au o mulțime de virgule de pus în manuscrisele pe care le îngrijesc pentru tipar. După părerea mea, asta nu dă o notă bună pentru autorii contemporani: un text nefinisat ca lumea e - cu un cuvânt mai vechi și foarte plastic – neisprăvit și dovedește o conștiință profesionistă cam șubredă. Nu mio lua în nume de rău, pentru că nu mă refer la proza ta în special, ci la o literatură în general. Scriitorul autohton n-a reușit încă să se vindece de tot de mitul harului pogorât din ceruri, pe care n-are decât să-l pună pe hârtie, într-o formă aproximativă. Mit romantic, devenit azi semn de provincialism cultural. Din fericire, e în crestere de prestigiu modelul scriitorului bun-profesionist, apt să alieze talentul cu stiinta de a conduce un text, de a scoate maximum de efecte din «inspirație». La fel ca majoritatea colegilor noștri de generație, mizez mult pe acest tip de «sinteză» literară, și în poezie, și în eseistică".

□ Valentin F. Mihăescu scrie despre Mircea Dinescu: "Moartea citeste ziarul reprezintă o etapă de creație, a cărei imagine a fost modelată de presiunea extraordinară a contextului social-politic. Spre deosebire de alți confrați, unii cochetând cu puterea, alții preferând să tacă, să eschiveze grațios, sau să rămână la temele eterne ale poeziei, Mircea Dinescu a reactionat potrivit temperamentului său, a contestat dictatura, fie și în al doisprezecelea ceas, oferind o mostră de autentic civism. Este, după părerea mea, o etapă încheiată, talentul urmând să-l îndrume pe autor spre Poezie".

30 septembrie

• Sub titlul Preambul la o grupare, Barbu Cioculescu semnează în "Dreptatea" o dare de seamă asupra unei întâlniri (din 21 septembrie 1990) dintre conducerea Partidului Național Tărănesc și mai mulți scriitori și publicisti "de autentică orientare democratică": George Achim, Ștefan Agopian, Doina Bâscă, Helmuth Britz, Corneliu Buzinschi, Barbu Cioculescu, Ioan Groșaan, Ion Iuga, I.B. Lefter, Adrian Marino, Eugen Mihaescu, Iosif Naghiu, Ilie Păunescu, Marius Petrescu, Nicolae Prelipceanu, Petre Got, Viorel Știrbu, Petre Stoica, Marius Tupan, R.G. Teposu, Laurențiu Ulici, Doina Uricariu. Ca invitat, a fost de față Ludwig Legge, din RFG, scriitor și editor, om politic creștin-democrat. În timpul dezbaterilor, care au durat peste patru ore, "și-a făcut apariția doamna Doina Cornea", care a lansat un "fierbinte apel" la solidaritate. Semantarul materialului reține "factorul hotărâtor" al reuniunii, anume "decizia presei democratice de a lupta pentru integritatea ei, pentru salvgardarea libertăților câștigate, împotriva îmbotnitării prin legi abuzive, a violentei si a tot soiul de obstacole pe care puterea, conform unor variate scenarii, le ridică la tot pasul".

[SEPTEMBRIE]

• Nr. 9 din "Steaua" se deschide cu un poem de Mircea Cărtărescu, Caravelă pufoasă, galion putred. □ La Rubrica "Antinomii", Caius Dragomir scrie despre Totalitarismul ca autism, iar Vasile Pădureanu semnează articolul Blaga – metafizica creației. □ Sunt publicate fragmente din Arta refugii de Paul Goma și versuri de Magda Cârneci – Un iris infinit și albastru (dedicate Danei Dumitru). □ Constantin Cubleșan schițează un portret al lui C. Noica –

Dimensiuni ale spiritualității românești: "Pentru cei mai mulți dintre tinerii de azi, imaginea lui Constantin Noica este aceea a unui venerabil înțelept, retras în liniștea altitudinilor muntoase de la Păltiniș pentru a putea cugeta și reflecta nestingherit asupra ființei sfinte a spiritului românesc. Din când în când, învățăceii urcau la el pentru a-i asculta sfatul, pentru a se adăpa din gândirea sa ca dintr-un izvor de apă vie. Cel puțin în ultimii ani ai vieții sale, o anume legendă, difuzată oral, despre schimnicia sa, îl înconjura în aura de solemnitate a unui duh tutelar imperturbabil". Referindu-se la volumul Istoricitate și eternitate (Colecția Capricorn, 1989) editat de M. Handoca - ce antologhează articole ale lui C. Noica din intervalul 1928-1944 -, Cubleşan afirmă că aceste pagini au darul "de a recupera și recompune din intervenții rapsodice individualitatea aparte a personalității sale de vizionar și analist, de polemist și poet, de apărător temerar al tradiției dar și receptiv până la exaltarea pătimașă în fața elementelor de noutate autentică... O conștiință acută, gravă, a timpului său, iată cum ni-l impun pe Constantin Noica aceste intervenții răzlețe pe care din exces de modestie autorul le hărăzise, pe nedrept, uitării acolo, în colecțiile publicațiilor istorice pentru care au fost scrise sub imboldul dezbaterilor de idei ale momentelor actualității".

Rubrica "Reîntâlniri" propune un grupaj Petru Dumitriu, în cadrul căruia scriu Dan Ciachir ("Când, la vârsta de 36 de ani, Petru Dumitriu părăsea pentru totdeauna tara, el lăsa în urmă o operă: foarte inegală, grevată de conjunctura istorică, dar din care se impun începutul - Euridice, 1944 și sfârșitul - Cronică de familie, 1956. Fără trilogia sa nu se poate înțelege nu numai proza noastră postbelică dar întreaga literatură română..."), Irina Petraș (Între extreme) și Aurel Rău (Un fir prin Timp: "E încă de la Bijuterii de familie un clasic. (...) Este «primul mare denuntător», autorul care pune cel dintâi sub semnul întrebării credința într-o lume nouă prin Socialism în România, sub cupolele căreia un timp oficiase").

• Pe prima pagină din "Echinox" (nr. 9) apare textul *Universitatea îndoliată*, un ferpar scris la încetarea din viață a Ioanei Em. Petrescu.

Numărul conține două interviuri cu încărcătură cultural-politică, despre începuturile carierei de disidentă post-comunistă a realizatoarei TV Marilena Rotaru: "— În încheiere, d-na Marilena Rotaru, credeți că prin aceste întruniri ale reprezentanților mass-mediei noastre, tot mai dese, presa devine mai puternică?/— Cred că aici este un moment în care oamenii care gândesc la fel (și nu numai ei — noi am invitat pe toți cei care au dorit să vină și nu am oprit pe nimeni) — se pot uni și pot să construiască, de pildă, drumul către o televiziune independentă, ceea ce ne este de mare ajutor nouă, celor care reprezentăm «cealaltă televiziune» înăuntrul celei de acum. E foarte important că sunt oameni în presă care gândesc așa și care îți vin în sprijin. (...) Mai sper, sper în continuare că va cădea așa, cu releul din cer, o lumină care să lumineze și această țară a cârtițelor, în care Dumnezeu a hotărât să mă nasc, să ne naștem și să trăim... A

te preface neîncetat nu numai că nu e o meserie, dar nu ține nici ca minciună permanentă" ("Le spuneam: Asta este ca în comunism").

Celălat interviu, luat de Ovidiu Pecican, îl are în centrul atentiei pe profesorul și cercetătorul Nicolae Serban Tanașoca, din ale cărui puncte de vedere redăm câteva extrase: "Mă uitam la Lista asta a Academiei, care s-a publicat acuma. S-au făcut academicieni un mare număr de morți, morți foarte comozi de adus in Academie... Mă rog, am punctele mele de vedere, cu toată deferenta fată de Academie./ - Vă rog să dezvoltați./ - Imediat o să le spun, dacă vreți neapărat să aflați aceste indiscreții. Dar s-au considerat, adică au fost admiși în Academia Română - ca și cum este privilegiul noii Academii să hotărească cine poate sau nu poate face parte din academia din care făcea parte. Deci au fost repusi în Academia Română post-mortem o serie de oameni. Când am citit lista am rămas impresionant de numărul mare de personalități intelectuale, profesionale, de numărul mare de caractere pe care le-am avut. Asta e fabulă că românii n-au caracter, că românii au fost slabi, că românii...Toți aceștia au fost niște oameni intransigenți, apărători ai unor valori morale - din cauza asta n-au intrat în Academia R.P.R. Cei care au mai rămas, cei care au fost în Academia R.S.R. au binevoit, profitând de bunele condiții, să-i reprimească în Academie, cinstindu-se pe ei. (...) Cu un scrupul de-a dreptul jignitor pentru ei au fost numiți membri corespondenți oameni ca Doinaș, ca părintele Stăniloae (la optzeci de ani!), ca doctorul Vlad Voiculescu, nu? Nu era cazul. Trebuia să-i facă academicieni plini și să participe activ, cu toate drepturile și cu toată autoritatea la mersul Academiei. (...) Poți decora post-mortem pe cineva care a căzut pe câmpul de luptă într-un act de eroism, dar a face pe cineva academician fără să-i consulți mi se pare jignitor pentru memoria sa. Nu poți ști dacă Eliade s-ar simți bine în compania nu stiu câtor persoane (pe care nu le numesc) din Academia Română. (...)/ - Este o problemă aceasta a reorganizării Academiei și nu pot decât să subscriu la opiniile dumneavoastră./ – Mă bucur./ - Ar fi foarte interesant de stiut, însă, cum ați vedea dumneavoastră reorganizarea acestei instituții./ - Într-un spirit de demnitate. Academia trebuie să se autodizolve, asa cum s-a autodizolvat Parlamentul, cum s-au autodizolvat (sau nu s-au dizolvat?!) alte instituții, dar au dispărut. Să fie refăcută din nou, pornind de la membrii Academiei dinainte de 1948, considerând că atunci aceea era formatia de bază. Nu stiu ce comisie, ce autoritate sau ce grup de inițiativă dintre academicienii cu o oarecare autoritate națională și internațională, pe plan profesional, și cu un anumit prestigiu moral, să fi alcătuit un nucleu din care să se dezvolte imediat o Academie întinerită. Imediat să fie chemați să se asocieze oameni din generația între cincizeci și șaizeci de ani, șaizeci să spunem - și există astfel de oameni în toate domeniile -, apti să refacă Academia Română, care are un rol atât de însemnat în orientarea vieții întregii națiuni. Acestea sunt cele patru mari instituții: Academia, biserica, scoala și armata. Instituțiile ierarhice, ierarhiile care trebuie să slujească democrația, fără de care nu se poate construi democrația".

- Ștefan Bănulescu publică în "Viața Românească" (nr. 9) Cutia Remember, "capitol din partea I, Călărețul de argint, al prozei Elegii la sfârșit". Părțile următoare, anunțate într-o notă finală, se intitulează: Noaptea călătorului și Iernile secolului.

   Combătând ideea că Vasile Alecsandri e un scriitor facil, Stancu Ilin relevă în articolul Vasile Alecsandri: călătoria ca mod de existență surprizele valorice neașteptate ale prozei, cea mai vie parte a creației autorului.

   Mihai Zamfirescu scrie despre versiunea românească a cărții Mihai Eminescu o dell'Assoluto (1961), realizată de Marian Papahagi, evidențiind noutatea viziunii Rosei Del Conte.

   Maria-Ana Tupan recenzează volumul lui C. Noica Rugați-vă pentru fratele Alexandru.
- Într-un interviu acordat lui Marius Ghica pentru revista "Ramuri" (nr. 9), Sunt așa de multe de spus..., Mariana Şora face referire la unul dintre vechii săi prieteni, C. Noica, evocând, de pildă, debutul filosofului (cu Mathesis) sau vizita pe care i-a făcut-o la Câmpulung Muscel, unde Noica avea domiciliu forțat; nu lipsesc nici accentele critice între altele, față de Jurnalul de la Păltiniș: "Mai puțin remarcabile sunt acolo unele intervenții, dar în fine. Știu că Liiceanu mai are și alte scrisori pe care încă nu le-a publicat și, desigur, le va putea publica într-o reeditare. Mândria mea (...) a fost că de fapt dezacordul meu funciar cu Noica este identic cu cel al lui Cioran. Asta m-a justificat și mi-a adus o oarecare satisfacție. Adică există din păcate și la Noica această cum o numesc eu lăudăroșenie națională, care este nu numai puțin estetică, dar și nocivă. De pildă «lecția» care voia să o dea Occidentului, în problema relației civilizație-cultură".
- Monica Săvulescu-Vouduris, povestește, în interviul acordat lui Dumitru Chirilă pentru "Familia" (nr. 9), despre problemele exilului, mai exact despre dificultatea de a rămâne scriitor în altă țară decât în cea de origine: "Nu trebuie uitat că acolo editorul este comerciant, iar în condițiile în care editorul este comerciant, traducătorul devine un mercenar. Literatura, cultura, se află prea puțin în centru interesului general (olandez, n.n.). Ea interesează un cerc restrâns de oameni. Cultura este elitară acolo și e greu, ca necunoscut, să pătrunzi printre elitari". Deopotrivă sociolog, Monica Săvulescu-Voudouris este de părere că "emigrantul înțelege cu un ceas mai devreme că lumea trebuie să se primenească prin contopire și că, de fapt, regimurile totalitare sunt peste tot sortite pieirii". Revenită după 1989 în România, M.S.-V. constată aici o "inflație, o viitură de vorbe" și multă ură.
- În nr. 9 al revistei "Argeș", Nicolae Oprea semnează o cronică literară la volumul lui Paul Goma, *Culorile curcubeului '77 (Cutremurul oamenilor*), apărut în seria "Totalitarism și literatura estului" a Editurii Humanitas. Apreciind calitatea de excepție a dialogului, limbajul "îmbibat în seva ironiei și a sarcasmului", cronicarul remarcă "stăruitorul spirit vindicativ" care "scade tonusul

prozei cvasi-documentare": "Arborând intransigența în absolut, Paul Goma vede peste tot oameni (mai ales scriitori) în chip maniheist, în alb-negru". Culpabilizând scriitori pe care îi consideră compromiși, chiar și pe fostul său prieten Nicolae Breban, în care vede "un tiran" în relațiile cu redactorii "României literare", uneori Paul Goma se pripește – crede N.O. –, și nedreptățește în felul acesta autori precum Marin Preda, Mircea Dinescu, Ștefan Aug. Doinaș, Al. Paleologu, Marcel Petrisor.

• Într-un dialog purtat cu Angela Marinescu, în "Vatra", Alexandru George reamintește de antipatiile pe care le-a generat odată cu volumul Semne și repere. Considerând mai important să "exhumeze probleme, autori și cărți", în loc să scrie "eseuri vaporoase", criticul a fost considerat un spirit "diabolic, negator, arhaic" și amendat de Marin Preda, Eugen Simion și Valeriu Cristea. Al.G. ia distanță și față de Constantin Noica, pe care l-a cunoscut încă din anii de liceu: "...citirea câtorva opere ale lui a fost una dintre cele mai substanțiale si mai încântătoare lectii. Am mai avut consternarea de a surprinde că el îsi contestă nu numai atitudinea din cărțile lui, dar că alunecă pe panta unei atitudini aberante. (...) Să te duci la Paris înainte de 1981 și să-l întrebi pe Eliade că ce avem noi românii cu Ceaușescu, deoarece este un om cumsecade, m-a făcut să devin un tip care se îndoiește de Noica. Mircea Eliade era de-a dreptul uluit". Situația se repetă și în cazul lui Marin Preda, despre care Al.G. afirmă că, deși "înjura", în Cel mai iubit dintre pământeni, securiștii "la un mod sfruntat, lucru care mie nu mi s-ar fi permis, el, în același timp, a deformat realitatea anilor '50. Adică, să scrii despre un personai că poate să scrie în închisoare, atâta timp cât aceasta nu se putea întâmpla sub nici o formă atunci, însemna o gravă abatere de la moralitatea scrisului". Aceste considerații sunt aprobate cu entuziam de Angela Marinescu: "Noi aproape nu puteam respira, iar M. Preda înjura Securitatea fără jenă și fără nici o teamă. Sau Buzura, sau C. Țoiu, sau M. Sorescu. De ce ei erau lăsați să se exprime oricum, iar noi eram puși la zid imediat. Era ceva mai adânc la mijloc...". În chestiunea disidenței, Al.G. este de părere că aceia care au practicat-o "aproape nu au riscat nimic": "Nu au mai avut voie să publice și nu au mai primit bani. Păi, la popularitatea lor aceasta era nimic. Acțiunea lor, atât cât a fost, a fost de utilitate, mai ales în câștigarea unor simpatii totodată cu compromiterea regimului. Disidența românească nu s-a putut face decât la nivelul nomenclaturii culturale și politice. Cine avea spatele asigurat putea face foarte mult".

[SEPTEMBRIE-OCTOMBRIE]

• Nr. 9-10 din "Amfiteatru" este consacrat în exclusivitate exilului literar românesc. Într-un text de pe prima pagină — publicat ca editorial —, *Despre exil*, Nicolae Manolescu face disocieri cu privire la catgoria deloc omogenă a exilaților.

© Centrul ce greutate al acestui nr. este reprezentat de transcrierea

mai multor interviuri realizate cu scriitori români care au cunoscut experiența exilului:
S. Damian, profesor la catedra de românistică a Universitptii din Heidelberg, vorbeste despre Cargiale ca autor exponential pentru mentalitatea românească, despre puseele antioccidentale ale vieții politice și culturale românești pre- și postdecembriste, despre G. Călinescu și necesitatea "revizuirilor" - făcând și o trimitere explicită la poziția criticului Eugen Simion în chestiunea reevaluării literaturii române din perioada comunistă ("Prin conducerea ei România s-a eliminat singură din familia țărilor care aspiră spre o reală democrație"); • Mircea Iorgulescu insistă asupra "fraternității dintre prostie și puterea comunistă", dar și postcomunistă ("Există un fel de bază de masă a semidoctismului care e tot invenția lui Ceaușescu"); Nicolae Balotă este preocupat de esecul Revolutiei din Decembrie, rămânând, cu toate acestea, optimist în privinta orientării prooccidentale a României ("Se simte acut nevoia unui catharsis la scară națională"); Gelu Ionescu are în vedere promovarea în Occident a literaturii române descătușate de comunism ("Despre exil nu poate să vorbească decât cel care a trecut prin această experientă"); Virgil Ierunca ("Dacă tipul de conducător care este Iliescu era valabil pentru un moment definit, mentalitatea sa nu mai poate fi sprijinită astăzi, în primul rând, de Gorbaciov") și Monica Lovinescu ("Una dintre marile drame ale României este că Ceaușescu a reușit să desfigureze acest lucru natural care este nu naționalismul, ci patriotismul unui popor") se declară - și cu această ocazie - împotriva "apolitismului" intelectualului -M.L. "Asta nu înseamnă, desigur, că toți intelectualii trebuie să devină politicieni pentru tot restul vieții. Înseamnă însă că ne aflăm într-un moment cheie când nu avem ce să facem, când minciuna a devenit sistematică și a căpătat proporțiile unui munte (...) ce trebuie demolat încetul cu încetul pentru a ajunge la rădăcina minciunii. Cum să te dezbari de minciună? Restabilind adevărul. Cum să restabilești adevărul? În primul rând prin limbaj, și aici rolul intelectualului mi se pare decisiv. (...)/ Intelectualul mai are de jucat și un alt rol. Întrebat de ce a intrat în viața politică, (...) Llosa a răspuns că pentru a încerca să introducem și în politică ideile și valorile"; ■ Dumitru Țepeneag reconstituie contextul istoric-literar în care s-a constituit grupul oniric, accentuând asupra subversivității implicite a teoriei ("Grupul oniric a coborât din maimuța suprarealismului"); Dinu Flămând se referă la receptarea presei românești în Occident ("E ciudat cât de greu suportă unii liberatea"), Petru Romoşan îşi mărturiseşte pesimismul cu privire la viitorul imediat al României ("Sinele pe care se miscă deocamdată democrația românească nu duc nicăieri"); Matei Vișniec dezvoltăo idee potrivit căreia "emanciparea politică a Europei de Est a fost precedată de una culturală", acuzând "atmosfera de dezinformare și de totală neîncredere a occidentalilor fată de viata culturală din Europa răsăriteană și din România îndeosebi": "Ideea Occidentului era că în acest spațiu geo-politic nu există valori deosebite, întreaga acțiune culturală desfășurându-se în structurile unor regimuri totalitare și sub reflectorul rece al unei cenzuri extrem de bine puse la punct. (...) Am pornit de la acesată «lectură» care mă indigna, eu știind foarte bine că în România apăruseră destule cărți care trecuseră de cenzură fără a avea nimic a face cu imaginea pe care regimul dorea s-o ofere despre societate. (...) Singurul spațiu unde gândirea s-a putut manifesta liber a fost cel cultural, mai precis cel literar. Acolo puterea nu putea interveni niciodată până la capăt. Să ne gândim la roman unde au fost lansate atâtea personaje purtătoare ale unei ideologii antitotalitare. Putem fi uluiți de faptul că, dacă am stabili un inventar al personajelor vii care au făcut rezistență culturală în România, acestea ar păli în comparație cu istoria personajelor literare puse în mișcare pentru a măcina lent dictatura. E chiar straniu să descoperim mai multă vervă polemică în niște personaje decât în declarațiile de presă ale creatorului lor" ("Nimeni nu și-a părăsit țara de bunăvoie").

Acestor interviuri li se adaugă alte două: unul cu Marie-France Ionesco (E un privilegiu să fii fiica lui Eugen Ionescu), celălalt cu Alexandru Paleologu ("Pentru mine un element hptărâtor în calificarea intelectualilor este atitudinea față de Montaigne").

Despre exil și scriitori români exilați scriu și Traian Ungureanu (redactor la B.B.C.), Între exil și diaspora, Adina Kenereş, Cu ochii larg deschişi, Radu G. Teposu, Pisicile lui Paul Goma, Dan Ciachir, Discutând despre Petru Dumitriu, Mircea Pora, Vis cu pudel, Alexandru Baltag, În căutarea perplexității (despre Matei Călinescu), Florin Manolescu și Cezar Baltag - aceștia în cadrul anchetei de la rubrica "Parlamentul scriitorilor".

Dorin Tudoran este prezent în sumar cu o serie de (mici) poeme.

OCTOMBRIE

1 octombrie

- Moare, la Cluj, criticul și istoricul literar Ioana Em. Petrescu (n. 1941).
- În articolul *Crimă și pedeapsă (I)*, publicat în "Revista V" (nr. 17), la rubrica sa permanentă ("Da și nu"), Alex. Ștefănescu își amintește: "Aprecierile mele despre *deceniul opt* au ajuns cu greu să apară într-o revistă. Le-am trimis, în diferite variante, la mai multe publicații, dar de la fiecare mi-a sosit un răspuns negativ. Deși mi-am luat destule măsuri de precauție de pildă, i-am numit pe scriitorii care fac jocul regimului «tradiționaliști», iar pe cei care își păstrează independența «moderniști» –, caracterizările prea tranșante și, mai ales, menționarea unor nume au făcut multă vreme imposibilă publicarea. Și iată că într-un târziu textul inclus într-un articol mai mare, intitulat *Un raft de bibliotecă* a apărut în «Convorbiri literare» (nr. 11/1981), datorită unui moment de neatenție al lui Corneliu Sturzu. (...) Cu un instinct de paznic care duce rapid mâna la pistol a sărit imediat în apărarea regimului Dan Zamfirescu, atacându-mă în «Săptămâna». El explică pe înțelesul celor de la

partid – de ce sunt... subversive afirmațiile mele. (...) Iar ca să nu mai fie nici o îndoială îl completează în numărul următor al aceleiași reviste Al. Dobrescu. (...)/ La rândul lui, cunoscutul colaborator al securității Artur Silvestri mă atacă în «Flacăra», pe alt ton, și anume cu o familiaritate vulgară".

2 octombrie

- În "Azi", Claudiu Iordache semnează o tabletă prilejuită de excluderea lui Eugen Barbu din USR (Uniunea Scriitorilor exclude din rândurile ei Uniunea Scriitorilor?!): "Excluderea lui Eugen Barbu din US să fie oare începutul operei de reparație ce trebuie să culmineze cu excluderea Uniunii Scriitorilor din US? Să sperăm că o mare parte a acestei întreprinderi va fi dusă la bun sfârsit. Numerosi scriitori au publicat de-a lungul anilor si deceniilor în editurile Ceausescu cărtile lui Ceausescu, au scris cuvântările lui Ceausescu ori au întocmit antologiile și Omagiile Ceausescu! Să zicem, vreo trei sferturi din breaslă./ Desigur, scriitorii sunt fără vină. Fără vina de a fi îndrăznit să se împotrivească corupției puterii, fără vina de a fi rezistat seducției cu scrâșnet a sirenelor comuniste. (...) E adevărat, au fost excepții care au întărit regu la./ Și mai ales această Regulă ar trebui exclusă din Uniunea Scriitorilor, laolaltă cu Uniunea Scriitorilor însăși./ Am așteptat, o vreme, prin ianuarie, februarie, martie ca US să se disculpe înaintea Țării, să scrie Tării Scrisoarea întoarcerii Scriitorului către Tară. Să scrie: Iartă-ne slăbiciunea, lașitatea, deșertăciunea și lasă-ne să ne întoarcem la Tine!/ N-a scris-o. Şi nu o va scrie. (...)/ Eugen Barbu părăsește Sindicatul Scriitorilor după cum o merită. Capabil să riposteze, însă, acuzând că propriile sale vicii sunt ale obștei întregi./ Care a început de sub Teiul lui Eminescu și s-a oprit, un timp, să se odihnească slugarnic sub Pumnul lui Ceaușescu".
- Adrian Păunescu publică în "Zig-Zag Magazin" (nr. 30) articolul Demisionez din această Uniune a scriitorilor (cu subtitlul Cine vrea să distrugă o tară îi distruge valorile). Autorul articolului începe prin a formula câteva observații de ordin general despre "unul dintre cele mai grave fenomene de disoluție socială și națională la care asistăm, și anume atacul împotriva valorilor unei țări", pentru ca, treptat, să se apropie de un subiect mult discutat în presa culturală a momentului: excluderea lui Eugen Barbu din Uniunea Scriitorilor, fapt în care A.P. vede o perfectă ilustrare a tezei sale privitoare la primejdia iminentă a disoluției valorilor: "Țara nu-i operă artistică să ai păreri estetice despre ea. (...) Una e critica la adresa guvernului tău și alta e rugămintea expresă, adresată guvernelor lumii, ca țara aceasta să nu fie ajutată. Şi hai, rugămintea aceasta ar fi cum ar fi, dar când ea este însoțită și de acțiuni interne, prin care guvernul să fie obligat să se compromită, pentru ca lumea să nu mai aibă încredere în el si deci nici în România, nu mai e vorba deloc de estetică. (...)/ Credem cu tărie (...) că numai o Românie în care problema socială va fi rezolvată cu cât mai putine sacrificii și jertfe de către guvernanții

ei va fi gata să răspundă mâine, printr-o hartă a împlinirilor sociale românești, calomniilor străine si poftei de a fărâmita România./ O mai inspirată si mai rapidă rezolvare a problemelor sociale din România ar descuraja hotărât orice pretenție teritorială budapestană cu privire la Ardeal. Când vom ajunge ca din Europa să se emigreze în România, și nu invers (...), chestiunea Ardealului nu va mai putea fi pusă în termenii iredentiști în care este pusă de către unele cercuri de la Budapesta. (...)/ Eu cred că problema socială și problema națională sunt, și de această dată, într-o foarte strânsă legătură. (...)/ Pentru ca orice eventuală înclestare interetnică din Ardeal să fie atribuită, de către opinia publică mondială, violenței românilor, nimic mai simplu de înfăptuit decât scene de violență la București. După repetatele și foarte răspânditele acte de violență de la București, un nou Târgu Mureș, ferească Dumnezeu, nu va părea decât o continuare firească a violenței valahilor. Dar, în acelasi timp, act necugetat, de întărâtare a șovinismului, a resentimentelor, a urii este și considerarea tuturor maghiarilor ca vinovați de niște lucruri pe care le-au făcut unii maghiari în înclestarea cu unii români. (...)/ În tot răul pe care l-a cultivat în oameni și între oameni, dictatura comunistă a trezit însă o reacție pozitivă care, în genere, nu prea mai apare la popoarele cu un lung exercițiu democratic: solidaritatea cu valorile. În tările democratice, nefiind oprimate, valorile nu au nevoie de această solidaritate. (...)/ Astăzi (...) a dispărut principalul element de dinamizare și potențare a mediocrității la români, și anume partidul unic. A dispărut însă și reacția poporului de solidaritate cu vârfurile oprimate. (...) A îngenunchea o țară înseamnă a-i dezamorsa valorile. (...) Câți profesori universitari au fost scosi de la catedre în avântul reformator al primelor săptămâni de după decembrie 1989? Şi cât au pierdut studenții români prin acele războaie împotriva profesorilor lor, puse la cale din umbră mai cu seamă de veleitari didactici, submediocri sau nuli? Câți medici au fost huiduiți și umiliți (...)?/ Asistăm, iată, la o altă încercare (...) ca unei mari valori a României să-i fie pregătite pentru a fi sfărâmată. Este vorba de scriitorul Eugen Barbu. Cei mai multi dintre cei care, în consiliul Uniunii scriitorilor, au votat pentru excluderea lui Eugen Barbu, s-au luat, desigur, după erorile (erori reale) pe care le-a făcut Eugen Barbu în raport cu unul și cu altul dintre noi, în subiectivitatea lui firească, și, uneori, foarte rea. Aș avea toate motivele să mă bucur de răul care i s-a întâmplat lui Eugen Barbu. Toate motivele, în afară de unul: îl cred un mare scriitor și nu cred că locul unui mare scriitor este în afara Uniunii scriitorilor. Căci Eugen Barbu nu poate fi scos din Uniunea scriitorilor fără ca mai mulți scriitori adevărați să părăsească această Uniune, pe care o conduce spre dezastru un cetătean cu gesticulație multă și operă puțină, un poet talentat, dar ros de invidii și gelozii (...), Mircea Dinescu din Ialomița. El pare pus acolo tocmai pentru a destabiliza Uniunea scriitorilor. Dacă asta au dorit cei care l-au pus acolo, asta au obținut. (...) Deocamdată (...) anunț ieșirea mea din Uniunea scriitorilor, din această Uniune a scriitorilor, condusă de Mircea Dinescu (...). Eu nici măcar injuria n-o acuz, ci măsura extremă în urma căreia, practic, nici nu știi cine pe cine a exclus: nu cumva conducerea Uniunii scriitorilor s-a exclus pe sine din viata socială? A venit vremea marii libertăți a României și tocmai acum se stârnește o problemă tipică pentru vremurile de dictatură: trebuie scos un scriitor din Uniunea scriitorilor. Pe baza cărui statut, conform cărei rațiuni? (...) Înțeleg orice polemică, oricât de dură, cu Eugen Barbu, dar nu înțeleg măsurile administrative împotriva unui mare scriitor. (...) Au fost ani în care m-am bătut cu Eugen Barbu pentru apărarea demnității scriitoricești, a drepturilor scriitoricești, atunci când el, din rațiuni pe care nici azi nu le cunosc, ataca institutia literară. Am apărat, cu semnătura mea, scriitori de nedreptățile pe care li le făcea Eugen Barbu sau care erau făcute în revista condusă de Eugen Barbu. (...) Dar acum sunt obligat să fiu alături de acest mare scriitor, hărtuit și nedreptățit el însuși./ (...) Iar dosare? Iar hotărăsc alții asupra moralității unui nume al literaturii române? (...) Îl atacă Dan Deşliu pe Eugen Barbu. Nu cumva îl face și imoral? Dar Dan Deşliu a uitat să întrebe pe cineva obiectiv dacă el, Dan Deșliu, mai există? (...)/ Sunt gata să dau toate luptele împotriva lui Eugen Barbu pe terenul de hârtie. Dar mă simt obligat să-l apăr atunci când se încearcă să i se ia abuziv legitimitatea literară".

Sub titlul După şase ani de supărare, două nume ale literaturii și publicisticii românești acceptă să discute din nou, Adrian Păunescu transcrie un interviu cu Eugen Barbu, "în exclusivitate pentru cititorii «Zig-Zag Magazin»-ului": "A.P. – lată, acum o tentativă de atentat civil s-a produs. Eu sunt stăpân pe cuvintele mele, nu vreau să exagerez în nici un fel (...), dar anumite forțe interesate să destabilizeze cultura română (...) au hotărât să vă excludă din Uniunea Scriitorilor. Neașteptată reacție, eu însă m-am gândit, de când ne-am împăcat noi, acum câteva zile și până azi, că asta poate fi doar premisa unei eventuale încercări de a vă exclude și din Academie./ E.B. - Hm, au încercat, la Academie au încercat, dar nu a mers (...)./ A.P. - Da. Aşadar, conducerea Uniunii Scriitorilor, în frunte cu domnul Mircea Dinescu din Slobozia Moară sau așa ceva.../ E.B. - Las' că-ți fac eu fișa lui acuma.../ A.P. - ... a stabilit că dumneavoastră nu meritați să fiți membru al Uniunii Scriitorilor. (...) Domnule Barbu, nu sunt prieten cu dumneavoastră, dar sunt obligat să devin. De șase ani nu vorbim! M-ați atacat în toate felurile, uneori am răspuns și eu! Domnule Barbu, chestiunea asta depășește orice închipuire. I se ia unuia dintre cei mai mari prozatori ai tuturor veacurilor dreptul de a fi membru simplu al Uniunii Scriitorilor. (...)/ E.B. - Dom' Păunescu, se poate orice. Eu nu mă simt deloc lezat de chestia asta pentru că prin această excludere sunt pus alături de niște cazuri ilustre. Știi ce a pățit Caragiale, că a fost nevoit să se stabilească la Berlin, acuzat de plagiat ca și Eminescu, Blaga, săracu', a trăit sub o scară de bibliotecă la Cluj, exclus și el (...). Arghezi a vândut mere la Mărtisor.../ A.P. - Cirese.../ E.B. - Așa că mă simt foarte bine în societatea aceasta de exclusi și de oameni care suferă (...) din cauza unor

acuzația de plagiat pentru că nici nu se poate dovedi. S-a încercat de câteva ori, mereu este readusă această acuzație la suprafață, acuzație care nu ține, pentru că, dacă luăm cartea Incognito, capitolul incriminat, și îi fotografiem paginile... Va apărea în revista «România Mare» un serial, semnat de Ungheanu, care are o sută cincizeci de pagini, și veți vedea cum s-a produs acest proces de plagiat. (...)/ Chestiunea a apărut de la serialul despre Caragiale, pe care-l cunoașteți din revista «Săptămâna», în care eu am folosit niște citate din publicistica lui Caragiale, care semănau foarte mult cu ceea ce se întâmpla pe vremea lui Ceaușescu cu țăranii. (...)/ Eu nu vreau să-mi fac dosar de disident, că nu am... Poate și asta e o modalitate de a fi disident, de a folosi citate, de a ridica la suprafață, cu ajutorul unor texte mai vechi, o actualitate, cum era pe vremea aceea chestiunea cu țărănimea. (...)/ De aici s-a făcut un adevărat scandal: plagiator, nu știu ce. N-am reacționat (...), nesimțindu-mă vinovat. La cât am scris eu era nevoie să-l plagiez pe ăla, pe Paustovsky, săracul, care e un scriitor foarte bun?! (...) Tot fragmentul care a format nucleul procesului de plagiat este descrierea unui internat rusesc din anii nu știu cât. (...) Și a unor străzi./ A.P. - Dumneavoastră ați intenționat să redați atmosfera din Rusia?/ E.B. - Da, deplasându-mă, și nu numai, dacă e vorba de plagiat, am citat din Geneviève Tabouis (...) de la Geneva. (...) Asta nu se numește plagiat, mai ales atunci când dai un avertisment la începutul celor patru volume.../ (...) Aceste cărți eu le-am folosit ca document. Acțiunea romanului se petrece în mai multe țări, nu numai în România. Are loc în Spania, în Rusia, în Elveția, ce să fac, eu n-am trăit acolo, trebuia să fac chestia asta, dar, mereu, citând cele necesare. (...) Învățare de minte că mai bine scriu ceva din capul meu decât să mai folosesc documentar alte texte. (...)/ Nu puteam să inventez o Rusie pe care n-o cunosc. Procedeul nu este al meu. John Dos Passos a scris o carte, SUA, USA sau cum dracu'... (...) în care a folosit același procedeu, colajul, literatura, de e cunoscută în toată lumea". • Într-un editorial din "Cuvântul" (nr. 36), Reabilitarea dictaturii, Tudorel Urian se întreabă "cine sprijină din umbră, cu inteligență și pricepere" "jocul primejdios" al reabilitării nomenclaturii ceaușiste: "Oameni de incontestabil

acuzații care nu sunt dovedite. De pildă, în ce mă privește, eu nu recunosc

• Într-un editorial din "Cuvântul" (nr. 36), Reabilitarea dictaturii, Tudorel Urian se întreabă "cine sprijină din umbră, cu inteligență și pricepere" "jocul primejdios" al reabilitării nomenclaturii ceaușiste: "Oameni de incontestabil talent publicistic încearcă, prin subtile piruete logice, să ne convingă de faptul că majoritatea celor implicați în evenimentele din decembrie și care astăzi rezidează în temnițele țării sunt adevărații eroi ai neamului. La început timid, prin prezentarea într-o lumină umană și înduioșătoare a orfanilor Nicu și Zoe, campania de reabilitare a privilegiaților de mai ieri a devenit în ultima vreme tot mai viguroasă, vorbindu-se astăzi deschis, prin unele gazete, de necesitatea eliberării securiștilor de la Timișoara și a unor foști demnitari de partid precum Nicu Ceaușescu, Ștefan Andrei, Paul Niculescu-Mizil, Gogu Rădulescu, Dumitru Popescu. Cine are interesul să ducă această politică? Mai ales că ea cuprinde și reversul medaliei, adică punerea sub acuzare a celor care în

decembrie se aflau de cealaltă parte a baricadei (Dumitru Mazilu, Octavian Paler, Ana Blandiana, Nicolae Militaru etc.)".

3 octombrie

• Într-un articol din "Luceafărul" (nr. 36), P.S.-uri, Dan C. Mihăilescu pune problema ingerinței politicului în critica literară românească de după Revoluție - contrariat de Post Scriptumul unei recente cronici semnate de Nicolae Manolescu în "România literară" (nr. 37): "Știu bine că principiul separării puterilor în stat se poate împlini și funcționa oriunde bine, numai în literatură nu. Că, în psiho-războiul românesc de azi, nimeni nu are voie să închidă ochiul etic în fața fructului estetic (sau invers), dar P.S.-ul putea fi lăsat la «revista revistelor». Ce-are a face poezia Elenei Stefoi, ca subiect de cronică literară, cu opiniile politice ale autoarei? (...) Adică, lirica e bună, dar atenție la călcatul de becuri? Minunate în plan estetic, originalitatea, sinceritatea, îndoielile sunt repede amendate-n publicistică (...). Literatura e totul, dar numai până la un punct, nu-i așa? Democrație, libertate, mă rog, dar părerile politice lasă-le altora, că știu mai multe, sunt mai vechi în meserie. (...) Sunt atât de multi și enormi dușmanii scriitorilor acum, încât ciupeala reciprocă riscă să dărâme dea binelea şandramaua". În aceste condiții, "Cine să mai fie capabil să distingă autorul de partid(ă), de «culoarea» ziarelor în care publică, să comenteze cartea natural, neinfluențat de poziția social-activă a subiectului? Oricum ai da-o, o dai prost. Dacă scrii de Dinescu, devii lingău. Dacă nu, ești laș. Scrii de Grigurcu, se zice c-ai intrat la țărăniști. Poți să scrii acuma de Corpuri de iluminat, spunând că, încă de la Luxul melancoliei, ții la Tănase? Fugi, bre, daici, zice amicul, păi nu te-am văzut io-n «22»? Ce te faci dacă vrei să scrii (...) și despre Cărtărescu și despre Nedelciu, și despre Blandiana și despre Crăsnaru, ce te faci, laolaltă, cu Buzura și Mărculescu, cu Liiceanu și Cosașu, când simplul fapt că ai fost văzut la Humanitas te costă un ceas de imputări telefonice abracadabrante? Vom ajunge să catalogăm scriitorii în funcție de culoarea politică. «Metafora poetului liberal», «romanul ecologist», «oximoronul de tip fesenist», «versurile monarhistului X», «erotica autorului tărănist Y». (...) Dacă ieri toată tara era o închisoare, azi e un balamuc". □ La rubrica "Promoția '90" sunt publicate patru proze ale Alex. Leo Şerban (*O îndoială a* lui Franz K., Ordinul, Basiliscul, Auto-da-fé), cu o prezentare semnată de Laurențiu Ulici: "Eseist cultivat și tăios, cu apetit pentru comentariul ideologic și politic, Alex. Leo Şerban scrie și literatură propriu-zisă, în special proză, cu talent și inteligență (...), dar fără să se arate, cel puțin deocamdată, preocupat de stabilirea unui contact poietic dacă nu poetic cu ceea ce scriu congenerii săi. Prozele lui (...) nu au, într-adevăr, genul proxim în realitatea literaturii nouăzeciste, atât cât s-a conturat ea până la ora de față, vin parcă dintr-un timp mai îndepărtat (...). o proză subiectivă, fără a fi lirică, reflexivă, fără a fi numaidecât eseistică, nefixată istoric, fără a fi parabolică".

• În articolul *Câteva gânduri despre viitorul culturii românești*, publicat în "România liberă", Petru Creția sugerează "câteva sensuri posibile" ale devenirii noastre spirituale. Mai întâi, e de părere că trebuie "să ne lepădăm" grabnic de "cenzura interioară" ce "ni s-a inoculat". În al doilea rând, arată că nu e bine "să nu se convertească hotarele politice în hotare culturale": "În alți termeni, cultura românească la care nădăjduim aici, ca să fie cultură, se cade să se deprovincializeze cât mai degrabă, primind și asimilând tot ceea ce o poate spori și dând, la rândul ei, în prestigiul creativ și intelectual, tot ceea ce se poate aștepta de la o cultură vie și deschisă". În sfârșit, consideră că ar fi nevoie de măsuri drastice împotriva "falsificării masive a istoriei naționale" întreprinse în trecut: "Este vremea ca poporul român să aibă mândria de a se cunoaște, rece, în toate determinările lui, care bune, care mai rele. Să-și facă, fără pasiuni interioare, socoteala cu natura lui, cu istoria lui și cu destinul lui și să le situeze într-un sistem de referință mai larg și mai cuprinzător decât propria lui existentă nemiilocită".

4 octombrie

- Cazul Eugen Barbu este titlul unui articol polemic publicat de Al. Piru în "Dimineata". Criticul aminteste, între altele, "crizele viscerale" ale lui Barbu "la adresa mai tuturor colegilor de breaslă": "...Asul injuriilor aduse majorității celor ce-i depășesc cele 7 clase de liceu și anul I de Școală de jandarmi care sa dărâmat pe el în 1945, Eugen Barbu, omul «Săptămânii» aculturale, organ al terorismului securist și de lingușiri ceaușiste, a fost îndepărtat din Uniunea Scriitorilor din România. Zelosul director de azi al revistei «România Mare», secondat de fidela sa ordonanță Corneliu Vadim Tudor, căruia i se vede uniforma de la distanță, declară că măsura nu-l afectează". Nici verdictul literar nu este concesiv: "Abia Groapa (în 1957) atestă un prozator situat între Maidanul cu dragoste de George Mihail Zamfirescu și Cimitirul Buna Vestire de Arghezi, cel dintâi numai în parte depășit, cel de-al doilea nedepășit". Referindu-se la cele sapte Caiete de însemnări "sub formă de jurnal al unor romane", criticul atacă dur: "Metoda alinierii de texte străine devine plagiat în cel de-al treilea volum al romanului Incognito, mărturisit drept «colaj» și motivat printr-o simplă bibliografie la sfârșitul volumului al patrulea. (...) Circulă știrea că Eugen Barbu lucrează cu negri și publică mai mult decât scrie. În ultima vreme s-a specializat, împreună cu Corneliu Vadim Tudor, în invective și limbaj stercoral".
- Gheorghe Grigurcu semnează în "Dreptatea" articolul Adrian Păunescu și lovitura "Zig-Zag": "E adevărat că dezastrul în care a fost împinsă țara de către totalitarismul comunist n-a fost și dezastrul celui care l-a celebrat mai cu râvnă decât oricare alt scrib închiriat. E adevărat că din mizeria noastră a tuturor, Adrian Păunescu a strâns bunuri și avantaje pe care nu le-a cumulat nici un scriitor român. E adevărat că s-a îmbuibat cât o ceată de nomencla-

turiști de frunte la un loc, aruncând priviri piezișe spre viitor, încercând să viclenească istoria prin mici trucuri de «opozant». Dar aceste împrejurări arhicunoscute n-ar trebui să-i dea dreptul de a sfida o națiune, de a vorbi în numele egoismului și turpitudinii lui așa cum ar vorbi dintr-un punct de vedere cât de cât obiectiv, cât de cât rezonabil. Provocarea sa este enormă, ticăloșirea sa se întinde peste marginile până în prezent cunoscute pe aceste meleaguri". Cu toate acestea, arată Gh. G., într-un număr recent din "Zig-Zag" A.P. afirmă "fără nici o jenă că «vom da aici exemplul unei noi renașteri a presei românești». Prima dovadă o constituie atitudinea sa scandaloasă de apărare a marilor nomenclaturiști, puși sub o dreaptă acuzare, între care fostul șef al securității, generalul Iulian Vlad, care ar fi fost «un om excepțional de dotat și de o cinste ireproșabilă». Nu zadarnic întreaga echipă redacțională a revistei "Zig-Zag" și-a dat demisia".

• În interviul pe care i-l ia lui Ion Cristoiu, pentru "Convorbiri literare" (nr. 31), George Pruteanu este interesat să afle opinia jurnalistului despre activitatea de publicist a lui Adrian Păunescu. Afirmând că "era un lăudător nu numai zelos, ci și inteligent", dar și un bun scriitor de reportaj, Cristoiu este de părere că, după decembrie 1989, A. Păunescu nu se poate adapta la acest stil "direct, brutal de sincer". "Eu unul nu mai cred că el mai are putere să se angajeze cu sinceritate pe drumul adevărului pentru că l-a marcat modul viclean de a se strecura anterior (viclean în sens pozitiv)...". Un alt punct de vedere exprimat de Ion Cristoiu este legat de faptul că, așa cum în anii instaurării comunismului și nu numai scriitorii, din diverse motive, au slujit regimului, la fel și după Revoluție există mulți "gata să pactizeze cu puterea, să găsească argumente pentru asta. (...) M-a mirat că personalități ca Eugen Simion, Marin Sorescu, Augustin Buzura fac opoziție Pieței Universității. Ei sunt scriitori! Orice scriitor, în orice țară, este în opoziție. E o lege a scriitorului!".

5 octombrie

• În revista "22" (nr. 38), Sorin Dumitrescu semnează o patetică Scrisoare deschisă Europei de Vest, din care cităm: "Of, Europa, sora noastră, oful nostru! Îți dai seama, sunt aproape 50 de ani de când nu ne-am văzut la față, de când nu ne-am mai strâns în brațe, sora mea mai mică! (...)/ Bineînțeles că vrem împrumuturi și ajutoare, fiindcă oferite de tine ele nu ne jignesc câtuși de puțin, cum ne-ar fi umilit, poate, firimiturile căzute de la ospățul străinilor. (...)/ De ce (...) te arăți acum atât de dezamăgită de noi? De ce, odată ce-am obținut libertatea, singuri sau sprijinindu-ne unul pe altul, (...) te-ai apucat să faci «dirigenție» cu noi?/ (...) Ce te surprinde și te nemulțumește într-atât în valul de țigănie și de oameni de proată calitate, care s-a revărsat ca o viitură stătută pe bulevardele tale cochete, încercând fiecare din acești «isteți» ai totalitarismului să recupereze infantil această fantasmă a fericirii? (...)/ Ce-ai vrea să facem cu ei, altceva decât ce îți trece și ție prin minte! Ceea ce e însă

limpede oricui e că nu-ți place câtuși de puțin cum arată ruda ta săracă (...). Păcăliții de români care se cațără acum pe sârma ghimpată de la frontierele tale, izgoniți de abjecția din 13-15 iunie, te îndeamnă a nu știu câta oară să-i disprețuiești, pentru imbeciliatea genuină la care nu renunță defel și care-i încredințează că la tine ar fi limanul. I-ai vârât, ca de obicei, în carantina civilă a lagărelor, scotocindu-le identitatea, pentru a-i selecționa lucrativ în vederea eficientei tale uzine de consum".

- C. Stănescu publică în "Adevărul" un articol îndreptat împotriva atacurilor din "Dreptatea" (din 30 septembrie 1990) ale lui Gh. Grigurcu, care face un rechizitoriu al protocronismului românesc, atacându-l de această dată pe Edgar Papu. Grigurcu îl etichetează pe Papu drept "colaboraționist" și "promotor al teoriei protocronismului", alimentând astfel "naționalismul agresiv, diversionist" al regimului dictatorial. Papu mai este criticat și pentru actuala colaborare la "România Mare". C. Stănescu explică: teoria elaborată de Papu a fost "aplicată" de alții, Papu nefiind răspunzător de "efectele" ei și compară situația celui incriminat cu aceea a lui Nietzsche, acuzat de o "ideologie antiumanistă", care ar fi dus la promovarea nazismului. Autorul articolului mai observă că, deși în democrație, trăim în "epoca proceselor și rechizitoriilor", violente și nedrepte.
- În "Contrapunct" (nr. 40), Liviu Papadima semnează un text de analiză socio-politică (Statistică?) despre diversele atitudini înregistrabile în rândurile electoratului român, din care un sfert consideră că după Revoluție nu s-a schimbat nimic.

  Florin Toma dedică un comentariu satiric (Fesenariotii) moravurilor politice "feseniste" din Ploiești.

  Comparatistul românoamerican Virgil Nemoianu publică un eseu provocator: Despărtirea de eminescianism – despre necesitatea unei "autocritici socio-naționale articulate" și a despărțirii de posteritatea intelectual-politică a lui Eminescu, denunțată drept antioccidentală. Textul a apărut inițial în revista "Dialog" din Germania, în martie 1990.

  Ion Bogdan Lefter comentează colegial ultimele volume de versuri ale Marianei Marin (Au carrefour des grandes routes commerciales, 12 poèmes traduits du roumain et presentés par Sebastien Reichmann) și, respectiv, Elena Ștefoi (Câteva amănunte).

  Sub titlul Expurgația, Cristian Moraru se pronunță, într-un text drastic, în chestiunea recentei expulzări a lui Eugen Barbu din Uniunea Scriitorilor, salutând gestul ca pe o revenire a Uniunii în "avangarda politică" și acuzând, într-un rechizitoriu strâns, biografia politică a lui E.B.: "Obștea scriitoricească a vrut să demonstreze că nu-i poate fi indiferentă ființa morală a scriitorului. Că eticul și esteticul, distincte în principiu, se întâlnesc și omologhează reciproc în calitatea de membru al unei instituții precum Uniunea Scriitorilor".

6 octombrie

• Nr. 40 din "Tineretul liber – Suplimentul literar și artistic" aduce un nou tip de "vitrinaj", mai aproape de presa tabloidă, cu titluri mari (și multe), însoțite

de un singur articol: desigur, editorialul. Pe prima pagină este anunțată tema ("dosarul") numărului: Literatura și psihiatria, cu un Argument (Papa Freud) semnat de Sorin Preda.

Vasile Morar publică articolul Între morala "închisă" și morala "deschisă".

Sorin Preda realizează un interviu cu Hanibal Stănciulescu: "- Dacă ar fi să dai generația '80 în urmărire, ce semnalmente ai oferi Poliției?/ - Oameni fără nici un Dumnezeu literar. Dușmani ai prozodiei și ai dogmelor estetice. O credință nebunească în virtuțile textului ca rezonator al «texturii» Realului și o dezbatere pe măsură în ce le privește pe amândouă. O lipsă de inhibiție aproape supărătoare și folosirea mijloacelor. O participare ironic-amară la «comedia literaturii. (...)/ - Mai bine concentreazăte și spune-mi ce crezi: prozatorii generației '80 au dat marile lor cărți... Sau sunt cu un pas în urma poeților? Vin ei «tare» din urmă?/ - Nu răspund la provocări. De altfel, ai întârziat vreo 10 ani cu întrebarea asta. Cărtile mari zici? Lipsa lor e o problemă deja internațională. Exista chiar teorii justificate, că însăși viața modernă, cu tot alaiul ei de confuzii și înstrăinări, ar refuza capodopera. Într-un secol al ceasurilor electronice și al înlocuitorilor de piele, lână sau cafea, nimeni nu mai stă 20 de ani să manufactureze un Stradivarius. La așa timp, așa cărți./ - Câte pagini de proză ai scris de la revoluție încoace și câte parale dai pe ele?/ - Am scris câteva - pe cât de puține pe atât de ilizibile. Cu parálele (dacă tot vrei să știi) stau destul de prost. Și încă ceva – îmi place să primesc, nu să dau".

Valentin F. Mihăescu scrie despre Rezistența prin limbaj: "Una dintre modalitățile de apărare împotriva «limbii de lemn» și de evitare a intransigenților cenzori (dar, din fericire, mai puțin dedați la subtilități) a fost limbajul aluziv. Dacă, de pildă, într-un articol publicat pe la sfârșitul lui ianuarie (...) dădeai un citat dintr-un editorial al lui Eminescu, din «Timpul», publicat pe 26 ianuarie, în care poetul deplângea jalnica situație de atunci a țării, aveai șanse considerabile ca lectorul de acum să înțeleagă bine încotro bați de fapt. (...) Eficient mi se pare că a funcționat, în cuprinsul demersului critic rezistent, limbajul ironic. Nu «bășcălia» balcanică, ci ironia de un anume tip, constând în introducerea într-un text de altă înăltime și factură ideatice, a unei serii de sintagme-sablon, preluate din jargonul discursurilor oficiale. Fractura dintre cele două serii semantice era suficientă pentru a arunca în deriziune construcția hibridă. Un alt procedeu de dinamitare, din interior, a «limbii de lemn» a fost recurgerea la tehnica evitării prin asemănare aparentă. Revistele literare trebuiau să se conformeze, înaintea «evenimentelor istorice», în timpul lor și după ele, indicațiilor privind alcătuirea unor grupaje tematice, conținând articole despre cărți în care mișunau tot felul de «eroi exemplari». Era mare nevoie și mare lipsă de «eroi exemplari», care să întruchipeze ș.a.m.d. Dacă reușeai (și s-a reușit) să-l propui ca prototip al eroului exemplar pe Don Quijote (...), pentru cititor era relativ simplu să-ți decodeze mesajul. În fine (...), utilizarea exclusivă a limbajului specializat (critica structuralistă, semiotica, tematismul ș.a.) a reprezentat, în contextul dat, o altă formă de opoziție. Riscurile ocultării textului critic, excesele tehniciste ale terminologiei erau, oricum, preferabile invaziei limbajului canonizat al oficialității". □ Mircea Nedelciu publică eseul **Statul spectacol**, care pornește de la cartea cu același titlu a lui R.G. Schwartzenberg, *L'Etat spectacle*, și analizează ironic varianta dâmbovițeană a *star-systemul* politic.

9 octombrie

• În "Cuvântul" (nr. 37), apare un interviu cu S. Damian, "Pentru putere, ziariștii și scriitorii sunt niște inamici", realizat de Radu Călin Cristea. Intervievatorul propune ca dialogul să înceapă de la cartea lui Michel Castex (redactor la France Presse) despre revolutia română din Decembrie 1989, Un mensonge gros comme le siècle, apărută la Editura Albin Michel. Criticul susține că lucrarea jurnalistului francez se înscrie în acel "paradox al avansării tehnice extraordinare din veacul XX, căci dedesubturile medievale, bizantine iest abia mai târziu la suprafață. Până nu se expun documentele și nu se spune întreg adevărul, sigura metodă este de a porni de la știrile și confesiunile înregistrate pentru a formula o intepretare care în măsura în care este logică șiu convingătoare poate umple și golurile care persistă". În mare măsură, S. Damian este de acord cu opinia lui Castex potrivit căreia schimbările din țările comuniste s-au produs prin implicarea URSS, într-o încercare de a ghida regimurile către Perestroika, și că în România, în ciuda aparențelor instaurării democrației, noua conducere și-a păstrat deprinderile comuniste: "Fiind în urma acordului cu americanii de a se retrage din Europa de Est, concepția rușilor era că trebuia încercat în mod subteran să se slaveze ceea ce se mai putea păstra din vechiul sistem. În acest scop ar fi trebuit să fie eliminati conducătorii comuniști sclerozați care, prin despotismul lor înțepenit, nu puteau decât să provoace furia extremă a populației, între aceștia numărânduse Honecker, Jakes sau Ceausescu. (...) Stim acum că nu a reușit acest plan în țările răsăritene, în afară de România, și în parte Bulgaria". S. Damian crede că primul președinte al României postcomuniste ar fi o persoană în care Kremlinul vede un înlocuitor al lui Ceaușescu: "Nu este de conceput ca Moscova să-l fi considerat pe Iliescu doar ca pe un element de tranziție, impresia mea, și toate datele sunt în acest sens, este că el era de mult socotit un succesor posibil al tiranului care putea să legitimeze o bună parte a șubredei construcții dacă erau retezate excesele de nebunie de teroare pe care îl întruchipa Ceaușescu". Întrebat dacă monarhia constituțională reprezintă o soluție pentru democratizarea țării, S. Damian consideră că o asemenea decizie va putea fi luată abia după ce România își va fi dobândit stabilitatea politică: "Ezit să mă pronunt. (...) Simptomatic e faptul că România a ratat deocamdată sansa de a intra în cercul popoarelor lumii democrate și de a căpăta ajutor masiv din partea Occidentului".

Tot în "Cuvântul", Radu Eugeniu Stan publică un interviu luat lui Eugen Barbu în august 1989: "Eu am fost de două ori acuzat de plagiat... bat recordul...".

- În "Zig-Zag Magazin" (nr. 31), Adrian Păunescu publică, sub genericul "Pariu cu istoria", articolul *România nu poate intra ca fată de serviciu în Europa*.

  Este transcris un nou dialog dintre Adrian Păunescu și Eugen Barbu: *Eu am literatură în sertar*. Autorul de curând exclus din Uniunea Scriitorilor formulează, într-un stil acid, acuze la adresa unor confrați, între care și Andrei Pleșu: "Păi cum se poate domnule să ai un ministru care dă două milioane la prietenii lui și când i se pun actele în față, le restituie, a doua zi. (...) N-am puiblicat noi articolul cu faptul că Pleșu a șmecherit un milion opt sute de mii și i-a dat înapoi, după ce l-am atacat? Îi dăduse tot la șmecherii ăștia, la G.D.S., la Grupul de Dialog Social și la «22»".
- În "Azi" (nr. 152), apare sub semnătura lui D.D. Rujan articolul polemic *Mircea Dinescu și Transilvania*.

10-12 octombrie

• Cu prilejul împlinirii a 125 de ani de la fondarea revistei "Familia", se desfășoară, la Oradea, un colocviu pe tema Complexele literaturii române actuale. Alături de redactorii publicației sărbătorite - Ioan Moldovan, Dumitru Chirilă, Ion Simut, Crăciun Bejan, Traian Ștef, Florin Ardelean - participă la acest eveniment: Vasile Dan ("Arca"), Nicolae Oprea și Al. Th. Ionescu ("Arges"), A.I. Brumaru și Al. Țion ("Astra"), Traian T. Coșovei și Toma Toporcea ("Contemporanul. Ideea Europeană"), Mircea Petean (Editura Dacia), Ion Marinescu (Ministerul Culturii), Alex. Ștefănescu ("România literară"), Alexandru Vlad ("Steaua"), Cornel Moraru, Al. Cistelecan și Virgil Podoabă ("Vatra"), Gheorghe Grigurcu ("Viața Românească"), Radu Enescu, Ion Iuga, Radu Călin Cristea, Grigore Scarlat, Nae Antonescu, Al. Andrițoiu. Mai multe detalii despre acest eveniment aflăm din "Contemporanul..." (nr. 28, din 26 octombrie) - Tema spinoasă a colocviului de la Oradea a fost complexul de (auto)culpabilizare ivit în lumea culturală românească după decembrie 1989. "În mod firesc, s-a pus problema: cât de fertil – în plan literar - poate fi acest complex de autoculpabilizare? Şi, mai departe, cât de mult este «implicată» literatura tinerilor în procesul «corupției morale»?". Au fost aduse în discuție mai multe "complexe": între altele, acela al precarității așa-numitei "literaturi de sertar", în legătură cu care multă lume își făcuse iluzii în anii '80 (Ion Simut a vorbit de un complex al "sertarelor goale") sau anumite complexe naționaliste. De asemenea, "un punct fertil de discuție l-a constituit raportarea «literaturii obsedantului deceniu» (literatură autentică, viguroasă, dar care a fost confiscată de propaganda de partid ca argument al «ruperii», după 1965, de perioada stalinist-dejistă și care, cu timpul, a fost dirijată în scopuri strict politice) la existența, virtuală desigur, unei literaturi a «obsedantelor decenii». S-a pus problema dacă o atare literatură nu ar putea da naștere unui bizarparadoxal neooportunism în planul literaturii".

10 octombrie

• În nr. 37 din "Luceafărul", excluderea lui Eugen Barbu din Uniunea Scriitorului este comentată în două articole: unul semnat de Dan C. Mihăilescu, la rubrica sa permanentă, "Chenar" - Barbu -, celălalt aparținându-i lui Ștefan Agopian - Azi, afacerea Barbu. • D.C.M.: "Desigur că excluderea lui este, fată de ceea ce suntem, avem, vrem, putem și facem la ora de fată, ceva sinonim cu ceea ce argoul studențesc numea «o frecție cu Diana la piciorul de lemn», Barbu și echipa lui reacționară au făcut un rău cu consecințe incalculabile literaturii române. I-au făcut, practic, exact răul făcut de Ceaușescu societății. (...) Faptul că «Săptămâna» a defăimat, a murdărit și hulit 90 la sută din valoarea literelor românești în ultimii 10-20 de ani, acționând precum cel mai abject delator, ca instrument perfect (grobian, perfid, violent, mercantil) al securității e doar o vinovăție de prim plan. Că, pe baza atacurilor ei (invariabil cu arme albe) au fost topite tiraje, au fost interzise nume, au fost împinse atâtea talente în exil, că forța ei corozivă a dezmembrat orice solidaritate de breaslă, slujind din plin dictaturii pentru a «decreta» condiția de inamic public a scriitorului, pentru a sufoca orice elan de înnoire și sincronizare cu firescul gândirii europene, toate astea reprezintă, totuși, puțin față de răul cel mare făcut de acest campion al maleficului. Prin Barbu (...) literatura română a ajuns un teatru de operațiuni politice, un război total, un fel de Vietnam ideologic, în care absolut toate se militarizează. (...) Iată misia lui Barbu, ieri și azi, cu care el s-a confundat la modul absolut. (...) Nu doar că Barbu a fost cel mai pur venin al ideii românești, colos reacționar cu unica fixație de transformare a culturii într-o mahala, într-un infern de hazna, însă mizeria lui morală a modificat însăși percepția estetică a mai multor generații. A otrăvit toate fântânile, a pustiit pământul, a ars vegetația, ca o stihie (...)". • Ștefan Agopian ia în discuție reacția ziarului "Azi" după excluderea lui Eugen Barbu din USR: "Era ușor de bănuit că FSN-ul se va amesteca în afacerea Barbu. Probabil că este vorba despre o aripă disidentă a Frontului, aripă combatantă și care dorește să pună mâna pe putere. Domnul reprezentant al acestei aripi din Front este în această discuție Claudiu Iordache. Nu știm cine este (...) și cu ce drept se amestecă în treburile Uniunii Scriitorilor. Dar mai ales ce merite l-au suit atât de sus încât să poată spune (rezum): Scriitorii români trebuie să-și ceară iertare de la poporul român pentru tot ce au făcut în vremea lui Ceaușescu. (...)/ Aşteptând vremuri mai bune, domnul nostru se înverzește de indignare împotriva U.S., sperând probabil, în secret, că punctul 8 al Proclamației de la Timișoara va fi curând transformat într-un punct 1 al partidului domniei sale, punct prin care să se ceară hotărât capetele celor care n-au colaborat cu comuniștii./ (...) Ceea ce nu știe Claudiu Iordache sau se face că nu știe este următorul fapt: toate discursurile scriitorilor citite la diverse congrese erau în întregime rescrise de activiștii de serviciu. Numele câtorva dintre ei sunt înscrise la loc de seamă în caseta ziarului «Azi». V-o spune un «iudeo-mason» (afirmatia îi apartine lui E.B. vizavi de U.S.), membru al Uniunii Scriitorilor". □ În articolul Replici socratice, publicat sub genericul "Teze neterminate despre Preda", Marta Petreu analizează Viața ca o pradă din perspectiva unor "jocuri ale manierismului logic".

În articolul Replici socratice, publicat sub genericul "Teze neterminate despre Preda", Marta Petreu analizează Viața ca o pradă din perspectiva unor "jocuri ale manierismului logic".

În articolul Locuri comune (II), Mihail Oprea (deținătorul rubricii "Solilocvii") întreprinde o rapidă panoramare a poeziei românești postbelice, de la generația lui Stelru până la aceea a optzeciștilor, afirmând necesitatea reconsiderării unor poeți precum Dimov, Mircea Ivănescu, Emil Brumaru, socotiți "minori": "Poezia românească a ultimelor patru decenii, incluzându-l și pe cel care tocmai începe, a stat și stă sub zodia lui Nichita Stănescu. Si optzecistii, și nouăzeciștii. Dar oare numai sub semnul lui? Următorii ani vor evidenția și vor accelera o adevărată reformulare a imaginii noastre despre poezia și poeții deceniilor trecute. (...) Transformările nu vor atinge obișnuințele noastre de lectură, felul de a citi poezia, ci modul în care apreciem importanta unuia sau altuia dintre poeți. Ar fi o necesară schimbare a opticii generale aceea de a adăuga imaginii statice (în care poeții sunt apreciați individual, ca valori în sine) și o imagine funcțională, care să țină cont în primul rând de influența lor asupra dinamicii poeziei. (...)/ Din păcate, prejudecata generală (...) a acreditat în poezia românească imaginea falsă și chiar nocivă a unei ierarhizări rigide: pe de o parte poezia majoră, prin tematică și poate chiar prin experimentalism. Despre cei «mari» numai de bine, dar a-i considera, în continuare, niște minori pe Mircea Ivănescu, Emil Brumaru, Leonid Dimov sau chiar Florin Mugur din primele cărți (...) ar fi o eroare și chiar o nedreptate («cota» reală a manierismului lui Ștefan Aug. Doinaș e un subiect aparte, ca și acela al mult discutatului Marin Sorescu)./ O eroare, pentru că suprarealismul oniric al lui Dimov, avangardismul ironic al lui Brumaru, reiterarea narativității lui Mircea Ivanescu sau nuanțele existențialiste din Florin Mugur sunt, fiecare, premisele care au permis și cerut apariția generației lui Cărtărescu, devenind trăsături ale poeziei postmoderniste. În aceeași măsură cu experimentalismul lingvistic al lui Nichita Stănescu. Tocmai acestia, minorii, sunt cei pe care dinamica poeziei românești i-a folosit (...)./ Un loc comun al afirmațiilor de ultimă oră, acela că scriitorii și cititorii români s-ar fi refugiat, nu-i așa, în estetic, e contrazis brutal de constatarea paradoxală că, iată, tocmai «estetizanții» au fost împinși, cumva, către rândurile din spate ale sălii. Ideologia poetică dominantă nu are însă cum să nu fie contaminată, în modalități extrem de ascunse, dar cu incidență definitorie, de ideologiile politice".

• Încercând să răspundă la întrebarea Avem literatură de sertar?, enunțată încă din titlul articolului publicat în "Dimineața", Gabriel Gafița este de părere că, exceptându-i pe Virgil Ierunca, Victor Frunză sau Paul Goma, ale căror volume au apărut deja la Editura Humanitas ("Ei au fost harnici, noroc cu exilul care ne mântuie cultural de vina pasivității noastre complezente") și pe Stelian Tănase, Revoluția din Decembrie '89 i-a prins pe restul scriitorilor cu sertarele goale. Jurnalistul își exprimă însă temerea că "antedatarea va deveni un procedeu curent la o mulțime de autori și efectiv nu se va mai putea ști cine a scris o carte înainte de 1990 și cine a scris-o după, antedatând-o. (...) Deja niște «jurnale» ținute în perioada «teroarei comuniste» de diferiți «scriitori interziși» se scriu sub ochii noștri în aceste luni și se publică săptămânal prin diferite reviste".

11 octombrie

• În nr. 41 al "României literare", Nicolae Manolescu publică articolul *Cazul* Eugen Barbu, la putin timp după ce autorul Groapei fusese exclus din Uniunea Scriitorilor, "pentru păcate vechi și noi laolaltă", între care și acelea ale gazetarului - "specializat în insulta joasă și în calomnia cea mai murdară", "literar, un adevărat neant", pamfletarul împroșcându-și adversarii cu "scârnăviile unui suflet lipsit de noblețe": "(...) Nimeni nu înălțase osanale mai desănțate lui Ceaușescu decât colaboratorii revistei «Săptămâna» din anii patronatului moral al dlui Barbu. După o tăcere de scurtă durată, nici șase luni, dl. Barbu revine în «România Mare» cu toate vechile sale metehne. Autoproclamându-se patriot și rezistent față de dictatură, dezlănțuie o campanie de defăimare a confraților încă și mai violentă decât înainte. (...)/ Dl. Barbu n-a pornit campania contra breslei de capul său. El a fost folosit de fosta oficialitate ca instrument de divizare a breslei literare, ca provocator de conflicte, menite a justifica măsuri represive. (...) Cine îl proteja pe dl. Barbu? Am spus deja că era vorba de securitate. Dovada ne-a furnizat-o mărinimos, în toți acești ani, dl. Barbu însuși. El a făcut din «Săptămâna» organul instituției cu pricina. (...) Întrebarea este cine îl mai sprijină după revoluție pe vajnicul muschetar, știut fiind că D.S.S. a fost desființat în luna ianuarie. (...) Excluderea dlui Barbu din Uniune a atras un val de amenințări la adresa președintelui ei și al instituției. S-a încercat obținerea prin efracție a unor documente. S-au primit telefoane. Familia președintelui Uniunii a cerut protecția poliției. (...) Niciodată vreun scriitor român nu si-a urât cu mai multă ardoare confrații, breasla, decât dl. Barbu. Și nu cunoaștem un altul care să fi urmărit a-i face mai mult rău" Eugen Barbu face el însuși, în acest articol, obiectul unui pamflet și nu doar că e înfățișat ca personificare a răului, dar aproape că i se neagă orice merit literar notabil: "un prozator de al doilea rang, când pitoresc și melodramatic, cu unele îndrăzneli sexuale din stirpea lui G.M. Zamfirescu, când autor de scrieri de război sau de aventură pentru adolescenți epic antrenante dar fără altă valoare de artă, când, în fine, în nuvela istorică, pictor naiv de tablouri viu colorate cu vopsele țipătoare azvârlite din abundență pe pânză, fără nici o semnificație mai înaltă". Mai mult chiar: "trebuie făcută în cazul lui Eugen Barbu dovada, elementară, că dsa merită să fie considerat scriitor", întrucât "dubiul de plagiat însoțește mare parte din opera lui" (nu doar romanele *Princepele* și *Incognito*) "și interzice criticii să se pronunțe, din teama că plaga se poate dovedi generală"; "E practic imposibil de spus ce și cât a scris dl. Eugen Barbu cu mâna sa, ce și cât i-au furnizat «negrii»".

Pe două pagini de revistă sunt reproduse în paralel fragmente din romanul *Incognito* susceptibile de plagiat și diferitele surse plagiate.

Virgil Nemoianu publică eseul *Bătălia canonică – de la critica americană la cultura română*.

- În "Convorbiri literare" (nr. 32-33) este publicat comunicatul transmis de Uniunea Scriitorilor prin care este anunțată excluderea lui Eugen Barbu din această organizație ca urmare a activității sale de la "Săptămâna", revistă transformată într-un "organ nedisimulat al serviciilor de securitate ceaușiste", pentru plagiatul literar, "publicarea dosarului acestuia fiind interzisă de către însuși Nicolae Ceaușescu", pentru atacurile virulente la adresa Uniunii din "România Mare", "publicație de esență fascistă".
- "Tribuna" (nr. 41) conține un grupaj *In Memoriam Ioana Em. Petrescu*, la scurtă vreme de la neașteptata dispariție; semnează evocări: Tudor Dumitru Savu (*Doamna Petrescu*), Mircea Borcilă (*Întoarcerea în lumină a Ioanei Em. Petrescu*), Diana Adamek (*Sufletul astral și trupul de sticlă*), Horia Bădescu (*De-a dreapta Domnului*).

12 octombrie

- În articolul "Ca și cum cuvintele ar fi o ură", publicat în "Contemporanul. Ideea Europeană" (nr. 26), Traian T. Coșovei evocă prima sa întâlnire ("din sutele care aveau să urmeze") cu "un maestru tăcut", Nichita Stănescu: "Din grupul nostru, pe care unii îl botezaseră mai mult ca să ne persifleze «cei patru cavaleri ai Apocalipsei» (referindu-se la semnatarii Aerului cu diamante), cred că cel mai bine s-a înțeles cu Ion Stratan (...). Cred că, la niveluri diferite de experiență de viață și «vechime» în literatură, aveau o structură comună: o crispare stăpânită, care izbucnea în accese metaforice ori în savante jocuri de cuvinte nestăvilit. Cu Florin Iaru nu prea s-a înțeles, din presupuse (și total neîntemeiate) motive de gelozie, dar motivul real consta în faptul că Iaru vorbea mai mult și mai repede decât el. Singurul care a refuzat ani de zile să-l cunoască a fost Mircea Cărtărescu. Asta îl cam neliniștea pe Nichita, fiindcă între timp Cărtărescu devenise un nume foarte des pomenit și, ceea ce e mai important, foarte des contestat cu sufletul la gură, cu toate că, pentru mine personal, el preluase stafeta grupului nostru literar".
- Andrei Cornea publică în revista "22" (nr. 39) un articol în care analizează câmpul politic al României postdecembriste, *Societatea asistemică*: "Societa-

tea asistemică este, în datele sale generale, efectul prăbușirii bruște a sistemului comunist, în conditiile persistentei unor structuri economice, administrative si mentale de tip comunist. (...)/ Acum, se pune imediat întrebarea în ce fel se poate iesi din asistematicitate si ce trebuie făcut în consecintă. Mi se pare de domeniul evidenței faptul că, lăsată singură, dacă se poate spune așa, societatea asistemică este incapabilă să se resistemizeze, căci fragmentele de sistem diferite care o compun își contrapun și își anulează reciproc efectele. Ar fi atunci nevoie de un impuls exterior, de o infuzie de sistem introdusă din partea Statului. Numai că aici ne izbim de un paradox, de ceea ce aș numi «paradoxul intervenției»: astfel, cel mai liberal în intenții și în fond și cel mai competent guvern trebuie, spre a resistemiza societatea în direcția liberalismului, să impună, fie și temporar, o restrângere a unor libertăți și a unor autonomii. Guvernul promovează, desigur, ideile pieței libere, dar el trebuie să le pună în practică prin mijloace administrative, ceea ce poate opune scopul mijloacelor. Guvernul trebuie să se implice mult pentru a crea posibilitatea de a se implica în viitor cât mai puțin. Statul trebuie să intervină, așadar, pentru a construi o situație de non-intervenție. Paradoxul poate fi privit și din direcția societății: nucleele de societate civilă ar trebui să accepte un accentuat intervenționism și dirijism statal spre a deveni cândva, în viitor, încă și mai autonome și mai independente. Or, este greu de crezut că, având experiența tragică pe care o are, societatea ar fi prea ușor dispusă să cedeze din libertățile câștigate".

Sub titlul Cum se raportează intelectualul român la politic, revista publică un interviu cu Ion Negoițescu realizat de Magda Cârneci. Întrebările adresate criticului au în vedere în general ideea de model cultural, spiritual și politic, mai precis, de model capabil să orienteze societatea românească postdecembristă spre valorile unei democrații liberale. Ion Negoitescu: "...din păcate, ortodoxia nu ne poate ajuta cu nimic în criza nemaipomenită ce traversează azi societatea noastră, care are nevoie de fapt de terapeutici mai urgente si pe care numai politica ni le poate oferi, ca putere fiind prin firea lucrurilor mai expeditivă./ Iată de ce, cred că modelul culturalspiritual, indiferent dacă îl căutăm la noi sau aiurea, se cere a fi de natură politică. Mai ales că, din fericire, în ce privește cultura natională, noi avem deja, în secolul trecut, o tradiție politică remarcabilă, chiar pe linia democrației europene spre care să ne îndreptăm iarăși, după lunga noapte comunistă. Generația pașoptistă, pe care critica literară a tot cercetat-o de la Călinescu încoace, cu mai mare adecvare decât urmașii din primul veac de după apariția ei, așteaptă să fie și politic restaurată în drepturi, pornind de astă dată de la Istoria civilizației române moderne de E. Lovinescu (...). Dacă ideologia acestei generații se află la baza liberalismului român, ce a instaurat monarhia constitutională sub regimul căreia a stat România, cu o scurtă întrerupere, până la înscăunarea comunistilor de către ocupația sovietică, înseamnă că ea trebuie neapărat reactualizată, ca model, deoarece (...) printr-însa s-a făcut saltul uriaș și decisiv al trecerii românilor din Asia în Europa. Pașoptiștii ne-au împins în Europa, iar comunistii ne-au întors în Asia". Ca "dusman al democrației liberale", Nae Ionescu nu poate fi pentru români, după prăbusirea comunismului, consideră Ion Negoițescu, un model cultural-politic: "Nae Ionescu este de o inactualitatate desăvârșită", "e menit să dispară din memoria națiunii". O influență modelatoare fertilă ar putea exercita, în schimb, Blaga, Eliade ori Eminescu – acesta din urmă în pofida faptului că "ne simțim complet străini de ideologia lui politică retrogradă".

Gabriela Adameșteanu transcrie un interviu acordat de Monica Lovinescu (Malta-Yalta). Principalele subiecte discutate vizează: 1) strategiile de dezbinare socială puse în operă de noua putere politică de la București în cazul mineriadelor sau al conflictelor interetnice din martie 1990 de la Târgu-Mureş; 2) o insuficientă înțelegere (crede M.L.) a ceea ce s-a întâmplat, în urmă cu o jumătate de secol la Malta – "La Malta s-a lăsat frâu liber Europei de Răsărit. Dacă ne putem referi la Yalta ca la un moment de împărțire a Europei (chiar dacă nu acolo s-a împărțit), pentru că a devenit un mit care circulă, nu numai la noi, în Răsărit, ci și în Apus, ca la un cliseu plauzibil, în schimb Malta n-are absolut nici un motiv să fie un astfel de clișeu. Pentru că, de la orice conferință (...), gazetarii din lumea întreagă tot ajung să știe ce s-a întâmplat. Or, n-a existat nici urma unei informații după care, la Malta, s-ar fi discutat, nu mai vorbesc de o împărțire a Europei, dar nici măcar problema Europei. Cel mult, s-a constatat că s-a lăsat frâu liber Europei de Răsărit. Atâta tot. Am impresia că Malta circulă la noi ca scuză pentru iresponsabilitatea noastră: adică «nu noi suntem de vină pentru ceea ce ni se întâmplă, ci, din nou, străinii». Mi se pare de o gravitate esențială".

• Nr. 41 din "Contrapunct" se deschide cu un text simili-prozastic, la persoana a doua singular, semnat de Alexandru Plescan (Mersul trenurilor de călători) despre o zi din viața unui scriitor debusolat de cotidianul fără speranță al României postdecembriste.

Pe aceeași pagină, Gheorghe Crăciun (În opoziție liberă) se întreabă, pornind de la câteva exemple ale vieții politice, în ce relație ar fi de dorit să se situeze un intelectual critic în raport cu partidele politice de opozitie: deasupra, dedesubtul sau în marginea acestor "fenomene", conchizând că: "Intelectualii noștri adevărați reprezintă tocmai ce nu au cum să reprezinte partidele contrare FSN-ului: opoziția liberă, opoziția care nu vrea puterea, ci adevărul care refuză constrângerile unei ideologii cu valoare electorală în numele libertății de a gândi starea la un moment dat și șansele societății noastre".

Emil Ionescu scrie despre competiția stigmatelor ideologice ilustrată de binomul comuniști vs. legionari și de istoria sa culturală autohtonă, cu avataruri în acuzele din timpul Pieței Universității și al mineriadelor (Comuniști și legionari).

Tableta lui Călin Vlasie, Strategia de a moșteni nebuni cinstiti, are în vedere diversele categorii de victime ale psihiatriei politice din perioada comunistă ("Psihiatria a fost oglinda fidelă a societății românești, o oglindă însă bine camuflată").

Ion Bogdan Lefter restituie un

text elogios al lui Norman Manea ("unul dintre cei mai importanți prozatori români contemporani, trăiește de câțiva ani în «lumea liberă»") despre Marin Preda, trimis în 1987 (?) pentru un număr special al revistei "Caiete critice". Textul a fost blocat de Consiliul Culturii și Educației Socialiste, autorul lui fiind deja exilat, si e publicat acum cu acceptul lui N.M. Potrivit lui I.B.L., textul contine "temele dintotdeauna ale eseurilor lui «de prozator»". Un extras: "Nici unul dintre scriitorii într-adevăr semnificativi ai acestui răstimp nu impune și nu permite, în aceeași măsură ca Marin Preda, o astfel de necesară re-evaluare. (...) A vorbi despre Marin Preda va însemna, totdeauna, mai mult decât a vorbi doar despre Marin Preda...".

Arşavir Acterian îi acordă un scurt interviu lui Gabriel Stănescu ("Pușcăriașii politici n-aveau dreptul la doctorii"), vorbind despre experienta sa de anticar si deținut politic în anii comunismului, dar și despre jurnalul blocat de cenzură al surorii sale Jeni, în curs de publicare la Editura Humanitas. Întrebat "ce relevă în primul rând" jurnalul în speță, A.A. răspunde scurt: "Frica de moarte". Sunt rememorate și relațiile dintre Nae Ionescu și Mihail Sebastian după apariția romanului De două mii de ani (episodul certei dintre cei doi, al plecării comune la mare, al călătoriei cu yahtul de la Constanța și al împăcării de după); de asemenea, este amintită perioada în care deținutul Mircea Vulcănescu își aștepta moartea la infirmieria închisorii.

Cristian Moraru comentează volumul de eseistică interbelică Solilocvii de Mircea Eliade, insistând asupra cvasiignorării sale din epocă - "Insurecție împotriva adevărului" (caietul și cartea); iar Ioana Pârvulescu scrie despre Încercarea labirintului, volumul de convorbiri realizat de Claude-Henri Rocquet cu Eliade cu (Exilul: Dante sau Ovidiu?).

Alături de o scrisoare colocvială a lui Bedros Horasangian către prietenii săi "scârțascârța pe hârtie" de la "Contrapunct" (Scrisoare către prieteni: "eu nu mai scriu literatură, am obosit, mi-e sufletul înghețat...") și de rubrica "Lecturi în larg" a Rodicăi Iulian (un text despre Le Surréalisme en Tchechoslovakie de Petr Kral, 1983), Ion Bogdan Lefter scrie despre jurnalul lui Radu Petrescu și "evazionismul" problematic al acestuia, pornind de la un spectaculos fragment inedit despre cutremurul din 4 martie 1977 publicat de Tia Şerbănescu în "România liberă": "...Ştiu persoane cât se poate de onorabile care îi blamează jurnalul pentru a nu fi înregistrat ororile incalificabile ale regimului comunist (iar un confrate mi-a povestit că, sensibil foarte la acest subject, prozatorul s-a supărat – în felul lui profund, demn și nemărturisit – atunci când observația i-a fost făcută). Chestiunea va trebui cândva discutată în amănunt, fără menajamente dar și fără prejudecăți care ne-ar putea împiedica să vedem că descrierea existenței «nedrepte» a unui mare scriitor - exilat mai întâi într-un sat de munte, ca dascăl civilizator, apoi devenit simplu funcționar, până la vârsta pensiei, cu atâtea alte mizerii mărunte, de fiecare zi, inimaginabile într-o lume normală – poate spunne foarte mult despre un regim totalitar. «Izolaționismul» s-ar dovedi – atunci – aparent" (Eveniment: un jurnal în serial). Textul este însoțit de o fotografie a prozatorului făcută în 1981 de Gh. Crăciun în Parcul Ioanid.

Dan C. Mihăilescu prezintă (și publică un fragment din) proza memorialistică a unui fost deținut politic, Petru Vasilescu (Paris-Nistru-Aiud. s.a.m.d.), "o inteligență brici, o viață cât o trilogie". Autorul, din al cărui text sunt selectate secvențe despre evenimentele din 1939 și 1940, a fost doctor în drept, diplomat la Paris, arestat în 1948 pentru participarea la operațiunile de pe frontul de Est, prieten cu "lotul Noica-Pillat" și vecin de palier cu deținutul Mircea Vulcănescu. Un mic eseu confesiv al lui Lucian Vasilescu despre "răul cotidian" al României postrevoluționare eșuate în "suprarealismul politic" (Vasilescu în țara minunilor).

Un articol de Peter Schragher discută conflictul fratricid din societatea românească a anului 1990 în cheia "lașității și minciunii" endemice a conflictului biblic dintre Cain și Abel (Unde-i, Abel, fratele tău?). Numărul în speță al revistei are, de altfel, în centru un grupaj cu implicații religioase - despre, între altele, raporturile Bisericii cu puterea lumească și despre substratul spiritual-simbolic al evoluțiilor politice. Într-un text vehement, Carmen Francesca Banciu deplânge neimplicarea Bisericii ortodoxe (care, apolitică fiind, a preferat "să se roage" și să "tragă foloasele", sfidându-i pe cei cu "ponoasele") în reformarea morală a societății (Biserica nu face politică. Si dacă nu face, ce treabă are...).

Reține, cu deosebire, atenția prima parte dintr-un amplu dialog între Dan Petrescu - acum fost ministru adjunct al Culturii – și tânărul teolog "reformist" Teodor Baconsky (Despre violență și vinovăție). Sunt abordate chestiuni dintre cele mai diverse, de la istoria raporturilor politico-spirituale Est-Vest, catolicism-protestantismortodoxie ș.cl. până la dimensiunea religioasă a propagandei ceaușiste și a imaginii Conducătorului. Nu e omis nici cazul eliminării din USR a lui Eugen Barbu, despre care Teodor Baconsky, pornind de la identificarea a două direcții concurente în interiorul creștinismului: cea "agapic-condescendentă", neo-testamentară, și cea "justițiară, intransigentă", vetero-testamentară, e de părere că "aici era o sancționare, o eliminare, adică un proces de producere de anticorpi, pur și simplu. Breasla se apără de un agent patogen care o infectează, și nu văd de ce asta trebuie privită așa, ca o ipocrizie de acest tip că iarși ne întoarcem la epurări și la...". Dacă însă T.B. speră într-o asumare a vinei de către "călăii de ieri", D.P. privește sceptic posibilitatea căinței enunțate în Apelul către lichele de Gabriel Liiceanu, afirmând că foștii lideri comuniști își construiesc, "post festum" un trecut justificativ de opozanți. Discutând, pe urmele teoriilor lui René Girard despre "tapul ispășitor", figura lui Ceaușescu, Baconsky consideră că monopolul puterii l-a adus pe dictator în ipostaza de "tap ispășitor absolut", acoperind "o funcție fundamentală în societate": "Pe de o parte, o religiozitate deviată înspre idolatrie, pe de altă parte faptul că ne-a permis tuturor să ne deculpabilizăm foarte ieftin. (...) Ceausescu e de vină, personal, el poartă toate vinovățiile noastre: din acel moment, Ceaușescu se suprapunea peste Christos, într-adevăr, cu diferența că el nu era inocent – prelua toate vinovățiile". □ La rubrica de "Contra-puncte", F[lorin] B[erindeanu] îl taxează pe "poetul mediocru spre talentat" Adrian Păunescu, acuzat că i-a luat apărarea lui Eugen Barbu și că a elogiat retrospectiv Festivalul Național "Cântarea României".

Păunescu face și obiectul rubricii de "revista presei", unde e semnalată pozitiv aparitia raportului elaborat de Grupul pentru Dialog Social și Comisia "Helsinki" din România asupra mineriadelor (prin comparație cu ineficiența comisiei parlamentare de anchetă asupra evenimentelor). E deplânsă revenirea imaginii fostului președinte USR ("de altfel nu lipsit de talent") D.R. Popescu, prin intermediul unei fotografii în nr. 7 al revistei "Tribuna": "prea repede, impudic și lipsit de tact de repede". Notațiile lui Dan C. Mihăilescu din nr. 36 al revistei "Luceafărul" i se par comentatorului "confuze și frivole". În schimb, revista "Euforion" din Sibiu (nr. 5) conține "un tulburător credo artistic și civic" al poetului M. Ivănescu. Cele două pagini albe din interiorul revistei timișorene "Orizont", nr. 39 (unde trebuia să apară un articol al Marianei Sora) sunt declarate "socante".

• Mircea Mihăieş semnează în "Orizont" (nr. 41) un articol polemic despre Monstruoasa coaliție: Păunescu-Barbu: "Cred că e o greșeală scoaterea lui Barbu din Uniunea Scriiitorilor. Dacă ar fi fost mai inteligent, E. Barbu ar fi plecat singur. Dar asta înseamnă a presupune simt al onoarei acolo unde nu vom da decât peste egoism și o cupiditate ieșită din comun. (...) Probabil că ora socotelilor nu e departe. Atunci, zeloşii partizani din aceste zile tulburi se vor dovedi ceea ce sunt: indivizi fără scrupule, pentru care binele țării înseamnă prilejuri de a ne azvârli în aventuri demențiale. Dacă pentru un ins ca Vadim mitraliera ia în chip firesc locul penei de scris (vezi «România Mare» din 5 octombrie), nu știm cum se va descurca neinstruitul Păunescu în tranșeele spre care, cu inconștiență, ne împinge. Presimțind neajunsul, fiul Bârcăi a intrat ordonanță la caporalul de jandarmi Barbu Eugen. Interviul din «Zig-Zag Magazin» ne-a dovedit (prin milităroasa replică Să trăiți dom' caporal!) că prima instrucție de front a fost trecută cu brio".

Valeriu Ganea se întreabă, într-un montaj documentar despre caracterul patriotarad-diversionist al TVR și despre favorizarea de care se bucură, în emisiunile acesteia, Corneliu Vadim Tudor: Este Televiziuea Română o filială a SRI?.

Într-un articol de atitidine intitulat Patosul dezmeticirii, Vladimir Tismăneanu își asumă autocritic iluziile decomunizării, comune celei mai mari părți a intelighenției anticomuniste din Estul Europei: "Am acceptat cu prea mare ușurință, ori poate cu explicabilă frivolitate, superficialul necrolog al partidului comunist pronunțat, în grabă și sub imensă presiune, de liderii Frontului Salvării Naționale. Încântați de prăbușirea fațadei sistemului, ne-am dumirit cu întârziere că precara legitimitate a Frontului, adevăratul său călcâi al lui Ahile, era doar o prelungire a unei similare maladii a comunismului românesc. Am acceptat - și eu, unul îmi fac aici autocritica - să lovim în ținte imaginare, ca într-un joc dea fantasmele în care regizorii se tăvălesc de râs, văzând cât de ridicol se comportă actorii-manechini. Ne-am aruncat cu totii să-l săgetăm pe Silviu Brucan, luându-i în serios bufoneriile și creditându-l cu o autoritate pe care nimeni nu i-o conferise. (...) Cum să fi știut noi oare că Brucan nu era o fantosă orgolioasă, o relicvă a erei ideologice nimerită aleatoriu printre adevărații trăgători de sfori, acei excelenți alchimiști care știu foarte bine să combine praful de puscă și praful în ochi încât mulți am crezut că în România avusese loc cu adevărat o revoluție? (...) Odată lămuriți la acest capitol, ne mai rămâne oare o rațiune de speranță? Convingerea mea este că autoritarismul populist este o falsă soluție, o tentativă de deturnare și cooptare a unor tendințe sociale prea puternice pentru a se lăsa atât de ușor ademenite. Este însă vorba de un joc politic extrem de costisitor, dacă ne gândim la efectele sale în planul moralității, al economiei și, nu mai puțin important, în acela al raporturilor României cu lumea. (...) De-comunizarea țării ține așadar de construirea unei strategii a rezistenței, de învățarea acelor tehnici care au permis maghiarilor, cehilor, polonezilor să-și înfrângă torționarii".

Cornel Ungureanu comentează drastic, dar nuanțat volumul Poezii cenzurate de Adrian Păunescu (Binefacerile cenzurii).

Alături de un amplu grupaj de poeme ale Magdalenei Ghica, este publicat un interviu acordat de poetă Adrianei Babeți ("Opoziția o poziție paradoxală"). Tonul este, pe ansamblu, optimist: "A fi prea speriat de ce se întâmplă acum, a fi prea pesimist, ar fi la fel de nerealist prin exces în rău, ca și prin exces în bine. Eu una cred că la nivel cultural lucrurile se vor echilibra mai repede decât la nivel politic și economic. Apoi, cu un ochi rece, foarte lucid, cred că era previzibil tot ce ni se întâmplă acum. Inclusiv revărsările astea de ură și mizerie umană ale celor care și înainte făceau la fel, dar cu anumită reținere din cauza unor cenzuri suprapuse. Până la urmă vom găsi chiar în interiorul sistemului cultural măsurile pentru a cenzura asemenea excese. Probabil că în toamna aceasta vom asista la câteva unificări ale intelectualilor pe câteva idei forță, menite între altele și să facă corp comun împotriva exceselor amintite. Ar fi minunat dacă fenomenul cultural ar funcționa ca o hârtie de turnesol pentru celelalte domenii. Dar, din păcate, nu cred că putem opera o asemenea extrapolare. Aici, într-adevăr, mi-e teamă".

• "România Mare" (nr. 19) răspunde, prin Radu Theodoru (*Diversiuni*), unui articolul din revista "22", (nr. 37, 28 septembrie 1990) – care acuza faptul că publicația condusă de Eugen Barbu nu accepta Declarația de la Budapesta) –, vizându-i pe G. Liiceanu ("președinte al Confederației teritoriilor autonomizate pe criterii etnice"), Mircea Dinescu ("*gauleiter* al teroriștilor de la Uniunea Scriitorilor") și Alina Mungiu ("comisar ideologic"). □ Ilie Purcaru scrie despre *Totalitarismul doamnei Cornea Juhasz*, iar I. Lăncrănjan îl taxează pe Alex. Ștefănescu, după ce acesta îl etichetase, în nr. 39 din "România literară", "un vechi dușman al intelectualilor" ("antiintelectualismul său e profund"): "Sunt și eu, nu-i așa, «un fel de miner» (…), e plin de *danpedeștri*

peste tot, au ieșit toți la lumină cum ies păduchii când dau de căldură (...) [o să] mă rog de cine știe ce *Ardei umplut* să-mi dea și mie un certificat de intelectual".

• În articolul *Totuși lupta* din revista "Totuși iubirea" (nr. 6), Adrian Păunescu face rechizitoriul tuturor celor care l-au atacat în presă, după decembrie 1989: în "România liberă", la TVR (Octavian Ursulescu), în "România literară", în "Observator" ("mâna lui Emanuel Valeriu") și "Baricada" – Cezar Ivănescu etc.; revista se *radicalizează*: "Să urâm nu vom putea învăța. Dar să nu mai iertăm atât, probabil că vom începe să învățăm... Constatăm că PROIECTUL nostru de iubire universală este ridiculizat de adversari, iar propunerea noastră de pace și creație este considerată o slăbiciune. Moratoriul la care năzuim, în inventarierea greșelilor tuturor, este călcat grosolan de oameni care nu știu decât să urască. Suntem obligați să ieșim din iubire și să contraatacăm. Altfel, riscăm să murim frumos, propovăduind dreptul tuturor de a exista, când ei ne contestă elementara respiratie publică".

13 octombrie

• Nr. 41 din "Tineretul liber – Suplimentul literar și artistic" prezintă dosarul literaturii polițiste, considerate de Adriana Popescu o "așa-zisă literatură de consum". Întrebându-se "unde sunt clasicii literaturii polițiste", autoarea îi predă ștafeta, în josul paginii, lui Dan-Silviu Boerescu, care arată cum "cozile la volumele autorilor de policiers mai vechi sau mai noi, de la Dashiell Hammett (patronul genului «intelectual») la Rodica Ojog-Brașoveanu («regina» colectivelor românești din ultimii ani), de la clasicul cuplu de teoreticieni Boileau - Narcejac, la cel contemporan autohton Morogan -Solomie dovedesc cu totul acest interes major, e drept, consumerist."

Emilia Vasiliu o intervievează pe Rodicăi Ojog-Brașoveanu, care consideră că "policiers-ul a fost pauperizat din toate punctele de vedere".

Dan Stanca glosează pe tema "romanului polițist cu milițieni" și se întreabă "care a fost cheia insuccesului parțial al romanului polițist autohton, de ce cititorii noștri sau bătut mereu pentru un Chasse sau Chandler și au cumpărat cu mai puțină bucurie un Horia Tecuceanu sau Ion Tipsie". Răspunsul este instantaneu: "Şi cred că explicația este una singură: Miliția. Romanul polițist, nu numai la noi, dar și în celelalte tări aflate sub comunism și implicit sub dictatura miliției populare, era roman polițist împănat cu milițieni. Iar milițianul a fost întotdeauna, nici nu s-ar fi putut altfel, un erou pozitiv, un mare apărător al avutului obștesc, un om cinstit și drept, un om nou, curat și nesărat. Așa stând lucrurile, de unde să vină atunci gustul picant și atât de căutat al romanului polițist, dacă nu din infernala lume a metropolei capitaliste unde imaginea policiersmanului, dincolo de un anume sentimentalism tipic burghezoamericanesc, ramane aceea a unei fiare între fiare".

Scriu despre romanul polițist: Vasile Spiridon (Re(a)ducerea la unitate), Victor Atanasiu (Agatha

Christie - ițele intrigii și adevărul psihologic), C.T. Popescu (Detectivul), Petre Răileanu (Grandoarea și mizeria unui gen), Vladimir Bălănică (În numele legii, stai, c-am tras (deja)!).

Horia Gârbea este prezent în sumar cu proza parodică Pisica de lângă Baskerville, ("dramă polițistă").

Rodica Ojog-Brasoveanu publică povestirea Buchetul de liliac (fragment din romanul Mica publicitate).

George Cușnarencu și Nic Iliescu dau un fragment din romanul Dodecaedru, scris în 1982, la "două mâini".

La rubrica denumită "Cronica receptării", Mircea Nedelciu demontează stratagema lui Eugen Barbu prin care acesta ajungea de la excluderea sa din rândul Uniunii Scriitorilor la o discuție pe tema Ardealului (Până când veți mai ambala mizeria voastră morală în cărțile steagului sfânt al Ardealului?): "Aceste rânduri mi-au fost provocate de micul eveniment al mediului literar declansat la 27 septembrie 1990 prin excluderea din rândul Uniunii Scriitorilor a lui Eugen Barbu. Deși reuniunea consiliului care a decis excluderea a avut loc la București, comentariile celui vizat și ale susținătorilor lui au mutat discuția în Ardeal și în «România Mare». Omul al cărui furt calificat, plagiatul, a fost dovedit în 1979, omul care a denunțat securității timp de 10 ani, săptămână de săptămână, fiecare carte, fiecare rând scris de cei mai tineri autori români de literatură. omul care astăzi aduce grave prejudicii sindicatului de breaslă, declarând deschis că dispretuiește acest sindicat, a găsit de cuviință să riposteze totuși la excluderea lui din respectiva Uniune, utilizând o trișerie groasă și jignitoare pentru inteligența cititorilor săi. El a hotărât să se declare patriot și să încerce să-i supună oprobriului public pe toți cei care n-au făcut aceleași murdare fapte ca el, pe cei care l-au dezavuat taxându-i - logic, nu-i asa? - drept lipsiți de patriotism. Deci domnul Eugen Barbu din patriotism a plagiat, din patriotism a denunțat securității o întreagă generație literară (nemaivorbind de cele anterioare în care, totuși, opera selecții), din patriotism l-a înjurat pe Marin Preda la câțiva ani după moarte, într-o revistă a elevilor din Focșani (...), din patriotism aduce injurii scârboase scriitorilor, iar cei care hotărăsc doar să nu mai facă parte din aceeași Uniune a Scriitorilor cu el sunt, pur și simplu, vânduți străinilor. Crede că dacă ambalează toată mizeria lui morală în steagul sfânt al Ardealului, românii, atât de justificat responsabili la problema Transilvaniei vor trece cu vederea matrapazlâcurile lui și-i vor taxa pe adversarii lui drept adversarii Ardealului? Chiar îl crede proști pe toți cititorii gazetei autointitulate «România Mare». De ce? Si de ce Adrian Păunescu, hotărându-se să demisioneze din U.S. în semn de solidaritate cu E.B. vorbeste pe trei coloane despre Ardeal? Vrea să-i facă pe oameni să creadă că noi am exclus Ardealul din Uniunea Scriitorilor? Chiar așa de confuză să fie mintea cititorilor gazetei «Zig-Zag»?".

• În "Dreptatea", la rubrica "Insectar", Petre Stoica semnalează un interviu cu Ion Cristoiu publicat de George Pruteanu în "Convorbiri literare". Este reținută referința la poetul "național" Adrian Păunescu: "Să nu uităm un lucru: el nu a

înțeles nimic din căderea de la revista «Flacăra». Orice alt scriitor ar fi avut un moment, o lună-două-trei de tristețe, de singurătate, de analiză a propriilor greșeli, nu știu, de mizantropie... Or, el, cum a fost dus la «Contemporanul», a și început să facă texte asemănătoare celor de la «Flacăra». Şi, spune mai la vale, Ion Cristoiu: Eu am văzut o video-casetă înregistrată pe 25 dec. '89, unde o mulțime uriașă e pe cale să-l linșeze în fața Teatrului Național: este urmărit, împins până aproape de Ambasada Americană, este, plin de scuipat pe față, soldații sunt obligați să tragă în aer. Eu vreau să spun că o asemenea experiență, pentru un poet, care se vrea iubit de cititori, este, trebuie să fie, zguduitoare. Şi măcar să te retragi, nu știu, o lună-două-trei și cauți ce ai greșit. Dar el a continuat... a revenit ca și cum nu s-ar fi-ntâmplat nimic".

14 octombrie

- Începând cu nr. 37, "Adevărul de Duminică" își schimbă numele în "Adevărul literar și artistic".

  Lingvista americană de origine română Maria Manoliu-Manea, de la Universitatea California, publică articolul *Limbajul de lemn*, analiză a mecanismelor discursului politic totalitar în varianta sa românească.
- Într-un articol din "Azi", *Efectele unui gest*, Dr. Viorel Gh. Vodă consideră că recentele reacții ale lumii scriitoricești și gazetărești împotriva lui Eugen Barbu și a lui Adrian Păunescu sunt excesive și nu pot avea ca efect decât o nedorită solidarizare cu «ostracizații» (Păunescu fusese atacat virulent în "Expres", nr. 37, după ce acesta se solidarizase cu Eugen Barbu cu care până atunci fusese certat câțiva ani).

16 octombrie

• Apare în "Zig-Zag Magazin" (nr. 32) un articol lui Adrian Păunescu intitulat Serviciul român de dezinformare lucrează din plin, în care sugerează, între altele, că în spatele "gestului disperat" de a trimite, înainte de 1989, o scrisoare pe adresa Europei Libere s-ar fi ascuns, nu de putine ori, o derutantă strategie de dezinformare pusă la cale chiar de Securitate; A.P. se folosește de această teză pentru a explica dedesubturile căderii sale în dizgratie din 1985 (soldate cu destituirea de la conducerea revistei «Flacăra»): "Dar cum trecea scrisoarea din România de toate vămile, pentru a ajunge la «Europa liberă»? Cum să meargă ea până la «Europa liberă», decât printr-un securist de omenie? Deci niște securiști din țară puneau la cale cu colegii lor, detașați la «Europa liberă», un scandal împotriva lui Păunescu, să zicem. Şi atunci Emanoil Valeriu, prin mijloacele securiste simple pe care le avea la îndemână, scria o mizerie împotriva mea. Şi o punea în plic. (...)/ Scrisoarea despre mine trebuia să cuprindă cât mai multe elemente compromițătoare la adresa mea, și în fața poporului român, care asculta «Europa liberă», și în fata dictatorilor, care primeau, de la alti securisti, cele mai arzătoare demascări făcute prin «Europa liberă». Întrucât, din zvon public, de pe piața românească, impulsurile despre mine nu ajungeau prea credibil la cei doi dictatori, se folosea această rută ocolitoare, dar sigură, prin «Europa liberă» și rezultatele erau remarcabile. (...) Începeam să simt dezastrul./ L-am simtit pe pielea mea cel mai acut în 1985, când, după monstruoasa înscenare care mi s-a făcut la Ploiești (...), primeam zilnic în cutia poștală amenințări. (...)/ Scrisorile au continuat să vină până în ziua de 7 iunie 1985. În ziua de 8 iunie 1985, eu am fost destituit. Şi toți cei care voiau să se răzbune pe mine au încetat brusc să-mi mai scrie. Precizez că destituirea mea nu a fost anunțată nicăieri și că se petrecuse într-o luni, iar revista «Flacăra», fără numele meu pe ea, a apărut abia peste patru zile. (...)/ Eram prezentat ca un nebun, ca un pericol public. La cenaclul «Flacăra», ziceau specialiștii dezinformării, se petrec orgii: la sfârșitul fiecărui spectacol se strâng camioane de sutiene si chiloti, se face amor în colectiv la un ordin al meu, eu despic porci si violez fecioare-n porci, joc fotbal cu pui fripti, nu intru în scenă decât beat, am fabrică de făcut bilete pentru cenaclu, am furat o tonă de ciment din Breaza și mi-am făcut casă din ea, am între 3-10.000 de oi la Sibiu, am vrut să iau puterea lui Nicolae Ceaușescu, am lansat în public «Ceaușescu junior/ Viitor conducător», îmi fac vilă la Sibiu, mama e evreică, tata e legionar, toate mizeriile și dejecțiile, ca să fiu compromis și să mor. (...) Mulți oameni au murit de inimă rea și alții au fugit de scârbă, dintr-o țară în care adversarii politici erau târâți prin noroiul unei inventate penalități. Aproape nimeni nu a scăpat de această moară care macină cucută și se ocupă de falsificarea biografiilor și de strâmbarea destinelor unui întreg popor./ Am zis «se ocupă», pentru că de puțină vreme am căpătat convingerea că Serviciul român de dezinformare a reapărut. Deși a reapărut în condiții noi. Nu mai are eficiența orală pe care o avea, poate că și la «Europa liberă» s-a mai schimbat garda de oameni cu dublă subordonare. Dar ceva mizerabil începe să se întemeieze, din nou, în proporție de masă. Nu știu exact de cine ține. (...) Ceea ce-mi apare ca sigur e că serviciul respectiv e doar în aparență un serviciu românesc. El lucrează pentru niște departamente mai puternice, nu (numai) din occident, ci (mai ales) din răsărit".

17 octombrie

• Petre Stoica publică în "Luceafărul" (nr. 38), la rubrica "Prezentul continuă", un articol de atitudine (*Spectacol revoltător*) stimulat de "câțiva mânuitori de condei care se cred buricul patriotismului": "Din scârbă, le ocolim numele. Aceștia, în loc să mediteze asupra fenomenalei tragedii prin care a trecut România, căzută pradă barbariei comuniste, nu fac altceva decât să deplângă soarta unor deținuți, până ieri zâmbind victorioși din vârful piramidei ceaușiste – soartă regească în comparație cu cea rezervată atâtor și atâtor români ținuți în lanțuri, schingiuiți după metode asiatice și nu o dată puși la zid. (...) Desigur, pentru primele etape de incalificabilă crimă politică nu Dumitru Popescu poate fi judecat, ci dascălii săi moscoviți care astăzi își

plimbă liber cățelușii pe stradă și își asteaptă acasă pensia consistentă. Dar vinovat, ba chiar foarte vinovat, este și Dumitru Popescu, individ arogant și perfid, care a clădit cu diabolică migală cultul personalității lui Ceaușescu. (...) Creștini fiind, nu cerem capul nimănui. Însă a vărsa lacrimi pentru condițiile lor de trai din temnițele create de însuși sistemul ce i-a propulsat (...) mi se pare o nedreptate strigătoare la cer./ Domnilor trei sau patru scriitori care pe vremea gângavului v-ați umplut burdihanul cu bunătăți fel de fel, dacă ați vrut neapărat să ieșiți cu atâta grabă la lumina zilei, puneți mâna pe hârlețe și căutați osemintele sutelor de mii de oameni nevinovați pieriți în Gulagul românesc".

• În "Flacăra" (nr. 42), Eugen Barbu este intervievat de Constantin Vrânceanu - Eugen Barbu asteaptă să dea un interviu la "Europa liberă" -, întrebările vizând în special recenta excludere din USR, acuzele de plagiat, dezvăluirile făcute de Eugen Barbu în "România Mare" cu privire la datoriile membrilor USR, raporturile autorului intervievat cu regimul comunist. "- Este adevărat că în februarie 1979 v-ați depus carnetul de partid, trimițându-l într-un plic pe adresa lui Ceausescu?/ - Nu numai carnetul de partid, ci si decoratiile primite până atunci/ - Ce v-a determinat să faceți aceasta?/ - A fost un gest de protest față de politica lui Ceaușescu. Ca să mi se închidă gura mi s-a recomandat să dau telefon direct la cabinetul 1 dacă mai am probleme de sesizat./ - Lumea spune că acest gest a fost făcut pentru a declanșa intervenția lui Ceaușescu în favoarea dumneavoastră în momentul când se punea problema excluderii din Uniunea Scriitorilor./ - Lumea spune multe. Eu vă spun realități, nu colportez zvonuri./ - În recentul comunicat al consiliului de conducere al Uniunii Scriitorilor se afirmă că revista «România Mare» al cărei director sunteți este o publicație de esență fascistă. Împărtășiți această opinie?/ - Dacă cineva poate să ne acuze de fascism în România numai pentru că ne iubim țara și spunem niște adevăruri inconvenabile unora, pentru că apărăm niște oameni din Transilvania izgoniți de pe propriile meleaguri, că nu suportăm să ne sară uzinele în aer în indiferența guvernanților este trist și regretabil. (...) Şi apropo, cum vă explicați faptul că principala revistă a Uniunii Scriitorilor, «România literară», nu a scris timp de 8 luni de zile nimic despre evenimentele din Transilvania?/ - S-a vorbit și se vorbește încă despre legăturile dumneavoastră cu Securitatea. Care este realitatea?/ - Care Securitate? Eu stiu că a fost desfiintată./ – Apreciez gluma, dar revin asupra întrebării. Să nu uităm că în revista «Săptămâna» au apărut date, în special despre sciitorii români, aflați în exil care nu puteau proveni decât din arhivele secrete ale fostei Securități./ - La dosarele acestea, cum le numiți, n-am avut acces. Iar dacă au apărut date biografice ele au fost rezultatul efortului depus de diverși oameni pentru a creiona portretul personajelor respective. În ce privește legăturile cu fosta Securitate nu as vrea să vorbesc de cele ale multora dintre cei care m-au exclus acum din Uniune cu această instituție. Poate mă voi hotărî odată să fac unele dezvăluiri./ – Dacă ați fi solicitat ați acorda un interviu «Europei libere»?/ – Abia astept".

18 octombrie

• S. Damian intervine în dezbaterea despre necesitatea revizuirilor critice ale literaturii române din perioada comunistă, publicând în nr. 42 din "România literară" un eseu intitulat Cercurile: "(...) Este elogiat, de pilda, gestul de rezistență în creație al oamenilor de cultură. Un critic, Eugen Simlon, bun cunoscător al literaturii româno din ultimele decenii, pretinde că la sfârștul unei etape tumultuoase, recolta de cărți se menține totuși foarte satisfăcătoare, căci, în realitate, cei mai de seamă scriitori au respins organic conceptul de totalitarism, au evitat capcana ideologică și doctrina comunismului, ba mai mult, n-au aderat nici la cultul personalității. De aceea acum, după răsturnare, opere de creatie numeroase supravietuiesc intacte și pot rivaliza cu producții asemănătoare din culturi de frunte europene. (...) În ansamblu, nu împărtășesc această opinie măgulitoare. (...)/ Peisajul literar, după devastare, nu e chiar atât de diferit de tabloul general al societății, care poartă semne ale degradării. Spre a delimita originea răului, trebuie să reconstituim o traiectorie a orientării oficiale. (...) Opere create în deceniul din urmă și lăudate pentru independența de gândire și originalitatea creatoare sunt, de fapt, viciate de mentalitatea închiderii sterpe. Se pot cita cărți semnate de autori proeminenți (Delirul de Marin Preda, Căderea în lume de Constantin Toiu, Podul de gheață de D.R. Popescu) unde cultul autorității absolute, nevoia dc supunere, mesianismul autohton tratat în opoziție cu superficialitatea, spiritul coruptibil și decadent al altor poponre - sunt trăsături care intră adânc în fibra narațiunii și avariază substanța estetică. Nu prea se dezbat aceste aspecte în critica literară, când tocmai fenomenele de închidere, de îngustime a criteriilor, de exaltare națională stânjenesc pătrunderea literaturii române în circuitul european. (...) Când ne referim astăzi la o continuitate de sistem în România, nu avem în vedere doar mecanismul totalitar de comandă. Mai intervine și un alt aspect fundamental: linia de exaltare natională. E simptomatic faptul că nu se poartă o discuție sinceră, severă cu privire la erorile săvârșite în ultimele decenii. Ținta atacurilor se deplasează mereu în afară (...). De altminteri, presa e împânzită de note insidioase, care își aleg victimele din rândurile intelectualilor lucizi, calomniați ca ahtiați de putere, trădători de neam, fasciști. Oricât ai amenda, din diverse motive, unele păreri emise de Ana Blandiana, Gabriel Liiceanu, Octavian Paler, numele lor sunt o garanție de probitate și nobile intenții. Cine pretinde că atitudinea critică față de simulacrul de democrație din țară servește interese antinaționale, dovedește că e sclavul unor prejudecăți".

La rubrica denumită "Contur", Dorin Tudoran semnează articolul E. Barbu și pseudonimele sale: "(...) Sunt întrebat din ce în ce mai des – în scrisori, mesaje ce-mi vin din România - de ce nu le răspund d-lor Eugen Barbu și C.V. Tudor. Iată

câteva motive: celui de-al doilea, nu-i răspund încăpățânându-mă să cred că nu există, nefiind în realitate decât unul din pseudonimele celui dintâi. D-lui Barbu nu-i răspund mai întâi pentru că am făcut-o de fiecare dată când am considerat că era nevoie. Si mai ales am făcut-o atunci când nu era voie să i se răspundă (...). Un alt motiv: azi, mai mult chiar decât în regimul Ceausescu, a intra în polemică cu dl. E. Barbu și pseudonimul d-sale în manta lungă de piele, nu înseamnă decât a polemiza cu un WC-public. Sigur, zgomotul de fond al unui pissoir, murmurul lichidului coborât pe peretele de faianță ori numai de beton poate crea o senzație de eliberare, numai că, uneori, la ieșire descoperi că ești mai murdar decât ai intrat; măcar pe talpa încălțărilor./ (...) Cred că de-acum înainte, întrebările în legătură cu dl. Eugen Barbu și diversele sale pseudonime ar trebui adresate direct d-lui Virgil Măgureanu, actualul sef al Securității. (...) Fondul problemei nu-l constituie curiozitățile de două parale (gradul, funcția, sarcinile d-lui Eugen Barbu și a pseudonimelor sale în acea Securitate de până la 22 Decembrie 1989), ci răspunsul d-lui Virgil Măgureanu la întrebarea: căreia din Securități îi aparțin azi dl. E. Barbu și pseudonimele sale de luptă? În lipsa unui răspuns venit din partea d-lui V. Măgureanu, consider că președintele Ion Iliescu are obligația să răspundă acestei întrebări de interes național. «Familia de spirite» a d-lui E. Barbu și a pseudonimelor sale se constituie într-unul din cele mai grave pericole împotriva adevăratelor interese ale tării".

• Sub titlul Cum am ajuns indezirabil la "România liberă", "Azi" publică un interviu realizat de Cici Iordache-Adam cu scriitorul și senatorul Romulus Vulpescu, acesta mărturisind că "încă din ianuarie am încredințat niște manuscrise lui Petre Mihai Băcanu. Probabil dacă le publica rămâneam un fel de colaborator al «României libere». (...) dumnealui nefiind deloc încântat de apariția unui prim articol de scriitor român - este vorba de soția mea, Ileana Vulpescu - și de primul articol scris în această țară despre sechelele comunismului de 45 de ani. (...) Articolul a fost tinut blocat până la 1 februarie. De asemenea, dădusem eu o poezie. Ni le-am retras... Ileana Vulpescu a publicat articolul în «Phoenix»", eu poezia în «Luceafărul»".

Tot aici, Gheorghe Tutui semnează articolul polemic G. Călinescu și GDS, transcriind considerații ale lui Călinescu ("un intelectual care a produs valori culturale cât n-au produs toți membrii GDS la un loc"), despre rolul intelectualului și al muncitorului, acesta din urmă disprețuit de GDS: "Umilind și jignind o întreagă categorie de oameni care muncesc din greu și ridicând în slăvi pe alții care, deocamdată, trăiesc din munca altora, Revista «22» și autorii respectivului Raport asupra evenimentelor din 13-15 iunie, în care muncitorii sunt numiți oameni de grotă, nu aduc nici o contribuție pozitivă la desfășurarea proceselor revolutionare începute în decembrie 1989, ci dimpotrivă. Si cei ce se împotrivesc mersului istoriei, încercând să nesocotească legile acesteia sunt marginalizați de însăși dezvoltarea proceselor istorice. Intelectualul e un om care gândeste si formulează idei inductiv si deductiv (apud G. Călinescu)".

• În numărul 42 din "Tribuna" se publică inedite ale Ioanei Em. Petrescu: Contextualismul lui Murray Krieger, dar și o cronică literară a Dianei Adamek la Eminescu și mutațiile poeziei românești (Editura Dacia, Cluj, 1989), plus o serie de articole laudativ-comemorative semnate de: Ion Vlad (Harul deplinei dăruiri), Mircea Muthu (Presiunea condiției noastre), Mihai Dragolea (O imagine) Ioana Bot (Un destin exemplar).

19 octombrie

• Nr. 42 din "Contrapunct" este dedicat, în cea mai mare parte, premierei filmului De ce trag clopotele, Mitică de Lucian Pintilie, adaptare personală a "carnavalescului" caragialian. Într-un articol de primă pagină (Asteptare cu frig), Dan C. Mihăilescu compară viziunea regizoară a acestui film cu viziunea din care a rezultat Schimbarea la față a României de Emil Cioran. • Ov. S. Crohmălniceanu aplaudă inovația scenică și "actualitatea" ei (Bravo, Lucian Pintilie!), iar G. Dimisianu (O lectură înnoitoare) rememorează episodul primei vizionări a filmului, "intrat în legendă înainte ca Pintilie să fi terminat lucrul la el": "Convocați, discret, de regizor, soția mea și cu mine, ne-am alăturat unui mic grup - mi-i amintesc, printre alții, pe Al. Paleologu, Lucian Raicu, Sonia Larian, Valeriu Cristea, Mircea Iorgulescu, Blandiana, Rusan, dar au mai fost și alții, cineaști, actori - care ne-am îmbarcat în Piața Kogălniceanu într-un autobuz admis cu greu să intre la Buftea, după tratative cu portarii, unde într-o sală cu locuri puține ni s-a proiectat pe ecran ceea ce cu ardoare doream să vedem. În aceeași seară, sub impresia participării la un eveniment exceptional, febrilul, si totodată eficientul Mircea Iorgulescu i-a telefonta la «România liberă» lui Octavian Paler spre a-i solicita un spațiu în care să scrie ceva în legătură cu filmul. Lucrul trebuia însă făcut repede, fiindcă precis cenzura, comisia ideologică etc. vor stopa difuzarea peliculei, cum eram toți încredințați și cum de altfel s-a și întîmplat. Înciudat că nu îl văzuse și el. Paler a fost imediat de acord să se scrie, dar trebuia găsită formula de a vorbi în ziar despre ceea ce nu fusese încă făcut public. Soluția a fost ca Mircea Iorgulescu să discute despre scenariul filmului făcut cu puțin timp înainte, fragmentar, în admirabila «Echinox», ceea ce Iorgulescu a și făcut sub titlul acoperitor Caragiale și cinematograful. Articolul a apărut în «România liberă» din 23 iunie 1981, fiind în fond un comentariu despre film care, de îndată ce a fost văzut de «factorii responsabili», a fost oprit și lăcătuit într-un fișet unde a așteptat aproape zece ani. Slavă Domnului că nu l-au ars! (...) Am constatat că filmul e în continuare «nou», că e actual încă mai mult decât în momentul pentru care fusese făcut, plin de semnificații «adăugate» de tot ce am trăit în ultimii ani și cu atât mai mult, parcă, de tot ce am trăit după decembrie 1989. (...) Presimt obiecția îndepărtării de Caragiale, reproșul că grotescul și sordidul sunt prea subliniate, împinse până la o cotă care ne scoate din spatiul caragialian: spre a nu mai vorbi de cruzime, o atitudine care la Caragiale multi vor sustine că nu există, mai ales aderenții la teza liniștitoare, nici ea fără suport, a lui Ralea, care a vorbit despre lumea paradiziacă a lui Caragiale. Obiecții de același fel i s-au adus și lui Mircea Iorgulescu, privitoare la eseul lui binecunoscut, în care unii au văzut o transpunere abuzivă a universului totalitar contemporan. Să spunem că nu i se putea pretinde lui Lucian Pintilie tocmai ceea ce nu a vrut cu nici un chip să facă, adică o «ecranizare» a scrierilor caragialiene". ■ Ioan Groşan realizează un interviu cu Lucian Pintilie: Drumul spre democrație este ireversibil, dar poate fi haotic și din nou aberant sângeros. Un extras: "Știți foarte bine, toată lumea știe, de-a valma, binevoitori si răuvoitori, în ce confortabilă, exemplară poziție de «victimă» m-a plasat pe mine «viața». (Proștii sub clar de lună, Duminică la ora 6, Reconstituirea, Revizorul, De ce trag clopotele, Mitică? - aproape toată activitatea mea din România, din clipa în care «am deschis ochii» asupra lumii, a căzut sub semnul definitiv sau temporar al interdicției.) Ei bine, eu refuz acest fotoliu de orchestră, nu voi participa la «spectacolul de gală» pe tema «suferința noastră în timpul dictaturii» – pentru că am mult de lucru și, de asemenea, pentru că mă consider părtaș - dacă nu prin adeziune, măcar prin tăcere – la producerea acelei fantasme care s-a numit Ceausescu". ■ Despre filmul lui Lucian Pintilie scrie și Ion Bogdan Lefter (Caragiale; Pintilie): "Impresia mea este că cineastul a înțeles sau a intuit acea semnificație «sumativă», de imagine globală a spațiului românesc, și că a mizat pe ea, plasând-o cu mâna lui; a făcut ca scenariul după D'ale carnavalului să atragă în continuare restul operei, să absoarbă alte și alte texte (1 aprilie și fragmente din Momente), și a construit - finalmente - o sinteză a universului lui Caragiale și al nostru. Sinteză comică și tragică în același timp, într-o ambiguitate subtil introdusă de titlul filmului, unde răspunsul calamburgiu al lui Mitică («De funie, monser») nu mai apare. Rămâne doar întrebarea, echivalentă cu sugestia extincției unei lumi, în care, ca semn al sfârșitului, «bat clopotele»".

Despre De ce trag clopotele... mai scriu: Alex. Leo Serban, din unghiul punerilor în abis succesive ca amplificări ale monstruosului (Rama în ramă în ramă în ramă...), Irina Coroiu (Figurile convergenței (notații)), despre dominanta imaginilor "caruselului" și "turbionului", Ioan Groșan (Glisând între vocații), cu trimiteri comparatiste la literatura universală, și Mircea Cărtărescu, considerații amare despre imaginile specificului național "levantin" (Boborul în carnaval). Potrivit lui A.L.Ş., "ieșind de la vizionare, Mircea Cărtărescu mia spus că se simte copleșit fizic (la modul juisabil, firește) de film".

Chestiunea "actualității" lui Caragiale e, de asemenea, discutată, în articole analitice, de Cristian Moraru (Fantezii răsăritene) și Vladimir Bălănică (Jocul de-a Caragiale).

De prima pagină a revistei, Andreea Pora semnează un articol de atitudine politică (Copiii fesenismului): "Nu va trece mult, în tot cazul nu așa de mult cât a trecut până când cei în blugi și adidași au înțeles, și copiii feseniști de azi vor înțelege și ei. Vor înțelege, pentru că vor învăța din greșelile celor din 21, vor învăța pentru că vor înțelege că timpul înseamnă viață. Numai acea trecută generație nu învață nimic din propriile greșeli. Copiii fesenismului vor iesi în stradă, vă vor repudia și nu vă vor mai ierta, așa cum au iertat tinerii din decembrie".

Articole politice semnează, de asemenea, Mihai Giugariu (Arta tuturor răspunsurilor, despre "incitatorii" mineriadelor) și Viorel Padina (Capse, cu înțepături caustice la adresa corifeilor revistei "România Mare").

Este publicată o povestire (Asteptând musafirii) a tânărului prozator Dan Lungu, prezentat de Florin Berindeanu: "Dan Lungu este câștigătorul Marelui Premiu al ultimei ediții (și la propriu, și la figurat) a taberei de creație artistică organizată de fostul CC al UTC. (...) La cei doar 20 de ani ai săi, tânărul prozator promite o carieră în epică ce merită urmărită. Când mi-a trimis trei texte, cu puțin timp înainte de Revoluție, mă gândeam câte greutăți vor avea de înfruntat până la publicare, chiar dacă știam că mai publicase și prin fostul «Supliment literar-artistic al Scânteii Tineretului». Acum cred că totul nu poate depinde decât de el. (...) De aceea l-am rugat sămi trimită o fotografie și textul cu care a impresionat atunci...".

Debutul în proză al lui Valentin Naumescu ("V-ați întrebat vreodată de câte ori trăim?" reflecții la sfârșit de săptămână), fost student medicinist, este însoțit de un text de prezentare semnat de Ion Bogdan Lefter, care mărturisește că l-a cunoscut "ca și pe Dan Lungu, ca și pe alți foarte tineri autori, dintre care o bună parte au apărut de-a lungul anului la «Contrapunct»" la o "universitate de vară" de la finele anilor '80, unde au ținut "cursuri libere" Mircea Cărtărescu, Mircea Nedelciu, Cristian Moraru, Bogdan Ghiu, Florin Iaru, Florin Berindeanu ș.a.

Rubrica de "Revista presei" (nesemnată, dar purtând mărcile stilistice ale lui Ion Bogdan Lefter) developează caustic, din secvențe scurte, un "film" al replicilor televizate sau scrise ale lui Eugen Barbu și ale comilitonilor săi (în special Adrian Păunescu) după eliminarea din USR. Finalul e următorul: "Fapt este că tam-tam-ul a devenit indecent de zgomotos și s-a simțit nevoia ca în scenă să intre o minte limpede și competentă, care să lămurească lucrurile. Vineri 5 octombrie apare – deci – la televizor criticul Nicolae Manolescu. Minuțios și rece ca un chirurg el disecă problema și - nenorocire! - aduce argumente cât se poate de serioase pentru retragerea principalelor «titluri» cu care E.B. se «îm-păunează» (pardon!): de «mare scriitor», de «mare gazetar» și de «mare patriot». Argumente reluate în articolul Cazul Eugen Barbu din «România literară» nr. 41/11 octombrie, în care se publică și probele plagiatului din Incognito. Pentru «cariera» dezastruoasă a lui E.B., articolul lui Nicolae Manolescu cade ca o lespede. Prieteni ai «Contrapunctului», citiți-l și vă veți convinge singuri!".

Continuă transcrierea convorbirii dintre Dan Petrescu și Teodor Baconsky (Despre violență și vinovăție). D.P. insistă asupra reprimării gnozelor ("ereziilor") de către ortodoxie și a renașterii lor în

ortodoxiei față de efectele moderne ale catolicismului și protestantismului. Opinia lui T.B. e contrară, polemică la adresa "complexului Occidentului": "Pentru că Occidentul a evoluat pe o linie culturală care, chiar dacă ar fi adoptată prin transfer sau prin fenomene de tipul aculturației în România, suscită întrebarea: ori fac din noi o cultură atelată, o cultură epigonică, în care iarăși obsesiile sincroniei să blocheze toate inteligențele, și să rămânem cu ochii holbați către modelele occcidentale încercând să le aclimatizăm, ori pur si simplu va fi un enorm fiasco cu consecințe bufone, în care n-o să scăpăm niciodată de comportamentul colonizatului, cu complexele de inferioritate aferente, cu gafele și cu kitsch-ul care rezultă din orice fenomen reprodus, care intră în zona parodiei - parodie voluntară, involuntară. Am putea să sancționăm această fatalitate recurgând la sarcasmul de tip caragialian și caragialesc, dar asta nu va produce nimic nou, această stare de sariă permanentă și vidă. Am impresia că totuși la noi au fost niste semnale care trebuie cusute, trebuie adunate. În definitiv, acest mic text publicat al lui Noica, Rugați-vă pentru fratele Alexandru, acea voce de lebădă a lui Noica, ce începuse într-un mod absolut șocant să explice sinoadele ecumenice ca arhetipuri sau matrice ale filosofiei europene, nu? Avem niste voci izolate, să spunem Anton Dumitriu, N. Steinhardt, avem prezența complet izolată a unui mare gânditor care este părintele Stăniloaie, și pe care noi efectiv nu-l cunoaștem. Adică Heidegger spune despre el că-i cel mai mare gânditor al Răsăritului ortodox în secolul acesta iar noi, în fine, îl acceptăm la Academie, într-un târziu: asta e singura noastră formă de recuperare a unui om care efectiv s-a impus până și în mediile secularizate ale Apusului ca o voce foarte distinctă. Deci noi am avea niște noduri, care ar trebui pur și simplu puse în relație ca să obținem o rețea, si am putea relansa gândirea inclusiv politică pe cu totul alte noime. De asta încercam să sugerez că exegeza teologică pe cazul biografic Ceaușescu nu este o lectură specializată alături de altele, ci o pistă efectiv nefolosită pe care ar trebui să insistăm. De interes politic e vorba. Eu cred că e o aventură pe care trebuie să ne-o asumăm cu orice risc, și este un risc mai mare decât disidența însăși sau opoziția însăși". • În "Orizont" (nr. 42), Mircea Mihăieş publică un editorial vehement (Groaza de Europa), văzând în apariția Partidului România Mare și în influența aces-

lumea contemporană; de asemenea, asupra inferiorității civilizaționale a

• În "Orizont" (nr. 42), Mircea Mihăieş publică un editorial vehement (*Groaza de Europa*), văzând în apariția Partidului România Mare și în influența acestuia pe scena vieții publice o amenințare majoră la adresa viitorului european al democrației românești, în opoziție chiar cu recentele eforturi guvernamentale de conectare a României la Occident: "Nu am, personal, cine știe ce admirație pentru domnul Petre Roman. Însă postura ingrată în care îl așază bezmetica adunătură de lingăi ai ceaușismului trecut, prezent și viitor, este absolut intolerabilă. Atâta vreme cât guvernul încearcă să creeze o imagine credibilă a României în lume, iar acești sabotori vor să ne creeze, cu orice chip, imaginea de canibali, ceva nu e în regulă. (...) Echipa lui Barbu se

pregătește, cu foarfece uriașe, să decupeze România de pe harta Europei. Au mai încercat, înaintea lor, camarazii din sfânta frăție a anilor treizeci-patruzeci. Însă parcă nici atunci intoleranța și ura n-au fost atât de jalnice în mizerabilitatea lor. Dar când președintele Iliescu acceptă, călcându-și pe mândrie, să se confrunte cu lumea, în cel mai vijelios loc al globului, New York-ul, când, cu anumite bâjbâieli, senatorul-academician Bârlădeanu admite, totuși, ideea că trebuie să intrăm în Europa, chiar dacă suntem corigenți la destule materii ale democrației, toate acțiunile «României Mari» au un clar accent de sabotare a echilibrului, în curs de realizare, politic și social, al țării. (...) Cine se află în spatele acestor odioase marionete? Cine manevrează aceste triste fantoșe ale ceaușismului? Răspunsul nu e, din păcate, prea greu de dat". □ Cornel Ungureanu scrie despre Posteritatea lui Creangă, între fascicultură și pornoliteratură, pornind de la volumul regretatului Mircea Scarlat, Posteritatea lui Creangă.

Sunt publicate fragmente dintr-un "jurnal parizian" al Marianei Sora, prezentat de Cornel Ungureanu (Viața în bucăți). □ Lucian Alexiu comentează favorabil pe ansamblu, dar cu multe rezerve, recentul volum al Doinei Uricariu, Ecorșeuri, despre poezia lui Emil Botta (Ecorșeuri pentru Emil Botta), ironizând "o anume arguție cețos-teoretică la care se adaugă dese inflamări lirice ale discursului".

La rubrica de "Cronică măruntă", Anemone Popescu face o revisă a presei culturale în jurul temei "vremii despărțirilor", semnalând diverse "despărțiri" intelectuale din câmpul culturii autohtone (de Goethe, Noica etc.). Ultimele îi aparțin lui Virgil Nemoianu: "A trecut vremea despărțirilor tandre, îmi spun, citind articolele româno-americanului Cornis-Pop, pe vremuri colaborator al revistei noastre. Dar mai ales citind, în «Contrapunct», nr. 49, eseul lui Virgil Nemoianu, Despărțirea de eminescianism. Un studiu dintre cele mai profunde privind cultura română, azi. Alcătuit de unul dintre cei mai de seamă specialiști ai divorturilor culturale. Pe vremea în care (anii '70!) citicii români visau o blândă perestroika, un glasnost colorat slavofil, Virgil Nemoianu scria un articol atât de aspru despre Dostoievski, încât toți bătrânii înțelepți ai comparatismului românesc, crescuți la școala iubirii aproapelui, s-au cutremurat. Și tot în anii '70, când critica noastră începea să scrie din ce în ce mai frumos, încântându-se de propriile-i performanțe, Virgil Nemoianu a venit iar cu un articol care a tulburat sărbătoarea: se intitula Mai multă metonimie!. A fost (ar fi putut fi) un excelent critic de direcție în România... Iată-l acum citic de direcție în SUA, tipărind (în Europa, în revista «Dialog» din Germania) Despărțirea de eminescianism. Programul propus de Virgil Nemoianu reia idei de altă dată: «Oricum ar sta lucrurile, cred că înainte de a critica indivizii și ideile (și tocmai pentru a întemeia cât mai solid o autocritică a culturii române) este nevoia să avem conștiința unor structuri, categorii și contexte care pe de o parte explică și acuză, pe de alta explică și sugerează îndreptarea». Un project într-adevăr fascinant această autocritică a culturii române!".

Sub sigla Günther Grass se îndoiește de Germania de azi, este publicat un text foarte critic al scriitorului german la adresa ultimelor evoluții din Germania recent-unificată (Întoarcerea fiului risipitor. Semnale de alarmă), în care este acuzat faptul că "germanii se poartă cu compatrioții lor (din Germania de Est) ca niște potentați colonialiști".

- În nr. 40 al revistei "22", în articolul *Curajul nomenklaturii*, Nicolae Balotă deplânge implicarea unor oameni ai "vechiului regim" în politica românească postrevoluționară.
- În grupajul Romanul Incognito, un plagiat care nu există sau Procesul culturii naționale (I), "România Mare" (nr. 20) reproduce două texte pro Eugen Barbu: Din dragoste s-a întruchipat... scriitorul de Iulius Moldovan ("Cuvântul liber", Târgu Mureș, octombrie 1990) și Recurs de Traian Ulmeanu ("Argeșul liber", 20 octombrie 1990).

  In Lăncrănjan publică articolul Recrudescențele cominterniste, dezavuând măsura ("de tip comintern") adoptată de USR împotriva lui Eugen Barbu.

  În legătură cu ceeași chestiune, Florica Mitroi i se adresează lui "Ne Manolescu", adică "Nonmanolescu".
- Nr. 7 din "Totuși iubirea" se deschide cu articolul Împotriva antisemitismului de Adrian Păunescu, care se justifică în fața altor acuze din presa românească. □ Eugen Florescu publică prima parte a unui articol polemic, Conflicte literare: Marin Sorescu-Eugen Barbu, Eugen Barbu-Ion Caraion (reluând argumente binecunoscute: Sorescu si Caraion "au atacat primii", iar problema plagiatului lansată de Marin Sorescu în "Ramuri" ar fi fost "opera" unui grup hotărât să-l împiedice pe Eugen Barbu să fie (re)ales la Congresul al XII-lea, pe motivul că el "dirija, pur și simplu, atitudinile lui Ceaușescu față de scriitori").

- În articolul *Reconsiderarea lui Eugen Barbu*, publicat în "Dimineața", Al Piru, întreabă ironic: "Avea el care a scris capodopere ca *Groapa* și *Principele* nevoie să plagieze pe un Constantin Paustovski (*Speranța*), Mihail Koltov (*Jurnal din Spania*), Ilya Ehrenburg (*Oameni, ani, viață*), Alexandr Kuprin (*Cadeții*), Petru Dumitriu (*Cronică de familie*)? El n-a luat decât elemente de cadru și eroi sau fapte pe care le-a socotit de ordin documentar, chiar când erau de ficțiune, căci nu redau scriitorii viața așa cum este ea? Lectura nu e și ea o retrăire? Și atunci de ce să mai pierdem vremea născocind?".
- Apare în "Azi" articolul *Uniunea Scriitorilor exclude din rândurile ei Uniunea Scriitorilor?!*, semnat de Claudiu Iordache: "Excluderea lui Eugen Barbu din Uniunea Scriitorilor să fie începutul operei de reparație ce trebuie să culmineze cu excluderea Uniunii Scriitorilor din Uniunea Scriitorilor? Să sperăm că o mare parte a acestei întreprinderi va fi dusă la bun sfârșit. Numeroși scriitori au publicat de-a lungul anilor și deceniilor în editurile lui Ceaușescu, cărțile lui Ceaușescu, au scris cuvântările lui Ceaușescu ori au întocmit antologiile și omagiile ceaușiste. Să zicem, vreo trei sferturi din

breaslă. Desigur, scriitorii sunt fără vină. Fără vina de a fi îndrăznit să se împotrivească corupției puterii, fără vina de a fi rezistat seducției cu scrâșnet a sirenelor comuniste. Sunt fără vină la ceasul când multora le bate timpul fără de glorie... Eugen Barbu părăsește Sindicatul scriitorilor după cum o merită. Capabil să riposteze, însă, acuzând că propriile sale vicii sunt ale obștei întregi. Care a început de sub Teiul lui Eminescu și s-a oprit, un timp, să se odihnească slugarnic sub Pumnul lui Ceaușescu. Şi acum?...".

• Nr. 42 din "Tineretul liber – Suplimentul literar și artistic" se deschide cu Dosarul culturii franceze și are drept editorial textul Carte bleu de Nic Iliescu.

Este consemnat evenimentul reente bienale de la Liège consacrate poeziei și poeților din patruzeci și două de țări.

Nic Iliescu realizează un interviu cu poetul mistic. Nic Iliescu: "V-aș adresa o întrebare care pe noi, românii, ne-a frământat mult: ce înseamnă angajarea scriitorului?". Jean Claude Renard: "În sens sartre-ian, orice poet trebuie să fie angajat în ceea ce crede. Desi sunt complet anticomunist, cred că poetul trebuie să fie angajat social". N.I.: "Tocmai dumneavoastră, care sunteți un mistic, vorbiți de angajare?"; J.C.R.: "Angajare socială, nu politică. Eu însumi sunt un poet angajat: sunt creștin și bun catolic. Înțeleg angajarea ca un fel de respect pentru celălalt, pentru apărarea drepturilor omului, umanității, umanismului". □ Dintr-un mic interviu cu Jean-Louis Courriol, aflăm că, sub egida Institutului pentru dezvoltarea relațiilor culturale cu România, a Societății România si a Societății de Mâine, a luat ființă un "centru de studiere si practicare a traducerii", în cadrul căruia au apărut, Patul lui Procust (Madame T.) al lui Camil Petrescu și Un tărm de la Dunăre de Marin Sorescu.

— Petre Răileanu recenzează cartea lui Jean Starobinski 1879 (apărută în românește în 1990, în traducerea lui Ion Pop) - Silogismul revoluției.

U Vasile Spiridon schitează un portret al romancierului Julien Green, pornind de la jurnalul acestuia.

Mircea Nedelciu scrie despre "sărbătoarea cărții de la Aix-en-Provence", destinată scrierilor românești.

Valentin F. Mihăescu se întreabă Ce mai citesc frantuzii?, comentând topul revistei "L'Express".

Sub titlul Arta conversației, Sorin Preda traduce câteva fragmente dintr-un interviu acordat de Philippe Sollers publicației "Nouvel Observateur".

22 octombrie

• "Jurnalul literar" publică, în numărul 42, prima parte din nuvela *Lona* de Hortensia Papadat-Bengescu, versiunea păstrată în manuscris și rămasă inedită. Întreagul text va apărea pe parcursul următoarelor patru numere ale revistei.

23 octombrie

• Adrian Păunescu se pronunță sarcastic, într-un articol din "Zig-Zag Magazin" (nr. 33), în chestiunea serviciilor secrete străine: *Prin acțiuni nesăbuite este pusă în pericol activitatea spionilor străini din România*.

- Într-un interviu acordat lui Alexandru Ganea pentru ziarul "Dreptatea" ("Împlinirea scriitorului mi se pare absolut necesară"), Liviu Antonesei încearcă să-și definească poziția de disident anti(neo)comunist: "Într-o societate democratică, într-adevăr democratică și care oferă garanții pentru menținerea democrației, scriitorul poate sta liniștit în turnul de fildeș, poate juca rolul lui Mallarmé. Dar într-o societate de tranzitie, cum este a noastră, părerea mea este că nu are acest drept. Iar dacă scriitorul nu va întelege asta, nu va avea dreptul să intre vreodată în turnul de fildes. În ceea ce mă privește, am încercat să împac partea «literară» din mine cu partea «politică». În ultimul timp nu prea am reusit, partea «literară» a cam rămas în spate, dar cred că întro astfel de perioadă scriitorul trebuie să-și asume acest risc. Am făcut mai multă publicistică politică decât literatură, iar singura poezie pe care am scriso din decembrie încoace a fost una de reactie la ce s-a întâmplat cu Piata Universității, cu toți acei nevinovați arestați după evenimentele respective".

  Sub titlul Alexandru Paleologu publică o carte la Paris, este publicat, nesemnat, un text în care se anunță apariția volumului Amintiri minunate ale unui ambasador al golanilor (convorbiri cu ziaristii Claude Trean și Marc Semo). Într-unul dintre capitolele acestei cărți (Patru luni la ambasadă sau o perioadă de doi bani), Al. Paleologu "povestește diferendele cu guvernul pe care îl reprezenta". "Cartea are ambitia de a fi nu numai «dare de seamă» asupra unei misiuni de patru luni (...), dar și portretul unei țări pe care 45 de ani de comunism au făcut-o de nerecunoscut. «Nu este o carte de politolog, nici o autobiografie, ci un memoriu, fără complezență, despre țara mea», a explicat Alexandru Paleologu. El prevede o lovitură de stat militară în România, chiar înainte de sfârsitul anului într-atât de catastrofală este situația economică. (...) Pentru a-i asigura pe investitorii străini absolut necesari redresării țării, dl. Paleologu nu vede decât o cale - restaurarea monarhiei constituționale. «Ea ar putea îndeplini o funcție de arbitru deasupra intereselor de partid, ar putea fi o garanție de continuitate și echilibru. Marele pericol este de a vedea un președinte ales și reales: este tipul de dictatură cel mai de temut, pentru că este deghizată»".
- În "Flacăra" (nr. 43), Alex. Ștefănescu reacționează ironic față de interviul cu Eugen Barbu apărut în numărul precedent al revistei: Eugen Barbu minte "Las la o parte faptul că autorul interviului [Constantin Vrânceanu] ar fi trebuit să se documenteze înainte de a sta față în față cu interlocutorul său pentru a nu ajunge în situația de a consemna cu obediență răspunsuri absurde să se documenteze mergând la bibliotecă și nu luând în considerare diferite zvonuri. Dar cel mai surprinzător este faptul că Eugen Barbu însuși nu știe aproape nimic despre «opera» sa./ De pildă, Eugen Barbu susține că în romanul Incognito l-a plagiat numai pe Paustovski și aceasta «într-o singură pagină incriminată». Înseamnă că a uitat ce a plagiat. (...)/ Scandaloasă este și afirma-

ția lui Eugen Barbu că nu poate fi acuzat de plagiat din moment ce anunță, încă de pe prima pagină a romanului, că se foloseste de textele altora. Oare dacă ne ducem în vizită la cineva și îi spunem de la început că vrem să-i furăm lucrurile din casă - iar apoi chiar i le furăm - putem fi considerați oameni cinstiți?/ Uitând de afirmația sa restrictivă - că există «o singură pagină incriminată» - Eugen Barbu se agață apoi de o altă justificare, că a recurs la o tehnică a colajului, folosită pe scară largă în literatura română. Colaj într-o pagină? Şi apoi, colaj înseamnă cu totul altceeva: fie să combini în scop documentar diferite texte documentare, fie să dai o frumusete nouă unor texte vechi, așezându-le în contexte diferite. (...) Dacă acești autori sau succesorii lor legali s-ar pune în mișcare și ar cere despăgubiri, Eugen Barbu s-ar trezi dator vândut./ Tocmai Eugen Barbu, care se arată atât de sensibil la problema datoriilor scriitorilor! Pentru a instiga opinia publică împotriva unei bresle din care nu mai face parte, el dă de înțeles că scriitorii trăiesc în lux și aduce ca argument faptul că ei au... datorii. (...) Ei au trăit din împrumuturi și nu din împrumuturi de la stat, ci de la ei înșiși, de la Fondul Literar al Uniunii Scriitorilor, care este un fel de C.A.R. al lor./ O afirmație mincinoasă și mai scandaloasă (...) este următoarea: «N-am demolat nici un scriitor român, acuzația este falsă». În paginile revistei «Săptămâna», în complicitate cu diferiți mercenari ai scrisului ca Dan Zamfirescu sau Corneliu Vadim Tudor, Eugen Barbu a dus o campanie sistematică de discreditare a tuturor scriitorilor care într-un moment sau altul au refuzat să facă jocul regimului comunist".

- În nr. 43 al "României literare", Alexandru George semnează o amicală Scrisoare deschisă către Norman Manea, stimulat de lectura unui articol apărut în "Les Temps Modernes" (nr. din iulie 1990), în care autorul Plicului negru descria cenzura din România ultimilor ani ai regimului Ceaușescu. Pornind de aici, A.G. se întreabă cum ar fi arătat literatura română în absența constrângerilor exercitate de mecanismele cenzurii. "Răspunsul: în nici un caz așa cum arată astăzi: e încă un răspuns incomplet pentru că adevărul nu poate fi nici măcar imaginat. O bună parte din literatura română din jumătatea aceasta de veac nici n-ar fi fost concepută, deoarece ea nu a fost numai determinată direct de tirania comunistă, ea e în fapt un răspuns dat acesteia. (...) Literatura română actuală e rezultatul mai multor categorii de monstruozități. Şi acestea s-ar putea să intereseze publicul «larg» mai mult decât însăși această literatură, în măsura în care ar fi în stare să-i priceapă mecanismul."
- Mihai-Răzvan Ungureanu îi adresează, pentru "Convorbiri literare" (nr. 34), lui Andrei Pippidi câteva *False întrebări* despre noua situație socială și politică în care se află România după 1990. Opiniile și răspunsurile sale sunt în acord cu orientarea anti-putere a revistei, respectiv, cauzele stării de lucruri

postrevoluționare se regăsesc în cei 45 de ani de comunism, dar și în politică guvernamentală și prezidențială de după 1989.

• Ion Vlad (*Labirintul singurătății*) scrie în "Tribuna" (nr. 43) despre proaspătul laureat al Premiului Nobel pentru Literatură (1990), Octavio Paz. Alături de acest text este publicat și un altul, semnat de Paul Al. Georgescu: *Scriitorii latino americani și anticomunismul*.

- Nr. 43 din "Contrapunct" are pe prima pagină un text patetic al lui Alexandru Chira (Adevărul ca un cutremur): "...în numele vieții, al respirației depline (fortificatoare), al purificării și renașterii noastre, al artei de a trăi" etc. și un altul (Narcis orbul) semnat de Vladimir Bălănică ("Deci: atenție la narcisismul Puterii!").

  Același patetism moral se regăsește și în scurtele articole de atitudine semnate de Virgil Ștefan Nițulescu (Ne prefacem...), Gabriel Stănescu (Milă pentru cei puternici) sau în reflecțiile fragmentare ale lui Dumitru Ungureanu (Despre morți - nimic prea mult).

  Este publicat un dialog între D. Tepeneag și Claude Lanzmann despre Persisitența antisemitismului în Est, în care, pornind de la filmul Shoah al lui Lanzman, sunt discutate, între altele, recuperarea Shoah-ului de către discursul creștin (catolic) și instrumentalizarea imaginarului creștin de către universalismul comunist.

  Apare un nou episod al convorbirii dintre Dan Petrescu și Teodor Baconsky (Despre violență și vinovăție), în acest număr - cu considerații despre relația dintre Biseerica ortodoxă și intelectualii publici în secolul XX, afirmările ortodoxiei în medile catolico-protestante și dificultățile ecumenismului.

  Cristian Moraru reconsideră critic proza lui Petru Dumitriu într-un articol intitulat Cronicarul și vremurile. Cronică de familie, naratologie și ideologie sau despre resituarea valorilor, pledând pentru o raportare "critică, dezinhibată" la opera inegală și "controversată" a autorului.
- "Contemporanul. Ideea Europeană" (nr. 28) inaugurează rubrica "'90", rezervată unor voci ale generației nouăzeciste: citim aici un prozopoem al lui Cristian Popescu, *Despre muză* (inclus mai târziu în *Arta Popescu*, 1994) și o proză de Daniel Bănulescu, *Descălecătorul* un fragment din romanul care se va numi *Te pup în fund, Conducător Iubit!* (1994).
- Comparând situația socio-politică a României postdecembriste cu aceea a Cehoslovaciei, unde Havel, simbol al disidenței și al idealurilor democratice, este ales președinte, îndată după căderea regimului comunist, Al. Călinescu, aflat într-un dialog cu Dorin Popa, pentru "Cronica" (nr. 43), constată cu regret că disidența românească, nefiind omogenă, nici înainte, nici după evenimentele din Decembrie, nu a ajuns la "un numitor comun" și nu a reușit să se impună; mai mult chiar în opinia lui Dorin Popa –, în România, disidenții și opozanții regimului comunist sunt percepuți de o mare parte a populației ca

făcând parte din rândul "duşmanilor poporului". Dialogul mai abordează şi chestiunea radicalei schimbări de statut, în societatea românească postdecembristă, a scriitorului şi a Uniunii Scriitorilor. Astfel – susține Al. C. –, dacă în vechiul regim, Uniunea "avea printre altele, rolul de tampon între scriitori şi Putere", punând pe primul plan protejarea scriitorilor, "astăzi se încearcă o consolidare a Uniunii care şi-a asumat nenumărate obligații printre care şi aceea de a edita numeroase reviste. (...) În perspectivă însă nu cred că Uniunea Scriitorilor va mai avea importanța socială pe care o are în momentul de față, după cum nu este exclusă nici apariția unor societăți independente, mai ales în lumina recentelor evenimente care dovedesc că vechile schisme sunt încă de actualitate".

• În "Orizont" (nr. 43), Mircea Mihăieş publică editorialul Englezeasca domnului Iliescu și româneasca domnului Sârbu: "Din păcate, la umbra englezei pline de grimase a domnului Iliescu înflorește o românească de care ne-am lipsi bucuroși. (...) De curând, dl. Adrian Sârbu, ministru secretar de stat, s-a întâlnit cu câțiva ziariști. Transcrierea convorbirii ne relevă în dl. Adrian Sârbu un personaj descins din Groapa unui autor anonim. (...) Ce să alegem aşadar? Englezeasca subdezvoltată a domnului Iliescu? Sau româneasca asexuală a domnului Sârbu? Oricum, ambele dau imaginea unei Românii din lumea a treia, alunecând vijelios (...) spre lumea a patra".

□ Leonard Oprea îi adresează "trei întrebări inocomode", cu caracter preponderent politic, comparatistului româno-american Marcel Cornis-Pop în legătură cu situația din România. Potrivit lui M.C.-P., există o vinovăție colectivă pentru abuzurile totalitarismului comunist, dar ea nu e uniform repartizată: "Intelectualul devine o figură marginală, chiar grotescă atâta timp cât nu are în spatele său sprijinul celorlalte categorii sociale. (...) Dacă intelectualul rămâne țap ispășitor, acea figură ridicolă în spatele căreia alții pot să trăiască liniștiți într-o existență aproape larvară, fără nici un fel de responsabilități, nu se va produce niciodată dialogul constructiv dintre categoriile sociale care duc greul tranziției".

La rubrica "Pozitivul personajelor pozitive", Carol Sebestyen face o tipologie ironică a gazetarilor "de tip Emanuel Valeriu", cărora le identifică astfel genealogia interbelică, nu fără aluzii la originea comună evreiască: "În anii '40, ei, valerienii, misunau prin redacțiile bucureștene, ca băieți de mingi și lustragii ai micilor Hearst din Sărindar. Așa se fură meseria. (...) În zorii comunismului, ce mai, le era și mai ușor cu editorialele lui S. Brucan și A. Toma". Recomandarea autorului se vrea a fi o "invitație calmă": "Cu înțelegere, să le desprindem ghearele de grifoni îmbătrâniți de pe scaunele puterii, de care se agață cu disperare, în țipete răgușite de andropauzați. (...) Își exhibă gerontomaniile de gazetari-fosilă".

Cornel Ungureanu scrie laudativ despre romanul Corpuri de iluminat al lui Stelian Tănase (De-a hamsterii).

Același Cornel Ungureanu prefațează un text al lui Petru Dumitriu (Porc de Crăciun, miel de Paști), tradus din franceză de Andriana Fianu. Scriitorul din exil este prezentat ca pe un prozator controversat dar important și incomod.

Sub titlul *Un document: 3000 de zile în închisorile comuniste din România*, este publicat un fragment din memorialistica de închisoare a Lenei Constante, *Evadare tăcută*, apărută inițial la editura pariziană Découverte. Traducerea și prezentarea îi apartin Adrianei Babeti.

• În "România Mare" (nr 21), Ilie Purcaru adresează 5 întrebări pentru Domnul Paler, "pseudodisident și, de fapt, etern beneficiar al regimului comunist".

Florica Mitroi se referă la Al. Piru ca la un calomniator, "detractorul de la «Dimineața»", care semnează sub pseudonimul "Charmides" semnează articolul polemic Moș Beșleagă; format la școala lui Stelian Popescu, Pamfil Seicaru, Mircea Damian, Tudor Teodorescu Braniste, Eugen Barbu nu se teme de încrucisările de opinii, "spectacolul celor 1500 de publicații de după 1989 putând fi mirific": "Nu mă sperie nici invectivele, nici blasfemiile, nici aruncarea peste gard a insultelor. Cu o condiție: să fie scrie cu talent! Să lăsăm, deci, falsa pudoare! Ca unul care m-am hrănit cu epitetele și faimoasele invenții de limbă argheziene, suport orice în afară de prostia emițătorului, căruia îi lași un condei într-o mână moartă, sau te trezești cu un bâlbâit pe foaia imaculată, abia școlit, uluit cum de a reușit să învețe alfabetul". Barbu nu se sfiește să-i răspundă lui Al. Piru, cel care-l numise "pederast și hot de buzunare" în ziarul "Dimineața": "Merită, deci, să încrucișezi spada cu un derbedeu ajuns universitar ținând țucalul unui maestru? Cap de ceangău, minte de lemn. (...) Moș Beșleagă, beat de dimineață până seara (...) a schelălăit la toate casele, la toate ușile. Operă n-are; are numai o obrăznicie de lup încolțit. Sculerul matrițer a luat în cârca Istoria lui G. Călinescu în care a pompat câteva sute de pagini, umflând-o cu niște tâmpenii memorabile, după moartea maestrului. (...) Dacă te uiți la căpățâna acestui slugoi, cu profil de câine scăpat de ecarisaj, nu ai de ce să te mai miri. (...) Cum am lucruri mai bune de făcut, nu o să-mi pun mintea cu acest fitecine, care nu face cinste universitarilor adevărați. Într-o curte de gospodar, când îți intră un câine turbat pe poartă, îi dai stricnină sau chemi hingherii".

27 octombrie

• Nr. 43 din "Tineretul liber – Suplimentul literar și artistic" se deschide cu editorialul lui Nicolae Breban, *Literatura cu și fără galoane*: "Iubite (uneori, însă, de neînțeles!) cititorule, sper că ți-ai dat seama de capcana care se ascunde în titlul acestui articol. Ca să fiu mai explicit – e foarte clar pentru toți că literatura nu are nevoie de galoane. A râvni galoane înseamnă a-ți dori cu orice preț (...) recunoașterea ce îți este acordată prin plecăciunea oficialității. Ori dacă literatura primește acreditarea «factorilor de decizie», ea riscă să devină o bătrână doamnă uitată de măria sa publicul. (...) Deci cine are nevoie de galoane? Cred că, de fapt, scriitorul! Pentru că el, scriitorul, acest dulce și

instabil complice al nostru întru reverie, se află – cu o câtime din orgolioasa sa constiintă - «sub vremi». Cu alte cuvinte, el simte imperios dorinta de a fi recunoscut și se dedulcește la voluptățile (nu foarte inefabile!) proprii celebrității. (...) Până la un punct, aceste dospite frământări ale subiectivității la agresiune sunt de înțeles și de acceptat. (...) Dar dincolo de limitarea reprezentată de punctul amintit anterior, ce se întâmplă oare? Se întâmplă că unii scriitori abandonează literatura în favoarea galoanelor. Și în urma acestui fenomen se instaurează o situație ciudată (...) pentru unii din scriitorii în cauză: râvnita acreditare oficială se vede lipsită de «baza» pe care în mod normal o constituie opera. (...) Cam pe tot parcursul deceniului trecut, o revistă chiar de tristă amintire a demolat cu o consecvență paranoidă valoarea (incontestabilă!) a unora dintre scriitorii tineri care se impuneau pe atunci. Acțiunea de pură (!) și simplă delațiune a continuat și după decembrie '89 revista și-a schimbat titlul, dar echipa redacțională a cam rămas. Cum este posibil așa ceva? Cum este posibil ca un scriitor de indubitabil talent să se preteze la anume jocuri «politicești»?. Cum este posibil ca mulți cititori să confunde atractivitatea publicistică cu înjurătura suburbană? Sunt întrebări la care s-a mai răspuns, sunt întrebări la care se va mai răspunde încă. Oricum, este păcat să renunți la literatură pentru a obține galoane...".

□ Prozatorul Petru Cimpoiesu este intervievat de Sorin Preda (Sunt un singuratic): "-Ajută-mă să înțeleg: e vorba doar de o simplă reacție de lectură? Revolta ta e și teoretică?/ - Scriind ești obligat să optezi. Unii o fac instinctiv, alții cu metodă. E relativ ușor să respingi osteneala auctorială optzecistă. Mai greu e să pui ceva în loc... Romanul la care visez ar trebui să valorifice (la nivelul literaturii acestui secol) mitologia și chiar folclorul. Nu în ultim rând, mă gândesc ca el să aibă curajul de a valorifica schemele literaturii așa-zise de consum. Disprețul și superioritatea manifestate până acum față de cititorul simplu, fără mari pretenții, reprezintă un fenomen pe care nu-l înțeleg. E timpul ca romanul să redescopere: personajul, acțiunea palpitantă, mediile sociale diverse... Cam asta încerc să fac acum". Vine vorba și despre "o anumită tradiție dominatoare a Capitalei" - Sorin Preda: "Aici au loc cele mai influente dispute politico-literare; aici răsare soarele etc. Chestia asta cu soarele mă deranjează cel mai mult, e lucru știut, provincia a fost tot timpul mai productivă (literar vorbind) decât Bucureștiul. Să luăm un singur exemplu: generația '80. Prin diferite procedee (lista de nume ar fi unul din ele) s-a acreditat ideea că această generație ar fi eminamente bucureșteană. Faptul că grupul cel mai activ și mai sudat afectiv s-a constituit în jurul cenaclului bucureștean «Junimea» și al profesorului Crohmălniceanu, asta nu ne împiedică să cartografiem corect fenomenul, amintindu-i pe: Alexandru Vlad, Tudor Vlad, Ioan Groşan, tu, Viorel Marineasa, Dan Petrescu, Tudor Dumitru Savu, Doru Calmuski, Daniel Vighi sau mai puțin cunoscuții și debutanții editoriali: Andrei Grigor, Ion Mihai Cochinescu, Marian Ilea, Vasile Gogea.

Deci, la atare condiții se poate vorbi de provincialism? Aserțiunea conform căreia centrul inventează și marginile conservă se poate aplica prozatorilor optzecisti?": Petru Cimpoiesu: "În cazul de fată nu se potrivesc nici un fel de formule, cu atât mai putin delimitarea de care aminteai. Gheorghe Crăciun, desi trăiește la Brașov, e cel mai radical și mai textualist optzecist. Tudor Dumitru Savu nu are același program literar ca cei de la «Junimea». Figură aparte face și Alexandru Vlad. Şansa lor e că au apucat pe un drum propriu. Nesansa bucureștenilor e că au adoptat o formulă comună. Un exemplu ar fi Bedros Horasangian, care a preluat foarte multe locuri comune ale grupului". Si mai departe: "- Vezi, împărțirea asta între bucureșteni și restul mă face să tresar. Nu cumva faptul de a vorbi despre provincialism mai mult decât trebuie este o dovadă clară de provincialism?/ – Nici nu mi-am pus problema. De altfel, cred că această distincție e falsă. Îl poți considera pe Bacovia provincial?... Pariul scriitorului nu e cu contemporaneitatea, ci cu timpul./ – lartă-mi insistența, dar venirea din Bacău, după cum singur ai mărturisit, a fost pentru tine o sansă. Mergând mai departe, ce sansă oferă Bucureștiul?/ -În afara editurilor și a principalelor ziare și reviste, Bucureștiul oferă șansa de a-ți găsi un maestru, îți oferă șansa «Junimii»./ - Ti se pare abuzivă integrarea ta între optzeciști? Judecând după lipsa ta de menajamente, orice răspuns e posibil./ - În general sunt un singuratec. La asta se adaugă domeniul din care vin: ingineria. Sunt autodidact și prin asta încalc regula generației. Si totuși aparțin generației '80. Spiritul comun a funcționat foarte bine până ce scriitorii au reusit să se afirme individual. $(...)/-\hat{l}n$ cadrul generației au existat întradevăr scriitori de avangardă. Mircea Nedelciu.../ - Impresia mea e că asazisele înnoiri de după el sunt pastișe, procedee preluate mimetic. Nu-i mai putin adevărat că asa începi să scrii – imitând pe cineva. Să nu ne rușinăm.../ – Poti fi mai precis?/ - Mă gândesc la modele. Generația '80 și-a ales modelele nu din predecesorii imediați, ci din alte areale geografice sau din alte timpuri: Cehov, Babel, Salinger, scriitorii interbelici, Caragiale sau chiar Camil Petrescu. În orice caz, se observă o ruptură față de literatura lui Buzura sau Fănus Neagu. Era o literatură care nu ne plăcea, dar cred că nici nu puteam să o imităm".

30 octombrie

• "Cuvântul" (nr. 40) publică, în cadrul rubricii "Contacte", un interviu realizat de Radu Călin Cristea cu Alexandru Paleologu: "Domnul Iliescu a candidat la un post care nu există". "Ambasadorul golanilor" își reafirmă simpatiile regaliste, precizând însă că întoarcerea la monarhia constituțională ar urma să se producă abia după ce s-ar epuiza celelate soluții de guvernare a statului. Paleologu susține totodată că liderul FSN ar deține în mod ilegitim funcția de președinte: "În primul rând, foarte curând se va epuiza soluția domnului Ion Iliescu, cel cu 85% voturi pentru presedinție, adică pentru un

post care nu e prevăzut de Constituție! Chiar profit de moment ca să-mi exprim stupoarea că un întreg corp social și o mulțime de oameni ce fac politică, mulți dintre ei fiind juriști, încă nu s-au întrebat cum este posibil să apară o lege electorală înaintea Constituției? Trebuia convocată Constituanta după procedurile anterioare ale Constituției din '23. Trebuia elaborată o Constituție care să prevadă postul de președinte al Republicii pentru care, apoi, să candideze cineva. Domnul Iliescu a candidat la un post care nu există! Prin urmare, nu există problema dacă s-ar mai bucura azi de același număr de voturi, oricâte voturi ar avea, alegerea sa este de fapt nulă. Domnul Iliescu nu este nimic, juridic vorbind. România nu este o republică, deoarece Constituția nu o prevede".

Revista inaugurează în acest nr. rubrica "Best-seller", prin intermediul căreia va fi propus, săptămânal, "un top al celor mai bune cărți apărute în ultima vreme la noi", cu precizarea: Plecăm, pentru început, de la opținile redactorilor noștri, asteptând de aici înainte, propunerile cititorilor".

31 octombrie

• Tia Şerbănescu scrie, în "România liberă", o cronică elogioasă despre volumul de convorbiri purtate de Alexandru Paleologu, ambasador "pentru un anotimp" la Paris cu Marc Semo (de la ziarul "Libération") și Claire Tréan (de la "Le Monde"): Souvenirs merveilleux d'un ambassadeur des golans/ Amintirile extraordinare ale unui ambasador al golanilor. "«Împărat și proletar» în același timp, dar mai presus de toate intelectual de rasă, dl. Alexandru Paleologu are darul de a reprezenta prin propriul său destin, prin caracterul integru, de «necumpătat», ca și prin extraordinara expresivitate și logică a discursului său deopotrivă noblețea și tinerețea aceste țări al cărei scurt ambasador a fost. Democrat prin fire și prin caracter, domnul Al. Paleologu oferă prin aceste interviuri pariziene o imagine de mare altitudine a intelectualului român."

[OCTOMBRIE]

Apare revista "Litere" (magazin literar scos la Cartea Romaneasca; redactori: George Bălăiță, B. Elvin, Tania Radu). Articolul de fond (*Cititul si scrisul*) îi aparține lui Nicolae Manolescu. □ Din sumar: ■ o scrisoare din 1938 a lui Mircea Vulcănescu adresată lui Mircea Eliade; ■ Radu Cosaşu – *Note informative de lectură (citind pe stradă)*; ■ rubrica lui Ov. S. Crohmălniceanu, denumită "Amintiri deghizate"; ● G. Bălăiță – *Măsura râsului (confesiuni)*; ■ fragmente din romanul lui Radu Tudoran *Un port la răsărit* (apărut în 1941 și nereeditat până în 1990, în curs de apariție la Editura Eminescu), cu o mărturie a autorului privind destinul acestei cărți interzise în comunism și cu o postfață de V. Râpeanu; ■ fragmente din *Însinguratul* (romanul lui Ionesco), *Femeia în roșu* sau din *Corpuri de iluminat* (romanul lui Stelian Tănase); grupaje consacrate lui Milan Kundera, Andrei Platonov și John Le Carré;

versuri de Maria Banuş.

Rubrica de "Lecturi" alcătuită de Dan C. Mihăilescu propune scurte recenzii la: Emil Cioran – Pe culmile disperării, Noica – Jurnal Filosofic, V. Ierunca - Fenomenul Pitești și Paul Goma - Gherla, Culorile curcubeului, dar și la Rusoaica lui Gib Mihăescu (retipărită la Editura Echinox).

De interes, un interviu cu Mircea Dinescu, realizat de Tania Radu și publicat la rubrica "Dialog": Am sentimentul că, totuși, Ceaușescu ne-a lăsat moștenire, omul de tip nou - "Asta e drama noastră. Gândim numai în alb-negru, tocmai acum, când credeam că vom face o societate mai nuanțată. Trăim o etapă tulbure amestecată, în care e greu să discerni și e bine să nu ne grăbim să dăm verdicte. Deocamdată, vedem cu toții că inși care au făcut osânză pe post de comuniști, arată tot mai rotofei ca anticomuniști. Dacă mi-ar fi prezis cineva în decembrie că se va întâmpla așa, n-aș fi crezut. Reiese că unii dintre noi am fost cam naivi... Avem nevoie de sociologi care să studieze fenomenul românesc din ultimii 20 de ani, să-l studieze si astfel să-l putem depăși... Întunericul ăsta a fost pompat vreme de 40 de ani și intelectualii au dat la pompe din plin, că doar nu muncitorii au scris despre superioritatea sistemului socialist și a omului nou, ci filosofi, scriitori, gazetari. Am trăit într-o societate subterană, în care s-a mințit de sus și până jos și scriitorul român a mintit și el, cot la cot cu ceilalti. Chiar scriitori buni... Acum mă simt poet tinut în cușca prezidențială. Tot ce tânjesc e să fug undeva unde să nu fiu tras de șireturi și nici pupat cu tot dinadinsul și să pot să-mi continui opera. Da, opera". • În "Caiete critice", nr. 2/ 1990, la secțiunea "Cronici literare", Valeriu Cristea scrie despre Scriitori români de azi, volumul IV (1990) de Eugen Simion (Fețele statorniciei), Gabriel Dimisianu despre Trenul de noapte (1980) de Ioan Groșan (Vechi și nou la un prozator de azi), Ovid S. Crohmălniceanu despre Portocala de adio de Bedros Horasangian (Raliu pe drumurile neasfaltate ale vieții de fiecare zi), iar Eugen Simion despre Din secolul romantic (1989) de Mihai Zamfir (Stilistica diacronică).

La secțiunea "Dialog", se publică o convorbire a lui Eugen Ionescu cu Monica Lovinescu, datată Paris 1986, care gravitează în jurul volumului ionescian Nu (recent tradus în franceză), în care Monica Lovinescu îl vede prefigurat pe autorul teatrului absurd de mai târziu. Eugen Ionescu își reevaluează negările de atunci: "Era o revoltă împotriva culturii române, pentru că găseam o cultură în care nu te puteai valorifica, o cultură prea mică, ceea ce mă îndoiesc acuma, fiindcă erau scriitori de valoare", "nu era numai o critică a literaturii critice, nu era numai o critică a culturii românesti care nu izbutea să se dezbare de influențele străine și să-și găsească un spațiu propriu, nu era numai asta. Mai era și altceva, era critica culturii față de metafizică", iar Monica Lovinescu e de părere că "ar fi foarte salutară publicarea lui Nu acum pentru că ar reînvăța literatura română cu valoarea insolenței".

La secțiunea "Comentarii", Valeriu Cristea abordează poezia lui Daniel Turcea ("Neînserata iubire"). Apare a doua parte a studiului Dan Botta traducător al lui François Villon de Virgil Ierunca.

Se publică fragmentul de memorii Probleme de etică în închisoare de Bucur Stănescu.

Al. Piru semnează materialul G. Călinescu ieri și azi, unde aduce informatii despre doctoratul lui Călinescu.

Ioana Em. Petrescu propune studiul De la citat la grefa textuală.

La secțiunea "Convorbiri" se publică un dialog între Nicolae Breban și Eugen Simion. Romancierul acuză aici o "demisie a criticii" postbelice, atunci când "a servit interese de grup, de persoane, când fugeau - în străinătate sau în istoria literară, abandonându-ne, pe noi, bieții don-quijoți ai ideii de roman posibil românesc apt de o performanță realmente profesională, europeană". Scriitorul face confesiuni în privința originilor și a anilor de formare, a opțiunii spirituale (religia) și politice, despre "luptele literare" și "atacul" inițiat, în 1965, de grupul Cezar Baltag, Matei Călinescu, Grigore Hagiu, Nichita Stănescu și Nicolae Breban "la adresa unui grup ce era omnipotent în structurile Uniunii Scriitorilor, extrem de simpatizat de conducerea politică a statului (...) grupul condus de Eugen Barbu și Ion Lăncrănjan" - o luptă care "avea să dureze vreo trei ani, care avea să coalizeze întreaga «lume bună» a literelor și care avea să se termine prin victoria nu a noastră ci a spiritului de bună conviețuire și colegialitate, de respect al valorii în cadrul Uniunii, cu excluderea acestui grup din fruntea revistelor și a Consiliului de conducere al Uniunii, unde nu aveau să mai revie niciodată". Breban admite, aici, că a acceptat să devină membru supleant al CC pentru că i s-a promis "o reală neatârnare în ce privește treburile culturii și ale lumii noastre, o abținere a cenzurii în munca revistei «România literară» la care lucram începând din toamna lui '68" și vorbește în continuare despre protestul său împotriva "Tezelor din iulie", despre excluderea din Biroul Uniunii Scriitorilor, publicarea romanelor și receptarea lor etc. În privința rețetei de roman preferate, Breban crede "în continuare în romanul «clasic»", al cărui model îl vede în Muntele magic al lui Thomas Mann. În privința "evazionismului" de care se știe acuzat, alături de alți scriitori, Breban răspunde că "oricine și-a făcut bine, conștiincios munca în sfera valorii și a binelui social a luptat de facto contra dictaturii". Eugen Simion vorbește, în finalul convorbirii, despre existența unei "rezistențe prin cultură" în timpul regimului comunist.

La secțiunea "Ancheta", tema propusă, Rezistența literaturii, e jalonată de două întrebări: "1. Credeți că literatura română s-a predat dictaturii sau a reușit să i se opună? În ce fel anume? 2. Ce credeți că va supraviețui din literatura scrisă în ultimii 45 de ani?". Răspund: Marin Sorescu, Ștefan Aug. Doinaș, Bedros Horasangian, Monica Spiridon, Cristian Teodorescu, Marta Petreu, Mircea Cărtărescu. Marin Sorescu crede că literatura română "Nu s-a predat. Nici nu putea să se predea, în măsura în care a continuat să fie artă mare, adevărată", mijloacele rezistentei fiind diferite de la scriitor la scriitor: "Unii s-au folosit de parabolă, de ambiguitatea metaforei și a ironiei. Din această cauză, poezia a fost mereu în fruntea literaturii adevărate și implicit a rezistenței. (...) Mai greu a fost cu

proza, care și ea a reușit prin câțiva autori să-și găsească pavăza. Mă gândesc în primul rând la Marin Preda, unul din cei mai mari scriitori români, care a creat numai în timpul dictaturilor. La Petru Dumitriu, cel din Cronică de familie; la Breban, din unele romane". În privința "supraviețuirilor" din literatura postbelică, Sorescu e de părere că vor rezista îndeosebi piesele de teatru, "teatrul fiind modalitatea cea mai cenzurată pentru că întotdeauna regimurile totalitare s-au temut de forța cuvântului rostit pe scenă".

Doinas crede că, exceptând perioada 1945-1965, "literatura română nici nu s-a predat dictaturii, nici nu a reusit să i se opună: ea i s-a sustras pur și simplu", dar că s-au înregistrat "succese" "în răstimpul - incredibil de propice creației - dintre 1964-1974". O caracteristică a scriitorilor trăitori în comunism ar fi "pactizarea ideologică din viața de toate zilele, cu toate servituțile și grandorile ei" echilibrată "prin relativa fidelitate fată de arta lor proprie (...) Așa se explică faptul că, în rândurile scriitorilor buni, autorul – adeseori – s-a compromis, în timp ce opera lui a rămas – uneori – «curată» sau numai parțial «maculată»". În tabloul "evaziunii din ideologie", Doinaș consideră că au loc nume ca Marin Preda, Eugen Barbu, D.R. Popescu, Mircea Horia Simionescu, Augustin Buzura, Constantin Țoiu ș.a. ■ Bedros Horasangian e de părere că "literatura română nu s-a predat" pentru că "Lupta a fost amânată, ocolită, uneori ignorată, alteori cu duritate impusă. (...) A fost un război de uzură, îndelungat, de hărtuială. Dictatura a fost într-un fel subminată" și că atunci "când s-au opus de-a dreptul scriitorii n-au mai făcut literatură, ci disidență politică". ■ Monica Spiridon sesizează "două forme esențiale de rezistență: "împotrivirea directă" (de tipul Paul Goma, Dorin Tudoran, Mircea Dinescu, Dan Petrescu, Al. Călinescu, Luca Pițu, Liviu Antonesei, Mariana Marin, Liviu Ioan Stoiciu ş.a.) și "rezistența defensivă", preocupată de "recuperarea valorilor și etaloanelor literaturii noastre clasice" și de rezistența "în tranșee" sau "underground", pentru "menținerea racordului nostru, oricât de fragil, la circuitul de valori european". Literatura "rezistenței", consideră Monica Spiridon, "a inventat formule inedite, specifice, usor de recunoscut prin aceea că se bizuie în primul rând pe complicitatea cu celălalt. A luat naștere o producție literară mizând pe comunitatea subterană și supralicitând subtextual, rod al scrisului pieziș, întortocheat: altfel spus, o literatură cu fund dublu, sau cu «dedesubturi», pentru a cărei înțelegere era nevoie de un cod comun. (Complicitatea este un element indispensabil funcționării ironiei, aluziei sau spiritului ludic, o trambulină a proiecției parabolice și un sistem de referință al decriptării simbolice)". În privința literaturii care va "supraviețui" după 1989, Monica Spiridon consideră că "avem, pe de o parte producția «simptomatică» și funcțională la timpul potrivit, iar pe de alta, creația având valoare în absolut". ■ Cristian Teodorescu consideră că însăși existența cenzurii este un indice al faptului că literatura nu s-a predat în lupta cu regimul: "Se vorbește destul de insistent despre faptul că literatura apărută în această perioadă ar fi fost devitalizată de intervențiile cenzurii și de autocenzura pe care și-au aplicat-o autorii însisi. Nu cred că despre asta e vorba. Literatura a fost mai curând marginalizată prin politica tirajelor și a semiclandestinității în care s-a desfășurat viața literară la noi de mulți ani încoace. (...) Reeditările vor dovedi că literatura acestor ani n-a fost nici pe departe devitalizată, ci - pur și simplu n-a avut audiența pe care ar fi meritat-o".

Marta Petreu opinează că, în vreme ce unii literați au cedat, alții "au creat rezistența intelectuală la dictatură și comunism. Foarte mulți scriitori români, în loc să se conformeze imperativelor puterii, s-a supus doar imperativelor axiologiei morale și estetice". În privința literaturii supraviețuitoare, Marta Petreu consideră că "cel mai puțin atinse de timp vor fi cărțile de eseistică și critică literară", apoi poezia și că "cel mai greu se vor descurca (...) prozatorii și dramaturgii", fiindcă nimănui nu-i va mai păsa de "aluziile ce smulgeau aplauze defulatoare în sălile de teatru" sau de "zecile-sutele de romane privind obsedantele decenii socialiste". Cronică de familie de Petru Dumitriu, Moromeții și Viața ca o pradă de Marin Preda, Bunavestire de Nicolae Breban sau Iarna bărbatilor de Stefan Bănulescu sunt considerate scrieri care vor rezista în timp.

După o radiografie diacronică a relațiilor dintre putere și literatură în comunismul românesc, Mircea Cărtărescu susține că "întotdeauna, sub toate formele de guvernământ, literatura a avut un rol subversiv, de opoziție la putere. Acest rol îl va avea și în continuare, în măsura în care esența literaturii este libertatea de gândire și simțire, iar libertatea este opusul puterii"; astfel, "Toată literatura bună (și câteodată mare) care s-a făcut în România ultimilor patruzeci de ani este subversivă față de ideologia comunistă", "principala obsesie a scriitorului român, de treizeci de ani încoace", fiind "Să rămâi curat. Si spre lauda lor, foarte mulți au reușit acest lucru. Lor le datorăm onoarea, păstrată întotdeauna, în ciuda oricăror persecuții și suferințe, a scrisului românesc sub comunism". Romanul "obsedantului deceniu" echivalează pentru Cărtărescu cu o "degenerare" a literaturii după 1975, fiindcă "își bazează popularitatea pe dezvăluirile unor fapte cunoscute de toată lumea, dar despre care nu se putuse vorbi până atunci"; ca atare, el leagă "de apariția acestui gen de roman, de multe ori jurnalistic ori neglijent (dar care își are și el operele importante) primul semn limpede al deteriorării lumii literare românești de după '75, pentru că, formă literară hibridă și ambiguă din start, el permitea o concurență, și pentru public, dar și, surprinzător, pentru critică, a scriitorilor foarte buni cu cei foarte slabi. Se produce astfel acea «confuzie a valorilor» care a dominat deceniul nouă"; în acest context, scriitorii din generația 80 "au fost printre cei mai loviți", dar și-ar fi "păstrat până la capăt libertatea spirituală". Mai departe, Cărtărescu e de părere că "niciunde în estul Europei nu s-a scris atât de bine în condiții atât de grele", conchizând că "literatura română a rezistat eroic dictaturii comuniste, opunându-i scriitori de mare ținută morală și opere valoroase, care se vor dovedi o punte de continuitate rezistentă în timp". Printre ideile care "ne-au ajutat să supraviețuim", Cărtărescu enumeră: "caracterul independent și opus oricărei puteri politice al literaturii, primatul criteriului estetic în discutarea operei de artă, integritatea morală a scriitorului, obsesia capodoperei, atașamentul față de breaslă". 🗆 La sectiunea "Document" se publică *Marxism amuzant* de Paul Zarifopol.

La secțiunea "Lecturi", Laura Bisoc recenzează volumul Valul și stânca de Gabriel Chifu, Nicolae Baltă - romanul În iarbă cu fața la soare de Banu Rădulescu, iar Alexandru Şerban scrie despre Şerban Foarță.

La secțiunea "Literatură străină", apar eseul Tentativa onirică, după război de Dumitru Țepeneag, unde se arată că "Tentativa onirică românească are ambiția să-l împace pe Breton cu Valéry" și eseul Pynchon para-noicul de Mircea Cărtărescu, unde se arată că romanele "post-modernului" american "au ca bază ideologică două idei generale [...]. Una este în mod cert legea entropiei, cu aplicațiile ei la semiotică și teoria informației", iar a doua - "legea coincidențelor necesare" care "reprezintă un adevărat motor de generare a textului pynchonian".

În convorbirea cu Eugen Simion, James Newcomb, profesor asociat la Universitatea din Memphis (statul Tennessee, SUA), consideră că "cel puțin în Statele Unite", filmul "determină romanul modern" și crede "într-o literatură cu o largă audiență" fiindcă are convingerea "că literatura care a rezistat de-a lungul timpului a fost o literatură populară" și că "În fiecare epocă, cele mai bune minți creatoare se simt atrase de formele cu mare audiență la public". În legătură cu romanul contemporan nord-american, Newcomb e de părere că "Ceea ce se întâmplă în roman este o apărare a postmodernismului împotriva unor fenomene ca [televiziunea de tip] MTV" și că "Foarte mult din ceea ce s-a scris în America în ultimii doi-trei ani nu este ficțiune", ci "dramatizare a vieții autorului însuși" sau "roman à clé".

La secțiunea "Arte și spectacole", Ov.S. Crohmălniceanu și Alex. Leo Şerban dialoghează despre filmul La sud de sufletul meu de Frieder Schuller, despre poetul Paul Celan, iar Dinu Cernescu își expune concepția regizorală asupra piesei Regele Lear de Shakespeare.

La secțiunea "Editurile noastre", Dumitru Micu, directorul Editurii Minerva, este intervievat de Aurora Fabritius. Se discută despre continuarea "recuperării valorilor de bază ale culturii naționale" și reeditarea marilor clasici ("Specificul Editurii Minerva îl constituie edițiile științifice, critice, bineînțeles, numai că acestea redau cărțile de temelie ale culturii românești, dar nu aduc bani!"), despre "greutățile obiective" ale sistemului editorial după 1989: "spațiul tipografic, lipsa de hârtie, de mijloace tehnico-materiale" și despre prioritatea editării autorilor neagreați de regimul precedent și/ sau aflați dincolo de graniță: "în noul cadru istoric, editurilor nu le rămâne decât să profite la maximum, în măsura în care este și va deveni materialmente posibil, de libertate pentru a restitui națiunii, fără teamă și măsuri de precauție toate cărțile din trecut pe care și le dorește. Oricare ar fi fost, acum poate cincizeci de ani conduita politică a unui scriitor, ea nu poate fi invocată în favoarea sau în defavoarea editării sau reeditării".
La secțiunea "Agvaforte", Ov.S. C.[rohmălniceanu] critică săptămânalul "România Mare" și pe liderul acesteia Corneliu Vadim Tudor.
În *Limba română tradusă la radio și în presă*, N. Bârna comentează spețe de traduceri inadecvate din limba franceză întâlnite în media momentului, semnalând "pericolul unei noi perioade de imitație conștientă sau neselectivă", ca "«efect pervers» al ieșirii din închistare", și "proliferarea termenilor administrative conomici ținând de economia de piață".

• Nr. 3 al revistei "Interval" conține un dosar tematic despre credință și "restaurația omului". Eseul introductiv (Lumea pelerinului) este semnat de Aurelian Crăiutu.

În traducerea Taniei Anton, este reprodus un fragment (despre credința religioasă) din lucrarea Despre democrație în America de Alexis de Tocqueville.

Grupajul mai conține studii și eseuri pe teme spirituale de Alexandru Diaconescu (un text despre creștinismul autohton, Discurs retoric despre spiritul originar al românilor), Vlad Niculescu (Două modele: utopia și pleroma), Ovidiu Coșulețu (Cavalerii mesei sferice), Vasile Andru (Descrierea cifrată a Împărăției. Note despre Evanghelia după Toma, cu un fragment din Evanghelie... tradus de același V.A.), Ioan Pintea (Binecuvântarea smochinului); poeme de Nichita Danilov, Paul Grigore, Călin Vlasie, Radu Gyr, Claudiu Mitan.

La rubrica "Transcriei", Andrei Bodiu comentează elogios ("impresionantă (...) este forța discursului", "miza majoră (...) este realitatea", "un volum excepțional care certifică talentul deosebit") debutul editorial cu Xilofonul și alte poeme al colegei Simona Popescu (Bildungspoeme).

La rubrica "Pe curat", Caius Dobrescu scrie participativ despre volumul Fenomenul Pitești de Virgil Ierunca (Despre România torționară).

La "Cronica literară", cu supratitlul Monitor, Constantin Hârlav analizează volumul de eseuri Afinități efective de Şerban Foarță ("Afinități efective").

Revista conține și numeroase reproduceri (și, după caz, traduceri) din texte ale unor gânditori religioși: N. Steinhardt, Jean Lacroix, Kenneth Weaver, (Nikolai) Berdiaev, Paul Evdokimov, Dumitru Stăniloae, Unamuno, Teilhard de Chardin, Valery Larbaud, (Cinghiz) Aitmatoh, Ingmar Bergman.

Constantin Hârlav dialoghează cu părintele Constantin Galeriu ("Divinul nu este o achiziție evolutivă, inventată în istorie, el constituie fiinta umană, îi dă deodată temeiul și sensul existentei"), iar Marius Oprea îl intervievează – cu privire la reprimarea cultelor din perioada ceauşistă - pe universitarul american Earl A. Pope, autorul unor studii despre cultul protestant din România ("Păstorii lui Ceaușescu sau păstorii lui Dumnezeu?").

Pe antepenultima pagină, la rubrica "Sinapse". Alexandru Mușina semnează un eseu intitulat Ce bine! Nu tu vină, nu tu rușine", în care face o radiografie critică a mentalității românești postcomuniste pornind de la distinctia antropologilor E.R. Dodds și Ruth Benedict între "culturi ale vinei" și "culturi ale rușinii": "Să ne întoarcem la izvoarele răului: la comunism, la ideologia comunistă în sine. Unde se încadrează «societatea comunistă», într-o cultură a rusinii, sau într-una a vinei? Aici începe monstruozitatea: societatea comunistă este o societate care refuză (sau «eludează») și cultura vinei, și pe aceea a rușinii. De o cultură a rușinii nu poate fi vorba, pentru că – nu-i așa? – comunismul refuză «izolarea», autarhia, el e internațional, el îi adună pe toți oamenii într-o unică și imensă comunitate (în cadrul căreia circulația informației este însă strict controlată). (...) Nici despre o cultură a vinei nu poate fi vorba, pentru că instanța reglatoare (adică divinitatea) e negată din start (comunismul trebuind să fie ateu). Mai grav, una dintre piesele «mecanismului» a fost ridicată la rangul de instanță supremă, înlocuind divinitatea. (...) În comunism, una dintre componentele mecanismului (proletariatul, partidul, liderul comunist) devine și instanță «exterioară», regulatoare a mecanismului, «controlând» celelalte componente, dar nefiind «controlată» de ele. Pură nebunie, căci numai în nevroză poți fi concomitent - și «înăuntru» și «în afară». De aceea în comunism s-au remarcat nevroticii, ca în nici un alt tip de societate. (...) Voi încerca doar să sugerez care ar fi căile de a ne vindeca acum, când știu cât suntem de bolnavi (...): reîntărirea credinței, dar nu «de la centru», ci de la «bază», nu prin spectacole televizate, ci prin redeschiderea cursurilor de educație religioasă pentru copii și tineri la biserici, prin cultivarea respectului față de cei realmente credincioși (fără credință, fără să știi că există o forță dincolo de oameni care pedepsește răul mai devreme sau mai târziu, calea mârșăviei, a bestialității rămâne larg deschisă); 2) stimularea circulației informației, a «transparenței» dacă vreți (epoca informatională ne conduce spre «sat mondial», ceea ce face posibilă revenirea în forță a culturii rușinii); 3) refacerea, prin maximum de descentralizare posibilă, a comunităților de tot felul, comunități care au un rol esențial în echilibrul social, în stabilitatea unei societăți («centralismul» pe care mulți – și nu doar comuniștii - îl credeau a avea un rol decisiv în echilibrul social s-a dovedit destabilizator pe termen mediu sau lung); 4) investiții masive (chiar «excesive») în învățământ și cultură, pentru că altfel, chiar bine «orientat» de educația religioasă și/sau din familie, un tânăr nu va stăpâni cum trebuie «codul» (...) cultural tot mai complicat al unei societăți postindustriale și va rămâne (vomm rămâne toți, țara întreagă), la periferia lumii de mâine, a viitorului «sat mondial», va rămâne (vom rămâne) un cetățean (o țară) de mâna a doua; în plus, cultura ne face cu adevărat sensibili la celălalt, fie că e vorba de «cel de lângă noi», fie că e vorba de «Cel din Ceruri»./ Poate că am fost prea «academic» pentru vremurile pe care le trăim (...). Ar fi trebuit să scriu, poate, despre miniciunile politicienilor, despre minciună, violență și indiferență, despre crimele nepedepsite, despre nedreptăți... Dar, după 45 de ani de «suspendare», de distrugere a minimelor forme de auto-reglare socioculturală, în care toți au fost învățați să nu aibă rușine și nici să nu se teamă de Dumnezeu, ce să le mai ceri bieților oameni, de la întâiul om piolitic al țării la ultimul miner? Toți au acționat, conștient sau nu, sub aceeași deviză: «Ce bine! Nu tu vină, nu tu rușine!» Așa încât...". □ Pe ultima pagină, la "Revista presei", sub semnătura Yin și Yang, sunt semnalate favorabil noua serie a revistei "Echinox" (numărul tematic despre textualism) și proaspăt-apăruta ei "concurență" clujeană "Apostrof". Sunt, de asemenea, semnalate analizele politice din "România literară" - "deosebit de interesante" - ale lui Nicolae Manolescu, al cărui "efort" e "cu atât mai demn de apreciat cu cât își păstrează și cronica literară săptămânală". În legătură cu poezia publicată în revista "Contrapunct" (sunt semnalate, în nr. 38, grupajele publicate de Fevronia Novac, Nicolae Prelipceanu și Alexandru Pleșcan), judecățile sunt mai severe: "Trebuie spus că nu de puține ori au apărut în «Contrapunct» versuri, eufemistic zis, mediocre. Te întrebi cum e posibil să se întâmple așa când numai citind colectivul de redacție găsim nume de poeți foarte buni".

□ Revista afișează o formulă redacțională ușor modificată față de cea inițială: redactor-sef - Alexandru Musina; redactor-sef adjunct - Gheorghe Crăciun; Carmen Andrei (secretar general de redactie); Andrei Bodiu, Ovidiu Cosuletu, Caius Dobrescu, Constantin Hârlav, Ovidiu Moceanu, marius Oprea, Erich Wagner (redactori); prezentare grafică de Ovidiu Coșulețu.

- În nr. 10 din "Steaua", Ovidiu Pecican publică articolul Supraviețuire prin cultură, în care, invocându-i pe Petru Dumitriu, Herta Müller și Paul Celan, afirmă că a sosit timpul pentru recuperarea diasporei. "Literatura ce vine se întemeiază, însă, și altfel. Ea tinde să cunoască, deopotrivă, resurecție calitativă, prin accesul la teme și motive până mai ieri prohibite (cum erau oniricul, suprarealismul și altele), lărgindu-și dintr-odată spectrul cuprinderii, inhibat, până mai ieri, de parti-pris-urile limitative ale cenzurii oficiale și interioare. Vom avea, cine știe, o literatură de inspirație religioasă, pe măsura tradiției. Actualitatea nu va mai poposi definitiv în «obsedantul deceniu» ci, cu siguranță, va recupera și ultimii ani în imagini mai apropiate de adevărul istoric decât se putea regăsi în romanele «epocii». În fine, fantezia creatorului literar se va putea dezlănțui în experimente fertile, capabile să exploreze drumurile prozei și poeziei noastre viitoare. În acest fel, particularitățile clipei istorice pe care o trăim ne fac să credem că, o dată în plus, literatura română se afirmă ca șansa noastră de a nega Moartea în toate avatarurile ei: de la paralizie a spiritului la înghetarea socială." □ De remarcat și – sub semnătura lui Mircea Popa - un "portret regăsit" al lui Ștefan Baciu, "adolescentul de la Brașov", apoi "exilatul de la Honolulu", alături de un mini-interviu luat autorului de Gabriel Stănescu (Visul meu este de a publica în România opera mea poetică).
- Nr. 7 din "Euphorion" debutează cu articolul *Complexul imaginar* de Radu Țurcanu, unde se face o teorie a funcțiilor imaginare și a mesajului: "Mesajul e în mediu. Chiar și puterea, obsesia noastră de toate zilele, supraviețuiește prin imagini și devine ridicolă când nu-și poate traduce pentru sine propria creație.

Există o față ascunsă a complexului imaginar, unul divin de altfel. Mediul unor limbaje ce se desteaptă".

La rubrica "Text din exil", I. Negoitescu scrie despre Criticul și eseistul Radu Enescu.

Maria-Cornelia Oros semnează cronica-eseu A.E. Baconsky. Biserica neagră sau Puterea sacralizată.

Se publică poeme de Liviu Ioan Stoiciu si două texte cenzurate din volumul de debut al lui Cristian Popescu, Despre tata și noi și Dana Popescu, ambele în prezentarea lui Cristian Moraru.

La rubrica "Developări în perspectivă", Dumitru Chioaru tratează despre opera poetică a lui Mircea Cărtărescu.

□ Radu Turcanu e prezent cu fragmentul Poeticul ca decor pentru origini, din volumul Logica poeziei.

Apare un fragment din romanul Arta refugii de Paul Goma.

Simona Popescu publică eseul Teoria avangardei, despre avangarda românească și vocatia ei teoretică.

— Iustin Panta e prezent cu rubrica "", orion", unde propune definitii poetice conceptelor de "cuvânt", "ironie", "esență", "bufoneria" și alte notații.

Florin Berindeanu scrie despre volumul Malul albastru de Gellu Naum (Poetul în iarnă).

Se publică poeme de Ruxandra Cesereanu, iar la secțiunea "Pagini germane", alături de poeme de Werner Söllner, sunt reproduse răspunsuri la întrebarea "Ce așteptați de la Germania, ce urați țării unificate?", aparținând unor scriitori din Elveția, Austria, Germania și apărute în ziarul "Die Zeit", selecția și traducerea pentru "Euphorion" fiind realizate de Beatrice Ungar.

— Pe ultimele două pagini se publică o primă parte din capitolul Imaginea lui Platon de-a lungul istoriei, din Paideia de Werner Jaeger (traducere și notă introductivă de Gh. Ceaușescu și Cristian Moraru).

• "Echinox" (nr. 10) se deschide cu textul lui Cornel Vâlcu, In memoriam Ioana Em. Petrescu. De altfel, numărul conține și alte articole, interviuri, dezbateri ori texte comemorative. Dispariția neașteptată a Ioanei Em. Petrescu face ca punerea în pagină a acestor texte să fie oarecum deficitară. Despre personalitatea profesoarei scriu Antoanela Pogăcean (Redescoperirea începuturilor), Sanda Cordoș (Căutând sensul lumii), Carmen Negulici (Noua epistemă). Evocarea continuă cu dialogul intitulat Fotografie de grup cu doamna, dialog consemnat de Ariadna Ispravnicu, ulterior amplificat și devenit carte, la care participă: Ioana Bot, Sanda Cordos, Cornel Vâlcu, Călin Teutişan, Andor Horváth. Redăm din intervenții: "...făcea trimiteri cât se poate de documentate la fizică, la psihologie, la filosofie mai cu seamă, pentru că avea o pregătire filosofică fără niciun fel de fisură, la muzică, la artă în general, le făcea pentru a reconstitui spiritul culturii, epistema culturii" (Sanda Cordos); "Aproape în fiecare oră aveam sentimentul că, efectiv, ne deschide mintea. Pentru mine a fost singurul dascăl cu care am avut senzația asta" (Adriana (!?) Ispravnicu); "...era evident pentru noi toți că interpretările pe care Doamna le propunea, teoretizările sale pornind de la câteva fise de lectură și de la niște însemnări răzlețe, care din păcate, n-au mai ajuns să fie transcrise într-un text întreg, cu toate acestea, deci reprezintă un capitol cu totul nou și extraordinar de interesant în poetica actuală" (Ioana Bot, pe vrema când era cucerită de însemnări răzlețe).

Proza numărului este asigurată de ieșanul Dan Petrescu (Senzaționala relatare a sorei sinucigașe Gianina despre care s-a scris la ziar) și clujanul Adrian Suciu, cu Domnia apei.

- În "Viața Românească" (nr. 10), sub titlul La Aiud, cu Ion Petrovici într-o "cameră", sunt publicate câteva pagini memorialistice aparținându-i lui Gabriel Tepelea.

  De asemenea, începând din acest număr, apar în revistă fragmente din Jurnalul de exil al lui Virgil Ierunca.

  Se publică, tot aici, sub titlul Un profesor de învățământ secundar numit Emil Cioran (în traducerea Mădălinei Nicolau), niște însemnări ale lui Ștefan Baciu datate "Honolulu, Hawai, martie 1989". □ Gh. Grigurcu comentează elogios o ediție selectivă din poezia lui Nichifor Crainic (Poezii alese, 1914-1944, două volume) - Un poet "stihial": Nichifor Crainic.

  Monica Lovinescu pledează pentru angajarea intelectualului român în politică: "Cine, printre intelectuali români, nu se miră, nu se plânge că din Decembrie încoace n-a mai putut citi aproape nici o carte? Si nu era normal să se întâmple așa când, deodată, în Decembrie, realitatea a devenit fabuloasă, sfidând orice ficțiune și, în plus, transmisă în direct pe ecranele televiziunii, mediatizată, sorbind parcă prin hipnoză toate posibilitățile imaginarului? Nu era normal, când brusc spațiul nostru imobilizat în utopie și în caricaturile ei, se vedea invadat de istorie? Primului vârtei i-a urmat apoi faza îndelungată - din care n-am ieșit cu totul - a încifrării, a întunecării prin minciuni și enigme succesive. De rezolvarea acestui rebus depinzând însăși reinstalarea noastră, într-o normalitate de care ne-am dezobișnuit de aproape o jumătate de secol. Această a doua fază, în care ni se fură ce părea că dobândiserăm deodată, ca prin miracol, nu e mai puțin preocupantă decât prima, angajându-ne, în plus, răspunderea directă. Dacă o bună parte din intelectualitatea română a ieșit din Bibliotecă pentru a se instala în Cetate, nu înseamnă, credem noi, în nici un fel o trădare. Biblioteca știe să aștepte, nu e grăbită ca Istoria, însăși menirea ei pare a fi sfidarea timpului, fiecare are senzația că pe porțile ei larg deschise, va putea să intre din nou, mai precis imediat ce vârtejul se va potoli, și între realitate și ficțiune limitele răbdătoare limite - vor găsi răgazul să se reinstaleze".

  Cezar Baltag semnează articolul Tăcerile lui Eliade.
- "Tomis" (nr. 10) publică noi fragmente din Amintirile despre literatura de azi ale lui Alex. Ștefănescu.

  La rubrica permanentă "Acul de busolă" se revine la Adrian Păunescu și la dubla sa trădare, Nicolae Motoc remarcând că poetul "se situează, cu egală dezinvoltură, când de partea țării contra regimului, când de partea regimului contra țării", făcând, în final, după opinia lui I. Negoițescu "jocul unei caste iresponsabile". "Toată maculatura lui patrioticopolitică conchide publicistul se însumează unui gen similar pornografiei". Într-o altă tabletă, același Nicolae Motoc constată că Doina Cornea cumulează două atitudini opuse: "intransigență și mărinimie", comparând-o pe disidentă

cu sfântul erou Ioan Botezătorul, "cel care a pierdut totul, până și viața, dar nu s-a abătut de la adevăr". Necruțătoare cu "ezitările sau erorile" guvernului Roman sau ale instituției prezidențiale, ea ar putea să le "ierte", dacă cei în cauză ar avea putere asumării lor. Recunoscând că ar fi fost incapabilă să incite la uciderea lui Ceaușescu și intervenind energic în "salvarea" Securității din Cluj, în 22 decembrie, Doinea Cornea are momente când nu-și poate doza necruțarea și mărinimia. "Altfel nu înțeleg de ce l-ar certa așa de aspru pe un scriitor ca Augustin Buzura, care ar da dovadă de bâlbâială morală și cade în pericolul morții spirituale alipindu-se puterii și l-ar ierta așa de ușor pe Eugen Barbu numai pentru că a scris Groapa și Principele, o carte, după opinia Doinei Cornea formulată în «Convorbiri literare și criticeț, extraordinară?".

- Nr. 10 al revistei "Ateneu", nr. omagial Vasile Alecsandri, se deschide cu un editorial semnat de Al. Zub, Europa lui Alecsandri: "A reaminti (...) acum, la un secol de la moartea poetului, gestul său exemplar pentru relația noastră cu lumea din afară este a evoca tăria lui de spirit, lipsa de «complexe» în raport cu Occidentul, încrederea neslăbită în reușita noastră colectivă". □ Din sumar: Grigore Ilisei, Raiul Mirceștilor; Ioan Dănilă, Acel rege al poeziei...; Al. Piru, Viața lui Vasile Alecsandri; Florin Faifer, Țara surâsului; Nicolae Mecu, Călătoria, patria și suvenirul; Daniel Dimitriu, O poetică a circumstanțialului; Dan Mănucă, Când realul cucerește imaginarul; Al. Săndulescu, V. Alecsandri, un erou de roman; Maria Platon, O ipostază semnificativă a relației scriitor-actualitate; Mircea Anghelescu, Temeiul lingvistic al comicului; Viorel Cosma, Locul muzicii în inima poetului; Ion Nuță, Gramatica lui Alecsandri; Ștefan Oprea, Alecsandri pe ecran; Elvira Sorohan, Alecsandri și comedia; Const. Paiu, Trei ipostaze post-clasice ale "Coanei Chirița" ș.a.
- Marian Chelu și Traian Ștef consemnează în "Familia" (nr. 10) opinii privind Complexele literaturii române, formulate în cadrul simpozionului cu același titlu, desfășurat cu ocazia aniversării a 125 de ani de la înființarea revistei orădene. Ion Simut numește, pentru început, complexul culpabilizării, care îi face pe unii scriitori "să fie foarte violenți în angajarea politică, iar pe alții foarte reticienți", dar și pe cel al nevoii de "autentificare" occidentală "pentru a putea fi numit european".

  Considerând că toate complexele sunt "sterilizante și deformatoare", Alex. Ștefănescu observă cum vinovații se transformă în agresori precum vechii susținători ai ceaușismuluui de la "România Mare", care lovesc în adevărații opozanți ai regimului.

  Radu Călin Cristea este de părere că nu romanul scris după rețetă realist-socialistă va fi atacabil, ci "instanța care a mușcat și profitat de acest fals și care este critica literară". Tot el identifică și un complex al scriitorului care se teme de jurnalistică, "socotind-o oarecum peiorativă și empirică".

  Apare, în seria "recuperărilor" propuse de "Familia", actul final al piesei Brutus și frații săi de Stefan Aug. Doinas, scrisă la Hălmăgiu, în "exilul meu profesoral, în 1953",

mărturisește autorul. "Eram, pe vremea aceea, încă sub impresia evenimentelor politice tragice din anii precedenti, iar problemele regalității, republicii, democrației, dictaturii populare mă frământau într-o măsură cu totul neobișnuită. Textul este rezultatul acestei dispute interioare".

Este publicat un interviu cu Stefan Baciu, realizat de Constantin Eretescu la Honolulu, în 1989, înainte de evenimentele din Decembrie. Cu puține posibilități de a intra în posesia volumelor românești de poezie, S.B. mărturisește că apreciază, dintre autorii pe care a reușit să-i citească, pe Leonid Dimov, Emil Brumaru, Nichita Stănescu, Viola Vancea, iar pe Marin Sorescu îl găsește "interesant", "dar nu atât de important pe cât se pretinde că este". În ceea ce privește fenomenul exilului, deși "tragic", Ștefan Baciu este fericit că a putut să trăiască liber, "necenzurat de nimeni", chiar dacă asta a presupus dezrădăcinarea: "În fond, cineva care trăiește în România și nu poate să iasă nici măcar o săptămână, este mult mai exilat decât noi, exilații din exil, pentru că țara liberă a poeziei o ducem cu toții în noi oriunde am fi, oriunde ne-am găsi". • Intervievat de revista "Arges" (nr. 10) cu ocazia primirii în Academia Ro-

mână ca membru corespondent, Augustin Buzura afirmă că nu a crezut niciodată în comunism şi nici nu l-a interesat să creeze un personaj de tip Ceauşescu, sistemul însă i s-a părut interesant de exploatat literar şi "ce m-am străduit este să demonstrez toate fețele acestui sistem".

[OCTOMBRIE-NOIEMBRIE-DECEMBRIE]

• Nr. 5-6-7 (octombrie-noiembrie-decembrie 1990) din "Apostrof" este dedicat psihanalizei, sub genericul Freud înainte și după Freud. Ion Vartic întocmește și comentează o mică antologie la temă, Doru Ogodescu participă cu un studiu intitulat Amurgul psihanalizei, Ion Vianu răspunde întrebărilor lui Ovidiu Pecican (Psihanaliza este o scoală de gândire liberă). În aceeași ordine de idei se înscrie o anchetă a revistei, interesată de caracteristicile lui "homo psihanaliticus" de la Freud încoace, de conceptele psihanalitice care au schimbat mentalitatea europeană, despre existența unui "rău ascuns" în psihanaliză și despre posibilitatea unei "metafizici" a psihanalizei. Răspund: Ion Vianu, Mircea Lăzărescu, Vasile Dem. Zamfirescu, Alecsandru Virgiliu Stancu. Vasile Dem. Zamfirescu este și autorul "fragmentelor de jurnal" reunite sub titlul *Psihanaliza în Franta*, unde relatează experientele sale la diferite seminarii și comunicări pe teritoriu francez, încheind cu câteva reflecții despre relația lui Jacques Lacan cu moștenirea freudiană.

Rubrica "Estuar" provocările psihanalizei contemporane este propus și dosarul dedicat lui Franz Kafka, realizat de Ion Vartic: sunt reproduse o scrisoare a lui Kafka de la sanatoriul Kierling (traducere de Anca Măniuțiu), un fragment din romanul Spre linia întâi de Jean Guerreschi și eseul epic Privire asupra lui Kafka de Philip Roth. Ovidiu Pecican semnează ficțiunea Periferia Imperiului, iar Ion

Vartic este prezent cu eseul Regula hazardului: un epilog neprevăzut, unde Franz Kafka este calificat drept "cel mai enigmatic scriitor al secolului nostru": "El are sensibilitatea ulcerată și acuitatea unui real caz psihanalitic".

□ Marta Petreu discută în aceeași cheie psihanalitică despre Complexul lui Prometeu la Elias Canetti, G. Călinescu și Mircea Eliade.

În Dorinta, suspiciunea și sensul, Virgil Leon tratează aspecte ale hermeneuticii filosofice ca posibil "interlocutor" al psihanalizei.

Ioan I. Ică este autorul eseului Psihanaliza societății totalitare.

Sunt traduse Discursul ținut la Frankfurt de Sigmund Freud cu ocazia primirii Premiului "Goethe" și Introversiune și extraversiune de Carl Gustav Jung, precum și O psihanaliză a politicului discuție între Philip Roth și Milan Kundera (traducere de Mircea Țicudean). Poeme de Andrei Tarkovski și un fragment din Tropicul cancerului de Henry Miller completează acest grupaj psihanalitic.

La rubrica "Colonia penitenciară", continuă interviul cu Eusebiu Cutcan, publicarea unor poeme de Radu Gyr și proză de Paul Goma.

"Patru poeme inedite" și un interviu luat de Ovidiu Pecican poetului Ștefan Baciu, aflat în Honolulu, inițiază "un dialog la distanță despre poezia în libertate".

I. Negoițescu semnează articolul Semnele poeziei lui Stefan Aug. Doinas, iar Ion Ianoși scrie despre Thomas Mann (Fetele medaliei), abordând, în consonanță cu profilul numărului, o perspectivă psihanalitică.

NOIEMBRIE

1 noiembrie

• Val Condurache semnează, în nr. 44 al "României literare", un articol de opinie despre disidență, "compromis" și valoare literară (O întâmplare banală): "Nu vreau să idealizez pe nimeni. Cine-a avut talent înainte are talent și acum. Disidența nu a făcut pe nimeni scriitor. Din păcate, nu numai «România Mare» și «Azi» au dus de râpă prestigiul și așa precar al scriitorilor. Grigurcu se apucă să facă proces de intentie întregii bresle. Compromisurile i se par catastrofale. Ele sunt mai degrabă deplorabile. Fiecare dintre noi are săși facă procese de conștiință. Unii și le-au făcut încă din timpul dictaturii. Atunci nu existau decât două soluții cu adevărat oneste: a face disidență declarată, ori greva scrisului. (...) Toți cei care au publicat în perioada de tristă amintire au făcut, cu sau fără voia lor, jocul puterii. Au apărut, însă, acum, dintre cei care au publicat și atunci, câteva surprinzătoare instanțe morale. Acești judecători necruțători ai trecutului nu se judecă pe ei înșiși, nu-i judecă nici pe aceia care s-au pus în slujba puterii. Ținta lor este alta: adevărații vinovați sunt cei care au încercat să apere autonomia esteticului. (...)/ Sunt de acord: soluția optimă (...) ar fi fost tăcerea, dacă nu disidența. Dar cei care-i judecă astăzi pe apărătorii de ieri ai autonomiei esteticului scrisu și ei atunci. Cu unul dintre ei am discutat cu câțiva ani în urmă și-am încercat să-i demonstrez că a-i lăuda pe colaboratorii puterii, fie și pentru opere care vor rămâne, este un act imoral. Nu a fost de acord cu mine. Aducea, la rândul lui, argumentul valorii. Ei bine, astăzi, prietenul meu de altădată vine cu argumentul moral, acuză pe cei care, ieri, erau morali la adăpostul judecății de valoare. Când o să ajungem să ne înțelegem?".

- Ion Vlad publică în "Tribuna" (nr. 44) un eseu despre *Don Quijote*, *În căutarea cărții absolute*. □ Sub titlul *Totul depinde numai de voi*, apare un interviu luat de Ion Muşlea lui André Fontaine, directorul gazetei "Le Monde". □ Diana Adamek recenzează volumul lui Mihai Zamfir *Din secolul romantic* (Editura Cartea românească, 1989).
- Alex. Ștefănescu abordează în "Flacăra" (nr. 44) chestiunea precarității literaturii românești de sertar din timpul comunismului (Sertarul gol): "Diferiți cititori se arată dezamăgiți de faptul că întârzie să apară acele cărți despre care toată lumea credea că au fost scrise pe ascuns în timpul dictaturii. (...) În afară de ceea ce au publicat, scriitorii noștri n-au mai scris nimic înainte de 22 Decembrie 1989?/ În ceea ce mă privește, cred că n-au mai scris nimic. Chiar dacă se va dovedi că există câteva excepții, ele nu vor modifica în esență această realitate. (...) Care este explicația?/ În primul rând, trebuie să avem în vedere faptul că scriitorii scriu pentru public, și nu pentru ei înșiși. (...)/ Așa stând lucrurile, scriitorii ar fi putut scrie pentru sertar numai în condițiile în care ar fi prevăzut că regimul comunist nu va mai dura mult. (...) Toată lumea era convinsă că sistemul comunist va durta o veșnicie (...). Şi aceasta nu pentru că ar fi fost considerat sănătos și trainic, ci pentru că i se atribuise persistența unei boli incurabile. Cancerul se vindecă vreodată? (...)/ Un alt motiv de descurajare îl constituie probabilitatea destul de mare a descoperirii manuscrisului de către securitate (...). Trebuia să ai curajul unui erou - să fii Mircea Dinescu, Ana Blandiana, Octavian Paler, Dan petrescu sau Florin Iaru - ca să rezisti la o permanentă amenintare. (...) Si nu avem dreptul să le cerem scriitorilor să fie altfel decât majoritatea dintre noi./ Drept urmare, cei mai mulți dintre scriitori se resemnau să scrie ceea ce se putea publica. (...)/ Permanenta strădanie de a scrie în cărțile lor adevărul fără a intra totuși în conflict cu oficialitatea, ca și complicatele conflicte cu cenzura i-au istovit dea lungul anilor pe scriitori. O cantitate imensă de energie s-a risipit în cursul acestor lupte absurde. (...) În orice caz, stimați cititori, dacă iubiți cu adevărat literatura română, nu-i mai întrebati ironic pe scriitori de ce au sertarul gol. Identificaț-i mai bine pe foștii (și în multe cazuri actualii) activiști și securiști din cultură și adresați-le lor întrebarea".
- Apare, după 18 ani de la data înregistrării, un interviu cu poeta Ileana Mălăncioiu, realizat de Tia Şerbănescu pentru "România liberă", dar respins de cenzură: *Poeții foarte buni nu îmbătrânesc*.

2 noiembrie

- Dan Deşliu publică în revista "22" (nr. 41) articolul Recviem pentru o nuntă: "În seara de 22 octombrie, fix zece luni de la Revoluție (...), Televiziunea română ne-a oferit un adevărat regal, un spectacol de neuitat. Vreau să zic că-ti era și greată să te uiți!/ Precum se știe, e vorba de reabilitarea serviciului S.S. - securitatea sefului - instituție faimoasă nu de azi, de ieri, ale cărei merite ascunse au fost, în sfârșit, scoase la lumina reflectoarelor. Un fotoliu de orchestră în acest «show» i s-a rezervat nu mai puțin faimosului poet cenzurat, Adrian Păunescu. Aferim - ca să zicem asa! Păi, în afară (sau în dependență) de Eugen Barbu, C.V. Tudor și Eugen Florescu, cine ar fi fost mai în temă? (...)/ Dar, mai știi, securiștii, apărați cu fervoare de Păunescu, n-or fi fost comuniști, nici măcar ceaușiști. Acum, la această nuntă și târzie și pretimpurie a veșnicului rezistent cu instituția care i-a terorizat copilăria și adolescența, care i-a schingiuit - fără voie, desigur, printele, revăzându-l în postura de apărător al agresorilor - l-as întreba, nu pe poetul debordând de simțire patriotică – cum vine asta? L-aș întreba, mai degrabă, pe răposatul Constantin Păunescu. Din păcate, nu mai am cum. Restul e tăcere".
- Elena Ștefoi semnează "Contrapunct" (nr. 44) un articol critic la adresa "scriitorilor inventați", i.e. dependenți de resursele statului și beneficiari ai unui statut privilegiat pe care se tem că-l vor pierde în noile condiții -(In)dependența războinică: "Printre stafiile care tot bântuie prin Europa (...) scriitorul român cu «patalamaua» obținută contra unui preț pe care nu doar el îl cunoaște, e ușor de descris și greu de trecut cu vederea: anxios până la fortarea limitelor clinice, el acuză «de-o vreme-ncoace» (prefăcându-se că atacă... autoritatea) o permanentă amenintare la adresa intereselor sale (vitale, adică... de ordin material)".

  Ioan Mihai Cochinescu scrie un articol de atitudine despre colaboratorii revistei "România Mare" (Cine ține stindardul "României Mari"?), cu trimiteri acide la calomniile proferate de aceștia (și în particular de către D.I. Mirescu) la adresa lui N. Manolescu, Z. Ornea, Mircea Dinescu ș.a.

  Apare prima parte a unui lung interviu acordat lui Andrei Oișteanu de Sorin Alexandrescu, profesor la Universitatea din Amsterdam (Un ambasador neoficial al României în Olanda). S.A.: "Cred că intelectualitatea română, încă din secolul al XIX-lea – de la 1840 și sigur din epoca Junimii – sa definit ca o elită în raport cu un popor înapoiat, lipsit de cultură etc. Rezultatul a fost că timp de un secol poporul și intelectualitatea s-au ignorat și s-au dispretuit reciproc (cu excepțiile de rigoare). Minerii au venit acum în București și i-au bătut pe intelectuali și studenți; fără îndoială că erau manipulați de securitate, dar ei se pot întreba unde au fost intelectualii în 1977 și 1981, când minerii s-au ridicat în Valea Jiului și în Valea Motrului? Unde au fost intelectualii în noiembrie 1987, când s-au ridicat muncitorii brașoveni? Probabil că atunci muncitorii s-au simțit trădați. Acum intelectualii sunt cei care se simt trădați. Și unii și alții au dreptate. Fapt este că intelectualul român,

de regulă, a fost ori elitist ori populist. Când nu era elitist, era sugrumat de rusine, se ducea în popor cu atitudini naive, bine-intenționate întotdeauna, dar nu a fost nici o osmoză între grupurile intelectuale și cele neintelectuale în istoria politică românească. (...) Revenind, cred că această incapacitate de apropiere între cele două clase (ca să folosesc un termen marxist) este un fenomen istoric. Nu știu în ce măsură în alte țări s-a produs această osmoză, dar în România ea nu s-a produs. A fost un fel de «apartheid», o dezvoltare paralelă. Muncitorii protestau la Brașov, intelectualii protestau pe unde puteau, dar nu se cunoșteau între ei și nu se solidarizau unii cu alții. Eu, fiind la distanță, m-am simtit dublu vinovat. Singurul lucru pe care puteam să-l fac era să popularizez aici ambele mișcări. Acum, mi-e foarte greu să vin să dau lecții, post-festum. Ende am fost eu toți anii aceștia?". Cu privire la situația de după mineriadă: "Guvernul Olandei și guvernele Europei occidentale au considerat că trebuie să înghețe formele de ajutor pentru România (cu excepția celui umanitar) atâta timp cât România nu răspunde la câteva cerințe, specifice democrațiilor occidentale: alegeri libere, respectarea drepturilor omului, privatizare în economie. (...) Subliniez faptul că «boicotul» nu se aplică României, ci guvernului. Pe de altă parte, cred că acest «înghet» nu ar trebui să fie total și că unele forme de ajutor ar trebui să fie practicate. Am inițiat aici câteva acțiuni de ajutorare a Universității bucureștene și a BCU, acțiuni care, din păcate, au fost sistate".

Daniel Nicolescu comentează elogios, sub titlul Un destin amânat, recent-apăruta carte de convorbiri realizată de doi jurnalisti francezi (Marc Semo de la "Libération" și Claire Tréan de la "Le Monde") cu fostul ambasador român la Paris, Alexandru Paleologu (Souvenirs merveilleux d'un ambasadeur des golans).

Ion Bogdan Lefter publică prima parte dintr-o cronică de întâmpinare despre Levantul de Mircea Cărtărescu (În Levant, citind "Levantul"...), iar I. Negoitescu scrie despre Fereastra criticului de Valeriu Cristea, la rubrica, proaspăt inaugurată, "Cuvinte din exil". □ Continuă dialogul dintre Teodor Baconsky si Dan Petrescu (Despre violență și vinovăție). T.B.: "Dacă un imperiu latin e imposibil - și sunt sigur că dacă ar exista, cearta pentru hegemonie ar duce la dizolvarea lui foarte promptă - e posibilă, în schimb, o renaștere ortodoxă bazată pe exploatarea acelei contradicții fecunde care ne face să ținem cumpăna între două lumi: latinitatea și tradiția răsăriteană".

La rubrica de "Contra-puncte", o notă anunță ca va apărea, sub egida Uniunii Scriitorilor, revista "gândirii arestate", "Memoria".

- În cadrul rubricii "'90" din "Contemporanul. Ideea Europeană" (nr. 29), Ioan Es. Pop publică un grupaj de poeme, iar Cătălin Țîrlea, două proze cotidianiste cu acțiunea desfășurată în decor bucureștean, *Aflăm de la I.T.B.* și *Gesturi suficiente: vinovații* (incluse în 1993 în volumul *Povestiri cu pensionari*).
- Roxana Pană, Ion Bogdan Lefter și Romulus Rusan comentează în "România liberă" filmul lui Lucian Pintilie *De ce trag clopotele, Mitică?*, cu prilejul reluării lui după zece ani de la interzicere.

• În "România Mare" (nr. 22), scandalul declanșat de eliminarea lui Eugen Barbu din Uniunea Scriitorilor continuă cu alte reglări de conturi. D. Bălăeț semnează articolul *Domnul Manolescu visează... AXA* - referindu-se la un articol din "România literară" (nr. 42/1990), în care criticul ataca "AXA... naționalist-comunistă" de la "România Mare", "Democrația" lui Eugen Polemică sau calomnie?, Eugen Barbu publică un articol despre "spectacolul publicistic", vituperând la adresa acelor "viermi ticăloși, veninoși" care l-au stigmatizat ca "torționar pe frontul sovietic" (printre cei incriminați numărându-se și Ion Caraion): "...mă aflam la București, la Școala de Ofițeri de Jandarmi, îndeplinindu-mi serviciul militar (1943-1945); în acei ani, în afară de asta, urmam și cursurile Facultății de Drept (vezi arhivele Facultății). (...) Înțeleg să polemizăm, să ne spunem unele lucruri mai pe șleau, dar între polemică și cruci în sânge [N.B.: trimitere la o glumă din "Baricada", potrivit căreia Eugen Barbu și Vadim Tudor ar fi bolnavi de SIDA] există o diferență apreciabilă. Si apoi, fără umor și talent, nu se poate face gazetărie".

5 noiembrie

• Sub titlul "Am suferit înfrângerile pe care le merităm", revista "Phoenix" (nr. 40) publică un interviu cu Stelian Tănase (realizat de Anca Ionas). Subiectele abordate: rolul scriitorilor în spațiul public al țărilor est-europene, activitatea Grupul pentru Dialog Social, bătăliile pe care le are de purtat presa de opoziție, necesitatea existenței unei opoziții unite. S.T.: "În țările din estul Europei, scriitorii au avut un rol social mai pronunțat decât cei din țările occidentale. Pentru că nu exista o viață socială, literatura a jucat un rol care n-a avantajat-o. Suplinea sferele socialului, de care oamenii erau lipsiți. De exemplu, cărțile prozatorilor Augustin Buzura sau Marin Preda erau primite cu un entuziasm deosebit. Oamenii căutau în cărți informații ce nu erau rostite de mass-media. Operele acelea le reflectau nemultumirile. Acum, autorii populari înainte de revoluție, pentru «curajul» lor și «dezvăluirile» făcute, vor deveni fără importanță. Vor rămâne în literatură doar scriitorii cu un limbaj și o estetică proprii. (...)/ În ultimii zece ani m-au impresionat două cărți: Dimineață pierdută, Gabriela Adameșteanu și Visul, de Mircea Cărtărescu. (...)/ Prezența mea în viața socială s-ar fi făcut simțită înainte de căderea lui Ceaușescu, dacă aș fi avut posibilitatea de a mă exprima. Neputând publica, am fost izolat și marginalizat, iar vocea mea a rămas neauzită. Mi se pare că acum suntem datori să ne implicăm în viața socială. Am făcut prea puțin pentru dărâmarea dictaturii". În privința relației dintre GDS și Ministerul Culturii, speculate în presă, Stelian Tănase face anumite precizări: "- Cum reacționați la atacurile din presă?/ – În general, atacurile din presă mă amuză, dar sunt atent atunci când se invocă argumente. S-au spus multe minciuni pe seama GDS-ului. (...) Multe dintre ele mă surprind prin caracterul lor science fiction./ — Un articol «violent» din «România Mare» făcea publice două chitanțe în care, printr-un contract cu Ministerul Culturii, GDS-ul încasa câteva milioane./ — Este vorba de două contracte de cercetare, în care grupul nostru presta o activitate beneficiarului: Ministerul Culturii. Era specificată relația dintre parteneri, cu obligațiile și drepturile respective. Ministerul Culturii n-a subvenționat cu nici un leu Grupul pentru Dialog Social".

• "România liberă" consemnează (prin Vera Maria Neagu) o recentă conferință de presă organizată de Andrei Pleşu la Ministerul Culturii. A.P. subliniază "dificultățile de adaptare ale acestui organism nou" "la structura în mare parte neschimbată a societății românești, la atmosfera generală... deloc prielnică spiritului". În ceea ce privește presa, ministrul Culturii consideră că aceasta "lucrează sistematic la subminarea oricărei forme de autoritate": "Există un adevărat «delir al minării de prestigii»". Presa ar trebui "să răspundă în primul rând nevoii de informare și apoi acelei de dispută", crede A.P., regretând că nu există, în România postdecembristă, nici o publicație cu adevărat "echilibrată". O prioritate a Ministerului Culturii: "recuperarea dialogului cu Europa, în așa fel încât valorile europene să fie din nou prezente în România și cele românești în Europa și în lume în general".

6 noiembrie

- Într-un articol din "Azi" (nr. 176), Andrei Pleşu în dialog, Ion Creţu relatează cum a decurs o recentă dezbatere de la Ministerul Culturii (din 31 octombrie 1990), care a vizat, între altele, problemele sistemului editorial românesc în curs de restructurare (la această întâlnire participând ministril Culturii, Andrei Pleşu, ministrul adjunct, Horváth Andor, precum și secretarii de stat Coriolan Babeți și Ion Vartic): "(...) editurile mari se vor transforma în societăți comerciale, în vreme de editurile mici vor fi scoase la licitație. Producția de carte va cunoaște un reviriment prin importarea unor tiparnițe care vor suplini lipsa spațiului tipografic prezent, explicabil nu numai prin existența a peste 1500 de publicații, dar și de cele 600 (!) de edituri particulare deja înregistrate. (...) Hârtia va continua, probabil, să constituie o problemă, dar în curând grija ei nu va mai fi a Ministerului Culturii, ci a Ministerului Resursei și Industriei, mai precis a unui serviciu creat special pentru gestiunea ei. Excepția o va face hârtia destinată editurilor Ministerului Culturii Uniunii Scriitorilor, ca și publicațiilor literare care, altfel, nu ar putea rezista pe piața liberă".
- Academia Română îl comemorează, într-o ședință specială, pe Nicolae lorga, la 50 de ani de la asasinarea acestuia. Iau cuvântul, cu acest prilej, Al. Duțu (Politică și mentalități în sud-estul Europei) și Andrei Pippidi (Reformă sau declin a doua perioadă a studiilor sud-est europene în România). Sunt acordate premii pentru istorie, medicină, biologie, științe agricole și silvice, Premiul "Nicolae Iorga" revenindu-i istoricului N. Bocșan (cf. "Azi", 11 noiembrie 1990: Premii adevărate, premii meritate).

• În "România liberă" apare un interviu cu Sorin Alexandrescu realizat de Florin Gabriel Mărculescu. Revoluția din Decembrie 1989 și fenomenul Pieței Universității sunt două dintre subiectele abordate. (S.A. vorbește despre "purificarea prin violență și sânge" a poporului român.)

7 noiembrie

- Se dă publicității Declarația de principii a Alianței Civice, înființate prin hotărârea comună a următoarelor organizații: Asociația "15 noiembrie" din Brașov, Solidaritatea Universitară, Societatea "Timișoara", GDS, Societatea "Agora" din Iași, Grupul Independent pentru Democrației, Asociația Prodemocrația. Alianța se consideră "drept structură de cooperare a tuturor energiilor sociale care susțin valorile credinței, umanismului și democrației", în vederea "propășirii și recâștigării identității și demnității naționale". Printre semnatari se numără numeroși scriitori, profesori, artiști și ziariști (cf. "România liberă").
- Sub titlul *Două povești pentru oameni mari* (și sub semnătura Aurei Alexa Ioan) este semnalată în "Dreptatea" publicarea la Editura "Roza Vânturilor", într-un volum prefațat de Paul Anghel a celebrelor istorii corozive ale lui Ion Creangă: *Povestea povestilor* și *Povestea lui Ionică cel prost*.

8 noiembrie

- În "România literară" (nr. 45) apare un articol al lui Katherine Verdery, **Protocronismul politică oficială a culturii. Eminescu, protomarxist?**.

  La rubrica "Ochiul magic", N[icolae] M[anolescu] schițează un profil și o istorie a disidenței românești din anii '70-'80, urmărind de asemenea evoluția și opțiunile postdecembriste ale unora dintre disidenții regimului Ceaușescu, raporturile lor (în multe cazuri la fel de tensionate) cu puterea de după 1989 (**Unde ne sunt disidenții?**). (Nota Bene: autorul articolului nu face distincția între "disident" și "opozant".)
- Numărul 45 din "Tribuna" include un text inedit din 1984, Blindatele vrăjite ale memoriei, de Ovidiu Pecican, un eseu al Dianei Adamek, Nivele ale limbajului în "Creanga de aur" a lui Sadoveanu, precum și o interesantă mențiune a apariției volumului Mihai Eminescu, Star and other poems (selecție și traducere de W. D.Snodgrass, la Editura William B. Ewert).
- În interviul acordat lui Ștefan Prutianu și Petru Bejan, în "Convorbiri literare" (nr. 36), Petre Țuțea vorbește, cu precădere, despre incapacitatea omului de a se autocunoaște și de a cunoaște adevărul exclusiv prin revelație.

9 noiembrie

• De la tema foarte generoasă a "mediocrității în roman", Nicolae Breban trece – în articolul *Riscul în cultură (19). Mediocritatea ca boală (VII)*, publicat în "Contemporanul. Ideea Europeană" (nr. 30) – la prezentarea unui colocviu despre literatura română actuală organizat, în perioada 18-21

octombrie, la Aix-en-Provence, în cadrul unei Sărbători internaționale a cărții (sprijinite de Ministerul Culturii din Franta). N.B. se referiră mai în special la două dintre temele abordate cu acestă ocazie: o problemă propusă spre dezbatere, la secția de poezie, de prozatorul Dumitru Tepeneag, anume "superioritatea poeziei românești față de proză", și tema mult discutată după Revoluție a "rezistenței prin literatură". Dintre participanții la colocviu autorul editorialului îi mai menționează pe Ileana Mălăncioiu, Ana Blandiana, Denisa Comănescu, Sorin Mărculescu, Nicolae Prelipceanu, Mircea Martin, Lucian Raicu și Nicolae Manolescu. Acesta din urmă a avut un expozeu "ce se voia un istoric succint al formelor de opoziție literară sub comunism". Concluzia articolului este una critică: dezbaterile de la Aix-en-Provence au arătat "incapacitatea noastră, a scriitorilor români, de a depăși un anumit spirit de grup" și o obsedantă logică de front. Mai precis: "Deși dictatura, chiar și totalitarismul, au trecut (...), și-au pierdut prestigiul și legitimitatea istorică (...), noi, scriitorii români, suntem incapabili de o minimă solidaritate, repetând cu naivitate și o ciudată încăpățânare vechile greșeli: «luptele și intransigențele ideologice» continuă și azi, într-un moment al reconstrucției (...). Astfel, sunt voci, în țară, dar mai ales în emigrație, ce postulează «continuarea luptei», deschiderea de «noi dosare», întreținerea aerului de suspiciune, crearea de falși leaderi și de reale victime".

• În editorialul din revista "22" (nr. 43), Fahrenheit 451, Stelian Tănase scrie: "Asaltul împotriva independenței de gândire, a libertății de expresie a început foarte repede după evenimentele din 16-22 decembrie printr-o activare fără precedent a zvonurilor dinspre direcția a V-a a Securității, printr-o campanie de calomniere și de defăimare a disidenței anticomuniste, orchestrată de forțe obscure usor de identificat: fosta nomenclatură cu toate ramificațiile, amenințată să-și piardă privilegiile./ Primele rezerve față de regim au apărut în presă. Treptat, în fața încălcărilor tot mai vădite ale democrației, rezervele s-au transformat în critici. În câteva săptămâni, presa a devenit bastionul luptei pentru democrație, pentru respectarea drepturilor omului, pentru reintegrarea grabnică a României în Europa. Acestei situații neașteptate, puterea i-a răspuns cu o contraofensivă reluată la scurte intervale de timp împotriva «noii disidențe». Începând din aprilie, asistăm la această «bătălie în marș» în care presa este supusă tuturor atacurilor, pe «un front larg». Diminuarea tirajelor, creșterea succesivă a prețurilor, o distribuire halucinantă care face discriminări grave între ziarele editate de putere sau proguvernamentale și... celelalte. În județe există câte un comisar care împiedică anumite ziare să ajungă la cititori. Mereu aceleasi: «România liberă», «22», «Expres» (...). Sediile ziarelor care au luat în serios punctul privind libertatea presei din Proclamația de la 22 decembrie trecut au fost devastate în câteva rânduri. (...)/ Începând cu 1 noiembrie asistăm la cel mai înverșunat atac. Nu numai împotriva presei, dar și împotriva editurilor, a culturii și a învățământului. Scumpirea hârtiei are ca

scop nedeclarat de: a «aduce în stare de faliment publicațiile independente și de opoziție, nefiind în ultimă instanță decât un mod mascat de anihilare a libertății presei», se scrie în ultima notă de protest a Asociației Ziariștilor Români./ Ceea ce nu s-a reuşit în zilele de 13-15 iunie, scoaterea din circuit a persoanelor, publicațiilor și editurilor care nu se miscă în sfera puterii, se încearcă acum. Atunci, «România liberă», «Expres» au fost atacate sălbatec. Editura Humanitas condusă de Gabriel Liiceanu și «22» editat de GDS abia au scăpat, fiind împresurate și amenințate de mineri și provocatori. (...) Administrația reușește unde inchiziția, poliția secretă și propaganda brună sau roșie au eșuat".

La p. 3, revista publică un fragment din eseul lui Emil Cioran, Un popor de singuratici.

La p. 12: transcrierea un interviu cu Mircea Dinescu realizat de George Karpat Fokke, E capitalism de desene animate, și difuzat la postul de radio Deutsche Welle, pe 15 octombrie 1990.

Un dialog al lui Stelian Tănase cu Virgil Nemoianu (profesor de literatură engleză și comparată la Catholic University of America, Washington), "A te împotrivi spiritului vremii este o eroare", atacă trei chestiuni importante în contextul dezbaterilor intelectuale postdecembriste: fragilitatea democrației românești, inactualitatea noțiunii de stat-națiune, perniciozitatea "boicotării istoriei" și urgența implicării generațiilor mai noi de intelectuali în reconstrucția societății românești, funcția critică/"adversarială" a intelectualului umanist în societățile moderne. Întrebat cum percepe un intelectual român de peste Ocean schimbările produse în România odată cu prăbusirea comunismului, Virgil Nemoianu își mărturiște înainte de toate surpriza de a fi constatat existența unei noi generații de intelectuali "cu credibilitate": "Eram convins - și i-o spusesem și lui Nicolae Manolescu prin '84, la Paris – că vor trece douăzeci de ani până când se va stabili din nou o generație cu credibilitate intelectuală. Eu eram convins că tineretul este dezinformat, subnutrit, imbecilizat - ca să spunem lucrurilor pe nume – și foarte mulți intelectuali de origine română care trăiau în Vest erau convinși că așa se petrec lucrurile. Manolescu m-a contrazis și am fost extraordinar de fericit să descopăr că avea dreptate, iar eu nu. Pentru mine a fost o surpriză nemaipomenită – de a vedea această generație de tineri, care de fapt conduc reviste cum sunt şi «22», dar cum este şi «Contrapunct», cum sunt revistele de la Brasov, de la Timisoara, de la Iasi si din alte părti, si care sunt colosal de bine informați, colosal de inteligenți, cu o judecată nemaipomenit de vie. Asta a fost o surpriză și mi-a redat complet încrederea în potentialul culturii române". Cât privește conceptul de națiune: "Există în continuare (...) în România și mai puțin în alte părți conceptul ăsta învechit, de secolul al XIX-lea, de națiune-stat, legată de un teritoriu, de o glie, de un pământ. Mie mi se pare că societatea umană în ansamblul ei (...) merge pe un sistem mult mai fluid, mult mai dinamic, în care sigur, continuă să existe comunități naționale, dar ele nu mai sunt neapărat legate de limitele stricte ale unei țări. Nu mai spun că și aceste limite tind să se estompeze treptat, dacă ne uităm la modul în care se unifică Europa, de exemplu. Există de pe acum o serie întreagă de comunități naționale care au o minoritate importantă a populației lor, ori chiar o majoritate în afara granițelor țării. (...) Procesul acesta de separare este sănătos. Este cumva în spiritul vremii. A te împotrivi lui este o eroare".

• Se publică, în nr. 45 din "Contrapunct", transcrierea unui dialog purtat de Elena Stefoi cu prozatorul Alexandru Papilian, emigrat în Franța și redactor la Radio France Internationale: "Felul în care se poate dezvolta o revistă literară depinde de viața literară propriu-zisă...", cu considerații despre actualitatea editorială franceză și despre exilul literar parizian din ultimele decenii. Continuă interviul luat de Andrei Oișteanu lui Sorin Alexandrescu (Un ambasador neoficial al României în Olanda); profesorul româno-olandez sanctionează câteva "maladii" ale mentalului românesc postdecembrist: "judecata maniheistă", "mitul țapului ispășitor", "totala neîncredere în instituții" și, nu în ultimul rând, "totala demonetizare a partidului politic, a gândirii politice, a programului politic". Este combătută și iluzia "pragmatismului" postideologic: "Trebuie să ieșim din mitul că ideologia are o funcție negativă, că e o deformare a realităților sociale. Trebuie depășită neîncrederea în gândirea politică și edificată conștiința politică".

Continuă, de asemenea, dialogul dintre Dan Petrescu și Teodor Baconsky (Despre violență și vinovăție).

Este publicat, de asemenea, un dialog între Mariana Marin și Sebastien Reichmann: Proiecte comune și gustul comun al libertății.

Elena (Despre predicția socială și actualitatea dezastrului) deplânge neputința celor ajunși la putere de a-și îndeplini promisiunile și taxează "candidații la putere" cărora le stă bine doar în opoziție. De reținut un diagnostic psiho-moral aplicat intelectualilor: "Incapacitatea noastră de a distinge între închipuiri și realitate (plus încrâncenarea de a roti, la nesfârșit, roata unei mori obsesionale de care doar instigatorii știu să profite)".

Ancheta revistei, referitoare la mizele literaturii în postcomunism, îi are ca invitați pe Vladimir Bălănică (Privind înapoi cu luciditate) și Mircea Vasilescu (Să tindem spre normal), acesta din urmă arătând că "un prim demers al criticii ar fi acela al recuperării" zonelor puse la index de cenzura comunistă.

În cadrul rubricii de "Revista presei" este comentat pe larg numărul pe luna noiembrie al revistei "Caiete critice", despre care aflăm că era amânat din luna martie. Autorul comentariilor regretă abandonarea "numereleor tematice" (la care speră să se revină) și apreciază "continuitatea" la nivelul cronicii literare, unde e semnalat comentariul lui E. Simion ("în stilul impersonal, imperturbabil, deja binecunoscut") despre Moartea citește ziarul de Mircea Dinescu, alături de cel al lui Ov.S. Crohmălniceanu despre Visul de Mircea Cărtărescu. E semnalată și o convorbire "prea de tot laconică" a aceluiași Crohmălniceanu cu Geo Bogza, iar în privința considerațiilor lui Valeriu Cristea despre literatura bună ca rezistență împotriva dictaturii se afirmă următoarele: "Trebuiau scriitorii să acționeze civic, devenind disidenți, sau tot ce le stătea în putință era a continua să scrie, mai mult, a fi obligați să scrie superior? E aici o problemă care poate ar trebui abordată, să spunem, monografic, în sine".

La rubrica de "Contrapuncte", B[ogdan] G[hiu] salută debarcarea lui Adrian Păunescu de la Trustul Topaz, trecută emfatic în revistă prin formula "dictatura Păunescu a căzut", și denunță "compromiterea publică" a Ion Țiriac, erijat în candidat la președinție, potrivit căruia manifestanții Pieței Universității trebuia să fie scoși să protesteze în afara orașului, pentru a nu murdări zilnic locul. Relativ la acuzele lui I.Ț. la adresa intelectualilor, B.G. îi reproșează: "Dar de exilul interior ați auzit, domnule Tiriac?".

- Nr. 45 din "Orizont" se deschide cu un articol politic al lui Mircea Mihăieș despre oportunitatea și erorile strategice ale liberalizării preturilor (Liberalizarea (dis)pretului - titlul, afirmă autorul însuși, e o formulă aparținând lui Şerban Foarță): "Din păcate, guvernul n-a avut de ales. Prea puțini dintre oamenii de afaceri serioși sunt dispuși să investească în România. Neîncrederea cu care suntem priviți - și de care puterea de astăzi e în întregime vinovată – îi îndepărtează pe cei care, eventual, ar putea să ne ajute. Soluția se impune de la sine: urgenta schimbare a firmei".

  Din sumar: un grupaj de poeme de Petre Stoica (Antilirice); un eseu autobiografic de Petru Dumitriu, Răul: a sădi un pom; o pagină cu declarații elogioase ale redactorilor și colaboratorilor "Orizontului" despre filmul De ce trag clopotele, Mitică? al lui Lucian Pintilie (Vocea clopotarului naționale); un eseu al lui Cornel Ungureanu, Lucian Pintilie și mahalaua neagră; un interviu realizat de Adriana Babeți cu Livius Ciocârlie ("Revelația degradării care desacralizează") și un altul acordat de Ion Vianu realizat lui Ioan Crăciun ("Încă o generație de sacrificiu e prea mult").
- Avându-l partener de dialog pe Ioan Groşan, redactorul-şef al revistei "Caţavencu", Camelia Savitescu încearcă să afle, pentru cititorii "Cronicii" (nr. 45-46), ce a determinat modificarea ideii "din care şi pentru care" se face revista. "Am încercat să stabilim o structură mai coerentă a revistei pentru că entuziasmul şi umorul nu sunt suficiente pentru a face o publicație să reziste. Structura aceasta reflectă, spune Ioan Groşan, şi o anume radicalizare a concepției noastre de opoziție. Revista trebuie să meargă nu numai la mintea şi inima intelectualului, ci şi la omul simplu, care deschide acum pentru prima oară ochii spre o presă liberă. (...) Vom rămâne mereu în această zonă între omul simplu şi omul care are deja un anumit bagaj de lecturi." I.G. exprimă şi un punct de vedere privitor la relația dintre scriitor şi politică: "Cred că mai degrabă decât de a intra într-o formațiune politică propriu-zisă trebuie să avem o cultură politică de cel mai înalt nivel".
- Ion Lăncrănjan publică în "România Mare" (nr. 23) articolul *Marele și imprevizibilul Nicolae Breban*. □ Este reprodus din "Țara noastră" (revista Uniunii Naționale "Vatra Românească") un articol al lui Ion Coja (*Mărturia*

mea), atac la adresa lui Mircea Dinescu: "Colaboraționist în aceeași măsură ca și Eugen Barbu, dacă tot deschidem un proces al colaboratorilor pentru că a încasat leafă nemuncită, ani de zile, cu știrea PCR, a împrumutat fără a mai da înapoi sume de aproape un milion de lei de la Fondul Literar și a făcut facultate la Ștefan Gheorghiu, intrând cu dosar, nu cu examen. Astfel, Eugen Barbu, cel eliminat, rămâne, după moartea lui Marin Preda, autorul nostru cel mai citit, un autentic profesionist al scrisului".

10 noiembrie

• În cadrul rubricii "Literatura și puterea" din "Tineretul liber - Suplimentul literar și artistic" (nr. 45), V.F. Mihăescu scrie despre strategiile de afirmare ale generației '80: "Iată o listă, cu, desigur, omisiuni neintenționate și intentionate, semnificativă, totuși, atât ca nume (rezonanță a lor în prezent) cât și ca număr (ordinea nu are prea mare importantă): Traian T. Cosovei, Ion Stratan. Mariana Marin, Mircea Cărtărescu, Ion Mureșan, Magdalena Ghica, Nichita Danilov, Alexandru Musina, Mircea Bârsilă, Marin Lupsanu, Florin Iaru, Ion Bogdan Lefter, Radu Ulmeanu, Liviu Ioan Stoiciu, Bogdan Ghiu, Daniel Corbu, Petru Romoşan (chiar, pe unde o mai fi Petru Romoşan?), Lucian Vasiliu, Eugen Suciu, regretații, prematur dispăruți, Dan David și Aurel Dumitrașcu, se pare, pentru poezie, dar câștigat pentru comentariul politic radiodifuzat) Emil Hurezeanu, Ioan T. Morar. Îi voi numi și eu, așa cum știu că multora dintre ei le place să se numească, generația '80. Cel puțin la primele cărți și niște ani după aceea, o bună parte dintre cei citați s-au manifestat ca grup, cu un program (...) literar și cu o tehnică a construcției poemului asemănătoare. Beneficiind de o critică stimulatoare și comprehensivă, «grupul de la București», antrenat în Cenaclul de luni, condus de criticul Nicolae Manolescu, s-a impus mai repede decât provincia si, consecutiv, a început să exercite (dacă nu cumva exagerez) o anume presiuneinfluentă asupra modului de a «face» poezie și să se manifeste prin tendința de confiscare, evident, cu binevoitorul concurs al unei părți a acesteia, a criticii. (...) Reacțiile, unele dintre ele disproporționate, iar altele vădit rău intentionate, n-au întârziat să apară. Ele au determinat, am impresia, sporirea omogenității (să zic, ideologice?) a grupului. Ceea ce s-a fragmentat a fost opinia critică. Diversitatea de păreri în critica literară nu este nicidecum o nenorocire. Dimpotrivă! Cu condiția ca lucrurile să rămână în spațiul literaturii. Dar nu aici vroiam să ajung. (...) În intervențiile lor publicistice (pro domo, firesc) reprezentanți ai generației '80 afirmau, direct sau pe ocolite, ori ruptura de tradiția autohtonă, ori filiația cu spiritul avangardei românești interbelice, ori descendența din modele străine. (În paralel, carevasăzică fără legătură, critici ai generației '60 contestau tocmai valorile constituie ale acestei generații, care domina scena literară a momentului). Să ne oprim puțin asupra posibilelor semnificații ale «ieșirii în arenă» a tinerei generații de poeți. Accentele emfatice aparțin, de bună seamă, voinței de a șoca, de a atrage atentia cu orice pret (și, slavă Domnului, nu se pot plânge că n-au atras-o). Este aici ceva din furia distructivă a avangardei. Invocarea modelelor străine decurge, pe de o parte, din tipul formației (majoritatea era absolventă a Literelor) si, pe de altă parte, din nevoia de înnoire a numerelor vehiculate si răsvehiculate de critica tradiționalistă. În sfârșit, negarea influenței tradiției nu reprezenta o contestare a valorii acesteia, ci un refuz al tutelei (...). Cu o expresie cuprinzătoare, acest gen de manifestare s-ar numi frondă literară. Numai despre atât să fie vorba? Nu cred. În anii '80 (iată cum totul devine istorie), politicește ne aflam foarte aproape de culmile acelea, iar economicește, în linia dreaptă a dezastrului. Dar cultura? În cultură, sau mai bine zis, în literatură, lucrurile stăteau, din fericire, altfel. Departe de mine gândul de a absolutiza o dimensiune a literaturii în defavoarea alteia, ca și acela de a ierarhiza contribuția generațiilor, co-existente în spațiul literaturii române contemporane, la păstrarea demnității și calității actului cultural. (...) Fronda acestor tineri scriitori nu a fost doar una literară. Sau, judecată acum în contextul de atunci (...), ea capătă coloratură politică. Acest aspect devine mai clar dacă analizăm, fie și pentru o clipă doar, una din trăsăturile dominante ale poeziei lor: dimensiunea ironică. Știu și eu că ironia excesivă este distructivă. Ea poate anula și, chiar, se poate autoanula. Dar mai știu și că ironia este relativizantă, opunându-se, astfel, oricăror dogme. A-ți permite să fii ironic (nu mai vorbesc de subtextele politice ale ironiei, ascunse în poezia «optzeciştilor») într-o perioadă de anchiloză acută, agravată, de acțiunea coercitivă, este un mod (unul din modurile) de a-ți afirma libertatea structurală și de a te opune agresivității puterii politice. În deceniul care se sfârșește, ironia din poezia generației '80 a avut o funcție contestatară. Ce va fi mai departe? Ce va fi, va fi. Logic însă, în cuprinsul unei literaturi care se vrea eliberată de constrângerile «comenzilor sociale», ironia va pierde, probabil, funcția contestatară, înmulțindu-și valențele ei estetice. Este mai puțin o credință, și mai mult o dorință".

George Ioniță analizează studiul Ioanei M. Petrescu Eminescu și mutațiile poeziei românești (Editura Dacia, 1989), cu următoarele observații conclusive: "Despărțirea lui Nichita Stănescu de Eminescu e descoperită de autoare ca fiind posibilă tocmai în «Dialog cu Oda în metru antic», opera eminesciană fiind singura pe care și-o asumă toate vârstele culturii noastre. Ținând cont de acest ultim gând al autoarei, se pare că proiectul secret al acestei cărți, altfel un exemplu de sobrietate, de predispoziție pentru analiza fenomenului poetic, este acela de a marca, mai degrabă, continuitatea poeticii românești prin convergența fatală cu poezia lui Eminescu, decât pierderea contactelor, ruptura până la opoziție, prin identificarea a ceea ce au fost numite «mutațiile poeziei românești»".

Mircea Nedelciu apără optzecismul literar și polemizează cu Augustin Buzura - într-un text ce pornește de la comentarea unei emisiuni culturale difuzate de TVR, Simpozion: "O libertate la care nu vreau să renunț (...) este aceea de a(-mi) pune întrebări. De exemplu, stau așa, seara, în fața televizorului, vineri 2 noiembrie, și-n plictiseala unui program cu greve, mitinguri și guldenburguri, apare un redactor de emisiune literară, Simpozion, si spune că el e realizatorul emisiunii care urmează. Prima timidă întrebare (...): Cine o fi acest Adrian Muntiu? A doua (si următoarele): Si de ce stă el așa pe fotoliu, ca un rege indian din secolul patru, și vorbește țeapăn, alb, ca Buster Keaton? Tonul lui are vreo legătură cu literatura? Care? Emisiunea, deși plină de nume ilustre, curge leneș, fără să te îndemne prin ceva să tresari, să reții vreo propoziție, vreun vers. Reapare A.M. însuși și se ilustrează în sfârșit prin câteva întrebări banale puse lui Buzura. Proaspătul academician răspunde corect, succint, exact așa cum domnul A.M. aștepta să i se răspundă. Nici un indiciu că emisiunea ar fi fost înregistrată ieri sau prin martie. Generalități, adevăruri universal valabile, nici un nume de autor sau de carte, nimic concret. Apoi un cadru cu niște cărți puse unele lângă altele: Țoiu, Sălcudeanu etc. și Buzura. Întrebare (pusă de Adrian Munțiu lui Augustin Buzura): «Unii autori, în special optzeciști (s.m. M.N.) contestă valoarea cărților despre obsedantul deceniu...». Se dezvoltă în numele «unor optzeciști» o chichiricioasă teorie despre felul cum respectivele romane contestau doar pe jumătate și abia astfel îl legitimau pe activiști, pe comuniști etc. Nu recunosc nici un scriitor optzecist în spatele unei astfel de teorii. Si totuși, întrebarea lui A.M. se încheie cu: «Ce părere aveți?». Academicianul Buzura muscă din momeala otrăvită a lui Adrian Muntiu și încropeste un răspuns: că autorii mai tineri au dreptul să conteste, că și generația domnului academician a început prin a contesta, că totuși ei, tinerii, ar trebui să recitească acele romane și abia după aceea să le conteste, în orice caz, dreptul lor de contestație ar începe după ce ei înșiși își vor fi publicat cărțile. Nu se putea un răspuns mai academic. Întrebări: Să nu știe domnul Buzura ce sunt scriitorii optzeciști? Să-și amintească el de vreun astfel de autor care să se fi exprimat undeva în termenii lui Adrian Munțiu? Să creadă el că noi, optzeciștii, îl puneam pe același plan cu Toiu și Sălcudeanu pentru a-i contesta pe toți nediferențiat? După umila mea părere se numesc optzeciști acei autori care au debutat în jurul anului 1980 (deci, bune-rele, câteva cărți au publicat). E greu de presupus că un scriitor care ar debuta de acum încolo s-ar mai numi optzecist. (...) Se naste o altă întrebare: «De ce pune domnul Adrian Munțiu inepțiile domniei sale pe seama unor autori, mai ales optzeciști?». Criticii optzecisti s-au ocupat fie de colegii lor de generație, fie de analize mai serioase asupra unor autori clasici sau din perioada interbelică. Despre prozatorii optzeciști se poate spune cu certitudine că nu s-au ocupat deloc cu contestarea, sistematică sau accidentală a așa-numitelor romane ale obsedantului deceniu. Poate le-au ignorat, dar nu le-au contestat în nici un fel. Eu însumi aș ezita să pun romanele lui Buzura alături de Galeria... lui Toiu sau de Biblioteca... lui Sălcudeanu. Buzura e altceva. Dar dacă pe domnul Adrian Munțiu l-a prins Revoluția la delicata postură de redactor la emisiunea literară a televiziunii și-l încearcă dorul de a face dreptate unor romane (ale «obsedantului deceniu») prin intermediul lui Buzura, atunci de ce nu-și completează domnia sa bibliografia? Să se informeze mai precis cine, când și de ce a contestat acele romane, iar pe «unii optzeciști» să-i lase deocamdată în pace. Nici măcar să nu-i citească, e prea târziu. Iar pe domnul academician Buzura să nu-l mai plictisească. El merită să apară în fața telespectatorilor cu răspunsuri la întrebări mai inteligente".

11 noiembrie

- În articolul *Cultura n-are preț!*, apărut în "Adevărul", Cristian Tudor Popescu face rezumatul unei întâlniri între membrii GIR (Grupul Interdisciplinar de Reflecție) și reprezentanți ai Comisiei Culturale a Parlamentului. Tema: "pericolul în care se află producția de carte românească". Participă: Eugen Simion, istoricul literar Al. Piru (senator), Magdalena Bedrosian, deputatele Agatha Nicolau și Daniela Crăsnaru, Mircea Nedelciu, Z. Ornea, Augustin Buzura. Discuțiile vizează criza hârtiei, prețurile mari de producție, lipsa subvențiilor criza cărții fiind determinată în principal de recenta liberalizare a prețurilor.
- Sub titlul Alianta Civică o structură fermă. Odette Hanganu si Dumitru Nicodim consemnează în "Dreptatea" declarațiile unor participanți la conferința de presă (organizată pe 8 noiembrie, la Hotel București), prilejuită de constituirea Alianței. O fotografie cu prezidiul adunării de constituire: Gabriel Andreescu, Iulian Cornățeanu, Mihai Şora, Ana Blandiana, Stelian Tănase, Petre Mihai Băcanu. În luările de cuvânt s-a insistat mai mult pe definirea alianței, ca o înțelegere între diferite organizații: "15 Noiembrie", "Solidaritatea universitară", Societatea "Timișoara", GDS și altele. Apartenența la această "structură fermă" va fi individuală, precizează Gabriel Andreescu. Din declarațiile axate îndeosebi pe probleme organizatorice, reținem câteva opinii ale lui Octavian Paler: "Refuzăm indiferența, neutralitatea, întrucât am înțeles mai bine în aceste luni că a fi indiferent înseamnă, de fapt, a lua parte și ceea ce nu vrem noi este să luăm parte prin indiferență. Suntem politici în sensul aristotelic al cuvântului, ca oameni ai cetății, care vor să-și organizeze speranțele. Malraux zicea despre curaj că este organizarea speranței. Noi considerăm că lucrul cel mai important în clipa de față este organizarea speranțelor românești. Asta vrem să facem noi prin Alianța Civică". Ana Blandiana era de părere că "atâta timp cât societatea civilă nu există (...) rolul pe care si-l propune Alianta Civică este un rol infinit mai mare si mai important decât acela al unui partid politic". Sorin Dumitrescu se întreba nu numai retoric: "Oare partidele nu s-au format din capul locului din 22 decembrie? Ce material uman au putut avea de au eșuat așa de lamentabil?".

13 noiembrie

• În "Cuvântul" (nr. 24), în cadrul rubricii "Contacte", sub titlul **Domnul Ion Iliescu era un elev silitor**, Radu G. Țeposu realizează un interviu cu profesorul Dinu Zamfirescu, membru al organizației "Tineretului liberal" înainte de instaurarea comunismului. Întrebat ce a însemnat comunismul, D.Z. răspunde: "În primul rând o mare nedreptate socială prin oprimarea oamenilor, contrar doctrinei marxiste care preconiza egalitatea. Mai ales, un mod de a oprima intelectualitatea și acest lucru l-am simțit încă din liceu, unde (...) am fost coleg cu Ion Iliescu. Am învățat amândoi la Liceul «Spiru Haret» din București (...)/ Da, era silitor și comunist. (...) Era la «Tineretul comunist», avea convingeri de pe atunci, un tânăr temperat și un bun elev. (...)/ Era sociabil și arăta a fi un tânăr normal, ceea ce nu s-ar putea spune (...) despre ceilalți comuniști".

14 noiembrie

- Moare, la București, etnograful, poetul și eseistul Ernest Bernea (n. 1905).
- Octavian Paler scrie în "România liberă" despre filmul *De ce bat clopotele, Mitică?* al lui Lucian Pintilie: "După ce l-am privit cu ochii lui Pintilie, Caragiale nu mai e același Caragiale dinainte. Acest regizor vampir, cum se definește singur, reușește să clatine serios viziunea tradițională asupra celui mai tragic, probabil, scriitor român. Și n-aș zice că e vorba numai de o «nouă lectură». Astăzi Caragiale spune mai mult decât le-a spus contemporanilor săi, e mai abisal, mai răscolitor și totodată mai uimitor, iar Pintilie face parte dintre regizorii care au înțeles în profunzime că opera de artă este o valoare deschisă".

15 noiembrie

• În editorialul din "România literară" (nr. 46), *Iluzii spulberate*, G. Dimisianu discută impactul liberalizării prețurilor asupra culturii: "Cât va costa un volum de poezie, o carte de critică, de filosofie, un dicționar, un tratat științific, o ediție comentată? Se sparie gândul!/ (...) guvernul de tehnicieni al domnului Petre Roman tratează cultura ca pe o marfă în rând cu altele, obligând-o să se supună exigențelor mercantile, neintuind că profitul de pe urma acesteia este de alt ordin decât pur material (...). Nu despre acordarea unor privilegii culturii este vorba ci de faptul, elementar, că ea presupune investiții ale căror beneficii specifice apar în timp. Dar nici parlamentul nu știe aceste lucruri simple, nici instituția prezidențială (...)?/ Şi câte luminoase proiecte (...) prinseseră contur după decembrie '89! Ne amintim: reluări de mari ediții, de astă dată integrale, ale clasicilor, retipăriri, neforfecate, de opere contemporane cenzurate sub dictatură, publicarea masivă a tinerilor, integrarea în circuitul național a operelor valoroase apărute în exil, lărgirea sferei traducerilor, apariția de noi colecții, de noi serii editoriale, premii literare mai

multe, participări sporite la congrese, la colocvii internaționale, după anii de izolationism, burse pentru tinerii scriitori (...). Iluzii și nimic altceva, iluzii spulberate".

"România literară" reproduce o Scrisoare deschisă către Nicolae Ceaușescu, semnată de Dan Deșliu și datată "9 martie 1989" (document însoțit de precizarea redacțională "text publicat pentru prima oară în România"). Concepută de pe poziția asumată a cuiva care "a susținut lungă vreme, în versurile sale, că urmând linia partidului comunist, țara noastră va cunoaște o înflorire fără precedent", scrisoarea insistă asupra diferitelor realități cotidiene sau sociale ale ultimei epoci ceaușiste: "Suntem la capătul puterilor, al răbdării, al absurdului multilateral dezvoltat. (...) Dvs., domnule președinte, sunteți nu șeful suprem, nu dictatorul, nu împăratul sau părintele patriei. Dvs vă socotiti, pur și simplu, proprietarul României. (...) Ei bine, asta nu se poate", avertiza Dan Desliu.

Alexandru George publică un articol despre care pretinde că i-ar fi fost refuzat de revista "22" – condusă de Stelian Tănase - (în condițiile în care o serie de alte texte ale sale ce urmăreau clarificări ideologice fuseseră bine primite de redacția publicației GDS): Populism, nationalism, democrație - "Tara noastră a fost una în care s-a făcut începând din secolul trecut o experiență cu totul interesantă (...), în care populismul, spiritul de contestație (...) sunt categorii de dreapta. E experiența (...) tărilor slab dezvoltate și dependente sub aspect național, în care democratizarea se face de sus în jos, ea având un tel general de salvare a ființei naționale, pe deasupra claselor, iar apelul sincer la forțele populare constituibd o manevră tipică păturilor superioare, cu rezultate și în favoarea lor. (...)/ Literatura română e poate singura din lume în care versurile cele mai revoluționare, de cea mai profundă revoltă socială, le-au scris doi poeți de extremă dreaptă: Octavian Goga și Aron Cotruș (...)./ Toți oamenii politici de dreapta revendică egalitarismul «în jos», fac concesii vulgului (în spirit exact contrariu vechilor conservatori), manipulează argumentele tipice demagogiei «de stânga». (...)/ Naționalismul este semnul cel mai vădit al orientărilor politice într-o bună parte din lumea actuală; el nu s-ar fi putut naște și menține fără a se produce mai întâi eșecul adversității «dreapta-stânga» pe care o găsim cu legitimitate doar în anumite țări din vestul Europei. În țara noastră ea își dovedește pe deplin inanitatea, încât fenomenul dreptei ca unul de masă nu poate fi nici pe departe înțeles dacă nu renuntăm la astfel de instrumentare inadecvate. Naționalismul la noi în tară nu e incompatibil cu democrația – de altminteri amândouă s-au născut din Revoluția franceză - și îngemănarea lor a fost permanentă în perioada de relativă expresie a libertății. Populismul a fost totdeauna mai curând de dreapta. (...)/ Intelectualitatea românească (politologi, ideologi, ca să nu mai vorbim de autori de opere de fantezie) s-a jucat cu focul în perioada interbelică; au contestat și au batjocorit democrația (atâta câtă a fost), au considerat-o o formulă perimată, când nu cu desăvârșire calpă; au propus soluții abrupte în spirit antiliberal (...). Căci până și «ideologii di epoca aceea» (a căror apariție joacă un rol similar omologilor lor din Franța, două decenii mai târziu) au fost exact contrariul a ceea ce aveau să fie la timpul lor aceștia ca orientare și soluții politice. E și acesta un motiv pentru care credem că întreaga epocă trebuie supusă unui examen mai aprofundat – desigur în cu totul alt spirit decât cel marxist care a dus doar la etichetări și condamnări apriorice (...)".

Dan C. Mihăilescu (*Un titlu pentru Cioran*) recenzează cartea eseistei franceze Sylvie Jaudeau, *Cioran ou le dernier homme* (apărută în 1990, la Editura José Corti).

- Polemica lui Al. Piru cu Eugen Barbu continuă în cotidianul "Dimineața" (Cui e frică de Plemmianikov?). Tonul este, și de această dată, ironic, iar comentariile criticului acuză "confuziile istorice, amestecul de epoci, interpretarea grotescă a filosofiei și a culturii, comica ignorantă a limbii vechi, citarea unor cărți inexistente sau care există, dar al căror sens Eugen Barbu nu l-a înțeles". Articolul îi vizează totodată pe Corneliu Vadim Tudor și pe Edgar Papu: "Nu vă păcăliți nedând cincizeci de lei pe opera poetică a lui Corneliu Vadim Tudor, cu titlul împrumutat de la mitropolitul Varlaam al Moldovei Carte românească (1643) și cu gravuri și vigniete colate din prima ediție de Poezii (1884) de Eminescu. Acestea sunt numai un învelis exterior, interiorul e totul. Prefața lui Edgar Papu însoțește volumul lui Corneliu Vadim Tudor Carte românească de învățătură, intitulată Poetul prin excelență, edificatoare. (...) În recenzia sa din «România Mare» nr. 23, Edgar Papu susține că lirica lui C.V.T. e de stil baroc. (...) Nu știm noi să prețuim poezia lui C.V. Tudor, dar a sa Mioriță cu «cuscre dragă și mai dragă» e, după cum ne asigură Edgar Papu, o capodoperă «cu totul personală față de Blestemele lui Arghezi, atât ca limbaj, cât și ca registru mitic popular». Ne mirăm că neobositul comentator al lui C.V. Tudor n-a remarcat nu numai originalitatea, dar și superioritatea față de arghezienele Copilărești a nestematelor vadimoviene din Eroul necunoscut: «Era cerul albăstros/ ca un respirat de miel/ să tempodobesti cu el»".
- "Tribuna" (nr. 46) adună în sumar: Mărturii asupra unui veac zbuciumat (fragmente de Nicolae Mărgineanu), o recenzie a Ruxandrei Cesareanu, Jurnal din raiul stalinist (despre volumul lui Teohar Mihadaş Pe muntele Ebal), fragmente inedite de Gheorghe Iova din 1975-1976, un interviu de Ioan Muşlea cu traducătorul Alain Paruit: Lupta cu textul, cu originalul, este o imensă plăcere, un eseu al Dianei Adamek, Privire de ansamblu asupra avangardei româneşti (despre studiul lui Ion Pop, Avangarda în literatura română, Minerva 1990).

16 noiembrie

• Sub titlul *Restaurarea societății civile*, revista "22" (nr 44) înregistrează înființarea Alianței Civice, organizație nonpartinică al cărei scop declarat este "să unească, după model polonez sau cehoslovac, partea responsabilă și activă

a societății" și să contribuie la "instaurarea democrației autentice în România": "Partidele politice sunt fundamentul oricărei democrații, însă formațiunile ivite din decembrie încoace dovedesc, în mare majoritate, a nu se putea integra stării de suflet a poporului ieșit din comunism. Elanul și mobilizarea Alianței Civice sunt îndreptate spre restaurarea societătii civile românesti ca fortă alternativă interesată și capabilă să se opună tendințelor generatoare de criză. Promovând transparența informației, Alianța obligă puterea să execute corect exercițiul reacției, și nu al eludării problematicii care nu îi oferă capital politic, așa cum se întimplă acum. Susținătoare a valorilor credinței, umanismului și democrației, Alianța Civică oferă garanția recâștigării identității și demnității naționale, armonizând România vastului proces de regândire ce animă omenirea". O serie de intelectuali - membri fondatori ai Aliantei Civice explică succint care sunt obiectivele acestei noi organizații. Gabriel Andreescu (Ce este Alianța Civică?): "(...) În ultimele luni netrebnicii care sprijiniseră, trecând peste orice sentiment de responsabilitate, acel regim odios și pe care îi credeam retrași în rușine și păreri de rău au ieșit din nou la suprafață; mai mult, au început să ne sfideze. S-au repezit să pună încă o dată mâna pe putere. În fața acestei amenințări mai multe grupări ale societății civile care după Revolutie au reprezentat o adevărată conștiință publică și-au dat întâlnire și șiau spus: așa ceva este intolerabil! Trebuie făcute curățenie și lumină. Trebuie ca împreună să ne apropiem de adevăr. Să oprim sistematic orice abuz. Să facem apel la competență șt la dorința noastră de dreptate. Acesta este spiritul Alianței Civice!". Sorin Dumitrescu (Tot ce în mine e pentru toți): "(...) Alianța Civică nu își propune să fie o alternativă a puterii decât in extremis. Implicarea în politică a Frontului s-a dovedit un act deliberat (...), în ciuda camuflării pentru o vreme; nu dorim să împrumutăm această biografie nefastă. Scopul declarat al Alianței rămâne plămădirea societății civile, care, odată construită ca mentalitate, ca viteză de reacție, ca promptitudine istorică, să-și ofere ea însăși liderii. (...) În Piața Universității a început să se producă trecerea de la întreruperea spontană a puterii - petrecută în decembrie - la întreruperea deliberată a acesteia. Rămâne de parcurs un drum lung de aici până la construcția unei mentalități pozitive a constiinței civice, de unde să rezulte o viață politică cu un spectru strălucitor, așa cum au democrațiile a căror biografie n-a fost fracturată de comunism. Suntem cei care acum ne situăm ca arbitri ai puterii - o fluierăm sau o încuviintăm. Că puterea actuală merită mai mult fluierături nu vine dintr-un negativism al Alianței. Când puterea va fi consonantă cu rațiunile împrejurării, nu ne vom da înapoi în a o sprijini, în a o susține". Vorbesc, de asemenea, despre Alianta nou înfiintată: inginerul Radu Filipescu (Structurare și organizare), medicul Alexandru Pesamosca (Valoarea pe un piedestal solid), medicul Rodion Galeriu (Un proces de regândire a lumii), fizicianul Athanansie Truția (În căutarea adevărului) și scriitorul George Şerban (Garanția permanentă a democrației).

- "România liberă" publică *Mesajul domnului Paul Goma. La o aniversare*, scrisoare deschisă prin care scriitorul exilat la Paris îi dezaprobă virulent pe cei care au ignorat greva minerilor din Valea Jiului (1977), protestul sindicaliștilor din 1979 și răscoala brașovenilor din 1987, iar la 20 mai 1990 "când avea în mâini propria-i soartă, cetățeanul acestui spațiu geografic nu a știut la ce slujește un buletin de vot". "Pentru că nu am fost capabili de o revoluție anticomunistă nu avem doar de recuperat, ci de luat de la început totul. Începând cu începutul. Să sperăm că acest început va fi la 15 noiembrie 1990" (ziua aniversării mișcării de la Brașov).
- Dedicat în cea mai mare parte teatrului, nr. 45 al săptămânalului "Contrapunct" are pe prima pagină un articol al Irinei Coroiu despre Redescoperirea regizorului-animator (referindu-se la impactul unor regizori ca Liviu Ciulei, Silviu Purcărete ș.a. în comunism) și un pamflet politic antiguvernamental de sezon al lui Hanibal Stănciulescu (Feseninge peste țară. Şi?...).

  Alex. Leo Şerban scrie vitriolant despre realizatorii "fesenişti" ai TVR (Dumitreasca şi "porumbeii" în Trafalgar), iar Călin Vlasie continuă un miniserial început în urmă cu câteva numere, Ceaușescu în dicționarele franceze.

  Criticul de teatru George Banu (stabilit la Paris) este prezent cu un eseu, De la istorie la memorie..., tradus din franceză de Andreea Vlădescu și desprins dintr-un volum recent apărut la Editions de l'Herne.

  I Ioan Cristescu scrie despre dramaturgia lui Dan Botta (Paradisul eleat și stratul nostru arhaic).

  — Ion Bogdan Lefter panoramează Teatrul românesc la 1990, cu accent special asupra Trilogiei antice în regia lui Andrei Şerban de la Teatrul Național din București.

  Din sumar: un eseu despre teatralitate al lui Marian Popescu (Ieșirea la rampă); un amplu comentariu elogios despre "triumful lui Andrei Şerban" şi "Trilogia" acestuia, semnat de Ludmila Patlanjoglu (Visul lui Artaud), un eseu al Simonei Popescu despre același spectacol (O lecție de(spre) expresivitate). □ Ion Negoitescu scrie (retrospectiv) destul de drastic, din unghi etic, despre Ca să fii om întreg de Geo Bogza.
- Mircea Mihăieş publică în "Orizont" (nr. 46) un articol politico-satiric (Guvernul Tănase Scatiu) despre contraperformanțele guvernului FSN în prag de iarnă. □ Este un interviu cu Mircea Martin, devenit de curând noul director al Editurii Univers, despre mutațiile din societatea, literatura și cultura românească postdecembristă, dar și despre propriile opțiuni intelectuale. M.M.: "Cred în idealurile desuete ale Europei, cred într-o oră a literaturii române și cred într-o oră de iluminare sincronă a poporului român"; "Revoluția a dat posibilitatea scriitorului să spună adevărul; în același timp însă și e bine să ne gândim de pe-acum la această situație nouă a creat condițiile ca acest adevăr să-și piardă din semnificație"; "Literatura a păstrat întotdeauna o distanță față de evenimentul politic și cred că marile cărți ale epocii post-revoluționare le vom citi mult mai târziu" (Sub masca economicului: cenzura). □ Cinci pagini de revistă reproduc o proză autobiografică

inedită a lui Ștefan Bănulescu, *Politică și vidre*.

La împlinirea a 110 ani de la nașterea lui Mihail Sadoveanu, lingvistul și stilisticianul G.I. Tohăneanu semnează studiul *Sadoveanu – 110. O dominantă a stilului: convergenta*.

• În "România Mare" (nr. 24), D. Bălăet (*Completare*) publică prima parte a unui articol contra lui Nicolae Manolescu (celelalte două episoade vor apărea în nr. 25 și 26 ale revistei). În fața acuzațiilor de plagiat aduse lui Eugen Barbu, Bălăeț reia o mai veche teorie a lui C. Sorescu ("Săptămâna", nr. 523, 1980), potrivit căreia însuși Nicolae Manolescu, în Arca lui Noe, ar fi fost un "plagiator de idei", preluând termenii de doric și ionic din Fiziologia criticii a lui Thibaudet și inspirându-se din Reflexii de Booth. Manolescu este acuzat totodată de inconsecvență: "Când «a mințit» el, atunci sau acum? Este în viziunea sa Barbu un scriitor important – pentru lectorii manolescieni de până în Princepele/Incognito - sau categoric unul inexistent, mai ales după 1990?". □ Sub titlul Ați lovit în Albatros, domnule Zero (0!) Paller, Florica Mitroi urmărește două tabere, "nulitățile opozante" ("disidenții lași, farsorii (...) ce și-au jucat mica disidență penibilă pe vremea lui Ceaușescu, ocupând acum cu ferocitate tipic comunistă noi poziții strategice avantajoase (...), lupi staliniști deghizați în mioare disidente") și "coloșii literaturii" (ca Adrian Păunescu, de exemplu).

17 noiembrie

• Adrian Păunescu publică în "Totuși iubirea" (nr. 12) articolul Neșansa de a fi un nume: "Cine să mai aibă răbdare azi să se uite prin ziarele epocii trecute, să vadă că marii acuzatori din 1990 sunt marii lăudători, din păcate banali, din păcate anonimi, din păcate uitați, ai epocii trecute?"; "Nu știu cum se numește lumea în care am intrat: capitalism, socio-capitalism, sau, pur și simplu, o lume de tranziție fără nume precis. Știu că e foarte urâtă. Se petrec multe gesturi de nedreptate dar, concomitent, are loc un proces al tuturor revanselor, și drepte, și nedrepte. Cei mai vizați de aceste revanse, ținta celor mai urâte atacuri, cine pot fi decât oamenii care au făcut până ieri câte ceva în țara lor și pentru țara lor. Nu hoții, nu trișorii, nu speculanții, nu chiulangiii, nu demolatorii, nu făcătorii cu ochiul, nu comozii, ci tocmai aceia care au îndrăznit să facă, în perioade grele ale istoriei, câte ceva, sunt acum acuzați de colaboraționism și de tot ce a fost rău înainte vreme. O cumplită ură împotriva celor care nu au lăsat ca focul să se stingă de tot! O sete de desființare a celor care nu s-au împăcat cu desființarea patriei! (...) Eu nu pot suporta această lume. Probabil nu mă pot obișnui cu gândul că oamenii care mă îmbrățișau până mai ieri și îmi spuneau: «Lasă, că va veni o clipă mai bună, când vom putea vorbi despre valoarea ta în deplină libertate, acum nu avem voie, întelege și tu, nu ni se dă voie. Ăstia sunt pe urmele tale», mă acuză tot pe mine, mă înjură tot pe mine, mă învinovățesc de ceea ce ei știu foarte bine că mă chinuie: teroarea securistă declansată de cei doi dictatori împotriva mea, de teama popularității mele. Cum au putut uita foștii mei prieteni, actualii mei dușmani, calvarul meu, pe care ei l-au temperat sau l-am întețit, dar pe care, cu siguranță, l-au contemplat? Este evident că aproape fiecare, în gândul său, a fost obligat să facă un compromis sau altul. Dintr-odată, astăzi, unii mai iuți de mână și de gură acuză pe ceilalți de exact lucrurile pe care le-au făcut și ei, acuzatorii. (...) În ce mă privește, am avut mereu neșansa că tot ce am făcut a fost la lumina zilei. (...) Îmi vine să pun condeiul jos... e prea urât, prea derizoriu totul. Nimic esențial nu mai contează... Mă simt mai străin ca oricând. A muri la timp e, uneori, cea mai puternică dovadă de inteligență a unui om viu".

20-22 noiembrie

• La Piatra Neamt, Borca și Târgu Neamt se desfășoară Colocviile naționale de poezie de la Neamt (ediția a VII-a) organizate de Inspectoratul pentru Cultură al județului, în colaborare cu Uniunea Scriitorilor din România și avându-i ca participanți pe: Nicolae Prelipceanu, Cristian Livescu, Mircea Petean, Ana Blandiana, Nichita Danilov, Adrian Alui Gheorghe, Cassian Maria Spiridon, Ioana Dinulescu, Romulus Rusan, Eduard Covali, Constantin Severin, Lucian Vasiliu, Daniel Corbu, Ioan Pintea, Constantin Hrehor, Lucian Strochi, Dan Giosu, Radu Florescu, Nicolae Sava, Constantin Acosmei, Antoaneta Dohotaru, George Calcan, Ion Zubaşcu, Vasile Baghiu, Dumitru Pană, Radu Părpăuță, Cristina Cârstea-Danilov, Andrei Maftei. Temele discutate: "Când poezia devine obiectul poeziei, poezia dispare?", "Nevoia de poezie" și "Intimitatea publică a poeziei". Cu acest prilej, sunt acordate două premii: Premiul "Aurel Dumitrașcu" îi revine lui Mircea Petean, iar Premiul pentru Debut, tinerei Antoaneta Dohotau. Tot în aceste zile este dat publicității următorul Protest: "Scriitorii participanți la manifestările Colocviilor naționale de poezie de la Neamt îsi exprimă îngrijorarea fată de continua deteriorare a climatului spiritual al țării supus unor presiuni de natură economică și morală./ Scumpirea hârtiei și a serviciilor tipografice aduce în pragul falimentului publicațiile literare și de cultură, care sunt amenințate cu dispariția./ Aceleași motive duc la scumpirea exagerată a cărților, afectând grav accesul la cultură, la informație, la instrucție./ Defăimarea și calomnierea sistematică - prin intermediul publicațiilor partizane «Azi», «România Mare», «Adevărul» etc. a personalităților din viața noastră culturală este un grav prejudiciu adus inteligenței românești, stabilirii unor criterii de valoare atât de necesare conștiinței publicului. Aceste atacuri sunt purtate de oameni refuzați de orice morală, în publicații oblăduite de guvern, partidul la putere sau securitate./ Protestăm, de asemenea, împotriva reînființării partidului comunist de către indivizi care ar fi trebuit, până acum, să fie judecați în tribunale penale sau morale. Într-o țară în care comunismul a atentat atâtea zeci de ani la ființa intimă a poporului, această ideologie compromisă jigneste istoria, bunul simt și, deopotrivă, periclitează viitorul tuturor cetățenilor".

20 noiembrie

• În articolul intitulat *Protejarea culturii naționale*, din "Adevărul" (nr. 278), Eugen Simion aduce în discuție prețul unei cărți de poezie în contextul liberalizării prețurilor – preț ce devine enorm, în condițiile în care cartea ar trebui să figureze pe "lista elementelor prioritare și indispensabilă, alături de pâine și lumină": "Statul (mă rog, Ministerul Culturii care trebuie să preia urgent inițiativa de a proteja prin mijloace adecvate cartea românească și publicațiile de cultură – inclusiv cele de știință) trebuie să facă în așa fel ca debutul poetului autentic să fie posibil și cartea lui să nu coste o avere. Ar fi o tragedie națională ca bătrâna și venerabila revistă «Viața Românească» să fie nevoită să-și înceteze apariția și, în acest timp, publicațiile pornografice (pornografice prin lipsa lor de intelectualitate) să prospere. Sper, totuși, că această tragedie ne va ocoli".

21 noiembrie

• Florin Manolescu publică în "Luceafărul" (nr. 43), prima parte a unui amplu articol dedicat epopeii Levantul (Editura Cartea Românească, 1990) — Exegi monumentum... — afirmând că volumul lui Mircea Cărtărescu se numără printre "primele zece-cincisprezece mari cărți de poezie care au apărut vreodată în literatura noastră". (Celelalte două părți ale cronicii vor fi publicate în nr. 44 și 45.)

22 noiembrie

- Editorialul lui Nicolae Manolescu din "România literară" (nr. 47), 15 noiembrie: o lecție de istorie, marchează împlinirea a trei ani de la revolta muncitorilor brașoveni: "(...) 15 noiembrie 1987 reprezintă începutul revoluției anticeaușiste și totodată anticomuniste din România. Dacă lăsăm la o parte reacțiile individuale de protest (...), toate mișcările anterioare celei de la Brașov au avut un caracter social și economic limitat și au rămas în cadrul sistemului. Nici una dintre ele, nici chiar greva generală a minerilor din 1977 n-a pus în discuție regimul comunist. (...)/ Nu împărtășim părerea exprimată de către dl. Paul Goma, într-o scrisoare publicată de «România liberă» în ziua de 16 noiembrie 1990, că n-a existat solidaritate cu Brașovul în 1987, cum n-a existat cu Valea Jiului în 1977. Dl. Goma privește dintr-un unghi exclusiv moral dialectica istorică. Dar în istorie efectele nu se produc totdeauna instantaneu. Decembrie 1989 a fost o urmare clară a lui noiembrie 1987".
- Nr. 47 din "Tribuna" îi este dedicat lui Nicolae Iorga (1871-1940). Un grupaj intitulat *Vocația europeană* conține articole precum: *Activitatea politică în slujba unității naționale* de Liviu Maior, *Dicționar al ideii naționale* de Nicolae Bocșan, *O temă majoră Istoria poporului român* de Pompiliu Teodor, *Literatura și lucrarea istorică* de Ion Vlad, *Iorga și politicul, rolul și funcționarea parlamentului* de Virgil Pușcaș etc.

   A. Sasu

comentează Encyclopedia of world Literature, volumele 1-4, ediție revizuită 1981-1985, de Leonard Klein, cu un extins capitol despre literatura română (în volumul IV) realizat de Virgil Nemoianu, capitol pe care Sasu îl prezintă și traduce acum, reamintind de drama și utopia culturii românești: Dicționarul Scriitorilor Români (Zaciu-Papahagi-Sasu), interzis în 1985 în România. Articolul/capitolul lui Nemoianu din Encyclopedia of world Literature pomește de la sfârșitul secolului XIX – începutul secolului XX, cu Eminescu și I.L. Caragiale, urmărind figuri diferite ale culturii și literaturii noastre, de la N. Iorga la E. Lovinescu, de la avangardiști la șaizeciști.

• În interviul Literatura de sertar, o sfidare a cronologiei, acordat "României libere", Alexandru George constată puținătatea literaturii de sertar, atât de asteptate. Comparând momentul 1948 cu momentul 1985, A.G. subliniază o diferență radicală: "Atunci, în 1948, literatura română a fost retezată atât de brusc, încât foarte multi autori au continuat să scrie în obscuritate cu gândul că-și vor vedea publicate cândva creațiile. În categoria scriitorilor care debutează înainte și au continuat câtva timp să scrie se numără: C. Tonegaru, M. Crama, Mircea Popovici. Dar cei mai multi și-au încetat pur și simplu creația odată cu neapariția publică, deși erau destul de tineri: Ion Vinea, Adrian Maniu și Emil Botta. Totuși, se vede că a existat o literatură ce se poate constata acum". În schimb, "în ultimii ani ai epocii Ceaușescu mulți scriitori ar fi avut ocazia să scrie literatură de sertar, «pentru sufletul lor», dar mulți și-au consumat inspirația în opere destinate posibilităților de a apărea. Că, adică, le gândeau totuși în vederea publicării. Momentul '48 a fost mult mai dur decât '85. Atunci era interzis textul". O altă distincție: "Scriitorul de sertar nu este cel care elaborează greu, ca Rebreanu, care a scris Ion în sapte ani și nici scriitorul care din anumite rețineri sau din scrupul artistic nu publică imediat ce a scris (cazul lui Arghezi sau Vinea). Scriitorul de sertar este un ins dedublat în permanență, care-și transformă activitatea creatoare într-un subsol al existenței. Scriai și de fapt existai catacombal. (Termenul îmi place foarte mult!) Pentru că nu trebuia să te divulgi". Şi încă: "Sub anumite aspecte, un scriitor de sertar se maturizează singur, și într-o confruntare mult mai severă cu el însuși. Asta avantajează mai ales pe prozatori. Dar poezia e în mod cert dezavantajată, chiar în cazuri ilustre ca Arghezi sau Vinea".

23 noiembrie

• "În dialog cu spiritualitatea maghiară", nr. 47 al săptămânalului "Contrapunct" are ca editorial un text al Norei Iuga despre relațiile româno-maghiare (*De ce ne uităm chiorâș peste gard?*) în care, după ce trece în revistă animozitățile generatoare de naționalisme, ia în discuție complexul de inferioritate "europeană" al românilor față de maghiari – scriitoarea apelând inclusiv la propriile experiențe din anii comunismului de la revista "Volk und Kultur": "Stau și mă întreb, cum au reușit acești maghiari, despre ai căror strămoși

învățam în clasele primare că mânçau carnea crudă bătătorită sub şaua calului, să fie primii primiți în Casa Europei? Sunt ei mai fotogenici, zâmbesc ei mai frumos, cunosc ei mai multe limbi străine? Prin ce tertipuri or fi izbutit să-și creeze o imagine demnă de invidiat în lumea cea mare? Și iată că nu găsesc decât un singur răspuns: au avut alți stăpâni! Ei au avut stăpâni europeni, noi am avut stăpâni asiatici. Neșansa noastră... Dar pentru asta nu trebuie să ne uităm chiorâș peste gard și să ne rugăm să moară capra vecinului".

□ Constantin Pricop publică un articol de atitudine "la temă" (Conflictul interetnic, un cal troian?), în care "convulsiile interetnice" sunt discutate pe fundalul ulterior prăbușirii regimurilor comuniste est-europene.

Andrá István Demeter scrie despre schimbările produse la nivelul vieții artistice și teatrale din Târgu Mures după conflictele interetnice din martie 1990 (Cum a fost, cum am fi dorit să fie).

Problemele noastre sunt legate de eșuarea modelului francez, se intitulează interviul acordat Marianei Marin de consilierul cultural Kálman Béla.

Ion Bogdan Lefter face o "sinteză" a relațiilor literare româno-maghiare din ultimele decenii (cu accent special asupra grupării echinoxiste clujene) din perspecvtiva dificultăților de comunicare și cunoastere reciprocă (Ce știm unii despre alții). Printre altele, criticul constată că, în poezie, "s-ar părea că maghiarii s-au situat mai degrabă în descendența avangardei decât în a modernismului patetic și intens-metaforizant care a făcut ravagii în versurile românești ale anilor '60. Şi că - apoi - se deschideau mai curajos spre «o lume de dimensiuni umane» și spre «impresiile banale»", potrivit prefatatorului (Kantor Lajos) al antologiei Tineri poeți maghiari din România (Editura Dacia, 1979). În privința dialogului literar interetnic în postcomunism, maghiarii ar fi primii care au făcut pași în acest sens, "majoritarii" începând abia cu acest "număr de revistă".

Grupajul maghiar cuprinde poeme de Szilágyi Domokos, Markó Béla, Kovács András Ferenc și József Balogh, proză de Mózes Attila (Paznicul turnului), Ferencz Zsuzsanna (Henrik și Henrietta. În memoria lui Heinrich von Kleist), un eseu de Konrád György (Punctul de vedere al victimei, traducere de Irina Vainovschi-Mihai), o Scrisoare deschisă către Sütö András (victimă a confruntărilor de la Târgu Mureș) semnată de Ion Vieru, un discurs antinationalist pentru cooperarea dintre maghiari și români rostit de Bányai Péter la mitingul Aliantei Civice din 15 noiembrie 1990, la București (Prieteni!), un dialog cu politologul Gombár Csaba (Ne mai așteaptă partea leului) și un interviu realizat de Ferencz Zsuzsa cu Oltványi Ottó, corespondent al MTI (Dictatura si sfârsitul) despre activitatea radiofonică la finele epocii comuniste.

□ Peter Kallos denunță campaniile antimaghiare și asimiliste ale noii puteri de la București ("Sărman popor! Câte i se pot pune în cârcă!"), pornind de la cazul scriitorului Sütö András.

Mariana Marin realizează o anchetă printre studenții de la secția de Hungarologie a Facultății de Limbi Străine de la Universitatea din București - Liniștită, fără coșmaruri -, în care toți repondenții

pledează pentru strângerea relațiilor, europenizare și împotriva exclusivismului etnic.

Bogdan Ghiu publică un eseu despre relația tensionată a Românilor cu identitatea europeană (*Note pentru un recviem*: "România este azi cortina de fier vie a Europei").

Florin Berindeanu comentează noua ediție din *Schimbarea la față a României* de Emil Cioran (*O altă față a revoluției*).

La rubrica de "Revista revistelor" sunt salutate entuziast, în revista "Epoca", o scrisoare patetică din închisoare a lui Marian Munteanu, îndemnurile la curaj adresate tinerilor de Doina Cornea, pozițiile etico-intelectuale ale lui Adrian Marino (despre activismul europenist) și Adrian Popescu (despre "fenomenul Pitești"), alături de intervențiile lui Sorin Adam Matei (*De capul nostru*) împotriva stereotipiilor autovictimizante privind românii-care au dus greul Europei.

• Nr. 47 al revistei "Orizont" are pe prima pagină un editorial al lui Mircea Mihăies (Vitrionul Miței Baston): "Naționalistul e republican și ploieștean, iar în vinele lui curge sângele violent al Miței Baston, amestecat în doze homeopatice cu vitrion tricolor. (...) Nu există pentru creatura naționalistă plăcere mai mare decât ca iubirea lui să producă altora suferință".

— Carol Sebestyen semnează un articol intitulat Opoziția pur și simplu, în care pledează pentru unitatea opoziției politice și pentru depășirea clivajului dintre opoziția parlamentară (considerată ineficientă) și cea extraparlamentară: "Câtă vreme esicherul nostru politic înregistrează net două tipuri de opoziție, una parlamentară (fatal anemică, după 20 mai) și o alta extra-parlamentară (diseminată, diletantă, revigorată, iată, la 15 noiembrie) majoritatea guvernamentală poate să-și continue linistită jocul «reformator». Singura variantă e, pe viitor, unitatea tuturor forțelor opoziției, așa cum au făcut-o vecinii bulgari. (...) La noi e manifestă suspiciunea fată de partidele istorice. Gafele acestora, neadecvarea, uneori, la realitățile post-comuniste, orgoliile unor lideri au justificat, întrucâtva, aceste rețineri. (...) Oricât de bizare, aserțiunile (...) domnului Iliescu (desuetudinea partidelor, singularitatea FSN-ului ca formațiune generoasă cuprinzând atitudini politice diverse, în unitate) se bazau pe o stare de spirit populară: neîncrederea în partid ca instituție și în actul politic în sine". Despre demonstrațiile de stradă din 15 noiembrie ale forțelor civice de opoziție ("o importantă modificare în conștiințe") scrie, optimist, și Daniel Vighi, întrun articol drastic la adresa regimului Ion Iliescu (Tăticul cel bun are buzunarele goale).

Vladimir Tismăneanu semnează un eseu politic de atitudine despre recrudescența naționalismului în România (Revanșa frustraților): "Comunismul se evaporă, însă deșeurile sale rămân (...). Etnocentrismul care pare să se fi configurat drept portdrapel al revanșei totalitare se pretinde succesorul ideologiilor populiste și patriotarde din perioada interbelică. (...) Este revansa frustratilor, scutul neputinciosilor și arma favorită a vânătorilor de vrăjitoare".

- În articolul *Nevoia de purificare*, din "România liberă", Octavian Paler aduce în discuție à propos de *Proclamația de la Brașov* din 15 noiembrie 1990 o serie de ipotezele privitoare la posibile căi de "purificare" a conștiinței colective și individuale în vederea restructurării societății românești postdecembriste. După ce trece în revistă argumente pro și contra în favoarea diverselor "soluții", O.P. arată că propunerea pe care o include *Proclamația de la Brașov* susținerea unui "tribunal moral" e cea mai îndreptățită: "Procesul care trebuie făcut comunismului nu este, și nici n-ar fi drept să fie, un proces împotriva celor care s-au văzut siliți de istorie și de iluziile lor să se înscrie în fostul partid comunist. Procesul care trebuie făcut comunismului trebuie să fie un proces al depravării totalitare, un proces al confiscării individului de către o putere arbitrară și criminală".
- În nr. 45 al revistei "22", Gabriel Liiceanu publică eseul *Adsum? Modelul cultural Noica și urgențele istoriei*, fragment dintr-o comunicare prezentată (în octombrie 1990, la Luxemburg) la un colocviu despre perspectivele culturale în Europa de Est.
- Nr. 25 din "România Mare" reia eseul lui C.V. Tudor Nicolae Iorga O jumătate de veac de la trecerea sa în eternitatea ființei românești - din volumul Istorie si civilizație (Editura Eminescu, 1983), plus poemul Brad Bătrân al lui N. Iorga - prevestitor, scris cu câteva zile înaintea morții (la sfârșitul lui noiembrie 1940).

  Edgar Papu scrie despre Eminescu și Eternitatea limbii române, iar I. Lăncrănjan, despre Comunism versus capitalism -Învingătorul etern, eternul înfrânt. D. Bălăeț continuă serialul -Manolescu contra Manolescu.

  În sumar figurează și un articol reprodus din "Românul" (nr. 32, 19-25 noiembrie 1990), Feluri ale disidenței de Paul Everac: "Energumenul disident dă din gură toată ziua. El se realizează prin cârteală - El caină țara, dar n-ajută. El critică soluțiile, dar nu are altele. Fără cea mai mică pregătire economică, juridică, politică, el avansează la tot pasul enormități, utopii. Baza lui e idilică. El crede că după o revoluție sângeroasă urmează neapărat și imediat o mare schimbare mirobolantă. (...) Salonarzii, moftangiii, aprinși de negație, fac ei totuși ceva real pentru progresul acestei tări? Mira-m-aș!".

  Romulus Vulpescu semnează un text intitulat Nedumeriri (și nu numai)!, care semnalează punerea în scenă, la Galați și la Craiova, a lui Ubu rege de Jarry, în traducerea lui Romulus Vulpescu - dar fără a i se cere acordul traducătorului.

  Eugen Barbu dedică un pamflet postului de radio Europa Liberă, recurgând la termeni precum "matracucele de la Baba Dina din Crucea de Piatră, doi poli, adresa: München".

24 noiembrie

• La rubrica "Insectar" din "Dreptatea", Petre Stoica semnalează un articol al lui Ion Cristoiu despre criticul Valeriu Cristea – *Un rătăcit*, articol apărut în "Independentul" (nr. 4): "Apariția lui Valeriu Cristea în hotarele publicisticii

politice nu m-a mirat. Iată, mi-am spus, amintindu-mi legenda anterioară, realul s-a dovedit atât de puternic, încât a reuşit să-l scoată dintre cărți până și pe Valeriu Cristea. Mirările au început după lectura primelor articole semnate de prestigiosul critic. Spre deosebire de imensa majoritate a scriitorilor noștri, domnia sa se manifestă ca un îndârjit apărător al puterii. Intervențiile sale sunt atât de lingușitoare cu actualii guvernanți, că-mi vine destul de greu să cred că semnătura din coada lor nu este de fapt, decât un pseudonim. Valeriu Cristea a dus o întreagă campanie împotriva fenomenului Piața Universității."; "În cazul lui Valeriu Cristea, șochează stilul intervențiilor"; "Articolele din «Adevărul» ne propun, însă, un scriitor marcat de platitudini exemplare. În denunțarea Pieții Universității, Valeriu Cristea a repetat până la obsesie toate sloganele neghioabe din cotidianul «Azi»: legionarism, destabilizare, minoritate etc. Articolele sale nu tresar de o nuanță, de o subtilitate. Nimic nu le deosebește de cele semnate de redactorii de rând ai ziarului".

• În "Tineretul liber - Suplimentul literar și artistic" (nr. 47), sub titlul *Proza* ca experiment sau istoria se repetă, George Ioniță recenzează volumul de proză scurtă al lui Mircea Nedelciu Şi ieri va fi o zi (Editura Cartea Românească, 1989). Opinia criticului, care nu lasă deoparte chestiunea tradiției romanului anilor '60 (Marin Preda, Al. Ivasiuc, Augustin Buzura, Nicolae Breban, D.R. Popescu) și opoziția față de aceștia a noului val (Mircea Nedelciu, Gh. Crăciun, Bedros Horasangian, Nicolae Iliescu, Hanibal Stănciulescu), este: "În măsura în care va ști să se elibereze și de ultimele constrângeri, proza lui Mircea Nedelciu va putea în sfârșit să reflecte lumea pe toate fețele ei".

La rubrica sa permanentă, Mircea Nedelciu prezintă două reviste: "Litere" și "Nouăzeci": "Literatura română nu este, după cum probabil stiti, o instituție a statului român. Ea este o instituție a Limbii Române. Instituția românească numită stat are, la rând cu altele ca ea, privilegiul de a trebui să acopere un teritoriu mult mai mic decât cel al limbii cu același nume. Zic privilegiu pentru că a guverna azi teritorii întinse e din ce în ce mai riscant. Cu atât mai puțin e de înțeles de ce statul (cu un teritoriu mai mic) nu-și îndeplinește îndatoririle contractuale față de limba Română (cu un teritoriu mai mare atât în sensul propriu, spațial, cât și în timp). Cine l-a autorizat la această răzvrătire tăcută și perversă? Am văzut zilele trecute două reviste literare, de fapt exemplarele de semnal ale respectivelor reviste. Nu e sigur că pe piață se va vedea și «tirajul» lor. Sunt două reviste cărora actualul Parlament (prin strălucita absență de spirit de a nu fi votat niște legi) și actualul Guvern (prin ilustrele lui Hotărâri) nu le pot asigura supraviețuirea. M-am simtit ca în fața unor prunci despre care știam că s-au născut deja condamnați la moartea prin sufocare. Ați încercat vreodată acest sentiment, domnilor ministri? «Litere», subintitulată «magazin literar», este editată de Cartea Românească și arată exact asa cum ar trebui să arate o revistă de literatură în Europa ultimului deceniu al secolului XX. Un colectiv redacțional de trei oameni, 120 de pagini offset, copertă ilustrată color și semnături prestigioase cu toptanul: Kundera, E. Ionescu, A. Platonov, Mircea Eliade, Michel Tournier și mulți alții. «Nouăzeci», deși supliment al «Luceafărului», are aerul plăcut vetust al unei reviste din avangarda literară interbelică. Ea ar trebui să fie o revistă independentă și nu al doilea supliment al unei reviste a Uniunii. Desi nu cred că în noul context scriitorii vor mai fi la fel de uniți ca până acum în generații, grupuri, cenacluri, așa-numiții nouăzecisti, beneficiari în același timp ai inerției cât și al deschiderii «postrevoluționare» simt încă nevoia «prezenței în grup» și «Nouăzeci» este ultima dovadă că literatura română a fost o formă de supraviețuire. În fața acestor două reviste pe care politica de liberalizare a preturilor la hârtie le-a condamnat din start, în fața perspectivei de a vedea toate celelalte reviste literare ale tării sucombând de la o zi la alta pentru că Uniunea nu mai are forța economică necesară pentru a le susține, în așteptarea unei legi a protecției culturii scrise (la care Parlamentul român mai are de lucru), în absența sponsorilor revistelor literare nu putem încerca decât sentimentul unei zădărnicii cu totul poetice. Literatura de revistă când moare naște în sufletele noastre o dureroasă poezie. Poezie a exilului și a despărțirii definitive. În sensul că dacă reviste ca «Litere» și «Nouăzeci» nu au șanse de viață, două legături vitale ale literaturii române contemporane sunt tăiate: legătura cu literatura universală și legătura cu cei care vin, cu forțele de înnoire. Dacă imaginile televizate nu ne-ar îndemna la o și mai mare tristețe, am cere pentru aceste două reviste-prunci înființarea de «leagăne» și «orfelinate». Dar tare ne temem că tot lagăre vor apărea și pentru ele, ca și pentru cele «mature». Și atunci mai bine moartea în libertate decât supraviețuirea în țarc. Și cum să ieși dintr-o astfel de dilemă?".

25 noiembrie

• În articolul Exerciții de transparență. Aveți cuvântul, domnule Dan Deşliu, din "Dreptatea", Mihnea Moroianu îl invită pe Dan Deşliu la "o autentică deschidere spre abordarea problematicii de fond a «obsedantelor decenii», inclusiv o punere francă în discuție a rolului propriu jucat la începuturile lor".

27 noiembrie

- "Azi" include o pagină specială dedicată lui Nicolae Iorga. În articolul Nicolae Iorga ni se adresează!, Ion Florea face o analogie între cei care l-au executat (în ziua de 27 noiembrie 1940) pe "cel mai luminat spirit românesc al acestui veac" și "golanii neolegionari" din Piața Universității. La aceeași pagină mai pot fi găsite articolele Împotriva ciumei verzi de Marin Badea și Figura simbol a culturii românești de Damian Hurezeanu.
- În "România liberă", Grete Tartler prezintă *Două cărți despre Cioran* volume semnate de Sylvie Jaudeau: *Cioran ou le dernier homme* și *Entretiens*...

28 noiembrie

• Editorialul din "Luceafărul" (nr. 44), De ce spunem NU (semnat "L"), expune motivele pentru care ar trebui împiedicată "revigorarea", sub o formă sau alta, a Partidului Comunist Român: "Peste tot partidele comuniste cu nomenclatura lor si-au impus ideologia si instrumentele. Numai în România partidul comunist a provocat, a sprijinit și a impus o dictatură personală. Peste tot, înlăuntrul partidelor comuniste au apărut fenomene de disidentă și tendințe reformiste. Numai în România partidul comunist s-a lăsat cu voluptate nerușinată în brațele dictaturii iar disidența, câtă a fost, a venit din afara nomenclaturii (...). Peste tot partidele comuniste, exaltând internaționalismul, au recunoscut implicit că sursele lor de putere, garanția viabilității lor, se aflau în afara spiritului national. Numai în România partidul comunist a pretins că-si trage seva din chiar adâncul ființei naționale a poporului român, compromitând astfel în chip grav însăși ideea națională".

Caius Dragomir (Comunism? Anticomunism?) aduce în discuție, într-o manieră dubitativă, temeiurile discursului anticomunist de după prăbușirea comunismului: "Comunismul a murit usor: în Uniunea Sovietică (pentru că și acolo este mort), în celelalte tări ale Estului, la noi cu toate că aici a funcționat din plin crima și tortura. Ideile marxiste mai rezistă în câteva zone îndepărtate. Principiile, regulile și legile comuniste dispar fără o rezistență dură. Comunismul nu se opune unificării Germaniei, nu rezistă pactizării cu NATO și nici economiei de piată; în unele puncte exercită o acțiune corozivă asupra drepturilor omului, dar cam acesta este tot răul pe care îl mai poete produce în chip actual. Dispărând, el lasă în urmă obiceiuri comuniste, tendințe, scheme de gândire totalitare, lasă o situație economică și organizatorică de natură să producă în continuare suferințe nenumărate, dar în sine el este mort. (...) Atunci când anticomunismul socotește necesară - pentru discreditarea comunismului - existența unui comunism cât mai sălbatic, este de presupus că el a dorit acestui sistem odios și o moarte exemplară, o moarte în zvârcolirile căreia el să facă un cât mai mare rău. (...) Dacă este să mă conduc după chiar frazele celor ce s-au declarat de o parte sau de alta a democratiei ce separă comunismul de umanitate și rațiune, anticomunismul extrem, pe cât și comunismul, ar fi în stare să accepte nenorocirea ființei omenești în scopul realizării unui beneficiu maxim pentru sine și o definitivă destrucție a adversarului. (...) Anticomunismul a avut nevoie de show-ul sângeros din România și l-a obținut într-o variantă extinsă, inclusiv după ziua alungării dictatorului. Să fie numai vina comunismului? Omenirea a dorit dispariția celui mai odios sistem totalitar al istoriei, poate tocmai pentru a trece dincolo nu de ură, ci dincolo de calculul pragmatic, rece, făcut cu viața omenească (...). Zilele și nopțile noastre de după 22 au fost însângerate de comunism sau de anticomunismul demonstrativ? Există un criptocomunism. Să nu existe și un cripto-anticomunism?".

Ion Negoițescu publică articolul Romanele lui Stefan Agopian, evidentiind unitatea structurală a volumelor

- Ziua mâniei (1979), Tache de catifea (1981), Manualul întâmplărilor (1984), Tobit (1983) și Sara (1987).
- Tia Şerbănescu publică în "România liberă" o cronică a microromanului ionescian Însinguratul.

29 noiembrie

• Eugen Simion răspunde, în nr. 48 al "României literare", unei provocări lansate de S. Damian, pe tema revizuirilor, în nr. 9-10/semptembrie-octombrie din "Amfiteatru": "El este de părere că sintezele critice de până acum trebuie revăzute și, voind să dea exemple, îmi face onoarea de a cita Scriitori români de azi. Socoteala lui este simplă: scriind în condițiile în care au scris, criticii literari români n-au putut spune integral adevărul despre literatura română postbelică; sub presiune circumstanțelor, ei au făcut multe concesii și, în consecință, acum când nu mai au nici o opreliște, trebuie să-și revizuiască judecățile de valoare. (...)/ O voi face probabil într-o zi, fără să promit că voi urma întocmai indicațiile colegului meu de la Heidelberg. (...) Am scris și eu, ca toți ceilalți, sub presiunea unei istorii care era departe de a fi ireprosabilă, dar m-am străduit pe cât mi-a fost cu putință să spun adevărul despre literatură și să primesc și să justific estetic valorile indiferent de unde vin. Operație (...) dificilă și, dacă n-am reușit pe de-a-ntregul, de vină este spiritul meu critic. Nu mă grăbesc să pun totul pe seama istoriei, deși, cum știe toată lumea, istoria postbelică n-a fost deloc o zeiță nepătată. Admit că într-un caz sau altul m-am înșelat și că judecata mea de valoare este exagerat de favorabilă sau minimalizantă. Aștept să vină alt critic care să-mi doboare cu argumente solide opinia mea despre, să zicem, opera lui Marin Preda sau Nichita Stănescu și să convingă altfel decât am încercat eu s-o fac. Dar dacă în loc de a da analize doveditoare, vine dl. Gh. Grigurcu și zice (...) că Marin Preda întruchipează «un fel de oglindă a dictaturii care l-a tolerat foarte bine, asigurându-i o înaltă situație și avantaje materiale fără pereche», atunci îmi dispare total cheful de a dialoga și de a mă revizui... Rămân la «dogmele mele» și la opiniile mele. Nu știu dacă de la Heidelberg se vede sau nu un fapt îngrijorător (dl. S. Damian, oricum, nu-l semnalează, deși se dovedește că știe foarte multe lucruri, chiar mai multe decât stim noi, cei de aici: el stie, de pildă, totul despre evenimentele din 13-15 iunie și nu are nici o îndoială asupra involuției noastre postrevoluționare!), nu știm, ziceam, dacă dl. S. Damian observă de acolo de unde se află că există actualmente o mare poftă în presa noastră de a demola valorile, toate valorile postbelice. Totul se contestă, de la operă la morala autorului (...)./ Ce-ar mai trebui să revizuiesc eu în acest caz?" (Ne revizuim, ne revizuim...). Dub titlul Viitorul României, Petru Dumitriu face predicții optimiste cu privire la evoluția societății românesti în următoarul deceniu. văzând în anul 2000 pragul simbolic al izbânzii unui popor care, eliberat de dictatură și recuperând decalajele față de Europa prosperă, va arăta "ce bogăție poate crea cumințenia (...), inteligența, răbdarea și perseveranța": "Secretul belșugului modern este democrația parlamentară plus economia de piață liberă cu corectiv social (adică înzestrată cu mecanisme de siguranță împotriva crizelor și șomajului), plus sindicatele libere. Rezultat: belșugul nemaipomenit în istoria lumii, asa cum în trecut numai regii și aristocrația îl aveau, și cum astăzi stă la dispoziția cetățeanului cu salariu mijlociu./ Aceste adevăruri cunoscute astăzi de orișicine ne fac să întrevedem și viitorul României în anii ce vi, să zicem până în anul 2000. Căci (...) România nu este o insulă, ea împărtășește soarta întregii Europe de Est. Populația României va crește pe măsura creșterii nivelului de trai. Ea se va urca în anii ce vin spre cifra de treizeci de milioane./ Eliberarea și privatizarea agriculturii va duce la o înflorire, la început înceată, apoi din ce în ce mai puternică, a satelor. (...)/ În zece ani vom vedea ce poate crea cumintenia, hărnicia, inteligența, răbdarea și perseverenta (să-i zicem cu numele cel vechi: statornicia) poporului român. Am văzut cu totii ce au făcut germanii, francezii, italienii, englezii, spaniolii, ca să nici nu vorbim de atât de gospodarii elvețieni, belgieni, olandezi, scandinavi: ce au știut ei să facă în câte zece ani, de la sfârșitul celui de-al doilea război mondial./ Vom vedea acum ce sunt în stare să facă popoarele din Europa răsăriteană, printre care noi românii".

30 noiembrie

- În articolul Forța exemplului (6). Necesitatea opoziției (III), din "Contemporanul. Ideea Europeană" (nr. 33), Nicolae Breban scrie despre necesitatea formării unui "spirit republican" în România postdecembristă și despre rolul intelectualului în acest proces de transformare a societății; mai precis: intelectualul va trebui să renunțe la iluziile (iluministe) conform cărora ar putea fi un "pedagog" al mulțimii, mulțumindu-se să acționeze indirect asupra societății, prin "forța exemplului" personal.

  În articolul intitulat (la fel ca unul dintre volumele lui Cristian Popescu) Familia Popescu, Traian T. Coșovei portretizează succint câțiva poeți "nouăzeciști" pe care îi consideră notabili, insistând cu precădere insistă asupra vocii poetice distincte a lui Cristian Popescu, autor care "face din jocul (sau joaca) sincerității metafora poeziei grave, reflexive și tragice".
- Într-un interviu acodat lui Stelian Tănase, *Disidența diagnostic și terapie*, pentru revista "22" (nr. 46), Mihai Botez afirmă: "(...) știm foarte puțin despre disidența română. Ea s-a manifestat aproape exclusiv prin texte scrise scrisori la Europa Liberă sau interviuri date ziariștilor străini, care au ajuns în cele din urmă tot la Europa Liberă. Aceste voci au fost foarte diferite. Una este să spui «Jos Ceaușescu», alta este să spui «Jos Ceaușescu pentru că m-a îndepărtat și nu mi-a dat pașaport» și alta este să spui «Sunt împotriva sistemului pentru că sistemul este aberant». (...)/ Textele disidenței române și unele texte sunt superbe, în special scriitorii au scris texte admirabile conțin

puţină analiză, diagnostic, nu au existat propuneri de terapie. Arareori astfel de texte au încercat să depăşească condiţia individului. (...) Mă gândesc însă că e un fapt că România anilor '50 a pierdut enorm (...) pentru că imbecili şi escroci au «avansat» pentru că aveau bune dosare comuniste, fie pentru că se certaseră cu patronul, fie că fuseseră închişi din nu ştiu ce motiv. Mi-e foarte frică că în anii '90 lucrurile s-ar putea repeta şi tot felul de dobitoci şi de escroci să ocupe scena publică numai pentru motivul că au «bune» dosare anti-comuniste".

- Reacționând cu "dezgust, consternare, indignare și revoltă" la legalizarea Partidului Socialist al Muncii, Adrian Marino scrie în "Dreptatea" un articol intitulat *Coșmarul literaturii: reînființarea PCR*.
- Nr. 48 din "Contrapunct" are pe prima pagină două articole politice: Alianțe vremelnice si jocuri periculoase de Emil Ionescu, despre pericolul unei restaurații comuniste "fără față umană" după anunțata liberalizare a prețurilor, și Ce (ne) (mai) rămâne (?) de Andrei Corbea, despre literatura germană și raportarea critică la trecut în era post-nazistă.

  Călin Vlasie publică un articol intitulat Cojoc pentru acul economiei românești, Nicolae Prelipceanu semnează, la rându-i, un scurt text politic, Piața sau viața!, Ioan Mihai Cochinescu - un text de atitudine (Secera și ciocanul) despre oportunitatea unui "proces al comunismului".

  Într-un interviu acordat Elenei Ştefoi de Virgil Ierunca ("Pedagogia uitării - o armă nonideologică"), cel din urmă afirmă, între altele, că "trădarea clericilor de pe malul Dâmboviței s-a făcut (...) prin contribuția mai multor categorii: 1) cinicii, 2) răsfățații pervertirii răsplătite, 3) disponibilii, 4) păguboșii cinstiți, 5) șantajații de circumstanță, 6) abilii, 7) idealiștii", ilustrînd "cazurile" cu exemple.

  — Cristian Moraru recenează volumul de poeziei Înnebunesc și-mi pare rău de Florin Iaru (Elogiul nebuniei), iar Ioana Pârvulescu comentează același volum în articolul intitulat Poezia cu ochii închiși.

  Ion Bogdan Lefter publică un articol (Cum debutează prozatoarele: o strategie de șoc!) despre romanul Justin al Ancăi Delia Comăneanu.

  Apare un eseu confesiv de Octavian Paler, Banalități actuale.

  Începe publicarea în serial a Jurnalului unui jurnalist fără jurnal de Ion D. Sîrbu ("Iarna unu: 1983-1984").

  La rubrica "Sotron", sub titlul "Poezie, soră veche...", D. Tepeneag rememorează episoade biografice cu Leonid Dimov, Tudor George și Sorin Mărculescu. □ Pe ultima pagină – un eseu autobiografic al lui Roland Barthes din perioada petrecută, la finele anilor '40, la ambasada franceză din București (Un orășel în România), pornind de la o biografie a criticului publicată, recent, de Louis-Jean Calvet.
- În "Dimineața", Geo Vasile consemnează apariția la Editions de l'Aube, în februrie 1990, a unei antologii de proză și poezie realizate de seminarul poetic "Mihai Eminescu" de la Universitatea din Provence și îngrijite de Valeria Rusu. Începând cu *Elogiul satului românesc* de Lucian Blaga (discurs de primire la Academia Română, 1936) și continuând cu *Spațiul mioritic*, volumul mai conține poeme de Alecsandri, Coșbuc, Arghezi, Goga, Ion Pillat,

Grigore Vieru, Ioan Alexandru, Ana Blandiana. Sunt traduşi, de asemenea, prozatori ca Slavici, Rebreanu, Duiliu Zamfirescu, Sadoveanu, Agârbiceanu, Marin Preda etc.

• În "Tineretul liber – Suplimentul literar și artistic" (nr. 48), sub titlul **Riscurile histrionului**, George Ioniță scrie despre volumul lui Florin Iaru Înnebunesc și-mi pare rău (Editura Cartea Românească, 1990): Florin Iaru "joacă numai rolul poetului nebun pentru a ne convinge, în fond, că lumea e cea care a înnebunit și, într-o declarată concepție postmodernistă, el reinventează metodele celor odinioară moderni, transformându-i cu subtilitate în aliați ai poeticii sale reformiste, cu intenția de a-i submina din interior".

Vasile Spiridon (**Excentricitate și expansiune**) consideră că volumul lui Mircea Dinescu *Moartea citește ziarul* "ne aduce imaginea unui autor cu vocația libertății, care cultivă un spirit de insurgență lipsit de orice emfază".

[NOIEMBRIE]

- În "Viața Românească" (nr. 11), apare un interviu acordat de Ionel Jianu lui Gabriel Stănescu: Generația de la 1930 a vrut să aducă un suflu nou în cultura românească.

  Sub titlul Poeme vechi la "Viața Românească", Florența Albu publică, dintr-un dosar pe care l-a alcătuit din textele respinse de cenzură în ultimii 15 ani, un prim grupaj de "inedite" alcătuit din poeme de Dimitrie Stelaru, Gabriela Melinescu și Ana Blandiana.

  Bogdan Ghiu face o profesiune de credință anticomunistă (Război sau revoluție?): "Formula «stat comunist» e o contradicție în termeni: comunismul e o ideologie imperialistă, expansionistă. El nu poate exista ca insulă, ca stat național, el neagă națiunea și se identifică cu statul, e un vârf, un punct ce are nevoie de o bază cât mai mare, un punct greu de sustinut, un punct greu, apăsător, de antimaterie. Va fi lume în lume, tinzând să devină însăși lumea. (...) Ceea ce se întâmplă de un an și mai bine în «Europa de Est» (Est sau Europa? Unde cade accentul?) și cu deosebire în România este revoluție sau război mondial? Război mondial mascat în revoluție, domenii, ambele ale violenței generalizate. Iar mâine, în ce imperiu al minții le va fi dat să trăiască oamenilor din aceste state? Cărui glonte vor da ele trup? În ce se va transforma comunismul ca să poată să "dispară"? Cu ce i se va lua locul?".
- În nr. 11 din "Ramuri", Gabriel Chifu (*Câteva precizări necesare*) schițează un bilanț de etapă: "În acest an revista noastră a căutat să nu-și schimbe în rău maniera de a recepta noile apariții editoriale. Prin rubrica «Realitatea literară» și «Viața cărților» am voit să oferim cititorilor lecturi avizate datorate îndeosebi unor tineri critici. Ne-am ferit și de furia demolărilor cu orice preț, și de moda schimbării criteriilor de interpretare, și de tentația de a expedia cărțile, de a inventa neapărat valori și de a răsturna neapărat clasamente. Convinși că literatura română suportă acum o profundă mișcare de reașezare axiologică, de restructurare (...), cronicile noastre au fost de obicei o instanță

moderată, cuminte (când cumințenia înseamnă răbdare și atentă cântărire în drumul lung spre adevăr), o instanță care a acordat fiecărei cărți luate în discuție un factor de bunăvoință. Am încercat să ascultăm de imperativele dreptei măsuri, ale normalității".

- La aparitia primului număr al revistei "Dacia literară" (publicatie trimestrială de literatură, istorie și artă editată de Uniunea Scriitorilor, seria Iași; redactor-șef: Val Condurache), redacția face următoarele precizări cu privire la ceea ce-și propune să fie, la sfârșit de secol XX, o publicație lansată în secolul XIX: "Ideea care ne călăuzește nu este imitația. Noi nu refacem «Dacia Literară», ci, în prelungirea programului ei, ne întoarcem la sursele spiritului critic. Profitând de deschiderea care ni se oferă, încercăm să revenim în Europa. (...) Ce ne interesează, într-o primă etapă, este recensământul literaturii contemporane. Noul spirit critic va trebui să discearnă, între valorile conjuncturale, valorile perene. Am trăit într-o literatură bolnavă. (...) Până la 22 decembrie a funcționat intoleranța, benefică politic, la actul festivist. Acum a început să funcționeze intoleranta de sens contrar. Disidenta a devenit un apanaj al talentului, colaborarea cu regimul - un semn de impostură. Numai judecata critică a operei poate aduce lucrurile pe terenul normalității. Ideal ar fi ca oamenii de litere să fie conștiințele timpului lor. Istoria ne demonstrează că aceste cazuri sunt mai degrabă rare. Nu putem și nu avem dreptul să citim literatură prin atitudinea civică a autorilor ei. Oricâtă tristete și deziluzie ne-ar produce viața scritorilor, priviți ca oameni, nu putem împinge judecata din planul vieții în planul artei. Profilul revistei se deschide către istorie, filosofie și arte. Istoria va încerca să acopere cei cincizeci de ani de minciună. Filosofia se va întoarce la sursele ei, prin textele fundamentale. Artele vor fi prezente în arie universală".

  Sunt publicate poezii de Florin Iaru: În preajma revoluției, Codrin Liviu Cuțitaru analizează metoda critică aplicată de Cornel Regman în cronicele sale literare.

  Sub titlul La scoala tiranilor și în traducerea lui Emanoil Marcu, revista reproduce fragmente din volumul lui Emil Cioran Histoire et utopie (Galimard, 1960).

  Matei Cazacu (istoric stabilit în Franța, membru în "Liga pentru apărarea drepturilor omului în România" creată, la Paris, pentru apărarea lui Paul Goma) este prezent în paginile "Daciei literare" cu articolele România - tară de frontieră, Mentalităti, Exilul, Francezii si Revoluția română.

  Revista își propune să publice, începând cu primul ei număr, scrisorile inedite ale lui Cezar Petrescu adresate soției sale Georgetta Ciocâlteu atât înainte de căsătorie cât și după divortul survenit doi ani mai târziu. (Întregul fond de scrisori – mai mult de 400 de pagini – se afla în arhiva Muzeului Literaturii Române din Iași și fusese pus la dispoziție de Smaranda Chéhata, sora scriitorului Cezar Petrescu.)
- Alexandru Vlad publică în "Vatra" un "eseu amar" despre *Literatura* sertarelor deschise, inspirat de constatarea că "nu prea există ceea ce se

numește literatura de sertar".

În interviul acordat lui Al. Cistelecan, Mircea Zaciu este de părere că pentru renașterea spirituală a României sunt necesare eliminarea din viata publică a tuturor celor care s-au făcut "vinovati de crime împotriva culturii naționale", informarea privind "ravagiile operate de comunism începând din 1940 și până azi", "o profundă și nemiloasă reformă a Bisericii, grav compromisă în vechiul regim", reformarea școlii românești, "cu întoarcere la bazele ei sănătoase, tradiționale, și racordarea la nevoile noului veac", acordarea importanței cuvenite artelor și literaturii "în viața comunității si a individului".

[NOIEMBRIE-DECEMBRIE]

- Apare primul număr din "Memoria", "revistă a gândirii arestate", editată de Uniunea Scriitorilor din România, cu un colegiu de redacție din care fac parte: Ernest Bernea, Ana Blandiana, Ştefan Aug. Doinaş, Adrian Marino, Ion Negoițescu, Alexandru Paleologu, Banu Rădulescu (redactor-șef), Dumitru Stăniloaie, Petre Tuțea, Ion Vianu, Romulus Vulcănescu. . "Vrem să redăm memoriei acestui neam funcția ei normală, fiziologică. S-o facem să respire iar, cu forta ei firească, în singurul climat care îi prieste, al necontrafacerii. Fiindcă multe ne pot minți în viață, trecutul însă niciodată. Bun sau rău, el ramâne pe veci indestructibil, adevărul adevărat așa cum i-a fost dat să fie, și nimeni nu-l mai poate măslui./ Preocupîndu-ne în mod prioritar de «gîndirea arestată» la noi, nu vom omite să luăm în dezbatere nici gândirea arestată oriunde în lume. Cunoscând faptul că memoria nici unui popor nu s-a fundamentat în gol, ci în deplină concordanță cu memoria altor popoare, vecine ori îndepărtate. De-aici și obligația de-a nu avea doar o privire restrictivă, limitată la perimetrul românesc, ci o privire rotindu-se larg, peste lumea întreagă. Cu atât mai mult cu cât, azi, oameni de pretutindeni își caută cu febrilitate drepturile la o viată mai luminoasă, care nu poate începe decât cu libertatea. Or, în cadrul acestei libertăți, pe prim plan stă libertatea gândirii, adică «gîndirea nearestată». Atingerea acestui deziderat nu e posibilă însă fără un apel permanent la memorie. (...) Acesta e demersul revistei noastre" – arată Banu Rădulescu într-un articol explicativ intitulat Tie, stimate cititor, îți batem în clipa asta la ușă. 🗆 Din sumar: un text memorialistico-eseistic al lui Ștefan Aug. Doinaș, Intelectualul în anchetă; Banu Rădulescu: Prembul la "Dosarul Pitești"; Dumitru Gh. Popescu: Nichifor Crainic. Schiță de portret al unui gânditor creștin-ortodox; Barbu Cioculescu: Constant Tonegaru (1919-1952). Destinul unui poet; Cornel Regman: I.D. Sîrbu. Notă la romanul "Adio, Europa" ("La condition roumaine"); I. Negoitescu: Bujor Nedelcovici. "Ereticul îmblânzit"; Dan Cristea: Dorin Tudoran. "De bună voie, autobiografia mea"; texte de Eugen Ionescu și Mircea Eliade.
- Nr. 4-5 din "Interval" are ca temă conceptuală *Corpul*, privit din perspective multiple - literare, culturale, antropologice.

  Editorialul redactional se

intitulează, semnificativ, *Axis mundi*. □ Semnează eseuri și studii "la temă" Gheorghe Crăciun, Daniel Vighi, Ovidiu Coșulețu, Mihai Giugariu, Radu Bercea, Teodor Muraru, Emil Paraschivoiu, Magda Cârneci, Alexandru Diaconescu, Romulus Bucur, Aura Sibișan, Ioana Pârvulescu, Alexandru Mușina. □ Tot "la temă" sunt și versurile publicate în acest număr, aparținând lui Șerban Foarță, Liviu Ioan Stoiciu, Ion Stratan, Radu Sergiu Ruba, Dan Stanciu. Proza este semnată de Ștefan Agopian, Gheorghe Ardelean, Radu Petrescu (fragmente inedite de jurmal), Alexandru Vlad și Andrei Grigor. □ Traduceri din Roland Barthes, David Le Breton, Dominique Tron, Allen Ginsberg, Charles Olson, Michel Tournier ș.a. □ Interviuri cu Emil Brumaru și Maria Manoliu Manea. □ Cronici literare de Andrei Bodiu, Caius Dobrescu și Constantin Hârlav. □ Revista include și primul număr al "Bibliotecii Interval", cu prima traducere integrală a romanului *Frica portarului în fața lovitruii de la 11 metri* de Peter Handke.

• Nr. 8-9 din "Euphorion" se deschide cu articolul politic Cleptocrația de Toma Roman, unde se vorbeste despre "revolta confiscată din 16-22 decembrie 1989", care ar fi "lăsat loc de manifestare eșalonului secund al nomenclaturii", neputând fi vorba, prin urmare, de o revoluție autentică: "Revolta populară (...), revoltă în parte provocată, nu s-a finalizat, în rapida desfășurare a faptelor, într-o revoluție ce presupune apariția unui nucleu organizațional în chiar mulțimea ce o provoacă. Preluând cu abilitate conducerea, nomenclatura medie a elaborat teoria «vidului de putere», ea fiind singura forță preparată pentru umplerea acesteia. (...) Noua conducere a trebuit să utilizeze de aceea o serie de falsuri ideologice (și morale) pentru a dobândi nu numai justificarea etică, ci și o respectabilitate grav compromisă de îndelungata și umila obediență la dictatură. Figura «emanației», mascarada tragică a teroristilor, elanul afișat (după «desincronizările» inițiale) cu privire la bunăstarea viitoare a poporului român etc. aveau menirea de a acoperi o formală schimbare de eșalon, o abruptă și rapace preluare a puterii de către «lupii tineri», mai dinamici și mai inventivi decât «bătrânii» echipei anterioare. Nu a fost vorba de o schimbare de esență cât de una de aparență".

□ În articolul **De la marile zile și nopți**, Mircea Ivănescu problematizează rolul televiziunii: "Cu toată modestia, îmi vine să spun că pentru mine - și cred că ar mai trebui s-o gândească și alții - principala temă a prezentului este modificarea actualului rol pe care-l joacă televiziunea în prea îndelungatul proces de abrutizare a societății românești".

Marta Petreu e prezentă cu poeme.

Apare partea a doua din *Unelte*, arme, instrumente de Viorel Marineasa.

Un masiv grupaj dedicat lui Constantin Noica, intitulat *Povestiri* despre om. Noica, se deschide prin reproducerea unei epistole adresate de filosof lui Arşavir Acterian, în 1 septembrie 1930 sau 1931, cu mențiunea "Text încredințat spre publicare prin bunăvoința domnului Gabriel Liiceanu). □ Se publică "Noi cuvente den bătrâni" de N. Steinhardt - Comunicare

prezentată la saloanele "Liviu Rebreanu", Bistrița, 1988, despre Rostirea filosofică românească de Constantin Noica (transcrierea înregistrării și adaptare de Iustin Panța).

La rubrica "Text din exil", I. Negoițescu se ocupă tot de Constantin Noica, despre care conchide: "Profet al metafizicii prime, inițial-inițiatice, cu patosul lui lăuntric tinzând mai mult spre ascunzișurile firii decât spre lumina crudă din agora (...), izbutind mereu să adune în jurul său adepti care la rândul lor s-au impus, C. Noica seamănă oarecum cu Zarathustra, așa cum l-a văzut Nietzsche și cu Zamolxe, așa cum l-a văzut Blaga".

În eseul *Epoca Noica*, Andrei Cornea caută răspuns la întrebarea: "Cum a putut Spiritul să se acomodeze cu Sistemul?", observând că "problema fundamentală a lui Noica este una a concilierii, a armonizării a două principii pe care el le consideră deopotrivă de valabile și de indispensabile. Este vorba, mai întâi, despre nevoia ca gândirea filosofică să fie sistematică. Obsesia sistematicului, a sistemului chiar, l-a urmărit toată viața pe filosoful român. Preferințele lui filosofice - Platon, Hegel, filosofia clasică germană în general - aversiunea lui pentru Kierkegaard și Nietzsche demonstrează cele spuse mai sus indicând felul în care el se raporta la înaintași. Dar mai ales, propriile lui scrieri sunt străbătute în toate sensurile de preocuparea pentru sistem, pentru organizarea riguroasă a gândirii. (...) Obsesia sistematicului, a «legato»-ului, cum spunea el, este însă numai una dintre laturile gândirii lui Noica. Cealaltă, cu nimic mai puțin importantă, consta în convingerea lui că numai omul individual poate fi purtătorul spiritului. De aici socratismul său sui generis, atenția cu care se străduia să descopere și să cultive talente (...). Tot de aici și aversiunea lui pentru logicismul și analitismul anglo-saxon al secolului XX, în care el nu vedea decât o dispariție a individului personalizat în favoarea individului statistic". Ca atare, "Marea problemă a lui Constantin Noica, tema eforturilor sale de o viață n-a fost, de fapt, decât găsirea unei soluții de conciliere între aceste două laturi ale firii sale și, în fond, ale educației sale intelectuale în general. Cum poate individul personalizat să participe la sistem, să se integreze sistemului, fără însă ca sistemul să-l asimileze, să-l devoreze, să-l reducă la un număr într-un registru? Şi cum poate sistemul suporta presiunea individului viu, autentic, fără a se destrăma?". Mai departe, Cornea extrapolează cazul Noica, făcându-l "reprezentativ" pentru poziția intelectualității românești în comunism: "Dincolo de generalitatea sa pur filosofică, problema concilierii dintre individual și sistem văzute sub aspectul lor practic, politic, ca și soluția culturală propusă de Noica au fost profund reprezentative la noi pentru ultimii douăzeci de ani. Aceasta a fost, de fapt, marea și greaua problemă a intelectualității românești, determinată, pe de o parte, de inflexibilitatea politicului, pe de altă parte, de incapacitatea (sau lipsa de interes) a acestuia de a controla total cultura. Cu alte cuvinte, un relativ vid ideologic, cât și un haos administrativ, caracteristice regimului Ceaușescu, au permis supraviețuirea la un nivel relativ acceptabil a unor publicații literare, apariția unor cărți de calitate, multe neavând nimic de-a face cu marxismul, existența unor spectacole si expoziții remarcabile. Dilema care se punea era aceasta: să se păstreze cu orice chip aceste oaze de relativă libertate, abandonându-se orice încercare de opoziție sau disidență fățisă sau, alegându-se contestația pe față a sistemului, «oazele» să fie sacrificate? E stiut că intelectualitatea română, în cea mai mare parte a ei, a optat pentru prima alternativă și mi se pare clar faptul că în această alegere a sa, poziția lui Noica, favorabilă în principiu, concilierii dintre individ și sistem, a cântărit greu. Fără a exagera influența lui Noica, se poate, cred, susține că o eventuală opțiune diferită a filosofului mai ales în perioada imediat următoare publicării Jurnalului de la Păltiniș, ar fi putut avea o importanță considerabilă în crearea unei veritabile și mai organizate disidente românești. Or, menținerea lui Noica pe poziția «salvării oazelor» nu numai că a amânat apariția acestei disidențe, dar a și compromis, într-o oarecare măsură, chiar și temeiurile raționale pentru o atare acțiune. Astăzi putem considera faptul deplorabil, iar în ceea ce-l privește pe Noica se pune întrebarea dacă a fost vorba despre lasitate, despre oportunism, ori despre o eroare de calcul. Răspunsul mi se pare că trebuie să fie negativ. Cred că poziția lui Noica nu se explică nici prin compromis politic, nici printrun colaboraționism mascat. Noica nu făcea decât să trăiască până la capăt ideea sa fundamentală, aceea a concilierii dintre general și individual prin intermediul culturii. (...) Ideea că prin cultură individul și sistemul se pot concilia, dar și salva reciproc, a fost, așadar, nu numai obsesia teoretică a lui Noica, ci și obsesia lui practică".

Se reproduce studiul *O distincție a* termenilor în filosofia lui Constantin Noica de Mihail Nasta, apărut în "International Journal of Rumanian Studies", vol. 4, 1984-1986, nr. 2, tradus și prezentat în "Euphorion" de Radu Țurcanu. Sunt analizate conceptele de "rost", "sine", "întru", "ființa și firea" ș.a. 🗆 Radu Bercea vorbește, în Gânduri răzlețe despre Constantin Noica, despre personalitatea organică a filosofului: "Între Noica la treizeci de ani și Noica la saptezeci de ani similitudinea de idee, de ton, de stil, primează asupra deosebirilor, fără a da vreo clipă impresia de reluare mecanică, de repetare comodă a propriilor gânduri sau a propriilor pagini. (...) Dacă ar funcționa în planul purei erudiții, această egalitate cu sine ar sugera secarea filonului creativ; dar în planul autenticității existențiale incontestabile a condiției sale de Filosof, în planul vocației filosofice a lui Constantin Noica, egalitatea cu sine denotă, dimpotrivă, vitalitatea și bogăția acestui filon creativ".

Ion Dur semnează eseul În căutarea paradigmei -Două meditații asupra operei lui Noica, unde discută opțiunile filosofice ale lui Noica în raport cu conceptul de "om revoltat" al lui Albert Camus: "Pentru Noica, «instanțele» față de care și-a manifestat «revolta», cele ce puteau genera în gânditor acea «mișcare de revoltă» erau în primul rând «patronii» săi spirituali și operele lor. (...) Aproape toată opera sa este, în fond, o neîntreruptă luptă cu sistemele de gândire ale celor 10-12 «mari» ai istoriei filosofiei. Ideea conceptelor deschise era o primă tentativă de insurecție, de spargere a acestor limite. De intrare în starea de revoltă, însă o revoltă metafizică". Și Ion Dur duce mai departe paralela dintre camusienele "omul revoltat" și "revoltă metafizică" și "omul și opera lui Noica", a cărui "revoltă" "era o consecventă și coerentă contopire cu umanul, cu individualul pe care cu atâta obstinație a vrut să-l reabiliteze. Să nu fie aici o revoltă metafizică?! Dar si proiectul Scolii lui Noica se circumscrie unei atari atitudini".

În eseul Ut pictura poesis, Florin Berindeanu analizează "temele" descrierilor din opera lui Ion Creangă.

La secțiunea "Pagini germane" se publică poeme de Franz Werfel şi reproduceri ale unor texte de Günter de Bruyn şi Wolf von Aichelburg, în traducerea lui Beatrice Ungar.

Emil Hurezeanu și Alexandru Muşina sunt prezenți cu poeme, iar Gheorghe Crăciun cu proza Fata morgana.

Se publică înștiințarea Din partea Consiliului Uniunii Scriitorilor prin care se arată că scriitorul Eugen Barbu este exclus din Uniunea Scriitorilor începând cu data de 27 septembrie 1990, din pricini de incompatibilitate morală cu instituția în cauză, din pricina comiterii delictului "de plagiat literar calificat, delict făcut public în 1979, într-o ședință a Consiliului de conducere al Uniunii Scriitorilor", și a acțiunilor sale de la "Săptămâna", considerat "organ nedisimulat al serviciilor de securitate ceaușiste", și de la "România Mare", considerată "publicație de esență fascistă".

Apare partea a doua din capitolul Imaginea lui Platon de-a lungul istoriei din Paideia de Werner Jaeger.

• Mircea Țicudean politizează Sărbătorile Crăciunului din "Echinox" (nr. 11-12), scriind un fel de pamflet (Scrisoare neexpediată) cu adresă la partidul care câștigase alegerile din mai '90, incriminat în textul de față că manipulează poporul prin intermediul mass-media: Scurtele pasaje sunt explicite: "Du-te, Moş Crăciun, c-ai nimerit în țara dansului tematic și-a televiziunii pe problemă, pe care odiosu', dacă n-a reușit s-o fărâme cu teroriștii care numai-n ea nu au tras, a făcut-o cel putin să bage la cap că: 23 Aug. = marșuri patriotice, 26 ian. = poezii omagiale, de unde usor fostu-i-a românului TV să deducă cum că Crăciun = colinde, iar nu altăceva, pentru că dacă se uită marțienii 1 (una) secundă la TVR în 24-25 decembrie și nu bunghesc în aia 1 (una) secundă că pe Pământ e Crăciunul?! Du-te, Moșule, și mai dă-ne o șansă. Nouă, ca popor, pentru că eu, ca individ, sunt definitiv compromis pentru înc-o dictatură de când cu CORUL ARMATEI bubuind cu AG-7 la poarta gospodarului, ne dați, ori vă predați, stai, că colindăm, cine-a zis că numai corul vânătorilor e mare, verde și cântă, acela n-a fost teveman, uite că armata iar e cu noi, și de data asta să nu-mi mai spună nimeni că buhaiu-i de manevră. Aşa că du-te, Moş Crăciun, du-te în debara şi vino pe horn vino când Mami, Tati, Cosmin și Cerasela dorm sub pături, plapume și cergi, vino ALTFEL, mos manipulat si isterizat-tevelerui-ler".

Al. Dinu scrie despre Greva studențească - act de solidaritate, exercitiul demnității regăsite, cu trimitere

la greva din perioada 11-13 decembrie, greva care "trebuie înțeleasă ca o avertizare asupra faptului că societatea noastră începe să se scufunde moral, că noroiul trebuie aruncat peste bord si, concomitent cu o primenire morală, România trebuie să-și pună problema democratizării reale a întregii vieți sociale. Tabloul de început al intervenției lui Al. Dinu se configurează în următorii termeni: "În marasmul cotidian ce adâncește, parcă și mai mult, înaintarea și tragismul fiecăruia dintre noi, studenții încearcă să-și dobândească rolul ce trebuie să-l dețină într-o societate liberă: barometrul moral. După explozia din Decembrie '89, la care studenții și-au dat eroii și martirii, miscarea studențească a fost canalizată, prin diversiune, pe o pistă greșită: revendicări înguste, de ordin administrativ. După ce plasa «recuzării» de cadre didactice a fost întinsă și roadele strânse (roade ce, înainte de toate, au fost de folos unor profesori, desi profesorii contestati se văd, în majoritate, ocupând aceleasi scaune, eventual cu ceva grade didactice în plus!!) profesorii de bine, și nu numai domniile lor, ridică din umeri și exclamă perplexo-retoric: «Ce mai vor studenții? S-au apucat și ei să facă politică, și încă în școală?» Demnitatea regăsită și adânca înțelegere a tragicelor relații din tara noastră au fost singurele forțe care au manipulat studentul clujean! El nu înțelege să facă jocul nici unui partid sau organizație «apolitică», el este un om revoltat care a înțeles că dacă acum nu dă glas tristeții și speranței ce adastă în el, nu va putea nicicând să-și justifice lașitatea retragerii în confortul unui protest individual și neexprimat public. Prin «Declarația de principii» și «Apelul către țară și parlament» Convenția studențească-Cluj și-a exprimat clar poziția și pentru ce s-a declanșat greva, deci care-i sunt revendicările. Se cere demisia dl. Iliescu și a Guvernului". Finalul articolului care, în integritatea sa, are ample paragrafe tip Proces-verbal, se apropie de final epopeic si se încheie agitatoric: "Iar dacă declarăm școala «apolitică» nu riscăm să schilodim o întreagă pătură socială, să o împiedicăm să participe la treburile cetății? Nu sunteți de acord - dlor profesori – că, astăzi politicul trebuie să fie, înainte de toate, unul din majorele mijloace de reedificare a moralei în societatea noastră? Cereți studenților să nu facă politică în scoală, adică le cereți să pactizeze în corpore și tacit cu gafele și crimele Puterii? Adică le cereți să fie de acord cu lenta dar sigura noastră scufundare în mizerie, politicianism și imoralism? Le cereți studenților să nu le mai pese de nimeni si nimic, să accepte orice si oricum?! Actiunile prin care Convenția și-a susținut idealurile și principiile au fost străbătute de înalt civism și s-au desfășurat în deplină legalitate, concretizându-se într-un marș, miting și declararea grevei foamei de către cinci studenți! Marşul, desfășurat în 17 decembrie, a reunit 3500 persoane – Rompres, pentru linistea unora dintre noi - sau 12000 după Europa Liberă, și au fost străbătute principalele artere ale Clujului. S-a scandat «Jos Iliescu» (și variațiuni pe această temă), «Jos guvernul», «Timisoara», «Unitate». Cei din lunga coloană au îngenuncheat – în semn de ultim omagiu adus celor căzuți în Decembrie '89 - la intersecția

străzilor Horea și Dacia; manifestanții au fost întâmpinați de trecători cu flori, aplauze dar nu au lipsit nici huiduieli și înjurături din partea oamenilor de bine, studenții răspunzând cu aplauze și scadând: «Vă iubim». Marșul a luat sfârșit exact în același loc de unde a început – Piața Păcii, cu citirea Declarației de principii a Convenției. Nu s-au înregistrat incidente. Marșul a electrizat Clujul în momentul în care, parcă, orașul a început să-și uite morții din Decembrie".

□ L. Dumitru îi ia un interviu lui Nestor Moțu, prieten al lui Lucrețiu Pătrășcanu, fost deținut politic care a împărțit suferința cu Nichifor Crainic, lon Caraion, Radu Gyr: □ leșenii Liviu Antonesei și Dorin Spineanu colaborează în acest număr cu textele *Singular-plural* (L. Antonesei) și *Fundația de supraviețuire* (D. Spineanu). □ În pagina consacrată traducerilor sunt publicate texte critice și eseistice din Derrida și Jorge Luis Borges (*Trei versiuni ale Iudei*, traducere de D. Radulian).

• Sorin Alexandrescu este intervievat de Călin Vlasie în nr. 11-12 din revista "Argeș", vorbind despre felul în care s-a implicat, de la stabilirea sa în Olanda, în promovarea literaturii române. (A intermediat, între altele, publicarea – la edituri olandeze – a unor cărți semnate de scriitori precum Ana Blandiana, Ileana Mălăncioiu, Octavian Paler sau a unor antologii de proză românească din Şt. Bănulescu, D. Țepeneag, Eliade, Norman Manea, dar și din proza optzecistă.) Pe de altă parte, deplângând absența românească de la manifestările culturale internaționale și pasivitatea românilor, S.A. este de părere că nu Ministerul Culturii este cel care trebuie să facă "propagandă" culturală. "Ceea ce Ministerul Culturii sau alte instituții din România pot face este să creeze acele cadre organizatorice, juridice, bineînțeles financiare, prin care oamenii și grupurile să poată avea inițiativă".

DECEMBRIE

1 decembrie

• Într-un articol din "România liberă", Scăparea din sub-istorie: Emil Cioran..., Mirela Roznoveanu afirmă că Schimbarea la față a României ar fi "mai actuală azi decât era în vremea când a apărut": "Spunem asta pentru că azi încercăm să risipim iar blestemul istoriei, să reconstruim o țară atât de însângerată, umilită și sărăcită. Scriind în 1936 despre România, într-o vreme când țara își trăia o culme a spiritualității, Emil Cioran nutrea o nostalgie violentă față de un proiect național nerealizat, dar pe care ar fi vrut să-l locuiască într-o variantă ideală. (...) Și dacă mesianismul cărții lui Cioran n-a fost confirmat de istoria imediată a României, este totuși posibil ca profețiile să se împlinească la scara mare a timpului".

2 decembrie

• "Adevărul literar și artistic" (nr. 44) publică în avanpremieră, cu o prezentare realizată de Mircea Handoca, fragmente din *Noaptea de Sânziene*,

romanul lui Mircea Eliade, în curs de apariție la Editura Minerva. (În nr. 45-47, revista va reproduce și alte fragmente.) Editorul pune accentul pe valoarea literară a romanului, pe care îl așază pe același plan cu celelalte trei mari realizări ale deceniului șase, *Moromeții*, de Marin Preda, respectiv romanele lui G. Călinescu, *Scrinul negru* și *Bietul Ioanide*. Se încearcă astfel o reintegrare, în cultura română, a scriitorilor exilului și o reașezare a valorilor istoriei literare postbelice.

5 decembrie

- "Luceafărul" (nr. 45) publică o relatare (semnată Nicolae Stan, Andrei Damian și Oliviu Vlădulescu) despre prima ediție a Colocviilor de literatură de la Slobozia (23-25 noiembrie 1990), eveniment la care au participat: Călin Angeescu, Andrei Badiu, Radu Călin Cristea, Paul Daian, Ion Drăgănoiu, Florin Iaru, Ioan Lăcustă, Marin Lupșanu, Angela Marinescu, Mircea Martin, Nicolae Prelipceanu, Nicolae Stan, Eugen Suciu, Laurențiu Ulici, Eugen Uricaru, Ovidiu Verdeș, principala dezbatere a colocviului intitulându-se Forme de rezistență a literaturii. Cu acest prilej, a fost instituit "Premiul orașului Slobozia pentru literatură" (în valoare de 20.000 de lei) decernat "celui mai bun volum de beletristică și critică literară al unui autor tânăr (sub 40 de ani), apărut în perioada noiembrie 1989-noiembrie 1990". Un juriu compus din Mircea Martin, laurențiu Ulici, Nicolae Prelipceanu, Eugen Uricaru, Ovidiu Verdeș, Nicolae Stan și Oliviu Vlădulescu a acordat această distincție poetului Florin Iaru, pentru volumul Înnebunesc și-mi pare rău.
- Într-un Post Scriptum la articolul Restul e speranță, publicat în "România liberă", Octavian Paler se delimitează de opțiunea redacției de a deschide pagina culturală din 20 noiembrie la împlinirea unui an de la al XIV-lea congres al PCR cu poezii și articole închinate lui Ceaușescu: "Am regretat că «România liberă» s-a grăbit să cadă într-un păcat pe care l-a reproșat ea însăși, pe bună dreptate, altora. Mai ales, m-a crispat nedreptatea gravă făcută lui Augustin Buzura, prin punerea în pagină a unui fragment din singurul (pe deasupra, foarte vechi) text scris de Buzura despre Ceaușescu. Dacă așezăm pe o balanță acel text nefericit, pe care autorul însuși l-a deplorat, și tot ce a scris Buzura în rest, în acei ani, nedreptatea se dovedește a fi, nu mă feresc s-o spun, strigătoare la cer. Recunosc, opțiunile majore ale «României libere» sunt și ale mele. Altminteri m-aș retrage din funcția mea onorifică. Dar tocmai pentru a fi sincer solidar cu colegii mei de la acest ziar, socotesc că am dreptul să rămân, când e cazul, între propriile mele limite și păreri. Ca acum".

6 decembrie

• În nr. 49 al "României literare", Eugen Simion (*Stăpâni europeni, stăpâni asiatici?!*) polemizează cu poeta Nora Iuga – autoarea unui articol apărut în "Contrapunct" (*De ce ne uităm chiorâș peste gard?*, nr. 47, 23 noiembrie

1990), unde "vorbește despre tensiunile dintre români și maghiari în Transilvania și este de părere că acestea sunt deliberat provocate și programatic întreținute de - de cine altcineva?! - de putere, bineînțeles, prin mijloacele ei de propagandă și coerciție"; "Ideea doamnei Nora Iuga este că, de la Parlament (unde domină majoritatea F.S.N.-istă) până la T.V., există o imensă conspirație în această directie. O conspirație și, evident, o minciună menită să atâțe pe români împotriva maghiarilor și invers. Suntem, așadar, din nou manipulați, nimic nu-i adevărat din ceea ce spun ziarele, imaginile date la Actualități sunt totalmente false, afirmă doamna Nora Iuga. Nici chiar prefața scrisă de dl. Göncz la o carte pe coperta căreia Ardealul este înconjurat cu sârmă ghimpată? Nici. Toate sunt scorneli, ne asigură poeta. (...)/ Dna Nora luga apără prost o temă care, în principiu, poate fi bună. Ideea că românii și maghiarii trebuie să trăiască în liniște și demnitate, respectându-se reciproc, este de bun simț. Așa trebuie să fie, așa trebuie să gândească un intelectual cu mintea trează și firea deschisă. Numai că, din păcate, nu se întâmplă totdeauna așa în istorie și atunci ce trebuie să facă intelectualul care observă că viața nu se conduce după un model ideal de existență? Caută cauzalitățile ți încearcă să găsească explicații raționale pentru faptele iraționale. E ceea ce încearcă și dna Nora Iuga, dar într-o manieră care, spun drept, mă surprinde. (...)/ Întrebânduse cum se face că ungurii sunt primiți mai repede în Casa Europei - înaintea, oricum a noastră, a românilor - domnia sa face o paranteză retorică și dă la urmă răspunsul cel bun: «Sunt ei mai fotogeni (..), zâmbesc ei mai frumos, cunosc ei mai multe limbi străine? (...) Și iată că nu găsesc decât un singur răspuns: Au avut alți stăpâni! Ei [maghiarii] au avut stăpâni europeni, noi [românii] am avut stăpâni asiatici. Neșansa noastră» (s.n.). (...) Îmi pare rău că trebuie să spun; poeta Nora Iuga nu-i deloc subtilă și nici profundă în reflecțiile ei politice. E doar fatalistă și trage, în justificarea situației europene, spre absurd. Teoria stăpânilor nu arată prea multă imaginație".

Sub titlul În sfârșit, un roman..., Nicolae Manolescu scrie favorabil despre cartea lui Stelian Tănase, Corpuri de iluminat (Editura Cartea Românească, 1990).

- În nr. 49 din "Tribuna", I. Muşlea realizează un scurt interviu cu Dumitru Țepeneag: La Paris, românii nu se ocupă decât de ei înşişi. D.Ţ.: "...majoritatea românilor nu se ocupă decât de ei înşişi, în timp ce, pentru ca să poată exista o oarecare efervescență, ar trebui ca fiecare român să binevoiască a se ocupa de cel puțin încă un alt... român. Or, cum chestia asta nu se întâmplă, NU putem constata că are loc și probabil nici în viitor nu va avea loc nici un fel de efervescență! Există aproape în permanență doar un șir de scriitori care se prezintă (la reviste sau la edituri!) ca la... moară, sunt publicați, ies pe partea aialaltă și... dispar...".
- Alina Mungiu comentează negativ, în "Convorbiri literare" (nr. 40), declarația lui Valeriu Cristea cu privire la un contestatar al regimului politic de după 1989, Petru Moldoveanu, respectiv aceea că i se pare ridicol ca un om tânăr să-

si dea foc pentru o chestiune de încălcare a drepturilor omului.

Într-un interviu acordat lui Marius Oprea (Interviu cu un fazan), Alexandru Mușina corbeste despre clivajele din societatea românească ante- și post-decembristă, inclusiv despre acelea din lumea literară/intelectuală, și despre provocările cărora ar trebui să le răspundă generația optzecistă: "Unii dintre noi au încercat un dialog, o comunicare cu celelalte clase-categorii sociale, au scris o poezie, o proză mult mai deschisă spre realitate, spre ceilalți, dar în general aceștia au fost marginalizați, iar cei care n-au încercat asta și-au cultivat în continuare un anumit tip de snobism, care am senzația că ne-a prins și pe noi la un anumit moment dat. (...) Cred că generația noastră - și am în vedere, bineînțeles, generația '80, căreia îi adaug câțiva tipi deosebiți din generațiile anterioare, care au funcționat pentru noi ca modele sau «maeștri» și pe care eu îi apreciez în mod deosebit – suferă de un complex al vârstei, dacă vrei. Încă avem relații «filiale» cu cei dinainte, nu ne putem construi propriile noastre structuri și comportamente independente de ei. Da, sunt oameni admirabili! Dar au îmbătrânit, au obosit sau au colaborat cu sistemul în anii '50, în anii '60, în anii '70 (...) Nu am nimic cu ei, nu vreau să acuz pe nimeni și să pornim iar un război, dar faptul că mulți din generația mea sînt atât de dependenti, aproape o dependentă psihică, nu doar culturală, de cei de dinainte mi se pare enorm de grav și împiedică o transformare radicală".

7 decembrie

- Sub titlul 4 decembrie 1987. Despărțirea de Noica, revista "22" (nr. 47) publică un grupaj cuprinzând un text al lui Cioran, Scurt portret al lui Dinu Noica (în traducerea lui Andrei Cornea), o evocare semnată de Victor Bârsan, Trei ani fără Noica, un articol al Monicăi Lovinescu, Nu mă rog pentru fratele Alexandru, și câteva fragmente din Jurnal de idei. □ Din sumar mai menționăm un articol al lui Arşavir Acterian, Câteva rememorări din puşcăriile comuniste și o previziune a lui Mircea Vulcănescu, și o evocare semnată de Cornelia Pillat, La 15 ani de la moartea lui Dinu Pillat.
- Ideea-pilot a editorialului semnat de Nicolae Breban în "Contemporanul. Ideea Europeană" (nr. 34), Forța exemplului (7). Necesitatea opoziției (IV), este aceea că "problema adevărată, cheia reușitei politice în timp, nu e conducerea, puterea actuală, ci construcția unei adevărate opoziții". "Cum arată însă opoziția noastră azi?!" se întreabă editorialistul, trecând în revistă, în continuare, cele mai importante nuclee și forme de manifestare ale opoziției postdecembriste: "Primul (...) strat și, fără îndoială, cel mai important, o adevărată moștenire a Revoluției, este strada, faptul că strada e vie. Dovadă că cele mai reușite manifestări ale opoziției se datoresc nemijlocit străzii (inclusiv Piața Universității, minus finalul ei prelungit dincolo de legea ce oprește cu literă de fier, în orice democrație reală, manifestațiile de orice tip politic, cu trei zile înainte de urne, dincolo de finalul ei confuz, diletant, neunitar, pe care

au putut parazita forțe dușmănoase noii Românii). (...) Al doilea strat al opoziției este, ar trebui să fie (...) libertatea de expresie. A străzii, evident, dar și a presei, tipăriturilor, radioului și televiziunii, garantarea secretului corespondenței, telefonului (intern și extern), inclusiv libertatea de expresie în fața justiției, administrației, organelor de ordine etc. (...) Al treilea nivel ar fi libertatea – dar și capacitatea! – de a crea grupări politice distincte și autonome, așa-zisele partide, deși acest cuvânt este discreditat pentru multă vreme la noi. De aceea, poate, unii, mai abili, mai inteligenți sau, cine știe, mai cinstiți (...), unii mai «moderni», mai pe gustul «străzii revoluționare» propun nu partide, ci grupuri, «Grupul de Dialog Social», «Societatea de mâine» sau «Alianța Civică», idee extrem de interesantă, forme noi, înrudite cu curente asemănătoare din țările vecine de destin ale României (...), forme și asociații de personalități vii, cinstite, ce suferă însă de o boală mai veche a tuturor asociațiilor elitei culturale: inconsecvența în timp și o anumită, precară, solidaritate la vârf".

- În seria articolelor critice la adresa lui Octavian Paler, "Azi" publică scrisoarea unei cititoare, Smaranda Constantin: Stimate Domnule Paler (replică la articolul semnat de scriitor în "România liberă" din 20 noiembrie, De la starea de grație la starea de greață): "Până când mai aveți de gând să vă simțiți bolnavi [N.B.: de ură] și să aruncați atâta dispreț pe umerii oamenilor care la 20 mai 1990 au votat în numele trandafirului FSN? De ce credeți, în mod special, că cei care alcătuiesc GDS sunt cei mai buni, cei mai combativi intelectuali ai acestei țări?".
- Apare, în "Dreptatea", prima parte a unui interviu realizat de Dora Mezdrea cu Nicolae Manolescu: "Vom merge mai departe atunci când competența va deveni realitate nu simplu slogan politic". (Alte trei episoade ale interviului vor fi publicate în zilele de 9, 11 și 12 decembrie 1990.) N.M.: "N-am fost siliți să scriem ce nu gândeam, n-am fost siliți să scriem despre Ceaușescu, n-am fost siliți să spunem că albul e negru și negrul e alb. Acesta e adevărul. N-am fost siliți"; "Procesul moral al creației ultimilor 50 de ani e necesar, dar trebuie făcut cu grijă! (...) Pentru generația mea, dacă n-ar fi existat Călinescu, Vianu, dacă n-ar fi existat Ralea, Blaga chiar și așa târziu când a reintrat în circulație, dacă nu se retipăreau Voiculescu, Vinea ș.a.m.d. pentru generația mea, zic, ar fi fost o nenorocire".
- Pe prima pagină a numărului 49 al săptămânalului "Contrapunct", Ana Blandiana publică un text − *Transilvania* − rostit pe scena Ateneului Român pe data de 1 decembrie, la sărbătoarea națională. □ La rubrica "Para(n)teze", Călin Vlasie atacă *Limbajul de cauciuc (Economia politică a guvernului Roman)*. □ Dumitru Ungureanu satirizează *Dictatura competențelor imaginare*, iar Dan Deşliu scrie un mic text intitulat *Minciuna ca bază*. □ D. Ţepeneag semnează un nou "Şotron" intitulat *Poezie*, soră veche..., cu noi crochiuri memorialistice (depre Daniel Turcea, Virgil Mazilescu, Marina

Dimov ş.a.).

Ion Negoițescu scrie un text despre *Proza lui Ion D. Sîrbu*.

Despre primul volum din seria *Unde scurte* de Monica Lovinescu semnează articole elogioase Ion Bogdan Lefter (*Mai mult decât o "simplă" carte...*) și Florin Berindeanu (*Critica în exil*).

Cristian Moraru comentează volumul *Interiorul unui poem* de Ștefan Aug. Doinaș – (*Din nou*) despre poetica anormalității – din unghiul "poeziei esopice", deja "datate".

Sub un titlul împrumutat de la Sonia Larian, Nicolae Baltă recenzează romanul *Corpuri de iluminat* de Stelian Tănase ("*Bietele corpuri"*).

La rubrica de "Revista presei" este salutată "eliberarea literaturii de privatizarea erotico-polițistă" și "întoarcerea la uneltele ei" prin apariția suplimentului "Nouăzeci" al revistei "Luceafărul".

La rubrica de "Contra-puncte", E[lena] Ş[tefoi] semnalează în revista müncheneză "Dialog" un text memorialistic al lui Virgil Nemoianu despre președintele Ion Iliescu, prezentat la începutul anilor '60 ca "deschis, cordial, puțin filfizon, categoric una dintre figurile cele mai luminoase de la curtea princiar-birocratică".

• "România Mare" (nr. 27) se deschide cu un text din Octavian Goga, Cum se insultă țara, și cu un poem de Justin Ilieșiu, Vouă ce v-a dat Ardealul?, din volumul Sângerări ardelene (1945).

De reținut preluarea din "Viața Capitalei" a articolului Cameleonii de G. Alboiu – sub genericul Din aventurile satanei: "La suta de scriitori, sunt 93 de deșlii. Uniunea Scriitorilor crede că are 2.000 de scriitori și toți talentați. E posibil. La 1.000 de condeieri, sunt «numai» 930 de deșlii. Sunt mulți, sunt puțini? Sunt doar 930 de deșlii, 930 de disidenți cu pantofi de lac. Concluzia: La un semn lansat de Iuda, 30 de arginți se leagă/ și în zgomot de la Ruska trece oastea lui întreagă. (...) Cu ce drept este cântată și descântată, din perspectivă politicianistă în numele scriitorilor români, această nulitate patentă, acest blestem pe două picioare? Copilul din portretul mamei își zice: decât să învăț un poem din Deşliu, mai bine nu mă nasc!".

8 decembrie

• În "Tineretul liber — Suplimentul literar și artistic" (nr. 49), Valentin F. Mihăescu se întreabă *De ce fac criticii politică*?: "Voi observa, mai întâi, că întrebarea, pe care mi-o pun și v-o pun, are un temei real. Pe vremea dictaturii staliniste, criticii literari — nu toți, sigur că nu toți! — exaltau virtuțile realismului socialist și combăteau aprig pe cei care nu se înscriau în respectiva dogmă de creație. Chiar dacă, pentru cine ține cu tot dinadinsul, am putea să-i adăugăm, stingher, atributul «literatură», acțiunea cu pricina, dirijată de la centru («centrul popoarelor», «Orologiul Kremlinului» etc.), tot politică se numește. Și încă ce politică! Au sărit țăndări din bieții oameni, «demascați» în «Scînteia» și alte «gazete literare» ale «vieții românești». Reeducarea la munca de jos, atunci când lucrurile nu evoluau cu mult mai rău, era consecința promptă și necruțătoare a «intransigenței» criticii literare dogmatice față cu

«reacțiunea» celor ce nu se aliniau metodei unice de creație. În timpul dictaturii ceausiste (un stalinism cu note relativ personale), ansamblul criticii literare a procedat diferit. În contextul unei schimbări reale (sau poate doar aparente) a poziției față de «marele frate de la Răsărit», realismul socialist a căzut - ca să zic așa - în desuetudine. Cei vechi s-au reciclat îndreptându-se spre metode cu totul noi (la noi!) de cercetare a literaturii: cei noi și-au însușit si ei aceste metode, fie pentru a le practica asiduu, fie pentru a le, uneori, contesta finalitatea axiologică. Oricum, ceva substanțial se modifică în critica literară românească. Totodată, sau, poate, în primul rând, criticii (re)descopereau modelele autohtone, între care acela maiorescian avea să joace un rol dintre cele mai importante. O bună perioadă de timp, probabil cea mai profitabilă și constructivă în plan cultural critica a stăruit în recuperarea valorilor literaturii române, în repunerea în circulație a acestora. Cât s-a putut și cum s-a putut! Au coexistat în acest spațiu - nu fără fricțiuni și chiar acuze reciproce, care depășeau uneori sfera literarului, frizând politicul -, după părerea mea, două tendinte: una modernistă, în sens foarte larg, cealaltă naționalistă, în sensul pe care Eminescu îl acorda termenului, fără, evident, nici o legătură cu naționalismul ceaușist. În această perioadă, criticii literari (cei rămași în România) n-au făcut politică, dacă vom fi de acord să întelegem prin aceasta o atitudine declarată și asumată în raport cu Puterea. Nu cred că vreun editorial nesemnat sau vreun articol cu aer festivist, scrise sub presiune, reprezintă o reală adeziune. Așa cum nu cred nici că, strecurarea unor «strâmbe», înseamnă altceva decât o tehnică de supravietuire minoră. Criticii literari or fi făcut «politichie», asta da, dar politică, ba!". Ce se întâmplă, însă, după Decembrie 1989? De ce fac criticii politică? "Unii abordează comentariul politic pur și simplu, renunțând (pentru un timp?) la cel literar. Alții alternează cele două tipuri de comentariu. O a treia categorie evoluează în zonele de interferență ale literaturii cu politicul. Dar foarte puțini sunt aceia care «rabdă» să nu-și exprime punctul lor de vedere în domeniu și - slavă Domnului! -, nu de puncte de vedere ducem lipsă. De ce? De ce fac criticii politică? Logica mă îndeamnă ca un prim răspuns să fie acesta: pentru că acum e voie".

• Sub titlul Se cer capete, Eugen Barbu publică în "România Mare" (nr. 27) un articol critic la adresa Washingtonului; tot aici, Mircea Dinescu este încondeiat ca "un Bimbirică, altfel talentat, dar ticălos cât încape, s-a suit în capul breslei condeierilor numai pentru că a fost lansat la start mai devreme decât alții care cam dormeau pe ei".

9 decembrie

• Pagina literară săptămânală a ziarului "Dreptatea" găzduiește un florilegiu de poezie, cu o prezentare a lui Petre Stoica: Tineri poeți basarabeni. Într-un scurt popas la Chișinău, poetul ia cunoștință "cu un peisaj liric viu colorat și dinamic de esență indubitabil modernă", numindu-i pe Vasile Gârnet, Lorina Bălteanu, Leo Butnaru, Arcadie Suceveanu, Emilian Galaicu-Păun, Teo Chiriac, Grigore Chiper, Nicolae Popa, Andrei Țurcanu, Valeriu Grosu, Vsevolod Ciornei, Anghel Plopi.

Mihai Cimpoi publică articolul *Eminescu*, preocupări ecologice.

11 decembrie

• În "Azi", sub titlul *Să îmi ocup timpul clocind o iluzie...!* (și sub semnătura lui Florin Diaconu), apare o un comentariu laudativ pe marginea volumului *Levantul* al lui Mircea Cărtărescu.

12 decembrie

• Sub titlul *Proza vânturilor*, Florin Manolescu semnează în "Luceafărul" (nr. 46) un comentariu la *Roza vânturilor*, volum ce adună articolele lui Nae Ionescu din "Cuvântul", conchizând: "Unde au dus aceste idei în politică (indiferent dacă a fost vorba de radicalismul de dreapta sau de cel de stânga) s-a văzut. În cultură, terenul pare să fie mai potrivit cu ipoteticul dorințelor, dar nici aici nostalgiile nu-și au rostul. Mai ales atunci când ele se dovedesc a fi, în esență, *fundamentaliste*". □ Ion Negoițescu publică articolul *Romanele lui Nicolae Breban*.

13 decembrie

• "România literară" (nr. 50) publică, la rubrica "Document", pagini din dosarul de securitate al lui Gelu Voican Voiculescu, alături de o lungă Scrisoare deschisă [a acestuia] către Paul Goma, ca reacție față de insinuările formulate într-un interviu acordat de Goma Gabrielei Adameșteanu și publicat în revista "22". Partea a doua a scrisorii (și a dosarului) va fi reprodusă în nr. următor.

La rubrica "Ochiul magic", N[icolae] M[anolescu] semnează articolul Cui i-e frică de Alianța Civică?.

Tot Nicolae Manolescu notează, într-un comentariu acid la volumul Nae Ionescu, Roza vânturilor, 1926-1933 (Editura Roza Vânturilor, 1990), ediție îngrijită de Dan Zamfirescu -Publicistica lui Nae Ionescu -: "Inaugurată recent prin Roza vânturilor a lui Nae Ionescu, editura omonimă, pe care a înființat-o recent Dan Zamfirescu, nu numai își lămurește, astfel, numele, dar face neechivocă o filiație spirituală. Într-o succită profesiune de credință, La început de drum, editorul afirmă că «nici o altă carte românească nu se cere mai urgent cunoscută și valorificată» decât culegerea de articole de gazetă pe care Mircea Eliade a alcătuit-o în 1937, cu încuviințarea autorului (...). Urgența ar fi de aflat «într-o direcție vitală pentru existența națională» și anume reînvățarea de «a gândi cu mintea proprie, cu priză la real». (...)/ Naționalismul à outrance al lui Nae Ionescu își vădea cele dintâi mlădite deja în articolele politice de dinainte de 1933 pe care le-a reținut M. Eliade în Roza vânturilor. Transformarea lui în legionarism s-a înfăptuit în anii următori. Să zicem că M. Eliade nu avea o perspectivă netă asupra transformării (...) și a putut închide un ochi asupra ei. Dar Dan Zamfirescu nu mai are dreptul să-i închidă pe amândoi, astăzi, când ideologia politică a lui Nae Ionescu ne este integral cunoscută. (...) Faptul că editorul nuși avertizează cititorii ar mai fi putut fi, încă, socotit o omisiune accidentală, dacă el n-ar vorbi de «imperativul categoric al ceasului» actual pentru repunerea în circulație a articolelor sau «de cea mai urgentă obligație» sau de o «realitate uimitor de asemănătoare cu cea de azi». Aceste formulări, lipsite de simț critic (...) ne pun serios pe gânduri cu privire la linia ideologică la care Dan Zamfirescu aderă în acest mod deschis. Toate elogiile la adresa gazetăriei lui Nae Ionescu, pe care le-am pus inițial pe seama emfazei obișnuite a editorului contemporan, capătă, în acest context, un înțeles absolut inacceptabil...".

• Într-un interviu acordat revistei "Timpul" (nr. 43-44) – Am trântit Europei ușa în nas -, Ana Blandiana vorbește despre obiectivele Alianței Civice și despre "spiritul Pieței Universității": "Alianța Civică a fost făcută de niște oameni care nu se consideră oameni politici. Niște oameni care aveau propriile profesiuni în care voiau să rămână (...), dar care în extraordinarul moment de derută pe care îl traversă, au realizat că țara noastră nu va putea ieși din acest dezastru decât dacă noi toți vom fi dispuși să ne sacrificăm o parte din timp sau poate chiar din viață pentru a ajuta (...)./ Alianța Civică a apărut ca o reacție de exasperare la rezultatele uluitoare pe care masina de produs zvonuri a propagandei oficiale și a aparatului represiv a reușit să le producă./ (...) poporul român este la această oră poate cel mai dezlânat popor din lume. El este rupt în fâșii puse să fluture una împotriva alteia, care sunt puse să se lovească și să se murdărească între ele. (...) În acest sens (...), Alianța Civică este înainte de toate o formă de solidarizare, o formă de unire pentru ceva, împotriva a ceva, o formă de coagulare a tuturor energiilor, aș zice, politice, care se află în sufletul unor oameni nepolitici (...)./ Cred că Piața Universității a fost un moment extraordinar, istoric (...) al Revoluției noastre. (...) De altfel, în pofida aparențelor, în pofida represiunii chiar, eu cred că a fost un moment de triumf. (...) tot ce se întâmplă de atunci încoace dovedește că spiritul Pieței Universității este în avans, cucerește tot mai mult spațiu și massele, așa cum spunea cineva, ea – Piața Universității – va înceta să existe numai în momentul în care dimensiunile ei vor avea granițele țării".

Cassian Maria Spiridon și Titus Ceia dialoghează cu Petre Țuțea (Democrația îl obligă pe idiot să stea alături de geniu), care se pronunță fără echivoc în favoarea unei drepte radicale: "Ei bine, democrația totală este cimitir istoric. Europa poate azi exporta idei tehnice, curve, știință, politic însă, zero. (...)/ Eu am fost totdeauna de părere că singurul mijloc de a ridica omul din cele patru labe antropoidale în care a căzut este dreapta. Chiar extrema dreaptă. Indolenților, bâte pe spinare până fac bășici. La figurat, bineînțeles, deși n-ar strica nici la propriu. Rușii ar fi putut avea o șansă prin extrema dreaptă. Dar rușii nu au vocație istorică. Rușii au făcut în schimb bolșevismul. (...) Socialismul «prinde» pe un fond rasial imbecil. Cultură inexistentă, cirezi rurale, plus un fond rasial imbecil și iată că socialismul devine doctrină și se îndreaptă spre faliment". În aceeași manieră se exprimă P.Ţ. și în legătură cu alte subiecte – de exemplu, în legătură cu conflictele româno-maghiare de la Târgu Mureș: "Vinovați sunt măgarii de la București care nu știu să facă ordine. La posibiliățile noastre, sar putea face ordine la Târgu Mureș și în secuime în trei ore. (...) Dar cine să facă uz de forța de ordine a românilor dacă românii sunt conduși de niște nevolnici?". Un alt exemplu: "Când mă gândesc: dacă nu i se întindea Rusiei mâna de către evreii americani, acum se puteau întâmpla multe lucruri importante în lume. De-aia zic eu că americanii nici nu sunt oameni, ci doar niște animale care dorm în case. Era o vorbă: să ne ferească Dumnezeu de triumful Americii și al Rusiei, și au triumfat amândouă".

• Apărut la scurtă vreme de la publicarea (mai întâi la o editură franceză a) volumului Minunatele amintiri ale unui ambasador al golanilor, interviul acordat de Alexandru Paleologu lui Liviu Antonesei pentru "Convorbiri literare" (nr. 41) scoate în evidentă stilul diplomatic nonconformist al scriitorului aflat, pentru scurtă vreme, în funcția de ambasador al României în Franta. "Eu am luptat contra minciunii. La început a fost o luptă mai moderată, cum era și firesc - nu puteam din capul locului să angajez verdicte ostile și deschis ostile. (...) Îi făceam, astfel, credit lui Iliescu, și lui Brucan, și lui Roman, aproape întregii formațiuni, nu chiar întregii pentru că era foarte eteroclită. Era atunci o putere improvizată și avea ca paravan o serie de personalități cu renume meritat. Chiar primele numiri pe care le-a făcut, cele trei, Şora, Pleşu şi cu mine, cred au avut ca scop să arunce praf în ochii lumii". În ceea ce privește Revoluția din Decembrie, Al. Paleologu își exprimă următoarea opinie: "Când am auzit de lovitură de stat (...) n-am putut să cred. Ulterior, mi-am dat seama că într-adevăr a fost un complot pregătit mai dinainte. Că acest complot a avut anumite disfuncțiuni, anumite reculuri, e drept, dar el a existat și s-a văzut. Revolta spontană a fost spontană, dar condițiile spontaneității ei au fost create. Chiar și dezinformarea pe care toți am luat-o de bună cu numărul morților".

În articolul Un chinez: Valeriu Cristea, Monica Lovinescu îi reproșează criticului interesul arătat puterii postrevoluționare și faptul că ar ignora gravitatea faptelor comise în București în timpul mineriadei din 13-15 iunie 1990: "Până și comunicatul (deloc ofensiv) al Ministerului Culturii protestând împotriva campaniei antiintelectuale l-a indispus: intelectualii nu au după el o funcție critică, ei trebuie să respecte poporul care a ales pe cine a ales, deci si puterea care a iesit din aceste alegeri". Extrem de revoltător i se pare Monicăi Lovinescu și un comentariu publicat de Valeriu Cristea în "Adevărul" (18 iulie 1990), unde criticul menționează cazul unui disident chinez care a implorat Occidentul să sprijine China, în pofida regimului politic aflat la putere (spre deosebire de intelectualii români care cer contrariul...), conchizând: "Aș vrea să fiu chinez", ceea ce o determină pe M.L. să afirme: "După tot ce a scris despre Piața Universității, e inutil să ne mai întrebăm de partea cui s-ar fi aflat în Piața Tiananmen".

În articolul *Pactul cu diavolul*, Alina Mungiu consideră că numirea lui Răzvan Theodorescu în funcția de director al Televiziunii Române s-ar datora atitudinii servile față de putere: "Îmi vine să râd când văd că Nistorescu caută explicația în vila cu cinci camere pe care i-a dat-o primăria. Să fim serioși! Cinci camere constituie un preț derizoriu. Răzvan Theodorescu este un personaj de calitate, el nu s-a vândut pentru o casă, ci pentru iluzia că, încheind pactul cu diavolul, devii egalul său. Aceasta este o utopie, dar una în care intră multă luciditate, multă nerușinare și destul curaj, și merită deci să fie încercată de un intelectual. Urmăriți personajul Răzvan Theodorescu, rolul său este poate sigurul care nu este scris dinainte!".

- Revista "Orizont" (nr. 50) propune ancheta Junii scriitori, acele "harfe zdrobite"..., cu următoarele întrebări: "1. Trageți linie și ziceți câte ceva despre anul literar 1990./ 2. Ce a devenit desuet în modul românesc de a face literatură?/ 3. Estimați, pe cât posibil, schimbările ce se vor întâmpla la nivelul scriiturii, ideaticii, receptării și, nu în ultimul rând, al politicii literare./ 4. Implicarea politică a scriitorului tânăr, este ea nocivă, benefică pentru cariera lui? Dar pentru ţară?/ 5. Ce se mai întâmplă cu generațiile literare?". Primul participant la anchetă este scriitoarea Simona Popescu: "Punctul slab al literaturii române este - culmea! - faptul că a depins prea mult de context, în toti acesti ani, chiar si atunci (mai ales atunci) când a părut că-l ignoră. (...) Cel mai desuet lucru în modul românesc de a scrie este poezia... Parcă-i scrisă special pentru istoriile literare, pentru manualele viitoare, tocmai bună ca să-i plictisească pe puștii de mâine (Şi ce puști! Şi ce mai mâine!). Îmi pare nespus de rău că nici acum nu putem zice, ca Mircea Eliade altădată, că suntem o generație fericită, care se poate ocupa în sfârșit, cu toate puterile, de cultură... Generația a fost, la noi, o strategie specifică de impunere într-o lume culturală înghețată, gerontocrată, autosuficientă. Înțeleg că ea a fost o formă de rezistență necesară. (...) Cred că mentalitatea scriitorilor români e prea impregnată de această mecanică generationistă, care-i împiedică pe mulți să aibă curajul de a-și afirma răspunderea unor afirmații personale. Cred că generațiile literare au fost, datorită contextului politic, necesare. Personal, nu am sentimentul că as face parte dintr-o generație. Nu mă interesează. Mă bucur însă ori de câte ori citesc câte un autor adevărat - fie că are 20, 40 sau 80 de ani" (Depresurizarea).
- "Tribuna" (nr. 50) include în cuprins: versuri de Bazil Gruia și Adam Puslojic (traducere de Pius Kramer), un interviu cu același Puslojic: Ar trebui să scriem pe ziduri!, un dialog între O. Soviany și Mihai Nasta (traducător și autor al volumului Anatomia suferinței, 1990) Ceea ce îndură și totodată trăiește un homo patiens, românul, va fi hotărâtor pentru Europa de mâine, un articol scris de Ion Vlad la 50 de ani de la apariția Amintirilor lui

Agârbiceanu, *Fascinația memoriei și a realului*, o recenzie a Dianei Adamek (*Nostalgia vidului*) la volumul lui Gellu Naum *Malul albastru* (Editura Cartea Românească 1990).

• La şapte ani de la moartea lui Nichita Stănescu, profesorul Augustin Macarie semnează, în "Dimineața", un articol comemorativ.

14 decembrie

- Pe prima pagină a revistei "Contemporanul. Ideea Europeană" (nr. 35), deasupra editorialului semnat de Nicolae Breban, Noi, supraviețuitorii..., un text succint avertizează că: "Intrând în săptămâna aniversară a REVOLUȚIEI ROMÂNE din 22 Decembrie 1989, revista noastră comemorează în acest număr pe Martirii Culturii Române ce au plătit adesea cu viața curajul traversării în demnitate morală și profesională a lungului deșert peste care a MĂRETIA FRIGULUI dogmatic". Sunt reproduse douăsprezece fotografii ale unor scriitori considerati exemplari: Vasile Voiculescu, Marin Preda, Emil Botta, Nichita Stănescu, A.E. Baconsky, Ion Caraion, George Ivașcu, Teodor Mazilu, Alexandru Ivasiuc, Leonid Dimov, Sorin Titel, Nicolae Velea.

  Traian T. Coșovei scrie - sub titlul Pagini de viol și râs - despre volumul lui Florin Iaru, Înnebunesc și-mi pare rău (Editura Cartea Românească, 1990), carte publicată de poet "după câțiva ani de anonimat și tăcere editorială impuse de vigilența cinică a cenzorilor fostului regim (...), după ce a răgușit pe la mitinguri și manifestații, după un scurt, dar contondent și convingător «sejur» în beciurile de la Jilava, în fine, după câteva agitate plimbări cu duba prin nopțile Bucureștiului revoluționar și după alte plimbări - mai fericite de data asta - cu avionul pe la Paris și împrejurimi". "Iaru scrie o poezie orală (în sensul cultivării poemului conversațional) și onomatopeică până la limita «decibelilor» lirici inteligibili. (...) Calitatea acestor poeme constă în repudierea insolentă a convențiilor, în disprețul pentru ceea ce înseamnă rigoare. Defectul cel mai mare vine din superficialitate care este, în cazul lui, semnul unei lipse de coerență funciare. (...) Neconvingător, zbătându-se în plasa unor formule poetice care l-au consacrat cândva, Florin laru a publicat o carte în care uită că despre nebunie se scrie cu luciditate. În rest, vorba poetului: «râsete și erecții în orice direcții»."
- Ion Stratan publică în "Contrapunct" (nr. 50), vineri, 14 decembrie 1990 un articol politic (*O ruptură psihanalitică*) unde măsura liberalizării prețurilor e interpretată ca un "transfer de vinovăție" primejdios al unui președinte "încărcat de activitate nomenclaturistică" asupra unui premier "necugetat de liberal în calcule economice". □ Sub titlul "Happening" televizat în direct (pentru istoria universală a celor mai incredibile evenimente mediatice), Ion Bogdan Lefter comentează gestul fără precedent al unor sindicaliști din TVR de a protesta în direct, în timpul unei emisiuni de actualități din 6 decembrie, în apărarea liderului sindical Dumitru Iuga. □ Ioan Groșan (Loviturile de stat

se dau iarna) scrie un articol despre conspirația Nicolae Militaru-Silviu Brucan din preajma revolutiei anticeausiste.

Revolutia din decemnrie este interpretată de Călin Vlasie drept Cea mai lungă piesă de teatru a secolului XX.

Mircea Iorgulescu (sub pseudonimul Grigore Negrescu) publică o "scrisoare deschisă adresată poporului român" difuzată la radio Europa Liberă în martie 1987 și apărută ulterior în revista "Agora" din New York. Publicarea textului (Resemnarea, o formă de sinucidere) în România beneficiază de o "Sotronul" intitulat Poezie, soră veche... al lui D. Țepeneag rememorează, nostalgic, noi întâmplări de epocă avându-i drept protagoniști pe membii "grupului oniric" și virtuali politicieni (Ion Iliescu, Gelu Voican).

Alte texte din sumar: un eseu moral de Octavian Paler (Înțelepciunea de a fi "nebun"); un eseu al Simonei Popescu (M-am săturat de "noi") împotriva colectivismului persoanei întâi plural și a "specificului național" adiacent; un Raport de activitate ludic în care Dan C. Mihăilescu evocă prima sa ieșire peste graniță (la Belgrad, alături de un grup de scriitori), în perioada 2-9 septembrie 1990 (textul fiind însoțit de poeme ale lui Adam Puslojic traduse de Ioan Flora și de un grupaj de "inedite Nichita Stănescu" - manuscrise și desene cu dedicație ale poetului); un eseu al lui Bujor Nedelcovici - Lecția de scepticism a lui Cioran - despre moralistul parizian, însoțit de reproducerea unei scrisori manuscrise a acestuia.

La rubrica de "Contra-puncte", Cristian Moraru polemizează, via Eugenia Vodă, cu criticul de film Tudor Caranfil: "În numărul 49 al «României literare», D-na Eugenia Vodă sancționează fără echivoc stupiditatea și reaua-voință ale lui Tudor Caranfil, distinsul filmolog specializat până mai an în jalnice recuperări de la naftalină ale peliculelor consacrate «mărețelor realizări» (prostituarea unor cineaști fiind dublată, cu prilejurile respective, de un comentariu el însuși «prostituat», «inubliabil» prin patetismul său de trei parale). Bineînțeles că nu se mai miră nimeni de ce capodopera lui Lucian Pintilie nu a plăcut tocmai lui Tudor Caranfil. Rămânem totuși puțin nedumeriți noi înșine, parcurgând o frază a D-nei Eugenia Vodă, care pare a «consimți» (că tot ne aflăm în lumea lui Caragiale) la o alegație caranfiliană. Citat: «Într-adevăr, remarcasem și noi, revista Contrapunct are un foarte puternic serviciu de propagandă». I-am rămâne îndatorați D-nei Eugenia Vodă dacă ne-ar lumina asupra acestor cuvinte (...). În rest, suntem de părere că, împreună cu o recentă replică din «România liberă», articolul D-nei Eugenia Vodă reprezintă o necesară punere la punct a uneia dintre detestabilele figuri ale publicisticii actuale".

- În nr. 48 al revistei "22" apare un interviu realizat de Radu Eugen Stan cu ministrul Culturii, Andrei Pleșu: "Eu n-am făcut nici un fel de pact cu nimeni".
- Lector de literatura italiană la Universitatea din București (în perioada 1965-1969), Marco Cugno își mărturisește atașamentul față de cultura română într-

un interviu din "România liberă": *Pentru mine România a devenit a doua patrie*. "M-am împrietenit cu mulți scriitori români, ca Marin Sorescu, care m-au stimulat la învățarea limbii și la aprofundarea cunoștințelor despre istoria și cultura acestei țări." Ca traducător recunoscut, alături de Rosa del Conte, al poeziei eminesciene, profesorul Cugno stăruie asupra contactului său cu creația poetului național, ca și asupra raporturilor dintre poezia lui Nichita Stănescu și lirica eminesciană.

- "Dimineața" reproduce, în traducerea lui Geo Vasile, un studiu despre "noua proză românească", apărut în nr. 548/1990 al revistei "La Quinzaine littéraire". Semnatarul articolului, Daniel Pujol, afirmă: "Două erori ne pândesc când vorbim de cultura română: cea de a o crede deconectată de la marile curente europene și eroarea contrară, de a ignora originalitatea ei expresivă. Prin scurte romane, nuvele fanstice sau onirice, povestiri pseudo-biografice sau texte mai experimentale, dincolo de diferențe individuale, acești tineri «poeți ai prozei» (Sorin Preda, Mircea Cărtărescu, Ion Lăcustă, Mircea Nedelciu, George Cușnarencu, Nicolae Iliescu) au dat câteva direcții estetice globale".
- "Cronica" (nr. 40) publică poezii de Dan Deşliu (Atât, Refuz, Aşa, Turn cu havuz, Învăţ).
- În "România Mare" (nr. 28), Florica Mitroi semnează pamfletul *Barba lui Andrei Pleșu*.
- Nr. 15 din "Totuși iubirea" conține un articol-pamflet al lui Eugen Barbu, *Majestatea sa nu mai are liniște.* □ Articolul lui Adrian Păunescu, *Zilnica instigare la crimă*, încearcă, în ciuda titlului, o reconciliere cu Emanuel Valeriu și Silviu Brucan (incluzându-se și un interviu luat lui Emanuel Valeriu de Dumitru Iuga, în cazul *Scandalul TVR*), pomenindu-se, de asemenea, despre decorarea lui Octavian Paler, în anii '80, de către Ceaușescu, pentru activitatea "României libere", "cel mai bun, mai deschis și folositor ziar al perioadei": "De ce să ne facem azi a uita armele noastre de atunci? Eu nu le uit, dar văd că «România liberă» le uită. Aceiași oameni, care îl citau și ei, toată ziua, bună ziua, pe Nicolae Ceaușescu, se fac de ce oare? a uita de ce îl citau ei pe Nicolae Ceaușescu și îmi atribuie doar mie vinovăția de a-l fi citat... Nu e exclus ca mâine, cineva să-i întrebe pe agitatorii mincinoși sau exagerați de azi, care, pentru a se disculpa pe ei înșiși, învinovățesc criminal pe alții, ce au făcut și pentru ce au făcut ce au făcut?".

15 decembrie

• În "Azi", sub titlul *Eu cred că scriitorul, în genere, e mai mult purtat de text decât poartă el textul*, Lucia Verona îl intervievează pe scriitorul român de limbă franceză Edgar Reichman; reținem de aici în special o remarcă a celui intervievat: "Partidul Comunist a fost lichidat în 1967-1970... în momentul în care conducătorii comuniști au încredințat funcția cea mai înaltă unui tânăr activist incult, orgolios și setos de putere".

• La şapte ani de la moartea lui Nichita Stănescu (13 decembrie 1983), Ion Drăgănoiu publică în "România liberă" o tabletă intitulată *Nichita*. □ Cu ocazia zilei aniversare a Cellei Delavrancea, Dan Grigore rememorează într-un articol anii formării sale artistice sub tutela cunoscutei pianiste şi scriitoare (*Cella Delavrancea* − 103).

19 decembrie

• În "Luceafărul" (nr. 47) este publicată o tabletă a lui Ștefan Agopian, Minciună și disciplină: "Ceea ce caracterizează poporul român, fundamental și fără drept de apel în fața altor națiuni, poate mai civilizate, fie ele europene sau nu, este disciplina. Niciodată în decursul istoriei poporul român nu s-a «manifestat» nedisciplinat, el (...) a așteptat întâi și întâi strănutul celor mai mari pentru a spune noroc, dar niciodată din cauză de strănut nu s-a gândit la o răceală ce ar putea veni din gâtul sau plămânii celor mari care (...), în semn de blagoslovenie pentru popor, strănutau împroscându-i cu stropi pe cei căzuti definitiv în supușenia așteptării. (...) Niciodată, în acești bieți două mii de ani, nu am făcut altceva decât să demonstrăm lumii cât suntem de disciplinați, dar asta (...) nu s-a întâmplat decât cu o singură condiție: am fost disciplinați numai în fața minciunii...".

Florin Manolescu (Poezia ca jurnal indirect) notează, într-o cronică la volumul lui Ștefan Aug. Doinaș Interiorul uni poem (Ed. Cartea Românească, 1990): "După Ana Blandiana și Mircea Dinescu, Ștefan Aug. Doinaș este al treilea poet interzist în cursul anului 1989, care își publică jurnalul indirect al grozăviei prin care a trecut. Căci escortând drama și naufraugiul unei întregi epoci (din care încă n-am ieșit), Interiorul unui poem (...) este înainte de toate un jurnal./ Primul semn al acestui contact brutal cu istoria e dat de procedeul datării poemelor, într-o tradiție care, în perioada postbelică, începe la noi cu Lucian Blaga (socat, de exemplu, de episodul Diktatului din 1940) și se închieie în anii '80 cu Mircea Dinescu".

Sub titlul După șapte ani..., Dan Laurențiu scrie un text comemorativ despre Nichita Stănescu.

Ion Negoitescu publică articolul Proza lui Bedros Horasangian. □ La rubrica de cronică a editiilor, Mircea Anghelescu (Corespondența lui Tudor Vianu) semnalează apariția volumului T. Vianu, Opere, XIV (ediție îngrijită și note de Vlad Alexandrescu, Editura Minerva, București, 1990).

20 decembrie

• Petru Dumitriu publică în "România literară" (nr. 51-52) articolul *Alternanța democratică*: "(...) Marile majorități, de 60-70 sau 80 la sută din voturi, sunt simptomul unei situații istorice excepționale. Așa a fost cu alegerile din România în 1990. Este de sperat ca legea electorală actuală va fi modificată, spre a se ajunge la constituirea de partide puternice, capabile de guvernare stabilă, de opoziție energică și de alternanță democratică. (...)/ O guvernare mai îndelungată decât trei perioade de, în genere, patru ani, este simptomul unei situații excepționale, de criză, ca și scorul de 60-70 sau 80 la sută din

voturi la alegeri. (...)/ Pentru calitatea unei democrații parlamentare e necesară independența materială a cetățenilor. Sunt necesare asigurările sociale ale salariaților și orice alte condiții economice care stabilizează societatea. Democrația are nevoie de cetățeni liberi, liberi de teama zilei de mâine (...). iar cetățenii au nevoie de o democrație care să-i apere de persecuție, de nedreptate, de frică și de foame,/ Ura e moartea democrației, moartea libertății și în cele din urmă pieirea chiar și a celor care își urăsc concetățenii. În România de azi, mulți oameni care, sub despotismul înlăturat în 1989, s-au făcut de voie de nevoie complicii tiraniei, sunt expuși urii și dorinței de răzbunare a victimelor...".

• În "Orizont" (nr. 51-52), Daniel Vighi consemnează "la cald" (La conferintă) propria experiență de participant, alături de alți (numeroși) scriitori la Conferința Alianței Civice de la București (13-15 decembrie 1990). Cornel Bogdan realizează o anchetă-bilanț cu conotații politice: De ce (abia) asteptati să treacă anul 1990, la care răspund prieteni, colaboratori și aliați ai revistei: Ana Blandiana, Romulus Rusan, Smaranda Enache, Alexandru Săvăstru, Ioan Viorel Boldureanu, Dana Diminescu, Elena Ștefori, Ioan Buduca, Radu G. Teposu, Dan Ciachir, Tudorel Urian, Sofia Arcan, Alexandra Indries, Liviu Ioan Stoiciu, Ciprian Banciu (student, redactor la revista "Nu"). Mircea Nedelciu: "Eu nu aștept să treacă. El trece fatalmente. Mie mi-a plăcut anul acesta. De ce? Pentru că a fost foarte animat".

Același Cornel Bogdan realizează, de asemenea, o anchetă despre Eroi, stafii, peronaje reprezentative pentru anul 1990. Răspund: Mircea Mihăieș, Viorel Marineasa, Cornel Bogdan, Paul Eugen Banciu, Iosif Costinas, Carol Sebestyen, Brânduşa Armanca. "Eroii, stafiile, personajele" care țin capul de afiș sunt: "Stafia biruitoare", "Marele repetent", "Agreabil, poliglot, hrănit cu salam cu soia", "Surâsul vulnerabil", "Conversând despre Brucan", "Un papion pentru Sf. Varvara", "Andrei Şerban există".

Smaranda Vultur taxează atitudinea "falsă" a Puterii în comemorarea victimelor Revoluției (Comemorare "sărbătorească").

Cornel Ungureanu elogiază (și reproduce câteva mostre din) poeziile liderului revoluționar timișorean Lorin Fortuna, în care vede unul comentează volumul lui Hubertus von Amelunxen și Andrei Ujică, Television/Revolution: Das Ultimatum des Bildes. Rumänien in Dezember 1989, Marburg, 1990 (Revoluția văzută la televizor). □ La "Cronica măruntă", Anemone Popescu face un bilanț al situației presei culturale în 1990, ca și al câmpului literar, cu reușitele și neîmplinirile aferente. A.P. deplânge cenzura economică, proasta circulație a publicațiilor (puține ajungând regulat la Timişoara), abadonarea literarului în favoarea publicisticii politice; și apreciază "paginile polemice antologice", recuperarea unor scriitori interziși și/sau exilați, afirmarea generației tinere. Este semnalată, de asemenea, "metamorfozarea în politoilogi" a mai multor critici și istorici literari.

- □ Ancheta realizată de Carol Sebestyen, *Junii scriitori, acele "harfe zdrobite"...*, îl are ca protagonist pe Mircea Țicudean, care e de părere că "Generația tânără există momentan doar administrativ. Optzeciștii, de pildă, trăiesc momente istorice: mulți au schimbat RATA de Urziceni cu MERCEDESURILE ambasadelor", cu următoarea întrebare mucalit-retorică: "Știați că există și scriitori tineri feseniști?". □ Topurile literare finale ale revistei "Orizont" propun următoarele nume și titluri din 1990: Poezie: 1. Mircea Cărtărescu, *Levantul*; 2. Florin Iaru, *Înnebunesc și-mi pare rău*; 3. Ion Stratan, *Lumină de foc*; 4. Ion Budescu, *Cuțitele, torțele, măștile*; 5. Ion Chichere, *Poeme vesele și triste*; Proză: 1. Vintilă Horia, *Dumnezeu s-a născut în exil*; 2. Paul Goma, *Gherla*; 3. Valeriu Anania, *Amintirile pelerinului apter*; 4. Stelian Tănase, *Corpuri de iluminat*; 5. Titus Suciu, *Reportaj cu sufletul la gură*; Critică-eseu: 1. Emil Cioran, *Schimbarea la față a României*; 2. C. Noica, *Jurnal filosofic*; 3. Dan Petrescu, *Tentația anonimatului*; 4. C. Noica, *Rugați-vă pentru fratele Alexandru*; 5. Dan Pavel, *Bibliopolis*.
- Nr. 51 al "Tribunei" publică texte semnate de: Ruxandra Cesereanu (*Gherla și gherla* despre cartea cu același nume a lui Paul Goma), Ioana Bot (*Călătoria fără sfârșit* despre Mircea Scarlat, *Istoria poeziei românești*, volumul IV, ediție postumă de Dora Scarlat, Editura Minerva 1990), Diana Adamek (*Despre adevărul fără adjective* despre *Unde scurte. Jurnal indirect* de Monica Lovinescu, Editura Humanitas 1990).

21 decembrie

• În editorialul din "Contemporanul. Ideea Europeană" (nr. 36-37), Forta exemplului (9). Das eine Europa, Nicolae Breban polemizează cu scepticii autori de "scenarii politice" - care "exclud revoluția, marea noastră Revoluție, din istorie, la nici un an de la existența ei".

Traian T. Coșovei cronichează o antologie realizată (și publicată în Franța, în 1990, la Editura Belin) de Dumitru Tepeneag, Quinze poètes roumains: "Fără a-și ascunde nostalgia față de curentul oniric, Dumitru Tepeneag a realizat o antologie critică, riguroasă până la severitate, în care sunt inclusi printre cei mai prestigiosi poeti români contemporani: Gellu Naum, Ștefan Aug. Doinas, Leonid Dimov, Mircea Ivănescu, Nichita Stănescu, Sorin Mărculescu, Dan Laurențiu, Emil Brumaru, Ileana Mălăncioiu, Ana Blandiana, Virgil Mazilescu, Daniel Turcea, Mircea Dinescu, Mircea Cărtărescu și Florin Iaru. De ce spun «antologie critică»? Pentru că odată cu prezentarea fiecărui poet, Țepeneag include și câteva «reacții» ce țin de critica literară, încearcă o evaluare axiologică și un diagnostic etic, moral. (...) Implicit, selecția lui Dumitru Tepeneag este și o replică la scara de valori pe care o parte a criticii literare autohtone o tolera din confort cinic, din considerente de politică de grup ori chiar o «consolida» pentru a fi pe placul stăpânirii adăugându-i cărămizile nonvalorii, ipsosul amatorismului, butaforia ornamentală a diletantismului revoluționar-patriotic".

- Apărut la împlinirea unui an de la declanșarea Revoluției anticomuniste de la București, nr. 51 al săptămânalului "Contrapunct" are pe prima pagină două articole politice "de sezon": Cultura de piață de Christian Crăciun și December more de Petru Ionescu. □ Tot "la temă" scrie și Bogdan Ghiu (Decembrie mimat?). □ Călin Vlasie semnează tableta Pariul sau intrarea pe brațe și ieșirea prin subsol, iar Eugen Chirovici îl interprelează pe directorul Serviciului Român de Informații: Pot să rând, d-le Măgureanu? □ Ion Manolescu, Fevronia Novac și Andrei Zlătescu semnează texte vehemente de atitudine despre tulburările politice ale anului pe cale de a se încheia. □ Un articol-bilanț cu caracter general semnează și Ion Bogdan Lefter (După un an). □ Cristian Moraru comentează traducerea românească a romanului Le solitaire de E. Ionesco, iar Florin Berindeanu scrie despre Mirajul lingvistic de Toma Pavel (O prezentă: structuralismul).
- Într-un articol din "Adevărul", *Excomunicatorul*, Cristian Tudor Popescu este de părere că, în condițiile unei piețe libere, concurența dintre literatura autentică și paraliteratură este normală, exprimând, în chestiunea crizei culturii, un punct de vedere diferit de acela profesat de o parte covârșitoare a literaților români de curând ieșiți din totalitarism. C.T.P. discută și despre atacurile la adresa unor scriitori sau condiționarea politico-economică a scriitorului: mentalitățile vechi se confruntă încă cu cele noi, dar unele instituții vechi (patronatul literar, spre exemplu) vor dispărea treptat, criticul va fi substituit de jurnalist. Iar "intrarea" și "rămânerea" în literatură vor depinde de alți factori, dintre care talentul personal și opțiunile scriitorului vor fi determinante. Criticul-exterminator pe criterii mai mult sau mai puțin literare va juca un rol tot mai puțin important.
- Într-un interviu acordat lui Dorin Popa, pentru "Cronica" (nr. 51-52), Ion Caramitru afirmă că asumarea conducerii țării, în zilele Revoluției din Decembrie, ar fi fost sinonimă "în mod sigur", cu o autocondamnare la moarte deopotrivă pentru el, cât și pentru Mircea Dinescu: "Venirea d-lui Iliescu a fost, pentru acele zile, benefică și sunt, în continuare, partizanul acestei idei. Pentru că cel mai mare pericol prin care am trecut nu a fost revolta populară, revoluția care a costat 2000 de vieți omenești marea majoritate murind la întâmplare și din confuzie –, ci un război civil. Un război, de fapt, mai puțin civil, cât armat, cât în uniformă, între Armată și Securitate. (...) Venirea d-lui Iliescu în acea seară a produs un armistițiu, de fapt. Aceste două formațiuni militare, foarte bine educate militar, s-ar fi războit, în mod categoric. (...) Acest armistițiu cred asta, în continuare a salvat țara, în acele momente, de o mare vărsare de sânge. În același timp este și prețul aceste noi înrobiri".
- În nr. 29 din "România Mare", sub titlul *Continuitatea romanului*, E. Papu readuce în discuție *Săptămâna Nebunilor* de Eugen Barbu, în care vede o capodoperă a literaturii române: "Ca realizare perfectă, sub aspect stilistic, de *roman-poem*, nu rămâne cu nimic inferior *Crailor de Curtea Veche*. Şi este,

totuși, altceva. Deși hrănit cu aceeași predilecție pentru arhaic, unul nins de sclipitorii fulgi ai fanteziei, dar captat într-o viziune modernă, Săptămâna nebunilor nu se dezvoltă în alveola închisă și izolată a Crailor... ce formează o unitate compactă de grup viu, dincolo de care restul lumii se agită fantomatic. (...) Eugen Barbu este un evocator de o poezie misterioasă și totuși aproape tactilă, palpabilă, deși cețoasă".

• Adrian Păunescu publică în "Totuși iubirea" (nr. 16) articolul *Episcopul Tökes minte ca un păgân: Lividul, jalnic pastor al învrăjbirii noastre*.

22 decembrie

• Ileana Mălăncioiu publică în "România liberă" un articol despre Revoluția din Decembrie 1989, Ziua cea mai lungă a României: "Venirea la conducerea țării a tovarășului Iliescu în numele acestei revoluții pe mine m-ar fi putut face să spun, încă din prima zi: Comunismul a murit, trăiască comunismul! Numai că lumea nu era pregătită pentru a primi acest adevăr. Măcar fiindcă plătise prea scump iluzia că tot ce a fost s-ar fi terminat. (...) În ce mă privește, am știut de la bun început că nu-i vom afla [niciodată pe teroriști]. Obsesia morții m-a ajutat să nu mă înșel și să nu-mi fac iluzii. Mă gândeam îngrozită la tinerii uciși cu aceeași lipsă de scrupule și înainte și după dispariția «odiosului dictator» și îmi spuneam, pe urmele bătrânului Moromete, că politica nu e lucru curat. Apoi, ascultam împietrită cuvintele: «Doamne, vino, Doamne, să vezi ce a mai rămas din oameni» și mă gândeam la mamele care trebuiau să creadă în ce au sperat copiii lor ca să le poată supraviețui. (...) Lucrul cel mai îngrozitor este sentimentul ce se încetățenește pe zi ce trece că prin ceea ce se întâmplă acum în țară nu poate fi justificat ce s-a-ntâmplat cu un an în urmă. (...) Dacă a spune adevărul înseamnă a destabiliza țara, eu mă predau, de bună voie și nesilită de nimeni, și mărturisesc sincer că nu aș precupeți nici un efort să-i pot trezi din somnolența în care au căzut pe toți cei ce urmează, nu din convingere, ci în virtutea inertiei, Frontul Scufundării Naționale".

23 decembrie

• Într-un articol din "Dreptatea", *Semnele zilelor noastre*, Barbu Cioculescu realizează un fel de retrospectivă a anului 1990, "marcat de cele mai ample greve din istoria României" și îi îndeamnă pe scriitori să abordeze în versuri și în proză tema grevei: "Învinovățiți decenii de-a rândul de evazionism și atavică inaderență la actualitate – și de fapt de refuz al prostituției profesionale – creatorul își împlineste vocația în simfonia actualității".

26 decembrie

• Editorialul din "Luceafărul" (nr. 48), Anul proliferării confuziei (semnat "L") pune în balanță eșecurile și micile izbânzi postrevoluționare: "Şi iată că

primul an al mersului nostru spre democrație se săvârși. E vremea, deci, să privim înapoi. Nu cu mânie - deși am avea motive: nu trăim la fel de rău ca înainte?, nu dăm (...) în prea multe locuri de aceleași structuri și chiar de aceiași oameni care au schimbat cu o de tot suspectă ușurință salopeta cu prince-de-gall-ul? nu sunt la fel de legate în bloc-starturi inițiativele economice si sociale mai acătării în favoarea celor care ne vor transforma în curând într-o țară de bișnițari? nu funcționează încă «principiul» comunist conform cărura «noi ne facem că muncim, statul se face că ne plătește»? nu sunt în floare demagogia și ipocrizia în materie de competență, adevăr, justiție și alte cele? nu se năpustesc românii sprea lte zări cu aceeși voluptate ca înainte, doar că într-un număr mult mai mare? Însă nici cu entuziasm - desi, iarăși, ar fi ceva motive - nu putem rosti cu glas tare ceea ce gândim? nu putem călători oricând și oriunde? nu e ca și gata legea autonomiei universitare? nu simtim că intrăm, fie și cu pași mărunți, în economia de piață? (...) nu avem o viață politică pluripartită?...".

Florin Manolescu (*Pragul etic*, I) face o serie de considerații cu privire la articolele/foiletoanele radiofonice ale Monicăi Lovinescu adunate în volumul *Unde scurte I* (Editura Humanitas, București, 1990): "În selecția din acest volum e vorba de perioada cuprinsă într 1961 și 1971, pe care Monica Lovinescu o numește «a liberalizării» sau a «agoniei totalitarismului», cu un moment de vârf în 1968, pentru care au fost antologate douăzeci și cinci de articole, în timp ce pentru 1962 avem șase, iar pentru 1961, doar trei. De fapt, cei doi poli ai «bursei literare» românești au fost, în aproape toată această perioadă, cronicile literare ale lui Nicolae Manolescu, din «Contemporanul» sau din «România literară» și foiletoanele radiofonice ale Monicăi Lovinescu, de la «Europa Liberă», în ciuda caracterului lor aproape clandestin. S-ar putea vorbi, dacă lăsăm la o parte nuanțele, de două lecturi care s-au completat, una prevalându-se de autoritatea criteriului estetic, cealaltă punând accentul pe etic, politic și chiar pe social". (Continuarea articolului, *Pragul etic* (II), poate fi citită în nr. 1 (49) din 2 ianuarie 1991.) Ion Negoitescu publică articolul Eugen Simion și "scriitorii români de azi": "Calitatea principală a textelor lui Eugen Simion din cele trei masive tomuri de Scriitori români de azi este poate cantitatea de informație critică. Am numit «critică» această informație, pentru că și atunci când relatează detaliat subjectul nuvelelor, romanelor sau pieselor de teatru în discuție, autorul nu încetează a păstra distanța teoretică față de acel subiect, prin aprecieri îndeajuns de nuantate. Luăm așadar la cunostintă întotdeauna dacă opera literară tratată place sau nu criticului, Eugen Simion fiind și din acest punct de vedere un spirit tradiționalist. Dând dovadă de o conștiinciozitate impresionantă, el nu numai că citește integral toate cărțile scriitorilor respectivi, dar, bune sau rele, acestea sunt cu îngerească răbdare prezentate și comentate, cu riscul doar ca răbdarea cititorului să fie astfel greu încercată uneori".

27 decembrie

- În dialogul cu Liviu Antonesei apărut în "Convorbiri literare" (nr. 43) -"Chit că au grade, chit că n-au grade, și Iliescu, și Brucan, și Roman și toți complotiștii au mentalitate de securiști" -, Paul Goma reproșează intelectualilor lașitatea de a nu reacționa împotriva nici unei nedreptăți: "Se miră scriitorul român, este foarte indignat intelectualul la români, cum se poate ca minerul, în iunie anul acesta, să vină cu ciomagul și cu securea să crape capul intelectualului. Întrebarea mea răutăcioasă este următoarea: dar ce-a făcut scriitorul în 1977, în august, când minerii din Valea Jiului, 35.000 de nefericiți, mineri, s-au răsculat, l-au înfruntat pe Ceaușescu, au înfruntat hoarda asta a Securității? Și după aceea au suferit? Ce-a făcut scriitorul la români?". Goma face și următoarea precizare: "Când spun scriitori români, mă includ și pe mine, vrând-nevrând, pentru că scriu și eu românește. Le reproșez că nu au fost ceea ce trebuiau să fie. (...) scriitorul ar fi trebuit să înlocuiască și pe istoric, și pe preot, și pe doctor, și pe psiholog, ba chiar și pe moașa comunală". Si încă: "Scriitorul român s-a autoiluzionat tot timpul. S-a uitat în oglindă și-a spus: eu sunt cel mai frumos din lume, deci eu merit să fiu salvat. Cartea mea este cea mai importantă din lume și merită să fie salvată. În afara cărții mele, aflată la editură, aflată în discuție la cenzură, nu există nimic mai important".

  În Literatura de sertar și literatura din sertare, Cornel Regman este de părere că după destalinizare "a urmat și ceea ce era normal să se întâmple: golirea sertarelor și, o dată cu aceasta, golirea de sens a noțiunii de «literatură de sertar» așa cum mai era ea înțeleasă și practicată până atunci. (...) Literatura de sertar, păstrându-și din înțelesul inițial nuanța de act culpabil, subversiv pe care o avea în epoca dogmatismului (...), dar sporindu-și-l cu accepția nouă și specializată de reacție combativă la totalitarism și la dictatura ceausistă, demascate în esenta lor care era dezumanizarea, revine în actualitate ca o formă potentială de existentă literară. Potentială, pentru că, atât cât a durat teroarea, operele acestea n-au ajuns la noi să-și desăvârșească menirea firească de fapte literare plenare. (...) Pe lângă scriitorii cu priză și în priză, au existat și există la noi numeroși alții care, în boemia lor constitutivă (o boemie intelectuală, radicală, opusă eficacității de mașină și care nu presupune cu necesitate boema, nu exclude hărnicia și cu atât mai puțin meditația), au găsit răgazul necesar pentru materializarea unor proiecte ceva mai «utopice», nedestinate unui termen apropiat, menite a-i pune de acord cu ei înșiși, cu eul lor lăuntric sângerînd de revolte, aspirând la cuprinderea în toată grozăvia ei a crimei nepedepsite ce se cheamă totalitarism. (...) Paul Goma, Ion Caraion, Nicu Steinhardt nu sunt decât cei dintâi mărturisitori ai acestei credințe ce pune mai presus de orice adevărul, ultimii doi sub forma jurnalului și eseului, cel dintâi sub forma romanului autenticist".
- Sub titlul *Mersul revoluției*, George Munteanu începe, în "România liberă", o amplă analiză a cauzelor și desfășurării evenimentelor ce s-au succedat din 22 decembrie 1989 până la zi.

28 decembrie

• Nr. 52 al săptămânalului "Contrapunct" este unul de bilant după un an și 52 de numere. Într-un chenar redacțional (purtând mărcile stilistice ale lui Ion Bogdan Lefter) sunt enunțate datele bilanțiere: "Dificultățile lansării unei reviste au împins debutul din 9 ianuarie într-o marti, după care, o dată cu numărul 2 din 12 ianuarie intrăm în ritmul aparițiilor de vineri. Din câte știm, e singurul săptămânal cultural apărut după 22 decembrie 1989 și care a acoperit întregul an 1990. Am pornit la drum cu marea dorință de a face o publicație literară cu adevărat «tânără» și, pe cât ne-a stat în putință, una bună! Ce a ieșit - judece cititorii noștri. Deocamdată, la sfârșit de an inaugural, ne-am gândit să ne «prezentăm» încă o dată. De aici – ideea de a-i aduna în acest număr pe majoritatea colaboratorilor constanti ai «Contrapunctului» (textele tuturor fiind însoțite - pentru mulți, în premieră - de câte o fotografie, dacă tot ne «prezentăm»!). Avem și alți prieteni apropiați, însă ne-a fost imposibil să facem o «strigare» exhaustivă. Am întocmit - în schimb - un Catalog (...) unde apar majoritatea numelor care au semnat de-a lungul lui 1990 în paginile revistei noastre. În rest, fără festivisme, «Contrapunctul» merge departe...". Alături - "variante" pentru sigla revistei realizate de graficienii Dan Stanciu, Mircea Dumitrescu, Tudor Jebeleanu.

Articolele de primă pagină sunt semnate de Florin Iaru (Rușinea cuvintelor) și Hanibal Stănciulescu (Democrația... (eu) Atanasia... Ghipsul), acesta din urmă schițând un tablou deceptionant al esecurilor postdecembriste, din care nu lipsesc nici propriile opțiuni electorale ("În treacăt fie zis, eu l-am votat pe Câmpeanu și nu mă simt deloc mândru de chestia asta"). Florin Iaru scrie un articol împotriva cenzurii cuvintelor (de orice fel) în literatură, inclusiv a celor licențioase, pe care le întâlnim într-o bună parte a literaturii de valoare, de la noi (Ion Creangă, Eminescu, Geo Bogza, Emil Brumaru) sau de aiurea (Kundera, Sade ş.a.): "Pe lângă finețe, subtilitate, emoție, scrisul mai are nevoie și de virilitate, cruzime. Am auzit, demult, la Nichita câteva delicioase strofe ieșite dintr-o profundă, umană, populară obsesie. Nu e nici o rușine. Trivialitatea e în capul individului, să nu învinovățim verbele. Cunosc indivizi care spun cele mai porcoase bancuri fără să rușineze pe nimeni, iar alții, îmbăloșind patriotismul, îngrețoșează și dau fiori peste tot. Știu că este un mare risc în ceea ce afirm. Ca mâine ne vom trezi asaltați (ori poate numai eu) de tot felul de cazuri clinice reale, cu pretenția de a face din căcat bici. Nici asta nu este posibil. Există un dozaj secret al bubelor, mucegaiului și noroiului care nu poate fi învățat și nici recomandat. Dar eu unul știu că literatură fără cuvinte, fără toate cuvintele, nu se poate face. Şi aceasta nu pentru a-l epata pe burghez ci pentru a reintra, în sfârșit, în concurență cu lumea vie. Probabil că peste câțiva ani această pledoarie va suna straniu în urechile viitorilor noștri contemporani".

Călin Vlasie semnează un text cu aer de parodie a discursurilor triumfalist-bilanțiere ceaușiste (Din decembrie în decembrie, tot mai puternici), vizând, de fapt, poncifele discursului "fesenist".

Ioan Mihai Cochinescu rememorează subiectiv experiența (post)revoluționară sub semnul unui roman al lui Günther Grass, Toba de tinichea.

Emil Ionescu semnalează, într-un scurt articol de atitudine (Armata e cu ei), o îngrijorătoare tendință de îndoctrinare "pe toate palierele" a cadrelor armatei române cu o propagandă represivă, orientată împotriva partidelor tradiționale.

Elena Ștefoi sancținează metamorfozele grotești ale "lumii vechi", cu clișeele aferente, în condițiile libertății postcomuniste (1990: noi și binele țării).

Ion Bogdan Lefter (După un an. Cărtile. O demonstratie enumerativă): "Au apărut în 1990 mai puține titluri decât în oricare din anii precedenți. Cifrele o dovedesc fără dubiu, justificând luările de poziție pesimiste. Și totuși, printr-un aparent paradox, la mai puține cărți publicate în total de-a lungul lui 1990, cele mai interesante sunt mai multe decât în 1989 sau 1988 sau 1987. Situația se explică - firește - prin libertatea de miscare a editurilor «serioase», care, scăpate de controlul dezastruos al cenzurii, și-au putut remania din mers planurile și s-au străduit să scoată pe piață manuscrise da calitate, fie existente dinainte în portofolii, fie ieșite din sertarele scriitoricești ori sosite din exil. Dacă li s-a acordat mai puțină atenție decât mai rarelor apariții semnificative din anii trecuți, faptul se datorează schimbării radicale a contextului cultural și a «orizontului de așteptare». Publicarea și apărarea critică a unei cărți bune erau până știm noi când expresia spiritului de independență prin care literatura se opunea controlului totalitar asupra gândirii noastre. Acum, semnificațiile contestatare imediate și-au pierdut obiectul și, pe de altă parte, disponibilitățile de lectură ale publicului s-au reorientat, sub presiunea multitudinii de noi stimuli sociali și politici ai zilei. Nu mai putem citi astăzi la fel ca ieri, încât e normal să simtim că în lumea cărților se întâmplă ceva: nu neapărat seisme, cât mari transformări. Se schimbă și ele, cum ne schimbăm noi înșine". Urmează liste ample de apariții editoriale din 1990, grupate pe categorii: poezie, proză, critică, istorie literară, eseu, în total cca. 125 de titluri. "Raportat la standardele altora sau la ceea ce știm că literații români pot da într-un an editorial - nu e mult. Dar nu e nici nimic. Să nu ne facem iluzii că în 1991 va fi mult mai bine".

Florin Berindeanu rememorează zilele când, ca profesor la un liceu bucureștean, veghea să nu intre "teroriștii" și scria în cancelarie primul articol pentru "Contrapunct", ajungând în cele din urmă la concluzia că: "Mă sperie acum, mai mult decât teroriștii ce bântuiau atunci, gândul că s-ar putea, foarte curând, să căpătăm un serios antrenament în ale kitsch-ului, beneficiind și de maeștri impecabili cum sunt televiziunea și multe dintre ziarele de coloratură matinală. Ar fi trist, cât se poate de trist, căci am pierde greul exercițiu al lecturii care ne-a fost impus (culmea!) chiar în anii comunismului. Până la urmă, nici nu stii cum e mai bine, dacă altceva nu ni se oferă: un comunism sadea sau o democrație originală. Sau mai rău" (Un fel de aniversare). □ Urmează un grupaj de opinii și evaluări subiective cu privire la ultimul an.

■ Mircea Nedelciu (*E mult de-atunci*): "Într-un fel îi şi jigneşti pe ai tăi rămânând alături de ei după ce dușmanul a dispărut. E jignitor și pentru că ei nu-ți recunosc dreptul de a te desprinde când nu mai au o reală nevoie de tine. Dar să-ți reconstitui fantoma dușmanului doar pentru a gusta din nou din drogul solidarității e semnul maximei slăbiciuni. Omul cu adevărat liber e singur și nu componenta unei mase solidarizate într-o nobilă idee. Sunt pentru această libertate. E bine, e rău? Am ales! Si e mult de atunci. Era vremea când se năștea «Contrapunctul», dar parcă a trecut mai bine de un an". ■ Ioan Groșan (A rămâne unde?): "Îmi imaginam lungi cozi de muncitori și studenți așteptând să cumpere «Contrapunct», iertasem deja în sinea mea pe toate cozile de topor ale totalitarismului din cultură convins că acum, rușinos, regretele îi vor ține o vreme pe tușe, și-mi aduc aminte că atunci când, instalându-mă la biroul lui Nicolae Dan Fruntelată din fosta redacție «Luceafărul», am găsit uitată într-un sertar o pereche de ciorapi groși de lână, de «casă» mi s-a făcut, sincer să fiu, milă: dom'le, îi fusese și lui frig în iernile acelea cumplite, suferise și Fruntelată de frig în Bastilia presei românești! Și pe când noi ne băteam pe sumarele «Contrapunctului» și trăiam febra indescriptibilă a facerii unei reviste, tot ceea ce credeam dispărut, pierdut ireversibil, se reorganiza cu o rigoare și o viteză înspăimântătoare. (...) Iată de ce, la un an de la ceea ce speram a fi mica noastră revoluție în presa culturală, nu bucuria mă încearcă, ci tristețea. Poate chiar lehamitea. Aproape că-i înțeleg pe cei care nu mai vor să lupte să rămână aici (în cultură, în literatură, în matematică, în medicină etc.), ci rămân, pur și simplu, dincolo".

Magda Cârneci (Mai ales să nu obosim): "Doamne, dar ce nu visam, credeam, gândeam în decembrie! Şi ce mai speram, ce mă mai rugam în decembrie? Să nu dezarmăm, să nu ne retragem, să nu dezarmăm repede, să nu obosim. Mai ales, să nu obosim...".

Liviu Papadima (Neliniști): "Nutrind un tot mai acut sentiment de neputință, când nici măcar cel care ți-e aproape nu mai rabdă să te asculte până la capăt dacă cumva te situezi pe o poziție diferită de a lui, aș vrea să mă pot abstrage din vacarm. Dar nu sunt ziduri destul de groase pentru așa ceva. Și apoi liniștea? N-am crezut niciodată că acest cuvânt poate deveni atât de răsunător. Și de bine ascuțit la unul din capete. (...) «Opiniile sunt libere, nu însă și obligatorii» - zicea Caragiale. Numai că nenea Iancu cel de toate zilele își iubește personajele cu o umoare din ce în ce mai neagră".

La rubrica sa "Sotron", Dumitru Tepeneag (Secretul lui Moise) îl evocă pe Lucian Raicu și explicațiile sale cu privire la cei patruzeci de ani de rătăcire a lui Moise cu poporul ales prin deșert - "A așteptat să moară toți cei care fuseseră sclavi în Egipt. A așteptat să se nască generațiile de oameni liberi". Evocă apoi – întrucât "chestia asta cu libertatea și sclavia e mai complicată" – propria libertate (interioară și exterioară) de a trăi in stalinism: "...eu mă simteam foarte liber în timpul stalinismului. Eram adolescent, făceam sport, taică-meu era la pușcărie (el, nu eu!), jucam șah (jocul acesta e o mare școală de libertate interioară!), mâncam parizer (nu salam cu soia!), umblam după fete... În timpul stalinismului (care la noi a durat mai mult decât în alte părți – aşa suntem noi, mai lenti!) – l-am cunoscut pe Dimov, am scris pentru sertar, fără să încerc nici cea mai mică tentație de a publica, m-am bețivănit...". Însă "După ce am început să public, m-am simțit mai puțin liber. În orice caz, am dat cu capul de Cenzură". În final, trece în revistă câteva cazuri de supraviețuire fără concesii în ceaușism (Sorin Mărculescu ș.a.), se apleacă asupra cazului de convertire politică al unui Dan Deșliu și, în contradicție cu recentele poziții ale lui Dorin Tudoran, apreciază gestul de disidență al lui Nicolae Breban cu ocazia "tezelor din iulie" 1971.

Dezia acestui număr bilanțier este ilustrată prin texte de Gellu Naum, Fevronia Novac, Mircea Cărtărescu, Mariana Marin, Bogdan Ghiu, Ion Stratan, Dan Stanciu, Marius Oprea, Andrei Bodiu, Caius Dobrescu, Valentin Petculescu, Virgil Mihaiu, Alexandru Muşina, Lucian Vasilescu, Cristian Popescu. Proza – de Gheorghe Crăciun, Două vene, Ion Manolescu, Cum se împacă bărbatii cu motanii, Tudor Stancu, Cadoul de Crăciun și Emil Paraschivoiu, Sic (jurnalul unui anti-jurnal).

Apare prima parte a unui serial de istorie politică a comunismului românesc semnat de Vladimir Tismăneanu (Socialism dinastic în România).

Cristian Moraru comentează volumul de versuri Elegii pentru ființe mici de Eugen Ionescu (Ființele mici), pe aceeași pagină cu Ioana Pârvulescu (Caii de lemn).

Din sumar: un "text din exil" al lui Ion Negoițescu despre Al. Ciorănescu; o mică tabletă "literară" (un colaj ludic retrospectiv) de Dan C. Mihăilescu (Voci); Un scurt eseu cu caracter de ars poetica al Simonei Popescu (Videoclipul și structurile cotidianului) - tot despre estetica videoclipului scrie, pe aceeași pagină, și Alex. Leo Şerban (Finețuri și artificii: videoclipurile) -, un nou episod din eseul moral Înțelepciunea de a fi "nebun" de Octavian Paler.

În locul rubricii de "Contra-puncte" – câteva Redacțională, dar scrisă cu mărcile stilistice ale lui Ion Bogdan Lefter, "Revista presei" comentează, programatic, noi numere din reviste culturale apărute, pentru prima dată, după 22 decembrie 1989: "Apostrof", "Arca", "Cadran" (săptămânal din Bistrița), "Conversația" ("revista Clubului din Arad. (...) Publicație cu alură experimentală, atât la nivelul textelor, cât și la al înfățișării grafice (...) fructifică activitatea mai vechiului grup de fil experimental Kinema-Ikon. Mai puțin cunoscută, rău difuzată și nu știm dacă dusă mai departe. Ultimul număr pe care l-am văzut e din iulie - nr. 6. "Conversația" ar putea candida - cu șanse! - la titlul de cea mai bună revistă culturală a anului!"), "Robinson" ("bilunar bucureștean de cultură și atitudine socială. Director: Alexandra Ioachim, director adjunct: Carmen Francesca Banciu, redactor coordonator: Andreea Pora, secretar de redactie: Petru Ionescu, redactor: Virginia Musat."), "Discobolul", "Euphorion", "Interval", "Litere" -"revistă de cultură a studenților din Universitatea București" ("a apărut un

- singur număr, în luna iulie (...). Colectivul de redacție: Liviu Papadima, Mircea Vasilescu, Cristina Curticeanu, Mihai Giurgea, Mihai Iacob, Eugen Istodor, Cosana Nicolae, Sebastian Popa, Doru Popovici, Claudiu Săftoiu, Simona Sora"), "Nouăzeci", "Poesis".

  O casetă listează echipa redacțională a revistei din 1990: "Colectivul redacțional al «Contrapunctului»: Carmen Francesca Banciu, Florin Berindeanu, Mircea Cărtărescu, Bogdan Ghiu, Ioan Groșan, Florin Iaru, Gheorghe Iova, Ion Bogdan Lefter, Mariana Marin, Cristian Moraru, Mircea Nedelciu, Hanibal Stănciulescu, Liviu Ioan Stoiciu, Ion Stratan, Elena Ștefoi".
- În "România Mare" (nr. 30), C.V. Tudor reproduce "ipostaze felurite ale lichelismului", o serie de dedicații ale unor scriitori adresate lui Ceaușescu: Nicolae Breban, pe romanul *Bunavestire* (în 1977), Paul Cornea (1972), Ion Caraion, Ana Blandiana, Valeriu Anania (în 1979), Ioan Alexandru (în 1977, pe *Imne*).

  E. Papu se întoarce la *Copilul minune al poeziei noastre*, *Nicolae Labis*, la 55 de ani de la nastereapoetului.

29 decembrie

• Într-un articol din "România liberă", În amintirea şi în nădejdea monarhiei constituționale române, Petru Creția pledează pentru revenirea la monarhie: "Așezată la hotarele dinspre Răsărit ale Europei și statornicită pe o lungă tradiție voievodală și apoi constituțional monarhică, întreruptă numai de dictatura comunistă de import, România ar putea continua să reprezinte aici o nobilă, sănătoasă și străveche tradiție europeană, un stat ai cărui regi recunoscuți de popor să însemne independența poporului de orice trecătoare lăcomii politice și garanția oricărei înstrăinări de sine și de tradițiile lui".

[DECEMBRIE]

• Nr. 3/1990 din "Caiete critice" debutează cu secțiunea "Cronici literare", unde Eugen Simion scrie despre romanul Dumnezeu s-a născut în exil (1990) de Vintilă Horia – "un roman simbolic și ezoteric în relația (...) cu o temă veche în literatură: condiția creatorului în raport cu puterea" (Poetul și împăratul), Ov.S. Crohmălniceanu scrie despre Singur printre poeți, debutul lui Marin Sorescu (Sorescu în întâia sa ipostază), Valeriu Cristea scrie despre Calendarul de nisip de Ioan Lăcustă ("Unde au împins ăștia de acum literatura"), iar Gabriel Dimisianu despre Grădina de vară de Răzvan Petrescu (Proza cotidianului).

La secțiunea "Dialog", se reproduce un interviu luat lui Eugen Ionescu de Monica Lovinescu, în 1984. Intitulat Eugen Ionescu și pictura, și prilejuit de o expoziție pariziană de pictură semnată de dramaturg, materialul face vizibilă relația dintre plastică și cuvânt în opera lui Eugen Ionescu: "am fost la Amsterdam într-un muzeu, în sala de jos erau tablouri aproape monocrome, traversate de o linie subțire, roșie sau neagră, în relief. Și n-am priceput. Şi când m-am urcat la primul etaj și am văzut pe

Rubens m-am înspăimântat: ce gălăgie, ce gălăgie nemaipomenită! Deci și pictura poate să fie gălăgioasă. Când m-am dat jos atunci s-a văzut că acei pictori făceau pictură-tăcere, atunci am înteles pictura lor și valoarea tăcerii în pictură. [...] Eu n-am făcut teatru de vorbărie, am făcut un teatru de stricare a vorbăriei". Despre propriile producții plastice, Ionescu spune că le-a pictat "în cea mai mare angoasă".

La secțiunea "Comentarii", Al. Piru publică G. Călinescu la Iasi, unde continuă incursiunile în biografia marelui critic, de această dată relatând despre perioada profesoratului de la Facultatea de Filosofie și Litere din Iași, din care datează Curs-ul de poezie și Tehnica criticii și a istoriei literare: "Fără să dea norme fie și de interpretare a poeziei, ridiculizând metodele, știința însăși a esteticii, G. Călinescu ne-a inițiat în arcanele poeziei prin examinarea directă a marii poezii. Nu înțelege poezia, spunea el, cine n-a trăit în original pe marii poeți. De aceea, la examen nu întreba niciodată dacă ai citit cursul, ci opera poeților la care se referă și ce reflexe ai avut. Nu voia să obțină o școală de poezie, dar recomanda celor interesați să nu înceapă cu critica, să debuteze cu poezii, fie și numai în scop experimental. Mă tem, zicea el, de criticul căruia îi e rușine să scrie o poezie, care vrea să trăiască exclusiv din cenzurarea celorlalți".

Materialul intitulat Dosarul unei simple recenzii documentează cazul refuzării publicării unei recenzii negative la romanul Fluvii de Paul Anghel, semnate de Valeriu Cristea.

Dan Stanca publică eseul Abis și paradis. Coordonate ale fantasticului metafizic, plecând de la o povestire de Gogol.

Adrian Dinu Rachieru semnează eseul Inocenți și filosofi, despre proza lui Sorin Titel. Secțiunea "Convorbiri" îl prezintă pe Augustin Buzura în dialog cu Eugen Simion și Valeriu Cristea. Se discută chestiunea "morții psihice" și a "morții propriu-zis", a "mortii totalitare", scriitorul este atras apoi înspre aspecte de biografie, vorbeste despre părinți și strămoși, despre relațiile dintre românii și ungurii ardeleni, despre principiile literaturii sale: "dusmanul meu nu era altul decât comunismul, totalitarismul și nu făceam altceva decât să încerc să-i descriu fața așa cum era și să desenez angrenajul în care, din nenorocire, ne aflam; nu cred că cu instrumente mai dure sau cu mai multă brutalitate as fi fost mai eficient. (...) bune sau rele, așa cum au fost cărțile mele, am încercat să le scriu și să le public atunci când era nevoie de ele; nu m-a preocupat o biografie curată, pură, de disident. N-am crezut că îmi va fi dat ca pe parcursul vieții mele să asist la moartea comunismului ca sistem (...) Abia când am văzut cu ochii mei cum cade zidul Berlinului mi-am spus că totuși ar fi posibil. Mă pregătisem pentru o luptă lungă... (...) Am fost fericit că am putut fi util atunci și de aceea nici n-am vorbit vreodată despre zecile de luni de discuții și despre cum m-am bătut pentru fiecare pagină, pentru fiecare rând, pentru fiecare virgulă din fiecare carte pe care am publicat-o. Deci, am zis, aici sau la Paris, nu pot avea alte dureri"). În continuare, se vorbeste despre opțiunea romanului realist, despre evoluția literaturii după 1989 ("când scriitorul începe

să nu mai fie obligat să facă de toate, să fie și istoric, și sociolog și ziarist și ceas al primăriei, a venit - sau în orice caz se apropie - vremea literaturii. Sigur aș minți dacă aș spune că politica nu mă pasionează, dar nu în așa măsură încât să renunț la scris, la cărțile pe care le-am amânat de dragul luptei cu cenzura, la experientele pe care nu le-am făcut de dragul nevoii de a fi util"), despre rezistența politică anticomunistă și despre o literatură a "rezistenței": "Da, fără îndoială, a existat o rezistență fiindcă există numeroase cărți foarte bune, numeroase reviste literare, studii temeinice. Dar cred că problema rezistentei trebuie privită cu foarte, foarte multă luciditate și dintr-un cu totul și cu totul alt unghi. Nu știu dacă sunt printre cei care au ilustrat-o, în orice caz eu cred că mi-am făcut atât cât am putut datoria. (...) un adevăr mi se pare extraordinar de important și anume că nici o carte cât de cât valoroasă nu putea apare așa din senin. Și că, pe diverse trepte ale ierarhiei sociale au fost o sumedenie de oameni care au contribuit la aparitia ei. Mă gândesc numai la editorii care făceau referate false, blânde, încât între referat și conținut era o diferență cer-pământ. Mă gândesc cu recunoștință la Geta Dimisianu, Cornel Popescu, Vasile Igna, Gabriela Adamesteanu ori de câte ori pun mâna pe o carte... După aceea mă gândesc iar la numeroși oameni care erau în Consiliul Culturii la momentele respective și care și-au asumat riscul semnării cărții respective". Chestionat în privința răfuielilor care amenință solidaritatea breslei scriitorilor după 1989, Buzura consideră că "Nu ne va ierta nimeni vreodată dacă acum, când se poate, când suntem cu adevărat liberi, nu punem umărul să scoatem țara din impas și nu oprim stupidul război de tip ceaușist al dosarelor. În regim republican sau monarhist tot cultură trebuie să facem și tot acelorași oameni le rămânem datori". Întrebat cum comentează afirmația lui Mircea Dinescu conform căreia "rezistența prin cultură" ar fi fost o "formă de lașitate", Buzura se raportează la context ("atunci, în perioada în care noi am scris și am acționat, atât cât am acționat, ni s-a părut extraordinar de importantă rezistența prin cultură și am înțeles că cultura trebuie păstrată cu orice pret, că salvând cultura păstrezi spiritualitatea unui popor") și ripostează că "Tot așa de bine s-ar putea spune că astăzi abandonarea sau neglijarea culturii adevărate de dragul politicului este o formă de lașitate".

La secțiunea "Ancheta" se analizează Situația cărții din două puncte de vedere: "1. Ce oferim pieței literare? 2. Ce ne oferă piața literară?". Răspund: Florin Mugur (care-și exprimă dorința de a găsi pe piața editorială o ofertă diversă și recuperatoare, de la Biblia în traducerea lui Gala Galaction, la o "istorie completă a literaturii române de după cel de-al doilea război mondial"), Alex. Ștefănescu (care face o pledoarie pentru revenirea la estetic, disociind între rigorile pieței din comunism și libertatea de după: "Scriitorii români s-au obisnuit (fără bucurie, dar s-au obisnuit) ca scrisul lor să fie sustinut și de altceva decât de valoarea estetică. Existența unor interdicții făcea ca importanța literaturii să crească în mod artificial. Chiar și scrisă fără talent, o carte în care se făceau aluzii la absurdul politicii promovate de partidul comunist sau la teroarea exercitată de securitate era căutată cu tenacitate și citită cu frenezie (...) Aceste condiții favorizante (în mod tragic favorizante) au dispărut. Literatura este pusă în prezent în situația de a face față concurenței cu alte mijloace de captare a atentiei publicului sau de a da faliment (...) Scriitorii au datoria să găsească singuri o soluție de a se face auziți, în vacarmul general (...) Prima lor grijă trebuie să fie să scrie o literatură de foarte bună calitate, să se întoarcă la uneltele (nu la uneltirile) lor. Apoi, să se ocupe de reclamă, ceea ce în viața literară înseamnă restaurarea condiției de vedetă, crearea atmosferei de competiție prin instituirea și acordarea cu mare rigoare a premiilor literare etc. (...) În toată această activitate nu avem nevoie de nici un sprijin din partea puterii politice. Îi cerem doar să ne lase o deplină libertate de initiativă"), Mircea Mihăeş (care, printre "surprizele postrevoluționare" înscrie și demontarea "iluziei" literaturii de sertar și a "mitului «literaturii curajoase»", legea pieței fiind "poate mai dură decât criticii literari înșiși"), Tudor Vlad (care așteaptă încă "marile opere promise" și sesizează pericolul comercialului: "Dacă un scriitor important va ajunge să se gândească la felul cum s-ar cuveni să scrie pentru a stârni interesul celor mai largi categorii de cititori, literatura română nu va avea decât de pierdut") și Nicolae Bârna, care pune în oglindă statutul de best seller al romanului Cel mai iubit dintre pământeni de Marin Preda, si al literaturii în genere, din vremea dictaturii, cu diminuarea progresivă a edițiilor de "cultură înaltă" după 1989, confirmând observațiile lui François le Bon în legătură cu situația din Republica Democrată Germană imediat înainte de unificare: "Prin întoarcerea la «normalitate», se destramă și tinde să dispară însăși funcția literaturii". Apare și un interviu cu Nuți Dumitrescu, directoarea librăriei "Mihai Eminescu" din capitală, care arată că "se vând foarte bine cărțile de filosofie apărute în special la editura «Umanitas» și traducerile editurii «Univers»".

În continuarea "Anchetei", Ioan Lăcustă scrie despre viitorul prozei românești: "Eu cred că temeliile prozei ce va să vină au fost deja puse de Liviu Rebreanu, Marin Preda, Radu Petrescu, Augustin Buzura. Cam de pe aici trebuie să înceapă zidirea", iar Andrei Grigor vorbește despre "pulverizarea" noțiunii de "literatură de sertar", care "necesită acum o reevaluare, rescrierea integrală ori abandonul total".

La secțiunea "Document", se publică eseul Moartea-cauză și uzură a cuvântului de D. Țepeneag, în traducerea Otiliei Dobre. 🗆 La "Cronica edițiilor", Dumitru Micu analizează antologia Poezii alese 1914-1944 de Nichifor Crainic și inedita Soim peste prăpastie, ambele apărute la Editura Roza Vânturilor (Nichifor Crainic redivivus).

La sectiunea "Arte și spectacole", Barbu Brezianu scrie despre opera pictorului Jules Pascin (Acel Fragonard de la Marea Neagră), Alex Leo Serban scrie despre filmul De ce trag clopotele, Mitică?, în regia lui Lucian Pintilie, iar Sebastian Vlad Popa despre Trilogia antică în regia lui Andrei Serban (Experiment 1947-1990).

La sectiunea "Editurile noastre", apare un interviu cu Vasile Igna, directorul Editurii Dacia, din Cluj-Napoca, realizat de Aurora Fabritius. Editorul vorbește despre "penuria de manuscrise originale realmente valoroase", despre lipsa "cărților de sertar", despre "necesitatea stabilirii unor criterii noi de retribuire în legea dreptului de autor și nevoia stringentă a adoptării unei legi de protecție a culturii scrise" și critică "monopolul unui singur sistem de imprimare și difuzare", primatul "criteriilor strict mercantile", creșterea prețului la hârtie și manoperă poligrafică etc. și crede că șansele unei edituri în economia de piață ar fi "să se promoveze fără nici o discriminare valoarea, să se acorde un interes sporit calității grafice și tipografice a cărților, concomitent cu extinderea și creșterea eficienței contactelor noastre cu străinătatea. Sprijinul statului poate, și trebuie să fie, în această direcție, hotărâtor".

• În nr. 12 din "Steaua", Adrian Popescu publică articolul-bilanț *Literatura* primului an, notând apariția unor noi reviste ("Contrapunct", "Apostrof", "Euphorion", "Interval", "Criterion") și înnoirea altora ("Orizont", "Convorbiri literare", "Cronica", "Luceafărul", "Vatra", "Familia", "Tribuna", "Transilvania", "Jurnalul literar"), cu o mențiune specială pentru o publicație neliterară, dar cu impact asupra scriitorilor, revista "22"; pe lângă acestea, "Contemporanul" a fost regândit de Breban ca o revistă europeană, în vreme ce "România literară" rămâne prima revistă literară a țării. Sunt remarcate, de asemenea – cu evalurări diferite, de la caz la caz – "Expres", "Dreptatea", "Cuvântul", "Timpul", "Epoca", "România Mare" (cea din urmă excelând în "discursul patriotard"), alături de alte publicații ce s-au pliat brusc pe compromisul "căldicelului", lăudându-i pe "stăpânii zilei". Poemele anului ar fi cele publicate de Magda Cârneci în "Convorbiri literare" (Portretul unei străfulgerări) sau de Ileana Mălăncioiu în "România literară"; iar articole memorabile ar fi semnat Adriana Bittel, mai ales polemicile cu Eugen Barbu din "România literară". Sunt înregistrate ca evenimente: Însemnările amare ale lui V. Nemoianu, poezia lui Liviu Ioan Stoiciu, eseurile pictorului Sorin Dumitrescu sau ale lui Petru Creția, Luca Pițu, Andrei Pleșu ori Dorin Tudoran. Editura Humanitas condusă de Gabriel Liiceanu ar fi adus cărțile anului: Virgil Ierunca, Fenomenul Pitești; Monica Lovinescu, Unde scurte; Emil Cioran, reeditarea Schimbării la față; Paul Goma, Gherla; C. Noica, Rugați-vă pentru fratele Alexandru. "Să nu uităm nici Digresiunile lui Paler din «Contrapunct», și ele tot o carte ce se face sub ochii noștri", împreună cu Levantul lui Mircea Cărtărescu, Interiorul unui poem de Ștefan Aug. Doinaș sau Corpuri de iluminat de Stelian Tănase, traducerile din Eliade, Henry Miller, Kadare, H. James, la care se adaugă Istoria lui Negoițescu și Biografia ideii de literatură a lui Marino. "O parte a literaturii suferă, încă, din pricina acestei dedublări... esopice a estetismului, de o anume prudență ivită din calcul, de o supunere obsecvioasă Puterii politice în exercițiu, de cameleonism. Poezia înregistrează vibrațiile peisajului social și metaforic cu o sensibilitate aparte față de alte genuri mai lente (romanul – o depănare încetinită a evenimentelor, sau critica-reflecție și ierarhizare) (...) Eseul politic și jurnalul au dominat în orice caz în 1990 (pentru că au surprins principalele contradicții ale vieții noastre pornite pe drumul spinos al europenizării: neocomunismul reactivat, «fardat», pe de o parte, dorința vie de libertate reală a cuvintelor, lucida autocritică și depășirea patriotismului de fațadă/decorativ-folcloric, pe de altă parte). Înscrierea în ritmul european al lui Ionescu, Cioran, Petru Dumitriu, Eliade, Vintila Horia sau la noi a lui Dinescu, Blandiana, Raicu, Baconsky, rămâne un deziderat. (...) Pentru ca totalitarismul să nu se repete, memoria literară este necesară în orice vremi, chiar în cele ale liberalizării prețurilor ori ale dibuirilor politice. Mai ales atunci, mai ales acum."

- În "Ramuri" (nr. 12), Gabriel Chifu semnează articolul 1990, un an negru pentru cultura română, un semnal de alarmă pentru apărarea revistelor de cultură, amenințate cu dispariția, ca urmare a liberalizării prețurilor. În absența unor legi noi care să protejeze cultura, "am lăsa cartea, literatura la cheremul bișnițarilor agramați dar iuți de mână, îngâmfați de bogăția lor rău mirositoare, neagră". Autorul articolului se întreabă retoric: "Situația prezentă nu e incredibilă, absurdă, înspăimântătoare pentru o națiune care a dat umanității pe Eminescu, Brâncuși, Titulescu, Cioran?".
- În "Viața Românească" (nr. 12), apar mai multe poeme inedite ale lui Nichita Stănescu. □ În studiul *Opera lui Radu Petrescu*, I. Negoițescu evidențiază raporturile dintre *Jurnalul* autorului și romanul *Matei Iliescu*. □ Ovidiu Verdeș comentează volumul Ioanei Em. Petrescu *Eminescu și mutațiile poeziei românești* (1989). □ Prefațându-și traducerea cu studiul *Unamuno − un scriitor pentru neliniștea noastră*, Andrei Ionescu publică eseul filosofului spaniol *Împotriva indiferentismului politic*: "Înțelesul pe care-l conferă Unamuno politicului este înțelesul cel mai amplu și mai nobil cu putință: politica este însuși simțul vieții cu cerințele ei majore, modul cel mai inteligent și mai eficient de a pune și a rezolva orice problemă. De aceea, indiferența față de politică echivalează cu o anulare a vieții și o «liniște» a sinuciderii lente". □ Într-un articol despre *Levantul* lui Mircea Cărtărescu, Gh. Grigurcu dă o replică acelor cronicari care au identificat în această carte doar referințele la literatura universală, "de la Cervantes la Borges", ignorându-le pe cele românești.
- În "Amfiteatru" (nr. 12), Tudor Țopa semnează la rubrica intitulată "Comentariul lunii" articolul *Cu moartea pre moarte călcând*, rememorând (într-un stil abscons) evenimentele din decembrie 1989. □ Rubrica-anchetă "Parlamentul scriitorilor" propune (prin Răzvan Petrescu) trei întrebări legate de momentul 1989: "1. Pe 22 decembrie comemorăm un an de la ce?/ 2. Ce ați dobândit și ce ați pierdut în acest an?/ 3. De fapt, ce s-a întâmplat în literatura română a lui 1990?". *Adriana Bittel* răspunde foarte lapidar; de exemplu, la punctul 3: "Știm cu toții de ce au apărut atât de puține cărți, dar 1990 este un

an memorabil pentru literatura română fiindcă a ieșit la iveală Levantul lui Mircea Cărtărescu".

Cătălin Tîrlea se arată suspicios și iritat de maniera în care a fost formulată prima întrebare, care "mimează (prost!) inocența" și "nu e reportericească fiindcă ea exclude (tacit!) un anume răspuns și așteaptă un altul" – "La o astfel de întrebare, un om politic serios n-ar răspunde din cauza viciilor de formulare. Eu nu sunt așa ceva, deci răspund: pentru mine ziua de 22 decembrie 1989 înseamnă: 1. prăbușirea (atenție, n-am spus răsturnarea) sistemului totalitar ceausist; 2. începutul, în România, al Revoluției sociale, politice și morale cu caracter anticomunist și democratic".

Horia Gârbea: "De pierdut, în 1990 am pierdut mai multe lucruri, mai ales ocazii. Dar nu-mi pare rău decât de timpul pe care mi l-a halit politica (altora) la care am căscat gura platonic, cu o pasiune nejustificată. (...)/ În 1990 cu literatura nu s-a întâmplat nimic și nici nu sunt semne că se va petrece. Singurul fapt demn de semnalat: lungul exercițiu neștiut de potrivire a cuvintelor i-a făcut pe scriitori să explodeze ca gazetari. (...) Știu cel puțin trei scriitori de mijloc deveniți excelenți editorialisti. În primii douăzeci de gazetari români există cel puțin 15 scriitori (adică autori de ficțiune), inclusiv subsemnatul (...). Evident, în aceste condiții literatura s-a dus pe copcă. Acum când hârtia pentru o carte tiraj mediu costă mai mult decât o înmormântare clasa I, mă tem să nu facă oarecine un calcul de rentabilitate asupra scriitorilor".

Hanibal Stănciulescu crede că la 22 decembrie se comemorează "revoluția de partid și de stat sau (...) lovitura de stat revoluționară sau (...) complotul de catifea încheiat cu o baie de sânge" și că "din păcate, în literatura română, în 1990, nu s-a petrecut mare lucru": "Ceea ce s-a publicat ține de «producția» anterioară acestui an. Scriitorii s-au cam tinut de publicistică, și asta a fost foarte bine, pentru că așazișii publiciști de profesie nu prea sunt de găsit. (...)/ Nume ca Mircea Nedelciu, Ştefan Agopian, Sorin Preda, Alexandru Vlad, Tudor Dumitru Savu ori Cristian Teodorescu au intrat într-un con de umbră, pentru că sus, sus de tot, străluce azi ca o fuzee Stelian Tănase. În sfârșit, un roman... zicem și noi pe urma criticii, pentru că nu se face a ne încontra cu Autoritatea. (...) Ce să-i faci? Smecherul la nevoie se cunoaște, iar instituirea subtil disimulată sub sofisticate teorii adhoc a criteriului politic drept indicator axiologic nu poate decât să ne bucure. Pentru asta am și luptat, vezi bine". ■ Ion Stratan: "Să încercăm să nu fim mai «inteligenți» decât ne-o cere pietatea existențială. Cei care au stat cu piepturile în fața armei încărcate s-au jertfit într-o revoltă populară. Faptul că un grup de putere era pregătit pentru inevitabila perestroikă este o altă parte a problemei".

Liviu Ioan Stoiciu şarjează: "Comemorăm un an de la instalarea regimului Ion Iliescu, a guvernului Petre Roman și camarilei lor, centrale și județene. (...)/ Ce să se mai întâmple, domnilor, în literatura română în 1990? Păi, că excelentul poet Florin Iaru ar fi luat un premiu de 20.000 de lei la Slobozia, dând peste cap plafonul financiar al premiilor anuale ale Uniunii Scriitorilor?/ Nu e o întâmplare.../ (...) Uniunea

Scriitorilor a înființat noi reviste literare, falimentare din punct de vedere «material», dar excelente în conținut, și vechile edituri au scos cărți de excepție din portofoliul vremii ceausiste, numărate pe degete. Slavă cerului, o editură nouă, Humanitas, având să spele obrazul spiritual postrevoluționar.../ Se asteaptă în continuare să iasă la iveală marea literatură de sertar./ A intrat, totodată, dihonia posttotalitară în scriitori: adversități ce par a fi insurmontabile pe moment, între autori de valoare, din considerente extraliterare, cu antipatii politice ce ating, din păcate, și gusturile de receptare critică./ Mă rog, în acest an (...), care mai de care din scriitori, având să se preumble prin străinătate, «să-și scoată pârleala» și să capete un post acasă, dacă nu mai multe, mai bănos, o funcție, o rubrică. Generația '80, scriitorii ei, revărsânduse îndeosebi".

(Mai răspund la anchetă Mircea Horia Simionescu și Ion Drăgănoiu.)

În Dictatura crizei morale, Ioan Buduca deconstruiește argumentul autonomiei esteticului, "perfect întemeiat și în vreme de pace și în vreme de război, dar niciodată o scuză sau un alibi pentru ridicolul și lașitatea de a te purta inadecvat: ca la un război în timp de pace ori ca la pace pe timp de război" și identifică în evazionismul literar românesc din perioada comunistă, inclusiv în acela al postmodernilor ultimei generații, o formă de pactizare cu puterea: "Rolul imens al scriitorului în Europa de Est a epocii totalitare rezidă în simplul fapt cvasi-banal al spunerii adevărului cu mijloace literare. (...)/ Scriitorului i s-a dat rolul profetului în Europa de Est. (...)/ Spre deosebire de scriitorul așa-zicând post-modern al societăților civilizate și democratice, al cărui cuvânt nu mai poate fi crezut pur și simplu, fără sistemul unui complicat joc de coduri literare și figuri de interpretare, iată că în Europa de Est cuvântul scriitoricesc mai putea fi crezut pe cuvânt (...)./ Pe scurt, noi, scriitorii români din România, ar trebui să vedem că, în oglinzile orgoliilor noastre, ne-am purtat mai degrabă ca niște pseudo-post-moderni decât ca niște est-europeni./ (...) Când situația politică impunea mai mult ca oricând ieșirea noastră din cercul vicios al rezistenței prin estetism, câțiva dintre noi am găsit de cuviință să facem un pas în gol și am devenit primii est-europeni care se auto-intitulau post-moderni. (...)/ Nu am cautionat, oare, cu fervoarea snobismului nostru inteligent și corupt o minciună care pe de o parte ne arunca într-o iluzie de sincronicitate cu o literatură a efectelor de bunăstare stilistică și intelectuală, iar pe de altă parte lăsa o falsă impresie de normalitate literară și intelectuală acolo unde, de mult, nimic nici normal, nici în bună stare?".

• Gabriel Stănescu realizează, pentru "Poesis", un interviu cu Ștefan Baciu. Autor a peste 50 de volume de poezii, memorialistică, traduceri, redactor al revistei "Mele", scriitorul, în vârstă de 72 de ani, trimite răspunsurile la întrebările adresate de redactor înregistrate pe bandă magnetică din Honolulu. Aflat în exil din 1948, Ş.B. mărturisește încă de la început că, fiind echivalentă cu patria, poezia "mi-a fost un fel de colac de salvare timp de o viață întreagă".

• Într-un dialog din "Vatra" consemnat de Al. Cistelecan, Virgil Ierunca mărturisește: "Comunismul mi-a înlesnit regăsirea cu mine. Grație lui mi-am sucit ființa, am devenit ceea ce nu păream a fi. Înainte de această năpastă de existență (...) sufeream de o certă frivolitate negativistă, întreruptă din când în când prin stadii de revoltă îndreptățită". În ceea ce privește șansele de valorificare a "experienței existențiale" a scriitorului din Est, V.I. este optimist: "Aș merge și mai departe. Cred că răul trăit de scriitorul din Est – coborârea lui nemetaforică în infern – va constitui o nouă dimensiune a spiritului european. Acestea fiind spuse, nu mi-e clară inserțiunea literaturii române în aria occidentală. Până acum traducerilor scriitorilor din România sunt niște fapte diverse. Ele n-au răspuns așteptării occidentale".

ANEXĂ

La începutul anului 1990 a apărut un număr din "Caiete critice" pregătit pentru tipar încă din 1988 și blocat de cenzură; numărul cu pricina avea ca temă Modelul Eliade. Reproducem în continuare, în rezumat, conținutul revistei.

Colectivul de redacție (antedecembrist) este alcătuit din Eugen Simion, Ovid S. Crohmălniceanu, Mircea Iorgulescu, Ion Bogdan Lefter și Vasile Andru. În deschidere, un text redacțional scris la începutul lui 1990 explică motivele întârzierii cu care apare acest număr tematic, schițând totodată câteva direcții de viitor:

"Cu numărul de față, «Caiete critice» văd iarăși lumina tiparului, după ce regimul criminalei dictaturi ceaușiste le interzisese apariția. Suprimarea publicației noastre s-a înscris în reflexele unui sistem stăpânit de o ură viscerală împotriva oricărei manifestări libere a spiritului și mai ales a celui critic. Caietul prezent ca și următorul au fost alcătuite cu doi ani în urmă, dar sunt tipărite abia acum, când mâna pusă a săvârși suprimarea revistei nu mai are puterea s-o facă. Adulatorii lui Ceaușescu de la «Săptămâna» ne-au denunțat că ne ferim să sărbătorim și noi «marile momente aniversare», înțelegând prin aceasta nesfârșitele și dezgustătoarele numere omagiale consacrate satrapului și soției sale. E mândria noastră de a fi fost revista care nu a pomenit nici măcar o dată numele lor în paginile ei. «Caiete critice» reapar în climatul libertății și democrației, constituind însăși expresia acestuia. Ele se vor strădui să folosească examenul intelectual lucid, spre a asigura o viață normală literaturii noastre. Ca și până acum, își vor deschide larg paginile tinerilor scriitori. Articolul lui Virgil Ierunca a fost desigur adăugat ulterior în sumarul revistei".

Sumarul celor aproximativ 240 de pagini este alcătuit din cinci secțiuni: Modelul Eliade, Evocări, Scriitorul, Savantul, Document. Prima secțiune (Modelul Eliade) conține texte semnate de Edgar Papu, N. Steinhardt, Al. Paleologu, Marian Papahagi, Mircea Nedelciu, Tudor Dumitru Savu, Daniel Vighi, Alexandru Mușina, Monica Spiridon, Virgil Ierunca și Joseph M. Kitagawa. Edgar Papu (Mircea Eliade în context românesc) îl plasează pe Eliade într-o serie a "gigantimsului" românesc, în descendența lui Dimitrie

Cantemir, Heliade Rădulescu, Eminescu și Hasdeu: "Este sigurul care, prin propria acțiune, a încetat să se adreseze inițial Occidentului și s-a oprit spre a lua lumină într-un Orient depărtate de Europa. (...) La noi el nu are în față decât un singur spirit complementar, pe Eminescu însuși. (...) Ceea ce a redat Eminescu în ordine cosmică a exprimat Mircea Eliade în ordinea spiritului uman de pretutindeni și de oricând". ■ N. Steinhardt (Cum îl văd): "Scopul năzuit de Eliade a fost dublu: universalizarea perspectivei culturale românești și dovedirea capacității românilor de a-și asimila elemente spirituale aparent cu totul străine și îndepărtate de ei. (...) Din poziția geografică și apetitul mitic al românilor, a dedus că ocupăm – în lume și duh – un punct strategic important: o răscruce, un loc de întâlnire și convergență între cele două mari sisteme, european și asiatic. (...) Ciudat trăirist, Eliade, care și-a petrecut viata citind, cugetând și scriind! Trăirismului i-au displăcut enorm uscăciunea limbajului, tipizarea vorbirii, hăul dintre viață și gândire. Așa și lui, care a râvnit o zdravănă înviorare a culturii, nu pieirea ei".
Alexandru Paleologu (Încercarea întelegerii): "Pe Mircea Eliade l-am văzut și auzit o singură dată în țară, înainte de ultimul război: în primăvara lui 1938, la Dalles, unde a ținut o conferință despre «căutarea absolutului» la Balzac. (...) Cu o săptămână înainte, în același ciclu, vorbise Ralea. (...) Eliade, îmbrăcat nu fără căutare dar nu cu gust, într-un costum bătând în vânăt, cu o jiletcă la două rânduri sub vestonul răscroit, cravata și cămașa nefiind prea nimerit asortate, vorbea în picioare, cu glas metalic, autoritar, aproape agresiv; m-a frapat o formulă pe care o repeta insistent: «La Balzac, absolutul intervine VER-tical, VER-tical»; spunând aceasta, lovea impetuos pupitrul cu muchea palmei, ca la karate. Conferința a fost extraordinară, de neuitat. El era atunci de 31 de ani, avea încă tot părul și o talie zveltă, tinerească, iar ochelarii îi dădeau un aer distant și rece, de experimentator, deși el vorbea cu multă pasiune, dar o pasiune stăpânită, dirijată. Treizeci de ani mai târziu, în 1968, I-am întâlnit la Paris de mai multe ori și am avut parte de câteva convorbiri lungi cu el. Părul îi căzuse, vocea îi devenise voalată, iar stridența și energia de odinioară cedaseră locul unei amenințări tolerante și placidității fumătorului de pipă (...). El s-a născut pe strada Melodiei, la numărul 1, în luna martie; pe aceeași stradă m-am născut și eu, la numărul 8, 11 ani mai târziu; ca și el, am urmat clasele primare la scoala Mântuleasa iar liceul la Spiru Haret; ca și el, mi-am văzut tipărite încercările literare timpurii în «Vlăstarul», din al cărui comitet de redacție am făcut și eu parte. Coincidențele se opresc aici, dar mie, atunnci, mi se părau suficient de semnificative. De ce as ascunde că nici acum nu mi-au devenit indiferente? Două cărți românești de eseuri, la interval de un an, citite la apariție și mult-recitite de-atunci, au avut asupra mea, în anii adolescenței, o influență hotărâtoare: Pentru arta literară a lui Zarifopol (1934) și Oceanografie de Mircea Eliade (1935). Întruneam așadar fără inconvenient influențele mai mult sau mai puțin simulatne a două spirite în principiu antagonice.. Pe mine, antagonismul acesta (...) nu mă afecta. (...) Eliade era dotat cu o irezistibilă imaginație a ideilor, însusire esențială a unui eseist de mare clasă. Însusirea aceasta explică atractia lui pentru doctrinele și mitologiile Orientului, precum și vocația literaturii de ficțiune. (...) În ciuda precarității lor, romanele tânărului Eliade au avut o importanță decisivă în climatul nostru literar. (...) Ele (...) rupeau zăgazurile așa-numitului «orizont al așteptării» de atunci și de aici. Eliade preluase câteva modele stimularoare, ca D.H. Lawrence, André Gide şi Aldous Huxley". ■ Marian Papahagi (Cîteva "teme" pentru o recuperare deplină): "«Recuperarea» lui Eliade înseamnă, concomitent, o sansă pentru deprovincializare: deducem, implicit, că o cultură română de calitate extraordinară se face și în afara perimetrului ei firesc, că însăși ideea de cultură română, ca tot, trebuie revăzută. Fascinantă la Eliade, om occidental-oriental, om-punte, asa cum spatiul românesc însuși e văzut de el ca o punte între culturi, e tocmai capacitatea lui de a se lăsa asimilat integral de noi și de a aparține, totodată, tuturor. (...) universalizarea lui e universalizarea noastră și, cu cât devenim mai conștienți de acest lucru, cu atât vom ajunge mai repede să aducem printre noi opera lui. (...) Cred chiar că el va fi și va rămâne numai român atunci când opera sa științifică ar înceta să mai vorbească și altora". Mircea Nedelciu (Tensiunea între sedentarism și transhumanță): "Nu știu altii cum sunt, dar eu nu am gustat niciodată ideile literare din cărțile lui Mircea Eliade. Pentru mine, el nu e decât un mare om de știință. (...) Dacă îmi amintesc bine, singurul fragment din Eliade asupra căruia m-am gândit multă vreme și, sper, cu oarece folos literar, este, de fapt, o aglomerare de locuri comune pe tema românilor și a românismului" (urmează un fragment din L'Épreuve du labyrinthe despre raporturile dintre sedentarism și transhumanță, i.e. "între localism, provincialism și universalitate" în rândul scriitorilor români). ■ Tudor Dumitru Savu (Lecția continuă...): "Fantasticul, ne face să înțelegem Mircea Eliade (...), nu se poate dezvolta după legi fixe, după modele unice. (...) Dându-i imaginarului ce se cuvine, Eliade avertizează că marele imperiu al literaturii (...) are nevoie de imaginar ca de suprema lui sursă energetică".

Daniel Vighi (Taina primei repetiții) analizează din unghi hermeneutic nuvela eliadescă Podul. Alexandru Mușina (Aproximându-l pe Mircea Eliade): "Scriitorul Mircea Eliade este, cred, un scriitor interbelic, la fel cum Noica este un scriitor interbelic (deși ambii și-au continuat activitatea după război și au produs opere semnificative în acest interval). Limba în care scrie, retorica, mediul și personajele (inclusiv din scrierile sale postbelice) nu mai au nimic – sau aproape – de-a face cu realitățile (...) din ultimii 40 de ani. «Experimentele» eliadești - mai mult preconizate teoretic decât realizate «practic» – rămân în sfera de interes a prozei europene interbelice. (...) Trăitor la Paris si Chicago, Eliade ignoră cu superbie experientele contemporanilor săi în ale literaturii, fie că acestia se numesc Joyce, Musil, Faulkner sau chiar Marcel Proust. (...) Eliade îmi apare ca un scriitor și savant istoricizat, intrat (bine sau rău, asta se poate corecta și e bine să se corecteze) în patrimoniul nostru cultural. Desigur, în absolut, Eliade este contemporanul nostru (...), dar (...) nu mă pot împiedica să-l resimt ca din altă lume. (...) Nu-mi pot reprima sentimentul că este un titan al unei lumi trecute. Prin el învăț (am învățat) să mă orientez în lume (inclusiv în lumea literaturii și culturii) dar nu cu el. E. evident, din altă generație (formulă, iar, dragă generației sale). (...) Curajul, ambiția, «tupeul» său și al generației sale sunt un model, un imbold să încerc și altceva".

Monica Spiridon (Introducere în metoda lui Eliade) abordează proza fantastică a lui Eliade din perspectiva poeticii și a stilisticii.

Virgil Ierunca (text reluat din revista "Limite"): "El este primul care ne-a avertizat că războiul împotriva comunismului este un război religios. Se putea închipui un diagnostic mai adevărat în istoria imediată? Strategia la care eram invitați, din primii ani ai exilului, era cu atât mai bună cu cât venea din partea unui Clausewitz al spiritului. Desigur, dar există – vor remarca unii cârcotași – și armistitii pe care Mircea Eliade și le-a luat singur în acest război religios. Fals. Armistițiile nu și le-a luat Mircea Eliade ci s-au născut prin forța lucrurilor. (...) Partidul comunist n-a reușit să schimbe nici fața, nici ființa românească. Împotriva ucazurilor lui succesive există azi o realitate culturală românească ce s-a născut prin strategie și destin și ea nu poate fi negată de nici un exilat lucid. Această cultură e un stat în stat, o sfidare neașteptată, un paradox, un miracol, ce ne împiedică să ne pierdem speranța (...) Rezistența prin cultură, propovăduită în exil de Mircea Eliade, a emigrat la rândul ei, ca un ecou solar, cu o grație nebănuită, în chiar hotarele țării. De unde se vede că această religie profană care este cultura deține forțe ascunse ce nu trebuie neglijate, de îndată ce zădărnicesc imperativele foarte categorice ale totalitarismului în acțiune. (...) Nimeni n-a surprins pe Mircea Eliade dialogând sau compunând cu puterea. A răspuns el vreodată la ademenirile de sirenă disponibilă ale partidului comunist român? Nu. Nici măcar n-a acceptat să-și revadă, după aproape o jumătate de secol de absență, mama, pe pragul morții; pentru ca nu cumva prezența lui la București să gireze, fie și indirect, un partid comunist în căutare abuzivă de legitimitate. Mircea Eliade: sau cum nu poți să nu fii român!". Joseph M. Kitagawa (Despre Mircea Eliade): "Pentru Mircea Eliade, activitatea beletristică nu constituia un divertisment. El a continuat tradiția română conform căreia savanții erau adesea și literați. (...) Susținea că procesul creației literare poate fi considerat un instrument de cunoaștere".

Secțiunea de Evocări conține texte semnate de E.M. Cioran (În sfârșit, o existență împlinită), Șerban Cioculescu (Mi-aduc aminte...), Barbu Brezianu (Infinita goană a lui Mircea Eliade), Arşavir Acterian (Un secret al lui Mircea Eliade), Bucur Stănescu (Amintiri cu și despre Mircea Eliade), Constantin Colonaș (Un Mircea Eliade inedit...), Ana Blandiana (Cei doi scriitori), Adrian Păunescu (Era genial, dar muncea), Alexandru George (Un "scriitor tânăr"...), Marin Sorescu (Reîntoarcerea în centrul lumii...), Petre

Anghel (Lângă Curtea lui Dionis). E.M. Cioran: "Atât de mare este puterea mâhnirii încât, de îndată ce am aflat că zilele îi sunt numărate, memoria mi-a rămas pustie de orice altceva în afară de ceasurile primelor noastre întâlniri și de amintirea ființei minunate care era. (...) Încăpățânarea mea de a susține că Eliade nu era credincios si nici măcar hărăzit să fie vine din faptul că nu îl văd limitându-se în profunzime, condiție fără de care nici o obsesie nu este posibilă, iar ruga este cea mai mare dintre toate. (...) Îi era străin orice gen de nihilism, fie el și metafizic. Nu se poate închipui în ce măsură ignora seducția lâncezelii, a plictisului, a vidului și remușcărilor. Cine era atunci? Cred că pot da răspunsul: un spirit deschis către toate valorile cu adevărat spirituale, către tot ce se împotrivește morbidului și îl învinge. Credea în mântuire, era vădit de partea Binelui, alegere nu lipsită de primejdie pentru un scriitor, dar providentială pentru cine respinge prestigiul negației sau al disprețului. Oricât ai fi fost de demoralizat, nu mai puteai rămâne astfel după ce stăteai de vorbă cu el".

Serban Cioculescu: "Am scris despre Un Itinerariu spiritual de Mircea Eliade, înainte de a-l cunoaște personal. (...) Mircea Eliade a păstrat o bună amintire despre generația mea. (...) Un om de o forță de concentrare unică în genul ei, ca aceea a lui Mircea Eliade, excludea noțiunea plenară a prieteniei. (...) Mircea Eliade n-a încetat o clipă să se simtă și să rămână român. Îi păstrez o amintire fidelă".

Barbu Brezianu: "Ne aducem aminte cum, mai bine de o jumătate de secol în urmă, prin 1933, în aula Universității din București, în amfiteatrul «Titu Maiorescu» - Mircea Eliade își începea cariera de profesor. (...) Acum câțiva ani, plin de bune gânduri, bietul, himericul Dinu Noica se străduise în van să resuscite acel climat «eliadesc» solicitând înfințarea și la noi a unei catedre de Istoria Religiilor. Dacă utopicul gând nu s-a putut realiza - un altul însă, în care de asemenea l-a implicat pe Mircea Eliade, era pe punctul să se împlinească, fiindcă Eliade în acea scrisoare din 24 iunie 1985 se arăta convins că, sub imboldul său, antologia de texte filosofice ale lui Lucian Blaga (alcătuită de Noica) va vedea «foarte curând» lumina tiparului în străinătate. Foarte curând însă, cei doi «suporteri» s-au despărtit de lumea noastră. A fost ultimul gest pe care titularul catedrei de Istoria religiilor din Chicago l-a făcut pentru cultura românească, convins că mirabila sămânță va căde de data asta pe terenul fertil. Preocuparea lui de căpetenie a fost, necontenit, munca de «șantier» desfășurată cu o hărnicie și o tenancitate pe care nici vârsta și nici maladia nu le-au putut frânge. (...) Încercase chiar în clasa a VII-a să scrie o operă. A jucat în mai multe rânduri și teatru la serbările școlare, desfășurate solemn pe scena demolatului Teatru Național de altă dată, la ziua Sfântului Spiridon, patronul școlii. (...) Divertismentele artistice de tot soiul se împleteau însă în personalitatea lui cu o profundă seriozitate și exigență. (...) Ultima oară când mi-a fost dat să-l văd a fost după cutremurul din 1977. (...) Aducându-și apoi aminte – brusc începe a vitupera împotriva unui confrate bucureștean care – stăruind să-i acorde un interviu - își călcase cuvântul de onoare și pronisiunea făcută, trunchinu-i vorbele – altfel, apărute în «Contemporanul» de cum el le rostise. Am căutat să-l îmbun, istorisindu-i că așa chiar, trunchiat, cittorii au savurat cu o imensă bucurie interviul, care a constituit de altfel și prmul lui contact cu noua generație. - «Mi-a promis: ori că îl publică integral, oi deloc. Omul e neserios». (...) Iubea și știa frânturi din versurile Anei Blandiaia și ale Ilenei Mălăncioiu. Era impresionat de nivelul atins de critica noastră postbelică. Cu un decalaj de aproape o lună, citea toate revistele (p) care, atunci, «omagial», i le expediau autorii".

Arşavir Acterian: "L-am cınoscut din liceu pe Mircea Eliade, acesta fiind coleg de clasă și prieten cu fratde meu. (...) Patima cititului și scrisului îl locuia încă din acea vreme. Partcipa de asemenea la festivitățile scolii cântând la pian. În programele tipăite ale acestor serbări el figurează interpretând la 16 iulie 1921 Sonata patetcă a lui Beethoven, iar la 25 decembrie 1923 acompaniind la pian pe un coleg violonist pe nume Ghiul. Odată, în curtea liceului, în jurul profesorului Nicolae Moisescu, strălucit biolog care a murit pretimpuriu, se adunaseră o grănadă de scolari printre care se afla și Mircea Eliade. Arătându-ni-l și dându-n-l drept îndreptar, l-a lăudat pentru setea lui de cunoaștere, pentru micile excursii duminicale pe care le făcea pe la Herăstrău (pe atunci simplu maidan) au prin împrejurimile Bucureștiului ca să culeagă șopârle, coleoptere, tot elul de insecte și plante slbatice cu care se înfățișa profesorului Moisescu la casa Scoalelor unde avea un laborator în care făcea cercetări și experiențe. Profesorul ne îndemna și pe noi să facem la fel. (...) Decât un obædat de absolut - cum poate a fost Mircea Eliade la un moment dat când œvenise eremit în Himalaia - el a preferat o cale mai lumească de inițiere". • Bucur Stănescu (fost student al seminariilor lui Eliade la Facultatea de Litere și Filosofie, "uitat" între timp de M.E.) rememorează secvențe ale întılnirilor sale din tinerețe cu Eliade: "Aprilie 1940. Din 1939 cu armata, mai tarziu cu alte încurcături, mi-a fost imposibil să-l mai vizitez pe Mircea Eliade. Aflândumă în București mi-am zis: hai să-l văd! Mi-a deschis (a doua oară n toată această perioadă de vizite repetate) tot doamna. Era în culmea fericirii Radia. Plecăm în Anglia! Merg în birou. Eliade, destul de mulțumit și el, confirmă spusele doamnei. Se făcuseră numiri de atasati culturali: Al. Gregorian la Roma, Amzăr la Berlin, N. Crevedia la Sofia, Eliade la Londra. Îmi pirea rău că pleacă. Aici va fi greu, am spus. Știu, dar nu mia rămân nici o zi! Nă crezi că nu mi-am plătit chiria de un an? Îl credeam, îl înțelegeam, și deși ștam cămi va lipsi mult, mult, ămi părea bine pentru el".

Constantin Colonaș (prieten din adolescență al lui Eliade, coleg de bancă la liceul "Spiru Hıret" cu Pompiliu Constantinescu; textul său memorialistic, scris în 1975, este prezentat de fiul acestuia, criticul de artă Florin Colonaș): "Mircea Eliale și cu mine făceam parte din orchestra liceului. (...) Deși nu eram colegi de dasă, el fiind cu vreo cinci ani mai mic decât mine, afinitățile artistice ne-au autat să

legăm o apropiată prietenie. (...) Parcă-l văd: un băiat mic de statură, cu părul arămiu, purtând ochelari cu ramă de baga". ■ Ana Blandiana: "Între romanele de tinerețe și povestirile fantastice stă Istoria religiilor și stă istoria pur și simplu. (...) Aflat la mii de kilometri depărtare de orașul natal, dincolo de un război și de un ocean, istoricul religiilor se întorcea la o cu totul altă literatură decât cea de la care plecase, își reinventa literatura așa cum Ulise și-a reinventat Itaca pentru a-și putea încheia călătoria și a găsi un șpunct de sprijin în univers. (...) De prozele fantastice ale lui Mircea Eliade m-am simțit din prima clipă apropiată și din ele am învățat cum poate fi miracolul folosit ca un isntrument de măsurare a firescului și ca un medicament pentru suportarea acestuia. Cel de-al doilea scriitor care se numea Mircea Eliade, în pofida intimidării pe care celebrul savant omonim ar fi trebuit să o exercite asupră-mi, mi-a fost de cum l-am descoperit familiar. El se înrudea, de altfel, și cu Domnul subțire și trist pe care l-am întâlnit și cu care am stat câteva ore de vorbă la Chicago – într-un apartament bucureștean ajuns acolo printr-una din acele întâmplări atât de firești în prozele sale fantastice – cum se înrudea și cu propriii săi eroi, cărora acceptarea fără uimire a minunilor și acceptarea fără împotrivire a istoriei nu le scădea nici demnitatea, nici înțelepciunea". Adrian Păunescu: "Senzatia pe care am avut-o când am sunat întâia oară la ușa casei lui Mircea Eliade, în iarna anului 1970 (...) a fost aceea că mă pulverizez. (...) Cea mai bogată minte de român risipit în lume se afla aproape de mine. Omul vorbea precipitat și voia să trecem repede toate momentele moarte ale acestei întâlniri de început. Soția sa Cristinel era foarte prezentă. Eram la Chicago. Aveam 27 de ani. Veneam de la Universitatea din Yowa unde stătusem, invitat ca bursier, și unde o luasem pe bursa mea și pe mama copiilor mei, poeta Constanta Buzea, cu care m-am prezentat și în fața lui Mircea Eliade. Cu ea și cu Aurel Dragos Munteanu pe care l-am considerat atunci și pe care-l consider și azi un intelectual din generația noastră, demn de mintea și strălucirea generației lui Mircea Eliade. (...) Amintirile mele despre Mircea Eliade sunt întrecute în intensitate ori de câte ori încerc să le scriu, de cumplita durere că marele nostru scriitor și învățat nu se poate odihni acasă. (...) Nu credea că dacă are geniu, are totul. (...) Eliade avea geniu, dar și muncea. Nu-i păsa că are geniu, se simțea obligat să muncească. Nu pierdea vremea cu colegi de beție sau de cancanuri. Se temea de morte și o îndepărta de el muncind. Întâlnirea mea cu Mircea Eliade a fost, din acest punct de vedere al muncii, decisivă pentru întregul meu destin. (...) Iubea fenomenul spiritual românesc, își iubea dascălii, își iubea colegii. Într-o zi a dat un party în cinstea mea și a invitat la acest party scriitori și filosofi, între care și un domn care tocmai venea de la o demonstrație pentru drepturile evreilor. Se numea Saul Bellow, îl iubea pe Mircea Eliade, care-l iubea de asemenea. Saul Bellow avea să ia, peste nu mult timp, premiul Nobel pentru literatură. Saul Bellow era jovial și făcea excelente glume despre doamna Lupașcu. Saul

Bellow a mai apucat să mai vină în România, dar Mircea Eliade nu. (...) Faptul că Noica rămăsese acasă să îndure prigoană și umilințe îi sporea lui Eliade dragostea și respectul față de Noica. Nici nu cred că viața îmi va oferi un alt exemplu de geniu vorbind despre genii cum mi-a fost dat să-l văd pe Eliade lăudându-l pe Noica și lăudându-l pe Cioran". ■ Alexandru George: "Imaginea lui Mircea Eliade (...) rămâne aceea a unui «scriitor tânăr»; el a constituit fascinația adolescenței mele și cred că mai toate particularitățile juvenilității au continuat să-i rămână proprii, chiar dacă au fost canalizate mai eficient într-o mai strânsă direcție: energie, o anumită precipitare, curiozitatea insațiabilă. Nu am găsit un guru în paratamentul din piața Charles-Dullin și cred că nici celor care l-au cunoscut mai biine el nu le impunea o atare imagine. Vorbirea lui era descusută, împrăștiată, exprimând dorința de a satisface în contactul cu mine în primul rând niște curiozități, nu de a «comunica» niscai rezultate ale unor meditații, sau idei elaborate în arcanele experienței sale intelectuale atât de neobișnuite. (...) Nu pot să nu menționez măcar fugitiv desconsiderarea lui la adresa lui G. Călinescu și surprinderea că noi «tinerii» îl socotim o personalitate de mare anvergură. Când ne-am despărțit, m-a întrebat dacă e bine să-și lase biblioteca și arhiva sa de acte și documente Bibliotecii Academiei, dacă acolo ele vor fi păstrate cu grijă și cercetătorii operei sale vor avea acces la ele"; în privința episodului iconoclast din tinerețe față de Tudor Arghezi, la apariția Cuvintelor potrivite, "regreta de-a dreptul și cred că și l-a trecut sub tăcere și l-a regretat mai târziu; mie mi-a mărturisit că îl consideră astăzi o simplă manifestare de frondă a «unui puțoi», cum mi-a spus".

Marin Sorescu: "Începe să se vorbească și la noi mult despre Eliade. Cam târziu din păcate - întârzierea noastră balcanică, academicul, balcanicul nostru sfert de oră, sau de secol!... Spiritul domnului Eliade trebuie să se simtă, totuși, bine în această efervescență, ca de debut. Ne-am încrucișat de câteva ori pașii, în ultimii douăzeci de ani și, chiar când se afla pe alte meridiane – pe meridianele lui –, îl simțeam aproape. (...) La Iowa City, prin anii '70, ne-a făcut bucuria – mie și lui Bănulescu - de a ne vizita și de a rămâne câteva zile la hotelul May Flower (hotel intrat în memoriile tuturor celor care au trecut pe la International Writing Program). Mi-l amintesc, într-o seară, în apartamentul meu de două camere în mijlocul unor scriitori adunați din cele mai îndepărtate colturi de lume, înghesuiți aici special ca să-l vadă și să stea de vorbă cu Savantul (...). Vestea sosirii lui Eliade electrizase poeții și «delegația» noastră crescuse brusc în ochii tuturor. Eliade a sosit cu doamna Christinel, s-a comportat ca omul cel mai obișnuit din lume, răspunzând simplu la întrebări, râzând, fumând, lăsându-se fotografiat. Chiar păstrez o poză pe care am să v-o arăt cu prima ocazie. I-am prezentat-o, într-una din zile, pe asistenta de literatură comparată de la Universitatea din Iowa, Gayatry Spivak. O intelectuală de o rară distincție și o intelectuală de rasă. L-am însoțit împreună cu Stavros Deligiorgis în apartamentul ei din același hotel cosmopolit și am asistat, timp de două ceasuri, la o conversație indiano-americană foarte animată. Doamna Eliade ne astepta, nerăbdătoare, în hol. Am auzit din gura profesorului aceste cuvinte: «Dragă Christinel, am petrecut patru ani în India ca să vin la Iowa City și să-mi prezinte Sorescu pe cea mai fumoasă indiancă pe care am văzutro în viața mea». Ceea ce era adevărat... Şi eu, care n-am fost în India, puteam să jur. Mai târziu, Gayatry mi-a mărturisit și ea că savantul îi făcuse o vie impresie. Mircea Eliade ne întorcea de fapt vizita pe care i-o făcusem la Chicago, cu puțin timp înainte. Fusese o generoasă invitație pe care ne-o adresase, prilejuindu-ne o seară de neuitat, în locuința sa neostentativ românească. Se aflau acolo multe personalități de la Universitatea din Chicago și alți prieteni din oraș. Unii erau lingviști, cunoscând și limba română. Alții, istorici și critici literari. Nume cunoscute în America. Ca la un veritabil cenaclu, ne-a prezentat oaspeților. S-au citit apoi, în englezește și în românește, pagini din literatura noastră. În legătură cu puterea de muncă, voi spune că, dându-i în această seară târziu (să fi fost ora două?) piesa Paracliserul, mare mi-a fost surpriza a doua zi când, întâlnindu-ne la cafea, mi-a făcut o minuțioasă analiză, aș spune entuziastă. (Regret numai că n-a și scris-o!) Mi-a mărturisit că n-a putut dormi și a stat până a treminat lectura. (...) Am admirat totdeauna la acest om capacitatea de a transforma totul în act de cultură, în document. Carența noastră, a românilor, sunt documentele și un fel de paralizie în fața scrisului. (...) Eliade răzbună, într-un fel, acest ponos al nostru. (...) De multe ori mă întreba dacă se citesc cărțile lui în România, chiar dacă nu se scrie despre ele. Și, în perioada aceea, nici nu se scria! O sclipire îi strălucea în ochi când îl asiguram că tinerii se interesează de opera sa și îl citesc. O probă o avea chiar cel din fața lui. (Na! Că de data asta modestia nu-mi dă ghes!...) Mă familiarizasem cu scrierile lui încă din adolescentă, citind cu pasiune tot ce găsisem în românește. Câțiva anticari avuseseră grijă să găsesc cam tot. (...) Proza din ultimele decenii e saturată de obsesia unui București devenit ca prin minune axis mundi (Sigur că da!) Întoarcerea numelui său din litera tipărită în România s-a întâmplat târziu, deși de multă vreme exista un curent pro-Eliade, în cercurile bine informate din București. (Cele prea bine informate erau contra). L-am întâlnit prima dată la Roma, în 1966. Locuia într-o pensiune pe Corso. I-am făcut o vizită, tot cu Bănulescu. A coborât în holul hotelului și primele sale cuvinte au fost: «Dumneata ești Sorescu... dumneata ești Bănulescu...» Am băut un cappucino la un bar, peste drum. După aceea ne-am plimbat prin oraș. A început atunci o prietenie care avea să dureze. Eu cel puțin l-am simțit tot timpul ca pe un prieten mai mare. Peste un an, la Paris, iam solicitat un interviu și, spre surprinderea mea, mi l-a și acordat. I-am dat întrebările scrise și, a doua zi, mi le-a înapoiat «răspunse», făcând un fel de pariu că nu voi putea să le public în România. Imediat nici n-am putut, este drept. Interviul avea să apară peste un an sau doi în «Luceafărul», menționându-se data reală a consemnării lui. Această apariție i-a făcut o mare

bucurie. Era prima dată când numele Mircea Eliade apărea, negru pe alb, în țară. (Dificultățile acestei «aventuri» a publicării fiind reale). Bănulescu a publicat și el în «Secolul XX» o introducere la povestirea La Ţigănci. Acest mare călător se întorcea, în felul acesta, acasă și emoția tuturor a fost mare". În continuare, este reluată integral introducerea lui M.S. la interviul luat în 1966, urmată de textul - de asemenea integral - al interviului (consemnat la "o cafenea din Paris, nu departe de Muzeul de artă modernă"). Cu privire la identitatea sa de scriitor român. Eliade mărturiseste: "Traité d'Histoire des Religions, bunăoară, tipărit la editura Payot în 1949, și tradus astăzi în 9 limbi, cuprinde în esență câteva cursuri pe care le-am ținut la facultatea de litere din București prin 1934-'36. Pe de altă parte, trebuie să adaug că m-am considerat și mă consider încă în primul rând scriitor român. Nu cred că a fost an, din 1940 când am părăsit țara, și până astăzi, în care să nu fi scris măcar o sută de pagini în românește: eseuri, nuvele, romane și, acum în urmă, memorii. (...) Printre elese găsesc, hai să le spunem, capodoperele literaturii mele. În primul rând, romanul Noaptea de Sânziene, apărut în traducerea lui Alain Guillermou sub titlul Forêt interdite (Gallimard 1955). E o carte ambițioasă (...) în care cred că am reușit să îmbin (...) semnificațiile absconse, simbolice ale evenimentelor istorice. De altfel, Noaptea de Sânziene se leagă de multe din cărțile mele de istoria religiilor și filozofie, pentru că în centrul ei se află problema Timpului. (...) Aș vrea să mai adaug doar atât: Noaptea de Sânziene este cel mai bine scris dintre romanele mele, e scris într-o limbă românească pe care, din păcate, o cam neglijasem în tinerețe. În afară de acest tom masiv, am mai scris multe nuvele. Un volum a apărut acum câțiva ani la Madrid, și altul va apare în curând. Vreau să-ți citez doar La Tigănci, nuvelă în care adesea sunt ispitit să văd capodopera mea literară. În sfârșit, lăsând la o parte nu numai un număr de eseuri și studii critice, și un Glossarium (urmare la Fragmentarium publicat în 1942) de multe sute de pagini, și un Jurnal de câteva mii de pagini, care își are interesul lui, pentru că am cunoscut mulți oameni și am fost martorul multor eveniumente istorice (bunăoară bombardamentul Londrei din toamna 1940) – o altă operă literară de proporții este Autobiografia mea". Referitor la perspectiva reeditării operei în țară: "Ce scriitor ar putea renunța la jumătate din opera lui? Evident aceste scrieri din tinerețe ar trebui revizuite. Aș prefera ca reeditarea operelor literare să se facă în paralel cu scrierile critice și beletristice. Bunăoară, Maitreyi ar trebui să apară în același timp cu India și Şantier; Întoarcerea din Rai și Huliganii, concomitent cu Oceanografia, și așa mai departe". În legătură cu scrierile savante: "Concepțiile pe care le-am apărat s-au impus astăzi în lumea întreagă și sunt discutate în cărți ca aceea a profesorului Thomas Altizer, Mircea Eliade and The Dialectis of Sacred (1965) sau în teza de doctorat despre Mircea Eliade și fenomenologia religiilor, Mircea Eliade și concepția Timpului. Nu știu câte din aceste cărți și teze de doctorat se găpsesc în bibliotecile din țară. Voi încerca să le expediez măcar la Biblioteca Academiei". ■ Petre Anghel: "Pentru mine, Mircea Eliade nu a fost niciodată o realitate. Mi-a plăcut să-l consider un mit. (...) În ultimii ani de facultate am avut sansa să mă apropii de câțiva profesori care-l cunoșteau pe Eliade și îi cunoșteau bine opera și mi-au explicat, în lungi discuții din afara orelor de curs și seminarii, adevăratele sensuri ale acestui destin (...). Ei se numeau Dumitru Micu, Eugen Simion, Gheorghe Frâncu, Cornel Mihai Ionescu. Tăceam și ascultam (o, fericite vremuri, știam să tac, puneam întrebări doar în gând, nu simțeam nevoia să am opinii și să arăt că am fost și eu în Arcadia!). Nici unul dintre cei numiți mai sus nu-l văzuseră pe Mircea Eliade, la acea dată, în carne și oase. (...) În anul 1980 (...) profesorul și prietenul meu Eugen Simion, cu care eram la Paris (în singura mea jesire în afara cortinei), m-a anuntat că îl putem vizita pe Mircea Eliade. M-am bucurat formal. Am refuzat să mă gândesc cum va fi, nu mi-am făcut nici un plan legat de această întâlnire, nu aveam să-i spun nimic și nu voiam să-l întreb nimic. Cel mult să mă conving că există. (...) Puțin adus de spate. Nobila tinută a celui care întârzie aplecat asupra cărtilor. Neras de curând, mai exact, ras neglijent, fire albe rămase pe obraz și în jurul buzelor. Gâtul subțire, firav, ca de pasăre. Omul e mai mult pasăre, păsările zboară. Tapetul de un gri deschis, odihnitor, ferestrele mari, cu lumina inconfundabilă a Parisului, lumina impresionistilor. Mă uit în propria-mi palmă. Mâna aceasta obișnuită, ca a tuturor oamenilor, s-a atins de mâna lui Mircea Eliade. (...) E singura dovadă, a mea, că Mircea Eliade a existat. O binecuvântare pentru cei care vorbersc limba română. P.S. Literatura română s-a îmbogățit, în urma acestei întâlniri. Eugen Simion a editat, îndată ce s-a întors în țară, volumul În curte la Dionis. Prefața promisă de autor cu acest prilej a fost trimisă cu promptitudine. Ea se află în fruntea volumului scos de Cartea Românească".

Secțiunea dedicată Scriitorului include comentarii semnate de Eugen Simion, Al. Piru (Mit și istorie în Năuăsprezece trandafiri), Liviu Petrescu (Orfeu și Euridice – eseu despre mitul orfic în nuvela În curte la Dionis), Maria Vodă Căpușan (Dionysos - despre dramaturgia lui Eliade - Ifigenia, Oameni si pietre - si incidentele mitului lui Dionysos), Dumitru Micu (Publicistica - vast excurs ideatic în publicistica literară, politică și intelectuală a autorului), Valeriu Anania (Mituri românești în viziunea lui Mircea Eliade amplu sudiu de mitanaliză și antropologie eliadiană), Cornel Ungureanu (Insula și țărmurile - fragmente dintr-un mai vechi jurnal despre Eliade și India, încheiat în 1987: Şantier II), Marin Mincu Marin Mincu (Opțiunea pentru metaromanesc și autenticitate - despre Romanul adolescentului miop), Gheorghe Crăciun (Autenticitatea: premise și efecte - despre autenticitatea la Eliade ca "fascinație a literaturii", "biografic" și "conștiință a scrisului"), Cristian Moraru (Paradoxul unei poetici - despre relațiile complexe dintre "autenticitate/inautenticitate si/sau autoreferentialitate", cu concluzia că romanele eliadești ilustrează "o scriitură conștientă de propria-i avebntuă"),

Marta Petreu ("Salvatorul salvat" și enigma celor 19 trandafiri - analiză din unghi hermeneutic a microromanului Nouăsprezece trandafiri), Radu G. Ţeposu (Despre aventură - paralelă "existențialistă" și "fenomenologică", despre "căderea și înălțarea spiritului prin aventură", între Huliganii, Întâmplări în irealitatea imediată de M. Blecher și Greața de Jean-Paul Sartre), Florina Rogalski (Un om mare sau esecul fiintei), Mircea Mihăies (De senectute - comentariu în marginea jurnalului edit din anii '70 al lui Eliade), Nicolae Baltă (Labirintul interpretării - comentariu asuprta nuvelei La tigănci).

Eugen Simion (Un spirit al amplitudinii) reia un text mai vechi despre jurnalele indiene ale lui Eliade și le dublează la final printr-un comentariu evaluativ actualizat: "Ce înseamnă Mircea Eliade pentru cultura română se știe, în genere. Se va ști și mai mult atunci când scrierile lui vechi și noi vor fi publicate integral. (...) Eliade face filosofie (pentru prima oară, probabil, în cultura noastră) în articole de gazetă, asa cum vor face, câtiva ani mai târziu, Sartre și Camus. El vrea să propună un nou model pentru spiritul românesc și, în bună măsură, el însuși s-a constituit ca model: un spirit fără complexe, decis să ajungă la universalitate prin studiul particularului, un spirit deschis spre toate formele de spiritualitate (...). Un mare destin".

Secțiunea Savantul conține studii și recenzii ale unor volume științifice dedicate savantului Mircea Eliade. Textele sunt semnate de Mac Linscott Ricketts (Mircea Eliade și Nicolae Iorga – în românește de Sabina Drăgănel), Terry Alliband (Laudă primitivul – blestemă modernul: Eliade ca protagonist al purității premoderne – în românește de Mihai Ciompec), Monica Spiridon (Mircea Eliade, pro și contra), Mircea Lăzărescu (Eliade, Jung și alchimia) și Dan Stanca (Dualitatea împăcată).

Ultima secțiune a acestui număr special (*Document*) reproduce – cu un cuvânt înainte de Ștefan Bănulescu – un fragment din romanul *Noaptea de Sânziene*, primit de la Eliade la finele vizitei din 1971, în Statele Unite, pentru a fi publicat în țară (este vorba de capitolul II, avându-l în centru pe Spridon Vădastra – un personaj în legătură cu care Șt. B. îi mărturisise lui Eliade că "poate stârni invidiile colegiale cele mai agresive").

INDEX DE NUME

A	Alexandrescu, Ioan, 180
Abăluță, Constantin, 276,	Alexandrescu, Sorin, 41, 185, 281,
Achim, George, 87, 210, 299, 448,	518, 522, 525, 557
454	Alexandrescu, Vlad, 173, 194, 571
Acosmei, Constantin, 537	Alexandru, Ioan, 54, 80, 118, 139,
Acterian, Arşavir, 114, 134, 137, 343,	157, 170, 309, 392, 446, 549, 582
478, 552, 560, 594	Alexandru, Radu F., 186
Acterian, Haig, 421	Alexe, Dan, 17, 87, 135
Adalmeşteanu, Gabriela, 8, 21, 30,	Alexiu, Lucian, 2, 21, 61, 136, 493
46, 85, 86, 104, 115, 118, 131,	Almăjan, Ion Marin, 118
134, 160, 167, 170, 176, 192, 198,	Almond, Mark, 107
210, 215, 229, 235, 243, 270, 322,	Almosnino, George, 390
360, 375, 383, 391, 404, 408, 477,	Aluaş, Ioan, 118
520, 564, 584	Alui Gheorghe, Adrian, 7, 181, 537
Adam, Dinu, 179	Alupei, Silviu, 50, 104
Adam, Ioan, 371	Álvarez, José María, 305
Adam, Sergiu, 54	Amelunxen, Hubertus von, 572
Adamek, Diana, 261, 289, 330, 379,	Anania, Valeriu, 170, 195, 234, 573,
426, 440, 450, 475, 489, 517, 522,	582, 601
533, 568, 573	Anastasiu, Călin, 78, 303
Adam-Iordache, Cici,	Andreescu, Gabriel, 35, 45, 78, 86,
Agârbiceanu, Ion, 95, 549, 568	135, 303, 336, 530, 534
Agopian, Ştefan, X, 49, 60, 74, 76,	Andrei, Ştefan, 464
124, 129, 138, 147, 154, 170, 243,	Andriescu, Alexandru, 7
254, 272, 283, 299, 331, 384, 428,	Andriescu, Radu, 349
431, 447, 454, 472, 545, 552, 571,	Andrițoiu, Alexandru, 80, 97, 157,
588	471
Aichelburg, Wolf von, 555	Andru, Vasile, 119, 146, 162, 195,
Albala, Radu, 94	204, 365, 509, 591
Alboiu, G., 562	Angelescu, Călin, 70, 138, 149, 219,
Albu, Florența, 83, 206, 223, 266,	283, 365
369, 549	Angelescu, Silviu, 21, 135

Anghel, Paul, 121, 157, 234, 286, 438, 522, 583 Anghel, Petre, 154, 261, 406, 594 Anghelescu, Mircea, 50, 514, 571 Antohi, Sorin, 9, 72, 87, 118, 135, 137, 164, 270, 303, 373 Antohie, Corneliu, 181 Antonescu, Nae, 26, 322, 335, 353, 370, 416, 438, 471 Antonesei, Liviu, 7, 17, 21, 39, 41, 59, 64, 72, 77, 94, 100, 101, 124, 137, 170, 173, 175, 189, 199, 206, 208, 219, 231, 283, 340, 365, 390, 400, 496, 506, 557, 566, 577 Antonie Plămădeală (Mitropolitul Ardealului), 35, 46, 126 Apolzan, Mioara, 279 Apolzan, Petru, 436 Arachelian, Vartan, 273, 379, 401 Aramă, Horia, 72 Arcan, Sofia, 125, 572 Arcaş, Ion, 4, 34 Ardelean, Florin, 88, 471, 552 Ardeleanu, Aurel Gheorghe, 180 Ardeleanu, George, 390 Ardeleanu, Virgil, 52 Arendt, Hanna, 353 Argetoianu, Constantin, 415 Arghezi, Tudor, VIII, X, 31, 82, 97, 142, 152, 171, 172, 180, 184, 209, 218, 221, 244, 251, 268, 280, 323, 324, 337, 348, 357, 390, 415, 421, 422, 463, 466, 533, 539, 548, 598 Arion, George, 75, 98, 103 Armanca, Brânduşa, 572 Arnold, H., 344 Arsene, Mihai, 97 Arsenie, Dan, 34, 124, 138, 204, 208, 215, 262, 303, 365 Arun, George, 88, 104, 129, 192, 215, 249, 303, 353, 444 Assouline, Pierre, 314

Astalos, George, 244
Atanasiu, Călin, 45, 115
Atanasiu, Victor, 8, 26, 62, 75, 151, 220, 233, 482
Avădanei, Ștefan, 7, 24
Avram, Sever, 137
Avramescu, Lucian, 8, 179, 2 8, 261, 294
Avramescu, Mihail Marc, 42

В

Babeți, Adriana, 2, 16, 26, 71.87, 88, 118, 124, 180, 200, 232, 243, 257, 273, 277, 283, 294, 363, 348, 436, 443, 481, 500, 521, 526 Baciu, Alexandru, 222 Baciu, Ştefan, 138, 279, 323, 111, 513, 515, 516, 589 Bacon, Tr., 73 Baconsky, A.E., 39, 279, 330,358, 369, 371, 376, 423, 439, 52, 568 Baconsky, Leon, 417 Baconsky, Teodor, 297, 479, 491, 498, 519, 525 Badea, I. Gh., 322, 544 Badiu, Andrei, 558 Baghiu, Alexandru, 249 Baghiu, Vasile, 537 Baiski, Duşan, 24, 151 Baker, James, 377 Balaci, Alexandru, 95, 171 Balla, Zsófia, 170 Balogh, József, 219, 358, 540 Balotă, Nicolae, 158, 171, 204, 459, 494 Balş, Teodor, 157 Baltag, Alexandru, 460 Baltag, Cezar, 27, 90, 93, 124.170, 356, 391, 460, 505, 513 Baltă, Nicolae, 164, 417, 508, 562, 602

ina, 27 , 47, 70 , 564 , 26, 243, 283 , 62, 88, 91, 146, 338, 366, 378, 407 , 21, 169, 323, 330, 435, 457, 507, 536 , 186, 245, 386 , 353, 560 , 353, 560 , 353, 560 , 353, 560 , 353, 560 , 358, 522 , 540 , 597 , 99 , 97, 157, 171, 294
13 25
, 303, 552, 554
06, 207
95, 509
31

195, 257, 282, 330, 343, 362, 389, Bogdan, Radu J., 2 404, 491, 512, 541, 555, 562, 574, Boglea, Anca, 88, 333 579 Bogza, Geo, 42, 46, 61, 80, 95, 98, Berindei, Dan, 446 170, 171, 341, 415, 525, 535, 578 Berindei, Mihnea, 18, 168, 383 Bojan, Mariana, 77 Bernea, Ernest, 531, 551 Boldea, Iulian, 147 Bernhard, Thomas, 417 Boldureanu, Ioan Viorel, 572 Bibescu, Marta, 207 Bolog, Cristian, 88 Bieńkowska, Danuta, 408 Borbély, Ştefan, 65, 84, 88, 219 Birăescu, Lucian Liviu, 106, 125 Borcea, Liliana, 55 Bişoc, Laura, 72, 417, 508 Borcilă, Mircea, 475 Bittel, Adriana, 5, 67, 99, 116, 132, Borges, Jorge Luis, 39, 308, 557, 587 164, 261, 267, 284, 294, 318, 319, Bosch, Bastian van den, 40, 383 322, 398, 413, 586, 587 Bossert, Rolf, 17, 100 Bîrzan, Haralambie, 88 Bot, Ioana, 55, 88, 289, 294, 362, Blaga, Dorli, 401 489, 512, 573 Blaga, Lucian, 95, 152, 171,172, 260, Botta, Emil, 149, 415, 493, 504, 535, 323, 335, 369, 390, 415, 454, 463, 539, 568 477, 548, 553, 561, 548, 595 Bowles, Paul, 417 Blandiana, Ana, 2, 7, 18, 27, 44, 52, Brad, Ion, 42, 171, 265, 398, 542 53, 54, 63, 64, 71, 79, 98, 124, Bradbury, Ray, 73, 355 135, 139, 170, 178, 184, 189, 195, Braga, Corin, 83, 88, 106, 122, 203, 199, 202, 208, 210, 219, 225, 235, 316, 427 237, 245, 251, 265, 285, 289, 298, Braga, Mircea, 322 299, 308, 311, 315, 318, 336, 341, Braia, Doru, 150, 168, 217 358, 361, 369, 374, 381, 387, 399, Braic, Vasile, 26, 88, 296 411, 418, 422, 434, 442, 465, 487, Brandabur, Ionel, 195 489, 517, 523, 530, 537, 549, 551, Branea, Lucian, 88, 290, 365 557, 561, 565, 571, 572, 573, 582, Braniște, Teodorescu, 500 587, 594, 596 Braşoveanu, Petru, 123, 482 Bloy, Leon, 165 Braudel, Fernand, 2 Brăescu, Mariana, 333 Bobu, Emil, 320, 393, 436 Brătianu, Dimitrie, 280 Bobu, Maria, 37 Bocşan, Nicolae, 34, 521, 538 Brătianu, Gheorghe, 158 Bodiu, Andrei, 33, 88, 146, 203, 249, Brătianu, Ionel C., 280 366, 509, 552, 581 Brătianu, Ioana, 365 Boerescu, Dan-Silviu, 8, 36, 138, Brâncoveanu, Constantin, 38 Brâncoveanu, D., 439 248, 309, 314, 336, 378, 407, 422, Brâncoveanu, Romulus, 87 Bogdan, Cornel, 61, 243, 257, 283, Breban, Nicolae, 117, 123, 130, 134, 572 148, 149, 151, 154, 156, 164, 170,

Bogdan, Radu, 281

Berindeanu, Florin, 23, 60, 70, 117,

172, 174, 189, 193, 204, 220, 231,	Busuioc, Nicolae, 7
243, 244, 250, 273, 281, 283, 333,	Butnaru, Leo, 89, 564
341, 344, 347, 356, 366, 391, 398,	Buzea, Constanța, 132, 170, 189,
401, 405, 435, 438, 442, 458, 500,	250, 375, 597
505, 522, 526, 543, 547, 560, 564,	Buzera, Ion, 96, 323
568, 573, 581, 582, 586	Buzinschi, Corneliu, 103, 454
Brezianu, Barbu, 353, 585, 594, 595	Buzoianu, Cătălina, 26
Britz, Helmuth, 87, 100, 124, 170,	Buzura, Augustin, 4, 15, 20, 21, 28,
219, 243, 254, 358, 452, 454	34, 39, 45, 102, 108, 139, 140,
Browning, Alison, 90	149, 150, 153, 158, 170, 179, 189,
Brucan, Silviu, 2, 30, 35, 39, 63, 67,	204, 219, 231, 241, 243, 256, 261,
78, 87, 104, 112, 208, 236, 253,	322, 327, 345, 350, 357, 358, 367,
272, 278, 288, 291, 306, 329, 353,	389, 414, 439, 458, 465, 467, 502,
389, 452, 481, 499, 566, 569, 570,	506, 514, 515, 520, 528, 530, 543,
572, 577	558, 583
Brumaru, A.I., 97, 471	
Brumaru, Emil, 77, 93, 100, 170,	C
243, 366, 473, 515, 552, 573, 578	Caba, Olga, 515
Bruyn, Günter de, 555	Cacoveanu, Viorel, 52, 53, 206
Buciu, Marian Victor, 140	Caimata, Sebastian, 410
Bucur, Marin, 80, 99, 127, 158, 221,	Calcan, George, 537
365	Calion, Ion, 54
Bucur, Romulus, 17, 21, 117, 123,	Calmuski, Doru, 501
182, 189, 243, 313, 552	Calvet, Jean-Louis, 548
Budeanu, Radu, 379	Campos, Álvaro de, 318
Budescu, Ion, 180, 573	Camus, Albert, 554
Buduca, Ioan, 21, 48, 50, 65, 67, 71,	Canetti, Elias, 62, 516
111, 121, 123, 129, 147, 148, 150,	Cangeopol, Liviu, 87, 232
153, 175, 183, 193, 199, 201, 209,	Cantacuzino, Şerban, 280
219, 220, 224, 238, 250, 270, 271,	Carabăț, Ioana, 88
278, 285, 288, 300, 305, 311, 314,	Caraion, Ion, 171, 204, 312, 325,
328, 365, 369, 375, 408, 423, 428,	341, 348, 386, 405, 419, 424, 494,
430, 572, 589	520, 557, 568, 577, 582
Bugariu, Voicu, 124, 367	Caraman, Sânziana, 158
Buhoiu, Aristide, 281	Caramitru, Ion, 27, 64, 252, 275, 281
Bulat, Virgil, 5	288, 303, 322, 574
Bulei, Ion, 181, 281	Carandino, Nicolae, 8, 63, 66
Bunaru, Eugen, 117	Caranfil, Mihai, 18, 569
Bunea, Mircea, 431	Carroll, Lewis, 379
Burgess, Anthony, 73	Cartojan, N., 194
Buruiană, Mariana, 27	Casals, Pablo, 353
Bush, George, 2, 312	Casares, Adolfo Bioy, 105
607	

Cassian, Nina, 26, 100, 222, 231, 365, 537, 565 Castex, Michel, 425, 470 Cazacu, Matei, 550 Cazimir, Ştefan, 68, 85, 94, 117, 165, 195, 199, 257, 259, 300 Căliman, Călin, 7 Călin, Constantin, 54 Călinescu, Alexandru, 2, 170, 208 Călinescu, Alice Vera, 118 Călinescu, G., V, VIII, X, XIII, 5, 45, 73, 79, 110, 114, 119, 127, 154, 171, 172, 184, 218, 227, 251, 280, 337, 348, 415, 421, 459, 488, 500, 505, 516, 558, 583, 598 Călinescu, Matei, 96, 166, 182, 267, 292, 356, 357, 412, 460, 505 Cămărzan, Ioan, 232 Căpuşan, Maria Vodă, 219, 322, 368, 601 Cărăbuş, Onache, 411 Cărtărescu, Mircea, 5, 16, 22, 30, 32, 40, 50, 52, 59, 66, 70, 71, 76, 84, 87, 97, 100, 106, 124, 131, 143, 145, 146, 170, 193, 202, 204, 209, 250, 262, 266, 269, 270, 279, 283, 315, 321, 359, 366, 380, 384, 388, 389, 391, 396, 408, 412, 428, 454, 465, 473, 475, 490, 505, 512, 519, 520, 525, 527, 538, 564, 570, 573, 581, 586, 587, 588 Câmpeanu, Pavel, 9, 35, 78, 104, 115, 166, 363 Câmpeanu, Radu, 105, 153 Câmpeanu, Roger, 13 Câmpeanu, Titi George, 65 Cântec, Florin, 16, 88, 124, 311 Cârneci, Magda, 9, 17, 23, 33, 35, 124, 131, 135, 199, 263, 303, 361, 435, 441, 454, 476, 552, 580, 586 Cârneci, Radu, 7

Ceauşescu, Nicolae, 2, 96, 145, 197, 386, 447, 448, 475, 485, 532, 570 Ceauşescu, Nicu, 328, 338, 343, 382, 435, 436, 464 Ceia, Titus, 358, 565 Celac, Mariana, 9, 408 Celac, Sergiu, 170, 194, 243 Cerna-Rădulescu, Al., 400 Cernat, Lucian, 8 Cernescu, Dinu, 417, 508 Cernet, Laurențiu, 106, 125, 283 Cesereanu, Domițian, 4 Cesereanu, Ruxandra, 417, 421, 512, 573 Chambon, Jaqueline, 219 Char, René, 341 Chéhata, Smaranda, Chichere, Ion, 573 Chifu, Gabriel, 53, 265, 508, 549, 587 Chihaia, Pavel, 63, 272 Chindriş, Ioan, 34 Chioaru, Dumitru, 202, 283, 512 Chiper, Grigore, 564 Chira, Alexandru, 34, 106, 498 Chiriac, Bucur, 33 Chiriac, Ion, 65 Chiriac, Teo, 564 Chiriacescu, Al., 428 Chirilă, Dumitru, 457, 471 Chirovici, Eugen Ovidiu, 106, 574 Chirvasiu, Ciprian, 428 Chişinevschi, Iosif, 152, 176 Chitic, Cornel Paul, 179 Chițac, Mihai, 150, 180 Chiţimia, Silvia, 242 Chivoiu, Al., 18 Chomsky, Noam, 353 Ciachir, Dan, 49, 51, 94, 124, 206, 263, 268, 317, 319, 368, 455, 460, 572 Cimpoi, Mihai, 412, 564

Cimpoeşu, Petru, 321	Codrescu, Andrei, 17, 357, 378
Cincă, Stelian, 180, 265	Codruţ, Mariana, 100, 227, 343
Ciobanu, Lina, 37	Coja, Ion, 122, 153, 400, 526
Ciobanu, Mircea, 44, 61, 62, 71, 85,	Cojocea, Mihai, 50
124, 131, 139, 170, 186, 196, 234,	Colin, Diana-Amy, 267
244, 311, 322, 349, 368, 432, 440	Colombo, Ana, 404
Ciocan, Teo, 153	Coman, Gheorghe, 55,
Ciocâlteu, Georgetta, 550	Coman, Ileana, 344, 423
Ciocârlie, Corina, 88, 135, 164	Coman, Mihai, 245
Ciocârlie, Livius, 26, 29, 77, 94, 117,	Comarnescu, Petru, 53, 344
123, 125, 138, 146, 170, 181, 216,	Comănescu, Anca Delia, 88
243, 273, 283, 300, 358, 370, 526	Comănescu, Denisa, 5, 17, 94, 124,
Cioculescu, Barbu, 63, 121, 454, 551,	131, 151, 523
575	Combes, Ariadna, 168
Cioculescu, Şerban, VII, 166, 594	Condurache, Val, 72, 93, 101, 124,
· · · · · · · · · · · · · · · · · · ·	
Ciontea, Radu, 54	144, 199, 256, 363, 367, 516, 550 Connerth, Astrid, 202
Cioran Frail VI VIV 6 12 18 26	
Cioran, Emil, XI, XIV, 6, 13, 18, 26,	Constante, Lena, 500
43, 53, 87, 95, 105, 110, 115, 126,	Constantinescu, Cornel Radu, 7, 435
137, 139, 143, 144, 149, 161, 164,	Constantinescu, Florin, 4
176, 210, 232, 242, 261, 273, 280,	Constantinescu, Vasile, 7, 24
282, 292, 294, 302, 317, 323, 335,	Constantinescu, V.N., 261
365, 399, 400, 451, 457, 489, 504,	Constantinescu-Podocea, Mihaela, 27
513, 524, 533, 541, 544, 550, 557,	Constantinovici, Simona, 146
560, 569, 573, 586, 587, 594	Conte, Rosa del, 370, 438, 457, 570
Ciorănescu, Al., 581	Contraș, Cristian, 56
Ciornei, Vsevolod, 564	Corbea, Andrei, 65, 87, 101, 105,
Cipariu, Dan Mircea, 108	242, 548
Cistelecan, Al., 17, 21, 54, 94, 124,	Corbu, Daniel, 21, 181, 527, 537
131, 187, 209, 219, 270, 370, 375,	Corbu, George, 198
419, 471, 551, 590	Cordoş, Sanda, 88, 321, 419, 512
Claudel, Paul, VIII, 443	Cornățeanu, Iulian, 353, 530
Clej, Petru, 328, 434	Cornea, Andrei, 9, 24, 41, 60, 70, 78,
Cochinescu, Mihai Ioan, 85, 88, 117,	114, 150, 176, 229, 262, 272, 289,
180, 272, 291, 390, 501, 518, 548,	303, 313, 335, 383, 451, 452, 475,
579	553, 560
Cociașu, Corneliu Anton, 108	Cornea, Doina, 2, 9, 29, 54, 59, 82,
Cocora, Ioan, 261	184, 190, 270, 278, 281, 289, 309,
Cocora, Laura Ana, 352	345, 357, 361, 439, 449, 454, 513,
Codoban, Aurel, 5, 267	541
Codre, Florin, 280	Cornea, Paul, 37, 99, 108, 151, 335,
Codreanu, Theodor, 387, 394	415, 582
•	
600	

```
Creția, Petru, 9, 16, 25, 27, 35, 36,
Coroiu, Irina, 251, 490, 535
                                            46, 51, 94, 114, 131, 170, 176,
Cosaşu, Radu, 7, 87, 170, 243, 317,
                                            210, 217, 227, 231, 235, 299, 308,
   371, 465, 503
                                            315, 369, 415, 422, 466, 582, 586
Cosma, Anton, 54
                                         Crețu, Nicolae, 164, 521
Cosma, Viorel, 514
                                         Cristea, Radu Călin, 21, 24, 49, 50,
Costache, Iulian, 88, 97, 103, 111,
                                            60, 65, 71, 93, 96, 121, 123, 131,
   124, 132, 139, 146, 171, 189, 249,
                                             139, 270, 319, 435, 470, 471, 502,
   273, 283, 309, 384, 392
                                             514, 558
Costina, Sorin, 33
                                         Cristea, Valeriu, VI, 13, 30, 67, 76,
Costinas, Iosif, 2, 572
                                            81, 87, 105, 120, 132, 170, 211,
Coşovei, Traian T., 106, 124, 131,
                                            212, 219, 220, 225, 233, 244, 246,
   138, 170, 179, 187, 362, 384, 391,
                                            261, 271, 319, 325, 344, 346, 349,
   471, 475, 527, 547, 568, 573
                                            350, 351, 356, 364, 371, 377, 380,
Coteanu, Ion, 80
                                            389, 412, 432, 438, 440, 449, 450,
Cotrău, Liviu, 127
                                            458, 489, 504, 519, 525, 542, 559,
Cotruş, Aron, 214, 367, 532
                                             566, 582
Cotruş, Ovidiu, 171
                                         Cristescu, Maria Luiza, 80, 188, 250,
Courriol, Louis-Jean, 218, 495
                                             261, 535
Covaci, Aurel, 170, 186
                                         Cristofor, Ion, 4, 20, 127, 279
Covali, Eduard, 537
                                         Cristoiu, Ion, 97, 127, 169, 176, 179,
Crainic, Nichifor, 31, 63, 204, 280,
                                             182, 212, 240, 281, 333, 371, 379,
   311, 330, 390, 417, 443, 513, 551,
                                             384, 435, 444, 445, 467, 483, 542
   557, 585
                                         Cristovici, Şerban, 218
Crama, Mihail, 371, 539
                                         Crișan, Vasile, 55
Crăciun, Constanța, 37
                                         Crohmălniceanu, Ov. S., 21, 30, 52,
Crăciun, Cristian, 88
                                             73, 88, 93, 122, 129, 170, 171,
Crăciun, Gheorghe, 21, 23, 60, 122,
                                             179, 207, 247, 262, 300, 365, 412,
   131, 146, 203, 242, 273, 365, 392,
                                            438, 489, 501, 503, 504, 525, 582,
   477, 502, 511, 552, 555, 581, 601
                                             591
Crăciun, Ioan, 383, 526
                                         Croitoru, Mircea, 46, 160, 161
Crăciun, Ioana, 435
                                         Csejka, Gerhardt, 100
Crăciun, Lucian, 217
                                         Cubleşan, Constantin,
Crăciun, Matei G., 52
                                         Cugno, Marco, 569
Crăciun, Victor, 361, 415
                                         Culcer, Dan, 65, 230, 244
Crăiuțu, Aurelian, 49, 50, 94, 204,
                                         Culianu, Petru Ioan, IX, 137, 149,
   210, 238, 259, 262, 509
                                             181, 363, 372
Crăsnaru, Daniela, 8, 93, 124, 170,
                                         Curticăpeanu, Doina, 368
   189, 268, 299, 365, 375, 465, 530
                                         Curticeanu, Cristina, 582
Creangă, Ion, 7, 52, 84, 85, 106, 366,
                                         Cuşnarencu, George, 21, 33, 62, 73,
   404, 450, 522, 555, 578
                                             151, 245, 363, 483, 570
Creangă, Mihail, 375
                                         Cutcan, Eusebiu, 371, 421, 516
```

Cuţitaru, Liviu Codrin, 7, 70, 88, 273, 439, 550	Dimisianu, Gabriel, 1, 13, 170, 330, 413, 438, 440, 504, 582
D	Dimisianu, Georgeta, 283
D D	Dimitriu, Ileana, 86, 514
Dabija, Nicolae, 27	Dimov, Leonid, 70, 143, 171, 219,
Daian, Paul, 124, 558	230, 347, 386, 392, 473, 515, 548,
Damian Andrei, 66, 88, 249, 558	562, 568, 573, 581
Damian, Dumitru (col.), 25, 101	Dinescu, Mircea, 1, 2, 9, 20, 21, 26,
Damian, Mircea, 500	30, 36, 57, 59, 61, 64, 69, 71, 77,
Damian, S., 114, 349, 372, 459, 470,	84, 94, 96, 97, 106, 118, 122, 144,
487, 546	151, 161, 166, 167, 169, 178, 180,
Dan, Călin, 106	184, 185, 194, 200, 201, 208, 214,
Dan, Ioan, 65	219, 221, 224, 243, 248, 251, 252,
Dan, Nicolae, 38, 196, 367, 580	261, 266, 268, 273, 275, 279, 281,
Dan, Vasile, 26, 93, 283, 471	284, 287, 288, 299, 301, 303, 318,
Danilov, Nichita, 7, 17, 100, 131,	321, 323, 343, 358, 362, 390, 405,
170, 207, 243, 279, 309, 509, 527,	412, 419, 422, 438, 454, 458, 462,
537	465, 471, 481, 504, 506, 517, 518,
Datcu, Iordan, 182, 368, 417	524, 525, 527, 549, 563, 571, 573,
David, Dan, 135, 291, 527, 552	574, 584, 587
Davidoglu, M., 171	Dinulescu, Ioana, 199, 537
Dănilă, Ioan, 294, 514	Dinulescu, Theodor Denis, 70, 88
Deac, Valeriu Mircea, 69, 402	Djilas, Milovan, 393
Deal, Alexandru, 243, 283, 404	Djuvara, Neagu, 124
Debray, Régis, 443	Dobrescu, Al., 77, 82, 100, 120, 190,
Deguy, Michel, 134, 341	227, 243, 395, 434, 461
Delavrancea, Cella, X, 390, 571	Dobrescu, Caius, 24, 88, 135, 146,
Deleuze, Gilles, 402	201, 203, 249, 366, 376, 509, 552,
Demeter, András István, 540	581
Demetrius, Lucia, 171	Dobrin, Tamara, 37, 220
Deneş, Ivan, 452	Dodds, E.A., 509
Denisovici, Ivan, 192, 321, 435	Dohotaru, Antoaneta, 537
Derrida, Jacques, 402, 557	Doina, Jela, 96
Deşliu, Dan, 42, 46, 170, 171, 221,	Doinas, Ştefan Aug., 2, 9, 13, 27, 38,
299, 341, 405, 451, 463, 518, 532,	54, 88, 95, 96, 122, 126, 131, 133,
544, 561, 562, 570, 581	139, 159, 170, 171, 186, 194, 202,
Diaconescu, Ioana, 53, 65, 149, 366,	206, 208, 235, 243, 264, 265, 267,
509, 552	299, 323, 324, 327, 341, 358, 370,
Diaconu, Florin, 564	371, 389, 416, 439, 450, 456, 458,
Diaconu, Ion, 202, 264	473, 505, 514, 516, 551, 562, 571,
Dima, Simona-Grazia, 125	573, 586
Diminescu, Dana, 572	Dolgu, Gabriela, 4
Diffinitional Dana, 5/2	Doigu, Guorioiu, T
61	1

Donos, Arcadie, 179 571, 587 Dorcescu, Eugen, 125, 283 Dorian, Gellu, 7, 21, 195, 355 Dorin, Andrei, 88 Dragolea, Mihai, 5, 88, 322, 419, 489 Dragomir, Marian, 180 Dragomir, Mihu, 171 Dragomir, Vasile, 87 Dragos, Nicolae, 38, 41, 64, 65, 123, 150, 166, 170, 171, 184, 305, 343, 369 Drăgan, Daniel, 97 Drăgan, Mihai, 7 Drăgănescu, Mihai, 124, 150, 345, 416, 418, 425 Drăgănoiu, Ion, 93, 124, 558, 571, 589 Drogeanu, P. Paul, 305, 365 Dudu, Florin, 123 602 Dulea, Mihai, 13, 33, 45, 70, 158, Eliot, T.S., 55 172, 194, 220 Dumbrăveanu, Anghel, 42, 180 Dumitrache, Aura, 96 Dumitrache, Simion, 277 Dumitrașcu, Aurel, 149, 181, 419, 438, 453, 527, 537 Dumitrescu, Aurelian Titu, 384 Dumitrescu, Carmen, 106, 150 Dumitrescu, Dana, 386 Dumitrescu, Florica, 168 Dumitrescu, Sorin, 13, 33, 151, 210, 217, 222, 353, 382, 467, 530, 534, 586 Dumitrescu-Buşulenga, Zoe, 24, 27, 425, 438 Dumitriu, Anton, 65, 273, 316, 416, 492 Enzensberger, Hans Magnus, 118, Dumitriu, Ion, 40 264 Dumitriu, Petru, 18, 139, 151, 171, 206, 317, 333, 335, 370, 455, 460,

Domenach, Jean-Marie, 106

494, 498, 499, 506, 511, 526, 546, Dumitru, Constantin, 147 Dunce, Petru, 249 Durandin, Catherine, 163 Duță, Laurențiu, 88, 184 Duțescu, Dan, 170 E Eftimiu, Victor, 37, 184, 348

Egyed, Petér, 170 Ehrenburg, Ilya, 494 Eliade, Mircea, IX, XI, XIV, 6, 13, 39, 45, 52, 54, 55, 56, 58, 77, 84, 90, 98, 101, 113, 114, 115, 121, 133, 137, 145, 149, 166, 210, 245, 251, 323, 327, 345, 365, 372, 387, 438, 441, 444, 452, 456, 458, 477, 478, 503, 513, 516, 544, 551, 557, 558, 564, 567, 586, 591, 594, 601,

Eminescu, Mihai, VIII, XI, 8, 25, 27, 28, 36, 42, 47, 51, 52, 55, 62, 65, 70, 76, 94, 98, 107, 108, 111, 120, 122, 138, 152, 158, 166, 172, 181, 203, 214, 227, 251, 280, 285, 289, 291, 294, 295, 296, 298, 306, 308, 309, 314, 322, 323, 331, 335, 362, 364, 369, 371, 372, 387, 390, 399, 410, 413, 418, 422, 438, 457, 461, 463, 468, 469, 477, 489, 495, 503, 522, 528, 533, 539, 542, 548, 563, 564, 578, 585, 587, 591, 592 Enache, Smaranda, 572

Ene, Gheorghe, 17, 41, 87, 146 Enescu, Radu, 38, 124, 170, 185, 201, 219, 280, 323, 471, 512

Eretescu, Constantin, 138, 515 Everac, Paul, 166, 245, 542

Evtuşenco, Evgheni, 8 Evu, Eugen, 106, 200

F Faifer, Florin, 7, 363, 514 Farcaş Munteanu, Viorica, 179 Fati, Petre Vasile, 124, 219 Felea, Cristina, 24, 87, 366 Felea, Victor, 21, 401, 426 Ferencz, Zsuzsanna, 125, 189, 219, 540 Fianu, Andriana, 317, 500 Filerot, Sergiu, 79 Filip, Sergiu, 32, 261, 439 Filipescu, Radu, 9, 115, 217, 534 Firan, Carmen, 5, 70, 440 Flaubert, Gustave, 44 Flămând, Dinu, 32, 202, 459 Fleşeru, Tudor, 420 Flonta, Mircea, 281 Flora, Ioan, 24, 61, 70, 204, 569 Florea, Alina, 193, 544 Florescu, Eugen, 70, 109, 139, 144, 158, 220, 276, 282, 285, 387, 399, 424, 451, 494, 518, 520 Florescu, Nicolae, 27, 63 Florescu, Radu, 181, 537 Florian, Filip, 115, 123, 327, 410, 439 Foarță, Şerban, 26, 61, 94, 126, 136, 166, 170, 176, 195, 263, 273, 283, 330, 508, 509, 526, 552 Fontaine, André, 517 Fotiade, Ramona, 88, 100, 150, 407, 435 Fotino, Margareta, 198 Foucault, Michel, 311 Frauendorfer, Helmuth, 101, 135 Frățilă, Augustin, 151, 283 Freud, Sigmund, 360, 469, 515, 516 Frisch, Max, 353

Fromm, Erich, 272, 360

Fruntelată, Nicolae Dan, 38, 196, 367, 580 Frunză, Eugen, 171 Frunză, Victor Ioan, 410 Fugariu, Constantin, 104 Fumurescu, Alin, 56, 147 Furnică, Răzvan, 147

G

Gaboş, Ildiko, 180 Gafița, Gabriel, 474 Galaction, Gala, 152, 584 Galaicu-Păun, Emilian, 564 Galan, Em. V., 14, 171, 398 Galeriu, Rodion, 509, 534 Gálfalvi, György, 170 Ganea, Alexandru, 277, 480, 496 Gavril, Gabriela, 88, 231 Gavriliu, Cătălin, 24 Gavriliu, Leonard, 222 Găbrian, Ștefan M., 202, 264 Gălățanu, Mihail, 249 Gâdea, Suzana, 37, 66, 152, 158, 176 Gârbea, Horia, 45, 47, 74, 129, 154, 249, 309, 338, 378, 407, 483, 588 Gârneţ, Vasile, 563 Genoiu, George, 54 George, Alexandru, X, 66, 70, 78, 112, 114, 123, 158, 164, 171, 172, 192, 232, 235, 242, 293, 313, 322, 351, 390, 396, 434, 458, 497, 532, 539, 594 George, Tudor, 548 Georgescu, Octavian, 65 Georgescu, Paul, 45, 171, 438 Georgescu, Paul Alexandru, 186

Georgescu-Roegen, Nicholas,

Gheorghiu, Constantin Virgil, 268,

Géza, Domokos, 170

Gheorghiță, Gh., 158

365

Gheorghe, Simion, 104

Gheorghiu, Mihai Dinu, 23, 65, 72, Gorbaciov, Mihail, 216, 459 101, 403 Gorcea, Petru Mihai, 179 Gheorghiu, Mihnea, 171 Got, Petre, 454 Gheorghiu, Val, 7, 56 Graham, Marta, 353 Gheorghiu-Dej, Gheorghe, 102, 112, Grass, Günther, 493, 579 Grădinaru, Dan, 85 151, 215, 281 Gherghel, Valeriu, 72, 87, 102 Grămescu, Mihail, 417 Ghet, Monica, 5 Grecu, Anton, 50 Ghetu Călin, 88 Grigor, Andrei, XIII, 5, 88, 108, 136, Ghica, Magdalena, 5, 189, 527 147, 233, 262, 274, 345, 365, 392, Ghica, Marius, 124, 457 501, 552, 585 Ghițulescu, Mircea, 52, 267, 417 Grigore, Paul, 203, 365, 509 Grigurcu, Gheorghe, 13, 34, 38, 56, Ghiu, Bogdan, 17, 21, 24, 32, 40, 60, 70, 85, 100, 105, 122, 131, 135, 70, 76, 82, 96, 119, 124, 144, 158, 146, 149, 164, 178, 218, 228, 231, 170, 171, 182, 186, 196, 201, 207, 242, 256, 258, 272, 283, 293, 381, 208, 246, 251, 255, 265, 266, 271, 390, 398, 410, 435, 491, 527, 541, 322, 345, 361, 369, 382, 383, 399, 549, 574, 581 400, 418, 431, 434, 438, 446, 465, 466, 468, 471, 513, 516, 546, 587 Gibescu, G., 158 Giosu, Dan, 537 Grosu, Valeriu, 564 Giugariu, Mihai, 170, 186, 195, 218, Groşan, Ioan, 16, 21, 23, 41, 42, 52, 242, 291, 491, 552 79, 84, 94, 101, 114, 124, 131, Giurescu, Dinu C., 273 143, 146, 170, 182, 193, 194, 204, Glodeanu, Gheorghe, 98, 145 208, 220, 257, 271, 277, 281, 283, Glucksmann, André, 18, 193 288, 318, 325, 343, 348, 366, 375, Goanță, Dan, 88 389, 391, 423, 428, 452, 490, 501, Goci, Aureliu, 80 504, 526, 568, 580 Gogea, Vasile, 24, 59, 87, 97, 117, Groza, Petru, 106, 107 218, 268, 373, 501 Gruenwald, Hans Herbert, 100 Gogol, Nikolai Vasilievici, 31, 413, Gruia, Bazil, 567 Grunea, Vasile, 4, 312 583 Golescu, Dinicu, 40 Guerreschi, Jean, 515 Golescu, Iordache, 415 Guga, Mircea, 206 Goma, Paul, 30, 45, 57, 67, 158, 160, Gugui, Victor Eduard, 269, 362, 389, 195, 215, 301, 322, 341, 343, 347, 363, 371, 379, 385, 391, 395, 404, Guillermou, Alain, 218 419, 433, 454, 457, 460, 474, 504, Gulea, Stere, 28 506, 512, 516, 535, 538, 550, 564, Guran, Letiția, 88 573, 577, 586 Guţan, Ilie, 5 Gombár, Csaba, 540 Gvozdenović, Slavomir, 26, 170, 243 Goncourt, Edmond Louis Antoine Gyr, Radu, 110, 204, 270, 370, 417, Hout de, 44, 279 418, 509, 516, 557

Н Hagiu, Grigore, 356, 391, 505 Handke, Peter, 552 Handoca, Mircea, 45, 98, 101, 121, 137, 145, 323, 440, 452, 455, 557 Hanganu, Odette, 530 Hasner, Pierre, 348 Haş, Petru M., 204, 365 Havel, Vaclay, 33, 38, 57, 71, 158, 164, 180, 255, 260, 279, 387, 404, 426, 427, 498 Hăulică, Dan, 2, 27, 48, 160, 168, 170, 219, 235, 252, 275, 304, 405 Hârlav, Constantin, 509, 552 Heidegger, Martin, 38, 95, 122, 251, 264, 492 Heitmann, Klaus, 122, 412 Heliade-Rădulescu, Ion, 158 Henry-Lévy, Bernard, 114 Hensel, Klaus, 101 Herivan, Mircea, 4, 6, 156 Hodjak, Frantz, 100, 170, 264 Holan, V., 395 Holban, Anton, 267, 450 Holban, Ioan, 7, 24, 42, 122, 126, 170, 195, 219, 243, 392, 444 Holban, Sorin, 80 Horasangian, Bedros, 5, 21, 38, 70, 72, 106, 124, 170, 181, 195, 243, 245, 284, 306, 353, 376, 406, 478, 502, 504, 543, 571 Horea, Ion, 132, 170, 557 Horia, Vintilă, 45, 67, 83, 115, 206, 279, 312, 355, 365, 369, 370, 393, 417, 573, 582 Horn, Gyula, 126, 219 Horváth, Andor, 512, 521 Hrehor, Constantin, 259, 537 Hurezean, Gabriela, 26, 194, 231 Hurezeanu, Damian, 544 Hurezeanu, Emil, 21, 77, 285, 527, 555

Huxley, Aldous, 88, 593 Iacob, Paula, 382, 391, 582 Iacoban, Mircea Radu, 42, 166, 403 Iancu, Marin, 79, 292, 580 Ianoşi, Ion, 95, 281, 370, 516 Ianoşi, Janina, 95 Iaru, Florin, 17, 21, 32, 33, 45, 60, 69, 122, 131, 135, 170, 186, 204, 219, 240, 243, 257, 263, 272, 283, 312, 319, 365, 381, 384, 391, 395, 396, 404, 407, 408, 428, 475, 491, 517, 527, 548, 549, 550, 558, 568, 573, 578, 588 Iavorschi, Daniel, 34 Ieronim, Ioana, 69, 124, 331 Ierunca, Virgil, VII, VIII, 30, 33, 67, 82, 85, 95, 148, 151, 161, 164, 168, 183, 189, 192, 194, 207, 218, 242, 253, 258, 265, 267, 268, 271, 274, 276, 286, 318, 319, 323, 341, 345, 364, 365, 371, 383, 415, 418, 452, 459, 474, 504, 505, 509, 513, 548, 586, 590, 591 Igna, Vasile, 5, 96, 170, 173, 261, 267, 322, 330, 584 Ilea, Marian, 88, 212, 249, 393, 501 Ilenii, Andrei, 88 Iliescu, Ion, 1, 3, 14, 32, 34, 57, 60, 63, 74, 87, 99, 105, 111, 136, 170, 198, 216, 220, 221, 225, 232, 240, 243, 259, 270, 285, 290, 291, 304, 326, 328, 329, 340, 356, 365, 366, 380, 395, 399, 428, 440, 488, 502, 531, 541, 562, 569, 588 Iliescu, Nicolae, 21, 79, 147, 151, 244, 543, 570 Ilieşu, Petru, 21, 24, 59 Ilin, Stancu, 8, 457

Hutcheon, Linda, 450

Ilisei, Grigore, 514

Indrieş, Alexandra, 26, 34, 117, 572 Ioan, Alexa Aura, Ioan, Augustin, 127, 249, 321, 359 Ioan, Paul, 88 Ioanid, Ion, 311 Ioanid, Monica, 88 Ioanid, Ştefan, 143, 214, 367 Ioanițoaia, Ovidiu, 97 Ionaș, Anca, 520 Ionel, Nicolae, 7 Ionesco, Marie-France, 13, 18, 52, 90, 195, 220, 244, 369, 460, 503, 574 Ionescu, Cazimir, 68 Ionescu, Cornel Mihai, 306, 402, 601 Ionescu, Emil, 434, 477, 548, 579 Ionescu, Eugen, 6, 13, 39, 53, 58, 60, 135, 138, 144, 148, 365, 387, 390, 418, 449, 460, 504, 551, 581, 582 Ionescu, Gelu, 134, 370, 412, 459 Ionescu, Miruna, 8 Ionescu, Nae, 14, 45, 51, 94, 137, 198, 206, 214, 251, 263, 268, 281, 317, 319, 359, 363, 366, 477, 478, 564 Ionescu, Petru, 574, 581 Ionescu, Take, 280 Ionică, Lucian, 34, 151 Ioniță, George, 265, 528, 543, 549 Iordache, Antoaneta C., 2, 25, 34, 201 Iordache, Claudiu, 2, 24, 106, 153, 273, 461, 472, 473, 494 Iosifescu, Silvian, 171 Iova, Gheorghe, 17, 33, 40, 60, 87, 106, 117, 124, 146, 262, 264, 273, 283, 308, 321, 345, 365, 408, 533, 582 Iovan, Ion, 124 Irimie, Negoiță, 4 Irod, Corneliu, 170

Ispirescu, Mihai, 5, 250

Ispravnicu, Ariadna, 512 Istodor, Eugen, 582 Istrati, Panait, 36, 56, 114, 127, 204, 221 Iuga, Dumitru, 361 Iuga, Ion, 454, 471 Iuga, Nora, 214, 539, 558, 559 Iulian, Rodica, 207, 434, 441 Iustinian Chira Maramureşanu (episcop vicar), 34 Ivan, D. Gabriel, 192, 242, 321, 402, 435, 452 Ivanovici, Victor, 305 Ivasiuc, Alexandru, 30, 45, 204, 543, 568 Ivăncescu, Anda, 204 Ivăncescu, Ruxandra, 146, 204, 205 Ivănescu, Cezar, 157, 163, 197, 269, 345, 397, 482 Ivănescu, Mircea, 170, 202, 265, 351, 473, 552, 573 Izverna, Pan, 124

J

Jaccard, Roland, 302
Jacquier, Henri, 352
Jaeger, Werner, 512, 555
Jankélévitch, Vladimir, 371
Jaudeau, Sylvie, 533, 544
Jeanrenaud, Magda, 122, 135
Jebeleanu, Eugen, 341
Jebeleanu, Tudor, 59, 578
Jianu, Ionel, 260, 343, 549
Jozsef, Balogh, 170, 358
Julliard, Jacques, 159
Jung, Gustav Carl, 452, 516
Jurca, Lucia, 15

K

Kadare, Ismail, 321, 586 Kafka, Franz, 318, 330, 363, 379, 413, 515, 516

Lăcustă, Ioan, 52, 146, 321, 379, 558, Kallos, Peter, 540 Kalmuski, Doru, 292 570, 582 Lăncrănjan, Ion, 54, 65, 109, 157, Kantor, Lajos, 170, 540 204, 247, 280, 286, 372, 438, 452, Kantor, Tadeusz, 390 481, 494, 505, 526, 542 Kányádi, Şandor, 118, 449 Lăzăreanu, Simeon, 2, 61 Karnoouh, Claude, 244 Lăzărescu, Dan Amadeo, 184 Kenereş, Adina, 5, 460 Lăzărescu, Mircea, 515, 602 Király, László, 170 Le Carré, John, 503 Kirsch, Roland, 101 Le Guin, K. Ursula, 73 Klein, Leonard, 539 Lecca, Paulin (Arhimandrit), 134 Kleininger, Thomas, 5, 9, 35, 52, Lefter, Ion Bogdan, 16, 21, 23, 32, 118, 170, 249, 303 40, 50, 60, 67, 69, 85, 87, 100, Koltov, Mihail, 494 105, 117, 122, 131, 135, 140, 142, Kopland, Rutger, 41 145, 150, 164, 170, 178, 196, 199, Korné, Mihai, 168 206, 209, 210, 219, 229, 233, 242, Korteweg, Anton, 41 243, 245, 250, 255, 270, 272, 282, Kovács, András Ferenc, 540 292, 305, 309, 313, 331, 333, 344, Kristeva, Julia, 147 355, 363, 365, 381, 390, 398, 402, Kundera, Milan, 45, 244, 321, 394, 410, 426, 435, 441, 452, 453, 454, 503, 516, 544, 578 468, 477, 490, 519, 527, 535, 540, Kuprin, Alexandr, 494 548, 562, 568, 574, 578, 591 Legge, Ludwig, 454 Lemnij, Ihor, 281 Labiş, Nicolae, 70, 77, 134, 221, 245, Lenin, V. I., 22, 106, 107, 121, 135, 266, 391, 404, 418, 582 136, 245, 440 Lacan, Jacques, 515 Leon, Aurel, 7 Lahni, Heinz, 101 Leon, Nica, 387 Laignel-Lavastine, Alexandra, 163 Leon, Virgil, 516 Lanzmann, Claude, 498 Leonte, Camelia, 88 Lari, Leonida, 26 Leonte, Liviu, 7 Larian, Sonia, 489, 562 Leu, Comeliu, 230 Lászlóffy, Aladár, 170 Leu, Paul, 7 Latzina, Anemona, 100 Levenson, Claude, 218 Laurențiu, Dan, 65, 124, 131, 135, Liiceanu, Gabriel, X, 9, 13, 25, 35, 151, 170, 365, 571, 573 38, 56, 61, 66, 68, 71, 78, 86, 95, Lazăr, Gilda, 299 96, 97, 101, 102, 103, 115, 118, 135, 138, 147, 153, 158, 167, 170, Lazăr, Horia, 55 Lazăr, Maria Ioana, 390 176, 179, 190, 193, 217, 230, 235, Lazăr, Marius, 88 241, 245, 273, 275, 276, 278, 281, Lázsló, Rajk, 404 289, 292, 298, 299, 308, 315, 322, Lázsló, Tökes, 2, 34, 42, 167, 381, 346, 361, 375, 381, 402, 457, 465, 575 479, 481, 487, 524, 542, 552, 586

Lipatti, Valentin, 171 Lipăneanu, M., 302 Lippet, Johann, 100 Livescu, Cristian, 264, 537 Llosa, Mario Vargas, 71, 330, 397, 459 Lőrincz, József D., 408 Lorințiu, Cleopatra, 80, 382, 439 Losonczy, Anna, 404 Lototchi, Dan, 204 Lovinescu, E., VI, VII, VIII, X, 18, 229, 258, 305, 370, 415, 476, 539 Lovinescu, Monica, VI, VII, 30, 57, 67, 85, 95, 161, 164, 168, 177, 183, 189, 192, 194, 209, 218, 239, 253, 258, 265, 268, 271, 276, 281, 290, 317, 342, 365, 383, 459, 477, 504, 513, 562, 566, 573, 576, 582, 586 Lovinescu, Vasile, 106 Lubomir, Feldek, 395 Lucaci, Sorin, 41 Lucaciu, Vasile, 4 Lungu, Dan, 491 Lupan, Radu, 323 Lupaşcu, Silviu, 26, 64 Lupşanu, Marin, 527, 558

M

Lupu, Coman, 303, 368

Macarie, Augustin, 568
Madgearu, Şerban, 422
Maftei, Andrei, 537
Magherescu, Gh., 438
Magheru, Andrei, 90, 325, 367
Magyari, Andrei, 55
Maior, George, 321, 538
Maiorescu, George Toma, 105, 179, 199
Maiorescu, Titu, VI, 108, 158, 595
Maliţa, Coriolan Ion,
Maliţa, Liviu, 316, 420

Malita, Mircea, 170 Mamali, Cătălin, 104, 343, 355 Man, Liviu, 56 Mandelstam, Osip, 203 Mandics, György, 26, 170, 283 Manea, Norman, 54, 236, 253, 353, 392, 478, 484, 497, 552, 557 Mangiulea, Mihai, 267 Maniu, Adrian, 66, 78, 119, 251, 280, 539 Mann, Thomas, 342, 505, 516 Manole, Diana, 154, 249 Manolescu, Florin, 47, 66, 81, 124, 129, 154, 170, 244, 248, 412, 460, 538, 564, 571, 576 Manolescu, Ion, 88, 147, 249, 273, 282, 354, 402, 574, 581 Manolescu, Nicolae, 8, 13, 19, 33, 41, 47, 51, 56, 66, 88, 94, 97, 98, 114, 131, 132, 138, 147, 150, 151, 153, 154, 156, 157, 170, 175, 178, 223, 224, 227, 247, 250, 261, 275, 277, 286, 302, 329, 333, 334, 337, 341, 344, 355, 358, 362, 366, 419, 428, 430, 433, 434, 436, 438, 458, 465, 474, 491, 503, 511, 523, 524, 527, 536, 538, 559, 561, 564, 576 Marcea, Pompiliu, 157, 335 Marchis, Ioan, 217 Marcu, Emanoil, 550 Marcu, Matei, 365 Marcus, Solomon, 65, 124, 170, 266 Mareş, Doru, 32, 87, 134 Mareş, Radu, 4 Marga, Andrei, 5, 51, 55, 267, 302 Marin, Dinu, 24, 33, 41, 60, 121, 123 Marin, Mariana, 17, 22, 40, 59, 77, 88, 100, 102, 124, 127, 131, 134, 149, 164, 199, 232, 277, 324, 384, 428, 506, 525, 527, 540, 581 Marin, Mincu, 245 Marineasa, Gabriel, 17, 24, 88, 117

Marineasa, Viorel, 34, 42, 72, 117, 124, 146, 151, 201, 257, 273, 283, 355, 398, 501, 552, 572 Marinescu, Angela, 65, 85, 113, 124, 131, 138, 151, 177, 189, 199, 230, 263, 365, 458, 558 Marinescu, Delia, 55 Marinescu, Petru, 179 Marino, Adrian, 13, 20, 34, 38, 39, 52, 63, 64, 73, 80, 83, 91, 92, 157, 182, 204, 222, 263, 275, 286, 356, 387, 392, 415, 418, 421, 433, 448, 454, 541, 548, 551, 586 Markó, Béla, 540 Martin, Mircea, 28, 51, 66, 81, 91, 124, 129, 138, 147, 166, 170, 185, 188, 199, 248, 350, 439, 523, 535, 558 Marx, Karl, 136, 186, 245, 334, 439	Mărgineanu, N., 67, 533 Mecu, Nicolae, 27, 90, 337, 369, 514 Melian, Alexandru, 122, 291, 296 Menard, Robert, 169 Merişca, Costin, 388 Mezdrea, Dora, 422, 561 Mezei, Marina, 104, 192 Michel, Deguy, 94, 134, 163, 341, 425, 470, 544, 552 Michnik, Adam, 115, 163, 180 Miclescu, Lia, 179 Micu, Dumitru, 142, 259, 412, 418, 508, 585, 601 Micu, Mircea, 157, 170, 234, 431 Mihadaş, Teohar, 16, 56, 365, 388, 533 Mihail, Nicolae-Paul, 280 Mihaiu, Virgil, 70, 100, 124, 137, 366, 395, 581 Mihalache, George Buzău, 54, 166
Matcovschi, Dumitru, 312, 438	Mihalache-Popa, Carmen, 54
Matei, Carmen, 88, 452	Mihalas, Marcel, 386
Matei, Emil, 98	Mihăescu, Eugen, 64, 303, 454
Matei, Ioan, 179	Mihăescu, Gib I., 371, 417
Matei, Sorin, 41, 203	Mihăescu, Valentin F., 429, 454, 469,
Mazilescu, Virgil, 154, 386, 404,	495, 562
406, 561, 573	Mihăieş, Mircea, 2, 5, 16, 25, 42, 61,
Mazilu, Dumitru, 63, 112, 179, 184, 190, 268, 465, 568	70, 87, 93, 117, 124, 125, 131,
Măgureanu, Virgil, 129, 488, 574	136, 138, 142, 150, 170, 187, 197,
Mălăncioiu, Ileana, 16, 21, 77, 95,	199, 201, 209, 219, 232, 243, 257,
103, 124, 170, 229, 246, 267, 303,	270, 273, 283, 284, 286, 294, 314,
308, 315, 319, 341, 375, 427, 434,	398, 404, 411, 436, 443, 480, 492,
517, 523, 557, 573, 575, 586, 596	499, 526, 535, 541, 572, 602
Măniuțiu, Anca, 144, 317, 515	Mihăilescu, Călin Andrei, 272
Măniuțiu, Mihai, 317	Mihăilescu, Dan C., 23, 27, 47, 77,
Mănucă, Dan, 514	106, 117, 129, 131, 133, 242, 247,
Mărculescu, Gabriel Florin, 126, 217,	282, 299, 305, 318, 335, 354, 363,
522	452, 465, 472, 479, 489, 504, 533,
Mărculescu, Ioan, 217	569, 581
Mărculescu, Sorin, 115, 170, 186,	Mihăilescu, Jakob, 101
215, 318, 321, 410, 523, 548, 573,	Mihuţ, Liliana, 369
581	Milca, Mihai, 8, 333
619	

Moraru, Cristian, 16, 22, 23, 32, 40, Milea, Ioan, 88, 103, 114, 133, 316, 60, 69, 85, 101, 105, 117, 119, 376 122, 134, 149, 178, 195, 202, 211, Milin, Miodrag, 25, 34 219, 230, 242, 257, 264, 270, 272, Militaru, Nicolae, 465, 569 282, 283, 292, 305, 313, 333, 343, Militaru, Pompiliu, 217 355, 362, 390, 402, 410, 434, 441, Miller, Henry, 366, 516, 586 452, 468, 478, 490, 498, 512, 548, Mina, Laura, 106 562, 569, 574, 581 Mincu, Marin, 57, 64, 88, 93, 136, Moroianu, Adrian Tudor, 104 138, 151, 178, 186, 245, 408, 428, Moroianu, Mihnea, 334, 544 601 Motoc, Nicolae, 96, 321, 371, 418, Minculescu, Mihai, 132 513 Mircea, Corneliu, 294 Motzan, Peter, 100 Mircea, Ion, 170 Moţu, Nestor, 557 Mirea, Ion, 151 Mózes, Attila, 540 Mirianici, Draga, 125 Mugur, Florin, 7, 36, 48, 60, 77, 89, Miroiu, Adrian, 78 170, 189, 244, 265, 324, 382, 417, Miron, Cozma, 426 443, 473, 584 Miron, Tatiana, 8 Müller, Cristina, 88 Mironov, Alexandru, 3, 7, 179 Müller, Herta, 17, 101, 362, 511 Mitan, Claudiu, 204, 509 Müller, Marian, 146, 267 Mitocaru, Victor, 54 Muncian, Ivo, 125, 283 Mitrea, Miron, 80, 104, 214, 256 Mungiu, Alina, 228, 251, 278, 452, Mitroi, Florica, 494, 500, 536, 570 481, 559, 567 Mitroi, Ştefan, 72 Munteanu, Aurel Dragos, 64, 150, Mizumschi, Anca, 26, 242 170, 184, 597 Mocanu, Petre, 55 Munteanu, Constanța, 275 Moceanu, Ovidiu, 203, 204, 366, Munteanu, George, 172, 198, 577 368, 511 Munteanu, Marian, 309, 334, 336, Modorcea, Grid, 26 338, 343, 353, 355, 361, 363, 365, Moga, Dan, 34 389, 541 Moisa, Mircea, 265 Munteanu, Romul, 80, 92, 93, 151, Moisuc, Viorica, 281 157, 214, 223, 300, 359, 380, 388, Moldovan, Ioan, 8, 14, 96, 124, 371, 397, 406 418, 471 Munteanu, Vladimir, 202, 264 Moldovan, Iulius, 494 Munțiu, Adrian, 529 Monoran, Ion, 26 Mureşan, Ana, 37 Morar, Ioan T., 48, 50, 231, 250, 263, Mureşan, Dumitru, 54 304, 365, 369, 527 Mureşan, Ion, 4, 17, 20, 22, 77, 124, Morar, Vasile, 242, 469 142, 164, 214, 219, 279, 370, 527 Moraru, Cornel, 54, 74, 98, 243, 260, Mureşan, Ovidiu, 417 265, 324, 471, 601 Murgulescu, Ilie, 390

Muşat, Virginia, 581	Nedelcovici, Bujor, 45, 132, 168,
Muşina, Alexandru, 22, 24, 56, 98,	289, 551, 569
124, 131, 144, 147, 188, 203, 260,	Negoițescu, Ion, XI, 24, 30, 52, 55,
283, 293, 348, 366, 509, 527, 552,	57, 94, 100, 114, 139, 142, 144,
555, 560, 581, 591	171, 190, 202, 208, 215, 239, 264,
Muşlea, Ioan, 69, 104, 289, 311, 330,	266, 267, 272, 318, 321, 330, 368,
395, 517, 533, 559	370, 372, 379, 419, 426, 476, 512,
Muthu, Mircea, 5, 51, 159, 352, 489	513, 516, 519, 535, 545, 551, 553,
Mykerinos, Dan, 150	562, 564, 571, 576, 581, 586, 587
•	Negreanu, Gabriela, 40, 124, 137,
N	287
Naghiu, Iosif, 187, 454	Negrici, Eugen, 170
Naidin, Mircea, 306, 322	Negruzzi, Costache, 97
Nasta, Mihai, 554, 567	Negulici, Carmen, 56, 512
Naum, Gellu, 59, 170, 258, 322, 324,	Nemoianu, Virgil, VIII, 60, 127, 319,
381, 512, 568, 573, 581	372, 468, 475, 493, 524, 539, 562,
Naumescu, Valentin, 491	586
Năstase, Gabriel, 14	Neţ, Mariana, 117
Neacşu, Iulian, 157, 332, 367	Newcomb, James, 508
Neagoe, Benone, 293	Niciu, Marțian, 55
Neagoe, Despina, 268	Nicoară, Mona, 70, 256
Neagoe, Stelian, 281	Nicolae, Cosana, 582
Neagos, Ion, 87	Nicolae, Emil, 214
Neagu, Alfred, 127, 150, 230	Nicolai, Anton, 204
Neagu, Fănuş, VI, 37, 48, 50, 72, 80,	Nicolau, Adrian, 7
94, 157, 170, 201, 243, 283, 346,	Nicolau, Agatha, 530
358, 373, 417, 502	Nicolau, Edmond, 210
Neagu, Olga, 199	Nicolau, Irina, 317
Neagu, Vera Maria, 521	Nicolescu, Gheorghe, 37
Neamţu, Leonida, 52	Nicolescu, Otilia, 65
Necula, Damian, 194	Niculescu, Vlad, 249, 464, 509
Nedelciu, Mircea, 8, 16, 22, 36, 52,	Niculescu-Mizil, Paul, 464
59, 62, 69, 79, 105, 116, 117, 119,	Nicuță, Constantin, 194
122, 127, 132, 134, 146, 149, 163,	Nietzsche, Friedrich, 39, 52, 143,
170, 177, 184, 188, 200, 204, 207,	203, 334, 468, 553
218, 229, 233, 241, 261, 269, 273,	Nimigean, Ovidiu, 15, 88, 136, 182,
283, 291, 316, 336, 358, 364, 365,	222, 285
389, 392, 396, 398, 400, 408, 416,	Nistorescu, Cornel, 49, 50, 124, 210,
428, 430, 436, 444, 465, 470, 483,	250, 379, 567
491, 495, 502, 528, 530, 543, 570,	Niţulescu, Ştefan Virgil, 331, 498
572, 580, 588, 591	Noël, Bernard, 341
, ,	•
60	1

Noica, Constantin, XIV, 6, 13, 45, 54, 65, 102, 115, 122, 134, 137, 147, 165, 171, 209, 210, 211, 230, 232, 263, 267, 278, 292, 296, 313, 317, 323, 327, 331, 341, 343, 345, 359, 369, 370, 372, 387, 390, 411, 423, 426, 429, 439, 440, 444, 454, 457, 458, 479, 492, 493, 504, 542, 552, 560, 573, 586, 593 Nooteboom, Cees, 41 Novac, Constantin, 96 Novac, Fevronia, 88, 273, 282, 300, 354, 511, 574, 581 Novacovici, Doru, 345 Novăceanu, Darie, 36, 150, 170, 172, 174, 180, 182, 275, 307, 314, 369, 446 Novicov, Mihai, 247, 370 Nuşfeleanu, Olimpiu, 199 Nuță, Ion, 514

0

Oancea, Stelian, 65 Oancea, Viorel (mr.), 25, 101 Obogeanu, Veronica, 65 Ochinciuc, Ion, 65 Octavian, Tudor, 93, 138 Ogodescu, Doru, 515 Oişteanu, Andrei, 231, 305, 381, 518, 525 Oișteanu, Valeriu, 381, 390 Ojog-Brașoveanu, Rodica, 482 Olaru, Letiția, 249 Olăreanu, Costache, 103, 124, 132, 139, 146, 171, 189, 273, 392 Olteanu, Ioanichie, 170, 203 Olteanu, Traian, 27 Oltványi, Ottó, 540 Oprea, Al., 157 Oprea, Leonard, 97, 499 Oprea, Marius, 24, 88, 203, 249, 365, 509, 560, 581

Oprea, Nicolae, 54, 88, 97, 145, 270, 324, 457, 471 Oprea, Ștefan, 7, 24, 514 Opreanu, Sabin, 201 Oprescu, Dan, 34, 104, 134, 193, 215, 303, 408 Oprescu, Sofia L., 344 Opriță, M., 8, 215 Orban, Coca, 204 Orlea, Oana, 144, 369 Ornaru, Vintilă, 244 Ornea, Z., 30, 93, 118, 132, 139, 170, 186, 195, 243, 267, 282, 321, 356, 358, 393, 518, 530 Oros, Cornelia-Maria, 203, 512 Oroveanu, Anca, 303 Orwell, George, 51, 62, 121, 317, 355 Ostahie, Corneliu, 36, 62, 453 Otiman, Păun Ioan, 273

P

Padina, Viorel, 87, 491 Paiu, Constantin, 514 Palach, Jan, 395 Palade, Rodica, 17, 22, 34, 104, 115, 164, 193, 215 Paleologu, Alexandru, 2, 13, 17, 24, 57, 70, 71, 130, 170, 171, 192, 211, 217, 218, 223, 226, 232, 258, 310, 324, 331, 360, 385, 460, 496, 502, 503, 519, 551, 566, 591 Paleologu-Matta, Svetlana, 296 Paler, Octavian, 1, 2, 13, 19, 26, 28, 30, 36, 39, 41, 48, 53, 57, 61, 62, 67, 71, 74, 78, 93, 99, 103, 108, 112, 115, 126, 132, 151, 160, 170, 172, 184, 187, 190, 196, 199, 201, 210, 217, 220, 222, 226, 231, 234, 238, 241, 244, 247, 274, 275, 282, 283, 286, 289, 299, 311, 324, 333, 334, 344, 346, 351, 355, 358, 361,

375, 381, 402, 405, 424, 428, 445, 453, 465, 487, 489, 500, 517, 530, 531, 542, 548, 557, 558, 561, 569, 570, 581, 586 Palfi, Anton, 125 Paliga, Sorin, 309 Panait, Ion, 28, 36, 56, 58, 127, 204, 221 Panaite, Nicolae, 26 Pană, Gheorghe, 424, 438, 519, 537 Pandrea, Petre, 45, 89, 235, 265 Panofsky, Erwin, 353 Pantea, Aurel, 5, 124, 231 Panța, Iustin, 202, 512, 553 Papadat-Bengescu, Hortensia, 495 Papadima, Liviu, 32, 40, 88, 117, 178, 256, 293, 398, 441, 468, 580 Papadima, Ovidiu, 182, 337, 443 Papahagi, Marian, 5, 39, 55, 65, 77, 124, 170, 214, 318, 358, 423, 438, 457, 539, 591, 593 Papilian, Alexandru, 42, 342, 525 Papu, Edgar, 280, 291, 314, 323, 387, 394, 399, 438, 468, 533, 542, 574, 582, 591 Parascan, Constantin, 179 Paraschivescu, Miron Radu, 177 Paraschivoiu, Emil, 33, 41, 87, 118, 147, 390, 402, 552, 581 Pardău, Platon, 132, 245, 250, 325, 376 Partene, Cătălin, 41 Paruit, Alain, 219, 533 Pasca-Harsanyi, Doina, 34 Pascu, Mihai, 132, 170 Pascu, Stefan, 280 Pasnicu, Florin, 48, 123 Pasternak, Boris, 321, 366 Patlanjoglu, Ludmila, 535 Pauker, Ana, 112, 314 Paustovski, Constantin, 494, 496

Pavel, Dan, 34, 86, 104, 124, 183, 211, 223, 249, 262, 300, 319, 337, 408, 573 Pavel, Laura, 55, 146, 266 Pavel, Nicoleta, 88, 249 Pavel, Toma, 292, 357, 402, 574 Pavlovici, Vlad, 88, 122, 282 Paz, Octavio, 498 Pădureanu, Ion Bujor, 65, 454 Părpăuță, Radu, 26, 537 Pătrășcanu, Lucrețiu, 42, 320, 557 Păun, Octavian, 273, 299 Păunescu, Adrian, 3, 25, 32, 39, 42, 46, 80, 98, 116, 127, 150, 156, 158, 171, 175, 178, 194, 196, 266, 270, 286, 382, 384, 385, 424, 428, 438, 443, 444, 445, 448, 461, 466, 467, 471, 480, 481, 482, 483, 484, 491, 494, 495, 513, 518, 520, 526, 536, 570, 575, 594 Păunescu, Ilie, 176, 226, 245, 454 Pârvu, Ilie, 281 Pârvulescu, Constantin, 230 Pârvulescu, Ioana, 88, 101, 123, 219, 292, 306, 313, 333, 355, 381, 398, 404, 417, 478, 548, 552, 581 Pecican, Alexandru, 147, 150 Pecican, Ovidiu, 5, 316, 368, 371, 420, 456, 511, 515, 516, 522 Pelin, Mihai, 428 Perian, Gheorghe, 88 Perjovschi, Dan, 32, 134, 291 Perpessicius (Dumitru S. Panaitescu), 28, 173, 299, 422, 425 Pesamosca, Alexandru, 534 Pessoa, Fernando, 318 Petcu, Dionisie, 416 Petculescu, Valentin, 85, 333, 581 Petean, Mircea, 435, 471, 537 Petras, Irina, 52, 84, 90, 268, 303, 455 Petrașcu, Marius, 97

```
Petrescu, Dan, 2, 18, 26, 30, 59, 71,
   87, 97, 101, 106, 115, 135, 136,
   143, 164, 167, 179, 181, 184, 212,
   219, 232, 251, 271, 282, 292, 304,
   312, 332, 343, 369, 390, 403, 408,
   434, 443, 479, 491, 498, 501, 506,
   513, 519, 525, 573
Petrescu, Em. Ioana, 20, 34, 47, 51,
   52, 55, 122, 289, 418, 419, 455,
   460, 475, 489, 505, 512, 587
Petrescu, Lăcrămioara, 181
Petrescu, Liviu, 34, 47, 55, 65, 601
Petrescu, P. Lucian, 87, 243
Petrescu, Radu I., 26
Petrescu, Răzvan, 22, 52, 146, 300,
   318, 582, 587
Petreu, Marta, 17, 22, 60, 77, 85, 124,
   132, 135, 143, 268, 279, 316, 370,
   375, 379, 390, 420, 473, 505, 516,
   552, 601
Petri, Domnita, 60, 124
Petrişor, Marcel, 400, 458
Philippide, Alexandru, 136, 158
Pica, Ioan Victor, 204
Pilat, Vasile, 163, 281
Piliuță, Constantin, 283
Pillat, Cornelia, 296, 343, 390, 415,
   479, 548, 560
Pintea, Ioan, 47, 509, 537
Pintescu, Al., 98, 366
Pintilie, Ilie, 320
Pintilie, Lucian, 420, 489, 526
Pippidi, Andrei, 35, 176, 281, 303,
   353, 416, 497, 521
Piru, Alexandru, 8, 52, 80, 101, 121,
   158, 170, 194, 244, 294, 299, 314,
   344, 347, 400, 415, 466, 494, 500,
   505, 514, 530, 533, 583, 601
Pişcu, Daniel, 204, 292
Pitea, Anca, 317
Pituţ, Gh., 157, 170, 438
Piţa, Dan, 29, 417
```

Piţu, Luca, 2, 41, 59, 87, 100, 101, 122, 126, 151, 292, 365, 506, 586 Pivot, Bernard, 143, 144 Platon, 38, 41, 113, 132, 245, 250, 325, 376, 512, 514, 553 Platonov, Andrei, 318, 503, 544 Plămădeală, Antonie, 46 Plescan, Alexandru, 273, 282, 477, 511 Pleşu, Andrei, 2, 9, 13, 15, 25, 27, 34, 38, 54, 55, 56, 61, 64, 65, 67, 71, 77, 78, 86, 102, 107, 115, 123, 147, 151, 152, 158, 165, 167, 169, 170, 176, 179, 182, 193, 194, 208, 221, 236, 252, 260, 272, 275, 278, 281, 288, 299, 300, 304, 308, 322, 345, 357, 358, 359, 387, 399, 427, 435, 471, 521, 566, 569, 570, 586 Poantă, Petre, 52, 289 Podaru, Dan, 108 Podoabă, Virgil, 23, 54, 88, 208, 471 Pogăcean, Antoanela, 146, 512 Pogonaru, Nicolae, 88 Pohl, Frederik, 73 Pop, Anamaria, 390 Pop, Es. Ioana, 249 Pop, Ioan S., 55 Pop, Ion, 5, 58, 94, 124, 126, 170, 187, 206, 243, 268, 318, 452, 495, 533 Pop, Sânziana, 124, 170, 448 Popa, Cornel George, 71 Popa, Dorin, 26, 101, 199, 365, 435, 498, 574 Popa, Marian, 157 Popa, Mircea, 5, 52, 60, 149, 206, 368, 417, 511 Popa, Nicolae, 564 Popa, Sebastian, 582 Pop-Cornis, Marcel, 357, 412 Pope, Marcel-Cornis, 509

Popescu, Adrian, 5, 8, 34, 52, 62, Preda, Constantin, 108 188, 261, 330, 359, 370, 541, 586 Preda, Elena, 234 Preda, Marin, VIII, X, 26, 28, 36, 45, Popescu, Alice, 231 Popescu, Anemone, 61, 70, 166, 493, 47, 79, 99, 158, 159, 175, 180, 572 189, 221, 224, 225, 226, 233, 234, 244, 257, 266, 268, 292, 317, 319, Popescu, Costin, 390 Popescu, Cristian, 22, 60, 124, 146, 324, 325, 327, 341, 342, 343, 345, 148, 154, 178, 231, 248, 328, 338, 356, 361, 362, 371, 375, 395, 400, 378, 393, 407, 498, 512, 547, 581 406, 415, 416, 418, 431, 438, 458, 478, 483, 487, 506, 507, 520, 527, Popescu, Cristian Tudor, 17, 36, 41, 543, 546, 549, 558, 568, 585 72, 184, 217, 230, 257, 314, 336, 417, 530, 574 Preda, Sorin, 22, 33, 44, 87, 117, 124, 138, 146, 151, 233, 262, 284, 292, Popescu, D.R., 28, 38, 42, 46, 156, 158, 171, 201, 204, 235, 257, 395, 308, 321, 345, 355, 357, 383, 392, 405, 453, 469, 495, 501, 570, 588 414, 433, 480, 487, 506, 543 Popescu, Marius Daniel, 147, 203 Prelipceanu, Nicolae, 7, 46, 94, 111, Popescu, Doru, 108 124, 132, 149, 151, 154, 170, 201, Popescu, Dumitru, 37, 38, 65, 97, 300, 358, 378, 393, 454, 511, 523, 144, 152, 166, 171, 176, 257, 414, 537, 548, 558 Prensis, Ştefan, 65 424, 428, 431, 436, 464, 485 Popescu, Horia Florian, 115 Pricop, Constantin, 159, 540 Pruteanu, Doru, 72 Popescu, Marian, 179, 535 Popescu, Simona, 33, 59, 88, 100, Pruteanu, George, 33, 42, 60, 70, 78, 146, 203, 231, 249, 284, 313, 318, 87, 116, 125, 151, 180, 198, 257, 323, 365, 381, 390, 435, 509, 512, 284, 294, 356, 467, 483 567 Pruteanu, Ştefan, 26 Popescu, Vladi, 8 Purcaru, Ilie, 70, 121, 166, 172, 481, Popescu-Bedrosian, Magdalena, 21 500 Popovici, Aurel C., 280 Purcărete, Silviu, 535 Popovici, Doru, 289, 582 Purniche, Rodica, 249 Puslojić, Adam, 151 Popovici, Mircea, 539 Popovici, Neboisa, 283 Puşcaş, Virgil, 538 Popovici, Titus, 93, 171 Popovici, Vasile, 22, 26, 34, 42, 101, R 131, 138, 166, 200, 263, 294, 443 Rachieru, Adrian Dinu, 118, 180, 376, 583 Popovici, Vlad, 115 Raddatz, Fritz J., 317 Pora, Andreea, 60, 88, 353, 362, 490, Radin, Ioan, 54 581 Radu, Cezar, 127 Pora, Mircea, 24, 87, 117, 460 Radu, Tania, 23, 88, 106, 117, 242, Porumbacu, Veronica, 171 Prager, Viviane, 135 292, 376, 503, 504 Preda, Alexandru, 233 Radulian, Dumitru, 51, 557 625

Raicu, Al., 127 Raicu, Lucian, 404, 489 Ralea, Mihai, 89, 173, 490, 561 Rapaport, Iacov, 312 Rathfelder, Erich, 100 Rațiu, Ion, 56, 153, 197, 290, 304, 318, 346, 382 Rădulescu, Banu, 551 Rădulescu, Dem., 383 Răduță, Viorica, 358, 392 Răileanu, Petre, 429, 483, 495 Rău, Aurel, 52, 80, 170, 219, 230, 369, 443, 455 Răutu, Leonte, 152, 176 Râpeanu, Valeriu, 42, 503 Rebengiuc, Victor, 27, 210 Rebreanu, Dan, 5 Rebreanu, Nora, 146 Regățan, Remus, 283 Regman, Cornel, 94, 124, 138, 170, 264, 313, 318, 371, 550, 551, 577 Regman, Dinu, 87, 333 Reichman, Edgar, 244, 570 Reichmann, Sebastian, 24, 468, 525 Reichrath, Emmerich, 100 Renard, Jean-Claude, 495 Revel, Jean-François, 314 Rilke, Rainer Maria, 443 Robbe-Grillet, Alain, 84 Rocard, Michel, 163 Rocquet, Claude-Henri, 210, 478 Roman, Andrei, 54 Roman, Petre, 32, 60, 102, 163, 169, 246, 304, 358, 435, 492, 531, 588 Roman, Radu Anton, 40 Roman, Toma, 44, 211, 231, 303, 552 Romoşan, Petre, 77, 135, 251, 459, 527 Rosen, Moses, 120 Rosetti, Al., 52, 90, 95, 110, 415 Rosetti, Alexandru, 101

Roșca, Sorin, 96 Roşianu, Nicolae, 15 Roşiianu, Cornelius, 117 Roşoga, Andrei, 429 Rotariu, Traian, 55 Rotaru, Marilena, 441, 455 Rotaru, Nicolae, 97, 179 Roth, Philip, 353, 515, 516 Roznoveanu, Mirela, 18, 557 Ruba, Sergiu Radu, 309, 552 Rudnițchi, Constantin, 49, 50, 300 Rusan, Romulus, 124, 170, 195, 210, 363, 489, 519, 537, 572 Rusu, Ananie, 312 Rusu, Gabriel, 8, 36, 62, 72, 78, 88, 233, 244, 284, 309, 314, 336, 345 Rusu, Valeria, 548 S Sabău, Flaviu, 199 Sadoveanu, Mihail, VIII, 80, 84, 121, 154, 171, 172, 184, 218, 227, 244, 251, 256, 324, 337, 348, 356, 387, 390, 421, 444, 522, 536, 549 Salcia, Constantin, 103 Samson, Horst, 100 Sandu, Alexandru, 127 Sara, Nicolae, 181, 546 Sartre, Jean-Paul, 44, 103, 341 Sasu, Aurel, 65, 538 Sav, Vasile, 4, 179 Sava, Nicolae, 537 Savin, Viorel, 179 Savitescu, Camelia, 526 Savu, Cornelia Maria, 22 Savu, Dan, 20 Savu, Tudor Dumitru, 4, 159, 279, 475, 501, 588, 591 Săcăleanu, Ionel, 26 Săftoiu, Claudiu, 582

Sălăjan, Vasile, 4, 20

Sălcudeanu, Petre, 49, 93, 170, 243, 413, 426, 529 Săndulescu, Alexandru, 7, 323, 514 Săplăcan, Radu, 88 Săraru, Dinu, 38, 65, 97, 171, 286, 414 Săvăstru, Alexandru, 572 Săvulescu-Vouduris, Monica, 457 Sângeorzan, Mircea, 24 Sângeorzan, Zaharia, 344, 393, 435 Sântimbreanu, Mircea, 170 Sârbu, Adrian T., 371 Sârbu, Valeriu, 203, 365 Scarlat, Dora, 573 Scarlat, Mircea, 404, 450, 493, 573 Scarlat, Nicolae, 26 Scarpetta, Guy, 118, 390 Schippers, K., 41 Schneider, Klaus P., 101 Schuller, Frieder, 508 Schuster, Paul, 100, 194, 390 Schwartz, Gheorghe, 106, 125, 170, 186, 243, 283 Scoradeţ, Victor, 101 Scrima, André, 319 Scurtu, Gabriela, 179 Sebestyen, Carol, 283, 499, 541, 572 Seciu, Valeria, 27 Seifert, Josef, 395 Seiler, Hellmut, 100 Sever, Axente, 65, 137, 206 Severin, Constantin, 537 Shafir, Michael, 281 Sicoie, Florin, 176, 242, 391 Silvan, Paul E., 210 Silvestri, Artur, 220, 293, 333, 335, 461	Simion, Eugen, XIII, 5, 8, 14, 23, 26, 28, 30, 34, 40, 50, 67, 75, 76, 81, 85, 88, 97, 98, 103, 113, 120, 125, 132, 141, 145, 149, 151, 154, 170, 173, 174, 185, 189, 213, 222, 224, 225, 234, 237, 240, 243, 251, 261, 278, 279, 288, 289, 320, 335, 344, 351, 371, 376, 380, 388, 412, 419, 432, 445, 446, 458, 459, 467, 504, 530, 538, 546, 558, 576, 582, 591, 601 Simion, Gheorghe, 181 Simionescu, Cristian, 242 Simionescu, Maria, 322 Simionescu, Mircea Horia, 80, 87, 94, 119, 124, 138, 147, 158, 170, 187, 206, 269, 319, 392, 412, 506, 589 Simon, Paul, 204, 366 Simut, Ion, 65, 105, 124, 179, 267, 289, 313, 371, 418, 471, 514 Sin, Mihai, 47, 57, 132, 150, 170, 188, 244, 250 Sîrbu, Ion D., 142, 260, 323, 548, 551, 562 Skácel, J., 395 Smărăndescu, Vasile, 179 Smeureanu, Nic, 179 Sofalvi, Artur, 88 Solcan, Radu, 281 Soljeniţîn, Al., 2, 57, 88, 158, 203, 264, 321 Sollers, Philippe, 495 Söllner, Werner, 512 Solomon, Christian, 45, 65, 124, 170, 266 Someşan, Vladimir, 153 Sorescu, Constantin, 15, 24, 332
461	Sorescu, Constantin, 15, 24, 332,
Silvestru, Paul, 4, 69	356, 445
Silvestru, Valentin, 132	Sorescu, Marin, VI, X, 6, 43, 53, 80,
Simian, Mira, 96	89, 95, 107, 133, 147, 151, 170,
Simic, Charles, 265	188, 199, 206, 207, 219, 241, 252,
627	

```
261, 294, 383, 412, 419, 426, 445,
   467, 473, 494, 495, 505, 515, 570,
   582, 594, 598
Sorescu, Roxana, 22
Sorohan, Elvira, 514
Spăriosu, Mihai, 267
Spineanu, Dorin, 26, 63, 87, 101,
   135, 274, 309, 557
Spiridon, Cassian Maria, 26, 100,
   231, 365, 537, 565
Spiridon, Monica, 141, 209, 256,
   348, 367, 389, 400, 402, 413, 450,
   505, 591, 602
Spiridon, Vasile, 72, 482, 495, 549
Spornic, Aneta, 37
Spulber, Nicolae, 182
Sragher, Peter, 100
Stahl, Henri H., 137, 158, 372
Stan, Constantin, 79, 80, 233
Stan, Dumitru, 50
Stan, Radu Eugeniu, 470
Stanca, Dan, 8, 26, 137, 272, 291,
   295, 345, 357, 453, 482, 583
Stanca, Dominic, 52
Stanca, George, 45
Stanca, Horia, 317, 371
Stanca, Radu, 83
Stanciu, Dan, 24, 87, 366, 381, 552,
   578
Stanciu, Mircea Valer, 204, 365
Stancu, Natalia, 28
Stancu, Tudor, 70, 581
Stancu, Valeriu, 179
Stancu, Zaharia, 74, 121, 177, 251,
   270, 337, 348, 364, 438
Stark, Alexandru, 110, 375
Starobinski, Jean, 495
Stănciulescu, Hanibal, 17, 22, 23,
   106, 117, 124, 134, 146, 150, 163,
   195, 254, 262, 264, 273, 293, 312,
   318, 398, 426, 436, 469, 535, 543,
   578, 588
```

Stănescu, Bucur, 505, 594 Stănescu, C., 18, 31, 65, 270, 345, 350, 400, 468 Stănescu, Gabriel, 137, 279, 355, 362, 369, 478, 498, 511, 549, 589 Stănescu, Natalia, 179 Stănescu, Nichita, X, 55, 75, 84, 95, 129, 134, 136, 149, 151, 157, 221, 232, 268, 278, 323, 327, 345, 356, 382, 384, 391, 395, 438, 473, 475, 505, 515, 528, 546, 568, 569, 570, 571, 573, 587 Stăniloaie, Dumitru, 492, 551 Steiner, George, 441 Steinhardt, Nicolae, 54, 59, 70, 115, 126, 131, 134, 171, 222, 251, 267, 296, 331, 415, 421, 492, 509, 552, 577, 591 Stelian, Sergiu, 179 Steriade, Ştefana, 336 Stevens, Wallace, 353 Stoenescu, Ioan, 41 Stoenescu, Alex. Mihai, 41, 321 Stoica, Petre, 65, 75, 78, 132, 154, 170, 180, 181, 182, 201, 243, 357, 399, 454, 483, 485, 526, 542, 563 Stoica, Valeriu, 137 Stoicescu, Nicolae, 61 Stoiciu, Liviu Ioan, 17, 22, 27, 36, 40, 51, 55, 58, 70, 84, 105, 117, 122, 127, 132, 134, 135, 139, 148, 150, 162, 170, 179, 197, 199, 206, 219, 230, 256, 273, 291, 304, 306, 314, 321, 333, 344, 356, 367, 506, 512, 527, 552, 572, 582, 586, 588 Stolojan, Sanda, 105, 134, 139, 218 Strochi, Lucian, 537 Stratan, Ion, 5, 17, 60, 69, 87, 100, 118, 124, 132, 135, 149, 151, 177, 269, 279, 282, 343, 376, 391, 417, 475, 527, 552, 568, 573, 581, 588 Strauss, Leo, 60, 106

Streinu, Vladimir, 166, 173 Strihan, Petre, 186 Stroescu, Nicolae, 133 Stroe, Andreea, 88 Sturzu, Corneliu, 460 Suceveanu, Arcadie, 564 Suciu, Eugen, 17, 22, 93, 124, 151, 219, 231, 242, 283, 365, 527, 558 Suciu, Gh., 157 Suciu, Titus, 179, 573 Sugar, Teodor, 124 Sütö, András, 118, 170, 540 Szilágyi, Domokos, 540 Şeicaru, Pamfil, 281, 500 Şeitan, Ioan George, 125 Şepeţean-Vasiliu, Delia, 402 Şeptilici, Ara, 88, 273 Şerb, Sorin, 346 Şerban, Alex. Leo, 282, 304, 362, 381, 465, 490, 508, 535, 581 Şerban, Andrei, 535, 572, 585 Şerban, George, 124, 131, 277, 534 Şerban, Radu R., 137 Serban, Simona, 249 Şerbănescu, Mircea, 118, 125, 283 Şerbănescu, Tia, 4, 68, 215, 353, 478, 503, 517, 546 Şincai, Ana, 5, 303, 336 Şincai, Ovidiu, 5 Şlapac, Florin, 105, 355 Soldea, Ileana, 179 Şora, Mariana, 114, 139, 223, 259, 264, 317, 356, 457

Şora, Mihai, 2, 9, 20, 99, 151, 167,

Ştef, Traian, 24, 87, 371, 389, 471,

336, 361, 530

Ștefanachi, Aurel, 26

Şova, Nicolae, 181

514

170, 194, 204, 235, 243, 288, 303,

Ştefănescu, Alexandru, 14, 75, 82, 98, 124, 132, 158, 225, 231, 269, 274, 322, 327, 347, 371, 433, 438, 460, 471, 481, 496, 513, 514, 517, 584 Ștefănescu, Sergiu, 88 Ştefoi, Elena, 7, 17, 22, 32, 47, 59, 84, 117, 124, 132, 135, 150, 170, 179, 194, 240, 254, 272, 283, 293, 306, 331, 382, 389, 398, 433, 465, 468, 518, 525, 548, 569, 579 Ştirbu, Viorel, 105, 363, 425, 454 Ştireanu, Octavian, 153 Şuşară, Pavel, 231 T Talpă, Leon, 179 Tanașoca, Nicolae Şerban, 456 Tarkovski, Andrei, 516 Tartler, Grete, 48, 100, 170, 202, 268, 544 Tastet, Samuel, 427 Tănase, Stelian, 17, 86, 104, 115, 177, 192, 206, 217, 310, 520, 524 Tănase, Virgil, 1, 14, 17, 31, 90, 128, 163, 201, 207, 233, 261, 267, 279, 332 Tănăsescu, Dan Claudiu, 234 Tcaciuc, Ştefan, 170, 358 Tecuceanu, Horia, 482 Tell, Alexandru-Cristian, 137, 444 Teodor, Pompiliu, 538 Teodorescu, Alin, 9, 35, 65, 78, 118, 124, 210, 336, 423 Teodorescu, Bogdan, 249

Teodorescu, Cristian, 22, 76, 93, 117,

425, 428, 505, 588

Teodorescu, Narcis, 104

Theodorescu, Cicerone, 171

Teutişan, Călin, 512

124, 132, 146, 187, 199, 212, 233,

Theodorescu, Răzvan, 96, 150, 278, 281, 567 Theodoru, Radu, 180, 367, 383, 452, 481 Tipsie, Ion, 482 Tismăneanu, Vladimir, 111, 115, 124, 166, 281, 305, 313, 334, 362, 373, 383, 404, 441, 480, 541, 581 Titel, Iosif, 289, 376, 399 Titel, Sorin, 117, 289, 347, 376, 386, 399, 568, 583 Todoran, Eugen, 27, 42, 125 Todorov, Miomir, 126 Tohăneanu, G.I., 180, 536 Tolcea, Marcel, 16, 22, 124, 233, 242, 283, 392, 398, 404 Toma, Dumitru, 125, 199, 243 Toma, Florin, 149, 468 Toma, Sorin, 171, 180 Tomozei, Gheorghe, 41, 157, 170, 291 Tomuş, Mircea, 170, 180 Tonegaru, Constant, 166, 539, 551 Topolog, Ion, 65, 367 Toporcea, Toma, 471 Totok, William, 100 Totu, Ion, 424 Tournier, Michel, 544, 552 Trandafir, Ion, 65 Tréan, Claire, 503, 519 Trebici, Vladimir, 281 Triculescu, Ioana, 369 Truţia, Athanansie, 534 Tuchilă, Costin, 143 Tudor, Corneliu Vadim, 30, 42, 97, 280, 290, 322, 451, 466, 480, 497, 509, 533 Tudor, Ion, 65 Tudor Anton, Eugenia, 207 Tudora, Carmen, 96 Tudoran, Dorin, 18, 57, 69, 102, 111, 112, 128, 143, 144, 149, 156, 161, 164, 166, 170, 177, 186, 194, 208, 215, 232, 250, 286, 289, 290, 322, 341, 357, 371, 404, 405, 410, 411, 424, 434, 445, 448, 460, 487, 503, 506, 551, 581, 586
Tudorovici, Doina, 41, 88, 333
Tupan, Maria-Ana, 369, 457
Tupan, Marius, 124, 244, 454
Turcea, Daniel, 504, 561, 573
Turcu, Marcel, 125
Turtureanu, Nicolae, 7, 24, 435

Tutungiu, Paul, 179

Ţâra, George, 283, 300, 375 Țâru, Ionel, 34 Ţepeneag, Dumitru, 18, 23, 84, 122, 134, 160, 163, 177, 188, 193, 194, 219, 220, 291, 331, 347, 390, 401, 410, 412, 459, 498, 508, 523, 548, 557, 559, 561, 569, 573, 580, 585 Teposu, G. Radu, 22, 49, 50, 65, 91, 93, 121, 123, 132, 142, 148, 170, 193, 209, 219, 250, 270, 347, 369, 385, 454, 460, 531, 572, 602 Ticudean, Mircea, 146, 316, 374, 419, 516, 555, 573 Tion, Alexandru, 97, 471 Țiriac, Ion, 221, 526 Ţîrlea, Cătălin, 33, 81, 88, 201, 212, 233, 249, 338, 407, 519, 588 Țoiu, Constantin, 132, 170, 243, 458, 487, 506, 529 Tone, Nicolae, 8, 36, 73, 102 Topa, Tudor, 171, 587 Ţuculescu, Radu, 32 Tugui, Pavel, 268, 369, 439 Turcanu, Andrei, 564 Turcanu, Radu, 202, 511, 554 Ţuțea, Petre, 45, 80, 88, 116, 204, 208, 287, 323, 358, 371, 379, 400,

522, 551, 565

Tuţui, Gheorghe, 488 Vartic, Ion, 52, 100, 105, 124, 132, 317, 370, 419, 450, 515, 516, 521 Vasile, Geo, 80, 306, 548, 570 Ujică, Andrei, 200, 337, 572 Vasilescu, Emil, 45 Vasilescu, Lucian, 339, 581 Ulici, Laurențiu, 6, 14, 21, 46, 65, 74, Vasilescu, Mircea, 27, 135, 230, 355, 78, 84, 91, 111, 124, 151, 170, 390, 398, 525, 582 212, 243, 248, 265, 350, 358, 359, Vasilescu, Petru, 479 375, 432, 448, 454, 465, 558 Vasiliu, Lucian, 7, 22, 124, 257, 435, Ulmeanu, Traian, 494, 527 482, 527, 537 Uncu, Anton, 18 Vasilovici, Lorin, 48, 123 Ungar, Beatrice, 512, 555 Vatamaniuc, Dimitrie, 27, 36, 52, Ungar, Cristel, 202 296, 415 Ungheanu, Mihai, 65, 98, 157, 171, Văcărescu, Ioan Radu, 264 333, 335, 438, 464 Văduva, Domnița, 15 Ungureanu, Alexandru, 72 Vărzaru, Simona, 61 Ungureanu, Cornel, 2, 24, 42, 61, 93, Vâlcu, Cornel, 512 101, 124, 135, 150, 170, 181, 187, Vântu, Victoria, 18 233, 234, 243, 273, 276, 294, 356, Vârgolici, Teodor, 152, 322, 432, 438 363, 398, 411, 436, 443, 452, 481, Vedinaş, Traian, 266 493, 499, 526, 572, 601 Velea, Nicolae, 568 Ungureanu, Dănuț, 72 Verdery, Katherine, 421, 522 Ungureanu, Dumitru, 427, 498, 561 Verdeş, Ovidiu, 185, 249, 338, 432, Ungureanu, Traian, 65, 88, 460 558, 587 Urban, R. George, 107, 266 Vernarelli, Gaetano, 280 Urian, Tudorel, 49, 50, 131, 138, 250, Verona, Dan, 294 300, 464, 572 Verona, Lucia, 6, 570 Uricariu, Doina, 137, 454 Vianu, Ion, 57, 114, 168, 515, 526, Ursachi, Mihai, 72, 101, 170, 173, 551 180, 296, 322, 357, 365 Vianu, Tudor, VIII, 154, 173, 352, Ursu, Gheorghe, 176, 361 390, 571 Uscătescu, George, 323, 341, 369, Vieru, Grigore, 26, 151, 324, 429, 395 549 Utan, Iuliu Sever, 65 Vieru, Ioan, 143 Utan, Tiberiu, 120 Vieru, Sorin, 2, 25, 34, 35, 40, 45, 69, 78, 102, 115, 303, 408 Vighi, Daniel, 16, 22, 24, 34, 117, Vainovschi-Mihai, Irina, 134, 540 124, 125, 132, 146, 151, 176, 199, Vaida-Voievod, Mircea, 20 233, 243, 257, 273, 283, 334, 398,

Vainovschi-Mihai, Irina, 134, 540 Vaida-Voievod, Mircea, 20 Valeriu, Emanuel, 452, 482, 499, 570 Vancea, Viola, 134, 371, 515 Varia, Radu, 70

435, 443, 501, 541, 552, 572, 591

Vinea, Ion, 166, 539, 561

Vintilescu, Virgil, 61

Vişan, Constantin, 207, 269 Vișniec, Matei, 23, 70, 74, 194, 201, 219, 251, 259, 268, 459 Vitner, Ion, 171, 247, 370 Vizirescu, Pan M., 443 Vlad, Alexandru, 17, 85, 94, 124, 180, 188, 206, 219, 262, 365, 421, 471, 501, 550, 552, 588 Vlad, Ion, 114, 190, 302, 330, 379, 489, 498, 517, 538, 567 Vlad, Tudor, 4, 20, 173, 289, 433, 501, 585 Vlasie, Călin, 17, 22, 24, 31, 69, 145, 150, 269, 312, 354, 362, 365, 382, 389, 418, 427, 477, 509, 535, 548, 557, 561, 569, 574, 578 Vlădescu, Andreea, 535 Vlădulescu, Oliviu, 558 Vlăduțescu, Gheorghe, 108, 281 Vodă, Eugenia, 132, 569 Vodă, Viorel Gh., 484 Vogt, A.E. van, 73 Voicu, Ion, 124, 280, 367 Voiculescu, Gelu Voican, 283, 564 Voiculescu, Vasile, 568 Voiculescu, Vlad, 327, 439, 456 Voinescu, Alice, 415 Vonnegut, Kurt, 73 Vornicescu, Nestor, 280 Vornicu, Gheorghe, 65 Voronca, Ilarie, 417 Vrancea, Ileana, 105, 162, 197, 229, 341, 372, 421 Vulcănescu, Mircea, 33, 94, 137, 166, 372, 478, 503, 551, 560

Vulpescu, Ileana, 151, 170, 488

219, 390, 412, 488, 542

Vulturescu, George, 98

Vulpescu, Romulus, 21, 170, 187,

Vultur, Smaranda, 117, 243, 572

W Wagner, Richard, 100, 221, 511 Waitz, Balthasar, 101 Wald, Henry, 104 Wallerstein, Imanuel, 2 Werfel, Franz, 555 Wittstok, Joachim, 100 Wojtyla, Karol Józef (Papa Ioan Paul al II-lea), 366, 379 Z Zaciu, Mircea, 53, 94, 98, 124, 126, 154, 170, 189, 207, 261, 358, 370, 412, 450, 539, 551 Zafiu, Rodica, 48 Zalis, Henri, 7 Zamfir, Cătălin, 281 Zamfir, Gheorghe, 37 Zamfir, Mihai, 101, 117, 137, 150, 170, 187, 208, 309, 504, 517 Zamfirescu, Dan, 97, 144, 157, 196, 280, 334, 347, 355, 419, 438, 460, 497, 564 Zamfirescu, Vasile Dem, 137 Zanc, Grigore, 5, 153, 289, 392 Zarifopol, Paul, 508, 592 Zăgan, Costel, 15 Zărnescu, Constantin, 4 Zărnescu, Narcis, 85, 150 Zărnescu, Vasile I., 439 Ziban, Leiba, 283 Zincescu, Gheoghe, Zinoviev, Alekandr, 69, 109, 254, 270, 321 Zlătescu, Andrei, 574 Zografi, Vlad, 353 Zorin, Leonid, 268, 366 Zsász, János, 21

Zub, Alexandru, 7, 24, 170, 246, 296,

514

Zubaşcu, Ion, 537

...Ne-am concentrat eforturile asupra anilor tulburi de după revoluție, atunci când regimul libertății a declanșat ceea ce se cheamă "procesul revizuirilor morale" în societatea românească și, cu precădere, în viața literară. Cura se va vedea în paginile ce urmează, revizuirile morale au fost confundate, în multe cazuri, cu revizuirile estetice, necesare și unele și altele, dar care nu trebuie niciodată confundate, substituite...

Un grup format în esență de tineri cercetători deciși să ducă lucrurile la capăt a reușit să citească publicațiile importante și să selecteze pentru tipar paginile ce urmează. Ele formează o mică istorie, deocamdată parțială și fragmentată, a vieții literare românești, într-o epocă extrem de agitată, bogată în idei, confruntată cu atitudini publice de toate felurile, cu revizuiri radicale, cu multe confuzii, dar – trebuie să recunoaștem – și cu soluții raționale. Unii dintre noi am cunoscut direct aceste evenimente, leam trăit "sur le vif" și ne-am exprimat părerea despre ele, alții (mă refer la cei mai tineri, inclusiv la tinerii cercetători din Institutul "G. Călinescu" care participă la acest proiect!) le cunosc, acum, din și prin ceea ce am scris noi, comilitonii sau adversarii noștri în publicațiile de atunci (multe inegale ca valoare intelectuală), mai toate, dacă nu chiar toate, acut politizate.

Kyen Simin